

NEMŠKO-SLOVENSKI ZGODOVINSKI SLOVAR

Niko Hudelja

FF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Filozofska fakulteta

NEMŠKO-SLOVENSKI ZGODOVINSKI SLOVAR

Avtor: Niko Hudelja

Recenzenta: Stojan Bračič, Peter Štih

Tehnično urejanje in prelom: Jure Preglau

Slika na naslovnici: Franz Kurz Edl. von Goldenstein – *Das Ständische Theater in Laibach*

Založila: Založba Univerze v Ljubljani

Za založbo: Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani

Izdala: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Za izdajatelja: Mojca Schlamberger Brezar, dekanja Filozofske fakultete

Ljubljana, 2024

Prva e-izdaja

Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://ebooks.uni-lj.si/ZalozbaUL>

Publikacija je brezplačna.

DOI: 10.4312/9789612973148

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca (izjema so fotografije). / This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (except photographs).

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 191590403

ISBN 978-961-297-314-8 (PDF)

Predgovor

Pričujoči Nemško-slovenski zgodovinski slovar je razširjena in popravljena verzija Nemško-slovenskega zgodovinskega glosarja (2010) in Nemško-slovenskega zgodovinskega slovarja (2012). Slovar nadaljuje začrtano usmeritev in pomeni dopolnilo in nadgradnjo obeh predhodnih izdaj.

Tudi tokrat se je avtor soočal z določenimi težavami. Pri presoji glede uvrstitve posamezne besede v geslovnik za slovar, pri opredeljevanju pomenov in sopostavitvi slovenskih ustreznikov se je moral sprijazniti z dejstvom, da slovenski enojezični razlagalni slovar za področje zgodovine žal še ne obstaja in da strokovno izrazje posledično v marsikaterem primeru še ni poenoteno in tudi ne zbrano.

V določeni meri težave izhajajo iz bistva zgodovinske znanosti. Ker je v njenem središču človek, njegovo življenje in bitje v preteklosti, je za to znanstveno področje značilna izredna diferenciranost, veliko število pomožnih ved in sorodnih disciplin. Vse to se odraža v jeziku zgodovinske znanosti, kjer je težko začrtati jasno mejo po eni strani med zgodovinsko terminologijo in strokovnimi izrazi politične, sociološke, pravne vede, po drugi strani pa med zgodovinsko terminologijo in splošnim besedjem.

Ob tako obsežnem besediščnem korpusu, kot se izkazuje v raznoterih zgodovinskih besedilih in arhivskem gradivu, je seveda potrebno poudariti, da se pričujoči slovar osredotoča na relevantno **besedišče preteklih treh stoletij**, ob tem pa, sicer v sorazmerno manjši meri, zajema tudi besedišče starejših obdobj, ki je podrobneje upoštevano v posebnih slovarjih za posamezna obdobja oz. ožja strokovna področja, npr. v Lexerjevem slovarju za srednji vek ali v Babnikovem slovarju pravne terminologije.

Pričujoči Nemško-slovenski zgodovinski slovar obsega ca. 40.000 gesel in podgesel (besednih zvez, frazeoloških zvez, kolokacij, funkcijskih glagolov). Številne dopolnilne razširitve pri novih geslih in geslih, ki so bila že vključena v obeh prejšnjih izdajah, se nanašajo na vse nivoje slovanske obdelave in se odražajo a) v geslovniku – tako z vidika ožje zgodovinske terminologije, terminologije zgodovini sorodnih ved in tudi splošnega besedišča (*Mallepost, Nährstand, Sitzgeselle, Tanzkränzchen, Wetterschießen*); b) pri pomenskem razdelku – v številnih primerih so registrirani dodatni pomeni in njim odgovarjajoči slovenski ustrezniki (npr. pri geslih *Nachricht (naznanilo), Wirtschaft (kmetija), Mittel (ceh/združenje/*

sredina), *Verstand* (*pomen*), *Niederlage* (*skladišče*)); c) pri dodatnih področnih pojasnilih, ki so za uporabnike v marsikaterem primeru koristna, zlasti zaradi razdrobljenosti podatkov v strokovni literaturi in posledično težji dostopnosti (npr. pri geslih *Einquartierung*, *Macht/bewaffnete Macht*, *Gewerbe*, *Polizei*, *Verbrechen*) d) pri primerih rabe, kjer so navedeni številni primeri, zlasti s specialnih področij, npr. uradniškega dopisovanja (*in Entsprechung, mit Bezug, über Veranlassung, in/zu urkund dessen, mit/unter Zuziehung*).

Kljub tipološko tako raznovrstnim in obsežnim razširitvam pa je z metodološkega vidika pomembno poudariti, da slovar ohranja vse značilnosti zgradbe geselskega članka, določene že v predhodnih izdajah in tako kontinuirano vzdržuje temeljno zasnovano slovarsko strukturo, kar po eni strani omogoča lahko primerljivost in preglednost, obenem pa tudi konceptualno odprtost za nadaljnje dopolnjevanje.

Vsem, ki ste mi bili pri pripravi tega slovarja pripravljeni že v stopnji njegovih predhodnih izdaj in tudi sedaj pomagati s koristnimi nasveti, zlasti z dragocenimi specialnimi pojasnili, se iskreno zahvaljujem.

Ljubljana, v juniju 2016

Niko Hudelja

Kratka predstavitev slovarja

V tej kratki predstavitvi želim izpostaviti le najosnovnejše značilnosti slovarja in podatke o njem, ki omogočajo splošen vpogled, obenem pa lahko služijo tudi kot neposredna orientacijska informacija za branje in uporabo slovarja. Gre za tri sklope: sestava geslovnika, zgradba geselskega sestavka in strokovna zgodovinska dela, ki so kot viri t. i. citatnega besedišča v tem slovarju s svojo kratično oznako neposredno razvidna v njem.

Sestava geslovnika

Slovar obsega ca. 40.000 gesel in podgesel.

Pri izboru gesel za pričujoči slovar je bilo upoštevano zlasti merilo pogostnosti in relevantnosti posameznih besed, s katerimi se v strokovnih besedilih pri študiju in poklicu srečujejo študenti in diplomanti zgodovine. Izhajajoč iz bistvenih značilnosti zgodovine (kot vede) in njene umeščenosti v okolje humanističnih znanosti slovar poleg zgodovinske terminologije vključuje tudi besedje zgodovini sorodnih disciplin ter v določeni meri tudi besedje, pogosto pojavljajoče se zlasti v nekaterih tipih zgodovinskih virov, ki bi ga bodisi zaradi determinologizacije bodisi zaradi širše rabe sploh lahko opredelili že kot splošno. Pomemben sestavni del slovarja so historizmi (npr. *Sklave, Magd, Knecht*) in arhaizmi (npr. *Schulmeister, Hantierung, Sommerfrische*) ter besede, ki so v teku času spreminjale svoj pomen – pri teh je v slovarju poleg sedanjega naveden seveda tudi nekdanji pomen (npr. *Gelegenheit, Licht, Volk*). Slovar vključuje tudi nekatere specifične avstriacizme (npr. *Stadl, Professionist, Schematismus*). V slovar so uvrščene tudi številne kratice za stranke, organizacije in države ter besedne okrajšave, v Dodatek pa so vključeni specifični zapisi za nekatere mesece, s katerimi se srečamo v zgodovinskih arhivskih listinah, ter izbor osebnih in zemljepisnih imen.

Za besedje, uvrščeno v pričujoči slovar, je – gledano z vidika pomenskih polj – značilna visoka stopnja raznovrstnosti – v loku od ožje strokovne terminologije (npr. za deželnostanovsko organizacijo) preko gospodarstva (npr. izrazi za rokodelske in obrtne dejavnosti ter industrijske veje, izrazi za rokodelske poklice), kmetijstva (npr. izrazi za kulturne rastline, obdelovalne površine, kmetijska

gospodarska poslopja), meroslovnega sistema (npr. izrazi za stare mere in uteži, večinoma iz obdobja po uvedbi metričnega sistema leta 1871), medicine (npr. izrazi za bolezni (navajane kot vzroki smrti)) pa vse do lastnoimenskih besed (npr. nazivi strank, društev, organizacij).

V zvezi z besednodružinsko celovitostjo velja omeniti, da slovar načeloma ne navaja celotnih besednih družin, prednost daje samostalnikom kot nosilcem terminoloških pomenov.

Gesla so – razen citatnih besed – zapisana v sodobnem nemškem jeziku, skladno s sodobno nemško pravopisno normo, vendar načeloma upoštevajoč normativno stanje, uveljavljeno oz. veljavno pred uvedbo najnovejšega nemškega pravopisa (2006). Slovar ob geselski besedi praviloma ne navaja pisnih različic, ki so obstajale v starejših obdobjih. (Pri nekaterih relevantnih izrazih, ki so kot gesla izjemoma zapisana tudi v starejši obliki, kazalka nato usmerja h geslu z novejšim zapisom.)

Zgradba geselskega članka

Geselski sestavek je sestavljen iz dveh oz. treh razdelkov: **a)** geselska beseda (v krepkem tisku, če je geselska beseda t. i. citatna beseda, pa v krepkem ležečem tisku), ki ji sledi **b)** pri samostalniku oznaka za spol (m – maskulin/moški spol, f – feminin/ženski spol, n – neutral/srednji spol) in v posameznih primerih tudi za število (pl – Plural/množina), nato sledi **c)** pomenski razdelek (v navadnem pokončnem tisku, pri citatnih besedah v ležečem tisku) s slovenskimi ustrezniki, ki glede na dvojezični tip slovarja seveda predstavljajo jedro pomenskega razdelka; sledeč načelu čim večje uporabne informativnosti posameznih gesel, sprejetih v slovar, so v pomenskem razdelku za slovenskimi ustrezniki v posameznih primerih navedeni **č)** relevantni primeri rabe, kolokacije, stalne besedne, frazeološke zveze, zveze s funkcijskimi glagoli ipd. Tovrstni primeru so načeloma navedeni kot podgesla na koncu pomenskega razdelka geselske besede, in sicer s tabulatorskim zamikom. Znak ◊ zamejuje geselsko besedo in hkrati opozarja, da geselski besedi sledijo podgesla.

Pri predstavitvi geselske besede slovar opozarja tudi na večpomenskost in na homonimijo, pri čemer so pri večpomenski besedi v pomenskem razdelku posamezni pomeni med seboj ločeni s številkami, medtem ko so homonimi predstavljeni seveda ločeno, kot samostojna gesla (če sta samostalnika oz. če so samostalniki istega gramatikalnega spola, je homonimnost dodatno označena z nadpisano številko takoj za geselsko besedo).

V pomenskem razdelku je za slovenskim ustreznikom v posameznih primerih v oklepaju na desni naveden dodatni orientacijski podatek, ki je po svoji funkciji lahko **a**) dodatno pomensko pojasnilo (npr. *bakalaureat* (*akademski naziv*)), včasih razlagalnega tipa, razširjeno tudi z določenimi stvarnimi enciklopedičnimi podatki (npr. *Hohe Pforte – Visoka Porta* (*po 1654 oznaka za palačo Velikega vezirja, nato za turško vlado*)), bodisi povzetimi bodisi neposredno navedenimi iz arhivskega gradiva, strokovne literature, časopisja itd.), **b**) pri citatnih besedah navedba vira (oz. oznake zanj – s pripisano številko strani), iz katerega v slovar sprejeta beseda oz. njen predstavljeni pomen izhaja (npr. *assrecht – žirovščina* (G I. 380, G II. 251)), **c**) z zvezdico označen starinski oz. zastarel izraz (npr. *Anstalt* (**naprava*)), bodisi **č**) prav tako z zvezdico označen germanizem oz. avstriacizem (npr. *Bafel* (**pofl*)). Namen takšne navedbe nekoč v slovenščini sorazmerno rabljenih izrazov (za potrditev prim. tudi *Deutsch-slovenisches Wörterbuch* (Matej Cigale, 1860)) je senzibilizirati študente oz. uporabnike tega slovarja za pojav medjezikovnega prevzemanja, danes ob globalizaciji sicer izrazitega na relaciji angleščina – slovenščina, v prejšnjih obdobjih pa v slovenskem jezikovnem prostoru zaradi geografske bližine in zgodovinskih danosti (naša tisočletna vključenost v habsburško monarhijo in nato Avstro-Ogrsko) potekajočega zlasti na relaciji nemščina – slovenščina.

Poseben slovaropisni tip orientacijskega podatka, navedenega v oklepaju, je slovarska kazalka: označena je s puščico, ki **a**) usmerja k sopomenki s pomenskimi razdelkom (npr. *Defensivalliance* (→ *Defensivbündnis*), **b**) napotuje k podpomenki (npr. *Lähmung* (→ *Lungenlähmung*)), **c**) pri nekaterih relevantnih izrazih, ki so kot gesla izjemoma zapisana tudi v starejši oz. narečni obliki, usmerja h geslu z novejšim zapisom (npr. *Kaischler* (→ *Keuschler*)), **č**) izjemoma lahko opozarja na edninsko obliko (npr. *Bergleute* (→ *Bergmann*)), **d**) – v primeru t. i. funkcijskih glagolov in kolokacij – opozarja na samostalnike, ki nastopajo v zvezi s takšnimi glagoli, in napotuje k njim (npr. *treffen* (→ *Maßnahme*)) ali pa **e**) usmerja h geslu, ki vsebuje širše pomensko pojasnilo (npr. *Notkaserne* (→ *Einquartierung*)).

Strokovna zgodovinska dela, ki so kot viri t. i. citatnega besedišča v tem slovarju (s svojo kratično oznako) neposredno razvidna v njem

Kot citatne besede so v slovar vključeni strokovni izrazi iz naslednjih del:

1. Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev (I. in II.) (Ljubljana, 1970 in 1980) (v slovarju oznaka **G**)
2. Sergij Vilfan: Pravna zgodovina Slovencev (Ljubljana, 1961) (v slovarju oznaka **V**)
3. Priročniki in karte o organizacijski strukturi do 1918/Handbücher und Karten zur Verwaltungsgeschichte bis 1918/Manuali e carte sulle strutture amministrative fino al 1918 (ur. Jože Žontar, Graz-Klagenfurt-Ljubljana-Gorizia-Triest, 1988) (v slovarju oznaka **H**)

A

à – po

à conto – na račun

Aar m orel (pesn.)

Aas n mrhovina

Aasplatz m mrhovišče

a. B. = am Bande (→ *Band*, n)

ab ... – od ... dalje

ab intestato – brez oporoke, brez testamenta

Abalienation f odtujitev

abalienieren – odtujiti

Abalienierung (→ *Abalienation*)

abändern – spremeniti (*premeniti, pre narediti)

Abänderung f sprememba (*premena, pre naredba)

Abandon m zapustitev, opustitev, prepustitev

abandonnieren – zapustiti, opustiti, prepustiti

Abart f 1. vrsta, zvrst 2. izrodek, spaček

Abb. = Abbildung (→ *Abbildung*)

Abbau m 1. odstranitev 2. zmanjšanje, reduciranje 3. znižanje 4. kopanje rude, kop ◇
Abbau von Privilegien – zmanjšanje privilegijev, odprava privilegijev
Abbau von Beamten – zmanjšanje števila uradnikov, odpuščanje uradnikov (→ *Beamtenabbau*)

abbauen – 1. odstraniti 2. zmanjšati, reducirati 3. znižati 4. kopati rudo

abberufen – odpoklicati (→ *Diplomat*, *Gott*)

Abberufung f odpoklic

abbestellen – odpovedati naročilo, preklicati naročilo

abbieten – oklicati

Abbieten n oklic

Abbildung f slika, ilustracija

Abbitte f prošnja za odpuščanje ◇
Abbitte leisten/tun – prositi odpuščanja

abblasen – odtrobiti (→ *Spielleute*, *Spielmann*)

Abbrandler m pogorelec

Abbrandlergabe f pogorelščina (prispevki za pogorelce)

abbrechen – 1. odlomiti, odtrgati 2. porušiti 3. prekiniti (→ *Beziehung*)

Abbrechung f 1. rušenje 2. škoda

Abbreviatur f okrajšava, kratica, abreviatura

abbrevieren – skrajšati

abbringen – 1. odnesti, odpeljati 2. odvracati, odvrniti 3. odpraviti

Abbringung f odpravljanje, odprava

Abbruch m 1. rušenje, odstranitev obstoječega objekta 2. prekinitev 3. škoda (*kvar) ◇
Abbruch der diplomatischen Beziehungen – prekinitev diplomatskih odnosov (*prekinjanje diplomatskih vezij)
Abbruch leiden – utrpeti škodo
Abbruch tun – prikrajšati (koga) zum
Abbruch erreichen – biti v škodo

abbüßen – 1. delati pokoro za (kaj), pokoriti se 2. prestati kazen

Abbüßung f 1. pokora 2. prestajanje kazni ◇
nach Abbüßung der Strafe – po prestali kazni

Abdachung f strmina, reber

abdanken – 1. odpovedati se prestolu, abdicirati 2. odpustiti (vojaka, oficirja, uradnika) (→ *Soldat*)

Abdankung f 1. odpoved prestolu, abdikacija 2. odpustitev (vojaka, oficirja, uradnika)

Abdecker m konjederec (*konjač)

Abdeckerei f konjedernica

abdienen – odslužiti

Abdienung f odslužitev ◇
Abdienung des Freiwilligenjahres – odslužitev enoletne prezentne vojaške službe (→ *Präsenzdienst/einjähriger Präsenzdienst*)

Abdikation f odpoved prestolu, abdikacija

abdizieren – odpovedati se prestolu, abdicirati

abdringen – izsiliti

Abds. = **Abends** (→ *abends*)

abeilend – iztekajoč

Abend m 1. večer (→ *Ehrenabend, Familienabend*) 2. zahod ◇
Heiliger Abend – sveti večer: 24. december
am Abend/des Abends – zvečer
am Abend St. Johannis Baptistae – na predvečer sv. Janeza Krstnika
geselliger Abend – družabni večer
zu Abend essen/speisen – večerjati

Abendandacht f večerna maša

Abendblatt n večerni časopis, večernik

Abendbrot n mala večerja (*predvečerek)

Abendessen n večerja

Abendland n zahodne dežele, okcident

abendländisch – zahoden, okcidentalen

Abendmahl n večerja ◇

Heiliges Abendmahl – 1.
Gospodova večerja, zadnja večerja
2. sveto obhajilo (→ *Kommunion*)
Abendmahl unter beiderlei
Gestalten (Kelchkommunion) –
obhajilo pod obema podobama
Abendmahl unter einer Gestalt
(Hostienkommunion) – obhajilo
pod eno podobo
Vermahnung zum Abendmahl –
opomin pred obhajilom
das Abendmahl einnehmen –
večerjati
jmdm. das Heilige Abendmahl
reichen/spenden – obhajati (koga)

Abendrot n večerna zarja

abends – ob večerih, zvečer ◇
um 7 Uhr abends – ob 7. uri
zvečer

Abendtafel f svečana večerja

Abendtisch (→ *Abendessen*)

Abendunterhaltung f večerna zabava (*zabavni večer)

aber – toda, ampak

Aberglaube m praznoverje

Aberhunderte pl stotine, na stotine

aberkennen – odrekati, odvzeti

Aberkennung f odrekanje (*odsojanje), odvzem (*odsodba) ◇
Aberkennung der bürgerlichen
Ehrenrechte – odrekanje
državljskih pravic, odvzem
državljskih pravic

Abfahrtsgeld n odpravnina, *odbodnina* (V 494), *odselnina* (G II. 250, 348)

Abfall m 1. padanje, odpadanje 2.
padec, nagib 3. zmanjšanje (števila,
teže), pojevanje, upad

4. odstopanje od (česa), ločitev od (česa), odpadništvo (*odpad)
5. dohodek 6. odpad, odpadki
- abfallen** – 1. padati, pasti, odpadati, odpasti 2. spuščati se, nagibati se 3. zmanjšati se, pojemati 4. izneveriti se (komu), odreči se (komu), odvrniti se od (koga) 5. zaslužiti
- abfällig** – 1. odklonilen, zaničevalen, podcenjevalen 2. odklonilno, zaničevalno, podcenjevalno
- Abfall-Papier** n star papir
- Abfallstoffe** pl odpadki ◊
Beseitigung der Abfallstoffe – odstranjevanje odpadkov
Beseitigung der menschlichen Abfallstoffe – odstranjevanje človeških odpadkov (rubrika pri popisu prebivalstva leta 1910: »a) v stiku z občo kanalizacijo kraja (Anschluß an die allgemeine Ortskanalisation), b) z zistemom bečev (mittels Tonnensystems) ali c) drugače (in welcher anderer Weise)«)
- abfangen** – prestreči, ujeti
- Abfangjäger** m prestrežni lovec (vojaško letalo)
- abfassen** – sestaviti, spisati, zapisati
- Abfassung** f sestavljanje, pisanje
- abfertigen** – 1. odpraviti 2. odpremiti (pošto, pisma, pakete) 3. poslati (npr. sla)
- Abfertigung** f 1. odpravnina (*odpravilo) 2. odprema (pošte, pisem, paketov) 3. odprava (npr. potnikov) 4. dnevna zapoved
- Abfertigungsgebühr** f odpravnina
- Abfertigungsoffizier** m častnik, zadolžen za prevzem in predajo dnevne zapovedi
- abfeuern** – sprožiti (→ *Pöller*)
- Abfeuern** n sprožanje ◊
das Abfeuern von Pöllern – sprožanje topičev, sprožanje možnarjev
- Abfindung** f 1. poravnava, pogodba 2. odpravnina, odškodnina
- Abfindungsbetrag** m 1. pogodbeni znesek (*pogoditveni znesek) 2. odpravnina, odškodnina
- abflauen** – zmanjšati se, poleči se
- Abfluß** m odtok
- Abflußröhre** f odtočna cev
- Abfolge** f zaporedje ◊
in chronologischer Abfolge – v časovnem zaporedju
- abfolgen** – izročiti
- abfordern** – 1. terjati 2. pozvati, poklicati (→ *Welt, Zeitlichkeit*)
- Abfuhr** f 1. odvoz, odvažanje 2. odvajanje, plačevanje, (dajatev, davkov) 3. zavrnitev 4. poraz (v dvoboju)
- abführen** 1. odpeljati, odvažati 2. odpeljati v zapor (celico) 3. odvesti, plačati (dajatev, davek, volilo) (*odrajtati, odrajtovati) 4. dokončati pravdo (*dognati pravdo, dovršiti pravdo) 5. nadaljevati s pravdo
- abführend** – odvajalen (→ *Tee*)
- Abführungsmittel** n odvajalno sredstvo
- Abg. = Abgeordnete(r)**
(→ *Abgeordnete/r*)
- Abgabe** f 1. dajatev, davščina, dača 2. oddaja
- Abgabepreis** f cena za oddajo

Abgang m **1.** primanjkljaj, pomanjkanje, odsotnost (*nedostatek, nedostojilo) **2.** smrt (*odhod iz sveta) **3.** odhod **4.** izpis, eksmatrikulacija **5.** zmanjšanje (števila, teže), pojemanje, upad **6.** prodaja **7.** izguba, izginotje ◇
tödlicher Abgang – smrt aus Abgang des Alters – zaradi mladoletnosti (*maloletnosti) aus Abgang rechtlicher Beweise – zaradi pomanjkanja pravnih dokazov
bei Abgang – ob odsotnosti nach Abgang der männlichen Linie – po izumrtju moške linije in Abgang bringen – odpustiti (npr. iz bolnice)
in Abgang kommen – 1. umreti 2. zgubiti se

Abgänger m dijak, ki zapusti šolo (zlasti po opravljenem zrelostnem izpitu), absolvent

abgängig – 1. manjkajoč 2. pogrešan

Abgängige f pogrešanka

Abgängige(r) m pogrešavec

Abgangszeugnis n odhodno spričevalo, odhodnica (*Ukaz ministra za bogočastje in uk z dne 20. avgusta 1870 leta, s katerim se občnim ljudskim šolam izdaje šolski in učni red / Verordnung des Ministers für Cultus und Unterricht vom 20. August 1870, womit eine Schul- und Unterrichtsordnung für die allgemeinen Volksschulen erlassen wird*, je določal, da »otroci, kateri so na duši ali na telesi taki, da po dovršeni šolski dōbi dokazno več ni upati, da bi mogli ustreči namenu ljudske šole, dobē odhodno spričevalo (odhodnico)

... (Kinder deren geistiger oder körperlicher Zustand nach vollendeter Schulpflichtigkeit erwiesenermaßen die Erreichung des Zweckes der Volksschule nicht mehr erwarten läßt, erhalten ein Abgangszeugnis ...)«)

ABGB/a.b.G.B. = Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch n
Splošni državljanski zakonik

abgeben – 1. oddati, podati, navesti (*izpovedati) (→ *Außerung, Erklärung, Meinung, Stimme, Urteil, Willenserklärung, Zeugnis*)
2. odstopiti, predati (→ *Geschäft*)
3. prodajati 4. biti primeren (→ *Soldat*) 5. delati kot (→ *Knecht*), ukvarjati se s (čim), opravljati funkcijo 6. izstreliti (→ *Decharge, Ehrensalve, Schuß*) ◇
wahrheitswidrig abgeben – napačno navesti (*izpovedati)

abgeben, sich – 1. ukvarjati se s (čim) 2. družiti se s (kom)

Abgefallene(r) m odpadnik

abgehen – 1. oditi 2. odpeljati se 3. zapustiti šolo 4. prodajati se, iti v promet 5. odšteti 6. manjkati 7. potekati 8. umreti (→ *Tod*) 9. opustiti (→ *Standpunkt*) 10. pregledati (→ *Ehrencompagnie*)

Abgehen n odhod

Abgehung (→ *Abgehen*)

abgelegen – 1. oddaljen, odročn (→ *Ort*) 2. odležan (→ *Wein*)

Abgeordnetenhaus n poslanska zbornica (avstrijskega državnega zbora), *spodnji dom* (V 439)

Abgeordnete(r) m **1.** poslanec **2.** odposlanec, delegat

Abgereiste(r) m oseba, ki je odpotovala

abgerichtet – izučen, izurjen

abgerückt – pretekel

abgesagt – zaklet (*naglaven)
(→ *Feind*)

abgeschieden – 1. samoten 2. pokojen

Abgeschiedene f rajnica, pokojnica

Abgeschiedene(r) m rajnik, pokojnik

abgesehen – **abgesehen von** – razen,
ne upoštevajoč ◇

Abgesehen von einigen wenigen
Touristen, war der Platz leer. –

Če ne upoštevamo maloštevilnih
turistov, je bil trg prazen.

Abgestrafte(r) m kaznjeneč

Abgeurteilte(r) m obsojenec

abgewichen – pretekel

Abgott m malik

Abgötterei f malikovanje

abhacken – odsekati (→ *Finger, Hand*)

abhalten – 1. odvracati, odvrniti,

zadržati, ovirati 2. prirediti,
opraviti (→ *Commission*), izvršiti,
organizirati

Abhalten n 1. odvracanje 2.

prirejanje, opravljanje, izvrševanje,
organiziranje

Abhalten von Viehmärkten –
izvrševanje živinskih sejmov

Abhaltung f 1. ovira, zadržanost

2. izpeljava, organizacija ◇
Abhaltung von Wahlen – izpeljava
volitev

eine Abhaltung haben – biti
zadržan

abhandeln – 1. obravnavati

2. razpravljati 3. pogajati se,
zbijati ceno 4. kupiti

abhanden – **abhanden kommen** –
izgubiti se, izginiti

abhanden – **abhanden sein** – ne biti
pri roki, ne biti tukaj

Abhandlung f 1. obravnava, razprava

2. pogajanje 3. znanstvena

razprava, znanstveni članek ◇

Abhandlung der Verlassenschaft

– zapuščinska obravnava,

zapuščinska razprava

Abhandlung eines Vertrags –

pogajanje zastran pogodbe

Abhandlungsbehörde f razpravno

oblastvo (*obravnavna gosposka)

Abhandlungsgericht n razpravno

sodišče (*obravnavna sodnija)

Abhandlungsinstanz f razpravna

instanca

Abhandlungstagfahrt

(→ *Abhandlungstagsatz*)

Abhandlungstagsatz m narok (*dan

za obravnavo, razpravni dan)

Abhang m breg, brežina, obronek,

pobočje

abhängen – 1. biti odvisen od (koga/
česa) 2. viseti

abhängig – 1. odvisen 2. viseč,

navezan 3. padajoč (teren)

jmdn. abhängig machen – podvreči

(koga)

Abhängigkeit f odvisnost ◇

sich in Abhängigkeit befinden –

biti odvisen od (koga/česa)

in Abhängigkeit bleiben – biti

odvisen od (koga/česa)

abhauen – odsekati (→ *Finger, Hand*)

abhausen – izgubiti posestvo (zaradi

prezadolženosti), propasti

Abhauung f odsekanje

(→ *Fingerabhauung,*

Handabhauung)

abheben – 1. vzdigniti, privzdigniti

2. dvigniti (→ *Geld*)

abhelfen – pomagati (*odpomoči)
(→ *Übelstand, Wassermangel*)

Abhilfe f odpomoč ◇
Abhilfe schaffen – odpomoči

abhold – nenaklonjen

abhören – 1. zaslišati 2. prisluškovati
3. izpraševati 4. zdravniško
osluškovati organe (zlasti pljuča),
avskultirati

Abhörung f 1. zaslišanje
2. prisluškovanje 3. izpraševanje
4. zdravniško osluškovanje organov
(zlasti pljuč), avskultacija

Abitur n zrelostni izpit, matura

Abk. = **Abkürzung** (→ *Abkürzung*)

abkartieren – snovati, naskrivaj
pripravljati

Abkaufgeld n odkupnina, odkupni denar
(G II. 341, 350)

Abkaufgelder pl odselnine (G II. 348)

abkommandieren – odposlati (z
ukazom določiti za opravljanje
posebne naloge)

Abkomme m potomec

abkommen – 1. oddaljiti se, zapustiti
2. dogovoriti se 3. opustiti,
odpraviti 4. izvirati

Abkommen n 1. rod, vir, poreklo
2. dogovor, sporazum, pogodba
(→ *Handelsabkommen,*
Kontrollabkommen,
Stillhalteabkommen,
Wirtschaftsabkommen) ◇
Münchener Abkommen –
Münchenski sporazum (29. 9. 1938)
ein Abkommen schließen/treffen –
skleniti dogovor
(von etwas) sein Abkommen
erhalten/haben – prenehati veljati

Abkömmling m potomec, potomka

Abkunft f izvor, rod, pokolenje

abkürzen – skrajšati (→ *Frist*)

Abkürzung f 1. skrajšanje, krajšanje
2. okrajšava, kratica

abladen – razkladati

Abladen n razkladanje

Abladestation f razkladalna postaja

ablagern – odlagati

Ablagern n odlaganje

ablassen – 1. odpustiti 2. izpustiti
3. znižati (→ *Preis*) 4. opustiti,
odstopiti od (česa) (→ *Klage,*
Vorhaben) 5. prenehati

Ablaß m 1. odpustek 2. odtok
3. popust

Ablassung f popust

Ablauf m potek, pretek, iztek ◇
nach Ablauf eines Jahres –
po poteku enega leta
nach Ablauf der Funktionsdauer
– po poteku mandata (*opravilne
dobe)

ablaufen – 1. izteči, odteči, odtekati
2. poteči, miniti (→ *Rang*)

ableben – umreti

Ableben n smrt

Ableber m preužitkar (→ *Unterhalt*)

Ableberin f preužitkarica
(→ *Unterhalt*)

ablegen – 1. odložiti, odlagati
(→ *Akte, Waffè*) 2. izreči
(→ *Bekennnis, Ehrengelöbnis, Eid,*
Gelübde, Geständnis, Zeugnis) 3.
polagati, položiti (→ *Rechnung*) 4.
opustiti
5. opraviti (→ *Beichte, Prüfung*)

Ablegung f 1. odlaganje 2. izrekanje
3. polaganje 4. opuščanje 5.

opravljanje ◇

Ablegung der Beichte – spoved

Ablegung des Eides – prisega

ablehnen – 1. odkloniti 2. izločiti

ablehnend – odklonilno

(→ *bescheiden*)

Ablehnung f 1. odklanjanje,
odklonitev 2. izločitev (npr.
izvedenca v sodnem procesu)
(*odklon)

Ablehnungsgrund m odklonilni
vzrok

Ableib m smrt

ableiben – umreti (→ *Körper*)

ableinen – 1. očistiti 2. popraviti,
odpraviti napake ◇
den Verdacht ableinen – odvrniti
sum

Ableinung f 1. očiščenje 2. poprava,
odprava napak ◇
Ableinung des Verdachts –
odvrnitev suma

Ableinungseid (→ *Reinigungseid*)

ableisten – odslužiti (→ *Wehrdienst*)

Ableistung f odsluženje
Ableistung des Wehrdienstes –
odsluženje vojaške službe

ableit (→ *Abfahrtsgeld*)

ableiten – 1. odvajati 2. preusmeriti
3. izpeljati

ablenken – 1. preusmeriti 2. odvrniti
pozornost (→ *Aufmerksamkeit*)

Ablenkungsmanöver n odvrčanje
pozornosti

ableugnen – 1. tajiti, zanikati
2. odreči, odrekati

Ableugnung f 1. tajenje, zanikanje
2. odrekanje

abliefern – oddajati, oddati, izročiti

Ablieferung f oddajanje, oddaja,
izročanje

Ablieferungspflicht f dolžnost oddaje

ablösbar – odkupen

Ablöse (→ *Ablösung*)

ablösen – 1. nadomestiti (koga),
naslediti (koga) 2. odkupiti

Ablösung f 1. odkup, rešitev, odveza
(→ *Kranzablösung, Robatablösung,*
Robatablösung, Servitutenablösung)
2. ukinitve 3. zamenjava, zamena
(*prememba) (→ *Wachablösung*) ◇
Ablösung der Dienstbarkeit –
odkup služnosti
Ablösung der Gerechtsamen –
odkup pravic
Ablösung der Grundlasten – odkup
zemljiških bremen (G II. 233, 469)

Ablösungsbetrag m odkupnina
(*odkupni znesek)

abmachen – dogovoriti se

Abmachung f dogovor ◇
eine Abmachung treffen –
dogovoriti se

Abmagerung f izhiranost (skupni
pojem za različne bolezni, ki jih
je spremljala splošna oslabelost in
izhiranost, zlasti sušica, jetika)

abmahnen – opomniti

Abmahnung f opomin

abmarken – postaviti mejnike, razmejiti

Abmarkung f razmejitev
(→ *Stadtabmarkung*)

Abmarsch m odkorakanje, odhod

abmarschieren – odkorakati

abmelden – odjaviti

Abmeldung f odjava (*odglasilo)

Abmessung f odmera

abmitteln – posredovati (→ *Streit*)

Abmittlung f posredovanje

Abnahme f **1.** odvzem, snemanje, odstranitev **2.** pojevanje, upadanje, zmanjševanje **3.** nakup ◇

Abnahme des Eides – zaprisega

Abnahme von Erlöskarten – nakup oprostnih listkov (→ *Gratulations-Enthebungskarten*)

Abnahme von Prüfungen – spraševanje

Abnahme finden – iti v promet, prodajati se

Abnegation f zanikanje, tajenje

abnehmen – **1.** odvzeti (→ *Beichte, Eid, Last, Nationale, Prüfung*)

2. sneti, odstraniti **3.** pojevanje, upadati, zmanjšati se **4.** shujšati

Abnehmer m odjemalec, kupec, naročnik

Abneigung f nenaklonjenost, odklanjanje (*mrzkost, odpornost)

Abnormität f nepravilnost

abolieren – **1.** odpraviti, ukiniti, razveljaviti, abolirati **2.** ustaviti (npr. sodni postopek), abolirati **3.** odpraviti tlako

Abolition f **1.** odprava, ukinitvev, razveljavitev, abolicija **2.** ustavitev (npr. sodnega postopka), abolicija **3.** odprava tlake, abolicija (→ *Robotabolition*) **4.** odprava suženjstva v Ameriki

Abonnement n naročilo (*naročba), abonma (*abonement)

abonnieren – naročiti, abonirati

abordnen – odposlati, poslati, delegirati

Abordnung f odposlanstvo, odposlanci, deputacija, delegacija

Abort m stranišče (*straniše, sekret, zahod)

abraiten – obračunati

Abraitung f obračun

abräumen – odstraniti

Abräumung f odstranjevanje (→ *Schneeabräumung*)

abrechnen – obračunati

Abrechnung f obračun

Abrede f **1.** dogovor, sporazum (→ *Kaufabrede, Heiratsabrede*)

2. ugovor ◇

Abrede treffen/nehmen – dogovoriti se

etwas in Abrede stellen – **1.**

ugovarjati (čemu), oporekati (čemu)

2. zanikati (kaj), tajiti (kaj)

abreden – **1.** dogovoriti se za (kaj)

2. odvrčati (koga) od (česa) ◇

jmdm. etwas abreden – odrekati (komu kaj)

jmdn. von etwas abreden –

odsvetovati (komu kaj)

rentlos abreden – skleniti

nedobičkonosni dogovor

(→ *Heiratsabrede*)

Abredung f dogovor

abreichen – **1.** dati, dajati **2.** podati

3. podeliti, podeljevati **4.** doseči

abreißen – odstraniti, porušiti, podreti

Abreißung f odstranitev, porušenje, podrtje

abrichten – uriti, vaditi, učiti, izučiti

Abrichtung f urjenje, vadba, uk

Abrichtungs-Reglement n vojaški vadbeni predpisi (*soldaške vadne sapovedi, vežbovnik)

Abriegelung f zapora

abrücken – 1. odmakniti 2. odmakniti se 3. distancirati se 4. kreniti, odriniti

Abruf m poziv, oznanilo, oklic, razglas auf Abruf – na poziv, po potrebi

abrufen – odpoklicati (→ *Gott, Ratschluß*)

abrunden – zaokrožiti

Abrundung f zaokrožitev, arondacija Abrundung des Grundbesitzes – arondacija zemljiške posesti

abrupt – nenaden

abrüsten – 1. zmanjšati oborožitev, zmanjšati oborožene sile 2. odstraniti gradbeni oder

Abrüstung f 1. razorožitev 2. demobilizacija

Absage f odpoved, odklonitev, zavrnitev ◇ die Absage erteilen – odpovedati

absagen – 1. odpovedati, odkloniti 2. odpovedati se, odreči se ◇ feindlich absagen – proglašiti za sovražnika (→ *Feind*)

Absagung f odpovedovanje, odrekanje

Absatz m 1. prodaja 2. odlaganje 3. odstavek

Absatzgebiet n tržišče

abschaffen – 1. ukiniti, odpraviti 2. izgnati (*odpraviti)

Abschaffung f 1. ukinitev, odprava 2. izgon (*odprava) ◇ Abschaffung aus einem Orte – izgon iz kraja (*odprava iz kraja) polizeiliche Abschaffung –

policijski izgon (*policijska odprava) (→ *Schub, Schubbehörden*)

abschätzig (→ *abfällig*)

Abscheu f gnus

abscheulich – gnusen, nagnusen (→ *Gebrechen*)

abschieben – 1. odmakniti, odriniti 2. odgnati (→ *Grenze, Heimatland, Land, Schub, Schubbehörden*)

Abschiebung f odgon (→ *Schub, Schubbehörden*)

Abschiebungserkenntnis n odgonska razsodba (*odgonsko razsodilo) (→ *Schub, Schubbehörden*)

Abschied m 1. slovo, ločitev 2. odpust, odslovitev 3. odpustnica (pri uradnikih, vojakih, poslih) (*doslužnica, odslužno pismo, poslovno pismo) (→ *Militärabschied*) 4. sklep, razsodba (→ *Landschaftsabschied*) ◇ Abschied nehmen – vzeti slovo, posloviti se

Abschieder m odsluženi vojak

Abschiedsaufwartung f vljudnostni poslovilni obisk (pri visokem predstavniku oblasti ob njegovem odhodu na novo službeno mesto)

Abschiedsbrief m 1. poslovilno pismo 2. odpustnica (pri vojakih) (*odslužni list, odslužnica, doslužni list, doslužnica)

Abschiedsfeier f poslovilna slovesnost

Abschiedsfeierlichkeit (→ *Abschiedsfeier*)

Abschiedspaß (→ *Abschiedsbrief*)

Abschiedsrede f poslovilni govor

Abschiedssoirée f poslovilna večerna slovesnost, poslovilna soareja

Abschiedstrunk m zdravica ob odhodu, pogostitev ob odhodu (*odhodščina, šentjanževica)

abschiedszettel – pismeni izkaz (G II. 373)

abschießen – 1. izstreliti 2. sprožiti (orožje) 3. zadeti, uničiti, sestreliti 4. odstreliti

abschirren – konja razkomatati (*konja skomatati)

Abschlag m odbitek ◇
etwas in Abschlag bringen/kommen – odbiti (kaj), odračunati (kaj)
auf Abschlag zahlen – plačati na račun, plačati na odbitek, plačati na dolg

abschlagen – 1. odbiti (→ *Angriff, Feind, Gesuch*) 2. odsekati (→ *Kopf*) 3. posekati 4. podreti 5. spuščati (→ *Wasser*) 6. odbobnati (→ *Spielleute, Spielmann*)

abschlägig – odklonilen (→ *bescheiden*)

Abschlagung f odbitje ◇
Abschlagung des Angriffs – odbitje napada

Abschlagzahlung f plačilo na račun, plačilo na odbitek, plačilo na dolg (→ *Abschlag*)

abschließen – skleniti (→ *Vertrag*)

Abschließung f sklenitev ◇
Abschließung eines Kontrakts – sklenitev pogodbe

Abschluß m 1. sklenitev, sklepanje 2. konec, zaključek (*sklep) ◇
Abschluß des Verfahrens – zaključek postopka (*sklep postopanja)
zum Abschluß bringen – skleniti, dovršiti
zum Abschluß gelangen/kommen – končati se

abschneiden – odrezati (→ *Ohr, Zunge*) ◇
gut abschneiden – odrezati se

Abschnitt m 1. oddelek, razdelek (*odloček) 2. poračun

abschrecken – 1. prestrašiti (koga), zastrašiti (koga) 2. odvrniti (koga) od (česa)

abschreiben – 1. obrabiti, skrhati (pero) 2. prepisati 3. odpisati (→ *Schuld, Steuer*) 4. izbrisati (→ *Grundstück*) 5. pisno opovedati

Abschreibgebühr f prepisnina

Abschreibung f 1. odpisovanje, odpis, izbris 2. prepisovanje, prepis ◇
lastenfreie Abschreibung – brezbremski odpis
in Abschreibung bringen – odpisati, izbrisati

abschreiten – 1. s koraki odmeriti, premeriti 2. pregledati (→ *Ehrencompagnie*)

Abschrift f 1. prepis 2. izpis ◇
beglaubigte Abschrift – overjen (*poverjen) prepis
Abschrift erteilen – izdati prepis
Abschrift nehmen – prepisati spis

Abschriftgebühr f prepisnina

abschriftlich – v prepisu, prepisan

Abschub m odgon (→ *Schubbehörden*)

Abschuberkennntnis n razsodba o odgonu (*izgon izrekajoče razsodilo)

Abschuß m 1. izstrelitev 2. sprožitev (orožja) 3. zadetek, uničenje, sestrelitev 4. odstrel (→ *Wildabschuß*) 5. reber, breg, brežina

abschütteln – otresti se (česa) (→ *Joch*)

abschweifen – skreniti, zaiti

Abschweifung f odmik (*odskok), oddaljitev (od teme)

abschwören – 1. priseči 2. odreči se

absehbar – dogleden

absehen – 1. razbrati 2. naučiti se (kaj) od (koga) 3. opustiti 4. ne upoštevati, pustiti ob strani 5. meriti na (kaj) 6. predvideti, oceniti ◇

Das hat sie an seinen Augen abgesehen. – To je razbrala iz njegovih oči.

Wir haben uns entschlossen, von diesem Plan vorläufig abzusehen.

– Sklenili smo, da bomo ta načrt zaenkrat opustili.

Wenn man von einigen wenigen Touristen absieht, war der Platz leer.

– Če ne upoštevamo maloštevilnih turistov, je bil trg prazen.

Sie hat es nur auf sein Geld abgesehen. – Merila je le na njegov denar.

Das Ende des Krieges ist noch nicht abzusehen. – Vojni še ni videti konca.

Absehen (→ *Absicht*)

abseits – 1. ob strani, posebej 2. na samem

absenden – odposlati, napotiti, odpraviti

Absendung f odpošiljanje, odpošiljatev, napotitev
Absendung einer Deputation – napotitev delegacije

absent – odsoten

absentieren, sich – ne sodelovati, ne udeležiti se

Absentierung f neudeležba, odsotnost ◇
Absentierung von den Sitzungen – neudeležba na sejah

Absenz f odsotnost, izostanek, absenca

absetzen – 1. sneti, odložiti, umakniti 2. prodajati, prodati 3. odstaviti (→ *Beamte/r*)

absetzen, sich – umakniti se (skrivoma), popihati jo

Absetzung f 1. odlaganje 2. prodaja 3. odstavitvev

absicheln – požeti

Absicht f namen (*namemba) ◇
die Absicht hegen – nameravati
In selbstmörderischer Absicht sprang er in den Laibachfluß. – S samomorilskim namenom je skočil v Ljubljano.

sich mit der Absicht herumtragen/tragen – nameravati

absingen – odpeti (→ *Volks hymne*)

Absingung f petje
nach Absingung der Volkshymne – po petju cesarske pesmi

absitzen – 1. odsedeti 2. razjahati (*razsesti)

absol. = **absolviert** (→ *absolviert*)

absolut – 1. brezpogojen, neizogiben 2. popoln, vsestranski, absoluten (→ *Mehrheit, Stimmenmehrheit, Zweidrittelmehrheit*) 3. neomejen, absolutističen (→ *Herrscher*) ◇
absolut regieren – vladati
absolutistisch

Absolution f 1. oprostitev, osvoboditev (kazni), absolucija 2. odveza (odpuščanje grehov), absolucija
Absolution sprechen – izreči odvezo

Absolutismus m absolutizem (*samosilno vladarstvo, samovladarstvo)

(→ *Neoabsolutismus*) ◇
aufgeklärter Absolutismus –
razsvetljeni absolutizem

Absolutist m absolutist, diktator

Absolutorium n **1.** odpustnica,
odveznica **2.** razrešnica (*odveza),
absolutorij **3.** potrdilo visoke šole o
obiskovanju predpisanega števila
semestrov in vaj, absolutorij **4.**
oprostilni izrek, oprostilna sodba
5. odhodno spričevalo
(→ *Abgangszugnis*) **6.** zaključni
izpit, matura ◇
Erteilung des Absolutoriums –
podelitev razrešnice
das Absolutorium beantragen –
zaprošiti za razrešnico
jmdm. das Absolutorium erteilen
– podeliti (komu) razrešnico
(razrešnico so člani društva
na občnem zboru podeljevali
načelništvu oz. blagajniku, in sicer
potem, ko so potrdili računsko
poročilo; s podelitvijo absolutorija
so načelništvu oz. blagajnika
razrešili nadaljnje odgovornosti)

absolvieren – dovršiti, dokončati,
absolvirati ◇
die Schule absolvieren – izšolati se,
izučiti se
das Studium absolvieren –
zaključiti študij, doštudirati,
diplomirati
seinen Militärdienst absolvieren –
odslužiti vojaško službo

absolviert – izšolan, izučen,
diplomiran

Absolvierung f dovršitev, dokončanje
Absolvierung des Militärdienstes –
odsluženje vojaške službe

absonderlich – nenavaden, poseben,
bizaren

Absonderlichkeit f nenavadnost,
posebnost, bizarnost

Abspannung f utrujenost

Absperrung f zapora, blokada ◇
einsame Absperrung in dunkler
Zelle – zaprtje v temnici (→ *Strafe/*
Verschärfung der Strafe)

Abprache f dogovor

absprechen – **1.** odrekati, odreči,
spodbijati **2.** dogovarjati se,
dogovoriti se

Absprung m **1.** odskok **2.** odstopanje,
razlika

abstammen – izvirati, izhajati ◇
vom Militär abstammende Kinder
– otroci vojaškega rodu

Abstämmling m potomec

Abstammung f **1.** izvor, rod, pokolenje
2. pleme ◇
ehelicher Abstammung – zakonski
(*zakonskega rodu)
Föhlen erwiesener Abstammung –
žrebički dokazanega plemena

Abstand m razdalja, odmik, razmak,
distanca ◇
mit Abstand – zdaleč
von etwas oder jmdm. Abstand
halten – držati razdaljo do (koga/
česa)
von etwas Abstand nehmen –
opustiti (kaj)

abstatten – **1.** vplačati, plačati **2.**
povrniti (→ *Darlehen, Schuld*) **3.**
opraviti (→ *Besuch*) **4.** izraziti
(→ *Dank*) **5.** podati (→ *Rapport*)

Abstattung f **1.** vplačilo
(*vplačevanje), plačilo
(→ *Zahlungsabstattung*), plačevanje
2. poplačilo

abstecken – zakoliti, omejiti
(*obmejiti)

Absteckung f zakolice, omejitev
(*obmejitev)

abstehen – odstopiti od (česa), odreči se (čemu)

Abstehung – Abstehung von der Anklage – odstop od tožbe

absteigen – 1. stopiti s (česa), sestopiti
2. izgubiti na ugledu, izgubiti na rangi
3. nastaniti se

Absteig(e)quartier n začasno bivališče
(*ostajališče) ◇
sein Absteig-Quartier bei/in ...
nehmen – nastaniti se pri/v ...
(začasno bivališče)

abstellen – 1. odstaviti, odmakniti, odpraviti
2. potrditi ◇
zum Militär abstellen – potrditi za vojaka, asentirati (→ *assentieren*)

Abstellung f 1. odprava, odstranitev
2. potrditev ◇
Abstellung im Aufenthaltsbezirk – odjava (vojaškega obveznika) v okraju njegovega bivališča
Abstellung von Mängeln – odprava napak
Abstellung zum Militär – potrditev k vojakom (→ *Assentierung*)

Abstempelung f kolkovanje

Absterben n smrt (→ *Ehepacte(n)*)

abstiften – odstaviti (podložnika)
(*odsaditi) (→ *Freistift, stiften, stören*)

Abstiftung f *odstavitev* (G II. 455), odstranitev podložnika z zemlje (*odsaditev, odsaja, zbenđežanje, kant) (→ *Freistift, stiften*) ◇
Abstiftung von Haus und Hof – odstavitev (podložnika) od hiše in posesti (*od pohištva inu grunta)

abstimmen – glasovati o (čem)
(→ *Antrag*)

Abstimmung f 1. glasovanje
(→ *Volksabstimmung*) 2. usklajevanje, uskladitev ◇
geheime Abstimmung – tajno glasovanje
namentliche Abstimmung – poimensko glasovanje (*glasovanje po imenu)
im Wege der Abstimmung entscheiden – odločati z večino glasov
Die Abstimmung geschieht durch Aufstehen und Sitzenbleiben. – Glasovanje se opravi z vstajanjem in sedenjem.

Abstinenz f 1. vzdržnost, abstinenca
2. nesodelovanje (v političnem življenju), abstinenca

Abstockung f posek, sečnja

abstoßen – odbijati, odbiti, odriniti

abstoßend – odbijajoč, odvraten, gnusen

Abstoßung f odbijanje, odboj

abstrafen – kaznovati ◇
polizeilich abstrafen – policijsko kaznovati

Abstrafung f kaznovanje

abstreiten – 1. odrehati (komu kaj)
(*spodrehati, ugovarjati) 2. odvzeti

Abstrich m 1. posnetek 2. odtegljaj, odbitek, znižanje 3. vzorec tkiva ◇
Abstriche machen – zmanjšati znesek, znižati zahteve

Abt m opat

Abt. = Abteilung (→ *Abteilung*)

Abtei f opatija

Abteilung f 1. delitev, oddelitev, razdelitev 2. oddelek

(→ *Erkundigungsabteilung, Jugendabteilung (Strafanstalten), Maschinengewehrabteilung, Streifabteilung, Sturmabteilung, Truppenabteilung*) **3.** del

Äbtissin f opatinja

Abtrag m **1.** plačilo (dolga) **2.** škoda **3.** odprava škode, odškodnina ◇ jmdm./einer Sache Abtrag tun – škodovati (komu/čemu)

abtragen – **1.** odstraniti, porušiti, podreti (→ *Mauer*) **2.** odpraviti, popraviti, povrniti (→ *Schuld*) **3.** ponositi (→ *Kleid*)

abträglich – škodljiv

Abtragung f **1.** odstranitev, porušenje, podrtje **2.** odprava, poprava, povrnitev ◇ Abtragung des Schadens – odprava škode

abtreiben – **1.** odgnati, pregnati, odbiti **2.** splaviti, abortirati

Abtreibung f **1.** odgon **2.** splav, abortus ◇ Abtreibung der Leibesfrucht – splav (*odgnanje telesnega ploda, odgnanje telesnega sadu, odprava spočetka), abortus (→ *Fruchtabtreibung*)

abtrennen – **1.** ločiti, razdružiti **2.** odparati, odtrgati

Abtrennung f ločitev, razdružitev

abtreten – **1.** odstopiti **2.** prepustiti Abtreten! – Prosto! (vojaški ukaz)

Abtretung f **1.** odstop **2.** prepustitev

Abtretungsvertrag m izročilna pogodba

Abtrieb m **1.** odgon **2.** sečnja

Abtritt m **1.** odstop **2.** stranišče

abtrünnig – nezvest (→ *Feldflüchtling*)

Abtrünnige(r) m odpadnik

abtun – **1.** opraviti s (čim), končati, dovršiti **2.** odložiti **3.** odpraviti **4.** opustiti (npr. navado) **5.** ubiti (npr. zločinca) **6.** zaklati (npr. kokoš)

abundant – obilen

Abundanz f obilje, abundanca

aburteilen – obsoditi

Aburteilung f obsodba

abwägen – **1.** odtehtati **2.** preudariti, pretehtati

Abwägung f **1.** odtehtanje **2.** preudarjanje, pretehtavanje

abwählen – odstaviti

abwarten – **1.** počakati, ostati **2.** postreči (komu), streči (komu) (→ *Kranke/r*) **3.** opravljati (→ *Dienst*)

abwärts – navzdol, dol

Abwaschmädchen n kuhinjska pomivalka

Abwaschwasser n pomije

Abwehr f **1.** obramba, bramba (→ *Fliegerabwehr, Flugabwehr, Luftabwehr*) **2.** odvrčanje, odvrnitev **3.** protiobveščevalna služba, kontrašpijonaža (→ *Abwehrdienst*) ◇ Abwehr der Schweinepest – odvrčanje svinjske kuge

Abwehrdienst m protiobveščevalna služba, kontrašpijonaža

abwehren – **1.** obraniti (→ *Gefahr*) **2.** odvrniti, preprečiti

Abwehrfeuer n obrambni ogenj

Abwehrfront f obrambna fronta
(*odbijalna fronta)

Abwehrwaffe f obrambno orožje

abweichen¹ – 1. oddaljiti se od (česa)
2. razlikovati se

Abweichen¹ n 1. oddaljjevanje 2.
odstopanje, razlikovanje

abweichen² – imeti drisko, driskati

Abweichen² n driska

Abweichler m odpadnik, disident
die Partei von Abweichlern säubern
– odstraniti odpadnike iz stranke

Abweichung f 1. odstopanje, odklon
2. razlika

abweiden – popasti

abweisen – zavrniti, odbiti (→ *Angriff, Bitte, Feind, Gesuch, Rekurs, Vorstoß*)

abweislich – odklonilen (→ *Bescheid, bescheiden, Erledigung, verbeseiden*)

Abweisung f zavrnitev ◇
Abweisung des Angriffs –
odbijanje napada

abwenden – odvrniti, preprečiti
(→ *Gefahr*)

abwendig – **abwendig machen** –
odvrniti, preprečiti

Abwendung f odvrčanje, odvrnitev,
preprečitev

abwerfen – 1. odvreči (→ *Bombe, Maske*) 2. prinašati (→ *Erträgnis, Zins*)

abwerten – zmanjšati vrednost,
razvrednotiti, devalvirati

Abwertung f zmanjšanje vrednosti,
razvrednotenje, devalvacija

abwesend – odsoten (*nepričujoč) ◇
unbekannt wo abwesend – *neznano
kje odsoten

aus den k. k. Erblanden abwesend
sein – bivati izven c. kr. dednih dežel

Abwesende(r) m odsotna oseba,
odsotni (*nepričujoči)

Abwesenheit f odsotnost
(*nepričujočnost) ◇
dienstliche Abwesenheit – službena
odsotnost

abwinden – odvijati, odmotavati
(→ *Garn*)

abzahlen – odplačevati, odplačati,
poravnati (→ *Rechnung*)

Abzehrung f izhiranost (skupni
pojem za različne bolezni, ki jih
je spremljala splošna oslabelost in
izhiranost, zlasti sušica, jetika)

Abzeichen n znamenje

abziehen – 1. odbiti, odšteti 2. oditi,
odkorakati (→ *Spiel, Wache*)

Abzi(h)rung (→ *Abzehrung*)

Abzug m 1. odbitek, odtegljaj 2.
odhod 3. odkorakanje 4. odtok ◇
Abzug der Kosten – odbitek
stroškov
etwas in Abzug bringen/kommen –
odbiti (kaj), odšteti (kaj)
Abzug ...! Hinaus mit ihm! – Ven
z njim! (vzklik med sejo deželnega
zbor)

Abzugsgeld (→ *Abfahrts geld*)

Abzugsgraben m odtočni jarek

Abzugskanal m odtočni kanal

Abzugsrecht n pravica
(protestantskega plemstva) do
odselitve

Abzweigung f odcep
(→ *Wegabzweigung*)

Academia operosorum f Akademija
operozov oz. Akademija delavnih

(leta 1693 v Ljubljani ustanovljeno združenje naj bi spodbujalo znanstveno in umetniško dejavnost)

Academia unitorum (Societas unitorum/Die Gesellschaft der Vereinigten) f Akademija združenih (osnovni namen leta 1688 v Ljubljani ustanovljenega združenja je bila molitev za rajne; za svojega zavetnika so si člani *Academiae unitorum* izbrali sv. Dizmo, zato se je v literaturi uveljavilo poimenovanje *Dizmova bratovščina*)

accedieren – pristopiti

accelerieren – pospešiti

Accept n **1.** sprejem, privolitev
2. sprejem menične obveznosti, akcept

acceptabel – sprejemljiv

Acceptant m prejemnik

Acceptanz f privolitev, strinjanje, akceptiranje

Acceptation (→ *Acceptanz*)

Acceptationsurkunde f prejemna listina

acceptieren – **1.** sprejeti, akceptirati (→ *Wechsel*) **2.** strinjati se s (čim), akceptirati

Accession f **1.** pristop, akcesija
2. pridobitev (npr. umetniških del), akcesija **3.** pristop k že sklenjeni pogodbi, akcesija

Accessist m pripravnik (*pristopnik, čakavec), kandidat, akcesist

Accessorium n pritiklina

Acceß m dostop

Accidens f naključnost, slučajnost, nebistvena zadeva (*prigodek)

accidental – slučajen

accidentell – slučajen, nebistven

Accidentien pl **1.** naključnosti, slučajnosti, nebistvene zadeve
2. postranski prihodki (*postranščina, postranšina)

Accise f užitninski davek, akciza

acclamando (→ *Acclamation/per Acclamation*)

Acclamation f **1.** vzklik **2.** glasno odobravanje, ploskanje, aklamacija, aplavz **3.** soglasna izvolitev, izvolitev s splošnim odobravanjem, izvolitev s ploskanjem, izvolitev z aklamacijo ◇ jmdn. durch/per Acclamation erwählen – izvoliti (koga) soglasno, izvoliti (koga) s splošnim odobravanjem, izvoliti (koga) s ploskanjem, izvoliti (koga) z aklamacijo jmdn. mit Acclamation empfangen – sprejeti (koga) s ploskanjem, sprejeti (koga) z aklamacijo

acclamieren – **1.** vzklikati, aklamirati
2. glasno odobravati, ploskati, aklamirati **3.** izvoliti (koga) s splošnim odobravanjem, izvoliti (koga) s ploskanjem, izvoliti (koga) soglasno, aklamirati ◇ lebhaft acclamieren – živahno odobravati

accomodieren – prilagoditi

accomodieren, sich – **1.** prilagoditi se, ravnati se po (čem) **2.** pogoditi se

accompagnieren – spremljati

accomplieren – izpolniti

Accord m **1.** soglasje, skladnost
2. dogovor, pogodba, akord **3.** delo, plačano po učinku, plačilo na akord
einen Accord treffen – dogovoriti se

Accordarbeit f delo na akord

Accordarbeiter m delavec na akord

accordieren – 1. poravnati (račune)
2. dovoliti, dopustiti 3. pogoditi se,
skleniti pogodbo, dogovoriti se

Accordlohn m dogovorjena mezda
(*mezda po dogovoru)

Accoucheur m porodničar

accouchieren – 1. roditi 2. pomagati
pri porodu (→ *Accoucheur*,
Hebamme)

accreditieren – 1. poveriti, pooblastiti,
akreditirati 2. imenovati za
predstavnika države (npr.
veleposlanika) pri drugi državi,
akreditirati

Accrimination f obtožba

accriminieren – obtožiti

Accumulation f kopičenje, povečanje,
akumulacija

accumulieren – kopičiti, povečati,
akumulirati

accurat – 1. natančen, vesten, akuraten
2. prav, ravno

accusieren – 1. obtožiti 2. zahtevati,
terjati

Acha(t)ztag m god sv. Ahaca: 22. junij

Achillesferse f Ahilova peta, ranljivo
mesto, slaba stran, slabost

Achse f 1. os 2. sile osi (Rim–
Berlin–Tokio) (→ *Achsenmächte*,
Dreimächtepakt)
auf der Achse herbeiführen –
pripeljati z vozom (vozovi)

Achsel f 1. pazduha 2. rama

Achselklappe f našitek, epoleta
(→ *Schulterklappe*, *Schulterstück*)

Achsenmächte pl sile osi (Rim–
Berlin–Tokio)

Acht¹ f izobčenje (→ *Bann*) ◇
über jmdn. die Acht aussprechen/
verhängen – izobčiti (koga)
jmdn. in die Acht erklären/tun –
izobčiti (koga)
jmdn. in Acht und Bann tun –
izobčiti (koga)
jmdn. mit Acht belegen – izobčiti
(koga)

Acht² f pozornost ◇
auf jmdn./etwas Acht geben/haben
– paziti na (koga/kaj)
Habt Acht! – Pozor! (vojaško
povelje)
etwas außer Acht lassen – ne
upoštevati (česa)
etwas in Acht nehmen – skrbno
ravnati s (čim), previdno ravnati s
(čim)
sich in Acht nehmen – varovati se,
paziti se

achtbar – častitljiv, ugleden

Achtelhube f osminska kmetija,
osminska huba

Achtelhübler m osminski kmet
(lastnik osminske kmetije/hube)
(*osemjak)

achten – 1. spoštovati 2. paziti na (kaj)

ächten – 1. pregnati, izgnati 2.
izobčiti, izključiti 3. zaničevati,
obsojati, stigmatizirati

Achtung f 1. spoštovanje 2. pozornost,
pozor ◇
Achtung gebieten – vlivati
spoštovanje
(die) Achtung genießen – uživati
ugled
dem Gesetz Achtung verschaffen –
zagotoviti spoštovanje zakona
jmdm. Achtung bezeigen/zollen –
izraziti (komu) spoštovanje

Ächtung f izobčenje

- achtungsvoll** – s spoštovanjem, spoštljivo ◇
Der achtungsvollst Unterzeichnete wagt ... – *Prespoštljivo podpisani si drzne ... (vljudnostna fraza na začetku dopisa)
- Acker** m njiva (→ *Brackacker, Brandacker, Dreschacker, Gottesacker, Krautacker, Stoppelacker*) ◇
lediger Acker – neobdelana njiva
- Ackerbau** m poljedelstvo
- Ackerbauer** m poljedelec
- Ackerbaugesellschaft** f kmetijska družba (G I. 525, 526) ◇
Krainische ständische Ackerbaugesellschaft – Kranjska stanovska poljedelska družba (G I. 526)
- Ackerbauministerium** n poljedelsko ministrstvo
- Ackerbauschule** f kmetijska šola
- Ackergrund** (→ *Ackerland*)
- Ackerland** n orna površina (*oralna zemlja), njive
- Ackermesser** n ralo
- ackern** – orati
- Acker-, Obst- und Weinbauschule in Stauden** f Kmetijska, sadjarska in vinarska šola na Grmu
- Ackerrain** m omejek (nezorani/travnati del med njivami)
- Ackersmann** m poljedelec, kmet (*orač, ratar)
- Ackerung** f oranje
- acquirieren** – pridobivati, pridobiti, akvirirati
- Acquirierung** (→ *Acquisition*)
- Acquis** m spretnost
- Acquisiteur** m zbiralec naročil, akviziter (→ *Fixum*)
- Acquisition** f pridobitev, akvizicija
- Acquisitor** m pridobitelj, akviziter
- Acquisitum** (→ *Acquisition*)
- Acquit** n potrdilo (o prejemu)
- Activa** f aktivna stran bilance, aktiva (pri zadrugah npr. gotovina, vrednostni papirji, premično in nepremično premoženje) (*imetek) ◇
Activa und Passiva – aktivna in pasivna stran bilance, aktiva in pasiva (→ *Passiva*)
- Activforderung** (→ *Activposten*)
- Activierung** f ustanovitev, aktiviranje
- Activität** f dejavnost (*dejavnost), aktivnost ◇
in der Activität stehende Angehörige des k. u. k. Heeres – aktivni pripadniki c. in kr. vojske (*v dejanski službi stoječi pripadniki c. in kr. vojske)
- Activitätsbezüge** pl *dejavnostni (aktivnostni) prikladi (avstrijskih uradnikov) (→ *Rangclassen*)
- Activposten** m terjatev
- Activschuld** (→ *Activposten*)
- Activstand** m imetek, aktiva
- Actuar** m pisar, zapisovalec, zapisničar, aktuar (nižji pisarniški uslužbenec, npr. sodni aktuar)
- actuarisieren** – zapisovati
- actum** – zapisano
- Actus** m **1.** obravnava **2.** proslava **3.** pravni posel
- A. D. = Anno Domini** – v letu Gospodovem

a. D. = außer Dienst – v pokoju, upokojen

a dato – od tega datuma dalje

ad notam nehmen – vzeti na znanje

Adel m **1.** plemstvo (plemiški naziv, plemiški privilegiji) **2.** plemstvo (družbeni sloj s plemškimi privilegiji) (→ *Amtsadel, Blutsadel, Briefadel, Dienstadel, Erbadel, Feudaladel, Fürstenadel, Geblütsadel, Geburtsadel, Geistesadel, Geldadel, Hochadel, Landadel, Landesadel, Schwertadel, Stadtadel, Uradel*) **3.**

plemenitost, žlahtnost ◊
alter Adel – staro plemstvo
erblicher Adel – dedno plemstvo
hoher Adel – visoko plemstvo
niederer Adel – nižje plemstvo
systemmäßiger Adel – sistemizirano plemstvo (institut sistemiziranega plemstva je leta 1757 uvedla cesarica Marija Terezija; oficirjem, ki so 30 let služili domovini, je omogočila brezplačno povišanje v plemiški stan)

den Adel verleihen – podeliti plemiški naziv (*podeliti plemištvu/žlahtništvo)

adelich (→ *ad(e)lig*)

Adeliche(r) (→ *Adelige(r)*)

ad(e)lig – **1.** plemenit **2.** plemiški (→ *Damenstift, Herkunft, Person, Richteramt*)

Adelige f plemkinja (*plemenitnica, žlahtnica)

Adelige(r) m plemič (*plemenitnik, plemenitaš, žlahtnik)

adeln – povzdigniti v plemiški naziv, poplemenititi

Adelsanmaßung f protipravna prilastitev plemiškega naziva in uporaba plemiških oznak

Adelsaufhebung f odprava plemstva (→ *Adelsaufhebungsgesetz*)

Adelsaufhebungsgesetz n Zakon o odpravi plemstva (leta 1919 sprejeti avstrijski zakon se je s polnim nazivom glasil: *Gesetz über die Aufhebung des Adels, der weltlichen Ritter- und Damenorden und gewisser Titel und Würden*)

Adelsbeweis m dokaz o plemškem izvoru

Adelsbrief m plemiška listina (*plemeniški list)

Adelsdiplom (→ *Adelsbrief*)

Adelserhebung f povzdignjenje v plemiški stan, poplemenitenje

Adelserhöhung f podelitev višjega plemiškega naziva

Adelserwerb m pridobitev plemiškega stanu

Adelsgericht n plemiško sodišče (H 23, 39, 41)

Adelsmatrikeln pl plemiške matice (G II. 216)

Adelsnachweis m dokazi o plemstvu

Adelsprädikat n plemiški predikat (»von Slavinjski« v primeru: Josip Ritter Gorup von Slavinjski) (*plemiški pridevek)

Adelsprobe f preverjanje plemiškega stanu

Adelsrang m plemiška stopnja (*stopnja plemstva) (avstrijsko plemstvo se je – če ne upoštevamo cesarske družine – delilo v pet

stopenj: v enostavni plemiški stan z nazivom 'von' ali 'Edler von', viteški stan z nazivom 'Ritter von', baronski stan z nazivom 'Freiherr von', grofovski stan z nazivom 'Graf von' in knežji stan z nazivom 'Fürst von'; *Zakon o odpravi plemstva / Adelsaufhebungsgesetz* je leta 1919 v Republiki Avstriji odpravil plemiške nazive in privilegije) (→ *Adelsaufhebungsgesetz*)

Adelsrecht n plemiško pravo

Adelsstand m plemiški stan (*plemeništvo, žlahtni stan) ◇ jmdn. in den Adelsstand erheben – povzdigniti (koga) v plemiški stan (→ *Adelserhebung*)

Se. k. u. k. Apostolische Majestät haben ... den Adelsstand mit dem Ehrenworte »Edler« allernädigst zu verleihen geruht. – Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je premilostno blagovolilo ... podeliti plemiški stan s častnim nazivom 'plemeniti'.

(→ *Adelsstandsverleihung*)

Adelsstandserhebung

(→ *Adelserhebung*)

Adelsstandserhöhung

(→ *Adelserhöhung*)

Adelsstandsverleihung f podelitev plemiškega stanu

Adelstitel m plemiški naziv (npr. pri enostavnem plemstvu: 'von', pri drugi plemiški stopnji ali viteštvu 'Ritter von', npr. Josip Ritter Gorup von Slavinjski) (*čin plemiški) (→ *Adelsrang*)

Adelsverleihung

(→ *Adelsstandsverleihung*)

Adelsverlust m izguba plemiškega stanu

Adelsverschweigung f zamolčanje plemiškega stanu

Adelsverzicht m odpoved plemiškemu stanu

Adelung f poplemenitenje

Ader f žila
zur Ader lassen – puščati kri

Aderlaß m puščanje krvi

Aderlässer m puščalec krvi

adhärieren – 1. prijeti se, sprijeti se
2. pristopiti, adherirati

Adhäsion f 1. sprijemanje, adhezija
2. pristop, adhezija

adimplieren – dokončati, dovršiti, izpolniti

Adimplier- und Richtigstellung f dopolnitev in poprava

Adimplierung f dokončanje, dopolnitev, dovršitev, izpolnitev

Adjct. = Adjunct (→ *Adjunkt*)

adjudizieren – prisoditi, priznati s sodbo, adjudicirati

Adjudizierung f prisojilo (*prisodba)

Adjudizierungsurkunde f prisojilna listina (*prisojilno pismo, prisodno pismo)

adjungieren – pridružiti, pridati

Adjunkt m pomočnik (*pristav),
adjunkt (H 47)
(→ *Konzeptadjunkt*)

adjustieren – 1. uravnati, naravnati, namestiti, adjustirati 2. urediti (uradne spise, račune), odmeriti (*opraviti), adjustirati 3. obleči v uniformo, adjustirati

Adjustierung f 1. uravnava, naravnava, namestitvev 2. ureditev (uradnih spisov, računov), odmera (*oprava)

3. službena obleka (*ogleštanje), uniforma (→ *Gala-Adjustierung, Marsch-Adjustierung, Parade-Adjustierung*) 4. uniformiranje ◇ feldmäßige Adjustierung – bojna oprema

Adjustierungsvorschrift f predpis glede oprave

Adjutant m pribočnik, adjutant (→ *Flügeladjutant*)

Adjutum n podpora, pripomoč, adjutum

Adler m orel (→ *Doppeladler*)

Admaon. = Administration (→ *Administration*)

Administration f uprava, upraviteljstvo, upravljanje (*upravništvo, opravilo, oprava, opravljanje, oskerbnija, oskerbovanje), administracija (→ *Bankgefällen-Administration, Gefällenadministration, Justizadministration, Militäradministration, Staatsgüter- und Staatsforstadministration*) ◇ *Administrationen (Staatsgüter) – administracije (državna posestva)* (H 38)

administrativ – upraven, administrativen (→ *Behörde*) ◇ im politisch-administrativen Wege – po politično-upravni poti (*politično-upravnim pôtem) im administrativen Wege – po upravni poti (*po upravnem poredku, po upravnem potu, upravoma) (→ *Administrativweg*)

Administrativbehörde f upravno oblastvo

Administrativweg – im Administrativwege – po upravni

poti (*po upravnem poredku, po upravnem potu, upravoma)

Administrator m oskrbnik, upravitelj, upravnik, administrator

administrieren – 1. upravljati s (čim), administrirati 2. podeliti (→ *Sakrament*)

Administrierung f 1. upravljanje 2. podeljevanje

Admiral m admiral (→ *Großadmiral, Konteradmiral, Vizeadmiral*)

Admiralat n admiralat (→ *Hafenadmiralat*)

Admiration f občudovanje

admirieren – občudovati

Admission f 1. sprejem 2. dopustitev, dostop (*pripuščenje, pripušenje)

admittieren – dopustiti

ADN = Allgemeiner Deutscher Nachrichtendienst m Splošna nemška obveščevalna služba

Adnotation f 1. zapis, adnotacija 2. zabeležba, zaznamba, pripomba, adnotacija

Adnotatum (→ *Adnotation*)

adnotieren – zabeležiti, adnotirati

adoptieren – posvojiti, adoptirati einen Knaben adoptieren – posinoviti (→ *Adoptivsohn*) ein Mädchen adoptieren – pohčeriti (→ *Adoptivtochter*)

adoptiert – posvojen (→ *Kind*)

Adoption f posvojitev (*posinovstvo, pohčerstvo), adopcija

Adoptiveltern pl posvojitelji, adoptivni starši

Adoptivkaiser m adoptivni cesar

Adoptivkind n 1. posvojenec, adoptiranec 2. posvojenka, adoptiranka

Adoptivmutter f posvojiteljica (*posinovnica, posinoviteljica, pohčeriteljica), adoptivna mati

Adoptivsohn m posvojenec (*posinovec, posinjeneec), adoptiranec

Adoptivtochter f posvojenka (*pohčerjenka, pohčerjenica), adoptiranka

Adoptivvater m posvojitelj (*posinovnik, posinovitelj, pohčeritelj), adoptivni oče

Adoration f čaščenje, oboževanje, adoracija

Adressant m odpošiljatelj (*naslovitelj), adresant

Adressat m naslovník (*naslovljenec), prejemnik, adresat

Adresse f 1. naslov (*nadpis) 2. poslanica, dopis (*pismo), adresa (→ *Anerkennungsadresse*, *Beileidsadresse*, *Dankadresse*, *Ehrenadresse*, *Ergebnisadresse*, *Huldigungsadresse*, *Loyalitätsadresse*, *Vertrauensadresse*, *Zustimmungsadresse*) 3. spretnost

Adreßbuch n imenik (*naslovní knjiga, naslovník), adresar (→ *Anzeiger*)

adressieren – nasloviti, adresirati

adrett – prikupen

Ad te levavi – 1. adventna nedelja (→ *Advent(s)sonntag*)

Adulter m prešuštnik

Adultera f prešuštnica

Adulteration f ponarejanje

Adulterium n prešuštvo, adulterij

Adunation f zbor, zborovanje

adunieren – združiti, zbrati

Advent m predbožični čas, advent

Advent(s)sonntag m adventna nedelja

◇

1. Advent(s)sonntag – 1. adventna nedelja (*Ad te levavi*)

2. Advent(s)sonntag – 2. adventna nedelja (*Populus Sion*)

3. Advent(s)sonntag – 3. adventna nedelja (*Gaudete*)

4. Advent(s)sonntag – 4. adventna nedelja (*Rorate*)

Advitalitätsrecht n pravica preživelega do dosmrtnega užitka, advitalnostna pravica

Advokat m odvetnik (*pravdosrednik), *advokat* (H 23, 40, 58, 63) (→ *Untertansadvokaten*, *Winkeladvokat*)

Advokatenkammer f odvetniška zbornica (H 63)

Advokatenliste f seznam odvetnikov (H 58)

Advokatenordnung f odvetniški red (H 63)

Advokatur f odvetništvo (H 23, 40, 58, 63), advokatura

Advokaturskandidat m odvetniški kandidat

Advokaturskanzlei f odvetniška pisarna

Advokaturssollicitor m vodja odvetniške pisarne, odvetniški sollicitator

affabel – vljuden, prijazen

Affaire (→ *Affäre*)

affamieren – izstradati

- Affäre** f **1.** spor, prepis, afera
2. ljubezensko razmerje, ljubezenska afera **3.** spopad, praska
 sich aus der Affäre ziehen – izvleči se iz afere
 mit jmdm. eine Affäre haben – imeti ljubezensko razmerje s (kom)
- Affekt** m močno vznemirjenje, afekt ◇
 im Affekt – v afektu
 in Affekt geraten – močno se vznemiriti
- Affektion** f prisiljeno vedenje, izumetničena prisiljenost, izumetničenost, afektacija
- affektieren** – delati se, sprenevedati se, prisiljeno se vesti
- affektiert** – prisiljen, narejen, izumetničen, afektiran
- Affektion** f **1.** čustvena vznemirjenost
2. naklonjenost, ljubezen **3.** obolenje, okužba
- affektioniert** – naklonjen
- Affiche** f **1.** razglas z lepakom **2.** lepak, plakat
- affichieren** – **1.** razglasiti z lepakom
2. plakatirati
- affigieren** (→ *affichieren*)
- Affirmation** f **1.** trditev, afirmacija
2. potrditev, afirmacija
- affizierbar** – razdražljiv, občutljiv
- Affizierbarkeit** f razdražljivost, občutljivost
- affizieren** – prizadeti (telesno ali duševno)
- Affizierung** f prizadetost (telesna ali duševna)
- Affront** m žalitev, napad
- Afterbestand** m podnajem
- Afterkind** n nezakonski otrok, pankrt
- Afterlehen** n *sekundarni fevd* (G II. 215), podfevd
- Aftermiete** f podnajem
- Aftermieter** m podnajemnik
- Aftermietzins** m podnajemščina
- Afterpacht** f podzakup
- Afterpartei** (→ *Aftermieter*)
- Afterpfand** n podzastava
- Afterpfandrecht** n podzastavna pravica
- Afterreden** n opravljanje
- Aftersohn** m nezakonski sin
- Aftertochter** f nezakonska hči
- Aftervermieter** m podnajemodajalec
- a. g. = allergnädigst-** (→ *allergnädigst-*)
- AG = Aktiengesellschaft**
 (→ *Aktiengesellschaft*)
- agassieren** – dražiti, razburiti, vznejevoljiti
- Agathatag** m god sv. Agate: 5. februar
- Agende** f **1.** delovno področje, agenda
2. delo, poslovanje **3.** delovni dnevnik, vpisnik **4.** obredna knjiga, obrednik
- Agent** m **1.** zastopnik, predstavnik (*opravnik), agent (→ *Handelsagent, Platzagent*)
2. sodelavec obveščevalne službe, agent ◇
 reisender Agent – potujoči agent (*potujoči opravnik)
- Agent provocateur** m agent-izzivalec, agent-provokator, agent provocateur
- Agentie** f zastopstvo, predstavništvo (*opravništvo, opravilstvo), agencija ◇
Agentien (Häfen und Sanität)

– *agencije (pristanišča in pomorsko zdravstvo)* (H 56)
(→ *Sanitätsagentien (See), Seesanitätsagentien*)

Agentur f **1.** zastopstvo, predstavništvo (*opravništvo, opravilstvo), agentura **2.** tiskovna agencija (→ *Nachrichtenagentur*)

Agenturinhaber m lastnik agenture

aggravieren – otežiti

aggravierend – oteževalen
(→ *Umstand*)

Aggression f **1.** napad, agresija
2. napadalnost, agresivnost

Aggressionskrieg m napadalna vojna

Aggressivität f napadalnost, agresivnost

Aggressor m napadalec, agresor

Ägide (→ *Ägide*)

agil – prizadeven, delaven, agilen

Agilität f prizadevnost, delavnost, agilnost

Agio n nadav, ara, kapara (*nadavek, ažija) (→ *Silberagio*)

Agitation f **1.** navduševanje, propaganda, agitacija **2.** podžiganje, agitacija

Agitator m **1.** navduševalec, agitator
2. podpihovalec, hujskač, agitator

Agnat m sorodnik po moški strani, žlahtnik po očetovi strani, agnat

Agnestag m god sv. Neže: 21. januar

agnoszieren – **1.** priznati, pripoznati, agnoscirati **2.** ugotoviti istovetnost, ugotoviti identiteto, agnoscirati, identificirati **3.** oceniti kot (kaj), uvrstiti, agnoscirati

Agrarbehörden pl agrarska oblastva

Agrarreform f zemljiška reforma, agrarna reforma

agreieren – odobriti

Agrikultur f kmetijstvo, agrikultura

Agrikultursozietäten pl kmetijske družbe (G I. 525)

Ägyde f **1.** varstvo **2.** ščit, egida

A. H./a. h. = Allerhöchst- / allerhöchst- – najvišji (cesarski)

Ahn m prednik, prastari oče
(→ *Ahnherr, Urahn*)

ahnden – kaznovati

Ahndung f kaznovanje, kazen ◇
bei strenger/schwerer Ahndung – ob (zagroženi) ostri/težki kazni

Ahne f prednica, prastara mati
(→ *Ahnfrau*)

ahnen – slutiti

Ahnenforschung f rodoslovje, genealogija

Ahnenpaß m rodovno spričevalo (v času nacizma)

Ahnenprobe f preverjanje plemiškega izvora (kot pogoja za udeležbo na turnirjih) (→ *Turnierfähigkeit*)

Ahnentafel f rodovnik

Ahnfrau f začetnica rodu (*zarodnica), prednica, prastara mati

Ahnherr m začetnik rodu (*zarodnik), prednik, prastari oče

Ahnung f slutnja ◇
(eine) Ahnung haben – slutiti
keine Ahnung haben – ne imeti pojma

Ahorn m jesen (drevo)

Ähre f klas

Aichamt n merski urad (*meroizkusni urad, meroskusni urad)

aichen – meriti, preizkusiti (tehtnice, uteži)

Aicher m merec (*merčín, merčún, meroskusnik)

Aichgebühr f merska pristojbina (*meroizkusna pristojbina, meroskusna pristojbina, mernina)

Aichmeister (→ *Aicher*)

Aichordnung f merski red (*meroskusni red)

Aichwesen m meroslovje (*meroskustvo, meroizkustvo)

Aid (→ *Eid*)

Aide-mémoire n opomnik, kratek pregled

Ajo m prinčev vzgojitelj, ajo

ajourieren – posodobiti, dopolniti, ažurirati

Akademie f **1.** znanstveno združenje, akademija **2.** prireditelj ◇ gelehrte Akademie – učeno društvo
musikalische Akademie – glasbena prireditelj

Akademiker m **1.** član akademije, akademik **2.** visokošolec, akademik

akademisch – **1.** visokošolsko izobražen, akademski (→ *Maler*)
2. teoretičen, učenjaški, akademski

Akatholik m nekatolik

Akk-/akk- (→ *Acc-/acc-*)

Akolyth m mašni pomočnik, akolit

Akonto n predplačilo, predujem

Akribie f natančnost, vestnost, skrbnost, temeljitost, akribija

Akt m **1.** dejanje (→ *Racheakt*), opravilo **2.** uradni spis, akt (→ *Erhebungsakt, Notariatsakt,*

Personalakt, Wahlakt) ◇

Aufnahme eines Aktes – sestava spisa (*naredba zapisa)

feierlicher Akt – slovesnost (*slovesno dejanje)

von etwas Akt nehmen – vzeti (kaj) na znanje

Akt-/akt- (glej tudi *Act-/act-*)

Akte f listina, uradni spis, akt ◇

eine Akte ablegen – odložiti spis
eine Akte anlegen – sestaviti spis

eine Akte einsehen – pogledati v spis, pregledati spis

Akten kassieren – uničiti spise
in die Akten kommen – zabeležiti
zu den Akten bringen – vložiti
med spise

etwas zu den Akten/ad acta legen
– 1. vložiti med spise 2. smatrati
zadevo za zaključeno

Aktei f zbirka spisov

Aktenarchiv n listinski arhiv

Aktenzeichen n oznaka spisa (*označba spisa)

Aktie f delnica, akcija (→ *Prioritätsaktie, Stammaktie*)

Aktiengesellschaft f delniška družba (*akcijska družba)

Aktienverein m delniško društvo (*društvo na delnice, društvo na akcije, delnično društvo)

Aktion f **1.** delo, delovanje, ukrepanje, ukrep, akcija **2.** (sodni) spor
3. spopad

Aktionär m delničar, akcionar

aktiv – **1.** dejaven, aktiven (→ *Dienstleistung, Militär, Wahlrecht*) **2.** dejanski (→ *Vermögen*)

Aktiv- (→ *Activ-*)

Aktiva (→ *Activa*)

Aktivierung (→ *Activierung*)

Aktivismus m aktivizem

Aktivist m aktivist

Aktivität (→ *Activität*)

Aktivitäts- (→ *Activitäts-*)

Aktivschuld f terjatev (*tirjava)

aktsbekannt – pri oblasteh že znan, že zabeležen v uradnih spisih

Aktszeuge m zapisna priča (pri sestavi notarskega zapisa prisotna, notarju osebno (*po lici) znana priča) (*zapisni svedok)

Aktuar (→ *Actuar*)

aktuarisieren (→ *actuarisieren*)

akut – 1. nujen, pereč, akuten (npr. problem) 2. hud, nevaren, akuten (npr. bolezni)

Akz-/akz- (→ *Acc-/acc-*)

Alarm m alarm (*zbež) ◇

blinder Alarm – lažni alarm

Alarm schlagen – dati znak za preplah

Alarm blasen (schlagen) – trobiti (bobnati) k alarmu (v vojski)

Alarmbereitschaft f stroga pripravljenost

alarmieren – zagnati hrup, vznemiriti, zbuditi pozornost, opozoriti na nevarnost, alarmirati

Alarmplatz m kraj za zbiranje čet po alarmu (*zbežišče)

Alarmschuß m strel iz topov za javljanje požara (z ljubljanskega grajskega hriba) (→ *Lärmkanonen*)

Alarmsignal n signal za alarm (*znamenje uzbune)

Alienation f odtujitev, alienacija

alienieren – odtujiti, alienirati

Aliment n 1. živež, hrana

2. preživnina, vzdrževalnina, alimenti

Alimentation f preživljanje, vzdrževanje, plačevanje, vzdrževalnina, alimentacija

Alimentationsberechtigung f pravica do preživnine, pravica do vzdrževalnine

Alimentationsgelder pl preživnina, vzdrževalnina, alimenti

a limine – a limine zurückweisen – v celoti zavriniti

Alkohol m alkohol

Alkoholgenuß m pitje alkoholnih

pijač ◇

übermäßiger Alkoholgenuß – alkoholizem (→ *Alkoholmißbrauch*)

Alkoholmißbrauch m alkoholizem

Alkoven m ločen stranski prostor v sobi (običajno niša s posteljo), pregrajena spalnica, alkova

alla minuta – na drobno, v maloprodaji

allddeutsch – vsenemški

alle – alle sein – biti porabljen

Allee f drevored, aleja

Alleebäume pl drevored (*drevoredno drevje)

Allegat n priloga (*dokladek)

allegieren – 1. priložiti 2. navesti, sklicevati se na (kaj), citirati, alegirati

allein – 1. sam 2. toda, samo ◇ einzig und allein – edinole

Alleinerbe m edini dedič, univerzalni dedič

Alleinhandel m monopol

Alleinherrschaft f samovladje, samodržstvo

Alleinherrscher m samovladar, samodržec

Alleinrecht n izključna pravica

alleinstehend – 1. sam, samski
2. sama, samska

Alleinvertretungsanmaßung f
prisvajanje pravice izključnega zastopstva (stališče NDR do pravice izključnega zastopstva nemškega naroda, ki jo je ZRN izvajala v času obstoja dveh nemških držav)

Alleinvertretungsanspruch m
1. pravica izključnega zastopstva nemškega naroda (izvajala jo je ZRN v času obstoja dveh nemških držav, in sicer na podlagi preambule temeljnega zakona (Grundgesetz); pravo je predsednik Konrad Adenauer formuliral 21. oktobra 1949 pred zahodnonemškim bundestagom; ZRN jo je izvajala vse do oktobra 1969, ko je kancler Willy Brandt govoril o dveh nemških državah enega naroda in s tem de facto priznal NDR)
2. pretenzija do pravice izključnega zastopstva (stališče NDR do pravice izključnega zastopstva nemškega naroda, ki jo je ZRN izvajala v času obstoja dveh nemških držav)

Alleinvertretungsrecht n pravica izključnega zastopstva nemškega naroda (izvajala jo je ZRN v času obstoja dveh nemških držav, in sicer na podlagi preambule temeljnega zakona (Grundgesetz))

allemaal – vsakič, vselej, kadarkoli

allenfällig (→ *allfällig*)

allenfalls – 1. vsekakor 2. morda, morebiti

allenfalsig (→ *allenfalls*)

allenthalben – povsod

allerdings – 1. vsekakor, seveda 2. sicer

allerdurchlauchtigst- – 1. presvetel
2. presvetli (v nagovoru)

allergdigst. = allergnädigst-
(→ *allergnädigst-*)

allergehorst. = allergehorsamst – prepokoren, preponižen

allergnädigst- – 1. premilostljiv
2. premilostljivi (v nagovoru)
3. premilostljivo
allergnädigst geruhen – premilostno (*najmilostneje) blagovoliti

allerhand – raznovrsten, vsakovrsten

Allerheiligen – Vsi sveti: 1. november

Allerheiligste(s) n Najsvetejše (posvečena hostija)

allerhöchst- – najvišji (*previsoki, narvikši), cesarjev, cesarski (→ *Hof, Handschreiben, Ort, Privatkasse, Privatschatulle, Thron*)

Allerhöchstderselbe – Njegovo cesarsko Veličanstvo ◊
der Empfang Allerhöchstdesselben auf dem Bahnhof – sprejem Njegovega cesarskega Veličanstva na železniški postaji

Allerhöchstenorts – na Najvišjem mestu (na cesarskem dvoru)

Allerhöchstwelche – Ihre Majestät die Kaiserin, Allerhöchstwelche ... – Njeno Veličanstvo cesarica, katera ...

Allerhöchstwelcher – Seine Majestät der Kaiser, Allerhöchstwelcher ...

– Njegovo Veličanstvo cesar, kateri
...

allerlei (→ *allerhand*)

allermildest- (→ *allergnädigst-*)

allerorts – povsod

Allerseelen – Dan vernih duš: 2.
november

Allerseelentag (→ *Allerseelen*)

alleruntertänigst- – 1. preponižen,
prepokoren 2. preponižno,
prepokorno ◇
ehrerbietigst und alleruntertänigst
empfangen – prespoštljivo in
preponižno sprejeti (cesarja)

allerweil (→ *alleweil*)

alleweil – vedno

allfällig – morebiten

Allfällige n morebitnost, možnost

Allfälliges – eventualni predlog,
razno (*raznoterosti) (običajno
zadnja točka dnevnega reda na
občnih zborih) (*slučajni predlogi,
slučajnosti, eventualija)

allg. = allgemein (→ *allgemein*)

allgeliebt – od vseh ljubljen

allgemach (→ *allmählich*)

allgemein – splošen (*občen,
povsoden) (→ *Bestimmung*,
Dienstpflicht, *Gut*, *Mobilisierung*,
Nachricht, *Stiftungsfond*,
Versammlung, *Wahl*, *Wehrpflicht*,
Wertschätzung, *Wissenschaft*) ◇
im Allgemeinen – na splošno

**Allgemeine österreichische
Kleinbahn-Gesellschaft**
(→ *Gesellschaft*)

allgemeingültig – splošnoveljaven

Allgemeinheit f skupnost, družba

Allgewalt f vsemogočnost (*vsesilnost,
vseoblastje)

allgewaltig – 1. vsemogočen
(*vsesilen, vseoblasten)

2. vsemogočni (v nagovoru)

Allh. (→ *A. H.*)

allhiesig – tukajšnji

Alliance (→ *Allianz*)

Allianz f 1. zveza, društvo, aliansa
(*alijanca) 2. politična zveza
(→ *Quadrupelallianz*, *Trippel-
Allianz*) 3. vojaška zveza držav ◇
Heilige Allianz – Sveta aliansa
(zveza, h kateri so 26. septembra
1815 najprej pristopile Rusija,
Avstrija in Prusija, naj bi
zagotavljala politične razmere,
dosežene na dunajskem kongresu)

Allianztractat m pogodba o
zavezništvu (*zvezna pogodba)

Allianzvertrag (→ *Allianztractat*)

alliiieren – povezati, zvezati, združiti

alliiert – zavezniški (→ *Staat*)

Alliierte(r) m zaveznik

alljährlich – vsakoleten

Allmacht f vsemogočnost

allmächtig – 1. vsemogočen
(→ *abberufen*, *Gott*) 2. vsemogočni
(v nagovoru)

Allmächtige(r) m Vsemogočni, Bog
auf den Allmächtigen vertrauen –
zaupati Vsemogočnemu (Bogu)

allmählich – 1. postopen

2. postopoma, polagoma

allmählig (→ *allmählich*)

allmällig (→ *allmählich*)

Allmende f skupna pašna ali gozdna
zemlja, gmajna

allnachtlich – vsakonoen

Allod n svobodna posest (prosta dedna zemljiška posest fevdalca), alod

alodial – *prostolasten (nanašajoč se na svobodno zemljiško posest fevdalca), alodialen

Allodialisierung f sprememba fevda v lastno posest (alod)

Allokution f svečan nagovor (zlasti papežev), alokucija

Allotria pl neumnosti, traparije

Allparteienregierung f vsestrankarska vlada

Alltag m vsakdan

alltaglich – vsakodneven

Alltagsgeschichte f zgodovina vsakdana

Allure f **1.** hoja, način hoje **2.** vedenje, ravnanje, obnašanje

Allusion f namigovanje, aluzija

Allvater m Bog

allverehrt – na splošno spoštovan (*obespoštovan, preislan)

allweil (→ *alleweil*)

Alm f planinski pašnik

Almanach m letopis, almanah

Almer m planšar

Almosen n miloščina, dar (*mili darovi, milodar, milostinja, božji dar, vbogajme)

Almosenbuchse f pušica za zbiranje darov v cerkvi

Almosenstock (→ *Opferstock*)

»Aloisianum« (→ *Collegium*)

Aloisiustag m god sv. Alojzija: 21. junij

Alp m mora

Alpdruck m mora

Alp(e) f planina

Alpenhutte f planinska koa

Alpenjager pl alpski lovci (pripadniki gorskih et v Avstriji)

Alpenjagercorps – freiwilliges

Alpenjagercorps n *krdelo prostovoljnih planinskih strelcev (italijansko-avstrijska vojna 1866) (prostovoljce so leta 1866 zbirali po avstrijskih alpskih deželah, tudi na Kranjskem, kot pomoč redni vojski) (→ *Anwerbung*)

Alpenrecht n pravica do gorske paše

Alpenverein m planinsko društvo (→ *Verein*)

Alpenwirtschaft f **1.** planšarstvo
2. planinska kmetija

Alpini pl alpini (pripadniki gorskih et v Italiji)

Alptraum m nočna mora

als – **1.** ko **2.** kot ◊
Markte, als ... – trgi, kot so ...

als ob – kot da bi

als wenn – kot da bi

alsbald – pri priči, precej, nemudoma, brž

alsobald (→ *alsbald*)

alt – star (→ *Geschichte, Herkommen, Jungfrau, Wein, Welt*) ◊
alt werden – postarati se

altadelig – starega plemiškega izvora, staroplemiški (*starožlahnten)

Altane f mostovž, hodnik, ploščad, altana

altangestammt – prirojen, rodovinski ◊ vom altangestammten patriotischen Sinne geleitet – *ravnaje se po starorodovinskih patriotičnih utih

- Altar** m oltar (→ *Choraltar, Hochaltar, Kreuzaltar, Opferaltar*) ◇
privilegierter Altar – privilegirani oltar (oltar, na katerega so se vezali posebni privilegiji (navadno odpustki), katerih so bili deležni tisti, za katere so se maše darovale)
- Altarsakrament** n sveto Rešnje telo, evharistija
- altbekannt** – *staroznan
- altberühmt** – *staroslaven
- altbewährt** – preizkušen
(→ *Arzneimittel*)
- Altbürgermeister** m bivši župan
- Alte(r)** m **1.** starec **2.** vino iz prejšnjih let
- altehrwürdig** – častitljiv, staroslaven
- alteingesessen** – staroselski, avtohton
- Alten** pl predniki
- Altenteil** n preužitek, zapeček, kot
- Altenteiler** m preužitkar
- Alter** n **1.** starost **2.** obdobje
(→ *Dienstalter, Lebensalter, Menschenalter, Mittelalter, Zeitalter*) ◇
Nachsicht des Alters – spregled mladoletnosti
(→ *Großjährigkeitserklärung*)
aus Abgang des Alters – zaradi mladoletnosti
gesetzten Alters – v zrelih letih vorgerückten Alters/im Alter vorgerückt – prileten, starejši
von Alters her – od nekdanj
stellungspflichtiges Alter – naborna dolžnost (za mladeniče, ki so dopolnili 21. leto starosti)
Er starb im 81. Jahr seines Alters. – Umrl je v 81. letu svoje dobe.
mittleren Alters – srednjih let
- alterieren** – **1.** spremeniti, preurejati, preurediti, alterirati **2.** prestrašiti, vznemiriti
- altern** – starati se
- Ältern** (→ *Eltern*)
- alternieren** – vrstiti se, izmenjavati se, zamenjavati se, spremeniti se, alternirati
- alterprobt** – preizkušen
- Altersgenosse** m vrstnik
- Altersklasse** f starostni razred (*razred starosti), letni razred
(→ *Dienstaltersklasse, Stellungsaltersklasse*)
- Alterspräsident** m najstarejši član-predsednik (korporaciji ali parlamentu predseduje do izvolitve novega predsedstva)
- altersschwach** – ostarel, onemogel, oslabel
- Altersschwäche** f starostna oslabelost, senilni marazem (→ *Marasmus*)
- Altersstufe** f starostna stopnja
- Altersversicherung** f starostno zavarovanje
- Alterszulage** f starostna doklada
- Altertum** n **1.** stari časi **2.** stari vek
- Altertümer** pl starine
- altertümlich** – starodaven
- Altertumskunde** f starinoslovje
- Älteste(r)** m starešina
(→ *Stammälteste/r*)
- altfränkisch** – starosveten
- altgedient** – izkušen, veteranski
(→ *Unteroffizier*)
- Altgeselle** m najstarejši pomočnik

altgewohnt – običajen, značilen za (koga)

altgläubig – staroverski

Altgläubige(r) m staroverec

althergebracht – starodaven, tradicionalen

altherkömmlich (→ *althergebracht*)

Altkanzler m bivši kancler

altklug – premoder za svoja leta

Altmutter f prababica

Altösterreicher m Staroavstrijec

Altsasse m staroselec

Altvater m praded, očak (→ *Alten*)

Altvordern pl predniki

Altweibersommer m babje poletje

Alumnat n semenišče, bogoslovje, alumnat, lemenat

Alumne m semeniščnik, bogoslovec, lemenatar

Alumnus (→ *Alumne*)

Amant m ljubimec

Amateur m ljubitelj, amater

Ambassade f veleposlaništvo, ambasada

Ambassadeur m veleposlanik, ambasador

Ambition f častihlepje, ambicija

ambitioniert – prizadeven, ambiciozen

ambthube – službena huba (G I. 166)

ambtleut – župani (G II. 45, 47, 171)

ambulant – 1. potujoč (*premakljiv, popoten), obhoden, ambulanten (→ *Stellungskommission*) 2. ambulantno (→ *Behandlung*)

Ambulanze f 1. poštni vagon (*ambulančni voz), vlakovna pošta (→ *Postambulanze*) 2. vojaško vozilo za prevoz ranjenecv

Ambulanzwagen m 1. rešilni voz 2. rešilni avto, rešilec ◇ Ambulanzwagen der Städtischen Rettungsstation (Laibach) – rešilni voz Mestne rešilne postaje (ljubljska reševalna postaja je začela delovati leta 1900 v Mestnem domu; tu se je nahajala tudi remiza za rešilni voz)

Ambulatorium n ambulanta

ambulieren – sprehajati se

ambulierend – premičen, mobiln (→ *Sicherheitswache*)

Amendement n predlog spremembe zakona, amandma

Ameublement n pohištvo, stanovanjska oprema

ameublieren – opremiti stanovanje

amicabiler – prijateljsko

Amme f dojilja (*dojenica, dojnica, ama)

Amnestie f pomilostitev (*pomiloščenje), amnestija (→ *Generalamnestie*)

Amnestieact m akt o pomilostitvi (izda ga cesar)

amnestieren – pomilostiti, amnestirati

Amnestierte(r) m pomiloščene

Amnestierung (→ *Amnestie*)

Amok – **Amok laufen** – ponoreti, pobesneti

Amortisation f 1. sodni preklic dolžnega pisma, razveljavitev dolžnega pisma, razdolžitev (*umertvilo, umertvenje, usmrtba),

amortizacija **2.** poravnava, postopno odplačevanje dolgov, amortizacija **3.** razveljavitev izgubljene listine, amortizacija **4.** odpisovanje vrednosti osnovnih sredstev, amortizacija

Amortisationsquote f amortizacijska kvota

amortisieren – **1.** sodno preklicati, razveljaviti (listino) (*umertviti, usmrtiti) **2.** poravnati, postopno odplačevati, amortizirati **3.** razveljaviti izgubljeno listino, amortizirati **4.** odpisati vrednost osnovnih sredstev, amortizirati

Amortisierung (→ *Amortisation*)

Amortisierungsfond der städtischen Lotterianleihe (Stadtmagistrat Laibach) m
*amortizačni zaklad mestnega loterijskega posojila (Mestni magistrat Ljubljana)
(→ *Jahresrechnung*)

amourös – ljubezenski

Ampel f **1.** svetilka **2.** semafor

Amplification f razširitev

amplificieren – razširiti

Amt n **1.** *urad* (*vradnija) (G II. 38), gosposčinski urad (*opravnija) **2.** služba, dolžnost, naloga (*urad), položaj, funkcija **3.** maša ◇

K. k. Amt für Volksernährung

– C. kr. urad za ljudsko prehrano (prva svetovna vojna)

die Enthebung vom Amte – razrešitev (*odvzetje službe, odprava od urada)

Auswärtiges Amt – ministrstvo

za zunanje zadeve, zunanje ministrstvo (→ *Ministerium*)

gesungenes Amt – péta maša

öffentliches Amt – javni urad von Amts wegen – po uradni dolžnosti, uradno (*uradoma)
(→ *amtswegen*)

ein Amt ausüben/bekleiden/ innehaben – opravljati (uradno) dolžnost, opravljati funkcijo jmdn. seines Amtes entheben/ entsetzen – odstaviti (koga)

s položaja

das Amt handeln – uradovati, postopati (po uradni dolžnosti), ukrepati proti (komu)

sein Amt niederlegen/zurücklegen – odpovedati se položaju, odstopiti s položaja

ein Amt versehen/verwalten –

opravljati službo, opravljati funkcijo seines Amtes pflegen/

wahrnehmen/walten – opravljati službo, opravljati funkcijo

aus dem Amt ausstehen/scheiden – prenehati opravljati službo, prenehati opravljati funkcijo

im Amt verbleiben – ostati na

položaju (*ostati v uradu), še

naprej opravljati funkcijo, še naprej uradovati

jmdn. mit einem Amt bekleiden – podeliti (komu) službo (funkcijo)

sich um ein Amt melden – prositi za službo

jmdn. zu einem Amt präsentieren

– predlagati (koga) za službo,

predlagati (koga) za funkcijo

amtieren – uradovati, biti na položaju, opravljati funkcijo

Amtierung f uradovanje ◇

slowenische Amtierung –

uradovanje v slovenskem jeziku

Amtleute pl **1.** uradniki **2.** oficiali

3. župani **4.** oskrbniki (→

Amtmann)

amtlich – 1. služben, uraden
(→ *Ubikation, Verlangen, Verlautbarung, Vermissung, Verschuß, Zeitung*) 2. po službeni dolžnosti, po uradni poti, uradno 3. strog (→ *Verschuß*)

ämtlich (→ *amtlich*)

Amtmann m 1. uradnik (G II. 167) 2. *oficial* (V 134) 3. *župan* (G II. 45, 47, 171) 4. oskrbnik

Amtsadel m uradniško plemstvo

Amtsantritt m 1. začetek funkcije 2. začetek vladanja, nastop mandata

Amtsarzt m uradni zdravnik

amtsärztlich – uradnozdravniški
(→ *Zeugnis*)

Amtsbesuch m prihajanje v urad
(v službo)

Amtsbezirk m uradni okoliš (*uredovo okolišče, služabni okraj) ◇
politischer Amtsbezirk – politični uradni okoliš (*politiška kantonska gosposka)

Amtsblatt n uradni list

Amtsbruder (→ *Amtsgenosse*)

Amtsdauer f uradna doba, funkcijska doba

Amtsdiener m uradni sluga

Amtsenthbung (→ *Amtsentsetzung*)

Amtsentsetzung f razrešitev (*odstava od urada)

Amtsführung f uradovanje, opravljanje funkcije (*uradna djavnost, vradnost)

Amtsgebrauch m uradna uporaba für den/zum Amtsgebrauch – za uradno uporabo

Amtsgebühr f 1. pristojbina, taksa 2. uradna dolžnost

Amtsgeheimnis n uradna tajnost

Amtsgenosse m službeni kolega

Amtsgeschäfte pl uradni posli

Amtsgewalt f uradni položaj, uradna oblast ◇

Mißbrauch der Amtsgewalt – zloraba uradnega položaja (*kriva raba uredske oblasti) (→ *Verbrechen*)

amtshandeln – uradovati, postopati (po uradni dolžnosti), ukrepati proti (komu)

Amtshandlung f uradno dejanje, uradno opravilo (*uredsko djanje, uradni čin), uradno poslovanje, uradovanje (Mestni magistrat Ljubljana je 14. oktobra 1868 z bobnanjem oznanil: »Mestni magistrat na novič oznani, da je vožna po hodnem tlaku ob hišah prepovedana in da se bo vsak, ki bo to prepoved prestopil brez prizanašanja kaznoval. (Vom Magistrat Laibach wird neuerlich kundgemacht, daß das Befahren der Straßentrottoire verboten ist, und daß gegen die Dawiderhandelnden unnachsichtlich die Amtshandlung eingeleitet wird.)«) ◇
politische Amtshandlung – upravni postopek (*upravno postopanje) zur weiteren Amtshandlung – v nadaljnje poslovanje (*uradovanje) eine Amtshandlung pflegen – izvršiti uradno dejanje, izvršiti uradno opravilo eine Amtshandlung einleiten – ukrepati, kaznovati

amtshöflich – *uradnovljudno
(→ *Ersuchen*)

- Amtskanzlei** f pisarna urada (*uradna pisarnica)
- Amtskleid** n službena obleka
- Amtskompetenz** f uradna pristojnost, uradna kompetenca ◇
Überschreitung der
Amtskompetenzen – prekoračitev uradnih pristojnosti
- Amtslehen** n službeni fevd
- Amtstlokal** n uradni prostori
- Amtsperiode** f mandatna doba, mandat (*uradna doba, čas službovanja)
- Amtspflicht** f uradna dolžnost
- Amtplatz** m urad (*uradišče, uredišče, uradnja, uredniše, uredski prostor)
- Amtsquittung** f uradno potrdilo
- Amtsrat** m uradni svetnik ◇
Wirklicher Amtsrat – pravi uradni svetnik (višji uradniški naziv v Avstriji)
- Amtsraum** (→ *Amtsplatz*)
- Amtsschreiber** m uradni pisar
- Amtsschrift** f uradni spis (*uradno pismo)
- Amtssiegel** n uradni pečat (→ *Beidrückung*)
- Amtssitz** m sedež urada (*uredski sedež)
- Amtssprache** f uradni jezik
- Amtsstunde** f uradna ura
gewöhnliche Amtsstunden – navadne uradne ure
- Amtstag** m **1.** uradni dan (za poslovanje s strankami) **2.** uradni dan sodišča **3.** pravdni dan, sodni dan, dan za tožbe
- Amtstagslocal** n uradna pisarna
- Amtsträger** m **1.** dostojanstvenik
2. funkcionar (zlasti strankarski)
- Amtsübergeher** m mitničar
- Amtsunterricht** m uradno navodilo, uradno napotilo
- Amtsverkehr** m uradovanje ◇
schriftlicher Amtsverkehr – uradno dopisovanje, uradna korespondenca
- Amtsverlust** m izguba uradnega položaja
- Amtsverrichtung** f uradno opravilo
- Amtsverschwiegenheit** f uradna molčečnost
- Amtsvorstand** (→ *Amtsvorsteher*)
- Amtsvorsteher** m predstojnik urada (*predstojnik urada)
- Amtsvortrag** m uradno pojasnilo
- Amtsweg** m uradna pot, službena pot
- amtswegen – von amtswegen** – po uradni dolžnosti, uradno (*uradoma), službeno
- amtswegig** (→ *amtswegen*)
- Amtswirksamkeit** f uradno poslovanje, uradno delovanje (*uredna delavnost), uradovanje
- Amtswissenschaft – zur Amtswissenschaft nehmen** – vzeti uradno na znanje
- Amtswohnung** f službeno stanovanje ◇
freie Amtswohnung – prosto uradno stanovanje
- Amtszeitung** f uradni časnik
- Amtszeugnis** n uradno potrdilo (*uradno spričevalo)
- Amtszug** (→ *Instanzenzug*)
- amüsant** – zabaven
- Amusement** n zabava

amüsieren – zabavati

Anachronismus m anahronizem

Analogie f ujemanje, podobnost
(*pripodobnost), analogija

Anarchie f **1.** brezvladje, anarhija
2. nenačrtnost, anarhija

Anarchist m anarhist

Anathema n cerkveno izobčenje,
anatema

anbahnen – utreti pot, uvesti

Anbahnung f utiranje poti, uvajanje

Anbau m pridelovanje, sajenje, sejanje,
gojenje

anbauen – pridelovati, saditi, sejati,
gojiti

Anbaufläche f pridelovalna površina
(*posetvena ploskva)

anberaumen – določiti termin,
odrediti termin

Anberaumung f določitev roka,
odreditev termina

anbeten – častiti, oboževati

Anbeter m častilec, oboževalec

Anbetracht – in Anbetracht –
z ozirom na (kaj), glede na (kaj),
spričo, zastran, zavoljo

Anbetung f čaščenje, oboževanje,
adoracija

anbiegen – **1.** priložiti (*pridjati,
pridevati) **2.** upogniti, zavihati

anbieten – ponuditi (→ *Dienst*)

anbieten, sich – ponuditi se

Anbieter m ponudnik

Anbot (→ *Angebot*)

Anbotsteller (→ *Anbieter*)

anbrechen – **1.** nalomiti, načeti
2. začeti se, napočiti

anbrennen – **1.** prižgati **2.** ožgati,
prismoditi (→ *Mensch*) **3.** vžgati
(→ *Mal*)

anbringen – **1.** vložiti, podati, navesti
(→ *Beschwerde, Gesuch, Klage*)
2. pritrčiti, namestiti **3.** vloga

Anbringen n **1.** vlaganje, podajanje
2. pritrjevanje, nameščanje ◇
Anbringen eines Gesuchs –
vlaganje prošnje

Anbringer m **1.** prosilec **2.** naznanilec

Anbringung f **1.** vložitev **2.** pritrčitev,
namestitvev

Anbruch m **1.** nalom, načetje
2. začetek

Anbug m priloga ◇
im Anbuge – v prilogi (*zavihanje,
zaviha)
unter Anbuge – s predložitvijo

Ancien régime n stari režim, stara
oblika vladanja, ancien régime
(absolutistična Francija pred
revolucijo 1789)

Andacht f **1.** pobožnost, maša
(→ *Abendandacht, Bittandacht,*
Bußandacht, Dankandacht,
Morgenandacht) **2.** zbranost,
zatopljenost

andächtig – **1.** pobožen **2.** pobožni
(v nagovoru za prelate) **3.** zbran,
zatopljen

Andächtige(r) m vernik

Andachtsbild n nabožna slika,
podobica

Andachtsübungen pl duhovne vaje

Andenken n **1.** spomin **2.** spominek ◇
Ehre seinem Andenken! – Slava
njegovemu spominu! (*Večni mu
spomin!)
seligen Andenkens – pokojni,
rajnki

glorreichen Andenkens –
(pokojnik) slavnega spomina
glorwürdigen Andenkens –
(pokojnik) častitljivega spomina
jmdm. ein freundliches Andenken
bewahren – ohraniti (koga) v lepem
spominu

jmds. Andenken in Ehren halten –
spoštljivo se spominjati (koga)

Der theure Verblichene wird
dem freundlichen Andenken und
frommen Gebete empfohlen. –

*Predrazega ranjcega priporočamo
v blag spomin in molitev. (obrazec
v osmrtnici)

das Andenken der

Dahingeschiedenen durch Erheben
von den Sitzen ehren – počastiti
spomin na pokojnike z dvigom
s sedežev

das Andenken des Verstorbenen
ehren – počastiti spomin na
pokojnika

Die teure Verstorbene sei einem
frommen Andenken empfohlen. –

*Mila pokojnica bodi priporočena
v pobožen spomin.

ander- (der, die, das andere) – drugi
(druga, drugo) (→ *Seite*)

ändern – 1. spremeniti (*premeniti)
2. seliti se (→ *Wohnung*)

anders – 1. drugačen 2. drugače ◇
ohne anders – nič drugega kot
wenn anders – če (*ako)
nirgends anders – nikjer drugje

anderswie – drugače

anderswo – drugje

anderswoher – od drugje

anderswohin – drugam, kam drugam

andertens – drugič

anderthalb – poldrug (→ *Stunde*)

Änderung f 1. sprememba (*prememba,
prenaredba, predružačenje) 2. selitev
(→ *Lokalsänderung*)

anderweit – drugače, sicer

anderweitig – drugačen

Andeutung f namig, nakazovanje,
omemba, aluzija ◇

eine Andeutung machen – nakazati

an die – približno

Andrang m naval

andringen – pritiskati, siliti

Andringen n pritiskanje ◇
auf Andringen – pod pritiskom

androhen – groziti

Androhung f grožja
Androhung der Ausweisung –
grožnja izključitve (→
Disziplinarmittel)

aneifern – spodbujati (*spodbadati),
spodbuditi

Aneiferung f spodbujanje,
spodbuda (*podbudek, spodbod,
izpodbadanje)

aneignen, sich – 1. prilastiti si,
prisvojiti si 2. pridobiti si (poklic,
izobrazbo), usvojiti

Anempfehlung f priporočilo ◇
Anzeige und Anempfehlung –
naznanilo in priporočilo (časopisni
oglas)

Anerbenrecht n načelo nedeljivosti
kmetije (V 260)

anerbieten – ponuditi

Anerbietung f ponudba

anerinnern (→ *erinnern*)

anerkennen – 1. priznati, odobravati,
sprejeti 2. (javno, diplomatsko)
priznati

anerkennend – pohvalno ◇
sich anerkennend über etwas
äußern – pohvalno govoriti o (čem)

anerkennenswert – hvalevreden

Anerkennung f priznanje, pohvala
(*čislanje) (→ *Ehrenanerkennung*) ◇
Anerkennung der Vaterschaft –
priznanje očetovstva
Allerhöchste Anerkennung –
Najvišje priznanje (cesarjevo
priznanje) (→ *Dienstleistung*) ◇
belobende Anerkennung – pohvalno
priznanje
öffentliche Anerkennung – javno
priznanje (→ *Verdienstorden*)
jmdm. die Anerkennung aussprechen
– izreči (komu) priznanje
Anerkennung finden – doživeti
priznanje
Anerkennung genießen – uživati
priznanje
jmdm. Anerkennung zollen – izraziti
(komu) priznanje
Er wurde in Anerkennung der
geleisteten vorzüglichen Dienste
durch Verleihung des Militär-
Verdienstkreuzes ausgezeichnet. –
*V priznanje odličnega službovanja je
bil odlikovan z vojaškim križcem
za zasluge. (obrazec ob podelitvi
odlikovanja)

Anerkennungsadresse f priznanje,
pohvala

Anerkennungspreis m priznanje

Anerkennungszins m *priznavalna
najemščina (od javnega sveta, ki se
rabi pred hišami (v Ljubljani) za
portale in izložbe oz. naogledne
portalnike, tudi od kletnih oken oz.
odprtih kletnih prostorov, ki segajo
preko stavbne črte)

anfaizwang – predkupna pravica
zemljiškega gospoda do presežkov

podložnikov (G II. 201)

Anfall m **1.** napad (→ *Raubanfall*)
2. napad (bolezen) (→ *Herzanfall*,
Schlaganfall) **3.** pripad, pridobitev
4. nastajanje, kopičenje (npr. dela) ◇
Anfall der Erbschaft – pridobitev
dediščine

anfallen – **1.** napasti **2.** pripasti
3. nastajati (npr. stroški), kopičiti se
(npr. delo)

Anfang m začetek (→ *Jahresanfang*) ◇
seinen Anfang nehmen – začeti se

anfangen – začeti (→ *Streit*)

anfechten – **1.** spodbijati, izpodbijati
(*pobijati), ugovarjati (→ *Recht*)
2. skušati, mamiti

Anfechtung f **1.** spodbijanje,
izpodbijanje (*pobijanje), ugovor
2. skušnjava

anfertigen – narediti, izdelati

Anfertigung f izdelava (*naprava)

Anforderung f terjatev, zahteva ◇
Anforderungen machen/stellen –
terjati, zahtevati

Anfrage f **1.** vprašanje **2.** vprašanje
poslancev v parlamentu
(→ *Dringlichkeitsanfrage*) ◇
Große Anfrage – »veliko
vprašanje« – vprašanje poslancev,
ki se obravnava na zasedanju
zahodnonemškega bundestaga
(parlamenta)
Kleine Anfrage – »malo
vprašanje« – pisno postavljeno in
odgovorjeno vprašanje frakcije v
zahodnonemškem
bundestagu (parlamentu)

anfriemen – izdelati po meri (po
naročilu), naročiti

anfrischen – **1.** osvežiti **2.** spodbuditi,
podžgati

anfrümen (→ *anfriemen*)

anfügen – priložiti

anführen – 1. voditi 2. navesti, navajati 3. napeljevati k (čemu)

Anführer m 1. vodja, voditelj 2. kolovodja 3. vojskovodja

Anführung f 1. vodstvo, poveljstvo 2. navajanje, navedba (*pristavek) ◇ unter *Anführung* – pod vodstvom

Angabe f 1. navajanje, napoved, navedba (*povedba), izjava 2. podatek, opomba 3. bahanje 4. predplačilo, predujem ◇ nach *Angaben* – po podatkih *Angaben machen* – dajati podatke, navajati

angängig – 1. dopusten 2. dopustno

angeben – 1. navajati, navesti 2. prijaviti, naznaniti, ovaditi 3. bahati se

angeben, sich – **sich selbst angeben** – prijaviti se sam (*ovaditi se)

Angeber m 1. prijavitelj, ovaduh, izdajalec 2. bahač ◇

angebeten – častit, oboževan (→ *Monarch*)

angeblich – 1. domneven, izmišljen, namišljen (*bojdašnji, tobožnji) 2. menda, baje (*bojda), kot pravijo

angebogen – 1. priložen, dodan 2. upognjen, zavihan ◇ *angebogenes Schreiben* – priloženo pismo, priloga

Angebot n ponudba

angebunden – **kurz angebunden sein** – biti nataknen, biti nerazpoložen

Angebung f naznanitev, denunciacija

angedeihen – jmdm. etwas

angedeihen lassen – omogočiti, dodeliti, podeliti, dovoliti (komu kaj)

Angedenken n spomin ◇ *seligen Angedenkens* – pokojni, rajni

jmds. *Angedenken ehren* – počastiti spomin na (koga)

angefochten – spodbijan, izpodbijan

angegangen – 1. zaprošen 2. plesniv 3. smrdljiv 4. gnil 5. žarek ◇ *angegangenes Brot* – plesniv kruh *angegangenes Fleisch* – smrdljivo meso

angegangenes Obst – gnilo sadje

Angegriffene(r) m napadeni

angehalten – pridržan

angeheitert – opit, v rožcah (→ *Zustand*)

angehen – 1. lotiti se (česa) 2. napasti 3. nastopiti proti (komu/čemu) 4. začeti se 5. zadevati, tikati se 6. zaprositi, prositi (→ *bittlich*) 7. biti primerno, biti sprejemljivo

angehend – bodoč ◇ *angehender Herrscher* – bodoči vladar *angehender Soldat* – rekrut

Angehör (→ *An- und Zugehör*)

angehören – pripadati

angehörig – pripadajoč

Angehörige f pripadnica

Angehörige(r) m pripadnik

Angehörigkeit f pripadnost

Angeklagte f obtoženka (*zatoženka)

Angeklagte(r) m obtoženec (*zatoženec)

Angekommene(r) m oseba, ki je
prispelela, prišlek

Angeld n ara, nadav (*kapara, zadatje)

angelegen – bližnji, soseden

**angelegen – jmdm. etwas angelegen
sein lassen** – pustiti (komu), da
poskrbi za (kaj)

**angelegen – sich angelegen sein lassen/
halten** – prizadevati si za (kaj),
skrbeti za (kaj), poskrbeti za (kaj)

Angelegenheit f zadeva
(→ *Personalangelegenheiten*) ◇
auswärtige Angelegenheiten –
zunanje zadeve
innere Angelegenheiten – notranje
zadeve

angegentlich – 1. važen, nujen
2. na vso moč, prav lepo
angegentlich bitten/ersuchen –
prav lepo prositi, zaprošati

angeloben – zapriseči (koga)

Angelöbnis n prisega
jmdm. mittelst Handschlag das
Angelöbnis leisten – priseči (komu)
s stiskom roke

Angelobung f zaprisega
(→ *Pflichtangelobung*) ◇
Leistung der Angelobung –
zaprisega
die Angelobung in die Hand des
Bürgermeisters leisten – priseči v
roko župana

Angelobungsformel f zaprisežni
obrazec (*obljuba)
(*Postava, veljavna za kranjsko
vojvodstvo, s katero se razglša
občinski red, in red za volitve po
občinah / Gesetz, wirksam für das
Herzogthum Krain, womit eine
Gemeinde-Ordnung und eine
Gemeinde-Wahlordnung erlassen*

*werden, z dne 17. februarja 1866,
vsebuje naslednji zaprisežni
obrazec za župana (*glavarja/
Gemeindevorsteher) in občinske
svetnike (Gemeinderäthe): »Vi
namestu prisege obljubite na Boga
Vsemogočnega, na svojo čast in
svoje poštenje, da bodete vselej
zvesti in pokorni Njih Veličanstvu,
našemu premilostljivemu deželnemu
gospodarju Francu Jožefu I., po
božji milosti cesarju avstrijskemu
itd., vojvodi kranjskemu itd.;
da bodete Njih veličanstva čast,
korist in službo vselej posebno
podpirali, škodo in zlo pa ovirali
in ustavljali, kolikor bode po vaši
moči. ... (Sie werden an Eidesstatt
bei Gott, dem Allmächtigen, bei
Ihrer Ehre und Treue geloben, Sr.
Majestät, unserem allergnädigsten
Landesfürsten und Herrn Franz
Josef I., von Gottes Gnaden Kaiser
von Oesterreich u. s. w., Herzog von
Krain u. s. w., jederzeit getreu und
gehorsam zu sein, Sr. Majestät Ehre,
Nutzen und Dienst besonders zu
befördern, Nachtheil und Schaden,
soviel an Ihnen ist, hintanzuhalten
und zu verhüten ...)«*

angemerkt (daß) – s pripombo
(*s pripomnjo)

angemessen – primeren, prikladen

Angemessenheit f primernost,
prikladnost

angenommen – angenommen, daß
... – denimo, da ..., recimo, da ...

Anger m 1. trata, travnik, ledina 2. ozára

Angerrecht n pravica tržanov, da
travnik spremenijo v obdelovalno
zemljo (G II. 72)

angeschlagen – 1. odmerjen 2. pritrjen
3. načet, prizadet

Angeschmiedete(r) m prikovani
kaznjenc ◇
lebenslänglich Angeschmiedete(r)
– doživljenjsko prikovani
kaznjenc

angeschrieben – bei jmdm. gut
angeschrieben sein – biti pri
(komu) dobro zapisan

angeschrieben – bei jmdm. schlecht
angeschrieben sein – biti pri
(komu) slabo zapisan

Angeschuldigte(r) m obdolženec

angesehen – ugleden, spoštovan,
čislán

angesessen – naseljen, stanujoč, bivajoč

Angesessene(r) m naseljenc,
prebivalec

Angesicht n obraz, lice, obličje ◇
im Angesicht – spricho
von bloßem Angesicht – bledega
obraza
im Schweiß seines Angesichts –
v potu svojega obraza

angesichts – spricho

angestammt – podedovan, prirojen
(*rodovinski), deden (→
Ergebenheit, Liebe, Treue)

angestellt – nameščen (→ *Seelsorger*) ◇
bleibend/definitiv angestellt – stalno
nameščen, definitivno nameščen
(imenovan)
provisorisch angestellt – začasno
nameščen, provizorično nameščen
(imenovan)

Angestellte(r) m uslužbenec,
nameščenc (*nastavljenec)
mit Löhnung Angestellte –
*nastavljenci z mezdo

angetragen – 1. predlagan
(*nasvetovan), priporočen 2.
ponujen

angetreten – postrojen

angewöhnen – navaditi

angewöhnen, sich – navaditi se

Angewohnheit f navada

angewöhnt – navajen

angezeigt – primerno, priporočljivo,
pametno

angieren – plašiti, strašiti

angreifen – 1. napasti (→ *Ungestüm*)

2. lotiti se (česa) (→ *Aufgabe*)

3. načeti (→ *Proviant*) ◇

von den drei Seiten, in Front, Flanke
und Rücken, angreifen – napasti s
treh strani, s čela, boka in hrbta

Angreifende(r) (→ *Angreifer*)

Angreifer m napadalec (*napadnik)

Angriff m napad (→ *Bombenangriff*,

Flankenangriff, Fliegerangriff,

Frontangriff, Gegenangriff,

Luftangriff, Nahangriff,

Panzerangriff, Rückenangriff,

Scheinangriff, Seitenangriff,

Sturmangriff, Teilangriffe) ◇

Abschlagung des Angriffs –

odbitje napada

massierter Angriff – z vsemi silami

izveden napad

schneidiger Angriff – oster

napad

tätlicher Angriff – fizični napad

den Angriff abschlagen/abweisen/

zurückschlagen/zurückweisen –

odbiti napad

etwas in Angriff nehmen – lotiti

se (česa)

zum Angriff übergehen – preiti v

napad

Angriffsgefecht n napadalni boj

Angriffskrieg m napadalna vojna

Angriffsschlacht f napadalna bitka

Angriffswaffe f napadalno orožje

Angst f strah ◇

»süße Angst« – »sladki strah«
(v času protestantizma: strah pred Turki v tistih deželah nemškega cesarstva, ki jim ni grozila neposredna turška nevarnost)
Angst haben – imeti strah pred (kom/čim), bati se (koga/česa)
Ängste wecken – vzbujati strah jmdn. in Angst halten – ustrahovati (koga) (*imeti koga v strahu)

in Angst geraten – prestrašiti se jmdn. in (Furcht und) Angst versetzen – prestrašiti (koga)

ängsten – groziti, ogrožati, zastrašiti

ängstigen (→ *ängsten*)

anhalftern – privezati konja za uzdo

anhalten – **1.** ustaviti **2.** zahtevati, priganjati k (čemu), prisiliti k (čemu) **3.** prijeti, pridržati **4.** spodbujati **5.** snubiti, zasnubiti (→ *Mädchen*) **6.** trajati, nadaljevati se **7.** potegovati se za (kaj), prositi za (kaj) (→ *Hand, Stelle*) ◇
jmdn. gefänglich anhalten – pridržati (koga) v zaporu
zu öffentlichen Arbeiten anhalten – prisiliti k opravljanju javnih del

Anhalten n prošnja

anhaltend – trajajoč, dolgotrajen (→ *Krankheit, Regen*) **2.** nenehen **3.** nenehno

Anhaltung f **1.** pridržanje (*deržanje), prijetje, pripor **2.** priganjanje **3.** snubljenje
Anhaltung eines flüchtigen

Übeltäters – prijetje pobeglega hudodelca

Anhaltung zur Arbeit – priganjanje k delu

Anhaltung um ein Mädchen – snubljenje dekleta

anhand – s pomočjo ◇

anhand von Indizien – s pomočjo indicev

anhand(en) – anhand(en) gehen – iti na roko, pomagati

Anhang m **1.** priloga **2.** dodatek, pristavek **3.** privrženci, pristaši **4.** pripadki
die schuldigen 100 fl. samt Anhang – dolžni 100 gld. s pripadki

anhängen – držati s (kom/čim), biti vdan (komu/čemu)
Wer einer ketzerischen Glaubenslehre anhanget, ... – Kdor pripada krivoverskemu nauku, ...

anhängend – viseč (→ *Insiegel*)

Anhänger m **1.** privrženec, pristaš **2.** obesek **3.** priklopnik
ein geschworener Anhänger – zaprisežen pristaš

Anhängerschaft f privrženci

anhängig – v teku, tekoč ◇
anhängiger Rechtsstreit – pravda, ki poteka
Das Verfahren ist anhängig. – Postopek teče.
einen Rechtsstreit (einen Prozeß, ein Strafverfahren) anhängig machen – začeti tožbo (proces, kazenski postopek)
anhängig werden – priti pred sodišče

anhänglich – vdan, privržen

Anhänglichkeit f **1.** vdanost, privrženost **2.** privrženci, pristaši ◇

Anhänglichkeit an Kaiser und Vaterland – vdanost cesarju in domovini
loyale Gesinnung und treue Anhänglichkeit an den angestammten Monarchen – lojalna naklonjenost in zvesta privrženost prirojenemu vladarju

Anhängsel n obesek

anhäufen – kopičiti

Anhäufung f kopičenje (→ *Truppenanhäufung*)

anheim – domov, nazaj

anheimelnd – domač

anheimfallen – pripasti, zapasti (→ *Verarmung*) ◇
Wenn sich keine gesetzlichen Erben melden werden, wird der Nachlaß als caduc dem Staat anheimfallen. – Če se ne bodo javili zakoniti dediči, bo zapuščina proglašena za zapadlo in pripadla državi.

anheimgeben – prepustiti, vrniti

anheimsagen – odpovedati (→ *Gewerbebewegung*)

Anheimsagung f odpoved ◇
Anheimsagung des Gewerbes – odpoved obrti (*odložitev obrta) (→ *Gewerbebewegung*)

anheimstellen – prepustiti, dati v presojo

anheischig – sich anheischig machen – ponuditi se, obvezati se

anheute (→ *heute*)

Anhöhe f vzpetina

Anhörung f **1.** pridobitev (strokovnega) mnenja, slišanje (strokovnega) mnenja (*zaslišatev, zaslišba) **2.** poslušanje ◇
Nach Vernehmung Unserer

Minister und nach Anhörung Unseres Reichsrathes ...–
*Razumevši Naše ministre in zaslišavši Naš državni svet ... (obrazec na začetku cesarskega patenta)
nach Anhörung des Gottesdienstes – po maši

animalisch – živalski

animieren – spodbuditi, razvneti, navdušiti, razgibati, animirati (→ *Stimmung, Weise*)

animiert – živahen (→ *Stimmung, Weise*), razvnet, navdušen, razgiban, animiran

Animo n **1.** posebno nagnjenje **2.** zanos

animos – **1.** sovražen, nenaklonjen, animozen **2.** zlovoljen, animozen

Animosität f **1.** sovražnost, nenaklonjenost, animoziteta **2.** zlovoljnost, animoziteta

anjetzt (→ *jetzt*)

Ankauf m nakup (*kup)

Anker m sidro ◇
vor Anker gehen – zasidrati se
vor Anker liegen – biti zasidran

Ankerplatz m sidrišče

Ankeruhr f ura na sidro

Anklage f obtožba (*zatožba) ◇
Vortrag der Anklage – branje obtožnice
übelwollende Anklage – zlonamerna obtožba
gegen jmdn. Anklage erheben – vložiti obtožbo proti (komu)

Anklagebank f zatožna klop ◇
jmdn. auf die Anklagebank verweisen – postaviti (koga) na zatožno klop, obtožiti (koga)

auf die Anklagebank geraten – priti
na zatožno klop, biti obtožen

Anklageprinzip *n akuzatorsko načelo*
(H 58)

Ankläger *m* tožnik (*obrožitelj,
obtožnik), tožilec
öffentlicher Ankläger – javni
tožilec

Anklageschrift *f* obtožnica

Anklagestand *m* obtožno stanje ◇
jmdn. in den Anklagestand
versetzen – uvesti obtožno
stanje proti (komu), tožiti (koga)
(*zatožbi podvreči)

Anklang *m* odmev, odziv, odobravanje,
ovacije, aplavz ◇
Die Veranstaltungen erfreuen sich
des großen Anklanges. – Prireditve
so naletele na velik odziv.
Das Programm fand lebhaften
Anklang. – Program je naletel na
živahno odobravanje.

ankommen – **1.** prispeti, priti **2.** biti
odvisno od (koga/česa) **3.** omožiti
se **4.** sprejeti ◇
Auf ihn kommt es an. – Odvisno je
od njega.
Sie ist gut angekommen. – Dobro
se je omožila.
Das Theaterstück ist beim
Publikum gut angekommen. –
Gledališko igro je občinstvo dobro
sprejelo.

Ankömmling *m* prišlek

ankündigen – **1.** napovedati **2.**
razglasiti, naznaniti, oznaniti

Ankündigung *f* **1.** napoved **2.** razglas,
naznanilo, oznanilo

Ankündigungsblatt *n* oglasnik

Ankunft *f* prihod

anläet (→ *anleit*)

anlag – *davčna napoved o višini imenjske
rente* (V 314) (→ *Einlag*) ◇
Anlag des Werts – *davčna osnova,*
izračunana po kapitalizirani renti
(od vrednosti posestva) (V 317)
neue Anlag – »nova naklada« (V 318)

Anlage *f* **1.** priloga, dodatek **2.** naklada
3. cenitev **4.** naložba, vlaganje
5. zasnova, obris, načrt **6.** naprava
7. zgradba, objekt **8.** površina, nasad
9. nagnjenost, nadarjenost
10. izdelava, ureditev (*naprava) ◇
fruchtbringende Anlage –
plodonosno nalaganje (denarja)
sanitäre Anlagen – javno stranišče
Anlage von Fußwegen – ureditev
pešpoti (*naprava pešpoti)
Anlage des Grundbuches – izdelava
zemljiške knjige
ein Mensch von hohen Anlagen –
nadarjen človek, bistroumen človek
in der Anlage – v prilogi (*v prigibu)

Anlände *f* pristan, brodišče, brod

anlanden – pristati

anländen (→ *anlanden*)

Anlandung *f* pristanek

anlangen – **1.** priti, dospeti **2.** zadevati,
tikati se **3.** prositi za (kaj) ◇
bittlich anlangen – zaprositi

Anlangen *n* prošnja (*zaprošba) ◇
über Anlangen – na prošnjo

anlangend – zadevajoč

anlassen – **1.** pustiti na sebi **2.** nadreti
(koga), ozmerjati (koga) **3.** vžgati
(motor) ◇
jmdn. mit übelklingenden Worten
anlassen – ozmerjati (koga)

anlassen, sich – kazati ◇

Es läßt sich zum Kriege an. – Kaže,
da bo prišlo do vojne.

Es läßt sich gut an. – Dobro kaže.

anlässlich – ob, ob priliki

Anlaß m povod ◊

aus Anlaß – ob, ob priliki

Anlaß zu etwas bieten/geben – dati povod za (kaj)

anlasten – obtožiti

Anlauf m 1. zalet 2. zagon 3. poskus

Anlaufstelle f pribežališče

anlegen – 1. naložiti (komu) (davek, carino) (*nakladati) 2. lotiti se (→ *Hand*) 3. nameriti (→ *Gewehr*) 4. prisloniti, namestiti 5. sestaviti (→ *Akte, Verzeichnis*) 6. postaviti, zgraditi 7. vpeljati (→ *Grundbuch*) 8. naložiti (→ *Geld*) 9. vkovati (→ *Fessel*) 10. pristati (→ *Schiff*) 11. obleči, odeti (→ *Flaggenschmuck*) 12. opasati (→ *Degen*)

Anlegung f 1. ustanovitev, naprava 2. nalaganje, naložba 3. vpeljava, uvedba ◊

Anlegung der Fußseisen – vklenitev (jetnika) v spone

Anlegung von Grundbüchern – vpeljava zemljiških knjig (*naprava zemljiških knjig)

Anlegung von Handschließen – vklenitev rok

Anlegung des amtlichen Verschlusses – uradno zapečatenje (*namestba uradnega zaklepa, nameščanje uradne zapore) fruchtbare Anlegung – donosno nalaganje (denarja) (*plodonosno nalaganje)

Anlehen n 1. posojilo, zajem, zakup 2. posojilna obveznica ◊ städtisches Lotterie-Anlehen (Stadtmagistrat Laibach) – mestno loterijsko posojilo (Mestni magistrat Ljubljana)

Anleihe f posojilo ◊

eine Anleihe aufnehmen – najeti posojilo

Anleiher m posojilojemalec (*zajemnik)

anleit – *primščina, lavdemij (dajatev za pridobitev pravice do uživanja kmetije)* (G II. 250, 432, 437)

Anleitung f navodilo (*navod, napeljevanje), instrukcija

anliegen – 1. pristajati, prilegati se 2. reševati, obdelati 3. zaposlovati 4. nadlegovati 5. prositi

Anliegen n 1. prošnja, želja 2. nadlegovanje

anliegend – 1. priložen 2. soseden

Anliegenheit (→ *Anliegen*)

Anm. = **Anmerkung** (→ *Anmerkung*)

Anmannbringung f 1. prodaja 2. oddaja

Anmarsch m prihod, približevanje ◊ im Anmarsch sein – približevati se

anmaßen, sich – 1. drzniti si 2. prisvojiti si

Anmaßer m predrznež

Anmaßung f 1. predrznost, prevzetnost, domišljavost 2. prisvajanje

anmelden – prijavi, naznaniti, napovedati (→ *Bankrott, Forderung, Konkurs, Protest*)

Anmeldende(r) m prijavitelj (*zglasujoči)

Anmelder m glasnik (*zglasnik, zglasitelj, napovednik)

Anmeldung f prijava, naznanilo, napoved (*zglasitev, zglasilo, oglasba)

Anmerkebuch n zapisna knjiga

anmerken – 1. opaziti 2. zabeležiti, označiti 3. pripomniti

Anmerkung f 1. opomba (*opomnja) 2. zabeležba, označba 3. pripomba

Anmerkungsspalte f razdelek za opombe (*razpredelek za opomnje) (npr. na naznanilnicah ob ljudskem štetju leta 1910)

annähern, sich – 1. približati se 2. zblížati se s (kom)

Annäherung f 1. približevanje 2. zblíževanje

Annahme f 1. sprejetje, prejem 2. domneva 3. posvojitve

Annalen pl letopisi, anali

annehmbar – 1. sprejemljiv (→ *Bedingung*), primeren 2. zadovoljiv

Annehmbarkeit f 1. sprejemljivost, primernost 2. zadovoljivost

annehmen – 1. sprejemati, sprejeti (→ *Erbschaft, Friedensbedingung, Gesetz, Haltung, Lesung, stimmeneinhellig, Zahlung*), prevzeti, privzeti 2. domnevati, misliti, predpostavljati 3. posvojiti

annehmen, sich – zavzeti se za (koga)

annehmlich – 1. sprejemljiv 2. prijeten, ugoden

Annehmlichkeit f 1. sprejemljivost 2. prijetenost, ugodnost

Annenfest (→ *Annentag*)

Annentag m god sv. Ane: 26. julij (anino)

Annenwasserfahrt f vožnja po Ljubljani na dan sv. Ane

Annex m priloga, aneks

Annexion f priključitev, aneksija

Anniversarium n obletnica, aniverzarij (→ *Anniversarium perpetuum*)

Anniversarium perpetuum n obletna maša (zadušnica) (*večna/štiftana sveta maša)

Anniversariumsstiftung f mašna ustanova (za obletne maše)

annoch (→ *noch*)

Annonce f 1. oglas, oznanilo, anonsa 2. najava, anonsa

Annoncenbureau n anončna pisarna

annoncieren – 1. oznaniti, anonsirati 2. najaviti, anonsirati

Annotation (→ *Adnotation*)

annotieren (→ *adnotieren*)

annuell – leten

Annuität f letni obrok, anuiteta

Annulation (→ *Annullierung*)

annullieren – razveljaviti (*ovreči), anulirati

Annullierung f razveljavitev (*ovržba), anulacija

anordnen – 1. zapovedati, ukazati (→ *finden*), odrediti 2. razporediti, razvrstiti, razdeliti

Anordnung f 1. zapoved, ukaz (*zaukaz, povelje), odredba, uredba (*naredba) 2. razporeditev, razvrstitev, razdelitev, zaporedje, dispozicija ◊ Aufnahme/Errichtung der letztwilligen Anordnung – sestava poslednje volje (*naredba zadnje volje), sestava testamenta auf Allerhöchste Anordnung – na Najvišji ukaz (na cesarjev ukaz) (*po najvišem povelju) über behördliche Anordnung – po ukazu oblasti

letztwillige Anordnung – poslednja volja (*zadnja volja), testament im Zustande der vollen Besonnenheit, mit Überlegung und Ernst und frei von jedem Zwange nachstehende letztwillige Anordnung abgeben – podati sledečo poslednjo voljo ob polni prisebnosti, preudarjeno in resno ter brez prisile (obrazec v oporoki) eine Anordnung treffen – odrediti

Anraten n nasvet ◇

auf Anraten – po nasvetu

anrechnen – všteti, prišteti, vračunati, pripisati

Anrechnung f vštetje, vračunanje

Anrecht n pravica do (česa)

anrecommandieren – priporočiti

Anrede f nagovor

Anredeprädikat n nagovorni predikat, nagovor (za pripadnike vladarskih hiš oz. plemstva) (→ *Durchlaucht, Erlaucht, Hochwohlgeboren, Hoheit, Majestät, Wohlgeboren*)

anregen – spodbuditi, sprožiti (→ *Frage*)

Anregung f spodbuda, pobuda ◇ geistige Anregung – duševna zabava (*dušna zabava) auf/über Anregung – na pobudo eine Anregung geben – dati pobudo, sprožiti in Anregung bringen – dati pobudo, sprožiti

Anreizung f podpihovanje, ščuvanje

anrempeln – nadreti, nahruliti

anrepartieren – porazdeliti

Anrichte f postrežna miza (za jedi in pijačo), kredenca, bife

anrichten – 1. povzročiti (→ *Blutbad, Schaden, Unheil*) 2. pripraviti, garnirati (jedi)

Anrichttisch (→ *Anrichte*)

anrühig – zloglasen

Anrühigkeit f zloglasnost

anrücken – približevati se

Anrücken n približevanje

anrufen – 1. pozvati, poklicati, apelirati (→ *Behörde*) 2. poklicati (po telefonu)

Anrufung f 1. priprošnja, invokacija

2. pozivanje, apelacija ◇

Anrufung des heil. Geistes – *klicanje sv. Duha, *poklic sv. Duha (→ *Geistamt*)

anruhend – v prilogi, priložen

Ansaat f posevek, posev

ansässig – prebivajoč, stanujoč, naseljen, nastanjen ◇ sich ansässig machen – naseliti se

Ansässige(r) m stalni prebivalec, naseljenec ◇ bleibend Ansässige(r) – trajno naseljeni

Ansässigkeit f prebivališče

Ansässigkeitsort m kraj bivališča

Ansässigmachung f naselitev (*udomitev)

Ansatz m nastavek, zametek

Anschaffung f 1. nakup, nabava, dobava 2. naročilo ◇ auf Anschaffung – po naročilu

Anschauung f nazor, naziranje, gledanje (→ *Weltanschauung*) ◇ zu der Anschauung gelangen/ kommen – zavzeti stališče

Anschauungsunterricht m nazorni pouk (*nazorni nauk)

Anschein m videz, podoba ◇
dem Anschein nach – kot je videti,
kot se zdi

anschicken, sich – pripravljati se

Anschlag m **1.** *odmera davkov*,
»naložitev« (V 314)
(→ *Herrenanschlag*) **2.** lepak
(*prilepek), razglas (*razglasilo),
nabiti list, nabiti napis **3.** proračun
(*prevdarek), cenitev
(→ *Kostenanschlag*) **4.** zarota,
naklep (*snovanje, nasnova,
kovarstvo) **5.** atentat ◇
Anschlag zum Bösen –
napeljevanje k hudobnemu dejanju
(*snovanje, kovarstvo)
im zwanzigfachen Anschlag – v
20-kratnem znesku (*v 20kratnem
poudarku) (nadomestilo za živež
(*namestek za živež), ki ga je bil
prevzemnik nepremičnine dolžan –
pogosto v dvajsetih letnih deležih –
plačati izročevalcu, če le-ta ni
mogel ostati pri hiši)
(→ *Lebensunterhalt*)
in Anschlag bringen – vzeti v
račun, vračunati
das Gewehr in Anschlag haben –
meriti s puško v (koga/kaj), naperiti
puško v (koga/kaj)
gegen jmds. Leben Anschlag
machen – streči (komu) po
življenju

anschlagen – **1.** oceniti, ceniti, naložiti
(→ *Kontribution*) **2.** pribiti,
pritrditi **3.** udariti **4.** nameriti

Anschlagsäule f oglasni steber

Anschlagtafel f oglasna deska
(z nabitimi listi/napisi)

Anschlagzettel m lepak (*nabito
oznanilo)

anschließen – priključiti (*pridejati)

anschließen, sich – priključiti se,
pridružiti se

Anschluß m **1.** priključitev **2.** »anšlus«
(priključitev Avstrije nacistični
Nemčiji leta 1938) **3.** priloga
4. priključek **5.** zveza **6.** stik ◇
im Anschluß – **1.** v nadaljevanju
2. v prilogi

Anschlußbahn f stična železnica

**Anschmiedung – Strafe der
Anschmiedung** f kazen prikovanja
v ječi (vseboval jo je *Obći zakon o
hudodelstvih in njihovem
kaznovanju / Allgemeines Gesetzbuch
über Verbrechen und derselben
Bestrafung* cesarja Jožefa II. z dne
13. januarja 1787) ◇
lebenslängliche Anschmiedung –
doživljenjsko prikovanje (kazen)
(→ *Angeschmiedete/r*)

Anschnitt m **1.** zareza, nareza
2. zareza na rovašu (zareze na
podolgovati palici so služile za
kasnejši izračun oz. poračun ob
menjavi blaga ali posojilu)
3. činž, dajatev

anschreiben – pisati (komu)

Anschrift f naslov

Anschriftenbuch n adresar

Anschuldigung f obtožba ◇
eine Anschuldigung gegen jmdn.
erheben – obtožiti (koga)

Anschwellung f **1.** otekline, nabrekli
2. otekanje, nabrekanje

ansetzen – **1.** gledati, pogledati,
opazovati **2.** smatrati za (kaj)
(*čislati)

Ansehen n **1.** gledanje, opazovanje
2. ugled, imenitnost, veljava ◇
allem Ansehen nach – kot vse kaže

Es hat kein Ansehen, daß ... – Ne izgleda, da ...

ohne Ansehen der Person – ne glede na osebo, vsakdo

jmds. Ansehen untergraben – izpodkopavati (komu) ugled, izpodkopati (komu) ugled zu Ansehen gelangen/kommen – pridobiti ugled

ansehnlich – imeniten, odličen, znamenit ◇
ansehnlicher Mann – veljak
ansehnliches Vermögen – znatno premoženje

Ansehnlichkeit f imenitnost, odličnost

Ansehung – **in Ansehung** – glede na (koga/kaj), zastran (koga/česa) ◇
ohne Ansehung der Person – ne glede na osebo, vsakdo

ansetzen – **1.** pristaviti **2.** naseliti (kmete) **3.** zasaditi **4.** oceniti (npr. število) **5.** določiti, nastaviti (npr. ceno) **6.** pritisniti (na sovražnika) **7.** poskusiti

Ansichbringung f polastitev

Ansicht f **1.** pogled **2.** mnenje, nazor, stališče ◇
der (anderer) Ansicht sein – biti (drugачnega) mnenja
nach meiner Ansicht/meiner Ansicht nach – po mojem mnenju
zu der Ansicht gelangen/kommen – zavzeti stališče
zur Ansicht vorliegen – biti na vpogled

ansichtig – **ansichtig werden** – zagledati (koga/kaj)

Ansichtspostkarte f razglednica (*oglednica, razgledna dopisnica) (prvotno poimenovanje *oglednica* se ni uveljavilo; naslovna stran

razglednice je bila na začetku namenjena zgolj poštni znamki, poštnemu žigu in naslovu, sporočilo so zato pisali na slikovni strani; po letu 1905 je bila naslovna stran razdeljena: desna stran je bila namenjena naslovu, leva pa sporočilu)

Ansichziehung f prevzetje, pritegnitev

ansiedeln – naseljevati, naseliti

ansiedeln, sich – naseliti se

Ansiedler m naseljenec, priseljenec (*naselnik, priselnik)

Ansiedlung f **1.** naselitev **2.** naselbina (*selo, selišče)

Ansinnen n prošnja

Anspann m **1.** vprega **2.** vozna tlaka

anspannen – **1.** vpreči **2.** napeti (→ *Kraft*)

Anspanngeschirr n vprežna oprava, komat

Anspannung f napenjanje, napor, koncentracija
unter Anspannung aller Kräfte – z vsemi silami

anspielen – namigovati

Anspielung f namigovanje

anspinnen – **1.** napresti, zapresti **2.** naklepati

Anspinnung f **1.** napletanje, zapletanje **2.** naklepanje ◇
Anspinnung eines Verbrechens – naklepanje zločina

Ansporn m spodbuda, stimulacija

Ansprache f **1.** nagovor (*ogovor) **2.** govor ◇
eine Ansprache an jmdn. halten/richten

ansprechen – 1. zahtevati (→ *Ersatz*)
2. zaprositi za (kaj) 3. nagovoriti
(koga) 4. načeti (kako temo)

Anspruch m 1. zahteva, zahtev 2.
pravica do (česa), pretenzija ◇
den Anspruch einbringen – vložiti
zahtevo
Ansprüche erfüllen – zadostiti
zahtevam
Anspruch erheben – terjati,
zahtevati, lastiti si
Ansprüche geltend machen –
uveljaviti zahteve
Ansprüche stellen – zahtevati
(einen) Anspruch haben – imeti
pravico do (česa)
den Anspruch verlieren – izgubiti
pravico
in Anspruch nehmen – 1. zahtevati,
terjati 2. uveljaviti pravico, poslužiti
se pravice

anspruchsberechtigt –
anspruchsberechtigt sein – biti
upravičen do (česa)

Anspruchsberechtigte(r) m
upravičenec

Anspruchsschreiben n pisni zahtev 2.
(*zahtevno pismo)

Anstalt f 1. ustanova, zavod, dom
(*naprava) 2. naredba (*narejanje) ◇
**Bürgerliche Militär-
Bequartierungs-Anstalt (Laibach)**
– Meščanski zavod za umeščanje
vojakov (Ljubljana) (člani leta 1861
ustanovljenega *Društva posestnikov
meščanske kasarne / Verein der
Besitzer der bürgerlichen Kaserne*
so z nakupom stavbe v Trnovem
poskrbeli za nastanitev vojakov in
bili tako oproščeni nastanitve le-
teh v svojih hišah)
Findelanstalt (Laibach) –
najdenišnica (ljubljska

najdenišnica v prvi polovici 19.
stoletja ni imela niti lastnega
poslopja niti lastnega osebja; bila je
deloma združena s porodnišnico,
deloma pa so se njeni varovanci
nahajali v reji pri podeželskih
družinah (*Landespflege*); otroke do
desetega leta starosti so vzdrževali
deloma iz deželnega fonda,
deloma iz najdenišničnega fonda;
najdenišnica je bila razpuščena
1. julija 1871) (→ *Civilspital,
Oberwaisenvater*)
**fürstbischöfliche Anstalten in St.
Veit ob Laibach** – knezoškofijski
zavodi v Šentvidu nad Ljubljano
(odprti leta 1905)
**Privat-Handels-Lehr- und
Erziehungsanstalt zu Laibach** –
Privatni trgovski učni in
vzgojevalni zavod v Ljubljani (ust.
leta 1834, lastnik Ferdinand Mahr)
**K. k. geburtshilfliche Lehranstalt
zu Laibach** – C. kr. babiška učilnica
v Ljubljani
**Laibacher Lehranstalt für
Thierarzneikunde und
Hufbeschlag** – Ljubljanska
učilnica za živinozdravništvo in
kovaštvo (ustanovljena je bila na
podlagi *Poglavarstvinega ukaza
od 22. kozaperska 1849. Naprava
in začétek kovaške šole v Ljubljani
in družih živinozdravniških ukov
v nji / Currende des k. k. illyrischen
Guberniums vom 22. October
1849. Einrichtung und Beginn
der Hufbeschlag-Lehranstalt in
Laibach, so wie der übrigen an dieser
Anstalt statt habenden Vorlesungen
im thierärztlichen Unterrichts* in
začela delovati v januarju 1850;
obsegala je učilnico za podkovaštvo
(Hufbeschlaglehranstalt) in
bolnišnico za živino (*Thierspital*)

ter vključevala pouk vseh živinozdravniških predmetov (Vorträge über sämtliche thierärztliche Gegenstände))

Kleinkinder-Bewahranstalt (Laibach) – Oskrbovalnica za male otroke v Ljubljani (*otročja oskrbnišnica, varovalnica malih otrok, otroška varovalnica, detiščnica) (prva oskrbovalnica za male otroke v Ljubljani je bila odprta leta 1834)
 öffentliche Anstalt – javna ustanova (*očitna naprava)
 photographische Anstalt – fotografski zavod
 theologische Lehranstalt – semenišče, alumnat, lemenat (*bogoslovnica)
 Anstalten machen/treffen – nameravati, truditi se, pripraviti (se)

Anstaltsschüler m gojenec (gojenec ustanove, npr. Ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani)

Anstaltstreffung f priprava

anstammen – podedovati

Anstand m **1.** dostojnost, poštenost, spodobnost, vljudnost **2.** zadržek, ugovor, pomislek, pomanjkljivost (*nedostatek) **3.** težava, ovira, prepreka **4.** graja, očitek, zgražanje **5.** preža ◇

Verletzung des Anstandes – nedostojnost
 sittlicher Anstand – spodobnost mit Anstand – dostojno, spodobno ohne Anstand/Anstände – 1. brez odlašanja, nemudoma 2. nemoteno ohne polizeilichen Anstand – policijsko nekaznovan
 Anstände bekommen/haben – imeti težave, naleteti na težave
 Wenn der Stadtmagistrat keinen

Anstand erhebt/findet, ... – Če Mestni magistrat nima zadržkov, ... (*ne sproži pomisleka, se ne spotika, ne najde spotike)

Anstände heben – odpraviti zadržke

Anstände machen – povzročati sitnosti

Anstand (an etwas) nehmen – grajati, očitati, zgražati se nad (čim) den Anstand verletzen – zagrašiti nedostojnost

Wenn kein Anstand dagegen obwaltet, ... – Če ne obstajajo zadržki, ...

anständig – dostojen, vljuden, pošten (→ *Haus*)

Anstandsbesuch m vljudnostni obisk

Anstandsdame f spremljevalka mladega dekleta, gardedama

Anstandslehrer m učitelj spodobnega vedenja

anstandslos – brez zadržka, brez pomisleka, neovirano

Anstandsort m stranišče öffentliche Anstandsorte – javna stranišča

anstecken – **1.** prižgati **2.** okužiti (koga)

anstecken, sich – okužiti se

Ansteckungsgefahr f nevarnost okužbe

Ansteckungskrankheit f nalezljiva bolezen (*otrovna bolezen)

anstehen – **1.** spodobiti se **2.** pristajati, podati se **3.** stati v vrsti, čakati v vrsti **4.** nastopiti (→ *Dienst*) **5.** bližati se (→ *Wahl*)

anstelle – namesto

anstellen – **1.** izvesti, opraviti (→ *Beobachtung, Berechnung,*

Condition, Nachforschung, Nachsuchung, Überlegung, Untersuchung **2.** namestiti, zaposliti, vzeti v službo

anstellig – spreten ročen, pripraven

Anstellung f **1.** namestitvev, nastavitvev, sprejem v službo (*nastava)

2. služba ◇

dauernde/definitive Anstellung – stalna nastavitvev/zaposlitev, definitivna nastavitvev/zaposlitev
provisorische Anstellung – začasna nastavitvev, provizorična nastavitvev

Anstellungsdekret n dekret o sprejemu v službo (*službodajno pismo, vslužbilno pismo, namestilno pismo)

Anstellungsgesuch n prošnja za službo

anstiften – **1.** naseliti podložnika

2. napeljevati k (čemu)
(→ *Verschwörung*)

Anstifter m pobudnik, napeljevalec, povzročitelj (*šuntar, našuntovalec, nasnovatelj)

Anstiftung f **1.** naselitev podložnika

2. napeljevanje k (čemu), povzročitev

anstimmen – zaigrati

Anstoß m **1.** udarec, sunek **2.** zadržek, spotika, zgražanje **3.** pobuda ◇
der Stein des Anstoßes – kamen spotike

an etwas Anstoß nehmen – spotikati se ob (kaj), zgražati se nad (čim)

zu etwas Anstoß geben – dati pobudo za (kaj)

anstößig – spotikljiv, nespodoben, pohujšljiv (→ *Benehmen*)

Anstößigkeit f spotakljivost, nespodobnost, pohujšljivost

anstoßen – **1.** dati pobudo za (kaj) (→ *Kontrakt*) **2.** suniti, dregniti **3.** držati se, dotikati se (česa), mejiti na (kaj) **4.** razžaliti **5.** prizidati **6.** spotakniti se ob (kaj) ◇
wider etwas anstoßen – biti v nasprotju s (čim)

anstoßend – soseden, meječ na (kaj)

Anstoßung f pobuda ◇

Anstoßung eines Kontrakts – pobuda za sklenitev pogodbe

Anstreicher m pleskar (*pleskač)

anstrengen – sprožiti (→ *Inquisition, Klage, Prozeß*)

anstrengen, sich – prizadevati si

Anstrengung f prizadevanje, trud ◇

Anstrengung einer Inquisition (eines Prozesses) – začetek preiskave (procesa)

Anstrengungen machen/unternehmen – prizadevati si
keine Anstrengung scheuen – ne štediti truda

Ansturm m naskok, naval ◇

Ihre mehrfachen Anstürme brachen in unserem Feuer zusammen. – *Njih večkratni navali so omagali v našem ognju. (prva svetovna vojna)

Der feindliche Ansturm zerschellte in unserem Gegenstoß. – *Sovražni naskok se je razbil ob našem protinapadu. (prva svetovna vojna)

Der feindliche Ansturm brach in unserem Feuer zusammen. – *Sovražni naval se je razbil v našem ognju. (prva svetovna vojna)

anstürmen – naskočiti, navaliti

ansuchen – zaprositi

Ansuchen n prošnja (*zaprošba) ◇
auf/über Ansuchen – na prošnjo (*vsled prošnje)

auf/über eigenes Ansuchen – na lastno prošnjo
 über ihr Ansuchen – če zaprosijo (*če vprosijo), na njihovo prošnjo
 das bittliche/geziemende Ansuchen machen/stellen – vljudno zaprositi dem Ansuchen entsprechen – ustreči prošnji

Ansucher m prosilec

antasten – 1. dotakniti se 2. krniti
 (→ *Recht*)

Antecedentien pl prejšnje razmere, prejšnji dogodki, antecedensi

antecedieren – zgoditi se pred tem, biti v povezavi s prejšnjimi dogodki

Anteil m 1. del, delež 2. zanimanje

3. sočustvovanje ◇

Anteil haben – biti deležen

Anteil an etwas nehmen –

1. sodelovati pri (čem)

2. sočustvovati s (kom)

Anteil an jmdm. bekunden/

nehmen/zeigen – izkazati

zanimanje za (koga)

Anteilnahme f 1. udeležba 2. sočutje

3. zanimanje, interes ◇

lebhaftes Anteilnahme – živahno zanimanje

Für die vielen (zahlreichen)

Beweise herzlicher Anteilnahme

während der Krankheit sowie

anlässlich des Ablebens ...

sprechen wir unseren tiefgefühlten

(tiefempfundenen) Dank aus. – Za

številne izraze srčnega sočutja med

boleznijo in ob smrti ... izrekamo

najtoplejšo zahvalo. (obrazec v

zahvali ob smrti)

Anteilschein m deležnica

Antezedentien (→ *Antecedentien*)

antezedieren (→ *antecedieren*)

Antezessor m predhodnik

Antichambre f predsoba

antichambrieren – čakati na sprejem (zaradi intervencije pri pomembni osebnosti) (*pragovati), antišambrirati

Antichrist m 1. nasprotnik krščanstva, antikrist 2. hudič, antikrist

anticipate – vnaprej (*v anticipatnih rokih)

Anticipatrate f predplačni obrok, anticipatni obrok

anticipieren – 1. vnaprej storiti, vnaprej opraviti, anticipirati 2. predvideti, anticipirati

Antifaschismus m antifašizem

Antifaschist m antifašist

antik – 1. staroveški, antičen

2. starinski

Antike f 1. stari vek, antika 2. starina

Antiqua f antikva (vrsta tiskarskih črk)

Antiquität f starina, antikviteta

Antisemitismus m protizidovsko gibanje, antisemitizem

Antlitz n obličje, lice

Antoniustag m god sv. Antona (Anton puščavnik: 17. januar, Anton Padovanski: 13. junij)

Antrag m 1. predlog (*nasvet) (→ *Belohnungsantrag*) 2. ponudba (→ *Heiratsantrag*, *Liebesantrag*)

3. prošnja ◇

allfällige Anträge – eventualni

predlogi, razno (*raznoterosti)

(običajno zadnja točka dnevnega

reda na občnih zborih) (*slučajni

predlogi, slučajnosti, eventualija)

einen Antrag einbringen – vložiti

predlog

- einem Antrag entsprechen –
 ugoditi predlogu
 einen Antrag stellen – predlagati
 (*staviti predlog, nasvetovati)
 über einen Antrag abstimmen –
 glasovati o predlogu
 über einen Antrag beraten –
 posvetovati se o predlogu
- antragen** – 1. predlagati (*nasvetovati)
 2. ponuditi (→ *Verpachtung*)
- antragen, sich** – ponuditi se
- Antragsteller** m predlagatelj
 (*predložnik, nasvetovavec)
- Antragstellung** f predlaganje
 (*nasvetovanje)
- antreiben** – 1. gnati, poganjati
 2. naplaviti
- antreten** – 1. nastopiti (→ *Erbschaft*),
 začeti s (čim) (→ *Dienst, Geschäft, Reise, Rückzug*) 2. postrojiti se
 (→ *Appell, Gewehr*) ◇
 Antreten! – V vrsto! (vojaško povelje)
 Antreten, zum Appell! – Uvrstite se,
 k apelu!
- Antretung** f prejem, prevzem ◇
 Antretung der Erbschaft –
 prevzem dediščine
- Antrieb** m 1. pogon 2. pobuda ◇
 aus eigenem Antrieb – na lastno
 pobudo
- Antritt** m 1. začetek 2. nastop službe,
 sprejem funkcije (→ *Amtsantritt, Dienstantritt, Regierungsantritt*) ◇
 bei Antritt jeder Fahrt – na začetku
 vsake vožnje
- Antrittsgeld** n nastopnina
- Antrittsvisite** f nastopni obisk
- Antrittsvorlesung** f nastopno
 predavanje
- antun** – storiti, prizadeti (→ *Ehre, Gewalt, Leid, Schimpf, Tod, Unrecht*)
- Antwort** f odgovor ◇
 bündige Antwort – odrezav
 odgovor, jedrnat odgovor
 negative Antwort – odklonilen
 odgovor
 eine Antwort bekommen/erhalten
 – prejeti odgovor
 eine Antwort erteilen/geben –
 odgovoriti
 Die Antwort steht noch aus./Die
 Antwort ist noch ausständig. –
 Odgovora še nismo prejeli.
 jmdm. Rede und Antwort
 stehen – zagovarjati se za (kaj),
 odgovarjati za (kaj)
- Antworter** m »odgovarjalec« (V 406),
 toženec
- An- und Zuehör** n pripadajoči
 deli (*pripadnine) in pritikline
 (*pripadki)
- anverlangen** (→ *verlangen*)
- anverwandt** – soroden (*v žlahti s
 kom, v rodu s kom)
- Anverwandte** f sorodnica (*žlahtnica,
 rodnica)
- Anverwandte(r)** m sorodnik
 (*žlahtnik, rodnik)
- Anverwandtschaft** f sorodstvo
 (*žlahta)
- Anwalt** m 1. zagovornik, odvetnik,
 advokat (→ *Generalanwalt, Rechtsanwalt, Staatsanwalt, Volksanwalt*) 2. pooblaščenec,
 zastopnik 3. skrbnik, oskrbnik ◇
Anwalt des Kastens – kaščar (G II.
 167) (→ *Kastner*)
- Anwaltschaft** f 1. zagovorništvo,
 odvetništvo, advokatura
 (→ *Generalanwaltschaft, Rechtsanwaltschaft, Staatsanwaltschaft, Volksanwaltschaft*)

2. pooblaščenstvo, zastopništvo
3. skrbništvo

Anwaltsprozeß m zastopniška
pravda

Anwärter m 1. prosilec, kandidat
2. pretendent (kdor si upravičeno
ali neupravičeno lasti kako pravico,
npr. pravico do prestola)

Anwartschaft f 1. kandidatura
2. pretenzija (utemeljena ali
namišljena pravica, npr. pravica do
prestola) ◇
legitime Anwartschaft auf den
Thron besitzen – imeti legitimno
pravico do prestola

anweisen – 1. nakazati, asignirati
(→ *Geld*) 2. odrediti, napotiti,
naročiti, ukazati

Anweisung f 1. *nakazilo* (H 51),
nakaznica, asignacija 2. odreditev,
napotilo, navodilo (*navod, naukaz),
instrukcija ◇
Anweisung eines harten Lagers –
dodelitev trdega ležišča (poostrena
kazen) (→ *Strafe/Verschärfung der
Strafe*)
Anweisungen erhalten – dobiti
navodila

Anweisungsrecht n *pravica do
nakazovanja* (H 51)

anwenden – uporabiti (*upotrebiti)
(→ *Gewalt*)

Anwendung f uporaba, raba
(*spolnjevanje) ◇
Anwendung der Schließketten –
vklepanje
ohne Anwendung der Waffengewalt
– brez uporabe orožja
in/unter/Anwendung – ob uporabi
(keine) Anwendung finden/haben –
(ne) uporabljati
sich in Anwendung befinden – biti

v uporabi
in Anwendung bleiben – ostati v
uporabi
in/zur Anwendung bringen/
kommen/gelangen – uporabljati,
uporabiti
in Anwendung sein – uporabljati se

anwerben – 1. nagovarjati, vabiti
2. naročiti 3. najeti 4. novačiti
(vojake) 5. vrbovati (agente)

Anwerbung f 1. nabor (*nabira)
2. novačenje 3. vrbovanje ◇
freiwillige Anwerbung von
Landeschützen – *nabira
prostovoljnih deželnih strelcev
(v času italijansko-avstrijske
vojne se je nabor prostovoljnih
strelcev v Ljubljani začel 25.
julija 1866; naborna komisija
(Werbecommission) je svojo
»naborno mizo« (Werbetisch)
postavila v Aleji Zvezda)

Anwert m veljava, čislanje

Anwesen n kmečko posestvo (poslopja
in zemljiška posest)

anwesend – prisoten (*pričujoč)
(→ *Bevölkerung*), navzoč

Anwesende(r) m prisotna oseba,
prisotni (*pričujoči), navzoči

Anwesenheit f prisotnost, navzočnost
(*pričujočnost) ◇
in Anwesenheit – v prisotnosti,
v navzočnosti

anwohnen – 1. stanovati poleg (koga/
česa) 2. udeležiti se (česa)

Anwohner m sosod
(→ *Straßenanwohner*)

Anwohnerin f soseda
(→ *Straßenanwohnerin*)

Anwohnerschaft f sošeska

Anwohnung f 1. sosedstvo 2. udeležba

Anwurf m **1.** omet **2.** očitek

anzapfen – **1.** nataktniti čep, točiti
2. puščati vodo (zdravilna metoda)

Anzeige f **1.** ovadba, prijava
(→ *Fremden-Anzeige*) **2.** oglas
(→ *Heiratsanzeige*), razglas,
obvestilo (→ *Todesanzeige*),
poročilo, naznanilo (*naznanenje,
naznanitev) (→ *Dienstesanzeige*,
Verlobungsanzeige) ◇
Erstattung von Anzeigen –
naznanjanje (*naznanovanje)
Anzeige und Anempfehlung –
naznanilo in priporočilo (časopisni
oglas)
geheime Anzeige – tajna prijava
(*tajna ovada), anonimna prijava
Statt jeder besonderen Anzeige./
Besondere Anzeigen werden nicht
ausgegeben. – Posebnih obvestil
(ob smrti) ne bomo pošiljali.
(*Posebni mrliški listi se ne
izdada./Mesto vsakega posebnega
obvestila.) (obrazec v osmrtnici)
(→ *Parte, Todesanzeige*)
Anzeige erstatten/machen –
narediti prijavo, prijaviti, naznaniti
berichtliche Anzeige machen –
izdelati poročilo
jmdn./etwas zur Anzeige bringen
– naznaniti (koga/kaj), prijaviti
(koga/kaj)

Anzeigeblatt n oglasnik
(*naznanilnik)

anzeigen – **1.** prijaviti, naznaniti,
ovaditi **2.** dati na znanje, obvestiti
3. biti primerno, biti dobro
Es muß die Frage erwogen
werden, ob es nicht angezeigt
wäre, eine städtische Molkerei zu
errichten. – Potrebno je preučiti
vprašanje, ali ne bi bilo primerno
zgraditi mestno mlekarno. (zaradi

podražitve mleka v Ljubljani leta
1902)

Anzeigepflicht f naznanilna dolžnost

Anzeiger m **1.** prijavitelj,
naznanitelj, ovaditelj (*ovadnik),
tožnik **2.** oglasnik
(→ *Intelligenzblatt*) **3.** seznam
4. glasilo, časopis ◇
Wohnungs- und Geschäfts-
Anzeiger für die
Landeshauptstadt Laibach –
Naslovna knjiga in zaimek
trgovin in obrtov za deželno
stolno mesto Ljubljana

Anzeigezettel m naznanilni
list, naznanilnica (pri popisu
prebivalstva)

Anzeigung f **1.** ovadba (*ovadek,
ovadljaj), prijava, naznanilo **2.** sum,
znak, indic ◇
gegründete Anzeigung – utemeljen
sum
genugsame Anzeigung – tehten sum

anzetteln – kovati, snovati
(→ *Streit, Verschwörung*)

anziehen – **1.** obleči **2.** pritegniti
3. omeniti **4.** približevati se
5. napeti (npr. vrv)

anziehen, sich – obleči se

Anziehungskraft f **1.** privlačna sila
2. privlačnost, mikavnost

Anzug m **1.** obleka (→ *Gebrock-
Anzug, Salonanzug*)
2. približevanje ◇
im Anzug sein – približevati se

AOK = Armee-Oberkommando n
vrhovno armadno poveljstvo

Apanage f letni dohodek ali renta
članov vladarskih ali plemiških
družin, apanaža

apart – 1. poseben, nenavaden
2. mikaven, privlačen ◇
Spaß apart – pustiti šalo ob strani

Apfel m jabolko (→ *Kaiserapfel*,
Königsapfel, *Mostäpfel*,
Paradiesapfel, *Tafeläpfel*, *Tischäpfel*,
Wirtschaftsäpfel, *Zankapfel*)

Apfelbaum m jablana

Apfelwein m jabolčnik

Apl. = April (→ *April*)

Apostel m 1. Kristusov učenec, apostol
(*blagovestnik) 2. oznanjevalec
(kakega nauka)

Aposteltag (Peter und Paul) m god
sv. Petra in Pavla: 29. junij

apostolisch – 1. apostolski
(→ *Majestät*, *Vikar*, *Vikariat*)
2. papeški, apostolski (→ *Stuhl*)

Apotheke f lekarna (*lekarnica),
apoteka

Apotheker m *lekarnar* (*lekár) (H 23),
apotekar

Apothekerkammer f *lekarniška zbornica*
(H 63)

Apothekerwesen n *lekarništvo*
(*lekarstvo), apotekarstvo

Apotheose f pobožanstvenje, apoteoza ◇
Apotheose Christi – Jezusova
spremenitev na gori (→ *Christus*)

Appalt m zakup pristojbin, apalt

Apparat m naprava, aparat
(→ *Fernsprechapparat*,
Telefonapparat)

Appartement n 1. stanovanje, apartma
2. soba 3. dvorni sprejem

Appell m 1. sklic, klic, poziv, apel
2. zbor, postroj ◇
Appell blasen – trobiti k zboru
(*klic trobiti, vkup trobiti)

einen Appell erlassen – pozvati k
(čemu)
Appell schlagen – bobnati k zboru
Appell stehen – stati v postroju
zum Appell antreten/erscheinen –
postrojiti se

Appellant m prizivnik

Appellation f pritožba zoper sodbo
nižjega sodišča na višje sodišče, priziv
(*prošnja za presojo), apelacija ◇
eine Appellation ergreifen – vložiti
pritožbo (*apelovati)

**Appellations- und Kriminal-
Obergericht** n *apelacijsko in višje
kazensko sodišče* (H 40)

Appellationsgericht n *prizivno
sodišče, pritožbeno sodišče,
apelacijsko sodišče* (H 39, 40, 42) ◇
*Innerösterreichisch-Küstenländisches
Appellationsgericht* –
*notranjeavstrijsko primorsko
apelacijsko sodišče* (H 40)
*Innerösterreichisch-
küstenländisches Appellations- und
Kriminalobergericht* –
*notranjeavstrijsko-primorsko
apelacijsko in višje kazensko sodišče*
(H 40)
*Inner- und Oberösterreichisches
Appellationsgericht* – *notranje in
gornjeavstrijsko apelacijsko sodišče*
(H 40)

*Küstenländisches Appellations- und
Kriminalobergericht* – *primorsko
apelacijsko in višje kazensko sodišče*
(H 40)
*Oberösterreichisches
Appellationsgericht* – *gornjeavstrijsko
apelacijsko sodišče* (H 40)
städtisches Appellationsgericht –
mestno apelacijsko sodišče (H 25)

Appellationskammer f *apelacijska
komora* (H 31, 39)

- Appellationszug** m vložitev pritožbe, vložitev priziva (*presojni pot)
- appellieren** – 1. pritožiti se (*apelovati)
2. zahtevati odgovor (pojasnilo)
3. pozvati, poklicati, apelirati
- Appellplatz** m zborna mesto
- Appendix** m 1. dodatek, dopolnilo, dostavek, apendiks 2. slepič
- Appertinentien** pl pritikline
- Appetit** m tek (*slast), apetit
- applacidieren** – dodeliti
- applanieren** – 1. izravnati, planirati
2. pomiriti
- Applanierung** f 1. poravnava, planiranje 2. pomiritev
- applaudieren** – ploskati, odobravati, aplavdirati
- Applaus** m ploskanje, odobravanje, aplavz ◊
stürmischer Applaus – navdušeno odobravanje (*burno odobravanje), bučen aplavz, ovacija
- applizieren** – 1. uporabiti, aplicirati (→ *Egel*) 2. polagati (→ *Pflaster*)
- Apport** m 1. prinos imetja v zakon
2. vložek družabnika (pri ustanovitvi kapitalske družbe)
- apportieren** – prinesiti
- Apposition** f dodatek, pristavek, apozicija
- Apprecatio** f pobožna želja (v listini)
- apprecieren** – ceniti
- Apprehendent** m izročitelj (goljufa, sleparja)
- apprehendieren** – 1. prijeti 2. bati se
3. dojeti, spoznati
- Apprehension** f 1. prijetje
2. zaskrbljenost, strah 3. dojemanje, spoznanje
- appretieren** – 1. pripraviti, urediti, apretirati 2. izgledati (tkanino), apretirati
- Approbation** f 1. potrditev, odobritev, privolitev, aprobacija 2. dovoljenje za opravljanje poklica, aprobacija
- approbieren** – 1. (uradno) potrditi, odobriti (*pripoznati) 2. preizkusiti, izprašati, aprobirati (*aprobovati)
- approbiert** – 1. (uradno) potrjen, odobren (*pripoznan) (→ *Lehrbuch*)
2. preizkušen, izprašan, aprobiran (*aprobovan) (→ *Hebamme*)
- Approche** f strelski jarek, tranšėja
- approchieren** – 1. približevati se
2. kopati strelske jarke (proti sovražnim položajem)
- approfondieren** – poglobiti
- Appropriation** f prilastitev, prilaščanje, apropiacija
- appropriieren** – prilastiti si, prilaščati si
- approviantieren** (→ *approvisionieren*)
- Approvisation** (→ *Approvisionierung*)
- approvisionieren** – oskrbovati z živili, preskrbovati z živili (*preskrbljevati)
- Approvisionierung** f oskrba z živili, aprovizacija
- Approvisionierungsamt** n preskrbovalni urad, aprovizijski urad (npr. med prvo svetovno vojno)
- Approvisionierungsausschuß** m preskrbovalni odbor, aprovizijski odbor
- approximativ** – približen, aproksimativen
- appuyieren** – 1. opreti se 2. podpreti

April m april, mali traven

äquiparieren – biti enak

äquiparierend – enak

Aquisiteur m trgovski potnik
(*potovalec), akviziter

Äquität f pravičnost

äquivalent – ustrezen, ekvivalenten

Äquivalent ustreznik, ekvivalent

Ar m, n ar (površinska mera: 1 ar = 100 m²)

Ära f doba, vek, era

Ärar (→ *Ärarium*)

Ärarialcassa f državna blagajna
(*državna blagajnica)

Ärarialgelder pl državni denar

Ärarialmautgebühr f cesarska mitnina

Ärarialstraße f erarska cesta, erarna
cesta, erarialna cesta, državna cesta,
cesarska cesta

ärarisch – erarski, eraren, erarialen,
državen, cesarski (→ *Straße*)

Ärarium n državna blagajna, državno
premoženje, erar

Arbeit f delo (→ *Accordarbeit*,
Ferialarbeit, *Fronarbeit*,
Grubenarbeit, *Handarbeit*,
Hausarbeit, *Heimarbeit*, *Kurzarbeit*,
Lohnarbeit, *Schwarzarbeit*,
Stör(arbeit), *Stückarbeit*,
Tagesarbeit, *Vorarbeit*, *Zuchtarbeit*,
Zusammenarbeit, *Zwangsarbeit*) ◇
geistige Arbeit – umsko delo
körperliche Arbeit – fizično delo
öffentliche Arbeit (mit oder ohne
Eisen) – javna dela (z vklenitvijo
ali brez vklenitve) (kazen, ki je
bila zagrožena v *Občem zakoniku*
o budodelstvih in njihovem
kaznovanju / *Allgemeines Gesetzbuch*

über Verbrechen und derselben
Bestrafung cesarja Jožefa II. z dne
13. januarja 1787)

eine Arbeit bestreiten – opravljati
delo

die Arbeit niederlegen – prekiniti
delo, stavkati (*štrajkati)

seine Arbeit verrichten – opravljati
svoje delo

sich an die Arbeit machen – začeti
z delom

bei jmdm. in Arbeit stehen(d) –
delati pri (kom)

arbeiten – 1. delati (→ *Tag*)

2. delovati

Arbeiter m delavec (→ *Aushilfsarbeiter*,

Fabrikarbeiter, *Feldarbeiter*,

Goldarbeiter, *Grubenarbeiter*,

Handarbeiter, *Hofarbeiter*,

Holzarbeiter, *Hüttenarbeiter*,

Lohnarbeiter, *Magazinarbeiter*,

Silberarbeiter, *Stationsarbeiter*,

Stückarbeiter, *Tagarbeiter*,

Vorarbeiter, *Zucker(fabrik)arbeiter*,

Zwangsarbeiter) ◇

selbständiger Arbeiter – delavec v
svobodnem poklicu

Arbeiteraufstand m delavski punt

Arbeiterbewegung f 1. delavsko

gibanje 2. migracija delavcev

3. poročilo o migraciji delavcev
(v začetku 20. stoletja ga je začel
objavljati *Slovenski narod*)

Arbeiter-Bildungsverein (Laibach)

(→ *Verein*)

Arbeiterin f delavka

(→ *Fabrikarbeiterin*,

Tabakfabrikarbeiterin) ◇

selbständige Arbeiterin – delavka v
svobodnem poklicu

Arbeiterkammer f delavska zbornica

Arbeiterklasse f delavski razred

- Arbeiterkolonie (Laibach)** f delavska kolonija (prvo kolonijo delavskih stanovanj je ljubljansko *Društvo za napravo delavskih stanovanj / Verein zur Herstellung der Arbeiterwohnungen* zgradilo za Bežigradom – leta 1913 je na Hranilniški cesti živelo 81 delavskih družin)
- Arbeiter-Kranken- und Invalidenverein Laibach**
(→ *Verein*)
- Arbeiterrat** m delavski svet
- Arbeiterschaft** f delavstvo, delavci
- Arbeitertum** (→ *Arbeiterschaft*)
- Arbeiterunfallversicherung** f *delavsko nezgodno zavarovanje* (H 58)
- Arbeitgeber** m delodajalec
- Arbeitgeberin** f delodajalka
- Arbeitnehmer** m delojemalec
- Arbeitnehmerin** f delojemalka
- Arbeitsamt** n urad za zaposlovanje
- Arbeitsausstand** m prekinitve dela, stavka
- Arbeitsbuch** n delavska knjižica (*delavske bukvice) (z ukazom ministrstva z dne 14. marca 1860 »se je zaukazalo, da imajo po novi obrtnijski postavi (Gewerbeordnung) vpeljane delavske bukvice (Arbeitsbücher) kot potna in izkazna pisma (Reise- und Legitimationsurkunde) veljati«) ◇
ein Arbeitsbuch nachahmen oder verfälschen – ponarediti ali pre narediti delavske bukvice
- Arbeitseinkommen** n dohodek iz delovnega razmerja, osebni dohodek
- Arbeitseinstellung**
(→ *Arbeitsausstand*)
- arbeitsfähig** – delazmožen
- Arbeitsfähigkeit** f delazmožnost
- arbeitsfreudig** – delaven
- Arbeitsfreudigkeit** f delavnost
- Arbeitsgericht** n sodišče za spore iz delovnega razmerja
- Arbeitshaus** n prisilna delavnica (*delavšnica) (→ *Zwangsarbeitshaus*)
- Arbeitsleister** m izvajalec del
- Arbeitsleistung** f 1. izvedba del
2. storilnost
- Arbeitslohn** m plačilo za delo, plača
- Arbeitslose** f brezposelna delavka
- Arbeitslose(r)** m brezposelni delavec
- Arbeitslosengeld** n denarno nadomestilo za brezposelnost
- Arbeitslosigkeit** f brezposelnost
- Arbeitsniederlegung** f prekinitve dela, stavka
- Arbeitsordnung** f delovni red
- Arbeitspause** f odmor (med delom) (*prestanek v delu, počitek)
- Arbeitspersonal** n delavci
- Arbeitspferd** n delovni konj
- arbeits-scheu** – delomrzen (*trudomrzen)
- Arbeits-scheu** f delomrznost (*trudomrznja)
- Arbeits-scheue(r)** m delomrznež (*dela boječi se, od dela bežeča oseba), lenuh
- Arbeitsstand** m delavski stan
- Arbeitsverdrossenheit** f nedelavnost
- Arbeitsverhältnis** n delovno razmerje

Arbeitsvertrag m pogodba o delovnem razmerju

Arbeitszeugnis n delavsko spričevalo (*delavska svedočba)

Arbes (→ *Erbsen*)

Arbitrage f razsodništvo, razsodišče, arbitražā

arbiträr – 1. razsodniški 2. samovoljen, poljuben, arbitraren

arbitrarisch – **arbitrarisch bestrafen** – ustrezno kaznovati

arbitrieren – razsojati

Archaismus m arhaizem

Archidiakon m *arhidiakon* (H 29)

Archidiakon n *arhidiakon* (H 26–29) (v začetku 20. stoletja je bila ljubljanska škofija, ki je zajemalo vso Kranjsko, v administrativnem smislu razdeljena v pet arhidiakonotov: ljubljanski (Archidiakonats Laibach), gorenjski (Archidiakonats Oberkrain), notranjski (Archidiakonats Innerkrain), osrednji kranjski (Archidiakonats Mittelkrain) in dolenski (Archidiakonats Unterkrain))

Archiv n arhiv (*pismohran, pismohramba, pisemska shramba, pismohranišče) (→ *Aktenarchiv*, *Haus-, Hof- und Staatsarchiv* (*Wien*), *Notariatsarchiv*) ◇ *ständisches Archiv* – *stanoovski arhiv* (H 22)

Archivar m arhivar (*pismohranec, pismar)

Archivbestand m arhivski fond

Archivgut n arhivsko gradivo

Archivkunde f arhivistika

Arciere m 1. lokostrelec 2. arkebuzir 3. telesni stražar, trabant

Arciere-Garde f telesna straža

Area f 1. stavbišče (*selišče, hišišče, dvorišče) 2. gumno

Areal n površina, areal

arg – slab, hud ◇

Der Wagen war arg zugerichtet. – Voz je bil močno poškodovan.

Ärger m 1. jeza, slaba volja 2. težave ◇ seinen Ärger über jmdn. auslassen – znesti se nad (kom) viel Ärger verursachen – povzročiti veliko hude krvi

ärgerlich – 1. jezen, nejevoljen 2. neprijeten 3. pohujšljiv

Ärgernis n 1. neprijetnost 2. pohujšanje, zgražanje, škandal 3. kamen spotike ◇ öffentliches Ärgernis – javno pohujšanje Ärgernis erregend – pohujšljiv

Arglist f zvijača

arglistig – zvijačen

Argument n utemeljena trditev, argument ◇ stichhältiges Argument – neizpodbiten argument unstichhältiges Argument – izpodbiten argument

argumentieren – utemeljevati, argumentirati

Argwohn m sum, sumničenje, nezaupljivost

argwöhnen – sumiti, sumničiti

Arier m Arijec

Arierin f Arijka

- Ariernachweis** m uradno dokazilo o arijskem izvoru (po rasni ideologiji v času nacionalsocializma)
- arisieren** – prenesti v arijsko posest (v času nacionalsocializma z razlastitvijo ali prisilno prodajo židovskega premoženja)
- Arisierung** f prenos v arijsko posest (v času nacionalsocializma z razlastitvijo ali prisilno prodajo židovskega premoženja)
- Aristokrat** m aristokrat
- Aristokratie** f aristokracija
- Arkebuse** f kavljasta puška, arkebuza
- Arkebusier** m strelec z arkebuzo, arkebuzir
- Arl** f ralo
- arm** – reven, beden, ubog (→ *Kerl, Mensch, Partei, Sünder, Teufel*) ◇
arm werden – obubožati
- Arm** m roka ◇
unter die Arme greifen – pomagati
- Armatur** f oborožitev (→ *Montur*)
- Armband** n zapestnica
- Armbrust** f samostrel
- Armbrustschütze** m samostrelec
- Arme** f reva, sirota (*uboga)
- Armee** f vojska, armada (→ *Macht*) ◇
»Große Armee« – Napoleonova
»Velika armada«
Rote Armee – Rdeča armada
- Armeebefehl** m armadno povelje
- Armee-corps** (→ *Armeekorps*)
- Armee-gruppe** f armadna skupina
- Armeekommando** n armadno poveljstvo, *vojaško poveljstvo* (H 59)
- Armeekorps** n vojni zbor (*vojni kor), armadni zbor
- Armeeleitung** f vojaško vodstvo
- Ärmelleibel** n podjopič
- Armenanstalt** f ubožnica
- Armenarzt** m zdravnik za uboge
- Armenbeteilte(r)** m podpiranec (*ubožnec, podeljenec z ubožnino)
- Armenbücher** pl knjige za ubožne učence
- Armeneinlage** f pošiljanje ubogih v domačo oskrbo (na občinske stroške) (→ *Armenpflege*)
- Armeneinleger** m nastanjenec (ubogi, ki je bil dan na oskrbovanje po hišah) (→ *Armenpflege*)
- Armenfond** m ubožni sklad (*ubožni zaklad, zalog za uboge) (→ *Armenpflege*) ◇
Armenfond (Stadtmagistrat Laibach) – *ubožni zaklad (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahresrechnung*)
- Armengeld** n uboščina
- Armenhaus** n ubožna hiša (*revna hiša), ubožnica (→ *Versorgungshaus, Jubiläums-Armenhaus (Laibach)*) ◇
Gräflich Stubenberg'sches Armenhaus (Gradischa, Laibach) – Grofovska Stubenbergova ubožnica (Gradišče, Ljubljana)
- Armenhausstiftung** f Ustanova ubožnega inštituta (→ *Armeninstitut, Armenväter, Civilspital, Institutsarme/r, Versorgungshaus*)
- Armeninstitut (Laibach)** n Ubožni inštitut (v Ljubljani je bil z razglasom cesarsko-kraljevega ilirskega gubernija ustanovljen 20. januarja 1820, pred tem so v 18.

stoletju obstajali župnijski ubožni inštituti (Pfarrarmeninstitute) (→ *Armenhausstiftung, Armenväter, Civilspital, Institutsarme/r, Versorgungshaus*)

Armenklingelbeutel m mošnjček z zvončkom (pritrjen je bil na daljši palici in je služil v cerkvi za zbiranje milodarov za reveže)

Armenlegat n volilo za uboge

Armenpflege f skrb za uboge (*skerb za siromake) (oskrbo ubogih je urejal *Zakon z dné 28. avgusta 1883. l., veljaven za vojvodino Kranjsko, kakó je občinam javno oskrbovati uboge / Gesetz vom 28. August 1883, wirksam für das Herzogthum Krain, betreffend die öffentliche Armenpflege der Gemeinden*; pri tem se je skliceval na 1. in 22. čl. domovinskega zakona (Heimatgesetz) z dne 3. decembra 1863; v skladu z zakonom naj bi se ubogi oskrbovali na naslednje načine: »1. sprejmejo se v ubožbo hišo (Unterbringung im Armenhause), 2. dajó se jim ali podpora v denarjih, ali za njih vzdrževanje potrebne stvari (Betheilung mit Geld oder Versehung mit Unterhaltserfordernissen in natura), 3. oskrbujejo se zasobno (privatno) (Privatpflege), 4. pošiljajo se na preživo od hiše do hiše (Ärmeneinlage), 5. daje se postrežba bolnim (Krankenpflege), 6. daje se ubogim vožnja (Leistung von Armenfahren), 7. pokopavajo se umrli (Beerdigung der verstorbenen Armen). Vrhú tega se skrbi pri otrocih za njihovo vzgojo (Überdies tritt bei Kindern die Sorge für deren Erziehung ein.)«)

Armenportion f prispevek za uboge ◇ tägliche Armenportion – dnevni prispevek za uboge (*dnevno darilo ubogih)

Armenrecht n pravica ubogih, pravica ubožnih

Armenstift (→ *Armenstiftung*)

Armenstiftung f ustanova za uboge, ubožna ustanova ◇

Graf Lamberg'sche

Armenstiftung – Ubožna ustanova grofa Lamberga (→ *Civilspital*)

Armensünderzelle f celica obsojenca na smrt (→ *Sünder*)

Armen- und Krankenpflege f skrb za ubožne in bolne

Armenväter pl »ubožni očetje« (*očetí ubogih) (»ubožni očetje« so bili nekakšen vezni člen med vodstvom Ubožnega inštituta, ustanovljenega leta 1820 v Ljubljani, in ubožci; »ubožni očetje«, župniki vseh petih ljubljanskih župnij, ki so sestavljali komisijo in na čelu katere je bil vsakokratni škof, so podporne deleže ubožcem sprva razdeljevali po župniščih, kasneje v ubožnici oz. oskrbovalnici) (→ *Versorgungshaus*)

Armenversorgung f preskrba ubogih (H 22, 32)

Armenwesen n ubožne ustanove

Arme(r) m revež, sirota (*ubogi)

(→ *Hausarme/r, Institutsarme/r*) ◇ institutsmäßiger Armer

(→ *Institutsarme(r)*)

armieren – oborožiti

armiert – oborožen

Armierung f oborožitev

Armut f 1. revščina, beda, uboštvo 2. reveži ◇

unverschuldete Armut – uboštvo, za katerega revež ni bil kriv sam seine Armut nachweisen – dokazati svoje uboštvo (za pridobitev štipendije) (→ *Armutszzeugnis*) in Armut geraten – ubožati in tiefster Armut leben – živeti v največji revščini

Armutsschein m ubožni list ◇
Armutsschein für unentgeltliche ärztliche Hilfe samt Medikamenten – ubožni list za brezplačno zdravljenje in zdravila

Armutszzeugnis n ubožnostno spričevalo, ubožno spričevalo, spričevalo uboštva, ubožni list ◇
jmdm./sich/einer Sache das schlimmste Armutszzeugnis ausstellen – izkazati se za nesposobnega, dokazati svojo nesposobnost

Arrangement n **1.** razporeditev **2.** priredba, aranžma **3.** sporazum, poravnava ◇
ein Arrangement treffen – sprejeti dogovor, dogovoriti se

Arrangeur m **1.** organizator **2.** prireditelj skladbe, aranžer

arrangieren – **1.** razporediti, urediti, aranžirati **2.** organizirati (prireditve, demonstracije) **3.** prirediti skladbo, aranžirati

arrangieren, sich – dogovoriti se

Arrendator m zakupnik, najemnik, najemjemalec, arendator

Arrende f **1.** zakup, najem, arenda **2.** zakupnina, najemnina, arenda

Arrendierer m zakupodajalec, najemodajalec

Arrendierung f dajanje v zakup, dajanje v najem

Arrenga f splošna utemeljitev (v listini), arenga

Arrest m zapor, ječa, arest (*rešt) (S. Vilfan, ZC 1952-1953, str. 437: »Arestni postopek je izvršilni postopek za zavarovanje bodoče izvršbe v poplačilo denarne terjatve, udomačen zlasti v srednjeveških mestnih pravih. V postopku se na enostranski predlog upnika takoj in brez predhodnega zaslišanja dolžnika prime njegova oseba ali imovina. Ta poseg na osebo in imovino se imenuje a r e s t. Oblike aresta so lahko različne: v primeru pobega ali begosumnosti, arest proti tujcem (gostom), represalijski arest (ne prime se dolžnik, temveč oseba, ki je podsodna istemu sodišču kot on) in arest na zapuščino.«) (→ *Dunkelarrest, Einzelarrest, Festungsarrest, Fremdenarrest, Hausarrest, Kasern-, Quartier- oder Lager-Arrest, Stubenarrest, Untersuchungsarrest*) ◇
einsamer Arrest – samica strengere und gelindere Arreste – strožje zaporne kazni (z vkovanjem) in milejše zaporne kazni (brez vkovanja) (kazni za politična hudodelstva po *Občem zakoniku o hudodelstvih in njihovem kaznovanju / Allgemeines Gesetzbuch über Verbrechen und deren Bestrafung* cesarja Jožefa II. z dne 13. januarja 1787) (→ *Anschmiedung*)
strenger Arrest – strog zapor
verschärfter Arrest – poostreni zapor
jmdn. mit Arrest belegen – zapreti (koga)

Arrestant m jetnik ◇
entsprungene Arrestanten – pobegli zaporniki

Arrestanten-Gebühr f jetniška plača
(za vojaške zapornike)

Arrestantenvorspann m jetniška
priprava

Arrestanten-Wache f jetniška straža

Arrestaufseher m jetniški paznik,
ječar

Arrestbefehl m zaporno povelje

Arrestgeld n *zaporščina

arrestieren (→ *arretieren*)

Arreststrafe f zaporna kazen ◇
anhaltende und zeitliche
Arreststrafe – daljša in krajša
zaporna kazen (po *Občem zakonu
o hudodelstvih in njihovem
kaznovanju / Allgemeines Gesetzbuch
über Verbrechen und deren Bestrafung*
cesarja Jožefa II. z dne 13. januarja
1787 je daljša zaporna kazen
za politična hudodelstva trajala
več kot mesec dni do enega leta,
krajša zaporna kazen za politična
hudodelstva pa od enega dne do
enega meseca)
mit Arreststrafe bei Wasser und
Brot belegen – kaznovati z zaporno
kaznijo ob vodi in kruhu

Arrestzimmer n zaporniška soba
(*zaporna izba)

arretieren – 1. prijeti, pripreti,
aretirati (*aretovati) 2. zaustaviti

Arretierung f prijetje, priprtje,
aretacija (*aretovanje)

Arriergarde f zadnja straža, zaščitna
četa, zaščitnica

arrivieren – 1. napredovati 2. zgoditi
se, pripetiti se

arriviert – uspešen, priznan

arrondieren – zaokrožiti zemljišča,
združiti zemljišča, arondirati

Arrondierung f zaokrožanje zemljišč,
združevanje zemljišč, arondacija

Arrondissement n okrožje, okraj

Arsenal n 1. skladišče orožja in
vojaškega materiala, arzenal
2. orožarna, arzenal 3. velika zaloga
raznega blaga, arzenal

Art f 1. način (*viža) 2. vrsta (*baža)
3. spodobnost 4. plemo, rod ◇
aller Art – vseh vrst
in Art – v obliki, na način
Art und Weise – način

Art. = **Artillerie** (→ *Artillerie*)

Art.-Rgt. = **Artillerieregiment**
(→ *Artillerieregiment*)

Artikel m 1. spolnik, člen, artikel
2. sestavek, članek, artikel 3. blago,
artikel 4. člen (zakona), artikel
5. pravilo

Artillerie f topništvo, topničarstvo,
artilerija (→ *Belagerungsartillerie,
Feldartillerie, Festungsartillerie,
Fußartillerie, Gebirgsartillerie*) ◇
berittene Artillerie – jezdno
topništvo, jezdna artilerija
fahrende Artillerie – vozno
topništvo, vozna artilerija
»reitende Artillerie« – topništvo na
konjih (baterije z vojaki na konjih)

Artilleriefeuer n topniško
obstreljevanje, artilerijski ogenj

Artilleriekaserne f topniška kasarna
(→ *Städtische Artillerie-Kaserne
(Laibach)*) ◇

Artillerieregiment n topniški polk

Artillerietätigkeit f topniško
delovanje, artilerijsko delovanje

Artillerievorbereitung f topniška
priprava, artilerijska priprava

Artilleriezeug n artilerijsko orožje

Artillerist m topničar (*topnik),
artilerist

Arznei f zdravilo

Arzneikunde f farmacija

Arzneimittel n zdravilo
altbewährtes Arzneimittel –
preizkušeno zdravilo

Arzneitaxe f lekarniška pristojbina
(*lekarska taksa, zdravilska
odredbina)

Arzt m *zdravnik* (H 36, 60)
(→ *Amtsarzt, Bezirksarzt, Chefarzt, Facharzt, Hausarzt, Heilarzt, Kassenarzt, Kreisarzt, Landarzt, Leibarzt, Oberarzt, Pferdearzt, Primararzt, Sekundararzt, Spezialarzt, Tierarzt, Vereinsvertrauensarzt, Vertrauensarzt, Winkelarzt, Wundarzt, Zahnarzt*) ◇
landschaftliche Ärzte – deželanski zdravniki (H 23)
praktischer Arzt – splošni zdravnik
(*praktični zdravnik)

Ärztelkammer f *zdravniška zbornica*
(H 63)

ärztlich – zdravniški (→ *Behandlung, Untersuchung, Zeugnis*)

AS = Anno Salutis – leto odrešenja
(→ *Heil*)

Asche f pepel ◇
glühende Asche – žerjavica
in Asche legen – upepeliti
in Schutt und Asche legen –
spremeniti v prah in pepel
Friede seiner Asche!/Ruhe seiner
Asche! – Naj počiva v miru!
(N.p.v.m.)/Naj mu bo zemljica lahka!

Äsche f lipan (riba)

Aschermittwoch m pepelnična sreda,
pepelnica (Cinerum)

Asperges – das Asperges reichen –
poškropiti z blagoslovljeno vodo,
blagosloviti

aspergieren – poškropiti z
blagoslovljeno vodo, blagosloviti
(→ *Asperges*)

Aspergill n kropilo, aspergil

Asphaltierung f asfaltiranje

Aspirant m kandidat, aspirant

assanieren – pozdraviti, izboljšati,
sanirati

Assecuranz f 1. zavarovalnica
2. zavarovanje (*asekurancija)

Assecuranzgebühr f zavarovalna
vsota

Assecuranzgesellschaft f zavarovalna
družba (*zavarovalno društvo)

Assecuranzprämie
(→ *Assecuranzgebühr*)

Assecuration f zagotovilo

assecurieren – zavarovati

Assemblee f zbor, skupščina

Assent-Commission f naborna
komisija

assentieren – potrditi za vojaka,
asentirati (*asentovati)

assentiert – potrjen v vojake, asentiran ◇
als tauglich befunden und zur
Infanterie assentiert – spoznan za
sposobnega za vojaško službo in
potrjen za pehoto

Assentierte(r) m potrjeni nabornik
(*potrjenec), asentiranec

Assentierung f potrditev
sposobnosti za vojaško službo,
asentacija (*asentirenga) (→
Militärassentierung)

Assentjahr n naborno leto

Assentjahrgang m naborni letnik
Assentliste f naborni imenik
 (*asentni imenik)
Assentlokal n naborni lokal
 (*nabornica)
Assentpflicht f obveznost vojaškega nabornika
Assentplatz m naborni kraj
 (*nabirališče)
Assentvorladung f poziv na nabor
Assessor m **1.** prisednik, porotnik, asesor **2.** kandidat za višjega državnega uradnika, asesor
Assignant m nakazovalec (nakazujoči dolžnik) (*nakaznik), assignant
Assignatar m prejemnik nakazila (nakazni upnik) (*nakazanec), assignatar
Assignation f nakazilo, asignacija
assignieren – nakazati, asignirati
Assisen pl porota, porotniki
Assisenhof m porotno sodišče
Assistent m pomočnik, sodelavec, asistent ◇
Assistenten (Baudirektionen) – assistenti (gradbene direkcije) (H 35)
Assistenz f pomoč, asistenca
Associé m družabnik, sodelavec
assortieren – **1.** odbrati, razvrstiti, razporediti, asortirati **2.** založiti se s (čim)
Assortiment n **1.** odbira, razvrstitev, razporeditev, asortiment **2.** ponudba (blaga) **3.** zaloga (blaga) (*kupčijska zaloga)
Assoziation f zveza, družba, društvo, asociacija

Assoziationsvertrag m pogodba o pridruženem članstvu
assrecht – *žirovščina* (G I. 380, G II. 251)
Asthenie f splošna telesna slabost, astenija
Asthma n naduha, astma
ästimieren – ceniti, spoštovati
Asyl n pribežališče, zatočišče, zavetišče, azil ◇
Dienstbotenasyll »Josephinum« (Laibach) – »Jožefinum«, zavetišče za onemogle služkinje in dekliško zavetišče v Ljubljani
Freiin v. Lichtenthurn'sche Waisenmädchenanstalt in Laibach – Dekliška sirotišnica baronice Lichtenthurnove v Ljubljani (»Lihtenturn«) – (dekliško zavetišče oz. sirotišče baronice Lichtenthurnove v Ljubljani so 10. decembra 1878 prevzele usmiljene sestre sv. Vincenca Pavelskega; tega leta je bila ustanovljena tudi privatna osnovna šola za gojenke Lichtenturnovega zavoda)
Kaiser Franz Josef-Krankenasyll in Laibach – Cesarja Franca Jožefa zavetišče za neozdravljivo bolne in ubožne v Ljubljani (ustanovila ga je Kranjska hranilnica; odprto je bilo leta 1910)
Knaben-Asyl und Waisenhaus »Marianum«/Collegium Marianum – Deško zavetišče in sirotišnica v Ljubljani (»Marijanišče«) (odprto je bilo 15. novembra 1880; zavod je leta 1882 dobil ime *Collegium Marianum*) jmdm. Asyl geben/gewähren – nuditi (komu) zatočišče
Asylant m imetnik pravice do azila, azilant

Asylbewerber m prosilec za azil

Asylrecht n **1.** azilsko pravo **2.** pravica do azila

Aszendend m sorodnik v ravni navzgornji črti, ascendent

Atelier n atelje ◇
fotografisches Atelier – fotografski atelje

Atem m dih, sapa

Atemnot f težko dihanje, sopenje

atmen – dihati

Atmung f dihanje ◇
künstliche Atmung – umetno dihanje

Atmungsorgane pl dihalni organi, dihala (*sopila) ◇
Entzündung der Atmungsorgane – vnetje dihal (*vnetje sopl)

Atombombe f jedrska bomba, atomska bomba

Atomwaffe f jedrsko orožje, atomsko orožje

Atrophie f zmanjšanje (*spačenje) telesnega organa, atrofija

Attaché m strokovnjak pri diplomatskem predstavništvu ali odposlanstvu, atašé

attachieren – dodeliti (v pomoč/podporo)

attachieren, sich – **1.** priključiti se **2.** navezati se na (koga/kaj)

Attacke f napad, ataka ◇
schneidige Attacke – oster napad

attackieren – napasti, atakirati

Attaque (→ *Attacke*)

attaquieren (→ *attackieren*)

attendieren – postati pozoren na (kaj)

Attentat n **1.** zahrbtni napad (zlasti iz političnih razlogov), atentat **2.** nezakonito poseganje v tuje pravice, atentat ◇
ein Attentat auf die Gleichberechtigung der slowenischen Sprache – napad na enakopravnost slovenskega jezika
ein Attentat begehen/verüben – izvršiti atentat

Attentäter m atentator

attentieren – **1.** poskušati, drzniti si **2.** posegati v tuje pravice

Attention f pozornost, pazljivost

Attest (→ *Attestat*)

Attestat n spričevalo, potrdilo (*spričba, svedočba) ◇
Attestat des Verhaltens – spričevalo o vedenju (*zadržanju)

attestieren – potrditi (→ *Steuer*), izpričati

Attitüde f **1.** prisiljeno vedenje, poziranje, poza **2.** stališče, odnos

Attraktion f privlačnost, zanimivost, atrakcija

Attrappe f **1.** past, zanka, atrapa **2.** posnetek nekega predmeta, imitacija, atrapa

attrappieren – uloviti, prijeti (→ *Tat*)

attribuieren – pripisati, dodeliti, atribuirati

Attribut n **1.** značilno znamenje, značilna lastnost, atribut **2.** značilno znamenje svetnikov, svetniški atribut **3.** prilastek, atribut (v stavčni analizi)

atzen – hraniti, krmiti

ätzen – razjedati, jedkati

Atzgeld (→ *Atzungsgelder*)

Atzkosten (→ *Atzungskosten*)

Atzung f hrana, krma, klaja ◇
Atzung des Leibes und der Seele –
telesna in duševna hrana

Ätzung f razjedanje, jedkanje

Atzungsgelder pl preživnina,
vzdrževalnina, rejnina, alimenti

Atzungskosten pl stroški prehrane,
stroški oskrbe

A. U. = Amtsunterricht
(→ *Amtsunterricht*)

Auction f dražba, avkcija

Auctionator m dražilec, avkcionator

Auctor m **1.** pisec, avtor (*pisavec)
2. začetnik

Audienz f uradni sprejem pri visokem
dostojanstveniku, avdiencia
(*zaslišba, zasluh, zaslišanje,
avdijencija) ◇
jmdn. in Audienz empfangen/
jmdm. Audienz erteilen/geben –
sprejeti (koga) v avdienco

Auditeur (→ *Auditor*)

Auditor m **1.** vojaški sodnik, avditor
2. sodnik v kanonskem pravu,
avditor

Auditoriat n avditorstvo (→ *Auditor*)

Aue f loka, livada

Auerlicht n Aurova svetilka (plinska
svetilka, imenovana po Karlu
Auerju pl. Welsbachu)

aufbahren – položiti na mrtvaški oder

Aufbau m nadzidek

aufbegehren – razjeziti se, razburiti se,
vzkipeti

aufbehalten – shraniti (→ *verwahrlich*)

aufbessern – izboljšati

Aufbesserung f izboljšava, izboljšanje ◇
Aufbesserung der finanziellen
Lage der Lehrerschaft – izboljšanje
finančnega položaja učiteljstva
Aufbesserung der Menage – boljša
hrana (za vojaško moštvo ob
prazniku)

aufbetten – postiljati, postlati

aufbewahren – shraniti, hraniti, čuvati

Aufbewahrung f hramba, čuvanje ◇
in Aufbewahrung nehmen –
sprejeti v hrambo

Aufbewahrungsort m prostor za
hrambo (*shrambni prostor,
hranilišče, hranišče)

aufbieten – **1.** zbrati, združiti (→
Kraft) **2.** sklicati vojsko, vpoklicati
vojake (→ *Aufbietung, Aufgebot*)
3. oklicati poroko

Aufbietung f **1.** združitev **2.** sklic
vojske, vpoklic vojakov ◇
Aufbietung und Einberufung
des Landsturms – napoved
(*napovedba) in sklic črne vojske
Aufbietung aller Kräfte – združitev
vseh sil
unter Aufbietung aller Kräfte –
z vsemi silami

aufbrechen – **1.** vlomiti (→ *Kasten*)
2. razpečatiti (→ *Brief*) **3.** odriniti,
kreniti (na pot), odpraviti se

Aufbrechung f **1.** vlom **2.**
razpečatenje ◇
Aufbrechung des Briefes –
razpečatenje pisma
Aufbrechung des Kastens – vlom
omare

aufbringen – **1.** zbrati, priskrbeti
2. nanašati **3.** razjeziti, razkačiti
4. vzrediti

Aufbruch m **1.** odhod **2.** odkorakanje

aufbürden – obremeniti, naložiti, naprtiti

aufdecken – 1. odkriti, razkriti
(→ *Verschwörung*) 2. pogrniti mizo

aufdingen – 1. dati v uk 2. vzeti v uk
3. najemati, najeti

aufdrängen – vsiljevati, vsiliti

aufdrängen, sich – vsiljevati se, vsiliti se

Aufdrängung f vsiljevanje

aufdringen (→ *aufdrängen*)

Aufdringung (→ *Aufdrängung*)

Aufenthalt m 1. bivanje, prebivanje

2. bivališče ◇

ständiger Aufenthalt – stalno

bivališče

unbekannten Aufenthalts –

neznane bivališča

seinen bleibenden Aufenthalt in ...

nehmen – stalno se naseliti v ...

Aufenthaltsgenehmigung f

dovoljenje za bivanje

Aufenthalts gestattet

(→ *Aufenthaltsgenehmigung*)

Aufenthaltsmeldeblatt n zglasnica

Aufenthaltsrecht n pravica do bivanja

Aufenthaltswechsel m sprememba
stalnega bivališča

auflegen – naložiti (→ *Strafz*)

Auferlegen n naložitev

Auferlegen beschwerlicher, lästiger

oder niederer Dienstverrichtungen

– *nalog težavnih, neprijetnih ali

poniževalnih opravil (vojaška kazen)

auferstehen – ponovno vstati

Auferstehung f vstajenje (→ *Christus*)

Auferstehungsprozession f vstajenska
procesija

aufferwecken – obuditi

Aufferweckung f obuditev

Auffahrt f 1. klančina 2. dovoz
3. vnebohod (→ *Christus*)

Auffanglager n zbirno taborišče

Auffassung f 1. dojemanje, umevanje

2. pojmovanje, mnenje ◇

rasche Auffassung – hitro

dojemanje

ruhige/nüchterne Auffassung –

prisebnost (*trezno mišljenje)

scharfe Auffassung – oster razum,

bistroumnost

eine strenge Auffassung der Moral

haben – imeti stroga moralna načela

auffordern – 1. pozvati (*tirjati)

(→ *Ordnung, Ruhe*) 2. nagovarjati

k (čemu), nagovoriti k (čemu)

Aufforderung f 1. poziv (*tirjanje)

2. nagovarjanje, nagovor ◇

Aufforderung an die

Verlassenschaftsgläubiger – poziv

zapuščinskim upnikom

über Aufforderung – na poziv

einer Aufforderung entsprechen/

nachkommen – izpolniti zahtevo

Aufforderungsprozeß m pozivna
pravda

aufforsten – pogozdovati

Aufforstung f pogozdovanje

(*pogojzdenje) (→ *Karstaufforstung*)

Aufforstungscommission f

pogozdovalna komisija

(→ *Karstaufforstung*)

Aufforstungsfond m pogozdovalni

fond (*pogozdovalni zaklad)

(→ *Karstaufforstung*)

aufführen – 1. uprizoriti 2. pripeljati,

dovažati 3. razvrstiti 4. zgraditi,

sezidati 5. navesti

aufführen, sich – obnašati se, vesti se
(→ *bescheiden, christlich, ehrbar, fleißig, fromm, klaglos, treu, wohlgesittet*)

Aufführung f **1.** uprizoritev, predstava
2. obnašanje, vedenje **3.** zgraditev
4. navedba ◇
tadellose Aufführung – pošteno, neoporečno vedenje
zur Aufführung bringen – uprizoriti
zur Aufführung gelangen/kommen – biti uprizorjen

Aufgabe f **1.** naloga **2.** dodatek, nameček **3.** oddaja, predaja
4. opustitev, odstop, odpoved ◇
Aufgabe der Briefe auf der Post – oddaja pisem na pošti
Aufgabe einer Festung – predaja trdnjave
die vorzüglichsten Aufgaben – poglavitne naloge, prednostne naloge
eine Aufgabe energisch angreifen – odločno se lotiti neke naloge

Aufgabs-Recepisse f potrdilo o oddaji priporočene pošne pošiljke

Aufgang m **1.** vzhajanje, vzhod
2. dohod **3.** pot nazgor **4.** stopnice, stopnišče ◇
Aufgang der Sonne – sončni vzhod (→ *Sonnenaufgang*)
gegen Aufgang der Sonne – proti vzhodu, vzhodno

aufgeben – **1.** naložiti, dati, dodati
2. oddati, predati **3.** opustiti (→ *Geschäft*), prenehati, odstopiti od (česa), odpovedati se (čemu)

Aufgeben n **1.** dajanje **2.** oddajanje, predajanje **3.** opuščanje, prenehanje, odstop, odpovedovanje

Aufgeber m predajnik (*prinesec)

Aufgebot n **1.** oklic, razglas, poziv, edikt **2.** vojaški ali policijski

oddelek, enota **3.** vojaški poziv (*poziv na vojsko), *sklic deželne vojske* (V 209), deželni poziv (*deželni vzdig) **4.** vojska **5.** oklic poroke (v cerkvi) **6.** objava načrtovane poroke (s strani državnega organa) **7.** združitev ◇
das Aufgebot aller Kräfte – združitev vseh sil
das Aufgebot in Krain (1866) – deželni poziv na Kranjskem (*Pravilnik za deželni vzdig na Kranjskem / Reglement für das Aufgebot in Krain* v času italijansko-avstrijske vojne leta 1866 je določal: »Deželni vzdig ima c. k. vojašini pomagati, kadar bi sovražnik pretil, izvedeti, kadar bi sovražnik skušal v deželo udariti, begune vjemati, odvracati kolikor je mogoče roparstvo in plenjenje ... K vzdigu so dolžni vstopiti vsi možje od 18. do 50. leta, kar jih le more orožje nositi, ki so ali po svojem rojstvu ali po sprejetju deželani vojvodine Kranjske. (Das Aufgebot hat dem k. k. Militär bei Kriegsgefahr Vorschub zu leisten, feindliche Einbruchsversuche zu entdecken, Ausreißer anzuhalten, Raub und Plünderung abzuhalten... Zum Aufgebote sind alle waffenfähigen Männer, welche dem Hertzogthume Krain durch Geburt oder Aufnahme angehören, vom 18. bis zum 50. Jahre verpflichtet.)«
Dispens von zwei Aufgeboten – spregled dveh oklicev poroke (v cerkvi)
Aufgebot der Erbberechtigten – poziv sodišča dedičem
Aufgebot des Landsturms – poziv črne vojske (→ *Landsturm*)
Aufgebot zu Fuß – kmečki poziv,

- deželni poziv pešcev
 Aufgebot zu Roß – fevdalni poziv konjenice
 allgemeines Aufgebot – splošni poziv deželne vojske
- Aufgebotsordnung** f pozivni red
- aufgedungen** (→ *aufdingen*)
- aufgehen** – 1. odpreti se 2. vzhajati (→ *Sonne, Teig*) 3. iziti se (→ *Rechnung*) 4. izginiti (→ *Land*)
- aufgehoben** (→ *aufheben*)
- Aufgeld** n nadav, ara, kapara (*nadavek, ažija)
- aufgelegt** – čist, popoln (→ *Unsinn*)
- aufgepflanzt** – nataknjen, nasajen (→ *Bajonett*)
- aufgreifen** – 1. prijeti, aretirati 2. lotiti se (česa) 3. navezati se na (kaj) ◇ den entlaufenen Zwängling
 aufgreifen – prijeti pobeglega varovanca prisilne delavnice (*prisiljenca)
 ein Thema aufgreifen – lotiti se teme
- aufgrund** – na podlagi (*na podstavi) (→ *Grund*)
- aufhaben** – 1. biti zadolžen za (kaj) 2. imeti za domačo nalogo 3. biti oblečen v (kaj), imeti na sebi
- aufhalten** – 1. zadrževati, zadržati 2. ustaviti
- aufhalten, sich** – 1. zadrževati se, muditi se 2. razburjati se
- aufheben** – 1. dvigniti 2. ukiniti, odpraviti (→ *Belagerungszustand, Leibeigenschaft, Untertänigkeit*), razpustiti 3. preklicati, razveljaviti, odpraviti (→ *Sperre*) 4. shraniti 5. zajeti, prijeti, ujeti
- Aufheben** – viel **Aufhebens machen** – zganjati veliko hrupa okoli (česa)
- Aufhebung** f 1. odprava, razpustitev, ukinitiv 2. preklic, razveljavitev (*razveljava) ◇
 Aufhebung der Leibeigenschaft – odprava navoljništva (→ *Leibeigenschafts-Aufhebung*)
 Aufhebung des Unterthänigkeitsbandes – odprava podložništva (cesar Ferdinand I. je podložništvo odpravil z *Najvišjim patentom z dne 7. septembra 1848. Odprava podložništva in zemljiška odveza. / Allerhöchstes Patent vom 7. September 1848. Aufhebung des Unterthänigkeitsbandes und Entlastung des bäuerlichen Besitzes.*)
- aufhissen** – razobesiti (→ *Fahne*)
- aufhören** – prenehati
- Aufkauf** m *nakupi zaradi kopičenja zalog* (V 305)
- aufklaftern** – das **Holz aufklaftern** – zložiti les v sežnje
- aufklären** – 1. pojasniti, informirati 2. poučiti, prosvetliti, razsvetljevati 3. raziskati, razčistiti
- Aufklärer** m prosvetitelj, razsvetljenec
- Aufklärung** f 1. prosvetljenstvo, razsvetljenstvo 2. izvidništvo (→ *Luftaufklärung*) 3. razjasnilo, pojasnilo, poduk 4. prosveta, prosvetljenost
- Aufklärungsdienst** m izvidniška služba (*pojasnilna služba)
- Aufklärungsfieger** m 1. izvidniško letalo (*izvidniški letalec, poizvedovalni letalec) 2. pilot izvidniškega letala
- Aufklärungsflugzeug** n izvidniško letalo
- Aufklärungskampagne** f akcija osveščanja (prebivalstva)

Aufklärungstruppe f izvidniška četa
aufkommen – 1. okrevati 2. pojaviti se, porajati se 3. plačati, poravnati 4. izvedeti se 5. biti kos (čemu)

Aufkommen n 1. okrevanje 2. pojav, začetek
 das Aufkommen an Steuern – zbrani davki

aufkünd(ig)en – odpovedati

Aufkündigung f odpoved
 (→ *Vertragsaufkündigung*)

Aufkündigungsfrist f odpovedni rok

Aufladegebühr f nakladnina

aufladen – nakladiti, naložiti

Aufladen n nakladanje, nalaganje

Auflader m nakladalec

Auflage f 1. naklada (davek) 2. naklada (knjige) 3. nalog, ukaz 4. shod obrtnikov (→ *Zusammenkunft*)

Auflagepflichtige(r) m k nakladi zavezana stranka

auflassen – 1. pustiti (kaj) odprto 2. opustiti, zapreti, razpustiti (*odpraviti)

Auflassung f opustitev, zaprtje, razpustitev (*odprava)

Auflauf m 1. (spontan) množičen shod, (spontane) demonstracije (*rabuka, zavzdig) (→ *Volksauflauf*) 2. gneča, gruča, množica

aufleben – oživeti, razvneti se (→ *Kampf*)

auflegen – 1. položiti na (kaj), naložiti, natovoriti 2. razgrniti (seznam) (→ *Einsicht, Wählerliste*) 3. natisniti 4. obdavčiti 5. naročiti

Aufleger m nakladalec
 (→ *Warenaufleger*)

Auflegung f razgrnitev ◇

Auflegung der Listen – razgrnitev seznamov

Auflegung des Planes – razgrnitev načrta

auflehnen, sich – upreti se

Auflehnung f upor, vstaja

aufliegen – biti na vpogled (→ *Einsicht*), biti razgrnjen, biti razstavljen

auflisten – navesti, sestaviti seznam

auflodern – vzplameniti

Auflodern n vzplamenitev

auflösen – 1. razvezati (→ *Eheband*) 2. razvozlati, razrešiti 3. razpustiti (→ *Parlament, Verein*)

auflösen, sich – razpustiti se
 Der Verein hat sich freiwillig aufgelöst. – Društvo se je prostovoljno razšlo.

Auflösung f 1. razpustitev (*razpust, razpušenje, razdruženje, razhod) (→ *Vereinsauflösung*) 2. odveza (→ *Lebensauflösung*) 3. razveza, razrešitev, razkroj 4. zaprtje (trgovine) ◇

behördlich verfügte Auflösung eines Vereins – s strani oblasti odrejena razpustitev društva

freiwillige Auflösung eines Vereins – prostovoljna razpustitev društva (*prostovoljna razveza, prostovoljni razid)

gänzlicher Ausverkauf wegen Auflösung des Geschäfts – popolna razprodaja zaradi zaprtja trgovine

aufmachen – 1. odpreti 2. opremiti, aranžirati

aufmachen, sich – kreniti, odpraviti se

Aufmarsch m 1. zbiranje čet, razvrstitev čet

(→ *Truppenaufmarsch*) **2.** mimohod, sprevod, defilé

Aufmerksamkeit f pozornost, budnost ◇

die Aufmerksamkeit von einer Sache ablenken – odvracati pozornost od (česa)

die Aufmerksamkeit auf etwas lenken – usmeriti pozornost na (kaj)

die Aufmerksamkeit erregen – zbuditi pozornost
mit Aufmerksamkeit verfolgen – pozorno spremljati

aufmuntern – spodbuditi

Aufmunterung f spodbujanje

Aufnahme f **1.** sprejem, sprejemanje (*vzprejetje) **2.** zapis, zapisovanje, sestava (*naredba, zdelovanje) (→ *Beweisaufnahme*) **3.** vpis, vpisovanje (→ *Volksaufnahme*) **4.** merjenje, načrtovanje **5.** posnetek (→ *Landesaufnahme*) **6.** zaznava, zaznavanje **7.** najemanje (npr. posojil) **8.** nadaljevanje **9.** rast, razvoj ◇

die Aufnahme eines Aktes – sestava spisa (*naredba zapisa)
die Aufnahme des unterbrochenen Verfahrens – nadaljevanje prekinjenega postopka

die Aufnahme der letztwilligen Anordnung – zapis poslednje volje (testamenta) (*naredba zadnje volje)

die Aufnahme in den Gemeindeverband – sprejem v občinsko zvezo (v skladu z *Dvornim dekretom z dne 30. januarja 1824 / Hofdecret vom 30. Jänner 1824* in s sklicevanjem na *Dvorni dekret z dne 12. aprila 1816 / Hofdecret vom 12. April*

1816 je moral prosilec (tujec) za sprejem v občinsko zvezo opraviti podložniško prisego (*Untertanseid*) na podlagi posebnega prisežnega obrazca) (→ *Gemeindeordnung*)
geographische Aufnahme – diapozitiv

Aufnahme finden – biti sprejet

Aufnahmsbogen m vpisnik, zapisnica (pri popisu prebivalstva)

Aufnahmsgebühr f vpisnina (plačati jo je moral npr. vsak nov član obrtne zadruge; višina vpisnine je bila odvisna od plačanega davka od pridobitne dejavnosti) (*sprejemnina, sprejemščina)

Aufnahmsgesuch n prošnja za sprejem

Aufnahmsprüfung f sprejemni izpit (*vzprejemna preizkušnja, sprejemna izkušnja)

Aufnahmstaxe (→ *Aufnahmsgebühr*)

Aufnahmswerber m kandidat za vpis (npr. v gimnazijo)

Aufnahmszusicherung f zagotovilo o sprejemu v občinsko zvezo (zagotovilo, ki so ga morali tujci pridobiti od občine pred njihovim dejanskim sprejemom v občinsko zvezo)

aufnehmen – **1.** sprejemati, sprejeti (→ *Dienst, Kost*) **2.** sestaviti, zapisati **3.** vpisati (→ *Protokoll*) **4.** najeti **5.** vzpostaviti (→ *Beziehung, Fühlung, Kontakt, Verbindung, Verhandlung*) **6.** začeti ◇
Notariatsurkunden sind in der üblichen Landessprache aufzunehmen. – Notarske listine je potrebno sestaviti v v deželi običajnem jeziku.

aufopfern – žrtvovati

aufopfernd – požrtvovalen

Aufopferung f požrtvovalnost ◇
die mit Hingebung und
Aufopferung geleisteten Dienste –
predano in požrtvovalno
službovanje

aufopferungsvoll – požrtvovalen
(→ *Dienstleistung*)

Aufpasser m **1.** paznik **2.** ogleduh

aufpflanzen – nasaditi
(→ *Bajonett, Fahne*)

Aufpflanzung f nasaditev

Aufputz m okraski, okrasje
(*lepotičje, lepotija), lišp

aufrechnen – **1.** naračunati **2.**
poračunavati, poračunati

Aufrechnung f **1.** naračunavanje
(*narajtovanje) **2.** poračun

aufrecht – **1.** pokončen (→ *Gang*)
2. pošten (→ *Mensch*) **3.** veljaven,
resničen **4.** veljavno, resnično ◇
aufrecht schulden – resnično
dolgovati

aufrechtbleiben – ostati v veljavi

aufrechterhalten – ohranjati,
vzdrževati, podpirati (→ *Friede*)

Aufrechterhaltung f ohranjanje,
vzdrževanje, podpiranje ◇
Aufrechterhaltung des Friedens –
vzdrževanje miru
Aufrechterhaltung der öffentlichen
Ordnung – vzdrževanje javnega
reda

aufreden – **1.** speljati (komu koga),
pregovarjati (koga) **2.** prigovarjati
(koga) k (čemu)

Aufredung f **1.** speljevanje,
pregovarjanje **2.** prigovarjanje

aufregen – razburiti (koga)

aufregen, sich – razburiti se

Aufregung f razburjenje ◇
in Aufregung geraten – razburiti se
jmdn. in Aufregung bringen/
versetzen – razburiti (koga)

aufreiben – **1.** odrgniti **2.** uničiti,
pogubiti

aufreibend – uničujoč, poguben

Aufreizung f podpihovanje, draženje
(*podhujskanje) ◇
Aufreizung zu Feindseligkeiten
gegen Nationalitäten,
Religionsgenossenschaften,
Körperschaften u. dgl. –
podpihovanje sovraštva proti
narodnostim, verskim skupnostim,
korporacijam ipd. (*draženje k
sovraštvu zoper narode, verske
družbe, skupšine (korporacije))
(→ *Vergehen*)

aufrichten – **1.** zravnati, pokonci
postaviti, vzdigniti **2.** skleniti
3. ustanoviti **4.** zgraditi

aufrichten, sich – vzdigniti se,
zravnati se

aufrechtig – **1.** pokončen **2.** odkrit,
odkritosrčen, pošten (→
Hochachtung)

Aufrichtigkeit f **1.** pokončnost
2. odkritost, odkritosrčnost,
poštenost

aufrollen – **1.** odviti, odmotati
2. sprožiti, načeti (→ *Frage*)

Aufruf m poziv, klic

aufrufen – pozvati (→ *Streik*),
poklicati

Aufruhr m upor, punt (→ *Verbrechen*) ◇
einen Aufruhr bewältigen – zadušiti
upor

- jmdn. in Aufruhr bringen/versetzen
– podžgati (koga) k uporu
in Aufruhr geraten – upreti se
- Auführer** m upornik
- Aufsatz** m **1.** sestavek, spis **2.** članek
3. nastavek ◇
gediegener Aufsatz – jedrnat sestavek
- aufsätzig** – **1.** uporen **2.** sovražen
- Aufsätzigkeit** f **1.** upornost
2. sovražnost
- aufschieben** – odložiti, preložiti
- aufschiebend** – odložilen
(→ *Wirkung*)
- Aufschlag** m **1.** *nabitek* (V 323),
naklada (→ *Fleischaufschlag*,
Salzaufschlag, *Tabakaufschlag*,
Weinaufschlag) **2.** našivek, našiv (na
vojaški uniformi) **3.** zavihek, obšiv
- Aufschlagamt** n *nakladniški urad* (H 21)
- aufschlagen** – **1.** udariti ob (kaj),
treščiti na (kaj) **2.** postaviti
(→ *Lager*, *Zelt*) **3.** odpreti (→ *Buch*)
4. povišati (→ *Preis*)
- Aufschläger** m pobiralec nakladnine,
nakladnik, dacar
- Aufschluß** m **1.** pojasnilo, razlaga,
informacija **2.** odkop (rude) ◇
Aufschluß geben über etwas – podati
informacijo o (čem), pojasniti,
razjasniti, razložiti
- Aufschrift** f napis
(→ *Straßenaufschrift*)
- Aufschub** m odlašanje, odlaganje,
odlog (→ *Zahlungsaufschub*),
prelaganje ◇
ohne Aufschub – brez odlašanja
Wenn die Sache keinen Aufschub
erleidet, ... – Če zadeve ni mogoče
odložiti, ...
- Aufschwung** m razvoj, razcvet,
razmah, zagon, napredek
- Aufsehen** n pozornost ◇
Aufsehen erregen/machen –
zbuditi pozornost
- Aufseher** m nadzornik (*nadglednik),
paznik (→ *Arrestaufseher*,
Gefällenaufseher, *Gefangenaufseher*,
Gefangenaufseher,
Gefangenhauseaufseher,
Hypothekaraufseher, *Marktaufseher*,
Oberaufseher, *Staatsdomänenaufseher*,
Steuerregistrierungsaufseher,
Strafhausaufseher,
Verzehrungsaufseher, *Zollaufseher*)
- Aufseherin** f nadzornica
(*nadglednica)
- Aufsicht** f **1.** nadzor, nadzorstvo,
nadziranje (*nadčuvanje) (→
Deliquentenaufsicht, *Fremden- und*
Deliquentenaufsicht, *Gewerbeaufsicht*,
Münzaufsicht, *Oberaufsicht*,
Sanitäts- und Lebensmittelaufsicht,
Seesanitaatsaufsicht) **2.** nadzornik ◇
die Aufsicht führen – nadzorovati
unter sanitätspolizeilicher
Aufsicht stehen – biti pod
sanitetnopolicijskim nadzorom
unter sittenpolizeilicher
Aufsicht stehen – biti pod
nrvstvenopolicijskim nadzorom
- Aufsichtsbehörde** f nadzorstveno
oblastvo
- Aufsichtsperson** f **1.** paznik, čuvaj **2.**
nadzorovalec (*nadzorovalna oseba)
- Aufsichtspersonal** n pazniki, čuvaji
- Aufsichtsrat** m **1.** nadzorstvo **2.**
nadzorni svet
- Aufsichtsrecht** n nadzorna pravica
(*nadzorno pravo)
- aufsitzen** – nasesti (komu/čemu)
Aufsitzen! – Na konje! (vojaško
povelje)
- aufspüren** – priti na sled, izslediti

aufstacheln – 1. spodbuditi 2. ščuvati, hujskati

Aufstand m vstaja (→ *Arbeiteraufstand, Volksaufstand*) ◇
ein Aufstand bricht aus – vstaja izbruhne
einen Aufstand im Blut ersticken – krvavo zadušiti upor
einen Aufstand niederschlagen/ unterdrücken – zatreti vstajo
einen Aufstand dämpfen – zadušiti upor

Aufständische(r) m upornik (*vstajnik, vstaš)

Aufsteckung – Aufsteckung des Kopfs – nakolitev glave usmrčenega obsojenca

aufstehen – 1. vstati se 2. upirati se, upreti se

aufsteigen – 1. dvigniti se, vzpenjati se, povzpeti se 2. napredovati (v poklicu, šoli, družbi) 3. porajati se

aufstellen – 1. postaviti (→ *Exempel, Wache*), ustanoviti, imenovati (→ *Vormund*) 2. razporediti, sestaviti, formirati 3. izdelati (→ *Kostenvoranschlag*)

Aufstellung f 1. postavitev, ustanovitev (*naprava), imenovanje
2. razporeditev, sestava, formacija
3. izdelava ◇
Aufstellung von Wachen – postavljanje straž
Aufstellung nehmen – razporediti se

Aufstellungsort m kraj namestitve, kraj postavitve (*postavišče)

Aufstoßen n spahovanje (*riganje)

Auftakt m začetek, uvod

auftauchen – 1. izplavati, priplavati na površino 2. pojaviti se

Auftrag m 1. naročilo, ukaz (*zaukaz) 2. nalog, naloga 3. nasip, nasipavanje ◇

Aufträge (Commissioni) – naročila (commissioni) (H 25)
in Erledigung des Auftrags – po naročilu
im/nach Auftrag – po naročilu
obrigkeitlicher Auftrag – ukaz gosposke (*gosposkin zaukaz)
einem Auftrag entsprechen – izpolniti zahtevo (ukaz)
einen Auftrag erteilen/geben – naročiti, ukazati
einen Auftrag vollziehen – izvršiti naročilo
etwas in Auftrag geben – naročiti (kaj)

auftragen – 1. nanašati, prinašati, nalagati 2. naročiti, zadolžiti, ukazati (→ *Eid*)

Auftraggeber m naročnik, nalogodajalec

auftreiben – 1. vzdigniti 2. najti 3. prignati ◇
das Vieh auf den Wochenmarkt auftreiben – prignati živino na tedenski sejem

auftreten – 1. nastopiti (→ *klagbar*), ukrepati 2. nastajati, nastati, pojavljati se, pojaviti se

Auftreten n 1. nastop, ukrepanje 2. pojavljanje

Auftrieb m 1. prigon, dogon (→ *Viehauftrieb*) 2. vzgon 3. zagon

Auftritt m 1. nastop 2. prizor 3. stopnice

Aufwand m stroški (*potroški), izdatki, potrata ◇
Aufwand treiben – potrošiti, zapraviti
einen über seine Mittel gehenden

Aufwand treiben – živeti preko svojih možnosti

aufwarten – 1. postreči (komu) s (čim)
2. pokloniti se (komu)

Aufwärter m strežnik

Aufwärterin f strežnica

aufwärts – navzgor, kvišku

Aufwartung f 1. strežba, postrežba
2. poklon (*poklanjanje)
3. vljudnostni obisk (→ *Abschiedsaufwartung*) 4. avdienca ◇
bei jmdm. seine Aufwartung machen – 1. pokloniti se (komu)
2. priti na vljudnostni obisk h (komu)
die Aufwartung der Civil- und Militäroritäten empfangen – sprejeti v avdienco civilne in vojaške avtoritete (→ *Audienz*)

aufweisen – 1. pokazati, predložiti
2. kazati

Aufweisung f *izvršilni postopek* (V 407)

aufwerfen – 1. nametati, nasipati
2. sprožiti (→ *Frage*)

Aufwerfung f sprožitev ◇
Aufwerfung einer Frage – sprožitev vprašanja

aufwickeln (→ *aufwiegeln*)

Aufwiegelei (→ *Aufwiegelung*)

aufwiegeln – ščuvati, hujskati

Aufwiegelung f ščuvanje, hujskanje (*podšuntovanje) ◇
Aufwiegelung gegen Staats- oder Gemeinde-Behörden, oder gegen einzelne Organe der Regierung, gegen Zeugen oder Sachverständige – hujskanje proti državnim ali občinskim oblastvom ali posameznim vladnim organom, proti pričam ali izvedencem

(*podšuntovanje zoper državne ali občinske oblasti, ali zoper posamezne organe vladarstva, zoper priče ali zvedene može) (→ *Vergehen*)

Aufwiegler m hujskač

aufwieglerisch – hujskaški

Aufwind m 1. vzgonski veter 2. zagon

aufzahlen – doplačati

aufzählen – naštevati

Aufzahlung f doplačilo

Aufzählung f naštevanje

Aufzeichnung f 1. seznam, zapis
2. popisovanje 3. posnetek ◇
stenographische Aufzeichnung – stenografski zapis

aufziehen – 1. vzdigniti (→ *Segel*)
2. nataktniti, nasaditi 3. prihajati (→ *Gewitter, Wache*) 4. vzgajati (→ *Kind*) 5. naviti (→ *Uhr*)

Aufzucht f vzreja

Aufzüchter m vzrejevalec

Aufzug m 1. obhod, sprevid, povorka, defilé 2. oblačilo, oprava
3. navijanje 4. dejanje (v gledališču) 5. dvigalo ◇
Aufzug für Personen – osebno dvigalo (*dvigalnik za osebe)

Auge n oko ◇

lichtbraune Augen – svetlorjave oči

lebhaftige Augen – bister oči, bister pogled

eine in die Augen fallende Stelle – vidno mesto

mit bloßem Auge – s prostim očesom (brez mikroskopa)

mit freiem Auge – s prostim očesom (brez daljnogleda)

die Augen ausstechen – iztaktniti oči (kazen)

blöde Augen haben – biti slaboviden
 etwas im Auge haben – misliti na (kaj), nameravati (kaj)
 die Augen reiben – pomencati si oči
 etwas ins Auge fassen – načrtovati (kaj)
 mit einem blauen Auge davonkommen – poceni jo odnesti

Augenbrauen pl obrvi

Augentzündung f očesno vnetje ◇
 contagiöse Augentzündung – nalezljivo očesno vnetje

Augenläser pl naočniki (*naočnice), očala

Augenlicht n vid ◇
 das Augenlicht verlieren – izgubiti vid, oslepeti

Augenmaß n občutek za (pravo) mero

Augenmerk n pozornost (→ *Hauptaugenmerk*) ◇
 sein Augenmerk auf etwas richten – posvetiti (čemu) pozornost

Augenschein m **1.** ogled (→ *Lokalaugenschein*) **2.** videz ◇
 den Augenschein einnehmen/vornehmen – opraviti ogled
 etwas in Augenschein nehmen – ogledati si (kaj)

Augenschloß n zapiranje oči

Augenschwäche f slabovidnost

Augenweide f paša za oči

Augenzeuge m očividec (*priča samovidec, naočna priča)

Augment n dodatek (*pridavek, narastek, pomnožek, primnožek)

Augmentation f povečanje, dodatek

Augmentationsmagazin n skladišče

za vojaško opremo oz. orožje, (*hranišče za avgmentacijske stvari, avgmentacijsko hranišče)

August m avgust, veliki srpan

Augustiner pl *avguštinci* (H 28) (moški samostanski red) ◇

Augustiner-Barfüßer – bosonogi avguštinci (→ *Barfüßer*)

Augustiner-Chorherren – *avguštincikorarji* (H 27, 49)

Augustiner-Eremiten – *avguštincieremiti* (H 27, 28, 49)

Auktion (→ *Auction*)

Auktionator (→ *Auctionator*)

Auktor (→ *Auctor*)

ausantworten – izročiti (→ *einantworten*)

ausarten – izroditi se, degenerirati ◇
 Die Unzufriedenheit ist zu Unruhen ausgeartet. – Nezadovoljstvo se je izrodilo v nemire.

Ausartung f izroditev, degeneracija

ausbedingen, sich – izgovoriti si (pravico)

Ausbeute f dobiček, dohodek, izplen

ausbeuten – izkoriščati

Ausbeutung f izkoriščanje

ausbilden – **1.** izobraziti, izšolati
2. oblikovati **3.** razvijati

Ausbilder m inštruktor

Ausbildung f **1.** izobrazba **2.** izobraževanje, šolanje (*izučba, izomika) **3.** oblikovanje **4.** razvoj

ausbitten, sich – izprositi si

ausbleiben – **1.** izostati, manjkati
2. odpasti

Ausbleiben n izostajanje, izostanek

Ausblick m **1.** pogled, razgled
2. perspektiva

ausbomben – zbombardirati

ausbrechen – **1.** izbruhniti
(→ *Aufstand, Epidemie, Krieg, Meuterei, Revolte, Rinderpest, Träne, Unruhen*) **2.** začeti bruhati (vulkan)
3. pobegniti (→ *Kerker*)

Ausbrechung f pobeg (*predor)

ausbreiten – razširiti, razprostreti

ausbreiten, sich – razširiti se

Ausbreitung f razširjanje, razširitev ◇
an Ausbreitung gewinnen – razširiti se (npr. bolezni)

ausbremsen – izločiti (konkurenta)

ausbringen – **1.** spraviti iz (česa)
2. izraziti, vzklikniti, zaklicati, nazdraviti (→ *Hoch, Hochruf, Jubelruf, Lebehoch, Toast, Trinkspruch*) **3.** izleči, izvaliti
4. pridobivati (rudo) **5.** izklepetati

Ausbruch m **1.** izbruh **2.** pobeg
3. preboj (sovražnega) obroča
4. začetek **5.** samotok ◇
Ausbruch der Epidemie – izbruh epidemije
Ausbruch der Feindseligkeiten – izbruh sovražnosti
Ausbruch des Krieges – izbruh vojne (→ *Kriegsausbruch*)
zum Ausbruch kommen – izbruhniti (npr. nalezljiva bolezni, epidemija)

Ausbruchsstation f odhodna postaja, izhodiščni kraj

Ausbruchwein m sladko vino

Auscultant (→ *Auskultant*)

Ausdauer f **1.** vztrajnost **2.** vzdržljivost
mit Mut und Ausdauer kämpfen – boriti se hrabro in stanovitno

ausdehnen – razširiti, raztegniti, razvleči

ausdehnen, sich – **1.** razširiti se, raztegniti se, razvleči se
2. podaljšati se

Ausdehnung f **1.** razširitev (*razprostenje) **2.** podaljšanje ◇
Ausdehnung der Sperrstunde – podaljšanje policijske ure

ausdienen – odslužiti, doslužiti

ausdingen, sich (→ *ausbedingen, sich*)

Ausdruck m izraz (→ *Zufriedenheit*) ◇
der Verwunderung Ausdruck geben – izraziti začudenje
zum Ausdruck bringen – izraziti
zum Ausdruck kommen – priti do izraza

ausdrücken – izraziti
(→ *Beileid, Dank, Erstaunen*)

ausdrücklich – **1.** izrecen
(→ *Verlangen*) **2.** izrecno

Ausdünstung f izhlapevanje, izparevanje

Auseinanderlegung f delitev

Auseinandersetzung f **1.** soočenje
mnenj, diskusija, debata **2.** ukvarjanje
s (čim) **3.** spor, spopad ◇
bewaffnete Auseinandersetzung – oborožen spopad
handgreifliche Auseinandersetzung – fizični spopad
kriegerische/militärische Auseinandersetzung – vojaški spopad

ausersiehen – izbrati

ausfahren – **1.** izpeljati **2.** odpeljati se
3. zvoziti (pot, cesto) **4.** izvažati

Ausfahrt f **1.** izvoz **2.** izlet (*vožnja na izprehod) **3.** pohod

Ausfall m **1.** izpad (iz oblegane trdnjave) **2.** (verbalni) napad
3. preboj (iz sovražnega objema oz. obroča) **4.** izostanek **5.** izid **6.** izmet ◇

Ausfall von Wahlen – izid volitev
einen Ausfall machen/tun – planiti,
zagnati se, napraviti izpad, izpasti
(npr. iz trdnjave)

ausfallen – 1. izpadati, izpasti
2. odpasti 3. iziti se, končati se

Ausfallstellung f izpadni položaj
(*izpadna postojanka)

Ausfällung f posek

ausfertigen – 1. izdati 2. izdelati,
napisati, sestaviti

Ausfertigung f 1. izdajanje, izdaja,
izstavitev 2. spis, dopis 3. izvod,
primerek, odpravek ◊
eine Ausfertigung ausfolgen –
izročiti odpravek (notarske listine)

ausfinden – 1. ugotoviti 2. iznajti

ausfindig – **ausfindig machen** – najti,
stakniti, izslediti

Ausfindigmachung f najdenje,
izsleditev

ausfliegen – 1. izleteti 2. napraviti izlet
(npr. pešizlet telovadcev »Sokola«)

Ausflucht f izgovor, pretveza ◊
leere Ausflucht – prazen izgovor

Ausflug m izlet ◊
einen Ausflug machen – narediti
izlet, odpotovati (*popotovati)

Ausflügler m izletnik, letoviščar

Ausflugsort m letovišče (*izletovišče)

Ausfluß m izliv

ausfolgen – 1. izročiti (→
Ausfertigung) 2. izplačati ◊
ausfolgen lassen – izročiti, oddati

Ausfolglassung f izročitev, oddaja

Ausfolgung f 1. izročitev, izdaja
2. izplačilo ◊
Ausfolgung der Zeugnisse –

izročitev spričeval (ob koncu
šolskega leta)

ausforschen – izslediti, ugotoviti,
eruirati

Ausforschung f 1. poizvedovanje
(→ *Erben-Ausforschung*)
2. izsledovanje, izsleditev
Ausforschung des Verschollenen –
izsleditev pogrešanega

Ausfuhr f izvoz (*izvoznja)

ausführen – 1. izvesti, izpeljati, izvršiti
(→ *Order*) 2. izvoziti 3. razložiti,
pojasniti

ausführend – izvršilen (→ *Gesetz*,
Gewalt)

ausführlich – 1. natančen, podroben,
obširen (→ *Gefechtsbericht*) 2.
natančno, podrobno, obširno

Ausführung f izvedba, izpeljava,
izpeljevanje, izpolnitev, izvrševanje,
izvršitev, izvajanje (*izvod, izvaja) ◊
Ausführung der Dienstpflicht –
izvrševanje službene dolžnosti
Ausführung des Wehrgesetzes –
izpeljava obrambnega zakona
prompte Ausführung – hitra
izvršitev (naročil)
in Ausführung des Beschlusses –
izvršujoč sklep
in Ausführung bringen – izvajati,
izvršiti
in Ausführung treten – začeti
izvajati
zur Ausführung gelangen – biti
izveden, biti izpeljan

Ausführungen pl izvajanje, razlaga,
obrazložitev, ekspozé ◊
Ausführungen machen – razlagati

Ausführungsverordnung f izvedbeni
ukaz, izvršilni ukaz (*zvršitveni
ukaz, izvršitveni ukaz)

Ausführungsvorschrift f izvedbeni predpis, izvršilni predpis

Ausfuhrzoll m izvozna carina

ausfüllen – 1. izpolniti, zapolniti
(→ *Lücke*) 2. zaposlovati
3. zadovoljevati

Ausfüllung f izpolnitev

Ausgabe f 1. izdaja 2. izdatek, strošek
(*potrošek, trošek, razhodek)

Ausgang m 1. izhod 2. izid, konec
3. izhodišče, začetek ◇
freier Ausgang – prost izhod
(za vojaško moštvo ob prazniku)
seinen Ausgang von etwas nehmen
– izhajati iz (česa)

Ausgangsstellung f 1. začetno stanje, začetni položaj, izhodiščni položaj 2. izpadni položaj
(*izpadna postojanka)
(→ *Ausfallstellung*)

ausgeben – izdajati (kaj), izdati (kaj)

ausgeben, sich – izdajati se za (koga)

ausgedient – doslužen, odslužen
(→ *Capitulant, Soldat*)

Ausgedinge n preužitek, pravica do kota, kot (→ *Naturalausgedinge*)

Ausgedinger m preužitkar

Ausgedingerin f preužitkarica

ausgehauen – izklesan

ausgehen – 1. iti ven 2. pojemati, zmanjkovati (→ *ledig*), iztekati se, poteči 2. prizadevati si za (kaj)
3. izhajati iz (česa) 4. predlagati
5. poslati ◇

Die Vorräte sind ausgegangen. –
Zaloge so pošle.

Er ist auf Eroberungen
ausgegangen. – Njegov cilj je bilo
osvajanje ozemelj.

einen Befehl ausgehen lassen –

izdati ukaz

Einladungen ausgehen lassen –
poslati vabila

auf Gewinn ausgehen – gnati se za
dobičkom

von falschen Voraussetzungen
ausgehen – izhajati iz napačnih
predpostavk

ausgehen, sich – iziti se ◇

Das Geld ging sich aus. – Denarja
je bilo ravno še dovolj.

ausgehend – izbočen (→ *Winkel*)

ausgelassen – razposajen, prešeren
(→ *Stimmung*)

ausgelernt – izučen

ausgemacht – dogovorjen

ausgenommen – izvzet
nichts ausgenommen noch
vorbehalten – nič izvzeto niti
pridržano (obrazec v pogodbi)

ausgeredet – 1. izgovorjen 2. dogovorjen

ausgeschlossen – izključen, nemogoč

Ausgesiedelte(r) m preseljenc,
izgnanec, deportiranec

ausgestanden – nach **ausgestandener**
Strafe – po prestali kazni

ausgestattet – založen, opremljen,
oskrbljen

ausgeweiht – posvečen (→ *Priester*)

Ausgewiesene(r) m izgnanec ◇

Reversion eines Ausgewiesenen –
vrnitev izgnanca

ausgezeichnet – 1. odličen

2. označen, določen

Ausgezeichnete(r) m odlikovanec

Ausgleich m 1. poravnava, sprava,
dogovor (*sporazumljenje),
nagodba 2. izravnavanje, izravnava
3. nadomestilo, kompenzacija ◇

außergerichtlicher Ausgleich – izvensodna poravnava
Österreichisch-Ungarischer Ausgleich (1867) – avstro-ogrška nagodba (1867)

Ausgleichsverfahren n poravnalni postopek

Ausgleichung f **1.** izravnava
2. poravnava, pobot ◇
gütliche Ausgleichung – mirna poravnava (*poravnava z lepa)

aushalten – **1.** zdržati **2.** prenašati
3. vzdrževati **4.** prestajati, prestati
(→ *Probe, Strafe*)

aushängigen – izročiti, oddati

Aushändigung f izročitev, oddaja

Aushängeschild n izvesek (*izveska), tabla

ausharren – vztrajati

Ausharren n vztrajanje

aushauchen – izdihniti
(→ *Geist, Seele*), dihniti

ausheben – **1.** nabirati vojake, novačiti, rekrutirati **2.** izkopati **3.** poloviti (lopove, zločince) **4.** izprazniti (poštni nabiralnik)

Aushebung f **1.** vojaški nabor, novačenje, rekrutacija
(→ *Rekrutenaushebung*) **2.** izkop
(→ *Grundaushebung*), odkop
3. prijetje (lopovov, zločincev)
4. izpraznitev (poštnega nabiralnika)

ausheiraten – omožiti

Ausheiratung f omožitev

Aushilfe f pomoč, podpora
(*pripomoč, pripomaganje, odpomoč) (→ *Geldaushilfe*)

Aushilfsarbeiter m pomožni delavec

Aushilfsbeamte(r) m pomožni uradnik

aushilfsbedürftig – pomoči potreben

Aushilfsdiener m pomožni sluga

Aushilfskassen-Verein m pomožno društvo (*pomočno društvo)

Aushilfskellner m pomožni natakar

Aushilfslehrer m pomožni učitelj

aushilfsweise – v pomoč, kot pomočnik

Aushub m **1.** izbor **2.** izkop
(→ *Erdaushub*) **3.** vojaški nabor
(→ *Soldatenaushub*)

Aushilfe (→ *Aushilfe*)

auskehren – pomesti

ausklauben – izbrati

auskleiden – sleči

auskleiden, sich – sleči se

Auskleideraum m slačilnica

Auskleidezimmer (→ *Auskleideraum*)

Auskoch m kuhar (s hrano je oskrboval večje število ljudi)
(*izkuhar) (→ *Genossenschaft*)

auskochen – kuhati (oskrbovati večje število ljudi s hrano) (*izkuhati)

Auskochung f kuhanje (oskrba večjega števila ljudi s hrano)

Auskultant m sodniški pripravnik, prisednik brez glasovalne pravice, avskultant

Auskunft f pojasnilo, poročilo, odgovor
(*naznanilo, razjasnjenje, dopoved) ◇
Auskunft erteilen/geben – dati pojasnilo

Auskunftsbogen m naznanilna pola

auskurieren – ozdráviti bolezen
(*izlečiti bolezen)

auskurieren, sich – ozdravéti

ausladen – razkladati, raztovoriti
(*izkladati, izlagati)

Ausladeort (→ *Ausladeplatz*)

Ausladeplatz m razkladališče

Auslader m razkladalec, razkladač
(*izkladač, izkladavec)

Ausladung f razkladanje, raztovarjanje
(*izkladanje, izlaganje)

Auslage f **1.** strošek, izdatek
(*potrošek, izdavek) (→
Barauslagen, Sanitätsauslagen,
Sicherheitsauslagen) **2.** izložba
(*izlaga, izlagavnica) (→
Gewölbeauslage)

Auslagefenster n izložbeno okno

Auslagekasten m izložbena omara
(*izložna omara)

Ausland n tujina, inozemstvo
(*zunanja dežela) ◇
im Auslande – v tujini
(*na zunanjem)

Ausländer m tujec, inozemec
(*zunanjik, inostranec)

Auslandsmarkt m zunanje tržišče

Auslands-Reisepaß m potni list za
inozemstvo

auslangen – zadoščati

auslassen – **1.** izpustiti, spustiti
2. znesti se nad (kom) (→ *Ärger*)

Auslassung f izpustitev

Auslassungen pl razglabljanja,
razkladanja, tvezenje

auslegen – **1.** razgrniti, izložiti,
razstaviti **2.** razlagati, razložiti,
interpretirati

Auslegung f **1.** razgrnitev

2. razlaganje, razlaga, interpretacija

auslernen – izučiti se ◇

Man lernt nie aus. – Človek se uči
celo življenje.

ausliefern – **1.** izročiti (→ *Gnade,*
Ungnade), predati, ekstradirati
2. dobavljati, dostavljati (blago)

Auslieferung f **1.** izročitev, predaja,
ekstradicija **2.** dobava, dostava
(blaga)

auslogieren – izseliti

auslosen – izžrepati (→ *Geschworene/r,*
Rekrut)

auslösen – **1.** izluščiti **2.** sprožiti,
izzvati, povzročiti

Auslosung f žrebanje, žreb

Auslug m opazovalnica (zlasti na
ladijskem jamboru)

auslugen – opazovati

Ausluger m izvidniška ladja
(*ogledovavka)

ausmachen – **1.** dokončati **2.** dogovoriti
se za (kaj), določiti **3.** tvoriti

Ausmarsch m odkorakanje

ausmarschieren – odkorakati

Ausmaß n **1.** mera, izmera, odmera
2. obseg

ausmessen – **1.** izmeriti **2.** odmeriti
(→ *Steuer, Strafe*)

ausmitteln – **1.** najti, dobiti, izslediti
2. ugotoviti, poizvedeti **3.**
izračunati, odmeriti (*izmeriti)

Ausmittlung f **1.** najdenje, izsleditev
2. ugotovitev, poizvedba
(*izvedovanje) **3.** izračun, odmera
(*izmera)

ausmustern – 1. odbrati, prebrati 2. izločiti, zavreči 3. slovesno sprejeti v aktivno vojaško službo (v Avstriji – po končanem izobraževanju na vojaški akademiji) 4. proglasiti za nesposobnega za vojaško službo (v Nemčiji)

Ausmusterung f 1. odbiranje, prebiranje 2. izločitev 3. slovesen sprejem v aktivno vojaško službo (v Avstriji – po končanem izobraževanju na vojaški akademiji) 4. proglasitev nesposobnosti za vojaško službo (v Nemčiji)

Ausnahme f 1. izjema (*izjemek, izimek, izjemba, izima, isetje, izločenje, izločba) 2. preužitek ◇ mit Ausnahme – z izjemo

Ausnahmegericht n izredno sodišče

Ausnahmegesetz n izredni zakon

Ausnahmestand m izredno stanje (*obsedno stanje) ◇ Verhängung des Ausnahmestandes – razglasitev izrednega stanja den Ausnahmestand ausrufen/verhängen – razglasiti izredno stanje

Ausnahmsverfügungen pl izredne odredbe, izredni ukazi

ausnehmen – izvzeti, izločiti, odstraniti nichts ausgenommen noch vorbehalten – nič izvzeto niti pridržano (obrazec v pogodbi)

ausnehmen, sich – izgledati

Ausnehmer m preužitkar

ausnutzen – 1. izkoristiti, uporabiti 2. izkoriščati, izrabljati

ausnützen (→ *ausnutzen*)

Ausnützung f izkoriščanje

ausparieren – odbiti, prestreči (udarec)

auspeitschen – prebičati ◇ öffentlich auspeitschen – javno prebičati

Auspicien – unter den Auspicien –

1. v znamenjih, pod avspicijami 2. pod pokroviteljstvom, pod avspicijami ◇ Die Eröffnung ging unter den günstigsten Auspicien vor sich. – Otvoritev je potekala v najboljših znamenjih za prihodnje delovanje./ Otvoritev je potekala pod najboljšimi avspicijami. unter den Auspicien des Fürsten – pod pokroviteljstvom vladarja

Auspicium n znamenje

Ausrede f izgovor

ausreden – 1. do konca izgovoriti 2. dogovoriti 3. odvracati (koga) od (česa)

ausreden, sich – izgovarjati se na (kaj)

ausreißen – 1. iztrgati, izpuliti, puliti 2. pobegniti iz vojske, dezertirati

Ausreißer m ubežnik, begunec (*uhajalec, uhajač, begovec, begun), dezertar

Ausreiß- oder Abschneidung der Zunge f iztrganje ali odrezanje jezika (kazen, ki je bila v *Kronem sodnem redu Marije Terezije / Constitutio Criminalis Theresiana* iz leta 1769 predvidena za bogokletstvo)

ausrichten – 1. naravnati, poravnati 2. preusmeriti, usmeriti, obrniti 3. sporočiti 4. opraviti, doseči 5. prirediti, organizirati 6. obrekovati (koga), očrniti (koga)

ausrollieren – izločiti (*izverstiti, iz verste dati)

Ausrollierung f izločitev (*izverstovanje)

ausrotten – iztrebiti, izkoreniniti

Ausrottung f iztrebljenje, izkoreninjenje

ausrücken – 1. odkorakati, oditi, odriniti 2. pobegniti 3. izklopiti (napravo) ◇
en parade ausrücken – odkorakati v paradnih uniformah

Ausrückung f 1. odkorakanje, odhod 2. pobeg 3. izklop

ausrufen – 1. vzklikniti 2. izklicati 3. razglasiti, oklicati (→ *Ausnahmezustand, Notstand, Republik*)

Ausrufer m 1. klicar (*klicavec, oklicevalec) 2. izklicevalec (na dražbi)

Ausrufpreis m izklicna cena

ausrüsten – 1. opremiti 2. oborožiti

Ausrüstung f 1. oprema, oprava 2. oborožitev ◇
persönliche Ausrüstung – osebna oprava vojaka

Ausrüstungsstation f oborožitvena postaja (črne vojske) (*oborožna postaja)

Aussage f izjava (*povedba) ◇
nach eigener Aussage – po lastni izjavi
eidlich abgelegte Aussage – pod prisego podana izjava (*pod prisego oddana povedba)

aussagen – izjaviti (→ *Gericht*)

Aussatz m gobavost

Aussätze(r) m gobavec

Ausschank m 1. točenje 2. točilnica ◇
Ausschank gebrannter geistiger Getränke – točenje žganih alkoholnih pijač (*točenje žganih opojnih pijač)
Zum Ausschanke gelangen ausgezeichnete Weine und Koslers Märzenbier. – Točili bomo odlična vina in Koslerjevo marčno pivo. (časopisni oglas)

Ausschau – Ausschau halten – razgledovati se po (kom/čem), ozirati se po (kom/čem)

ausscheiden – 1. izključiti, izločiti 2. odstopiti, izstopiti, zapustiti 3. izločiti

Ausscheidung f 1. izključitev, izločitev 2. odstop, izstop 3. izločanje

ausschiffen – izkrcati

Ausschiffung f izkrcaje

Ausschlag m 1. izpuščaj (*prišč) (→ *Blasenausschlag, Hautausschlag, Nesselausschlag, Rieselausschlag*)

2. izid ◇

Ausschlag des Krieges – izid vojne
den Ausschlag geben – odločiti

ausschlagen – odkloniti, odbiti

ausschlaggebend – odločilen

ausschließen – izključiti, izločiti, izobčiti

ausschließlich – izključen (*izkleniven)

Ausschließung f izključitev (→ *Disziplinarmittel*)

Ausschluß m izključitev, izločitev, izobčenje ◇

mit Ausschluß – razen, brez
unter Ausschluß der Öffentlichkeit – za zaprtimi vrati

ausschmücken – okrasiti

Ausschmückung f okrasitev

ausschreiben – 1. izpisati 2. razpisati
(→ *Konkurs, Landtag, Sammlung, Steuer*)

Ausschreibung f razpis

(→ *Dienststelle-Ausschreibung, Konkurs-Ausschreibung, Offert-Ausschreibung*)

zur Ausschreibung gelangen – razpisati

ausschreien – 1. izklicati, oklicati, razglasiti 2. razkričati, raztrobiti

Ausschreier m klicar

ausschreitend – 1. izgreden 2. izgredno

Ausschreitung f 1. izgred, eksces 2. pretiravanje, razuzdanost

ausschroten – 1. drobiti 2. sekati
(→ *Fleisch*)

Ausschroten n 1. drobitev 2. sekanje

Ausschuß m 1. odbor, odsek, komisija
(→ *Approvisionnementauschuß, Gemeindeauschuß, Landesauschuß, Revisionsauschuß, Straßenauschuß, Überwachungsauschuß*) 2. odbirek, škart, izvvržek 3. mesto izstopa izstrelka ◊

Ausschüsse (Gemeinde) – odbori (občina) (H 47, 61)

Ausschüsse (Landtag) – odbori (deželni zbor) (H 22)

Ausschüsse (ständische) – odbori (stanovi) (H 52–54)

großer Ausschuß – veliki odbor (na pobudo kranjskih deželnih stanov ga je skliceval deželni upravnik)

kleiner Ausschuß – mali odbor (na pobudo kranjskih deželnih stanov ga je većinoma skliceval deželni upravnik)

schiedsgerichtlicher Ausschuß – razsodniški odbor

Ausschußbeisitzer m član odbora, odbornik (*prisednik)

Ausschußmann (→ *Ausschußbeisitzer*)

Ausschußmitglied

(→ *Ausschußbeisitzer*)

Ausschußtag m zbor deželnih odborov

ausschwärmen – 1. rojiti 2. razkropiti se 3. razporediti se po terenu (čete)

Ausschweifung f razvrat

Aussendung f okrožnica, objava, razglas

Außenhold m do preklica odpuščeni podložnik (G II. 331) (→ *Freihold, Freirecht, Freirechter*)

Außenminister m minister za zunanje zadeve, zunanji minister
(→ *Minister*)

Außenministerium n ministrstvo za zunanje zadeve, zunanje ministrstvo (→ *Amt/Auswärtiges Amt, Ministerium*)

Außenstände pl neporavnani računi, dolgovi

außer – 1. razen, brez 2. zunaj, izven ◊
außer sich sein – biti iz sebe
außer acht lassen – ne upoštevati

äußer- – zunanji (→ *Brand, Feind, Rat, Schule*)

Außerachtlassung f neupoštevanje

Äußere(s) n zunanjost

außerehelich – izvenzakonski
(→ *Beischlaf*), nezakonski

außergerichtlich – 1. izvensoden
(→ *Vergleich*) 2. izvensodno

außerhalb – izven

Außerkraftsetzung f razveljavitev

äußerlich – 1. zunanji 2. navzven 3. nepomemben, formalen

Äußerlichkeit f **1.** zunanjost
2. nepomembnost, formalnost

äußern – izjaviti, izraziti, izreči

äußern, sich – izreči se
(→ *aner kennend, negativ, wohlgefällig*)

außerordentlich – izreden (→ *Gericht, Sitzung, Verhältnis*)

äußerst – **1.** skrajn (→ *Preis*), izreden
2. skrajno (→ *Ökonomie, wichtig*), izredno

außertourlich – izreden
(→ *Beförderung, Vorrückung*), dodaten

Äußerung f izjava (*izrecilo, izrečenje) ◇
gutächliche Äußerung – strokovno mnenje
zustimmende Äußerung – pritrdilna izjava
die Äußerung abgeben/erstatten – podati izjavo, izjaviti
durch Äußerungen des Mißfallens oder der Billigung – z grajo ali pohvalo (*z grajalnimi ali pohvalnimi besedami)

Äußerungserstattung f izjava

aussetzen – **1.** izložiti (→ *Kind*), izpostaviti **2.** določiti, nameniti za (kaj), razpisati (→ *Preis*)
3. prekiniti (→ *Verfahren*), odložiti (→ *Strafe*), zadržati

aussetzen, sich – izpostaviti se

Aussetzung f **1.** izpostavljanje
2. razpis (nagrade) **3.** prekinitev, odložitev, zadržanje

Aussicht f **1.** izgled, pričakovanje
2. razgled ◇
etwas in Aussicht nehmen – načrtovati (kaj), nameravati (kaj)
in Aussicht stehen – obetati se
jmdm. etwas in Aussicht stellen – obljubiti (komu kaj)

Aussichtsturm m razgledni stolp

Aussichtswarte (→ *Aussichtsturm*)

aussiedeln – izseliti

Aussiedler m **1.** izseljenec, pregnanec
2. izseljenec (ZRN) (pripadnik nemške manjšine v vzhodni Evropi, ki se je izselil v ZRN)

Aussiedlung f izselitev

aussöhnen, sich – spraviti se

Aussöhnung f sprava

ausspähen – vohljati, vohuniti, ogledovati (*ogleduhvati)

Ausspäher m vohljač, vohun, ogleduh

Ausspähung f vohljanje, vohunjenje, ogledovanje, ogledništvo (*ogleduhvanje, pazunstvo)

ausspannen – izpreči (→ *Pferd*)

ausspenden – podeliti (→ *Firmung*)

Aussperrung f izprtje (delavcev ob stavki)

aussprechen – **1.** izgovoriti, izgovarjati **2.** izreči
(→ *Anerkennung, Acht, Beileid, Belobung, Dank, Entlastung, Vertrauen, Wunsch*) **3.** določiti
(→ *Lebensunterhalt, Unterhalt*)

aussprengen – **1.** škropiti **2.** odlomiti
3. razširjati (→ *Gerücht*)

ausspringend – izbočen (→ *Winkel*)

Ausspruch m izrek, odločba

ausstaffieren – **1.** opremiti **2.** obleči (*opraviti) **3.** dati nevesti (hčeri) balo (*bališče)

Ausstaffierung f **1.** oprema
2. obleka **3.** nevestina oprava, bala (*bališče)

Außenwerk n ograda, zunanje obzidje, prednji okop

Ausstand m **1.** zaostanek pri plačilu, neporavnani računi, dolgovi (→ *Außenstände*) **2.** prekinitev dela, stavka (→ *Arbeitsausstand*, *General-Ausstand*) **3.** odhod (iz šole, službe) ◇
in *Ausstand sein* – biti v zaostanku pri plačilu, dolgovati
in *den Ausstand treten* – stavkati

ausständig – dolžan (→ *Antwort*, *Schuld*), neplačan (→ *Geld*)

Ausändler m stavkar

ausstatten – **1.** opremiti, založiti, oskrbeti (→ *Waffe*, *Vollmacht*)
2. obleči (*opraviti) **3.** dati nevesti (hčeri) balo (*bališče)
(→ *Ausstaffierung*, *Ausstattung*)

Ausstattung f **1.** oprema
2. nevestina oprava, bala (*bališče) (→ *Brautausstattung*, *Heiratsausstattung*)

Ausstattungstück n spektakularna gledališka predstava

ausstehen – **1.** prestajati (→ *Strafe*)
2. manjkati (→ *Antwort*) **3.** biti dolžan (→ *Schuld*) **4.** biti zaključen, biti končan (→ *Fall*) **5.** trpeti (koga), prenašati (koga) **6.** zapustiti (→ *Amt*, *Dienst*), oditi **7.** biti razstavljen (v izložbi) **8.** prestati, pretrpeti (→ *Not*) ◇
Diesen Menschen kann ich nicht ausstehen. – Tega človeka ne morem prenašati.
Sie ist schon im letzten Schuljahr ausgestanden. – Šolo je zapustila že preteklo šolsko leto.
Die neuen Modelle stehen schon aus. – Novi modeli so že razstavljeni.
Sie hat um ihren Sohn viel ausgestanden. – Za svojega sina je že veliko prestala.

ausstehend (→ *ausständig*)

ausstellen – **1.** izdati (→ *Rechnung*, *Revers*, *Urkunde*, *Wechsel*)
2. razstavljati, razstaviti (*izpostaviti) **3.** očitati, grajati (→ *Mangel*) **4.** izpostaviti (→ *Schandbühne*) **5.** izključiti, odklopiti

Ausstellung f **1.** izdelava, zapis
2. razstava **3.** izpostavljanje (kazen) (→ *Schandbühne*) **4.** postavitev (→ *Parade-Ausstellung*)

aussterben – izumreti
(→ *Mannsstamm*)

Aussteuer f nevestina oprava, bala (*bališče)

aussteuern – dati nevesti (hčeri) balo (*bališče)

ausstoßen – izgnati

Ausstoßung f izgon

ausstreuen – **1.** raztrositi, trositi
2. razširjati (→ *Gerücht*, *Lüge*)

Ausstreung f **1.** raztros, trosenje
2. razširjanje ◇
Ausstreung von Gerüchten – razširjanje govoric
Ausstreung von Lügen – razširjanje laži

aussteilen – deliti, razdeliti, podeliti
(→ *Kommunion*, *Sakrament*)

Austrag m **1.** odločitev, rzsodba
2. preužitek

austragen – **1.** odločati, razsojati, reševati, poravnati (→ *Bad*, *Rechtsweg*, *Streit*, *Streitigkeit*)
2. tekmovati **3.** raznašati

Austräger m **1.** obrekovalec
2. raznašalec ◇
Austräger der Briefe – pismonoša (*pisonos, listonos)

Austrägler m preužitkar

Austragung f **1.** odločanje, razsojanje, reševanje, poravnava (*dogon)

2. tekmovanje **3.** raznašanje ◇
 Austragung der Streitigkeiten –
 reševanje sporov
 friedliche Austragung der
 Angelegenheit – mirno reševanje
 zadeve

austral – na južni polobli ležeč

austreiben – **1.** izganjati (→ *Teufel*),
 izgnati **2.** gnati živino na pašo
 (→ *Vieh*)

Austreibung f **1.** izganjanje
 (→ *Teufelsaustreibung*) **2.** odgon
 živine (na pašo)

austreten – **1.** izstopiti, odstopiti
2. prestopiti bregove, razliti se,
 poplaviti

Austretung (→ *Austritt*)

Austritt m **1.** izstop, odstop **2.** razlitje,
 poplava ◇
 Austritt aus dem Dienst –
 prenehanje službe
 Austritt des Gurkflusses – razlitje
 reke Krke

Austrofascismus m avstrofašizem

austromeln – razglasiti z
 bobnanjem (→ *Trommelschlag*)

Austroslawismus m avstroslavizem

ausüben – izvajati, uresničevati,
 izvrševati (*vršiti), opravljati, uživati
 (pravico) (→ *Barmherzigkeit, Beruf,*
Druck, Einfluß, Funktion,
Gerichtsbarkeit, Gewerbe,
Herrschaft, Präsentationsrecht, Recht,
Staatsbürgerrecht, Verleihungsrecht,
Wahlrecht, Wirkung) ◇
 »Die oberste Leitung und Aufsicht
 über das gesammte Unterrichts-
 und Erziehungswesen steht dem
 Staate zu und wird durch die
 hiezu gesetzlich berufenen Organe
 ausgeübt.« – »Najvišja voditev
 in najvišji nadzor gledé vsega

šolstva in odgojstva gre državi ter
 se izvršuje po organih, zakonito
 za to postavljeni.« (*Zakon z dne*
25. maja 1868. leta, s katerim se
izdajajo načelne določbe o razmerji
med šolo in cerkvijo / Gesetz vom 25.
Mai 1868, wodurch grundsätzliche
Bestimmungen über das Verhältnis der
Schule zur Kirche erlassen werden)

ausübend – izvršujoč, poslušojč
 (→ *Mitglied*)

Ausübung f izvajanje, uresničevanje,
 izvrševanje, opravljanje, uživanje
 (pravice) ◇
 Ausübung des Wahlrechts –
 uživanje volilne pravice
 Ausübung der staatsbürgerlichen
 Rechte – uživanje državljskih
 pravic
 in Ausübung bringen – *dati v
 izvrševanje
 Ausübung der Pflicht – izvrševanje
 dolžnosti

Ausverkauf m razprodaja ◇
 gänzlicher Ausverkauf – popolna
 razprodaja

Auswanderer m **1.** izseljenec
2. rekrut-begunec (rekrut, ki se je
 izmikal vojaški službi z begom v
 tuje dežele) (*pobegnenc)

Auswanderung f izseljevanje,
 izselitev (*izselba) ◇
 (*Izselitveni zakon /*
Auswanderungsgesetz z dne
 24. marca 1832 je ločeval med
 zakonito izselitvijo (gesetzliche
 Auswanderung) in nedovoljeno
 (unbefugte Auswanderung);
 kdor se je hotel zakonito izseliti,
 je moral zaprositi za izbris iz
 avstrijskega državljanstva)
 überseeische Auswanderung –
 prekomorsko izseljevanje

- Auswanderungs-Agent** m izseljeniški agent
- Auswanderungsbewilligung** f dovoljenje za izselitev, izselitveno dovoljenje
- Auswanderungsgesetz** n izselitveni zakon (*izselna postava) (→ *Auswanderung*)
- auswärtig** – zunanji (→ *Angelegenheit, Politik, Verwendung*), tuj
- Auswärtige** f tujka
- Auswärtige(r)** m tujec (*vnanjec, vnenjec) (→ *Gemeinde-Ordnung*)
- auswärts** – zunaj, drugje, na tujem
- Ausweg** m izhod
- Ausweiche** f izogibališče
- ausweichen** – izogniti se
- Ausweichen** n izogibanje
- Ausweichstelle** f izogibališče (npr. pri cestni železnici v Ljubljani) (*izognišče)
- Ausweichung** (→ *Ausweichstelle*)
- Ausweis** m **1.** izkaznica (→ *Identitätsausweis, Personalausweis*) **2.** dokazilo, spričevalo **3.** izkaz, spisek (→ *Standesausweis, Taxausweis*)
- ausweisen** – **1.** izkazovati, izkazati **2.** izgnati **3.** izključiti (→ *Schule*)
- ausweisen, sich** – izkazati se (*izpričati se), legitimirati se
- Ausweiskarte** f izkaznica, legitimacija
- Ausweisleistung** – jmdn. zur **Ausweisleistung** verhalten – legitimirati (koga)
- ausweislos** – brez dokumentov (*brez izkaza)
- Ausweislosigkeit** f nezmožnost dokazati svojo identiteto (zaradi pomanjkanja dokumentov) (*brezizkaznost)
- Ausweisung** f **1.** izkaznica **2.** izgon **3.** izključitev (→ *Disziplinarmittel*) ◇ Androhung der Ausweisung – grožnja izključitve (→ *Disziplinarmittel*)
- auswendig** – **1.** zunaj **2.** na pamet **3.** zunanji (→ *Land*), površinski
- auswirken** – priskrbeti
- auswirken, sich** – vplivati na (kaj)
- Auswirkung** f vpliv, učinek ◇ eine Auswirkung haben – imeti vpliv na (kaj)
- Auswuchs** m **1.** izrastek **2.** izrodek
- Auswurf** m **1.** izmetek, izvržek **2.** izbljuvek **3.** izpljunek
- Auswürfling** m izmeček
- Auswurfstoffe** pl iztrebki ◇ menschliche Auswurfstoffe – človeški iztrebki
- auszahlen** – izplačati
- Auszahlung** f izplačilo
- Auszehrung** f sušica, jetika
- auszeichnen** – **1.** označiti, določiti **2.** izpisati **3.** odlikovati **4.** počastiti
- auszeichnen, sich** – odlikovati se
- Auszeichnung** f **1.** oznaka **2.** prednost (*perboljšek) **3.** odlikovanje (*poslavljenje) (→ *privilegiert*) ◇ die Auszeichnung verleihen – podeliti odlikovanje (*imenitnost) jmdn. mit Auszeichnung behandeln – odlično obravnavati (koga)
- ausziehen** – izseliti se
- Ausziehordnung** (→ *Miet- und Ausziehordnung*)
- Ausziehtermine** pl selilni roki

- Auszug** m **1.** preužitek, kot (→ *Naturalauszug*) **2.** izselitev **3.** izpisek (→ *Geburtsmatrikelauszug*, *Grundbuchsauszug*, *Hypothekenauszug*, *Katasterauszug*, *Stellunglistenauszüge*) **4.** izvleček (*posnetek)
- Auszügler** m preužitkar (*zakotnik, kotnik, kotar) (→ *Unterhalt*)
- Auszugsbauer** m kmet preužitkar
- Auszugsmehl** n fina cvetna moka (izredno fino mleta bela moka) (*cvet (od) moke) (→ *Mundmehl*)
- Außerachtlassung** f neupoštevanje
- Autarkie** f samozadostnost, avtarkija
- authentisch** – pristen, izviren (*polnoveren), avtentičen
- Authentizierung** f overovitev ◇
Authentizierung des Protokolls – overovitev zapisnika
- Autokratie** f samovlada, samodrštvo, avtokracija
- Automobilwagen** m avtomobil
- Autonomie** f samouprava, avtonomija ◇
städtische Autonomie – mestna avtonomija (H 25, 26)
- Autor** m ustvarjalec (*početnik), avtor
- Autorisation** f **1.** pooblastilo, avtorizacija **2.** uradno dovoljenje za opravljanje zasebne dejavnosti, avtorizacija ◇
Autorisation der Bergführer – pooblastitev gorskih vodnikov (→ *Bergführer*)
- autorisiert** – pooblaščen (→ *behördlich*)
- Autorität** f **1.** zakonita oblast, oblastvo, avtoriteta **2.** priznan strokovnjak, avtoriteta **3.** veljava, ugled
- auxiliar** – pomožen
- auxiliar** – pomožen
- Auxiliar-Völker** pl pomožne čete
- auxiliarisch** (→ *auxiliar*)
- Auxilium** n pomoč
- Avance** f **1.** prednost, dobiček **2.** predujem **3.** usluga ◇
jmdm. *Avancen machen* – kazati zanimanje za (koga)
- Avancement** n napredovanje, povišanje (*povišba, *avancement*), avanziranje
- avancieren** – **1.** napredovati, avanzirati **2.** dati predujem, avanzirati
- Avantage** f prednost
- Avantgarde** f **1.** predhodnica, prednje čete (*prednja vojska), avantgarda **2.** najnovejša smer, avantgarda
- Aventure** f pustolovščina, avantura
- Avers** m prednja stran (pečata, novca, folia), averz
- Aversion** f odpor, zoprnost, averzija
- Aversum** n **1.** odpravnina, odkupnina **2.** povprečnina, pavšal
- avertieren** – **1.** obvestiti **2.** svariti, opomniti
- Avertissement** n **1.** obvestilo **2.** svarilo, opomin
- Avis(o)** n **1.** obvestilo, novica **2.** napoved, avizo
- Avis(o)brief** m naznanilno pismo, sporočilo
- avisieren** – obvestiti, opozoriti, avizirati (*avizovati)
- Aviso-Schreiben** (→ *Avis(o)brief*)
- Avisoposten** m opozorilna straža (*naznanilna straža)
- Axe** (→ *Achse*)
- Axt** f sekira (→ *Mordaxt*, *Streitaxt*)

B

B. A. = Bezirksamt (→ *Bezirksamt*)

baar (→ *bar*)

Bach m potok (→ *Mühlbach, Wetterbach, Wildbach*)

backen (backte/buk, hat gebacken) – peči

Backenbart m zalizci

Backenkrampf m čeljustni krč (vzrok smrti pri dojenčkih)

Bäcker m pek (→ *Brotbäcker, Kuchenbäcker, Schwarzbäcker, Weißbäcker, Zuckerbäcker*)

Bäckerei f pekarna (*pekarija)

Backmehl n pšenična moka za peko

Backofen m **1.** krušna peč **2.** pečica

Bad n **1.** kopalnica **2.** kopališče (*kopelj) (→ *Freibad, Hallenbad, Heilbad, Mineralbad, Schwimmbad, Thermalbad, Vollbad, Warmbad*) **3.** kopel (→ *Brausebad, Dampfbad, Douchebad, Luftbad, Sitzbad, Schwitzbad, Sonnenbad, Spritzbad, Wannenbad, Wasserbad*) ∆

Bad Rohitsch-Sauerbrunn (Steiermärkische Landes-Curanstalt Rohitsch-Sauerbrunn)

– Kopališče Rogaška Slatina (Štajersko deženo kopališče Rogaška Slatina) (kopališka sezona (*kopališka doba) je trajala od maja do septembra)

Bade- und Kneipp-Curanstalt Stein bei Laibach/Kaltwasser-Heilanstalt Bad Stein in Krain/Wasserheilstalt Stein in Krain (Pfarrer Kneipp'sches Heilverfahren) (Station der Localbahn Laibach-Stein) –

Kopališki in Kneippovski zdravilni zavod Kamnik pri Ljubljani/Zdravilišče z mrzlo vodo, Toplice Kamnik na Kranjskem/

Vodozdravilnica v Kamniku na Kranjskem (župnika Kneippa zdravilni način) (postaja lokalne železnice Ljubljana-Kamnik)

Dampf-, Douche- und Wannenbäder (im Hotel »zum Elefanten« Laibach) – Parne, pršne in kadne kopeli (v Hotelu »Slon«, Ljubljana)

Fürstlich Auersperg'sches Thermalbad Töplitz in Krain/Mineralbad Töplitz in Unterkrain/Warmbad Töplitz in Krain (Unterkrainer Bahnstation Strascha-Töplitz) – Kneza Auersperga termalna kopel Toplice na Kranjskem/Mineralno kopališče Toplice na Dolenjskem/Gorko kopališče Toplice na Kranjskem (železniška postaja dolenjskih železnic Straža-Toplice) (Dolenjske Toplice v lasti kneza Karla Auersperga so bile od leta 1775 dalje v zakupu; v toplicah so se nahajali trije bazeni: bazen I (Bassin I, »Fürstenbad«), bazen II (Bassin II, »Carlsbad«) in bazen III (Bassin III, »Josefsbad«); zdravilišče je ob koncu 19. stoletja dobilo svoj zdraviliški red, in sicer z *Razglasom c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 4. oktobra 1898 l., s katerim se izdaja zdraviliški red za gorko kopališče Toplice na Dolenjskem / Kundmachung des k. k. Landespräsidenten in Krain vom 4. October 1898, betreffend die Erlassung einer Curordnung für das Warmbad Töplitz in Unterkrain*; v razglasu je bil določen zdraviliški okraj (*zdraviški okraj/Curbezirk) ter opredeljena sestava in pristojnost zdraviliške komisije (*zdraviške komisije/Curkommission))

Kaiser Franz-Josephs-Bad Markt Tüffer (an der Südbahn, Eilzugsstation) – Kopaljšče Cesarja Franca Jožefa v trgu Laško (ob Južni železnici, brzovlačna železniška postaja)

Marienbad (nächst der Prula, Laibach) – Marijina kopelj (poleg Prul, Ljubljana)

Physikalisch-diätetische Cur-Anstalt Bad Topolschitz (Post Schönstein nächst Cilli in Steiermark) – Fizikalno-dietetsko zdravišče Kopaljšče Topolšica (pošta Šošanj pri Celju na Stajerskem)

Römerbad – Rimske Toplice (kopaljšče je imelo štiri bazene (vier Bassins) in nudilo kadne kopeli (Wannenbäder), škropilne kopeli (Spritzbäder), sedeče kopeli (Sitzbäder) in pršne kopeli (Douchebäder))

Städtisches Volksbad in der Bahnhofstraße (Laibach) – Mestno kopaljšče v Kolodvorskih ulicah (Ljubljana) (kopaljšče je bilo svečano odprto 23. junija 1900; meščanom, zlasti nižjega stanu, sta bili na voljo pršna kopel (Douchebad) ali kadna kopel (Wannenbad); v kopaljšču sta bila zaposlena kopaljški strežnik in kopaljška strežnica)

Steiermärkische Landeskuranstalt Bad Neuhaus bei Cilli – Štajersko deželno zdravišče Toplice Dobrna pri Celju
das Bad gebrauchen – zdraviti se v toplicah (→ *Badegebrauch*)
das Bad austragen/bezahlen müssen – poravnati, plačati

Badeanstalt f kopaljšče (*kopaljnica) (→ *Bad*) ◇

Bade-Anstalt im Hotel Elefant (Laibach) – Kopaljni zavod v Hotelu Slon (otvoritev renoviranega kopaljšča: 14. aprila 1897)

Städtische Bade-Anstalt in Kolesia (Laibach) – Mestna kopelj v Koleziji (Ljubljana) (Mestno kopaljšče na Koleziji je bilo zgrajeno leta 1878; mestni magistrat ga je od leta 1880 dalje dajal v najem) öffentliche Badeanstalt – javno kopaljšče (v šestdestih letih 19. stoletja je imelo mesto Ljubljana le tri privatna kopaljšča: Marijino kopaljšče na Žabjaku (Marienbad am Froschplatz), Parne-, pršne- in kadne kopeli v Hotelu »Slon« (Dampf-, Douche- und Wannenbäder im Hotel »Elefant«) ter Kopaljšče pri Kolezijskem mlinu (Badeanstalt bei der Kolesiamühle); v mestu torej ni bilo javnih kopaljšč, za katera bi v skladu z občinskim redom morala poskrbeti občina; le-ta je dovoljevala kopanje na Gradaščici, npr. na Talvanijevem travniku pri »pasjem brodu«)

Bade-Etablissement (→ *Badeanstalt*)

Badegast m kopaljški gost (*kopelnik, kopaljščar)

Badegebrauch m zdravljenje v mineralnem kopaljšču (*kopalno zdravljenje) ◇
zum Trink- und Badegebrauch eintreffen – prispeti na zdravljenje s pitjem zdravilne vode in kopanjem (npr. v zdravišče Rogaška Slatina (Sauerbrunn nächst Rohitsch))

Badehaus n kopaljški dom

Badekreuzer (→ *Badetaxe*)

Badekur f zdravilna kopel (*kopalno zdravljenje) ◇
die Badekur gebrauchen – zdraviti

- se s kopelmi v mineralnem kopališču
- Badelustige(r)** m kopalec
- Bademeister** m kopališki mojster
- Bademeisterin** f kopališka mojstrica
- Badeofen** m kopalna peč
- Badeordnung** f kopališki red
- Badeort** m **1.** kopališče **2.** toplice ◇
Kur- und Badeort Stein –
Zdravilišče in kopališče Kamnik
- Badeplatz** m kopališče
- Bader** m padar (prvotno upravljalec ali lastnik javnega kopališča, ki je bil ob tem lahko še brivec in puščalec krvi; kasneje je padar kot pripadnik obrtniškega poklica zdravil zunanje rane)
- Baderin** f padarica
- Badesaison** f kopalna doba, kopalna sezona
- Badestube** f **1.** *kopališče* (v srednjem veku) (G I. 574, 606) **2.** kopalnica (*kopavnica)
- Badetaxe** f kopališka pristojbina, kopališka taksa
- Badetour** f kopališki turnus (med kopališko sezono)
- Bade- und Trinkanstalt** f kopališče in točilnica zdravilnih pijač (*kopelnica in točivnica zdravilnih pijač)
- Bade- und Waschzimmer** n kopalnica in umivalnica
- Badewärter** m kopališki strežnik
- Badezeit** f kopališka sezona
- Badezimmer** n kopalnica (*kopalna soba)
- Bafel** m **1.** ničvredno blago, ostanki, ropotija (*pofl) **2.** besedičenje
- baff** – osupel (*paf)
- Bagage** f **1.** prtljaga **2.** pratež **3.** svojat, sodrga, багаža (*pakaža)
- Bagagetrain** m pratežni vozovi z opravo (*pakažo)
- bagatell** – malenkosten (*maloten), bagatelen
- Bagatelle** f malenkost (*malotna reč), bagatela
- Bagatellsache** f zadeva manjše vrednosti (*malotna reč)
- Bagatell-Verfahren** n bagatelni postopek (*malotni postopek, malotno postopanje)
- Bagatell-Verhandlung** f bagatelna razprava (*malotna razprava)
- Bagno** n ječa (v Italiji in Franciji)
- Bahn** f **1.** *železnica* (H 56) (→ *Anschlussbahn, Feldbahn, Flügelbahn, Hauptbahn, Kleinbahn, Lokalbahn, Schlepfbahn, Sekundärbahn, Staatsbahnen, Südbahn, Trambahn, Vicinalbahn, Zweigbahn*) **2.** tir, tirnica (→ *Kegelbahn*) **3.** pot, proga (→ *Reitbahn, Rennbahn, Rodelbahn, Schlittenbahn, Wildbahn*) ◇
Elektrische Bahn/Elektrische Kleinbahn (Laibach)/Elektrische Straßenbahn – Električna cestna železnica (*električna poulična železnica) (električni tramvaj v Ljubljani je začel voziti 6. septembra 1901; osnovna proga (Stammlinie/Hauptlinie) je potekala od Južnega kolodvora po Dunajski cesti čez Marijin trg do Mestnega trga, od tu pa po Florijanovi in Karlovski cesti h Kolodvoru dolenjskih železnic (Dolenjskemu kolodvoru); druga proga je potekala od Mestnega trga mimo Stolnice po Poljanski

in Šentpeterski cesti do Garnizijske bolnice; leta 1902 je električna cestna železnica zaposlovala 58 oseb, imela je 13 motornih voz (Motorwagen) in en voz za pripravo (Beiwagen); za oživitvev prometa je obratno vodstvo uvedlo blokovne vozne liste po znižani ceni (ermäßigte Block-Fahrscheine), dijaške vozovnice (Schülerkarten) in znižane jutranje vozne listke (ermäßigte Morgenfahrscheine))

Istrianer Staatseisenbahnen – Istrske državne železnice (Istrske državne železnice s progama Divača–Pula in Kanfanar–Rovinj so bile odprte leta 1876; z njimi je upravljala *C. kr. priv. južne železnice družba na Dunaju / K. k. priv. Südbahngesellschaft*)

Rudolfsbahn = Kronprinz-Rudolf-Bahn – Rudolfova železnica (*železnica cesarjeviča naslednika Rudolfa; železnica, po cesarjeviču nasledniku Rudolfu imenovana) (del le-te je bila leta 1870 odprta železniška proga od Trbiža preko Jesenic do Ljubljane)

Staatsbahnen – K. k. österreichische Staatsbahnen – C. kr. avstrijske državne železnice (železniške proge na Kranjskem v letu 1899: Ljubljana–Trbiž, Ljubljana–Straža, Grosuplje–Kočevje, Ljubljana–Kamnik)

Südbahn – K. k. priv. Südbahngesellschaft – C. kr. priv. družba južne železnice (Južna železnica Dunaj–Trst: odsek od Maribora do Ljubljane je bil odprt leta 1849, od Ljubljane do Trsta pa leta 1857) (H 56)

Unterkrainger Bahnen – Dolenjske železnice (železniška proga do Novega mesta je bila zgrajena leta

1894, podaljšek do Karlovca pa leta 1914)

Wocheiner Bahn – Bohinjska železnica (Jesenice – Gorica) Bahnen niederer Ordnung – železnice nižje vrste (med avstro-ogrske »železnice nižje vrste« so sodile lokalne železnice (Lokalbahnen) in male železnice (Kleinbahnen)) die Bahnen der bisherigen Politik – tirnice dosedanje politike freie Bahn – prosta pot lichte Bahn – odprta pot einer Sache Bahn brechen – utirati pot (čemu) sich Bahn brechen – utirati si pot jmdm. freie Bahn lassen – dati (komu) proste roke auf der rechten Bahn sein – biti na pravi poti auf die schiefe Bahn geraten/ kommen – zaiti na kriva pota

Bahnbeamte(r) m železniški uradnik

Bahnbedienstete(r) m železniški uslužbenec (*železnični uslužbenec)

bahnbrechend – pionirski

Bahnbrecher m začetnik, pionir

Bahnbremsler m železniški zavirač

Bahndamm m železniški nasip

Bahnhof m železniška postaja (*železno-cestna postaja, železniška štacija) (→ *Betriebsbahnhof, Frachtenbahnhof, Hauptbahnhof, Verschiebebahnhof*) ◇

Staatsbahnhof (Laibach-Unter Schischka) – Državni kolodvor (Ljubljana-Spodnja Šiška) (*Kolodvor Rudolfov/Rudolfov železniški kolodvor/R. ž. k.)

Südbahnhof (Laibach) – Južni kolodvor (kolodvor Južne železnice

- v Ljubljani) (*Južno-železniški kolodvor/j. ž. k.)
(→ *Bahn/Südbahn*)
Bahnhof Laibach der Unterkrainer Bahnen – Kolodvor Ljubljana dolenjskih železnic/ Dolenjski kolodvor (Ljubljana)
(→ *Bahn/Unterkrainer Bahnen*)
- Bahnhofsvorsteher** m postajenačelnik
- Bahnkondukteur** m železniški sprevodnik
- Bahnkuppler** m pripenjač železniških vagonov (*železniški spenjalec)
- Bahnlinie** f železniška proga
- Bahnpost** f vlakovna pošta (*poštna ambulanca) (→ *Postambulanze*)
- Bahnpostwagen** m voz vlakovne pošte
- Bahnschranken** m železniška zapornica (→ *Handschranken, Drehschranken, Zugschranken*)
- Bahnschwelle** f železniški prag (*švelar)
- Bahnstation** f železniška postaja
- Bahnverschieber** m premikač železniških vagonov
- Bahnwächter** m železniški čuvaj (*železnični stražnik)
- Bahnwächterhäuschen** n železniška čuvajnica
- Bahnwärter** (→ *Bahnwächter*)
- Bahnwerksführer** m železniški delovodja
- Bahre** f mrtvaški oder (*pare)
- Bahrtuch** n mrtvaški prt, mrtvaško pregrinjalo
- Bai** (→ *Bay*)
- Baisse** f padec vrednosti tečajev na borzi
- Bajonett** n bajonet (→ *Haubajonett*) ◇
- aufgepflanzt Bajonett – nasajeni bajonet
mit gefälltem Bajonett – s spuščnim (uperjenim) bajonetom
- Bakkalaureat** m bakalaureat (akademski naziv)
- Bal paré** m *sijajni ples (npr. elitni ples ob svečani otvoritvi »Narodnega doma« v Ljubljani 11. oktobra 1896)
- Balance** f ravnotežje, balanca ◇
das Gewehr in die Balance nehmen – vzeti puško v roko (med uradnim postopanjem)
- balancieren** – ohranjati ravnotežje, loviti ravnotežje, balansirati
- Balancierwaage** f kuhinjska tehtnica (s skledicama za uteži)
- Balbier** (→ *Barbier*)
- bald** – kmalu, v kratkem ◇
möglichst bald – čim prej
- Baldachin** m baldahin (*nebo)
- Bälde – in Bälde** – kmalu, v kratkem
- baldig** – skorajšnji
- baldigst** – čimprejšnji
- Balgerei** f pretep
- Balkanisierung** f uvajanje balkanskih razmer, balkanizacija
- Balken** m hlod, bruno, klada (→ *Rollbalken*)
- Ball** m **1.** ples (*raj) (→ *Bal paré, Eliteball, Festball, Gesellschaftsball, Handelsball, Maskenball, Prunkball, Pudelball, Wohltätigkeitsball*) **2.** žoga ◇
öffentliche Bälle – javni plesi (*očitni plesi)
maskierter Ball – ples v maskah (→ *Maskenball*)
- Ballawatsch** m **1.** nered **2.** nesmisel
- Ball-Comité** n plesni odbor

Ballei f upravna provinca templjarjev in nemškega viteškega reda, balija

ballen – stiskati (→ *Faust*)

Ballfest n plesna zabava

Ballhaus n žogalnica (*balovž, *igrišče) (dvorano v Ljubljani, kjer so sinovi kranjskih plemenitašev vadili igre z žogo, so leta 1650 zgradili kranjski deželni stanovi; potem ko je leta 1774 reduta postala novo zabavišče Ljubljancanov, je *balovž služil kot skladišče, leta 1892 se je Mestna občina Ljubljana, ki je medtem *igrišče kupila od kranjskega deželnega zbora, odločila, da ga bo porušila)

Ballhausplatz m Ballhausplatz (trg v 1. dunajskem okrožju: tu se je od leta 1848 dalje nahajalo avstrijsko Ministrstvo za zunanje zadeve, od leta 1918 dalje tudi Urad zveznega kanclerja; *Ballhausplatz* je sinonim za avstrijsko vladno politiko)

Ballin-Kugel f krogla za balinanje, balinarska krogla

Ballotage f glasovanje z belimi in črnimi kroglicami

Ballspielplatz m žogališče

Balltoilette f plesna obleka, plesna toaleta

Ban m ban

Banalmilitärgrenze
(→ *Militärgrenze*)

Banalrat m banski svetnik

Banat n **1.** oblast (večja upravna enota v Kraljevini SHS) **2.** Banat (pokrajina)

Banco-Obligationen pl bančne zadolžnice, bančne obligacije (*bankovni obligaciji)

Bancozettel pl dunajski bankovci (V 369), »banko-lističi« (prvi bankovci, ki jih je leta 1762 začela emitirati Dunajska banka)

Band m snopič, zvezek, knjiga ◇ ein Buch in zwei Bänden – knjiga v dveh delih

Band n **1.** trak **2.** spona, okov **3.** vez am Band – na traku (vojnem traku) (npr. Silberne Militär-Verdienstmedaille am Bande des Militär-Verdienstkreuzes – srebrna vojaška zaslužna medalja na traku vojaškega zaslužnega križca)

Bandage f obveza (*obeza, obez), povoj, bandaža

Bandagenträger m nosač obvez, nosač bandaž

bandagieren – obvezati, bandažirati

Bandagist m izdelovalec povojev (*obezarijar)

Bande pl vezi

Bande¹ f tolpa, drhal, banda
(→ *Kontrabande*, *Schlägerbande*)

Bande² f godba, godci
(→ *Musikbande*)

Bandenunwesen n divjanje band

Bänderinschriften pl napisni trakovi (na vencih)

bandieren – izgnati, pregnati, izobčiti

bändig – krotiti, ukrotiti

Bändiger m krotilec

Bändigung f krotenje, krotitev

bandisieren (→ *bandieren*)

Bandit m **1.** begunec **2.** razbojnik, lopov, tolovaj, bandit

bange – tesnoben

Bangigkeit f tesnobnost, tesnoba

Bank¹ f **1.** klop (→ *Drechselbank, Drehbank, Dreschbank, Eselsbank, Fleischbank, Folterbank, Gerichtsbank, Marterbank, Schulbank, Streckbank*), stol (v cerkvi) **2.** klop, kurija (v deželnem zboru) (→ *Herrenbank, Prälatenbank, Ritterbank*) **3.** plast, sklad (→ *Sandbank, Schotterbänke*)
◇

Bank, Bänke (Landtag) – klop, klopi (deželni zbor) (H 22, 47)

Bank² f banka ◇

Krainische Landesbank (Laibach) – Kranjska deželna banka (Ljubljana) (leta 1910 »v svho pospeševanja gospodarskih interesov dežele« na predlog deželnega zbora kranjskega ustanovljena banka)

Laibacher Creditbank – Ljubljanska kreditna banka

Bankalamt n bankalni urad

Bankalfond m bankalni sklad (G II. 212)

Bankalgefüllen-Administration f bankalna pristojbinska administracija (H 37)

Bankalkollegium n bankalni kolegij (H 19)

Bankalzahlämter pl bankalni plačilni uradi (H 38)

Bankert m nezakonski otrok, pankrt

Bankett n pojedina, gostija (*gostovanje), banket (→ *Festbankett*) ◇
ein Bankett geben/veranstalten – prirediti banket

Bankhalter (→ *Bankier*)

Bankier m bančnik, bankir (*bankar)

Banknote f bankovec ◇

Einlösung der Banknoten – zamenjava (iz obtoka vzetih) bankovcev
Banknoten einberufen und einziehen – preklicati veljavnost bankovcev in jih vzeti iz obtoka

Bankodeputation f bankodeputacija (H 37)

Bankozettel m papirnati denar, bankovec (→ *Bancozettel*)

Bankrott n finančni oz. gospodarski propad, bankrot (*kupčijski propad, krida, bankerot) ◇
Bankrott anmelden/erklären – napovedati bankrot (→ *Bankrotterklärung*)
Bankrott machen – bankrotirati

Bankrotterklärung f napoved bankrota

bankrottieren – finančno oz. gospodarsko propasti, priti na boben (*priti na kant), bankrotirati

Bann m **1.** oblast (V 131) **2.** kraljeva oblast (V 46) **3.** prekletstvo, izobčenje (→ *Acht*^t), izgnanstvo **4.** prepoved **5.** zapoved (→ *Heerbann, Heeresbann*) **6.** čar, mik, urok **7.** zaklinjanje, izganjanje (→ *Geisterbann, Teufelsbann*) **8.** pravica (→ *Mühlenbann, Waldbann, Wildbann, wildpann*) ◇
Bann und Acht – krvno sodstvo (G II. 86), *krvosodna oblast* (V 212) (→ *Blutbann, Burgbann*)
kirchlicher Bann – cerkveno izobčenje (→ *Kirchenbann*)
jmdn. in Acht und Bann tun – izobčiti (koga)

bannen – **1.** izobčiti **2.** preprečiti (→ *Gefahr*) **3.** očarati, prevzeti, uročiti **4.** zaklinjati, izganjati (→ *Geist, Teufel*) **5.** preganjati, kaznovati (*panati) ◇
wie gebannt – kot uročen

Banner m izganjalec, preklinjevalec
(→ *Geisterbanner, Teufelsbanner*)

Banner n prapor, zastava, bandero

Bannerlehen n praporni fevd

Bannerträger m praporščak,
zastavonoša (*zastavnik)

Bannfluch m prekletstvo

Bannforst m *panovec* (G I. 420)

Banngut n **1.** prepovedano blago
2. tihotapsko blago **3.** vojni plen

Bannherr m sodni gospod, imetnik
sodnije

bannisieren (→ *bandieren*)

Bannlegung f prepoved

Bannleihe f podelitev sodne oblasti

Bannmeile f **1.** obmilje (*obmestje)
2. *pravica obmilja* (V 172)

Bannmeilenrecht n pravica do
obmilja (→ *Bannmeile*)

Bannrichter m *krvni sodnik* (V 213;
G II. 195; H 24, 41, 45) (*sodnik
na življenje ali smert, kervav
sodnik, životni sodnik)

Bannspruch m izobčenje, izključitev
iz Cerkve, anatema

Banntaiding f *mestna veča* (*patidenk*)
(V 157, 163)

bannus – *krajinski knez kot nosilec*
krvosodne oblasti (V 274)

Bannwald m *panovec*
(V 227; G I. 420)

Bannware f **1.** prepovedano blago
2. tihotapsko blago

Banquette f utrjeni pas ob cesti,
banket, bankina

Banschaft f banovina

Banus m ban

Baon. = **Bataillon** (→ *Bataillon*)

bar – **1.** v gotovini **2.** gol (→ *barfuß*)

3. brez $\diamond$

bare Bezahlung – plačevanje v
gotovini

bares Geld – gotovina (→ *Bargeld*)

barer Unsinn – čisti nesmisel

bar aller Hoffnung – brez vsakega
upanja

richtig und bar erlegen/zuzählen –
resnično in v gotovini odšteti

(in) bar bezahlen – plačati v
gotovini

mit barem Haupte – gologlav

1000 K in Barem – 1000 kron v
gotovini

Bär m medved

Baraber m težák (pomožni delavec,
zlasti v cestogradnji)

barabern – opravljati težko (garaško)
delo

Baracke f **1.** baraka **2.** začasna
kasarna (za prehodne čete), baraka
(*lesenjača, koliba) (15. maja 1866
je ljubljanski župan E. H. Costa
zaradi velikega števila prehodnih
vojaških enot – po odobritvi višje
vojaške gosposke – magistratnemu
zboru priporočil gradnjo 9 velikih
lesenih barak (*kolib) za nastanitev
2.600 vojakov na prehodu, in sicer
v Poljanskem predmestju; s tem naj
bi bili hišni gospodarji v glavnem
razbremenjeni obveznosti nastanitve
vojakov; *Postava o nastanovanji*
vojaščine / Einquartierungs-Gesetz z
dne 11. junija 1879 je predvidevala
barake (*lesenjače) kot bivališča
(*hranišča) za vojake le v času
periodičnih (občasnih) vojaških vaj
in koncentracij čet)
(→ *Einquartierung*)

- Barackenlager** n barakarski tabor (vojaški tabor iz koč, narejenih iz vej, trstja, slame)
- barattieren** – kupčevati, barantati (*baratati)
- Barattierer** m kupčevalec, barantač
- Barattierung** f kupčevanje, barantanje (*baratanje)
- Barauslagen** pl gotovinski stroški (*gotovi stroški)
- Barbakane** f okrogel obrambni stolp, rondel
- Barbar** m divjak, barbar
- Barbaratag** m god sv. Barbare: 4. december
- Barbarei** f divjaštvo, barbarstvo
- Barbarossaplan** m načrt »Barbarossa« (skrivno ime za 1940/41 načrtovani napad nacistične Nemčije na Sovjetsko zvezo)
- Barbe** f mrena (riba)
- Barbetrag** m gotovinski znesek
- Barbier** m brivec (brivci so bili nekoč tudi ranocelniki oz. padarji, ukvarjali so se s puščanjem krvi, nekateri so pulili zobe in prodajali zdravila)
- Bärentreiber** m medvedar
- Bärenwärter** (→ *Bärentreiber*)
- Barett** n baret (baret je bil poleg talarja sestavni del službene obleke avstrijskih justičnih uradnikov)
- barfuß** – bosonog, bos, bosopet
- Barfüßer** pl bosonogi (redovniki ali redovnice, ki so v skladu s svojimi redovnimi pravili hodili bodisi bosonogi bodisi v sandalah oz. sandalah in nogavicah; v pridevniški rabi se je izraz ob koncu 16. stoletja uporabljal za bosonoge avguštince (Augustiner Barfüßer) in v drugi polovici 16. stoletja tudi kot sinonim za red frančiškanov (Ordo Fratrum Minorum/Ordo Fratrum Minorum de Observantia))
- barfüßig** – bos, bosonog
- Bargeld** n gotovina (*gotovi denar)
- Barkasse** f največji čoln vojne mornarice, barkasa
- barmherzig** – usmiljen (*milosrčen, bogomil) (→ *Bruder, Schwester*)
- Barmherzige(r)** (→ *Bruder/ Barmherzige Brüder*)
- Barmherzigkeit** f usmiljenost (*milosrčnost) ◇
Barmherzigkeit ausüben/üben – biti usmiljen do (koga), pokazati usmiljenje do (koga)
- Barmittel** pl gotovinska sredstva, gotovina
- barock** – 1. baročen 2. čuden
- Baronat** n baronova posest, baronat
- Baronesse** (→ *Baronin*)
- Baronie** f baronija
- Baronin** f baronica (*baronovka)
- baronisieren** – pobaroniti
- Barrière** f ovira, bariera
- Barrikade** f barikada
- barsch** – grob, osoren
- Barschaft** f gotovina (*gotov denar, gotovi novci)
- Barschheit** f grobost, okornost
- Barspende** f gotovinsko darilo
- Bart** m brada (→ *Backenbart, Schnurrbart, Vollbart*)
- Bartholomäustag** m god sv. Jerneja: 24. avgust

Bartscherer m brivec (→ *Barbier*)

Barzahlung f plačilo v gotovini, gotovinsko plačilo ◇ gegen Barzahlung verkaufen – prodati za gotovino

Base f **1.** sestrična **2.** teta (očetova sestra) **3.** ujna (mamina sestra)

basieren – temeljiti na (čem), sloneti na (čem)

Bassin n **1.** kotanja z vodo (*jarin, zaloka), bajer, bazen (*basin) **2.** bazen za plavanje (*basin za plavanje)

Bastard m **1.** nezakonski otrok, pankrt **2.** pravno priznan izvenzakonski sin plemiča **3.** mešanec **4.** izrodek

Bastei f branik

Bastion (→ *Bastei*)

Bataillon n bataljon (→ *Marschbataillon, Sturmataillon*)

Batterie f **1.** najmanjša enota v topništvu in protiletalski obrambi, baterija (*bitnica) (→ *Küstenbatterien, Strandbatterien*) **2.** vložek za električno svetilko, baterija **3.** akumulator

Batzen m repar (srebrnik v vrednosti 4 krajcarjev ali $10^{1/5}$ denariča, 1872: 15 denaričev; 15 reparjev = 1 goldinar)

Bau¹ m **1.** stavba, zgradba, poslopje, konstrukcija (→ *Fachwerksbau, Festungsbau, Neubau, Pfahlbau, Rohbau, Schutzbau, Umbau, Unterbau, Zubau*) **2.** gradnja (*zgradba) (→ *Schiffbau*) **3.** gojenje, pridelovanje (→ *Ackerbau, Feldbau, Fruchtbau, Gartenbau, Landbau, Obstbau, Waldbau, Weinbau*) **4.** rov, rudnik (→ *Bergbau*) **5.** kopanje rude, rudarstvo (→ *Bergbau,*

Erzbau, Tagebau, Untertagebau) ◇ sich im Bau befinden – biti v gradnji im Bau sein – biti v gradnji

Bau² m keha

Bau³ m brlog, luknja

Bauamt n stavbni urad, gradbeni urad ◇ *landschaftliches Bauamt* – deželanski gradbeni urad (H 23)

Baubehörde f gradbeno oblastvo (*stavbinsko oblastvo)

Baubewilligung f gradbeno dovoljenje (*stavbinsko dovoljenje, stavbinsko privolilo)

Baubezirk m stavbni okraj

Bauch m trebuh

Bauchfell n trebušna mrena, podtrebušnica

Bauchfellentzündung f vnetje podtrebušnice

Bauchgrimmen n zavijanje po trebuhu

Bauchwassersucht f trebušna vodenica

Baudirektionen pl gradbene direkcije (H 35, 51)

bauen – **1.** graditi **2.** zasaditi, posejati **3.** obdelovati

Bauer m kmet ◇ dienstpflichtiger Bauer – tlačan

bäuerisch – **1.** kmečki **2.** surov, grob, robot, kmetavzarski

bäuerlich – kmečki (→ *Herkunft*)

Bauernbefreiung f kmečka odveza, zemljiška odveza

Bauernbund m kmečka zveza

Bauerngut n kmetija

Bauernhof (→ *Bauerngut*)

Bauernleben n kmečki fevd (V 295)

Bauernvolk n kmečko prebivalstvo

Bauernwehr f dolg nož (kmečko samoobrambno orožje)

Bauernweib n kmetica

Bauernwirtschaft f kmetijsko posestvo

Bauersmann (→ *Bauer*)

baufällig – propadajoč, razpadajoč, podirajoč se

Baufälligkeit f propadanje, razpadanje, podiranje

Baufeld n orno polje

Baufreijahr n oprostitev nove hiše od davkov (*prostost nove hiše od davkov)

Bauführer m gradbenik, graditelj (*stavbinski graditelj)

Bauführung f gradnja, zidanje, zidava ◇ feuersichere Bauführungen – požarnovarnostne gradnje

Baugesuch n prošnja za izdajo gradbenega dovoljenja (*stavbinska prošnja)

Baugrund m stavbišče (*stavišče)

Bauherr m gradbenik (*stavbinski gospodar), investitor

Bauholz n tesarski les, gradbeni les

Bauhütte f stavbarnica (združenje kamnosekov in kiparjev pri gradnji srednjeveških cerkva)

Baubegriffnahme f začetek gradnje

Bauinspektion f gradbena inspekcija (H 32)

Baukommissionen pl gradbene komisije (H 32)

Baukonsens m gradbeno dovoljenje (*gradbeno dopustilo)

Baulichkeit f stavba, poslopje (→ *Wirtschaftsbaulichkeit*)

Baulichkeiten pl gradbena dela

Baulinie f stavbna črta

Baulust f živahna gradbena dejavnost (npr. v popotresni Ljubljani)

Baulustige(r) m interesent za gradnjo

Baum m drevo (→ *Apfelbaum*, *Birnbaum*, *Dippelbaum*, *Fruchtbaum*, *Kirschbaum*, *Laubbaum*, *Nadelbaum*, *Nußbaum*, *Obstbaum*, *Rainbaum*, *Schlagbaum*, *Sperrbaum*, *Tippelbaum*, *Trambaum*, *Zierbaum*) ◇

Bäume fällen – podirati drevesa

Baumaterialien pl gradbeni material (*stavbno gradivo)

Baumeister m gradbeni mojster, stavbenik, arhitekt ◇ *landschaftlicher Baumeister* – deželanski gradbeni mojster (H 23)

Baumgarten m sadovnjak, *pungert*, *pungart* (G I. 318)

Baumholz n sestoj (drevesna vrsta)

Baumpflanzungen pl drevje

Baumschule f drevesnica, razzadnik

Baumwagen m ročni voziček, kolica

Baumwolle f bombaž (*pavola)

Baumwollspinnerei f bombažna predilnica ◇

Laibacher Baumwollspinnerei und Weberei – Ljubljanska bombažna predilnica in tkalnica

Bauordnung f gradbeni red (za Ljubljano je bil izdan *Zakon z dne 25. maja 1896. l.*, veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se izdaje stavbinski red za občinsko ozemlje deželnega stolnega mesta

Ljubljane / Gesetz vom 25. Mai 1896, wirksam für das Herzogthum Krain, mit welchem eine Bauordnung für das Gemeindegebiet der Landeshauptstadt Laibach erlassen wird

Bauplan m gradbeni načrt (*stavbinski črtež)

Bauplatz m gradbena parcela, gradbišče (*stavišče)

Baupolier m stavbinski polir

Baupolizei f stavbna policija (*stavbinska policija) (→ *Polizei*)

Baurat m stavbni svetnik

Baurecht n stavbna pravica

Bausch m **1.** svitek **2.** kos vate **3.** kompresja
in Bausch und Bogen – skupaj,
v celoti (*povprek), pavšalno

Bauschreiber m stavbni pisar

Bau-, Straßen- und

Navigationsdirektionen pl gradbene, cestne in navigacijske direkcije (H 35)

Bausystem n stavbni sistem (*stavbinski sistem) ◊
geschlossenes Bausystem –
*strnjeni stavbinski zistem (*Zakon z dne 25. maja 1896. l., veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se izdaje stavbinski red za občinsko ozemlje deželnega stolnega mesta Ljubljane / Gesetz vom 25. Mai 1896, wirksam für das Herzogthum Krain, mit welchem eine Bauordnung für das Gemeindegebiet der Landeshauptstadt Laibach erlassen wird*, je določal: »Za strnjeni stavbinski zistem je šteti tist zistem, kjer so poslopja na obojestranske sosedne meje prizidane in tam

s požarnimi zidovi dokončane. Ob cestah, za katere je predpisan ta stavbinski zistem, se morajo poslopja praviloma dotikati.«)
offenes Bausystem – *odprti stavbinski zistem (*Zakon z dne 25. maja 1896. l., veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se izdaje stavbinski red za občinsko ozemlje deželnega stolnega mesta Ljubljane / Gesetz vom 25. Mai 1896, wirksam für das Herzogthum Krain, mit welchem eine Bauordnung für das Gemeindegebiet der Landeshauptstadt Laibach erlassen wird*, je določal: »Za odprti stavbinski zistem je šteti tist zistem, kjer se na stavišči postavljeno poslopje ali na več staviščih istodobno postavljena skupina poslopij ne sme raztezati do sosednih mej, ampak mora med poslopjem ali med skupino poslopij ostati prost prostor, ki se ne sme zazidati.«)

Bauté f **1.** lepota **2.** lepotica

Bautischler m stavbni mizar

Bauübergeher m gradbeni obhodnik

Bau- und Straßendirektionen pl gradbene in cestne direkcije (H 35)

Bauunternehmer m gradbenik

Bauunternehmung f gradbeno podjetje

Bauverbot n prepoved gradnje (*stavbinska prepoved)

Bauvergebung f oddaja gradbenih del

Bauvorschrift f gradbeni predpis (*stavbinski predpis)

Bauwerber m prosilec za gradbeno dovoljenje

Bauzeichner m stavbni risar

Bay f zatok

be- (glej tudi *ge-*)

beabsichtigen – nameravati

beachten – upoštevati, ravnati se po (čem)

Beachtung f upoštevanje, ravnanje ◇
unter *Beachtung* – upoštevajoč
Beachtung finden – upoštevati

Beamtenabbau m zmanjševanje števila uradnikov, odpuščanje uradnikov

Beamtenschaft f uradništvo, uradniki

Beamtenstaat m uradniška država (cesarja Jožefa II.)

Beamtentitel m uradniški naziv

Beamtentum (→ *Beamtenschaft*)

Beamtenvorspann m uradniška priprega

Beamte(r) m uradnik (*vradnik, urednik, činovnik, opravilnik)
(→ *Aushilfsbeamte/r*, *Bahnbeamte/r*, *Finanzbeamte/r*, *Gerichtsbeamte/r*, *Güterbeamte/r*, *Hofbeamte/r*, *Journalbeamte/r*, *Justizbeamte/r*, *Kanzleibeamte/r*, *Kolonialbeamte/r*, *Manipulationsbeamte/r*, *Postbeamte/r*, *Privatbeamte/r*, *Staatsbeamte/r*, *Standesbeamte/r*, *Subalternbeamte/r*, *Unterbeamte/r*, *Wachbeamte/r*, *Zollbeamte/r*) ◇
Einsetzung von Beamten – imenovanje uradnikov
hochgestellter Beamter – uradnik na visokem položaju
pensionsfähiger Beamter – pokojninsko sposoben uradnik
politischer Beamter – politični uradnik
einen Beamten absetzen/kassieren – odstaviti uradnika

beamtet – zaposlen s statusom uradnika (*uradno služoč)

Beamtin f uradnica

Beamtshandlung f uradni postopek, uradna opravila, uradovanje

beängstigen – plašiti, strašiti, vznemirjati

beansagen – napovedati

Beansagung f napoved

beanspruchen – 1. zahtevati, terjati
2. obremeniti

beanstünden (→ *beanständigen*)

beanständet – sporen

beanständigen – očitati, grajati

Beanständigung f očitek, graja

Beanständigung (→ *Beanständigung*)

beantragen – 1. zahtevati 2. zaprositi za (kaj) (→ *Absolutorium*)
3. predlagati, svetovati (*nasvetovati)

beantworten – odgovoriti

Beantwortung f odgovor ◇
Beantwortung der Interpellation – odgovor na poslansko vprašanje, odgovor na interpelacijo
In Beantwortung Ihrer Zuschrift ... – Odgovarjajoč na Vaš dopis ... (obrazec na začetku uradnega dopisa)

Beatifikation f razglasitev za blaženega, beatifikacija

beatifizieren – razglasiti za blaženega, beatificirati

beaufsichtigen – nadzirati, nadzorovati

Beaufsichtigung f nadzor

beauftragen – 1. naročiti, naložiti, ukazati (→ *Durchführung*)
2. pooblastiti

Beauftragte(r) m pooblaščenec
(*nalogoprimec), odposlanec

beaugenscheinigen – ogledati si

Beaugenscheinigung f ogled

bebauen – 1. pozidati 2. obdelati
(→ *Boden*)

Becher m kozarec, čaša, kupa (votla
mera: 1 dunajska kupa = 4,8 dl)

Beckelhaube f kotlasta avba

Becken n 1. medenica 2. kotlina,
kotanja 3. umivalnik
(→ *Waschbecken*) 4. korito
(→ *Speibecken*)

bedacht – 1. premišljen 2. nagrajen ◇
die mit Prämien bedachten Schüler
– nagrajeni učenci
auf etwas bedacht sein – ozirati se na
(kaj), paziti na (kaj), upoštevati (kaj)

Bedacht m preudarek, premislek ◇
mit Bedacht – premišljeno,
namenoma
ohne Bedacht – nepremišljeno,
nenamenoma
unter Bedacht – ob upoštevanju,
upoštevajoč
auf etwas Bedacht nehmen –
ozirati se na (kaj), paziti na (kaj),
upoštevati (kaj)

bedächtig – premišljen, preudaren

Bedächtigung f premišljenost,
preudarnost

Bedachtnahme f upoštevanje ◇
mit Bedachtnahme – upoštevajoč

Bedachtnehmung
(→ *Bedachtnahme*)

Bedarf m potreba ◇
dringender Bedarf – nujna potreba
nach Bedarf – po potrebi

Bedarfsfall – im **Bedarfsfalle** – po
potrebi, če bo potrebno

bedauern – 1. obžalovati 2. pomilovati

Bedauern n 1. obžalovanje
2. pomilovanje ◇
lebhaftes Bedauern – iskreno
obžalovanje

bedecken – 1. pokriti, prekriti 2. kriti,
varovati

Bedeckung f 1. finančno pokrivanje,
pokritje, kritje (*pribitek) 2. varstvo,
oboroženo spremstvo, straža ◇
Bedeckung der Auslagen – kritje
stroškov
Bedeckung des Defizits – pokritje
primanjkljaja, pokritje deficita
Bedeckung des Erfordernisses –
*pokritje potreščine (pri
proračunu)
unter militärischer Bedeckung –
ob vojaški zaščiti

bedenken – 1. pomisliti na (kaj)
(→ *Pflicht*) 2. obdariti, nagraditi
(→ *Prämie*)

Bedenken n 1. pomislek
2. premišljevanje ◇
ohne Bedenken – brez pomisleka,
brez oklevanja
Bedenken erheben/geltend
machen/vorbringen – izraziti
pomisleke
Wir finden kein Bedenken, seinem
Verlangen zu willfahren. – Brez
pomisleka lahko ugodimo njegovi
zahtevi.

bedenkenlos – brez pomisleka

bedenklich – 1. vprašljiv, sporen,
sumljiv (*sumen) (→ *Zeuge*)
2. nevaren

Bedenkzeit f čas za premislek

bedeuten – 1. pomeniti, obetati
2. opomniti, posvariti, podučiti
3. ukazati, naložiti ◇

zu jedermanns Wissenschaft
bedeuten – dati vsakomur na znanje

Bedeuten n opomin, opozorilo,
pristavek ◇
mit dem Bedeuten zur Kenntnis
bringen – dati na znanje s
pristavkom (z opozorilom)

bedeutend – 1. pomemben
2. znamenit 3. precejšen, znaten

bedeutsam (→ *bedeutend*)

Bedeutung f pomen, pomembnost ◇
übertragene Bedeutung – prenesen
pomen
große Bedeutung beilegen –
pripisati velik pomen

bedienen – postreči, streči

Bediener m pomočnik, strežnik,
služabnik (*podvornik)

Bedienerin f pomočnica, strežnica,
služabnica (*pedenarica, podvornica,
postrežkinja)

bediensten – v službo vzeti, zaposliti

bedienstet – zaposlen pri (komu)

Bedienstete(r) m 1. služabnik, sluga
(*služnik) (→ *Hofbedienstete/r*)
2. uslužbenec (*služabnik) (→
Bahnbedienstete/r, Staatsbedienstete/r)

Bedienstung f služba

Bediente(r) m služabnik, sluga, strežaj
(*služe) (→ *Kammerbediente/r,*
Livreebediente/r)

Bedienung f postrežba, strežba ◇
prompte Bedienung – hitra
postrežba, promptna postrežba

Bedienungskanonier m *strežni
topničar

Bedienungs-Mannschaft f *postrežno
moštvo, *strežni topničarji

bedingen – dogovoriti se, pogoditi se

bedingen, sich – izgovoriti si

Bedingnis (→ *Bedingung*)

bedingt – pogojen

Bedingung f pogoj (*uvel) ◇
annehmbare Bedingung –
sprejemljiv pogoj
eine Bedingung einhalten/erfüllen/
zuhalten – izpolniti pogoj

bedrängen – 1. ogrozati 2. tlačiti,
zatirati 3. nadlegovati, pestiti

Bedränger m 1. tlačitelj, zatiralec
(*tlačivec, stiskavec) 2. nadlegovalec

Bedrängnis f stiska, nadloga ◇
in Bedrängnis geraten – priti v stisko

bedrängt – 1. ogrožen, težaven
(*stisnjen) (→ *Lage, Verhältnis*)
2. tlaččen, zatiran 3. nadlegovan

Bedrängte(r) m ogroženec

bedrohen – groziti (*žugati), pretiti,
ogrozati

bedrohlich – grozeč, preteč

Bedrohung f grožnja (*žuganje),
ogrožanje

bedrücken (→ *bedrängen*)

Bedrücker (→ *Bedränger*)

Bedrückung (→ *Bedrängnis*)

Bedrüngene(r) (→ *Bedrängte/r*)

bedüncken – zdeti se, dozdevati se

bedürfen – biti potreben, potrebovati ◇
Es bedarf der Zeit. – Potreben je
čas.

Bedürfnis n potreba ◇
Deckung der Bedürfnisse –
zadovoljevanje potreb
geistliche Bedürfnisse – duševne
potrebe
leibliche Bedürfnisse – telesne
potrebe (→ *Leibesbedürfnisse*)

natürliche Bedürfnisse – naravne potrebe (*natorne potrebe)

Bedürfnisanstalt f javno stranišče

bedürftig – reven, siromašen, ubožen

Bedürftige(r) m revež, siromak, ubožec (→ *Hilfsbedürftige/r*)

Bedürftigkeit f revščina, siromaštvo, uboštvo

beehren – 1. počastiti 2. obiskati

beehren, sich – imeti čast ◇

Der Unterfertigte beehrt sich, ...

– Spodaj podpisani ima čast, da ...

(*Niže podpisani počastuje se/častuje se/očesčuje se/čestita si, da ...)

(vljudnostna fraza na začetku dopisa)

beiden (→ *beeidigen*)

beeidet – zaprisežen (→ *Schätzmeister*)

beeidigen – zapriseči (koga)

(*v prisego vzeti)

Beeidigung f zapriseženje

beeifern, sich – prizadevati si, truditi se

beeilen, sich – pohiteti, podvizati se

beeinträchtigen – oškodovati, prizadeti, ovirati, motiti

Beeinträchtigung f oškodovanje, oviranje, motenje

beenden – končati, zaključiti

Beendigung f končanje ◇

Beendigung des Krieges – končanje vojne

beerben – dedovati po (kom)

beerdigen – 1. pokopati 2. zakopati, zagrebsti

Beerdigung f pogreb, pokop ◇

Beerdigung der Leiche – pogreb, pokop

Beerdigungsanstalt f pogrebni zavod

Beerdigungsbeitrag m prispevek za pogrebne stroške (svojim članom so ga izplačevala društva) (*donesek pri pokopavanji)

Beerdigungskosten pl pogrebni stroški

Beerdigungstaxe f pogrebnina (*zakopnina)

Beerdigungsverein m pogrebno društvo (→ *Bruderschaft*)

Beere f jagoda (→ *Brombeere, Erdbeere, Heidelbeere, Himbeere, Maulbeere, Wacholderbeere*)

Beet n greda

befähigen – usposobiti

befähigt – sposoben, zmožen

Befähigung f usposobljenost (*pripravnost), zmožnost ◇
Befähigung zum Lehramte – usposobljenost za učiteljski poklic (*usposobljenost za učiteljstvo) (→ *Lehrerbefähigungsprüfung*)
Nachweis der Befähigung – dokazilo o usposobljenosti (*izkaz sposobnosti) (→ *Befähigungsnachweis*)
fachliche Befähigung – strokovna usposobljenost

Befähigungsnachweis m dokazilo o usposobljenosti (*izkaz sposobnosti)

Befähigungsprüfung f izpit o usposobljenosti (kandidati za enoletno prezentno (vojaško) službo, ki niso končali višje gimnazije, višje realke oz. tema ustrezne šole, so ga opravljali pred posebno komisijo)

Befähigungszeugnis n spričevalo o usposobljenosti

befahren – 1. voziti se po (čem), peljati se po (čem) 2. bati se

befallen – 1. napasti 2. zboleti za (čim)

Befang m ograda

befangen – 1. zaobjeti, obdati 2. premagati, prevzeti ◇ im Krieg befangen sein – vojskovati se im Prozeß befangen sein – pravdati se Das ist schon darunter befangen. – To je že vključeno. mit etwas befangen sein – biti vpleten v (kaj)

befangen – 1. zmeden, plašen, zavrt 2. pristranski

Befangtheit f 1. zmedenost, plašnost, zavrtost 2. pristranskost (*pristranost)

Befangheitsantrag m zahteva po izločitvi sodnika ali izvedenca zaradi domnevne pristranskosti

befassen, sich – ukvarjati se s (kom/čim)

befehden – napasti (koga) z vojsko, vojskovati se s (kom), boriti se proti (komu)

Befehdung f napad z vojsko, vojskovanje

Befehl m 1. ukaz, zapoved (→ *Arrestbefehl, Durchhaltebefehl, Einberufungsbefehl, Einrückungsbefehl, Haftbefehl, Laufbefehl, Militärbefehl, Oberbefehl, Schießbefehl, Stellungsbefehl, Tagesbefehl, Verhaftsbefehl, Verhaftungsbefehl, Vorführungsbefehl, Zahlungsbefehl*) 2. poveljstvo 3. naročilo ◇ auf Befehl – po naročilu richterlicher Befehl – sodni nalog einen Befehl erlassen/erteilen/geben – izdati ukaz, ukazati

dem Befehl nachkommen – izpolniti ukaz den Befehl über eine Einheit haben/führen – poveljevati enoti unter jmds. Befehl stehen – biti pod poveljstvom (koga) Denn hieran geschieht Unser gnädigster auch ernstlicher Willen und Befehl. – Kajti to je naša premilostna volja in resnična zapoved. (*Sakaj na tim se Sgudy Nasha Gnadviva inu resnizhna Vola, inu zapoved.) (obrazec na koncu cesarskega patenta)

befehlen (befahl, hat befohlen) – 1. ukazati, zapovedati 2. naročiti

befehligen – poveljevati

Befehligung f poveljevanje

Befehlgewalt f poveljniška oblast, poveljstvo

Befehlshaber m poveljnik (*zapovednik) ◇ oberster Befehlshaber – vrhovni poveljnik (→ *Oberbefehlshaber*)

Befehlshaberschaft f poveljstvo (*zapovedstvo)

Befehlsoffizier m poveljujoči oficir

Befehlswort n ukaz, povelje

befestigen – 1. utrditi 2. pritrditi

Befestigung f 1. utrditev 2. utrdba

Befestigungsrecht n pravica do obzidja

befinden – 1. sklepati o (čem), odločiti o (čem) 2. smatrati za (koga/kaj), šteti za (koga/kaj), spoznati za (koga/kaj) (→ *richtig, tauglich*) ◇ etwas für notwendig befinden – smatrati (kaj) za potrebno etwas für richtig befinden – spoznati (kaj) za pravilno

jmdn. für schuldig befinden – spoznati (koga) za krivega
jmdn. für tauglich befinden – spoznati (koga) za sposobnega
zu bewilligen befinden – odobriti

Befinden n **1.** počutje, zdravje
(→ *Gutbefinden, Übelbefinden, Wohlbefinden*) **2.** ocena, presoja

befinden, sich – nahajati se
(→ *Abhängigkeit, Anwendung, Aufbau, Bau, Betrieb, Bewegung, Elend, Gefahr, Genesung, Holzweg, Irrtum, Not, Übereinstimmung, Weg*)

befindlich – nahajajoč se, bivajoč ◇
unbekannt wo befindlich – *neznano kje bivajoč

beflaggen – okrasiti z zastavami
(*okinčati z zastavami)

beflaggt – okrašen z zastavami
(*okinčan z zastavami)

Beflaggung f **1.** okrasitev z zastavami
(*okinčanje z zastavami) **2.** zastave

beflecken – omadeževati, oskruniti

Befleckung f omadeževanje, oskrumba
Befleckung der Ehre – omadeževanje časti

beflissen – prizadeven, priden, marljiv ◇
um etwas beflissen sein – prizadevati si za (kaj)

Beflissene(r) m **1.** študent
2. pomočnik

Befolg (→ *Befolgung*)

befolgen – upoštevati, izpolnjevati,
ravnati se po (čem)

Befolgung f upoštevanje, izpolnjevanje
(*spolnjevanje), izvrševanje ◇
in Befolgung – upoštevajoč
in gehorsamster Befolgung des hohen Auftrages – *preponižno izvršujoč visoki ukaz

Befolgungswissenschaft – zur Befolgungswissenschaft – na znanje in v izpolnjevanje

Beförderer m podpornik, pospeševalec

befördern – **1.** pospešiti **2.** prevažati
3. povišati **4.** podpirati **5.** poslati

Beförderung f **1.** pospeševanje
(*povzdig) **2.** prevažanje
(*odpravljanje), prevoz
3. napredovanje, povišanje
(*povikšanje)
4. podpora ◇

Beförderung außer der Rangstour – izredno napredovanje

Beförderung der Cholerakrankheit – širjenje kolere

Beförderung einer vom Staate für unzulässig erklärten Religionssekte – podpiranje s strani države nedovoljene verske ločine
(*prizadevanje za kako vero, ki jo je država za nepripušeno izrekla)
(→ *Vergehen*)

außertourliche Beförderung – izredno napredovanje (v vojski)
couriermäßige Beförderung – hiter prevoz (s poštnim vozom)
tourliche Beförderung – redno napredovanje v vojski
jmdn. bei der Beförderung übergehen – preskočiti (koga) pri napredovanju

befragen – **1.** izpraševati **2.** povprašati, anketirati **3.** zaslišati ◇
peinlich befragen – ostro izpraševati, zaslišati s torturo

Befragung f **1.** izpraševanje, zaslišanje
2. anketiranje ◇
peinliche Befragung – ostro izpraševanje, zaslišanje s torturo
(→ *Urgicht*)

befreien – **1.** osvoboditi (→ *Joch*), rešiti
2. oprostiti (koga česa) (npr. plačila davkov)

Befreier m osvoboditelj, rešitelj

Befreite(r) m osvobojenec, oproščene

Befreiung f **1.** osvoboditev, rešitev
2. oprostitev (npr. plačila davkov)
(*oprostilo, sprostenje)

Befreiungsbehandlung f oprostilna obravnava (izvajala jo je naborna komisija po političnih okrajih)
(*oprostna obravnava)

Befreiungsbewegung f osvobodilno gibanje

Befreiungsgesuch n prošnja za oprostitev (npr. plačila davkov, šolnine) (*prošnja za oprost)

Befreiungstaxe f *oprostnina

Befreiungstitel m pravica do oprostitve

Befremden n čudenje ◊
mit Befremden – začudeno

befreundet – **1.** prijateljski
2. sorodstven

Befreundte pl sorodniki, *prijatelji*
(V 250) (→ *Bluts-Befreundte*)

Befreundschaft f sorodstvo, sorodniki

befrieden – **1.** pomiriti, pacificirati
2. ograditi

befriedigen – **1.** potešiti, zadovoljiti, izpolniti **2.** poplačati
(→ *Gläubiger*), plačati

befriedigend – **1.** zadovoljiv
2. zadovoljivo

Befriedigung f **1.** potešitev, zadovoljitev, izpolnitev, zadoščenje, zadovoljstvo **2.** poplačilo, plačilo ◊
Befriedigung von Schulden – poplačilo dolgov
mit Befriedigung feststellen – z zadovoljstvom ugotoviti

seiner Befriedigung über etwas Ausdruck geben – izraziti svoje zadovoljstvo s (čim)
jmdm. zu hoher Befriedigung gereichen – biti (komu) v veliko zadovoljstvo

Befriedung f **1.** pomiritev, pacifikacija
2. ograda

befristet – časovno omejen

befugen – pooblastiti, dati pravico

Befugnis f pravica, pooblastilo, pristojnost (*oblast, dovolilo, dopustilo, dopušenje)
(→ *Intabulationsbefugnis*, *Machtbefugnis*, *Schankbefugnis*)

befugt – **befugt sein** – biti upravičen (*imeti oblast), biti pooblaščen

Befund m **1.** izvid **2.** mnenje, ugotovitev, ekspertiza
(→ *Gutbefund*, *Wohlbefund*) ◊
gerichtsärztlicher Befund – sodnozdravniški izvid
bei/nach Befund der Sache – glede na okoliščine, po potrebi

befunden – spoznan za (koga/kaj)

Befundprotokoll n ogledni zapisnik

befürsorgen – streči, negovati

befürworten – priporočiti, zagovarjati, podpirati

befürwortend – s priporočilom

Befürwortung f priporočilo, podpora

begaben – obdarovati, obdariti

begabt – nadarjen

Begabung f nadarjenost

Begängnis n žalni sprevod, (*mrtvaški sprevod), pogreb
(→ *Leichenbegängnis*)

begatten, sich – pariti se

Begattung f parjenje

begeben – 1. oddati 2. izdati, dati v promet, emitirati (npr. vrednostne papirje)

begeben, sich – 1. kreniti, napotiti se 2. odreči se, odpovedati se

Begebenheit f dogodek, slučaj, pripetljaj (*prigodba, dogodba, primerljaj, naključje)

Begebnis (→ *Begebenheit*)

Begebung f odrekanje, odpovedovanje

Begebungsbrief m odpovedno pismo, odpovedna listina

begegnen – 1. srečati (koga), naleteti na (kaj) 2. zgoditi se, pripetiti se 3. odvrniti, preprečiti 4. obravnavati (→ *Schonung*) ◇

Er ist seinen Freunden begegnet. – Srečal je svoje prijatelje.

Schwierigkeiten begegnen – naleteti na težave

dem Übelstand begegnen – preprečiti nepravilnost

Um dem Schmuggel kräftig zu begegnen, ... – Da bi učinkovito preprečili tihotapstvo, ...

jmdm. mit Mißachtung begegnen – obravnavati (koga) zaničevalno

jmdm. übel begegnen – slabo ravnati s (kom)

jmdm. wohl begegnen – dobro ravnati s (kom)

Begegnung f 1. srečanje 2. vedenje ◇ anständige Begegnung – spodobno vedenje, spodobno obnašanje

begehen – 1. hoditi po (čem), obiti 2. obhajati, praznovati (→ *Namensfest*) 3. zagrešiti, izvršiti (→ *Attentat, Betrug, Falsch, Sünde, Tat, Übeltat, Verbrechen, Verrat*) 4. storiti (→ *Selbstmord*)

festlich begehen – slavnostno praznovati

begehren – 1. želiti 2. zahtevati 3. snubiti

Begehren n 1. želja 2. zahteva (*zahtevanje) 3. snubitev ◇ feierliches Begehren – slovesna snubitev auf (ausdrückliches) Begehren – na (izrecno) zahtevo

Begehung f 1. obhod 2. praznovanje ◇ feierliche Begehung des Geburtstags des Kaisers – svečano praznovanje cesarjevega rojstnega dne politische Begehung – politični obhod (uradni ogled)

begeilen – pognojiti, gnojiti

Begeilung f pognojitev

begeistern – navdušiti

begeistern, sich – navdušiti se

Begeisterung f navdušenje ◇ in Begeisterung geraten – navdušiti se

begewaltigen – opolnomočiti

Beginn m začetek (→ *Jahresbeginn*)

beginnen (began, hat begonnen) – začeti

beglaubigen – overiti, potrditi (*poveriti) ◇ amtlich beglaubigen – uradno potrditi gerichtlich beglaubigen – sodno overiti notariell beglaubigen – notarsko overiti

beglaubigt – overjen, potrjen (*poverjen)

Beglaubigung f overovitev, potrditev (*poveritev, poverilo)

Beglaubigungsbrief(→ *Beglaubigungsschreiben*)**Beglaubigungsschein** m poverilni list, poverilnica**Beglaubigungsschreiben** npoverilnica, akreditiv ◇
die Beglaubigungsschreiben
entgegennehmen – sprejeti
poverilnice, sprejeti akreditive
seine Beglaubigungsschreiben
überreichen – predati poverilnice,
predati akreditive**begleichen** – poravnati (→ *Schuld*),
plačati**Begleichung** f poravnava, plačilo ◇Begleichung von Rückständen –
poravnava dolga**begleiten** – 1. spremljati
(→ *Ruhe, Ruhestätte*) 2. priložiti**Begleiter** m spremljevalec**Begleitschein** m spremnica**Begleitschreiben** n spremni dopis**Begleitumstände** pl spremljevalne
okoliščine**Begleitung** f spremstvo ◇
zahlreiche ehrende Begleitung des
teuren Dahingeschiedenen zur
letzten Ruhestätte – številno častno
spremstvo pokojnika na njegovi
zadnji poti (obrazec v osmrtnici)**beglücken** – osrečiti**beglückt** – srečen**beglückwünschen** – čestitati**Beglückwünschung** f čestitanje**begnaden** – 1. obdariti 2. pomilostiti**begnadet** – 1. nadarjen 2. pomiloščen**begnadigen** – pomilostiti**begnadigt** – pomiloščen**Begnadigte(r)** m pomiloščenec**Begnadigung** f pomilostitev
(*pomiloščenje)**Begnadigungsact** m akt o pomilostitvi
(izdal ga je cesar)**begnehmigen** – potrditi, odobriti**Begnehmung** f potrditev, odobritev**begnügen** – zadovoljiti**begraben** – pokopati
(→ *Streit, Streitaxt*) ◇
lebendig begraben – pokopati ob
živem telesu (smrtna kazen)**Begräbnis** n 1. pogreb 2. grobnica ◇
rituelles Begräbnis –
cerkvenoobredni pogreb**Begräbnisanstalt** f pogrebni zavod**Begräbnisgeld** n pogrebnina
(→ *Bruderlade*)**Begräbnisinstitut**
(→ *Begräbnisanstalt*)**Begräbniskostenbeitrag**
(→ *Begräbnisgeld*)**Begräbnisverein** m pogrebno društvo
(→ *Bruderschaft*)**begreifen** – 1. prijeti (*ošlatati,
pošlatati) 2. razumeti (*zapopasti)**Begriff** m 1. obseg (*obsežek,
zapopadek) 2. pojem (*zapopadek,
razumek) ◇
im Begriff sein – lotiti se,
nameravati, kaniti, biti na tem, da ...**begriffen** – **begriffen sein** – biti v
teku, potekati ◇
im Abnehmen begriffen sein –
zmanjševati se
im Zunehmen begriffen sein –
naraščati
in Bildung begriffen –
v ustanavljanju

begründen – utemeljiti

Begründer m utemeljitelj

begründet – utemeljen

Begründung f utemeljitev

begrüßen – 1. pozdraviti, počastiti

2. potrditi, odobriti

Begrüßung f 1. pozdrav, počastitev

2. potrditev, odobritev

Begütlung f obdavčenje imenja

Begünstigung f 1. ugodnost

(*poboljšek), prednost, olajšava

(*olajšanje, olajšilo, polahčica),

oprostitev (*oprostilo)

(→ *Fahrpreisbegünstigung*, *Steuerbegünstigung*) 2. naklonjenost, dobrohotnost ◊

Begünstigungen in der Erfüllung

der Dienstpflicht – ugodnosti v

izpolnjevanju služne dolžnosti

(v skladu z *Zakonom z dne 11.*

aprila 1889, s katerim se uvaja nov vojni zakon / Gesetz vom 11. April

1889, betreffend die Einführung

eines neuen Wehrgesetzes, so

imeli pravico do ugodnosti pri

izpolnjevanju vojaške obveznosti

v avstro-ogrski vojski (uvrstitev v

nadomestno rezervo): »a) kandidati

duhovstva, posvečeni duhovniki

in nameščeni dušni pastirji (die

Candidaten des geistlichen

Standes, die ausgeweihten Priester

und angestellten Seelsorger);

b) podučitelji in učitelji in pa

učiteljstva odgojenci (pitomci) (die

Unterlehrer und Lehrer, sowie die

Lehramtszöglinge); c) posestniki

podedovanih kmetij (die Besitzer

ererbter Landwirtschaften);

d) tisti potrjenci, katerim so

rodovinske razmere uvet (pogoj)

oprostitve od pravilne prezentne

službe (jene Assentierten, deren

Familienverhältnisse die Befreiung vom regelmäßigen Präsenzdienste im Frieden bedingen)«)

Begünstigung des einjährigen

Präsenzdienstes – ugodnost

enoletne prezentne službe (v

skladu z *Zakonom z dne 11. aprila*

1889, s katerim se uvaja nov vojni zakon / Gesetz vom 11. April 1889,

betreffend die Einführung eines

neuen Wehrgesetzes, je bila enoletna

prezentna služba v avstro-ogrski

vojski namenjena dijakom višjih

gimnazij, višjih realk in njim

enakih šol)

begutachten – oceniti, podati

strokovno mnenje (strokovno

oceno, ekspertizo)

Begutachtung f strokovno mnenje,

strokovna ocena, presoja, ekspertiza

begütert – **begütert sein** – 1. biti

premožen, biti bogat 2. imeti

posestva

beh. = **behördlich** (→ *behördlich*)

Behabbrief m kontumačna sodba (V 406)

behäbig – 1. ugoden, prijeten

2. rejen 3. ravnodušen, hladnokrven,

flegmatičen

behaftet – **behaftet sein** – biti

obremenjen s (čim), biti prizadet

zaradi (česa) (→ *Körpergebrecchen,*

Kind, Krankheit, Schuld)

behagen – ugajati, goditi, prijati

Behagen m ugodje, zadovoljstvo

Behaim (→ *Böhmen*)

behalten – obdržati (→ *Kost, Kraft,*

Oberhand, Verwahrung)

Behälter m posoda, zaboj (*shramba)

Behältnis n 1. shramba 2. posoda 3.

skrinja 4. celica (zapor) ◊

einsames Behältnis – samica (zapor)

- Behältnis für Fische – ribnik
 Behältnis für Tauben – golobnjak
 Behältnis für wilde Tiere – zverinjak
 Behältnis für Vögel – tičnica
- behandeln** – obravnavati (koga/kaj),
 ravnati s (kom/čim)
 (→ *stiefmütterlich*)
- behändigen** – izročiti, vročiti
- Behändigung** f izročitev, vročitev
- Behandlung** f **1.** obravnava, ravnanje,
 postopanje, postopek **2.** oskrba,
 zdravljenje (→ *Spitalsbehandlung*) ◇
 ambulante Behandlung –
 ambulantlyno zdravljenje
 ärztliche Behandlung – zdravljenje
 strafgerichtliche Behandlung –
 kazenskosodni postopek
 (*kazensko-sodno postopanje)
- beharren** – vztrajati
- beharrlich** – **1.** vztrajen (*stanoviten,
 neprenehljiv) **2.** vztrajno
 (*stanovitno, neprenehljivo)
- Beharrlichkeit** f vztrajnost
- behaupten** – **1.** trditi **2.** ubraniti,
 obdržati, ohraniti (→ *Prozeß,*
Schlachtfeld)
- behaupten, sich** – uveljaviti se
- Behauptung** f **1.** trditev
2. uveljavljanje, uveljavitev
 (→ *Selbstbehauptung*) **3.** ohranitev
- behausen** – pod streho vzeti, prenočiti,
 nastaniti
- behaust** – nastanjen (→ *Untertan*)
- Behausung** f **1.** prenočitev **2.** hiša,
 dom, domačija (*domovanje,
 pohištvo), stanovanje
 (*stanovališče)
- beheben** – **1.** odpraviti (→ *Zweifel*),
 preklicati **2.** dvigniti (→ *Geld*)
- Behebung** f **1.** odprava, preklic **2.** dvig ◇
 Behebung von Zweifeln – odprava
 dvomov
- Beheizung** f kurjava ◇
 freie Beheizung – brezplačna
 kurjava (*prosta kurjava)
- Behelf** m pripomoček
- behelligen** – nadlegovati
- Behelligung** f nadlegovanje
- behende** – uren, okreten
- beherbergen** – pod streho vzeti,
 prenočiti (koga) ◇
- Beherbergung** f **1.** prenočevanje
2. prenočišče, zatočišče
- beherrschen** – **1.** obvladovati,
 obvladati **2.** brzdati, krotiti
3. vladati (komu), gospodovati
 (komu)
- Beherrscher** m gospodar, vladar
- Beherrschung** f obvladovanje
- beherzigen** – k srcu vzeti, poslušati,
 upoštevati
- Beherrzigung** f poslušanje, upoštevanje
- beihilflich** – **beihilflich sein** –
 pomagati, stati ob strani
- Behörde** f oblast, oblastvo
 (*oblastnija), urad, gosposka
 (→ *Unterbehörde*) ◇
 die Spitzen der Behörden – vodilni
 predstavniki oblastev
 administrative Behörde – upravno
 oblastvo
 berufene Behörde – pristojno
 oblastvo, pristojna gosposka
 obervormundschaftliche Behörde –
 nadvarstveno oblastvo
 politische Behörde – politično
 oblastvo (*politiška gosposka,
 politiška oblastnija), *upravno*
oblastvo (H 31–37, 50–52)

politische Behörde I. Instanz –
 politično oblastvo I. stopnje
 (okrajno glavarstvo
 (Bezirkshauptmannschaft), mestni
 magistrat (Stadtmagistrat))
 die Hilfe der Behörde anrufen –
 poklicati na pomoč oblastvo

behördlich – oblasten, uraden ◇
 behördlich autorisiert/bewilligt –
 uradno potrjen (*oblastveno potrjen)

behörig (→ *gehörig*)

Behuf m korist, namen ◇
 zu diesem Behufe – v ta namen
 (*v svrho), za

behufs – v ta namen (*v svrho), za
 (→ *Behuf*) ◇
 behufs Wiederherstellung der
 durch das Erdbeben zerstörten
 Gebäude – za obnovo ob potresu
 uničenih poslopj

behüten – obvarovati pred (kom/čim) ◇
 Gott behüte! – Bog obvaruj!

Behüter m čuvaj

behutsam – previden, pazljiv

Behutsamkeit f previdnost, pazljivost

bei – 1. pri, ob 2. okoli, približno ◇
 bei 30 Jahr alt sein – star približno
 30 let
 bei Hofe – na dvoru

Beibehalt – **unter Beibehalt** –
 ob ohranitvi

beibehalten – obdržati, ohraniti

Beiblatt n priloga

beibringen – 1. prinesti, predložiti,
 navesti (→ *Anspruch, Beweis,*
Zeuge) 2. poučevati, učiti
 3. prizadeti, povzročiti, zadati
 (→ *Furcht, Hauptstreich,*
Niederlage, Verletzung, Verlust,
Wunde)

Beibringung f 1. predložitev
 (*predložba), navedba 2. poučevanje

Beichte f spoved ◇
 Ablegung der Beichte – spoved
 die heilige Beichte ablegen –
 spovedati se
 die Beichte abnehmen – spovedati
 (koga)

beichten – 1. spovedati se 2. zaupati
 (komu kaj)

Beichtende(r) m spovedanec

Beichtiger m spovednik

Beichtling (→ *Beichtende/r*)

Beichtschein m spovedni list
 (potrdilo o opravljeni spovedi)

Beichtstuhl m spovednica

Beichtvater m spovednik

Beichtzettel (→ *Beichtschein*)

beiderseitig – obojestranski

Beidrückung – **Beidrückung des**
Siegels – pečatenje (*pritisck pečata)

Beifall m odobravanje, ovacija, aplavz ◇
 lebhafter Beifall – živahno
 odobravanje
 stürmischer Beifall – navdušeno
 odobravanje, viharno odobravanje,
 burno odobravanje, bučen aplavz,
 ovacija
 Beifall ernten/haben – naleteti na
 odobravanje/pohvalo
 Beifall finden – ugajati
 Beifall klatschen – ploskati
 reichen Beifall erhalten – biti
 deležen velikega aplavza
 jmdm. Beifall zollen – pohvaliti
 (koga)

beifallen – 1. pohvaliti (koga)
 2. pritrditi (komu), pridružiti se
 (komu) 3. spomniti se ◇
 einem Aufrührer beifallen –

- pridružiti se uporniku, postaviti se na stran puntarja
- beifällig** – pohvalen ◇
beifällig aufgenommen werden – sprejet z odobravanjem, sprejet s pohvalo
- beifügen** – dodati, pristaviti, priložiti
- Beifügen** n dodatek, pristavek (*opomnja) ◇
mit dem Beifügen – s pristavkom
- beigeben** – dodajati, dodati
klein beigeben – popustiti
- beigebogen** – priložen
- Beigeordnete(r)** m prisednik
- beigeschlossen** – priložen
- beiheften** – 1. pripeti 2. prišiti
(npr. prevod na notarsko listino)
- Beihilfe** f 1. dodatek, finančna podpora (→ *Studienbeihilfe*)
2. pomoč storilcu kaznivega dejanja ◇
ohne Beihilfe eines Stipendiums – brez štipendije
wegen Beihilfe zum Mord verurteilt werden – biti obsojen zaradi pomoči pri umoru
- beikommend** – priložen
- Beil** n sekira (→ *Kriegsbeil, Richtbeil*)
- Beilage** f 1. priloga (*priklada)
2. poroka, svatba, ženitovanje (vladarja, kneza)
- Beilager** n poroka, svatba, ženitovanje (vladarja, kneza) ◇
einen Beilager celebrieren/halten/vollziehen – praznovati poroko, proslavljati poroko
- beilassen** – dopustiti
- Beilassung** f dopustitev
- beiläufig** – 1. mimogrede 2. blizu, okoli, približno
- beilegen** – 1. priložiti 2. poravnati (→ *Streit, Unruhen*) 3. pripisati (→ *Bedeutung*)
- Beilegung** f 1. priložitev, prilaganje
2. poravnava, pomiritev ◇
Beilegung eines Streits – poravnava spora
gütliche Beilegung der Differenzen – mirna poravnava nesoglasij
- beileibe** (→ *Leib*)
- Beileid** n sožalje, sočutje (*sučut) ◇
innigstes/aufrichtigstes Beileid – najiskrenejše sožalje
sein (tiefes) Beileid ausdrücken/aussprechen – izraziti (globoko) sožalje, izreči (globoko) sožalje
Für die vielen (zahlreichen) Beweise herzlichen Beileids während der Krankheit und beim Ableben ... sprechen wir unseren tiefgefühlten (tiefempfundenen, innigen) Dank aus. – Za številne izraze srčnega sočutja med boleznijo in ob smrti ... izrekamo najtoplejše (iskreno, prisrčno) zahvalo. (obrazec v zahvali ob smrti)
Die Gemeinderäte erhoben sich zum Zeichen des Beileids von ihren Sitzen. – Občinski svetniki so v znamenje sožalja vstali s svojih sedežev.
Um stilles Beileid wird gebeten. – Prosimo za tiho sožalje.
(*Prosi se tihega sočutja.)
(obrazec v osmrtnici)
- Beileidsadresse** f sožalni dopis
- Beileidsbezeugungen** pl izrazi sožalja
- Beileidsbrief** n sožalno pismo (*sožalni list, sožalnica, pomilovalno pismo)
- Beileidschreiben** (→ *Beileidsbrief*)

Beileidskundgebungen(→ *Beileidsbezeugungen*)**Beim Fuß!** – Puške k nogam!

(vojaško povelje)

beimessen – prisoditi(→ *Glaube, Schuld*)**Bein** n **1.** noga **2.** kost(→ *Menschenbein*) ◇

jmdm. Beine machen – spoditi

(koga), nagnati (koga)

jmdm. ein Bein stellen – nastaviti

(komu) nogo, spotakniti (koga)

etwas auf die Beine stellen –

postaviti na noge, ustanoviti

(v kratkem času), formirati

Beinfraß m vnetje kostnega mozga

(*kostna gniloba ali bramorka)

(osteomyelitis)

Beinhaus n kostnica**Beinkleid** n **1.** hlače **2.** spodnje

(platnene) hlače, spodnjice

beipflichten – pritrčiti (komu),

strinjati se s (kom), pritegniti (komu)

Beirat m **1.** sosvet(→ *Intendantenbeirat*) **2.** član

sosveta (*prisvetnik)

Beiratschaft f skrbništvo, kuratela**beirren** – motiti**Beirung** f motnja**Beirückung** f navedba, dodatek,

pristavek

Beisammensein n druženje ◇

geselliges Beisammensein –

družabno srečanje

Beisass(e) m **1.** kočar, bajtar**2.** prisednik**Beisatz** m dodatek, pristavek, apozicija**Beischlaf** m telesna združitev ◇

außerehelicher Beischlaf –

zunajzakonska telesna združitev

zum Beischlaf verführen –

nagovoriti k zunajzakonski telesni

združitvi

beischließen – dodati v prilogi, priložiti**Beischluß** – **unter Beischluß** – dodati

v prilogi, priložiti

Beischwester (→ *Laienschwester*)**Beisein** n navzočnost ◇

im Beisein – ob navzočnosti

ohne Beisein – brez prisotnosti,

ob odsotnosti

Beisel n zanikrna krčma, beznica

(*pajzl)

Beisetz-Kammer f mrtvašnica

(*mrliščnica)

beisetzen – **1.** pristaviti, dodati,pripisati (→ *Handzeichen, Kreuz,**Kreuzzeichen*) **2.** pokopati**Beisetzung** f **1.** pristavek, pripis**2.** pogreb, pokop ◇

Beisetzung der irdischen Hülle –

pokop posmrtnih ostankov

eigenhändige Beisetzung des

Kreuzzeichens – lastnoročno

podkrižati (→ *Kreuzzeichen*)**Beisitzer** m **1.** član (*prisodnik)**2.** član sodnega kolegija, porotnik ◇*Beisitzer (Bergericht)* – prisodniki*(rudarsko sodišče)* (H 57)*Beisitzer (Handelsgericht)* –prisodniki *(trgovinsko sodišče)* (H 57)*Beisitzer (Schrannengericht)* –prisodniki *(ograjno sodišče)* (H 23, 39)*Beisitzer (Stadtgericht)* – prisodniki*(mestno sodišče)* (H 25, 46)**Beisl** (→ *Beisel*)**Beispiel** n primer, zgled ◇

vorleuchtendes Beispiel – svetel zgled

zum Beispiel – na primer

zum warnenden Beispiel – kot

svarilen zgled (*v strahovalen izgled)
 mit seinem erspiegelnden Beispiele
 – s svojim zgledom
 sich ein Beispiel nehmen –
 posnemati (koga)
 jmdm. mit gutem Beispiel
 vorgehen – služiti (komu) za zgled
 jmdm. mit seinem Beispiel
 vorleuchten – služiti (komu) za zgled

Beistand m **1.** pomoč, podpora
2. pomočnik (*pomagač),
 sekundant **3.** zagovornik, advokat
4. poročna priča, kum **5.** pomočnik
 pri dvoboju, sekundant ◊
 mit göttlichem Beistande – z božjo
 pomočjo

Beistandsleistung f pomoč
 (*pomaganje, pripomaganje)

beistehen – pomagati

bestellen – priskrbeti, dati na
 razpolago, dodati

Bestellung f priskrba (*priskrbovanje,
 pribavljanje)

Beisteuer f **1.** prostovoljni prispevek,
 pomoč, dar (*sklad, podarek,
 milodar, milošnja, milošnja)
2. postranski davek (*pridavek,
 priklad)

besteuern – prispevati, primakniti

bestimmen – privoliti v (kaj),
 soglašati s (čim), pritrditi (komu)

Bestimmung f privolitev, soglasje,
 pritrditev

Beitrag m prispevek (*donesek,
 privržek) ◊
 freiwilliger Beitrag – prostovoljni
 prispevek (*prostovoljni donesek,
 dragovoljni prilog)
 milder Beitrag – milodarni prispevek
 einen Beitrag leisten – prispevati

beitragen – prispevati (→ *Scherflein*)

beitragend – **1.** prispevajoč
2. podporen (→ *Mitglied*)

Beitragsleistung f prispevanje,
 podpora

beitreten – pristopiti

Beitritt m pristop

Beitrittserklärung f pristopna izjava

Beitrittsschein m pristopnica

Beurteil n vmesna sodba

Beiwagen m priklopnik

Beiwirkung f sodelovanje, pomoč

beiwohnen – **1.** prisostvovati
 (→ *Gottesdienst*) **2.** spolno občevati

Beiwohnung f **1.** prisotnost
2. telesna združitev, spolno
 občevanje ◊
 fleischliche Beiwohnung – telesna
 združitev (*telesna združba),
 spolno občevanje (*spolsko
 združevanje, spolsko občevanje)
 uneheliche/neheliche Beiwohnung
 – izvenzakonska telesna združitev

Beize f **1.** lov s pticami **2.** sokolarjenje,
 sokolarstvo

beizeiten – **1.** pravočasno **2.** zgodaj

beiziehen – pritegniti

Beizvogel m **1.** ptica za lov **2.** sokol

bejahren – pritrditi, potrditi

Bejahung f pritrditev, potrditev

bekämpfen – **1.** boriti se proti (komu/
 čemu) **2.** izpodbijati

Bekämpfung f **1.** boj proti (komu/
 čemu) **2.** izpodbijanje

bekannt – poznan, znan ◊
 persönlich bekannt – osebno znan
 (*znan po lici)
 rühmlich bekannt – slavno znan

bekanntermaßen – kot je znano

Bekanntgabe f sporočilo, objava, naznanilo

bekanntgeben – sporočiti, objaviti, naznaniti

bekanntlich – kot je znano ◇
Der Brandleger wurde bekanntlich schon verhaftet. – Zažigalec je bil, kot je znano, že aretiran.

bekanntmachen – razglasiti, objaviti, naznaniti
(→ *Benehmungswissenschaft, nachrichtlich, Trommelschlag, Wissenschaft*)

Bekanntmachung f razglas, objava, oznanilo

bekanntnus (→ *Bekanntnis*)

Bekanntschaft f poznanstvo, znanstvo

Bekanntwerdung – nach

Bekanntwerdung – ko se je razvedelo

bekehren – spreobrniti

Bekehrer m spreobračevalec

Bekehrte(r) m spreobrnjenec

Bekehrung f spreobrnjenje, spreobrnitev, konverzija ◇
Pauli Bekehrung – spreobrnitev apostola Pavla: 25. januar

bekennen – 1. priznavati, priznati, pripoznati (→ *Farbe, Verbrechen, Wahrheit*) 2. izjaviti 3. napovedati (→ *Steuer*) ◇

Wir ... bekennen und thun kund ... – Mi ... priznavamo in (javno) razgllašamo ... (obrazec na začetku cesarskega patenta)

Ich endesgefertigte ... bekenne und bestätige hiemit für mich und meine Rechtsnachfolger, daß ... – Spodaj podpisani ... s tem priznavam in

potrjujem zame in svoje pravne naslednike, da ... (obrazec na začetku notarskega zapisa)
die Tat gütig oder peinlich bekennen – priznati kaznivo dejanje zlepa ali zgrda (z mučenjem)

bekennen, sich – izreči se za (kaj), opredeliti se za (kaj)

Bekanntnis n 1. priznanje, izpoved 2. veroizpoved (→ *Glaubensbekenntnis, Religionsbekenntnis*) 3. napoved (premoženja in dohodkov v davčne namene) (*napovedba) (→ *Einkommensbekenntnis, Steuerbekenntnis, Vermögensbekenntnis, Zinsertrag-Bekanntnis*) ◇
religiöses Bekenntnis – veroizpoved evangelische Kirche Augsburgischen und Helvetischen Bekenntnisses – evangeličanska cerkev augsburške in helvetske izpovedi (*izpovedbe) ein Bekenntnis ablegen – priznati

Bekanntnisformular n obrazec napovedi (premoženja ali dohodkov v davčne namene)

Bekanntnisfreiheit f svoboda veroizpovedi

beklagen – obžalovati ◇
Menschenleben waren nicht zu beklagen. – Človeških žrtev ni bilo.

beklagen, sich – pritoževati se

beklagenswert – obžalovanja vreden

beklagt – obtožen (→ *Partei, Teil*)

Beklagte f obtoženka

Beklagte(r) m obtoženec

bekleiden – 1. obleči 2. opravljati službo (funkcijo) (→ *Amt, Stelle*) 3. podeliti (komu) službo (funkcijo) (→ *Amt*)

Bekleidung f **1.** oblačenje **2.** oblačila, obleka **3.** opravljanje
Bekleidung der FüÙe – obutev
(→ *Fußbekleidung*)
Bekleidung des Amtes –
službovanje, uradovanje

Bekleidungsgewerbe n oblačilna obrt

bekommen – **1.** dobiti (→ *Anstand, Antwort, Einwilligung, Erlaubnis, Gesicht, Kenntnis, Kunde, lebenslänglich, Oberhand, Order, Schlagfluß, Wind*) **2.** tekniti ◊
gut bekommen – **1.** dobro deti, prijati **2.** tekniti
übel bekommen – škoditi

beköstigen – prehranjevati (koga),
kuhati za (koga)

Beköstigung f prehrana

bekräftigen – **1.** potrditi, podpreti
2. okrepiti

Bekräftigung f **1.** potrditev
2. okrepitev ◊
zu dessen/deren mehrerer
Bekräftigung – za večjo veljavo
(npr. listine)

bekränken – oškodovati

Bekränkung f oškodovanje

bekriegen – vojskovati se s (kom),
bojevati se proti (komu), z vojsko
napasti (koga)

bekümmert – **1.** zaskrbljen **2.** žalosten

bekunden – **1.** razodeti, izražati, izpričati
(→ *Anteil*) **2.** izpovedati, pričati

beladen – **1.** obložiti, obremeniti,
natovoriti **2.** zadolžiti ◊
mit den Schulden beladen –
zadolžen
mit dem Kind beladen – noseča
Sie ist mit vier unversorgten Kindern
beladen. – Ima štiri nepreskrbljene
otroke.

Belag m **1.** obloga **2.** obšitek **3.** vojaška
nastanitev (→ *Transenal-Belag*)

Belagerer m oblegovalec (*obsednik,
obležnik)

belagern – oblegati

Belagerung f obleganje

Belagerungsartillerie f oblegovalno
topništvo

Belagerungsgeschütz n **1.** oblegovalni
top **2.** oblegovalni topovi

Belagerungsstand – in

Belagerungsstand versetzt werden –
biti oblegan (*biti obseden)

Belagerungszustand m obsedno stanje ◊
den Belagerungszustand
proclamieren/verhängen – razglasiti
obsedno stanje
den Belagerungszustand aufheben –
odpraviti obsedno stanje

Belagsfähigkeit (→ *Belagsraum*)

Belagsraum m zmogljivost, kapaciteta

Belang m **1.** pomembnost, interes
2. znesek ◊
von Belang sein – biti pomemben

belangen – **1.** zadevati **2.** klicati
na odgovornost **3.** tožiti, sodno
preganjati ◊
jmdn. gerichtlich belangen – tožiti
(koga)
jmdn. vor Gericht belangen – tožiti
(koga)
jmdn. des Diebstahls belangen –
tožiti (koga) zaradi kraje

belangend – zadeven, ki se tiče

belanglos – nepomemben

belassen – pustiti (→ *Zweifel*),
ne odpraviti, ne odstraniti, ne
spremeniti ◊
Wir wollen es dabei belassen. –
Ostane tako, kot je.

Belassung f ohranitev, dopustitev ◇
unter Belassung auf freiem Fuße –
pustiti na prostosti

belasten – obremeniti (*obtežiti)
(→ *Haus, Realität, Servitut*)

belästigen – nadlegovati

Belästigung f nadlegovanje

Belastung f 1. breme, obremenitev
2. obremenjenost s preteklostjo
(→ *NS-Belastung*)

Belastungszeuge m obremenilna
priča

Belauf m 1. znesek 2. količina ◇
Brennholzlieferung im Belaufe von
einhundert Klaftern – dostava drv
v obsegu stotih sežnjev

belaufen – obteči (kaj), obhoditi (kaj)

belaufen, sich – 1. orositi se 2. znašati ◇
Die Summe beläuft sich auf etwa
200 fl. – Vsota znaša približno 200
gld.

beleben – oživiti

Belebung f oživljanje, oživitvev

Beleg m 1. obloga 2. dokaz, dokazilo
(*svedočno pismo)

belegen – 1. obložiti 2. dokazati
(→ *Beweis*) 3. opremiti (z
dokumenti, listinami) (→ *Gesuch*)
4. zasesti, rezervirati 5. kaznovati
(→ *Acht, Arrest, Arreststrafe,*
Beschlag, Brot, Geldstrafe, Kette,
Leibesstrafe, Strafe, Verbot, Wasser)
6. zaskočiti (ob paritvi) (→ *Stute*)
7. vpisati se, prijaviti se (→ *Kurs*)
8. napasti, obstreljevati (→ *Bombe,*
Stellung)

Belegschaft f zaposleni, osebje

Belegung f 1. oblaganje 2. spuščanje
(žrebca na kobilo), zaskok ◇
Belegung der Stute – zaskok kobile

Belegzettel m pripustni list, spuščalni
list, zaskočni list

belehnen – 1. podeliti v fevd
2. odobriti posojilo, zavarovano z
zastavo

Belehnung f 1. podelitev fevda
2. odobritev posojila, zavarovanega
z zastavo ◇
Belehnung von Wertpapieren
(Lombardgeschäft) – dovoljevanje
posojil na vrednostne listine
(lombard)

Belehnungsurkunde f fevdna listina

belehren – podučiti, poučiti (→ *besser*)

belehrend – poučen (→ *Buch*)

Belehrung f poduk (*podučilo), pouk,
navodilo, inštrukcija

Beleichtung (→ *Beleuchtung*)

beleidigen – užaliti, žaliti, razžaliti,
prizadeti

beleidigend – 1. žaljiv 2. žaljivo

Beleidiger m žalivec

beleidigt – užaljen, razžaljen, prizadet
(→ *Person*)

Beleidigte(r) m užaljenec

Beleidigung f žalitev, razžalitev
(→ *Ehrenbeleidigung,*
Majestätsbeleidigung,
Wachebeleidigung) ◇
Beleidigung einer gesetzlich
anerkannten Kirche oder
Religionsgesellschaft – razžalitev
zakonsko priznane cerkve ali verske
skupnosti (*razžaljenje postavno
priznane cerkve ali verske družbe)
(→ *Vergehen*)

Beleidigung der Majestät und
der Mitglieder des kaiserlichen
Hauses – razžalitev veličanstva in
članov cesarske hiše (*razžalitev

veličanstva in udov cesarske
rodbine) (→ *Verbrechen*)
tätliche Beleidigung – razžalitev z
dejanjem
wörtliche Beleidigung – razžalitev
z besedo

Belesprit m lepoumnik

beleuchten – 1. razsvetliti 2. osvetliti
3. pojasniti, razložiti

Beleuchtung f 1. razsvetljava
(*razsvitljenje, svečava,
luč) (→ *Gasbeleuchtung*,
Petroleumsbeleuchtung,
Straßenbeleuchtung,
Wachsbeleuchtung) 2. osvetlitev
(*osvečava) 3. pojasnilo, razlaga ◇
Beleuchtung der Stadt – 1. mestna
razsvetljava (→ *Stadtbeleuchtung*)
2. svečana razsvetlitev
(Illumination) mesta (npr. ob
obiskih cesarjev v Ljubljani, ob
kongresu svete alianse 1821)
äußere Beleuchtung des
Schauplatzes – zunanja osvetlitev
prizorišča (npr. Stanovskega
gledališča v Ljubljani ob cesarjevem
rojstnem dnevu)
elektrische Beleuchtung –
električna razsvetljava
öffentliche Beleuchtung – javna
razsvetljava (*javna svečava)

beleumundet – gut beleumundet –
na dobrem glasu

beleumundet – übel beleumundet –
na slabem glasu

Belgierkaserne (→ *Infanteriekaserne*)

belieben – 1. blagovoliti 2. ljubiti se
(komu) 3. želei ◇
Es beliebt mir nicht. – Ne ljubi se
mi.
Belieben Sie noch etwas? – Ali
želite še kaj?

Was belieben Sie? – Kaj želite?
Wenn es Euch beliebt, ... – Če Vas
je volja, ...
Wenn's Gott beliebt, ... – Če Bog
da, ...
Wie Sie belieben. – Kot želite.
Da es anders beliebt wurde, ... –
Ker so hoteli drugače, .../Ker so
raje ...

Belieben – nach **Belieben** – po mili
volji ◇
nach Ihrem Belieben – po Vaši volji

Beliebttragende(r) m
zainteresiranec, interesent

beliebig – poljuben

beliebt – 1. priljubljen 2. pogost

bellen – lajati

Belletristik f leposlovje, beletristika

belletristisch – leposloven,
beletrističen

beloben – pohvaliti

belobt – pohvaljen, hvalevreden
(→ *Dienstleistung*)

Belobung f pohvala ◇
die öffentliche Belobung
aussprechen – izreči javno pohvalo

Belobungsbrief m pohvalno pismo

Belobungszeugnis n pisna pohvala
(*pohvalno spričevalo)

Belohnung f 1. nagrada, darilo, dar
(*obdaritev) 2. plačilo, mezda

Belohnungsantrag m predlog za
vojaško odlikovanje

belustigen – zabavati

Belustigung f veselje, zabava

Belvedere n razgledišče

bemächtigen, sich – polastiti se (česa),
prilastiti si (kaj) (→ *Thron*)

bemackeln – omadeževati

bemängeln – grajati, očitati (napake)

Bemängelung f graja, očitek

bemannen – opremiti z moštvo
(*preskrbeti z močmi)

bemannen, sich – omožiti se

Bemannung f moštvo, posadka

bemeldet – omenjen

bemerken – 1. opaziti 2. pripomniti
3. omeniti 4. predstavljati, označiti,
označevati ◇
mit einer Anzeige bemerken –
označiti z opombo

Bemerkung f 1. opazka, pristavek,
opomba (*opomnja, pripomnja,
samerk) 2. zaznava (*opazba,
zapazba)

bemessen – odmeriti (→ *Preis, Strafe*)

Bemessung f odmera
(→ *Pensionsbemessung,*
Strafbemessung) ◇
Bemessung der Strafe – odmera
kazni (→ *Strafbemessung*)

bemittelt – premožen ◇
bemittelte Kreise – premožni sloji
minder bemittelt – manj premožen

bemühen, sich – truditi se,
prizadevati si (→ *Kraft*)

bemüht – um etwas bemüht sein –
prizadevati si za (kaj)
Der Verblichene war um die
Hebung des slowenisch-nationalen
Gedankens bemüht. –
Pokojnik si je prizadeval za
povzdigo slovenske narodne zavesti.

Bemühung f trud, prizadevanje

bemüssigen – primorati (*morati),
prisiliti ◇
sich bemüssigt sehen – biti prisiljen

benachrichtigen – obveščati, obvestiti,
sporočati, sporočiti

Benachrichtigung f obvestilo,
sporočilo

benachteiligen – zapostavljati,
oškodovati

Benachteiligung f zapostavljanje,
oškodovanje

benam(b)sen (→ *benennen*)

benanntlich – po imenu, poimensko

benedeien – blagosloviti, slaviti
(*blagrovati)

Benediktiner pl *benediktinci* (H 26, 27,
30, 49) (moški samostanski red)

Benediktinerinnen pl *benediktinke*
(H 27, 29) (ženski samostanski red)

Benediktion f blagoslov

benedizieren – blagosloviti

Benefaktion f dobrodelnost

Benefice (→ *Benefiz*)

Benefiz f 1. gledališka predstava
ali koncert v korist (*na korist)
kakega igralca oz. pevca, benefična
predstava, benefica 2. dobrodelna
predstava ali koncert, benefična
predstava, benefica ◇
Benefize zum Vorteile des
Schauspielers ... – predstava v korist
igralca ... (*benefica v prid igralca ...)

Benefiziant m 1. igralec oz. pevec,
v korist katerega je gledališka
predstava ali koncert, beneficant
(*beneficijant) 2. dobrotnik,
beneficant (*beneficijant)

Benefiziantin f 1. igralca ali pevka, v
korist katere je gledališka predstava
ali koncert, beneficiantinja
(*beneficijantinja) 2. dobrotnica,
beneficiantinja (*beneficijantinja)

Benefiziat m imetnik beneficija, beneficiat

Benefiz(ium) n **1.** nadarbina, prebenda, beneficij **2.** ustanova (cerkvena služba, povezana z dohodki), beneficij (*beneficijat)

Benefizkonzert (→ *Benefiz*)

Benefizvorstellung (→ *Benefiz*)

behmen – **1.** odvzeti, vzeti
2. prevzeti, omamiti

Behmen n obnašanje ◇
anstößiges Behmen – pohujšljivo obnašanje
excessives Behmen – ekscesno vedenje, razgrajanje
gesellschaftliches Behmen – vedenje v družbi
ungebührliches Behmen – nespodobno vedenje

behmen, sich – **1.** obnašati se (→ *tadellos*) **2.** ravnati se po (čem), držati se (česa) **3.** sporazumeti se, pogoditi se

Behmung f ravnanje ◇
zur Behmung in die Kenntnis bringen – dati na znanje in v izpolnjevanje

Behmungswissenschaft f ravnanje ◇
zu jmds. Behmungswissenschaft bekanntmachen/kundgeben – objaviti na znanje in v izpolnjevanje

beiden – zavidati

beidenswert – zavidanja vreden, zavidljiv

benennen – **1.** imenovati, poimenovati **2.** navesti

Benennung f imenovanje, ime, naziv ◇
dienstliche Benennungen – službeni nazivi (*službena nazivala)

Benevolenz f dobrohotnost

Benütbarkeit f uporabnost (*rabljivost)

benützen – uporabiti (*hasniti, nucati)

Benützung f raba, uporaba (*pohasnitev, pohasjenje)

Benützungsrecht n pravica uporabe (*užitna pravica, pravica do rabe, porabna pravica)

beobachten – **1.** opazovati
2. upoštevati, držati se (česa), spoštovati (→ *Einkehr, Gesetz, Haltung, Schweigen, Verschwiegenheit, Zurückhaltung*)

Beobachter m opazovalec

Beobachtung f **1.** opazovanje, nadzor
2. upoštevanje, spoštovanje (→ *Gesetz, Vorschrift*) ◇
Beobachtungen anstellen – nadzirati unter Beobachtung stehen – biti pod nadzorom

beordern – ukazovati, ukazati

beowachen (→ *beobachten*)

Beowachtung (→ *Beobachtung*)

bequartieren (→ *einquartieren*)

Bequartierung (→ *Einquartierung*)

Bequartierungsfond m fond za nastanitev vojske (*kvartirodajni fond)

bequem – udoben, lagoden

bequemen, sich – blagovoliti

Bequemlichkeit f **1.** udobnost, udobje, ugodnost, ugodje, lagodnost, lagodje (*zložnost) **2.** prostornost
3. stranišče
zur Bequemlichkeit des Publikums – za udobnost potnikov

beraten – **1.** svetovati, dajati nasvete
2. obravnavati, posvetovati se (→ *collegial*) **3.** oskrbeti **4.** poročiti

beratend – posvetovalen (→ *Stimme*)

Berater m svetovalec

beratschlagen – posvetovati se

Beratschlagung f posvetovanje
reife/wohlerwogene
Beratschlagung – dobro
premišljeno posvetovanje

Beratung f 1. svetovanje

2. posvetovanje, obravnavanje,
obravnavo ◇
mit jmdm. Beratungen pflegen –
posvetovati se s (kom)

berauben – oropati

berauschen – opiti (koga)

berauschen, sich – opiti se

Berauschung f pijanost ◇
in völliger Berauschung –
popolnoma opit

berechnen – 1. obračunati 2.
preračunati (*prerajati) 3. premisliti,
presoditi (*preumeti)

berechnen, sich – pobotati se
(*porajati se, porajtovati se)

Berechnung f obračun, obračunavanje ◇
Berechnungen anstellen – obračunati

Berechtigte(r) m upravičenec
(→ *Heimatrechtigte/r*,
Stimmrechtigte/r,
Wahlrechtigte/r)

Berechtigung f upravičenost, pravica
(→ *Alimentationsberechtigung*,
Eigenberechtigung, *Gleichberechtigung*,
Heimatrechtigung,
Stimmrechtigung,
Wahlrechtigung)

bereden – 1. pogovarjati se
2. pregovarjati (koga) 3. ogovarjati
(koga), opravljati (koga) ◇
Er läßt sich leicht bereden. –
Zlahka ga je pregovoriti.

bereden, sich – posvetovati se s
(kom), dogovarjati se s (kom)

beredsam – zgovoren

beredt (→ *beredsam*)

Bereich m področje, območje

bereisen – prepotovati,

Bereisung f obhodno potovanje,
obhod (→ *Kirchenbereisung*,
Landesbereisung)
kirchliche Bereisung – vizitacijsko
potovanje
Bereisung und Visitierung – obhod
in pregled

bereiten¹ – objezditi (zaradi pregleda
in pobiranja dajatev)

bereiten² – 1. pripravljati, pripraviti
(→ *Essen*) 2. povzročati
(→ *Freude*, *Kummer*, *Schwierigkeit*)

Bereiter m 1. pripravljalec
(→ *Wegbereiter*) 2. objezdnik
(→ *Meersalzbereiter*)

Bereitschaft f 1. pripravljenost
(→ *Alarmbereitschaft*,
Gefechtbereitschaft,
Kampfbereitschaft,
Kriegsbereitschaft, *Wehrbereitschaft*)
2. enota za posredovanje,
intervencijska enota ◇
in Bereitschaft halten – držati v
pripravljenosti
in Bereitschaft setzen – pripraviti
in Bereitschaft stehen – biti v
pripravljenosti

Bereitstand m stanje pripravljenosti

bereitstellen – zagotoviti, pripraviti

Bereitung f 1. pojezda (objezdenje
ozemlja zaradi pregleda in
pobiranja dajatev), *objezda*,
»obrajtanje« (G II. 204), pregled,
popis (→ *Waldbereitung*)
2. zagotovitev, priprava

bereitwillig – pripravljen, voljan, rade volje (*radovoljen)

Bereitwilligkeit f pripravljenost, voljnost (*radovoljnost)

berennen – naskočiti, oblegati

Berennung f naskok, obleganje

Berg m **1.** gora (→ *Schneeberg*) **2.** hrib (→ *Schloßberg*), planina **2.** gorica (→ *Weinberg*)

Bergamt n rudarski urad (H 22, 38, 42) (→ *Oberbergamt, Revierbergämter*)

Bergbau m **1.** rudarstvo (*rudarjenje, rudarija, rudokopstvo) **2.** rudnik (H 38)

Bergbehörden pl rudarska oblastva (H 19, 21, 22, 38, 42, 54, 55)

Bergbruch m usad

Bergdisziplinargeschäfte pl rudarske disciplinske zadeve (H 38, 54)

bergen (barg, hat geborgen) – **1.** rešiti **2.** skriti

Bergfahrer m planinec

Bergfahrt f planinski vzpon

Bergfried m utrjen stolp (glavni stolp utrjenega gradu, zadnje pribežališče ob osvajanju gradu), bergfrid, donjon

Bergführer m gorski vodnik ◇ Autorisation der Bergführer – pooblastitev gorskih vodnikov (v skladu z redom za gorske vodnike iz leta 1904 je moral tisti, ki je hotel pridobiti pooblastilo za gorskega vodnika dokazati, »a) da ima dobro ime in da je državljansko neomadeževan (guter Leumund und bürgerliche Unbescholtenheit); b) da je telesno krepak in strokovno usposobljen (der Nachweis der körperlichen Rüstigkeit und

der fachlichen Befähigung)«) (→ *Bergführerordnung, Bergführerwesen*)

Bergführerbuch n knjiga za gorske vodnike (knjige za gorske vodnike so prosilcem, ki so bili spoznani za primerne, izdajala c. kr. okrajna glavarstva) (*bukve za gorske voditelje, voditeljska knjiga, knjiga za vodnike) (→ *Bergführer, Bergführerordnung, Bergführerwesen*)

Bergführerordnung f red za gorske vodnike (z *Oznanilom c. kr. deželne vlade za Kranjsko od 27. junija 1874 o ustanovitvi reda za gorske voditelje (voditelje na goro) za vojvodino Kranjsko / Kundmachung der k. k. Landesregierung für Krain vom 27. Juni 1874, betreffend die Einführung einer Bergführerordnung für das Herzogthum Krain*, je bil na pobudo kranjskega odseka Nemškega in avstrijskega planinskega društva in na podlagi državno-ministrskega razglasa z dne 5. maja 1865 izdan prvi red za gorske vodnike; sledil je *Razglas c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 20. avgusta 1904, s katerim se daje na znanje nov red za gorske vodnike / Kundmachung der k. k. Landesregierung für Krain vom 20. August 1904, womit eine neue Bergführer-Ordnung verlautbart wird*)

Bergführerwesen n gorsko vodništvo (gorsko vodništvo je urejal *Razpis c. k. državnega ministerstva od 5. maja 1865, ki pové, kako se ima ravnati z gorskimi voditelji kakor obertniki, in kako se ima uravnati gorsko voditeljstvo / Erlaß des k. k. Staatsministeriums vom 5. Mai 1865, die Behandlung der*

Bergführer als Gewerbetreibende und die Regelung des Bergführerwesens betreffend, ter reda za gorske vodnike na Kranjskem iz leta 1874 in 1904) (→ *Bergführer*, *Bergführerbuch*, *Bergführerordnung*)

Berggenosse (→ *Berghold*)

Berggerichte *pl* rudarska sodišča (H 22, 23, 38, 40, 42, 54, 57)

Berggerichtsbarkeit *f* rudarsko sodstvo (H 22, 23, 38, 40, 42, 54, 57)

Berggesetz *n* rudarski zakon (H 55)

Berghauptmannschaften *pl* rudarska glavarstva (H 55)

Bergherr *m* gorski (vinogradniški) gospod

Bergheuwiese *f* košenica

Berghold *m* sogornik, zakupnik (po vinogradniškem pravu) (V 354)

Berghütte *f* gorska koča

Bergknappe *m* rudar (*knap, rudokop)

Bergkommissariate *pl* rudarski komisariati (H 55)

Bergkuppe *f* gorski vrh

Bergleute *pl* rudarji (*knapi, rudokopi) (→ *Bergmann*)

Bergmann *m* rudar (*knap, rudokop)

Bergmännchen *n* skrat

Bergmeister *m* gornik

Bergobrigkeit *f* gorska (vinogradniška) gosposka

Bergordnung *f* rudarski red ◊
Ferdinandeische Bergordnung –
Ferdinandov rudarski red (H 21)

Bergrecht *n* 1. gorščina (G II. 66, 67, 428), gornina 2. gorsko pravo 3. pravica do rudarjenja 4. rudarsko pravo

Bergrechtsbüchel *pl* gorske (vinogradniške) bukve (G II. 439)

Bergrechtsordnung *f* gorski (vinogradniški) red (G II. 439)

Bergregal *n* rudniški regal (vrhovna oblast vladarja nad rudniki)

Bergrichter *m* predsedujoči sodne oblasti v rudarstvu

Bergrücken *m* gorski hrbet, sleme

Bergsattel *m* sedlo, preval

Bergstadt – die Bergstadt Idria – rudarsko mesto Idrija

Bergsteiger *m* hribolazec, planinec

Bergtaiding *f* gorska (vinogradniška) veča (V 355; G II. 67)

Berg- und Forstdirektion *f* rudarska in gozdna direkcija (H 55)

Berg- und Hüttenwesen *n* rudniki in plavži (H 57)

Bergwerk *n* rudnik ◊

Merkurianisches Bergwerk in Idria – rudnik živega srebra v Idriji

Bergwerkskollegium *n* rudniški kolegij (H 22)

Bergwesen *n* rudarske zadeve, rudarstvo (H 19, 22, 42, 54, 55) (*rudokopstvo, rudokopje, rudarske reči, gornijstvo)

Bergwiese *f* senožet (običajno enokošna)

Bergzehent *m* desetina nakopane rude

Bericht *m* poročilo (*sporočilo, izvestije) (→ *Heilbericht*, *Jahresbericht*, *Kassenbericht*, *Rechenschaftsbericht*, *Säckelbericht*, *Sanitäts-Wochenbericht*, *Tätigkeitsbericht*, *Tergalbericht*, *Wetterbericht*) ◊
Erstattung eines Berichtes – poročanje (→ *Berichterstattung*)

- standhafter Bericht – zanesljivo poročilo
den Bericht entgegennehmen – poslušati poročilo
Bericht erstatten/tun – poročati
gutächtlichen Bericht erstatten – podati strokovno oceno
einen Bericht einbegleiten – priložiti poročilo
einen Bericht unterbreiten – predložiti poročilo
- berichten** – poročati (→ *Ehrfurcht*) ◇
gutächlich berichten – podati strokovno mnenje, izdelati strokovno poročilo
objektive/sachliche Berichterstattung – stvarno poročanje, objektivno poročanje
- Berichterstatter** m poročevalec
- Berichterstattung** f **1.** poročanje
2. poročilo (*razložba) ◇
tendenziöse Berichterstattung – pristransko poročanje, tendenciozno poročanje
- berichtigen** – **1.** popraviti **2.** plačati, poravnati (→ *eigen, Rechnung*)
- Berichtigung** f **1.** popravek **2.** plačilo, poravnava
- Berichtschreiben** n pisno poročilo
- Berichtsjahr** n leto, na katerega se nanaša poročilo
- beritten** – konjeniški
(→ *Polizei, Polizist, Soldat, Wache*)
- Berittene(r)** m jezdec (*jezdilec)
- Berme** f obronek, berma
- Berseker** m divjak
- berüchtigen** – razvpiti
- berüchtigt** – razvpit, zloglasen (*slaboglasen)
- berücksichtigen** – upoštevati (*v zamerk vzeti)
- Berücksichtigung** f upoštevanje ◇
in Berücksichtigung – z ozirom na (kaj), upoštevajoč (kaj) (*oziraje se na)
unter besonderer Berücksichtigung – s posebnim ozirom na (kaj)
Berücksichtigung finden – upoštevati
- Beruf** m **1.** poklic, služba, dolžnost, opravilo **2.** veselje do (česa), nagnjenje do (česa) **3.** poslanstvo, namen ◇
einen Beruf ausüben – opravljati poklic
einen Beruf ergreifen – izbrati poklic
einem Beruf nachgehen – opravljati poklic
Beruf zu etwas haben – imeti veselje do (česa)
- berufen** – **1.** poklicati (→ *Fahne, Stellung*) **2.** imenovati, določiti (*postaviti) **3.** grajati, očitati ◇
... welchen der Allmächtige zu sich berufen hat – *... kojega je Vsemogočni k sebi poklical (osmrtnica) (→ *abberufen*)
- berufen** – **1.** pozvan, poklican
2. imenovan, določen **3.** pristojen (→ *Behörde, Stelle*)
- berufen, sich** – **1.** sklicevati se na (koga/kaj) **2.** pritožiti se
- Berufsausübung** f opravljanje poklica
- Berufsgenosse** m poklicni tovariš, delovni kolega
- Berufsheer** n poklicna vojska
- Berufsjubiläum** n delovni jubilej
- beruflos** – brez poklica
- Berufstreue** f zvesto službovanje (*zvesta služba)
- Berufung** f **1.** pritožba, priziv (*vzklic)
2. ugovor **3.** imenovanje
4. poziv, poklicanost, poslanstvo
5. sklicevanje, sklic ◇

Erhebung der Berufung – vložitev pritožbe
 unter Berufung auf jmdn./etwas – sklicujoč se na (koga/kaj) (*pozivno na)

Berufung einbringen/einlegen – vložiti pritožbo, podati pritožbo
 Berufung unterbreiten – vložiti ugovor
 gegen eine Anordnung (ein Erkenntnis, eine Untersagung)
 Berufung ergreifen – pritožiti se proti odredbi (razsodbi, prepovedi)

Berufungsfrist f prizivni rok

Berufungsgericht n pritožbeno sodišče, prizivno sodišče, apelacijsko sodišče
 (*prizivna sodnija, vzklicno sodišče)

Berufungsweg – im Berufungswege
 – z vložitvijo pritožbe, s prizivom (*po presojni poti, vzklicnim potom)

beruhen – temeljiti na (čem), sloneti na (čem) (→ *Wahrheit*), biti odvisen od (česa)

beruhigen – pomiriti ◇
 die Gemüter beruhigen – pomiriti duhove

Beruhigung f pomirjenje, pomiritev ◇
 Beruhigung der Gemüter – pomiritev duhov

berühmt – slovit (*glasovit)

Berühmtheit f **1.** imenitnost, znamenitost **2.** imenitna osebnost, slovita osebnost, znamenita osebnost, znamenitnik ◇
 viele Berühmtheiten der französischen musikalischen Welt – mnoge slovite osebnosti francoske glasbene scene

berühren – **1.** dotakniti se **2.** omeniti ◇
 etwas flüchtig berühren – bežno se dotakniti (česa)

berührt – omenjen

beruhigend – miren, spokojen

besagen – omeniti, povedati

besagt – omenjen

Besatzer m okupatorski vojak, okupator

Besatzung f **1.** posadka **2.** zasedba, okupacija

Besatzungsarmee f zasedbena vojska, okupacijska vojska

Besatzungsheer (→ *Besatzungsarmee*)

Besatzungsmacht f zasedbena sila, okupacijska sila

Besatzungstruppen pl zasedbene čete, okupacijske čete

Besatzungszone f zasedbena cona, okupacijska cona

beschädigen – **1.** poškodovati **2.** raniti

Beschädiger m poškodovalec
 (→ *Selbstbeschädiger*)

Beschädigte(r) m **1.** oškodovanec **2.** poškodovanec **3.** invalid
 (→ *Kriegsbeschädigte/r*)

Beschädigung f **1.** oškodovanje **2.** poškodovanje
 (→ *Straßenbeschädigung*), poškodba, okvara **3.** invalidnost ◇
 Beschädigung von Grabstätten, Eröffnung von Gräbern, Hinwegnahme oder Mißhandlung an Leichen und Entwendungen an derlei Gegenständen – skrunitev grobišč, odpiranje grobov, odvzemanje mrličev ali grdo ravnanje z njimi ter kraja zadevnih predmetov (*poškodba pokopališč, odpiranje grobov, odjemanje merličev ali gerdo ravnanje ž njimi in tatvine na takošnih rečeh) (→ *Vergehen*)
 Beschädigung von öffentlichem und Privateigentum – oškodovanje

- javnega in privatnega premoženja
böshafte Beschädigung –
zlonamerno poškodovanje
schwere körperliche Beschädigung –
huda telesna poškodba
das Verbrechen der schweren
körperlichen Beschädigung – zločin
hude telesne poškodbe
sich eine Beschädigung zufügen –
poškodovati se
- beschaffen** – priskrbeti, nabaviti
- Beschaffenheit** f značilnost, kakovost,
stanje, lastnost, zmožnost ◇
körperliche Beschaffenheit –
telesna zmožnost
- Beschaffung** f priskrba
(*priskrbovanje), nabava
- Beschäftigung** f **1.** posel, zaposlitev
(*opravilo) **2.** ukvarjanje,
udejstvovanje ◇
dauernde Beschäftigung – stalna
zaposlitev
- beschäftigungslos** – brezposeln
- Beschäl-Departement**
(→ *Militär-Gestüt-, Beschäl- und
Remontierungs-Departement*)
- beschälen** – **1.** olupiti **2.** pripustiti
(kobilu k žrebcu)
- Beschäler** m plemenski žrebec
- Beschälgeld** n plačilo za žrebca, brejnina
- Beschälhengst** (→ *Beschäler*)
- Beschälknecht** m žrebčar
- Beschälperiode** f spuščalna doba
(→ *Belegung*)
- Beschälstation** f spuščalna postaja
- Beschälung** f plemenitev
(vzreja plemenskih živali)
- beschatten** – **1.** zasenčiti
2. zasledovati, opazovati
- Beschau** f ogled, ogledovanje
(→ *Brunnenbeschau, Feuerbeschau,
Fleischbeschau, Leichenbeschau,
Totenbeschau, Warenbeschau*)
- beschauen** – **1.** ogledovati si, ogledati
si **2.** pregledati ◇
Die Leiche ist gerichtlich beschaut
worden. – Opravljen je bil sodni
ogled trupla. (→ *Leichenbeschau*)
- Beschauer** m **1.** oglednik
(*ogledovavec, preglednik),
kontrolor (→ *Fleischbeschauer,
Totenbeschauer*) **2.** gledalec
- beschaulich** – **1.** zamišljen
2. bogomiseln, kontemplativen
(→ *Orden*)
- Beschauzettel** m ogledni list (zapisnik
o mrliškem ogledu, ki ga je opravil
ranocelnik)
- beschehen** (→ *geschehen*)
- Bescheid** m **1.** sklep, odločba, odlok
2. odgovor, sporočilo **3.** pojasnilo ◇
mittelst Bescheid – z odlokom
(*odlokoma)
abweislicher Bescheid – odklonilni
sklep
- bescheiden** – **1.** dodeliti, podeliti,
prisoditi **2.** odločiti **3.** poklicati
(koga) (npr. pred sodišče)
4. obvestiti, razložiti, razlagati
5. napotiti ◇
ablehnend/abschlägig/abweislich
bescheiden – zavrniti, odkloniti
- bescheiden** – **1.** skromen **2.** skromno ◇
sich bescheiden aufführen – vesti se
skromno
- bescheiden, sich** – zadovoljiti se s
(čim)
- bescheinen** (→ *bescheinigen*)
- bescheinigen** – potrditi

- Bescheinigung** f **1.** potrdilo (*potrdilnica), spričevalo
2. potrditev
Bescheinigung des rechtlichen Bestandes des Vereines – potrditev pravnega obstoja društva
- Bescheinung** (→ *Bescheinigung*)
- Bescheller** (→ *Beschäler*)
- Beschell-**(→ *Beschäl-*)
- bescheren** – obdariti (zlasti ob božiču)
- Bescherung** f **1.** obdaritev (zlasti ob božiču) **2.** darilo
- beschießen** – obstreljevati
- Beschießung** f obstreljevanje
- beschimpfen** – zasramovati, psovati
- Beschimpfung** f zasramovanje, psovanje, psovka
- beschirmen** – varovati, braniti
- Beschirmung** f varstvo, varovanje, bramba
- beschirrt** – opremljen, opravljen (→ *Bespannung, Pferd*)
- Beschlag** m **1.** okov, okovje, podkev
2. zaseg **3.** orositev ◇
auf jmdn./auf etwas Beschlag legen – prisvojiti si (koga/kaj)
etwas in Beschlag nehmen/etwas mit Beschlag belegen – **1.** zapleniti (kaj), zaseči (kaj), zapečatiti (kaj)
2. prilastiti si (kaj)
- Beschlagnahme** f zaplemba
- beschlagnahmen** – zaseči, zapleniti, zapečatiti
- beschleunigen** – pospešiti
- Beschleunigung** f **1.** pospeševanje, pospešitev **2.** pospešek ◇
mit möglichster/tunlichster Beschleunigung – kar se da hitro
- beschließen** – sprejeti sklep, skleniti
- Beschließer** m ključar
- Beschluß** m **1.** odločba, sklep
2. zaključek ◇
bindender Beschluß – obvezujoč sklep
rechtskräftiger Beschluß – pravomočen sklep
einen Beschluß fassen – sprejeti sklep, skleniti
- beschlußfähig** – sklepčen
- Beschlußfähigkeit** f sklepčnost
- Beschlußfassung** f sprejemanje sklepov, sklepanje (*sklepovanje)
- Beschlußnahme**
(→ *Beschlußfähigkeit*)
- beschlußunfähig** – nesklepčen
- Beschlußunfähigkeit** f nesklepčnost
- beschneiden** – obrezati
- Beschneidung** f obrezovanje (→ *Christus*)
- beschottern** – posipati cesto z gramozom (→ *Schotter*)
- Beschotterung** f postuje ceste z gramozom (→ *Straßenbeschotterung*)
- beschrait** (→ *verschreit*)
- beschränken** – omejiti
- Beschränkung** f omejitev (*utesnilo, utesnitev), restrikcija
- beschreiben** – opisati
- Beschreibung** f **1.** opis (→ *Conduitenbeschreibung, Konduitenbeschreibung, Nationalbeschreibung, Personsbeschreibung*)
2. popis (→ *Hausbeschreibung, Landesbeschreibung, Seelenbeschreibung*),

*Vermögensbeschreibung,
Volksbeschreibung*

beschreiten – stopiti po (čem), ubrati pot (→ *Rechtsweg*)

Beschuhung f obutev ◇
Kleidung und Schuhung –
obleka in obutev

beschuldigen – obtožiti

Beschuldiger m obtožitelj,
obtoževalec (*krivivec, dolživec)

Beschuldigte f obdolženka, obtoženka
(*zatoženka)

Beschuldigte(r) m obdolženec,
obtoženec (*zatoženec)

Beschuldigung f obdolžitev, obtožba,
očitek (*zatožba)

Beschuß m 1. obstreljevanje
2. preizkušnja strelnega orožja ◇
unter Beschuß geraten – znajti se v
sovražnem ognju
unter Beschuß liegen – biti
obstreljevan
unter Beschuß nehmen –
obstreljevati

beschützen – varovati, zaščititi ◇
Gott erhalte, schirme (beschütze)
und segne Eure kaiserliche
Majestät! – Bog ohrani, čuvaj
in blagoslovi Vaše cesarsko
Veličanstvo! (zaključni stavek v
nagovoru cesarju)

Beschützer m varuh, zaščitnik,
zaveznik

Beschützung f varstvo, bramba

Beschwerde f 1. težava, nadloga
2. pritožba
(→ *Nichtigkeitsbeschwerde,
Nullitätsbeschwerde,
Religionsbeschwerde*) 3. dolg ◇
auf der Kaufrechtshube haftende

Beschwerden – dolgovi, ki
bremenijo kupno posestvo –
eine Beschwerde anbringen –
pritožiti se
eine Beschwerde einbringen/
einlegen/vorbringen – vložiti
pritožbo
Beschwerde ergreifen/erheben/
führen – pritožiti se
die Beschwerde verwerfen –
zavreči pritožbo
mit einer Beschwerde einkommen
– vložiti pritožbo

Beschwerdeführer m pritožnik
(*pritožitelj)

Beschwerdeführung f pritožba

Beschwer(de)schrift (→ *Gravamen*)

**Beschwerdezug – im
Beschwerdezuge** – z vložitvijo
pritožbe

beschweren – 1. obtežiti 2. oteževati,
otežiti

beschweren, sich – pritoževati se

beschwerend – oteževalen
(→ *Umstand*)

beschwert – sich beschwert erachten
– čutiti se prizadetega v svojih
pravicah (*čutiti se okrivčenega)
(→ *Partei*)

Beschwerung f 1. breme 2. davek
3. dajatev

Beschwerungsumstände pl
oteževalne okoliščine

beschwichtigen – pomirjevati, miriti

Beschwichtigung f pomirjevanje,
miritev

beschwören – zaklinjati (npr. bolno
živino), prisegati, zagovarjati

Beschwörer m zaklinjevalec (npr.
bolne živine), zagovornik

(→ *Geisterbeschwörer*,
Teufelsbeschwörer)

Beschwörung f zaklinjanje (npr. bolne živine), priseganje, zagovarjanje

beseelt – navdan, prežet
(→ *Patriotismus*)

beseitigen – odpraviti
(→ *Schwierigkeit*), odstraniti, ukiniti

Beseitigung f odpravljanje, odprava, odstranjevanje, odstranitev, ukinitiv ◇
Beseitigung von Abfallstoffen – odstranjevanje odpadkov
Beseitigung von Mängeln – odprava napak
Beseitigung von Zweifeln – odprava dvomov

Beseligung f blaženost, osrečitev, zveličanje

Besen m metla

Besenbinder m metlar

besessen – obseden

Besessene(r) m obsedenec

Besessenheit f obsedenost ◇
Besessenheit vom Teufel – obsedenost od hudiča

besetzen – 1. zasesti, okupirati
2. *posaditi* (G II. 423) (→ *entsetzen*, *stiften*, *stören*)

Besetzung f 1. namestitev, oddaja (službe), imenovanje 2. zasedba, okupacija ◇
Besetzung von Stellen – podeljevanje služb
zur Besetzung gelangen – podeliti (službo)

besichtigen – 1. ogledati si
2. pregledovati, pregledati, kontrolirati

Besichtigung f 1. ogled 2. pregled, kontrola ◇

Besichtigung der Ehrencompagnie – pregled častne čete

besiedeln – poseliti, naseliti

besiedelt – poseljen ◇
dicht besiedelt – gosto poseljen
dünn besiedelt – redko poseljen

Besiedlung f poselitev, naseljenost

besiegen – premagati

Besieger m zmagovalec

Besiegte(r) m premaganec, poraženec

Besinnen n razmišljanje, razmislek, premislek

besinnen, sich – 1. razmišljati
2. domisliti se (→ *besser*)
3. spomniti se

besinnlich – 1. zamišljen 2. miren, spokojen

Besinnung f 1. zavest 2. razmišljanje, razmislek, premislek, ovedenje

besinnungslos – nezavesten

Besitz m 1. *posest* (G II. 409)
(→ *Grundbesitz*, *Kolonialbesitz*, *Realbesitz*, *Tabularbesitz*)

2. posestvo ◇

Erlöschung des Besitzes –

prenehanje posesti

Reversion eines Besitzes – vrnitev imetja lastniku

von etwas Besitz ergreifen –

polastiti se (česa)

von etwas Besitz nehmen – zasesti (kaj)

in jmds. Besitz gelangen – priti v posest (koga)

etwas in Besitz haben – imeti (kaj) v posesti

etwas in Besitz nehmen – 1.

prevzeti (kaj) 2. polastiti se (česa)

im Besitz sein – imeti, posedovati

in den physischen Besitz und

Genuß (der Realität) treten –
prevzeti (nepremičnino) v fizično
posest in užitek

Besitzbogen m posestna pola

Besitzbürger m meščan po
premoženju

Besitzbürgertum n meščanstvo po
premoženju

besitzen – imeti, posedovati
(→ *Anwartschaft, Fähigkeit,*
Frechheit, Kenntnis, Mut,
Ortskenntnis, Vertrauen, Wichtigkeit)

Besitzende(r) m premožnež

Besitzer m lastnik, imetnik, posestnik
(*gospodar) (→ *Drittelhubbesitzer,*
Grundbesitzer, Hausbesitzer,
Realitätenbesitzer) ◇
Besitzer des Militärverdienstkreuzes
– imetnik vojaškega križca za
zasluge
vitiöser Besitzer – nepristni
posestnik, viciozni posestnik
(posestnik, čigar posest je bila
pridobljena s silo, z zvijačo, z zlorabo
zaupanja)

Besitznahme f zasedba, polastitev,
uzurpacija

Besitznehmung (→ *Besitznahme*)

Besitzstand m posestno stanje

Besitzstörung f motenje posesti

Besitzstörungsklage f tožba zaradi
motenja posesti

Besitztum (→ *Besitz*)

Besitzung (→ *Besitz*)

Besitzverhältnisse pl posestna razmerja

Besitzwechsel m menjava lastnika

besolden – dajati plačo, dajati mezdo
(*omezditi), plačati (→ *Dienst,*
Praktikant)

Besoldung f plača, mezda

Besoldungssteuer f *plačarina
(→ *Personalsteuer*)

besonders – posebej (→ *Vorliebe*), zlasti

besonnen – preudaren trezen,
priseben

Besonnenheit f preudarnost, treznost,
prisebnost (→ *Wille*)

besorgen – 1. opravljati (*oskrbovati)
(→ *Geschäft, Unterricht*)
2. priskrbeti 3. bati se

Besorgnis f zaskrbljenost, skrb,
bojazen ◇
Besorgnis erregen – zbudjati skrb

Besorgung f 1. opravljanje
2. oskrbovanje, oskrba ◇
Besorgung von Geschäften –
opravljanje poslov (*oskrbovanje
opravil)

bespannen – vpreči

bespannt – vprežen

Bespannung f vprega ◇
in der Bespannung – vprežen
beschirrte Bespannung – vprega s
konjsko opravo
(→ *Militärvorspann*)

bespitzeln – vohuniti za (kom),
vohljati za (kom)

besprachen – izprašati, zaslišati

besprechen – govoriti o (čem),
pogovarjati se o (čem)

Besprechung f 1. pogovor, razgovor
2. ocena, recenzija ◇
Besprechungen pflegen –
pogovarjati se

besprengen – poškopiti
(→ *Weißwasser*)

besser – 1. boljši 2. bolje ◇
aus besserer Familie – iz boljše

družine (*rodovine)
 aus besserem Hause – iz boljše hiše
 sich zum Besseren wenden – iti na
 bolje, izboljšati se
 jmdn. eines Besseren belehren –
 dopovedati (komu kaj)
 sich eines Besseren belehren lassen
 – dati si (kaj) dopovedati
 sich eines Besseren besinnen –
 domisliti se česa boljšega

Bessere(s) (→ *besser*)

bessern – 1. izboljšati, poboljšati
 2. povrniti, plačati 3. kaznovati z
 denarno kaznijo

bessern, sich – 1. izboljšati se,
 poboljšati se 2. okrevati

Besserung f 1. izboljšanje, poboljšanje
 2. okrevanje 3. povračilo, plačilo
 4. denarna kazen, globa 5. dodatek
 k plači (*poboljšek) ◇
 Die Erkrankten befinden sich
 auf dem Wege der Besserung. –
 Zdravstveno stanje obolelih se
 izboljšuje.
 Gute Besserung! – Želim(o) Ti/
 Vam skorajšnje okrevanje!
 Besserung arbeitsscheuer
 Individuen – poboljšanje
 delomrznežev

Besserungsanstalt f poboljševalnica
 (*pokorivnica)

Besserungshaus (→ *Besserungsanstalt*)

Best n najvišja nagrada ◇
 das Best gewinnen – osvojiti
 najvišjo nagrado

best- – najboljši (→ *Gewissen, Quelle,*
Wille, Wissen)

bestallen – nastaviti, namestiti,
 imenovati

Bestallung f 1. namestitev,
 imenovanje, služba 2. plača, plačilo

Bestallungsbrief m namestitveno
 pismo

Bestand m 1. obstanek, obstoj
 2. stanje (→ *Tatbestand*) 3. zaloga,
 fond (→ *Archivbestand*) 4. stalež
 (→ *Viehbestand, Waldbestand*)
 5. *zakup* (G II. 431; V 83) (*štant)
 (→ *Afterbestand, Häuserbestand*)
 6. obstanek, stanovitnost ◇
 Bescheinigung des rechtlichen
 Bestandes des Vereines – potrditev
 pravnega obstoja društva
 (*potrditev pravnega obstanka/
 postavnosti društva)
 rechtlicher Bestand – pravni obstoj
 (*pravni obstanek)
 Der rechtliche Bestand des
 Vereines aufgrund der vorgelegten
 Statuten wird bescheiniget. – K. k.
 Landesregierung. – Na podlagi
 predloženih pravil potrjujemo
 pravni obstoj društva. – C. kr.
 deželna vlada.
 ein Grundstück in Bestand geben/
 verlassen – dati zemljišče v zakup
 (*v štant)

bestanden – bivši, nekdanji

Bestandgeld n najemnina, zakupnina
 (*štant)

beständig – 1. stalen, trajen (*veden)
 2. stanoviten (→ *Wetter*)

Beständigkeit f 1. stalnost, trajnost
 2. stanovitnost

Bestandlasser m najemodajalec,
 zakupodajalec

Bestandnehmer m zakupnik
 (*zakupec)

Bestandquantum (→ *Bestandgeld*)

Bestandrecht n najemna pravica,
 zakupna pravica (*rabokupna
 pravica)

- Bestandsaufnahme** f **1.** posnetek stanja **2.** popis zaloge
- Bestandsfeier** f praznovanje obletnice ustanovitve
- Bestandsjubiläum** (→ *Bestandsfeier*)
- Bestandslustige(r)** m interesent za zakup
- Bestandsvertrag** m *rabokupna pogodba* (G II. 464), najemna pogodba, zakupna pogodba
- Bestandteil** m sestavni del, sestavina
- bestandweise** – **1.** v zakupu **2.** *zakup različnih funkcij* (G II. 167)
- Bestandzins** (→ *Bestandgeld*)
- bestätigen** – potrditi ◇
bekennen und bestätigen – priznati in potrditi
- Bestätigung** f **1.** potrditev **2.** potrdilo ◇
Zur Bestätigung, daß ... – V potrditev tega, da ... (*V spričevalo, da ...)
eine Bestätigung erfahren – biti potrjen
Die Wahl des Gesellschafts-Präsidenten wird Sr. Majestät dem Kaiser zur allerhöchsten Bestätigung vorgelegt. – *Volitev družbenega predsednika se Njih Veličanstvu v potrjenje predloži. (iz pravil C. k. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega)
- Bestätigungsurkunde** f potrdilna listina, potrdilo
- bestatten** – pokopati (→ *Erde, Ruhe*)
- bestätten** (→ *bestätigen*)
- Bestattung** f pokop, pogreb
- Bestattungsanstalt** f pogrebni zavod (→ *Leichenbestattungsanstalt*) ◇
städtische Bestattungsanstalt (Stadtmagistrat Laibach) – mestni pogrebni zavod (Mestni magistrat Ljubljana)
- Bestattungsausgaben** pl pogrebni stroški
- bestbekannt** – splošno znan
- bestbemittelt** – zelo bogat
- Bestbieter** m najboljši ponudnik
- Beste** (→ *beste (der, die, das)*)
- beste (der, die, das)** – najboljši (najboljša, najboljše) ◇
etwas zum Besten geben – 1. pripovedovati, povedati 2. dati za pijačo, plačati pijačo
jmdn. zum Besten haben/halten – norčevati se iz (koga)
für das Beste des hiesigen Armeninstituts auftreten – nastopiti v korist tukajšnjega ubožnega inštituta
zum Besten der freiwilligen Feuerwehr spenden – darovati v korist prostovoljne gasilske službe
sein Bestes tun – narediti vse, kar je v naših močeh, napeti vse moči
- bestechen** – podkupovati, podkupiti
- Bestechende(r)** (→ *Bestecher*)
- Bestecher** m podkupovelec
- bestechlich** – podkupljiv
- Bestechungsgeld** n podkupnina
- Besteck** n orodje, pribor (*namizna oprava) (→ *Tafelbesteck*)
- bestecken** – **1.** nasaditi, zasaditi **2.** nataktniti
- bestehen** – **1.** obstajati **2.** biti sestavljen iz (česa) **3.** vztrajati pri (čem) (→ *Recht*) **4.** opraviti (→ *Prüfung*) **5.** najeti **6.** preživeti, prestati ◇
Die Eisenbahnverbindung zwischen Laibach und Wien besteht seit 1849. – Železniška povezava med

Ljubljano in Dunajem obstaja od leta 1849 dalje.

Der Film besteht aus zwei Teilen. – Film ima dva dela.

Er besteht auf seinem Recht. – Vztraja pri svoji pravici.

Er hat die Matura mit sehr gutem Erfolg bestanden. – Maturo je opravil z zelo dobrim uspehom.

Sie hat jede Krise bestanden. – Preživela je vse krize.

Bestehen n **1.** obstoj, eksistenca **2.** obletnica, jubilej ◇ seit Bestehen ... – odkar obstaja ... sein 25jähriges Bestehen feiern – praznovati 25. obletnico

bestehend – **1.** obstoječ, sestavljen iz (česa) (*sestoječ, zložen) **2.** sedanji (→ *Verhältnis*) **3.** veljaven (→ *Gesetz*)

besteigen – povzpeti se na (kaj) (→ *Thron*)

Besteigung f **1.** vzpon **2.** zasedba (→ *Thronbesteigung*)

Bestellamt n dostavni urad

Bestellbote m dostavni (poštni) sluga

bestellen – **1.** naročiti **2.** izvršiti **3.** imenovati (*postaviti), določiti (→ *Hypothek, Sicherheit*) **4.** dostaviti, izročiti **5.** obdelovati (→ *Boden*) ◇ amtlich bestellt – uradno imenovan (*uradno postavljen)

Besteller m **1.** naročnik, kupec **2.** obdelovalec (*ratar) **3.** dostavljalca, vročitelj

Bestellgebühr f dostavnina, vročnina

Bestellte(r) m **1.** namestnik (*postavljenec) **2.** nameščeneec **3.** izvršitelj

Bestellung f **1.** naročilo **2.** nastavitev, imenovanje, določitev (→ *Hypothekbestellung*) **3.** dostava (pošte) **4.** obdelovanje

Bestellungsdekret n dekret o nastavitvi (*namestilni dekret), dekret o imenovanju

Bestellzettel m dostavni list, dostavnica

besteuern – obdavčiti

Besteuerte(r) m davčni zavezanec

Besteuerung f obdavčitev (→ *Doppelbesteuerung*) (*obdačanje)

bestialisch – **1.** okruten, zverinski, bestialen **2.** okrutno, zverinsko, bestialno

Bestialität f okrutnost, zverinstvo, bestialnost

Bestie f **1.** zver **2.** okrutnež

bestiften – podeliti fevd oz. zemljo (*nasaditi, posaditi)

Bestiftung f **1.** naselitev (*nasaditev, posaditev, saja) **2.** kmetija

bestimmen – **1.** določiti (→ *Frist*) **2.** odločiti (→ *finden*), odrediti, nameniti, nakloniti **3.** ugotoviti

bestimmt – **1.** določen (→ *Zeit*) **2.** odločen (→ *finden*), odrejen, namenjen, naklonjen **3.** ugotovljen

Bestimmung f **1.** določanje, določitev (→ *Mitbestimmung, Selbstbestimmung*) **2.** določilo, določba, naredba (*povédek, povedba, zapoved) (→ *Durchführungsbestimmung, Gesetzesbestimmung, Schutzbestimmung, Strafbestimmung, Verfassungsbestimmung*) **3.** namen, namembnost **4.** poslanstvo, nagib **5.** usoda ◇

allgemeine Bestimmungen – splošne določbe (*obča določila)

Die Gaben werden ungesäumt ihrer Bestimmung zugeführt. – Milodare bomo nemudoma odvedli v skladu z njihovim namenom.

nähere Bestimmungen –

natančnejša določila

vorübergehende Bestimmungen –

prehodne določbe (*mimogredoče določbe)

gesetzliche Bestimmung –

zakonsko določilo (*postavna določba)

bestimmungslos – 1. brez ciljen

(*brez posla) 2. brez ciljno

(→ *Herumziehen*)

Bestimmungslosigkeit f brez ciljno tavanje

Bestimmungsort m namembno

mesto, namembni kraj (*določni kraj)

Bestkegelschieben n tekmovanje v

kegljanju (*kegljanje na dobitke je bilo običajno organizirano v dobrodelne namene; razpisanih je bilo več denarnih nagrad (Geldpreise) in šaljiv dobitek (Juxpreis))

Bestochene(r) m podkupljenec

bestrafen – kaznovati

(*pokazniti, štrafati) (→ *Gebühr, Karbatschstreiche, landgerichtlich, Rutenstreiche, Stockstreiche, streng*)

Bestrafung f kaznovanje ◊

Bestrafung mit Stock-, Karbatsch- und Ruthenstreichen – kaznovanje z udarci s palico, z bičanjem in šibanjem (kazni, ki jih je vseboval *Obći zakonik o hudodelstvih in njihovem kaznovanju / Allgemeines Gesetzbuch über Verbrechen und*

derselben Bestrafung cesarja Jožefa II. z dne 13. januarja 1787; kazni so se uporabljale samostojno ali kot poostritev zaporne kazni ali kazni javnih del) (→ *Strafe/Verschärfung der Strafe*)

erspiegelnde Bestrafung –

kaznovanje v svarilo drugim

(*kazen drugim v strah in izgled)

zur Bestrafung ziehen – kaznovati

Bestreben n prizadevanje ◊

unverrücktes Bestreben –

trdno prizadevanje, neomajno

prizadevanje

bestreben, sich – prizadevati si za (kaj)

Bestrebung (→ *Bestreben*)

bestreichen – 1. premazati, namazati

2. biti v dometu (česa)

3. obstreljevati

den Feind mit Kanonenfeuer

bestreichen – obstreljevati

sovražnika s topovskim ognjem

bestreifen – patroljirati

Bestreifung f patroljiranje

bestreiten – 1. izpodbijati, zanikati,

tajiti, oporekati (*zametati)

(→ *Recht*) 2. plačati (→ *eigen,*

Kosten, Lebensunterhalt)

3. opravljati (→ *Dienst*)

Bestreitung f 1. izpodbijanje,

oporekanje, zanikanje

(→ *Vaterschaft*) 2. plačilo

(→ *Kosten*), plačevanje, kritje,

poravnavanje 3. opravljanje

(→ *Dienst*)

Bestreitungsrecht n izpodbojna pravica

Bestreitungsverbot n prepoved

izpodbijanja

Bestschieben (→ *Bestkegelschieben*)

Bestschießen n nagradno strelsko tekmovanje

bestücken – 1. opremiti 2. oborožiti s topovi

Bestückung f 1. oprema 2. oborožitev s topovi 3. topovi

bestürmen – oblegati, naskakovati, jurišati na (koga/kaj)

Bestürmer m naskakovalec, jurišnik

Bestürmung f obleganje, naskok, juriš

bestürzt – osupel

Bestürzung f osuplost

Bestverteilung f podelitev nagrad (→ *Beste*)

Besuch m 1. obisk (*poset), obiskovanje (→ *Amtsbesuch*, *Anstandsbesuch*) 2. pravica do uporabe (→ *Blumbesuch*, *Holzbesuch*) ◇
einen Besuch abstaten – obiskati
Zu zahlreichem Besuch empfiehlt sich ... – Za velik obisk se priporoča ... (obrazec v časopisnem oglasu) (→ *Anempfehlung*)

besuchen – obiskati (*obhajati, posetiti)

Besuchen n obiskovanje

Besucher m obiskovalec (*posetnik)

Besuchzimmer n soba za obiske (*posetna soba), sprejemnica, salon

betagt – ostarel, prileten, v letih (→ *hochbetagt*)

betäuben – omamiti, narkozirati

Betäubung f omamljenost, omama, omotica

beteiligen – 1. dodeliti, podeliti, oskrbeti 2. obdarovati

beteiligen, sich – udeležiti se

Beteiligte(r) m 1. udeleženec 2. deležnik, družabnik (*dotičnik)

Beteiligung f 1. udeležba 2. deležništvo, družabništvo ◇
rege/zahlreiche Beteiligung – živahna udeležba, številna udeležba

Beteilte(r) m obdarovanec

Beteiligung f 1. dodelitev, podelitev, oskrba 2. obdarovanje, darilo

beten – moliti

Beter m molilec

Beterin f molilka

beteuern – zagotavljati, zatrjevati, zaklinjati se, pridušati se

Beteuerung f zagotavljanje, zatrjevanje, zaklinjanje, pridušanje

Bethaus n molilnica

betiteln – imenovati, nasloviti

Betracht m ozir ◇
in diesem Betracht – v tem smislu
außer Betracht bleiben – ne biti upoštevan
außer Betracht lassen – ne upoštevati
in Betracht kommen – priti v poštev
in Betracht nehmen/ziehen – upoštevati (*uvažiti)

betrachten – 1. opazovati, ogledovati 2. premišljevati, razmišljati, preudarjati

Betrachtung f 1. opazovanje, ogledovanje 2. premišljevanje, razmišljanje, preudarjanje ◇
in Betrachtung – glede na (kaj)

Betrag m znesek (→ *Abfindungsbetrag*, *Ablösungsbetrag*, *Barbetrag*, *Fehlbetrag*, *Haftbetrag*, *Mehrbetrag*, *Nachnahmebetrag*, *Pauschalbetrag*, *Pränumerationsbetrag*, *Restbetrag*, *Verpflegungsbetrag*) ◇
restierender Betrag – dolžni znesek

betragen – znašati

Betragen n vedenje, obnašanje (*vladanje, ponašanje) (v skladu s *Šolskim in učnim redom za obče ljudske šole in za meščanske šole / Schul- und Unterrichtsordnung für allgemeine Volksschulen und Bürgerschulen* z dne 29. septembra 1905 se je vedenje ocenjevalo z ocenami: hvalevredno (lobenswert), povoljno (befriedigend), primerno (entsprechend), malo primerno (minder entsprechend) in ne primerno (nicht entsprechend)) ◇ anständiges Betragen – dostojno vedenje gesittetes Betragen – lepo vedenje, olikanost sittliches Betragen – nrvnost, moralno vedenje, moralnost tadelloes / untadelhaftes (sittliches) Betragen – pošteno, neoporečno življenje (*brezmadežno življenje)

betragen, sich – obnašati se, vesti se ◇ Er hat sich immer ordentlich, gut gesittet und redlich betragen. – Vedno se je obnašal spodobno, olikano in pošteno. (nrvstveno spričevalo) (→ *Sittenzeugnis, Sittlichkeitszeugnis*)

betrauen – zaupati, poveriti ◇ jmdn. mit der Kabinettsbildung betrauen – poveriti (komu) oblikovanje vlade Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes wird der Minister für Landesverteidigung betraut. – Izvajanje tega zakona je poverjeno ministru za deželno bran.

Betraute f pooblaščenka

Betraute(r) m pooblaščenec

Betreff – in **Betreff** – v zadevi, glede

betreffen – zadevati, tikati se

betreffend – 1. zadevajoč, v zadevi 2. dotičen, pristojen

Betreffende(r) m dotična oseba, dotični (*dotičnik)

betreffs – zadevajoč, nanašajoč se na (kaj), v zadevi (česa)

Betreffung f zadeva

betreiben – 1. poganjati 2. ukvarjati se s (čim), opravljati (→ *Fischerei, Gastwirtschaft, Geld, Geschäft, Gewerbe, Politik, Studien*) 3. priganjati, zahtevati 4. terjati, izterjati

Betreiben n 1. zahteva 2. pobuda ◇ auf Betreiben der Gläubiger – na zahtevo upnikov (*po zahtevanju upnikov)

Betreibung f zahteva, terjatev, urgencia

betreten – 1. vstopiti v (kaj) 2. zasačiti, zalotiti (*zalezti) (→ *Tat*) 3. začeti (→ *Weg*)

Betretung f zalotenje (*zalezenje) ◇ im Falle der Betretung – če koga zalotijo (*zalezejo) (→ *Betretungsfall*)

Betretungsfall – im **Betretungsfall** – če koga zalotijo (*zalezejo)

Betrieb m 1. podjetje, pogon, obrat 2. obratovanje (*obrat) (→ *Fabrikbetrieb, Geschäftsbetrieb, Wirtschaftsbetrieb*) 3. dejavnost, opravljanje (*vršba), proces 4. promet ◇ forstwirtschaftlicher Betrieb – gozdarski obrat kaufmännischer Betrieb – trgovski obrat (*trgovinski obrat) landwirtschaftlicher Betrieb – kmetijski obrat außer Betrieb sein – ne obratovati

außer Betrieb setzen – ustaviti obratovanje
 sich in Betrieb befinden – obratovati
 in Betrieb bleiben – (še naprej) obratovati
 in Betrieb sein – obratovati
 in Betrieb nehmen/setzen – zagnati (proizvodnjo), začeti obratovati
 in gutem Betriebe sein – dobro poslovati

Betriebsamkeit f 1. pridnost, prizadevnost, marljivost
 2. podjetnost, agilnost ◇
 gewerbliche Betriebsamkeit – obrtna dejavnost, obrtništvo

Betriebsanlage f obrat (*obratna naprava, obrtnišče, obratovališče, obratovalnica)

Betriebsbahnhof m obratni kolodvor, remiza (npr. remiza cestne električne železnice v Ljubljani)

Betriebsdirektion (Eisenbahn) f
 direkcija za obratovanje (železnica) (H 56)

Betriebseinrichtung f obratna naprava

Betriebsherr m lastnik tovarne (obrata, rudnika)

Betriebsjahr n leto obratovanja, obratno leto

Betriebskapital n obratni kapital (*obratna glavnica)

Betriebskraft f gonilna sila

Betriebsleitung f obratno vodstvo

Betriebsordnung f obratni red (*postava za obertovanje)

Betriebsreglement n obratni pravilnik (*kretni pravilnik)

Betriebsstätte f obrat (*obertnišče, obratovalnica) ◇

feste Betriebsstätte – stalni obrat (*stanovitno obertnišče)

betrübend – žalosten (→ *Nachricht*)

betrüblich – 1. žalosten
 2. zaskrbljujoč

betrübt – 1. žalosten, užaloščen (→ *tiefbetrübt*), potr (→ *Herz*)
 2. zaskrbljujoč

Betrug m prevara, goljufija (→ *Verbrechen*) ◇
 Übertretung des Betrugs – prestoppek prevare
 einen Betrug begehen – storiti goljufijo

betrügen – prevarati, varati, goljufati, ogoljufati

Betrüger m goljuf, slepar ◇
 geriebener Betrüger – premeten/pretkan/prekanjen goljuf

Betrügerin f goljufica, sleparka

betrügerisch – varljiv, goljufiv, sleparski

Betschemel m klečalnik

Betschwester f tercijalica

Betstuhl m klečalnik

Bett n 1. postelja (→ *Etagenbett, Krankenbett, Paradebett, Schaubett, Sterbebett*) 2. rečno korito (→ *Flußbett*) 3. perjanica (→ *Federbett*) ◇
 das Bett hüten – ležati bolan v postelji
 sich von Tisch und Bett scheiden – ločiti se od mize in postelje
 von Tisch und Bett getrennt leben/sein – živeti ločeno od mize in postelje

Bettel (→ *Betteln*)

Bettelbrief m beraški list, moledovalno pismo (večinoma prošnja za denar)

Bettelei (→ *Betteln*)

Bettelmönch m uboštvenci oz. beraški menih

betteln – beračiti

Betteln n beračenje (*beračevanje) ◇
Übertretung des Bettelns –
prestoppek beračenja
zudringliches Betteln – vsiljivo
beračenje

Bettelorden pl *uboštvenci redovi*
(H 28), beraški redovi,
mendikantski redovi
(→ *Bettelmönch*, *Mendikanten*,
Terminanten)

Bettelrichter m »beraški strah«,
beraški »šintar« (nadzornik beračev)

Bettelrobot f *beraška tlaka*
(V 292; G II. 265, 342)

Bettelsack m beraška mavha

Bettelstab m beraška palica ◇
jmdn. an den Bettelstab bringen –
spraviti (koga) na beraško palico

Bettelvogt m »beraški strah«, vojđ
(nadzornik beračev v Ljubljani v
19. stoletju)

betten – 1. pripraviti posteljo (ležišče),
postiljati 2. v posteljo položiti
3. pokopati (→ *Ruhe*)

Bettfournituren pl posteljina

Bettfrau f ženska, ki pripravi posteljo
(ležišče), postiljavka (*posteljačica,
posteljarica)

Bettgeher m prenočevalec, najemnik
postelje (*najemec postelje,
posteljaš)

Bettgenosse m posteljni tovariš

Bettgeselle (→ *Bettgenosse*)

Bettgewand (→ *Bettzeug*)

Betthimmel m nebo, baldahin

Bettkasten m omara in postelja
(*skladna postelja)

Bettkissen n blazina, vzglavje
(*blazinica, podvzglavje, vajšnica)

bettlägerig – bettlägerig sein – ležati
bolan v postelji

Bettlaken n rjuha

Bettler m berač (→ *Hausbettler*,
Straßenbettler)

Bettlerweib n beračica

Bettsack m blazina, slamnjača,
slamnica

Bettstatt f posteljno ogrodje
(*posteljišče, posteljiše, posteljnjak,
špampet) (→ *Spannbett*)

Bettstätte (→ *Bettstatt*)

Bettstelle (→ *Bettstatt*)

Bettstroh n slama za posteljo

Bettuch n rjuha

Bettwand f španska stena

Bettwäsche f posteljno perilo

Bettzeug n posteljina
(*posteljna oprava)

Bettziehe (→ *Bettzüge*)

Bettzüge f posteljna prevleka

Beugehaft f uklonilni pripor

beugen – upogibati, upogniti

beugen, sich – 1. ukloniti se
2. prikloniti se

Beule f bula

beurkunden – potrditi, izpričati,
overiti, dokumentirati

Beurkundung f potrditev z listino,
overitev (*svedočilo) ◇
notarielle Beurkundung –
notarska overitev (*beležniško
svedočilo)

beurlauben – 1. odpustiti, suspendirati 2. začasno oprostiti služenja vojaške službe (*poslati na »urlaub«)

beurlauben, sich – posloviti se

beurlaubt – 1. odpuščen, suspendiran 2. začasno oproščen služenja vojaške službe (→ *Soldat*)

Beurlaubung f 1. odpust, odslovitev 2. začasna oprostitev služenja vojaške službe (*dopust) 3. dodelitev dopusta (npr. podmaršalu s strani cesarja) 4. slovo ◇ dauernde Beurlaubung – stalna oprostitev služenja vojaške službe (*stalni dopust)

beurteilen – presoditi, oceniti

Beurteilung f presoja, ocena

Beute f plen (→ *Kriegsbeute, Seebeute*)

Beutel m 1. mošnja, mošnjiček (→ *Armenklingelbeutel, Klingelbeutel*) 2. vrečka

Beutelleben n *fevd mošnjička* (V 164; G II. 165, 426)

Beutezug m plenilni pohod

bevölkern – naseliti, obljuditi

bevölkert – naseljen, obljuden

Bevölkerung f prebivalstvo, prebivalci (*stanovništvo, stanovniki) (→ *Wohnbevölkerung, Zivilbevölkerung*) ◇ anwesende Bevölkerung – pričujoče prebivalstvo einheimische Bevölkerung – domače prebivalstvo (→ *Wohnbevölkerung*) mindestbemittelte Bevölkerung – najrevnejše prebivalstvo notleidende Bevölkerung – trpeče prebivalstvo

streitbare Bevölkerung – za boj sposobni prebivalci (*bojevavni prebivalci)

bevollmächtigen – pooblastiti

Bevollmächtigte f pooblaščenka

Bevollmächtigte(r) m pooblaščenec

Bevollmächtigung f 1. pooblastilo, polnomočje, prokura 2. pooblastitev, pooblašcanje

bevor – preden

bevormunden – 1. postaviti (komu) varuha 2. biti (komu) varuh ◇ bevormundet werden – biti pod varstvom (*biti pod jerobstvom)

Bevormundete f varovanka

Bevormundete(r) m varovanec

bevorstehen – prihajati, bližati se

bevorstehend – predstoječ, bližnji

bevorteilen – prevarati, opehariti

Bevorteiler m prevarant

Bevorteilung f prevara, ukana

bevorzugen – dajati prednost, favorizirati, preferirati

Bevorzugung f dajanje prednosti, favoriziranje

bewachen – 1. čuvati (→ *Leiche*), nadzirati (→ *Grenze*) 2. stražiti

Bewachung f 1. čuvanje, nadzorovanje, nadzor, nadzorstvo 2. straženje, straža ◇ Bewachung der Leiche – čuvanje mrliča (nočno bedenje) unter militärische Bewachung stellen – postaviti pod vojaški nadzor

bewaffnen – oborožiti

bewaffnet – oborožen ◇ leicht bewaffnet – lahko oborožen

- schwer bewaffnet – težko oborožen
- Bewaffnete(r)** m oboroženec
- Bewaffnung** f oborožitev ◇
leichte Bewaffnung – lahka oborožitev
schwere Bewaffnung – težka oborožitev
- bewahren** – 1. obdržati, ohraniti (→ *Blut, Fassung, Verstand*), obvarovati (→ *Gott*) 2. shraniti, čuvati
- bewähren** – dokazati, potrditi (*izpričati)
- bewähren, sich** – izkazati se, obnesti se, potrditi se
- bewahrheiten, sich** – uresničiti se, potrditi se
- Bewahrheitung** f uresničitev, potrditev
- bewährt** – preizkušen, preverjen, potrjen
bewährter Wohltätigkeitssinn – izkazana dobrodelnost
- Bewahrung** f 1. ohranitev, obvarovanje 2. hranjenje, čuvanje
- Bewährung** f preizkušnja, potrditev ◇
mit Bewährung – pogojno
- Bewährungsfrist** f preizkusna doba
- Bewährungsprobe** f preizkušnja
- Bewaldung** f gozd
- bewältigen** – 1. izpolniti, opraviti, obvladati, zmoči, rešiti
2. premagati, zadušiti (→ *Aufruhr*)
- Bewältigung** f 1. izpolnjevanje, opravljanje, obvladanje, reševanje
2. zadušitev (upora)
- bewandert** – 1. podkovan, izkušen, več (→ *Fach*) 2. uhojen (→ *Weg*)
- Bewandtnis** f okoliščina, značaj ◇
Damit hat es eine andere
- Bewandtnis. – To je drugače.
nach Bewandtnis der Umstände – glede na okoliščine
- bewegen** (bewog, hat bewogen) – pripraviti do (česa), spodbuditi k (čemu) (→ *Umkehr*)
- bewegen, sich** (bewegte sich, hat sich bewegt) – premikati se
- bewegend** – ganljiv
- Beweggrund** m motiv
- beweglich** – 1. premičen (→ *Gut, Habe, Sache, Scheibe, Vermögen*), gibljiv 2. okreten, gibčen
3. premakljiv (→ *Fest*) 4. ganljiv
- Beweglichkeit** f premičnost, gibljivost, mobilnost
- bewegt** – 1. razgiban, živahen
2. razburkan 3. ganjen (→ *tiefbewegt, Wort*)
- Bewegtheit** f 1. razgibanost, živahnost
2. razburkanost 3. ganjenost
- Bewegung** f 1. gibanje, premikanje (→ *Arbeiterbewegung, Befreiungsbewegung, Frauenbewegung, Friedensbewegung, Gewerbebewegung, Krankenbewegung, Lohnbewegung, Los-von-Rom-Bewegung, Nationalbewegung, Rückwärtsbewegung, Streikbewegung, Taborbewegung, Truppenbewegung, Untergrundbewegung, Volksbewegung, Volksfrontbewegung, Wahlbewegung, Widerstandsbewegung*)
2. vznemirjenje, vznemirjenost ◇
christlich-soziale Bewegung – krščanskosocialno gibanje
nationale Bewegung – narodno gibanje

rückgängige Bewegung – umik
 slowenische Bewegung – slovensko
 narodno gibanje
 aus eigener Bewegung – na lastno
 pobudo
 sich in Bewegung befinden –
 premikati se
 in Bewegung bleiben – gibati se
 in Bewegung bringen/setzen/
 versetzen – spraviti v gibanje,
 premakniti
 alle Hebel in Bewegung setzen –
 napeti vse sile
 in Bewegung kommen –
 premakniti se, kreniti
 in Bewegung sein – biti na nogah,
 vreti (med ljudstvom)
 Bewegung machen – sprehoditi se
 die Bewegung einstellen – ustaviti
 premikanje (v vojski)

Bewegungsgrund (→ *Beweggrund*)

Bewegungskrieg m vojna, v kateri se
 frontna linija stalno menjava

bewehren – oborožiti, oskrbeti z
 orožjem

beweiben – oženiti (koga)

beweiben, sich – oženiti se

Beweis m dokaz (*spričba) (→ *Dank*) ◇

Beweis des Gegenteils – dokaz
 nasprotnega dejstva
 aus Abgang rechtlicher Beweise –
 zaradi pomanjkanja pravnih
 dokazov
 Bündiger/untrüglicher Beweis –
 trden dokaz, zanesljiv dokaz
 schlüssiger Beweis – prepričljiv
 dokaz
 sprechender Beweis – zgovoren
 dokaz
 stichhältiger/unwiderleglicher
 Beweis – neizpodbiten dokaz
 unstichhältiger/widerleglicher
 Beweis – izpodbiten dokaz

Beweise beibringen – predložiti
 dokaze
 einen Beweis entkräften –
 izpodbijati dokaz
 einen Beweis erbringen/führen –
 dokazati
 einen Beweis vorführen – izpeljati
 dokaz
 mit Beweisen belegen – podkrepiti z
 dokazi, dokazati
 unter Beweis stellen – dokazati

Beweisaufnahme f dokazni postopek

beweisen – dokazati
 (→ *unwiderleglich, Vertrauen,*
Widerspiel)

Beweisführung f dokazovanje

Beweiskraft f dokazna moč

Beweisung f dokazovanje krivde
 (s strani dveh verodostojnih prič)
 (→ *Urgicht*)

bewenden – **es bei etwas bewenden**
lassen – ostati pri (čem), zadovoljiti
 se s (čim)

Bewenden – **sein (fernere)**
Bewenden behalten/haben –
 ostati (še naprej) pri tem, kar je
 veljalo doslej, zadoščati

bewerben, sich – potegovati se za
 (kaj), prositi za (kaj), konkurirati za
 (kaj)

Bewerber m prosilec (*prosnik),
 kandidat

Bewerbung f prošnja, kandidatura

bewerfen – obmetavati (→ *Bombe,*
Stein)

bewerkstelligen – opraviti, storiti
 (*učiniti)

Bewerkstellung f izpeljava,
 uresničitev

Bewerkung (→ *Bewerkstellung*)

bewerten – ocenjevati, oceniti,
ovrednotiti, vrednotiti, taksirati

Bewertung f ocenjevanje, ocenitev,
ovrednotenje, vrednotenje, taksacija

bewilligen – privoliti (→ *behördlich*),
dovoliti, odobriti (→ *Kredit*) ◇
zu bewilligen befinden – odobriti
zu bewilligen geruhen – blagovoliti
odobriti

Bewilligung f privoljenje (*privolilo)
(→ *Bewohnungs- und Benützungsbewilligung, Ehebewilligung, Verehelichungsbewilligung*),
dovoljenje (*dovolilo), odobritev ◇
Bewilligung zur Schließung
der Ehe – ženitno dovoljenje
(→ *Ehebewilligung, Verehelichungsbewilligung*)
Bewilligung einer Gnadengabe –
odobritev milostnega daru,
odobritev miloščine
behördliche Bewilligung –
oblastveno dovoljenje (*gosposkino
dovolilno pismo)
die Bewilligung erteilen – dovoliti

bewillkommen – izreči dobrodošlico,
pozdraviti, sprejeti

bewillkommen (→ *bewillkommen*)

bewirten – pogostiti

bewirtschaften – 1. gospodariti s
(čim), upravljati s (čim)
2. obdelovati (kaj) (→ *Boden*)

Bewirtschaftung f 1. gospodarjenje,
upravljanje 2. obdelovanje
Bewirtschaftung des Bodens –
obdelovanje tal

Bewirtung f pogostitev

bewohnen – stanovati v (čem)

Bewohner m prebivalec

Bewohnungs- und Benützungsbewilligung f *privolilo do

stanovanja in uporabe (za
novozgrajeno poslopje)

bewundern – občudovati

bewundernswert – občudovanja
vreden

bewußt – 1. zavesten 2. znan 3. znano
◇
sich bewußt sein – zavedati se
sich bewußt werden – ovedeti se,
spoznati

Bewußtheit f zavestnost

bewußtlos – nezavesten
(*brezzavesten, nezaveden)

Bewußtlosigkeit f nezavest
(*brezvestnost, nezavednost)

Bewußtsein n zavest (*zavednost) ◇
bei Bewußtsein sein – biti pri zavesti
jmdm. zum Bewußtsein bringen –
ozavestiti (koga)
zum Bewußtsein kommen – postati
jasno
wieder zu(m) Bewußtsein kommen –
ozavestiti se

bez. = **bezahlt** – plačan

Bez. = **Bezirk** (→ *Bezirk*)

bez. = **bezüglich** (→ *bezüglich*)

Bez. Ob. = **Bezirksobrigkeit**
(→ *Bezirksobrigkeit*)

bezahlen – plačevati, plačati, poplačati
(→ *Bad, Heller, Pfennig Rechnung, Schuld, Zeche*)
bar bezahlen – plačati v gotovini

Bezahlung f 1. plačevanje 2. plačilo,
plača ◇
bare Bezahlung – plačilo v gotovini,
gotovinsko plačilo

bezechen – opijaniti, opiti

bezecht – opit

bezeichnen – označiti (*oznameniti)

Bezeichnung f oznaka (*oznamenilo, zaznamba) ◇

äußere Bezeichnung – zunanje znamenje (*zunanja zaznamba)

bezeigen – pokazati, izraziti, izpričati
(→ *Achtung, Ehre, Gnade*)

bezeigen, sich – obnašati se

Bezeigung f izkazovanje, izražanje
(→ *Ehrenbezeigung*)

bezeugen – izpričati (→ *Treue*),
potrditi, dokazati, izkazati

Bezeugung f pričevanje, potrjevanje, dokazovanje, izkazovanje
(→ *Beileidsbezeugungen, Dankesbezeugung*) ◇
Bezeugung der letzten Ehre – izkazovanje poslednje časti (pokojniku)

beichtigen – obdolžiti

Beichtigung f obdolžitve

beziehbar – vseljiv

beziehen – **1.** prevleči, oblaziniti, tapecirati **2.** obhoditi (→ *Grenze*)
3. zavzeti (→ *Lager, Quartier, Stellung*) **4.** prejmati, dobivati (→ *Rente*) **5.** biti aboniran na (kaj) (→ *Zeitung*) **6.** nabavljati (→ *Ware*)
7. vseliti se **8.** napasti (→ *Krieg*)

beziehen, sich – **1.** nanašati se na (kaj), zadevati **2.** sklicevati se na (kaj)

beziehtlich – glede, zadevajoč

Beziehung f **1.** zveza, povezava, stik
2. razmerje (*odnošaj)
(→ *Liebesbeziehung*) ◇
diplomatische Beziehungen – diplomatski odnosi (*diplomatske veze)
freundnachbarliche Beziehungen – dobrososedski odnosi
freundschaftliche Beziehungen –

prijateljski odnosi
internationale Beziehungen – mednarodni odnosi
zwischenstaatliche Beziehungen – meddržavni odnosi
in dieser Beziehung – v tem oziru, v tem smislu
in/mit Beziehung auf etwas – z ozirom na (kaj), glede na (kaj) (*pozivno na)
unter Beziehung auf etwas – nanašajoč se na (kaj)
die (diplomatischen) Beziehungen abbrechen – prekiniti (diplomatske) odnose
wirtschaftliche (diplomatische) Beziehungen mit/zu einem Land aufnehmen – navezati gospodarske (diplomatske) stike z neko deželo
diplomatische Beziehungen mit/zu einem Land einfrieren – zamrzniti diplomatske odnose z neko deželo
in Beziehung bringen/setzen – povezati
mit jmdm./einer Sache in Beziehung stehen – biti povezan (s kom/čim)
Das Bittgesuch ist einer Berücksichtigung in jeder Beziehung würdig. – Prošnja je v vsakem oziru upoštevanja vredna.

beziehungsweise – oziroma

Bezirk m **1.** okraj, kanton (*srez, becirk)
(→ *Baubezirk, Gerichtsbezirke, Hafenbezirke, Niedergerichtsbezirke, Stuhlbezirk, Verwaltungsbezirk, Werbbezirk*) **2.** okoliš (*okolija)
(→ *Amtsbezirk, Burgbezirk, Pfarrbezirk, Schulbezirk, Stadtbezirk*) ◇
äußerer Bezirk – zunanji okraj (*vnanj okraj) (*Zakon z dne 25. maja 1896, veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se izdaje starobinski red za*

- občinsko ozemlje deželnega stolnega mesta Ljubljana / Gesetz vom 25. Mai, 1896, wirksam für das Herzogthum Krain, mit welchem eine Bauordnung für das Gemeindegebiet der Ladeshauptstadt Laibach erlassen wird, je določal, da zunanji okraj obsega V. okraj, h kateremu so spadali predmestni kraji) (→ Viertel) innerer Bezirk – notranji okraj (*notránj okraj) (Zakon z dne 25. maja 1896, veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se izdaje stavbinski red za občinsko ozemlje deželnega stolnega mesta Ljubljane / Gesetz vom 25. Mai 1896, wirksam für das Herzogthum Krain, mit welchem eine Bauordnung für das Gemeindegebiet der Ladeshauptstadt Laibach erlassen wird, je določal, da notranji okraj obsega prve štiri okraje) (→ Viertel) politischer Bezirk – politični okraj (*politiški kanton)*
- Bezirksamt** *n* okrajni urad (H 50, 60, 62; V 448) (*okrajna urednija, okrajna gosposka, kantonska gosposka)
- Bezirksärzte** *pl* okrajni zdravniki (H 60)
- Bezirksbehörden** *pl* okrajna oblastva (H 50, 60) ◇
Bezirksbehörden (Gefälle) – okrajna oblastva (pristojbine) (H 54) politische Bezirksbehörde – politično okrajno oblastvo (*politiška okrajna gosposka)
- Bezirksdirektionen (Finanzen)** *pl* okrajne direkcije (finance) (H 54, 57)
- Bezirksgericht** *n* okrajno sodišče ◇
K. k. städt.-deleg. Bezirksgericht Laibach – C. kr. za. m. del. okrajno sodišče (C. kr. za mesto delegirano okrajno sodišče))
- Bezirksgerichte** *pl* okrajna sodišča (H 42, 56, 57, 61, 62) ◇
delegierte Bezirksgerichte – delegirana okrajna sodišča (H 62)
Bezirksgerichte für See- und Handelssachen – okrajna sodišča za pomorske in trgovinske zadeve (H 62)
- Bezirkshauptmann** *m* okrajni glavar (V 447)
- Bezirkshauptmannschaften** *pl* okrajna glavarstva (H 60, 61)
- Bezirsingenieure** *pl* okrajni inženirji (H 60)
- Bezirkskollegialgerichte** *pl* okrajna kolegijska sodišča (H 61, 62)
- Bezirkskommissariate** *pl* okrajni komisariati (H 44–46, 60)
- Bezirks-Krankencasse in Laibach** *f* Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani
- Bezirkskrankenkassenverbände** *pl* zveze okrajnih bolniških blagajn (H 58)
- Bezirksobrigkeit** *f* okrajno gospostvo (G II. 224; V 379), okrajna gosposka (H 44–46, 60)
- Bezirksrichter** *m* okrajni sodnik (H 45)
- Bezirksschulrat** *m* okrajni šolski svet (H 61) (*kantonalni šolski svet)
- Bezirksstraße** *f* okrajna cesta, kantonska cesta (Zakon, veljaven za vojvodino Kranjsko, o napravljanji in vzdrževanji javnih ne cesarskih (ne erarskih) cest in potov / Gesetz, wirksam für das Herzogthum Krain, betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen nichtärarischen Straßen und Wege, z dne 5. marca 1873: »Okrajne ceste so tiste, katerim kak deželni

zakon tako ime dá zato, ker so važne za občilo po večjih deželnih okolicah ali za zvezo več krajev. (Bezirksstraßen sind jene Straßen, welche wegen ihrer Wichtigkeit für den Verkehr größerer Landstriche, oder für die Verbindung mehrerer Ortschaften durch ein Landesgesetz als solche erklärt werden.)«; *Zakon z dne 28. julija 1889, o napravljani in vzdrževanju javnih neeararskih cest in potij, veljaven za vojvodino Kranjsko / Gesetz vom 28. Juli 1889, betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen nichtärrischen Straßen und Wege, wirksam für das Herzogthum Krain*: »Okrajne ceste so tiste, katere se, ne da bi bile deželne ceste, zaradi svoje važnosti za zvezo več krajev ali cest razglasé za take po deželnem zakonu, oziroma po sklepu deželnega zbora. (Bezirksstraßen sind jene Straßen, welche, ohne Landesstraßen zu sein, wegen ihrer Wichtigkeit für die Verbindung mehrerer Ortschaften oder Straßenzüge durch ein Landesgesetz, beziehungsweise durch Landtagsbeschluß als solche erklärt werden.)« (→ *Concurrenzbezirk*)

Bezirksstraßenausschüsse *pl* okrajni cestni odbori (H 60)
(→ *Concurrenzbezirk*)

Bezirkstierärzte *pl* okrajni živinozdravniki (H 60)

Bezirksvertretungen *pl* okrajna zastopstva (H 60)

Bezirksvorsteher m okrajni načelnik

bezogen – omenjen, zadeven

Bezug m **1.** prejemek (*prejemšina, odrajtvalo) (→ *Activitätsbezüge*,

Dienstbezüge, *Naturalbezüge*, *Quiescentbezug*) **2.** ozir **3.** dobava **4.** nabava, nakup, naročilo **5.** prejemanje **6.** vselitev **7.** prevleka ◇ stehende Bezüge – stalni prejemki systemmäßige Bezüge – stalni prejemki (*trdno (po sistemu) ustanovljeni prejemki avstrijskih uradnikov so bili: plače (Gehalte), *opravni (funkcijski) prikladi (Functionszulagen) in *dejalnostni (aktivnostni) prikladi (Activitätszulagen)) (→ *Rangsglassen*) in Bezug auf jmdn./etwas – z ozirom na (koga/kaj), zastran (koga/česa) mit/unter Bezug auf etwas – sklicujoč se na (kaj), z ozirom na (kaj), oziraje se na (kaj), nanašajoč se na (kaj) (*pozivno na) Bezug nehmen auf etwas – sklicevati se na (kaj)

Bezugaufbesserung f dodatek k prejemkom, »izboljšava« prejemkov (*priboljšek)

bezüglich – **1.** glede na (kaj), z ozirom na (kaj), zadevajoč, nanašajoč se na (kaj) (*v sadévkú) **2.** dotičen, zadeven

Bezugnahme – mit/unter

Bezugnahme auf etwas – sklicujoč se na (kaj), z ozirom na (kaj), oziraje se na (kaj), nanašajoč se na (kaj) (*pozivno na, nanašaje se (na))

bezugnehmend (→ *Bezugnahme*)

Bezugsquelle f dobavni vir, dobavitelj

Bezugsrecht n pravica do prejemanja (npr. pokojninskega ali preskrbninskega užitka)

Bezugsschein m nakaznica, karta

bezw. = beziehungsweise
(→ *beziehungsweise*)

bezwecken – nameravati

bezwingen – premagati, osvojiti
(→ *Feind, Festung*)

Bezwinger m zmagovalec

Bezwingung f **1.** zмага **2.** zadušitev
3. osvajanje, osvojitvev

Bf. = Bischof (→ *Bischof*)

BGB = Bürgerliches Gesetzbuch n
civilni zakonik

Bibel f Sveto pismo, Biblija

Biberhut m kastorec (kosmat klobuk
iz bobrove dlake)

Bibliothek f knjižnica (*bukvarnica)
(→ *Leihbibliothek, Lesebibliothek,*
Nationalbibliothek)

bieder – vrl, pošten

Biederkeit f vrlost, poštenost

Biedermann m vrl človek, poštenjak

Biedermeier n **1.** udobno
malomeščansko življenje v
predmarčni dobi (1816–1848),
bidermajer **2.** umetniški slog v
predmarčni dobi (1816–1848),
bidermajer

biegen (bog, hat/ist gebogen) –
1. upogibati, upogniti, zvijati, zviti
2. zaviti

Biene f čebela

Bienenhaus n čebelnjak

Bienenstock m panj

Bienenvolk n čebelja družina

Bienenzucht f čebelarstvo
(*čebeloreja)

Bienenzüchter m čebelar
(*čebelorejec)

Bier n pivo (*vol, ol) (→ *Export-Bier,*
Faßbier, Flaschenbier, Lagerbier,
Märzen-Bier) ◇

Fassung des Biers – polnjenje piva
(v sode)

Bier brauen – variti pivo

Bierbrauer m pivovar (*pivar)

Bierbrauerei f pivovarna ◇
Koslersche Bierbrauerei
(Laibach) – Kozlerjeva pivovarna
(*Koslerjevo pivarno v Ljubljani
sta leta 1867 ustanovila
brata Kosler – kasneje se je
preoblikovala v delniško družbo
»Union«)

Biergarten m pivnica z vrtom

Biergeld n **1.** davek od piva (*davšina
od ola) **2.** denar za pivo, napitnina

Bierhalle f pivnica (*pivarna)

Bierschank m pivotoč

Biertischpolitiker m gostilniški
politik (človek, ki veliko govori o
politiki, vendar pa se nanjo slabo
razume), politikaster

Bierzwang m vsiljevanje piva
podložnikom (s strani gospostva)

bieten (bot, hat geboten) – **1.** nuditi,
dati (→ *Gelegenheit*) **2.** podati
(→ *Hand*) **3.** voščiti
(→ *Morgen, Tag*) **4.** povzročati
(→ *Schwierigkeit*) **5.** izraziti
nasprotovanje (→ *Paroli, Spitze,*
Stirn, Trotz)

Bifang m ogon (del njive med
razoroma)

bigott – pobožnjaški, licemerski

bilateral – dvostranski, bilateralen

Bilch m polh

Bilchmaus (→ *Bilch*)

Bild n **1.** slika, podoba (→ *Lichtbild*)
2. kip ◇
lebendes Bild (tableau vivant)

– živa slika, živa podoba, tabló (simbolna ponazoritev z živimi igralci, ki se ne gibljejo in ne govorijo,
treues Bild – resnična podoba
im Bilde sein – biti obveščen, biti informiran

bilden – 1. tvoriti, narediti (→ *Spalier*) 2. ustanoviti, oblikovati, sestaviti (→ *Kabinet, Regierung*) 3. izobraziti (*omikati) (→ *Geist*)

bilden, sich – izobraževati se

Bilderbuch n slikanica

Bildersturm m gibanje, ki je nasprotovalo čaščenju nabožnih podob, ikonoklazem

Bilderverehrung f čaščenje nabožnih podob, ikonolatrija

Bildformer (→ *Bildner*)

Bildhauer m kipar (*kipotvorec)

Bildhauerei f kiparstvo (*kipotvorstvo)

Bildner m 1. podobar 2. izobraževalec, prosvetitelj

Bildsäule (→ *Bildstock*)

Bildschnitzer m rezbar

Bildstock m 1. nabožno znamenje 2. kliše

Bildung f 1. izobrazba, omika (→ *Schulbildung*) 2. izobraževanje, prosveta (*omikávanje) (→ *Fortbildung*) 3. ustanovitev (*naprava) 4. tvorba, sestava (→ *Kabinettsbildung, Neubildung, Regierungsbildung*) 5. upodabljanje, upodobitev ◊
in Bildung begriffen – v ustanavljanju

Bildungsanstalt f izobraževalni zavod, izobraževalna ustanova, šola (*izobraževališče, učilišče, učilnica, odredjalništvo) (→ *Lehrerbildungsanstalt*)

Bildungsbürger m meščan po izobrazbi

Bildungsbürgertum n meščanstvo po izobrazbi

bildungsfähig – sposoben za šolanje (*izobrazen)

Bildungsfähigkeit f sposobnost za šolanje (*izobraznost)

Bildungsgrad m stopnja izobrazbe

Bildungskurs m izobraževalni tečaj (na podlagi *Zakona z dne 14. maja 1869, s katerim se ustanovljajo načela za poučevanje v ljudskih šolah (državni ljudskošolski zakon) / Gesetz vom 14. Mai 1869, durch welches die Grundsätze des Unterrichtswesens bezüglich der Volksschulen festgestellt werden (Reichs-Volksschulgesetz)*), je izobraževalni tečaj za bodoče učitelje, ki so se izobraževali na učiteljskih, trajal štiri leta) (→ *Zeugnis*)

bildungslos – neuk

Bildungsstufe f izobraževalna stopnja (*stopnja omike)

Bildungsverein m izobraževalno društvo, prosvetno društvo

Billard n biljard

Billard-Kugel f biljardna krogla

Billet n 1. vstopnica (→ *Freibillet*) 2. vozovnica (→ *Fahr билет, Retourbillet, Tourbillet, Tour- und Retourbillet*) 3. pismo (→ *Handbillet*) 4. listek (→ *Wunsch-Erlaß-Billete*) 5. list (→ *Quartierbillet*) 6. pisno vabilo, biljet

Billeteur m pregledovalec vstopnic, biljeter

billig – 1. cenen (→ *Zahlung*) 2. pravičen, upravičen, primeren (*pravšen, prilíčen) (→ *Preis, Weise*) ◊

recht und billig sein – biti pravično,
biti primerno

billigen – odobravati

billigermassen (→ *billigerweise*)

billigerweise – upravičeno, primerno

Billigkeit f **1.** cenenost **2.** pravičnost,
upravičenost, primernost ◇
der Gebühr und Billigkeit nach –
kot se spodobi in je upravičeno
wider alle Billigkeit und
Gerechtigkeit – povsem
neupravičeno in nepravično

Billigung f odobravanje, odobritev,
potrditev, upravičenost ◇
Billigung finden – naleteti na
odobravanje

Binde f **1.** povoj **2.** kravata **3.** vložek

binden (band, hat gebunden) –
1. vezati, povezati, povezovati **2.**
privezati **3.** zavezati (koga) k (čemu)

bindend – obvezen (→ *Marschrouté*),
obvezujoč, zavezujoč (→ *Beschluß*)

Binder m **1.** vezač (→ *Buchbinder*,
Bürstenbinder) **2.** sodar (→
Faßbinder)

Bindung f **1.** zveza, vez, spoj **2.**
obveznost

binnen – v, v teku, v roku, najpozneje
v ...
binnen Kurzem – v kratkem

Binnenschiffahrt f rečna plovba

Binnenstadt f celinsko mesto

Binnenvölker pl celinska ljudstva

Binokel n **1.** dvoočnik, ščipalnik
(očala), binokel **2.** daljnogled za
obe očesi, binokel

Bioskop n kinodvorana, kino, bioskop

Bioskoptheater (→
Kinematographentheater)

Birke f breza

Birnbaum m hruška (drevo)

Birne f **1.** hruška (sadež) **2.** žarnica
3. butica

Bischof m škof (→ *Chorbischof*,
Erzbischof, *Fürstbischof*,
Suffraganbischof, *Titularbischof*,
Weibbischof)

bischöflich – škofijski (→ *Seminar*,
Visitation)

Bischofssitz m sedež škofije

bisher – doslej, dozdej (*dosihmal,
dosorej)

Bistum n škofija (→ *Erzbistum*,
Fürstbistum, *Suffraganbistum*)

Bittage pl prošnji dnevi (4 dnevi v
cerkvenem letu – sv. Marko (25.
april) in trije dnevi pred praznikom
Jezusovega vnebovhoda – so bili
namenjeni prošnji za dobro letino
in blagoslov pri delu; bogoslužje
je bilo sestavljeno iz prošnjega
obhoda oz. procesije (*Bittgang*/
Bittprozession) z molitvijo litanij
vseh svetnikov in maše, ki je imela
poseben obrazec s prošnjimi
molitvami (*Bittamt*/*Bittandacht*))

Bittamt (→ *Bittandacht*)

Bittandacht f maša prošnjih dni,
pobožnost prošnjih dni (→ *Bittage*)

Bitte f prošnja ◇
inständige Bitte – roteča prošnja,
rotenje
jmds. Bitte abweisen – zavrniti
prošnjo (koga)
eine Bitte ergeht an ... – prošnja je
naslovljena na ...
die Bitte erhören – uslišati prošnjo
jmds. Bitte gewähren – ugoditi
prošnjo
die ergebene (ergebenste) Bitte

stellen – ponižno (najponižneje)
 prositi
 eine Bitte tun – prositi
 eine Bitte wagen – drzniti se prositi
 einer Bitte willfahren – ugoditi
 prošnji
 einer Bitte Raum geben – ugoditi
 prošnji

bitten (bat, hat gebeten) – prositi
 (→ *Ehrfurcht, ehrfurchtsvoll, Gast, gelegentlich, Gnade, Zuspruch*)
 Ich lasse (ihn) bitten. – Recite
 (mu), naj vstopi.

bitter – grenak

Bitter m prosilec

Bitterin f prosilka

Bittfahrt f božja pot, romanje

Bittgang m **1.** prošnji obhod, procesija
2. romanje **3.** izročitev prošnje

Bittgesuch n prošnja

bittlich – **bittlich angehen/anlangen/ einkommen/ersuchen/werden** – zaprositi za (kaj), podati prošnjo, vložiti prošnjo

Bittprozession f prošnji obhod, procesija

Bittschrift (→ *Bittgesuch*)

Bittsteller m prosilec (*prošnik, prošnjik, prosec, prosivec)

Bittwerber (→ *Bittsteller*)

bizar – čuden, čudaški, nenavaden, bizaren

Blachfeld n planjava, ravnina, raván

Blähung f napihnjenost

Blamage f osramotitev, osmešenje, blamaža

blamieren – osramotiti, osmešiti, blamirati

blank – **1.** čist (→ *Lüge*) **2.** svetel (→ *Tag*), svetleč (→ *Metal*) **3.** gol (→ *Erde, Säbel, Waffe*) ◇

blank gehen – hoditi brez plašča

blank sein – biti brez denarja, biti suh

Blankett (→ *Blanquett*)

Blankovollmacht f neomejeno pooblastilo

Blankwaffe f hladno orožje

Blanquett n nepopisan list (*golica), tiskovina (*tiskanica), blanket

Blase f sečni mehur (→ *Harnblase*)

blasen (blies, hat geblasen) –

1. pihati **2.** trobiti (→ *Alarm,*

Appell, Rückzug) **3.** igrati na pihala

(→ *Horn*)

Blasenausschlag m mehurčasti izpuščaj (*mehurjevka)

Blasenlähmung f odpoved sečnega mehurja, mrtvoud mehurja (→ *Harnblasenlähmung*)

Blasensteine pl kamni v sečnem mehurju

blasenziehend – mehurjast, čirast (tudi snov, ki povzroča mehurje oz. čire) (→ *Vesikantien*)

Blasgalgen m meh

Blashorn n rog

blasiert – **1.** ravnodušen, zdolgočasen, otopel, apatičen **2.** domišljav, aroganten

Blasiustag m god sv. Blaža: 3. februar

Blasphemie f bogokletje, blasfemija

Blatt n **1.** list **2.** časopis, list (→ *Abendblatt, Amtsblatt, Ankündigungsblatt, Anzeigeblatt, Flugblatt, Gesetzblatt, Grundbuchblatt, Inscriptionsblatt, Intelligenzblatt, Meldeblatt,*

- Merkblatt, Mitteilungsblatt, Regierungsblatt, Tag(e)blatt, Verordnungsblatt, Wochenblatt*) ◇
 fliegende Blätter – nevezani listi
 öffentliche Blätter – časopisi, novice
 Das Blatt hat sich gewendet. –
 Situacija se je popolnoma
 spremenila.
- blattern** – preboleti koze
- Blattern** pl koze (*osepnice) (variola)
 (→ *Schafblattern*)
- Blattgold** n zlato v lističih
- blattiert** (→ *plattiert*)
- Blattsilber** n srebro v lističih
- blau** – plav (→ *Montag*), moder
 (→ *Blut, Fabne*)
- Blausucht** f modrikavost (kot
 posledica srčnih okvar)
- Blech** n pločevina (*pleh)
- Blechblasinstrument** n pihalni
 instrument (*plehasti instrument),
 pihalo
- Blehdach** n pločevinasta streha
- Blechharmonie** f pihalna godba
- Blechmusik** f godba na pihala
- Blei** n svinec
- Bleibe** f prebivališče
- bleiben** (blieb, ist geblieben) – 1. ostati
 (→ *Abhängigkeit, Anwendung, Betracht, Betrieb, Bewegung, freistellen, Gefahr, Leib, Minorität, Ruder, Sache, Schwebe, Stange, Verbindung*) 2. ostati na bojnem
 polju, pasti v boju
- bleibend** – 1. stalen, stanovitven
 (→ *Rubestand, Wohnsitz*) 2. stalno
 (→ *angestellt, Ansässige/r*)
- Bleiberger Bergwerks-Union** –
 Plajberška rudarska zveza (leta
- 1868 ustanovljena zveza je
 povezala rudnike svinca, tudi
 Mežico)
- bleichen** – 1. beliti (→ *Leinwand*)
 2. obledeti
- Bleichsucht** f slabokrvnost (*bledica,
 bleđa bolezen) (anaemia)
- bleichsüchtig** – slabokrven (*bledičen)
 (pallidus, caesius)
- blenden** – 1. oslepiti (kazen)
 2. preslepiti, ukaniti
- Blendung** f 1. oslepitev 2. preslepitev,
 ukana
- Blendwerk** n slepilo
- blessieren** – 1. raniti 2. poškodovati
- Blessiertenmedaille**
 (→ *Verwundetenmedaille*)
- Blessiententräger** m nosač ranjencev
- Blessierten-Transports-Colonne** f
 četa za prenos ranjencev, krdelo za
 prenos ranjencev
- Blessierte(r)** m 1. ranjenec
 2. poškodovanec
- Blessur** f 1. rana 2. poškodba
- blind** – 1. slep 2. lažen (→ *Alarm, Feueralarm, Patrone*)
- Blindenanstalt** f zavod za slepe
- Blindenstiftung** f ustanova za slepe
- Blindgänger** m neeksplodiran
 izstrelek, slep izstrelek (npr. slepa
 bomba)
- blindlings** – slepo, nepremišljeno
- Blitz** m 1. blisk 2. strela
- blitzen** – bliskati se
- Blitzkrieg** m bliskovita vojna
- Blitzschlag** m udar strele, strela
- Blitzstrahl** m strela

Block m **1.** skupina, blok **2.** klada, panj, hlod **3.** sklalnina

Block-Fahrscheine pl blokovni vozniki listi (blokovni vozniki listi za znižano ceno so bili uvedeni 1. januarja 1902 za potnike ljubljanske cestne železnice)

Block-Fahrscheinheft n blokovni zvezek z vozniki listi (za potnike ljubljanske cestne železnice) (→ *Block-Fahrscheine*)

Blockade f zapora, blokada

blockfrei – neuvrščen (→ *Staat*)

Blockfreiheit f neuvrščenost

Blockhaus n **1.** bunker **2.** brunarica

blöde – **1.** slaboumen, bebast **2.** neumen, bedast **3.** slaboviden (→ *Auge*) **4.** plašen, boječ

Blöde(r) m slaboumnež, bebec (*slaboumnik, trapec)

Blödsinn m **1.** slaboumnost, bebavost **2.** neumnost, bedarija, nesmisel

blödsinnig – **1.** slaboumen, bebast **2.** neumen, bedast, nesmiseln

Blödsinnigkeit (→ *Blödsinn*)

bloß – **1.** le, samo **2.** gol (→ *Hand*) **3.** prost (→ *Auge*) ◇
Bloß nicht! – Le tega ne!
Fahr bloß nicht zu schnell! – Da le ne boš vozil prehitro!

bloßfüßig (→ *barfüßig*)

Blumbesuch m paša (G I. 355)

Blumbesuchrecht n pašna pravica (→ *Blumbesuch*)

Blume f cvetlica ◇
Blumen gehen ein – cvetlice se posušijo
etwas durch die Blume sagen – namigniti, namigovati

Blumengarten m cvetlični vrt

Blumensprache f namigljivo govorjenje

Blumen- und Kranzspenden pl darovano cvetje in venci

Bluse f **1.** bluza **2.** suknja (del vojaške uniforme) (→ *Feldbluse*)

Blut n kri ◇

Zersetzung des Bluts – razkroj krvi (→ *Blutsetzung*)

Blut und Boden – »kri in zemlja« (nacionalsocialistična sintagma o povezavi naroda in zemlje)

blaues Blut – modra kri, plemiški izvor

böses Blut erzeugen/machen/schaffen – povzročiti hudo kri
junges Blut – **1.** mladenič

2. mladenka

kalttes Blut bewahren – ohraniti mirno kri

Blut spenden – darovati kri
das Blut stillen – ustaviti krvavitev in Fleisch und Blut übergehen – preiti v meso in kri, postati samoumevno, uveljaviti se
Gut und Blut für Kaiser und Vaterland weihen – žrtvovati premoženje in življenje za cesarja in domovino

das Blut gerät in Wallung – kri zavre

Blutarmut f malokrvnost

Blutbad n pokol, klanje, prelivanje krvi (*mesarsko klanje, krvolitje) ◇
ein Blutbad anrichten – povzročiti prelivanje krvi

Blutbann m *višja sodna oblast* (V 198), krvno sodstvo (→ *Blutgericht*)

Blutbrechen n bljuvanje krvi

Blutbühne f morišče (*pogubišče, morišče)

- Blüte** f **1.** cvet **2.** razcvet, razmah ◇
die Blüte der hiesigen Gesellschaft
– cvet tukajšnje družbe
in der Blüte der Jugend – rosno
mlad
- Blutegel** m pijavka
- bluten** – krvaveti
- Blütenlese** f cvetober (*cvetnik), izbor,
antologija
- Blutfluß** m krvotok (ženska bolezen:
nenavadna, nepričakovana
krvavitev iz nožnice)
- blutfremd** – popolnoma tuj
- Blutgeld** n **1.** krvnina, spravnina
(→ *Webergeld, wergeld*) **2.** nagrada
za izsleditev zločinca
- Blutgericht** n krvno sodišče, sodišče s
praviciami krvnega sodstva (*krvava
sodba, naglavna sodba, krvava
rihta)
- Blutgerichtsbarkeit** f krvno sodstvo
- Blutgerüst** n krvniški oder (*krvavi
oder, morilni oder), morišče
- Bluthusten** m krvavi kašelj
- blutig** – krvav (→ *Gefecht,*
Zusammenstoß)
- Blutigel** (→ *Blutegel*)
- Blutlauf** m krvava griza
- Blutleere** f nezadostna
prekrvavljenost, brezkrvnost
- Blutrache** f krvno maščevanje
- Blutsadel** m rodovno plemstvo
- Blutsbefreundte** pl krvni sorodniki
- Blutschande** f **1.** krvoskrvnost, incest
2. krvoskrvno razmerje med
pripadniki t. i. arijske in židovske
rase (po nacionalsocialistični rasni
ideologiji)
- Blutsfreund** m sorodnik, žlahtnik
- Blutsfreundin** f sorodnica, žlahtnica
- Blutsfreundschaft** f sorodstvo, žlahta
- Blutstätte** f morišče
- Blutstauung** (→ *Blutstockung*)
- Blutstockung** f zastoj krvi
- Blutsturz** m huda krvavitev (iz
pljuč oz. celotnih dihalnih poti,
prebavnega trakta, maternice)
(*odtok krvi, krvotok)
(→ *Lungenblutsturz*)
- Blutsverwandte(r)** m krvni sorodnik
- Blutsverwandtschaft** f krvno
sorodstvo
- Bluttat** f umor, uboj
- Bluttaufe** f krvavi krst
- Blutung** f krvavenje, krvavitev
(→ *Darmblutung, Lungenblutung*)
- Blutunterlaufung** f podpludba
- Blutvergießen** n prelivanje krvi ◇
unnötiges Blutvergießen vermeiden
– preprečiti nepotrebno prelivanje
krvi
- Blutvergiftung** f zastrupitev krvi
(*utrovljenje krvi), sepsa
- Blutzehebent** m desetina v živalskem
prirastku (G II. 251)
- Blutzersetzung** f razkroj krvi
(*razkrojenje krvi)
- Blutzeuge** m mučenec, mučenik
(*marternik, kervava priča)
- b. m.** = **brevi manu** (→ *brevi manu*)
- Bm.** = **Bistum** (→ *Bistum*)
- B. N.** = **Banknote** (→ *Banknote*)
- BND** = **Bundesnachrichtendienst**
m Zahodnonemška obveščevalna
služba

B. O. = Bezirksobrigkeit(→ *Bezirksobrigkeit*)**Boa** f **1.** udav **2.** dolg krznen damski šal**Bock** m **1.** oven (→ *Schafbock*) **2.** sedež pri kočiji (*kozol) (→ *Kutschbock*)**Boden** m **1.** tla (→ *Brettelboden, Fußboden, Parkettboden*) **2.** zemlja, prst (→ *Lehmboden, Torfboden*) **3.** področje **4.** dno **5.** podlaga **6.** podstrešje (→ *Dachboden*)**7.** strop (→ *Dippelboden, Döbelboden, Sturzboden, Tippelboden, Tramboden*)**8.** skedenj (→ *Heuboden*)**9.** gumno (→ *Dreschboden*) **10.** kašča (→ *Getreideboden, Schüttboden, Traidboden*) ◇

Blut und Boden – »kri in zemlja« (nacionalsocialistična sintagma o povezavi naroda in zemlje)

Grund und Boden – zemlja, svet nahrhafter Boden – rodovitna zemlja

Bewirtschaftung des Bodens – obdelovanje zemlje

Erträglichkeit des Bodens – donosnost tal

auf dem Boden des Gesetzes – na zakoniti podlagi

auf dem Boden der Verträge – na temelju pogodb

im Wippacher Boden – na Vipavskem

auf Möttlinger Boden – na Metliškem (v Beli krajini)

den Boden bebauen/bestellen/bewirtschaften – obdelovati zemljo

den Boden reiben – ribati tla

jeden Fußbreit Boden verteidigen – braniti vsak pedenj zemlje

am Boden zerstört sein – biti popolnoma izčrpan

an Boden gewinnen – razširiti se, krepiti se, naraščati

seinen Feind zu Boden legen –

1. premagati sovražnika **2.** ubiti sovražnika

zu Boden sinken/stürzen – zgruditi se

jmdn. zu Boden strecken – položiti (koga) na tla

bis auf den Boden einäschern – upepeliti do tal

Bodenbeschaffung f značilnosti tal**Bodengeschoß** n pritličje**Bodenkammer** f podstrešna soba (*podstrešnica, gornja izba, gornjica)**Bodenkultur** f **1.** obdelovanje zemlje, kmetijstvo, kmetovanje, poljedelstvo **2.** kmetijski pridelki, poljski pridelki ◇

Schutz der Bodenkultur – zaščita kmetijskih pridelkov (*varstvo zemljiških pridelkov)

bodenlos – neskončen, brezmejen, brezкраjen**Bodenraum** m podstrešni prostor**Bodenreform** f zemljiška reforma, agrarna reforma**Bodenschätze** pl rudna bogastva (*zemeljski zakladi)**Bodenuhr** f podna ura**Bodenzimmer** (→ *Bodenkammer*)**Bodung** f kad, čeber (*bedenj)**Bogen** m **1.** lok (→ *Triumpfbogen*)**2.** pola (→ *Umschlagsbogen*) ◇

in Bausch und Bogen –

1. vse skupaj **2.** pavšalno**Bogenlampe** f obločnica**Bogenöffnung** f obločna odprtina (pri mostu)**Bogenschütze** m lokostrelec

Bogner m izdelovalec lokov in samostrelav

Bohle f deska, ploč

Böhmen n Češka

bohren – vrtati

Bohrmaschine f vrtalni stroj, vrtalnik

Böller (→ *Pöller*)

Bollette f pobotnica, potrdilo o plačilu, boleta (carinska boleta, davčna boleta, trošarinska boleta) (→ *Fahrbollette, Valor-Bollette*)

Bollwerk n okop, utrdba

Bolschewismus m boljševizem

Bolzen m **1.** puščica, strelica **2.** zatič, čep

Bolzschützengesellschaft (→ *Gesellschaft*)

Bombarde f top za kamnite krogle (od 14. do 16. stoletja), bombardarda

Bombardement n bombardiranje

Bombardier m topničar, bombardir

bombardieren – bombardirati

Bombe f bomba (→ *Atombombe, Brandbombe, Fliegerbombe, Gasbombe, Stinkbombe, Wasserstoffbombe, Zeitbombe*) ◇
Bomben abwerfen – odvreči bombe mit Bomben belegen/bewerfen – bombardirati

Bombenangriff m bombni napad, zračni napad

Bombenflieger m bombnik (letalo)

Bombenflugzeug (→ *Bombenflieger*)

Bomber (→ *Bombenflieger*)

Bonapartismus m bonapartizem (politična usmeritev v Franciji, ki se je zavzemala za ponovno oblast dinastije Bonaparte)

Bonhomie f dobrodušnost

Bonhomme m dobrodušnež

Bonifikation f **1.** odškodnina, povračilo, bonifikacija **2.** ugodnost, boniteta

bonifizieren – odškodovati, bonificirati

Bonität f **1.** ugodnost, korist, boniteta **2.** stopnja rodovitnosti tal **3.** gospodarska zanesljivost države

Bonitätsklasse f kakovostni razred, bonitetni razred

Bonn n **1.** Bonn – do leta 1990 glavno mesto ZRN **2.** Bonn – sinonim za politiko ZRN

Bonne f varuška, vzgojiteljica (običajno manj izobrazena kot guvernanta) (*odgojilka, bona)

Bonvivant m dobroživec, bonvivan

Bonze m funkcionar (slabšalno), »velika živina«

Boot n čoln (→ *Dampfboot, Kanonenboot, Segelboot, Tauchboot, Torpedoboot, U-Boot, Unterseeboot*)

Bord m **1.** rob **2.** krov ◇
an Bord gehen – vkrcati se etwas über Bord werfen – zavreči (kaj)

Bordell n javna hiša, bordel

bordiert – obrobjen, bordiran

Borg m posojilo, up, upanje ◇
auf Borg nehmen – vzeti na pósodo

borgen – **1.** izposoditi si **2.** posoditi (komu)

Borger m posojevalec

Borgschaft (→ *Borg*)

Borgung f posojanje (*upanje)

borniert – neumen, zabit, omejen, borniran

Borniertheit f neumnost, zabitost, omejenost, borniranost

Börse f **1.** borza (H 44, 63) **2.** mošnja

Börsendeputation f borzna deputacija (H 44, 63)

Börsensturz m nenaden padec borznih tečajev

Borstenhaar n šetine

Borstentier n ščetinar, prašič

Borstenvieh n ščetinarji, prašiči

Borte f **1.** pramen, trak **2.** pletenica (iz več pramenov spleten trak na uniformah)

bösartig – **1.** hudoben, zloben **2.** zločest (→ *Krankheit, Neubildung*)

Böschung f brežina, pobočje, nasip, naklon

Böschungsmauer f podporni zid (*škarpa)

böse – **1.** hudoben, zloben (→ *Feind, Geist, Gemüt, Vorhaben, Vorsatz*) **2.** jezen ◇ Anschlag zum Bösen – napeljevanje k hudobnemu dejanju (*snovanje, kovarstvo)

Bösewicht m hudobnež, hudodelec, zločinec, lopov, baraba

boshaft – **1.** hudoben, zloben **2.** hudobno, zlobno, zlonamerno (→ *Beschädigung*)

Bosheit f hudobija, zloba

böswillig – zlohoten, hudoben

Böswillige(r) m zlohotnež, hudobnež

Bot (→ *Angebot*)

Bote m sel, glasnik (*vestnik, poslanec, poročnik, pot) (→ *Bestellbote, Dienstbote, Dienstboten, Eilbote, Friedensbote, Gewaltbote, Laufbote, Neuigkeitsbote, Sendbote,*

Strafbote, Vorbote, Zustellbote) ◇ reitender Bote – sel na konju

Botenfahrt f poselna vožnja, vozna selska pošta (dnevnik *Laibacher Zeitung* poroča 9. marca 1870, da bo jezdno pošto (Reitpost) med Litijo in Novim mestom, ki se v Litiji navezuje na nočne vlake, nadomestila vozna selska pošta (Botenfahrt) – poštni voz bo prirejen tudi za prevažanje potnikov)

Botengang m poselni pot (→ *Botenpost*)

Botenlohn m potnina, hodarina, selnina

Botenpost f poselna pošta (poselna pošta je obstajala npr. na relaciji Ljubljana–Kočevje in Ljubljana–Kamnik) (*potovska služba, pešni pot)

Botenregister n seznam naslovnikov (naslovniki, katerim je sel odnesel uradni dopis v branje in podpis)

Botenwesen n poslanstvo, selstvo

Botin f odposlanka (*poslanka)

Botmäßigkeit f **1.** oblast **2.** podložnost, odvisnost

Botschaft f **1.** poslanstvo, odposlanstvo **2.** veleposlaništvo **3.** poslanica, sporočilo, naznanilo (→ *Friedensbotschaft, Heilsbotschaft, Hiobsbotschaft*)

frohe/gute Botschaft – veselo oznanilo, odrešenjsko oznanilo, evangelij

Botschafter m **1.** odposlanec, poslanik **2.** veleposlanik

Böttcher m sodar (*čebrar, škafar, bednjar)

Böttcherei f sodarstvo (*čebrarija,

- škafarija, bednarija)
Bottich m kad, čeber (*bedenj)
Bottung (→ *Bottich*)
Boudoir n ženska sobica, budoar
Bouffonerie f šala, burka
Bouillon f mesna juha, bujon
Bouquet n šopek, pušeljč
Bourgeois m buržuj
Bourgeoisie f buržoazija
Bouteille f steklenica
Bouton m gumb
Boykott m prekinitiv odnosov, bojkot
boykottieren – prekiniti odnose, bojkotirati
Bracelett n zapestnica
brach – neobdelan (*na ledini, v/na prahi) ◇
 brach liegen – biti neobdelan (→ *Brachacker*)
 brach liegen lassen – pustiti (njivo) neobdelano (→ *Brachacker*)
Brachacker m neobdelana njiva, praha
Brache (→ *Brachacker*)
brachen – orati in pustiti njivo nekaj časa neobdelano (*v praho orati, prašiti)
Brachet (→ *Brachmonat*)
Brachialgewalt f fizično nasilje, brahialno nasilje ◇
 mit Brachialgewalt – nasilno, z brahialno silo
Brachmonat m junij, rožnik
Bracke f prečka (pri vozu)
Bräudl n brajda
bramarbasieren – bahati se
Bramarbasieren n bahaštvo
Brancardwagen m prtljažni voz
Branche f veja, panoga, stroka, branža (→ *Militärbranche, Montursbranche, Verpflegsbranche*)
Brand m **1.** požar **2.** požig (→ *Mordbrand*) **3.** prisad (odmiranje tkiva) (*mrtvina, snet), gangrena (gangraena) (→ *Gasbrand, Gedärmebrand, Lungenbrand, Milzbrand, Wundbrand*) **4.** snet (rastlinska bolezen) **5.** ožig ◇
 äußerer Brand – zunanji prisad (gangraena externa)
 gelber Brand – zlatenica (pri novorojenčkih)
 heißer Brand – *vroči snet (prisad) (vnetje večjega obsega)
 innerer Brand – notranji prisad (gangraena interna)
 kalter Brand – *mrzli snet (prisad) (tkivo je popolnoma odmrlo in uničeno)
 Brand legen – podtakniti požar, zažgati
 in Brand setzen/stecken – podtakniti požar, zažgati
Brandacker m ugar (G I. 220) (njiva, nastala s požiganjem gozda)
Brandbombe f zažigalna bomba
Brandbrief m **1.** pogorelsko pismo, pogorelski list (potrdilo pogorelca) **2.** požigalno pismo (grožnja s požarom)
Brandherd m žarišče
brandig – snetljiv (→ *Korn*)
Brandigkeit f snetljivost
Brandleger m požigalec
Brandlegung f požig, zažig (→ *Verbrechen*)
Brandma(h)l n vžgano znamenje (običajno na hrbtu kaznjenca) (→ *Strafzeichen*)

brandma(h)len vžgati znamenje
(običajno na hrbtu kaznjenca)
(→ *Strafzeichen*)

brandmarken – ožigosati, vžgati
(→ *Strafzeichen*)

Brandmarkung f ožigosanje, vžiganje ◇
öffentliche Brandmarkung – javno
vžiganje sramotilnega znamenja
(kazen, ki sta jo predvidevala
*Kröni sodni red cesarice Marije
Terezije / Constitutio Criminalis
Theresiana* iz leta 1769 in *Obči
zakon o hudodelstvih in njihovem
kaznovanju / Allgemeines Gesetzbuch
über Verbrechen und derselben
Bestrafung* cesarja Jožefa II. z dne
13. januarja 1787) (→ *Strafzeichen*)

Brandopfer n **1.** žgalna daritev
(*žgalna žrtev) **2.** žrtev požara

Brandordnung f požarni red, gasilni
red

Brandpfahl m grmadni kol

Brandplatz m kraj požara, požarišče

Brandrede f hujskaški govor

Brandschaden m požarna škoda

Brandschaden-Versicherung f
protipožarno zavarovanje
(*zavarovanje zoper škodo po ognji)

brandschatzen – izsiliti denar z
grožnjo požiga (mesta) (*naložiti
požigavščino)

Brandschatzung f požigalščina
(odkupnina, izsiljena od mesta
z grožnjo požiga) (*paležina)
(→ *Brandschatzungsgeld*)

Brandschatzungsgeld n požigalščina
(V 316)

Brandspritze f gasilska brizgalna
(*brizgalka)

Brandstätte f **1.** pogorišče **2.** ognjišče,
dom

Brandstifter m požigalec

Brandverhütung f *preprečevanje
požarov* (H 35)

Brandwirtschaft f požigalništvo

Brandwunde f opekline

Branntwein m žganje ◇
Branntwein brennen – žgati žganje

Branntweinbrenner m žganjar
(*žganjekuhar, žganjekuh, žganjevec)

Branntweinbrennerei f **1.** žganjarna
(*žganjekuha) **2.** žganjarstvo

Branntweiner (→ *Branntweinbrenner*)

Branntweinerzeuger (→
Branntweinbrenner)

Branntweingeist m žganjevec (pijača,
katere poglavitni sestavni del je
žganje)

Branntweinschenke f žganjarija,
žganjetoč (*šnopsarija)

Branntweinschenker m žganjetočnik,
žganjetočilec (→ *Genossenschaft*)

Branntweinzwang m vsiljevanje
žganja podložnikom (s strani
gospodstva)

Brasselett (→ *Bracelett*)

braten (briet, hat gebraten) – peči (→
Maroni)

Bräu n pivo

Brauch m **1.** uporaba, raba **2.** šega,
običaj

brauchen – potrebovati

Brauchwasser n voda za uporabo

brauen – variti (→ *Bier*)

Brauerei f **1.** pivovarstvo (*olarstvo) **2.**
pivovarna (→ *Bierbrauerei*)

**Erste einheimische Bierbrauerei
G. Auer's Erben in Laibach** – Prva
domača pivovarna G. Auerjevih
dedičev v Ljubljani (ust. leta 1854)

- Brauhaus** n pivovarna
(*olarnica, pivarnica)
- braun** – 1. rjav 2. nacionalsocialističen
- Bräune** f 1. rjava barva 2. davica
(→ *Halsbräune, Rachenbräune*) ◇
häutige Bräune – davica (*vratca,
krup, golte, gulte) (dyphteria)
- Braune(r)** m rjavec, kostanjevec
(konj kostanjeve barve)
- Braunhemd** n 1. rjava srajca –
del uniforme nacionalsocialistov
v Nemčiji 2. rjavosrajčnik,
nacionalsocialist
- Braunkohle** f rjavi premog
- Brause** f prha
- Brausebad** n pršna kopel
- Braut** f nevesta
- Brautausstattung** f nevestina oprava
(*oprema za neveste, oprema
nevest), bala (*bališče)
- Brautführer** m drug
- Brautführerin** f družica
- Bräutigam** m ženin
- Brautkind** n otrok, ki so ga položili
na kolena nevesti ob vstopu v
ženinovo hišo
(*nakolenče, nakolenčič)
- Brautkranz** m venček na čelu neveste
- Brautleute** pl ženin in nevesta
- Brautstand** m zaročni stan (čas od
zaroke do poroke)
- Brautteil** m eden od zaročencev
- Brauttoilette** f poročna obleka
(neveste)
- Brautwerber** m snubec
- Brautwerbung** f snubitev
- brav** – 1. priden 2. pošten, pravičen 3.
hraber, pogumen, vrl (→ *Kerl*)
- Bravade** f junačenje, predrznost
- bravieren** – upirati se, kljubovati
- Bravoruf** m klic odobravanja,
odobravanje
- Bravour** f 1. junaštvo, hrabrost,
pogum, bravura 2. junačenje,
predrznost
- BRD = Bundesrepublik Deutschland**
f Zvezna republika Nemčije (ZRN)
- Brechdurchfall** (→ *Brechruhr*)
- Brecheisen** n lomilka (orodje vlomilca)
- breche(I)n** – tretji lan (→ *Flachs*)
- Brech(el)stube** f terilnica (prostor
za trenje lanu) (*tarna, tarnica,
lanišnica)
- brechen** (brach, hat gebrochen) –
1. lomiti, zlomiti, prelomiti
(→ *Bahn, Eid, Friede, Knie, Streit,
Widerstand*) 2. prenehati, prekiniti
3. bruhati, bljuvati 4. tretji (→ *Flachs*)
- Brechen** n 1. lomljenje (→ *Eisbrechen*)
2. bruhanje, bljuvanje
(→ *Blutbrechen*) 3. trenje (lanu)
- Brechhaus** (→ *Brech(el)stube*)
- Brechruhr** f bljuvna griža, kolera
- Brechweinstein** m bljuvni vinski
kamen
- Breg** n breg (odprt lahek dvovprežni
voz za več oseb)
- Brei** m kaša (→ *Hirsebrei*)
- breit** – širok ◇
weit und breit – daleč naokoli
- Breite** f širina (*širjava)
- Bremse** f zavora (*bremza)
- Bremser** m 1. zavirač
(→ *Bahnbremser*) 2. zaviralec
- Bremsvorrichtung** f zavornica

brennen (brannte, hat gebrannt) –
1. goreti **2.** žgati (→ *Branntwein, Kalk, Schnaps*)

brennend – **1.** goreč **2.** žgoč
 (→ *Frage*), aktualen ◇
 sich brennend für etwas
 interessieren – kazati izredno
 zanimanje za (kaj)

Brenner m **1.** žganjar
 (→ *Branntweinbrenner, Schnapsbrenner*) **2.** žgalec
 (→ *Kalkbrenner, Kohlenbrenner, Ziegelbrenner*) **3.** zažigalec
 (→ *Mordbrenner*)

Brennerei f **1.** žganjarna
 (→ *Branntweinbrennerei, Schnapsbrennerei*) **2.** žgalnica
 (→ *Kalkbrennerei, Kohlenbrennerei, Ziegelbrennerei*)

Brennherd m ognjišče (*ogniše)

Brennholz n les za kurjavo, drva

Brennofen m peč, pečica

Brennöl n olje za razsvetljavo
 (*olje za svečavo)

Brennstoff m gorivo

Brennsuppe f prežganka (juha)

Bresche f predor, luknja, vrzel ◇
 eine Bresche schießen – prestreliti
 zid
 eine Bresche schlagen – narediti
 luknjo, narediti odprtino (npr.
 prestreliti zid in s tem utreti pot
 vojakom pri obleganju trdnjave)
 in die Bresche springen – priskočiti
 na pomoč

brethaft – bolehen (*betežen),
 nebogljen

Brethaftigkeit f bolehnost
 (*betežnost), nebogljenost

Brett n deska (→ *Trittbrett, Waschbrett*)

Brettelboden m deščična tla

Brett(er)säge f žaga za deske (obrat)

Breve f apostolsko pismo

Brevet n diploma, listina, patent, brevet

brevi manu – v kratkem

Brevier n **1.** bogoslužni molitvenik,
 brevir **2.** molitveno bogoslužje,
 brevir (→ *Stundengebet*)

Brief m **1.** pismo **2.** listina, dokument ◇
 Aufbrechung des Briefes –
 razpečatenje pisma
 frankierter Brief – frankirano pismo
 offener Brief – odprto pismo
 (naslovljeno javni osebnosti ali
 instituciji)
 recommandierter Brief –
 priporočeno pismo
 einen Brief aufbrechen – razpečatiti
 pismo
 einen Brief recommandieren –
 priporočiti pismo, rekomandirati
 pismo

Briefadel m z diplomu pridobljeno
 plemstvo

Briefbeschwerer m pismeski
 obtežilnik

Briefbote (→ *Briefträger*)

Briefgeheimnis n tajnost pošte,
 pisemska tajnost (*pisemska
 skrivnost) (tajnost pošte sta
 urejala *Zakon z dne 6. aprila*
1870 v obrano pisemske in listovne
skrivnosti / Gesetz vom 6. April
1870 zum Schutze des Brief- und
Schriftengeheimnisses in *Državni*
osnovni zakon z dne 21. decembra
1867 / Staatsgrundgesetz vom 21.
December 1867 v svojem 10. členu)
 ◇
 Verletzung des Briefgeheimnisses –
 kršitev tajnosti pošte

brieflich – pismen (→ *Verkehr*)

Brief-Ordonnanz f *listonoša
(v vojski)

Briefporto n poštnina
(*pismenina, pisemnina)

Briefpost f pisemska pošta
(*listovna pošta)

Briefpostsendung f pisemska poštna pošiljka (*listovno-poštna poslatev, pošiljatev po listovni pošti)

Briefsammelstelle f nabiralnica pošte

Briefsammeltasche f torba za nabiranje pisem

Briefsammler m nabiralec pošte
(→ *Briefsammelstelle*)

Briefsammlung f nabiralnica pošte
(*pisemsko naberništvó)

Briefsammlungskasten m pisemski nabiralnik (*pisonabiravnica)

Briefschaften pl pisma, pisanja, papirji

Briefschwerstein (→ *Briefbeschwerer*)

Briefsteller m spisovnik (priročnik za pisanje pisem) (*pismenik, pismovnik)

Brieftasche f listnica

Briefträger m pismonoša (*listonosec, pisonosec, pisonos)

Brief- und Fahrpostdienst m pisemska in vozna poštna služba

Briefwechsel m dopisovanje
(*pismeno občevanje), korespondenca

Brigadeführer (→ *Brigadier*)

Brigadier m poveljnik brigade, brigadir

Brigand m ropar, razbojnik

Brigant (→ *Brigand*)

brillant – bleščec, briljanten

Brille f očala

brillieren – 1. bleščati se 2. odlikovati se, briljirati

bringen (brachte, hat gebracht) –

1. prinesti, prinašati 2. pospremiti

3. povzročiti (→ *Abgang, Abschlag, Abschluß, Abzug, Anregung, Anschlag, Anwendung, Anzeige, Aufführung, Aufregung, Aufruhr, Ausdruck, Ausführung, Ausübung, Benehmung, Bettelstab, Bewegung, Bewußtsein, Beziehung, Durchführung, Ehre, Einführung, Einklang, Ende, Endschaft, Erfahrung, Erinnerung, Erliegen, Fall, Fassung, Flucht, Fluß, Frucht, Gang, Gedanke, Gefahr, Gehorsam, Gehör, Gebühr, Geltung, Gerede, Gericht, Gespräch, Gewahrsam, Gewalt, Harnisch, Haube, Hintertreffen, Hut, käuflich, Kenntnis, Kunde, Leben, Licht, Mann, Mißkredit, Nachricht, Opfer, Ordnung, Papier, Protokoll, Pulver, Rason, Richtigkeit, Riegel, Ruhe, Ruf, Scheitern, Schloß, Schwung, Sicherheit, Sprache, Stand, Ständchen, Stehen, Stellung, Stillstand, Tag, Tageslicht, Tapet, Veranschlagung, Verfertigung, Verlegenheit, Vernunft, Verwahrung, Verwirrung, Verzweiflung, Vollzug, Vorlage, Vorschlag, Vortrag, Weg, Weichen*) ◇

etwas an sich bringen – polastiti se (česa)

etwas käuflich an sich bringen – kupiti (kaj)

etwas hinter sich bringen – opravititi (kaj), prestati (kaj)

jmdn. um etwas bringen – spravititi (koga) ob (kaj), odvzeti (komu kaj), oropati (koga česa)

es zu etwas bringen – doseči (kaj), uspeti

Bringer m prinašalec

Brombeere f robida

Brosche f naprsna zaponka, broška

Brot n **1.** kruh (→ *Buchweizenbrot*, *Commißbrot*, *Gerstenbrot*, *Hirsenbrot*, *Kletzenbrot*, *Kornbrot*, *Roggenbrot*, *Rockenbrot*, *Schwarzbrot*, *Semmelbrot*, *Sorschitzen-Brot*, *Weißbrot*, *Weizenbrot*) **2.** zaslužek **3.** malica (*južina) (→ *Abendbrot*, *Jausenbrot*, *Vesperbrot*) ◇

ein Laib Brot – hlebec kruha
(→ *Brotlaib*)

belegtes Brot – obloženi kruh
bei Wasser und Brot züchtigen –
kaznovati z zaporom ob vodi in
kruhu

Er steht in seinem Lohn und Brot.
– Njegov kruh jé.

auf Bestellung Brot ins Haus
bringen – po naročilu dostavljati
kruh na dom

Brot zum Ausbacken übernehmen
– sprejemati kruh v peko
die minderjährigen, noch in ihrer
Eltern Brot und Haus stehenden
Kinder – mladoletni otroci, ki so
še na hrani in stanovanju svojih
staršev

Brot austräger m raznašalec kruha

Brotbäcker m pek

Broterwerb m zaslužek ◇
für keinen Broterwerb geeignet
sein – biti pridobitno nesposoben
zu eigenem Broterwerb ungeeignet
sein – biti pridobitno nesposoben

Brotfrucht f krušno žito

Brotgeber m gospodar, delodajalec

Brotgetreide n krušno žito

Brothändler m prodajalec kruha

Brotherr (→ *Brotgeber*)

Brotkarte f krušna karta (izkaznica za
kruh)

Brotlaib m hleb kruha, hlebec kruha

brotlos – brez kruha, brez zaslužka

Brotmehl n krušna moka

Brotneid m zavist

brotneidig – zavisten

Brotration f (dnevni) obrok kruha
(*krušna racija)

Brotsack m torbica za kruh

Brotsitzer m kruhar (*krušar)

Brotstudium n učenje za vsakdanji
kruh (*kruhodajni nauk, učba za
kruh)

Brotweib n kruharica

brouillieren, sich – spreti se

Bruch m **1.** lom, prelom, zlom
2. razpoka **3.** kila **4.** močvirje
5. ulomek **6.** kršenje
(→ *Vertragsbruch*) ◇
in die Brüche gehen – razbiti se,
propasti
zu Bruch gehen – razbiti se

Bruchband n kilni pas

Brücke f **1.** most (→ *Eisenbrücke*,
Fahrbrücke, *Fallbrücke*, *Holzbrücke*,
Jochbrücke, *Kommandobrücke*,
Laufbrücke, *Pontonbrücke*,
Schiffsbrücke, *Schlagbrücke*,
Ziehbrücke, *Zugbrücke*) **2.** prehod,
prelaz ◇
eine Brücke schlagen –
1. premostiti 2. povezati

Brückenkopf m **1.** čelo mostu,
predmostje **2.** utrjeni del mostu
(*mostna trdnjava), mostišče
3. utrjeni del obale ali brega
na sovražnem ozemlju, ki naj
bi omogočal nadaljnje vojaške
operacije, mostišče

Brückenmaut f mostnina, *mitnina*
(H 37)

Brückenreparation f popravilo mostu

Brückenschlag m gradnja mostu

Brücken- und Straßeningenieur m
inženir za mostove in ceste (H 36)

Brückenwaage f mostovna tehtnica
(*premostna tehtnica, mostovnica)

Bruder m **1.** brat (→ *Fechtbruder, Halbbruder, Lichtbruder, Mutterbruder, Namensbruder, Stiefbruder, Vaterbruder, Waffenbruder, Wahlbruder, Weibesbruder*) **2.** brat menih (→ *Klosterbruder, Laienbruder, Ordensbruder*) **3.** prijatelj, tovariš, kolega (→ *Amtsbruder*)
Barmherzige Brüder – usmiljeni brati (redovniki, ki so se posvečali zlasti oskrbi bolnih) ◇
einbändiger Bruder – polbrat
geistlicher Bruder – redovni brat
leiblicher/rechter Bruder – pravi brat, rodni brat
zweibändiger Bruder – rodni brat

Bruderkrieg m bratomorna vojna

Bruderlade f bratovska skladnica (podporna blagajna za bolne, dela nesposobne in invalidne člane, zlasti na področju rudarstva in plavžarstva) (rudarske bratovske skladnice so bile najstarejše organizirane oblike zdravstvenega in socialnega zavarovanja delavcev; s *Splošnim avstrijskim rudarskim zakonom / Allgemeines österreichisches Berggesetz* z dne 23. maja 1854 se je v habsburški monarhiji začel proces urejanja tega področja; zakon je v 210. členu določal, da so bratovske skladnice namenjene »podpore potrebnim rudarjem, kot

tudi njihovim vdovam in sirotam«; sledil je *Zakon z dne 28. julija 1889, ki zadeva razmerja v bratovskih skladnicah, ki so bile ustanovljene ali bodo ustanovljene po splošnem rudarskem zakonu / Gesetz vom 28. Juli 1889, betreffend die Regelung der Verhältnisse der nach dem allgemeinen Berggesetze errichteten oder noch zu errichtenden Bruderladen*; zakon je ločil zdravstveno zavarovanje od pokojninskega; v ta namen je v okviru bratovske skladnice obstajala bolniška blagajna (Krankenkasse), ki je izplačevala bolniške podpore (Krankenunterstützungen) in pogrebne (Begräbnisgelder), ter preskrbninska blagajna (Provisionskasse), ki je izplačevala preskrbnine (Provisionen) tistim članom, ki so »zaradi starosti ali bolezni ali obratne nezgode postali trajno pridobitno nesposobni«, prav tako vdovam (Witwenprovisionen) in sirotam (Waisenprovisionen))

Bruderlade-Matrikel f matrika bratovske skladnice

Bruderlade-Matrikelbuch n
matična knjiga bratovske skladnice (*Matična knjiga bratovske skladnice samskih in poročenih članov premogovnika Leše (na Koroškem), ki so bili upravičeni do pokojnine / Bruderlad-Matrikelbuch der pensionsanspruchberechtigten ledigen und verehelichten Mitglieder beim Bergbau Liescha* – bratovska skladnica v Lešah, ustanovljena 3. julija 1858, je bila prva bratovska skladnica v slovenskem prostoru, ki je bila ustanovljena na podlagi *Splošnega avstrijskega rudarskega zakona*

/ *Allgemeines österreichisches Berggesetz*, izdanega s cesarskim patentom 23. maja 1854)
(→ *Bruderlade*)

Bruderland n bratska dežela (zlasti v okviru sovjetskega socialističnega tabora)

Brüderschaft (→ *Bruderschaft*)

Bruderschaft f **1.** *bratovščina* (H 49)

2. bratstvo ◇

Bruderschaft der thätigen Liebe des Nächsten – Bratovščina dejavne ljubezni do bližnjega

Dismas Bruderschaft

(→ *Academia unitorum*)

»**Josephi**« **Bruderschaft in**

Laibach – Bratovščina sv. Jožefa v Ljubljani (namen pogrebne bratovščine je bil, da »oskrbuje spodobno pogrebe umrlih družbenikov«)

Marien-Bruderschafts-Verein

in Laibach – Društvo Marijina bratovščina v Ljubljani (namen pogrebne bratovščine je bil, da »oskrbuje spodobno pogrebe umrlih družbenikov«)

Brudersohn m nečak

Brudertochter f nečakinja

Brunnen m **1.** vodnjak

(→ *Pumpbrunnen, Röhr(en) brunnen, Schöpfbrunnen, Springbrunnen, Ziehbrunnen*)

2. studenec, vir (→ *Gesundbrunnen, Warmbrunnen*) ◇

öffentlicher Brunnen – javni vodnjak (*komunski vodnjak)

Brunnenbeschau f ogledovanje vodnjakov

Brunnenmacher m *vodnjakar (izdelovalec vodnjakov)

Brunnenmachergewerbe n *vodnjakarstvo (gradnja vodnjakov)

Brunnenmeister (→ *Brunnenmacher*)

Brunnenordnung (→ *Ordnung*)

Brunnenvergifter m obrekovalec

Brunnenvergiftung f obrekovanje

Brunnenwasser n studenčnica

brüsk – osoren, odrezav

brüskieren – ne upoštevati, omaloževati, grobo ravnati s (kom), briskirati

Brust f prsi

Brustbild n doprsna podoba, doprsni kip

Brustbinde f prsni povoj ◇
viereckige Brustbinde – četverokotni prsni povoj

Brustharnisch m prsni oklep

Brustkorb m prsni koš

Brustrocktasche f notranji žep pri suknji

Brusttasche f prsni žep (na uniformi)

Brustwassersucht f vodenica prsnega koša, plevralni izliv

Brustwehr f zaklon, varovalni nasip (*brnilo, predprsje, prsobran), parapet

Brut f **1.** zalega, zarod, mladiči

2. valjenje

brutal – brutalen

Brutalität f brutalnost

brüten – **1.** valiti **2.** tuhtati, snovati

Brutstätte f **1.** valilnica **2.** leglo

Bruttoertrag m kosmati pridelek, bruto donos (*sirov/grob/gol perdevk)

Bube m fant, fantič

Bubenstreich m pobalinstvo

Bubenstück (→ *Bubenstreich*)

Buch n knjiga (→ *Ehrenbuch*, *Geburtsbuch*, *Geburts- und Taufbuch*, *Gedenkbuch*, *Handelsbuch*, *Handlungsbuch*, *Lesebuch*, *Soldbuch*, *Sterbebuch*, *Steuerbuch*, *Taufbuch*) ◇
 belehrende Bücher – poučne knjige
 öffentliche Bücher – javne knjige (npr. deželna deska, zemljiška knjiga)
 unterhaltende Bücher – zabavne knjige
 das Buch auf Seite ... aufschlagen
 – odpreti knjigo na strani ...

Buchbinder m knjigovez (*bukvovez)

Buchdrucker m tiskar (*bukvotiskar)

Buche f bukev

Büchel n knjižica (→ *Handbüchel*, *Notatenbüchel*, *Sparkassebüchel*, *Steuerbüchel*, *Stiftbüchel*, *Vereinsbüchel*)

Bücherei f knjižnica

Bücherkasten m knjižna omara

bücherlich – zemljiškoknjizen
 (→ *Eintragung*, *Sicherstellung*, *Vormann*)

Bücherrevisionsämter pl uradi za revizijo knjig (H 35)

Bücherschrank m knjižna omara

Büchertausch m menjava knjig

Bücherzensurkommissionen pl komisije za revizijo knjig (H 33)

Buchführer m knjigovodja, računovodja (*knjigovodnik, poštevnik, številnik, računar)

Buchführung f knjigovodstvo, računovodstvo

Buchgeld n knjižni denar

Buchhalter m knjigovodja, računovodja

Buchhalterei f knjigovodstvo, računovodstvo (V 329)

Buchhaltung f knjigovodstvo, računovodstvo ◇
ständische Buchhaltung – stanovsko knjigovodstvo (H 23)

Buchhandel m knjigotrštvo (*bukvarija, knjigarstvo)

Buchhändler m knjigotržec (*bukvar, knjigar)

Buchhandlung f knjigarna (*bukvarna)

Buchprüfer m revizor

Büchse f 1. puška kroglovka, risanica
 2. top (v starejših obdobjih)
 3. pušica, škatlica 4. tulec

Büchsenbrände pl polizdelki za izdelovanje cevi vojaških pušk

Büchsenmacher m 1. puškar
 2. topniški mojster (v starejših obdobjih)

Büchsensammlung f nabirka (nabiranje darov s pušico)

Büchsenschaft m puškino kopito

Büchsenschäfter m izdelovalec puškinih kopit

Büchsenschifter (→ *Büchsenschäfter*)

Büchsenschmied m puškar

Büchsenschuß m 1. strel iz puške kroglovke oz. topa 2. streljaj ◇
 einen Büchsenschuß weit – oddaljen streljaj od (česa)
 (v oddaljenosti strela iz puške kroglovke oz. topa)

Büchsenschütze m strelec

Büchenspanner m puškonosec, nabijač

Buchstabe m črka

buchstäblich – 1. dobeseden
2. dobesedno 3. z besedami

Buchung f 1. knjiženje 2. rezervacija

Buchweizen m ajda

Buchweizenbrot n ajdov kruh
(*ajdovnik)

Buckel m 1. hrbet, grba 2. izbolklina

Buckerl n priklon (otroški pozdrav) ◇
Buckerl machen – klečeplaziti

Bude f 1. bajta, koč 2. lopa
(→ *Marktbude*) 3. delavnica, lokal
(→ *Schusterbude*)

Budel (→ *Pudel*)

Budget n proračun

Budgetdebatte f proračunska
razprava, proračunska debata
(*budgetna debata)

Budgetprovisorium n začasni
proračun (*budgetni provizorij)

Budgetvorlage f proračunski
predlog

Buffet n postrežna miza (za jedi in
pijače), kredenca, bife

Bug m pregib

Bügel m 1. obešalnik (→ *Kleiderbügel*)
2. streme (→ *Steigbügel*) 3. koš
(pri meču)

Bügelanstalt f likalnica

Bügeleisen n likalnik (*likalo, gladilo,
gladež, tibro, peglezen)

bügeln – likati (*gladiti, tiblati,
peglati)

Büglerei f likalnica

Büglerin f likarica (*likavka)

Bühel n gorica (*hom, homec, umol)

Buhlbrief m ljubezensko pismo

Buhle (→ *Buhlerin*)

Buhle(r) m ljubček
(*ljubavnik, vlačugar, hotnik)

buhlen – ljubimkati se

Buhlerin f ljubica
(*ljubavnica, vlačuga, hotnica)

Buhmann m grešni kozel

Bühne f oder (→ *Blutbühne*,
Rednerbühne, *Richtbühne*,
Schandbühne, *Schaubühne*)

Bühnennovität f gledališka novost

Bulle f pečat, listina, bula ◇
Goldene Bulle – zlata bula

Bulletin n 1. uradno poročilo, bilten
2. zdravniško poročilo, zdravniški
bilten

Bund m 1. zveza (→ *Bauernbund*,
Dreibund, *Ehebund*, *Kulturbund*,
Landschadenbund, *Staatenbund*,
Städtebund, *Völkerbund*) 2. vojska
ZRN (→ *Bundeswehr*) ◇
der Alte Bund – Stara zaveza
(Sveto pismo Stare zaveze)
der Neue Bund – Nova zaveza
(Sveto pismo Nove zaveze)
der Deutsche Bund – Nemška
zveza (zveza 37 nemških držav
in štirih svobodnih nemških
mest, ustanovljena na dunajskem
kongresu 1814/1815)

Bund n šop, sveženj

Bündel n povescmo, snop, snopič

Bündelei f zarota, punt
(→ *Geheimbündelei*)

Bundesgenosse m zaveznik

Bundesgenossenschaft f zavezništvo

Bundesheer n zvezna armada,
federalna vojska

Bundeskanzler m zvezni kancler
(v ZRN oz. Avstriji)

Bundesland n zvezna dežela
(v ZRN oz. Avstriji)

Bundespräsident m predsednik
države (v ZRN oz. Avstriji)

Bundestag m parlament ZRN,
bundestag

Bundestagspräsident m predsednik
parlamenta ZRN, predsednik
bundestaga

Bundesversammlung f zvezna
skupščina (stalni kongres
odposlancev Nemške zveze)
(→ *Bund/Deutscher Bund*)

Bundeswehr f vojska ZRN

Bundgenosse (→ *Bundesgenosse*)

bündig – 1. obvezen, zavezujoč
2. odrezav, jedrnat (→ *Antwort*)
3. prepričljiv, trden (→ *Beweis*) ◇
kurz und bündig – kratek in jedrnat

Bündigkeit f 1. obveznost
2. odrezavost, jedrnatost
3. prepričljivost, trdnost

Bündnis n zveza, zavezništvo
(→ *Defensivbündnis*,
Militärbündnis, *Regierungsbündnis*,
Verteidigungsbündnis, *Wahlbündnis*) ◇
ein Bündnis eingehen/stiften –
skleniti zvezo

Bündnisfall m obveznost do vojaških
zaveznikov (na podlagi predhodne
pogodbe)

Bunker m bunker

Bürde f 1. breme 2. butara

Bureau n pisarna, biro
(→ *Annoncenbureau*, *Dienst-*

und Stellenvermittlungsbureau,
Reisebureau, *Speditions-Bureau*,
Vermittlungsbureau)

Bureaustunde f pisarniška ura

Burg f 1. grad (utrjen srednjeveški grad)
(→ *Fliehbürg*, *Hochbürg*, *Hofbürg*,
Trutzbürg, *Wallbürg*, *Zwingbürg*)

2. Burgtheater na Dunaju ◇
Landschaftliche Burg (Laibach) –
Deželni dvorec (Ljubljana) (Deželni
dvorec v Ljubljani, ki so ga začeli
graditi po potresu leta 1895, je bil
zgrajen leta 1902)
Erhebung einer Burg – zgraditev
gradu

bürg. = **bürgerlich** (→ *bürgerlich*)

Burgbann m graščinska sodnija

Burgbezirk m obgradje, grajski okraj
(G II. 26)

Bürge m porok (→ *Hauptbürge*,
Rückbürge)

bürgen – jamčiti za (koga/kaj),
prevzeti poroštvo za (koga/kaj), biti
(komu) porok

Burgenland n Gradiščanska

Bürger m 1. občan, državljani 2. meščan
(*mestjan, purger) (→ *Besitzbürger*,
Bildungsbürger, *Erbbürger*,
Gemeindebürger, *Großbürger*,
Kleinbürger, *Ratsbürger*, *Reichsbürger*,
Schildbürger, *Staatsbürger*,
Spießbürger, *Verbürger*, *Waldbürger*,
Weltbürger, *Wirtschaftsbürger*)

3. tržan

Bürger-Aufnahmestaxe f pristojbina
za sprejem med meščane (*taksa za
vzetje med srenjičane)

Bürger-Corps pl meščanske čete
(*mestjanske čete), meščanska
straža ◇
das uniformierte Bürgercorps

in Rudolfswert – uniformirana meščanska straža v Rudolfovem

Bürgerfond (Stadtmagistrat Laibach) m *zaklad meščanske imovine (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahresrechnung*)

Bürgergarde f meščanska straža, meščanska garda

Bürgergrund m meščanska posest

Bürgerkrieg m državljanska vojna ◇ Spanischer Bürgerkrieg – španska državljanska vojna (1936–1939) das Land in den Bürgerkrieg stürzen – pahiniti deželo v državljansko vojno

bürgerlich – 1. meščanski (*mestjanski, purgerski) (→ *Herkommen*) 2. trški, tržanski (→ *marktbürgerlich*) 3. državljanski, civilen (→ *Ehrenrecht, Recht, Unbescholtenheit, Verkehr*)

Bürgerliche Militär-Bequartierungs-Anstalt (Laibach) (→ *Anstalt*)

Bürgermeister m župan (H 25, 46) (*purgermojster) (→ *Altbürgermeister, Oberbürgermeister, Vizebürgermeister*) ◇ Laibacher Bürgermeister – ljubljanski župan (v zgodovini ljubljanskega mesta je v najstarejšem obdobju do leta 1472 magistrat štel s sodnikom vred 13 mož in 12 prisežencev; od leta 1472 do leta 1504 je imel magistrat sodnika ter 12 notranjih svetovalcev (notranji svet) in 24 zunanjih svetovalcev (zunanji svet) ter t. i. skupščino, ki je štela 64 članov; 29. februarja 1504 je kralj Maksimilijan I. s svoboščinsko listino, izdano v Augsburgu,

Ljubljani dovolil za upravne naloge voliti župana, mestni sodnik pa je poslej opravljal le sodne posle)

Wir Bürgermeister, Richter und Rat der landesfürstlichen Hauptstadt Laibach ... – Mi župan, sodnik in svetovalc deželnoknežjega stolnega mesta Ljubljane ... (obrazec na začetku listine ljubljanskega župana v 18. stoletju)

Bürgerrecht n 1. meščanska pravica, meščanstvo (*srenjičanstvo) (→ *Gemeinde-Ordnung*) 2. tržanska pravica, tržanstvo 3. državljanska pravica, državljanstvo

Bürgerrechtsverleihung f 1. podelitev meščanske pravice, podelitev meščanstva 2. podelitev tržanske pravice, podelitev tržanstva 3. podelitev državljanske pravice, podelitev državljanstva

Bürgerschaft f 1. meščani 2. državljanstvo (→ *Staatsbürgerschaft*)

Bürgerschanzen pl meščanski okopi

Bürgerschule f meščanska šola (meščanska šola, ki je bila uvedena z avstrijskim *Zakonom z dne 14. maja 1869, s katerim se ustanovljajo načela za poučevanje v ljudskih šolah (državni ljudskošolski zakon) / Gesetz vom 14. Mai 1869, durch welches die Grundsätze des Unterrichtswesens bezüglich der Volksschulen festgestellt werden (Reichsvolksschulgesetz)*, je predstavljala posebno višjo stopnjo treh zadnjih let obvezne ljudske šole in je bila namenjena vsem tistim, ki niso obiskovali srednje šole; odgovorni vodja meščanske šole je imel naziv ravnatelj (Director))

- Bürgerschülerin** f gojenka meščanske šole (→ *Bürgerschule*)
- Bürgerfrau** f meščanka
- Bürgerhospital (Laibach)** n Meščanski špital (ubožnica in hiralnica) (Ljubljana) (→ *Civilspital*)
- Bürgerhospitalstiftung (Laibach)** f Ustanova Meščanskega špitala (Ljubljana) (→ *Civilspital*)
- Bürgerstand** m meščanski stan
- Bürgersteig** m pločnik, trotoar
- Bürgertum** n meščanstvo, meščani (→ *Besitzbürgertum*, *Bildungsbürgertum*, *Großbürgertum*, *Kleinbürgertum*, *Spießbürgertum*, *Weltbürgertum*, *Wirtschaftsbürgertum*)
- Bürgerwache** f meščanska straža
- Bürgerwehr** (→ *Bürgerwache*)
- Burgflecken** m grajska vas, podgradje
- Burgfried** m **1.** pomirje, obgradje (V 166, 213; G II. 161), primestje, pomerij (območje oblasti mestnega sodnika, mestna jurisdikcija) **2.** utrjen stolp, donjon, burgfrid
- Burggraf** m kastelan, gradnik, *gradiščan* (H 21; G II. 24, 167), *grajski grof* (V 334)
- Burggrafenamtsverwalter** m *upravitelj gradiščanskega urada* (H 43)
- Burgherr** m graščak
- Burgherrin** f graščakinja
- Burghof** m grajsko dvorišče
- Burghut** f grajska straža, varovanje gradu
- Bürgin** f prokinja
- Burgrecht** n *zajem (zakup) po meščanskem pravu, zakupnina* (V 163, 354; G II. 427, 428)
- Bürgerschaft** f poroštvo ◇
Bürgerschaft leisten – jamčiti
- Bürgerschaftserklärung** f poroštvena izjava
- Bürgerschaftsurkunde** f poroštveno pismo, poroštvena listina
- Burgstall** m gradišče (mesto nekdanjega gradu)
- Burgverlies** n grajska ječa, temnica
- Büro** (→ *Bureau*)
- Bürokraft** f pisarniška moč
- Bürokratismus** m formalistično odločanje, togo poslovanje, birokratizem
- Bursche** m **1.** fant, pob **2.** hlapec (*purš) (→ *Laufbursche*) **3.** vajenec, učenec (→ *Handwerksbursche*, *Schankbursche*) **4.** drug, tovariš, kompanjon (član tovarišije oz. kompanije, vojaški kompanjon, študentski kompanjon, pomočniški kompanjon, vajeniški kompanjon)
- Bürsche** f lov ◇
auf die Bürsche gehen – iti na lov, streljati
- bürschen** – loviti, streljati
- Burschenschaft** f burševstvo (napredno študentsko gibanje v Nemčiji v 19. stoletju)
- Bürste** f krtača (*ščet)
- Bürstenabzug** m krtačni odtis (*ščetni odtisek)
- Bürstenbinder** m krtačar (*ščetar)
- Bürstenmacher** (→ *Bürstenbinder*)
- bürtig** (→ *gebürtig*)
- Buschenschänke** f *vinotoč pod vejo (prodaja vina na prostem)
- Busen** m prsa, nedrja

Busenfreund m najtesnejši prijatelj,
najboljši prijatelj, intimni prijatelj

Busenfreundin f najtesnejša
prijateljica, najboljša prijateljica,
intimna prijateljica

Busennadel f prsna igla, igla nedrnica

Bußandacht f spokorna pobožnost

Buße f **1.** pokora (→ *Sakrament/die heilige Buße*) **2.** globa
(→ *Geldbuße*) ◇
Buße tun – spokoriti se, delati pokoro

Bussel (→ *Busserl*)

büßen – **1.** spokoriti se **2.** plačati

Büßer m **1.** spokornik (*spokorjenec)
2. kaznjenec

Büßerin f **1.** spokornica
(*spokorjenka) **2.** kaznjenka

Busserl n poljubček

bußfertig – spokoren, skesan

Bußfertigkeit f spokornost, skesanost

Bußgeld n globa

Bussi (→ *Busserl*)

Büßung – Büßung der Strafe f
prestajanje kazni (→ *Abbüßung*)

Büste f doprsni kip, doprsje, bista

Bütte f brenta (→ *Tragbütte*)

Büttner (→ *Böttcher*)

Byzantiner m Bizantinec

Bzksg. = Bezirksgericht
(→ *Bezirksgerichte*)

bzw. = beziehungsweise
(→ *beziehungsweise*)

C

(glej tudi K in Z)

caal. = **catastral** (→ *catastral*)

Cabinet (→ *Kabinett*)

Cabinet- (→ *Kabinett-*)

cachieren – prikrivati

Cäcilientag m god sv. Cecilije:
22. november

Cadaver m **1.** truplo, mrlič **2.** mrhovina

Cadett m **1.** mlajši sin plemiške družine (običajno določen za vojaško službo) **2.** gojenec častniške šole, kadet (→ *Seekadett*)

Cadetten-Institut n šola za kadete (*naprava za kadete), kadetnica (→ *Militär-Bildungsanstalten*)

Cadettenhaus (→ *Cadettenschule*)

Cadettenschule f častniška šola, kadetna šola, kadetnica

Cadre m **1.** okvir **2.** vojaški kader (oficirji in podoficirji)

caduc – zastarel, zapadel (→ *anheimfallen*)

Caduc-Erklärung f razglasitev zapadlosti

caducieren – proglasiti za zapadlo (→ *anheimfallen*) ◇
caduciertes Gut – za zapadlo proglašena in deželnemu knezu pripadla graščina

Caducität f **1.** zapadlost, kaduciteta **2.** oslabeledost **3.** propadlost, razpadlost

Caducitätsrecht n pripadnostna pravica (→ *anheimfallen*)

Café n kavarna

Cafetier m kavarnar (*kavar)

Caffeterie f *kofetarija

Caffeterie im Schweizer Hause – *kofetarija v Švicarski hiši (kavarna v Švicariji na ljubljanskem Rožniku)

Calamität f **1.** naravna nesreča, ujma, kalamiteta **2.** težava, nezgoda, nesrečen slučaj, kalamiteta

Calcül n/m **1.** račun, obračun **2.** ocena, preudarek

Calculant m računar (*številar, rajtavec), kalkulant

Calculator (→ *Calculant*)

calculieren – **1.** računati, prešteti, obračunati (*rajtati, prerajtati) **2.** oceniti, preudariti

Calculierung f **1.** štetje, preštevanje, obračunavanje **2.** ocena, preudarek

calmieren – pomiriti, miriti

Cambio m menica

Cammer – **K. k. Repraesentation und Cammer** f C. kr. reprezentacija in zbornica (→ *Kammer*)

camouffieren – prikrivati, prikriti, zamaskirati, kamuflirati

Campagne f **1.** podeželje **2.** bojni pohod

Campement n vojaški tabor

Canaille f sodrga, kanalja

cancellieren – obdati z ograjo, ograditi

Candelaber m drog ulične svetilke (*svetilnik), kandelaber

Candelmesse (→ *Lichtmesse*)

Canditenerzeuger m izdelovalec kanditov

Canossa – **nach Canossa gehen** – iti v Canosso, ponižati se (→ *Canossagang*)

Canossagang m pot v Canosso, ponižanje

Cantate f 1. 5. velikonočna nedelja (4. nedelja po veliki noči) (→ *Ostersonntag*) 2. pesem, popevka, kantata

Capacität f 1. sposobnost 2. zmogljivost, kapaciteta 3. priznani strokovnjak, kapaciteta

Capitain m 1. ladijski kapitan (*ladjevodja) 2. stotnik, kapitan

Capitain-Leutnant m nadporočnik

Capitän (→ *Capitain*)

Capitulant m 1. odpuščeni vojak, kapitulant (→ *Capitulations-Patent*) 2. vojak, ki je s pogodbo podaljšal (obvezno) vojaško službo, kapitulant 3. človek, ki hitro kapitulira, kapitulant ◊ ausgedienter Capitulant – odpuščeni vojak

Capitular m kanonik

Capitulation f 1. vdaja, kapitulacija 2. dogovor o predaji, pogodba o predaji, kapitulacija 3. časovno omejena vojaška služba (→ *Capitulations-Patent*) 4. s pogodbo podaljšana (obvezna) vojaška služba, kapitulacija ◊ bedingungslose Capitulation – brezpogojna kapitulacija

Capitulations-Patent n patent o časovno omejeni vojaški službi (s patentom cesarja Franca II. z dne 11. maja 1802 je bila ukinjena dosmrtna vojaška služba (*lebenslänglicher Dienst*) in uvedena časovno omejena vojaška služba (*zeitliche Capitulation*); vojaška služba je bila odmerjena po rodu vojske: za pehoto, pripadnike

vozaških enot in pontonirje 10 let, za konjenico 12 let in za topništvo ter inženirskemu korpusu podrejene branže 14 let; po tem času so se vojaki lahko vrnili v civilno življenje ali pa pogodbeno nadaljevali (obvezno) vojaško službo) (→ *Recapitulant*)

Capitulationszeit – Capitulationszeit für Rekrutierungsflüchtlinge f čas za predajo nabornikov, ki se izmikajo vojaški službi

capitulieren – 1. vdati se, kapitulirati 2. dogovoriti se o pogojih predaje

Capo m gospodar, poglavar, kapo

Capotage f obalna plovba

Caprice f trma, muha, kaprica

capricieren – trmoglaviti, vbiti si v glavo

capriciös – trmast, svojeglav

Captur f prijetje, priprtje, aretacija

carambolieren – trčiti

Carcer m zapor, ječa

Carcerarius m zaporniški čuvaj, ječar

Caresse f ljubkovanje

caressieren – ljubkovati

carieren – stradati, gladovati, trpeti pomanjkanje

Caries f vnetje kostnega mozga (*kostna gniloba ali bramorka) (*osteomyelitis*)

Cariole f lahek dvo- ali štirikolesni voz s konjsko vprego

Cariolpost f pošta s poštnim vozom, vozna pošta (dnevni prevoz pisem in manjših paketov s »kariolnim« enovprežnim vozom, npr. na relaciji Ljubljana–Celje) (→ *Cariole*)

Carniola – Die akademisch-technische Ferialverbindung

Carniola f Akademsko-tehnično ferialno združenje Carniola (nemško-nacionalno študentsko združenje, ust. leta 1884 v ljubljanski Kazini)

Carniola f **1.** Karniola (slovanska plemenska kneževina s sedežem v Carniumu (Kranju) se je verjetno razvila na prehodu iz 8. v 9. stoletje) **2.** Carniola (latinsko ime za Kranjsko)

Carré n četverokotnik, kvadrat, karé

Carriere f **1.** življenjska pot, kariera **2.** naglica, hitrost

Carrousel n **1.** viteška igra, karusel **2.** paradna konjeniška disciplina, ki vključuje različne figure, karusel **3.** vrtiljak, karusel

Carta bianca (→ *Carte blanche*)

Carte blanche f **1.** neomejeno pooblastilo **2.** blanketna menica

Cartell n **1.** pisni poziv na turnir (izziv), kartel **2.** pisni poziv na dvoboj **3.** pogodba o izročitvi **3.** združenje enakih ali sorodnih podjetij, kartel ◇
Cartell über Auslieferung von Reservemännern (Gefangenen, Ausreißern) – pogodba o izročitvi rezervistov (ujetnikov, pobeglih hudodelcev)

Cäsaropapismus m cezaropapizem

Casel (→ *Casula*)

Casematte f **1.** utrjen trdnjavski prostor, varen pred obstreljevanjem, kazemata **2.** trdnjavska ječa, samica, kazemata

Casino n **1.** družabno društvo, kazina **2.** poslopje za družabna srečanja,

kazina **3.** oficirski ali podoficirski dom z restavracijo, kazina (→ *Verein*) **4.** igralnica, kazino

Casino-Verein (→ *Verein*)

Cassa f blagajna (→ *Kasse*) ◇
in Cassa – v gotovini
bei Cassa sein – imeti denar, biti premožen

Cassaabgang m blagajniški primanjkljaj (*zmanjek v dnarnici)

Cassabuch n blagajniška knjiga (*dnarnične bukve)

Cassadefect m blagajniški primanjkljaj (*zmanjek v dnarnici)

Cassa-Deputation f blagajniška deputacija

Cassa-Journal m blagajniški dnevnik (*dnevnik dnarničen)

Cassaquittung f blagajniška pobotnica (*blagajnična pobotnica)

Cassaschluß-Rechnung f obračun (*končni račun)

Cassa-Truhe f blagajna

Cassawesen n denarništvo (*dnarništvo), blagajništvo (→ *Kassenwesen*)

cassieren¹ – **1.** pobirati denar, kasirati **2.** prejeti denar, zaslužiti

cassieren² – **1.** odstraniti, podreti, porušiti **2.** odstaviti (uradnika) **3.** razveljaviti (sodbo)

casteien – trpinčiti (*krotičiti, trapiti)

casteien, sich – **1.** trpinčiti se, delati pokoro **2.** živeti asketsko

Castigation f kaznovanje

castigieren – kaznovati

casual – slučajen, naključen, kazualen

Casualität f slučajnost, naključnost, kazualiteta

Casula f mašni plašč, kazula

Causa f **1.** zadeva, stvar **2.** vzrok
3. sodna obravnava

Causalgericht n pravdna sodnija

Causalität f vzročnost

Causerie f **1.** kramljanje, klepet
2. duhovito napisano besedilo, kozerija

Causeur m kramljavec

causieren¹ – kramljati, klepetati

causieren² – povzročiti

Cavalcade f ježa (*pojezd)

Cavallerist m jezdec

Cavent m porok

cavieren – jamčiti za (kaj), prevzeti poročstvo za (kaj), biti porok za (kaj) ◇ in solid cavieren – solidarno jamčiti za (kaj)

CDU = Christlich-Demokratische Union (Deutschlands) f
Krščansko-demokratska zveza (Nemčije)

celeber – slaven

celebrieren – **1.** slaviti, praznovati (→ *Beilager*), obhajati, celebrirati
2. maševati, celebrirati (→ *Hochamt, Messe*)

Celebrität f **1.** slava **2.** slavnost, slovesnost, obhajanje **3.** slaven mož

Centurie f stotnija, centurija

Cercle m **1.** krožek **2.** prve vrste v gledališču ◇
Der Kaiser hielt Cercle. – Cesar je zbral okoli sebe ugledne osebnosti in jih nagovoril.
(*Cesar je imel cerkel.)

Cerealien pl žita

cernieren – **1.** obkrožiti **2.** obkoliti (*cernirati)

Cernierung f **1.** obkrožanje
2. obkolitev (*cerniranje)

Certificat n spričevalo, potrdilo (*spričba, poterdba, poterdni list, potrdilnica), certifikat

certifizieren – potrditi

Cessatio f prenehanje

cessieren – prenehati

Cession f **1.** odstop predmetov ali pravic drugi osebi, cesija
2. odstopna listina, cesija ◇
Cession einer Forderung – odstop terjatve

Cessionar m prevzemnik terjatve (*odstopojemnik), cesionar

Cessionsurkunde f odstopna listina (*prepustno pismo)

Chaise f lahek, napol odprt voz, polkočija (→ *Postchaise*)

Chaiselongue f udoben (oblazinjen) podolgovat stol z naslonjalom za glavo

Chamade f šamada (znak s bobnom, da se oblegana posadka želi predati)

Chambre f soba (→ *Antichambre*)

Change f menjava, zamenjava

Changement n sprememba, menjava

changieren – spremeniti, menjati

Chaos n zmešnjava, kaos

Char- (glej tudi *Kar-*)

Charakter m **1.** značaj, karakter
2. dostojanstvo (*značaj), čast
3. čin (→ *Militär-Charakter*) ◇
jmdm. den Titel und Charakter eines Geheimen Rates verleihen – podeliti (komu) naslov in značaj tajnega svétnika
jmdm. den Titel, Rang und

- Charakter eines Sektionsrathes
verleihen – podeliti (komu)
naslov, vrsto in značaj sekcijkega
svétnika
Charakter oder Beschäftigung
– *značaj, kaj je ali s čim se pečá
(običajna rubrika npr. v domovnici/
Heimatschein, izkaznem listu/
Legitimations-Karte itd.)
- charakterfest** – značajan
- Charcutier** m prodajalec delikates
- Charfreitag** (→ *Karfreitag*)
- Chargé d’Affaire** m odpravnik poslov
(→ *Geschäftsträger*)
- Charge** f **1.** vojaški čin, šarža
2. častnik, šarža **3.** služba, naloga
4. dostojanstvo, častna funkcija
(→ *Titularcharge*) **5.** količina
streliva za borbeni dan
- Chargen-Grad** m vojaški čin (*stopnja
časti, častna stopnja), šarža
- chargieren** – **1.** zadolžiti **2.** naložiti,
natovoriti
- Charité** f **1.** usmiljenost **2.** javna
ustanova za oskrbovanje in
zdravljenje bolnikov **3.** Charité
(naziv velike javne bolnice v
Berlinu)
- Charpie** f pukаница, pukanje, cufanje
(napuljene niti platna za oskrbo
ran), šarpija
- Chartell** (→ *Cartell*)
- Chasseur** m strelec, lovec
- Chauffeur** m voznik avtomobila,
šofer
- chauffieren** – voziti avtomobil,
šofirati
- Chaussee** f cesta
- Check** m ček (*nakaznica)
- Checkverkehr** m čekovni promet
(*nakazovalni promet)
- Chef** m predsednik, predstojnik,
šef (→ *Landeschef, Missionschef,
Regierungschef, Sektionschef,
Stationschef*)
- Chefarzt** m vodilni zdravnik
bolnišnice oz. oddelka
(*šef-zdravnik), primarij
- Cheval** m konj
- chevaleresk** – viteški
- Chevalerie** f viteštvo
- Chevalier** m vitez
- Chevauxlegers** pl lahki konjeniki,
lahka konjenica
- Chiffonnière** f predalna omara,
predalnik
- Chiffre** f **1.** številka, cifra **2.** okrajšava
(→ *Namenschiffre*)
- chiffriert** – šifriran (→ *Depesche*)
- Chikane** f **1.** zvijača, spletká, nagajanje,
šikana **2.** mučenje, trpinčenje,
šikaniranje
- chikanieren** – **1.** nagajati, šikanirati
2. mučiti, trpinčiti, šikanirati
- Chikanieren** n **1.** nagajanje,
šikaniranje **2.** mučenje, trpinčenje,
šikaniranje
- Chimäre** f privid, slepilo, himera
- Chirurg** m **1.** ranocelnik, kirurg
(prvotno je izraz *kirurg* označeval
obrtniški poklic, v 19. stoletju pa
zdravstvenega delavca s končanim
dvoletnim učnim programom na
mediko-kirurškem liceju, ki je
smel zdraviti le zunanje bolezni) **2.**
zdravnik specialist za kirurgijo, kirurg
- chirurgisch** – **1.** ranocelniški, kirurški
(nanašajoč se na ranocelniško

dejavnost) **2.** kirurški (nanašajoč se na kirurško dejavnost)

Cholera f kolera (→ *Brechruhr*)

choquieren – **1.** osupniti, presenetiti, šokirati **2.** užaliti **3.** spopasti se

Chor m **1.** pevski zbor, pevski kor, kor (→ *Gesangchor*) **2.** orgelska empora (prostor za cerkveni zbor na orgelski empori), orgelski kor **3.** prostor za skupno redovno molitev (brevir) v cerkvi ali samostanu (običajno se nahaja v vzhodnem delu cerkve z glavnim oltarjem), cerkveni kor **4.** skladba (za eno- ali večglasni zbor) (→ *Trauerchor*)

Choralist m cerkveni pevec

Choraltar m glavni oltar

Choramt n péta maša

Chorbischof m škofov namestnik, sufragan

Chorfrau (→ *Chorschwester*)

Chorgestühl n korne klopi

Chorhemd n koretelj (liturgično oblačilo katoliških duhovnikov) (*korok)

Chorherr m kanonik (*korar)

Chorist m zborovski pevec, korist

Chorknabe m pevec deškega zbora

Chorrock (→ *Chorhemd*)

Chorschwester f korna sestra (pri strogih klavzurnih redovih; imela je dolžnost moliti brevir v koru; deset let po zaobljubah je prejela naziv *mati*/lat. mater, ki je izražal poslanstvo duhovnega materinstva in ga je do 2. vatikanskega koncila nosila pred imenom) (→ *Laienschwester*)

Chr. = Christus (→ *Christus*)

Chrisam (→ *Chrisma*)

Chrisma n sveto olje (za birmo, maziljenje), krizma

Christ m kristjan (→ *Antichrist*, *Heidenchristen*, *Judenchrist*, *Widerchrist*)

Christabend m sveti večer (večer pred božičem): 24. december

Christbaum m božično drevo

Christbaumbescherung f božična obdaritev

Christbaumfeier f božično praznovanje

Christdemokrat m krščanski demokrat

Christenheit f krščanstvo

Christenlehre f krščanski nauk

Christenmensch m kristjan

Christentum (→ *Christenheit*)

Christenverfolgung f preganjanje kristjanov

Christfest n božič

Christgehen n koledovanje

Christgeschenk n božično darilo

christgläubig – krščanske vere

Christgläubige(r) m kristjan

christianisieren – pokristjaniti

Christianisierung f pokristjanjevanje

Christkindlmarkt m božični trg

Christkönigsfest (→ *Christus*)

christlich – krščanski (→ *Religion*) ◇
sich christlich aufführen – biti dober Kristjan

Christmesse f polnočna maša, polnočnica

Christmette (→ *Christmesse*)

Christmonat m december, gruden

Christnacht f sveta noč, sveti večer

Christus – Kristus

(→ *Leiden, Leidensweg*) ◇

Auferstehung Christi – Kristusovo vstajenje

Auffahrt Christi – Kristusov

vnebohod: četrtek, 40 dni po veliki noči

Beschneidung des Herrn

(Circumcisio Domini) – praznik

Jezusovega obrezovanja (do leta 1969)

Christi Himmelfahrt – Kristusov vnebohod: četrtek, 40 dni po veliki noči

Christi Transfiguration/Christi

Verklärung (Apotheose) – Jezusova spremenitev na gori: 6. avgust

Christus am Kreuz/Der Gekreuzigte – Križani (ikonografski motiv)

Christkönigsfest – Kristus kralj vesoljstva: zadnja nedelja cerkvenega leta, nedelja pred 1. adventom (nekoč: nedelja pred Vsemi svetimi)

Darstellung des Herrn – Jezusovo darovanje (→ *Maria*)

Erbärmdebild/Schmerzmann – Kristus trpin (ikonografski motiv)

Erscheinung Christi/Erscheinung des Herrn/Erscheinungsfest

(Epiphania Domini) – Gospodovo razglašenje, Sveti trije kralji: 6. januar

Fronleichnam (Corpus Christi) – sveto Rešnje telo in kri, Telovo:

četrtek po nedelji Svete Trojice oz. 60 dni po veliki noči

Kreuzestod Christi – Kristusova smrt na križu

Kreuzesweg Christi – Kristusov križev pot

der Leib Christi – hostija

Taufe Christi – Jezusov krst: 13. januar

Gelobt sei Jesus Christus! – Hvaljen bodi Jezus Kristus! (pozdrav duhovniku)

Chronik f kronika

Chronologie f **1.** časoslovje, kronologija **2.** zaporedje dogodkov, kronologija

chronologisch – kronološki (→ *Abfolge, Verzeichnis*)

Ciborium n ciborij

Cinerum – pepelnična sreda, pepelnica (sreda pred 1. postno nedeljo) (→ *Fastensonntag*)

Circumvallation f obdajanje z okopi

circumvallieren – obdati z okopi

Cirkular(e) n okrožnica (*okolni razpis, okolnik, okolnica), razglas, naznanilo, oznanilo, cirkular

Cirkularerlaß m okrožni odlok (*okrožni razpis, okolnik)

Cirkular-Verordnung f okrožni ukaz (*okolni ukaz, okolnik, okolnica)

Cirkulation f obtok, kroženje, cirkulacija ◇ in Circulation setzen – dati v obtok

cirkulieren – krožiti, cirkulirati (→ *Gerücht*)

Citation f **1.** poziv, vabilo **2.** (dobesedno) navajanje, sklicevanje na (kaj), citiranje

citieren – **1.** pozvati, poklicati, povabiti **2.** (dobesedno) navesti, citirati

Civil – in **Civil** – v civilni obleki

Civilspital (Laibach) n Civilni špital (Ljubljana) (pod tem nazivom Dr. Fran Viljem Lipič/Dr. Franz Wilhelm Lippich v svoji *Topografiji c.-kr. deželnega glavnega*

mesta Ljubljane / Topographie der k. k. Provinzialhauptstadt Laibach iz leta 1834 navaja naslednje tri skupine ustanov: 1. Državne ustanove: umobolnica, porodnišnica, najdenišnica, klinika (Staatsanstalten: Irrenhaus, Gebärhaus, Findelhaus, Klinik); 2. Lokalne ustanove: bolnica, ustanova za ubožnico (Krankenhaus, Armenhausstiftung); 3. Zasebne ustanove: ubožna ustanova grofa Lamberga, ustanova cesarskega špitala, ustanova meščanskega špitala (Privatanstalten: Graf Lamberg'sche Armenstiftung, Hofspitalsstiftung, Bürgerspitalsstiftung); začetki dejavnosti prve civilne bolnišnice v Ljubljani segajo v leto 1786; v nekdanjem samostanu bosonogih avguštincev na današnji Dunajski cesti nasproti kavarne Evropa jo je med leti 1786 in 1811 vodil cerkveni red usmiljenih bratov iz Trsta, nato je bila med leti 1812 in 1849 v občinski, kasneje v deželni oskrbi; v drugi polovici 19. stoletja so jo sestavljali naslednji oddelki: medicinski oddelek (medizinische Abtheilung), kirurški oddelek (chirurgische Abtheilung), sifilitični oddelek (syphilitische Abtheilung), oddelek za kožne bolezni (Abtheilung für Hautkranke), oddelek za umobolne (Irrenabtheilung), porodnišnica in ginekološki oddelek (Gebärhaus und gynäkologische Abtheilung); leta 1881 je bila zgrajena blaznica na Studencu pri Ljubljani (Landesirrenanstalt zu Studenc (Laibach)); leta 1893 so začeli graditi novo bolnišnico

paviljonskega tipa ob Zaloški cesti, ki je bila vseljena po velikem ljubljanskem potresu jeseni leta 1895)

Civil- und Uniform-Schneider m
civilni in vojaški krojač

clandestin – tajen

clarificieren – osvetliti

Clementia (→ *Clemenz*)

Clemenz f milost

Clerisei f duhovščina, kler

Cliché n kliše

Club slovenischer Bicyclisten

»Ljubljana« m Klub slovenskih biciklistov »Ljubljana« (ust. leta 1887) (→ *Rennbahn*)

C. + M. + B. = Caspar (Kaspar), Melchior und Balthasar – Gašper, Miha in Boltežar (Sveti trije kralji) (izvirni pomen: Kristus mansionem benedicat. – Naj Kristus blagoslovi to hišo.)

C. M. = = Conventions-Münze
(→ *Conventionsmünze*)

Cmze. = Conventionsmünze
(→ *Conventionsmünze*)

Coadjutor m pomočnik, koadjutor

Coado. = Commando (→ *Kommando*)

Coaks (→ *Koks*)

Codex m 1. star rokopis, kodeks
2. zakonik, kodeks

Cognat m krvni sorodnik

Cognition f 1. spoznanje, prepoznavanje 2. sodna preiskava

Cognitionsschein m izkaz

cognoscieren – 1. spoznati, prepoznati
2. raziskati, sodno preiskati

Coliseum (Laibach) – Kolizej

(Ljubljana) (v začetku leta 1845 je Josef Benedict Withalm ljubljanskemu magistratu posredoval ponudbo za zgraditev poslopja za prehodno nastanitev vojakov (Trasenalbequartierung), če mu mesto v ta namen zagotovi ustrezen teren; mestna občina je pristala na ponudbo in od kranjskih deželnih stanov odkupila zemljišče ter ga brezplačno podelila Withalmu pod pogojem, da zgradi omenjeno poslopje in zimsko jahalnico (*zimsko jezdarnico/Winterreiterschule); hišni gospodarji so imeli poslej izbiro glede nastanjanja vojakov: še naprej so lahko vojake jemali pod svojo streho ali pa jih naseljevali v Withalmovi kasarni, za kar so morali odšteti 3, kasneje pa 4 goldinarje »zavarovalnine« (Militär-Einquantierungs-Ablösungsgebühr); sčasoma je postajalo nastanjanje prehodnega vojaštva v Ljubljani vse manj akutno, kar dokazuje tudi dejstvo, da je bilo vse manj hišnih gospodarjev »zavarovanih« pri Withalmu; leta 1880 je generalno vojaško poveljstvo v Gradcu uvrstilo Kolizej med zasilne vojašnice (*vojašnice za silo/Notkasernen), v katere so naseljevali le stalne posadke; Withalmov sin Josef Victor je pri mestnem magistratu izposloval izknjižbo služnostnih pravic glede nastanitve vojakov in jahalnice proti prepustitvi terena, ki ga je mestna občina potrebovala za premestitev Tržaške ceste)

Collectant m nabiralec
(→ *Lotto-Collectant*)

Collecte f **1.** nabirka (nabiranje darov oz. prostovoljnih prispevkov v cerkvi), kolekta (*duhovska bera) **2.** nabiranje darov v naravi s strani ubožnih redov, kolekta (→ *Bettelmönch, Mendikanten, Terminanten*)

collectieren – zbirati, nabirati

Collectur f nabirališče (→ *Getreide-Collectur, Lotto-Collectur*)

collegialiter – soglasno

Collegiengeld n učnina (*poslušnina, kolegnina)

Collegium n zbor, kolegij
(→ *Bankalkollegium, Münz- und Bergwerkskollegium, Verordnetenkollegien*) ◇

Collegium Aloisianum (Laibach)

– Alojzijevisče (*Alojzišče, Alojznica) (zavod za revne in spodobne študente ljubljanske gimnazije, ki ga je leta 1846 ustanovil ljubljanski knezoškof Anton Alois Wolf na Poljanski cesti v Ljubljani)

Collegium Germanicum – Germanicum (1552 v Rimu ustanovljeno nemško škofijsko semenišče)

Collegium Marianum (→ *Asyl*)

collocieren – razvrstiti

Collusion f tajni sporazum, koluzija

Colonne f **1.** kolona (dolga vrsta premikajočih se vojakov ali vojaških vozil) (po A. Komelu pl. Sočebnanu »izraz kolona poimenuje vse čete in povoze, ki so pod jednotnim poveljstvom na jednom in istem maršu«) (→ *Blessierten-Transport-Colonne, Flügel-Colonne, Nachbar-Colonne, Seiten-Colonne, Truppen-Colonne*) **2.** stolpec, kolona

fünfte Kolonne – peta kolona
(sovražna skupina, ki tajno deluje v drugi deželi)

Colonnen-Commandant m kolonski poveljnik (→ *Colonne*)

Com-/com- (glej tudi *Kom-/kom-*)

Combattant m borec, bojevnik

Comenthur (→ *Komtur*)

Comestibilien pl hrana, živež

Comfort m udobje, udobnost, komfort

Comfortabel m enovprežna kočija (tudi kočije ljubljanskih kočijažev)

Comfortable (→ *Comfortabel*)

Comitat n **1.** spremstvo **2.** županija, komitat (upravna enota na Ogrskem in Hrvaškem)

Commandantschaft f poveljstvo

Commenthur (→ *Komtur*)

Commenthurei (→ *Kommende*)

Commers m pivska zabava ob posebni priložnosti (zlasti ob obletnici ustanovitve društva oz. družbe), popivka, komers (→ *Fest-Commers*)

Commis m trgovski pomočnik, komí (*komij) (→ *Handlungs-Commis*)

Commiß m vojaška služba, komis

Commissar m komisar

(→ *Hofkommissar, Kriegskommissäre, Lokalkommissär, Marktcommissär, Oberkommissär, Regierungskommissär, Schulkommissar, Sperrkommissar, Volkskommissar, Wahlkommissär, Zählungskommissär*) ◇
Kommissäre (Baudirektion) – komisarji (gradbena direkcija) (H 35)
Kommissäre (Kreisamt) – komisarji (okrožni urad) (H 36)

ständische Kommissare – stanovski komisarji (H 22)

Commissär (→ *Commissar*)

Commissariat n komisariat ◇
Kommissariat (Bezirk) – komisariat (okraj) (H 45)

Commißbrot n vojaški kruh

Commißdienst m vojaška služba

Commission f **1.** komisija (→ *Baukommission, Grundlasten-Ablösungs- und Regulierungs-Landes-Commission, Grundlasten-Ablösungs- und Regulierungs-Lokal-Commissionen, Hofkommission, Kommerzienkommissionen, Landeskommission, Lebenskommissionen, Medizinalkommissionen, Polizeikommissionen, Präsentierungskommissionen, Rekrutierungskommissionen, Religionskommissionen, Sanitätskommissionen, Stellungskommissionen, Steuerkommissionen, Steuerlandekommissionen, Studien- und Bücherzensurkommissionen, Untersuchungskommission, Wahlkommission, Zensurkommissionen*) **2.** naročilo **3.** nakup **4.** komisijski ogled ◇
die Commission abhalten – opraviti komisijski ogled
Commissionen machen – nakupiti, priskrbeti
eine Commission niedersetzen – sestaviti (*postaviti) komisijo
in Commission geben – dati v komisijsko prodajo
in Commission haben – imeti v komisijski prodaji
in Commission nehmen – vzeti v komisijsko prodajo

- auf/in Commission reisen – potovati po naročilu
- commissionaliter** – komisijsko
- Commissionär** m posrednik (trgovski posrednik, bančni posrednik), opravnik, komisionar
- commissionell** – komisijski
(→ *Verhandlung*)
- Commissions-Reise** f komisijsko potovanje (uradnika)
- Commißmantel** m vojaški plašč
- Commitent** m pooblastitelj (*poveritelj), komitent
- committieren** – naročiti
- commode** – udoben
- Commode** f nizka predalčna omara, komoda
- Commotion** f 1. gibanje 2. pretres
- commun** – skupen
- communal** – občinski
- Communalwahlen** pl občinske volitve, lokalne volitve
- Commune** f 1. občina, *komuna* (H 47)
2. mesto (→ *Stadtcommune*)
- Commune-Gäßchen** n komunska uličica
- Communicant** m obhajanec ◊
Communicanten speisen – obhajati
- Communicat** n pisno sporočilo (*odposlani spis), komunicat
- Communication** f 1. sporazumevanje, občevanje, komuniciranje, komunikacija 2. naznanilo 3. povezava, stik
- Communicationsstraße** f
povezovalna cesta
- communicieren** – 1. seznaniti, sporočiti 2. prejeti sveto obhajilo 3. sporazumevati se, pogovarjati se, občevati, komunicirati
- Communion (heilige Communion)**
(→ *Kommunion*)
- Communiqué** n uradno sporočilo, uradna izjava, komuniké
- Communität** f občina
- Comon. = Commission**
(→ *Commission*)
- Compaciscent** m pogodbenik
- compaciscieren** – pogoditi se
- Compagnie** f 1. družba
(→ *Handelscompagnie*) 2. stotnija
(→ *Disciplinar-Compagnie*, *Ehrencompagnie*) ◊
lustige Compagnie – vesela družba
Compagnie leisten – delati družbo
zwei Compagnien der krainischen Ritterschaft (blaue und gelbe Fahnen) – dve stotniji kranjske plemiške konjenice (pod plavimi in rumenimi zastavami)
- Compagnon** m 1. družabnik (*društvenik), kompanjon 2. tovariš, sodelavec (*drug) 3. soudeleženeč, pomagač (slabšalno)
- Compassion** f sočutje
- Compelle** f prisila
- compellieren** – prisiliti (koga)
- Compellierungsmittel** pl prisilna sredstva
- competent** – 1. pristojen, pooblaščen, upravičen, kompetenten
2. usposobljen, primeren, kompetenten
- Competent** m prosilec, kandidat, kompetent
- Competenz** f 1. pristojnost, pooblaščenost, upravičenost,

kompetenca **2.** usposobljenost, primernost, kompetenca
3. pristojbina

Competenzgesuch n prošnja za službo

competieren – zaprositi za službo, kompetirati

Complement n dopolnilo (*dovršek), komplement

complementieren – dopolniti

Compliment n **1.** poklon, priklon, izraz vljudnosti, kompliment
2. hvala, pohvala, kompliment ◇
Compliment machen – **1.** prikloniti se **2.** pohvaliti

Complimentbrief m vljudnostno pismo (*priklonivno pismo)

Complimentier-Büchlein n knjižica o lepem vedenju, knjižica o bontonu

complimentieren – **1.** prikloniti se (komu), klanjati se (komu)
2. prijazno sprejeti (koga), izreči (komu) dobrodošlico, komplimentirati

componieren – **1.** sestaviti, zlagati, spisati **2.** skladati

comprehendieren – obsegati

Comprehension f obseg

Comprese f platnena blazinica (večkrat preganjena tkanina iz platna za prekritje rane), kompresa

comptant – per comptant – za gotovino

Comptoir n **1.** trgovska pisarna (*trgovska pisarnica, kupčijska pisarnica), kontor **2.** upravništvo (npr. časopisa), administracija, kontor (→ *Zeitungs-Comptoir*) ◇

Frag- und Kundschafts-Comptoir (Laibach) – pisarna ponudbe in povpraševanja (posebno oglaševalsko podjetje je **1.** julija 1816 v Ljubljani z dovoljenjem oblasti odprl Ignaz Karl Pichler)

Comptoirist m knjigovodja, komptoirist

Comte m grof (v Franciji)

Comtess(e) f grofična, kontesa

Con-/con- (glej tudi *Kon-/kon-*)

concernieren – zadevati (koga), tikati se (koga)

Concert n **1.** glasbena prireditev, koncert (→ *Frühstückskonzert, Gartenkonzert, Platzkonzert, Promenade-Concert, Schrammelkonzert*) **2.** soglasje, dogovor

Concertation f dogovor

concertieren – **1.** nastopiti na koncertu, koncertirati **2.** uglasiti medsebojna stališča, dogovoriti se

Concertsaal m koncertna dvorana

Concert-Soirée f koncertna soareja

Concert-Toilette f koncertna toaleta

Concession f **1.** dopustitev (*dopustilo), dovolitev, privolitev, priznanje pravice, koncesija
2. uradno dovoljenje (za opravljanje določene dejavnosti) (*dopuščenje, dopustno pismo, koncesija) ◇
die Concession erhalten – dobiti koncesijo (→ *Gewerbebewegung*)

Concessionär m imetnik koncesije, koncesionar

concessionieren – **1.** dopustiti, koncesionirati **2.** pooblastiti, koncesionirati

concessioniert – 1. dopuščen, koncesioniran (→ *Gewerbe*)
2. pooblaščen, koncesioniran

Concessionsprivilegium n pravica za opravljanje določene dejavnosti (*dopustilni privilegij)

Concessionsurkunde f koncesijska listina (*dopustno pismo, dopustilnica)

Concessionswerber m prosilec za dovoljenje (*prošnik za dovoljenje), prosilec za koncesijo

conciliant – 1. priljuden 2. spravljliv

Concilianz f 1. priljudnost 2. sprava, pomiritev

Concordanz f skladnja, sloga, konkordanca

Concours (→ *Konkurs*)

Concretal-Status m skupno število (uradnikov in služabnikov) (*vkupni stalež, konkretalni stalež)

Concretalpension f skupna pokojnina, konkretalna penzija

Concurrent m tekmeč, konkurent

Concurrenz f 1. sklad (→ *Kirchenconcurrenz*), prispevek (*pripomoč) 2. natečaj (*pogajanje), konkurenca 3. tekmovanje, tekma (→ *Schmutzkoncurrenz*), konkurenca 4. sovpadanje (*sestaneč, strnek, stok), konkurenca ◇
im Wege der öffentlichen Concurrenz – preko javnega natečaja (*potom javnega pogajanja, potom javne konkurence) (→ *Concurrenzweg*)

Concurrenzbeitrag m prispevek (*prinesek, sklad)

Concurrenzbezirk m skladni okraj, konkurenčni okraj (*Zakon, za vojvodino Kranjsko o napravljanju in vzdrževanju javnih ne cesarskih (ne erarskih) cest in potov / Gesetz, wirksam für das Herzogthum Krain, betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen nichtärarischen Straßen und Wege*, z dne 5. marca 1873, je določal, da je vsak sodni okraj tudi skladni (konkurenčni) okraj, ki skrbi za kritje stroškov za gradnjo in vzdrževanje okrajnih cest; če se stroški ne krijejo iz cestnine, se pobira največ 10% naklada na vse neposredne davke, višje naklade do 25% se pobirajo s sklepom deželnega zbora, še višje pa le z deželnim zakonom)

concurrenzfähig – concurrenzfähig sein – priti v poštev za premiranje (*konji, ki se smejo poganjati za darila) (→ *Zuchtsprämien*)

concurrenzieren – konkurirati

Concurrenzstation f konkurenčna postaja (*konkurenčna štacija) (premiranje konj) (→ *Zuchtsprämien*)

Concurrenzstraße f skladna cesta, konkurenčna cesta (*Postava, veljavna za vojvodstvo Kranjsko, ki zadeva ustanovljenje in obdržbo ne erarialnih (ne cesarskih) cest in potov / Gesetz, wirksam für das Herzogthum Krain, betreffend die Herstellung und Erhaltung der nicht ärarial öffentlichen Straßen und Wege*, z dne 14. aprila 1864: »Konkurenčne ceste (ceste po pripomočkih) so tiste, ktere sicer deželne ceste niso, pa se zavolj važnosti za prehod večih okolic

kakor take imenujejo po deželni postavi. (Concurrenzstraßen sind jene Straßen, welche, ohne Landesstraßen zu sein, wegen ihrer Wichtigkeit für den Verkehr größerer Landstriche, als solche durch ein Landesgesetz erklärt werden.)«)

Concurrenzverhandlung f razprava o ponudbah (*ponudbinska razprava, ofertna obravnava), konkurenčna razprava

Concurrenzweg – im

Concurrenzwege – z natečajem (*s konkurenčnim potom) ◇ Die Arbeiten werden im Concurrenzwege an den Mindestfordernden hintangegeben. – Dela bodo prek natečaja oddana najcenejšemu ponudniku. (→ *Minuendo-Licitation*)

concurrerieren – 1. prispevati 2. tekmovati s (kom), konkurirati (komu) 3. stekati se

Concursstation
(→ *Concurrenzstation*)

Condemnation f obsojanje, obsodba, kondemnacija

condemniereren – obsoditi

Condiscipel m součenec

Condition f 1. pogoj 2. uk (usposabljanje, npr. za obrt) 3. stan 4. služba 5. nauk 6. športna zmogljivost, kondicija ◇ unter günstigen Conditionen – pod ugodnimi pogoji bei jmdm. in Condition stehen – biti zaposlen pri (komu) jmdn. in Condition anstellen – vzeti (koga) v uk

conditionieren – 1. biti v službi, biti zaposlen 2. pogojevati, kondicionirati

conditionslos – brezposelen

Conduct n 1. sprevod, spremstvo 2. žalni sprevod (*mrtvaški sprevod), pogreb (→ *Trauerconduct*)

Conductansager m oseba, ki vabi žalujoče na pogreb

Conducteur m sprevodnik (*spremnik), konduktar (→ *Bahnkondukteur*)

Conductunkosten pl pogrebni stroški

conduisiert – gut conduisiert sein – biti lepega vedenja, lepo se vesti

conduisiert – übel conduiert sein – biti slabega obnašanja, grdo se obnašati

Conduite f vedenje, obnašanje (*konduita) ◇ von guter Conduite – lepega vedenja Der Soldat hat mit guter Conduite gedient. – Vojak se je med služenjem vojaškega roka lepo vedel.

Conduitenbeschreibung
(→ *Conduitenliste*)

Conduitenliste f (policijsko ali vojaško) npravstveno spričevalo, spričevalo o (lepem) vedenju (*popis zadržanja), karakteristika (ob vojaških reformah 1868 so vojaške oblasti dotedanje *Conduitenlisten* zamenjale z *Qualifikationslisten*) (→ *Qualifikationslisten*)

Confect n sladica, poobedek (*pokosilo, pomizek)

Conferenz f 1. posvetovanje, zborovanje, posvetovalni zbor,

- konferenca (→ *Friedenskonferenz, Gipfelkonferenz, Lehrerkonferenz*)
2. voljen vodstveni organ kake organizacije, konferenca
- conferieren** – **1.** posvetovati se, konferirati **2.** podeliti (komu) funkcijo (čast)
- Conferierung** f podelitev funkcije (časti)
- Confidence** f zaupanje
- Confin** (→ *Konfinium*)
- Confiseur** m izdelovalec slaščic
- Confituren** pl slaščičarski izdelki
- Conflagration** f spor, spopad, konflagracija
- confligieren** – prepirati se
- Conflux** m velik obisk, naval
- conform** – primeren, skladen, ustrezen, konformen
- conformieren** – prilagoditi, uskladiti, konformirati
- confundieren** – **1.** zmešati, zbegati, konfundirati **2.** pomešati, konfundirati
- confus** – zmešan, konfuzen
- Confusion** f zmešnjava, nered, nejasnost, konfuzija
- Congé** m slovo, odpust
- congедieren** – odpustiti
- Congestion** f naval krvi, kongestija
- Conjectur** f domneva, ugibanje
- Conjecturen** pl okoliščine
- Conleut** (→ *Konleute*)
- Connaissance** f znanstvo
- Conperson** f **1.** zakonec **2.** zakonka
- Conquerant** m osvajalec
- conquerieren** – osvojiti
- Conquete** f osvojitve
- Conscribent** m vojaški obveznik
- conscribieren** – **1.** popisati, konskribirati (→ *Land*)
2. vpoklicati v vojsko, konskribirati
- Conscribierung** f **1.** popis, popisovanje, konskripcija
2. popis vojaških zavezancev (sistem prisilnih naborov v Avstriji v 18. stoletju), konskripcija (→ *Militär-Conscription*) **3.** popis davčnih zavezancev, konskripcija
- Conscription** (→ *Conscribierung*)
- Conscriptionsbücher** pl popisovalne knjige (*popisovajske bukve)
- Conscriptionscommissär** m popisni komisar
- Conscriptionsflüchtling** m vojaški obveznik, ki se je izogibal vojaškemu popisu (*popisovanski begovec, uhajač)
- Conscriptionspflichtige(r)** m vojaški obveznik, ki je bil podvržen vojaškemu popisu (*popisanec)
- Consecration** f posvečenje, posvetitev, konsekracija
- consecrieren** – posvetiti, konsekrirati
- Conseil** m **1.** nasvet **2.** državni svet
- Consens** m privolitev (*privolilo), soglasje, dovoljenje, konsens (→ *Baukonsens, Wohnungs- und Benützungskonsens, Eheconsens*)
- Consenszettel** m dovolilnica
- Conservation** f **1.** ohranitev, konzervacija **2.** vzdrževanje, konzervacija
- Conservations-Arbeiten** pl vzdrževalna dela

Conservativer Gewerbeverein (Laibach) (→ *Verein*)

conservieren – 1. ohraniti, konzervirati 2. vzdrževati, konzervirati

Conservierung f 1. ohranitev, konzervacija 2. vzdrževanje, konzervacija ◇
Conservierung der Reichsstraßen – vzdrževanje državnih cest

Consignation f 1. popis, zabeležba, zaznamba, konsignacija 2. predaja v hrambo ali prodajo, konsignacija

consignieren – 1. popisati, zabeležiti, konsignirati 2. izročiti v konsignacijsko hrambo ali prodajo, konsignirati

consilieren – 1. svetovati 2. posvetovati se

consistent – trden, čvrst, trajen, konsistenten

Consistenz f trdnost, čvrstost, trajnost, konsistentnost

Consolation f tolažba

consolieren – potolažiti, tolažiti, pomiriti

Constitut m 1. zaslišanec, izpraševanec 2. obnovljena pogodba

Constitut n zasliševanje, izpraševanje

Constituta f zaslišanka, izpraševanka

Constitutio Criminalis Theresiana (→ *Gerichtsordnung*)

Constitution f ustava, konstitucija

constitutionell – ustaven, konstitucionalen

Constitutioneller Verein (→ *Verein*)

consultieren (→ *konsultieren*)

Consum(o) m 1. potrošnja (*potrošek, povžitek), konzum 2. uživanje, konzumiranje (→ *Schnapsconsum*)

Consumtion (→ *Consum/o*)

Contagion f 1. okuženje, kontagij 2. kužna epidemija, kuga (→ *Pest*)

contagiös – kužen, nalezljiv, kontagiozen (→ *Augenentzündung*)

contant (→ *comptant*)

Conte m grof (v Italiji)

content – zadovoljen

contentieren – zadovoljiti

Contentierung f zadovoljitev

Contestation f 1. ugovarjanje, izpodbijanje, kontestacija 2. potrditev (s pričami), kontestacija

contestieren – 1. ugovarjati, izpodbijati, kontestirati 2. potrditi (s pričami), kontestirati

Contradiction f nasprotje, kontradikcija

contrair (→ *conträr*)

contramandieren – preklicati ukaz

Contraordre f preklic (*prereka)

Contraordrierung (→ *Contraordre*)

conträr – nasproten

Contravenient m prestopnik, kršilec zakona

Contravention f prekršek, kršitev zakona, kontravencija

Contrefait f podoba

contremandieren (→ *contramandieren*)

Contremarsch m pohod v nasprotno smer

Contremine f spodkopavanje

Controlpflichtige(r) m prigledni zavezanec (pripadnik neaktivnega vojaškega moštva avstro-ogrske vojske) (→ *Controlversammlung*)

Controlversammlung f prigledni zbor, kontrolni zbor (organizirali so ga vojaški organi avstro-ogrske vojske zaradi pregleda neaktivnega moštva) (*kontrolski zbor) (→ *Nachcontrolversammlung*)

Contumaz f **1.** osamitev zaradi suma kužnosti, zdravstvena zapora, kontumac, karantena (→ *Hunde-Contumaz*) **2.** odsotnost stranke na sodnem naroku, kontumac

contumazieren – obsoditi zaradi izostanka, kontumacirati

Contusion f zmečkanina

Conv. Mze. = Conventions-Münze (→ *Conventionsmünze*)

Convalidation f **1.** naknadna poveljavitev prvotno neveljavnega akta, konvalidacija **2.** potrditev še neveljavne zakonske zveze po kanonskem pravu, konvalidacija

convalidieren – **1.** naknadno potrditi veljavnost prvotno neveljavnega akta, poveljaviti, konvalidirati **2.** potrditi še neveljavno zakonsko zvezo po kanonskem pravu, konvalidirati

Convenienz f **1.** primernost, konvenienca **2.** spodobnost, vljudnost, konvenienca **3.** dogovor, konvenienca

Convenienz-Ehe f zakon iz razuma (v nasprotju z zakonom iz ljubezni (Liebesheirat))

Convenienz-Heirat f dogovorna poroka

convenieren – **1.** ustrezati, konvenirati **2.** spodobiti se, konvenirati

Conventiculum n tajni sestanek, zakotni sestanek, konventikel

Convention f **1.** dogovor, konvencija **2.** mednarodna pogodba, konvencija **3.** navada, konvencija

Conventionsmünze f *konvencijski novec* (V 369) (*srebrni denar, srebrnina), konvencijska valuta (kasneje so jo označevali kot »star denar«) (leta 1753 je habsburška monarhija z Bavarsko sklenila mednarodno denarno pogodbo (konvencijo); od takrat je bila v habsburški monarhiji (z izjemo Avstrijske Nizozemske in habsburške posesti v Italiji) v veljavi tako imenovana konvencijska valuta (*Conventionsmünze*, kratica CM), katere temeljna denarna enota goldinar (Gulden, fl) se je delil na 60 krajcarjev (Kreuzer, Xr) oziroma 240 vinarjev (Pfennig, dl). Na habsburškem ozemlju pa je še naprej veljal tolar, ki je bil vreden dva goldinarja; šele po letu 1816 je kovanec za pol tolarja tudi uradno dobil svoje dejansko ime goldinar; od tega leta dalje so tudi groše uradno označevali za kovance, vredne tri krajcarje; konvencijska valuta je bila v veljavi do leta 1858)

Convoi n spremstvo, sprevod

convoiiieren – spremljati

convoitieren – hlepeti po (čem)

convoyieren (→ *convoiiieren*)

Convulsion f krč (*zvijavica), božjast

Coon. = Commission (→ *Commission*)

Coonen. = Commissionen (→ *Commission*)

Coop. = Cooperator (→ *Cooperator*)

- Cooperator** m **1.** pomočnik **2.** duhovni pomočnik, kooperator
- Copulant** m poročevalec
- Copulation** f poroka, kopulacija
- Copulations-Buch** n knjiga porok (poročna župnijska matična knjiga)
- copulieren** – poročiti (koga)
- Coquette** f spogledljivka, koketa
- coquettieren** – spogledovati se s (kom), koketirati
- coram** – **coram nehmen** – ošteti
- coramieren** (→ *coramisieren*)
- coramisieren** – **1.** potrditi (*poveriti), koramizirati **2.** ošteti
- Coramisierung** f **1.** potrditev (*poveritev) **2.** oštetje, koramiziranje
- Cordon** m **1.** vrv, veriga **2.** policijska ali vojaška zapora **3.** mejna straža **4.** sanitarni kordon (→ *Cordon sanitaire*)
- Cordon sanitaire** m varnostni pas, sanitarni kordon (zapora večjih področij ob izbruhu epidemije)
- Cornet** m konjeniški zastavnik, kornet
- Corpus Christi** (→ *Fronleichnam*)
- correct** – pravilen
- Correction** f **1.** poboljšanje (npr. kaznjenca) **2.** popravek, korekcija
- correctionell** – poboljševalen (*pokoriven, strahovalen)
- correctionieren** – poboljšati
- Correctionierung** f poboljšanje
- Correctionsanstalt** f poboljševalnica (*pokorivnica, popravnica)
- Correctionsarrest** m pokorilni zapor (*poboljšalni zapor)
- Correctionshaft** (→ *Correctionsarrest*)
- Correctionsweg** – **im**
Correctionswege – (kaznovati) s pokorilno kaznijo (predvideno za nepokorne zapornike, npr. zapor v samici in post) (→ *Strafmittel*)
- Correspondent** m dopisovalec, korespondent
- Correspondenz** f dopisovanje, korespondenca
- Correspondenz-Büro** n korespondenčni urad
- Correspondenzkarte** f dopisnica (*listnica, mali listek, listek) (*listnica* je bila uvedena z ukazom trgovinskega ministrstva z dne 22. septembra 1869; prednja stran je bila namenjena naslovu prejemnika, zadnja stran pa sporočilu) (→ *Ansichtspostkarte*)
- Correspondenzen** pl dopisi
- Correspondenznachricht** f pisemska novica, vest v pismu (*glas po pismih)
- Correspondenzweg** – **im**
Correspondenzwege – pismeno
- correspondieren** – dopisovati si, korespondirati
- Corrigend** m **1.** kaznjeneč (*popravljanec, poboljševanec), korigend **2.** vojak v disciplinski stotnji (→ *Disciplinar-Compagnie*) ◇ jugendliche Corrigenden in Besserungsanstalten – mladostniški prestopniki v poboljševalnicah
- Corrigenda** pl tiskovne napake, popravki
- Corrigendum** n tiskovna napaka, popravek
- corrigieren** – popraviti, korigirati

- Corrigierende(r)** m gojenec
v poboljševalnem domu
(*popravljanec, poboljševanec)
- Corroboratio** f potrditev, overovitev
(v listini), koroboracija
- corumpieren** – pokvariti, korumpirati
- corrupt** – 1. pokvarjen, izprijen,
koruptiven 2. podkupljiv 3. gnil
- Corruption** f 1. pokvarjenost,
izprijenost, korupcija
(→ *Sittenverderbnis*) 2.
podkupljivost, korupcija 3. gniloba
- Corso** m 1. glavna ulica in
sprehajališče v mestih, korzo
2. pustni sprevod (*korzo)
(→ *Corso-Fahrt*)
- Corso-Fahrt** f pustni sprevod
(dnevnik *Laibacher Zeitung* je dne
29. februarja 1876 poročal, da se je
karnevalskega sprevoda na pustni
torek udeležilo 42 okrašenih
karnevalskih vozov, ki so se ob
drugi uri popoldne zbrali na
Kongresnem trgu in do tretje ure v
sklenjeni povorki vozili okoli Aleje
Zvezda, nato pa preko Glavnega
in Starega trga krenili proti
Lavrici, od koder so se po kratkem
postanku vrnili v Ljubljano;
tradicijo kasneje pozabljenega
pustnega sprevoda je v začetku
20. stoletja skušalo obuditi
pevsko društvo »Slavec«; dnevnik
Slovenski narod je dne 12. februarja
1901 poročal: »Na Marijinem
trgu ter po Wolfovi in sv. Petra
cesti, na Francovem mostu in po
Špitalskih ulicah se je vršil prav v
italijanskem razkošnoglasnem in
razbrzdanoveselem slogu ta prelepi
veliki pustni korzo«; pustna zabava
se je nadaljevala v Narodnem
domu)
- Cortège** n spremstvo
- Cotillon** n 1. spodnje krilo, kotiljon
2. francoski družabni ples iz 18.
stoletja, kotiljon 3. darilo, ki ga
je plesalka med plesom podarila
svojim najljubšim plesalcem
(umetna roža ali pentlja oz. vzorec
iz istega blaga, kot je bila njena
obleka), kotiljon
- Coulance** (→ *Coulanz*)
- coulant** – ustrezljiv, uslužen, hiter,
kulanten (zlasti v poslovanju)
- Coulanz** f ustrezljivost, uslužnost,
hitrost, kulanca (zlasti v poslovanju)
- Couloir** m/n hodnik, kuloar
- Couloirratsch** m kuloarske govovice
- Coup** m udarec
- Coupé** n 1. oddelek v železniškem
vagonu, kupé 2. zaprta kočija
za dve osebi, kupé 3. športni
avtomobil, kupé
- Cour d'honneur** (→ *Ehrenhof*)
- Cour** f 1. dvor 2. sodni dvor 3. sprejem
(pri osebi višjega stanu)
(→ *Aufwartung*)
jmdm. die Cour machen – dvoriti
(komu)
- Courage** f pogum, korajža
- couragiert** – pogumen, hraber, srčen,
korajžen
- Courier** m hitri sel, kurir
(*jadernik, brzotek, tekar)
- Courierzug** m hitri vlak
(*jaderni vlak), kurirni vlak
- Courmacher** m dvorljivec
- Cours** (→ *Kurs*)
- coursieren** (→ *cursieren*)
- Courtine** f zastor

Courtoisie f vljudnost, galantnost, kurtoazija

Cousin m bratranec

Cousine f sestrična

Couvert n **1.** pisemska ovojnica, kuverta (*zavitek, zavoj)
2. pogrinjek

couvertieren – vložiti v kuvertu, nasloviti, kuvertirati

Credential (→ *Credentz*)

Credentz f pooblastilo, kredenčno pismo (npr. za udeležbo deželnoknežjih vojaških svetovalcev in komisarjev v Gorici in Beljaku na kranjskih deželnih zborih)

Credentzbrief (→ *Credentz*)

credenzen – postreči (*podvoriti)

Credentzisch m postrežna miza (za jedajo in pijačo), bife

credibiler – verjeten

Creditiv n poverilno pismo, poverilnica, kreditiv

credul – lahkovoren

Credulität f lahkovernost

creieren – ustanoviti, kreirati

Creierung f ustanovitev, kreacija

Creme f krema

Cretin m bebec, kreten

Creutz-Feuer (→ *Kreidfeuer*)

Crida f gospodarski propad, krida (*kant) (→ *Konkurs*)

Cridafall (→ *Crida*)

Cridatar m prezadolženec, kridatar

Croquis n osnutek, načrt, kroki

Croup m žrelna davica (*grlovka)

Crudität f surovost

c. s. c. = cum sua causa – s pripadki (s prip./s p./s pr./s pp.)
die schuldigen 100 fl c. s. c. – dolžni 100 gld. s pripadki

CSU = Christlich-Soziale Union (Deutschlands) f Krščansko-socialna zveza (Nemčije)

Ct./Ctr. = Centner (→ *Zentner*)

Cur/Cur- (glej tudi *Kur/Kur-*)

Curand m oskrbovanec, kurand

Curanstalt (→ *Bad*)

Curatel f skrbništvo, varuštvo, kuratela ◇
Erlöschung der Curatel – prenehanje skrbništva über jmdn. die Curatel verhängen – postaviti (koga) pod skrbništvo, določiti (komu) skrbnika (npr. zaradi slaboumnosti, zapravljivosti) (*staviti pod skrbstvo, postaviti pod kuratelo, dati pod kuratelo)
jmdn. unter Curatel setzen/stellen – postaviti (koga) pod skrbništvo, določiti (komu) skrbnika (npr. zaradi slaboumnosti) (*staviti pod skrbstvo, postaviti pod kuratelo, dati pod kuratelo)

Curatels-Behörde f skrbstveno oblastvo, skrbstvena gosposka

Curatels-Bestellung f (sodna) določitev skrbništva (npr. pri tabularnem upniku)

Curatels-Gericht n skrbstveno sodišče

Curatels-Rechnung f varstveni račun

Curatels-Verhängung f (sodna) odreditev skrbništva (npr. pri duševno bolni osebi) (*stavljenje pod skrbstvo, stavljenje pod skrbnika)

Curatels-Vermögen n skrbstveno premoženje

Curatie f dušnopastirsko območje kurata, podfara, kuracija

Curativ-Mittel pl zdravilna sredstva, kurativna sredstva

Curator m skrbnik, kurator
(→ *Massakurator*) ◇
Vormund oder Curator – varuh ali skrbnik
zum Curator bestellen – imenovati za skrbnika, postaviti za skrbnika
gerichtlich ad actum bestellter Curator – od sodišča uradno/
ad actum imenovan (postavljen)
skrbnik (*od sodišča imenovan je na čin skrbnikom ... /od sodišča imenuje se činovnim skrbnikom ...)

Curatorium n skrbniški odbor, nadzorni organ, kuratorij

Curialia pl obredne formalnosti, formalnosti v uradnem slogu, formalnosti v kurialnem slogu, kurialije

curieren – zdraviti (*lečiti), kurirati

curios – **1.** radoveden, zvedav, kuriozen **2.** nenavaden, poseben, čuden, kuriozen

Curiosität f **1.** radovednost, zvedavost, kurioznost **2.** nenavadnost, posebnost, čudnost, kurioziteteta

Curiositäten pl posebnosti, zanimivosti

Curiosum n posebnost, kurioziteteta

currentieren – **1.** iskati **2.** izsledovati

Currentierung f **1.** iskanje **2.** izsledovanje

currentis – tekočega (leta, meseca)

Curschmied m podkovski kovač (pri konjeniški enoti tudi »živinozdravnik«)

cursieren – krožiti (→ *Gerücht*)

cursierend – v obtoku ◇
cursierende Münze – kovanec v obtoku

cursiv – **1.** poševen **2.** površen **3.** poševno **4.** površno

Cursus m **1.** tek **2.** tečaj

Czako (→ *Tschako*)

D

(glej tudi T)

d = **denarius** – denarič (→ *Pfennig*)

d. = **denarius** (→ *Pfennig*)

d. = **dieses Monats** – tega meseca

d. Ä. = **der Ältere** – starejši

Dach n streha (→ *Blechdach, Obdach, Pappdach, Schindeldach, Strohdach, Wetterdach*) ◇
ein Dach mit Ziegeln eindecken –
pokriti streho z opeko

Dachboden m podstrešje

Dach(boden)kammer f podstrešna
soba

Dachdecker m krovec (*strehokrilec)

Dacheindeckung f kritina

Dachgleiche f 1. ostrešje 2. pogostitev
ob pokončanem večjem, zlasti
gradbenem delu (*likof)

Dachorganisation f krovna
organizacija

Dachpappe f strešna lepenka
(*sklejni papir)

Dachrinne f strešni žleb

Dachstuhl m ostrešje (*strešni stol,
strešina, cimper)

Dachung f streha

Dachwohnung f podstrešno
stanovanje

DAF = **Deutsche Arbeitsfront** f
Nemška delavska fronta (1933
v Nemčiji namesto ukinjenih
sindikotov ustanovljena in NSDAP
priključena množična delavska
organizacija)

Dafürhaftung f jamčenje

Dafürhalten – nach meinem

Dafürhalten – po mojem mnenju

dagegen – 1. proti (temu) 2. v
primerjavi s (čim), nasprotno, pa

daheim – doma

Daheim n dom

dahin – 1. tja 2. izgubljen 3. tako ...,
da ... ◇

Er ist dahin. – Z njim je konec.

Mein ganzes Geld ist dahin. – Ves
moj denar je izgubljen.

Das Gesetz wurde dahin
abgeändert, daß ... – Zakon je bil
spremenjen tako, da ...

Dahingeschiedene f pokojnica, rajnica

Dahingeschiedene(r) m pokojnik,
rajnik

dahingestellt bleiben/sein lassen – ne
upoštevati, pustiti vničar

dahinscheiden – umreti

damals – takrat

Dame f gospa, dama (→ *Gardedame,
Gesellschaftsdame, Hofdame,
Kammerdame, Stiftsdame*) ◇
ein Flor reizender Damen – cvet
očarljivih dam

nationale Dame – narodna dama

Dame du Palais – dvorna gospa,
dvorjanka (→ *Palastdame*)

Damenflor m cvet očarljivih dam

Damenkleidermacher m ženski
krojač

Damenstift n ustanova za plemkinje
(H 49)

Damenwahl f napoved plesa, pri
katerem plesalka izbira plesalca

damisch – neumen, bedast

Damm m nasip

Dämmerung f somrak

Damnifikant m 1. oškodovalec
2. hudodelec

Damnifikat m oškodovanec

Damnifikation f oškodovanje

damnifizieren – oškodovati

Dampf m para, sopara, hlapi

Dampfbad n parna kopel

Dampfboot n parnik (prvi »parobrod«
z imenom »Nadvojvoda Ivan« je po
Ljubljani zapeljal leta 1840)

dämpfen – zadušiti (→ *Aufstand*)

Dampfer m parnik (*parobrod, ladja
parnica) (→ *Kriegsdampfer*)

dämpfig – nadušen (→ *Pferd*)

Dämpfigkeit f nadušnost

Dampfkessel m parni kotel

Dampfkessel-Prüfungscommissär
m komisar za preizkušanje parnih
kotlov

dampfklar – pripravljen na izplutje

Dampfmaschine f parni stroj

Dampfmühle f parni mlin

Dampfschiff (→ *Dampfer*)

Dampfschiffahrt f paroplovba
(*paroplovstvo)

Dämpfung f zadušitev
Dämpfung des Aufstandes –
zadušitev upora

Dampfwagen m hlapon
(*parni voz, parovoz), lokomotiva

danach – po tem

danieder – dol, na tleh

daniederliegen – **krank**
daniederliegen – ležati bolan, biti
bolan

dank – zaradi, zahvaljujoč

Dank m zahvala ◇
(herz)innigsten Dank – prisrčna
zahvala
öffentlicher Dank – javna zahvala
tiefempfundener/tiefgefühlter Dank
– najtoplejša zahvala
jmdm. ehrfurchtsvollen Dank
ausdrücken/aussprechen – izraziti
(komu) prespoštljivo zahvalo
jmdm. seinen (tiefgefühlten,
tiefempfundenen) Dank absetzen/
ausdrücken/aussprechen/sagen –
izraziti (komu) (najtoplejšo) zahvalo
jmdm. den innigsten Dank
ausdrücken – izraziti (komu)
najprisrčnejšo (*najsrčnejšo) zahvalo
Für die vielen (zahlreichen) Beweise
herzlicher Anteilnahme (herzlichen
Mitgeföhls) während
der Krankheit sowie anlässlich des
Ablebens ... sprechen wir unseren
tiefgefühlten (tiefempfundenen)
Dank aus. – Za premnoge (številne)
izraze srčnega sočutja med boleznijo
in ob smrti ... izrekamo najtoplejšo
zahvalo. (obrazec v zahvali ob smrti)
jmdm. Dank zollen – izraziti
(komu) zahvalo, zahvaliti se (komu)
jmdm. zu Dank verpflichtet sein –
biti (komu) hvaležen
sich zu großem Dank verpflichtet
sehen – dolgovati (komu) veliko
zahvalo
Dem abtretenden Turnrate wurde
der Dank für seine aufopfernde
Tätigkeit durch Erheben von
den Sitzen ausgedrückt. – Svetu
telovadnega društva v odstopu
so svojo zahvalo za njegovo
požrtvovalno dejavnost
izrazili tako, da so se vstali s sedežev.
Gott sei Dank! – Hvala Bogu!

Dankadresse f zahvalni dopis
(*zahvalno pismo)

Dankamt n zahvalna maša

Dankandacht (→ *Dankamt*)

dankbar – hvaležen (→ *Erinnerung*)

Dankbarkeit f hvaležnost ◇
zeitlebens in Dankbarkeit
gedenken – vse življenje se
hvaležno spominjati (koga/česa)

danken – **1.** zahvaliti se (→
verbindlich) **2.** povrniti (→ *Gott*)
3. odzdraviti (→ *Gruß*) ◇
herzlichst für etwas danken –
najprisrčneje se zahvaliti za (kaj)

dankend – hvaležen (→ *erhalten*)

dank erfüllt (→ *dankbar*)

dankergeben (→ *dankbar*)

Dankesbezeugung f izraz zahvale

Dankeskundgebung f zahvalna
prireditev (npr. zahvalna in
dobrodelna koncerta Glasbene
Matice na Dunaju 23. in 25. marca
1896 kot izraz zahvale za pomoč
ob ljubljanskem potresu leta 1895)

Dankgebet n zahvalna molitev
(*zahvalnica)

Dankgefühl n hvaležnost

Dankgottesdienst (→ *Dankamt*)

Danklied n zahvalna pesem,
zahvalnica

Dankmesse (→ *Dankamt*)

danknehmig (→ *dankbar*)

Dankrede f zahvalni govor

Danksagung f zahvala (→ *Dank*)

Dank(sagungs)schreiben n zahvalno
pismo, pisna zahvala

Dankspruch (→ *Danksagung*)

dannen – **von dannen** – od tam

daran – na tem, pri tem

Darangabe f nadav, ara, kapara
(*nadavek, ažija)

darauf – **1.** na to, na tem **2.** po tem

Daraufgabe (→ *Darangabe*)

daraufgehen – **1.** umreti **2.** izgubiti
3. porabiti, potrošiti

Daraufgeld (→ *Darangabe*)

darben – trpeti pomanjkanje, stradati

darbieten – **1.** ponuditi, nuditi,
podati **2.** nastopiti **3.** predstaviti,
prezentirati

Darbietung f predstava, nastop,
prireditev, izvedba, izvajanje
musikalische Darbietung –
glasbena prireditev

darbringen – **1.** darovati, žrtvovati (→
Opfer) **2.** prirediti
(→ *Fackelzug, Serenade*) **3.** izraziti
(→ *Glückwunsch, Gratulation,*
Ovation, Verehrung)

Darbringung f **1.** darovanje,
poklonitev **2.** žrtvovanje ◇
Darbringung der hl. Messe –
darovanje sv. maše
Darbringung des hl. Opfers –
evharistična daritev

Darbung f revščina, uboštvo,
siromaštvo

darein – v to, v tega, vanj, vanjo

darin – notri, v tem

darlegen – **1.** razložiti, razlagati,
pojasniti **2.** dokazati, pokazati
(*izpričati)

Darlegung f **1.** obrazložitev, razlaga,
pojasnilo, ekspozé **2.** dokaz
(*izpričanje)

Darlehen n posojilo (→
Erdbebendarlehen, Kriegsdarlehen,
Staatsdarlehen, Zwangsdarlehen) ◇

3proc. Darlehen (Stadtmagistrat Laibach) – 3proc. posojilo (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jabresrechnung*)
 unverzinsliches Darlehen – brezobrestno posojilo
 ein Darlehen abstaten/tilgen – poplačati posojilo
 jmdm. ein Darlehen gewähren – odobriti (komu) posojilo

Darlehensgeber m posojilodajalec

Darlehenskasse f posojilnica

Darlehensnehmer m posojilojemalec

Darlehenswerber m prosilec za posojilo (*prošnjik za posojilo)

darleihen – 1. posoditi (komu) 2. dati (komu) v zakup (*zajem)

Darleihen n 1. posojilo 2. zakup (*zajem)

Darleihenskapital n posojilo

Darleiher m 1. posojevalec, posojilodajalec (*posodnik) 2. zakupodajalec (*zajmodavec)

Darm m črevo

Darmblutung f črevesna krvavitev

Darmbruch m dimeljska kila

Darmfraß m črevesni krči

Darmkatarrh m kataralno črevesno vnetje, črevesni katar

Darmkoliken pl črevesni krči, črevesna kolika

Darmkrämpfe pl črevesni krči

Darmschwindsucht (→ *Darmtuberkulose*)

Darmsucht f 1. driska (→ *Durchfall*) 2. črevesni krči, črevesna kolika (→ *Darmkoliken*)

Darmtuberkulose f črevesna tuberkuloza

Darmtyphus m črevesni tifus (*črevesni legar)

Darmverschluss m zaprtje črev (→ *Miserere*)

darnach (→ *danach*)

Darnachachtung f ravnanje po (čem) (→ *Wissenschaft*) ◇
 zur Kenntnis und Darnachachtung – (vsakomur) na znanje in v izpolnjevanje (→ *Wissenschaft*)

Darnachbenehmung (→ *Darnachachtung*)

darniederliegen (→ *daniiederliegen*)

darob = **darüber** – nad tem ◇
 darob sein – bedeti nad (čim)

Darobhaltung f spoštovanje, upoštevanje

Darre f 1. sušilnica (→ *Darrstube*, *Flachsdarre*) 2. sušica (→ *Darrsucht*)

darreichen – ponuditi, nuditi

Darreichung f nudenje ◇
 Darreichung des Unterhalts – preživljanje

Darrstube f sušilnica

Darrsucht f sušica (→ *Abzehrung*)

darstellen – 1. prikazati, opisati (→ *Zug*), napisati, predstaviti, pokazati (→ *Farbe*) 2. upodobiti, naslikati, načrtati

Darstellung f 1. prikaz, opis, predstavitev 2. upodobitev, podoba ◇
 Darstellung des Herrn – Jezusovo darovanje
 szenische Darstellung – gledališka predstava

dartun – dokazati, izpričati, izjaviti
 etwas jurato dartun – izpričati (kaj) pod prisego

Dartuung f dokazilo

darwider – proti ◇
darwider handeln – ravnati proti (čemu), delovati proti (čemu)
sich darwider auflehnen/setzen – upirati se (čemu), nasprotovati (čemu)

das. = **daselbst** – tukaj, tam

Dasein n **1.** bitje, bivanje, obstoj, obstanek, eksistenca **2.** navzočnost, prisotnost ◇
unbekanntes Daseins – *neznano kje bivajoč

dasig – tukajšnji

Data pl okoliščine

Daten pl podatki, data

datieren – **1.** opremiti z datumom, uvrstiti v določeno obdobje, datirati **2.** izvirati **3.** obstajati

Datierung f datiranje

dato – danes ◇
bis dato – do danes, doslej
de dato – z dne

Daube f doga

Dauer f trajanje (*terpež)
(→ *Mandatsdauer*) ◇
von kurzer Dauer – kratkotrajen
von langer Dauer – dolgotrajen

dauerhaft – trajen (*terpežen)
(→ *Friede*)

dauern – trajati (*trpeti)

dauernd – **1.** trajen, stalen (*stanoviten)
(→ *Anstellung, Beschäftigung, Beurlaubung*) **2.** trajno, stalno (*stanovitno)

Daumen m palec ◇
(die) Daumen drehen – čas presti, dolgočasiti se
jmdm./für jmdn. den Daumen drücken/halten – držati pesti za (koga)

über den Daumen gepeilt – čez palec, na grobo ocenjeno

Daumenschraube f priprava za stiskanje palcev (mučilno orodje)

Davidstern m Davidova zvezda

dawiderhandeln – kršiti (predpis)

Dawiderhandelnde(r) m kršitelj
(Mestni magistrat Ljubljana je 14. oktobra 1868 z bobnanjem oznanil: »Mestni magistrat na novič oznani, da je vožna po hodnem tlaku ob hišah prepovedana in da se bo vsak, ki bo to prepoved prestopil brez prizanašanja kaznoval. (Vom Magistrat Laibach wird neuerlich kundgemacht, daß das Befahren der Straßentrottoire verbothen ist, und daß gegen die Dawiderhandelnden unnachsichtlich die Amtshandlung eingeleitet wird.)«)

dawiderreden - ugovarjati

Daz m dača, dajatev, davek
(podložniška dajatev zemljiškemu gospodu)

Däz (→ *Daz*)

dazumal – takrat

Dazwischenkunft f posredovanje (*pripomoč)

DB = Deutsche Bahn f Nemške železnice (od leta 1994 dalje)

DB = Deutsche Bundesbahn f Nemške železnice (do leta 1993, nato *Deutsche Bahn*)

d. d. = **de dato** – z dne

ddo. = **de dato** (→ *d.d.*)

DDR = Deutsche Demokratische Republik f Nemška demokratična republika (NDR)

Debakel n polom, debakel

Debarquement n izkrcaње

debarquieren – izkrcati se

Debatte f razprava, obravnava (*pretresovanje, pretres), debata ◇ zur Debatte stehen – razpravljati o (čem), biti na dnevnem redu zur Debatte stellen – sprožiti razpravo o (čem), dati na dnevni red

Debatter m razpravljalec, debater, debatant

debattieren – razpravljati o (čem), obravnavati (kaj) (*pretresati), debatirati o (čem) (*debatovati)

Debauche f razvrat

debauchieren – 1. predajati se razvratu, predajati se užitkom, uživati 2. odpustčati (delavce)

Debet n dolg, debet

Debit n prodaja

Debitant m branjevec, trgovec na drobno, kramar

debitieren – obremeniti, debitirati

Debitor m dolžnik, debitor

debouchieren – 1. zapustiti (nenadoma in množično), izpasti 2. pojaviti se (nenadoma in množično), izlivati se v (kaj), iztekati se na (kaj), končati se v (čem), voditi k (čemu) ◇ Die k. k. Armee debouchierte mit dem frühesten Morgen aus dem verschanzten Lager von Verona. – C. kr. vojska je izpadla v zgodnjih jutranjih urah iz utrjenega tabora v Veroni. (italijansko-avstrijska vojna 1866)

Debüt n prvi nastop, debi

Debütant m začetnik, debitant

debütieren – prvič nastopiti, debitirati

Dec- (glej tudi *Dek-*)

Decadence f propad, dekadenca

Decanus (→ *Dechant*)

decapitieren – obglaviti

Dechant m dekan (predstojnik cerkvenega kolegija)

Dechantei f dekanija

Décharge f 1. istočasni strelji, (častna) salva (*ustrel) 2. razrešnica

3. razbremenitev 4. ropotarnica ◇ die Déchargen abgeben – izstreliti častne salve

Décharge erteilen – podeliti razrešnico (npr. upravnemu odboru) (→ *Absolutorium*)

Vor der Pfarrkirche war eine Abtheilung der Nationalgarde in strengster Parade aufgestellt, und bezeichnete die Hauptmomente des kirchlichen Amtes mit Dechargen. – Pred farno cerkvijo je bila v paradnih uniformah postrojena narodna straža, ki je glavne momente cerkvene slavnosti obeležila s salvami. (poročilo o slovesnostih ob prvi obletnici izdaje ustave narodom Avstrije v Radovljici 4. marca 1850, *Laibacher Zeitung* št. 53, 5. marec 1850)

dechargieren – 1. izstreliti (častno) salvo 2. razbremeniti 3. dati (komu) razrešnico

decidiert – 1. odločen, decidiran 2. odločno, decidirano

Decision f odločitev, razsodba (*razsod, razsodek, razsodba)

decisiv – odločilen (*razsodin, razločin)

Deck n paluba

Decke f **1.** odeja (*deka)

(→ *Pferdedecke, Sommerdecke*)

2. strop (→ *Holzdecke*) ◇

wattierte Decke – vatirana odeja

wollene Decke – volnena odeja

decken – **1.** kriti, pokriti **2.** zaskočiti

Deckenmacher (→ *Kotzenmacher*)

Deckgeld n pripustnina (denar

za pripust kobile k žrebcu)

(*spuščalnina)

Deckmantel m **1.** ogrinjalo

2. krinka

Deckschein (→ *Deckzettel*)

Decktruppe f zaščitna četa

Deckung f **1.** pokritje, kritje,

varovanje (→ *Rückendeckung*)

2. varščina, zavarovanje **3.** izkaz,

potrdilo, boleta (potrdilo o

plačani carini oz. užitnini)

4. zaklon ◇

Deckung der Kosten – pokrivanje

stroškov

Deckung der Bedürfnisse –

zadovoljevanje potreb

Deckung der Festung – obramba

trdnjave

aus seiner Deckung springen –

skočiti iz svojega zaklona

(*izkočiti iz svojega kritja)

Deckungsurkunde f izkazni list

Deckzettel m pripustni list

(*spuščalni list, zaskočni list)

Decorum n spodobnost, dostojnost

decoupieren – **1.** odrezati **2.** izrezati

3. preluknjati (→ *Fabrschein*)

decouragieren – vzeti pogum

decouragiert – malodušen, malosrčen,

potrtr

decouvrieren – **1.** odkriti **2.** razgaliti

Dedication f posvetitev, dedikacija

dedicieren – posvetiti

deducieren – izvajati, izpeljati, sklepati

iz (česa), deducirati

Defaitismus m malodušje, defetizem

Defalcation f **1.** odkos, odžetev

2. odštetje

defalcieren – **1.** odkositi, odžeti

2. odšteti

Defekt m **1.** pomanjkljivost, napaka,

okvara, defekt **2.** telesna hiba

(*pokveka)

defendieren – braniti

defendieren, sich – braniti se

Defension f obramba

(→ *Landesdefension*)

Defensionsarmee f obrambna armada

Defensionsordnung f obrambni red,

defenzivni red

Defensivalliance (→ *Defensivbündnis*)

Defensivbündnis n obrambna zveza

(*odbojna zveza)

Defensive f obramba, defenziva

Defensivkrieg m obrambna vojna

(*odbojna vojna)

Defensor m branilec

deferieren – **1.** naložiti (komu) prisego

(→ *Eid*) **2.** ugoditi (prošnjji)

Defilee n **1.** mimohod, defile **2.** soteska

defilieren – korakati mimo (koga),

defilirati

Defilierung f defiliranje

Definität f dokončnost, stalnost,

definitivnost

Definition f opredelitev (pojma),

definicija

definitiv – dokončen, stalen,
definitiven (→ *Anstellung, Lehrer*)
2. dokončno, stalno, definitivno
(→ *angestellt, Weise*)

defizient – obolel

Defizientpriester m oboleli duhovnik

Defizit n primanjkljaj, deficit

Defloration f razdevičenje, defloracija

deflorieren – razdevičiti, deflorirati

Deformation f spreminjanje (pravilne oblike), pačenje, deformacija

Defraudant m prevarant, goljuf, slepar, utajevalec, defraudant

Defraudation f poneverba, goljufija, sleparija, utaja, defraudacija

defraudieren – poneveriti, goljufati, slepariti, utajiti, defraudirati

degagieren – osvoboditi, rešiti, degažirati

Degen¹ m meč z dolgim ozkim rezilom, vbodni meč, rapir
(→ *Stoßdegen*)
den Degen anlegen – opasati meč

Degen² m junak

degeneriert – izrojen, degeneriran

Degenkorb m koš pri meču

degradieren – **1.** znižati službeno stopnjo, degradirati **2.** odvzeti čin (v vojski), degradirati **3.** ponižati, degradirati

Degradierung f **1.** znižanje službene stopnje, degradacija **2.** odvzem čina (v vojski), degradacija **3.** ponižanje, degradacija

Dehors pl zunanji videz

Dehortation f odvrčanje, odsvetovanje, dehortacija

dehortieren – odvrčati, odsvetovati

Deichsel f **1.** oje, ojnica, ruda

Deichselpferd n ojnični konj
(*konj v raji)

Deichselstange (→ *Deichsel*)

deinerseits – s tvoje strani

deinethalben – zavolj tebe

deinetwegen (→ *deinethalben*)

deinetwillen (→ *deinethalben*)

Dejecte pl človeški iztrebki (*izmetki)

Dejeuner n **1.** zajtrk **2.** namizno posodje za zajtrk

dejeunerieren – zajtrkovati

Dek- (glej tudi *Dec-*)

Dekade f **1.** desetka, dekada
2. obdobje desetih časovnih enot (let, mesecev ali dni), dekada

Dekadenz f propadanje, propad, dekadenca

Dekan m **1.** predstojnik cerkvenega kolegija, dekan **2.** predstojnik fakultete, dekan

Dekanat n **1.** dekanov urad, *dekanat* (H 48) **2.** dekanova funkcija, dekanat

Dekapitation f obglavljenje, dekapitacija

Deklamation f **1.** podajanje umetniškega dela na pamet, deklamacija **2.** vznesen, a vsebinsko prazen govor, deklamacija

deklamieren – **1.** podajati umetniško delo na pamet, deklamirati
2. vzneseno, a vsebinsko prazno govoriti, deklamirati

Deklarant m podpisnik deklaracije

Deklaration f izjava (*izrecilo), napoved, deklaracija

deklarieren – izjaviti, deklarirati

- Dekollation** f obglavljenje, dekolacija
dekollieren – obglaviti
- Dekoration** f 1. okrasje, dekoracija
 (→ *Militär-Verdienstkreuz*)
 2. odlikovanje, dekoracija
- Dekorationsmaler** m slikar dekoracij, dekoracijski slikar
- dekorianen** – 1. okrasiti, krasiti, olupšati, dekorirati 2. odlikovati, dekorirati
- Dekorierte(r)** m odlikovanec
- Dekorierung** f 1. okrasitev, krasitev, dekoriranje 2. podelitev odlikovanja, dekoriranje
- Dekourt** m odbitek
- dekourtieren** – odbiti, odšteti
- dekouvrieren** – odkriti
- Dekret** n odlok, sklep, dekret
 (→ *Anstellungsdekret*, *Bestellungsdekret*, *Hofdekret*)
- dekretieren** – ukazati z odlokom, odrediti, dekretirati
- dekretmäßig** – z dekretom
- Dekurie** f 1. desetnija, oddelek 10 mož v starem Rimu, dekurija
 2. oddelek, dekurija
- Dekursivrate** f na koncu obdobja obračunan obrok
- Delat** m ovadeneč, delat
- Delation** f ovadba, naznanilo, delacija
- Delator** m ovaditelj, delator
- Delegat** m zastopnik, odposlanec, delegat
- Delegation** f 1. zastopstvo, odposlanstvo, delegacija 2. pooblastilo
- delegieren** – pooblastiti (koga/kaj), imenovati (koga/kaj), prenesti na (koga/kaj), poveriti (komu/čemu), delegirati
- delegiert** – pooblaščen, imenovan, prenesen na (koga/kaj), poverjen (komu/čemu), delegiran
 (→ *Wirkungskreis*)
- Delegierte** f odposlanka, zastopnica, delegatka
- Delegierte(r)** m odposlanec, zastopnik, delegat
- Delegierung** f pooblastitev, imenovanje, prenos, delegiranje
- Delegierungsweg** – im
Delegierungswege – s
 pooblastilom (*po delegaciji, predodkazoma) (naloge, ki jih npr. država poveri občini (*oskrbovanje določenih javnih opravkov, ktere država srenji po izročitvi odkaže))
- Deliberation** f 1. posvet 2. premislek
- deliberieren** – 1. posvetovati se
 2. premišljevati
- delikat** – 1. občutljiv, rahločuten, nežen, delikaten 2. kočljiv, neprijeten, delikaten 3. okusen, slasten, delikaten
- Delikatesse** f 1. občutljivost, rahločutnost, nežnost, delikatesa
 2. okusnost, slastnost, poslastica, delikatesa
- Delikt** n prekršek, prestopnik, delikt (→ *Kavaliersdelikt*, *Sittlichkeitsdelikt*, *Vorsatzdelikt*) ◇
 sittliches Delikt – kaznivo dejanje zoper javno moralo
 (→ *Sittlichkeitsdelikt*)
- Delinquent** m prestopnik, hudodelec, delinkvent
- Delinquentenaufsicht** f nadzor nad delinkventi (H 35)

deliziös – 1. slasten 2. ljubek, krasen

delizios (→ *deliziös*)

Delle = Demoiselle (→ *Demoiselle*)

delogieren – izseliti, deložirati

Delogierte(r) m izseljenec,
deložiranec

Delogierung f izselitev, deložacija

Demagogie f zapeljevanje na
podlagi lažnih dejstev oz. obljub,
demagogija

demandieren – naročiti, naložiti

demantelieren – porušiti mestno
obzidje

Demarche f diplomatski ukrep,
demaša

Demarkation f razmejitev,
demarkacija

Demarkationslinie f razmejitvena
črta, demarkacijska linija

Dementi n preklic, demanti

dementieren – preklicati, demantirati

demgemäß – v skladu s tem
(*vsled tega)

demilitarisieren – 1. odstraniti
vojaške objekte in vojaške sile na
določenem ozemlju, demilitarizirati
2. uvesti civilno namesto vojaške
oblasti, demilitarizirati

Demilitarisierung f 1. odstranitev
vojaških objektov in vojaških sil na
določenem ozemlju, demilitarizacija
2. uvajanje civilne namesto vojaške
oblasti, demilitarizacija

Demission f odstop (z uradnega
položaja) (*odstavka), demisija ◇
seine Demission geben – odstopiti
(z uradnega položaja), demisionirati

demissionieren – odstopiti (z
uradnega položaja), demisionirati

demnach – torej, zatorej, potemtakem

demnächst – kmalu

Demobilisierung f demobilizacija

Demobilmachung
(→ *Demobilisierung*)

Demoiselle f mlada dama, gospodična

Demokrat m demokrat

Demokratie f oblast ljudstva,
demokracija

demolieren – porušiti, podreti,
razdejati, razbiti, demolirati

Demolierung f porušenje, podrtje,
razdejanje, razbitje, demoliranje

Demonstrant m protestnik,
demonstrant

Demonstration f 1. protest,
demonstracija 2. prikaz,
demonstracija

Demontage f 1. razstavljanje,
razdiranje, demontaža
2. zmanjševanje ugleda oz. moči
neke javne osebe ali institucije

Demut f ponižnost, pohlevnost

demüt. = demütlich (→ *demütlich*)

demütigen – ponižati

demütlich – 1. ponižen, pohleven
2. ponižno, pohlevno

demutsvoll – 1. ponižen 2. ponižno
(→ *Gefertigte/r*)

Denaturalisation f odvzem
državljanstva, denaturalizacija

Denazifizierung f denacifikacija

dengeln – klepati

Denkbild n simbolna podoba

Denkbuch n spominska knjiga

denken (dachte, hat gedacht) – misliti,
meniti

Denker m mislec

Denkfreiheit f svoboda mišljenja

Denkmal n spomenik
(→ *Ehren Denkmal*, *Grabdenkmal*) ◇
Enthüllung eines Denkmals –
odkritje spomenika

Denkmünze f **1.** svetinja (kovinska
ploščica okrogle oblike s podobo svete
osebe, ki jo prodajajo na romarskih
krajih) **2.** spominski kovanec

Denkschrift f spomenica

Denkspruch m moder izrek, moto,
deviza

Denkstein m spominski kamen

denkwürdig – omembe vreden,
znamenit, imeniten

Denkzettel m spominski listek,
opomnik ◇
jmdm. einen Denkzettel geben/
verpassen – pokazati (komu), dati
(komu) lekcijo

denn – **1.** kajti **2.** pa, neki ◇
es sei denn – razen, če
Wo bleibt er denn? – Kje pa tiči?
mehr denn je – bolj kot kdajkoli

dennoch – vendarle, kljub temu

Denobilitation f odvzem plemiškega
naziva

denobilitieren – odvzeti plemiški
naziv

Denomination f poimenovanje,
imenovanje, denominacija

denominieren – poimenovati,
imenovati, denominirati

Denunziant m ovaduh, denunciant

denunzieren – ovaditi, naznaniti,
denuncirati

Departement n **1.** okraj, okrožje,
departma (H 36, 42) **2.** oddelek

Dependenz f **1.** odvisnost, dependenca
2. pripadajoča posest **3.** stranska
zgradba, depandansa

dependieren – biti odvisen od (koga/
česa)

depensieren – potrošiti, zapraviti

Deperdita (→ *Deperditum*)

Deperditum n rekonstruirana
listina (izgubljena listina, v ediciji
rekonstruirana zgolj na podlagi
neizpodbitnega dokaza o njenem
obstoju, in sicer na podlagi drugih
listin, regestov, repertorijev),
deperditum

Depesche f brzojavka (*naglo poročilo,
hitro naznanilo), depeša ◇
chiffrierte Depesche – šifrirana
brzojavka, šifrirana depeša

depeschieren – poslati brzojavko,
brzojaviti, poslati depešo, depeširati

depeuplieren – zmanjšati število
prebivalstva, opusteti

Displacement n **1.** premestitev,
odstavitev, deplasma **2.** teža vode,
ki jo spodrine ladja, spodriv,
deplasma

deplacieren – **1.** premestiti, odstavi-
ti, deplasirati **2.** izriniti, spodriniti,
odriniti

deplaciert – neprimeren, neumesten,
deplasiran

Deponent m **1.** položnik (*shranivec,
izročnik), vlagatelj, deponent
2. priča (*povednik), deponent

deponieren – **1.** shraniti, odložiti,
deponirati **2.** pričati, izjaviti (pred
sodnikom) (*svedočiti)

Deportation f pregon, deportacija

Deportierte(r) m pregnanec,
deportiranec

Depositenamt n hranilni urad,
depozitni urad

Depositenkasse f hranilna blagajna,
depozitna blagajna (*depozitna
blagajnica)

Depositenschein m položni list

depositeren – položiti, shraniti,
založiti

Deposition f izjava prič

Depositorium n hranišče (*hraniše),
shranjevalnica (*shranjevališče),
shramba, depozitorij

deposedieren – razlastiti

Depôt n hranišče, zaloga (*založišče),
skladišče, depot (→ *Gerätedepot für
die Laibacher freiwillige Feuerwehr,
Feuerwehr-Depôt, Staatshengsten-
Depot, Waffendepot*) ◇
*Depots (Marine) – skladišča
(mornarica)* (H 59)

Depotflügel m založno krilo, depotno
krilo (oskrbna četa pri orožniškem
polku)

Depp m tepec

deppert – neumen

depravieren – pokvariti, poslabšati

Depression f **1.** potrnost, pobitost,
depresija **2.** gospodarski zastoj,
depresija **3.** območje nizkega
zračnega pritiska, depresija

deprezieren – **1.** ne privoliti v (kaj),
odkloniti **2.** prositi za odpuščanje

depurieren – razdolžiti (razbremeniti
hišo ali posestvo dolgov)

Depurierung f razdolžitve
(razbremenitev hiše ali posestva
dolgov)

Deputat n **1.** dodatek (*pridatek,
priboljšek), deputat (→ *Holz-*

und Licht-Deputat) **2.** del plače v
pridelkih (naturalijah), deputat
(→ *Natural-Deputat*) **3.** kos
zemlje, v uporabi kot del zaslužka,
deputatno zemljišče, deputat
(→ *Deputatgrundstück*)

Deputatgrundstück n kos zemlje, v
uporabi kot del zaslužka, deputatno
zemljišče, deputat

Deputation f poslanstvo,
odposlanstvo, *deputacija*
(H 31, 42), delegacija (→
*Bankodeputation, Börsendeputation,
Sanitätsdeputationen (See)*) ◇
*Deputationen (Handelsbörse) –
deputacije (trgovinska borza)* (H 87)
*Deputationen (Seesantität) –
deputacije (pomorsko zdravstvo)*
(H 56)

deputieren – **1.** določiti **2.** odposlati,
deputirati, delegirati **3.** pooblastiti

Deputierte f **1.** poslanka
2. odposlanca, delegatka

Deputierte(r) m **1.** poslanec
2. odposlanec, delegat

der (die, das) – **1.** spolnik (v množini:
die) **2.** kazalni zaimek: ta, tisti (ta,
tista, to, tisto) **3.** oziralni zaimek: ki
(kateri, katera, katero)

Derangement n zmeda, nered,
motenje, nadlegovanje, deranzma

derangieren – ustvariti zmedo, zmesi,
motiti, nadlegovati, deranzirati

derart – tako

derartig – takšen

derb – grob, robat, surov

dereinst – nekoč, nekdanj

derenthalben – zaradi teh, zaradi
katerih

derentwegen (→ *derenthalben*)

derentwillen (→ *derenthalben*)

dergestalt (daß) – tako (da)

dergleichen – tak, takšen

derjenige (diejenige, dasjenige) – tisti (tista, tisto)

derlei – tak, takšen

dermalen – sedaj, tokrat

dermalig – sedanji

dermaßen – tako

dero = deren – njihov, njihova, njihovo; njihovi, njihove ◊
Dero Gnaden ergebener Diener ... – Vdani sluga Njihove (Vaše) milosti ... (vljudnostna fraza na koncu pisma)

Derogation f **1.** škoda, oškodovanje, okrnitev **2.** preklic, odprava, derogacija

derogieren – **1.** oškodovati, okrniti **2.** preklicati, odpraviti, derogirati

Deroute f **1.** zmeda, nered **2.** polom, padec, propad **3.** paničen beg (premaganih vojakov)

deroutieren – razbiti, razkropiti, pognati sovražnika v beg, derutirati

ders. = derselbe (→ *derselbe*)

derselbe (dieselbe, dasselbe) – isti (ista, isto)

derweil – medtem

derzeit – sedaj

Desapprobation f neodobravanje

desapprobieren – ne odobravati

desarmieren – razorožiti

Desarmierung f razorožitev

Desaster n nesreča, polom

Desavantage f pomanjkljivost, slabost, škoda, izguba (*kvar)

Desaveu n **1.** odrekanje podpore **2.** nepriznavanje, zanikanje

desavouieren – **1.** odreči podporo, dezavuirati **2.** preklicati, ovreči, zanikati, dezavuirati

describieren – opisovati, opisati

Description f opis

desert – opuščen, opustel

Deserteur m vojaški begunec, ubežnik (*uhajavec, uskok), dezertter ◊
Einbringung des Deserteurs – privedba dezerterja

desertieren – pobegniti, dezertirati

desertiert – **1.** pobeglel **2.** zapuščen (→ *Gut*)

Desertion f pobeg, dezercija

desgleichen – prav tako (*takisto) (→ *u.d.gl., u.dgl./m.*)

desiderabel – zaželen

Desiderat n zaželena stvar, deziderat, desideratum

Desideratum (→ *Desiderat*)

Desideria pl želje

desiderieren – **1.** želei, hoteti **2.** hrepeneti

Designation f **1.** imenovanje, designacija **2.** označitev, designacija

designieren – **1.** imenovati, določiti, designirati **2.** označiti, designirati

Desinfektion f razkuževanje (*kadenje), dezinfekcija

Desinfektionsmittel n razkužilno sredstvo, razkužilo

desinfizieren – razkužiti, dezinficirati

Desinteressement n nezanimanje, ravnodušnost, dezinteresiranost

desistieren – odstopiti

desolat – 1. opustošen, razrušen
2. zapuščen, zanemarjen, brezupen, dezolaten

Desolation f opustošenje

desolieren – opustošiti, razrušiti

Desordre m nered

desperat – obupan, desperaten

Desperation f obup, desperacija

Despot m trinog, despot, tiran

Despotie f trinoštvo, despotstvo, tiranija

Despotismus (→ *Despotie*)

dessenthalben – zato, zategadelj, zavoljo tega

dessentwegen (→ *dessenthalben*)

dessentwillen (→ *dessenthalben*)

dessenungeachtet – ne glede na (kaj)

Dessert n poobedek, desert

Dessertwein m desertno vino

Destin n usoda

Destination f 1. naslov, namembni kraj, cilj, destinacija 2. določitev, namen, poslanstvo, destinacija

destinieren – določiti, nameniti, nasloviti, destinirati

destituieren – odstaviti, destituirati

Destitution f odstavitev, destitucija

desto – toliko, tem (bolj) (→ *je*)

destruieren – uničiti

Destruktion f uničenje, destrukcija

destruktiv – razdiralen, destruktiven

deswegen – zato

Deszendent m sorodnik v ravni navzdolnji črti, descendent

Deszendenz f 1. sorodstvo v ravni navzdolnji črti, potomci,

descendenc 2. izvor, poreklo ◇
Wenn beim Absterben des einen oder anderen Brauttheiles keine dieseheliche Descendenz vorhanden sein sollte, ... – *Ako ob času kadar eden današnjih zaročencev umrje, nij otrok iz tega zakona, ... (obrazec v ženitni pogodbi) (→ *Ehepacte(n)*)

deszendieren – izvirati

Detachment n vojaški oddelek (s posebno nalogo) (*odvojek), detašma

detachieren – 1. oddeliti (del vojske, brodovja), detaširati 2. odpraviti, poslati 3. odstraniti madeže

Detail n podrobnost, detajl ◇
en/im Detail verkaufen – prodajati na drobno (→ *Detailhandel*)

Detailhandel m trgovina na drobno ◇
im Detailhandel – v prodaji na drobno (*v nadrobni prodaji)

Detailhändler m trgovec na drobno, kramar

detailliert – 1. podroben, natančen, obširen, detajlen 2. podrobno, natančno, obširno, detajlno

Detaillist m trgovec na drobno, branjevec, kramar

Detailplan m natančen načrt

Detailpreis m cena na drobno

Detailprojekt n podroben načrt, podroben projekt

Detailverkehr (→ *Detailhandel*)

detenieren – pridržati, zadržati (v priporu)

Detente f popuščanje napetosti, detant

Detentepolitik f politika popuščanja napetosti

- Detention** f pripor, detencija
- Detentionsanstalt** f prisilna delavnica
- Detentionshaus** n pripor, zapor
- Detentionszeit** f trajanje pripora
(*pridržna doba)
- Deterioration** f poslabšanje,
propadanje
- deteriorieren** – poslabšati se,
propadati
- Detonation** f močan pok ob
eksploziji, detonacija
- detonieren** – močno počiti, zadoneti,
detonirati
- Detour** m obhod, obvoz
- Dette publique** f javni dolg
- detto** – isto, kot zgoraj navedeno
- Deut** m repar, božjak (→ *Heller*)
- deuten** – **1.** kazati na (kaj), pokazati
na (kaj) **2.** razlagati, razložiti,
tolmačiti
- Deuter** m tolmač, razlagalec
- deutsch** – nemški (→ *Haus, Heim,
Orden, Ritterorden, Zunge*) ◇
auf deutsch – po nemško
- Deutsch** n nemščina
- Deutsche** f Nemka
- Deutsche(r)** m Nemeč
(→ *Reichsdeutsche/r, Volksdeutsche/r*)
- Deutscher Landesverband
für Fremdenverkehr in
Südösterreich – Sektion Krain**
(→ *Verband*)
- Deutscher Schulverein (Laibach)**
(→ *Verein*)
- Deutschhaus** n komenda nemškega
viteškega reda
- Deutschland** n Nemčija ◇
Junges Deutschland – Mlada
Nemčija (nemško literarno gibanje
s politično usmeritvijo, ca. 1830–
1850)
- Deutschmacherei** f ponemčevanje
- deutschnational** – nemško nacionalen
- Deutschnationale(r)** m nemški
nacionalec
- Deutschordensritter** m vitez
nemškega viteškega reda
- Deutschritterorden** m nemški viteški
red (eden od treh nemških viteških
redov) (→ *Ritterorden*)
- Deuschtum** n nemštvo
- Deuschtümelei** f nemškutarstvo
- deutschtümelnd** – nemškutarski
- Deuschtümler** m nemškutar
(*ponemčevец)
- Devaluation** f **1.** razvrednotenje,
devalvacija **2.** zmanjšanje vrednosti,
devalvacija
- Devaluation** (→ *Devaluation*)
- devastieren** – opustošiti, devastirati
- Devastierung** f opustošenje,
devastacija
- devestieren** – **1.** odvzeti duhovniški
naziv **2.** odvzeti fevd
- Devestitur** f **1.** odvzem duhovniškega
naziva **2.** odvzem fevda
- Deviation** f odmik, odklon, deviacija
- Devise** f geslo, deviza
- Devolution** f **1.** pripadna pravica
(povratni pripad fevdne pravice
fevdalnemu ali zemljiškemu
gospodu), devolucija **2.** pravica
višjega organa, da prevzame zadevo
iz pristojnosti nižjega organa
- Devolutionskrieg** m devolucijska
vojna

Devolutionsrecht n **1.** prenos pravice ali imetja na drugo osebo **2.** pravica višjega organa, da prevzame zadevo iz pristojnosti nižjega organa, devolucija

devot – **1.** pobožen, devoten
2. ponižen, klečeplazen

Devotion f **1.** pobožnost, devocija
2. ponižnost, klečeplaznost

Devotionalien pl svetinje, odpustki, devocijonalije

Dezember m december, grudan

Dezennalzulage f desetletna doklada

Dezennium n desetletje

dezent – nevpadljiv, spodoben, zadržan, decenten

dezidieren – odločiti, določiti, razsoditi, decidirati

dezidiert – odločen, odločilen, določen, decidiran

Dezimalwaage f decimalna tehtnica

dezimieren – **1.** zdesetkati (usmrtiti vsakega desetega), decimirati
2. močno zmanjšati, razredčiti, zdesetkati, decimirati

Df. = Dorf (→ *Dorf*)

D. G. = Dei gratia – po milosti božji

d. G. = der Große – Veliki

d. h. = das heißt – to je, to pomeni

Dhl. = Durchlaucht (→ *Durchlaucht*)

d. i. = das ist – to je

Diagnose f diagnoza

Diakon m diakon (pripravnik za duhovniški poklic, ki je prejel zadnji red pred mašniškim posvečenjem)

Dialektik f dialektika

Dialektiker m dialektik

Diarium n dnevnik

Diarrhöe f driska, diareja

Diaspora f **1.** med drugimi narodi živeča narodna ali verska manjšina, diaspora **2.** politična ali ekonomska emigracija, diaspora

Diät f **1.** dnevno plačilo, dnevnic (*dnevnina, dnevsčina, dnina), dieta **2.** dnevnic (znesek, ki ga je v skladu s svojim dietnim razredom (*Diätenklasse*) oz. činovnim razredom (*Rangsklasse*) dobil avstrijski uradnik za vsak dan službenega potovanja), dieta (→ *Diätenklassen, Rangsklassen*)

Diäten pl **1.** plača poslancev
2. prihodek (posebnih poklicnih skupin), diete

Diätenklassen pl dietni razredi (avstrijski uradniki so bili do leta 1873 uvrščeni v 12 dietnih razredov, nato pa v 11 činovnih razredov (*Rangsklassen*)) (→ *Rangsklassen*)

dicht – **1.** gost (→ *besiedelt*) **2.** tesen, zatesnjen

Dichte f gostota

dick – debel (→ *Mensch*)

dictando – po nareku

Dictandoschreiben n pisanje po nareku

Dieb m tat (*uzmovič) (→ *Gewohnheitsdieb, Taschendieb*) ◇
einen Dieb einstecken – zapreti tatu
einen Dieb greifen – prijeti tatu

Dieberei f tatinstvo, tatvina

Diebesgut n ukradeno blago ◇
Diebesgut sicherstellen – zaseči ukradeno blago

Diebschlüssel m tatinski ključ (→ *Dietrich*)

Diebstahl m tatvina ◇

Übertretung des Diebstahls –
prestoppek tatvine
gemeiner Diebstahl – navadna
tatvina

den Diebstahl praktizieren – krasti

Diele f **1.** deska, žaganica **2.** pod
3. (opremljena) veža

dienen – **1.** služiti (→ *Pfand*,
Richtschnur) **2.** opravljati vojaško
službo, služiti vojsko (→ *présent*) ◇
es dient zu wissen – dobro je vedeti
als Knecht dienen – služiti kot
hlapec (*hlapčevati)
als Magd dienen – služiti kot dekla
(*deklovati)
mit etwas dienen – postreči
Er hat treu, tapfer und ehrenhaft
gedient. – Zvesto, hrabro in
pošteno je odslužil vojaško službo.
Der Bevölkerung ist damit nicht
gedient. – Prebivalstvu to nič ne
pomaga.
Er dient von einer ganzen Hube 8
fl., ... – Od cele hube služi 8 gld., ...

dienend – službujoč

Diener m služabnik, strežnik, strežaj,
sluga (*služe) (→ *Amtsdiener*,
Aushilfsdiener, *Gerichtsdienner*,
Gewölbediener, *Handlungsdienner*,
Herrschaftsdienner, *Kammerdiener*,
Kanzleidiener, *Kirchendiener*,
Ladendiener, *Lohndiener*, *Messdiener*,
Offiziersdiener, *Schuldiener*) ◇
livrierter Diener – služabnik v
livreji
Ihr ergebener Diener ... –
Vaš vdani sluga ...
(vljudnostna fraza na koncu pisma)

Dienerin f služabnica, strežnica, dekla
(*kerščenica, keršenica)

Dienerschaft f sluga, posli,
služabniki, služabništvo

(v kategorijo slug (Dienerschaft)
so bili uvrščeni tudi avstrijski
poduradniki (Unterbeamten) in
sluga (Diener))

dienlich – koristen, dober

Dienst m **1.** služba, službovanje
(→ *Aufklärungsdienst*, *Austritt*,
Eintritt, *Kündigung*, *Tagdienst*,
Wachdienst) **2.** vojaška služba
3. tlaka **4.** dvorna služba (*dvorba)
5. usluga (→ *Entbietung*)
6. služnost, dajatev, *pravdna dajatev*
(G II. 247) **7.** dolžnost ◇
Er wurde in Anerkennung der
geleisteten vorzüglichen Dienste
durch Verleihung des Militär-
Verdienstkreuzes ausgezeichnet. –
*V priznanje odličnega službovanja
je bil odlikovan z vojaškim križcem
za zasluge.
die mit Hingebung und
Aufopferung geleisteten Dienste –
predano in požrtvovalno
službovanje
der Dienst Gottes – služba božja
Austritt aus dem Dienst –
prenehanje službe
Bestreitung des Dienstes –
opravljanje službe
Kündigung des Dienstes – odpoved
službe
außer Dienst – upokojen, v pokoju
(→ *a. D.*)
besoldeter Dienst – plačana služba
häusliche Dienste – hišne službe
lebenslänglicher Dienst – dosmrtna
vojaška služba (→ *Capitulations-
Patent*)
persönliche Dienste – osebne službe
provisorischer Dienst – začasna
služba
treue Dienste – zvesto službovanje
seine guten Dienste anbieten –
posredovati

den Dienst anstehen – nastopiti službo
 seinen Dienst antreten – nastopiti službo
 jmdn. seines Dienstes entheben/entlassen – odpustiti (koga) iz službe
 jmdm. mit etwas schlechten Dienst erweisen – narediti (komu) s (čim) slabo uslugo
 jmdm. gute Dienste leisten/tun – pomagati (komu)
 jmdm. treue Dienste leisten – zvesto služiti (komu)
 Dienst machen/tun – službovati
 einen Dienst verrichten – opravljati službo
 seinen Dienst versehen – opravljati službo
 Was steht Ihnen zu Diensten? – Kaj želite?
 aus dem Dienst ausstehen/scheiden – pustiti službo
 jmdn. in Dienst aufnehmen/nehmen – sprejeti (koga) v službo
 in jmds. Dienst(en) sein/stehen – biti v službi (koga)
 in Dienst stellen – zagnati
 einen Dienst getreu und fleißig abwarten – vestno in prizadevno opravljati službo
 jmdm. einen Dienst erweisen – narediti (komu) uslugo

Dienstabwesenheit f službena odsotnost

Dienstadel m uradniško plemstvo (*žlahtnost po službi, plemstvo po službi)

Dienstag m torek

Dienstalter n službena leta (*služabna leta)

Dienstaltersklasse f starostni činovni razred (*služabna letna vrsta)

Dienstalterszulage f dodatek na službena leta (*služabna letna doklada, starostna doklada)

Dienstangelegenheit f službena zadeva

Dienstantritt m nastop službe

Dienstaustritt m izstop iz službe

dienstbar – 1. služben, služeč (*služaben), podložen, podsoden
 2. za službo primeren ◇
 Das Haus in der St. Petersvorstadt ist der Pfalz Laibach dienstbar. – Hiša v Šentpeterskem predmestju je služna ljubljanskemu knezoškofijskemu gospostvu.

Dienstbarkeit f služnost, servitut (→ *Grunddienstbarkeit*) ◇
 Ablösung der Dienstbarkeit – odkup služnosti
 Erlöschung der Dienstbarkeit – prenehanje služnosti
 das Recht der Dienstbarkeit – služnostna pravica

Dienstbehörde f službeno oblastvo (*služabno oblastvo)

Dienstbereitschaft f dežurna služba

Dienstbezüge pl službeni prejemki

Dienstbluse f službena bluza (npr. pri gasilcih)

Dienstbote m služabnik, posel ◇
 weiblicher Dienstbote – služabnica

Dienstboten pl služinčad, posli (→ *Dienstbote*)

Dienstbotenbuch n poselska knjžica (*poselske bukve)

Dienstbotenkammer (→ *Dienstbotenzimmer*)

Dienstbotenordnung f poselski red

Dienstbotenstammbuch n poselska matica

- Dienstbotenzimmer** n soba za služinčad (*služabniška soba, služniška soba)
- Dienstbuch** n 1. delovna knjižica
2. službena knjiga
- Dienst-Charakter** m službeni naziv
- Dienstclasse** f službeni razred (*služabni razred)
- Diensteid** m službena prisega (pred nastopom službe so jo morali opraviti avstrijski uradniki, in sicer tako, da so segli v roko predstojniku) (*služabna prisega)
- Diensteifer** m prizadevnost (v službi), marljivost (na delovnem mestu) ◇
unermüdlicher Diensteifer – neutrudnost (v službi, na delovnem mestu)
- diensteifrig** – prizadeven, marljiv (v službi, na delovnem mestu)
- Diensteigenschaft** f službeni naziv (*služabna lastnost)
- Diensteinkommen** n službeni dohodek
- Dienstensetzung** f sprejem v službo
- Dienstenthebung**
(→ *Dienstentsetzung*)
- Dienstentlassung** f odpust iz službe
- Dienstentsetzung** f razrešitev (*odprava iz službe)
- dienstergeben** – *službenovdan ◇
mit dem dienstergebenen
Bemerken vorgelegt – *predloženo s službenovdano opomnjo
- Dienstesanzeige** f službeno naznanilo
- Dienstes-Intruction**
(→ *Dienstinstruktion*)
- Dienstes-Ordnung**
(→ *Dienstinstruktion*)
- dienstesuntauglich**
(→ *dienstuntauglich*)
- Dienstesuntauglichkeit**
(→ *Dienstuntauglichkeit*)
- Dienstesunterricht** m službeni poduk (*službni poduk)
- Dienstes-Verleihung** f podelitev službe
- Dienstesverrichtung**
(→ *Dienstverrichtung*)
- dienstfähig** – delovno sposoben
- Dienstfähigkeit** f 1. delovna sposobnost 2. sposobnost za vojaško službo
- dienstfertig** – ustrezljiv (*postrežljiv)
- Dienstfertigkeit** f ustrezljivost (*postrežljivost)
- dienstfreundlich** – *službenovljudno
- dienstfreundschaftlich**
(→ *dienstfreundlich*)
- Dienstgeber** m delodajalec, službodajalec (*službodajnik, službodavec, gospodar)
- Dienstgehalt** n plača (*službenina, služabna plača, službeno plačilo)
- Dienstgeld** n 1. odkupnina za tlako (*rabortnina, odkupščina, odkupšina, tlačina, tlašina) 2. dajatev za vzdrževanje čet
- dienstgemäß** – po službeni dolžnosti ◇
dienstgemäß einschreiten – ukrepati po službeni dolžnosti
- Dienstgewalt** f službena oblast (*služabna oblast) (nadzor nadrejenih nad podrejenimi v upravi, vojski ...)
Mißbrauch der Dienstgewalt – zloraba službene oblasti
- dienstgeziemend** – *službenovljudno

Dienstgrad m službena stopnja
(*služabna stopinja)

Dienstgratiale n dodatek na službena leta

Dienstherr m **1.** deželanski gospod
(→ *Landherr*) **2.** delodajalec
3. nadrejeni službeni organ

Dienstherrschaft f delodajalec in njegova družina

diensthöflich – *službenovljudno
(→ *Ersuchen*) ◇

diensthöflich ersuchen –

*službenovljudno zaprositi

diensthöflich mitteilen –

*službenovljudno sporočiti

Dienstinstruktion f službeno navodilo (*službeni poduk, služabno navodilo, služabni napotek)

Dienstjahr n službeno leto

Dienstjubiläum n delovni jubilej

Dienstkappe f službena čepica
(npr. pri gasilcih)

Dienstklasse (→ *Dienstklasse*)

Dienstknecht m hlapec, sluga

Dienstkörner pl činžno žito

Dienstlehen n službeni fevd

Dienstleistung f **1.** storitev, usluga
2. uslužnostna dejavnost **3.** služba, službovanje (→ *Anerkennung*)

4. tlaka ◇

aktive Dienstleistung – aktivna vojaška služba (→ *Dienstübung*)

aufopferungsvolle/eifrige

Dienstleistung – požrtvovalno službovanje

belobte/gelobte Dienstleistung –

hvalevredno službovanje

ersprießliche Dienstleistung –

koristno službovanje

makallose/unbescholtene

Dienstleistung – neoporečno

službovanje, brezhibno službovanje

militärische Dienstleistung –

vojaško službovanje

treuergebene Dienstleistung –

vdano službovanje

vorzügliche Dienstleistung –

odlično službovanje

zufriedenstellende Dienstleistung –

zadovoljivo službovanje (*zadostilno službovanje)

in aktiver Dienstleistung stehen –

opravljati aktivno vojaško službo

Seine Majestät der Kaiser hat

... in Anerkennung vorzüglicher

und aufopferungsvoller

Dienstleistung vor dem Feinde

das Militärverdienstkreuz mit

der Kriegsdekoration und den

Schwertern verliehen. – *Njegovo

veličanstvo cesar je ... v priznanju

izvrstnega in požrtvovalnega

službovanja pred sovražnikom

podelil zaslužni križec z vojno

dekoracijo in mečema. (obrazec v

poročilu o avstrijskem odlikovanju

med prvo svetovno vojno)

Es wird Ihrerseits stets eine eifrige

und ersprießlich Dienstleistung

gewärtigt. – Od Vas pričakujemo, da

boste svojo službo vedno opravljali

požrtvovalno in koristno. (obrazec v

odločbi o povišanju v službi)

Der ehemalige Landespräsident von

Krain, Se. Excellenz Geheimrath

Conrad v. Eybesfeld, wurde in

Anerkennung seiner treuen und

vorzüglichen Dienstleistung von

Sr. Majestät dem Kaiser durch

Verleihung des Großkreuzes

des Franz Joseph-Ordens

ausgezeichnet. – Nekdanjega

deželnega predsednika Kranjske,

njegovo ekscelenco tajnega svetnika

Conrada pl. Eybesfelda, je Njegovo cesarsko veličanstvo za njegovo zvesto in odlično službovanje odlikovalo z velikim križcem Franc Jožefovega reda. (obrazec v poročilu o odlikovanju)

Dienstleistungsgewerbe n storitvena obrt

Dienstleute pl **1.** *ministeriali* (V 122; G II. 129) **2.** posli (*družina)

dienstlich – služben (*služaben)
(→ *Gehorsam, Verrichtung*), uraden
(→ *Benennung, Obliegenheit, Verkehr, Verwendung*)

dienstlos – brez službe

Dienstmädchen n služkinja

Dienstmagd (→ *Magd*)

Dienstmann m **1.** *ministerial* (V 122), vazal **2.** postrežček (Peter von Radics v svojem *Vodniku po Kranjski – Deželno glavno mesto Ljubljana / Führer durch Krain – Die Landeshauptstadt Laibach* iz leta 1885 navaja dve vrsti ljubljanskih postrežčkov: postrežčke (Dienstmänner) in opravnike (Commissionäre))

Dienstmannen pl ministeriali

Dienstmänner pl postrežčki

Dienstmensch (→ *Magd*)

Dienstmenschin (→ *Magd*)

Dienstnehmer m službojemalec (*službojmenik)

Dienstobliegenheit f službena dolžnost

Dienstordnung f službeni red

Dienstort m službeni kraj, službeno mesto (*služabni kraj, služabno mesto)

Dienstpersonal n uslužbenci (*služabniki)

Dienstpflicht f **1.** uradna dolžnost, službena dolžnost (*služabna dolžnost) **2.** vojaška obveznost, vojaška dolžnost (*službena dolžnost) **3.** tlačanska obveznost ◊ *Ausführung der Dienstpflicht* –
1. izvrševanje službene dolžnosti
2. izvrševanje vojaške dolžnosti
allgemeine Dienstpflicht – splošna vojaška obveznost

dienstpflichtig – **1.** služben (*služaben), uraden, po službeni dolžnosti **2.** zavezan vojaški službi **3.** dolžan opravljati tlako (→ *Bauer*)

Dienstpflichtige(r) m vojaški obveznik (*službeni zavezanec)

Dienstplatz m delovno mesto

Dienstposten m službeno mesto

Dienstpragmatik f službeni red (*služabni red), službena pragmatika

Dienststrang m službena vrsta *Vorrückung nach dem Dienststrang* – napredovanje po službeni vrsti

Dienst-Reglement n službeni pravilnik (*služabni pravilnik, službovnik) (→ *Dienstpragmatik*)

Dienstsache (→ *Dienstangelegenheit*)

dienstschuldig – po službeni dolžnosti

Dienstschuldigkeit f službena dolžnost

Dienstsprache f službeni jezik (*služabni jezik), uradovalni jezik

Dienstspengel m službeni okoliš

Dienststand m službeno razmerje (*služni stan, služno razmerje)

Dienststelle f službeno mesto
(*služabno mesto)

Dienststelle-Ausschreibung f razpis
delovnega mesta

Diensttage pl odmerjeno število dni tlake
(v določenih letnih časih) (G II. 244)

diensttauglich – sposoben za vojaško
službo

Diensttauglichkeit f sposobnost za
vojaško službo

Dienstübung f aktivna vojaška služba

Dienst- und Hofrechte pl določila, ki
so urejala razmerja med zemljiškim
gospodom in vazali

**Dienst- und
Stellenvermittlungsbureau** n
posredovalnica za službe in mesta

**Dienst- und
Stellenvermittlungsgewerbe** n
obrč za posredovanje služb in mest

dienstunfähig – delovno nesposoben
(*onemogel)

Dienstunfähigkeit f delovna
nesposobnost, onemoglost

dienstuntauglich – nesposoben za
vojaško službo

Dienstuntauglichkeit f nesposobnost
za vojaško službo

Dienstvergehen n službeni pregrešek
(*služabni pregrešek)

Dienstverhältnis n službeno razmerje
(*služabno razmerje)

Dienstverrichtung f službeno
opravilo (*služabno opravilo,
opravilo službe)

Dienstweg m službena pot, uradna
pot ◊
im Dienstwege – službeno
(*služabno)

im vorgeschriebenen Dienstwege
– po predpisani službeni poti
(*predpisanim službenim pôtem)

Dienstwerber m prosilec za službo

dienstwillig (→ *dienstfertig*)

Dienstwohnung f uradno stanovanje

Dienstzeit f **1.** službeni čas (*služabni
čas), službena doba (*služabna
doba), službena leta **2.** vojaška
služba ◊

aktive Dienstzeit – dejanska vojaška
služba, aktivna vojaška služba

Dienstzeugnis n službeno spričevalo
(pismeno mnenje delodajalca o
delavcu in njegovem delu)

Dienstzulage f službeni dodatek
(*služabni priboljšek)

diesämtlich – **1.** tuuraden
(→ *hierämtlich*) **2.** tuuradno
(→ *hieramts*)

diesbehördlich – **1.** tuoblasten
2. tuoblastno

diesbezüglich – tozadevno

diesemnach (→ *demnach*)

dieser (diese, dieses) – ta, to

dieserart – na ta način, tako

diesertage – v teh dneh

dieserwegen – zato

dieses = dieses Monats – tega meseca

diesfällig – tozadeven

Dietrich m tatinski ključ (*vitrih)

dieweil = weil – ker

Diffamation (→ *Diffamierung*)

diffamieren – obrekovati, zasramovati,
klevetati, difimirati

Diffamierung f obrekovanje,
zasramovanje, klevetanje,
difamacija

Differend m/n spor, sporna zadeva

Differenz f **1.** razlika, diferenca

2. nesoglasje, spor ◇
gütliche Beilegung der Differenzen
– mirna poravnava nesoglasij

differieren – razlikovati se, diferirati

Difficultät f težava

difficultieren – oteževati

Diffidenz f nezaupanje, sumničenje,
difidenca

diffidieren – ne zaupati, sumničiti

diffizil – težak

Dignatar m dostojanstvenik, dignatar

Dignität f dostojanstvo, digniteta

Dikasterium n državna gosposka,
državni uradniki, dikasterij

Dikastralbeamte(r) m državni
uradnik

Diktat n **1.** narek, diktat **2.** zapoved,
vsiljen sklep, diktat

Diktator m diktator

Diktatur f diktatura
(→ *Militärdiktatur*, *NS-Diktatur*)

diktieren – **1.** narekovati (→ *Feder*),
diktirati **2.** predpisovati, določati,
vsiljevati, zapovedovati, diktirati **3.**
naložiti (→ *Strafè*)

Dilation f odlog, odložitev, odlaganje,
dilacija

dilatorisch – odložilen, zavlačevalen

Dilektion f ljubezen

Dilektor m ljubitelj

Dilettant m **1.** ljubitelj (umetnosti),
diletant, amater **2.** nestrokovnjak,
šušmar

Dilettantentheater n ljubiteljsko
gledališče, amatersko gledališče

Dilettantenvorstellung f amaterska
predstava

Diligence f kočija za prevoz potnikov
in pošte, poštna kočija (*poštni voz,
brzi voz, brzovoz)

Diligenz f skrbnost, marljivost,
prizadevnost, diligenca

Dimension f razsežnost, izmera,
dimenzija

Dinar m dinar (denarna enota v prvi
in drugi jugoslovanski državi)

Diner m svečano kosilo, obed, diné

Ding n **1.** stvar, reč (→ *Gang*, *Lage*)
2. *veča* (V 87) (→ *Taiding*) ◇
Gang der Dinge – potek dogodkov
Stand der Dinge – stanje stvari
Wendung der Dinge – preobrat
gestalteten Dingen nach – glede na
okoliščine

in der Lage der Dinge – v takih
okoliščinah

unverrichteter Dinge – praznih rok,
ne da bi kaj opravil

guter Dinge sein – biti dobre volje
unanständige Dinge treiben –
početi nedostojne stvari

dingen – najeti

dingfest – **dingfest machen** – prijeti,
aretirati

Dinghofrechte pl določila, ki so
urejala razmerja med zemljiškim
gospodom in navadnimi
podložniki

dinglich – stvaren (→ *Recht*)

dingnus – *priziv*, *apelacija* (V 406)

dingphenning – *sodna pristojbina*
(G II. 250)

dinieren – obedovati, dinirati

Dinkel m pira (preprosta, bolj
odporna, manj rodna sorta pšenice)

Dinte (→ *Tinte*)

Dion. = **Direktion** (→ *Direktion*)

Diözesanregulierung *f* *ureditev škofije*
(H 47, 63)

Diözese *f* škofija, dieceza ◇
venetianische Diözesen – *beneške škofije* (H 29)

Diphtherie *f* davica (*vratca), difterija
(→ *Bräune/häutige Bräune, Croup, Krupp, Rachenbräune*)

Diplom *n* listina, diploma

Diplomat *m* diplomat ◇
Der Diplomat wurde von seinem
Posten abberufen. – Diplomata so
odpoklicali.

Diplomatie *f* diplomacija

Diplomatik *f* nauk o listinah,
diplomatika

diplomatisch – diplomatski
(→ *Korps, Verkehr, Weg*)

Dippelbaum *m* vodoravni tram, greda,
stropnik

Dippelboden *m* gredasti strop
(strop iz vodoravnih tramov)

direkt – **1.** neposreden (→ *Steuer, Wahl*), direkten **2.** neposredno
(→ *Weg*), direktno

Direktion *f* **1.** ravnateljstvo, vodstvo,
direkcija (→ *Theater-Direktion*)
2. ravnanje **3.** smer ◇
Direktionen (Eisenbahn) – *direkcije*
(*železnica*) (H 56)
Direktionen (Finanz) – *direkcije*
(*finance*) (H 54, 57)
Direktionen (Post) – *direkcije* (*pošta*)
(H 56)
Direktionen (Steuern) – *direkcije*
(*davki*) (H 53, 57)
Direktionen (Steuerrektifikation) –
direkcije (*davčna rektifikacija*) (H 32)

zur nachrichtlichen Direction/zur
Nachricht und Direction –
na znanje in v izpolnjevanje

Direktor *m* ravnatelj, direktor
(→ *Bürgerschule*)

Direktorium *n* **1.** skupina ljudi, ki
vodi neko ustanovo, direktorij
2. izvršilna oblast petih
predstavnikov v Franciji
(1795–1799), direktorij

dirigieren – **1.** voditi, usmerjati,
upravljati, dirigirati **2.** nadzorovati
3. dirigirati (orkestru)

dirigieren, sich – ravnati se po (čem)

Dirne *f* **1.** dekla (na kmetiji) **2.** dekle
3. lahkoživka ◇
öffentliche Dirne – javna vlačuga

Dirnenhaus *n* javna hiša, bordel

Dirsucht (→ *Dürrsucht*)

Discalceaten (→ *Barfüßer*)

Disciplinar-Compagnie *f* disciplinska
stotnija (v disciplinsko stotnijo so
pošiljali npr. samopoškodovance
(Selbstbeschädigte))

Disciplinarweg – **im Disciplinarwege**
– disciplinsko (*disciplinarnim
potom)

Disculpation *f* oprostitev

disculpieren – oprostiti

disgustieren – spraviti v slabo voljo

disgustiert – zlovoljen, nerazpoložen

Diskredit *m* slab glas, uničenje ugleda,
onečaščenje, diskreditacija

diskrepant – **1.** različen, dikrepanten
2. neskladen, diskrepanten
3. nezdržljiv, diskrepanten

Diskrepanz *f* **1.** različnost, diskrepanca
2. neskladnost, diskrepanca
3. nesoglasje, razprtija, diskrepanca

diskret – 1. zadržan, obziren, uvideven, diskreten 2. molčič, diskreten

Diskretion f 1. zadržanost, obzirnost, uvidevnost, diskrecija
2. molčičnost, diskretnost ◇
auf Diskretion – po lastni presoji
strengste Diskretion verbürgt –
zagotovljena popolna diskretnost
(*strogo molčanje)
sich auf Diskretion ergeben –
predati se na milost in nemilost
(*predati se brez pogodbe)

diskriminieren – zapostavljati,
diskriminirati

Diskriminierung f zapostavljanje,
omejevanje pravic, diskriminacija

Diskulpation (→ *Disculpation*)

diskulpieren (→ *disculpieren*)

diskurieren – pogovarjati se

Diskussion f razprava, diskusija ◇
Daraus entspann sich eine lange
Diskussion. – Iz tega se je razvila
dolga diskusija.
in (der) Diskussion sein –
razpravljati o (čem)
zur Diskussion stehen – razpravljati
o (čem)
zur Diskussion stellen – sprožiti
razpravo o (čem)

diskutieren – razpravljati, diskutirati

Dislocation f 1. razmestitev,
razporeditev (*razpostava,
porazmestitev), sistemizacija
2. premestitev, dislokacija

Dislocationsausweis m izkaz
o razporeditvi (uradnikov in
služabnikov)

Disparität f neenakost, dispariteta

Dispens f/m 1. dovoljenje 2. odllok
3. spregled kakega zadržka,
dispensa ◇

Dispens von zwei Aufgeboten –
spregled dveh oklicev poroke
(v cerkvi)

Dispensation f izdajanje (dovoljenj,
pravic, zdravil) (→ *Dispens*)

dispensieren – 1. spregledati,
oprostiti, odpustiti, prizanesti,
dispenzirati 2. opustiti

Disponent m opravnik, disponent

disponibel – 1. razpoložljiv,
pripravljen, disponibilen
2. dosegljiv, disponibilen

Disponibilität f 1. razpoložljivost,
pripravljenost, disponibilnost
2. dosegljivost, disponibilnost

disponieren – 1. razpolagati
2. ukrepati, odrediti, načrtovati,
disponirati 3. razporediti, razvrstiti,
premestiti, disponirati

disponiert – 1. razpoložen za (kaj),
nagnjen k (čemu), disponiran
2. nadarjen za (kaj), disponiran
3. občutljiv (za določeno bolezen)

Dispositio f izjava volje izdajatelja
(listine), dispozicija

Disposition f 1. naredba, odredba,
dispozicija 2. načrt, osnutek,
dispozicija 3. razvrstitev,
razporeditev, premestitev, dispozicija
4. nagnjenje, nadarjenost, dispozicija
5. občutljivost (za določeno
bolezen) ◇
letztwillige/testamentarisches
Disposition – poslednja volja,
oporoča, testament
freie/volle Disposition über etwas
haben – svobodno razpolagati s (čim)
seine Dispositionen treffen –
pripraviti se
zur Disposition stehen – biti na
razpolago
zur Disposition stellen – dati v
začasni pokoj

Dispositionsviertel – gesetzliches Dispositionsviertel n pridržana zakonita četrtina (pri dedovanju)

Disproportion f nesorazmerje, neskladnost, disproporc

Disput m prepir, prerekanje, disput

Disputation f **1.** prepir, prerekanje, oporekanje, disputacija **2.** razprava o spornem znanstvenem ali verskem vprašanju, disputacija (→ *Opponent, Respondent*)

disputieren – **1.** prepirati se, prerekati, oporekati, disputirati **2.** razpravljati o spornem znanstvenem ali verskem vprašanju, disputirati

Dissens m nesoglasje

Dissenterie f griza, dizenterija

Dissident m **1.** odpadnik, disident **2.** krivoverec, disident

Dissimulation f prikrivanje, hlinjenje, tajenje, disimulacija

dissimulieren – prikrivati, hliniti, tajiti, disimulirati

Dissolution f **1.** razpad, razkroj, disolucija **2.** razvrat, razuzdanost, disolucija

dissolvieren – razpustiti, razvezati, razrešiti

Dissolvierung f razpustitev, razveza, razrešitev

Distanz f **1.** razdalja, daljina, daljava, distanca **2.** oddaljenost, distanca **3.** streljaj, domet, distanca

Distanz-Ritt m distančno jahanje (tekmovalno jahanje na večje razdalje)

Distanz-Wettfahren n distančna dirka (npr. kolesarska dirka iz Reke

v Ljubljano, ki jo je 3. septembra 1899 organizirala Zveza slovenskih kolesarjev)

distinguieren – **1.** odlikovati **2.** razlikovati

distinguiert – ugleden, imeniten, izbran, distingviran (→ *Publikum*)

Distinktion f **1.** odlika, odlikovanje, distinkcija **2.** razločevanje, ločevanje, distinkcija

Distinktionszeichen pl distinktivni znaki

Distribution f razdeljevanje, distribucija

District m upravno področje, okoliš, okrožje, okraj, kanton, *distrikt* (H 37)

Districtphysiker m okrajni zdravnik, okrajni fizik

Diszipel m učenec

Disziplin f **1.** pokorščina, pravila, red (*ustrahovalni red), disciplina **2.** stroka, panoga, disciplina

disziplinär – **1.** disciplinski **2.** disciplinsko (→ *Weg*)

Disziplinar (glej tudi *Disziplinar-*)

Disziplinarfehler m disciplinski prekršek (*disciplinarni pregrešek)

Disziplinalgewalt f disciplinska oblast (*ustrahovalna oblast, disciplinarna oblast)

Disziplinarmittel pl disciplinski ukrepi (*ustrahovalni pripomočki) (v *Ukazu ministra za bogočastje in uk z dne 20. avgusta 1870. leta, s katerim se občnim ljudskim šolam izdaje šolski in učni red / Ministerialverordnung vom 20. August 1870, womit eine Schul- und Unterrichtsordnung für die allgemeinen Volksschulen erlassen*

wird, »za ustrahovalne pripomočke sploh veljá: hvala (das Lob), nagrada razven letnih premij (die Belohnung mit Ausschluß von Jahresprämien), z druge strani: svarilo (Warnung), karanje (Verweis), stanje med klopmi ali zunaj klopi (Stehen- oder Heraustretenlassen in oder außer der Bankreihe), podržek v šoli s primernim nadzorom (o čemer je povedati roditeljem, ako se more) (Zurückhalten in der Classe unter entsprechender Aufsicht (mit thunlicher Verständigung der Eltern), poziv pred učiteljski zbor (v šolah, katere imajo samo po jeden razred, pred predsednika krajevnega šolskega oblastva) (Vorladung des Kindes vor die Lehrerconferenz) (an einclassigen Schulen vor den Vorsitzenden der Ortsschulbehörde), napósled začasna izključitev iz šole (zeitweilige Ausschließung)«; v *Ukazu ministra za bogočastje in uk z dne 12. julija 1869, zadevajoč izobrazevališča za učitelje in učiteljice / Verordnung des Ministers für Cultus und Unterricht vom 12. Juli 1869, betreffend die Bildungsanstalten für Lehrer und Lehrerinnen*, so bili predvideni naslednji disciplinski ukrepi: učiteljev opomin (Zurechtweisung durch den Lehrer), ukor ravnatelja (Verweis durch den Director), ukor učiteljskega zbora (Verweis von der Lehrerconferenz) in grožnja izključitve (Androhung der Ausweisung); za dejansko izključitev (wirkliche Entlassung) je bilo potrebo pridobiti soglasje deželnega šolskega oblastva)

Disziplinarstrafe f disciplinska kazen (*pokorivna kazen)

Disziplinarverfahren n disciplinski postopek (*disciplinarno postopanje)

Disziplinaruntersuchung f disciplinska preiskava

dits = dieses Monats – tega meseca

Diurnist m **1.** dninar (*dijurnist)

2. dnevničar (*dnevnikar), pomožni uradnik (nižji avstrijski uradnik – pisar, tajnik, zapisnikar, protokolist – ki je bil plačan na dan), diurnist

Diurnum n dnevna plača, dnevščina (*nadnevščina, dijurnum), dnina

Divan m **1.** orientalski blazinjak, divan **2.** turški dvorni ali državni svet, divan **3.** zbirka lirskih pesmi, divan

Divergenz f razlikovanje, divergenca

divergieren – razlikovati se, odmikati se, oddaljovati se, divergirati

divers – **1.** različen, raznovrsten, diverzen **2.** nasproten, diverzen

Diversion f **1.** vojaški napad z boka (z namenom odvrniti pozornost v smeri glavnega napada), diverzija **2.** vojaška akcija v sovražnikovem zaledju (uničevanje objektov, infrastrukture), diverzija **3.** napad razrednega sovražnika, diverzija

divertieren – **1.** zabavati **2.** zamotiti

Divertierung f zabava

Divertissement (→ *Divertierung*)

Divination f **1.** slutnja, divinacija **2.** prerokovanje prihodnosti, divinacija

Division f **1.** delitev **2.** divizija

Divisionär m poveljnik divizije, divizionar

divortieren – ločiti se, raziti se

divortiert – ločen

Divortium n ločitev, divorcialiteta

d. J. = der Jüngere – mlajši

d. J. = dieses Jahres – tega leta

Dkt. = Dekret (→ *Dekret*)

Dlht. = Durchlaucht (→ *Durchlaucht*)

d. M. = dieses Monats – tega meseca

DM = Deutsche Mark f nemška marka

d. Mts. = dieses Monats (→ *d. M.*)

Döbelboden (→ *Dippelboden*)

d. O. = der (die, das) Obige – zgoraj navedeni (navedena, navedeno)

Docht m stenj (→ *Lampendocht*)

Dochtschere f utrinjač (škarjam podobna naprava za prirezovanje zooglenelega dela stenja pri sveči)

docieren – 1. prikazati, pokazati, izkazati 2. poučevati, predavati, docirati

Docierung f 1. prikaz, izkaz 2. poučevanje, predavanje, dociranje

Doge m dož (H 26)

Dogma n dogma

Dogmatik f nauk o verskih dogmah (*pravoverstvo), dogmatika

Dogmatiker m dogmatik

Doktor m doktor ◇

Doktor der gesamten Heilkunde – doktor vsega zdravilstva
Doktor beider Rechte – doktor obojega prava (civilnega in cerkvenega)

Doktrin f doktrina ◇

Breshnews Doktrin von der beschränkten Souveränität der Ostblockstaaten – Brežnjeva doktrina o omejeni suverenosti držav vzhodnega bloka

Hallstein-Doktrin – Hallsteinova doktrina (doktrina, ki jo je 22. septembra 1955 razglasila zahodnonemška vlada: ZRN bo priznanje NDR s strani drugih držav smatrala kot »sovražno dejanje« – z državami, ki bodo navezale ali vzdrževale diplomatske odnose z NDR, ne bo navezala ali vzdrževala diplomatskih odnosov; potem, ko je 15. oktobra 1957 Jugoslavija priznala NDR, je BRD istega leta prekinila diplomatske odnose z Jugoslavijo; leta 1968 je prišlo do ponovne navezave diplomatskih odnosov med ZRN in Jugoslavijo) (→ *Alleinvertretungsanspruch*, *Alleinvertretungsrecht*)

Dokument n dokazna listina (*dokazno pismo), dokument

dokumentieren – dokazovati (z listinami), dokumentirati

Dokumentierung f dokazovanje (z listinami), dokumentiranje

Dolch m bodalo

Dolchstoßlegende f »legenda o zahrbtnem udarcu« (po letu 1918 v Nemčiji razširjena trditev, da za poraz Nemčije ni bil kriv vojaški poraz, temveč »izdaja« v domovini)

Dolmetsch m tolmač

Dolmetscher (→ *Dolmetsch*)

dolos – hudoben, naklepen, zlonameren, dolozen

Dom m stolna cerkev, stolnica

Domäne f 1. državna posest, domena 2. vladarjeva posest, *domena* (H 19, 38) 3. (strokovno) področje, domena

Domänenaufseher m nadzornik domen (H 36)

- Domänendirektor** m domenski ravnatelj (npr. Henrik pl. Schollmayer-Lichtenberg, gozdni in domenski ravnatelj kneza Schönburga v Šneperku (Snežniku))
- Domänenverwaltung** f uprava državne lastnine, uprava domen
- Domanialland** n gosposčinska zemlja, dominikalna zemlja
- Domdechant** m stolni dekan
- Domestik** m služabnik, posel
- Domestikenzimmer** n soba za služinčad
- Domestique** (→ *Domestik*)
- Domherr** m stolni kanonik (*korar)
- Domherrenkapitel** n stolni kapitelj, korarski kapitelj (H 29)
- Dominica in Albis** – 2. velikonočna nedelja (bela nedelja) (1. nedelja po veliki noči) (→ *Ostersonntag*)
- Dominica in palmis** (→ *Palmarum*)
- dominieren** – prevladovati, dominirati
- Dominikalgrund** m gosposčinsko posestvo, dominikalno posestvo
- Dominikalland** n gosposčinska zemlja, dominikalna zemlja
- Dominikalsteuer** f gosposčinski davek, dominikalni davek
- Dominikaner** pl dominikanci (H 27, 28) (moški samostanski red)
- Dominikanerin** f dominikanka (pripadnica ženskega samostanskega reda) (H 27, 28, 49)
- Dominium** n gospostvo, oblast, dominij
- Dominus** m 1. gospod (v nagovoru) 2. Bog
- Domizil** n stalno bivališče, domicil
- domizilieren** – bivati
- Domizilveränderung** f sprememba stalnega bivališča (*izprememba domovanja)
- Domizilwechsel** (→ *Domizilveränderung*)
- Domkapitel** n stolni kapitelj (H 30, 47)
- Domkapitular** m stolni kanonik
- Domkirche** (→ *Dom*)
- Dompropst** m stolni prošt
- Domstift** n stolni kapitelj
- Donatar** m obdarjenec, obdarovanec
- Donation** f 1. darovanje, podaritev, donacija 2. darilo, donacija ◇ freie Donation – prosto darilo (ženina nevesti)
- Donationsinstrument** n darilna listina
- Donator** m darovalec (*darivec), donator
- Donner** m grom, grmenje (→ *Kanonendonner*)
- donnern** – grmeti
- Donnerstag** m četrtek (→ *Gründonnerstag*) ◇ fetter Donnerstag – debeli četrtek (četrtek pred pustno nedeljo, četrtek po pepelnični sredi) grüner Donnerstag – veliki četrtek (četrtek pred veliko nočjo) (→ *Gründonnerstag*)
- Doppeladler** m dvoglavi orel
- Doppelbesteuerung** f dvojno obdavčenje
- Doppeldecker** m letalo z dvojnimi krili, dvokrilnik
- Doppelgänger** m dvojnik
- Doppelgespann** n dvovprega

- Doppelgewehr** n dvocevna puška
- Doppelhaken** m težji tip arkebuze, trdnjavska puška
- Doppelmonarchie** f dvojna monarhija
- Doppel-Posten** m dva stražarja (*stražnika) (v primerjavi z *einfacher Posten* – en stražar (*stražnik))
- Doppelreihe** f **1.** dvored **2.** dvovrsta (v vojski)
- Doppelsprachigkeit** f dvojezičnost
- D. O. R. Commende = Deutsch-Ordens-Ritter-Commende** (→ *Kommende*)
- Dorf** n vas (kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894) ◇
spanische Dörfer – nerazumljivo, neznano
- Dorfamtman** m vaški župan (G II. 45)
- Dorf-Antheil** m *delež vasi (kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894)
- Dorfgemeinschaften (Istrien)** pl vaške skupnosti (Istra) (H 24)
- Dorfgericht** n vaško sodišče (V 217)
- Dorflinde** f vaška lipa
- Dorfrichter** pl vaški rihtarji (G II. 48)
- dorfsupan** – vaški župan (G II. 45)
- Dorftheil** m del vasi (kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894)
- Dormitorium** n spalnica za več oseb (npr. v samostanu), dormitorij
- Dörräpfel** pl suha jabolka
- dörren** – sušiti
- Dörren** n sušenje
- Dörrobst** n suho sadje
- Dörrofen** m sušilna peč
- Dörrstube** f sušilnica (*sušnica)
- Dörrsucht** f sušica (→ *Abzebrung*)
- dorso – in dorso** – na hrbtni strani, na zadnji strani
- dortämtlich** (→ *dortamts*)
- dortamts** – pri tamkajšnjem uradu (*tamuraden, ondoten)
- dorther** – od tam (*od ondod)
- dortig** – tamkajšnji (*ondoten)
- Dosis** f odmerek (zdravila), doza
- Dotation** f **1.** oprava, oprema
2. podpora, dar, poklon, zalaganje, zakladanje (*založba, delščina, delšina), dotacija
- dotieren** – **1.** opraviti, opremiti
2. podpreti, darovati, pokloniti, založiti, zalagati, zakladati, dotirati
- Dotierung** f plačevanje, dotiranje
- Douceur** f nagrada, napitnina
- Douche** f prha, tuš
- Douchebad** n pršna kopel (*škropiljna kopel), prhanje (→ *Bad*)
- Dozent** m visokošolski učitelj (*vseučilišni učenik), docent
- dozieren** (→ *docieren*)
- Dozierung** (→ *Docierung*)
- d. R. = der Reserve** – v rezervi
- d. R. = des Ruhestandes** – v pokoju
- Drahrer** m ponočnjak
- Drahrerei** f ponočnjaštvo
- Draht** m **1.** žica (*drat, drot) **2.** telegraf
3. dreta

drahten – telegrafirati

Drahthindernis n žična ovira

drahtlos – brezžičen (→ *Telegraphie*)

Drahtmatratze f žična vzmetnica
(*žičasta peresnica)

Drahtmeldung f telegrafsko sporočilo

Drahtverhau m žična ovira

Drahtverkehr m žična telegrafija

Drahtzieher m 1. žičar (*dratar)
2. skrivni povzročitelj

drakonisch – pretirano strog,
dragonski, dragoničen

Drama n drama (*igrokaz)

Dramatischer Verein (Laibach)
(→ *Verein*)

Drang m 1. pritisk, naval 2. nagon,
želja, potreba (→ *Wissensdrang*) ◇
Drang nach Osten – (nemški)
prodor na vzhod

drängen – 1. priganjati 2. pritiskati na
(kaj), riniti, potiskati (*tiščati, tišati)

drängen, sich – stiskati se, prerivati se

Drangsal f nadloga, muka, stiska

drangsalieren – nadlegovati, mučiti,
stiskati, maltretirati

Drappharnisch m lahek konjeniški
oklep

Draufgabe f dodatek (na koncertu)

Draufgänger m povzpetic

Draufgängertum n povzpetništvo

Drechselbank f stružnica

Drechsler m strugar (*strugalec,
sukač) (→ *Metalldrechsler*)

Dreck m 1. blato 2. iztrebki
3. umazanija

Drehbank (→ *Drechselbank*)

drehen – 1. vrteti, sukati (→ *Zigarre*,
Daumen) 2. obrniti 3. stružiti

Dreher m strugar (*strugalec, sukač)
(→ *Metalldreher*)

Drehorgel f lajna

Drehscheibe f 1. okretnica,
obračalnica (naprava za obračanje
železniških vozil) 2. stičišče

Drehschranken m vrtilna (železniška)
zapornica

Drehung f obrat (→ *Kopfdrehung*)

drei – tri ◇

je drei – po tri
zu dritt – v troje

Dreibund m trojna zveza

Dreieck n trikotnik
(→ *Festungsdreieck*)

Dreieinigkeit (→ *Dreifaltigkeit*)

Dreierpakt (→ *Dreimächtepakt*)

Dreifaltigkeit, Heilige Dreifaltigkeit
f Sveta Trojica

Dreifaltigkeitssonntag m nedelja
Svete Trojice (prva nedelja po
binkoštih) (*trojaki) (→ *Trinitatis*)

Dreifelderwirtschaft f triletno
kolobarjenje

Dreikönigstag m Sveti trije kralji:
6. januar

Dreimächtepakt m trojni pakt
(sklenjen 1940 med Nemčijo,
Italijo in Japonsko)

Dreispänner m trovprežni voz,
trovprežnik

Dreißigstamt n tridesetinska postaja

Dreißigstgebühr f tridesetina (oblika
mitnine oz. prometne pristojbine –
tridesetina od vrednosti trgovskega
blaga) (→ *Dreißigstamt*)

- Dreiviertelhube** f tričetrtinska kmetija, tričetrtinska huba
- Dreiviertelhübler** m tričetrtinjak (lastnik tričetrtinske kmetije/hube)
- Dreschbank** f mlatilni stroj
- Dreschboden** m **1.** skedenj, gumno **2.** pod, mlatišče (v skednju)
- dreschen** (drosch, hat gedroschen) – mlatiti
- Dreschen** n mlatev, mlačva
- Drescher** m **1.** mlatič, mlatilec, mlatec **2.** iztepalo
- Dreschflegel** m cepec
- Dreschmaschine** f mlatilni stroj (→ *Dreschbank*)
- Dreschtenne** f **1.** skedenj **2.** pod, mlatišče (v skednju)
- Dreschzehent** m desetina od omlačenega zrnja
- dressieren** – uriti, dresirati
- Drieschäcker** pl *triki ali preloge* (G I. 132)
- Drieschfelder** (→ *Drieschäcker*)
- drillen** – **1.** vrteti, sukati **2.** nagajati **3.** vaditi, uriti (koga) **4.** sejati v vrste
- Drillich** m tronitnik (gosta tkanina iz bombaža ali platna, običajno za izdelavo delovnih oblek)
- Drilling** m **1.** preslica, vreteno **2.** trojček
- dringen** (drang, hat/ist gedrungen) – **1.** siliti, prodirati **2.** terjati
- dringend** – **1.** nujen (→ *Bedarf*) **2.** utemeljen (→ *Verdacht*) **3.** preteč (→ *Gefahr*)
- Dringlichkeit** f nujnost, sila
- Dringlichkeitsanfrage** f nujno vprašanje (v parlamentu)
- Dringlichkeitsantrag** m nujni predlog (v parlamentu) ◇
einen Dringlichkeitsantrag einbringen – vložiti nujni predlog (*staviti nujni predlog)
- drinnen** (→ *darin*)
- dritt-** – tretji (→ *Person, Reich, Stand, Welt*)
- Drittel** n tretjina (*driteljc)
- Drittelbauer** (→ *Drittelhübler*)
- Drittelhube** f tretjinska kmetija, tretjinska huba
- Drittelhübler** m tretjinski kmet (lastnik tretjinske kmetije/hube) (*tretjak, tretjinar, tretjinčar)
- Drittelkaufrecht** n *tretjinsko kupno pravo* (G II. 435, 447)
- dritthalb** – poltretji
- Dritt-Theil** (→ *Drittel*)
- Droguen** pl dišave, zelišča, droge
- Droguerie** f drogerija (*mirodilnica)
- Droguist** m dišavar (*mirodilničar), drogist
- Drohbrief** m grozilno pismo, pretilno pismo
- drohen** – groziti, pretiti
- Drohung** f grožnja, pretnja
- Drommelschlag** (→ *Trommelschlag*)
- Droschke** f kočija (enovprezna)
- Droschkenkutscher** m izvošček, fijakar
- Druck**¹ m **1.** pritisk, tlak **2.** stiskanje, zaviranje ◇
unter dem Druck – pod pritiskom
Druck auf jmdn. ausüben – izvajati pritisk na (koga)
jmdn. unter Druck setzen – izvajati pritisk na (koga)

- Druck**² m tisk (→ *Lichtdruck*, *Steindruck*) ◇
in Druck geben/gehen – tiskati
- Druckbogen** m tiskovina
- drücken** – 1. stiskati, pritiskati, pritisniti (→ *Daumen*) 2. tlačiti (→ *Schulbank*)
- drucken** – tiskati
- drücken, sich** – izogibati se, izmuzniti se ◇
sich von/vor der Arbeit drücken – izogibati se delu
- drückend** – težaven, hud (→ *Lage*, *Verhältnis*)
- Drucker** m tiskar
- Druckerei** f tiskarna
- Druckerkunst** f tiskarstvo
- Drucklegung** f tiskanje
- Drucksache** f tiskovina (*tiskarija)
- Druckschrift** f 1. tiskovina (*tiskarija, tiskopis) 2. tiskane črke
- Drucksorte** f tiskani obrazec (*natisni obrazec), tiskovina, formular
- dß = daß** – da
- Dstb. Buch = Dienstbotenbuch**
(→ *Dienstbotenbuch*)
- dto. = detto** (→ *detto*)
- Dtzd. = Dutzend** (→ *Dutzend*)
- Dualismus** m 1. državna ureditev, ki temelji na dveh delih, dualizem (npr. Avstro-Ogrska, ki je bila po letu 1867 sestavljena iz avstrijskega in ogrskega dela) 2. dvojnost (nasprotujočih si delov), antagonizem
- Dublette** f dvojniki (izvod, predmet)
- Duell** n dvoboj, duel (→ *Pistolenduell*)
- Duellant** m dvobojevalec, duelant
- duellieren, sich** – dvobojevati se s (kom)
- Dukaten** m cekin, zlatnik, goldinar, dukat
- dulden** – prenašati, dopuščati, trpeti, tolerirati (→ *Ergebung*)
- Dulder** m trpin
- duldsam** – potpežljiv, strpen, tolerant
- Duldsamkeit** f strpnost, toleranca ◇
konfessionelle/religiöse
Duldsamkeit – verska strpnost
nationale Duldsamkeit – narodnostna strpnost
- Duldung** f 1. potrpljenje, dopuščanje, toleriranje 2. strpnost, toleranca
- dumm** – neumen (→ *Kerl*)
- Dummkopf** m tepec
- Dung** m gnoj
- düngen** – gnojiti
- Dünger** m gnojilo
- Düngerstätte** f gnojišče
- dunkel** – temen, temačen, mračen (→ *Zelle*) ◇
im Dunkeln tappen – tavati v temi
- Dunkel** n tema, mrak
- Dunkelarrest** m temnica
- Dunkelhaft** (→ *Dunkelarrest*)
- Dunkelheit** f 1. tema, mrak 2. temačnost, mračnost ◇
bei Einbruch der Dunkelheit – ob mraku, ko se zmračí
- Dunkelmann** m mračnjak
- dünn** – 1. tenek, droben 2. redek (→ *besiedelt*)
- düpiieren** – prevarati, imeti za norca
- Duplikat** n dvojniki, duplikat (*drugopis)

Duplizität f dvojnost

Duplo – in Duplo – v dveh izvodih, v dvojnem prepisu

durabel – trajen

durchbrechen – prebiti

durchbrennen – pobegniti

Durchbruch m predor, preboj

Durchbruchsschlacht f bitka za preboj (sovražnikovega obroča)

durchdrungen – prežet s (čim)

Durcheinander n zmešnjava, kaos

Durchfahrtszoll m prevoznina

Durchfall m driska (*dripalica), diareja

Durchfuhr f prevoz (*prevoznja)

Durchführung f izvedba, izvršitev, opravljanje, uresničitev ◇ zur Durchführung der Verordnung – v izvršitev ukaza zur Durchführung bringen – izvesti, izpeljati, uresničiti (*v djanje postaviti) zur Durchführung gelangen/ kommen – biti izveden, biti izpeljan Mein Staatsminister ist mit der Durchführung dieses Gesetzes beauftragt. (Kaiser Franz Joseph I.) – *Mojemu državnemu ministru je naročeno, da ta zakon v djanje postavi. (cesar Franc Jožef I.)

Durchführungsbestimmung f izvedbeno določilo

Durchführungsverordnung f izvršilni ukaz (*izvršitveni ukaz)

Durchfuhrzoll (→ *Durchgangszoll*)

Durchgang m prehod, prelaz ◇ Durchgang von Waren – prevoz blaga

durchgängig – splošen (*občen, pavsoten)

Durchgangsgerechtigkeit f pravica do prehoda

Durchgangsverkehr m tranzitni promet

Durchgangszoll m tranzitna carina (*prevozni col, prevoznina)

durchgebrannt – pobegel

durchgegangen – 1. pregledan 2. splašen 3. izginul

durchgehen¹ (ging durch, ist durchgegangen) 1. iti skozi (kaj) 2. pregledati 3. biti sprejet (npr. predlog) 4. splašiti se (→ *Pferd*) 5. pobegniti (→ *Schulknabe*)

durchgehen² (durchging, ist durchgangen) – prehoditi, obiti

durchgehend – 1. neprekinjen, stalen 2. neprekinjeno, stalno 3. direkten (→ *Wagen*) 4. plašljiv

Durchhaltebefehl m ukaz, da je potrebno v breizizhodnem položaju vztrajati do konca

durchhalten – vzdržati

Durchhalteparole f propagandna parola (parola, ki poziva k temu, da je potrebno v brezizhodnem položaju vztrajati do konca)

Durchlaß m prepust, prehod, prelaz

Durchlaucht f svetlost ◇ Euere herzogliche Durchlaucht! – Svetli vojvoda!

durchlauchtig – 1. svetel 2. svetli (v nagovoru)

durchlauchtigst – 1. presvetel 2. presvetli (v nagovoru) ◇ Se. k. k. Hoheit der durchlauchtigste Kronprinz Erzherzog Rudolf – *Njegova cesarsko-kraljeva Visokost presvitli cesarjevič Rudolf Se. k. u. k. Hoheit der

- durchlauchtigste Herr Erzherzog Franz Ferdinand und seine erlauchte Gemahlin, Ihre Hoheit die Herzogin Sophie von Hohenberg – *Njega c. in kr. Visokost presvetli nadvojvoda Franc Ferdinand in njegova visoka soproga svetla vojvodinja Zofija Hohenberška
- Durchmarsch** m prehod
(→ *Truppendurchmarsch*)
- Durchpfählung – Durchpfählung des toten Körpers** f zabijanje kola skozi truplo usmrčenega obsojenca
- Durchschlag** m 1. preboj 2. kopija 3. cedilo ◇
Durchschlag des Wocheiner Tunnels – preboj tunela na bohinjski progi (31. maj 1904)
- durchschlagen** – 1. prebijati, prebiti 2. pretlačiti
- durchschlagen, sich** – prebijati se, prebiti se
- Durchschlagung** f preboj
- Durchschnitt** m 1. povprečje 2. presek, prerez 3. prekop
- durchschnittlich** – povprečen
- Durchschuß** m 1. prestrel 2. prestrelna rana
- durchsetzen** – uveljaviti
- durchsetzen, sich** – uveljaviti se
- durchstoßen** – predreti, prebosti
- durchstreifen** – obhoditi
- Durchsuchung** f preiskava
(→ *Hausdurchsuchung*)
- durchtrieben** – zvit
- Durchzug** m 1. prehod 2. prevoz 3. prepih
- Durchzugsbequartierung** f prehodna nastanitev (nastanitev med vojaškim pohodom)
- Durchzugsgebühr** f *prehodnina (pristojbina za prehod ozemlja)
(→ *Militär-Durchzugsgebühr*)
- Durchzugskost** f prehodno prehranjevanje (prehranjevanje med vojaškim pohodom)
- Durchzugskostvergütung** f povračilo za prehodno prehranjevanje (prehranjevanje med vojaškim pohodom)
- Durchzugsverpflegung** f prehodna oskrba (oskrba med vojaškim pohodom)
- dürfen** (durfte, hat gedurft) – smeti ◇
Was darf es sein? – S čim lahko postrežem?
Er dürfte schon gekommen sein. – Verjetno je že prišel.
- Dürftige(r)** m revež, ubožec, siromak
- Dürftigkeit** f revščina, uboštvo, siromaštvo
- Dürftigkeitszeugnis** n ubožnostno spričevalo, ubožno spričevalo, spričevalo o uboštvu, ubožni list, spričevalo uboštva
- Dürr** (→ *Reißholz*)
- Dürre** f 1. suša 2. sušica, jetika, tuberkuloza
- Dürrenkrain** n Suha krajina
- Dürrsucht** f sušica, jetika, tuberkuloza
- Durst** m žeja (→ *Wissensdurst*) ◇
Durst haben – biti žejen
den Durst stillen – pogasiti žejo
- Dusche-** (→ *Douche-*)
- Dutzend** n ducat
- Dyn.** = **Dynastie** (→ *Dynastie*)

D

Dynast m vladar, dinast

Dynastie f vladarska hiša
(*vladarska rodovina), dinastija

Dysenterie f krvava griža

D-Zug = Durchgangszug m brzi
vlak, brzec

E

Ebbe f oseka ◇

Ebbe und Flut – oseka in plima
Ebbe in den Staatskassen –
pomanjkanje denarja v državnih
blagajnah

eben¹ – raven (→ *Erde*), ploščat

eben² – 1. sedaj 2. pravkar, ravnokar
3. pač 4. prav, posebej ◇
Eben kommt er! – Prav sedaj prihaja!
Er hat es eben gesagt. – Pravkar je to
rekel.
Der Motor streikt. Da gehe ich eben
zu Fuß. – Motor ne vžge. Bom šel
pač peš.
Sie war nicht eben freundlich. –
Ni bila prav prijazna.

ebenbürtig – enak (glede na stan,
izvor, duševni ali telesni razvoj)

Ebenbürtigkeit f enakost (glede na
stan, izvor, duševni ali telesni razvoj)

Ebene f ravnina, ravná

ebenen (→ *ebnen*)

ebenerdig – pritličen

Eber m merjasec

Ebf. = **Erzbischof** (→ *Erzbischof*)

Ebm. = **Erzbistum** (→ *Erzbistum*)

ebnen – ravnati, utirati (→ *Weg*)

Ecclampsie (→ *Fraisen*)

Echange m zamenjava

echangieren – zamenjati

echauffiert – razgret, razburjen

Echec m poraz

Echelon m (po stopnjah) razporejene
čete, ešalon

echelonieren – razporediti čete
(po stopnjah)

echt – pristen, pravi

Echtheit f pristnost

Eclaireurs pl 1. prednje straže, izvidnice
2. posamezni strelci (strelci, ki
oddajajo posamezne strele iz puške)

Eclat m senzacija, škandal

eclatant – 1. očiten, eklatanten
2. sijajen, bleščeč, senzacionalen

edel – plemenit, žlahten
(→ *Adelsrang, Ehrenwort*)

Edelfrau f žlahtna gospa, plemkinja

Edelgut n plemiško posestvo

Edelherr m plemič

Edelkastanien pl jedilni kostanj

Edelknabe m paž

Edelmann m plemič, plemenitaš

Edelmarder m kuna zlatica

Edelmut m velikodušnost,
plemenitost (*blagočutnost,
blagosrčnost)

edelmütig – velikodušen, plemenit
(*blagočuten, blagosrčen)

Edelsinn (→ *Edelmut*)

Edeltum n koseščina (G II. 320)

Edict n oklic, edikt
(→ *Feilbietungsedikt, Konkursedikt,
Versteigerungs-Edikt*)

Edictal-Citation f razglasni poziv,
oklicni poziv, ediktalni poziv

edictaliter – z oklicem, oklicno,
ediktalno
edictaliter vorrufen – z oklicom/
oklicno/ediktalno pozvati

Edictal-Vorladung
(→ *Edictal-Citation*)

edieren – izdati (publikacijo)

Edikt (→ *Edict*)

Edition f izdaja, edicija

edl. = **edel** (→ *edel*)

Edlinger *m kosez* (V 55; G II. 96, 292, 320, 344)

Edlingmeister *m koseški mojster* (G II. 59)

Education *f vzgoja, edukacija*

educieren – vzgajati

E. E. = Eine Ehrsame Landschaft

– Častivredni deželni stanovi
(nagovor v dopisu)

eerung – *primščina, poklon* (G II. 437)

Efeu *m bršljan*

effacieren – izbrisati

Effekt *m* **1.** učinek, vtis, efekt

2. uspeh, efekt ◇

Effekt machen – **1.** narediti vtis na (koga) **2.** ganiti (koga), priti (komu) do srca

Effekten *pl* **1.** stvari, reči, blago (*oprava, naprava) **2.** premičnine (*premikljivo blago) **3.** državne menice (*državna dolžna pisma), vrednostni papirji, efekti

Effekten-Lotterie *f* blagovna loterija, efektna loterija

Effektentombola *f* blagovna tombola, efektna tombola

Effekthandel *m* kupčevanje z državnimi vrednostnimi papirji

effektiv – resničen, dejanski, efektiven (→ *Zahlung*)

effektuieren – **1.** uresničiti, izvršiti, opraviti, efektuirati (→ *Bestellung*) **2.** plačati, efektuirati (→ *Rechnung*)

Effektuierung *f* izvrševanje, izvajanje

EG = Europäische Gemeinschaft *f*

Evropska skupnost
(→ *Montanunion*)

egal – enak

egalisieren – izenačiti, egalizirati

Egalität *f* enakost

Egel *m* pijavka (→ *Blutegel*)

Egel applizieren – zdraviti s pijavkami

Eggärten *pl vrstenke* (G I. 132)

Egge *f* brana

eggen – branati

e. h. = eigenhändig – **1.** lastnoročen
2. lastnoročno

E.-H. = Einzelhaus (→ *Einzelhaus*)

ehe – preden

Ehe *f* zakon (→ *Convenienz-Ehe, Mischehe, Sakrament/die heilige Ehe, Zivilehe*) ◇

Heiligkeit der Ehe – svetost (katoliškega) zakona

Schließung der Ehe – sklenitev zakonske zveze

Unauflöslichkeit des Bandes der Ehe

– nerazvezljivost zakonske zveze

priesterliche Einsegnung der Ehe –

duhovnikov blagoslov zakona

wilde Ehe – divji zakon

zweifache Ehe – dvojni zakon

die Ehe verkündigen – oklicati zakon

die Ehe miteinander eingehen –

skleniti medsebojno zakonsko zvezo

die Ehe mit jmdm. schließen –

skleniti zakonsko zvezo s (kom),

poročiti se s (kom)

mit jmdm. in wilder Ehe leben –

živeti s (kom) v divjem zakonu

Eheaufgebot *n* objava načrtovane poroke (s strani državnega oblastva) ◇

kirchliches Eheaufgebot – oklic poroke (v cerkvi)

ehebaldig – čimprej

Eheband n zakonska zveza ◇
das Eheband auflösen – razvezati
zakonsko zvezo

Ehebewillg. = Ehebewilligung
(→ *Ehebewilligung*)

Ehebewilligung f ženitno dovoljenje
(dovoljenje za poroko, ki so ga
avstrijskim častnikom izdajale
vojaške oblasti)
(→ *Heirats-Caution*)

Ehebrecher m prešuštnik

Ehebrecherin f prešuštnica

Ehebruch m prešuštvo ◇
doppelter Ehebruch – dvojno
prešuštvo (po *Krönem sodnem redu
cesarice Marije Terezije / Constitutio
Criminalis Theresiana* iz leta
1869 ljubezensko razmerje med
poročenim moškim in poročeno
žensko)
einfacher Ehebruch – enkratno
prešuštvo (po *Krönem sodnem redu
cesarice Marije Terezije / Constitutio
Criminalis Theresiana* iz leta
1869 ljubezensko razmerje med
poročenim moškim in samsko
žensko)

Ehebund m zakonska zveza

Ehebündnis (→ *Ehebund*)

Eheconsens (→ *Eheeinwilligung*)

Ehecontract (→ *Ehepacte(n)*)

ehedem – predtem, nekdanj, poprej

ehedessen (→ *ehedem*)

Eheeinwilligung f dovoljenje za
poroko, ženitno dovoljenje (izdal
ga je oče mladoletne neveste
oz. mladoletnega ženina ali
oblastni organ) (→ *Ratifikation/
obervormundschaftliche Ratifikation*)

Eheerlaubnis (→ *Ehebewilligung*)

Ehefest n ženitev, ženitovanje, svatba,
pir

Ehefrau f zakonska žena, zakonka

Ehegatte (→ *Ehemann*)

Ehegatten (→ *Eheleute*)

Ehegattin (→ *Ehefrau*)

Ehegenosse (→ *Ehemann*)

Ehegenossin (→ *Ehefrau*)

Ehegericht n cerkveno sodišče v
zakonskih zadevah (*zakonska
sodnija) (cerkvena sodišča v
zakonskih zadevah je cesar
Franc Jožef I. uvedel z *Zakonom
o zakonskih zadevah katolikov
v avstrijskem cesarstvu / Gesetz
über die Ehe der Katholiken im
Kaiserthum Oesterreich*, izdanim s
patentom dne 8. oktobra 1856)

Ehegesetz n zakon o zakonski zvezi

ehehaft – zakonit, pravno veljaven

Ehehindernis n zakonski zadržek
(zadržki pri sklenitvi zakonske
zveze po kanonskem, pa tudi
civilnem pravu, med slednjimi so
državni zakonski zadržki, ki jih
je uvedla cesarica Marija Terezija,
npr. pogoj polnoletnosti (24 let) oz.
dovoljenje staršev ali skrbnikov) ◇
Nachsicht des Ehehindernisses –
spregled zakonskega zadržka

Ehejoch n zakonski jarem

Ehekind n zakonski otrok

Ehekonsens (→ *Eheconsens*)

Ehekonsorte (→ *Ehemann*)

Ehekonsortin (→ *Ehefrau*)

Ehekontrakt (→ *Ehecontract*)

eheiblich – v zakonu spočet, zakonski

Eheleute pl zakonca

ehelich – zakonski

(→ *Gemeinschaft, Kind, Verbindung*) ◇

ehelich erzeugt – v zakonu spočet, zakonski

von ehelichen Eltern herkommen

– biti v zakonu spočet, biti zakonski otrok

ehelichen – poročiti se s (kom)

Ehelichung f možitev, ženitev, poroka

Ehelizenz f ženitno dovoljenje

(*ženitovska dovolitev, ženitno dovolilo)

ehelos – samski (→ *Stand*)

Ehelosigkeit f samski stan

(*brezzakonstvo)

Ehelust f želja po zakonu

ehelustig – kdor se želi poročiti

ehem. = **ehemalig** (→ *ehemalig*)

ehemalig – nekdanji

ehemals – nekoč

Ehemann m zakonski mož, zakonec

ehemännlich – zakončev

Ehemeld(e)zettel m *ženitovanjska zglasnica

Ehemündigkeit f zrelost za sklenitev zakonske zveze

Ehepacte(n) pl ženitna pogodba, ženitno pismo ◇

Wenn beim Absterben des einen oder anderen Brautheiles keine diesehelichen Kinder vorhanden sein sollten, so sollen von dem Nachlasse des Vorverstorbenen drei Viertheile dem überlebenden Ehegatten, ein Viertheil aber den testamentarischen und in deren Ermangelung den gesetzlichen Erben des Erblassers als Erbschaft zufallen. – *Ako ob času kadar eden današnjih zaročencev

umrje, nij otrok iz tega zakona, naj tisti, ki drugega preživi, deduje tri četrtine zapuščine umrlega zaročenca in eno četrtino si ona dva pridržujeta prosti poslednji oporoki ali testamentu. Kdor zastran te tretjine nič ne določi, naj jo dedujejo postavni dediči. (obrazec v ženitni pogodbi) Sind beim Ableben des einen oder anderen Eheheiles dieseheliche Kinder vorhanden, so hat die gesetzliche Erbfolge Platz zu greifen. – *Ako pa ob času kadar eden od današnjih zaročencev umrje, nij otrok iz tega zakona, naj nastopi dedovanje po postavi. (obrazec v ženitni pogodbi)

Sind aber beim Absterben des einen oder des anderen Eheheiles dieseheliche Kinder vorhanden, so hat die gesetzliche Erbfolge Platz zu greifen, mit der Bestimmung, daß der überlebenden Braut als Witwe das Recht vorbehalten bleibt, den gesamten ehegattlichen Nachlaß gegen Auszahlung eventuell Versicherung der an die Kinder entfallenden Erbtheile in natura zu übernehmen. – *Ako pa ob času kadar eden današnjih zaročencev umrje, ostanejo otroci iz tega zakona, naj nastopi dedovanje po postavi, s tem pristavkom, da se preživeli nevesti kot udovi prihrani pravica ženinovo zapuščino v naravi proti tem prevzeti, ako otrokom dotične po sodnijski cenitvi odločene dediščine ob času njih polnoletnosti izplača, dotistihmal pa pri prevzetih zemljiščih zavaruje. (obrazec v ženitni pogodbi)

Ehepakt (→ *Ehepacte(n)*)

Ehescheidung f razveza zakonske zveze (*razporoka)

Eheschließung f sklenitev zakonske zveze

ehest (→ *ehestens*)

Ehestand m zakonski stan ◇
in den Ehestand treten – stopiti v zakonski stan, poročiti se

ehestens – čimprej

Ehestifter m snubec (*snubač)

Ehestiftung f snubitev, snubljenje, možitev, ženitev

Eheteil m zakonec (eden od zakoncev) (*zakonski družje)

Ehetrennung f ločitev zakona

ehetunlichst – čimprej, kar najhitreje ◇
Es wird ersucht, ehethunlichst anher bekannt zu geben ... – *Prosi se skorajšnjega naznanila o ...

Eheverbot n prepoved sklenitve zakonske zveze (→ *Ehehindernis*)

Eheverkündigung f oklic poroke (v cerkvi)

Eheverlöbnis n zaroka

Eheversprechen (→ *Eheverlöbnis*)

Ehevertrag (→ *Ehepacte(n)*)

ehevor – prej (*poprej, popred)

Ehefrau (→ *Ehefrau*)

Ehewerber m snubec (*snubač), ženin

Ehewerber pl ženin in nevesta

Ehewirt (→ *Ehemann*)

Ehewirtin (→ *Ehefrau*)

ehr. = **ehrsam** (→ *ehrsam*)

Ehrabschneider m opravljujev, obrekovalec

ehrbar – **1.** častit, spoštovan **2.** častiti, spoštovani (v nagovoru) **3.** dostojen, spodoben, pošten ◇
sich ehrbar aufführen – biti pošten

Ehre f čast ◇

Bezeugung der letzten Ehre – izkazovanje poslednje časti (udeležba na pogrebu)

Ehre seinem Andenken! – Slava njegovemu spominu! (* Večni mu spomin!)

Ehre sei Gott! – Slava Bogu!

Habe die Ehre! – Zbogom!

zu Ehr und Ruhm – v čast in slavo jmdm. zu Ehren – (komu) v čast jmdm. die Ehre abschneiden –

jemati (komu) čast, obrekovati (koga), ogovarjati (koga)

jmdm. die Ehre antun/bezeigen/erweisen/machen – izkazati (komu) čast

jmdm. die letzte Ehre bezeigen/erweisen – izkazati (komu)

poslednjo čast, pospremiti (koga)

na njegovi zadnji poti

jmdm. die militärischen Ehren

erweisen – izkazati (komu) vojaške časti

sich die Ehre geben – imeti čast, šteti si v čast

die Ehre haben – imeti čast, šteti si v čast

jmdm. Ehre machen – biti (komu) v čast

aller Ehre wert sein – biti vredno in pošteno

jmdn. in Ehren halten – spoštovati (koga)

mit Ehren leben – živeti častno, živeti pošteno

die toten Soldaten unter

militärischen Ehren begraben – pokopati mrtve vojake z vojaškimi častmi

jmdm. zur Ehre gereichen – biti (komu) v čast

sich zur Ehre nehmen – šteti si v čast

ehren – počastiti (koga), častiti (*čestiti) (koga) (→ *Andenken, Erheben*)

Ehrenabend m častni večer (večerna prireditev v čast pomembnemu jubilarantu)

Ehrenabschneider (→ *Ehrabschneider*)

Ehrenadresse f častna adresa

Ehrenamt n častna služba (*brezplačna služba), častna funkcija

ehrenamtlich – častno, neprofesionalno (opravljanje neke funkcije)

Ehrenanerkennung f častno priznanje

Ehrenantastung f napad na čast

Ehrenbeleidigung f razžalitev časti (*častikraja) ◇
Vergehen der Ehrenbeleidigung – prestopok razžalitve časti
sich einer groben Ehrenbeleidigung schuldig machen – biti kriv za grobo razžalitev časti (*debelo na poštenji razžaliti)

Ehrenbezeugung f izkazovanje časti, počastitev, čaščenje
Ehrenbezeugungen mit gezogenem Säbel – izkazovanje časti z golo sabljo
Ehrenbezeugungen mit versorgtem Säbel – izkazovanje časti s sabljo v nožnici

Ehrenbrief m listina o povrnitvi časti (v skladu z *Krönim sodnim redom cesarice Marije Terezije / Constitutio Criminalis Theresiana* iz leta 1769 se je lahko obsojencu po prestani kazni povrnila čast, ki jo je izgubil ob izreku kazni (Ehrloserklärung), in sicer na dva načina: s posebno cesaričino milostno listino o

povrnitvi časti (Ehrenbrief) ali z navadno povrnitvijo časti (gemeine Ehrlichmachung); v slednjem primeru je obsojenec od sodišča, ki mu je izreklo kazen in odvzelo čast, ne pa tudi obsodilo na izgon iz dežele, prejel potrdilo o vrnitvi časti (Ehrenschein))

Ehrenbuch n častna knjiga (knjiga s podpisi častnih gostov)

Ehrenbürgerrecht n častno meščanstvo ali tržanstvo (po *Postavi, veljavni za kranjsko vojvodstvo, s katero se razglašajo občinski red, in red za volitve po občinah / Gesetz, wirksam für das Herzogthum Krain, womit eine Gemeinde-Ordnung und eine Gemeinde-Wahlordnung erlassen wird*, z dne 17. februarja 1866, so častno meščanstvo ali tržanstvo posebno zaslužnim (*uslužnim) avstrijskim državljanom lahko podeljevale mestne ali trške občine)

Ehrencompagnie f častna četa die Front der Ehrencompagnie abgehen/abschreiten – pregledati častno četo (prvo vrsto postrojenih čet)

ehrend – časten (*časteč) (→ *Begleitung, Geleit, Teilnahme*)

Ehrendame f dvorjanka

Ehrendenkmal n spomenik v čast znameniti osebnosti

Ehrendiplom n častna diploma

Ehrenerklärung f preklic žalitve

ehrenfest – častit, pošten

Ehrengarde f častna straža

Ehregelöbnis n častna zaobljuba ◇ das Ehregelöbnis ablegen – dati častno zaobljubo

Ehrengedränge n izkazovanje časti, počastitev

Ehrengericht n častno sodišče

ehrenhaft – 1. pošten (→ *Friede/n, Vorleben*) 2. pošteno (→ *diene*)

Ehrenhaftigkeit f poštenost

Ehrenhof m »častno dvorišče«
(dvorišče pred glavnim vhodom v grajsko poslopje, omejeno z dvema stranskimi krili)

Ehrenkränkung f žalitev časti, razžalitev

ehrenlos – nečasten, brezčasten

Ehrenmann m poštenjak

Ehrenmedaille f častna svinjica
(cesar Franc Jožef I. jo je ustanovil 18. avgusta 1898 ob 50-letnici vladarskega jubileja; podelila se je za »nepretrgano 40 letno zvesto in zadovoljno delovanje v jedni in isti javni ali privatni službi brez razločka stanu in spola«)

Ehrenmitglied n častni član

Ehrenmonument (→ *Ehrendenkmal*)

Ehrenrechte pl častne pravice ◇
bürgerliche Ehrenrechte – častne državljanske pravice

ehrenrührig – naperjen zoper čast (*častižaljiv), žaljiv (→ *Wort*)

ehrenrührisch (→ *ehrenrührig*)

Ehrensache (→ *Ehrenstreit*)

Ehrensalue f častni strel, častna salva ◇
die Ehrensalue am Grabe abgeben – izstreliti častno salvo ob grobu

Ehrenschein m potrdilo o povrnitvi časti (→ *Ehrenbrief*)

Ehrenspegel m Ogledalo slavnih dejanj (naslov Fuggerjeve zgodovine avstrijskih vladarjev)

Ehrenstrafe f sramotilna kazen (*kazen na čast, častna kazen)
(→ *Pranger, Schandbühne*)

Ehrenstreit m pravda za čast

Ehrenstrittigkeit (→ *Ehrenstreit*)

Ehrentag m poroka (*častni dan, slovesni dan, veseli dan)

Ehrentitel m častni naziv

Ehrenverletzung f žalitev časti, razžalitev

Ehrenverleumdung f zasramovanje

Ehrenverlustigung f izguba časti

ehrenvoll – časten
(→ *Friede/n, Gedächtnis*)

Ehrenwache (→ *Ehregarde*)

ehrenwert – častit, častivreden, spoštovanja vreden

Ehrenwort n 1. častni naziv (→ *Adelstitel*) 2. častna beseda ◇
jmdm. den Adelsstand mit dem Ehrenworte 'Edler' verleihen – podeliti (komu) plemiški stan s častnim nazivom 'plemeniti'
(→ *Adelstitel*)

jmdm. sein Ehrenwort geben – dati (komu) častno besedo

Ehrenzeichen n odlikovanje ◇
Orden und Ehrenzeichen – redi in odlikovanja

ehrerbietig – 1. spoštljiv 2. spoštljivo

ehrerbietigst – 1. prespoštljiv 2. prespoštljivo ◇
ehrerbietigst und allerunterthänigst empfangen – prespoštljivo in preponižno sprejeti (cesarja)

Ehrebietung f spoštljivost mit huldigender Ehrebietung – z vdano spoštljivostjo

Ehrfurcht f spoštovanje, spoštljivost
(→ *Reverenz*) ◇
die schuldige Ehrfurcht – dolžno spoštovanje
In tiefster Ehrfurcht ... –
Z najglobljim spoštovanjem ...
(vljudnostna fraza na koncu pisma)
in Ehrfurcht berichten – spoštljivo poročati
Der untertänigst Unterzeichnete stellt in Ehrfurcht die Bitte ... –
Preponižno podpisani spoštljivo naproša ... (vljudnostna fraza na začetku dopisa)
Der in tiefster Ehrfurcht Gefertigte bittet ... – Podpisani z globokim spoštovanjem naproša ... (vljudnostna fraza na začetku dopisa)
Der in aller Ehrfurcht Unterzeichnete wagt es dem hochlöblichen k.k. Kriegs Ministerio diese demuthsvolle Bitte gehorsamst vorzubringen. –
*Spoštljivo podpisani si drzne na veleslavno vojno ministrstvo prepokorno nasloviti to ponižno prošnjo. (vljudnostna fraza na začetku dopisa)

ehrfürchtig – spoštljiv

ehrfurchtsvoll – 1. prespoštljiv
2. prespoštljivo, z globokim spoštovanjem
(→ *Gefertigte/r, Wunsch*) ◇
ehrfurchtsvollen Dank ausdrücken – izraziti prespoštljivo zahvalo
ehrfurchtsvoll bitten – z globokim spoštovanjem prositi

Ehrgeiz m častihlepje

ehrllich – pošten ◇
von ehrlichen Eltern geboren sein – izhajati iz poštene družine

Ehrlichkeit f poštenje

Ehrlichmachung f povrnitev časti ◇
gemeine Ehrlichmachung – navadna povrnitev časti (→ *Ehrenbrief*)

ehrlos – nečasten, brezčasten

Ehrloserklärung f razglasitev nečastnosti (→ *Ehrenbrief*)

Ehrlosigkeit f nečastnost, brezčastnost

ehrsam – 1. častit (*čestit), častivreden, spoštovan 2. častiti, častivredni, spoštovani (v nagovoru npr. stanovom) (→ *E.E., Landschaft*)

Ehrsamkeit f častitost (*čestitost), poštenost

Ehrsucht f častihlepje

Ehrung f 1. počastitev (*počaščenje)
2. *primščina, poklon* (G II. 432, 434, 437), darilo ◇

Die Anwesenden erhoben sich zum Zeichen der Ehrung der verstorbenen Vereinsmitglieder von ihren Sitzen. – Prisotni so v počastitev spomina na preminule člane društva vstali s sedežev.
militärische Ehrungen – vojaške časti (→ *Décharge, Ehrengarde, Ehrencompagnie, Ehrensalue, Front(e), Honneur, Präsentiergriff, Präsentierung, Salut, Salutschüsse*)
jmdm. die letzte Ehrung erweisen – izkazati (komu) zadnjo čast, pospremiti (koga) na njegovi zadnji poti

ehrvergessen – nesramen

Ehrvergessene f nesramnica

Ehrvergessene(r) m nesramnež

Ehrwürden – **Euer Ehrwürden!** –

1. Častiti! (v nagovoru za redovnika)
2. Častita! (v nagovoru za redovnico)

ehrwürdig – 1. častivreden, častitljiv, častit 2. častiti (v nagovoru za

redovnika) **3.** častita (v nagovoru za redovnico) (→ *Ehrwürden*)

Ehrwürdigkeit f častivrednost, častitljivost, častitost

Ei n jajce

Eich-/eich- (glej tudi *Aich-/aich-*)

Eiche f hrast

Eichel f želod

Eid m prisega (→ *Ableinungseid, Dienstseid, Fahneneid, Huldigungseid, Manifestationseid, Meineid, Offenbarungseid, Reinigungseid, Treueid, Zeugeneid*) ◇
Ich schwöre zu Gott dem Allmächtigen einen feierlichen Eid, Seiner Apostolischen Majestät, unserem Allerduchlauchtigsten Fürsten und Herrn Franz Joseph dem Ersten von Gottes Gnaden ...
– Pri Bogu vsemogočnemu svečano prisegam Njegovemu Apostolskemu Veličanstvu, našemu Presvetlemu knezu in gospodu Francu Jožefu Prvem, po milosti Božji ... (častniška prisega)

Ablegung des Eides – prisega
Abnahme des Eides – zaprisega an Eides statt – namesto prisega (→ *eidesstattlich*)

falscher Eid – kriva prisega (→ *Meineid*)

körperlicher Eid – telesna prisega (z dotikom evangelijev, križa ali relikvij)

leiblicher Eid – osebna prisega (z dvigom roke)

den/einen Eid ablegen/leisten – priseči (*storiti obljudo)
den Eid in die Hände ... ablegen – *položiti prisego v roke ...

dem Kaiser den Eid der Treue und Ergebenheit leisten – priseči zvestobo in vdanost cesarju

den/einen Eid abnehmen – zapriseči (koga) (*v prisego vzeti) jmdm. einen Eid auftragen/deferieren – naložiti (komu) prisego seinen Eid brechen – prelomiti prisego
jmdn. in Eid (und Pflicht) nehmen – zapriseči (koga) (*vzeti koga v prisego)

Eidam m zet

Eidesablegung f prisega (→ *Dienstseid*)

Eidesabnahme f sprejem prisega

Eidesformel f prisežni obrazec (*besede prisega), prisežna formula (→ *Angelobungsformel*)

Eideshelfer m prisežni pomočnik

Eidesleistung f prisega

eidesstattlich – namesto prisega

Eidgenosse m **1.** soprisežnik, zaveznik
2. Švicar

Eidgenossenschaft f zveza ◇
Schweizerische Eidgenossenschaft – Švicarska konfederacija, Švica

eidlich – pod prisego (*pod zaprisego) (→ *Aussage*)

Eidschwur (→ *Eidesablegung*)

Eierspeise f jajčna jed

Eifer m vnema, gorečnost, zavzetost, pridnost (→ *Diensteifer, Pflichteifer*)

eifern – **1.** vnemati se za (kaj), potegovati se za (kaj) **2.** jeziti se zaradi (česa), hudovati se nad (čim)
3. biti ljubosumen (*biti ljubomoren, ajfrati)

Eifersucht f ljubosumje

eifersüchtig – ljubosumen

eifrig – goreč, vnet, prizadeven (→ *Dienstleistung*)

eig. = **eigen** (→ *eigen*)

eigen – **1.** lasten (→ *Faust, Haushalt, Trieb, Verantwortung, Verschulden, Wille, Zimmer*) **2.** poseben (→ *Sache*) ◇

aus Eigenem berichtigen/bestreiten – sam plačati

sich etwas eigen machen –

1. prisvojiti si (kaj), osvojiti (kaj)

2. naučiti se (česa)

Eigen n last, zasebna posest (predvsem plemstva) ◇

freies Eigen – svobodna posest, alod

rechtes und lediges Eigen –

prostolastno zemljišče (G II. 428)

jmdm. etwas zu Eigen geben –

podariti (komu kaj)

etwas zu Eigen haben – imeti (kaj)

v lasti

sich etwas zu Eigen machen – 1.

prisvojiti si (kaj) 2. prevzeti (kaj)

jmdm. ins Eigen übergeben –

predati (komu) v last

Eigen(an)bau m lastna pridelava

Eigenbau-Wein m vino iz lastne pridelave

eigenberechtigt – svojepraven

(*samopraven, samosvoj, samovlasten)

Eigenberechtigung f svojepravnost

(*samopravnost, samosvojnost, samovlastnost) ◇

Eigenberechtigung erlangen

– postati svojepraven (*postati samopraven/samosvoj/samovlasten)

eigends (→ *eigens*)

Eigendünkel m domišljavost

eigenhändig – lastnoročen (→ *Gesuch,*

Namensfertigung, unterkreuzt)

Eigenjagdgebiet n lastno lovsko področje

Eigenkirche f lastniška cerkev

Eigenleute pl nesvobodnjaki

(V 79; G II. 302) (→ *Eigenmann*)

Eigenliebe f samoljubje

eigenmächtig – **1.** samovoljen

(*samolasten, samooblasten,

samosilen) **2.** samovoljno

(*samolastno, samooblastno,

samosilno)

Eigenmann m nesvobodnjak

(V 79; G II. 284, 302, 305)

Eigennutz m sebičnost (*samopridnost)

eigennützig – sebičen (*samopriden)

eigens – **1.** posebej **2.** nalašč

Eigenschaft f lastnost

(→ *Dienst Eigenschaft*), svojstvo ◇

in der Eigenschaft als – v svojstvu

Eigensinn m samovolja

eigentlich – **1.** pravzaprav **2.** pravi,

dejanski ◇

Das ist eigentlich kein gutes

Argument. – To pravzaprav ni pravi argument.

Sein eigentlicher Name lautet

anders. – Njegovo pravo ime je

drugačno.

Eigentum n lastnina, last, svojina

(*vlastovina, lastina, imovina)

(→ *Gemeineigentum,*

Grundeigentum, Leibeigentum,

Miteigentum, Nutzeigentum,

Obereigentum, Privateigentum) ◇

freies und unwiderrufliches

Eigentum – prosta in nepreklicna

lastvolles und unwiderrufliches

Eigentum – polna in nepreklicna

last

Eigentümer m lastnik (*lastinar)

(→ *Hauseigentümer,*

Nutzeigentümer, Obereigentümer)

Eigentumsansprecher m lastninski pretendent (lastnik, ki mora dokazati svojo lastninsko pravico do predmetov, zaseženih v kazenskosodnih zadevah)

Eigentumsrecht n lastninska pravica

Eigentumsverhältnisse pl lastninska razmerja

Eigner (→ *Eigentümer*)

Eignung f primernost, uporabnost, sposobnost (*zmožnost) ◇
geistige Eignung – duševna sposobnost (*dušna zmožnost)
körperliche/physische Eignung – telesna sposobnost (*telesna usposobljenost, telesna zmožnost)

eigtl. = eigentlich (→ *eigentlich*)

Eiland n otok

Eilbote m hitri sel (*jadernik)

Eilbrief m hitro pismo (*naglo pismo)

eilen – hiteti (→ *Hilfe*)

eilf = elf – enajst

Eilfahrt f brza vožnja (pri pošti)

eilfertig – nagel, hiter, uren

Eilfertigkeit f naglost, hitrost, urnost

Eilgut n brzovozno blago

Eilmarsch m hitri pohod

Eilpost f brzovoz (pri pošti)
(→ *Posteilwagen*)

Eilpostzug m hitri poštni vlak

Eil- und Frachtstückgüter pl
brzovozno in tovorno blago
(prevoz po železnici)

Eilwagen (→ *Eilpost*)

Eilzug m brzovlak, brzec (*berzovoz)

Eimer m vedro (tudi stara avstrijska votla mera: 1 dunajsko vedro

(Wiener Eimer) = 40 bokalov = 160 maseljcev = ca. 56 l)
(→ *Landeimer, Tränkeimer*)

einackern – zaorati, podorati

Einakter m enodejanka

einantworten – prisoditi (→ *Erbschaft*)

Einantwortung f prisojilo (*prisodba) ◇
Einantwortung des Nachlasses – prisojilo zapuščine

Einantwortungsurkunde f prisojilna listina (*prisodno pismo, prisojilno pismo)

einarbeiten – 1. vpeljati (koga) v delo
2. nadomestiti zamujeno delo
3. zakopati, spodkopati

einäschern – 1. upepeliti 2. posuti s pepelom

Einäschern n obred pepeljenja
(→ *Aschermittwoch*)

Einäscherung f upepelitev

Einband m vezava

einbändig (→ *Bruder, Geschwister, Schwester*)

einbegleiten – predložiti
(→ *Bericht, Gesuch*)

Einbegleitung f predložitev

Einbegleitungsbericht m predložno poročilo

einbehalten – pridržati, zadržati

einbekannt – 1. napovedan 2. priznan

einbekennen – 1. napovedati premoženje in dohodke (za davčne namene) 2. priznati (→ *Fiasko*) ◇
frei und ungezwungen einbekennen – svobodno in brez prisile priznati

Einbekennung f 1. napoved premoženja in dohodkov (za davčne namene) 2. priznanje

einberaumen – določiti, odrediti

einberichten – poročati

einberufen – 1. sklicati (*poklicati)

(→ *Enquête, Parlament*)

2. vpoklicati (na opravljanje vojaške dolžnosti) (→ *Soldat, Waffe*)

3. preklicati (veljavnost denarja) (→ *Banknote*)

Einberufene(r) m 1. povabljenec

2. vpoklicanec (na opravljanje vojaške dolžnosti) (*poklicanec)

Einberufer m sklicatelj

Einberufung f 1. sklic 2. vpoklic,

poziv 3. preklic veljavnosti denarja (*preklic novcev), izločitev denarja iz obtoka 4. (sodni) sklic ◊

Aufbietung und Einberufung des Landsturms – napoved (*napovedba) in sklic črne vojske Einberufung der dem Gerichte unbekanntem Erben – sklic sodišču neznanih dedičev

Einberufung des Landtags –

sklic deželnega zbora

Einberufung der Gläubiger – sklic upnikov

Einberufung der Verlassenschaftsgläubiger –

sklic zapuščinskih upnikov (*sklic ostalinskih upnikov)

Einberufung von Münzen – preklic kovancev, izločitev kovancev iz obtoka

Einberufung zum Militärdienst – vojaški vpoklic

Einberufungsbefehl m vpoklic

(na opravljanje vojaške dolžnosti) (*pozivno povelje)

Einberufungskarte f pozivni list,

pozivnica (npr. na vojaške vaje)

Einbildung f domišljija, utvara, fantazija

einbinden – 1. zvezati, povezati

2. zapovedati, ukazati, naročiti

3. vključiti, pritegniti 4. povezati (npr. prometno) ◊

jmdm. ernstgemessen/bei schwerer Strafe einbinden – ostro/ob ostri kazni (komu) zapovedati/ukazati jmdm. nachdrücklichst/auf das schärfste einbinden – (komu) najostreje zapovedati/ukazati

Einblick m vpogled ◊

jmdm. Einblick in etwas geben/gewähren – omogočiti (komu)

vpogled v (kaj)

(einen) Einblick in etwas haben – imeti vpogled v (kaj)

(einen) Einblick in etwas nehmen – pogledati v (kaj)

einbrechen – 1. vlomiti, vdreti

2. nastati, napočiti

Einbrecher m vlomilec

einbringen – 1. prinašati, prinesiti

(→ *Mitgift*) 2. zajeti

(→ *Gefangene/r*), privesti

(→ *verwahrlich*) 3. predložiti, vložiti, vlagati (→ *Antrag, Berufung, Beschwerde, Dringlichkeitsantrag, Gesetz, Gesuch, Interpellation, Klage, Rekurs*) 4. izterjati (→ *Execution, Klagsweg*) 5. spraviti, pospraviti (→ *Ernte*)

einbringlich – izterljiv

Einbringlichkeit f izterljivost

Einbringung f 1. prinašanje

2. privedba 3. vlaganje, vložitev (*vložba) (→ *Fassionseinbringung*)

4. terjanje (*poterjanje, izterjava)

5. dovažanje, dovoz ◊

Einbringung des Deserteurs – privedba dezerterja

Einbringung rückständiger Gebühren – terjanje zaostalih pristojbin

- Einbringung der Klage – vložitev
tožbe
- Einbringungskosten** (→ *Klags- und Einbringungskosten*)
- Einbruch** m **1.** vdor, vpad **2.** vlom
3. zrušenje **4.** polom, zlom ◇
bei Einbruch der Dunkelheit – ob
mraku, ko se zmrači
Einbruch der Kurse – nenaden
padeč borznih tečajev
Einbruch des Winters – nenaden
začetek zime
- Einbruchsamt** n vhodni urad
- Einbruchsdiebstahl** m vlomna
tatvina
- Einbruchsstation** f vhodna postaja
- Einbruchsstelle** f vpadno mesto
- einbürgern** – **1.** podeliti meščanstvo **2.**
podeliti državljanstvo, naturalizirati
- einbürgern, sich** – udomačiti se,
postati običajen
- Einbürgerung** f **1.** podelitev
meščanstva **2.** podelitev
državljanstva, naturalizacija
- Einbuße** f izguba, škoda, upad
- einbüßen** – izgubiti (→ *Kredit, Leben*),
utrpeti škodo
das Leben einbüßen – izgubiti
življenje, umreti
- eincarcerieren** – zapreti, vreči v ječo
- eindecken** – pokriti, prekriti (→ *Dach*)
- eindecken, sich** – založiti se s (čim)
- Eindeckung** f **1.** prekritje, pokritje
2. zalaganje, založitev
- eindringen** – vdirati, vdreti
- eindringlich** – **1.** vsiljiv **2.** pretresljiv
3. roteč **4.** pronicljiv
- Eindringling** m vsiljivec
- Eindruck** m vtis ◇
Eindruck machen – narediti vtis na
(koga)
- einerlei** – **1.** enak **2.** vseeno
- einfach** – **1.** enostaven
(→ *Zweidrittelmehrheit*), preprost
2. enostavno, preprosto
- Einfacher Stoß!-Rechts! (Links!)**
– Enostaven obrat! Na desno!
(Na levo!) (*Jdnostaven sun! Na
desno! (Na levo!)) (vojaško povelje –
pratežno moštvo topništva maršira
na označeni strani topov (voz))
- Einfahrt** f uvoz (vhod za vozove)
(*uvozišče), prihod ◇
Einfahrt des Zuges – prihod vlaka
(na železniško postajo)
- Einfall** m **1.** vdor **2.** domisljica
3. zrušenje ◇
einen feindlichen Einfall
zurückweisen – odbiti sovražni
vdor
- einfallen** – **1.** vpasti, vdreti (čete, vojska)
2. sesuti se (zgradba) **3.** domisliti se
(česa), spomniti se (česa)
- Einfalt** f preproščina, omejenost,
naivnost
- einfältig** – preprost, omejen, naiven
- Einfältigkeit** f preproščina, omejenost,
naivnost
- Einfang** m ograda
- einfinden, sich** – priti, pojaviti se
- Einfluß** m vpliv ◇
auf jmdn./etwas Einfluß ausüben/
nehmen – vplivati na (koga/kaj)
unter dem Einfluß stehen – biti
pod vplivom (koga/česa)
- Einflußnahme** f vplivanje
- Einflußsphäre** f vplivno področje

einflüstern – prišepetavati, prišepetati, sugerirati

Einflüsterung f prišepetavanje, sugestija

einfordern – izterjati

Einforderung f izterjava

einfrieden – ograditi, obdati

Einfriedung f 1. ograditev 2. ograda

Einfuhr f uvoz, uvažanje

einführen – 1. uvajati, uvesti, vpeljati (→ *Gast*) 2. uvažati 3. zapreti

Einführung f 1. uvajanje, uvedba, vpeljava 2. napeljava 3. uvod ◇ Einführung der neuen städtischen Wasserleitung – napeljava novega mestnega vodovoda (po stavbah) zur Einführung bringen/gelangen – uvesti

Einfuhrzoll m uvozna carina, uvoznina

Eingabe f 1. vloga 2. vnašanje podatkov

Eingang m 1. vhod 2. prihod 3. prihodek 4. uvod, začetek ◇ Eingang der Post – prihod pošte, prispela pošta Eingang der Stadt – vhod v mesto Zimmer mit separatem Eingange – soba s posebnim vhodom, soba s separatnim vhodom im Eingang erwähnt – uvodoma omenjen

eingangs – na začetku (*začetskoma), zgoraj

Eingangszoll m uvozna carina

eingeboren – domoroden

Eingeborene(r) m domorodec

eingebürgert – udomačen, običajen

eingedenk – zaradi ◇ eingedenk des kontrahierten Waffenstillstandes – zaradi dogovorjenega premirja

eingedenk – **eingedenk sein** – spomniti se (česa), zavedati se (česa)

eingehen – 1. prispeti (→ *Post*), pritekati (→ *Geld*) 2. skleniti (→ *Bündnis, Ehe, Kompromiß, Verbindung, Vertrag*) 3. sprejeti (→ *Verpflichtung*) 4. staviti (→ *Wette*) 5. prenehati (delovati) 6. skrčiti se (→ *Kleid*) 7. usahniti, posušiti se (→ *Blume*) 8. umreti (→ *Ruhe*) ◇ auf etwas eingehen – 1. sprejeti, pristati na (kaj) 2. obravnavati

eingehend – 1. natančen, podroben 2. natanko, podrobno 3. vbočen (→ *Winkel*)

Eingehung f sklenitev ◇ Eingehung der Ehe – sklenitev zakonske zveze

eingekauft – vkupljen (→ *Grund, Rustikalist*)

Eingeladene(r) m povabljenec

eingelangt – prispel

Eingemachte(s) n 1. obara 2. vloženo sadje oz. zelenjava

eingepöckelt – vsoljen

eingereiht – uvrščen

eingesalzen – nasoljen

eingestehen – priznati (→ *Tat*)

Eingewanderte(r) m priseljenc

Eingeweide n 1. drobovje, drob 2. čreva 3. osrčje

eingeweiht – posvečen v (kaj), obveščen o (čem)

Eingeweihte(r) m posvečeni,
obveščeni

eingreifen – posegati v (kaj),
posredovati, intervenirati

Eingreifen n poseg, posredovanje,
intervencija

**Einhalt – Einhalt gebieten/
verschaffen/tun** – preprečiti,
zaustaviti, zadržati

einhalten – 1. upoštevati, držati se
(česa) (→ *Frist*), ravnati se po
(čem), izpolniti (→ *Bedingung*)
2. zadržati, zaustaviti

Einhaltung f upoštevanje ◇
Einhaltung der Frist – upoštevanje
roka

einhängen – vročiti, izročiti

Einhängige(r) m vročitelj, izročitelj

Einhängigung f vročitev, izročitev

einhängig – enokošen

einheben – 1. obesiti, natakni
2. pobirati (davke, carine, prispevke)

Einhebung f pobiranje (davkov, carin,
prispevkov) (*pobera)

einheimisch – domač (→ *Bevölkerung*,
Person)

Einheimische(r) m domačin
(*domačinec)

einheimsen – 1. spraviti pod streho
2. pobrati, požeti (aplavz, pohvalo)

einheiraten – 1. primožiti se
2. priženiti se

Einheit f 1. enotnost 2. enota ◇
Einheit und Einigkeit – enotnost
in sloga

einheitlich – enoten

Einheitshaus n enotna domačija
(G I. 560)

einhellig – soglasen

Einhelligkeit f soglasnost
(→ *Stimmeneinhelligkeit*) ◇
mit Einhelligkeit – soglasno

einholen – 1. pridobiti, priskrbeti
(→ *Erkundigung*) 2. dohiteti
3. prinesti 4. pospraviti (→ *Ernte*)
5. nadoknaditi

Einholung f pridobitev
(mnenja, soglasja) ◇
nach Einholung –
po prejemu (*prejemši)

einig – enoten

einige – nekaj

einigermassen – nekoliko

Einigkeit f sloga, složnost, edinstvo,
sprava ◇
Einheit und Einigkeit – enotnost
in sloga
Friede und Einigkeit – mir in sloga

Einigung f 1. dogovor, sporazum,
soglasje, konsenz 2. združitev,
zedinjenje ◇
eine Einigung erzielen/
herbeiführen – doseči dogovor,
doseči soglasje

Einigungskriege pl združitevne
vojne

einjagen – jmdm. Angst/Furcht

einjagen – nagnati (komu) strah
v kosti, prestrašiti (koga)

Einjährig-Freiwillige(r) m enoletni
prostovoljec (*jednoletni
prostovoljec) (enoletniku ali
enoletnemu prostovoljcu je bilo
v avstrijski vojski zaradi
izobrazbe dovoljena enoletna
prezentna vojaška služba)
(→ *Präsenzdienst/einjähriger
Präsenzdienst*)

Einjährig-Freiwilligen-Dienst m
enoletna prezentna vojaška služba
(→ *Einjährig-Freiwillige/r*)

Einjährige(r)
(→ *Einjährig-Freiwillige/r*)

Einkammersystem n enodomni
sistem

einkassieren – 1. prejemati, prejeti
2. pobirati, pobrati 3. izterjati

Einkauf m nakup

einkaufen – nakupovati

Einkehr f 1. nastanitev, prenočitev
2. obisk 3. samoizpraševanje,
introspekcija ◇
Einkehr halten – 1. nastaniti se pri
(komu), prenočiti pri (komu)
2. obiskati (koga)
Einkehr beobachten/halten –
iti vase

einkehren – 1. nastaniti se pri (komu),
prenočiti pri (komu) 2. zaiti k
(komu), obiskati (koga), ustaviti se
pri (komu) 3. obrniti se vase ◇
über Nacht einkehren – prenočiti

Einkehrsthaus n gostilna s
prenočišči
(*gostilnica s prenočišči)

Einkehrhaus (→ *Einkehrsthaus*)

Einkehrstation (→ *Einkehrsthaus*)

einkertern – zapreti, vreči v ječo

Einkerkerung f zapor, ječa

einkesseln – obkoliti

Einkesselung f obkolitev

einklagen – iztožiti, izterjati ◇
gerichtlich einklagen – sodno
iztožiti, sodno izterjati

Einklang m soglasje, skladnost ◇
in Einklang bringen/setzen –
uskladiti

in Einklang stehen – ujemati se

einkleiden – 1. preobleči, opraviti
2. slovesno preobleči v redovniško
oblačilo (→ *Orden*)

Einkleidung f slovesna preobleka v
redovniško oblačilo

einkommen – 1. vročiti, zaprositi
2. prispeti (→ *Geld*) 3. domisliti se ◇
bittlich einkommen – zaprositi
mündlich einkommen – podati
ustno prošnjo
schriftlich einkommen – vložiti
pisno prošnjo
mit einer Beschwerde einkommen
– vložiti pritožbo
Was kommt ihm ein? – Česa se je
domislil?

Einkommen n dohodek
(→ *Arbeitseinkommen*,
Kameraleinkommen,
Nationaleinkommen,
Realeinkommen, *Volkseinkommen*)

Einkommensbekenntnis n napoved
dohodkov (*napovedba o dohodkih)

Einkommenssteuer f davek
od dohodkov, dohodnina
(*dohodarina) (→ *Personalsteuer*)

Einkünfte pl dohodki

einladen – povabiti

Einlader m vabilec, vabitelj
(*vabnik, vabič)

Einladung f vabilo ◇
Zum Tanzfest sind zahlreiche
Einladungen ergangen. – Za ples
so bila izdana številna vabila.
Einladungen versenden – razposlati
vabila

Einladungskarte f vabilo (*vabilnica)

Einladungsschreiben n (pisno) vabilo
(*vabivno pismo)

einlag – davčna napoved
(o višini imenjske rente) (V 314)

Einlage f **1.** vloga **2.** vložek (*vložba)
(→ *Grundbuchseinlage, Spieleinlage*)
3. nastanitev ubogih po hišah
(→ *Armeneinlage, Armenpflege*)

Einlagebuch n vložna knjižica

Einlagebüchel (→ *Einlagebuch*)

Einlager – Einlager halten
(→ *einlagern*)

einlagern – nastaniti (vojsko)

Einlagsblatt n vložni list

Einlagskapital n vložni kapital

einlangen – **1.** predložiti, vložiti
2. priti, prispeti, dospeti

Einlangen n prihod, prispetje,
dospetje

einlassen – **1.** spustiti (koga) v (kaj)
2. natočiti **3.** vzditi **4.** namazati
5. pobarvati

einlassen, sich – **1.** ukvarjati se s
(čim), spustiti se v (kaj) **2.** začeti
razmerje s (kom), spečati se s (kom)

Einlaß m vstop

Einlaßgeld n vstopnina

Einlauf m **1.** prispela vloga, prispel
dopis, prispelo sporočilo **2.** pritek,
dotok **3.** prihod (vlaka) **4.** vplutje
(ladje)

einlaufen – **1.** dospeti (vloge, dopisi,
sporočila) **2.** pritekati, stekati se
3. prispeti (vlak) **4.** vpluti (ladja)

einlegen – **1.** vložiti, vlagati
(→ *Berufung, Beschwerde, Fleisch,
Fürbitte, Lanze, Protest, Rekurs,
Verwahrung, Veto, Wort*)
2. namakati **3.** nastaniti

Einlegen n **1.** vlaganje **2.** namakanje **3.**
nastanjevanje ◇

Einlegen von Flachs oder Hanf –
namakanje lanu ali konoplje

Einleger m **1.** vložitelj, vlagatelj
(*vložnik) **2.** nastanjenec (ubogi, ki
je dan na oskrbovanje po hišah)
(→ *Armeneinleger, Armenpflege*)

Einlegerstand m vlagatelji (*vložniki)

einleiten – **1.** uvesti (*napeljati),
začeti, sprožiti (→ *Amtshandlung,
Erhebung, Kampagne, Maßregel,
Nachforschung, Untersuchung,
Verfahren, Verfolgung, Verhandlung*)
2. izpuščati, dovajati v (kaj)

Einleitung f **1.** uvod, začetek, uvedba
2. izpuščanje, dovajanje v (kaj) ◇
Einleitung eines Verfahrens –
začetek postopka
(*vpeljava postopanja)
Einleitungen treffen –
začeti priprave za (kaj)

einlenken – popustiti, popuščati

Einlenken n popuščanje

einleuchten – postati jasno, postati
očitno

einleuchtend – jasen, očiten

Einlieferer m izročitelj (npr. vojaškega
dezerterja)

einliefern – **1.** izročiti, dostaviti
2. pripeljati (v bolnišnico) **3.**
privesti, predati (storilca sodišču) ◇
Der Täter wurde wegen
Wachebeleidigung dem
Kreisgerichte eingeliefert. –
Storilca so zaradi razžalitve straže
predali okrožnemu sodišču.

Einlieferung f **1.** izročitev, dostava
2. prevoz (v bolnišnico) **3.** privedba,
predaja (storilca sodišču)

einlösen – **1.** vnovčiti (→ *Scheck*)
2. plačati (→ *Wechsel*) **3.** odkupiti

(→ *Pfand*) **4.** izpolniti
(→ *Versprechen*) **5.** zamenjati (iz
obtoka vzete kovance, bankovce)

Einlösung f **1.** vnovčenje **2.** plačilo
3. odkup **4.** izpolnitev **5.** zamenjava ◊
Einlösung der Münzen
(Banknoten) – zamenjava (iz obtoka
vzetih) kovancev (bankovcev)

Einlösungspreis m odkupnina

Einlösungsschein m zamenjalni
bankovec (leta 1811 izdani
bankovci (denar dunajske veljave/
Wiener Währung, W.W.) naj bi
zamenjal razvrednoten papirnati
denar, ki se je glasil na konvencijsko
valuto)

einmähdig – enokošen (→ *Wiese*)

Einmarsch m vkorakanje, prihod

einmarschieren – vkorakati

einmengen, sich (→ *einmischen, sich*)

Einmischung (→ *Einmischung*)

einmischen, sich – vmešavati se,
vtikati se

Einmischung f vmešavanje

einmütig – enodušen, složen
(→ *Weise*)

Einmütigkeit f sloga, edinost

Einnahme f **1.** zavzetje **2.** dohodek,
prihodek ◊
feststehende Einnahmen – stalni
dohodki
reine Einnahme – čisti prihodek

Einnahmsquelle f vir dohodkov

einnehmen – **1.** zavzeti
(→ *Augenschein, Haltung,
Parteistellung, Stadt, Standpunkt,
Sturm*) **2.** prejeti, zaslužiti **3.**
zaužiti (→ *Medizin, Abendmahl,
Mittagsmahl*) **4.** obsegati **5.** pobirati

(→ *Steuer*) **6.** prevzeti (koga)
(s svojim vedenjem)

Einnehmer m prejemnik
(→ *Generaleinnehmer,
Mauteinnehmer, Obereinnehmer,
Steuereinnehmer,
Wegemauteinnehmer, Zolleinnehmer*)

Einnehmeramt n prejemniški urad
(H 23)

Einnehmeri f davkarija

einnemben (→ *einnehmen*)

einnember (→ *Einnehmer*)

Einöde f **1.** pušča, pustota (*puščava)
2. samota (*samotija)

Einödhof (→ *Einschichthof*)

Einpacker m zavijač

Einparteienregierung f
enostrankarska vlada

einpfarren – vključiti v župnijo

einquartieren – nastaniti
(zlasti vojsko)

Einquartierung f *nastanitev* (H 53),
vojaška nastanitev (*nastanovanje,
vkvartiranje, vkvartirovanje) (*Predpis
zastran vkvartirovanja vojakov /
Vorschrift über die Einquartierung
des Heeres*, izdan s cesarskim
ukazom 15. maja 1851, loči med
trajno nastanitvijo (*dalj terpečim
vkvartiranjem/nastanjenjem/
dauernde Einquartierung)
in prehodno nastanitvijo
(*prehodom/vorübergehende
Einquartierung); pri nastanitvi
loči med kasarnami (Casernen) in
quazi kasarnami (Quasicasernen),
vojaškimi najemnimi izbami
(Militärzinszimmer) itd.; v
skladu s *Postavo o nastanovanju
vojaščine / Einquartierungsgesetz*,

izdano s cesarskim patentom 11. junija 1879, je nastanitev (*nastanovanje/Einquartierung) glede na njeno trajanje (*glede časa, doklej trpi) stalna (*stanovitna/eine bleibende) in prehodna oz. začasna (eine vorübergehende); glede na vrsto nastanitve (*stanišče/Einquartierung) pa ločuje med skupno nastanitvijo (*vkupnim nastanovanjem/eine gemeinsame/Einquartierung) in posamezno nastanitvijo (*sameznim nastanovanjem/Einzel-Einquartierung); za skupno nastanitev so bile po vrstnem redu predvidene državne vojašnice (ärarische Kasernen), ostala primerna državna poslopja, prave vojašnice ali kasarne, ki jih ponudijo dežela, občina ali zasebna (privatna) oseba in so namenjene izključno za nastanitev vojakov (*pravilno ali navadno nastanovanje vojakov/normale Bequartierung) ter zasilne vojašnice (*vojašnice za silo, zasilnice/Nothkasernen), ki služijo za zasilno nastanitev (*zasilno nastanovanje/Noth-Bequartierung); pri slednjih gre za poslopja, ki služijo (stalni) skupni nastanitvi vojakov, vendar pa niso namenjena le vojaški nastanitvi; pri nastanitvi se omenjajo tudi barake (*lesenjače/Baraken) kot nastanitev (*hranišča/Unterkünfte) vojakov med občasnimi vojaškimi vajami (*periodnimi/občasnimi vajami v orožji/periodische Waffenübungen) in v času koncentracije enot (*koncentracije krdel/Truppen-Concentrirungen) (→ *Coliseum (Laibach), Militäreinquartierung, Naturaleinquartierung, Schemalkaserne, Transenalbequartierung*)

einraten – svetovati (komu kaj) (*nasvetovati)

Einraten n nasvet, svet ◇
auf Einraten – po nasvetu (*po svetu)

einräumen – 1. pospraviti, urediti
2. dodeliti 3. priznavati, priznati (→ *Recht*) 4. odstopiti, prepustiti

Einräumer m cestar (→ *Straßeneinräumer*)

Einräumerhaus n cestarska hiša

Einräumung f 1. ureditev 2. dodelitev, podelitev 3. priznanje (*dovolilo) 4. odstop, prepustitev ◇
Einräumung dinglicher Rechte – podelitev stvarnih pravic

einrechnen – vračunati

Einrechnung f vračunanje

Einrede f ugovor ◇
eine Einrede unterbreiten/erstatten – vložiti ugovor

einreichen – vložiti, predložiti (→ *Gesuch, Klage*)

Einreichung f vložitev, predložitev

Einreichungsprotokoll n 1. vložna knjiga, vložni zapisnik 2. vložišče (urad)

Einreichungstermin m rok za vložitev

Einreichungszahl f vložna številka (→ *Präsentatum*)

einreihen – uvrstiti

Einreihung f 1. uvrstitev (*vvrstetje) 2. vpoklic (*vdruževanje med vojake)

einreißen – 1. natrgati 2. razširiti se (bolezni, razvada, zloraba) 3. podreti (hišo, poslopje)

einrennen – 1. vdreti 2. podreti, prevrniti

einrichten – 1. ustanoviti, uvesti, vpeljati 2. opremiti (*opraviti, meblovati) (→ *Zimmer*) 3. urediti

Einrichtung f 1. ustanovitev, ustanavljanje, uvedba (*vprava) 2. ustanova, zavod, institucija (*naprava, naredba) (→ *Wohlfahrtseinrichtung*) 3. notranja oprema (*oprava, pohištje) (→ *Hauseinrichtung*, *Zimmereinrichtung*) 4. ureditev (*uredba)

einrollieren – najemati (vojake), novačiti

Einrollierung f najemanje (vojakov), novačenje

einrücken – 1. priti na služenje vojaškega roka, slediti vpoklicu (k vojakom) (*odriniti) 2. vkorakati (→ *Spiel*) 3. uvrstiti (v časopis) ◇ Die Soldaten rückten in die Stadt ein. – Vojaki so vkorakali v mesto. Nach der Marschübung rückten die Truppen in ihre Kaserne ein. – Po pohodni vaji so se čete vrnile v svojo kasarno. zur Waffenübung einrücken – oditi na orožne vaje

einrückend – einrückend machen – napotiti k vojaški službi

Einrückendmachung f napotitev k vojaški službi

Einrückung f 1. prihod vojakov k vojaški službi 2. vkorakanje vojakov, prihod vojakov 3. uvrstitev (v časopis)

Einrückungsbefehl m vpoklic vojakov k vojaški službi

eins – ena ◇

eins sein – strinjati se

eins werden – 1. zediniti se 2. pogoditi se

einsalben – podeliti zakrament bolniškega maziljenja (→ *Krankensalbung*, *Ölung*)

einsam – sam, samoten (→ *Zelle*)

Einsamkeit f samota

einsammeln – nabirati, zbirati, zbrati

Einsammlung f zbiranje

Einsatz m 1. uporaba, vključitev, angažiranje 2. akcija, posredovanje, intervencija 3. zastava, kavcija 4. napor, prizadevanje ◇ im Einsatz sein – biti v uporabi, biti vključen, biti angažiran zum Einsatz gelangen/kommen – uporabiti, vključiti, angažirati

Einsch. = Einschicht(e)

(→ *Einschicht/e*)

einschalten – 1. vključiti, priklopiti 2. vriniti (npr. v listino) 3. vplesti v (kaj) 4. uvrstiti (v časopis), objaviti

Einschaltung f 1. vključitev, priklop 2. vrivek (npr. v listino) 3. vpletanje 4. uvrstitev (v časopis), objava (→ *Zeitungseinschaltung*)

einschanzen – vkopati, okopati (zavarovati z okopi)

einschärfen – zabičati

Einschenker m natakar (*nalivač, natakač)

Einschicht(e) f 1. samotna kmetija (*samišče – kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894) (→ *Einschicht(hof)*) 2. samota

Einschicht(hof) m samotna kmetija (*samišče)

einschichtig – 1. samoten 2. enoplasten 3. samski, neporočen

einschiffen – vkrcati

Einschiffung f vkrcanje

einschl. = einschließlich

(→ *einschließlich*)

einschlagen – 1. zabiti 2. soditi v (kaj)

3. treščiti 4. kreniti (→ *Richtung, Weg*)

einschlägig – zadeven, dotičen

Einschleicher m tat (*tihoplazec)

einschleppen – zanesti (bolezen)

Einschleppung f zanašenje (bolezni)

einschließen – 1. vključiti, obsegati,

vsebovati, zajemati, všteti

(*zapopadati) 2. zakleniti

3. pripraviti 4. obkoliti, obkrožiti,

obstopiti, oblegati

einschließlich – vključno s (kom/čim)

Einschließung f 1. vključitev

2. pripor 3. obkoljevanje, obkolitev,

obleganje (*oblega, obseda)

(→ *Einkesselung*)

Einschluß m vključitev ◇

mit Einschluß – vključno s (kom/čim), vsevši (koga/kaj)

einschmuggeln – vtihotapiti

Einschmuggeln n vtihotapljanje

einschränken – omejiti

Einschränkung f omejitve, omejevanje

(*prikrajševanje, pritrgovanje, utesnovanje)

Einschreib(e)brief m priporočeno

pismo

Einschreiben (→ *Einschreib(e)brief*)

Einschreibgebühr f vpisnina

einschreiten – 1. vkorakati 2. ukrepati,

nastopiti, posredovati, intervenirati

3. zaprositi za (kaj) ◇

dienstgemäß einschreiten –

ukrepati po službeni dolžnosti

für jmdn. einschreiten –

nadomeščati (koga), zastopati (koga)

gegen etwas einschreiten – upreti se (čemu)

um etwas einschreiten – zaprositi

za (kaj), posredovati, intervenirati

von amtswegen einschreiten –

ukrepati po uradni dolžnosti

Einschreiten n 1. vkorakanje

2. ukrepanje, posredovanje,

intervencija 3. vloga, prošnja ◇

hieramtliches Einschreiten –

*pomoč tukajšnje oblastnije

auf/über Einschreiten – na prošnjo,

po posredovanju, po intervenciji

Ihr Einschreiten ist begründet. –

Njena prošnja je utemeljena.

einschröpfen – vtisniti kazensko

znamenje (→ *Strafzeichen*)

Einschröpfung – Einschröpfung

des Strafzeichens – vtisnjenje

kazenskega znamenja (izključitvenih

črk) (→ *Strafzeichen*)

einschulen – vpisati v šolo

Einschulung f vpis v šolo

einschwärzen – tihotapiti

Einschwärzung f tihotapstvo

einsegnen – blagosloviti

(→ *Brautpaar, Wöchnerin*) ◇

die Unterschrift des die Leiche

einsegnenden Priesters – podpis

duhovnika, ki je blagoslovil

pokojnika (*podpis pokopovalca)

(rubrika v matični knjigi umrlih)

Die irdische Hülle wird im

Sterbehaus feierlich eingesegnet.

– Posmrtni ostanki bodo v hiši

žalosti svečano blagoslovljeni.

Einsegnung f blagoslov ◇

priesterliche Einsegnung der Ehe –

duhovnikov blagoslov zakona

Einsegnung in der Friedhofskirche

(im Sterbehaus) – blagoslov

pokojnika v pokopališki cerkvi
(v hiši žalosti)

einsehen – 1. pogledati v (kaj),
pregledati (→ *Akte*), prebrati, dobiti
vpogled v (kaj) 2. spoznati, dojeti,
uvideti

Einser m enica (tudi ocena), enojka
(*edinica, edinka)

einsetzen – 1. postaviti 2. imenovati,
ustanoviti, umestiti, določiti
3. uporabiti, vključiti, angažirati
4. začeti se 5. vstaviti ◇
einen Ausschuß einsetzen –
imenovati odbor, ustanoviti odbor
Panzer gegen Aufständische
einsetzen – poslati tanke nad
upornike
einen Bischof einsetzen – umestiti
škofa

einen Erben einsetzen – določiti
dediča

Bombenflugzeuge einsetzen –
vključiti bombnike, angažirati
bombnike

Gesundheit und Leben für die
Ausübung seiner Pflicht einsetzen
– zastaviti zdravje in življenje za
izpolnitev svoje dolžnosti
in den vorigen Stand einsetzen –

postaviti v prejšnje stanje
im Falle des Zutreffens ist
ein senkrechter Strich in die
betreffende Spalte einzusetzen –
v primeru pozitivnega odgovora
je potrebno vstaviti navpično črto
v ustrezen razdelek (navodilo za
popis prebivalstva leta 1910)

einsetzen, sich – zavzeti se za (koga/
kaj), angažirati se za (koga/kaj)

Einsetzung f 1. postavitev (→ *Stand*)
2. imenovanje (→ *Beamte/r*),
ustanovitev (→ *Untersuchungs-*
kommission), umestitev (→ *Bischof*),

določitev (→ *Erbseinsetzung*)

3. vključitev 4. začetek 5. vstavitev

Einsicht f 1. vpogled 2. spoznanje

3. razumevanje ◇

jmdm. Einsicht in etwas gewähren
– omogočiti (komu) vpogled v (kaj)

Einsicht in etwas nehmen –
vpogledati v (kaj), pregledati (kaj)

zur allgemeinen öffentlichen
Einsicht auflegen – razgrniti in
omogočiti vsakomur vpogled v
(kaj)

zur Einsicht aufliegen – biti na
vpogled

zur Einsicht gelangen/kommen –
priti do spoznanja

Einsichtnahme f vpogled

Einsiedel (→ *Einsiedler*)

Einsiedelei f puščavništvo,
samotarstvo

Einsiedler m puščavnik, samotar

einsitzen – 1. sedeti doma, čepeti
doma 2. biti zaprt, prestajati
zaporno kazen

einspannen – vpreči (→ *Pferd*)

Einspanner m enovprežni voz,
enovprežnik (*voz samček, samec)

einspannig – 1. enovprežen
(→ *Wagen*) 2. z enim konjem

Einsprache f ugovor ◇

Einsprache erheben/tun – vložiti
ugovor, ugovarjati

Einsprecher m ugovarjalec
(*ugovornik)

einspringend – vbočen (→ *Winkel*)

Einspruch m ugovor ◇

Einspruch erheben – vložiti ugovor,
ugovarjati
dem Einspruch stattgeben –
ugoditi ugovoru

den Einspruch zurückweisen –
zavrnuti ugovor

einst – nekoč

Einstand m **1.** nastop službe
2. predkupna pravica
(*stezna pravica)

Einstandspreis m nakupna cena

Einstandsrecht n predkupna pravica
(predvsem plemstva)
(*stezna pravica)

einstecken – **1.** vtakniti **2.** molče
sprejeti, požreti (očitek, poraz)
(→ *Niederlage, Schlappe*) **3.** zapreti
(→ *Dieb*)

einstehen – jamčiti za (koga/kaj)

einstellen – **1.** ustaviti, prenehati
(→ *Bewegung, Feindseligkeit*)
2. naravnati, nastaviti **3.** zaposliti

einstellen, sich – **1.** pojaviti se
2. pripraviti se na (kaj), prilagoditi
se (čemu) ◇
Das alte Übel der Bettelei hat sich
wieder eingestellt. – Ponovno se je
udomačila stara nadloga beračenja.
Der Frühling stellte sich ein. –
Prišla je pomlad.
Wir müssen uns auf die neue
Situation einstellen. – Prilagoditi se
moramo novonastali situaciji.

Einstellung f **1.** prekinitiv, ustavitev,
prenehanje **2.** nastavitev, naravnava
3. zaposlitev **4.** stališče do
(koga/česa) ◇
Einstellung des
Versteigerungsverfahrens –
ustavitev dražbenega postopka
(*ustavitev dražbenega postopanja)

einstimmig – **1.** soglasen, enoglasen
(*edinoglasen) **2.** soglasno,
enoglasno (*edinoglasno) ◇
einstimmig annehmen – sprejeti
soglasno

Einstimmigkeit f soglasnost

einstmals (→ *einst*)

Einstreu f nastilje

einstreuen – **1.** natrositi, posuti
2. nastiljati, nastlati (živini)
3. vplesti

einstürzen – **1.** porušiti se, sesuti se
2. porušiti

einsteuern – **1.** zaenkrat, trenutno,
sedaj **2.** medtem

einsteuwig – začasen

einteilen – razporediti, razvrstiti,
razdeliti

Einteilung f razporeditev, razvrstitev,
razdelitev (→ *Landeseinteilung*)

Eintracht f sloga, složnost, edinstvo ◇
Ruhe und Eintracht – mir in sloga

Eintrag m **1.** vpis, vnos, uradni
zaznamek **2.** škoda (*kvar) ◇
Eintrag erleiden – biti prizadet,
utrpeti škodo
Eintrag machen/tun – škodovati,
oškodovati

eintragen – **1.** vpisati, vnesti, vknjižiti
2. donašati, prinašati ◇
in das Grundbuch eintragen –
vknjižiti, intabulirati
(→ *Eintragung, einverleiben,*
Intabulation, intabulieren)

einträglich – donosen (→ *Geschäft*)

Einträglichkeit f donosnost

Eintragung f vknjižba, vpis
(→ *Löschung*) ◇
grundbücherliche Eintragung –
zemljiškoknjižni vpis
Eintragung in das Handelsregister
– vpis v trgovinski register
Eintragung der Löschung –
vpis izbrisa

eintreffen – prispeti (→ *Kurgebrauch*)

Eintreffen n prihod

Eintreffung (→ *Eintreffen*)

eintreiben – 1. izterjati (→ *Steuer*)

2. gnati živino domov

Eintreibung f izterjava

eintreten – 1. vstopiti (→ *Heer*)

2. nastopiti, priti do (česa), pojaviti se

Eintretung (→ *Eintritt*)

Eintritt m 1. vstop 2. vstopnina

3. začetek 4. nastop (službe) ◇

freier Eintritt – prost vstop

Eintritt frei – prost vstop

bei Eintritt der Dunkelheit –

ob mraku, ko se zmračí

vor Eintritt der Nachtzeit – pred

nočjo

gegen Eintritt – proti vstopnini

beim Eintritt der Krankheit –

ob pojavu bolezni

bei Eintritt des Frühlings –

ob začetku pomladi, ob nastopu

pomladi

Eintritts-Certificat n vstopni
certifikat (za enoletne prostovoljce)

(→ *Einjährig-Freiwillige/r*)

Eintrittsgebühr f vstopnina

Eintrittskarte f vstopnica

Einung f 1. zedinjenje, združitev, zveza,
korporacija 2. ceh 3. zadruga ◇

freie Einung – *prosta združba* (V 204)

einverleiben – 1. pripojiti, vključiti
(*utelesiti), priključiti (*priklopiti)

2. vpisati, vknjižiti ◇

grundbücherlich einverleibt –

zemljiškoknjižno vpisan, vknjižten

Einverleibung f 1. pripojitev,
vključitev, priključitev 2. vpis,
vknjižba (→ *Löschung*) ◇
Einverleibung der Löschung –
vpis izbrisa, vknjižba izbrisa

Einvernahme f zaslišanje ◇

polizeiliche Einvernahme –

policijsko zaslišanje

zur Einvernahme vorführen –

privedi na zaslišanje

einvernehmen – zaslišati ◇

eine Behörde einvernehmen –

pridobiti mnenje oblastnega organa

Einvernehmen n 1. sporazum,

dogovor, soglasje (*porazum,

porazumljenje) 2. zaslišanje

(*zaslišba) ◇

im Einvernehmen mit jmdm. –

v dogovoru s (kom) (*v porazumu,

dogovorno)

nach gepflogenen Einvernehmen

mit jmdm. – po doseženem

dogovoru s (kom)

ein Einvernehmen erzielen –

doseči soglasje

sich mit jmdm. ins Einvernehmen

setzen – dogovoriti se s (kom),

sporazumeti se s (kom)

in gutem (freundschaftlichem)

Einvernehmen mit jmdm. leben/

stehen – živeti/bití v dobrih

(prijateljskih) odnosih s (kom)

in schlechtem Einvernehmen mit

jmdm. leben – živeti v nesoglasju

s (kom)

einvernehmlich – 1. soglasen,
sporazumen 2. v soglasju s (kom/
čim), sporazumno s (kom/čim)

Einvernehmung f zaslišanje,

izpraševanje (*zaslišba) ◇

nach Einvernehmung – po

pridobitvi (strokovnega) mnenja

(*dovprašavši, zaslišavši)

Nach Einvernehmung Meiner

Minister und nach Anhörung

Meines Reichsrathes ... – *Po

nasvetu Svojih ministrov in po

zaslišanji Svojega državnega

- svetovavstva ... (obrazec na začetku cesarskega ukaza)
- einverständlich** – 1. sporazumen (→ *Scheidung*) 2. v soglasju s (kom), sporazumno
- Einverständnis** n sporazum, soglasje, strinjanje (*porazumljenje) ◇ stillschweigendes Einverständnis – tiho soglasje
- einverstehen, sich** – sporazumeti se
- Einviertelhübler** (→ *Viertelhübler*)
- Einwaggonierung** f vkrcanje na vlak
- Einwand** m ugovor ◇ Einwände erheben – ugovarjati
- Einwanderer** m priseljenec (*priselnik), imigrant
- einwandern** – priseliti se, imigrirati
- Einwanderung** f priselitev, imigracija
- einwärts** – znotraj
- einweihen** – 1. razodeti (→ *Geheimnis*), obvestiti 2. posvetiti, blagosloviti 3. svečano otvoriti
- Einweihung** f 1. razodetje 2. posvetitev, blagoslovitev (*posveta, posvetba, blagoslovljenje) 3. svečana otvoritev
- einweisen** – 1. uvesti v (kaj), vpeljati v (kaj) 2. napotiti
- Einweisung** f 1. uvajanje v 2. napotitev
- einwenden** – ugovarjati
- Einwendung** f ugovor ◇ mutwillige Einwendung – objesten ugovor (*nagajiv ugovor) Einwendungen einbringen/erheben/vorbringen – vložiti ugovore, ugovarjati (*vpirati se)
- einwilligen** – privoliti
- Einwilligung** f privolitev, privoljenje, pristanek, soglasje, dovoljenje ◇ die Einwilligung bekommen – dobiti dovoljenje die Einwilligung erteilen/geben – privoliti die Einwilligung verweigern – odreči privolitev
- Einwohner** m prebivalec
- Einwohnerin** f prebivalka
- Einwohnermeldeamt** n prijavni urad
- Einwohnerschaft** f prebivalstvo, prebivalci
- einzahlen** – vplačati
- Einzahlung** f vplačilo ◇ Einzahlungen leisten – vplačati
- Einzahlungsschein** m 1. potrdilo o vplačilu (*vplačilnica), pobotnica 2. položnica
- einzäumen** – ograditi, zagraditi
- Einzäumung** f ograja, plot
- einzeichnen** – 1. vrisati 2. vpisati
- Einzeichnung** f 1. vris 2. vpis
- Einzelarrest** (→ *Einzel(n)haft*)
- Einzelfeuer** n topovski ogenj s posameznimi streli
- Einzelfirma** f posamezna firma ◇ Register der Einzelfirmen – register posameznih firm
- Einzelgänger** m samotar
- Einzelhaus** n posamezna hiša (kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894)
- einzel** – 1. posamezen 2. posamezno
- Einzelne(r)** m posameznik (*posamezna osoba)

Einzel(n)haft f samica (zapor v samici)
(*samotni zapor, posamsko zapertje)

einziehen – 1. povleči, potegniti, vdeti
2. vkorakati, priti v/na 3. vseliti se
4. odvzeti, zapleniti, konfiscirati
(→ *Vermögen*) 5. ukiniti (→ *Stelle*)
6. pobirati, izterjati (→ *Geld, Steuer*) 7. vpoklicati (→ *Soldat*)
8. poizvedeti (→ *Erkundigung, Kundschaft*) 9. zapreti
(→ *Verbrecher*) 10. vzeti iz obtoka
(→ *Banknote*) 11. ukiniti

Einziehung f 1. izterjava, pobiranje
2. odvzem, zaplemba, konfiskacija
3. ukinitiv ◇
Einziehung von Forderungen –
izterjava terjatev
Einziehung der Statthaltereien der
kleineren Kronländer – ukinitiv
namestništev v manjših kronovinah
Einziehung von Rechten – odvzem
pravic
Einziehung von Steuern –
pobiranje davkov
Einziehung des Vermögens –
odvzem premoženja, zaplemba
premoženja
gefängliche Einziehung – zapor

einzig – edini ◇
einzig und allein – edinole

Einzug m 1. vselitev 2. prihod,
vkorakanje ◇
feierlicher Einzug der Armee in die
Stadt – slovesen prihod armade v
mesto, vkorakanje armade v mesto
Einzug halten – 1. priti 2. vkorakati

Einzugsgebiet n zaledje ◇
Einzugsgebiet eines Flusses –
porečje

Eis n led
aufs Eis gehen – iti na led, dati se
prevarati
jmdn. aufs Eis führen – speljati

(koga) na led, prevarati (koga),
ukaniti (koga)

Eisbahn (→ *Eis(lauf)platz*)

Eisbrechen n lomljenje ledu

Eisdiele f sladoledarna

Eiseinführung f dovažanje ledu
(skladiščenje ledenih plošč za
hlajenje pijač) (→ *Eisgrube, Eiskeller*)

Eisen n 1. železo (→ *Felleisen, Floßeisen, Flußeisen, Gußeisen, Hufeisen, Pflugeisen, Robeisen, Schmiedeeisen, Stemmeisen*) 2. okovje (*železje)
(→ *Fußeisen, Handeisen*) 3. meč ◇
jmdn. in Eisen legen – vkleniti
(koga)
durch das Eisen sterben – biti ubit z
mečem (*umreti od meča)
Der Verurteilte wird mit Eisen an
den Füßen angehalten. – Obsojenca
se vklene v železne okove. (*Obsojeni
se vklepa v železje na nogah.)
Der Verurteilte wird in Eisen und
Banden zum Schanzengraben
verurteilt. – Obsojenec se v železnem
okovju obsodi na kopanje okopov.
Der Verurteilte wird auf drei
Jahre Kerker in Eisen verurteilt. –
Obsojenec se obsodi na tri leta ječe v
železnih okovih.

Eisenbahn f železnica (H 56)
(→ *Bahn, Lokomotiveisenbahn*) ◇
concessionierte Eisenbahn –
koncesijska železnica
(*dopusčena železnica)
elektrische Eisenbahn – električna
cestna železnica, tramvaj (→ *Bahn*)
K. k. südliche Staats-Eisenbahn –
C. kr. južna državna železnica
(→ *Bahn/Südbahn, Gesellschaft/K. k. priv. Südbahngesellschaft*)

Eisenbahnbetriebsdirektion f direkcija
za obratovanje železnice (H 56)

Eisenbahner m železničar

Eisenbahnministerium n ministrstvo za železnice (H 56)
(*železnično ministerstvo)

Eisenbahnstation f železniška postaja
(*štacija, štacjon)

Eisenbahn-Train m vlak

Eisenbahnwächterhaus n železniška čuvajnica

Eisenbahnwaggon m železniški vagon

Eisenbahn-Zufahrtsstraße
f železniška dovozna cesta
(*železnična dovozna cesta) (*Zakon z dne 28. julija 1889, o napravljanji in vzdrževanji javnih neerarskih cest in potij, veljaven za vojvodino Kranjsko / Gesetz vom 28. Juli 1889, betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen nichtärarischen Straßen und Wege*, prišteva med javne neerarske ceste tudi »železnične dovozne ceste«)

Eisenbrücke f železen most

Eisenerz n železova ruda

Eisen-Geschäft n trgovina z železnino, železnina

Eisengießer m železolivar
(*vlivalec železa)

Eisengießerei f 1. železolivarna
(→ *Eisengußwerk*) 2. železolivarstvo

Eisengußwerk n železolivarna

Eisenhammer (→ *Eisenhütte*)

Eisenhandlung f trgovina z železnino, železnina

Eisenhut m železni klobuk (čelada)

Eisenhütte f 1. plavž, fužina 2. železni izdelki, železnina

Eisenstraße f železnica
(*železna cesta) (→ *Eisenbahn*)

Eisenvitriol n železni (zeleni) vitriol
(razkužilo za stranišča, gnojne jame)

Eisenwerk n fužina

eisern – železen (→ *Faust, Kanzler, Ration, Vieh, Vorhang, Vorrat*)

Eisernviehvertrag m reja ali spolovina živine (G II. 477)

Eisfahrer m drsalec

Eisgewinnung f pridobivanje ledu
(sekanje ledenih plošč za hlajenje pijač) (→ *Eiseinführung*)

Eisgrube f ledena jama, ledenica ◊
zwei städtische Eisgruben in Laibach: am Jahresmarktplatze und im Garten des Civilspitals – dve mestni ledenici v Ljubljani: na Glavnem trgu in na vrtu Civilne bolnice

Eiskaffee m ledena kava
(*ledova kava)

Eiskasten m omara za led
(*lednik, lednjak)

Eiskeller m klet za led, ledenica

Eis(lauf)platz m drsališče

Eismänner pl ledeni možje
(Pankracij, Servacij, Bonifacij: 12., 13. in 14. maj)

Eismonat m januar, prosinec

eitel – nečimrn, domišljav

Eitelkeit f nečimrnost, domišljavost

Eiter m gnoj

eitern – gnojiti se

Eiterungsfieber n gnojna vročica

ejusdem (→ *hujus*)

Eklampsie (→ *Fraisen*)

Eklat (→ *Eclat*)

eklatant (→ *eclatant*)

E. K. O. = Eiserner Krone-Orden
(→ *Orden*)

Ekstase f zanos, prevzetost, ekstaza

E. L. = Euer Liebden – Preljubeznivi!
(v nagovoru)

elaborieren – izdelati

Elan m vnema, polet, zagon, elan

elargieren – razširiti

»**Elektrische**« (→ *Bahn*)

Elektrische Bahn (Laibach) (→ *Bahn*)

Elektrische Kleinbahn (Laibach)
(→ *Bahn*)

Elektrizität f elektrika

Elektrizitätsleitung f elektrovod

Elektrizitätswerk n elektrarna ◇
städtisches Elektrizitätswerk
(Laibach) – mestna elektrarna
(Ljubljana) (mestna elektrarna
v Slomškovi ulici v Ljubljani je
začela obratovati 1. januarja 1898)

Element n **1.** prvina, snov, osnova,
podlaga, element **2.** element
(slabšalno za posameznike kot člane
združbe, npr. sumljivi elementi)
3. naravna sila (npr. voda, ogenj)

Elementarbeschädigung
(→ *Elementarschaden*)

Elementarereignis n ujma, naravna
nesreča, elementarna nesreča
(*elementarni prigodek)

Elementarschaden m elementarna
škoda

Elementarschulen pl osnovne šole (H 51)

Elementarunfall (→ *Elementarereignis*)

Elenchus m **1.** kazalo, register,
seznam, elenhus **2.** nasprotni dokaz,
zavrnitev (trditve), elenhus

Elend n **1.** beda, siromaštvo, uboštvo,
mizerija **2.** izgnanstvo ◇
namenloses Elend – neznanska
beda

im äußersten Elend schmachten –
živeti v največji bedi
sich in Not und Elend befinden –
živeti v stiski in bedi
in Not und Elend versetzen –
spraviti v stisko in bedo

Elevation f **1.** vzpetina

2. povzdigovanje (duhovnik pri
povzdigovanju dvigne posvečeno
hostijo in kelih s posvečenim
vinom) **3.** naklonski kot, naklon
(vertikalni kot izstrelitve), elevacija

Eleve m učenec, vajenec
(*pitomec, elev)

elevieren – dvigniti

eleviert – vzdignjen, povišan, višji

eligibel – izvojljiv

Elimination f izločitev, eliminacija

eliminieren – izločiti, eliminirati

elitär – eliten

Elite f izbranci, odličniki, elita

Eliteball m slovesni ples (*sijajni ples),
elitni ples (npr. 11. oktobra 1896 ob
svečani otvoritvi Narodnega doma«
v Ljubljani)

Elle f vatel (dolžinska mera za
tkanine: 1 dunajski vatel (Wiener
Elle) = 77,75 cm), laket (*lehet)

Ell(en)bogen m komolec

Elocation f **1.** oddajanje **2.** nevestina
oprava

elocieren – **1.** oddajati **2.** opraviti
nevesto

Eloge f hvala, hvalnica

eloquent – zgovoren, elokventen

Eltern pl starši (*roditelji)
 (→ *Adoptiveltern, Großeltern, Nöhreltern, Pflegeeltern, Schwiegereltern, Stammeltern, Stiefeltern, Voreltern, Wählereltern, Zieheltern*) ◇
 leibliche/rechte Eltern – pravi starši, rodni starši
 von ehrlichen Eltern geboren sein – izhajati iz poštene družine
 von ehelichen Eltern herkommen – biti spočet v zakonu, biti zakonski otrok

elternlos – brez staršev

eludieren – 1. izogniti se, izmikati se
 2. preprečiti 3. zavajati, varati

Em. = Eminenz (→ *Eminenz*)

Emanation f 1. izdaja, vročilo 2. odtok, izhod

emanieren – 1. izdati, vročiti
 2. odtehati, odteči, izhajati

Emanzipation f 1. doseganje enakopravnosti, emancipacija
 2. osvoboditev, oprostitev, emancipacija

emanzipieren – osvoboditi, emancipirati

emanzipieren, sich – osamosvojiti se, emancipirati se

emballieren – zaviti, zapakirati

embarassieren – spraviti v zadrego

Embarras m 1. ovira 2. težava, zadrega

embaucher – novačiti

Embolie f zamašenje žil, embolija

Emendation f izboljšanje, popravljanje (napak), emendacija

emendieren – izboljšati, popraviti (napake), emendirati

emeritieren – upokojiti, emeritirati

emeritus – upokojen, emeritiran

Emeute f upor, vstaja

Emigrant m izseljenec (*izselnik), emigrant

eminent – 1. odličen, izvrsten, znamenit, viden, eminenten 2. zelo pomemben, prvovrsten, izreden, eminenten ◇
 von eminenter Bedeutung sein – biti izrednega pomena

Eminenz f prevzvišeni, eminenca (sprva častni naziv za cesarje in kralje, od 17. stol. dalje tudi za kardinale) ◇
 Eure Eminenz! – Vaša prevzvišenost!/Vaša eminenca!
 graue Eminenz – siva eminenca (vplivna osebnost, ki deluje iz ozadja)

eminieren – odlikovati se, izkazati se

Emissär m odposlanec, emisar

Emission f 1. odposlanstvo
 2. izdajanje (npr. bankovcev), emisija

emittieren – izdati (npr. bankovce), emitirati

Emolument n korist

Emolumente pl dodatni (službeni) prihodki, dodatki (k plači), emolumenti

Emolumentum (→ *Emolument*)

Emotion f čustvo, emocija

empf. = empfangen (→ *empfangen*)

empfach (→ *Empfanggeld*)

Empfang m 1. sprejem 2. prejetje, prejem 3. dohodek ◇
 verschiedene Empfänge – različni prejemi
 nach Empfang der heil. Sterbesakramente – po prejemu svetih zakramentov za težko bolne in umirajoče

einen Empfang geben – prirediti
sprejem
in Empfang nehmen – sprejeti

Empfangsbrief *m primsko pismo*
(G II. 432)

empfangen – 1. prejemati, prejeti
(→ *Kommunion, Sakrament*)
2. sprejemati, sprejeti
(→ *Acclamation, Aufwartung*)
3. spočeti, zanositi ◇
ehrerbietigst und allerunterthänigst
empfangen – prespoštljivo in
preponižno sprejeti (cesarja)

Empfänger *m* prejemnik

Empfangsgeld *n primščina* (G II. 432)

Empfängnis *f* spočetje, zanositev ◇
Unbefleckte Empfängnis Mariens/
Marias – Marijino brezmadežno
spočetje (→ *Maria*)

Empfangsbescheinigung
(→ *Empfangsbestätigung*)

Empfangsbestätigung *f* prejemno
potrdilo

Empfangsrezeptisse
(→ *Empfangsbestätigung*)

Empfangsschein *m* prejemni list,
prejemnica ◇
Empfangs- und Gegenschein –
*prejemni list in protipis

empfehlen (empfohl, hat empfohlen)
– priporočiti

empfehlen, sich – 1. priporočiti se
(→ *Besuch*) 2. posloviti se
(→ *Hochachtung*) ◇
sich empfehlen lassen –
1. pozdraviti (koga) 2. priporočiti se
(komu)

empfehlend – s priporočilom
(*priporočilno)
Das Gesuch eines städtischen

Lehrers um Geldaushilfe
wurde empfehlend dem k. k.
Landesschulrate übermittelt.
– *Prošnja nekega mestnega
učitelja za denarno podporo se
je priporočilno odstopila c. kr.
deželnemu šolskemu svetu.

Empfehlung *f* priporočilo
(*priporočba)
jmdm. seine Empfehlungen wissen
lassen – priporočiti se (komu)

empfindlich – 1. občutljiv 2. zamerljiv
3. hud, oster

Empire *n* 1. francosko cesarstvo pod
Napoleonom I. in III., empir
2. umetniški slog v času vladavine
Napoleona I. in III., empir

Emplacement *n* položaj

emplacieren – postaviti

Emploi *m* služba funkcija

employieren – zaposliti

Employierte(r) *m* uslužbenec
(*nameščeneč)

empor – gor, navzgor, kvišku

emporbringen – povzdigniti

Emporbringung *f* povzdig

empören – ogorčiti, razkačiti, razsrditi

empören, sich – upreti se

emporheben – dvigniti, izboljšati

Emporhebung *f* dvig, izboljšanje

Emporkömmling *m* povzpetnik,
parveni

Empörung *f* 1. ogorčenje 2. upor, vstaja

Empressement *n* vnema, prizadevanje
en detail – na drobno

»**Endlösung der Judenfrage**« –
»dokončna rešitev židovskega
vprašanja« (evfemizem v

nacionalsocialistični terminologiji za iztrebljenje Židov; posplošen pojem, ki se je uporabljaj po odločitvi o iztrebljenju Židov, sprejeti na konferenci, ki jo je Heinrich Himmler 20. januarja 1942 sklical v Wannseeju)

en gros – na debelo

en masse – 1. množično 2. v velikem številu

en parade – 1. v praznični obleki (*v semanji obleki) 2. v praznični uniformi (→ *Parade*)

en passant – spotoma

enchantieren – očarati

encouragieren – opogumiti

Encyklika f papeževa poslanica, enciklika

Ende n 1. konec (→ *Jahresende*)

2. namen ◇

gedeihliches Ende – uspešen zaključek

zu Ende bringen/führen – dokončati

zu Ende gehen – končati se, izteči se

zu Ende sein – biti končan

Die Arbeit geht dem Ende zu. – Delo gre proti koncu.

unrühmliches Ende – neslaven konec

ein schlechtes Ende nehmen – slabo se končati

Endesgefertigte(r) m spodaj podpisani

Endesunterzeichnete(r) (→ *Endesgefertigte/r*)

Endschaft f dokončanje ◇

zur Endschaft bringen – dokončati

Endurteil n končna sodba

enforcieren – okrepiti, ojačati

eng – ozek (→ *Wahl*), tesen

Engagement n 1. službovanje, služba, angažma 2. zavzemanje, zaveza, angažma 3. sprejem v službo, nastavitev

engagieren – 1. sprejeti v službo, nastaviti 2. nagovoriti, pridobiti, angažirati 3. sprožiti (npr. spopad)

engagieren, sich – zavzeti se, zavezati se, angažirati se

Engbrüstigkeit f naduha

Enge f 1. ožina (→ *Meerenge*)

2. tesnoba, stiska 3. soteska

Engel m angel (→ *Schutzengel*)

Engelmacherin f mazačka (ženska, ki opravlja ilegalne splave)

Engpaß m 1. soteska 2. ozko grlo (težave v preskrbi)

Engros-Lager n skladišče z blagom na debelo

Enkel m vnuk (→ *Großenkel*)

Enkelin f vnučinja (→ *Großenkelin*)

Enklave f država, vključena v ozemlje druge države, enklava

ennoblieren – povzdigniti v plemiški naziv, poplemeniti

enorm – velikanski, ogromen, neizmeren, enormen

Enormität f ogromnost, enormnost

Enquête f 1. preiskava, preiskovanje, poizvedovanje, anketa

2. obravnavanje, posvetovanje,

posvet, anketa (*enketa) 3. obrazec za zbiranje podatkov, anketni list ◇

eine Enquête einberufen – sklicati posvetovanje

Der Enquête liegen folgende

Fragepunkte zur Beratung vor: ... –

Na posvetovanju bodo obravnavali naslednja vprašanja: ...

Enquête-Kommission f preiskovalna komisija

enragiert – strasten, divji, besen

enrollieren – uvrstiti (*uverstovati)
vojake na seznam, novačiti vojake

enrollieren, sich – stopiti v vojaško službo (→ *Felddienst*)

Enrollierte(r) m na seznam uvrščen vojak, novačen vojak

Enrollment f uvrščanje (*uverstovanje) ◇
Conscription und Enrollment – popisovanje (konskripcija) in uvrščanje (npr. moških prebivalcev Vojne krajine)

entadeln – odvzeti plemiški naziv

entartet – izrojen, degeneriran (→ *Kunst*)

Entartung f **1.** izroditev, degeneracija **2.** izrodek, spaka, spaček **3.** zmanjšanje telesnega organa (*spridenje), atrofija (→ *Leberentartung, Nierenentartung*)

entbehren – pogrešati, biti brez (česa), shajati brez (česa) ◇
die Nahrung entbehren – stradati
Diese Gerüchte entbehren allen Grundes. – Te govorce so neutemeljene.

Entbehrung f pomanjkanje, stradanje

entbieten – **1.** poslati, sporočiti (*perpovedati, zapovedati) (→ *Gruß*) **2.** poslati po (koga), poklicati (koga) ◇
Wir ... entbieten ... unsere Huld und Gnade. – Mi ... sporočamo ... našo blagost in milost. (obrazec na začetku cesarskega patenta)

Entbietung f pošiljanje, sporočanje ◇
... nebst Entbietung meines

freundlichen Diensts und respective Grusses ... – ... razen tega, da Vas službenovljudno pozdravljam, ... (obrazec na začetku listine deželnega upravitelja)

entbinden – **1.** odvezati, rešiti, oprostiti, osvoboditi **2.** roditi, poviti

Entbindung f **1.** odveza, oprostitev, rešitev, razrešitev **2.** porod

Entbindungsanstalt f porodnišnica

entblöden – **sich nicht entblöden** – upati si

entblößen – razgaliti, razkriti

entblößt – **1.** gol, razkrit **2.** naperjen (→ *Gewebr*) **3.** izdrt (→ *Schwert*)
von etwas entblößt sein – biti brez (česa)

entbrennen – vneti se, vžgati se, vzplamteti

entbürden – razbremeniti (*razpertiti) ◇
ein Pferd entbürden – raztovoriti konja

entdecken – odkriti (→ *Verschwörung*)

Entdeckung f odkritje ◇
Entdeckung Amerikas – odkritje Amerike

Entdeckungsfall – **im Entdeckungsfalle** – v primeru izsleditve (*če se stvar zasledi)

entehren – **1.** onečastiti **2.** osramotiti

Entehrung f **1.** onečaščenje **2.** osramotitev

enteignen – razlastiti, ekspropriirati

Enteignung f razlastitev, ekspropriacija

Enteignungsverfahren n razlastitveni postopek (*razlastilno postopanje)

Enteignungsverhandlung f

razlastitvena obravnava
(*razlastilna razprava)

Entente f sporazum, antanta ◇

Entente cordiale – pristrčna zveza
(zveza med Francijo in Anglijo
(1904) s pridružitvijo Rusije
(1907)) (Tripelentente)

Kleine Entente – mala antanta
(zveza med Češkoslovaško,
Jugoslavijo in Romunijo
(1921–1949))

enterben – razdediniti**Enterbung** f razdedinjenje

(*razdedimba)

entfachen – zanetiti, podpihovati

(→ *Kampagne, Streit*)

entfallen – 1. pasti iz (česa) 2. odpasti
3. pripasti**entfallend** – pripadajoč (→ *Tangente*)**entfalten** – 1. razgrniti, razprostrti,
razviti 2. razvijati, razviti
(→ *Tätigkeit*)**Entfaltung** f 1. razgrnitev,
razprostitev, razvitje (npr. zastave)
2. razvoj, razcvet**entfernen** – 1. oddaljiti, odmakniti
2. odstraniti, izločiti, odgnati**entfernen, sich** – oddaljiti se, oditi,
ločiti se**Entfernung** f 1. oddaljenost, razdalja
2. odstranitev, izločitev, odgon
3. odhod**Entfernungsgebühr** f kilometrina
(*daljavna pristojbina)**entfertigen** – 1. odpraviti (pri
dedovanju) (*odrajtati) 2. izvršiti**Entfertigung** f 1. odpravnina
(pri dedovanju) (*odrajtanje)
(→ *Erbentfertigung*) 2. izvršitev**entfliehen** – pobegniti (*uskočiti)**Entfliehung** f pobeg**entfremden** – odtujiti, ukrasti**entfremden, sich** – odtujiti se**Entfremdung** f odtujitev, kraja**entführen** – 1. ugrabiti, ukrasti
(*uhitati) 2. odpeljati 3. speljati**Entführung** f ugrabitev**Entgang** m izguba, zmanjšanje
prihodkov (→ *Verdienstentgang*) ◇
Entgang des Gewinns – izguba
dobička**entgegen** – 1. proti, nasproti
2. v nasprotju s (čim), nasproten**entgegenbringen** – izkazati
(→ *Vertrauen, Wohlwollen*)**Entgegenhalt** – im **Entgegenhalte** zu
etwas – v primerjavi s (kom/čim)**entgegenhalten** – primerjati**Entgegenhandlung** f kršitev**entgegenkommen** – 1. ustreči, ugoditi
2. ustrezati 3. sprejeti ◇
einer Bitte entgegenkommen –
ugoditi prošnji**Entgegenkommen** n prijaznost,
ljubeznivost, ustrežljivost**entgegenkommend** – ustrežljiv**Entgegennahme** f sprejem**entgegennehmen** – sprejeti, prevzeti
(→ *Beglaubigungsschreiben*)**entgegensehen** – pričakovati, nadejati
se (→ *Willfabrung*) ◇
Über diese beiden Punkte sehe
ich baldigst Ihrer freundlichen
Antwort entgegen. – Glede teh
dveh točk pričakujem Vaš skorajšnji
prijazni odgovor.**entgegnen** – odgovoriti

Entgegnung f odgovor ◇

In Entgegnung der sehr geschätzten Zuschrift ... –
V odgovoru na zelo cenjeni dopis ... (obrazec v uradnem dopisu)

entgehen – 1. spregledati, prezreti
2. ogniti se, uiti, ubežati (→ *Not*)
3. zapustiti (→ *Zeitlichkeit*),
zapuščati (→ *Kraft*)

Entgelt n povračilo, plačilo, vračilo (*odmena) ◇
angemessener billiger Entgelt –
»primerjena prava cena« (G II. 451)

enthaften – izpustiti iz zapora

Enthaffung f izpustitev iz zapora

enthalten – vsebovati, obsehati (*obsezati, zapopasti)

enthalten, sich – vzdržati se ◇
sich der Stimme enthalten –
vzdržati se glasovanja

Enthaltung f 1. vzdržnost, abstinenca
2. vzdržani glas
(→ *Stimmenenthaltung*)

enthaupten – obglaviti

Enthauptung f obglavljenje,
dekapitacija

entheben – 1. razrešiti, odstaviti
(→ *Amt, Dienst*) 2. oprostiti

entheben, sich – 1. odrešiti se
2. odkupiti se (→ *Gratulations-
Enthebungskarten*)

Enthebung f 1. razrešitev, odpoklic
(→ *Dienstenthebung*) 2. oprostitev
(*oprostilo), odveza ◇
Enthebung vom Amte – razrešitev
(*odstava od urada)
(→ *Amtsenthebung*)
Enthebung vom Dienste –
razrešitev (*odprava iz službe)
(→ *Dienstenthebung*)
Enthebung von der

Präsenzdienstpflicht – oprostitev
prezentne vojaške službe
(*oprostitev od dejanske službene
dolžnosti)

Enthebungskarte (→ *Gratulations-
Enthebungskarten*)

entheiligen – skruniti, oskruniti
(*razsvetiti)

Entheiligung f skrunitev, oskrunitev ◇
Entheiligung der Sonn- und
Feiertage – skrunitev svetosti nedelj
in praznikov

Enthobene(r) m oproščeneč

Enthüllung f 1. razkritje 2. odkritje,
razvitje ◇
Enthüllung eines Denkmals –
odkritje spomenika
Enthüllung einer Fahne – razvitje
zastave

Enthüllungsfeier f 1. slovesnost ob
odkritju spomenika 2. slovesnost ob
razvitju zastave ◇
Enthüllungsfeier der Vereinsfahne
– slovesnost ob razvitju društvene
zastave

enthusiasmieren – navdušiti

Enthusiasmus m navdušenje,
entuziazem

entjungfern – razdevičiti, deflorirati

Entjungferung f razdevičenje,
defloracija

entkleiden – 1. sleči 2. odvzeti naziv
(časť, funkcijo)

entkräften – 1. oslabeti, izčrpati
2. izpodbijati (→ *Beweis*), ovreči
(→ *Vorwurf*)

Entkräftung f onemoglost
(→ *Altersschwäche, Marasmus*)

entlassen – 1. odpustiti (→ *Dienst*)
2. izpustiti 3. izključiti

Entlassene(r) m (vojaški) odpustnik
(*odpuščenec)

Entlassschein m *odpustni list*
(G II. 350), odpustnica
(*izpustno spričevalo, izpustnica)

Entlassung f **1.** odpustitev
(*odpuščenje, stalno odstavljanje)
(→ *Dienstentlassung*) **2.** izpustitev
3. odpustnica **4.** izključitev
(→ *Disziplinarmittel*)

Entlassungsgesuch n prošnja za
odpustitev iz službe
(*odpustna prošnja)

Entlassungsschein (→ *Entlassschein*)

Entlassungsurkunde f odpustna
listina (odpustno listino so morali
predložiti tujci za pridobitev
avstrijskega državljanstva oz.
sprejem v občinsko zvezo
(Gemeindeverband))

Entlassungszeugnis n *izpustno
spričevalo, izpustnica (*Ukaz
ministra za bogočastje in uk z dne
20. avgusta 1870. leta, s katerim
se občinim ljudskim šolam izdaje
šolski in učni red / Verordnung des
Ministers für Cultus und Unterricht
vom 20. August 1870, womit eine
Schul- und Unterrichtsordnung
für die allgemeinen Volksschulen
erlassen wird*, je določal: »Ko mine
dôba, v kateri je bilo v šolo hoditi,
tisti otroci, ki imajo po sodbi
šolskega voditelja (v takih šolah,
koder je po več razredov, po sodbi
učiteljskega zbora) najpotrebnejše
zapovedane znanosti in katere je
odpustiti iz šole, dôbe izpustno
spričevalo (izpustnico) ... (Nach
Vollendung der Schulpflichtigkeit
erhalten Kinder, welche nach dem
Urtheile des Leiters der Schule (an
mehrklassigen Schulen nach dem

Urtheile der Lehrerconferenz) die
vorgeschriebenen nothwendigsten
Kenntnisse erworben haben und
aus der Schule zu entlassen sind,
das Entlassungszeugnis...»)«

entlasten – **1.** razbremeniti (*razprtiti),
odpraviti (sum) **2.** dati razrešnico
3. razdolžiti (*dolga očistiti)

Entlastung f **1.** razbremenitev,
odprava (suma) **2.** razrešnica
(*odveza) **3.** odveza **4.** razdolžitev
(*razdolžba) ◇

Entlastung des bauerlichen
Grundbesitzes – zemljiška odveza
(cesar Ferdinand I. je zemljiško
odvezo uvedel z *Najvišjim
patentom z dne 7. septembra 1848.
Odprava podložništva in zemljiška
odveza. / Allerhöchstes Patent vom
7. September 1848. Aufhebung
des Unterthänigkeitsbandes und
Entlastung des bauerlichen Besitzes.*)
dem Vorstand die Entlastung
aussprechen – sprejeti/izglasovati
razrešnico načelnistvu

Entlastungsoffensive f razbremenilna
ofenziva

Entlastungszeuge m razbremenilna
priča

entlaufen – pobegniti

Entlaufen n pobeg

entledigen, sich – **1.** znebiti se
2. izvršiti, izpolniti

Entledigung f oprostitev

entleeren – izprazniti

Entleerung f praznjenje, izpraznitev ◇
pneumatische Entleerung der
Senkgrube – pnevmatično
praznjenje greznice

entlegen – oddaljen

entleihen – izposoditi si, na posodo jemati

Entlehner m izposojevalec, posojilojemalec

entleiben – ubiti, usmrtili

entleiben, sich – ubiti se, narediti samomor, vzeti si življenje

Entleiber m morilec

Entleibte(r) m umorjenec

Entleibung f uboj, umor, usmrtitev

entleihen – sposoditi si

entlohnen – plačati, poplačati
(→ *Mühe*)

Entlohnung f plačilo (*lon, mezda), poplačilo

entmachten – odvzeti oblast, odvzeti moč

Entmachtung f odvzem oblasti, odvzem moči

entmilitarisieren – demilitarizirati

Entmilitarisierung f demilitarizacija

entmündigen – odvzeti (komu) opravilno sposobnost, postaviti (koga) pod skrbništvo, določiti (komu) skrbnika

Entmündigte f opravilno nesposobna ženska

Entmündigte(r) m opravilno nesposoben moški

Entmündigung f odvzem opravilne sposobnosti, določitev skrbništva

Entmündung (→ *Entmündigung*)

Entnationalisierung f raznarodovanje

Entnazifizierung f denacifikacija

Entourage f okolje, spremstvo

entourieren – obdajati

entraten – pogrešati

entrechten – odvzeti pravice, oropati pravic

entrechtet – brezpraven, brez pravic

Entrechtung f odvzem pravic

Entrée n **1.** vstopnina **2.** vstop **3.** začetek **4.** predprostor, predsoba **5.** predjed ◇
freies Entrée – prost vstop
gegen Entrée – proti vstopnini

Entréekarte f vstopnica

Entrepreneur m **1.** podjetnik, agent **2.** prireditelj **3.** vodja potujoče igralske skupine, principal

Entreprise f podjetje
(→ *Theater-Entreprise*)
mittelst öffentlicher Versteigerung
in die Entreprise überlassen –
oddati posel preko javne dražbe

Entrevue f sestanek, pogovor

entrichten – plačevati, plačati
(*odrajtati) (→ *Steuer*)

Entrichtung f plačilo, vplačilo, plačevanje (*oprava, opravljanje, odrajtovanje) (→ *Geldentrichtungen*, *Naturalentrichtungen*)

entrinnen – ubežati, uiti (→ *Tod*)

entrüstet – ogorčen

Entrüstung f ogorčenje (→ *Sturm*)

entsagen – odpovedati se, odreči se
(→ *Thron*)

Entsagung f odpoved, odrekanje

Entsatz m **1.** osvoboditev oblegane trdnjave oz. obleganega mesta (*otetba od obsede) **2.** čete za pomoč oblegani trdnjavi oz. obleganemu mestu
(→ *Entsatztruppen*)

Entsatzschlacht f bitka za osvoboditev oblegane trdnjave ali obleganega

mesta (npr. od Turkov obleganega Dunaja 12. septembra 1683)

Entsatztruppen pl čete za pomoč oblegani trdnjavi oz. obleganemu mestu (*čete za oetbo od obsede)

entschädigen – povrniti škodo (*odškodovati)

Entschädigung f povračilo škode, odškodnina (*odškodba, odškodovanje)
(→ *Kriegsentschädigung*)

Entscheid m odločba, razsodba, sklep

entscheiden – odločiti, razsoditi
(→ *Instanzenzug*)

entscheiden, sich – odločiti se

entscheidend – odločilen
(→ *Schlacht, Wendung*)

Entscheidung f **1.** odločitev, odločanje
2. razsojanje, razsodba (*razsodilo, rešilo, razloka, razločilo), sklep ◇
Fällung der Entscheidung – sprejem odločitve
meritorische Entscheidung – odločitev o bistveni stvari
eine Entscheidung ergeht – izda se razsodba
eine Entscheidung fällen – sprejeti odločitev
zur Entscheidung einsenden – poslati v odločitev (*poslati na rešilo)
zur Entscheidung gelangen/kommen – sprejeti odločitev, odločiti se
zur Entscheidung stellen – dati v odločanje

Entscheidungsrecht n pravica razsojevanja

Entscheidungsschlacht f odločilna bitka

entschieden – **1.** odločen **2.** odločno

Entschiedenheit f odločnost

entschlafen – umreti (→ *Herr*)

Entschlafene f pokojnica, rajnica

Entschlafene(r) m pokojnik, rajnik

entschlagen, sich – **1.** znebiti se, rešiti se **2.** odbiti, izogniti se **3.** odreči se, odpovedati se

Entschließung f sklep (*odločilo), resolucija ◇
Allerhöchste Entschließung – Najvišji sklep (cesarjev sklep)
eine Entschließung schöpfen – sprejeti sklep

Entschlossenheit f odločnost

entschlummern – zaspati, umreti
(→ *Herr*)

Entschluß m odločitev ◇
Fassung eines Entschlusses – sprejetje sklepa
einen Entschluß fassen – sprejeti odločitev, odločiti se
zum Entschluß kommen – odločiti se

Entschuldigkeitsszettel m opravičilo (za izostanek v šoli)

Entschuldigung f opravičilo

Entschuldigungsgrund m opravičljiv vzrok

Entschuldung f poplačilo dolgov

entseelen – umoriti, ubiti, usmrtiti
(→ *Körper*)

entsetzen – **1.** *odsaditi* (G II. 423)
(→ *besetzen, stiften, stören*)

2. odstaviti (→ *Amt, Würde*)

3 rešiti, osvoboditi

(oblegano mesto, trdnjavo)

(→ *Entsatz, Entsatztruppen*)

4. nadomestiti (→ *ersetzen*)

Entsetzen n groza

entsetzen, sich – zgroziti se, osupniti

entsetzlich – grozen, strahovit, strašen

entsetzt – zgrožen, osupel

Entsetzung f odstavitev ◇

Entsetzung vom Amt – odstavitev (*odstava od urada)
(→ *Amtsentsetzung*)

Entsetzung vom Dienst – odstavitev (*odprava iz službe)
(→ *Dienstentsetzung*)

Entspannung f popuščanje napetosti

Entspannungspolitik f politika popuščanja napetosti, detant

entspinnen, sich – razviti se, nastati
(→ *Diskussion, Krieg, Wortwechsel*)

entsprechen – 1. ustrezati 2. ustreči, ugoditi, izpolniti (→ *Ansuchen, Antrag, Aufforderung, Auftrag, Gesuch*) ◇

Er hat seiner Stellungspflicht nicht entsprochen. – Ni izpolnil svoje naborne dolžnosti.

entsprechend – v skladu s (čim), ustrezen, primeren

Entsprechung f 1. ustrežanje, ustreznica 2. izpolnitev ◇

In Entsprechung des Erlasses vom ... – V skladu z odlokom z dne ... (*ustrezaje/ustrezujoč odloku iz dne ...)

(obrazec v uradnem dopisu)
Wir sehen uns zu bereitwilliger Entsprechung verpflichtet. – Zavezujemo se ustrežljivo nuditi ustrezno protiuslugo. (obrazec na koncu uradnega dopisa)

Entsprechungsfrist f izpolnitveni čas (*izpolnilni rok, izpolnilna doba)

entspringen – 1. pobegniti, uiti (*uteči, uskočiti, uskakati)
(→ *Arrestant*) 2. izvirati

entsprungen – pobegeli

entstehen – 1. nastajati, nastati, postati 2. kratiti, odreči ◇
Daher haben wir demselben mit einem solchen Zeugnis an die Hand zu gehen nicht entstehen können. – Zato istemu nismo mogli odreči takšnega spričevala.

Entstehen n nastajanje ◇
im Entstehen begriffen sein – nastajati

entstehend – im entstehenden Falle – v nasprotnem primeru (v primeru nespoštovanja predpisa)

Entstehung f nastajanje, nastanek, izvor

Entstehungsursache f vzrok za nastanek ◇
Entstehungsursache des Feuers – vzrok za nastanek požara

Entstellung f 1. iznakaženje, nakaza, deformacija 2. popačenje (dejstev)

Entsumpfung f izsuševanje (→ *Morastentsumpfung*)

Entsumpfungs-Local-Commission (Laibacher Morast) f Krajna komisija za osušenje močvirja (Ljubljansko močvirje)

enttarnen – razkriti, demaskirati

Enttarnung f razkritje, demaskiranje

entthronen – odstraniti s prestola, pahniti s prestola, detronizirati

Entthronung f odstranitev s prestola, detronizacija

entvölkern – zmanjšati število prebivalstva, opusteti ◇
Die Pest hat das ganze Gebiet entvölkert. – Zaradi kuge je celotno področje opustelo.

entvölkert – neobljuden, zapuščen, opuščen

Entvölkerung f upadanje števila
prebivalstva, depopulacija

entwässern – izsuševati, izsušiti

Entwässerung f izsuševanje
(→ *Morastentwässerung*)

entweder – entweder ... oder – ali ... ali

entweichen (entwich, ist entwichen) –
1. pobegniti 2. izmikati se

Entweichung f pobeg ◇
Soldat, steckbrieflich verfolgt
wegen Entweichung aus seinem
Urlaubsort – zaradi pobega s
tiralicco iskani vojak-dopustnik

Entweichungsgefahr f nevarnost
pobega (zapornika, ujetnika)

Entweichungsversuch m poskus
pobega (zapornika, ujetnika)

entweihen – oskruniti

Entweihung f oskrunitev

entwenden – ukrasti

Entwendung f tatvina, kraja

entwerfen – izdelati (→ *Plan*)

entwerten – razvrednotiti

Entwertung f razvrednotenje
(→ *Geldentwertung*)

entwichen – pobegal

Entwichene(r) m begunec
(*pobegnjenc, begun)

entwickeln – razvijati, razviti

entwickeln, sich – razvijati se, razviti se

Entwicklung f razvoj ◇
aus Mangel an körperlicher oder
geistiger Entwicklung des Kindes –
zaradi zaostalosti v telesnem ali
duševnem razvoju otroka (*zavoljo
bolehnosti ali preslabe glave)
eine Entwicklung nehmen –
razvijati se

Entwurf m 1. osnutek

(→ *Gesetzesentwurf*) 2. načrt ◇
Kremsierer Entwurf – kromeriški
osnutek ustave (H 52)

entziehen – 1. odvzeti, odtegniti,
zapleniti, zaseči 2. odreči
(→ *Vertrauen*)

entziehen, sich – izogibati se, izogniti
se, izmikati se (→ *Militärpflicht*)

Entziehung f odvzem, odtegnitev,
zaplamba, zaseg ◇
Entziehung des Rechtes –
odvzem pravice

entziffern – 1. pojasniti šifrirano
besedilo, dešifrirati 2. pojasniti,
razložiti

Entzifferung f 1. dešifriranje
2. pojasnilo, pregled

Entzündung f vnetje
(→ *Bauchfellentzündung*,
Gedärmentzündung,
Gehirnentzündung,
Gehirnhautentzündung,
Lungenentzündung,
Magenentzündung,
Rippenfellentzündung,
Zellengewebeentzündung) ◇
Entzündung der Atmungsorgane –
vnetje dihal (*vnetje sopol)

entzweien – razdvajati

Enumeration f naštevanje, enumeracija

enumerieren – naštevati

Enunziation f 1. razglas, objava,
enunciacija 2. izjava, izrek, stavek,
enunciacija

Enveloppe f ovojnica

Environs pl okoliški kraji, okolica

Enzyklika f papeževa okrožnica,
enciklika

Epaulement n zaklon

Epaulette f naramka (okras na naramnem delu častniške uniforme), naramnik, epoleta

Epave f ruševina

ephemer – 1. kratkotrajen, bežen, efemeren 2. nepomemben, efemeran

Epidemie f epidemija (*kuga, podežélna bolezen) (→ *Pest*) ◇
Ausbruch der Epidemie – izbruh epidemije
Erlöschung der Epidemie – ponehanje epidemije
Die Epidemie ist ausgebrochen. – Epidemija je izbruhnila.
Die Epidemie ist erloschen. – Epidemija je ponehala.

epidemisch – epidemičen
(→ *Krankheit*)

Epilepsie f božjast, epilepsija

epileptisch – božjasten, epileptičen

Epiphania (domini) (→ *Christus*)

Episkopat n zbor škofov, episkopat

Epistel f 1. poslanica, pismo, epistola
2. apostolsko pismo Nove zaveze oz. njegovi odlomki, epistola
3. pesnitev v obliki pisma, epistola
4. svarilo, epistola

Epistelseite (→ *Epistolarseite*)

Epistolarseite f desna stran oltarja (gledano iz cerkvene ladje), kjer je duhovnik bral epistole

Epitaph n nagrobni napis, epitaf

Equipage f 1. oprema, oprava, obleka
2. prtljaga 3. posadka 4. kočija, ekipaža, ekvipaža

equipieren – 1. opremiti 2. opremiti z moštvom

Equipierung f oprema, oprava

Equitation f jahanje, dresurno jahanje, ekvitacija

Equitationslehrer m učitelj jahanja

Er. La. = Ehrsame Landschaft

(→ *Landschaft*)

erachten – meniti, soditi (→ *Pflicht, rechtens*) ◇
als/für notwendig erachten – meniti, da je potrebno, smatrati za potrebno

Erachten n mnenje, sodba ◇
meines Erachtens – po mojem mnenju

eradicieren – iztrebiti

Erbadel m dedno plemstvo, rodovno plemstvo

Erbamt n dedna služba, dedni urad, dedna čast, dedni naziv
(→ *Erblandamt*)

Erbärmdebild (→ *Christus*)

erbarmen – smiliti se

Erbarmen n usmiljenje

erbarmen, sich – usmiliti se

Erbarmung f 1. milost 2. usmiljenje, pomilovanje ◇
durch Gottes Erbarmung – po božji milosti

erbarmungslos – neusmiljeno

erbarmunsvoll – usmiljen

erbauen – 1. zgraditi 2. pridelati
3. (duhovno) dvigniti

erbaulich – 1. spodbuden 2. poučen
3. nabožen

Erbaulichkeit f povzdig (duhovnega življenja) (*povzdiga)

Erbauung f 1. gradnja, izgradnja, zidanje 2. dvig, povzdig, razvoj (*povzdiga) 3. spodbujanje k pobožnosti (*vzpodbuja k pobožnosti), nabožnost ◇
Erbauung der Wasserleitung – izgradnja vodovoda

Erbaunungsbuch n nabožna knjiga
(knjiga, ki spodbuja k pobožnosti)

Erbberechtigte(r) m dedič ◇
Aufgebot der Erbberechtigten –
poziv sodišča dedičem

Erbbürger pl »dedni meščani« (V 158)

Erbe m dedič (*erb, dednik,
podedovalec) (→ *Alleinerbe*,
Intestaterbe, *Kronerbe*, *Leibeserbe*,
Miterbe, *Nacherbe*, *Noterbe*,
Testamentserbe, *Universalerbe*) ◇
leiblicher Erbe – lastni dedič, rodni
dedič (*rojeni dednik)
rechte Erben – zakoniti dediči
(G II. 431)

Erbe n dediščina (*očevina, dedina,
dedovina, dedovščina), patrimonij

erben – dedovati, podedovati

Erben-Ausforschung f poizvedovanje
za dediči

Erbentfertigung f odpravnina pri
dedovaju

erbeten – zaprosen (→ *Zeuge*)

Erbfall m **1.** vračilo fevda oz. zakupa
(ob smrti zakupnika) **2.** prehod
dediščine v državno last
(če pokojnik ni imel naslednikov ali
sorodnikov)

Erbfeind m **1.** dedni sovražnik,
zakleti sovražnik, stari sovražnik
(*poglavni sovražnik) **2.** hudič,
antikrist

Erbfolge f nasledstvo, dedovanje
(→ *Intestaterbfolge*) ◇
gesetzliche Erbfolge – zakonito
dedovanje (*postavno dedovanje)

Erbfolgekrieg m nasledstvena vojna

Erbfreileute pl *svobodini* (G II. 329)
(→ *Erbfreimann*)

Erbfreimann m *svobodin* (G II. 329)

Erbgang m dedovanje ◇
durch Erbgang – z dedovanjem

Erbgebühr f dedna pristojbina

erbggesund – dedno zdrav

Erbgut n dedna posest, dediščina
(*dedina)

Erbhofamt n dedni dvorni urad,
dedna dvorna služba

Erbhold m *rojenjak* (V 79; G II. 286,
331, 334, 338, 347, 349, 351, 447),
graščinski podložnik

Erbholdschaft f *rojenjaštvo* (G II. 286,
331, 334, 338, 347, 349, 351, 447),
graščinsko podložništvo

Erbhuldigung f *dedni poklon*
(V 203), dedna poklonitev ◇
die Erbhuldigung leisten –
pokloniti se (dedni poklon)

erbieten – ponuditi

erbieten, sich – ponuditi se, biti
pripravljen (→ *Gegenwillfährde*)

erbietig – **erbietig sein** – biti
pripravljen

Erbietung f ponudba ◇
Nebst Erbiethung unserer
willfähigen Dienste und
respektive Grußes ... – Poleg
službenovljudnega pozdrava
... (obrazec na začetku dopisa
deželnega upravitelja)

erbitten – zaprositi (→ *Zeuge*)

erbitten, sich – zaprositi za (kaj),
izprositi si (kaj), priporočati se za
(kaj) (→ *Besuch*)

erbittert – ogorčen (→ *Kampf*)

Erbitterung f ogorčenje

erbkrank – dedno bolan

Erbland n dedna dežela ◇
k. k. Erblande – c. kr. dedne dežele

Erblandamt n dedna deželna služba (častni deželni dedni urad)

Erbland-Hofmeister-Amt – urad dednega deželnega dvornega mojstra (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Oberst-Erb-Cammer-Amt – višji dedni komorni urad (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erbland-Marschall-Amt – urad dednega deželnega maršala (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erbland-Stallmeister-Amt – urad dednega deželnega konjušnika (nadkonjarja) (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erbland-Jägermeister-Amt – urad dednega deželnega lovskega mojstra (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erbland-Stäblmeister-Amt – urad dednega deželnega paličarja (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erb-Mundschencken-Amt – urad dednega točaja (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erb-Silber-Cammer-Amt – urad dednega sreberničnika (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erb-Fürschneider-Amt – urad dednega prirezovalca (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erb-Truchseß-Amt – urad dednega stolnika (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erb-Falckenmeister-Amt – urad dednega sokolarskega mojstra (po J. V. Valvasorju eden od enajstih častnih uradov na Kranjskem)

Erblasser m zapustnik (*dedopustnik), oporočnik, testator

Erblasserin f zapustnica (*dedopustnica), oporočnica, testatorka

Erbleihe f dedni zajem (V 181; G II. 422)

Erblichkeit f dednost

erblöden, sich – ustrašiti se

erblos – brez dediča ◇
erbloses Gut/erblose
Verlassenschaft – zapuščina brez dediča

Erbmann m podložnik (G II. 331)

Erbmasse f dediščina

Erbmonarchie f dedna monarhija

erbst – razsrjen

erbötig – pripravljen, voljan ◇
sich erbötig machen – biti pripravljen, biti voljan

Erbpacht f dedni zakup (G II. 456)

Erbpächter m dedni zakupnik

Erbpachtgut n dednozakupna posest, dednozakupno zemljišče (G II. 456)

Erbportion f dedni delež, dediščina ◇
väterliche Erbportion – dediščina po očetu

Erbprinz m dedni princ (prestonaslednik)

Erbprinzessin f dedna princesa (prestonaslednica)

erbrechen – nasilno odpreti, vlomiti

Erbrechen n bruhanje, bljuvanje

erbrechen, sich – bruhati, bljuvati

Erbrecht n 1. dedno pravo 2. dedna pravica

Erbrechung f 1. vlom 2. bruhanje, bljuvanje

erbringen – predložiti
(→ *Beweis, Nachweis*)

Erbsaß m dedni posestnik

Erbschaft f dediščina (*dedina) ◇
Anfall der Erbschaft – pridobitev dediščine
ruhende Erbschaft – ležeča dediščina (od smrti zapustnika do sodnega prisojila dediču)
die Erbschaft annehmen – sprejeti dediščino
die Erbschaft antreten – nastopiti dediščino
die Erbschaft einantworten – prisoditi dediščino

Erbschaftsangelegenheiten (Adel) pl
dedne zadeve (plemstvo) (H 23)

Erbschaftsteilung (→ *Erbteilung*)

Erbschaftsweg – im Erbschaftswege
– z dedovanjem

Erbseinsetzung f določitev dediča, postavitev dediča ◇
gegenseitige Erbseinsetzung – obojestranska poslednja volja (sklenjena med zakoncema)

erbserklären – priglasiti se za dediča, podati dedno izjavo

Erbserklärung f priglasitev dedičev, dedna izjava

erb(s)fähig – dedno sposoben

Erb(s)fähigkeit f dedna sposobnost

Erbstaat m dedna država

Erbsteuer f davek na dediščino

erb(s)unfähig – dedno nesposoben

Erb(s)unfähigkeit f dedna nesposobnost

Erbteil m dedni delež

Erbteilung f delitev zapuščine
(*dedniška delitev, deljenje dedine)

Erbvogt m dedni odvetnik

Erbvogtei f dedno odvetništvo

Erbzinsgüter pl *dednozakupninska ali dedno-pravdna zemljišča* (G II. 456)

Erbzinsvertrag m *dednodačna pogodba* (V 420)

Erchtag m torek

Erdabrutschung f zemeljski plaz

Erdäpfel pl krompir

Erdarbeiten pl zemeljska dela, izkop, odkop

Erdaushebung f izkop, odkop

Erdaushub m izkopana zemlja

Erdbeben n potres

Erdbebendarlehen n potresno posojilo
(na podlagi *Zakona z dne 6. julija 1895 o odobritvi podpor iz državnih sredstev ob potresu leta 1895 na Kranjskem in Štajerskem / Gesetz vom 6. Juli 1895, betreffend die Gewährung von Unterstützungen aus Staatsmitteln anlässlich des Erdbebens im Jahre 1895 in Krain und Steiermark*, je bilo pomoči potrebnim posestnikom v Ljubljani odobreno brezobrestno posojilo v višini 1.700.000 gld.; posojilojemalci so morali začeti z odplačevanjem potresnega posojila 1. januarja 1901, in sicer v 15 enakih obrokih)

Erdbebenfond (Stadtmagistrat Laibach) m *potresni zaklad (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahresrechnung*)

Erdbebenwarte f potresna opazovalnica (v Ljubljani se je nahajala na C. kr. višji državni realki)

Erdbeere f rdeča jagoda

Erd-Cavalier m prednji okop

Erde f zemlja, svet ◇

Taktik der verbrannten Erde – taktika požgane zemlje (popolno opustošenje lastnega ozemlja ob umiku)

auf blanker Erde – na goli zemlji zu ebener Erde – v pritličju (*pri tleh)

Staub und Erde – prah in pepel von der Erde scheiden – umreti zur Erde bestatten – pokopati Die Erde sei ihr leicht! – Naj ji bo lahka zemljica!/Naj počiva v miru!

Erdenpilger m tuzemski romar

Erderschütterung f potres

erdeuten – pojasniti, razložiti

erdeutet – omenjen

Erdgeist m podzemeljski duh

Erdgeschoß n pritličje (*prizemlje)

erdichten – izmisliti si

erdichtet – izmišljen, fiktiven

Erdichtung f izmišljotina

Erdkreis m zemeljska obla, vesoljni svet

Erdkunde f zemljepis (*zemljeznanstvo)

Erdöl n nafta ◇

Erdöl fördern – črpati nafto

Erdreich n zemlja, prst

erdulden – prenašati, pretrpeti, trpeti (→ *Marter*)

Ereignis n dogodek, slučaj, pripetljaj (*primerek) (→ *Elementarereignis*) ◇ die jüngsten Ereignisse – najnovejši dogodki

Ereignisgeschichte f dogodkovna zgodovina

Ereignung (→ *Ereignis*)

Eremiten pl eremiti (H 27, 28, 49) (→ *Augustiner-Eremiten*) (moški samostanski red)

ererben – podedovati (→ *Treue*)

erfahren – 1. zvedeti 2. doživeti (→ *Bestätigung, Förderung, Korrektur, Veränderung, Verbesserung, Vereinfachung, Vervollkommnung, Wandel*)

erfahren – izkušen (*veden)

Erfahrenheit (→ *Erfahrung*)

Erfahrlust f zvedavost

Erfahrung f izkušnja (*skušnja) ◇ in Erfahrung (Erfahrenheit) bringen – zvedeti, ugotoviti

Erfahrungsbringung f ugotovitev ◇ bei Erfahrungsbringung – če bi se izvedelo

erfassen – 1. zajeti, evidentirati 2. dojeti 3. potegniti za seboj

erfechten – izbojevati, izboriti (→ *Sieg*)

erfinden – 1. iznajti 2. izmisliti si

Erfindung f 1. izum, iznajdba 2. izmišljotina 3. najdenje (→ *Kreuzerfindung*)

erflehen – izprositi

erfließen – iziti, izdati (→ *Entscheidung, Urteil*) ◇ Eine Entscheidung ist noch nicht erflossen. – Odločba še ni bila izdana.

erflossen – izdan

Erfolg m uspeh, izid, izkušnja (*nasledek, posledek) ◇ einen Erfolg erzielen – doseči uspeh von Erfolg gekrönt sein – biti kronan z uspehom

erfolgen – 1. zgoditi se, nastopiti, slediti, nastati 2. izdati, izročiti, dodeliti

erfolglessen – 1. izročiti, izdati
2. izplačati

Erfolglassung f 1. izročitev, izdaja
2. izplačilo

Erfolglassungsantrag m izročilni nalog

Erfolglassungsbewilligung f izročilno dovolilo

Erfolglassungsgesuch n prošnja za izročitev, izročilna prošnja

Erforderliche(s) n potrebno

erfordern – zahtevati (→ *Not*), biti potreben

Erfordernis n 1. zahteva, pogoj
2. potreba (pri proračunu) (*potrebščina) ◇
Bedeckung des Erfordernisses – *pokritje potrebščine (pri proračunu)

erforschen – 1. raziskati, poizvedeti, preiskati 2. izslediti

Erforschung f 1. raziskovaje, poizvedenje, preiskovanje
2. izsleditev

Erforschung f raziskovanje, poizvedovanje, preiskovanje

erfreuen – veseliti

erfreuen, sich – 1. veseliti se 2. uživati (→ *Anklang, Gesundheit*)

erfrischen – osvežiti, obnoviti

Erfrischung f 1. osvežitev 2. okrepčilo

Erfrorene(r) m zmrznjenec

erfüllen – izpolniti, uresničiti (→ *Anspruch, Bedingung, Forderung, Obliegenheit, Pflicht*)

Erfüllung f izpolnjevanje, izpolnitev, uresničitev ◇

Erfüllung der Versprechungen – izpolnitev obljub
Erfüllung der Forderungen – izpolnitev zahtev
Erfüllung der Militärdienstpflicht – izpolnitev vojaške obveznosti
in Erfüllung gehen – izpolniti se, uresničiti se

Erg. = Ergänzung (→ *Ergänzung*)

ergänzen – dopolniti

Ergänzung f dopolnjevanje, dopolnitev, dopolnilo (→ *Heeresergänzung*) ◇
Ergänzung auf den Kriegsstand – dopolnitev na vojni stalež, mobilizacija
eine Ergänzung vornehmen – dopolniti

Ergänzungsbezirk m dopolnilni (naborni) okraj

Ergänzungsbezirkskommando n dopolnilno okrajno poveljstvo

Ergänzungswahlen pl dopolnilne volitve, nadomestne volitve

Ergänzungszulage f dopolnilna doklada

ergeben – 1. dati, znašati 2. pokazati

ergeben – 1. vdani (*veren), ponižen, pokoren (→ *Wunsch*) 2. vdano (*verno), ponižno, pokorno (→ *Bitte*) ◇
Ihr ergebener ... – Vaš vdani (*vern) ... (obrazec na koncu pisma)

ergeben, sich – 1. vdati se, predati se (→ *Diskretion, Schicksal*) 2. slediti iz (česa), izhajati iz (česa) 3. zapasti (→ *Prostitution, Trunk*)

Ergebenheit f 1. vdanost, ponižnost, pokornost, lojalnost 2. odvisnost (→ *Trunkergebenheit*) ◇
unwandelbare Treue und

Ergebenheit – neomajna zvestoba in vdanost (*vernost in vdanost) angestammte Treue und Ergebenheit an das Allerhöchste Kaiserhaus – prirojena zvestoba in vdanost Najvišji cesarski hiši alleruntertänigste Ergebenheit dem erlauchten Monarchen – preponižna vdanost svetlemu cesarju dem Kaiser den Eid der Treue und Ergebenheit leisten – priseči zvestobo in vdanost cesarju

Ergebenheitsadresse f vdanostna izjava (vladarju)

ergebenst- – 1. prevdan (*preveren), preponižen, prepokoren 2. prevdano (*preverno), preponižno, prepokorno ◇ Die ergebenst gefertigte Genossenschaft bringt hiermit zur Anzeige, ... – Preponižno podpisana zadruga s tem naznanja, ... (obrazec na začetku uradnega dopisa)

Ergebenst Unterfertiger wagt die Bitte, ... – Preponižno podpisani si drzne (*si vsoja) prositi ... (obrazec na začetku dopisa)

Der Unterfertigte stellt die ergebenste Bitte, ... – Podpisani preponižno prosi ... (obrazec za začetku dopisa)

Unterzeichnete erlaubt sich den hochgeehrten Damen die ergebenste Anzeige zu machen, ... – Podpisana se usoja velespoštovanim damam preponižno naznaniti, ... (obrazec v časopisnem oglasu)

Die hohe Landesregierung wird um die gütige Zusendung der Legitimationskarten ergebenst ersucht. – Visoko deželno vlado

prepokorno prosimo za dobrotljivo dostavo izkaznic. (obrazec na začetku uradnega dopisa)

Ergebnis n 1. izid, rezultat, uspeh 2. posledica ◇ Ergebnisse zeitigen – dajati rezultate

Ergebung f 1. vdaja 2. vdanost ◇ Ergebung in den göttlichen Willen – vdanost v božjo voljo mit Ergebung etwas dulden – vdano (kaj) prenašati

ergehen – 1. izdati, razglasiti (→ *Einladung, Entscheidung, Gesetz*), izreči (→ *Gnade, Recht*) 2. goditi se 3. nasloviti (→ *Bitte*)

ergehen, sich – 1. sprehajati se 2. obširno poročati o (čem), na dolgo in široko govoriti o (čem), podrobno opisovati (kaj)

ergo – torej

ergötzen – zabavati (koga), razveseliti (koga)

ergötzen, sich – zabavati se, veseliti se

Ergötzung f zabava, veselje, veselica

ergreifen – 1. prijeti, zgrabiti 2. presuniti, ganiti 3. sprejeti, prevzeti, ukreniti, vložiti (→ *Appellation, Beruf, Berufung, Beschwerde, Besitz, Flucht, Gelegenheit, Macht, Maßnahme, Maßregel, Partei, Rechtsmittel, Rekurs, Schritt, Schwert, Tat, Waffe, Wort*)

ergreifend – ganljiv, presunljiv

Ergreifung f 1. prijetje (*ujetba, prijetje, zasačba) 2. poseganje po (čem), prevzem (→ *Machtergreifung*) ◇ die Ergreifung des Rechtswegs – poseganje po pravnih sredstvih

Erh. = **Erhalt** (→ *Erhalt*)

erhaben – 1. prevzvišen, veličasten, cenjen 2. prevzvišeni, veličastni, cenjeni (v nagovoru) 3. dvignjen ◇ Erhabener Herr! – Prevzvišeni gospod!

In erhabener Gegenwart Eurer Majestät ... – V prevzvišeni navzočnosti Vašega veličanstva ... Geburtstag Sr. kais. königl. apost. Majestät unseres erhabenen Monarchen Franz Josef I. – rojstni dan Njegovega cesarsko-kraljevega Veličanstva, našega prevzvišenega monarha Franca Jožefa I.

Erhalt m prejem ◇ nach Erhalt der Rechnung – po prejemu računa

erhalten – 1. dobiti, prejeti (→ *Antwort, Anweisung, Auftrag, Feuertaufe, Geltung, Oberhand, Palme, Rat, Stoß, Überzeugung, Vertrauensvotum, Zuschlag*) 2. ohraniti (→ *Friede*), obdržati 3. preživljati, vzdrževati (→ *Stand*) ◇ dankend erhalten – hvaležno potrditi prejem Gott erhalte, schirme (beschütze) und segne Eure kaiserliche Majestät! – Bog ohrani, čuvaj in blagoslovi Vaše cesarsko Veličanstvo! (zaključni stavek v nagovoru cesarju)

erhalten bleiben – ohraniti se, obdržati se

Erhalter m hranilec, vzdrževalec (→ *Familienerhalter*)

Erhaltung f 1. ohranjanje, ohranitev (*ohramba) 2. vzdrževanje (*vzdržba) 3. preživljanje (→ *Subsistenzhaltung*) ◇ Erhaltung des Friedens – ohranjanje miru

Erhaltung und Wahrung des Friedens – ohranjanje in varovanje miru

Erhaltungskosten pl stroški vzdrževanja

erhängen – obesiti

Erhängen n obešanje (→ *Selbstmord*)

erhängen, sich – obesiti se

Erhängte(r) m obešenec

erheben – 1. dvigniti, povzdigniti

(→ *Adelsstand*), poveličati

2. zaračunati (→ *Gebühr*)

3. pobirati (→ *Steuer*)

4. ugotoviti, poizvedeti, poizvedovati (*ovedovati)

(→ *Schätzungswert*) 5. vložiti

(→ *Anklage, Anspruch, Bedenken, Beschwerde, Einsprache, Einspruch, Einwand, Einwendung, Forderung, Gebühr, Klage, Protest*) 6. izraziti

(→ *Anschuldigung, Vorwurf, Zweifel*)

Erheben n dvig ◇

Der Bürgermeister lud die Versammlung ein, das Andenken der Verstorbenen durch Erheben von den Sitzen zu ehren. – Župan je pozval zbor, naj z dvigom s sedežev počasti spomin na preminule.

erheben, sich – 1. dvigniti se

(→ *Ehrung, Trauer, Zeichen*)

2. upreti se 3. nastati (npr. vihar)

4. napotiti se, podati se

erhebend – zanosen, vznesen (*privzdignjen)

erheblich – znaten, občuten, pomemben

Erhebung f 1. vstaja, upor

(→ *Volkserhebung*) 2. zgraditev

3. povzdignjenje (→ *Adelserhebung*)

Adelsstandserhebung), povzdig
4. preiskava, poizvedovanje, poizvedba (*ovedovanje) **5.** vložitev, uvedba **6.** pobiranje **7.** anketa **8.** vznesenost, zanos (*vznos)
 gerichtliche Erhebungen – sodne preiskave
 polizeiliche Erhebungen – policijske preiskave
 Erhebung der Berufung – vložitev pritožbe
 Erhebung einer Burg – zgraditev gradu
 Erhebung des Geistes – povzdig duha
 Erhebung der Klage – vložitev tožbe
 Erhebung eines Dorfes zu einem landesfürstlichen Marktflecken – povzdignjenje vasi v cesarski trg
 Erhebung der Vermögensverhältnisse – poizvedovanje o premoženjskih razmerah
 Erhebung von den Sitzen – vstajanje s sedežev (v znak spoštovanja, sožalja)
 Erhebungen einleiten – 1. uvesti preiskave 2. uvesti poizvedbe
 Erhebungen pflegen – 1. opraviti preiskave 2. opraviti poizvedbe
Erhebungsakt m poizvedbeni spis
erheischen – zahtevati, biti potreben
erheitern – razjasniti, razvedriti, razveseliti
erheiternd – razvedrilen
erhellen – 1. razsvetliti, osvetliti 2. biti razviden ◇
 Daraus erhellt, daß ... – Iz tega je razvidno, da ...
erhenken (→ *erhängen*)
erhenken, sich (→ *erhängen, sich*)

erhoben – ugotovljen
 (→ *Schätzungswert*) ◇
 gerichtlich erhoben – sodno ugotovljen
erhobenermaßen – kot se je ugotovilo
erhöhen – 1. zvišati, povišati
 (→ *Freiherrenstand, Ritterstand*), dvigniti 2. povečati
erhöht – 1. zvišan, povišan, dvignjen 2. večji, povečan
Erhöhung f 1. povišanje
 (→ *Adelserhöhung, Adelsstandserhöhung, Kreuzerhöhung, Standeserhöhung*) 2. povečanje
 (→ *Gehaltserhöhung*) 3. višina, grič, vzpetina
erholen – 1. priskrbeti si 2. omeniti
erholen, sich – 1. odpočiti se, oddahniti se 2. okrevati 3. posvetovati se (→ *Rat*) ◇
erholt – omenjen
Erholung f 1. počitek, oddih 2. razvedrilo (*razvedrenje) 3. okrevanje 4. povračilo ◇
 seine Erholung wider jmdn. suchen – iskati povračilo pri (kom)
Erholungsreise f dopustniško potovanje
Erholungsurlaub m dopust
erhören – uslišati (→ *Bitte*)
Erhörnung f uslišanje ◇
 Erhörnung finden – biti uslišan
erinnerlich – **erinnerlich sein** – spominjati se
erinnern – 1. spomniti (koga) na (kaj) 2. naznaniti (komu kaj), opomniti (koga) na (kaj), opozoriti (koga) na (kaj) (→ *Überfluß*) ◇
 den Schuldner erinnern – terjati dolžnika

Vom dem K. k. Landesgericht
Laibach wird den
Rechtsnachfolgern nach ... hiemit
erinnert ... – Č. kr. deželno sodišče
v Ljubljani s tem naznanja pravnim
naslednikom po ....

erinnern, sich – spomniti se,
spominjati se

Erinnerung f **1.** spomin, pomnjenje
2. naznanilo, razglas, opomin
(*opominovanje), opozorilo
(→ *Meineiderinnerung*,
Wahrheitserinnerung) **3.** opomba,
pripomba, pristavek, ugovor ◊
bleibende Erinnerung – trajen
spomin
dankbare Erinnerung – hvaležen
spomin
in Erinnerung bringen – opomniti,
opozoriti
in lebhafter Erinnerung haben –
imeti v živem spominu
Nach vorausgeschickter
gesetzlicher Erinnerung zur
Aussage der reinen Wahrheit ... –
Potem, ko je bila stranka zakonito
opozorjena, da mora govoriti čisto
resnico, ... (→ *Wahrheitserinnerung*)

Erinnerungsfeier f spominska
slovesnost
(→ *Matura-Erinnerungsfeier*)

Erinnerungsmedaille f spominska
medalja

Erinnerungsschreiben n pisni
opomin

erkannt – spoznan za (koga)

erkantnus – *sklep (sodišča)* (V 406)

erkaufen – **1.** kupiti **2.** podkupiti

Erkäufer m **1.** kupec **2.** podkupovalec

Erkäufte(r) m podkupljenec

erkennen – **1.** spoznati (→ *richtig*),
prepoznati, razpoznati, identificirati
2. razsoditi (→ *Recht*), odločiti
3. obsoditi ◊
für richtig erkannt – spoznan za
pravilnega
jmdn. mit Dank erkennen – izraziti
(komu) zahvalo, biti (komu)
hvaležen
über etwas erkennen – razsoditi o
(čem), odločiti o (čem)
gegen jmdn. auf Gefängnis
(Geldstrafe) erkennen – obsoditi
(koga) na ječo (plačilo globe)

erkenntlich – hvaležen

Erkenntlichkeit f hvaležnost

Erkenntnis f spoznanje ◊
zur Erkenntnis kommen – priti do
spoznanja

Erkenntnis n sodba, razsodba, sklep
(*razsodilo, razsod) ◊
Fällung des Erkenntnisses – izrek
sodbe, razsodba
administratives Erkenntnis – sodba
upravne gosposke
geschöpftes Erkenntnis – izrečena
razsodba
richterliches Erkenntnis – sodniška
razsodba (*sodniško razsodilo),
sodba sodniške gosposke
ein Erkenntnis schöpfen – razsoditi

Erkennung f spoznavanje,
prepoznavanje, identifikacija

Erkennungsmarke f identifikacijska
značka (vojaka) (v Nemčiji jo je ob
začetku vojne 1870/1871 uvedel
pruski kralj Viljem I.)
(→ *Legitimationsblatt*)

Erkennungszeichen n **1.** prepoznavni
znak (v vojski), spoznavno
znamenje (*spoznavalno znamenje,
spoznanica) (→ *Feldruf, Losung*,

Parole 2. znamenje (obvezna oznaka motornih vozil)

Erker m pomol (na konzolah izstopajoč del stavbe)

erkiesen – izbrati

erklären – 1. pojasniti, razložiti
2. izreči (→ *Acht*) 3. izjaviti (→ *Protokoll*) 4. razglasiti, napovedati (→ *Bankrott, Krieg, mundtot, vogelfrei*) 5. spoznati za (→ *ehrlos, schuldig, unfähig, unschuldig*) ◇
gerichtlich erklären – sodno razglasiti (npr. za zapravljivca) (→ *Verschwender*)

Erklärung f 1. razlaga, pojasnilo
2. izjava (*izrecilo) (→ *Beitrittserklärung, Ehrenerklärung, Erbserklärung, Liebeserklärung, Regierungserklärung, Willenserklärung*), deklaracija 3. razglasitev (→ *Ehrlosenerklärung, Freierklärung, Großjährigkeitserklärung, Neutralitätserklärung, Prodigalitätserklärung, Unabhängigkeitserklärung, Unfähigkeitserklärung*)
4. napoved (→ *Bankrotterklärung, Kriegserklärung*) ◇
Erklärung des letzten Willens/ letztwillige Erklärung – izjava poslednje volje (*izrecilo poslednje volje, naredba poslednje volje)
zustimmende Erklärung – soglasje
eine Erklärung abgeben – podati izjavo

erklecken – zadostovati

erkecklich – zadosten

erkranken – zboleti, oboleti

Erkrankung f obolenje, bolezen

Erkrankungsfall – im
Erkrankungsfalle – v primeru bolezni

erkühnen, sich – drzniti si, upati si

erkunden – poizvedeti, dognati, preiskati, sondirati

erkundigen, sich – poizvedeti, povprašati, pozanimati se

Erkundigung f poizvedovanje, poizvedba ◇
Erkundigungen einholen/einziehen – poizvedeti

Erkundung f izvidovanje (*poizvedovanje)

Erkundungsabteilung f izvidniški odred (*poizvedovalni oddelek)

Erkundungsfieger m izvidniško letalo (*izvidni letalec)

Erkundungsgefecht n izvidniški boj (*poizvedovalni boj)

Erkundungstätigkeit f izvidniška dejavnost (*poizvedovalna dejavnost)

Erkundungsvorstoß m izvidniški sunek (*poizvedovalni sunek)

Erlag m vlaganje, vložitev, vloga (*vložba, založba), polog, kavcija (→ *Kautionserlag*) ◇
Erlag der Kautiion – polog kavcije (→ *Kautionserlag*)
gegen Erlag – proti pologu
nach Erlag – po pologu

Erlagschein m položnica (*položni list)

erlangen – doseči, dobiti (*zadobiti, steči) (→ *Eigenberechtigung, Kenntnis, Vorteil*)

Erlangung f doseganje, dosega (*zadobitev)

erlassen – 1. izdati, sprejeti (*ukreniti) (→ *Appell, Befehl, finden, Gesetz*,

Haftbefehl, Steckbrief, Verhaftsbefehl)

2. oprostiti, odpustiti, spregledati
(→ *Schuld, Strafe*) ◇

auf Grund der von der k. k.

Bezirkshauptmannschaft erlassenen
Verfügung – na podlagi odredbe, ki
jo je izdalo c. kr. okrajno glavarstvo
(*na podstavi odredbe, ki jo je
ukrenilo c. kr. okrajno glavarstvo)

Erlaß m **1.** odlok, odredba (*razpis) **2.**
odpust, odpustek **3.** popust
4. spregled ◇

zufolge Erlasses – v skladu z
odlokom (*vsled razpisa)

Erlaßbillet (→ *Gratulations-
Enthebungskarten*)

Erlaßbrief m odpustno pismo

Erlaßkarten (→ *Gratulations-
Enthebungskarten*)

Erlassung f **1.** izdajanje, sprejemanje
2. oprostitev, odpust, spregled ◇
Erlassung von Gesetzen
(Vorschriften) – izdajanje zakonov
(predpisov)

Erlassung der Strafe – oprostitev
kazni (*odpušanje kazni)

erlauben – dovoliti ◇

Ich erlaube mir höflichst
anzuzeigen ... – *Drzmem si
najprijazneje naznaniti ...

Der Gefertigte erlaubt sich
anzuzeigen ... – *Podpisani
dovoljuje se naznanjati ...

Erlaubnis f dovoljenje (*dopustni list)
◇

eine Erlaubnis bekommen – dobiti
dovoljenje

eine Erlaubnis erteilen/geben –
dovoliti

Erlaubnisschein m dovolilnica
(*dopustni list, dovolilni list)

Erlaubniszettel (→ *Erlaubnisschein*)

erlaubt – dovoljen, dopuščen

erlaucht – **1.** svetel **2.** svetli
(v nagovoru) ◇

erlauchte Gesellschaft
(Versammlung) – svetla družba
(svetli zbor)

Se. k. u. k. Hoheit der
durchlauchtigste Herr Erzherzog
Franz Ferdinand und seine
erlauchte Gemahlin, Ihre
Hoheit die Herzogin Sophie
von Hohenberg – *Njega c. in
kr. Visokost presvetli nadvojvoda
Franc Ferdinand in njegova visoka
soproga svetla vojvodinja Zofija
Hohenberška

Erlaucht f svetlost (v nagovoru) ◇

Euer Erlaucht, Graf ...! – Vaša
svetlost, grof ...!/Svetli grof ...!

Seine Erlaucht, Graf ... – Njegova
svetlost, grof ...

erläutern – razložiti, pojasniti

Erläuterung f razlaga, pojasnilo

erleben – doživeti

(→ *Fiasko, Niederlage*)

Erlebensfall m doživetje ◇

im Erlebensfall – v primeru doživetja

Erlebnis n doživljaj

erledigen – **1.** opraviti, urediti **2.** rešiti,
ugoditi (prošnji) **3.** odvezati
(→ *Pflicht*) **4.** izprazniti **5.** izčrpati

erledigt – **1.** opravljen **2.** rešen

3. odvezan **4.** izpraznjen, nezaseden
(→ *Stelle*) **5.** izčrpan

Erledigung f **1.** opravek **2.** reševanje
(prošnje), rešitev (*rešilo), odpravek
(sklepa, prošnje), odpis, odgovor **3.**
potrditev **4.** izpustitev (iz zapora)
5. izpraznitev (delovnega mesta,
funkcije) ◇

Erledigung der Rechnungen –
potrditev računov (*potrjenje
rajting)

Erledigung der Streitfrage – rešitev
spornega vprašanja

Erledigung der Tagesordnung –
reševanje zadev z dnevnega reda

Die Gelegenheit harrt noch ihrer

Erledigung. – Zadeva še ni rešena.
abweisliche Erledigung – zavrnitev

(prošnje)

in Erledigung des Auftrags – po
naročilu

in Erledigung des Geschäftsstücks
(der geschätzten Note) ... –

*v rešitev uradnega spisa (cenjene
note) ...

in die Erledigung kommen –
izprazniti se (delovno mesto,
funkcija)

der Erledigung zuführen – rešiti

erlegen – 1. položiti (→ *Kaution*,
Geld) 2. ubiti, ustreliti

erleichtern – olajšati, lajšati (*polajšati)

Erleichterung f olajšava, olajšanje
(*polajšanje)
(→ *Zahlungserleichterung*)

erleiden – utrpeti (→ *Aufschub*,
Eintrag, *Fiasko*, *Kerkerstrafe*,
Marter, *Niederlage*, *Schaden*,
Verletzung, *Verlust*)

erleuchten – razsvetliti

Erleuchtung f razsvetljenje

erliegen – 1. podleči (komu/čemu)
(→ *Verletzung*, *Versuchung*) 2. biti
na vpogled ◇
Er ist dem Gegner im Kampf
erlegen. – V boju z nasprotnikom je
bil premagan.

Er ist einem kurzen aber schweren
Leiden erlegen. – Podlegel je
kratki, toda težki bolezni.

Beim Pförtner erliegt eine
Nachricht für Sie. – Pri vratarju Vas
čaka sporočilo.

Die Versteigerungsbedingungen
erliegen bei der

Bezirkshauptmannschaft. –

Dražbeni pogoji so na vpogled pri
okrajnem glavarstvu.

Erliegen – zum Erliegen bringen –
zaustaviti

Erliegen – zum Erliegen kommen –
zaustaviti se, zamreti

Erlös m iztržek, izkupiček (*izkupilo,
skupilo, kupšina)

erloschen (→ *erlöschen*)

Erlöschen (→ *Erlöschung*)

erlöschen (erlosch, ist erloschen) –

1. ugasniti 2. preteči, poteči,
prenehati veljati (*ugasniti)

(→ *Gesetz*, *Paß*, *Recht*, *Vertrag*,
Vollmacht) 3. ponehati (→

Epidemie, *Rinderpest*) 4. izumreti
(→ *Mannsstamm*)

Erlöschung f prenehanje (*prestanek,
ugašanje) ◇

Erlöschung des Besitzes –

prenehanje posesti

Erlöschung der Dienstbarkeit –

prenehanje služnosti

Erlöschung einer Epidemie –

prenehanje epidemije

Erlöschung des Feuers – pogasitev
ognja

Erlöschung der Kuratel –

prenehanje skrbništva

Erlöschung der Mitgliedschaft –

prenehanje članstva

Erlöschungsarten –

Erlöschungsarten der Verbrechen

– *vrste ugasnjenja hudodelstev

(v skladu z *Kazensko postavo zoper
hudodelstva, pregreške in prestopke* /

Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen, izdano s cesarskim patentom dne 27. maja 1852, »hudodelstvo ugasne a) s hudodelnikovo smertjo (durch den Tod des Verbrechers; b) s prestano kaznijo (durch die ausgestandene Strafe); c) z odpušenjem kazni (durch Erlassung derselben); d) z zastaranjem ali predavnjenjem (durch Verjährung)«

erlösen – 1. odrešiti 2. odkupiti

erlösen, sich – 1. odrešiti se
2. odkupiti se (→ *Gratulations-Enthebungskarten*)

Erlöser m odrešenik

Erlösung f 1. odrešenje, odrešitev
2. odkup

ermächtigen – pooblastiti

ermächtigt – **ermächtigt sein** –
biti pooblaščen (*imeti oblast)

Ermächtigte f pooblaščenka

Ermächtigte(r) m pooblaščenec

Ermächtigung f pooblastilo,
pooblastitev

»**Ermächtigungsgesetz**« (»**Gesetz zur Behebung der Not von Volk und Reich**«) n »Opolnomočnostni zakon« (zakon z dne 23. marca 1933, ki je Hitlerjevi vladi 4 leta omogočal sprejemanje zakonov brez udeležbe parlamenta)

ermahnen – opomniti, opozoriti
(→ *Ruhe*)

Ermahnung f opomin, opozorilo
Ermahnung »zur Ruhe« – opomin
»k redu« (med sejo)

Ermahnungsrede f moralna pridiga

Ermahnungsschreiben n pismeni
opomin

ermangeln – 1. manjkati,
primanjkovati 2. opustiti ◇
Ich werde nicht ermangeln. –
Zagotovo pridem.
Die Kräfte ermangeln mir. –
Zmanjkuje mi moči.
Wir ermangeln nicht, ... – Nismo
opustili ...

Ermangelung f pomanjkanje, odsotnost
In Ermangelung rechtlicher Erben
... – Kadar (ker) ni zakonitih
dedičev, ...

ermannen, sich – ojučniti se

ermäßigen – znižati (ceno, vozovnico)
(*ponižati)

Ermäßigung f znižanje (cene,
vozovnice) (*ponižanje)

ermeldet – omenjen

ermelt (→ *ermeldet*)

ermessen – 1. presoditi, preudariti
2. premeriti

Ermessen n mnenje, presoja,
preudarek, razsodnost (*izprevid,
sprevid, razsod, razsodek) ◇
vernünftiges Ermessen – preudarnost
nach billigem Ermessen – po
pravični presoji
nach eigenem Ermessen – po lastni
presoji (*po lastnem izprevidu)
nach freiem Ermessen – po
svobodni presoji

ermitteln – 1. ugotoviti 2. izslediti
3. poizvedovati, poizvedeti

Ermittlung f 1. ugotovitev 2. izsleditev
3. poizvedovanje, poizvedba

ermorden – umoriti

Ermordete(r) m umorjenec

Ermordung f umor

ernähren – hraniti, prehranjevati,
preživljati, rediti

Ernährer m hranilec, prehranjevalec, rednik

Ernährung f prehranjevanje
(→ *Volksernährung*)

ernannt – imenovan (*narečen)

ernennen – imenovati
(→ *Universalerbe*) ◇
Se. Majestät haben ... zum ordentlichen Professor für ... allergnädigst zu ernennen geruht.
– Nj. veličanstvo je premilostjivo blagovolilo imenovati ... za rednega profesorja za ...

Ernennung f imenovanje
(*postavljanje, postavitve) ◇
auf dem Wege der Ernennung – z imenovanjem

Ernennungsrecht n pravica imenovanja

erniedrigen – 1. znižati 2. ponižati

Erniedrigung f 1. znižanje
2. ponižanje

ernst – resen

Ernst m resnost, resnoba ◇
der Ernst der Lage – resnost položaja
der Ernst der Stunde – resnost trenutka
mit einer Sache Ernst machen – uresničiti (kaj)

ernstgemessen – 1. oster 2. ostro ◇
ernstgemessen vorgehen – ostro ukrepati

Ernsthaftigkeit f resnost

ernstlich – 1. resen 2. pravi, resničen ◇
ernstliche Absicht – trden namen
ernstlicher Befehl – oster ukaz
ernstliche Gefährdung – resna ogroženost

Ernte f žetev
(→ *Getreideernte, Heuernte*) ◇

geschnittene Ernte – požeto žito
die Ernte einbringen/einholen – pospraviti žetev

Erntemonat m avgust, veliki srpan

ernten – 1. žeti (→ *Beifall*) 2. pobirati
3. obirati

Ernting (→ *Erntemonat*)

ernüchtern – strezniti

Ernüchterung f streznitev

Eroberer m osvajalec

erobern – 1. osvojiti (*privojskovati, pribojevati) (→ *Schwertschlag, Schwertstreich*) 2. prihraniti, privarčevati 3. pridobiti

Eroberung f osvajanje, osvojitve

Eroberungskrieg m osvajalna vojna

Eroberungszug m osvajalni pohod

eröffnen – 1. odpreti, začeti, uvesti
(→ *Feindseligkeit, Feuer, Konkursöffnung, Konkursverhängung, Verhandlung*)
2. razglasiti, objaviti, razpisati, naznaniti
(→ *Konkurs, Wissenschaft*)

Eröffnung f 1. otvoritev (*odpor), odprtje, začetek, uvedba
2. odpiranje (→ *Offerteröffnung*)
3. razglas, objava, razpis, naznanilo ◇
Eröffnung von Gräbern (→ *Beschädigung*)
Eröffnung des Konkurses –
1. razglasitev stečaja 2. razglasitev natečaja

zur eigenhändigen Eröffnung – v roke naslovníku
jmdm. die Eröffnung machen – seznaniti koga s (čim)
Sollten Anstände dagegen obwalten, so ersuche ich um deren gefällige Eröffnung. – V kolikor bi

obstajali zadržki, Vas prosimo, da nas z njimi prijazno seznanite.

Eröffnungsfeier f otvoritvena slovesnost

eröffnern – ponoviti, ponavljati, večkrat omeniti

Erogator m **1.** izdajatelj, izročitelj, erogator **2.** izvršitelj oporoke

erogieren – izdati, izročiti

Erogierung f izdaja, izročitev

erörtern – obravnavati (kaj), razpravljati o (čem), diskutirati o (čem)

Erörterung f **1.** pretresanje, obravnavna, razgovor **2.** razlaga ◇ zur Erörterung stellen – dati v presojo
Erörterung finden – obravnavati

erpfenning – *dajatev v počastitev zemljiškega gospoda* (G II. 250)

Erpresser m izsiljevalec

Erpressung f izsiljevanje

erproben – **1.** preizkušati, preizkusiti **2.** dokazovati, dokazati

erprobt – **1.** preizkušen **2.** dokazan

Erquickung f okrepčilo (*okrepilo), osvežilo

erregen – **1.** razburiti, razdražiti **2.** zbudjati (→ *Aufmerksamkeit, Aufsehen, Besorgnis, Verdacht*), povzročiti (→ *Ärgernis*)

Erreger m povzročitelj

Erregung f **1.** vznemirjenost, razburjenost **2.** vzbujanje ◇ in Erregung geraten/kommen – razburiti se

erreichen – doseči (→ *Verständigung, Ziel, Zug*)

Erreichung f doseganje, dosež

errichten – **1.** postaviti, zgraditi **2.** ustanoviti (→ *Stiftung*) **3.** sestaviti (→ *Anordnung*)

Errichter m ustanovnik

Errichtung f **1.** postavitev, zgraditev (*zgradba) **2.** ustanovitev **3.** sestava (*naredba) ◇
Errichtung einer Stiftung – ustanovitev ustanove
Errichtung der letztwilligen Anordnung – sestava poslednje volje (*naredba zadnje volje), sestava testamenta

Errichtungsinstrument n ustanovno pismo, ustanovna listina

Errichtungsstatut n ustanovna pravila, ustanovni statut

Errichtungsurkunde (→ *Errichtungsinstrument*)

erringen – doseči, izbojevati (→ *Palme, Sieg*), pridobiti (→ *Vertrauen*)

Erringung f doseganje, izbojevanje, pridobitev ◇
Erringung des Sieges – izbojevanje zmage

Error m napaka

ers. = **ehrsam** (→ *ebrsam*)

Ersatz m **1.** nadomestilo, nadomestek (→ *Naturalersatz*), zamenjava **2.** povračilo, odškodnina (*odmena) **3.** rezerva, rezervisti, rezervni sestav ◇
Ersatz ansprechen – zahtevati nadomestilo
Ersatz leisten – **1.** nadomestiti, zamenjati **2.** povrniti

Ersatzmann m namestnik (*nadomestnik, nastopnik, zamenik)

Ersatzrecht n pravica do povračila

Ersatzreserve f nadomestna rezerva

Ersatzreservist m nadomestni rezervist

Ersatzwahl f nadomestna volitev

Erschaffer m stvarnik

Erschaffung f stvarjenje, stvarstvo

erscheinen – 1. pojaviti se, prikazati se (→ *Appell, Gericht, Schranke*)
2. zdeti se 3. izhajati, iziti (*na svitlo priti)

Erscheinen n 1. prihod, prisotnost
2. izid

Erscheinung f 1. pojav 2. pojava
3. znak, znamenje

Erschienen(e) m prisotni

erschießen – ustreliti

Erschießung f ustrelitev

Erschießungskommando n
usmrtni vod, eksekucijski vod

erschleichen – pridobiti s prevaro

Erschleichung f zvijučna pridobitev

erschließen 1. odpirati (arhive, nove trge, rudna bogastva) 2. povezovati (npr. prometno) 3. ugotoviti (npr. pomen besede s pomočjo sobesedila)

Erschließung f 1. odpiranje (arhivov, novih trgov, rudnih bogastev) 2. povezovanje (npr. prometno) 3. ugotavljanje (npr. pomena besede s pomočjo sobesedila)

erschöpfen – 1. izčrpati 2. temeljito obravnavati

Erschöpfung f izčrpavanje ◇
Erschöpfung der Kräfte – starostna oslabelost (vzrok smrti)

erschweren – oteževati, otežiti

erschwerend – oteževalen
(→ *Umstand*)

Erschwerungsumstände pl oteževalne okoliščine (*obtežave)

ersehen – 1. razbrati 2. izbrati

ersetzen – 1. nadomestiti, zamenjati
2. povrniti

Ersetzung f 1. nadomestilo, zamenjava, zamena 2. povračilo

ersichtlich – razviden, viden, očiten ◇
ersichtlich machen – 1. označiti
2. razložiti, pojasniti

Ersichtlichmachung f 1. označitev
2. poočitba

ersitzen – priposestvovati

Ersitzung f priposestvovanje

Ersparnis f prihranek

erspiegelnd – 1. svarilen
(→ *Bestrafung, Strafe*) 2. zgleden
(→ *Beispiel*)

Erspiegelung f svarilo ◇
öffentliche Erspiegelung – javno svarilo

ersprießlich – koristen
(→ *Dienstleistung*)

Ersprrießlichkeit f korist, koristnost

erst – najprej, šele

erstatten – 1. prijaviti, naznaniti
(→ *Anzeige, Einrede, Rapport, Strafanzeige*) 2. povrniti (→ *Kosten*)
3. podati, storiti (po službeni dolžnosti) (→ *Äußerung, Bericht, Gutachten, Meldung, Relation, Vorschlag, Vortrag*)

Erstattung f 1. dajanje, podajanje, polaganje 2. vračilo, povračilo, povrnitev (→ *Rückerstattung*) ◇
Erstattung von Anzeigen –

- naznanjanje (*naznanovanje)
Erstattung eines Berichtes –
poročanje (→ *Berichterstattung*)
Erstattung von Gutachten –
podajanje strokovnih mnenj
Erstattung der Jahresrechnung –
polaganje letnega obračuna
- erstaunen** – presenetiti (koga)
- Erstaunen** n presenečenje ◇
sein Erstaunen ausdrücken –
izraziti svoje začudenje
jmdn. in Erstaunen setzen –
presenetiti (koga)
- erstehen** – 1. kupiti 2. kupiti na
dražbi, izdražiti 3. ponovno vstati
- Ersther** m 1. kupec 2. izdražitelj
- Erstehung** f 1. nakup 2. izdražitev
3. vstajenje
- erstellen** – 1. zgraditi (→ *Gebäude*)
2. izdelati, sestaviti (→ *Gutachten*)
- Erstellung** f 1. zgraditev 2. izdelava,
sestava (→ *Preiserstellung*)
- ersthin** – naprej
- ersticken** – 1. zadušiti (→ *Aufstand*,
Verschwörung) 2. zadušiti se
- Erstickte(r)** m zadušeneč
- Erstkommunikant** m prvoobhajanec
- Erstkommunion** f prvo sveto obhajilo
- Erstling** m prvenec, prvorojenec
- erstreckbar** – odložilen (→ *Frist*)
- erstrecken** – 1. odložiti, preložiti,
podaljšati 2. razširiti
- Erstreckung** f 1. odložitev, odlog,
preložitev, podaljšanje 2. razširitev ◇
Erstreckung der Frist – podaljšanje
roka
- erstreiten** – 1. priboriti, izbojevati
2. izpravdati (*izpričkati)
- erstürmen** – zavzeti (z naskokom)
- Erstürmung** f zavzetje (z naskokom)
- ersuchen** – zaprositi (koga), prositi
(koga) (→ *bittlich, diensthöflich*,
ergeben, Freundschaft, gelegentlich,
höflich, Zuspruch)
- Ersuchen** n prošnja
(*zaprosilo, prosba) ◇
über Ersuchen – na prošnjo
amtshöfliches Ersuchen stellen –
*uradnovljudno zaprositi
diensthöfliches Ersuchen stellen –
*službenovljudno zaprositi
- Ersuchschreiben** n prošnja (*prozivno
pismo, prositev)
- ertappen** – zalotiti, zasačiti (→ *Tat*)
- erteilen** – izdati, podeliti, dodeliti
(→ *Absage, Abschrift, Absolutorium*,
Antwort, Audienz, Auftrag,
Auskunft, Befehl, Bewilligung,
Décharge, Einwilligung, Erlaubnis,
Firmung, Genehmigung, Nachricht,
Nachsicht, Rat, Sanktion, Segen,
Unterricht, Verstattung, Weisung,
Wort, Zuschlag)
- Erteilung** f podeljevanje, podelitev,
dodelitev (*dodelilo) ◇
Erteilung des Absolutoriums –
podelitev razrešnice
(→ *Absolutorium*)
- Ertrag** m 1. pridelek, donos
(→ *Naturalertrag*) 2. dohodek,
dobiček (→ *Reinertrag, Zinsertrag*)
- ertragen** – prenašati, pretrpeti, trpeti
(→ *Marter*)
- erträglich** – 1. znosen 2. donosen
- Erträglichkeit** f 1. znosnost
2. donosnost
Erträglichkeit des Bodens –
donosnost tal

Erträgnis n donos (*donesek)
kein Erträgnis abwerfen –
ne prinašati donosa

ertränken – utopiti (smrtna kazen)

Ertränken n utopitev (smrtna kazen)

ertrinken – utopiti se

Ertrinken n utopitev

Ertrunkene(r) m utopljenec

erübrigen – 1. ostati, preostati
2. prihraniti, privarčevati

erübrigen, sich – biti odvečen ◇
es erübrigt sich – ni potrebno

Erudition f učenost, erudicija

eruieren – izslediti, ugotoviti,
eruirati

Eruierung f izsleditev, ugotovitev

erwachen – zbuditi se, prebuditi se

Erwachen n prebujenje

erwachsen – 1. odrasti 2. izvirati,
nastati, porajati se (→ *Rechtskraft*)

erwachsen – odrasel

Erwachsene(r) m odrasel človek
(*odraščeni)

erwägen – premisliti, preudariti,
razmišljati o (čem)

Erwägung f premislek, razmislek,
presoja, upoštevanje, preudarek,
razlog ◇
in der Erwägung – upoštevajoč
etwas in Erwägung ziehen –
preudariti (kaj), presoditi (kaj),
upoštevati (kaj)

erwähnen – omeniti

Erwähnung f omenitev, omemba ◇
Erwähnung finden – biti omenjen
Erwähnung tun – omeniti

erwarten – pričakovati

Erwarten n pričakovanje ◇
gegen alles Erwarten – proti
(vsakemu) pričakovanju

Erwartung f pričakovanje ◇
Erwartungen hegen – pričakovati
Die Erwartungen, die wir auf diese
Zusammenkunft gestellt hatten,
sind nicht getäuscht worden. –
Naša pričakovanja glede tega
srečanja se niso izneverila.

erwecken – zbuditi (→ *Verdacht*),
buditi, predramiti

Erwecker m buditelj (*budivec) ◇
Erwecker des slowenischen
Nationalgefühls – buditelj
slovenske narodne zavesti

Erweis m dokaz

erweisen – dokazati, izkazati, izpričati
(→ *Dienst, Ehre, Gastfreundschaft,*
Gefälligkeit, Gnade, Gutes)

erweisen, sich – izkazati se, pokazati
se

erweislich – dokazljiv

Erweisung f 1. dokazovanje
2. izkazovanje

erweitern – 1. razširiti 2. podaljšati
3. povečati

Erweiterung f 1. razširitev
2. podaljšanje 3. povečanje ◇
Erweiterung der Sperrstunde –
podaljšanje policijske ure
eine Erweiterung vornehmen –
razširiti

Erwerb m 1. delo, zaslužek
(*prislužek, pridobstvo)
(→ *Nebenerwerb*) 2. pridobivanje,
pridobitev (→ *Adelserwerb,*
Ländererwerb) ◇
selbständiger Erwerb – lastni
zaslužek (*samostalni zaslužek)

erwerben – 1. zaslužiti 2. pridobiti
(→ *Staatsbürgerrecht*) ◇

käuflich erwerben – kupiti

erwerben, sich – pridobiti si
(→ *Gunst, Verdienst, Wertschätzung*)

erwerbslos – brez zaslužka, brezposeln

Erwerbslosigkeit f brezposelnost

Erwerbssteuer f *pridobitni davek,
*davek od pridobička, *pridobnina
(→ *Personalsteuer*)

Erwerbstätigkeit f poklicna dejavnost

erwerbsunfähig – pridobitno
nezmožen

Erwerbsunfähigkeit f pridobitna
nezmožnost

Erwerbsunternehmung f pridobitno
podjetje

Erwerbsverhältnisse pl pridobitne
razmere

Erwerbung f 1. zaslužek
2. pridobivanje, pridobitev

erwidern – 1. odgovoriti (→ *Gruß*)
2. odpisati 3. vračati, vrniti (→ *Feuer*)

Erwiderung f 1. odgovor 2. pismeni
odgovor, odpis 3. vračanje ◇
In *Erwiderung Ihrer geehrten
Zuschrift ...* – Kot odgovor na Vaš
spoštovani dopis ... (vljudnostna
frazna na začetku uradnega dopisa)
In *Erwiderung des geschätzten
Schreibens ...* – Kot odgovor na
cenjeni dopis ... (vljudnostna fraza
na začetku uradnega dopisa)

erwiesen – dokazan

erwiesenermaßen – kot je dokazano

erwirken – doseči, pridobiti,
izposlovati

Erwirkung f dosega, pridobitev,
izposlovanje

erworben (→ *erwerben*)

erwünschlich – 1. zaželen 2. zaželeno

erwünscht (→ *erwünschlich*)

erwürgen – zadaviti

Erwürgte(r) m zadavljenec

Erz n ruda (→ *Eisenerz*) ◇
Erz fördern/gewinnen – kopati
rudo

erzählen – pripovedovati

Erzähler m pripovedovalec

Erzählung f 1. pripovedovanje
2. pripoved, zgodba

Erzämter pl dvorni uradi

Erzbau m 1. rudarstvo 2. rudnik

Erzbischof m nadškof

Erzbistum n nadškofija

Erzdiözese (→ *Erzbistum*)

erzeigen izkazati, izkazovati

erzeugen – 1. pridobivati, proizvajati
2. povzročati (→ *Blut*)
3. pridelovati 4. ustvarjati 5. spočeti ◇
ehelich erzeugt – v zakonu spočet,
zakonski

Erzeuger m 1. proizvajalec
(→ *Canditenerzeuger, Essigerzeuger,
Paramentenerzeuger, Parketterzeuger,
Sodawassererzeuger, Wäscherzeuger*)
2. roditelj (*rodnik), zarodnik,
spočetnik

Erzeugnis n 1. izdelek, proizvod
2. pridelek

Erzeugung f 1. pridobivanje,
proizvodnja 2. pridelovanje, gojenje ◇
Erzeugung von Feldfrüchten –
pridelovanje, gojenje poljščin

Erzfeind m smrtni sovražnik, zakleti
sovražnik (*poglavni sovražnik)

Erzhaus n vladarska hiša, cesarska hiša

Erzherzog m nadvojvoda

Erzherzogin f nadvojvodinja

Erzherzogtum n nadvojvodina

erziehen – vzgajati, vzgojiti

Erzieher m vzgojitelj (*odgojevalec)

Erziehung f vzgoja (*odgoja, izreja)

(→ *Leibeserziehung*) ◇

sittlich-religiöse Erziehung –
npravstveno-pobožna vzgoja

Erziehungsanstalt f vzgojni zavod
(*vzgojevališče, rejenišče, vzrejališče,
vzgajališče, vzrejevalnica,
odgojevalnica)

Erziehungsbeitrag m vzgojni prispevek
(*donesek za odgojo, odgojitveni
donesek, vzgojevalni donesek,
vzgojnina) (→ *Normal-Alter*)

Erziehungshaus (→ *Erziehungsanstalt*)

Erziehungswesen n vzgoja (sistem)

erzielen – 1. doseči, dobiti
(→ *Einigung, Einvernehmen,*
Erfolg, Verständigung) 2. pridelovati
(→ *Getreide*)

Erzland n dedna dežela

Erzpriester m višji duhovnik

Erzstift n stolni kapitelj

es sei denn – razen če

Esc-/esc- (→ *Esk-/esk-*)

Eschatokoll n zaključni del listine

E. Schein = Einlösungsschein

(→ *Einlösungsschein*)

Eselsbank f oslovska klop

Eskader f oddelek brodovja, eskadra,
eskadrilja

Eskadron f najmanjša enota konjenice
(100–150 mož), švadron (→ *Fahne*)

Eskalade f naskok na trdnjavo po
lestvah, eskalada

eskaladieren – naskočiti trdnjavo po
lestvah

Eskalation f stopnjevanje, naraščanje,
eskalacija

eskalieren – stopnjevati se, naraščati,
eskalirati

Eskamotage f čarovnija, rokohitrstvo,
sleparija

Eskamoteur m čarodej, rokohitrc, slepar

eskamotieren – začarati, preslepiti

Eskarpe f 1. oporni zid (*škarpa)

2. notranji zaklon pri utrdbah

Eskorte f oboroženo vojaško
spremstvo, eskorta

eskortieren – spremljati z vojaško
stražo, eskortirati

Eskortierung f spremljanje z vojaško
stražo (*sprevajanje), eskortiranje

eskurrieren – pomagati pri duhovnem
opravilu na podružnični cerkvi

Espektant m pripravnik, kandidat

Esplanade f ploščad, esplanada,
promenada

Esprit m 1. duh, espri 2. duhovitost,
domiselnost, espri

essen (aß, hat gegessen) – jesti
(→ *Abend, Mittag*)

Essen n jed, hrana ◇
das Essen bereiten – kuhati

essend – jedoč (→ *Pfand*)

Essenz f bistvo, esenca

Essig m kis, ocet (*jesih, vrisk)

Essigerzeuger m kisar, octar (*jesihar)

Essito-Zoll m izvozna carina

Eßlust f ješčost (*ješčnost)

Eßschale (→ *Menageschale*)

Eßware f jestvina (*jedivo, jestivo, jelo)

Eßzeug n jedilni pribor (*obedna priprava)

Estafette (→ *Stafette*)

Estimation f **1.** ocena, ocenitev
2. spoštovanje, estimacija

estimieren – **1.** oceniti **2.** ceniti, spoštovati

etablieren – ustanoviti, osnovati, namestiti, urediti, etablrati

etablieren, sich – uveljaviti se, etablrati se

Etablissement n **1.** ustanova, podjetje, trgovina (→ *Bade-Etablissement, Gewerbs-Etablissement, Industrie-Etablissement, Zweig-Etablissement*)
2. zabavišče, nočni lokal **3.** bordel ◇
industrielles Etablissement – industrijsko podjetje

Etage f nadstropje, etaža

Etagbett n pograd

Etappe f **1.** počitek, postaja, etapa
2. frontno zaledje

Etappendienst m vojaška služba v zaledju, zaledna služba

Etat m **1.** državni proračun
2. odobrena vsota **3.** stanje ◇
États généraux (→ *Generalstände*)

Etatberatung f proračunska razprava, proračunska debata

etatisieren – vključiti v državni proračun

Etatisierung f vključitev v državni proračun

Etatismus m razraščanje vpliva države, poseganje države v gospodarstvo in zasebnopravne razmere, etatizem

Etikett (→ *Etikette*)

Etikette f **1.** dvorni ali državni ceremonial, etiketa **2.** pravila o

vedenju v družbi, etiketa
3. navodilo za uporabo, etiketa

etliche – **1.** nekaj, nekoliko **2.** nekateri

etw. = etwaig (→ *etwaig*)

etw. = etwas (→ *etwas*)

etwa – **1.** približno **2.** na primer
3. mogoče **4.** včasih

etwaig – morebiten, eventualen

etwan (→ *etwa*)

etwas – nekaj

EU = Europäische Union f Evropska unija (→ *Montanunion*)

euch/Euch – vam/Vam

Eucharistie f evharistija
(→ *Sakrament/die heilige Eucharistie*)

euer, (eu(e)re (Euer, Eu(e)re) – vaš (vaša, vaše, vaši; Vaš, Vaša, Vaše, Vaši) ◇

Euere Majestät! – Vaše veličanstvo!
Euer Wohlgeboren! – Vaše blagorodje!

euererseits – **1.** z vajine strani, kar vaju zadeva **2.** z vaše strani, kar vas zadeva

Euphemismus m olupševanje (uporaba milejšega izraza namesto ostrega ali neprijetnega), evfemizem

euresgleichen – vam podobni

eurethalben – zaradi vas

euretwegen (→ *eurethalben*)

euretwillen (→ *eurethalben*)

eurige (der, die, das) – vajin, vaš

e. V. = eingetragener Verein m društvo, ki je vpisano v register društev

ev. = evangelisch (→ *evangelisch*)

Evakuierung f **1.** izpraznitev, odstranitev, evakuacija
2. deportacija (v nacionalsocialistični terminologiji se je za deportacijo uporabljal evfemizem »evakuacija«)

Evaluation f strokovna ocena, evalvacija
evaluieren – strokovno oceniti, evalvirati

evangelisch – evangeličanski
(→ *Kultus, Prädikant, Professor, Seniorat*)

Evangelische pl evangeličani (H 49)

Evangelist m apostol (*blagovestnik), evangelist

Evangelium n evangelij ◇
das Evangelium verkünden – oznanjati evangelij

Evasion f **1.** izgovor, umikanje, izogibanje **2.** dvoumnost, nejasnost, evazija

Eventualia (→ *Allfälliges*)

Eventualität f morebitnost, eventualnost

eventualiter (→ *eventuell*)

eventuell – **1.** morebiten, eventualen
2. mogoče

evgl. = **evangelisch** (→ *evangelisch*)

evident – očiten, razviden ◇
evident halten – voditi razvid, evidentirati

Evidenzhaltung f vodenje razvida, evidentiranje

Evidenzhaltungsstation f služba za vodenje razvida, evidenčna služba

Evidenz f **1.** razvid, seznam, evidenca
2. nadzor, evidenca ◇
in Evidenz führen/halten – voditi razvid, evidentirati, registrirati
in Evidenz stehen – biti razviden, biti evidentiran

Evidenzbehörde f razvidnostno oblastvo

Evidenzführung (→ *Evidenzhaltung*)

Evidenzhaltung (→ *Evidenzhaltung*)

Eviktion f odvzem posesti (v sodnem postopku)

evitieren – izgibati se, izogniti se

Evolution f **1.** razvoj, evolucija
2. premik (vojske)

evolviere – **1.** razvijati, razviti, evolvirati **2.** izvajati (vojaške) premike

evozieren – **1.** priklicati v spomin, obuditi, evocirati **2.** pozvati obtoženca (pred tuje ali višje sodišče), evocirati

E.W. = **Euer Wohlgeboren** –
Vaše blagorodje

Ew. = **Ehrwürden** (→ *Ehrwürden*)

ew. = **ehrwürdig** (→ *ehrwürdig*)

Ew. = **Euer/Eure** – Vaš, Vaše
(v naslovih) ◇
Ew. Majestät = Eure Majestät –
Vaše veličanstvo

EWG = **Europäische
Wirtschaftsgemeinschaft** f
Evropska gospodarska skupnost
(→ *Montanunion*)

ewig – večni
(→ *Heil, Licht, Ruhe, Wohl*)

Ewigkeit f večnost (→ *Gott*) ◇
in alle Ewigkeit – na vse veke
von Ewigkeit – od vekomaj
in die Ewigkeit gehen – oditi v
večno življenje

Ewigsatzung f večna zastava (V 240),
mrtva zastava (G II. 178)

ex- – bivši ...

Ex. = **Exemplar** (→ *Exemplar*)

Exactor *m sodin* (G II. 170)

Exagese *f* razlaga, tolmačenje, eksageza

Exaggeration *f* pretiravanje

exaggerieren – pretirati

exakt – točen, eksakten

Exaktheit *f* natančnost, eksaktnost

Exaltation *f* razburjenost,
razdraženost, eksaltacija

exaltiert – razburjen, razdražen

Examen *n* izpit, eksamen

Examinand *m* izpraševanec,
eksaminand

Examinator *m* 1. izpraševalec
2. zasliševalec, eksaminator

examinieren – 1. izpraševati
2. zasliševati, eksaminirati

examiert – (uradno) potrjen,
odobren (*pripoznan), preizkušen,
izprašan, aprobiran (*aprobovan)

Exasperation *f* 1. ogorčenje
2. razkazovanje obsojenca pred
ali po izvršitvi smrtne kazni
(»provociranje«)

exasperieren – ogorčiti

Exaudi – 7. velikonočna nedelja,
nedelja pred binkoši (6. nedelja po
veliki noči) (→ *Ostersonntag*)

Exc. = **Excellenz** (→ *Excellenz*)

Excedent *m* prestopnik, razgrajač,
ekscedent

excedieren – 1. pretirati, ekscedirati
2. razgrajati, ekscedirati

excedierend – razgrajaški

Excedierung *f* 1. pretiravanje
2. razgrajanje

excellent – odličen, izvrsten,
ekscelenten

Excellenz *f* prevzvišenost, visokost,
prevzvišeni gospod, ekscelenca
(med drugim naziv frankovskih
kraljev in nemških cesarjev, danes
še vedno v rabi npr. pri nagovoru za
veleposlanike) ◇
Se. Excellenz der Herr
Landespräsident Hein – Njegova
ekscelenca gospod deželni
predsednik Hein

excellieren – odlikovati se

Excentrizität *f* prenapetost, čudaštvo,
ekscentričnost

Exception *f* 1. izjema 2. ugovor

Excerpt *n* izpisek, izvleček, ekscerpt

excessiv – 1. nagnjen k izgredom,
razgrajaški (→ *Benehmen*)
2. pretiran, preobilan, čezmeren,
ekscesiven

Exceß *m* 1. izgred, razgrajanje, izpad,
eksces (→ *Raufexceß*)
2. nezmernost, pretiravanje, eksces

excidieren – izločiti, oddeliti

Excidierung *f* izločitev, oddelitev

excipieren – izvzeti

excl. = **exclusive** – razen, izvzemši

excludieren – izločiti, izključiti

Exclusion *f* izločitev, izključitev

Exklusivität *f* izključnost,
ekskluzivnost

Exkommunikation *f* izobčenje,
ekskomunikacija

exkommunizieren – izobčiti,
ekskomunicirati

excorporieren – izključiti,
ekskorporirati

Excremente *pl* iztrebki, ekstrementi

exculpieren – oprostiti krivde,
ekskulpirati

excurrando – izpostavljen
(→ *Excurrando-Station*)

Excurrando-Station f izpostavljena postaja (v krajih, kjer so krajevne razmere, zlasti v neugodnem letnem času, oteževale prihod učencev v osnovne šole, naj bi slednje ustanovile izpostavljene postaje (*ekspoziture ali izpostavljene štacije), kamor bi pomožni učitelji vsaj dvakrat tedensko hodili poučevat)

Excurrando-Unterricht m pouk na izpostavljeni postaji (*pouk na ekspozituri ali izpostavljeni štaciji)

Excurs m **1.** oddaljitev od glavne teme, razpravljanje o stranskih temah, ekskurz **2.** duhovno opravilo pri podružnični cerkvi

Excursion f **1.** izlet, ekskurzija
2. ogledni pohod

Execon. = **Execution** (→ *Execution*)

Execut m izvršenec (oseba, ki je podvržena izvršbi), eksekut

executieren – **1.** izvrševati, izvršiti
2. izterjati, zaseči, zarubiti **3.** izvršiti smrtno kazen, eksekutirati
4. izvajati (glasbeno delo)

Execution f **1.** izvršba, izvršitev (prisilna izvršba sodne ali upravne odločbe) (*sodno izvršilo)
2. izterjava, rubež, eksekucija
3. izvršitev smrtne kazni, eksekucija
4. izvedba (npr. gledališkega dela) ◇ bei Vermeidung der Execution – da bi se izognili izvršbi, da ne bi prišlo do izvršbe, v izogib izvršbi im Wege der politischen Execution einbringen – izterjati z rubežem (*izterjati po poti politične rubeži)

Executionsbehörde f izvršna oblastvo

Executionsmasse f izvršilna masa

Executionspeloton n usmrтитveni vod, eksekucijski vod

Executionssache f izvršilna zadeva (*izvršilna stvar, izvršilna reč), eksekutivna zadeva

Executionssistierung f ustavitev izvršbe (*vstavitev izvršila)

Executionsverfahren n izvršilni postopek (*izvršilno postopanje)

executiv – izvršen, izvršilen, eksekutiven (→ *executive*, *Feilbietung*, *Gewalt*, *Realitätenversteigerung*, *Veräußerung*, *Versteigerung*)

executive – **executive verkaufen** – prodati na izvršilni javni dražbi

Executive f **1.** izvršna oblast, izvršilna oblast, eksekutiva **2.** žandarmerija, policija, eksekutiva

Executivgewalt f izvršna oblast, izvršilna oblast, eksekutivna oblast, eksekutiva

Executivorgan n izvršni organ, izvršilni organ (*izpeljavni organ), eksekutivni organ

Executivrat m izvršni svet

Executor m **1.** izvršitelj (→ *Testamentsexecutor*), izterjevalec (→ *Steuerexecutor*), rubežnik, eksekutor **2.** usmrтитelj, eksekutor ◇ Executor des letzten Willens – izvršitelj poslednje volje

Exempel n **1.** primer **2.** svarilen zgled, opomin, eksempel **3.** spodbuden zgled, vzor ◇ zum Exempel – na primer ein Exempel statuieren – ustvariti svarilen zgled eine Probe aufs Exempel machen –

preveriti (če kaka trditev drži)
anderen mit einem Exempel
vorgehen – drugim služiti kot zgled
etwas zum Exempel nehmen –
navesti kot primer

Exemplar n **1.** primerek (*iztisek),
vzorec, eksemplar (→ *Freiexemplar*,
Gratisexemplar) **2.** zgled, vzor

exemplarisch – **1.** zgleden, vzoren
2. svarilen (→ *Strafè*)

exempt – oproščen (česa)

Exemption f izvzetje, oprostitev,
eksempcija

Exequien pl pogrebne slovesnosti

exequieren – **1.** izvrševati, izvršiti
2. izterjati, zaseči, zarubiti
3. izvajati (→ *Messe*)

exerzieren – **1.** vaditi, vežbati,
postrojovati, eksercirati (→ *Feuer*)
2. izvajati, izvrševati

Exerzierplatz m vojaško vežbališče
(*vadišče)

Exerzier-Reglement n vojaški
vadbeni predpisi (*soldaške vadne
sapovedi, vežbovnik)

Exerzitien pl vaje (→ *Exerzitium*) ◇
Exercitien zur Geistesversammlung
– duhovne vaje, eksercicije

Exerzitium n vaja, urjenje

Exheredation f razdedinjenje
(*razdedimba), eksheredacija

exheredieren – razdediniti,
eksheredirati

Exhibent m **1.** vložitelj, vlagatelj,
ekshibent **2.** razstavljalec

exhibieren – **1.** zapisati v vložno
knjigo, zapisati v vložni zapisnik,
ekshibirati (*ekshibovati)
2. predložiti, izročiti **3.** razstavlјati,
razkazovati, ekshibirati

Exhibitennummer f vložna številka,
opravilna številka

Exhibitenprotokoll n **1.** vložna
knjiga, vložni zapisnik **2.** vložišče
(urad)

Exhibit(um) n **1.** vloga, vložni spis
2. vložna knjiga, vložni zapisnik
3. vložišče (urad)

Exhortation f opomin

Exhorte f svarilna pridiga, ekshorta

exhortieren – opomniti

Exhumation f izkop trupla, ekshumacija

exhumieren – izkopati truplo,
ekshumirati

exigieren – zahtevati

Exil n izgon, izgnanstvo, pregnanstvo
(*prognanstvo), eksil

exilieren – izgnati, pregnati

Exilierte(r) m izgnanec, pregnanec

Existenz f obstanek, obstoj, eksistenca

existieren – obstajati, eksistirati

Exk-/exk- (glej tudi *Exc-/exc-*)

Exkammerierung f izločitev iz
cesarske posesti

Exkönig m bivši kralj (*razkralj)

exkurrendo (→ *excurrando*)

Exkurrendo- (→ *Excurrando-*)

Exllz. = Excellenz (→ *Excellenz*)

Exmatrikel f potrdilo o izpisu iz
univerze

Exmatrikulation f izbris iz seznama
slušateljev, eksmatrikulacija

Exodus m **1.** množična izselitev,
množični odhod, eksodus **2.** Druga
Mojzesova knjiga (Eksodus)

ex officio – po uradni dolžnosti,
uradno (*uradoma)

exoffo/ex offo (→ *ex officio*)

Exon. = Execution (→ *Execution*)

exorbitant – pretiran, čezmeren, izreden, ogromen

exorzieren – izganjati hudiča, izganjati hudobne duhove, eksorcirati

Exorzierung f izganjanje hudiča, izganjanje hudobnih duhov, eksorcizem

Exorzist m izganjalec hudiča, izganjalec hudobnih duhov, eksorcist

Exot(e) m **1.** posebnež **2.** človek, žival ali rastlina iz eksotičnih dežel

expandieren – širiti se, ekspandirati

Expansion f širjenje, ekspanzija

expansiv – ekspanziven

Expatriation f **1.** izgon **2.** odvzem državljanstva

expatriieren – **1.** izgnati **3.** odvzeti državljanstvo

Expectant m prosilec, kandidat

Expectanz f čakanje, pričakovanje, ekspektanca

expectieren – pričakovati, ekspektirati

Expedit (→ *Expeditor*)

Expeditin (→ *Expeditorin*)

expedieren – poslati, odpraviti, ekspedirati

Expedit n **1.** oddelek za razpošiljanje, odpravništvo, ekspedit **2.** razpošiljanje, odprava, ekspedit

Expeditur (→ *Expeditor*)

Expedition f **1.** znanstvena odprava, ekspedicija **2.** odpošiljalnica, odpravništvo, ekspedit **3.** vojaški pohod, ekspedicija (→ *Strafexpedition*) **4.** oglaševalski oddelek (časopisa) ◇

i.ö. Expedition der Wiener Hofkanzlei – notranjeavstrijsko odpravništvo dunajske dvorne pisarne (H 20)

Expeditor m odpravnik (*odpravitelj), ekspeditor

Expeditorin f odpravnica (*odpraviteljica), ekspeditorica

Expeditum n zbirka aktov notranjeavstrijske vlade

expellieren – izgnati

expendieren – izdati, plačati

Expensen pl izdatki, stroški, ekspenze

Experienz f izkušnja

Experiment n poskus, eksperiment

experimentieren – delati poskuse, eksperimentirati

Experte m izvedenec, ekspert

Expiration f **1.** potek (roka), ekspiracija **2.** izdihavanje, ekspiracija **3.** izdih, smrt

explicite – izrecno, eksplicite

Explication f razlaga, pojasnilo, eksplikacija

explizieren – razložiti, pojasniti, eksplicirati

explodieren – raztreščiti se, razpočiti se, eksplodirati

Exploitation f **1.** izkoriščanje, zlorabljanje, eksploatacija **2.** uporabljanje v gospodarske namene, eksploatacija

exploitieren – **1.** izkoriščati, zlorabljati, eksploatirati **2.** uporabljati v gospodarske namene, eksploatirati

Explosion f eksplozija

Exponent m **1.** uradnik v izpostavi (uradnik, ki deluje izven uradnega sedeža) **2.** (pooblaščen)

- predstavnik, poverjenik, eksponent
3. razstavljalec, eksponent
- exponieren** – **1.** izpostaviti, ogroziti, eksponirati **2.** prestaviti uradnika na delovno mesto izven uradnega sedeža
- Export** m izvoz, eksport
- Export-Bier** n eksportno pivo
- Exposé** n obrazložitev, poročilo, ekspozé
- Exposition** f **1.** razstava, ekspozicija **2.** razlaga, ekspozicija **3.** uvodni del literarnega dela
- Expositur** f izpostava, podružnica, ekspozitura ◊
Exposituren (Finanzprokurator) – ekspoziture (finančna prokuratura) (H 54)
Exposituren (Hafen- und Sanitätsverwaltung) – izpostave (pristaniška in pomorsko-zdravstvena uprava) (H 56)
- Expositorschule** f podružnična šola, ekspoziturna šola
- Expressbote** m hitri sel
- Expressbrief** m ekspresno pismo
- Expresse(r)** (→ *Expressbote*)
- Expresspost** f posebna pošta, izredna pošta
- exprimieren** – izraziti
- Expropriant** m razlastitelj
- Expropriat** m razlaščenec
- Expropriation** f razlastitev, eksproprijacija
- expropriieren** – razlastiti, eksproprijirati
- Extabulation** f izbris v zemljiški knjigi (zlasti izbris hipotek), ekstabulacija ◊
 Extabulation des Servitutes – izbris služnosti
- extabulieren** – izbrisati, ekstabulirati
- extemporieren** – ustvarjati (igrati, pisati, muzicirati) brez priprave, ekstemporirati
- extendieren** – razširiti, ekstendirati
- Extension** f razširitev
- Exterieur** n zunanji videz, zunanost, zunanjščina, eksterier
- Extermination** f **1.** pregon, izgon, eksterminacija **2.** iztrebljenje, eksterminacija
- extern** – tuj, zunanji, eksteren
- Externe(r)**¹ m zunanji učenec, zunanji dijak (dijak, ki ne biva v internatu)
- Externe(r)**² m tujec
- Externist** (→ *Externe/r¹*)
- Exterritorialität** f področje, ki ne pripada ozemlju kake države (ni podvrženo oblasti in zakonom neke države) (*izdeželnost), eksteritorialnost
- Extract** m **1.** izvleček, ekstrakt **2.** izpisek, ekstrakt (→ *Grundbuchsextract*)
- extradieren** : **1.** izročiti (komu kaj) **2.** izročiti (koga) tuji državi, ekstradirati
- extrahieren** – **1.** izpuliti, izdreti, ekstrahirati **2.** izpisati, izločiti, ekscerpirati
- Extrakt** (→ *Extract*)
- extraordinär** – izreden, ekstraordinaren
- Extraordinarium** n izredni znesek (davek, dajatev)
- Extrapost** f posebna pošta, izredna pošta

Extravaganz f posebnost, čudaštvo,
ekstravaganca

Extrazug m posebni vlak

extrem – 1. izreden, ekstremen

2. izredno, ekstremno

Exulant m 1. izgnanec, eksulant

2. izgnani protestant

Exz-/exz- (→ *Exc-/exc-*)

Exz. = Excellenz (→ *Excellenz*)

F

(glej tudi V)

f. = **folgende Seite** – naslednja stran

Fabel f **1.** basen **2.** bajka **3.** izmišljotina

Fabrik f tovarna (*tvornica, tovarnica), fabrika (→ *Leimfabrik, Maschinenfabrik, Papierfabrik, Pulverfabrik, Spinnfabrik, Tabakfabrik, Tuch-Fabrique, Zikorienfabrik, Zuckerfabrik, Zündhölzchenfabrik, Zündschwammfabrik*)

Fabrikant m **1.** tovarnar (*tovarničar, tvorničar), fabrikant **2.** izdelovalec

Fabrikat n izdelek, fabrikat

Fabrikation f izdelovanje, proizvodjanje, proizvodnja

Fabriksarbeiter m tovarniški delavec, delavec v fabriki

Fabriksarbeiterin f tovarniška delavka, delavka v fabriki

Fabriksbesitzer m tovarnar, fabrikant

Fabriksbetrieb m tovarniški obrat, fabriški obrat

Fabriks-Manipulation f obrtna proizvodnja

Fabrikspreis m tovarniška cena

Fabriksschmied m tovarniški kovač

Fabriksschule f tovarniška šola

fabrizieren – **1.** proizvodjati, izdelovati, fabricirati **2.** izmišljati si (laži), fabricirati (laži)

Façade f pročelje, fasada

Facchino m nosač, postrežček, težak, fakin

Fach n **1.** predal **2.** stroka, področje ◇
Er ist in seinem Fach gut bewandert.
– V svoji stroki je dobro podkovan.

Facharzt m zdravnik specialist

Fächer m pahljača

Fachgebühr f *predalnina (pristojbina za hrambo pisemskih pošiljk na poštah; plačevati so jo morali tisti podeželski prejemniki, katerim selski poštar ni dostavljal pošte)

Fachin (→ *Facchino*)

fachkundig – strokoven (*zveden), kompetenten (→ *Mann, Person*)

Fachlehrer m strokovni učitelj

fachlich – strokoven (→ *Befähigung*)

Fachmann m strokovnjak, izvedenec (*zvedenec)

Fachminister m resorni minister

Fachschule f strokovna šola (*strokovna učilnica) ◇

K. k. kunstgewerbliche

Fachschule in Laibach – C. kr.

umetno-obrtna strokovna

šola v Ljubljani (šola za oblikovanje lesa (Tagesschule für Holzbearbeitung), šola za umetno vezenje in čipkarstvo (Tagesschule für Kunststickerei und Spitzenarbeiten), javna risarska šola za mojstre in pomočnike (Offener Zeichensaal für Meister und Gehilfen), javna risarska šola za dame (Offener Zeichensaal für Damen))

K. k. Fachschule für

Spitzenklöppelei Idria – C. kr. strokovna šola za čipkarstvo Idrija

fächsen – žeti

Fächsung f žetev

Fachverein m strokovno društvo

Fachwerkbau m predalčna hiša (G I. 560)

facil – lahek

Facilett(lein) n robec za nos

Facilität f 1. olajšava, ugodnost

2. priljudnost

facilitieren – olajšati

Facit n seštevek, znesek

Fackel f bakla, plamenica

Fackelträger m baklonosec, baklač
(*bakljaš)

Fackelzug m sprevid z baklami,
baklada ◇
dem Jubilar eine Serenade und
einen Fackelzug darbringen –
prirediti slavljencu podoknico in
baklado

Façon f oblika, način, vzorec, kroj

Façon de parler f 1. način govorjenja

2. prazne besede

fad(e) – plehek, pust, neslan

Faden m 1. nit 2. platno, motvoz

3. seženj ◇

nach Strich und Faden – temeljito

fadenscheinig – 1. oguljen, odrgnjen

2. prozoren

fähig – sposoben, zmožen

(→ *dienstfähig, dienstunfähig, Zeuge*)

Fähigkeit f sposobnost, zmožnost

(→ *Bildungsfähigkeit,*
Dienstfähigkeit, Erb(s)fähigkeit,
Kontributionsfähigkeit,
Landtafelfähigkeit,
Leistungsfähigkeit,
Prozeßfähigkeit, Turnierfähigkeit,
Webrfähigkeit, Zahlungsfähigkeit,
Zeugungsfähigkeit,
Zurechnungsfähigkeit) ◇

die Fähigkeit besitzen – biti
sposoben

fahnden – iskati, izsledovati (storilca
kaznivega dejanja)

Fahndung f iskanje, izsledovanje
(storilca kaznivega dejanja)

Fahne f 1. zastava

(→ *Hakenkreuzfahne, Kirchenfahne,*
Kreuzfahne, Trauerfahne,
Zechfahne), prapor (*bandero)

2. stotnija ali švadron ◇

Enthüllung einer Fahne – razvitje
zastave, razvitje prapora
umflorierte Fahne – zastava z
žalnim trakom

weiße Fahne – bela zastava

(znak za vdajo)

eine Fahne aufpflanzen/aufhissen –
razviti zastavo, razobesiti zastavo
eine Fahne enthüllen – razviti

zastavo, razviti prapor

die Fahnen verlassen – pobegniti iz
vojske, dezertirati

etwas auf seine Fahne schreiben –

razglasiti (kaj) kot svoj program

die Fahnen auf Halbmast setzen

– spustiti zastave na pol droga (v

znamenje uradnega žalovanja)

zu den Fahnen rufen – poklicati

pod zastavo, vpoklicati (poklicati na
opravljanje vojaške dolžnosti)

zu der Fahne schwören – priseči na

zastavo (vojaška prisega)

(*k banderu priseči)

Recruten auf die Fahne vereidigen

– priseči rekrute na zastavo

Fahneneid m prisega na zastavo

(vojaška prisega) ◇

den Fahneneid ablegen/leisten –

priseči na zastavo (vojaška prisega)

(*k banderu priseči)

Fahnenentwicklung – feierliche

Fahnenentwicklung – svečano

razvitje zastave

Fahnenfest n svečanost ob razvitju

zastave

Fahnenflucht f pobeg iz vojske, dezertstvo

fahnenflüchtig – ubežniški, dezerterski ◊
fahnenflüchtig werden – pobegniti iz vojske, dezertirati

Fahnenflüchtige(r) m vojaški ubežnik, dezertar

Fahnenlehen (→ *Fahnleben*)

Fahnenmutter f botra zastave (*kuma zastave, kumica zastave, zastavska kuma)

Fahnenpatin (→ *Fahnenmutter*)

Fahnschmied m podkovski kovač pri konjeniški enoti

Fahnschwur (→ *Fahneneid*)

Fahnenträger m zastavonoša (*zastavonosec), praporščak

Fahnenweihe f blagoslovitev zastave (*blagoslovljenje zastave)

Fahnlehen n praporni fevd, *fevd* zastave (V 129)

Fähnlein n vojaška enota (300 vojakov)

Fähnrich m praporščak, zastavnik (*bandernik) (→ *Seefähnrich*)

Fahnschmied (→ *Fahnschmied*)

Fahrbahn f vozni pas (*cestni tir)

Fahrbillet (→ *Fahrkarte*)

Fahrbollette f vozni list (potrdilo za opravljanje prevozniške obrti) (→ *Fiaker*)

Fahrbotenpost f vozna pošta

Fahrbrücke f most za vozni promet

Fähre f 1. brod 2. trajekt

fahren (fuhr, ist/hat gefahren) –
1. peljati se, voziti (→ *Schritt*)
2. peljati (koga), voziti (koga)

fahrend – 1. potujoč (→ *Volk*)
2. premičen (→ *Gut, Habe*)

Fahrende pl potujoči godci, vagabundi, čarovniki, berači itd. v srednjem veku

Fahrer m voznik, vozač (→ *Bergfahrer, Pilgerfahrer, Vergnügungsfahrer*)

Fahrgast m potnik (s kočijo) (*voženec)

Fährgeld n 1. brodnina 2. voznina (*vozarina)

Fahrgelegenheit f voz, vožnja

Fahrgeschwindigkeit f vozna hitrost

Fahrgut (→ *Fahrnis*)

Fahrkanonier m *vozni topničar (→ *Artillerie/fahrende Artillerie*)

Fahrkarte f vozovnica (*vozni listek, vožni listek, voznica)

Fahrküche f mobilna vojaška kuhinja

fahrlässig – malomaren (→ *Tötung*)

Fahrlässigkeit f malomarnost

fährlich – nevaren

Fährlichkeit f nevarnost

Fährmann m brodnik

Fahrnis f premično premoženje, premičnina
tote und lebende Fahrnisse – mrtve in žive premičnine

Fahrnisse-Versteigerung f izvršilna dražba premičnin (*izvršilna dražba premakljivega blaga)

Fahrordnung f vozni red

Fahrpark (→ *Fuhrpark*)

Fahrpost f vozna pošta (*poštni pot z vozom)

Fahrpostsendung f pošiljka po vozni pošti (*poslatev po vožnji pošti, pošiljatev po pošti)

Fahrpostverkehr m vozno-poštni promet

Fahrpreis m vozna (za ljudi)

Fahrpreisbegünstigung f znižana vozovnica (*znižana vozna cena)

Fahrrad n vozno kolo

Fahrschein vozovnica (*vozni listek) ◇
den Fahrschein decoupieren –
preluknjati vozovnico

Fahrsendung (→ *Fahrpostsendung*)

Fahrstraße f vozna cesta

Fahrt f **1.** voznja (→ *Relaisfahrt, Streckenfahrt, Zeitfahrt*)
2. potovanje, pot, pohod
(→ *Bergfahrt, KirCHFahrt, Kreuzfahrt, Pilgerfahrt, Romfahrt, Tagfahrt*) ◇
Fahrten nach der Zeit – voznje po času (prevoz s kočijo) (→ *Zeitfahrt*)
Fahrten nach der Entfernung – voznje po daljavi (prevoz s kočijo) (→ *Streckenfahrt*)
in Fahrt geraten/kommen – zagreti se, razživeti se

Fahrtgebühr f vozna

Fahrttaxe f pristojbina za prevoz

Fahrverbot n vozna prepoved

Fahrwasser – in seinem/im richtigen
Fahrwasser sein – biti v svojem elementu

Fahrweg m vozna pot, kolovoz

Fahrzeug n vozilo

Faiseur m **1.** izvajalec **2.** povzročitelj

Fait accompli n izvršeno dejstvo

Fakin (→ *Facchino*)

Faksimile n faksimile

Faktion f upor, punt

Faktionist m upornik, puntar

faktisch – dejanski, faktičen

Faktor m **1.** dejavnik, faktor
2. spremljevalec blaga, faktor
3. poslovodja (*upravitelj, opravnik), faktor

Faktorei f poslovodstvo
(*upravnica, opravilnica)

Faktorie (→ *Faktorei*)

Faktotum n sluga, pomočnik, oseba, ki opravlja vse posle za koga, desna roka, faktotum

Faktum n **1.** dejstvo, fakt **2.** resnica, fakt

Fakultät f **1.** fakulteta **2.** sposobnost, zmožnost ◇
juridische Fakultät – pravna fakulteta (*pravoslovna fakulteta)
philosophische Fakultät – filozofska fakulteta (*modroslovna fakulteta)
theologische Fakultät – teološka fakulteta (*bogoslavna fakulteta)

Falcidia f odbitek

Falkaune f lahki top

Falke m sokol

Falkenier m sokolar

Falkenjagd f sokolarjenje

Falkenott (→ *Falkaune*)

Falkneri (→ *Falkenjagd*)

Fall m **1.** *umrščina* (G II. 309) (→ *Todfall*) **2.** padec, strmec
3. primer (*primerljaj, primerlej) (→ *Betretungsfall, Entdeckungsfall, Nichteinbringungsfall, Präzedenzfall, Schadenfall, Überzeugungsfall, Unterlassungsfall, Verarmungsfall, Verhinderungsfall, Verweigerungsfall, Vorfindungsfall, Weigerungsfall*)
4. zadeva **5.** sklon ◇
auf alle Fälle – na vsak način

auf jeden Fall – v vsakem primeru
 auf keinen Fall – v nobenem primeru
 auf den Fall, daß .../im Falle, daß ... – v primeru, da ...
 in anderem Falle – v nasprotnem primeru
 in jedem Fall – v vsakem primeru
 im äußersten Fall – v skrajnem primeru
 in dringenden Fällen – v nujnih primerih (*v silnih primerih)
 widrigen Falles – v nasprotnem primeru
 nach dem Fall Trojas – po padcu Troje
 Damit ist der Fall ausgestanden. – S tem je primer končan.
 zu Fall bringen – 1. zavzeti (trdnjavo, tabor) 2. onečastiti, zapeljati, oskruniti (žensko)
 zu Fall kommen – 1. biti odstavljen, izgubiti položaj 2. biti zapeljana, zgubiti devištvo

Fallbeil n giljotina

Fallbrücke f dvižni most

Falle f past ◇

in die Falle gehen – ujeti se v past
 jmdn. in eine Falle locken – zvabiti (koga) na limanice

fallen (fiel, ist gefallen) – 1. pasti (→ *angelegen*, *Gewicht*, *Konkurs*, *Last*, *Ohnmacht*, *Rücken*, *ungelegen*, *Ungnade*) 2. pasti v boju 3. pripasti ◇

etwas fallen lassen – 1. odvreči (→ *Maske*) 2. opustiti

fällen – 1. izreči (→ *Entscheidung*, *Urteil*)
 2. podirati (→ *Baum*), podreti
 3. naperiti (→ *Bajonett*)

Fallfrist f končni rok, neodložljivi rok (*zapadli rok), prekluzivni rok

Fallgatter n dvižna vrata

Fallholz n dračje, suhe veje

fallieren – 1. propasti, priti na boben, bankrotirati 2. ponesrečiti se

fällig – dospel, zapadel

Fälligkeit f dospelost, zapadlost

Falliment n 1. gospodarski polom, bankrot (*kant, faliment) 2. plačilna nesposobnost

Fallit m bankrot (*kant)

Fallot m lopov, slepar

falls – če

Fallschirm m padalo

Fallschirmjäger m padalec

Fallsucht f padavica, božjast, epilepsija

Fällung f 1. izrek, izrekanje, sprejem
 2. sečnja (lesa) ◇

Fällung der Entscheidung – sprejem odločitve

Fällung des Erkenntnisses – izrek

razsodbe, razsoja

Fällung des Urteils – izrek sodbe

Falsa (→ *Falsum*)

falsch – 1. napačen 2. lažen (→ *Zeuge*), ponarejen (→ *Münzung*)
 3. nepristen, umeten (→ *Zahn*)

Falsch m zvijača, prevara, goljufija ◇
 ohne Falsch – 1. brez zvijače (prevare, goljufije) 2. odkritosrčen
 Falsch begehen – prevarati, ogoljufati

fälschen – ponarediti, falzificirati (→ *Geld*, *Urkunde*)

Fälscher m ponarejevalec

falschgesinnt – hinavski, zvit

falschgläubig – krivoveren

Falschmünzer m ponarejevalec denarja

Falschmünzerei f ponarejanje denarja

Falschschwörer m krivoprišežnik

Falschspieler m goljufivi igralec

Fälschung f ponarejanje, falzificiranje (→ *Münzfälschung*, *Urkundenfälschung*) ◇

Warnung vor Fälschung und Nachahmung – svarilo pred ponarejanjem in prenarejanjem

Falsifikat n ponaredek, falzifikat

falsifizieren – ponarejati, ponarediti (→ *Geld*, *Urkunde*)

Falsum n 1. ponaredek 2. lažna listina

Fama f govornice, glas

Familiarität f zaupnost, familiarnost

Familie f 1. družina (tudi družina skupaj s služinčadjo oz. posli), rodbina (*rodovina), rod 2. pleme ◇ Heilige Familie – sveta Družina ein Mädchen (Fräulein) aus einer besseren (guten, soliden) Familie – dekle (gospodična) iz boljše (dobre, solidne) družine, od dobrih staršev

Familien-Abend m družinski večer (zabavne družinske večere so prirejale društva za svoje člane in njihove rodbine) (*družbinski večer, rodbinski večer)

Familienauskunftsbogen m družinska naznanilna pola (*družinska razkaznica, rodovinska dopovednica)

Familiendokumente pl rodbinske listine (krstni list, poročni list ...)

Familienerhalter m vzdrževatelj družine (*preživljatelj družine)

Familienglied n družinski član (*ud rodovine)

Familiengrab n družinski grob (*rodbinska gomila)

Familienhaupt n družinski poglavar (*družinski oblastnik), starešina družine

Familienmutter f rodbinska mati

Familienname m priimek (*rodbinsko ime, obiteljsko ime)

Familienoberhaupt (→ *Familienhaupt*)

Familienstand m rodbinski stan (ob popisu prebivalstva leta 1910 je rubrika 'rodbinski stan' vsebovala vprašanje, »ali je oseba samska (neoženjena), oženjena, ovdovela, sodno ločena, ali je zakon zakonito razdružen, poslednje samo pri nekatoličanih (ob ledig oder verheiratet, verwitwet, gerichtlich geschieden oder ob die Ehe durch Trennung gesetzlich aufgelöst ist, letzteres nur bei den Nichtkatholiken)«)

Familienvater m rodbinski oče

Familienverhältnisse pl družinske razmere, rodbinske razmere

Familienzerwürfnisse pl družinski prepiri

famos – 1. slovit, znamenit, famozen 2. zloglasen, razvpit, famozen

Fanal n 1. svetlobni znak 2. svetilnik 3. signal (odločilno dejanje, ki uvaja širše družbenopolitične dogodke)

Fang m 1. lov, ulov 2. plen 3. krempelj

Fangeisen n past (za živali)

fangen (fng, hat gefangen) – ujeti, loviti, prijeti (→ *Feuer*)

Fanggeld n lovnina, lovščina

Farbe f barva (*farba) ◇

Farbe bekennen – pokazati svojo pravo barvo, jasno izraziti svoje mnenje

- die Farbe wechseln – prebledeti
die Farben wechseln – menjati
barve, spreminjati svoje (politično)
prepričanje
etwas in rosigen Farben malen –
opisovati (kaj) v rožnatih barvah,
olepševati (kaj)
etwas schwarz in schwarz/in den
schwärzesten Farben malen/
darstellen/schildern – opisovati
(kaj) s črnimi barvami
- färbeln** – pobarvati, barvati (*farbati)
- Färber** m barvar (→ *Rauh färber*,
Schönfärber, *Schwarzfärber*)
- Färberei** f barvarna
- Farn** m praprot
- Farnkraut** n praprotina (→ *Farn*)
- Faschine** f butara, protje, fašina
- Faschinemesser** n kosir (nož z
zaukrivljenim rezilom, zlasti za
obrezovanje trt)
- Fasching** m **1.** pust **2.** pustovanje
- Fasching-Begraben** n pokopavanje
pusta
- Faschings-Kneipe** f pustna zabava
- Faschingskrapfen** m pustni krof
- Faschingsunterhaltung** f pustna
zabava
- Fasching-Verbrennen** n zažiganje
pusta
- Faschismus** m fašizem
- Faschist** m fašist
- Fasel** m/f pleme, rod ◇
zur Fasel füttern – rediti za pleme
- faselbar** – primeren za pleme,
plemenski
- Faß** n sod (tudi stara avstrijska votla
mera: 1 sod vina = 10 dunajskih
veder (Wiener Eimer)) (→ *Eimer*,
Packfaß, *Rauchfaß*, *Weinfaß*)
- Faßbier** n točeno pivo
- Faßbinder** m sodar
- Fassel** n sodček
- Fassel-System** n sistem s sodčki
(sistem zbiranja hišnih odplak
v sodčke, ki so ga v Ljubljani
postopoma začeli uvajati v
šestdesetih letih 19. stoletja
po vzoru graškega župana
Sailerja; istočasno naj bi zaprli
kanalizacijske kanale, ki so se
stekali v Ljubljano)
- fassen** – **1.** prijeti, zgrabiti **2.** držati,
vsebovati **3.** razumeti **4.** prevzeti
(živež), oskrbovati se (z živežem)
(→ *Auge*, *Entschluß*, *Fuß*, *Haß*,
Liebe, *Mut*, *Posto*, *Proviant*,
Stellung, *Vertrauen*, *Wort*, *Wurzel*)
- fassen, sich** – obvladati se, umiriti se
- Fassion** f napoved premoženja oz.
dohodkov (v davčne namene)
(*izpovest), fasija
- fassionieren** – napovedati premoženje
oz. dohodke (v davčne namene)
- Fassionseinbringung** f vložitev
napovedi davka
- Fassl** (→ *Fassel*)
- Fäßler** (→ *Faßbinder*)
- faßlich** – razumljiv (*umljiv)
- Fassung** f **1.** prijetje, zajetje **2.** okvir,
okov **3.** prisebnost, mirnost
4. različica, verzija (→ *Neufassung*,
Schlussfassung) **5.** besedilo **6.** nabava
(živeža), oskrba (z živežem) ◇
Fassung eines Beschlusses –
sprejetje sklepa (→ *Beschlußfassung*)
Fassung des Biers – polnjenje piva
(v sode)

Fassung eines Entschlusses – sprejetje odločitve

Fassung des Gesetzes – besedilo zakona

in kurzer Fassung – strnjeno
die Fassung bewahren/wahren – ohraniti prisebnost

aus der Fassung bringen – zbegati, zmesi, spraviti iz ravnotežja

aus der Fassung kommen – zbegati se, zmesi se

Fassungsgabe (→ *Fassungskraft*)

Fassungskraft f razumska sposobnost, umska sposobnost, dojemljivost (*razumnost, zapopadnost)

Fassungsraum m prostornina (*objemni prostor), kapaciteta (→ *Sitzplatz*, *Stehplatz*) ◇

Fassungsraum für bleibende und vorübergehende Militäreinquartierung – nastanjevalni prostor za trajno in prehodno vojaško nastanjevanje

Faßwein m vino iz soda, točeno vino

fast – skoraj, blizu, malone

Faste f postni čas, post ◇
in der Faste – v postnem času
zwei Jahre schweren Kerkers mit einer Faste monatlich – dve let ječe z enim postom mesečno (kazen)

Fasten¹ pl **1.** postni čas, post (→ *Mittfasten*, *Quatemberfasten*)
2. stradanje (→ *Strafe/Verschärfung der Strafe*) ◇

in den Fasten – v postnem času

Fasten² pl starorimski letopisi, fasti

Fastenprediger m postni pridigar

Fastenpredigt f postna pridiga

Fastensonntag m postna nedelja ◇
1. Fastensonntag – 1. postna nedelja (pepelnična nedelja) (*Invocavit/Invocavit*)

2. Fastensonntag – 2. postna nedelja (kvatrna nedelja) (*Reminiscere*)

3. Fastensonntag – 3. postna nedelja (*Oculi*)

4. Fastensonntag (*Rosensonntag*) – 4. postna nedelja (sredipostna nedelja) (*Laetare/Lätare*)

5. Fastensonntag (*Passionssonntag*) – 5. postna nedelja (tiha nedelja, »črna nedelja«) (*Judica*)

6. Fastensonntag (*Palmsonntag*) – 6. postna nedelja (nedelja pred veliko nočjo, cvetna nedelja) (*Palmarum/Dominica in palmis*)

Fastenzeit (→ *Fasten*¹)

Fastnacht f pust

Fastwoche f postni teden

Faszikel n sveženj uradnih spisov, fascikel

fatal – **1.** neogiben, neizbežen, fatalen
2. usoden, poguben, fatalen

Fatalismus m **1.** nauk o neizbežnosti usode, fatalizem **2.** vdanost v usodo, fatalizem

fatieren – navesti premoženje oz. dohodke (v davčne namene), oddati davčno napoved, fatirati

Fatierung f davčna napoved

fatigant – utrudljiv, težaven, nadležen

fatigieren – utrujati, nadlegovati

Fatig(u)en pl težavnosti, nadloge

fatikant (→ *fatigant*)

Fatschbett n povijalna postelja (za dojenčka)

Fatsche f povoj (za dojenčka)

faul – **1.** gnil (→ *Kompromiß*), preperel, trhel **2.** len

Faulfieber n zastrupitev krvi (septična infekcija) (*gnjila vročica, gnjilica) (*febris putrida*)

Faulkrankheit (→ *Faulfieber*)

Faust f pest (tudi stara avstrijska dolžinska mera: 1 pest = 4 cole/palci = 10,53 cm) ◇

auf eigene Faust – na lastno pest
mit eiserner Faust – z jekleno pestjo (z nasiljem)

Ein vierjähriges Pferd, 15½ Faust hoch, ist zu verkaufen. – Prodajamo štiriletnega 15½ pesti visokega konja. (časopisni oglas)
die Fäuste ballen – stiskati pesti

Fäustchen – sich ins Fäustchen lachen – škodoželjno se smejati

Faustgefecht n boj s pestmi, tepež, pretep

fäustig – 13-fäustige Stute – 13 pesti visoka kobila (→ *Faust*)

Faustkampf (→ *Faustgefecht*)

Faustkolben m gorjača, mahavnik, buzdovan (kiju podobno leseno ali metalno orožje)

Fäustling m 1. palčnik (rokavica)
2. gorjača, mahavnik, buzdovan (→ *Faustkolben*)

Faustpfand n ročna zastava (zastava premičnine)

Faustrecht n »pravica pesti«, pravica močnejšega

Faustregel f zlato pravilo

Faustriemen (→ *Porteepée*)

Faustschlag m udarec s pestjo

Fauxpas m dejanje, ki je v nasprotju z veljavnimi normami, faux pas

Faveur f ugodnost, naklonjenost

f. b. = fürstbischöflich
(→ *fürstbischöflich*)

FDGB = Freier Deutscher Gewerkschaftsbund m Svobodna nemška sindikalna zveza (NDR)

FDJ = Freie Deutsche Jugend f Svobodna nemška mladina (mladinska organizacija v NDR)

FDJler m pripadnik mladinske organizacije v NDR (→ *FDJ*)

fdl. = feindlich (→ *feindlich*)

FDP = Freie Demokratische Partei (Deutschlands) f Svobodna demokratska stranka (Nemčije)

f. d. R. = für die Richtigkeit – za pravilnost prepisa jamči ...

f. d. R. A. = für die Richtigkeit der Abschrift – za pravilnost prepisa jamči ...

Feber (→ *Februar*)

febrilisch (→ *fiebrhaft*)

Februar m februar, svečan

Februarpatent 1861 n februarski patent 1861 (H 51, 53)

fechsen (→ *fächsen*)

Fechsung (→ *Fächsung*)

Fechtart f način bojevanja (*način bojevanja)
zerstreute Fechtart – *raztreseno bojevanje

Fechtbruder m berač

fechten – 1. boriti se (*fehtati), mečevati se, sabljati 2. beračiti (*fehtati)

Fechtlehrer m učitelj borilnih veščin ◇
landschaftliche Fechtlehrer – deželanski učitelji borilnih veščin (H 23)

Fechtmeister m učitelj mečevanja

fecund – rodoviten

fecundieren – oploditi

Fede f kužna feda

Feder f 1. pero (→ *Füllfeder*)
2. peresnik ◇

aus der Feder – izpod peresa
 Federn lassen (müssen) – utrpeti
 škodo, utrpeti izgube
 jmdm. etwas in die Feder diktieren –
 narekovati (komu kaj)
 etwas in die Feder geben/sagen –
 izjaviti (kaj), navesti (kaj) (pod
 prisego)
 zur Feder greifen – prijeti za pero,
 začeti pisati

Federbett n perjanica

Federbusch m čop, perjanica

Federhalter m peresnik
 (*peresni ročnik)

Federkrieg m peresni boj, literarni boj

Federlesen – ohne viel Federlesens –
 po hitrem postopku, na hitro

Federmatratze f vzmetnica

Federvieh n perutnina, perjad

Federwaage f vzmetna tehtnica

Fee f vila

Fegefeuer n vice, purgatorij

Fehde f spor, prepir, *fajda* (V 131)

Fehdebrief m (pisni) poziv na boj

Fehdehandschuh – den

**Fehdehandschuh aufnehmen/
 aufheben** – dvigniti vrženo
 rokavico, sprejeti izziv na dvoboj

Fehdehandschuh – jmdm. den

**Fehdehandschuh hinwerfen/ins
 Gesicht schleudern/werfen** –
 vreči (komu) rokavico, izzvati
 (koga) na dvoboj

Fehlanzeige f lažna prijava

fehlbar – zmotljiv

Fehlbarkeit f zmotljivost

Fehlbetrag m primanjkljaj, deficit

fehlen – 1. primanjkovati 2. biti
 odsoten, manjkati 3. pogrešati
 4. grešiti, pregrešiti se 5. zgrešiti,
 spodleteti 6. zmotiti se, motiti se

Fehlen n 1. pomanjkanje 2. odsotnost

Fehlentscheidung f napačna odločitev

Fehler m 1. napaka, zmota (*pogrešek)
 2. greh, pregrešek

Fehlgeburt f splav ◇
 eine Fehlgeburt tun – splaviti
 (*mertvo spoviti, splav storiti)

Fehlgriff m napaka, zmota
 einen Fehlgriff tun – storiti napako

Fehljahr n slaba letina

Fehlschlag m udarec v prazno,
 neuspeh

fehlschlagen – spodleteti

Fehltritt m 1. prekršek (*pregreh)
 2. spodrsljaj (*spotikljaj)

Fehlurteil n napačna sodba

Feier f praznovanje, slovesnost,
 slavje, proslava (→ *Bestandsfeier*,
Christbaumfeier, *Eröffnungsfeier*,
Festfeier, *Geburts(tags)feier*,
Gedächtnisfeier, *Gedenkfeier*,
Gründungsfeier, *Jahrwendfeier*,
Jubelfeier, *Martinifeier*, *Sekulärfeier*,
Sonnenwendfeier, *Sylvesterfeier*,
Totenfeier, *Trauerfeier*,
Weihnachtsfeier, *Zentenarfeier*)

Feierabend m konec delovnega dne,
 konec delavnika (*delopust)

feierlich – 1. svečan (→ *Seelenamt*)
 2. svečano (→ *Weise*)

Feierlichkeit f svečanost
 (→ *Friedensfeierlichkeiten*)

feiern – 1. praznovati (→ *Bestehen*,
Geburtstag) 2. slaviti 3. biti brez
 dela 4. počivati ◇

feiernde Gesellen – obrtniški pomočniki brez dela

Feiertag m praznični dan, praznik ◇
Heiligung der Sonn- und Feiertage
– svetost nedelj in praznikov
dispensierter Feiertag – dela prost dan
gebotener/strenger Feiertag – zapovedani praznik

Feierung f praznovanje, obhajanje
feige – strahopeten

Feige f smokva, figa ◇
jmdm. Feigen weisen/zeigen – pokazati (komu) figo

Feigheit f strahopetnost

Feigling m strahopetec

feil – naprodaj

feilbar – prodajen (→ *Ware*)

feilbieten – prodajati

Feilbietung f 1. prodaja 2. dražba (→ *Liegenschaftsfeilbietung*) ◇
Reassumierung executiver Feilbietung – ponovitev izvršilne prodaje, ponovitev dražbe
executive öffentliche Feilbietung – izvršilna javna dražba (*eksekucijna očitna dražba), licitacija
freiwillige Feilbietung – prostovoljna dražba
Übertragung executiver Feilbietung – preložitve izvršilne prodaje

Feilbietungsedikt n dražbeni oklic

Feilbietungs-Tagsatzung f narok za dražbo, dražbeni dan

feilhalten (→ *feilbieten*)

Feilhauer m pilar

Feilschaft f 1. blago (za prodajo) 2. trgovanje (*kupčevanje), prodajanje, kupovanje, barantanje (*baratanje, pogaja)

feilschen – trgovati (*kupčevati), prodajati, kupovati, barantati (*barantati, pogajati)

Feilschen n trgovanje (*kupčevanje), prodajanje, kupovanje, barantanje (*baratanje, pogaja)

Feilscher m trgovec (*kupčevavec), prodajalec, kupec, barantač (*baratač, pogajač)

Feind m sovražnik (→ *Erbfeind*, *Erzfeind*, *Menschenfeind*, *Volksfeind*) ◇
die äußeren und die inneren Feinde – zunanji in notranji sovražniki
abgesagter Feind – zakleti sovražnik
böser Feind – vrag, hudič, zlodej
vor dem Feind – v boju
die vor dem Feind gefallenen Soldaten – v boju s sovražnikom padli vojaki
ein geschworener Feind – zakleti sovražnik
den Feind abschlagen/abweisen/werfen – odbiti sovražnika (*vreči nazaj sovražnika)
den Feind mit Ungestüm angreifen – silovito napasti sovražnika
den Feind bezwingen – premagati sovražnika
den Feind putzen – natepsti sovražnika
den Feind in die Flucht bringen/jagen/schlagen – pognati sovražnika v beg (*zapoditi sovražnika v beg)
zum Feinde übergehen – prebegniti, dezertirati

Feindeshand – in die Feindeshand fallen – pasti v sovražnikove roke

Feindesnähe f bližina sovražnika

Feindherrschaft f tuja vladavina

feindlich – sovražen (→ *absagen, gesinnt, Lager, Vorstoß, Widerstand*)

feindselig – sovražen

Feindseligkeit f sovražnost ◇
der Ausbruch der Feindseligkeiten
– izbruh sovražnosti
die Feindseligkeiten einstellen –
prenehati s sovražnostmi
die Feindseligkeiten eröffnen –
začeti s sovražnostmi

Feindstaat m sovražna država

Feingehalt m odstotek čistega zlata ali srebra v kovancu

Feingewicht (→ *Feingehalt*)

Feinheit f **1.** tenkost, drobnost, nežnost **2.** omikanost, uglajenost **3.** ostrina, bistrina **4.** čistost (npr. zlata)

fekund (→ *fecund*)

fekundieren (→ *fecundieren*)

Feld n **1.** polje, njiva (→ *Baufeld, Fruchtfeld, Getreidefeld, Sommerfeld, Stoppelfeld, Trieschfelder, Winterfeld*)

2. bojno polje, bojišče, boj, fronta (→ *Gefechtsfeld, Schlachtfeld, Waffenfeld*) **3.** območje

(→ *Gräberfeld, Grubenfeld, Trümmerfeld, Urnenfeld*)

4. strokovno področje, znanstveno področje ◇

ein kurzes Feld – majhno polje

das Feld gewinnen – zmagati

jmdn. aus dem Feld schlagen – premagati (koga)

für jmdn./etwas zu Felde ziehen – boriti se za (koga/kaj)

gegen jmdn./etwas zu Felde ziehen – boriti se proti (komu/čemu)

etwas ins Feld führen – navajati (kaj) kot argument

ins Feld rücken – kreniti v boj

im Feld stehen – boriti se

das Heer (die Truppen) ins Feld stellen – zbrati vojsko (čete) za boj

Feldarbeiten pl poljska dela

Feldarbeiter m poljski delavec

Feldartillerie f poljsko topništvo

Feldarzt m vojaški zdravnik

Feldbahn f ozkotirna železniška proga

Feldbau m kmetijstvo (*ratarstvo), poljedelstvo

Feldbinde f bojni pas

Feldbluse f vojaški suknjič

Felddienst m **1.** tlaka **2.** vojaška služba

sich zum Felddienst enrollieren – stopiti v vojaško službo

Feldflasche f čutara

Feldflucht f pobeg iz vojske, dezerterstvo

Feldflüchtling m vojaški begunec, dezertter ◇

abtrünnige und leichtfertige

Feldflüchtlinge – nezvesti in nepremišljeni vojaški begunci

Feldfrevel n poljsko hudodelstvo

(poškodovanje poljščin)

(*poljska okvarba, poljska škoda)

Feldfrucht f **1.** poljski pridelek,

poljščina **2.** žito ◇

Erzeugung von Feldfrüchten

– pridelovanje poljščin, gojenje poljščin

Feldgendarmarie f vojaško orožništvo

(med prvo svetovno vojno)

Feldgeräte pl poljedelsko orodje

- Feldgraswirtschaft** *f* ledinsko (»prašno«) poljedelstvo (G Ī. 227)
- feldgrau** – siv (siva barva uniform nemških vojakov v prvi in drugi svetovni vojni)
- Feldgraue(r)** m nemški vojak (→ *feldgrau*)
- Feldgut** n poljščina
- Feldhaubitze** *f* poljska havbica
- Feldheer** n vojska na fronti
- Feldherr** m vojskovodja
- Feldhüter** m poljski čuvaj
- Feldjagd** *f* poljski lov (poljski lov so občine dajale v zakup na javni dražbi)
- Feldjäger** m poljski lovec
- Feldjägerbataillon** n bataljon poljskih lovcev
- Feldkanone** *f* poljski top
- Feldkanonenregiment** n polk poljskega topništva
- Feldkappe** (→ *Käppi*)
- Feldküche** *f* poljska kuhinja
- Feldkurat** m vojaški duhovnik, vojaški kurat
- Feldlager** n vojaško taborišče
- Feldlazarett** n poljska bolnica
- Feldmagd** *f* poljska dekla
- Feldmarschall** m maršal (najvišji čin v avstro-ogrski vojski) (*poljni maršal)
- Feldmarschall-Leutnant** m podmaršal (po letu 1908 četrti najvišji čin v avstro-ogrski vojski) (→ *General*)
- feldmäßigkeit** – 1. poljski 2. fronten (→ *Adjustierung*)
- Feldmesse** *f* maša na prostem (*poljska maša)
- Feldmesser** m zemljemerec (*zemljomerec, zemljomer, poljomer)
- Feldmeßkunst** *f* zemljemerstvo (*zemljomerstvo, poljomerstvo)
- Feldparade – in Feldparade** – v bojni opravi
- Feldpost** *f* vojna pošta
- Feldpostkarte** *f* vojaška dopisnica
- Feldruf** m bojni klic (razpoznavni znak v vojski)
- Feldscherer** m vojaški ranocelnik (*vojaški ranar)
- Feldschlacht** *f* bitka
- Feldschmied** m vojaški kovač
- Feldschmiede** *f* vojaška kovačnica
- Feldservitut** n zemljiška služnost
- Feldspital** n poljska bolnica (med prvo svetovno vojno)
- Feldstecher** m daljnogled
- Feldstück** n top
- Feldtrompete** *f* vojaška trobenta
- Feldtrompeter** m vojaški trobentar
- Feldübung** *f* vojaška vaja, manever
- Feldwache** *f* bojna straža
- Feldwächter** m poljski čuvaj
- Feldweibel** m narednik, naddesetnik, feldvebel (*feldvebelj)
- Feldweg** m poljska pot
- Feldwegübersetzung** *f* poljski (železniški) prehod
- Feldwirtschaft** *f* kmetijstvo
- Feldzeichen** n bojno znamenje (običajno prapor)
- Feldzeugmeister** m general topništva, feldcajgmojster, feldcojgmojster (fcm.) (po letu 1908 tretji najvišji

čin v avstro-ogrski vojski
(→ *General*)

Feldzug m vojni pohod ◇
Er machte den Feldzug als
Lieutenant. – Vojnega pohoda se je
udeležil kot poročnik.

Feldzugskapsel f identifikacijska
značka (v avstrijskem vojaškem
žargonu oznaka za identifikacijsko
značko (Erkennungsmarke);
značka v obliki medaljona, ki jo je
vojak nosil na vrvici okoli vratu, je
bila uvedena v sedemdesetih letih
19. stoletja in naj bi omogočila
identifikacijo padlega vojaka)
(→ *Legitimationsblattkapsel*)

Felicitations f **1.** čestitka, voščilo
2. čestitanje, voščjenje

felicitieren – čestitati, voščiti

Felixtag m god sv. Feliksa: 30. avgust

Fell n **1.** koža, kožuh, krzno
2. kožuhovina

Felleisen n **1.** torba iz usnja **2.** torba iz
telečje kože, telečnjak **3.** nahrbtnik

Felonie f fevdna nezvestoba, felonija

Fels m skala, pečina

felsenfest – trden (→ *Treue*)

Fendrich (→ *Fähnrich*)

Fenster n okno ◇
Fenster ins Freie – *okno pod milo
nebo (rubrika v popisu prebivalstva
leta 1910)
Fenster auf einen großen Hof –
*okno na veliko dvorišče (rubrika v
popisu prebivalstva leta 1910)
Fenster auf einen Lichthof – *okno
na dvorišče z vrhno svetlobo (rubrika
v popisu prebivalstva leta 1910)

Ferge (→ *Fährmann*)

ferial – **1.** počitniški **2.** sproščen

Ferialarbeit f počitniško delo

Ferialtag m praznični dan, praznik

Ferien pl počitnice (*vakance)
(→ *Staubferien*) ◇
gesetzliche Ferien – zakoniti
(*postavni) šolski prazniki
(*vakance)

Ferkel n prašiček

fern – **1.** daleč **2.** daljnji (→ *Osten*)

fernbleiben – izostati, ne udeležiti se
(česa)

Fernbleiben n izostanek, odsotnost

Ferne f daljava

ferner – **1.** bolj oddaljen **2.** nadalje,
naprej **3.** nadaljnji

fernerhin – v prihodnje, od zdaj naprej

Fernglas n daljnogled (*daljnovid)

fernhalten – odvrniti, odvrčati

Fernhandel m trgovina na velike
razdalje

fernmündlich – telefonski

Fernrohr (→ *Fernglas*)

Fernschreiber m telegraf
(*dalekopis, daljnopisnik)

Fernsprechapparat (→ *Fernsprecher*)

fernsprechen – telefonirati

Fernsprecher m telefon

fertig – **1.** gotov, pripravljen, voljan
2. spreten, uren ◇
mit jmdm. fertig werden – biti
(komu) kos, obvladati (koga)
mit etwas fertig werden –
1. dokončati (kaj) **2.** biti (čemu) kos

fertigen – **1.** izdelati **2.** podpisati
(listino)

Fertiger m **1.** izdelovalec **2.** podpisnik
(listine) (→ *Namensfertiger*)
3. špediter

Fertigkeit f 1. spretnost, izurjenost, urnost, ročnost 2. navada ◇
Der Lehrherr hat den Lehrling in den Fertigkeiten des Gewerbes zu unterweisen. – Učni mojster je dolžan svojega vajenca izobraziti v vseh spretnostih njegove obrti (*izurjevati v vseh ročnostih njegove obrti/v vseh v njegovo obrt spadajočih delih).

Fertigung f 1. izdelava 2. podpis (listine) (→ *Handfertigung, Hand- und Petschaftsfertigung, Mitfertigung, Namensfertigung, Petschaftsfertigung, Unterfertigung*) ◇
Zu Urkund dessen meine Hand- und Petschafts-Fertigung ... – V potrditev tega je moj podpis in pečat .../To potrjujem s svojim podpisom in pečatom ... (*V znamenje tega je moj podpis in pečat ...) (obrazec v notarski listini)

Fertigware f končni izdelek

Fertilität f rodnost

fesch – brhek, prikupen, čeden

Fessel f spona, vez, okov, železje (→ *Fußfessel*) ◇
jmdm. Fesseln anlegen – vkleniti (koga)
jmdn. in Fesseln legen – vkleniti (koga)
jmdn. in Fesseln schlagen – vkovati (koga)

Fesselbalon m privezni zrakoplov, privezni balon

fesseln – 1. zvezati 2. vkleniti, prikleniti

fest – 1. trden (→ *Land, Sattel*), trd (→ *Seife*) čvrst, stanovit 2. utrjen (→ *Platz, Schloß*) 3.

pogumni, neuklonljivi (v nagovoru) 4. stalen, trajen (→ *Bezug*)

Fest n praznik, slavje, veselica (→ *Christfest, Christkönigsfest, Freudenfest, Friedensfest, Geburts(tags)fest, Gleichenfest, Gründungsfest, Jubelfest, Kirchenfest, Kostumfest, Namensfest, Nikolaus-Fest, Patroziniumfest, Schlachtfest, Schutzengelfest, Stiftungsfest, Tanzfest, Trinitatisfest, Volksfest, Weihnachtsfest, Wiegenfest*) ◇
Fest des Landespatrons (hl. Josef, 19. März) – praznik (kranjskega) deželnega patrona (sv. Jožef, 19. marec)
bewegliche Feste – premakljivi prazniki
unbewegliche Feste – nepremakljivi prazniki

Fest-Commers m pivska zabava (običajno ob obletnici ustanovitve društva oz. družbe), popivka, komers

Festball m *sijajni ples (npr. elitni ples ob svečani otvoritvi »Narodnega doma« v Ljubljani 11. oktobra 1896)

Festbankett n svečana pojedina, svečani banket

Feste f 1. grad, trdnjava 2. trdnost, čvrstost, stanovitnost 3. nebesni obok

Festessen (→ *Festbankett*)

Festfeier f slavnost, proslava

Festgeber m gostitelj

Festgewand n slavnostna obleka

Festgottesdienst m slovesna maša

festhalten – 1. vztrajati pri (čem), trdno se držati (česa), braniti

(→ *Fußbreit*), spoštovati, nadaljevati **2.** zapisovati, zapisati **3.** ugotoviti, konstatirati **4.** pridržati (storilca) ◇
 unwandelbar an der Verfassung und an dem Gesetze festhalten – strogo se držati ustave in zakonov (*nepremakljivo se držati ustave in zakonov), strogo spoštovati ustavo in zakone

Festhalten n **1.** vztrajanje, spoštovanje, obramba, nadaljevanje **2.** zapisovanje **3.** ugotavljanje, konstatiranje **4.** pridržanje (storilca) ◇
 treues Festhalten an der Constitution – zvesto spoštovanje ustave

Festigkeit f **1.** trdnost, čvrstost **2.** stanovitnost

Festin n gostija

Festivität f slavnost

Festkneipe f družabno srečanje ob svečani priložnosti

Festkomitee n častni komité

Festkommers (→ *Fest-Commers*)

Festland n kopno, celina

festlich – **1.** svečan **2.** svečano (→ *Weise*) ◇
 festlich geschmückt – svečano okrašen
 festlich begehen – slavnostno praznovati

Festlichkeit f svečanost

Festling m udeleženec slavnostne povorke

Festmahl n slavnostni obed

Festmesse (→ *Festgottesdienst*)

Festnahme f prijete, priprtje, aretacija (*aretovanje)

festnehmen – prijeti, pripreti, aretirati (*aretovati)

Feston n venček (okrasni venček v obliki sadja ali cvetja)

Festrede f slavnostni govor ◇
 eine Festrede halten – imeti slavnostni govor

Festredner m slavnostni govornik

Festschießen n slavnostno strelsko tekmovanje (prirejalo ga je npr. *Ljubljansko strelsko društvo* ob cesarjevem rojstnem dnevu)

Festschmaus m slavnostna pojedina

Festschrift f jubilejni zbornik (*slavnostna knjiga)

festsetzen – določiti (→ *Grenze*)

Festsetzung f določitev ◇
 Festsetzung von Höchstpreisen – določitev najvišjih cen

Festsoirée f svečana večerna prireditev, svečana soareja

feststehend – stalen (→ *Einnahme*)

feststellen – **1.** ugotoviti (*ustanoviti) (→ *Befriedigung*) **2.** določiti

Feststellung f **1.** ugotovitev (*ustanovitev) **2.** določitev

Festtafel f svečano kosilo

Festtag m praznični dan, praznik

Festung f trdnjava ◇
 Deckung der Festung – obramba trdnjave
 Vorwerk der Festung – zunanje obzidje trdnjave
 deutsche Festung – nemška trdnjava (→ *Festungsdreieck*)
 unhaltbare Festung – neubranljiva trdnjava
 eine Festung stürmen – **1.** oblegati trdnjavo **2.** v jurišu zavzeti trdnjavo

- eine Festung bezwingen – zavzeti trdnjavo
 die Festung speisen – oskrbovati trdnjavo z živili, zalagati trdnjavo z živežem
 auf die Festung kommen – biti obsojen na trdnjavsko ječo (*biti obsojen na ječo v trdnjavi, biti obsojen na terdnjavo) (→ *Festungsarrest*)
- Festungsarrest** m trdnjavska ječa (*ječa v trdnjavi) (zaporna kazen)
- Festungsartillerie** f trdnjavsko topništvo
- Festungsbau** m gradnja trdnjav
- Festungsbaustrafe** f kaznovanje z delom na trdnjavi
- Festungsdreieck** n trdnjavski trikotnik (koncentracija Nemcev v Celju, Mariboru in na Ptuju v 19. stoletju)
- Festungshaft** (→ *Festungsarrest*)
- Festungskrieg** m oblegovalno vojskovanje
- Festungs- und Platzkommando** n poveljstvo mesta
- Festungswerk** n trdnjava
- Festzug** m slavnostni sprevod (→ *Huldigungsfestzug*)
- Fete** f slavnost, praznovanje, praznik
- fetieren** – slavnostno sprejeti (koga), častiti (koga), slaviti (koga)
- Fett** n 1. mast (→ *Wagenfett*)
 2. maščoba, tolšča
- Fettleibigkeit** f debelušnost (*odebelelost)
- Feudaladel** m fevdalno plemstvo
- Feudalherr** m fevdalec
- Feudalismus** m fevdalizem
- Feuer** n 1. ogenj (→ *Fegefeuer, Freudenfeuer, Johannisfeuer, Kohlefeuer, Kreidfeuer, Kreutfeuer, Lagerfeuer, Lauffeuer, Sonnenwendfeuer*) 2. požar (→ *Flugfeuer, Rauchfangfeuer, Schadenfeuer*) 3. streljanje, ogenj (→ *Abwehrfeuer, Artilleriefeuer, Einzelfeuer, Flankenfeuer, Geschützfeuer, Gewehrfeuer, Kanonenfeuer, Kartätschenfeuer, Kreuzfeuer, Lauffeuer, Minenfeuer, Pelotonfeuer, Salvenfeuer, Schnellfeuer, Sperrfeuer, Störfeuer, Störungsfeuer, Trommelfeuer, Überraschungsfeuer, Unterstützungsfeuer, Verfolgungsfeuer, Vernichtungsfeuer*) 4. kurjava, ogrevanje 5. ognjišče ◇ durch Feuer und Schwert – z ognjem in mečem Erlöschung des Feuers – pogasitev ognja Feuer! – Streljaj! (povelje) jugendliches Feuer – mladostni žar mit großem Feuer – z gorečnostjo, z vnemo, z žarom das Feuer eröffnen – začeti streljati das Feuer erwidern – odgovoriti na streljanje Feuer fangen – vneti se Öl ins Feuer gießen – prilivati olje na ogenj das Feuer lokalisieren – omejiti požar das Feuer verstärken – okrepiti streljanje auf jmdn. Feuer geben – streljati na (koga) Feuer legen – podtakniti ogenj das Feuer löschen – pogasiti ogenj im Feuer exerzieren – vežbati se v streljanju mit Feuer vom Leben zum Tod hinrichten – usmrtniti z zažigom na

grmadi (smrtna kazen)

(→ *Zauberei*)

unter Feuer nehmen – obstreljevati
Ihre mehrfachen Anstürme
brachen in unserem Feuer
zusammen. – *Njih večkratni navali
so omagali v našem ognju.
(prva svetovna vojna)

Feueralarm m požarni alarm

(→ *Lärmkanonen*) ◇

blinder Feueralarm – lažen požarni
alarm

Feueranleger m zažigalec, požigalec

Feuerbeschau f ogled zaradi požarne
varnosti (*ogled zavolj ognja,
požarno ogledovanje)

Feuerdisciplin f disciplina pri
streljanju

Feuereifer m gorečnost, navdušenje ◇

Dem Tanzvergnügen wurde mit
freudigem Feuereifer gehuldigt. –
Z veliko gorečnostjo so se predajali
plesnim užitkom.

Feuereimer m vedro za gašenje požara

feuerfangend – vnetljiv

feuerfänglich (→ *feuerfangend*)

feuerfest – odporen proti ognju,
nevnetljiv

Feuergesecht n boj s strelnim orožjem
(*ognjeni boj)

Feuergewehr n strelno orožje, puška

Feuerglocke f plat zvona

Feuerherd m ognjišče

Feuerkampf (→ *Feuergesecht*)

Feuerlärm m znak za požar (*požarni
hrup) (→ *Lärmkanonen*)

Feuerlärmer (→ *Feuerwächter*)

Feuerlinie f bojna črta (*ognjena črta)

Feuerlösch-Depositorium n hranišče
gasilnega orodja

Feuerlösch-Gerätschaften pl orodje
za gašenje požarov

Feuerlösch-Ordnung f požarni red
(*postava sa volo ognja)
(→ *Lärmkanonen*)

Feuerlöschtrain (→ *Feuerlöschzug*)

Feuerlöschwesen n gasilstvo

Feuerlöschzug m gasilska vozila

Feuerlösung (→ *Kreidfeuer*)

Feuermauer f požarni zid

feuern – 1. kuriti 2. streljati

Feuern n 1. kurjenje 2. streljanje

Feuerpiquet n gasilska straža (ostala
je na mestu sicer pogašenega
požara, da bi preprečila njegov
ponovni izbruh)

Feuerpolizei f požarna policija
(→ *Polizei*)

Feuerprobe f ognjeni krst

Feuerrufer m požarni čuvaj
(→ *Wachtsteuer*)

Feuersbrunst f velik požar (*ogenj)
(→ *Schadenfeuer*)

Feuerschaden m požarna škoda
(*škoda po ognju)

Feuerschaden-Versicherung f
protipožarno zavarovanje

Feuerschutz m 1. požarna zaščita
2. zaščita vojaških operacij pred
sovražnim ognjem

Feuerschwamm m kresilna goba

feuersicher – varen pred požarom,
požarno varen (→ *Bauführung*)

Feuersicherheit f protipožarna
varnost

Feuerspritze f gasilna brizgalna
(*gasilnica), brizgalnica

Feuerstätte f ognjišče (*gorišče)

Feuerstein m kresilni kamen

Feuersteingewehr n kremenjača
(puška)

Feuerstelle (→ *Feuerstätte*)

Feuerstrafe f sežig (smrtna kazen)
(→ *Zauberei*)

Feuertaufe f ognjeni krst
die Feuertaufe erhalten – doživeti
ognjeni krst

Feuerüberfall m napad s topniškim
ognjem

Feuerung f 1. kurjenje 2. kurišče
3. kurjava

Feuerungsstätte f kurišče

Feuerunterstützung f ognjena
podpora (vojaških operacij)

Feuerurteil n sodba, izrečena na
podlagi preizkusa z ognjem

feuersichert – zavarovan proti
požaru

Feuersicherung f protipožarno
zavarovanje

Feuervisitation f ogled zaradi požarne
varnosti (*ogled zavolj ognja,
požarno ogledovanje)

Feuerwache f požarna straža

Feuerwächter m požarni čuvaj
Feuerwächter am Kastellturme
– požarni čuvaj na stolpu
ljublanskega gradu
(→ *Lärmkanonen*)

Feuerwaffe f ognjeno orožje
die Feuerwaffe schußbereit
nehmen – s puško k streljanju
pripravljeno

Feuer-Wasser-Stroh-Korb m vedro
za gašenje požara (slamnata košara,
na notranji strani prevlečena s
smolo)

Feuerwehr f gasilska služba, gasilci
(*požarna bramba, požarna straža,
ognjegasci) ◇
Kommandant der Feuerwehr –
*poveljnik požarne brambe
Wahlspruch der Feuerwehr: »Gott
zu Ehr', dem Nächsten zur Wehr!«
– geslo gasilcev: »Bogu na čast,
bližnjemu na pomoč!«
freiwillige Feuerwehr –
*prostovoljna požarna bramba

Feuerwehr-Depôt (→ *Feuerwehrhaus*)

Feuerwehrhauptmann m načelnik
gasilnega društva

Feuerwehrhaus n gasilni dom

Feuerwehrheim (→ *Feuerwehrhaus*)

Feuerwehrmann m gasilec
(*ognjegasec, požarni brambovec)

Feuerwehübung f gasilska vaja

Feuerwehrverein m gasilsko društvo
(*ognjegasno društvo, ognjegasilno
društvo, ognjebransko društvo)

Feuerwehrwesen n gasilstvo (za
ustanovitelja gasilstva na Kranjskem
velja Franc Doberlet, ki je leta 1870
na pobudo ljubljanska župana Jožefa
Suppana ustanovil *Prostovoljno
požarno brambo v Ljubljani /
Freiwillige Feuerwehr Laibach*
(→ *Freiwillige Feuerwehr Laibach*))

Feuerweihe f blagoslov velikonočnega
ognja

Feuerwerk n ognjemet (*umetni
ogenj, umetalni ogenj)
(→ *Kunst-Feuerwerk*)

Feuerwerker m **1.** ognjičar, artilerist
(podčastniški čin pri topništvu)
2. pirotehnik

Feuerwerkskörper m pirotehnični
izdelek (*ognjarski izdelek)

Feuerwirkung f ognjeno delovanje

Feuilleton n podlistek (*listek), feljton

ff. = folgende Seiten – naslednje strani

Fiaker m kočijaž (*izvošček), najemni
voznik, prevoznik, fijakar

Fiakergelegenheit f vožnja s kočijo

Fiaker-Ordnung f prevozniški red

Fiasko n neuspeh, polomija, polom,
propad, fiasko ◇
ein Fiasko erleben/erleiden –
doživeti neuspeh
sein Fiasko einbekennen – priznati
svoj polom

Fichte f smreka

Fideikommiß n dedna neodtujljiva
rodbinska posest, *zaupano*
premoženje (V 418), *fidejkomis*
(G II. 187, 188, 208, 216, 217, 238)

fidel – **1.** zvest **2.** veder

Fideles pl verniki, kristjani

Fiducität f zaupanje

Fiduz (→ *Fiducität*)

Fieber n **1.** vročina, temperatura
2. mrzlica, vročica (→ *Eiterungsfeber*,
Faulfeber, *Fleckfeber*, *Gall(en)feber*,
Kältefeber, *Kindbettfeber*, *Kriegsfeber*,
Lungenfeber, *Nervenfeber*,
Puerperalfieber, *Reisefieber*,
Schleimfeber, *Stickfeber*, *Wechselfieber*,
Wochenbettfeber, *Wurmfieber*,
Zahnfeber, *Zehrfeber*) ◇
gelbes Fieber – rumena (*žolta)
mrzlica, zlatenica (→ *Gelbsucht*)
hektisches/hitziges Fieber – hektična

vročica (pri izhiranosti, jetiki, sušici)
(*febris calida*)

intermittierendes Fieber – menjajoča
se mrzlica (značilna za malarijo)
(*febris intermittens*) (→ *Wechselfieber*)
kaltes Fieber – mrzlica (menjajoča se
mrzlica, značilna za malarijo) (*febris*
intermittens) (→ *Wechselfieber*)

Fieberfrost m mrzlica
(*mraženje, mraznica)

fieberfrostig – mrzličen
(*mrazen, mrzličav)

fieberhaft – vročičen

Fiedler m goslač

Fierant m sejmar (prodajalec
kramarskega blaga na sejmih,
cerkvenih shodih in žeganjih)
(*fijerant) (→ *Marktfierant*)

Fierantie f sejmarstvo (prodaja
kramarskega blaga na sejmih,
cerkvenih shodih in žeganjih)
(*fijerantija)

Figurant m **1.** pomožna oseba
(*tiha oseba), statist, figurant
2. pomožni delavec pri
zemljemerskih delih, figurant

figurieren – **1.** predstavljati, nastopati,
figurirati **2.** upodobiti, figurirati

Filiale f **1.** podružnica (*poddružnica),
filiala (*filijalka) **2.** podružnična
cerkev (→ *Filialkirche*)

Filialfiskalämter pl podružnični fiskalni
uradi (H 38)

Filialkirche f podružnična cerkev

Filial-Kreditkasse f podružnična
kreditna blagajna (H 38)

Filialmeßner m mežnar pri
podružnični cerkvi

Filialposten m podružnica

Filialzablämter *pl* podružnični plačilni uradi (H 38)

Filz m klobučevina

Filzhut m klobuk iz klobučevine

Finanzbeamte(r) m *finančni uradnik* (H 42), financar

Finanzbehörden *pl* *finančna oblastva* (H 53, 54)

Finanzbezirksdirektion *f* *okrajna finančna direkcija* (H 54, 57)

Finanzdirektion *f* finančno ravnateljstvo, *finančna direkcija* (H 54, 57) ◇
K. k. Finanzdirektion Laibach – C. kr. finančno ravnateljstvo Ljubljana

Finanzen *pl* državni prihodki (*dnarstvo, dnarstvene reči ali opravila), finance

Finanzer m carinik, financar (→ *Zollwache*)

Finanzier m vlagatelj, investitor

Finanzinspektorate *pl* *finančni inšpektorati* (H 54)

Finanzlage *f* finančno stanje (*dnarstveni stan)

Finanzlandesbehörden *pl* *deželna finančna oblastva* (H 54)

Finanzlandesdirektionen *pl* *deželne finančne direkcije* (H 53, 54, 57) (*dnarstvena deželna vodstva) ◇
Steiermärkisch-illyrische Finanzlandesdirektion – štajersko-ilirska deželna finančna direkcija (H 54)

Finanzlandeskassen *pl* *deželne finančne blagajne* (H 54)

Finanzminister m finančni minister (*minister dnarstva)

Finanzministerium *n* *finančno ministrstvo* (H 53, 55) (*dnarstveno ministrstvo)

Finanzprokuratur *f* *finančna prokuratura* (H 54)

Finanzverwaltung *f* finančna uprava

Finanzwach-Abtheilung *f* oddelek finančne straže

Finanzwach-Controlsbezirk m finančno-stražni prigledni okraj

Finanzwache *f* finančna straža (ust. leta 1843 z združitvijo mejne straže (Grenzwache) in pristojbinske straže (Gefällenwache); moštvo finančne straže so sestavljali: nadzorniki (Aufseher), višji nadzorniki (Oberaufseher) in respicienti (Respizienten))

Finanzwächter m finančni stražnik

Findelanstalt (→ *Anstalt*)

Findelhaus (→ *Findelanstalt*)

Findelhausfond m sklad za najdenišnico

Findelkind *n* najdenček

Findelkind-Obervater (→ *Oberwaisenvater*)

finden (fand, hat gefunden) –

1. najti (→ *Abnahme, Anerkennung, Anwendung, Aufnahme, Beachtung, Bedenken, Beifall, Berücksichtigung, Billigung, Erhöhung, Erklärung, Erörterung, Erwähnung, Fühlung, Gefallen, Gehör, Gewißheit, Gnade, Mittel, Ruhe, Tod, Unterkunft, Unterstützung, Vergnügen, Weg, Widerhall, Wohlgefallen*) 2. naleteti na (kaj) (→ *Nährboden*) ◇

Ich finde ... anzuordnen ... –
*Vzvidelo se Mi je zaukazati ...
(obrazec na začetku cesarskega patenta)

»Mit Zustimmung beider Häuser des Reichsrathes finde Ich das nachstehende Staatsgrundgesetz über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger zu erlassen, und anzuordnen wie folgt: ...« –

»Vzvidelo se Mi je s privolitvijo obeh zbornic državnega zbora izdati nastopni državni osnovni zakon o občnih pravicah državljanov ter zaukazati takó: ...« (Državni osnovni zakon (1867) / Staatsgrundgesetz (1867))

Ich finde folgende Anordnungen zu treffen ... – Ukazujem naslednje ... (obrazec na začetku ministrskega ukaza)

Wir haben uns bewogen gefunden, ... – To nas je spodbudilo ... (obrazec na začetku cesarskega patenta)

Über den Antrag des Landtages Meines Herzogthums Krain, finde Ich zu verordnen, wie folgt ... –

*Po nasvetu deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske se mi je zdelo ukazati tako ... (obrazec na začetku cesarskega zakona)

Die Landesregierung findet anzuordnen, ... – Deželna vlada odreja, ... (obrazec na začetku odredbe deželne vlade)

Seine Majestät haben sich bestimmt gefunden ... – *Njih veličanstvu se je vzvidelo ...

Das k. k. Ministerium des Innern hat sich bestimmt gefunden, ... –

*C. kr. ministrstvo za notranje reči je določilo, da ... (obrazec v dopisu ministrstva)

»Angesichts des Umfangs der Katastrophe ..., finde ich mich bestimmt, zur Linderung der Noth unter den Abbrändlern eine Sammlung milder Gaben im

ganzen Kronlande auszuschreiben ...« – »Z obzirom na obseg katastrofe ..., se mi zdi potrebno v polajšanje bede med pogorelci razpisati javen sklad milih darov po vsej kronovini ...« (iz poziva deželnega predsednika Heina, objavljenega v dnevniku *Laibacher Zeitung* 25. maja 1901 po velikem požaru v Gorenji vasi v Poljanski dolini 20. maja 1901)

»Ich habe mich bestimmt gefunden, den Minister Meines Hauses zu beauftragen, der königlich serbischen Regierung den Eintritt des Kriegszustandes zwischen der Monarchie und Serbien zu notifizieren ...« – »Odločil sem se naročiti ministru za Mojo hišo in za zunanje stvari, naj kraljevi srbski vladi notificira, da je med monarhijo in Srbijo nastopilo vojno stanje ...« (iz cesarjevega manifesta 28. julija 1914)

Finder m najditelj (*najdec, najdnik) ◇
redlicher Finder – pošteni najditelj

Finderlohn m nagrada za najditelja
(*najdenina)

findig – iznajdljiv

Findigkeit f iznajdljivost

Findling m najdenček (→ *Anstalt/Findelanstalt (Laibach)*)

Findung f najdenje, najdba

Finger m prst ◇
die Finger abhacken/abhauen –
odsekati prste (kazen)
(→ *Fingerabhauung*)
jmdm. auf die Finger sehen –
gledati (komu) pod prste

Fingerabhauung f odsekanje prstov
(→ v *Krvnem sodnem redu cesarice Marije Terezije / Constitutio*

Criminalis Theresiana iz leta 1769 je bilo odsekanje prstov dovoljeno le kot poostritev smrtne kazni, kot telesna kazen pa odpravljeno)

Fingerhut m naprstnik, naprstek

Fingerzeig m opozorilo, namig (*miglaj) ◇
jmdm. einen Fingerzeig geben – opozoriti (koga), namigniti (komu)

fingiert – izmišljen, namišljen, hlinjen, fingiran

finster – temen, mračen

Finsternis f **1.** tema **2.** mrk
(→ *Mondfinsternis, Sonnenfinsternis*)

Firlefan f otročarija, bedarija, norčija

Firma f **1.** firma **2.** izvesek (*izveska), tabla ◇
protokollierte Firma – (pri trgovskem sodišču) vpisana firma (*protokolirana tvrdka)

Firma-Eintragung f vpis firme (pri trgovskem sodišču)

Firma-Löschung f izbris firme (pri trgovskem sodišču)

Firmament n nebesni obok, nebo

firnen – birmati (*birmovati)

firmieren – potrditi, podpisati

Firmling m birmanec

Firmpate m birmanski boter

Firmung f birma (*birmovanje)
(→ *Sakrament*) ◇
kanonische Visitation und Firmung – kanonična vizitacija in birma
das Sakrament der heiligen Firmung ausspenden/erteilen/spenden – podeliti zakrament svete birme, birmati

Firmungsgeschenk n birmansko darilo (*birmsko darilo)

Firniß f firnež

Firnißsieder m firnežar (*firnažar)

Firnißsiederei f obrat za izdelovanje firneža, firnežnica (*firnažarnica)

Fisch m riba (→ *Flußfisch, Seefisch*)

Fischerei f ribištvo (*ribarstvo, ribštvo) ◇
Fischerei betreiben – ukvarjati se z ribištvom

Fischereikarte f ribolovni list

Fischereiordnung f ribiški red (*ribarski red, ribštveni red)

Fischereirecht n pravica do ribištva, ribolovna pravica (*ribarska pravica)

Fischereiverpachtung f zakup ribištva (*zakup ribarstva)

Fischfang m ribolov (*ribji lov)

Fischmeister m ribiški mojster
landschaftliche Fischmeister –
deželanski ribiški mojstri (H 23)

Fischpfennig m denarna dajatev od rib

Fischteich m ribnik

Fischweide f lovišče rib (gosposčinska pravica do ribolova)

Fischzucht f ribogojstvo

Fiskal m *fiskal* (H 21, 38)

Fiskalämter pl *fiskalni uradi* (H 32, 38, 54)

Fiskalangelegenheiten pl *fiskalne zadeve* (H 39)

Fiskus m **1.** država v zasebno-pravnem smislu **2.** davčna oblast

Fisole f fižol

Fixum n stalna plača, fiksna plača ◇
Fixum und Provision – stalna plača in provizija (npr. pri akviziterjih)

FJB = Feldjägerbataillon

(→ *Feldjägerbataillon*)

FJO = Franz Joseph-Orden (→ *Orden*)

fl. = florin, florinus (→ *Gulden*)

flach – 1. ploščat, raven (→ *Land*)

2. plitev (→ *Teller*)

Fläche f 1. površina (*ploščnjava)

(→ *Anbaufläche, Nutzfläche,*

Oberfläche) 2. ravnina, ravná,

planjava (→ *Hochfläche*) ◇

unproduktive Flächen –

nerodovitna zemlja (*pušava)

Flächengröße (→ *Flächeninhalt*)

Flächeninhalt m površina (*razteza)

Flächenmaß n 1. površina

(razsežnost) 2. površinska mera

(→ *Fuder, Joch, Morgen,*

Quadratklafter)

Flächenmeile f kvadratna milja

Flächenraum m površina

Flachs m lan ◇

Flachs brechen – tretí lan

Flachs hecheln – razčesavati lan,

mikati lan

Flachs schwingen – otepati lan

Flachsbreche f 1. trenje lanu 2. trlica

3. terilnica (prostor za trenje lanu)

(*terišče, teriše, tarnica)

Flachsbrechen n trenje lanu

Flachsbrecher m teričnik lanu

Flachsbrecherin f terica lanu

Flachsbündel n kosem lanu, povesmó lanu

Flachsdarre f sušilnica za lan

Flachshechel f greben (za

razčesavanje/mikanje lanu),

mikalnik

Flachswerg m grobo laneno predivo

fladern – krasti

Flagellanten pl bičarji (pripadniki

srednjeveške krščanske sekte v

Evropi od 13. do 15. stoletja,

ki so se v pretirani spokorniški

gorečnosti javno bičali, da bi se

odkupili za svoje in tuje grehe)

Flagge f zastava, bandero

(→ *Trauerflagge*)

flaggen – izobesiti zastavo (→ *Halbtopp*)

Flaggenschmuck – reichen

Flaggenschmuck anlegen/tragen

– biti bogato okrašen z zastavami

Flaggschiff n admiralska ladja

flagranti – in **flagranti** –

(zalotiti koga) pri samem dejanju

Flak = Flug(zeug)abwehrkanone f

protiletalski top

Flak = Flug(zeug)abwehrkanonen pl

protiletalsko topništvo

Flamme f plamen, zublaj

ein Raub der Flammen werden –

ognjeni zublji uničijo ...

ein Opfer der Flammen werden –

v požaru izgubiti življenje

Flammenwerfer m metalec ognja,

plamenomet (*metalec plamenov)

flanieren – pohajkovati

Flanke f bok, stranica ◇

von den drei Seiten, in Front, Flanke

und Rücken, angreifen – napasti s

treh strani, s čela, boka in hrta

Flankenangriff m bočni napad

Flankenfeuer n bočni ogenj

Flankenmarsch m bočni pohod

(*pobočni marš, stranski marš)

Flasche f steklenica ◇

der Flasche zusprechen – rad piti,

srkati ga

Flaschenbier n pivo v steklenici
Flaschenwein m steklenično vino, buteljčno vino
flattieren – laskati (komu)
Flaute f **1.** brezvetrje **2.** gospodarski zastoj
flechten (flocht, hat geflochten) – plesti
Flechter m pletar (→ *Korbflechter, Strohflechter*)
Flechterei f pletarska obrt, pletarstvo (→ *Korbflechtere*i, *Strohflechtere*i)
Flechtung f pletenje, spletanje, vpletanje ◇
 Flechtung des Körpers auf ein Rad – vpletanje telesa v kolo (smrtna kazen) (→ *Rad*)
Fleck m **1.** mesto, kraj **2.** madež, lisa (→ *Schandfleck*)
Flecken m trg (→ *Marktflecken*)
Flecken pl ošpice (→ *Masern*)
Fleckfieber (→ *Flecktyphus*)
Flecksiederwaren pl drobovina
Flecktyphus m pegavica (*rudečelisni mačuh, rudečelisni légar, rudečelisna vročinska bolezen) (typhus exantematicus)
Flegel m tepec, cepec, neotesanec
Flegelai f neotesanost
flegelhaft – neotesan
Flegeljahre pl neumna leta, nora leta
flehen – rotiti, moledovati (→ *Segen*)
Fleisch n meso (→ *Kalbfleisch, Lammfleisch, Rindfleisch, Schweinefleisch, Selchfleisch*) ◇
 gepökelttes Fleisch – nasoljeno meso
 geräuchertes Fleisch – prekajeno meso

Fleisch ausschroten – sekati meso
 Fleisch einlegen – dati meso v razsol (*vsoliti meso)
 in Fleisch und Blut übergehen – preiti v meso in kri
Fleischaufschlag (→ *Fleischkreuzer*)
Fleischausschrotung f sekanje mesa
Fleischbank f mesnica, mesarija (*mesarnica)
Fleischschau f pregled mesa, ogled mesa (*mesogledstvo)
Fleischbeschauer m pregledovalec mesa (*mesovni oglednik, mesoglednik, mesogled)
Fleischer m mesar
Fleischerei f mesnica, mesarija (*mesarnica)
Fleischhacker (→ *Fleischbauer*)
Fleischbauer m mesar (→ *Pferdefleischbauer*)
Fleischbauerei f mesnica
Fleischkreuzer m mesni krajcar, naklada na meso (*mesni dac), klavnina
fleischlich – telesen, mesen, polten (→ *Beiwohnung, Lust, Sünde, Vermischung, Versuchung, Wollust, Zubhaltung*)
fleischlos – brezmesen (→ *Tag*)
Fleischselcher m prekajevalec mesa (*sušivec mesa, vodivec mesa)
Fleischsteuer f davek na meso (*mesni davek, mesnina)
Fleischware f mesnina
Fleiß m pridnost, marljivost, trud, prizadevnost (v skladu s *Solskim in učnim redom za obče ljudske šole in za meščanske šole / Schul- und Unterrichtsordnung für allgemeine*

Volksschulen und für Bürgerschulen
z dne 29. septembra 1905 se je
pridnost ocenjevala z naslednjimi
ocenami: vztrajna (ausdauernd),
dovoljna (befriedigend), zadostna
(hinreichend), nestanovitna
(ungleichmäßig) in premala
(gering)) ◇
mit Fleiß – namenoma, nalašč

fleißig – priden, marljiv, prizadeven ◇
sich fleißig aufführen – biti priden
einen Dienst getreu und fleißig
abwarten – vestno in prizadevno
opravljati službo

flicken – popravljati, krpati (*flikati)

Flicker m popravljalec, krpar
(→ *Kesselflicker, Schuhflicker*)

Flickschneider m krojaški krpar

Flickschuster m čevljarski krpar

Fliege f **1.** muha **2.** bradica (med
spodnjo ustnico in brado)

fliegen (flog, ist/hat geflogen) –
1. potovati z letalom, leteti
2. prevažati (koga) z letalom

Fliegenschütz m kočijaž

Flieger m **1.** letalo (→
Aufklärungsflieger, Bombenflieger,
Erkundungsflieger, Jagdflieger,
Schlachtflieger, Verfolgungsflieger)
2. letalec, pilot

Fliegerabwehr f letalska obramba

Fliegeralarm m letalski alarm ◇
Fliegeralarm geben – dati zračni
alarm

Fliegerangriff m letalski napad

Fliegerbombe f letalska bomba

Fliegertätigkeit f letalsko delovanje

Fliehbürg f bežigrad

fliehen (floh, ist geflohen) – bežati,
pobegniti

Fließ n potok

fließen (floß, ist geflossen) – **1.** teči
(voda) **2.** stekati se

fließend – tekoč (→ *Wasser*)

Fließwasser n tekoča voda

flink – hiter, uren, spreten

Flinte f puška (gladkocevna lovska
puška), šibrovka

Flintenkolben m puškino kopito

Flintenlauf m puškina cev (*puščina)

Flintenschloß n prožilni mehanizem
pri puški (*celin, ključavnica na
puši)

Flintenschuß m **1.** strel iz puške
(→ *Flinte*) **2.** streljaj ◇
einen Flintenschuß weit – oddaljen
streljaj od (česa) (v oddaljenosti
strela iz puške)

Flintenstein m puškin kremen,
kresavnik

Flintenträger m puškonosec

Flitterwoche f medeni teden
(*kozji dnevi)

Floh m uš

Flor¹ m **1.** cvet **2.** cvetenje **3.** razcvet ◇
ein Flor reizender Damen – cvet
očarljivih dam, dražesten venec
gospe in gospodičen
(→ *Damenflor*)

Flor² m **1.** tančica, pajčolan **2.** žalni
trak (→ *Fabne*)

Flora f rastline na določenem
področju, rastlinstvo, flora

Florett n floret

florieren – cveteti

Floß n splav (*plutva, plav)

Flößer m splavar (*plavec)

Floßeisen (→ *Flußeisen*)

Flößerei f splavarstvo (*plavičarstvo)

flott – 1. vesel, živahen, radoživ
2. hiter, uren, spreten 3. prikupen, atraktiven

flottant – nihajoč, plavajoč

Flotte f ladjevje, flota
(→ *Schlachtflotte*)

Flottille f flotilja

Fluch m 1. kletev 2. prekletstvo
(→ *Bannfluch*)

fluchen – preklinjati

Flucht f 1. beg, pobeg (*uskočba)
(→ *Fahnenflucht, Landflucht, Republikflucht, Stellungsflucht*)
2. črta, vrsta ◇
die Flucht ergreifen/nehmen –
pognati se v beg, pobegniti
den Feind in die Flucht bringen/
jagen/schlagen – pognati
sovražnika v beg (*zapoditi
sovražnika v beg)

flüchten – zbežati, pobegniti

Fluchtergreifung f pobeg

Fluchthelfer m pomagač pri pobegu

flüchtig – 1. površen, bežen 2. površno,
bežno 3. ubežen, pobeg ◇
flüchtiger Defraudant – pobegli
prevarant
flüchtig wegen Diebstahl – na begu
zaradi kraje
etwas flüchtig berühren – bežno se
dotakniti (česa)
sich flüchtig machen – pobegniti
flüchtig werden – pobegniti
sich auf den flüchtigen Weg setzen
– pobegniti

Flüchtige(r) m ubežnik
(→ *Stellungsflüchtige/r*)

Flüchtling m begunec (*uskok)
(→ *Conscriptionsflüchtling*,

Militärflüchtling,
Rekrutierungsflüchtling)

Flüchtlingslager n begunsko
taborišče

Fluchtnehmung (→ *Fluchtergreifung*)

Fluchtverdacht m begosumnost

Fluchwort n kletvica

fluchwürdig – zločinski (*prekletja
vreden)

Fluder m lesen žleb, mlinske rake

Flug m 1. let, polet
(→ *Störflüge, Sturzflug*) 2. jata

Flugabwehr f protiletalska obramba

Flugabwehrartillerie f protiletalsko
topništvo

Flugabwehrkanone f protiletalski top

Flugblatt n (propagandni) letak

Flügel m 1. perut, krilo 2. krilo, bok
vojaške enote 3. krilo stranke
4. klavir (→ *Stutzflügel*) 5. oknica,
vratnica

Flügeladjutant m krilni pribočnik
(*krilni pobočnik)

Flügelbahn f krilna železnica
(železniška proga, ki se je odcepila
od glavne železniške proge in ni
imela nobenega drugega priključka
na železniško omrežje, npr. proga
Grosuplje–Kočevje)

Flügel-Colonne f krilna kolona (po
A. Komelu pl. Sočebanu »kolone,
ki so na krilih premikajočega se
moštva«)

Flügelkämpfe pl notranjestranski
boji (boji med različnimi krili ene
in iste stranke), frakcijski boji

Flügelkommandant m krilni
komandant (pri orožništvu)

Flugfeuer n leteči ogenj

Fluggast m 1. prehodni gost 2. letalski potnik

Fluggeld n plačilo za čebeljo pašo (*pčelnina)

Flugschrift f (propagandni) letak

Flugzeug n letalo
(→ *Aufklärungsflugzeug*,
Bombenflugzeug, *Jagdflugzeug*,
Schlachtflugzeug, *Sturmflugzeug*,
Wasserflugzeug)

Flur f polje, ledina

Flur m veža, hodnik

Flurbuch n kataster (*mejniške bukve)
(→ *Kataster*)

fluren – postaviti mejnike, razmejiti

Flurenpolizei f poljska policija
(→ *Polizei*)

Flurgrenze f katastrska meja

Flurmark (→ *Flurgrenze*)

Flurname m ledinsko ime

Flurzwang m *obvezno zaporedje posevkov* (G I. 153)

Fluß m 1. reka 2. tok 3. tek ◇
in Fluß bringen – premakniti,
spraviti v tek
in Fluß geraten/kommen –
premakniti se
den Fluß räumen – očistiti rečno
dno

Flußbett n rečno korito

Fluß Eisen n plavljeno železo

Flußfisch m rečna riba

flüssig – tekoč (→ *Geld*, *Seife*) ◇
flüssig machen – izplačati

Flüssigkeit f tekočina ◇
geistige Flüssigkeiten – alkoholne
pijače (*opojne pijače)

gebrannte geistige Flüssigkeiten –
žgane alkoholne pijače (*žgane
opojne pijače)

Flußsand m mivka

Flußschiffahrt f rečna plovba

Flüssigkeitsmaß n tekočinska mera
(→ *Becher*, *Eimer*, *Fuder*, *Krügel*,
Maß, *Pfiff*, *Seidel*)

Flüssigmachung f 1. plačevanje
2. izplačilo

flüstern – šepetati

Flut f 1. plima 2. valovanje 3. poplava
◇

Ebbe und Flut – oseka in plima
die Noah'sche Flut – vesoljni potop
(*obči potop, potop sveta)
(→ *Sündenflut*, *Sindflut*, *Sintflut*)
Flut von Meldungen – poplava
novic

FM = Feldmarschall (→
Feldmarschall)

FML = Feldmarschall-Leutnant
(→ *Feldmarschall-Leutnant*)

Föderalismus m federalizem

Föderation f federacija

fodern (→ *fordern*)

Foderung (→ *Forderung*)

Fohlen n žrebe, žrebiček (→ *Stutfohlen*)

fökund (→ *fecund*)

fökundieren (→ *fecundieren*)

Folge f 1. vrsta 2. posledica
(*nasledek) 3. nadaljevanje,
zaporedje (→ *Erbfolge*, *Fruchtfolge*,
Geschlechterfolge, *Heeresfolge*,
Nachfolge, *Reihenfolge*, *Speisefolge*,
Stammfolge, *Thronfolge*, *Zeitfolge*) ◇
in Folge – na podlagi (*v nasledbi,
vsled)
in der Folge/für die Folge – v

bodoče, poslej (*posihmal)
zu Folge seines Befehls/seinem
Befehl zu Folge – v skladu z
njegovim ukazom
nachteilige Folgen – škodljive
posledice
natürliche Folge – naravna
posledica
Folge geben – ustreči, dovoliti,
dopustiti, privoliti v (kaj)
(→ *Gesuch, Rekurs*)
Folge leisten – sprejeti, odzvati se,
slediti, storiti

folgen – slediti (→ *Thron*)

folgend – sledeč, naslednji (*nastopen) ◇
folgender Gestalt/Maßen – tako, na
ta način

Folger m 1. naslednik (→ *Thronfolger*)
2. posnemovalac

folgerichtig – dosleden

Folgerichtigkeit f doslednost

folgern – soditi, sklepati, izvajati,
izpeljati

Folgerung f sklep, sklepanje

folglich – 1. zato, zatorej 2. potem,
zatem

folgsam – pokoren, poslušen, ubogljiv

Folgsamkeit f pokornost, poslušnost,
ubogljivost

Folio n list

folliieren – oštevilčiti liste, foliirati

Folter f 1. mučilna naprava, mučilo
2. mučenje, trpinčenje, tortura
(*Kroni sodni red cesarice Marije
Terezije / Constitutio Criminalis
Theresiana* iz leta 1769 mučenja
ne odpravlja, temveč le zakonsko
natančno opredeljuje; mučenje je
bilo odpravljeno leta 1776) ◇
auf die Folter spannen – mučiti

Folterbank f natezalnica (mučilno
orodje) (*raztezavnica)

Folterer m mučitelj, rabelj

Foltergerät n mučilno orodje, mučilo

Folterkammer f mučilnica
(*mučivnica, peznica)

Folterleiter f natezalna lestev
(mučilno orodje)

Folterstube (→ *Folterkammer*)

Folterzeug (→ *Foltergerät*)

Fond(s) m 1. sklad (*zaklad, zalog,
gotovina), fond (→ *Armenfonds,
Bankalfond, Findelhausfond,
Gemeindearmenfond,
Grundentlastungsfond,
Gymnasialunterstützungsfond,
Hauptarmenfond, Invalidenfond,
Konkretalfond, Kriminalfond,
Landesfond, Massafond,
Normalschulfond, Pensionsfond,
Provinzialfond, Religionsfonds,
Religions- und Stiftungsfonds,
Reservefond, Stadtregulierungsfond
(*Stadtmagistrat Laibach*),
Stiftungsfond, Studienfond,
Tilgungsfond, Unterstützungsfond*)
2. državne obveznice ◇

Fond der städtischen
Bestattungsanstalt (Stadtmagistrat
Laibach) – *zaklad mestnega
pogrebnega zavoda (Mestni
magistrat Ljubljana) (→
Jahressrechnung)

Fond des städtischen Gaswerkes
(Stadtmagistrat Laibach) – *zaklad
mestne plinarne (Mestni magistrat
Ljubljana) (→ *Jahressrechnung*)

Fond des städtischen
Elektrizitätswerkes (Stadtmagistrat
Laibach) – *zaklad mestne
elektrarne (Mestni magistrat
Ljubljana) (→ *Jahressrechnung*)

Fond des städtischen Fuhrwerkes (Stadtmagistrat Laibach) – *zaklad mestne priprege (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahressrechnung*)

Fond der städtischen

Infanteriekaserne (Stadtmagistrat Laibach) – *zaklad mestne pehotne vojašnice (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahressrechnung*)

Fond der städtischen

Pfandleihanstalt (Stadtmagistrat Laibach) – *zaklad mestne zastavljalnice (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahressrechnung*)
öffentlicher Fond – javni sklad (*javni zaklad), javni fond

Fondsförste *pl gozdovi v lasti skladov* (H 55)

Fondsgüter *pl posestva verskega in ustanovnega sklada* (H 38)

Fondsvermögen – städtisches bürgerliches Fondsvermögen (Stadtmagistrat Laibach) *n* – *zaklad meščanske imovine (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahressrechnung*)

Fontaine (→ *Fontäne*)

Fontäne *f* vodomet

foppen – imeti (koga) za norca, vleči (koga) za nos, norčevati se iz (koga)

Force *f* moč, sila ◊

Force majeure – višja sila

forcieren – 1. premagati naravno ali umetno oviro v vojni (npr. zavzeti trdnjavo, prebiti obrambno črto, prekoračiti reko), forsirati 2. prenapeti, izsiliti, prisiliti, forsirati

Forcieren *n* 1. premagovanje naravne ali umetne ovire v vojni (npr. zavzete trdnjave, preboj obrambne črte, prekoračitev reke), forsiranje

2. prenapenjanje, izsiljevanje, prisiljevanje, forsiranje

forciert – 1. premagana naravna ali umetna ovira v vojni (npr. zavzeta trdnjava, prebita obrambna črta, prekoračena reka) 2. okrepljen, pospešen (→ *Marsch*), forsiran 3. prisiljen, nenaraven, forsiran 4. izsiljen, nasilen, forsiran

Förderer *m* 1. podpornik 2. pospeševalec 3. rudar-vozač (rudar, ki je spravljal rudo na površje)

förderlich – koristen, ugoden

Fördermann *m* rudar-vozač (rudar, ki je spravljal rudo na površje)

fordern – zahtevati, terjati (*tirjati) (→ *Satisfaktion, Schranke*)

fördern – 1. pospeševati, podpirati, spodbujati 2. kopati, odkopati (→ *Erz, Tag*) 3. črpati (→ *Erdöl*)

Forderung *f* 1. zahteva, zahtevk, dolg, terjatev (*tirjanje, tirjavščina, tirjatev) (→ *Hypothekarforderung, Privatforderung, Schuldforderung, Urbarialforderungen, Tabularforderung, Vorforderung*)

2. poziv ◊

Cession einer Forderung – odstop terjatve

Einziehung der Forderungen – izterjava terjatev

Erfüllung der Forderungen – izpolnitev zahtev

obligatorische Forderungen – gosposčinski davki (*gospodski davki)

territoriale Forderungen – ozemeljske zahteve, teritorialne zahteve

verbriefte Forderung – zapisana terjatev

eine Forderung anmelden –

prijaviti terjatev
eine Forderung erfüllen – povrniti
terjatev
eine Forderung erheben/stellen –
zahtevati
eine Forderung geltend machen –
uveljaviti terjatev

Förderung f **1.** pomoč, podpora,
pospeševanje, spodbujanje
(*povzdiga) **2.** izkop **3.** črpanje ◇
Förderung von Kohle – kopanje
premoga
Förderung von Erdöl – črpanje nafte
eine Förderung erfahren – pospešiti

Forelle f postrv (riba)

Forellenteich m postrvnjak

forestal – gozdarski

Forestiere m tujec

Form f oblika, forma ◇
äußere Form – zunanja oblika
(v skladu s *Šolskim in učnim redom
za občę ljudske šole in za meščanske
šole / Schul- und Unterrichtsordnung
für allgemeine Volksschulen und für
Bürgerschulen* z dne 29. septembra
1905 se je zunanja oblika pismenih
nalog ocenjevala z naslednjimi
ocenami: prav lična (sehr gefällig),
lična (gefällig), malo lična (minder
gefällig), ne lična (nicht gefällig) in
nemarna (nachlässig))

Formalien pl nebitvene stvari,
stranske reči, formalnosti

Formalität f formalnost

Formel f obrazec, vzorec, formula
(→ *Eidesformel*,
Gewährleistungsformel, *Pönformel*,
Urkundenformel)

Formierungsplatz m kraj za postroj
(čet) (*strojilišče)

förmlich – **1.** pravi, dejanski,
dobeseden, formalen **2.** dejansko,
dobesedno, formalno

Förmlichkeit f formalost

Formular n obrazec (*podobek,
zgledek, obrazek, podoba), formular
(→ *Bekennnisformular*)

formulieren – oblikovati, določiti,
opredeliti, formulirati

forschen – **1.** povpraševati, iskati,
poizvedovati, preiskovati
2. raziskovati

Forschung f **1.** povpraševanje,
poizvedovanje, preiskovanje
(→ *Nachforschung*) **2.** raziskave,
raziskovanje (→ *Abnenforschung*)

Forst m **1.** gozd (H 38, 55), oskrbovani
gozd (→ *Fondsforste*, *Kameralforste*,
Staatsforste) **2.** boršt (V 227; G I. 420)

Forstämter pl gozdni uradi (H 55)

Forstbannrecht n pravica do gozdov
(G I. 482)

Forstdirektion (→ *Berg- und
Forstdirektion*)

Förster m gozdar (*logar, borštinar)
(→ *Oberförster*) ◇
landschaftliche Förster – deželanski
gozdarji (H 23)

forstfutter – polagaj (G II. 250)

Forstgarten m gozdna drevesnica

forsthaber – polagaj (G II. 250)

Forsthaus n logarska hiša

Forsthube f gozdarjeva huba (G I. 166)

Forsthüter m gozdni čuvaj

Forstknecht m logarski hlapec

Forstlehen n gozdni fevd

forstlich – gozdni, logarski

Forstmeister m logar ◇
herrschaftlicher Forstmeister –
graščinski logar (*grajšinski logar)

Forstordnung f gozdarski red

Forstrecht n *gozdna pravda* (V 82;
G II. 250), *gozdnina* (G II. 250)

Forsttechniker pl *gozdni tehniki* (H 60)

Forst- und Domänenverwaltung f
uprava za gozdove in domene
(G II. 211)

Forstwart m gozdni čuvaj, logar

Forstwesen n gozdarstvo

Forstwirtschaft f gozdno gospodarstvo

fort – 1. dalje, naprej 2. proč, stran ◇
fort und fort – kar naprej
immer fort – neprekinjeno
und so weiter und so fort – in tako
dalje in tako naprej

Fort n trdnjava, utrdba, fort (*for)

fortan – odslej, poslej (*odsihmal,
posihdob)

Fortbestand m nadaljnji obstoj

Fortbildung f nadaljnje izobraževanje,
izpopolnjevanje

Fortbildungsschule f nadaljevalna
šola ◇
gewerbliche Fortbildungsschule –
obrtna nadaljevalna šola
kaufmännische Fortbildungsschule
– trgovska nadaljevalna šola

fortfahren – nadaljevati

Fortgang m 1. uspeh, napredek
2. odhod 3. razvoj ◇
Fortgang – učni uspeh (v skladu
s *Šolskim in učnim redom za obče
ljudske šole in za meščanske šole /
Schul- und Unterrichtsordnung
für allgemeine Volksschulen und für
Bürgerschulen* z dne 29. septembra

1905 se je učni uspeh (*napredek)
ocenjeval z naslednjimi ocenami:
prav dober (sehr gut), dober (gut),
zadosten (genügend), komaj
zadosten (kaum genügend) in ne
zadosten (nicht genügend))
einen guten Fortgang nehmen –
dobro napredovati
einen raschen Fortgang nehmen –
hitro napredovati

Fortgangszeugnis n spričevalo o
učnem uspehu (*izpričevalo o
napredku, spričevalo o napredovanju,
napredovanjsko spričevalo)

Fortifikation f 1. utrjevanje, utrditev,
fortifikacija 2. utrdba

fortkommen – 1. oditi 2. preživljati se,
napredovati, rasti

Fortkommen n 1. odhod
2. preživljanje, napredovanje, rast

fortlaufend – tekoč

Fortpflanzung f 1. razploditev,
razmnoževanje 2. zarod 3. širjenje,
razširjanje

fortschaffen – odstraniti

fortschreitend – 1. tekoč (→ *Jahr*)
2. postopen

Fortschritt m napredek

Fortschrittler m naprednjak
(*fortšritlar)

fortschrittlich – napreden

Fortschrittspartei f napredna stranka

Fortuna f sreča

fortwährend – nenehen, stalen

»**Fortwursteln**« n majhne taktične
koncesije, zatekanje k začasnim
rešitvam

Forum n 1. pristojno mesto,
pristojnost, forum 2. sodišče

Fourage f **1.** hrana (zlasti za vojsko)

2. krma (oves, seno, zlasti za vojaške konje)

fouragieren – **1.** oskrbeti (zlasti s hrano za vojsko) **2.** priskrbeti krmo (oves, seno, zlasti za vojaške konje)

Fourestier (→ *Forestiere*)

Fourier m podoficir, zadložen za oskrbo (hrano, krmo) in nastanitev, furir

Fourierschütze m vojaški služabnik (*vojaški služe)

fournieren (→ *liefern*)

Fournitur(e) f oprema, potrebščine (→ *Bettfournituren*)

FPÖ = Freiheitliche Partei Österreichs f Svobodnjaška stranka Avstrije

Fr. = Friede (→ *Friede*)

Fracht f **1.** tovor **2.** voznina, prevoznina

Frachtbrief m vozno pismo, vozni list

Frachtenbahnhof m tovarna železniška postaja

Frachtenmagazin n tovarno skladišče, tovarni magazin (→ *Südbahnfrachtenmagazine*)

Frachtenverkehr m tovarni promet

Frachter m **1.** prevoznik **2.** pošiljatelj blaga **3.** tovarna ladja

Frächter m prevoznik

Frachtführer m voznik (*vozač, vozar)

Frachtgut n vozno blago, tovor

Frachtpreis m voznina za blago

Frachtschein m vozni list

Frachtschiff n tovarna ladja

Frachtverkehr (→ *Frachtenverkehr*)

Frachtwagen m tovorni vagon

Frack m frak

Frage f vprašanje ◇

die angeregten Fragen – zastavljena vprašanja

brennende Frage – žgoče vprašanje

offene Frage – odprto vprašanje, nerešeno vprašanje

peinliche Frage – ostro

izpraševanje, zaslišanje s torturo, *tortura* (V 400)

soziale Frage – socialno vprašanje

eine Frage aufrollen/aufwerfen –

sprožiti vprašanje

eine Frage stellen – postaviti

vprašanje, vprašati

aufser Frage stehen – ne priti v

poštev

(nicht) in Frage kommen –

(ne) priti v poštev

in Frage stellen – postaviti pod

vprašaj, podvomiti

zur Frage stehen – biti na dnevnem

redu

Fragebogen m vprašalnik

(*vpraševalna pola)

fragen – vprašati

fraglich – **1.** vprašljiv, dvomljiv,

negotov **2.** zadeven, dotičen

Fragner m krošnjar, kramar

Fragstück n vprašanje na zaslišanju

obtoženca, *vprašanje za priče*

(V 406)

Frag- und Kundschafts-Comptoir

(→ *Comptoir*)

Fraiß (→ *Fraisen*)

Fraisen pl napadi krčev (tonični krči

pri otrocih, lahko tudi smrtni)

(*frajze), otroška božjast, epilepsija

Fraktion f poslanska skupina, frakcija

Fraktionskampf m frakcijski boj

Franc-maçon m prostožidar, franmason

Franc-maçonnerie f prostožidarstvo, franmasonstvo

Franc-tireur m prosti strelec, franktirer

frank – prost, svoboden

frankieren – plačati poštnino, frankirati (*frankovati) (→ *Brief*)

frankiert – poštnine prost (poštnina plačana vnaprej), frankiran (*frankovan)

Frankierung f plačilo poštnine, frankiranje

Frankogebühr f plačana poštnina (*oprostnina)

Franz Joseph-Orden (→ *Orden*)

Franziskaner pl *frančiškani* (H 27–29, 49, 63) (moški samostanski red)

Franziskanerorden m frančiškanski red

Franziskanerprovinz f pokrajina frančiškanskega reda

Franzos(en) (→ *Franzosenkrankheit*)

Franzosenkrankheit f sifilis (*sramna kuga, sramna bolezen, francozi) (lues)

Franzosenkriege pl *francoske vojne* (H 34)

frappant – presenetljiv, frapanten

frappieren – presenetiti, iznenaditi, osupniti, frapirati

Fraß m **1.** požrešnost, pogoltnost, žrtje **2.** slaba hrana **3.** krma **4.** krči (zlasti pri malih otrocih) (→ *Fraisen*)

fraternisieren – bratiti se s (kom)

Fraternität f **1.** bratovščina **2.** bratstvo

Fratschler m branjevec, trgovec na drobno (zlasti z živili)

Fratschlerin f branjevka

Fratschlerweib (→ *Fratschlerin*)

Frau f **1.** ženska, žena, gospa **2.** zakonska žena, zakonka (→ *Ehefrau*) **3.** Mati Božja, Devica Marija (→ *Maria*) ◇
Frauen und Jungfrauen – gospe in gospodične (*gospe in gospice)

Fraudulent m goljuf

Fraudulenz f goljufivost, nepoštenost, fravdulentnost

fraudulös – goljufiv, nepošten, fravdulozen

Frauenbewegung f žensko gibanje

Frauenbild n **1.** ženska **2.** podoba Device Marije, Mati Božja

Frauenhaus n **1.** bordel **2.** varna hiša

Frauenkirche f cerkev Naše ljube gospe, Gospejina cerkev

Frauenkirchensitz m sedež na ženski strani (v cerkvi)

Frauenklöster pl *ženski samostani* (H 27–30, 63)

Frauenorden m ženska redovna ustanova, *ženski red* (H 27–30, 36)

Frauenrechtlerin f borka za ženske pravice

Frauensperson f ženska

Frauenstand m ženska stran (v cerkvi)

Frauenstrafanstalten pl *ženske kaznilnice* (H 58)
(→ *Weiberstrafanstalt*)

Frauentag m praznik Device Marije (→ *Großfrauentag, Kleinfrauentag*) ◇
zwischen den Frauentagen – čas

med velikim in malim šmarnom,
čas med šmarnima mašama
(čas med 15. avgustom in
8. septembrom)

Frauenverein (→ *Verein*)

Frauenzimmer n **1.** ženska soba
2. ženska

Fräulein n **1.** plemiška hči
(→ *Stiftsfräulein*) **2.** gospodična
(*gospica) **3.** vzgojiteljica
(→ *Kinderfräulein, Lehrfräulein*) ◇
gesetztes Fräulein – resna
gospodična
streng solides Fräulein – zelo
solidna gospodična

Fräuleinstift n ustanova za
obubožane plemkinje ◇
**K. k. adeliges Fräuleinstift
im Herzogthume Krain/K. k.
adeliges Fräuleinstift in Krain** –
C. kr. ustanova za plemkinje v
vojvodini kranjski/C. kr. ustanova
za plemkinje na Kranjskem
(posvetno ustanovo za plemiške
hčere so ustanovili kranjski deželni
stanovi, pravico predlaganja
je imel deželni odbor, pravico
podeljevanja prebend pa cesar)

frdl. = **freundlich** (→ *freundlich*)

frech – predrzen, nesramen

Frechheit f predrznost, nesramnost ◇
die Frechheit besitzen – biti
predrzen

Fregatte f **1.** hitra trojamborna
vojna ladja, fregata **2.** vojna ladja
z lahko oborožitvijo za spremstvo
konvojev, fregata
(→ *Panzerfregatte*)

Fregattenkapitän m fregatni kapitan
(po stopnji enak podpolkovniku)

Fregattenleutnant m fregatni

poročnik (po stopnji enak
nadporočniku)

frei – **1.** svoboden (→ *Disposition,
Eigen, Fuß, Gewerbe, Hand, Lauf*)

2. svobodno (→ *einbekennen*)

3. prost (→ *Ausgang, Auge,
Einung, Geleit, Himmel, Rede, Stift,
Übereinkommen, Verkauf, Vorsatz,
Wahl, Willkür, Zeit*) **4.** prostovoljen

(→ *Verfügung*) **5.** prostovoljno

(→ *Hand*) **6.** brezplačen

(→ *Beheizung, Eintritt, Entrée,
Licht*) ◇

Ich bin so frei, Sie zu fragen ... –
Drznem si Vas vprašati ... /Dovolite,
da Vas vprašam ...

jmdn. frei und ungehindert
passieren lassen – omogočiti (komu)
prost in neoviran prehod
frei von Schulden sein – biti brez
dolgov

Freibad n kopališče na prostem

Freiball m brezplačni ples
(brez vstopnine za plesalce)

Freibeuter m morski razbojnik, gusar

Freibillet n brezplačna vstopnica

Freibrief m **1.** privilegij, patent
2. svoboščinsko pismo (*svobodno
pismo, svobodnica) **3.** potni list

Frei-Corps n prostovoljci, dobrovoljci
(*krdelo prostovoljcev) ◇
das mexikanische Freicorps –
mehikanski prostovoljci

Freidenker m svobodomislec

Freidenkertum n svobodomiselnost

Freidhof (→ *Friedhof*)

freieigen – *prostolasten (nanašajoč
se na svobodno zemljiško posest
fevdalca), alodialen (→ *allodial*)

freien – snubiti

Freie(r) m svobodnjak (→ *Hochfreie*)

Freier m 1. snubec 2. klient (stranka) pri prostitutki

Freierklärung f zapadlost

Freiexemplar n brezplačen izvod

Freifrau f baronica (*baronovka)

Freigabe f otvoritev, odprtje

freigeben – 1. osvoboditi, izpustiti

2. odpreti, dopustiti ◊

Der Verkehr mit Borstentieren im obgenannten Gerichtsbezirk wurde wieder freigegeben. – Zgoraj navedeni sodni okraj je zopet odprt za prost promet s prašiči.

freigebig – darežljiv

Freigebigkeit f darežljivost

Freiebung f dopustitev

Freigeist m svobodomislec, »frajgajst«, libertin

freigestellt (→ *freistellen*)

Freigut n 1. dajatev oproščeno posestvo 2. carine prosto blago

Freih. = **Freiherr** (→ *Freiherr*)

Freihafen m svobodno pristanišče (*prosto pristanišče)

freihait (→ *Freiheit*)

Freihandel m svobodna trgovina

Freihandzeichnen n prostoročno risanje

Freihaus n svobodna hiša (dajatev in dolžnosti oproščena hiša plemičev ali samostanov v mestih in trgih) (*prosta hiša, svobodnija)

Freiheit f 1. svoboda, prostost, neodvisnost (→ *Blockfreiheit*)

2. svoboščina, svoboda (→ *Bekennnisfreiheit, Denkfreiheit, Gewerbefreiheit, Gewissensfreiheit,*

Glaubensfreiheit, Halbfreiheit, Handelsfreiheit, Koalitionsfreiheit, Malefizfreiheit, Pressefreiheit, Redefreiheit, Religionsfreiheit, Vereinigungsfreiheit, Versammlungsfreiheit) 3. dovoljenje, dopustitev 4. drznost (*prostost) 5. *cenzualna dajatev* (G II. 328)

6. oprostitev, prostost (→ *Gebühren- und Stempelfreiheit, Mautfreiheit, Portofreiheit, Steuerfreiheit, Zollfreiheit*) ◊
persönliche Freiheit – osebna prostost (osebno prostost sta v habsburški monarhiji zagotavljala *Zakon z dne 27. okt. 1862 v varstvo osebne prostosti / Gesetz vom 27. October 1862 zum Schutze der persönlichen Freiheit* in kasnejši *Državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1867 / Staatsgrundgesetz vom 21. December 1867* v svojem 8. členu)

in die Freiheit setzen – izpustiti na prostost

sich die Freiheit nehmen – drzniti si (*jemati si prostost)

Freiheitsbrief m svoboščinsko pismo (*svobodno pismo), privilegij

Freiheitskrieg m osvobodilna vojna

Freiheitsstrafe f prostostna kazen (*kazen na svobodi), zaporna kazen, *kazen odvzema prostosti* (H 58), zapor

Freiherr m baron

Freiherrenstand m baronski stan ◊
in den Freiherrenstand erhöhen – povišati v baronski stan, pobaroniti

freiherrlich – baronski

Freihof m neobdavčen plemiški dvor

Freihold m do preklica odpuščeni podložnik (G II. 331)

Freiin f baronica (*baronovka)

Freikauf m odkup (z odkupom je npr. ZRN dosegla osvoboditev političnih zapornikov v NDR)

freikaufen – odkupiti
(npr. sužnje, zapornike)

Freilager n (vojaški) tabor na prostem

Freilassung f izpustitev, oprostitev

Freileute pl *svobodini* (V 79, 179; G II. 281, 316, 317, 326, 329, 331, 391, 424) (→ *Freimann*)

Freimann m **1.** svobodnik, *svobodin* (V 80–81; G I. 165, G II. 316, 317, 319, 329) **2.** rabelj, krvnik

Freimannshufe f *huba, na kateri sedi svobodin* (G II. 329)

Freimanns-Taxordnung f taksni red za rablje

Freimaurer m prostozidar
(*prostomavtar)

Freimaurerrei (→ *Freimaurertum*)

Freimaurerloge f prostozidarska loža

Freimaurertum n prostozidarstvo

Freirecht n *svoboščina* (dajatev) (G II. 312, 334, 424), *letna priznavalnina* (G II. 331)

Freirechter m *do preklica odpuščeni podložnik* (G II. 331)

Freireiter m prostovoljni konjenik
(*dobrovilni konjik, dobrovoljski konjik, konjik dobrovoljec)

Freisaß m *svobodnik* (V 293; G II. 344, 345)

Freischar f *prostovoljna četa* (G II. 344, 345) (*prosta truma), oddelek neregularne vojske, paravojaška enota, milica, uporniška skupina, gverilska skupina

Freischarenkrieg m gverilska vojna

Freischärler m prostovoljec, pripadnik neregularne vojske, pripadnik paravojaške enote, pripadnik milice, upornik, gverilec

Freischießen n odprto strelsko tekmovanje (Ljubljansko meščansko strelsko društvo (Laibacher bürgerlicher Schützenverein) je priredilo odprto slavnostno strelsko tekmovanje npr. 12. julija 1814 ob »mirovnem godu« (→ *Friedensfest, Friedensfeierlichkeiten*) ter 29. in 30. junija 1850 na čast Gustavu grofu Chorinskyju, c. kr. namestniku v kronovini kranjski)

freisinnig – svobodomiseln

Freisinnigkeit f svobodomiselnost

Freisitz m svobodno posestvo
(svobodnika)

freisprechen – **1.** oprostiti krivde
2. odpustiti vajenca po uspešno končani učni dobi, priznati vajencu, da je izučen (*izreči za doučenega)

freisprechend – oprostilen (→ *Urteil*)

Freisprechung f **1.** oprostitev, oprostilna sodba **2.** odpustitev vajenca po uspešno končani učni dobi, priznanje izučenosti (priznanje o uspešno končani vajeniški učni dobi)

Freisprechungsbrief m spričevalo o izučenosti (spričevalo o uspešno končani vajeniški učni dobi)

Freistaat m svobodna država

Freistadt f svobodno mesto ◇
königliche Freistädte – kraljeva svobodna mesta

Freistatt (→ *Freistätte*)

Freistätte f pribežališče, azil

freistehen – imeti na izbiro

(*dati na prosto voljo)

freistellen – 1. prepustiti (izbiro, odločitev) 2. dati prosto, dati dopust 3. odpustiti (iz službe) ◇
freigestellt bleiben/sein – biti prepuščeno
Er ist freigestellt, ... – Prepuščeno mu je .../Prepuščeno je njegovi presoji ... (*Prosto mu je ...)

Freistift n *prosta saja* (V 121, 180; G II. 317, 329, 422, 424, 433, 437, 447) (vrsta zakupa)

Freistifter m *uživalec proste saje* (G II. 447)

Freistiftsinhaber (→ *Freistifter*)

Freistoß m prosti strel
(→ *Fußballwettspiel*)

Freitag m petek (→ *Karfreitag*) ◇
stiller Freitag – véliki petek

Freiteilbarkeit f prosta deljivost ◇
Freiteilbarkeit des Vermögens – prosta deljivost premoženja

Freitheater n brezplačna gledališka predstava

Freithof (→ *Friedhof*)

Freitod m samomor

freitum – *osvoboditev nesvobodnjakov* (G II. 328)

Freiung f 1. (manjše) imunitetno ozemlje (s stalnim ali začasnim mirom), frenga 2. *azilska pravica* (V 212) 3. snubitev

freiw. = **freiwillig** (→ *freiwillig*)

freiwillig – prostovoljen (*radovoljen, dobrovoljen) (→ *Auflösung, Beitrag, Feilbietung, Gabe, Lizitation, Soldat, Veräußerung, Verkauf, Versteigerung, Wehrdienst*)

Freiwillige f prostovoljka (*radovoljka, dobrovoljka)

Freiwillige Feuerwehr Laibach
(**Laibacher freiwillige Feuerwehr**)

f Prostovoljna požarna bramba Ljubljana (Ljubljanska prostovoljna požarna bramba) (ust. leta 1870) (→ *Plänkler, Requisitenmeister, Rohrführer, Rottenführer, Schutzmannschaft, Steiger, Steigermannschaft, Spritzmannschaft*)

Freiwillige(r) m prostovoljec (*radovoljec, dobrovoljnik)
(→ *Einjährig-Freiwillige/r*)

Freiwilligenkorps (→ *Frei-Corps*)

Freiwilligkeit f prostovoljnost (*radovoljnost, dobrovoljnost)

freizügig – 1. svoboden, prost
2. velikodušen

Freizügigkeit f 1. svoboda gibanja, *prostost gibanja* (G II. 332, 339)
2. svobodna selitev, pravica svobodnega odhoda
3. velikodušnost ◇
Freizügigkeit der Person und des Vermögens – *selilna svoboda tako zastran osebe kakor glede na imetek (svobodno gibanje oseb in premoženja v habsburški monarhiji je zagotavljal *Državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1867 / Staatsgrundgesetz vom 21. December 1867* v svojem 4. členu)

Fremde(r) m tujec (*tujic, ptujic)
(→ *Gemeinde-Ordnung, Ortsfremde/r*)

Fremde¹ f tujina

Fremde² f tujka (*ptujka)

Fremden-Anzeige f seznam tujcev (seznam tujcev, ki so prispeli v Ljubljano ali jo zapustili, je

objavljaj dnevnik *Laibacher Zeitung*)

Fremdenarrest m arest tujca (V 176)

Fremdenbuch n knjiga tujcev
(*vpisnik tujcev, zapisnik tujcev,
tujska knjiga, bukve za tujce)

Fremdenführer m turistični vodič

Fremdenlegion f tujska legija

Fremdenliste f seznam tujih gostov
(v hotelu oz. zdravilišču)

Fremdenpolizei f policija za tujce

Fremdentabelle f seznam tujcev
(pri popisu prebivalstva)

Fremden- und Deliquentenaufsicht f
nadzor nad tujci in delinkventi (H 35)

Fremdenverkehr m tujski promet,
turizem

Fremdenzimmer n tujska soba

fremdländig – tuj (*inostranski)

Fremdling (→ *Fremde/r*)

frequent – 1. pogost, pogosten,
frekventen (*frekventalen)
2. obiskan, obljuden, prometen,
frekventen (*frekventalen)
(→ *Posten, Straße*)

Frequentant m 1. obiskovalec,
frekventant 2. tečajnik, frekventant

Frequentation f 1. obiskovanje,
druženje, frekventacija 2. obisk,
udeležba, frekventacija

Frequentationszeugnis n spričevalo
o obiskovanju šole (*obiskovalno
izpričevalo) (*Ukaz ministra za
bogočastje in uk z dne 20. avgusta
1870. leta, s katerim se občnim
ljudskim šolam izdaje šolski in učni
red / Verordnung des Ministers
für Cultus und Unterricht vom
20. August 1870, womit eine*

*Schul- und Unterrichtsordnung
für die allgemeinen Volksschulen
erlassen wird, je določal: »Dokler
je otrokom še dolžnost hoditi v
šolo, sme se šolsko spričevalo o
obiskovanju šole roditeljem ali
njih namestnikom dati samo na
opravičeno zahtevanje; v takem
spričevalu je izrekoma povedati,
zakaj se je dalo. (Während
der Dauer der Schulpflicht
kann ein Schulzeugnis
(Frequentationszeugnis) nur auf
begründetes Ansuchen der Eltern
oder ihrer Stellvertreter ausgefolgt
werden; auf einem solchen
Zeugnisse ist der Zweck desselben
ausdrücklich zu bezeichnen)«*)
(→ *Schulnachrichten*)

frequentieren – pogosto zahajati
(kam), obiskovati (kaj), frekventirati

fretten, sich – težko se prebijati skozi
življenje

Fretter m človek, ki se težko prebija
skozi življenje

Freude f veselje, zadovoljstvo ◇
lebhafta Freude – iskreno veselje,
prisrčno veselje
mit Freuden – z veseljem
Freude bereiten/gewähren/machen
– razveseliti, veseliti
Freud und Leid mit jmdm. teilen –
deliti si dobro in slabo
seiner Freude Luft machen – dati
duška svojemu veselju

Freudenfest n veselica

Freudenfeuer n kres

Freudenhaus n javna hiša, bordel

Freudenmädchen n vlačuga,
prostitutka

Freudentag m veseli dan, poročni dan

Freund m prijatelj (→ *Blutsfreund, Busenfreund, Menschenfreund, Rechtsfreund, Stammfreund, Volksfreund*) ◇

»**Freunde**« pl sorodstvo (→ *Befreundte*)

Freundin f prijateljica (→ *Blutsfreundin, Busenfreundin*)

freundlich – prijazen, naklonjen (→ *gesinnt, Gedanke, Gruß*)

Freundlichkeit f prijaznost

freundlichst – najprijazneje ◇
Bestschieben in unserem Gasthaus. Zu recht reger Betheiligung wird freundlichst eingeladen. – Najprijazneje Vas vabimo, da se v karseda velikem številu udeležite tekmovanja v kegljanju v naši gostilni. (časopisni oglas)

freundnachbarlich – dobrososedski (→ *Beziehung*)

Freundschaft f **1.** prijateljstvo
2. sorodstvo, sorodniki (→ *Blutsfreundschaft*), »prijatelji« (V 250) (→ *Befreundte*)

3. prijaznost ◇
Freundschaft pflegen – prijateljevati (*drugovati) in Freundschaft ersuchen – prijazno prositi

freundschaftlich **1.** prijateljski (→ *Beziehung, Vergleich*) **2.** prijazen
3. prijateljsko **4.** prijazno ◇
jmdn. freundschaftlich erinnern – prijazno opomniti (koga) na (kaj)

Freundschaftsvertrag m prijateljska pogodba

Freundstaat m prijateljska država

Frevel m hudobija, hudodelstvo, zločin

frevelhaft – hudoben, hudodelski, zločinski (→ *Tat*)

Frevelmut m hudobija, zlobnost

Freveltat (→ *Frevel*)

freventlich – hudoben, hudodelski, zločinski

Frevler m **1.** hudodelec (*hudobnik), zlobnež (*zlobnik, škodnik, kvarnik), zločinec **2.** brezbožnež

Freydhof (→ *Friedhof*)

freylait (→ *Freileute*)

Freylle (→ *Fräulein*)

Frh. = Freiherr (→ *Freiherr*)

Frhr. = Freiherr (→ *Freiherr*)

Friedbrecher (→ *Friedensbrecher*)

Friede(n) m mir (→ *Gewaltfriede(n), Partikularfriede(n), Präliminarfriede(n), Religionsfriede(n), Scheinfriede(n), Separatfriede(n), Siegfriede(n), Sonderfriede(n), Vorfriede(n)*) ◇

Aufrechterhaltung des Friedens – vzdrževanje miru

Segnungen des Friedens – blagodati miru

Friede von Fontainebleau – mirovna pogodba iz Fontainebleauja (H 34)

Pariser Friede – pariški mir (H 37)

dauerhafter/definitiver Friede(n) – trajni mir (*stanoviti mir)

ehrenhafter/honnetter/honorabler/reputierlicher Friede(n) – častni mir

gerechter Friede(n) – pravični mir
nationaler Friede(n) – narodnostni mir

den Frieden brechen/stören – kršiti mir

den Frieden aufrechterhalten/erhalten – ohraniti mir

Frieden halten – mirovati

mit jmdm. Frieden eingehen/schließen – skleniti mir s (kom)

- den Frieden sichern – zagotoviti mir
 Frieden stiften – pomiriti, miriti
 mit jmdm. in Frieden und Freundschaft leben – živeti v miru in prijateljstvu s (kom)
 Er ruhe in Frieden! – Naj počiva v miru!/Bodi mu zemljica lahka!
- friedelos** (→ *friedlos*)
- Friedensbedingung** f mirovni pogoj ◇
 Friedensbedingungen annehmen – sprejeti mirovne pogoje
- Friedensbewegung** f mirovno gibanje
- Friedensbote** m mirovni sel
- Friedensbotschaft** f *blagovest miru (med »mirovim godom« (Friedensfest), mirovnim slavjem 10. – 12. julija 1814 v Ljubljani, je poseben sel prvega dne prinesel blagovest miru, najprej dvornemu komisarju Saurauu, nato pa generalnemu guvernerju Lattermannu)
- Friedensbrecher** m kršitelj miru (*razdiravec miru, podiravec miru, prelomnik miru, mirolomec)
- Friedensbruch** m **1.** kršitev miru (*razdor, razdiranje miru, mirolomstvo) (→ *Hausfriedensbruch*, *Landfriedensbruch*) **2.** kršitev mirovne pogodbe
- Friedensfeierlichkeiten**
 (→ *Friedensfest*)
- Friedensfest** n *mirov god (mirovno slavje 10. – 12. julija 1814 v Ljubljani) (→ *Friedensbotschaft*)
- Friedensfuß** m mir, čas miru, mirnodobno stanje ◇
 Herstellung des Friedensfußes – vzpostavitev miru
 mit jmdm. auf Friedensfuß stehen – živeti v miru s (kom)
 die Armee auf den Friedensfuß setzen – postaviti armado v mirnodobno stanje
- Friedensgericht** n mirovno sodišče
- Friedensgrenze** f meja miru (oznaka, ki so jo uporabljali v NDR za dokončno razmejitev med Poljsko in NDR)
- Friedenshand – jmdm. die Friedenshand ausstrecken/reichen** – ponuditi (komu) roko sprave
- Friedenshandlung** f poganjanja o miru
- Friedenskonferenz** f mirovna konferenca
- Friedensliebe** f miroljubje
- Friedensmarsch** m mirovni pohod
- Friedenspräliminarien** pl uvodna mirovna pogajanja, mirovne preliminarije
- Friedensregelung** f mirovna ureditev
- Friedensrichter** pl *mirovni sodniki* (H 47)
- Friedensschluß** m sklenitev miru
- Friedensstand** m mirnodobni stalež (vojske)
- Friedensstätte** f počivališče, grob ◇
 letzte Friedensstätte – zadnje počivališče, grob
 jmdn. zur letzten Friedensstätte begleiten – pospremiti (koga) k večnemu/zadnjemu počitku (osmrtnica)
- Friedensstifter** m mirovni posrednik
- Friedensstiftung** f pomiritev
- Friedensstörer** m kalilec miru (*zdražnik, dražnik, rušitelj miru)

Friedenstractat m mirovna pogodba

Friedensunterhändler m mirovni posrednik

Friedensverhandlungen pl mirovna poganjanja

Friedensvertrag m mirovna pogodba

Friedenswerk n mirovna prizadevanja

Friedenzustand m mirnodobno stanje

friedfertig – miroljuben

Friedfertigkeit f miroljubnost

Friedhof m pokopališče (*mirodvor, grobišče, britof)
(→ *Militärfriedhof*) (v Ljubljani se je najstarejše pokopališče nahajalo ob župnijski cerkvi sv. Petra, pokojnike pa so pokopavali tudi v mestu, v cerkvah in samostanih; v skladu z ukazom cesarice Marije Terezije so morali leta 1779 zapreti vsa pokopališča v mestu; istega leta je ljubljanki škof posvetil pokopališče izven mesta, in sicer pri podružnični cerkvi sv. Krištofa; občinski svet je na svoji seji dne 17. maja 1904 sklenil, da se 1. maja 1905 pokopališče pri sv. Krištofu opusti in odpre novo pokopališče pri sv. Križu, na seji dne 23. decembra 1905 pa ta rok podaljšal na 1. maj 1906; ta odločitev je temeljila na poročilu mestnega fizika Ivana Koprive in izjavi stalnega mestnega zdravstvenega sveta, da je pokopališče pri sv. Krištofu tudi iz zdravstvenih razlogov neprimerno)

friedlich – 1. miren (→ *Revolution, Zusammenleben*), miroljuben (→ *Koexistenz, Politik, Verständigung*)
2. mirno, na miren način (→ *Weg*)

friedlos – brez vsakršnih pravic, brezpraven (→ *vogelfrei*)

friedsam – miren

Friedsamkeit f mirnost

Friedensmission f mirovno poslanstvo, mirovna misija

frieren (froz, ist/hat gefroren) –

1. zmrzovati, zmrzniti 2. zebsti

Frieselausschlag m prosenica (kožni izpuščaj)

Friktionen pl trenja

frisch – svež, surov (→ *Speck, Tat*)
geistig und körperlich frisch – duševno svež in telesno krepak

Frische f svežina, svežost ◇
geistige und körperliche Frische – duševna svežina in telesna krepkost

Frischling m 1. prašiček 2. *dajatev živalskega izvora (npr. prašiček) oz. nadomestilo zanjo* (G II. 248)

Friseur- und Rasier-Genossenschaft in Laibach (→ *Genossenschaft*)

Frist f 1. rok (→ *Aufkündigungsfrist, Bewährungsfrist, Entsprechungsfrist, Galgenfrist, Jahresfrist, Kündigungsfrist, Nachfrist, Notfrist, Präklusivfrist, Verjährungsfrist, Zeitfrist*) 2. rok za plačevanje dolgov (*brišt) (dolgovi so se na splošno plačevali ob sv. Juriju (24. aprila), ob sv. Jerneju (24. avgusta) in ob božiču (25. decembra))
3. odlog ◇
Einhaltung der Frist – upoštevanje roka
Erstreckung der Frist – podaljšanje roka
Nichteinhaltung der Frist – nespoštovanje roka
Versäumung der Frist – zamuda roka

- erstreckbare Frist – odložilni rok (*odložni rok, preložni rok)
 gesetzliche Frist – zakonski rok, zakoniti rok
 peremptorische Frist – zadnji rok, neodložljivi rok
 richterliche Frist – sodni rok
 die Frist abkürzen – skrajšati rok
 die Frist bestimmen – določiti rok
 die Frist einhalten – držati se roka
 Die Frist ist verfallen. – Rok je potekel.
 die Frist verabsäumen – zamuditi rok
 die Frist verlängern – podaljšati rok
- fristen** – **1.** težko živeti, životariti (→ *Leben*) **2.** odložiti, preložiti
- Fristengeld** n *odložnina
- Fristerstreckung** f odlog
- Fristgeld** n *ročnina, kvaterni denar (→ *Quatember*)
- Fristung** f odlog, podaljšanje (→ *Zahlungsfristung*)
- frivol** – **1.** lahkomiseln, neresen, lahkoten, frivolen **2.** objesten, nesramen, predrzen
- FrI.** = **Fräulein** (→ *Fräulein*)
- friI.** = **freundlich** (→ *freundlich*)
- froh** – vesel (→ *Botschaft, Stimmung*), radosten
- frohlocken** – veseliti se, radovati se
- Frohlockung** f veselje, radost
- Frohmut** m veselost, vedrost, radost, židana volja
- Frohn** (→ *Fron*)
- Frohsinn** (→ *Frohmut*)
- fromm** – **1.** pobožen (*blagoveren, bogoljuben) (→ *Legat, Stiftung, Vermächtnis, Widmung, Wunsch*), bogaboječ **2.** tih, pohleven, krotek, miren **3.** blag, milostljiv, dobrohoten
- frommen** – koristiti, pomagati (*hasniti)
- Frommen** n korist, pomoč, prid (*hasek) zum Nutzen und Frommen – v korist
- Frommheit** (→ *Frömmigkeit*)
- Frömmigkeit** f **1.** pobožnost, bogaboječnost (*blagovernost, bogoljubnost) **2.** tihost, pohlevnost, krotkost, mirnost **3.** blagost, milostljivost, dobrohotnost
- Fron** f tlaka (→ *Handfron, Leibfron, Viehfron, Zugfron*)
- Fronarbeit** (→ *Frondienst*)
- Frondienst** m tlaka (G II. 244)
- frönen** – vdajati se (strasti) (→ *Wollust*)
- Fröner** m tlačan (→ *Handfröner, Leibfröner*)
- Frongeld** n tlaččina
- Fronherr** (→ *Grundherr*)
- Fronhof** m pridvorni obrat s tlako (G II. 84)
- Fronhube** f tlaki podvržena kmetija
- Fronknecht** m tlačanski hlapec
- Fronleichnam** (→ *Christus*)
- Front** (→ *Front/e*)
 Front räumen! – *V kraj!
 (opozorilni vojaški znak upornikom pred napadom z bodalom (bajonetom))
- Front(e)** f **1.** čelo, pročelje, lice, prednja stran, fronta (→ *Gassenfronte, Hauptfront(e), Hausfront, Hinterfront, Rückfront, Vorderfront*) **2.** bojna črta, fronta (→ *Abwehrfront, Schlachtfrent*) **3.** skupina, ki se zavzema za skupni cilj, fronta (→ *Volksfront*) **4.** skupina, ki nastopa proti (komu), nasprotniki, fronta **5.** področje

nizkega zračnega pritiska, fronta ◇
 die Front eines Hauses – pročelje
 hiše
 die Front der Kriegsgegner –
 skupina nasprotnikov vojne, fronta
 vojnih nasprotnikov
 von den drei Seiten, in Front,
 Flanke und Rücken, angreifen –
 napasti s treh strani, s čela, boka in
 hrbta
 an die Front gehen/rücken – iti na
 fronto
 an die Front kommen – priti na
 fronto
 an der Front sein/stehen – biti na
 fronti
 gegen jmdn./etwas Front machen
 – upirati se (komu/čemu),
 nasprotovati (komu/čemu)
 Seine Majestät ritten zuerst die
 Fronte der Truppen ab. – Njegovo
 Veličanstvo je najprej na konju
 pregledalo častno četo (prvo vrsto
 postrojenih čet).
 Der Präsident schritt die Front der
 Ehrenkompanie ab. – Predsednik je
 pregledal častno četo.

Frontag (→ *Dienstage*)

Frontangriff m frontalni napad

Frontattacke (→ *Frontangriff*)

Frontattaque (→ *Frontangriff*)

Frontkämpfer m vojak na fronti,
 frontnik

Frontlinie f frontna črta

Frost m slana, zmrzal, pozeba
 (→ *Fieberfrost*)

Frostwetter n mrzlo vreme, mraz

Frucht f **1.** sadež, sad, plod, pridelek
 (→ *Feldfrucht, Gartenfrucht,*
Halmfrucht, Hülsenfrüchte,
Knollenfrucht) **2.** žito

(→ *Brotfrucht, Feldfrucht,*
Halbfrucht, Sommerfrucht,
Winterfrucht) ◇
 candierte Früchte – kandirano
 sadje (*oslajeno sadje)
 Früchte bringen/tragen – obroditi
 sadove

Fruchtabtreibung f splav, abortus
 (*zapravljen/odgnan telesni sad)

Fruchtart f vrsta pridelka

fruchtbar – **1.** rodoviten, ploden
2. uspešen **3.** donosen
 (→ *Anlegung*)

Fruchtbau m poljedelstvo

Fruchtbaum m sadno drevo

fruchtbringend – **1.** rodovit, ploden
 (*plodonosen) **2.** donosen ◇
 Geld/Kapital fruchtbringend
 anlegen – dobičkonosno naložiti
 denar/kapital (*naložiti na obresti,
 plodonosno naložiti)

Fruchtbringung f **1.** rodovitnost,
 plodnost (*plodonosnost)
2. donosnost

fruchten – **1.** obroditi **2.** koristiti,
 pomagati, zaleči

Fruchtfeld n žitno polje

Fruchtfolge f kolobarjenje

Fruchtgarten m sadni vrt, sadovnjak

Fruchtgenießer m uživalec (posesti,
 premoženja)

Fruchtgenuß m užitek (posesti,
 premoženja)

Fruchtgenußrecht n pravica do užitka
 (posesti, premoženja)

Fruchtjahr n letni donos

Fruchtkranz (→ *Feston*)

fruchtlos – **1.** neuspešen **2.** neuspešno

Fruchtmaß n žitna mera
(→ *Mehrling, Metzen, Mut, Schaff, Schaffel, Scheffel, Star*)

Fruchtnießer (→ *Fruchtgenießer*)

Fruchtnießung (→ *Fruchtgenuß*)

Fruchtschnur (→ *Feston*)

fructificieren – donosno naložiti ◇
ein Kapital fructificieren – donosno naložiti kapital

Fructificierung f donosno nalaganje ◇
Fructificierung der Barschaften – donosno nalaganje gotovine (*plodonosno nalaganje gotovine), fruktifikacija gotovine

frugal – zmeren, vzdržan pri jedi ◇
frugales Abendmahl – skromna večerja

früh – zgodaj ◇
um 7 Uhr früh – ob 7. uri zjutraj

Früh-Concert n jutranji koncert
(npr. jutranji koncerti Ljubljanske meščanske godbe pri Švicariji)

Frühe f jutro
in der Früh – zgodaj, zarana
in aller Früh – navsezgodaj

Frühgeburt f **1.** prezgodnje rojstvo
2. prezgodaj rojen otrok

Frühkost (→ *Frühstück*)

Frühling m pomlad
(→ *Völkerfrühling*) ◇
Prager Frühling – Praška pomlad (1968)

Frühmahl (→ *Frühstück*)

Frühmesse f prva maša, zgodnja maša (*zgodnjica) ◇
die Frühmesse läuten – zvoniti k zgodnji maši

Frühmesser m zgodnjik (duhovnik, ki opravlja zgodnjo mašo)

Frühschoppen m dopoldansko druženje ob kozarcu (poliču)

Frühstück n zajtrk (*zajuterk)
(→ *Gabelfrühstück*)

Frühstückskonzert n *zajtrkovalni koncert

frustrieren – **1.** razočarati, frustrirati
2. preprečiti, onemogočiti, frustrirati

Fuder n **1.** tovor, voz, »peljaj« (tovor na dvovprežnem vozu je označeval mersko enoto za travniško površino: npr. na travniku dveh tovorov (*Wiese von 2 Fudern*) sta bila pridelana dva dvovprežna voza sena (zwei Fuder Heu) **2.** tovor (stara avstrijska tekočinska mera različnih velikosti: 1 tovor vina je tako lahko znašal 24, 25, 30 ali 32 veder) (glej S. Vilfan, ZČ 1954)
(→ *Holzfuder*)

Fug m pravica ◇
mit Fug und Recht – z vso pravico, povsem upravičeno

fügen – **1.** dodati, priložiti (→ *wissen*)
2. zložiti, sestaviti, spojiti ◇
Wie es Gott fügt. – Kot Bog hoče.
Ein Zufall fügte es, daß ... – Slučaj je hotel, da ...

fügen, sich – **1.** vdati se, ukloniti se, podrediti se **2.** spodobiti se
3. ujemati se
sich in die Gottes Schickung fügen – vdati se v božjo voljo, vdati se v božjo previdnost

füglich – **1.** prikladen, primeren (*prilichen) **2.** zlahka, brez težav, po potrebi (*zlagoma, zložno, priložno)

fügsam – poslušen, pokoren

Fügsamkeit f poslušnost, pokornost

Fügung f 1. zlaganje, stikanje 2. usoda ◇
göttliche Fügung – božja volja

fühlen – čutiti

fühlen, sich – počutiti se (→ *unwohl*)

Führung f 1. stik, kontakt 2. čutenje,
občutek ◇
mit jmdm. Führung aufnehmen/
finden – priti v stik s (kom), trčiti
na (koga)
mit jmdm. in Führung stehen – biti
v stiku s (kom)

Fuhre f 1. voznja 2. voz (tudi merska
enota)

führen 1. voditi (→ *Akte, Aufsicht, Befehl, Beschwerde, Beweis, Ende, Evidenz, Feld, Gemüt, Gespräch, Haushalt, Kampagne, Kampf, Klage, Krieg, Licht, Oberaufsicht, Oberbefehl, Protokoll, Rand, Referat, Schlag, Sieg, Tisch, Treffen, Vorsitz, Wachtstube, Wort*) 2. imeti na zalogi, prodajati

Führer m 1. voditelj, vodja
(*prvak) (→ *Geschäftsführer, Grundbuchsführer, Heerführer, Maschinenführer, Matrizenführer, Parteiführer, Partieführer, Postenführer, Protokollführer, Rädelsführer, Rechnungsführer, Rekursführer, Sachführer, Schwarmführer, Volksführer, Walzenführer, Werkführer, Zugführer*) 2. vodnik, vodič (*firar) (→ *Bergführer*) 3. voznik (→ *Frachtenführer, Lokomotivführer, Überführer, Wagenführer, Zugführer, Zug(s)führer*) 4. vodič (knjiga) 5. fuhrer, firer (Hitler)

Führerbuch (→ *Bergführerbuch*)

Fuhrgeld n voznina

Fuhrgewerbe n prevoznništvo
(*vozarska obrt)

Fuhrhof m vozila, vozni park ◇
städtischer Fuhrhof (Stadtmagistrat
Laibach) – mestna priprega
(Mestni magistrat Ljubljana)
(→ *Jahresrechnung*)

Fuhrleute pl vozniki (→ *Fuhrmann*)

Fuhrlohn m plačilo za vožnjo,
voznina, brodnina

Fuhrmann m voznik

Fuhrpark (→ *Fuhrhof*)

Fuhrpferd n vprežni konj, vozni konj

Fuhrrobot f *tovorna tlaka* (G II. 244),
vprežna tlaka, vozna tlaka

Führung f 1. vodstvo, vodenje
(→ *Amtsführung, Beweisführung, Evidenzführung, Kriegführung, Rückführung, Vorsitzführung*)
2. oskrbovanje, upravljanje 3. vodilo,
usmeritev (→ *Traceführung*) ◇
Führung eines Protokolls – pisanje
zapisnika
unter Führung – pod vodstvom

Fuhrweg m vozna pot

Fuhrwerk n 1. vozilo 1. voz (*kola) ◇
mit Tieren bespannte Fuhrwerke –
vozovi z vprežno živino

fuhrwerken – voziti se z vozom na
delo

Fuhrwesen n vozarstvo, voznništvo
(*vozotajstvo)

Fuhrwesenspferd n vozarski konj

Fülle f obilje, obilica

füllen – naliti, polniti

Füllen n žrebiček

Füllenstute f žrebetna kobila (kobila,
ki doji žrebe)

Füllfeder m nalivno pero

Füllung f polnitev

fulminant – 1. gromovit, rohneč
2. sijajen, bleščec, fulminanten
(→ *Rede*)

Function f 1. naloga, funkcija
2. opravilo, obred ◇
kirchliche/rituelle Function –
cerkveni obred, verski obred
eine Function ausüben – opravljati
funkcijo
seine Functionen zurücklegen –
odložiti svoje funkcije

Functionär m funkcionar (*opravnik)

Functionsdauer f funkcijsko obdobje,
funkcijska doba (*opravilna doba),
mandat ◇
nach Ablauf der Functionsdauer –
po poteku mandata (*opravilne
dobe)

Functionsgebühr f *opravilna plača,
*opravilna službarina, *opravnina

Functionsperiode (→ *Functionsdauer*)

Functionszulagen pl *opravni
(funkcijski) prikladi (avstrijskih
uradnikov) (→ *Rangclassen*)

Fund m najdba, odkritje

Fundament n osnova, temelj,
fundament

Fundation f ustanovitev

Fundationsbrief m ustanovna listina

fundieren – ustanoviti

fündig – **fündig werden** – najti

Fundsache f najden predmet

Fundus m posestvo z vsemi
pritiklinami

fundus instructus – oprema (inventar)
za opravljanje obrti

Funeralien pl pogreb

Funeralkosten pl pogrebni stroški

Fünffeldersystem n petletno
kolobarjenje

fungieren – opravljati (službo,
funkcijo), službovati, delovati,
sodelovati kot, fungirati kot

Funk m 1. radiografija 2. radio
(→ *Rundfunk*)

funken – brezžično oddajati

Funker m radiotelegrafist

Funkspruch m radijsko sporočilo

Funkstation f radijska postaja

Funkstille f 1. prekinitvev radijskega
oddajanja 2. premor v radijski oddaji

Funktion (→ *Function*)

Funktions- (→ *Functions-*)

Funkverbindung f radijska zveza

Funkwesen n radiotelegrafija

fuorphenning – denarna dajatev
namesto vožnje kot tlaškega opravila
(G II. 255)

für- (glej tudi *vor-*)

Furage (→ *Fourage*)

furagieren (→ *fouragieren*)

fürbaß – nadalje, v prihodnje

Fürbitte f priprošnja (*prošnja) ◇
Fürbitte für jmdn. einlegen/tun –
prostiti za (koga), zavzeti se za
(koga)

Fürbitter m priprošnjik (*prošnjik)

Fürbitterin f priprošnjica (*prošnjica,
prosivka)

Fürbot n vabilo na sodišče, poziv na
sodišče

Furcht f bojazen
(→ *Ehrfurcht, Gottesfurcht*) ◇
aus Furcht vor Strafe – iz bojazni
pred kaznijo

jmdm. Furcht beibringen – prestrašiti (koga)

jmdn. in Furcht setzen/in Furcht und Angst versetzen – prestrašiti (koga)

Furchtlosigkeit f neustrašnost

fürfodern (→ *vorfordern*)

fürfordern (→ *vorfordern*)

Fürforderung (→ *Vorforderung*)

fürgeben (→ *vorgeben*)

Fürgeben (→ *Vorgeben*)

fürgehen (→ *vorgehen*)

fürhin – odslej

Furie f **1.** razburljiva ženska, furija

2. divjanje

Furier (→ *Fourier*)

Fürkauf (→ *Vorkauf*)

fürkehren (→ *vorkehren*)

Fürkehrung (→ *Vorkehrung*)

fürnehm (→ *vornehm*)

Furore n **1.** besnenje, divjanje

2. navdušeno odobravanje ◇

Furore machen – požeti buren aplavz

fürsichtig (→ *vorsichtig*)

Fürsorge f **1.** oskrba, skrbstvo, varstvo

◇

gesundheitliche Fürsorge – zdravstveno varstvo

soziale Fürsorge – socialno skrbstvo

väterliche Fürsorge des Kaisers –

očetovska skrb vladarja

Fürsorgeanstalt f oskrbovalnica

Fürsprecher m **1.** zagovornik **2.**

predstavnik (*besednik)

3. priprošnjik

Fürst m **1.** knez (→ *Kurfürst*,

Landesfürst, *Reichsfürst*) **2.** vladar

Fürstbischof m knezoškof

fürstbischöflich – knezoškofijski

Fürstbistum n knezoškofija

Fürstenadel m knežje plemstvo

Fürstentum n kneževina

(→ *Stammesfürstentum*) ◇

gentiles Fürstentum – plemenska

kneževina, gentilna kneževina

Fürstin f kneginja

fürstlich – knežji (→ *Haus*)

Fürstlich Auersperg'sches

Thermalbad Töplitz in Krain

(→ *Bad*)

Fürstlichkeiten (→ *Fürstenadel*)

Fürst und Bischof = Fürstbischof

(→ *Fürstbischof*)

Furt m **1.** brod (na reki) **2.** plitvina,

gaz

Fürtrag m **1.** prenos **2.** predlog,

propozicija (za deželni zbor)

(→ *Proposition*, *Werbung*)

fürtragen (→ *vortragen*)

fürträglich (→ *vorträglich*)

fürwahr – dejansko, zares, res

fürwalten (→ *vorwalten*)

Fürwand (→ *Vorwand*)

Fürweiser (→ *Vorweiser*)

Fuscher (→ *Pfuscher*)

Fusel m slaba pijača (običajno slabo

žganje) (*fusl, patoka)

Füselier m vojak pešec, oborožen

s puško, puškar, strelec, fizilir

(prvotno oznaka za pripadnike

pehotnih polkov in bataljonov,

ki so bili oboroženi s puškami

kremenjačami; v 19. stoletju le

še tradicijska oznaka za nekatere

polke in bataljone oz. zvrst lahke

pehote)

Füsilade f ustrelitev vojakov (po izreku sodbe naglega sodišča) (*ustrelba)

Füsilier (→ *Füselier*)

füsilieren – ustreliti vojake (po izreku sodbe naglega sodišča)

Fusion f strnitev, zlitev, spojitev, fuzija

fusionieren – združiti se

Fusionierung f združitev

Fuß m 1. noga (stopalo)

(→ *Friedensfuß*, *Kriegsfuß*) 2. čevelj (stara avstrijska dolžinska mera: 1 čevelj = 12 col/palcev = 31,60 cm)

3. stopnja (→ *Hoffuß*, *Münzfuß*, *Zinsfuß*) 4. vznožje 5. podnožje ◇ Beim Fuß! – K nogi (puško!) (vojaški ukaz)

Fuß fassen – ustaliti se, udomaćiti se am Fuße des Schloßberges liegen – ležati ob vznožju grajskega hriba jmdn. auf freien Fuß setzen/stellen – izpustiti (koga) (*na proste noge izpustiti)

auf großem Fuß leben – živeti na veliki nogi, živeti razkošno mit jmdm. auf gespanntem Fuße stehen – biti v napetih odnosih s (kom)

Seiner k. k. Apostolischen Majestät die allerunterthänigste Bitte zu Füßen legen – Njegovo cesarsko-kraljevo Veličanstvo premilostno zaprositi

Fußartillerie f pehotno topništvo, pehotna artilerija

Fußballwettbewerb n nogometna tekma

Fußbekleidung f obuvalo

Fußboden m tla

Fußbotenpost f pešpošta

Fußbreit m pedenj ◇

jeden Fußbreit Boden festhalten/verteidigen – braniti vsak pedenj zemlje

Fußdienst m ročna tlaka

Fußseisen n okov ◇

Anlegung der Fußseisen – vklenitev (jetnika) v železne okove (*v železje na nogah)

füßen – opirati se na (kaj), sloneti na (čem)

fußfällig – na kolenih, kleče

Fußfessel f spona (za konja)

Fußgänger m pešec

Fußgefecht – **Fußgefecht der**

Kavallerie/Reiterei n boj konjenice s strelnim orožjem (med časovno omejeno vojno operacijo so konjeniki razjahali konje in uporabili strelno orožje)

Fußgeher (→ *Fußgänger*)

Fußgicht f putika v nogah, protin v nogah

Fußkämpfer (→ *Fußsoldat*)

Fußmarsch m pohod (*pešhod)

Fußnote f opomba (pod črto)

Fußpartie f sprehod, izlet

Fußrobot f osebna ali ročna tlaka (G II. 244)

Fußsoldat m (vojak) pešec, pešak

Fußstapfe f stopinja ◇

auf jmds. Fußstapfen wandeln – iti po čigavih stopinjah

Fußtruppe f pehota, (vojaki) pešci, pešaki

Fußvolk (→ *Fußtruppe*)

Fußwaschung f obredno umivanje nog (na veliki četrtak)

Fußweg m pešpot, steza

Fustigation f šibanje, bičanje, tepež

fustigieren – šibati, bičati, tepsti

futil – neznamen, nepomemben, ničev,
futilen

Futilität f neznamenost, nepomembnost,
ničevost

Futter n **1.** hrana (→ *Kanonenfutter*),
živež **2.** krma (seno, slama, oves)
(→ *Forstfutter*, *Grünfutter*,
Marchfutter, *Rauhfutter*, *Viehfutter*)
3. podloga

Futterboden m svisli (prostor za
shranjevanje krme, slame, sena)

Futterei (→ *Futtergetreide*)

Futtergetreide n krmno žito

Futterkrippe f jasli

füttern – krmiti (→ *Fasel*)

Futternot f pomanjkanje hrane

Futterrübe f krmna pesa

Futternister m konjska zobnica
(torba z zobjo, ki se obesi konju na
glavo)

Futternorräte pl zaloge krme

FZM = Feldzeugmeister
(→ *Feldzeugmeister*)

G

Gabbrief m darovnica

Gabe f **1.** dar, darilo (→ *Morgengabe*)

2. milodar (prispevek za dobrodelne namene)

(→ *Abbrandlergabe, Gnadengabe, Opfergabe, Weihgabe*) **3.** nadarjenost

4. dajatev, davščina, davek, dača ◇

eine Gabe Gottes – božji dar
freiwillige Gaben – prostovoljni darovi

hochherzige Gaben – velikodušna darila

milde Gabe – milodar, miloščina
(*milosrčni dar, miloščnja, milošnja), vbogajme

Die Gaben werden ungesäumt ihrer Bestimmung zugeführt. –
Milodare bomo nemudoma odvedli v skladu z njihovim namenom.

Gabel f **1.** vilice **2.** vile (→ *Mistgabel*)

Gabelfrühstück n dopoldanska malica
(*predjužnik, dojužnik, kosilce)

Gabensammlung f zbiranje darov, nabirka (*nabera)

Gaden m **1.** koča, hram **2.** nadstropje
3. soba **4.** srednjeveška mera za količino lesa (verjetno količina lesa, ki je bila potrebna za izdelavo kože)

Gage f **1.** mesečna plača oficirja
(→ *Militärgage*) **2.** plača umetnika

Gagist m vojaški nameščeneec
(*mesečni plačanec), gažist (oficirji in višji vojaški uradniki v avstro-ogrski vojski in domobranstvu, ki so v nasprotju s prejemniki plačila (Löhnung) prejeli plačo, t. i. gažo (Gage))

gäh – **1.** nagel **2.** strm

Gähheit f **1.** naglica **2.** strmina

gähren (→ *gären*)

Gährung (→ *Gärung*)

Gala – in Gala – **1.** v svečani obleki

2. v svečani uniformi

Gala-Adjustierung f svečana uniforma, paradna uniforma

Galan m dvorljivec

galant – **1.** uglajen, galanten

2. nališpan

Galanterie f **1.** uglajenost, galantnost

2. lepotičje (*lepotnina), lišp, galanterija **3.** ljubkovanje, zaljubljenost

Galantierhändler m trgovec z galanterijo (*trgovec z lepotnino)

Galeere f **1.** galeja **2.** kazen na galeji
(→ *Galeerenstrafe*)

Galeerenstrafe f kazen na galeji

Galeot m veslač na galeji (običajno suženj, kaznjeneec ali vojni ujetnik), galjot, galeot

Galerie (→ *Gallerie*)

Galgen m vislice ◇

den Namen an den Galgen schlagen

– obesiti listino oz. list s smrtno obsodbo (pobeglega zločinca) na vislice (dnevnik *Laibacher Zeitung* je dne 18. maja 1799 poročal:

»Vermög der vom Hofkriegsrath erhaltenen Nachricht ist der Fähnrich Martin Conradi von dem 13. leichten Infanterie Bataillon wegen treulosen Uiberlaufens zum Feind vermög kriegsräthlichen Urteil infam kassirt, dessen Namen an den Galgen geschlagen und sein allfälliges in kaiserl. Erblanden besitzendes Vermögen konfisiziret.«

– »Dvorni vojni svet sporoča, da je bil Martin Conradi, praporščak 13. bataljona lahke pehote, na podlagi sodbe vojnega sveta zaradi nezvestega prebega k sovražniku,

proглаšen za zavrženca, njegovo ime (smrtna obsodba) obešeno na vislice in njegovo morebitno premoženje v cesarskih dednih deželah zaplenjeno«.)

Galgenfrist f zadnji odlok

Galgenhumor m obešenjaški humor, črni humor

Galgenvogel m 1. krokar 2. obešenjak, malopridnež

Galle f žolč

Gall(en)ieber n žolčna vročica (oznaka za razna vročična, z zlatenico povezana bolezenska stanja) (*žolčnica)

Gall(en)sucht f zlatenica (→ *Gelbsucht*)

Gallerie f 1. stavba z zbirko umetniških del, galerija 2. dolg, na eni strani odprt hodnik s stebri, galerija 3. najvišji balkonski prostor v gledališču, galerija (→ *Galleriesitz*, *Stebgalerie*) 4. veliko število

Galleriesitz m galerijski sedež (v gledališču)

Galopp m konjski dir, galop

galoppieren – 1. skokoma jezdi, galopirati 2. skokovito rasti

Gamaschen pl dokolenke

Gang m 1. potek, tek 2. hodnik, mostovž (→ *Putzgang*, *Staubgang*) 3. gibanje, premikanje 4. hoja 5. korak, stopnja 6. opravek, pot, obhod (→ *Rundgang*) 7. jed 8. prestava (pri avtomobilu) 9. mlinsko kolo (→ *Mühle*) ◇ der Gang der Dinge – potek dogodkov
aufrechter Gang – pokončna hoja
im besten Gange befindlich –

odlično delujoč (obrat) (*z obilnim delom delujoč)

Das Festessen bestand aus mehreren Gängen. – Svečano kosilo je sestavljalo več hodov. in Gang bringen/setzen – spraviti v tek, pognati, sprožiti
im (vollen) Gange sein – biti v (polnem) toku

gangbar – 1. prehodan 2. urejen, uhojen, utrt 3. običajen, navaden (→ *Speise*) 4. donosen (→ *Geschäft*)

Gangbarmachung f ureditev prehodnosti poti

Gängelband n povodec

Ganggeld n *potnina

Gangrän f prisad (odmiranje tkiva), gangrena (gangraena) (→ *Brand*)

Gangwoche f teden pred Jezusovim vnebohodom (→ *Christus*)

Gans f gos

Gant f dražba, stečaj

Gantmasse f stečajna masa

Gantrecht n *izvršilni postopek* (V 176)

ganz – 1. ves, cel (→ *Schilling*) 2. popolnoma, v celoti (*do dobrega)

Gänze – zur **Gänze** – popolnoma, v celoti (*do dobrega)

Ganzer Ruf! – Celi klic! (vojaško povelje: postrežno moštvo preide v navadni položaj (*navadno stališče))

Ganzhube f cela kmetija, cela huba

Ganzhübler m celozemljak (lastnik cele kmetije/hube) (*celáč)

gänzlich – 1. popoln (→ *Ausverkauf*, *Verpflegung*) 2. popolnoma (→ *Verarmung*)

Ganzwaise f obojestranska sirota (otrok brez obeh staršev)

gar – 1. gotov, pripravljen, pečen, kuhan 2. porabljen 3. celo

Garage f garaža (*shramba) ◇
Garage für Automobile – garaža za avtomobile (*shramba za avtomobile)

Garantie f jamstvo, garancija ◇
eine Garantie geben/gewähren – dati garancijo

garantieren – jamčiti, garantirati

Garaus – jmdm. den Garaus machen
– uničiti, iztrebiti, ubiti

Garbe f snop

Garb(en)zehent m desetina od snopja, snopna desetina

Gärber (→ *Gerber*)

Garçon m 1. samski moški, samec 2. natakar

Garçonkarte f vstopnica za samsko osebo

Garçonleben n samsko življenje

Garçonniere (→ *Garçonwohnung*)

Garçonwohnung f samsko stanovanje, garsonjera

Garde f 1. straža (→ *Arriergarde*, *Bürgergarde*, *Nationalgarde*) 2. telesna straža (→ *Leibgarde*) 3. častna četa, elitna četa (→ *Ehregarde*)

Gardedame f spremljevalka mladega dekleta, gardedama

Garderobe f 1. obleka, oblačila, oprava, garderoba 2. oblačilnica, garderoba

Gardine f zavesa, gardina

Gardinenpredigt – jmdm. eine Gardinenpredigt halten – brati (komu) levite, grajati (koga)

Gardist m gardist

gären – vreti (gor/gärte, hat gegoren/gegärt)

Garn n preja, sukanec, garn ◇
Garn abwinden – odmotavati prejo

garnieren – okrasiti, olepšati, garnirati

Garnison f 1. stalna vojaška posadka (v mestu, trdnjavi), garnizon, garnizija 2. kraj s stalno vojaško posadko, garnizon, garnizija ◇
Revue der Garnison – pregled garnizije (*pregledovanje garnizije) in Garnison liegen – biti nastanjen v garnizonu

garnisonieren – biti v posadki, biti v garnizonu

Garnisons-Spital (Laibach) n
Garnizijska bolnica (Ljubljana) (po potresu 1895 so morali stari garnizijski špital v Ljubljani porušiti; leta 1899 je bil zgrajen nov špital paviljonskega tipa, ki je bil vseljen aprila 1900)

Garnisonsstadt f garnizijsko mesto

Garten m 1. vrt (→ *Baumgarten*, *Biergarten*, *Blumengarten*, *Forstgarten*, *Fruchtgarten*, *Gasthausgarten*, *Gemüsegarten*, *Hausgarten*, *Irrgarten*, *Kräutergarten*, *Krautgarten*, *Kuchelgarten*, *Küchengarten*, *Lustgarten*, *Nutzgarten*, *Obstgarten*, *Pflanzgarten*, *Reitgarten*, *Schaugarten*, *Tiergarten*, *Vorgarten*, *Weingarten*, *Ziergarten*) 2. vrtec (→ *Kindergarten*)

Gartenbau m vrtnarstvo, hortikultura

Gartenfest n vrtna zabava, vrtna veselica

Gartenfrucht f povrtnina

Gartengrund m vrtovi

Gartenhäuschen n vrtna hišica, uta

Gartenhütte (→ *Gartenhäuschen*)

Gartenkonzert n vrtni koncert

Gartenlaube f vrtna uta (*hladnica)

Gärtner m vrtnar (→ *Kunst- und Handlungsgärtner*)

Gärtnerei f 1. vrtnarija 2. vrtnarstvo

Gärung f vrenje

Gas n 1. plin (→ *Leuchtgas, Nervengas, Senfgas, Tränengas*) 2. pospešek ◇ giftiges Gas – strupeni plin Gas geben – pospešiti

Gasanstalt (→ *Gaswerk*)

Gasanzünder m prižigalec plinskih uličnih svetilk, svetilkar

Gasbeleuchtung f plinska razsvetljava (*plinova svečava) (v Ljubljani je plinska razsvetljava v mestnem jedru začela delovati 9. novembra 1861; predtem je bila Ljubljana razsvetljena s svetilkami na olje oz. petrolej)

Gasbombe f plinska bomba (s strupenim plinom polnjena bomba)

Gasbrand m plinski prisad

Gas-Candelaber m drog plinske ulične svetilke, plinski kandelaber

Gasconade f bahanje, širokoustenje, gaskonada

Gaskammer f plinska celica

Gaskandelaber (→ *Gas-Candelaber*)

Gasleitung f plinovod

Gasleitungsröhre f plinska cev (*plinovodna cev)

Gasmeister m plinar (→ *Gaswerk*)

Gäßchen n uličica (→ *Commune-Gäßchen*) ◇

gemeine Gäßchen – komunska uličica (→ *Commune-Gäßchen*)

Gasse f ulica (→ *Herrengasse, Judengasse, Quergasse, Sackgasse, Seitengasse*) ◇

über die Gasse ausschenken/verkaufen – prodajati po hišah

Gassenfeger m ulični pometač

Gassenfronte f ulično pročelje

Gassenjunge m klatež, potepuh

Gassenkehrer m ulični pometač

Gassenlokal n lokal, ki gleda na ulico

gassenseitig – na ulični strani

gassenseits (→ *gassenseitig*)

Gassenstreicher m postopač

Gassenstrich m postopanje

Gast m 1. gost (→ *Badegast, Fahrgast, Fluggast, Kurgast, Mahlgast, Tanzgast, Tischgast, Trauergast, Zaungast*) 2. gostač 3. tujec (V 166) (S. Vilfan, ZČ 1952-1953, str. 438: »Beseda tujec ali gost (Gast) pomeni po srednjeveški pravni terminologiji v prvi vrsti tistega, ki v določenem mestu ni doma.«) ◇ eingeführte Gäste – vpeljani gosti (od članov društva vpeljani gosti) geladene Gäste – povabljeni gosti, povabljeni illustre Gäste – odlični gostje, sloviti gostje zu Gast(e) bitten/laden – povabiti v goste

Gastald (*gastaldo del paese*) m *gastald* (H 24, 25)

gasten – 1. gostiti se (*gostovati se), iti v goste 2. krčmariti

Gasterei f gostija, pojedina (*gostovanje, gostarija, gostba, pir, pirovanje)

- Gastfreundschaft** f gostoljubnost ◇
jmdm. Gastfreundschaft erweisen/
gewähren – gostoljubno sprejeti
(koga)
- Gastgeber** m **1.** gostilničar, krčmar
(stregel je lahko tudi hrano)
(*gostivec, gostnik) **2.** gostitelj
- Gastgewerbe** n gostinska obrt,
gostinstvo (→ *Gast- und
Schankgewerbe*)
- Gasthaus** n gostilna (*gostivnica)
(→ *Einkehrgasthaus*)
- Gasthausgarten** m gostilniški vrt
- Gasthaus-Gerechsam** f
gostilniška pravica
- Gastherr** m gostitelj (*gostivec,
gostnik)
- Gasthof** (→ *Gasthaus*)
- gastieren** – **1.** gostiti se (*gostovati se),
iti v goste **2.** pogostiti (koga)
3. gostovati
- Gastrecht** n *pravo tujcev* (V 176)
- Gaststube** f gostinska soba, gostilniška
soba
- Gast- und Schankgewerbe** n
gostinska in krčmarska obrt
(*gostilničarski in krčmarski obrt,
gostilniški in pivniški obrt)
- Gastung** f **1.** pogostitev **2.** dolžnost
pogostitve in oskrbe (npr. deželnega
kneza ali škofa)
- Gastungsrecht**
(→ *Gasthaus-Gerechsam*)
- Gastwirt** m gostilničar (*oštir)
- Gastwirtschaft** f **1.** gostilna
2. gostilničarstvo ◇
die Gastwirtschaft betreiben –
ukvarjati se z gostilničarsko obrtjo
- Gastzimmer** n soba za goste
- Gaswerk** n plinarna (*plinova fabrika) ◇
städtisches Gaswerk (Stadtmagistrat
Laibach) – mestna plinarna (Mestni
magistrat Ljubljana)
(→ *Jahresrechnung*)
- Gatte** m soprog (→ *Ehegatte*)
- Gattien** (→ *Gattihose*)
- Gattihose** f dolge moške spodnje
hlače (običajno iz lanu)
- Gattin** f soproga (→ *Ehegattin*)
- Gattung** f **1.** zvrst (→ *Geschoßgattung,
Getreidegattung, Körnergattung,
Kulturgattung*) **2.** rod
(→ *Truppengattung*)
- Gau** m **1.** župa, okrožje, okraj (*okrog)
2. *frankovska grofija* (V 46, 107)
- Gaudete** – 3. adventna nedelja
(→ *Advent(s)sonntag*)
- Gaudi** f zabava, veselje
- gaudieren** – zabavati se, veseliti se
- Gaukler** m glumač (*glumar),
rokohitrec, slepar
- Gauleiter** m okrožni vodja,
gaulajter (visok funkcionar
nacionalsocialistične stranke)
- Gauner** m lopov, slepar
- Gay-Gebrauch** m kmečki običaj,
kmečka navada
- Gayhandel** m *kmečko trgovanje* (V 172)
- Gaze** f redka tkanina, gaza
- Gd./Gde.** = **Gemeinde** (→ *Gemeinde*)
- G. d. C.** (→ *GdK*)
- GdI** = **General der Infanterie**
(→ *General/General der Infanterie*)
- gdig.** = **gnädig** (→ *gnädig*)
- gdigst.** = **gnädigst** (→ *gnädigst*)
- GdK** = **General der Kavallerie**
(→ *General/General der Kavallerie*)

ge- (glej tudi *be-*)

geachtet – spoštovan, čislán

geächtet – **1.** pregnán, izgnán
2. izobčen **3.** zaničeván,
stigmatiziran

Geächtete(r) m **1.** pregnanec,
izgnanec **2.** izobčenec
3. zaničevana oseba, stigmatizirana
oseba

Geal. = **General-** – glavni ..., splošni
..., veliki ..., generalni ...

geb. = **geboren** – rojen

Geb. = **Gebrüder** (→ *Gebrüder*)

Gebäck n pecivo (→ *Teegebäck*)

gebannt – uročén

Gebäranstalt f porodnišnica
(*porodna hiša, porodnišče,
porodilnica, rodivnica)
(→ *Landeskrankenhaus*)

gebaren – poslovati, gospodariti,
upravljati

Gebaren (→ *Gebarung*)

gebären (gebar, hat geboren) – roditi

Gebälerin f porodnica

Gebärhaus n porodnišnica (*porodna
hiša, porodnišče, porodilnica,
rodivnica) (→ *Civilspital*)

Gebärmütter f maternica

Gebarung f **1.** denarno poslovanje,
finančno poslovanje
2. gospodarjenje ◊
sparsame Gebarung – varčno
gospodarjenje

Gebäude n poslopje (→ *Nebengebäude*,
Tagegebäude, *Wirtschaftsgebäude*) ◊
ein Gebäude erstellen – zgraditi
stavbo

Gebäudesteuer f davek od poslopja,
hišni davek (*domarina, zgradarina)

gebaut – **1.** zgrajén **2.** zasejan, posejan
3. obdelán ◊
gebaute Felder – obdelana polja

Gebein n okostje, skelet

Gebeinhaus n kostnica

geben (gab, hat gegeben) – dati, dajati
(→ *Acht*, *Anregung*, *Anstoß*, *Antwort*,
Asyl, *Audienz*, *Aufschluß*, *Auftrag*,
Ausdruck, *Ausschlag*, *Bankett*, *Befehl*,
best-, *Bestand*, *Demission*, *Denkzettel*,
Druck, *Ehre*, *Ehrenwort*, *Eigen*,
Einblick, *Einwilligung*, *Empfang*,
Erlaubnis, *Feder*, *Feuer*, *Fingerzeig*,
Fliegeralarm, *Folge*, *Garantie*, *Gas*,
Gehör, *Geleit*, *Gewißheit*, *Glaube/n*,
Glockenzeichen, *Handglocke*, *Hieb*,
Kommission, *Kost*, *Kunde*, *Kuß*,
Laufpaß, *Lehre*, *Leim*, *Mühe*,
Nachricht, *Nachtlager*, *Obacht*, *Order*,
Pacht, *Pardon*, *Platz*, *Protokoll*,
Rat, *Raum*, *Recht*, *recht*, *Schuld*,
Stelldichein, *Stunde*, *Trost*, *unrecht*,
Unterricht, *Unterschleif*, *Versicherung*,
Versprechen, *Vorzug*, *Warnung*,
wissen, *Wort*, *Zusage*, *Zusicherung*)

gebenedeiet – blagoslovljen

Geber m **1.** dajalec (→ *Arbeitgeber*,
Gesetzgeber, *Gewaltgeber*,
Herausgeber, *Kostgeber*,
Quartiergeber, *Übergeber*,
Unterschleifgeber, *Unterstandgeber*)
2. darovalec

Gebet n **1.** molitev (→ *Dankgebet*,
Stoßgebet, *Stundengebet*, *Tischgebet*)
2. prošnja ◊
Der theure Verblichene wird
dem freundlichen Andenken und
frommen Gebete empfohlen. –
*Predrazega ranjcega priporočamo
v blag spomin in molitev. (obrazec
v osmrtnici)
ein Gebet verrichten – moliti

Gebetbuch n molitvenik (*molitvene bukve) (→ *Meßgebetbuch*)

Gebetsverbrüderung f bratovščina v molitvi, molilna bratovščina (dogovor med dvema samostanoma o vzajemni priprošnji za duše ustanoviteljev in dobrotnikov)

gebugt – 1. sklonjen 2. užaloščen (→ *Schmerz*)

Gebiet n 1. ozemlje, območje, področje (→ *Absatzgebiet, Hoheitsgebiet, Mündungsgebiet, Pomörialgebiet, Reichsgebiet, Schutzgebiet, Sperrgebiet, Staatsgebiet, Stadtgebiet*)
2. pokrajina 3. stroka

gebieten – ukazovati, ukazati, zapovedati (→ *Achtung, Einhalt, Halt, Vorsicht*)

Gebieten m zapovednik, gospodar

Gebietenin f gospodarica

gebietenisch – 1. ukazovalen, zapovedovalen 2. neizogiben

Gebietsabtretung f odstop ozemlja

Gebietserwerbung f pridobitev ozemlja

Gebietszuwachs m povečanje ozemlja

Gebilde n tvorba ◇
künstliches Gebilde – umetna tvorba

gebildet – izobražen, omikan (→ *Stand*)

Gebildete f izobraženka, razumnica (*omikanka), intelektualka

Gebildete(r) m izobraženec, razumnik (*omikanec), intelektualec

Gebirge n pogorje (→ *Hochgebirge, Schneegebirge, Uskokengebirge*)

Gebirgsartillerie f gorsko topništvo

Gebirgsjäger pl gorski lovci (pripadniki gorskih čet v Nemčiji)

Gebirgsstock m pogorje

Gebirgsgruppen pl gorske čete (pripadniki gorskih čet: *Alpenjäger* v Avstriji, *Gebirgsjäger* v Nemčiji, *Alpini* v Italiji)

Gebiß n 1. zobovje (*grizalo, ujedalo) 2. uzda

Gebliene(r) m padli vojak (na bojnem polju ostali vojak)

Geblüt n 1. kri 2. rod, plemo

Geblütsadel m rodovno plemstvo

geboren – rojen (*porojen)

Gebot n 1. zapoved, ukaz 2. zahteva 3. ponudba ◇
das geringste Gebot – najmanjša ponudba (na dražbi) (*najmanjša ponuda)
zu Gebote stehen – biti na voljo, biti na razpolago
zu Gebote stellen – dati na voljo, dati na razpolago

geboden – zapovedan (→ *Feiertag, Vorsicht*)

Gebrauch m 1. uporaba, raba (→ *Kurgebrauch, Trink- und Badegebrauch, Waffengebrauch*)
2. običaj ◇
von etwas Gebrauch machen – uporabiti (kaj)
etwas in Gebrauch haben – uporabljati (kaj)
in Gebrauch kommen – postati običajen
in/im Gebrauch sein – uporabljati se

gebrauchen – uporabljati, uporabiti (→ *Bad*)

gebräuchlich – običajen

Gebrauchsrecht n pravica uporabe

gebrechen – primanjkovati ◊
es gebricht an etwas – primanjkuje
(česa)

Gebrechen n **1.** pomanjkanje, pomanjkljivost, napaka, hiba (*pogrešek, nedostatek) (→ *Rechnungsgebrechen*) **2.** telesna hiba, bolehnost (*slabost) (→ *Körpergebrechen*) ◊
geistiges Gebrechen – duševna bolezen (*slabost na duhu) körperliches Gebrechen – telesna hiba (*slabost na telesu, telesna slabost) (→ *Körpergebrechen*)
schweres Gebrechen – božjast ekelhaftes körperliches Gebrechen – nagnusna telesna napaka

gebrechlich – bolehen, slaboten, onemogel, neogljen

Gebrechlichkeit f bolehnost, slabotnost, onemoglost, neogljenost

gebrochen – strt, ubit
physisch und geistig gebrochen – telesno in duševno strt

Gebrüder pl **1.** brata **2.** bratje (pogosto v nazivu podjetja)

Gebühr f **1.** pristojbina, taksa (*davšina, plačilo, odrajtvalo) **2.** spodobnost **3.** dolžnost, naloga ◊
Einbringung rückständiger Gebühren – terjanje zaostalih pristojbin
der Gebühr und Billigkeit nach – kot se spodobi in je pravično
scalamäßige Gebühren – pristojbine po cenovniku, pristojbine po lestvici (→ *Scala-Gebühren*)
nach Gebühr – ustrezno
nach Standes Gebühr – svojemu stanu primerno

über Gebühr – 1. prekomeren, pretiran **2.** prekomerno, pretirano
Gebühren erheben – pobirati
pristojbine
nach Gebühr bestrafen – ustrezno kaznovati
außer Stand und Gebühr bringen – odpustiti

gebühren – pripadati, zaslužiti si

gebühren, sich – spodobiti se

Gebührenbemessungsamt n urad za odmero taks (H 54)

gebührend – primeren, ustrezen (→ *Strafe, Weise*)

gebührenfrei – pristojbine prost

gebührenpflichtig – pristojbini zavezan

Gebührentarif m pristojbinska tarifa

gebühren- und stempelfrei – pristojbine in kolka prost

Gebühren- und Stempelfreiheit f pristojbinska in kolkovna prostost

Gebührlichkeit (→ *Gebühr*)

Gebührnis (→ *Gebühr*)

gebunden – vezan

Gebür (→ *Gebühr*)

Geburt f **1.** porod (→ *Fehlgeburt, Lebendgeburt, Mißgeburt, Neugeburt, Totgeburt*) **2.** rojstvo ◊
ein Böhme von Geburt – rojeni Čeh
gestorben an Folgen schwerer (regelwidriger) Geburt – (porodnica, umrla na težkem porodu)

gebürtig – po rodu iz, rojen v

Geburtsadel m rodovno plemstvo, dedno plemstvo

- Geburtsbuch** n knjiga rojstev (*bukve rojenih) (→ *Geburts-und Tauf-Buch*)
- Geburtshelfer** m porodničar
- Geburtshilfe** f porodništvo (*porodoslovje)
- Geburtshilfe-Lehranstalt** (→ *Anstalt*)
- Geburtsmatrikenauszug** m izpis (*izvadek) iz rojstne matice
- Geburtsort** m rojstni kraj
- Geburtsschein** m rojstni list
- Geburtstag** m **1.** rojstni dan **2.** obletnica rojstva ◇ seinen Geburtstag feiern – praznovati rojstni dan
- Geburtstagsfeier** (→ *Geburtstagsfest*)
- Geburtstagsfest** n praznovanje rojstnega dne ◇ Allerhöchstes Geburtstagsfest – praznovanje cesarjevega rojstnega dne
- Geburts- und Tauf-Buch** n knjiga rojstev in krstov (*bukve rojenih in krščenih), rojstna in krstna knjiga (krstna župnijska matična knjiga)
- Geburtsurkunde** f rojstni list
- Geburtswehen** pl popadki
- Geburtszettel** (→ *Geburtsschein*)
- gedacht** – **1.** premišljen **2.** omenjen
- Gedächtnis** n **1.** spomin **2.** spominska maša (→ *Gedächtnismesse*) ◇ ehrenvolles/löbliches Gedächtnis – spoštljiv spomin
- Gedächtnisbuch** n spominska knjiga (*spominske bukve, spomenica)
- Gedächtnisfeier** f spominska slovesnost, obhajanje, praznovanje
- Gedächtnismesse** f spominska maša
- Gedächtnismünze** f spominski kovanec, spominska medalja
- Gedächtnisschwäche** f izguba spomina
- Gedächtnistag** m spominski dan, obletnica
- Gedanke** m misel, ideja ◇ nationaler Gedanke – nacionalna ideja jmdn. auf einen/auf den Gedanken bringen – navesti (koga) na misel sich mit dem Gedanken tragen – nameravati auf den Gedanken kommen/verfallen – domisliti se (česa)
- Gedärmbrand** m črevesni vranični prisad, črevesni antraks (*snet v črevih)
- Gedärm(e)** n črevesje
- Gedärmentzündung** (→ *Gedärmmkatarrh*)
- Gedärmmkatarrh** m kataralno črevesno vnetje, črevesni katar
- gedeihen** (gedieh, ist gediehen) – uspevati, napredovati (→ *Publikation*)
- Gedeihen** n uspeh, napredek (*prospen), prosperiteta ◇ wirtschaftliches Gedeihen – gospodarski razvoj, gospodarski napredek Gott gebe sein Gedeihen! – Bog blagoslovi! Bog daj srečo!
- gedeihlich** – **1.** uspešen (→ *Ende*), koristen, učinkovit (→ *Unterstützung*) **2.** okusen (*tečen) (→ *Speise*)
- Gedenkbuch** n **1.** spominska knjiga **2.** zgodovinski zapisi

(od Maksimilijana I. dalje izpisi listin v knjižni obliki, kasneje tudi drugi zgodovinski zapisi)

gedenken – 1. spominjati se
(→ *Dankbarkeit, Wort*) 2. nameravati
3. upati ◇

seit Menschen gedenken – od nekdanj, odkar pomnimo
Er gedenkt sich dem Studio Juris zu widmen. – Namerava študirati pravo.

Gedenken n spomin ◇
jmdm. ein freundliches Gedenken bewahren – ohraniti (koga) v lepem spominu

Gedenkfeier f spominska slovesnost ◇
Gedenkfeier der Reifeprüfung/
Matura – praznovanje obletnice
mature

Gedenkfest (→ *Gedenkfeier*)

Gedenkstätte f spominski kraj

Gedenkstein (→ *Gedenktafel*)

Gedenkstunde f komemoracija

Gedenktafel f spominska plošča,
spominsko obeležje

Gedenktag m spominski dan,
obletnica, jubilej

Gedicht n pesem (→ *Lobgedicht*)

gediegen – 1. čist (→ *Quecksilber*)
2. tehten (→ *Wort*), jedrnat
(→ *Aufsatz*), soliden

Gedinge n 1. pogajanje (*cencanje)
2. dogovor o akordnem delu, plača
na akord (*plača na čep)

Gedingearbeiter m delavec na akord

Gedingegeld n plača za akordno delo
(*plača na čep)

gedrängt – 1. jedrnat, zgoščen
2. jedrnato, zgoščeno (→ *Kürze*)
gedrängt voll – nabito poln

gedrückt – malodušen, potrtr
(→ *Stimmung*)

Geduld f potrpljenje, potrpežljivost ◇
Geduld üben – biti potrpežljiv

geduldet – toleriran (*trpljen)

gedungen – najet

geehrt – 1. spoštovan, častit
(*čestit) 2. spoštovani, častiti
(v nagovoru) ◇

Geehrter Herr! – Spoštovani
gospod!/Častiti gospod!
(*Čestiti gospod!)
(nagovor v pismu)

An die geehrte Vorstehung
... – Spoštovanemu načelništvu
.../Častitemu načelništvu ...
(*Čestitemu načelništvu ...)
(nagovor v dopisu)

allgemein geehrt – na splošno
spoštovan, na splošno čislan

geehrtest- – 1. velespoštovan,
velečastit (*velečestit) 2.
velespoštovani, velečastiti
(*velečestiti) (v nagovoru) ◇
Geehrtester Herr! – Velespoštovani
gospod!/Velečastiti gospod!
(*Velečestiti gospod!) (nagovor v
pismu)

geeignet – 1. primeren (*sposoben)
2. sposoben (→ *Broterwerb*)

Gefahr f nevarnost (→
Ansteckungsgefahr,
Entweichungsgefahr, *Kriegsgefahr*,
Lebensgefahr) ◇
Gefahr am Leben – življenjska
nevarnost (*nevarnost za življenje),
smrtna nevarnost (→ *Lebensgefahr*)
auf Gefahr und Kosten – die
Rechtssache wird auf ihre Gefahr
und Kosten verhandelt – pravna
zadeva bo (v primeru odsotnosti
stranke) obravnavana na njeno

- odgovornost in stroške
 (*ob nevarnosti in stroških)
 dringende Gefahr – grozeča
 nevarnost (*silna nevarnost)
 eine Gefahr abwenden – odvrniti
 nevarnost
 die Gefahr abwehren/abwenden/
 bannen – preprečiti nevarnost
 Gefahr laufen – biti v nevarnosti
 wenn Gefahr am Verzug ist – če
 je nevarno odlašati (*kadar je
 nevarnost v odlašanju)
 sich außer Gefahr befinden – biti
 izven nevarnosti
 sich in Gefahr befinden – biti v
 nevarnosti
 jmdn./etwas in Gefahr bringen –
 ogroziti (koga/kaj)
 in Gefahr sein – biti v nevarnosti
- Gefährde** f **1.** nevarnost **2.** prevara ◇
 treulich und ohne Gefährde –
 (sklenjeno) pošteno in brez prevare
 (obrazec v kupo-prodajni pogodbi)
- Gefährdung** f ogrožanje
- Gefährlichkeit** f nevarnost
- Gefährt** n vozilo
- Gefährte** m tovariš, sopotnik
 (→ *Jugendgefährte, Kampfgefährte,
 Lebensgefährte, Leidensgefährte,
 Waffengegefährte, Weggefährte*)
- Gefährtin** f tovarišica, sopotnica
- Gefälle** n **1.** prepad, padec (*skočnik),
 strmina (*strmec) **2.** *pristojbina*
 (H 19, 21, 54), davek (*dac),
 dohodek (→ *Kammergefälle,
 Mautgefälle, Salzgefälle,
 Siegelgefälle, Stempelgefälle,
 Steuergefälle, Tabakgefälle,
 Wasserzulandungsgefälle*)
- gefallen** – ugajati, biti všeč, dopasti se
 (→ *Gott*)
- Gefallen** m usluga ◇
 jmdm. einen Gefallen tun –
 narediti (komu) uslugo
- Gefallen** n veselje, zadovoljstvo ◇
 Gefallen haben – veseliti
 an etwas Gefallen finden – dopasti se
 jmdm. zu Gefallen reden – laskati
 (komu)
- Gefälldenadministration** f *pristojbinska
 administracija* (H 37, 54),
 dohodarstvena administracija
- Gefallene** f grešnica
- Gefallene(r)** m grešnik
- Gefälldenverwaltung** f *pristojbinska
 uprava* (H 37, 54), dohodarstvena
 uprava
- Gefälldenwache** f pristojbinska straža,
 dohodarstvena straža (leta 1835
 ustanovljena pristojbinska straža
 je bila leta 1843 z mejno stražo
 (Grenzwache) združena v finančno
 stražo (Finanzwache))
- gefällig** – **1.** ustrezljiv, uslužen,
 blagohoten, blagovoljen, vljuden
2. ustrezljivo, uslužno, blagohotno,
 blagovoljno, vljudno **3.** prijeten,
 prijazen, všečen, dopadljiv **4.** ličen
 (ocena pri zunanji obliki pismenih
 nalog v osnovnih in meščanskih
 šolah) (→ *Form*) ◇
 Was ist gefällig? – Kaj želite?
 Es ist mir gefällig, ... – Všeč mi je,
 .../Pogodu mi je, ...
 jmdm. gefällig sein – **1.** ugajati
 (komu) **2.** ustreči (komu)
 Ihr gefälliges Schreiben vom ... –
 Vaše prijazno (blagovoljno) pismo
 z dne ...
 zur gefälligen Kenntnis bringen –
 dati blagovoljno na znanje (*dati v
 blagovoljno znanje, najvludneje
 naznaniti)

Gefälligkeit f 1. ustrežljivost, uslužnost, prijaznost, usluga (→ *Gegengefälligkeit*)
2. dopadljivost, všečnost ◇ aus Gefälligkeit – prijazno (*iz prijaznosti, iz dobrote, iz ljubavi) jmdm. eine Gefälligkeit erweisen – narediti (komu) uslugo die Gefälligkeit haben – biti ustrežljiv, biti prijazen

gefälligst – gefälligst etwas tun – blagovoliti ◇ Ein Löblicher Magistrat wolle gefälligst zur Kenntnis nehmen ... – Slavni magistrat naj blagovoliti vzeti na znanje ...
Machen Sie gefälligst die Tür zu! – Ali ste tako prijazni in zaprete vrata!
Melden Sie mir gefälligst, ... – Blagovolite mi sporočiti, ...

Gefällsamt n *pristojbinski urad* (H 21, 54), dohodarstveni urad

gefällsämtlich – pristojbinski, dohodarstveni, kameralni (→ *Notion*)

Gefällsbezirksbehörde f *okrajno pristojbinsko oblastvo* (H 54), okrajno dohodarstveno oblastvo

Gefällsbezirksgericht n *okrajno pristojbinsko sodišče* (H 42, 57), okrajno dohodarstveno sodišče

Gefällsgericht n *pristojbinsko sodišče* (H 42, 57), dohodarstveno sodišče

Gefällslandesbehörde f *deželno pristojbinsko oblastvo* (H 54), deželno dohodarstveno oblastvo

Gefällsobergericht n *višje pristojbinsko sodišče* (H 42, 57), višje dohodarstveno sodišče

Gefällsstrafgesetzbuch n *pristojbinski kazenski zakonik* (H 42), dohodarstveni kazenski zakonik

Gefällsübertretung f *pristojbinski prestop* (H 42, 57), dohodarstveni prekršek

Gefangenanstalt (→ *Gefangenenanstalt*)

Gefangenaufseher (→ *Gefangenaufseher*)

Gefangene f ujetnica

Gefangenenanstalt f jetnišnica

Gefangenaufseher m jetniški čuvaj (*kaznilniški služabnik-nadzornik)

Gefangenenlager n ujetniško taborišče

Gefangenenwärter (→ *Gefangenaufseher*)

Gefangene(r) m ujetnik (→ *Kriegsgefangene(r)*) ◇ Loskauf von Gefangenen – odkup ujetnikov
Gefangene einbringen/machen – zajeti ujetnike, privedi ujetnike (*pripeljati vjete)

gefangenhalten – držati (koga) v ujetništvu, imeti (koga) zaprtega

Gefangenhaltung f držanje v ujetništvu

Gefangenhause (→ *Gefangenanstalt*)

Gefangenhauseaufseher (→ *Gefangenaufseher*)

Gefangennahme f ujetje, zajetje

gefangennehmen – ujeti, zajeti

Gefangennehmung (→ *Gefangennahme*)

Gefangenschaft f ujetništvo (→ *Kriegsgefangenschaft*) ◇

- in Gefangenschaft geraten – biti zajet, priti v ujetništvo
- gefängensetzen** – zajeti
- Gefangenwärter** m jetniški čuvaj
- gefänglich – zur gefänglichen Haft bringen** – zapreti, postaviti v ječo (→ *anhalten, einziehen*)
- Gefängnis** n **1.** *zapor* (H 41), jetnišnica (→ *Strafgefängnis, Untersuchungsgefängnis, Zellengefängnis*) **2.** prostostna kazen ◇
schwerstes, hartes und gelinderes Gefängnis – najstrožji, ostri in milejši zapor (kazni, ki jih je za kriminalne zločine predvideval *Obći zakonik o hudodelstvih in njihovem kaznovanju / Allgemeines Gesetzbuch über Verbrechen und derselben Bestrafung* cesarja Jožefa II. z dne 13. januarja 1787)
- Gefängnisschließer** m ječar
- Gefängnisstrafe** f zaporna kazen
- Gefängnisverwahrer** (→ *Gefängniswärter*)
- Gefängniswärter** m ječar
- Gefäß** n posoda
- Gefecht** n boj, bitka (*bitev, bitva) (→ *Angriffsgefecht, Erkundungsgefecht, Faustgefecht, Feuergefecht, Fußgefecht, Lokalgefecht, Plänklergefecht, Positionsgefecht, Recognoscierungsgefecht, Schwarmgefecht, Verteidigungsgefecht, Wortgefecht*) ◇
blutige Gefechte – krvavi boji
hitzige Gefechte – srditi boji (*goreči boji)
außer Gefecht setzen – izločiti iz boja (*postaviti izven boja), onesposobiti za boj
- Gefechtsart** f vrsta bojevanja ◇
zerstreute Gefechtsart – *raztreseno bojevanje
- Gefechtsaufstellung** f bojna razvrstitev (*razpostava za boj)
- Gefechtsbereitschaft** f bojna pripravljenost
- Gefechtsbericht** m poročilo o boju
kurzer Gefechtsbericht – kratko poročilo o boju
ausführlicher Gefechtsbericht – obširno poročilo o boju
- Gefechtsfeld** n bojno polje, bojišče
- Gefechtslager** n bojni tabor
- Gefechtslinie** f bojna črta ◇
vorderste Gefechtslinie – prednja bojna črta
- Gefechtsmarsch** m *bojni marš (po A. Comelu pl. Sočebanu »bojni marši imenujejo se tisti marši, pri katerih je možno ali še skoraj dozdevno trčiti na sovražnika, ali pa na ktere se čete nalašč iz tega namena podajo, da v določenem kraju sovražnika napadejo«)
- Gefechtsordnung** (→ *Gefechtsaufstellung*)
- Gefechtsstellung** f bojni položaj
- Gefechtstätigkeit** f bojno delovanje
- Gefechtstrain** m pratežni vozovi s strelivom
- Gefechtsübung** f bojna vaja
- Gefeierte(r)** m slavljeneč
- gefertigt** – podpisan
- Gefertigte(r)** m podpisnik (*podpisanec, podpisani) ◇
Der ergebenst (untertänigst)
Gefertigte ... – Preponižno (prepokorno) podpisani ...

(vljudnostna fraza na začetku dopisa)
Der demutsvoll (ehrfurchtsvoll)
Gefertigte erlaubt sich ... –
Ponižno (spoštljivo) podpisani
si usoja ... (vljudnostna fraza na
začetku dopisa)

Gefilde n poljana, polje, log

gefl. = gefällig (→ *gefällig*)

geflochten – pleten

Geflüchtete(r) m begunec

Gefluder n lesen žleb, mlinska rakev

Geflügel n perutnina (*kuretina,
kuretina)

Geflügelzucht f perutninarstvo

Gefolge n spremstvo

Gefolgschaft f **1.** ministeriali
2. spremstvo **3.** pristaši, pripadniki

Gefolgsherr m fevdni gospod

Gefolgsmann m **1.** ministerial **2.** pristaš

Gefr. = Gefreite(r) (→ *Gefreite/r*)

gefreit – privilegiran

Gefreite(r) m poddesetnik (*frajtar)

Gefrett n sitnost, zoprnost, nadloga

Gefrorene(s) n sladoleđ

Gefühl n **1.** občutek, občutljivost
2. čut (*čutilo) (→ *Dankgefühl*,
Hochgefühl, *Nationalgefühl*,
Pflichtgefühl) ◇

patriotisches Gefühl – patriotična
zavest, domoljubje, patriotizem
mit gemischten Gefühlen – z
mešanimi občutki
mit geteilten Gefühlen – z
deljenimi občutki

gefürstet – poknežen (→ *Grafenschaft*)

gegeben – izdano v ... (listina je bila
izdana v ...) ◇

Gegeben in Unserer Kaiserl.
Königl. Haupt- und Residenz-
Stadt Wien ... – Izdano v Našem
cesarskem glavnem in prestolnem
mestu Dunaju ... (obrazec na
koncu cesarskega patenta)

gegen – **1.** proti, zoper **2.** za **3.** okoli,
približno ◇
gegen Entgelt – za povračilo
gegen bare Zahlung – za gotovino
(*za gotov denar)
gegen Abend – proti večeru
(*pod večer)
gegen 100 Mann – okoli 100 mož
gegen den Feind ziehen – iti v
boj proti sovražniku (*iti nad
sovražnika)

Gegenangriff m protinapad

Gegenanstalt f protiukrep, odpor,
obramba ◇

Gegenanstalten treffen – pripraviti
se na odpor (obrambo), upreti se

Gegenaussteuer f zaženi (*kar mož
ženi pripiše ali zaženi za doto)
(→ *Widerlage*, *widerlegen*)

Gegenbesuch m povratni obisk

Gegend f **1.** pokrajina, krajina
2. področje, predel (→
Himmelsgegend, *Lagergegend*)
3. okolica (→ *Umgegend*) ◇
offene Gegend – plan, planjava

Gegendienst m protiusluga ◇
... und bin Ihr ergebenster und zu
Gegendiensten bereiter Colleague
... – ... Vaš globoko vdani in na
protiusluge pripravljeni kolega ...
(vljudnostna fraza na koncu pisma)

Gegeneiferer m nasprotnik

Gegeneinanderhaltung f primerjava

Gegengefälligkeit f protiusluga

Gegenkaiser m proticesar

- Gegenmaßnahme** f protiukrep
- Gegenmaßregel** (→ *Gegenmaßnahme*)
- Gegenpartei** f nasprotna stranka (*óna stranka), nasprotna stran, nasprotniki
- Gegenrede** f odgovor
- Gegenreformation** f protireformacija (H 27)
- Gegenrevolution** f protirevolucija, kontrarevolucija
- Gegensatz** m nasprotje
- Gegenschein** m **1.** potrdilo, reverz (*protipis, nasprotni list) **2.** odsev, odsvit ◇
Empfangs- und Gegenschein – *prejemni list in protipis
- Gegenschlag** m protiudarec
- Gegenschreiber** m protipisar, kontrolor (finančni uradnik v mitninarstvu, rudarstvu in financah) (*priglednik, protipaznik)
- Gegenschrift** f odpis (*protispis) ◇
Schrift und Gegenschrift – spis in odpis
- Gegenseitigkeit** f vzajemnost, recipročnost
- Gegenspiel** n nasprotje ◇
im Gegenspiel – nasprotno
- Gespionage** f protivohunstvo, kontrašpijonaža
- Gegenstand** m **1.** predmet (*snovina) **2.** učni predmet **3.** tema
- Gegenständlichkeit** f predmetnost, stvarnost
- gegenstandslos** – brezpredmeten
- Gegenstellung** f soočenje, konfrontacija
- Gegenstimme** f glas proti (predlogu)
- Gegenstoß** m protiudar (*protisunek), protinapad ◇
Der feindliche Ansturm zerschellte in unserem Gegenstoß. – *Sovražni naskok se je razbil ob našem protinapadu. (prva svetovna vojna)
- Gegenstreiter** m nasprotnik
- Gegenteil** n nasprotje
- gegenteilig** – nasproten
- Gegentrieb** m vlečenje čolnov proti toku (→ *Schiffziehen, Treppelweg*)
- Gegenveranstaltung** f protiukrep
- Gegenvorstellung** f ugovor
- Gegenwart** f **1.** sedanost **2.** prisotnost, navzočnost (*pričujočnost) ◇
... in ununterbrochener gleichzeitiger Gegenwart der Herren Zeugen ... – ... ob stalni istočasni prisotnosti gospodov prič ... (obrazec v notarski listini)
- gegenwärtig** – **1.** sedanji (→ *Jahr, Zeit*) **2.** prisoten, navzoč, pričujoč **3.** sedaj ◇
Gegenwärtig gibt es viel zu tun. – Sedaj imamo veliko dela.
sich etwas gegenwärtig halten – imeti (kaj) pred očmi, pomisliti na (kaj)
Mir ist das nicht mehr gegenwärtig. – Tega se ne spomnim več.
gegenwärtig sein – biti prisoten
- Gegenwärtige(r)** m prisotni
- Gegenwehr** f obramba, odpor ◇
heftige Gegenwehr leisten – nuditi močan odpor
- Gegenweisung** f ponudba dokazov (*toženca*) in njihova izvedba (V 406)
- Gegenwillfährde** f protiusluga ◇
sich zu aller Gegenwillfährde er bieten – biti pripravljen nuditi vsakršno protiuslugo

Gegenwind m **1.** nasprotni (čelni)
veter **2.** nasprotniki

gegenzeichnen – sopodpisati

Gegenzeichnung f sopodpis

Gegenzeuge m **1.** priča, ki potrjuje
nasprotujočo izjavo **2.** priča
nasprotne strani, nasprotna priča

Gegenzug m **1.** nasprotna poteza,
protipoteza **2.** vlak iz nasprotne
smeri

Gegner m **1.** nasprotnik **2.** sovražnik

Gegnerin f **1.** nasprotnica
2. sovražnica

gegnerisch – nasproten, sovražen
(→ *Lager*)

Gegnerschaft f **1.** nasprotovanje
2. nasprotniki

gegupft – zvrhan
gegupfter Merling – zvrhan mernik

geh. = gehorsamst (→ *gehorsamst*)

geh(o)rst. = gehorsamst
(→ *gehorsamst*)

Gehalt m vsebina, obseg, jedro,
vrednost (→ *Feingehalt*)

Gehalt n plača, dohodek
(→ *Dienstgehalt, Gnadengehalt,*
Jahresgehalt, Quiescentgehalt,
Ruhegehalt, Verdienstgehalt,
Witwengehalt) ◇
systemmäßiges Gehalt –
sistemizirana plača (avstro-ogrskih
državnih uradnikov) (*trdna plača)

gehalten – gehalten sein – biti
dolžan

Gehaltsabzug m odbitek od plače

Gehaltsaufbesserung f povišanje
plače

Gehaltsbezug m denarni prejemek

Gehaltsergänzung f dodatek k plači

Gehaltserhöhung f povišanje plače

Gehaltsklasse f plačilni razred

Gehaltsstufe f plačilna stopnja
(*stopinja plače)

Gehaltsvorschuß m predplača
(*naprednina od plače)

gehaltvoll – jedrnat (→ *Rede*)

Gehänge n **1.** breg, strmina, reber
2. obesek (→ *Obrgehänge*) **3.** pas za
orožje (npr. za meč)

geharren – vztrajati, ostajati
... und geharre zum Grabe mit
aller Verehrung und Ehrfurcht
Euer Excellenz unterthänigst
dankbarster .... – .... in ostajam
do groba v globokem spoštovanju
Vaši ekscelenci preponižno globoko
hvaležni ... (vljudnostna fraza na
koncu pisma)

gehässig – sovražen, osovražen

Gehässigkeit f sovražnost,
osovraženost

gehb. = geheimb (→ *geheim*)

geheftet – broširan

Gehege n gojišče, ograjeno lovišče,
obora, ograda

geheiligt – posvečen

geheilt – ozdravljen

geheim – **1.** skriven, tajen
(→ *Gesellschaft, Hofrat, Polizei,*
Prostitution, Rat, Skrutinium, Stelle,
Verhandlung, Verständnis, Wahl),
zaupen **2.** skrivno, tajno, zaupno
(→ *Abstimmung, Skrutinium*) ◇
streng geheim – strogo zaupno
im geheimen – tajno, naskrivaj

Geheimbündelei f **1.** tajno
združevanje **2.** dejavnost tajnih

združenj **3.** članstvo pri tajnih
združenjih

Geheimdienst m **1.** tajna (obveščevalna)
služba **2.** tajna policija

geheimhalten – **1.** prikrivati, skrivati
2. varovati tajnost

Geheimhaltung f **1.** prikrivanje,
skrivanje **2.** varovanje tajnosti,
molčečnost ◇
strengste Geheimhaltung –
najstrožja molčečnost

Geheimnis n skrivnost
(→ *Amtsgeheimnis, Postgeheimnis,*
Staatsgeheimnis) ◇
Preisgabe eines Geheimnisses –
izdaja skrivnosti
öffentliches Geheimnis – javna
skrivnost
ein Geheimnis preisgeben – izdati
skrivnost
jmdn. in ein Geheimnis einweihen
– posvetiti (koga) v skrivnost,
zaupati (komu) skrivnost

Geheimpolizei f tajna policija

Geheimrat m tajni svétnik (*tajni
svetovalec, skrivni svetnik, skrivni
svetovalec) ◇
k. k. Wirklicher Geheimrat – c. kr.
pravi tajni svétnik (*pravi skrivni
svetovavec)

Geheiß n ukaz ◇
auf Geheiß ... – po ukazu ...

gehen (ging, bin gegangen) – iti,
hoditi (→ *anhand(en), Anker,*
blank, Bord, Bruch, Bürsche, Canossa,
Druck, Eis, Ende, Erfüllung,
Ewigkeit, Falle, Front, Gerücht,
Grund, Hand, Land, ledig, Leib,
Rettungswerk, Rüste, schwanger,
Schwung, Segel, Stellung, Strich,
Sturmschritt, Untergrund, Verlust,
verlustig, vonstatten, Welt, Werk) ◇

vor sich gehen – potekati
stark gehen – hitro hoditi

Gehenk (→ *Gehänge*)

Gehetze n ščuvanje, draženje

geheuer – **1.** grozljiv **2.** sumljiv
3. nevaren

Gehilfe m **1.** pomočnik
(→ *Handlungsgehilfe, Kanzleigehilfe,*
Postgehilfe) **2.** pomagáč ◇
gewerblicher Gehilfe – obrtni
pomočnik

Gehilfenversammlung f zbor
pomočnikov (*pomočniški zbor,
pomagaški zbor)

Gehilfin f pomočnica (→ *Hausgehilfin*)

Gehirn n možgani

Gehirnentzündung f vnetje
možganov (encefalitis)

Gehirnerschütterung f pretres
možganov

Gehirnerweichung f omehčanje
možganov

Gehirnhaut f možganska opna

Gehirnhautentzündung f vnetje
možganske opne

Gehirnlähmung (→ *Gehirnschlagfluß*)

Gehirnschlagfluß m možganska kap

gehoben – **1.** visok **2.** višji **3.** vzvišen,
privzdignjen **4.** odpravljen
5. svečan (→ *Stimmung*)

Gehöft n **1.** kmečko posestvo,
domaćija, dom **2.** dvorec, pristava

Gehör n sluh ◇
bei jmdm. Gehör finden – biti
uslišan pri (kom)
jmdm. Gehör geben – poslušati
(koga), zmeniti se za (koga)
jmdm. Gehör schenken –
prisluhniti (komu)

zu Gehör bringen – izvajati (pesem, glasbeno delo)

Gehörde (→ *Behörde*)

gehörig – 1. pripadajoč 2. primeren
(→ *Gesuch*)

gehorsam – pokoren, ponižen, poslušen

Gehorsam m pokorščina, poslušnost ◇
dienstlicher Gehorsam – službena pokorščina (avstrijskega uradnika)
pflichtiger Gehorsam – dolžna pokorščina
Gehorsam leisten – biti pokoren
jmdm. den Gehorsam versagen/ weigern – odpovedati (komu)
pokorščino, odreči (komu)
pokorščino
jmdn. unter seinen Gehorsam bringen – pokoriti (koga)
jmdn. zum Gehorsam bringen – ukrotiti (koga), pokoriti (koga)

gehorsamst – preponižno, prepokorno
Der gehorsamst Unterfertigte macht die ergebenste Anzeige, ... – Prepokorno podpisani preponižno naznanja ... (obrazec v časopisnem oglasu)

Gehrock m daljša salonska sukinja (oblačilo meščanov in plemičev v prvi polovici 19. stoletja)

Gehrock-Anzug m (moška) sprehodna obleka

Gehsteig m pločnik, trotoar

Gehstunde (→ *Wegstunde*)

Gehweg m pešpot, steza

Geier m jastreb

Geige f gosli, violina ◇
die Geige streichen – igrati na gosli

Geisel f talec

Geiselnahme f zajetje talcev

Geiß f 1. srna 2. koza

Geißel f bič

geißeln – bičati

Geißelung f bičanje

Geißler (→ *Flagellanten*)

Geist¹ m 1. razum, um, bistroumnost, ostroumnost (→ *Freigeist, Kastengeist, Parteigeist, Unternehmergeist*) 2. smisel ◇
im Geiste – v duhu
den Geist bilden – omikati se, izobraziti se

Geist² m duh ◇
Anrufung des Heiligen Geistes – *klicanje Svetega Duha, *poklic Svetega Duha (→ *Geistamt*)
Niederkunft/Sendung des Heiligen Geistes – prihod Svetega Duha (binkošti)
böser Geist – zli duh, hudobni duh, pošast, prikazen
guter Geist – dobri duh
Heiliger Geist – Sveti Duh
den/seinen Geist aufgeben/ aushauchen – izdihniti, umreti
Geister bannen – izganjati duhove, zaklinjati duhove (→ *Geisterbann*)

Geist³ m 1. žganje 2. petrolej ◇
Dieser Wein hat vielen Geist. – To vino je močno.

Geistamt – heil. **Geistamt** n velika maša za pomoč Svetega Duha (ob začetku šolskega leta) (*klicanje Sv. Duha)

geistarm – slaboumen, topoglav, neumen, omejen

Geisterbann m izganjanje duhov, zaklinjanje

Geisterbanner m izganjalec duhov, zaklinjalec

- Geisterbeschwörer** (→ *Geisterbanner*)
- Geisterbeschwörung** (→ *Geisterbann*)
- Geistes-Anrufungsamt** (→ *Geistamt*)
- Geistesadel** m **1.** razumništvo, družba umetnikov, pisateljev in znanstvenikov **2.** plemenitost duha, žlahtnost duha
- Geistesfrische** f bistrina duha
- Geistesgaben** pl duševne sposobnosti
- Geistesgegenwart** f prisebnost duha
- Geistesgeschichte** f duhovna zgodovina
- geistesgestört** – duševno moten
- Geistesgestörte(r)** m duševno motena oseba, duševni bolnik
- Geisteskräfte** pl duševne moči (→ *Wille*)
- Geisteskranke(r)** m duševni bolnik (*duhobolnik), umobolni
- Geisteskrankheit** f duševna bolezen
- Geistesstörung** f duševna motnja
- Geisteswissenschaften** pl duhovne vede
- Geisteszerrüttung** f umobolnost (*zmešan um)
- geistig** – **1.** duševen (→ *Eignung, frisch, Frische, gebrochen, Krise, Rüstigkeit, Umnachtung, Wohl*), duhoven (→ *Übung*) **2.** alkoholni (*alkoholičen, opojen) (→ *Getränke*)
- geistlich** – duhoven (→ *Herr, Stiftung*), duhovniški (*duhovski) (→ *Stand*), redoven (→ *Bruder*), cerkven (→ *Ritterorden*)
- Geistliche(r)** m duhovnik
- Geistlichkeit** f duhovščina (*duhovenstvo, duhovstvo, svečenstvo)
- geistreich** – duhovit, bistroumen, domiseln
- Geiz** m skopost
- Geizhals** m skopuh
- geizig** – skop
- Geklagte(r)** m toženec
- geladen** – **1.** naložen **2.** povabljen **3.** nabit (→ *Gewebr*)
- Geladene(r)** m povabljenec
- Gelage** n pojedina, gostija, popivanje (→ *Trinkgelage*)
- Gelände** n zemljišče, teren, pokrajina, kraj
- Geländer** n ograja (→ *Sicherheitsgeländer*)
- gelangen** – **1.** priti, prispeti, dospeti (→ *Abschluß, Anschauung, Ansehen, Ansicht, Anwendung, Aufführung, Ausführung, Ausschank, Ausschreibung, Besetzung, Besitz, Durchführung, Einführung, Einsatz, Einsicht, Entscheidung, Geltung, Kenntnis, Macht, Öffentlichkeit, Reichtum, Ruder, Thron, Überzeugung, Vergebung, Verpachtung*) ◊
eine Bitte an jmdn. gelangen lassen – obrniti se s prošnjo na (koga), posredovati (komu) prošnjo
- Gelangung** f prispetje, prihod
- gelassen** – miren, potrpežljiv, hladnokrven
- Gelassenheit** f mirnost, potrpežljivost, hladnokrvnost
- Gelästerte(r)** m obrekovanec
- geläufig** – izurjen (→ *Schrift*), spreten, ročen, okreten
- Geläute** (→ *Glockengeläute*)
- gelb** – rumen (→ *Fahne, Fieber*)

Gelbsucht f zlatenica

(*žoltenica, rumenica)

Geld n denar (*novci, penezi) ◇

ausständiges Geld – dolg

bares Geld/bare Gelder – gotovina

(*gotov denar) (→ *Bargeld*)

flüssige Gelder – razpoložljiv denar

kleines Geld – drobiž (→ *Kleingeld*)

kurrentes Geld – gotovina v v deželi običajni valuti (*tekoči denar)

(→ *Kurrentgeld*)

unhältiges Geld – manj vreden denar

Geld abheben – dvigniti denar

Geld (Kapital) anlegen – nalagati

denar (kapital), naložiti denar

(kapital)

Geld anweisen – nakazati denar

Gelder Beitreiben/einziehen –

izterjati denar

Geld erlegen – položiti denar

Geld fälschen/falsifizieren –

ponarediti denar

Gelder gehen ein – denar se steka,

denar priteka v blagajno, denar

priteka na račun

Geld kommt ein – denar prispe

Geld schaffen – priskrbeti denar

weder Geld noch Mühe scheuen –

ne štediti ne denarja ne truda

Geld niederlegen – shraniti denar pri

(kom), deponirati denar pri (kom)

Geld stiften – darovati denar

Geld überweisen – nakazati denar

jmdm. Geld zuwenden – pokloniti

(komu) denar

zu Geld kommen – obogateti

zu Geld veranschlagt – ocenjeno v

denarju, preračunano v denarju

Geldadel m denarno plemstvo

Geldanweisung f denarno nakazilo

Geldaristokratie f denarno plemstvo, plutokracija

Geldaushilfe f denarna pomoč

Geldbeitrag m denarni prispevek

Geldbeteiligung f denarna podpora (revnim)

Geldbetrag m denarni znesek

Geldbeutel m mošnjiček

Geldbrief m denarno pismo, novčno pismo (*pismo z novci)

Geldbuße f denarna kazen

(*kazen v dnarjih), globa ◇

in eine Geldbuße verfallen – biti

kaznovan z denarno kaznijo

(*zapasti kazni v denarjih)

Geldentrichtungen pl denarne dajatve

Geldentwertung f razvrednotenje denarja, devalvacija

Geldgebarung f denarno poslovanje

(*ravnanje z novci, gospodarjenje z dnarji)

Geldgiebigkeiten pl denarne dajatve

Geldjournal n blagajniški dnevnik

geldklemm – siromašen

Geldklemme f denarna stiska

Geldknappheit f pomanjkanje denarja

Geldleistung f denarna dajatev

Geldlotterie f denarna loterija

Geldnot f denarna stiska

Geldpreis m denarna nagrada

Geldsorte f vrsta denarja

Geldspende f denarno darilo, denarni prispevek

Geldstrafe f denarna kazen, globa ◇

Geldstrafen verhängen – kaznovati

z denarnimi kaznimi (globami)

mit einer Geldstrafe belegen –

kaznovati z denarno kaznijo

(globo)

Geldstück n kovanec (*penez)

Geldtäschchen n denarnica

Geldvergütung f odškodnina v denarju, povračilo v denarju

Geldverlag m novčna zaloga

Geldwesen n denarništvo
(*denarstvo, dnarstvo)

gelegen – priročen, pripraven, ugoden, ob pravem času

Gelegenheit f **1.** priložnost, prilika (*prigoda, priliga) **2.** lega, položaj **3.** vožnja, prevoz (→ *Fiakergelegenheit*, *Schiffsgelegenheit*) ◇

bei Gelegenheit – 1. ob priliki **2.** spričo

bei nächster Gelegenheit – ob prvi priložnosti

bei Gelegenheit des Besuches des Präsidenten – ob obisku predsednika

bei Gelegenheit verschiedener Beschwerden – spričo različnih

pritožb

die Gelegenheit ergreifen/nutzen/wahrnehmen – izkoristiti priložnost

die Gelegenheit verpassen/versäumen/vorübergehen lassen – zamuditi priložnost

keine Gelegenheit verpassen/versäumen/vorübergehen lassen –

ne zamuditi nobene priložnosti

mit seiner eigenen Gelegenheit kommen – priti z lastnim vozom

mit Gelegenheit kommen – pripeljati se s (kom), prisesti k/h (komu/čemu)

gelegenheitlich (→ *gelegentlich*)

gelegentlich – **1.** ob (priliki)

2. občasno

Gelehrsamkeit f učenost, erudicija

gelehrt – učen (→ *Gesellschaft*)

Gelehrte(r) m učenjak, erudit
(→ *Gottesgelehrte/r*, *Schriftgelehrte/r*, *Staatsgelehrte/r*)

Geleise n **1.** tir **2.** tračnice ◇

in das normale/richtige Geleise bringen – spraviti v normalni tir, postaviti na pravo mesto

geleistet – storjen, izvršen

Geleit n **1.** spremstvo **2.** varstvo, zaščita (→ *Schutzgeleit*) **3.** konvoj **4.** sprevod ◇

das ehrende Geleit zur letzten Ruhestätte – častno spremstvo

k zadnjemu počitku (*častilno spremstvo k zadnjemu pokoju)

im Geleit – 1. v spremstvu **2.** skupaj s (čim), s priloženim(i)

freies/sicheres Geleit – prost prehod, varen prehod

das letzte Geleit/das Geleit zur letzten Ruhestätte – zadnja pot

(žalni sprevod)

jmdm. das letzte Geleit geben – pospremiti (koga) na njegovi zadnji poti

Für das zahlreiche Geleit zur letzten Ruhestätte sagen wir

allen unseren aufrichtigsten Dank. – Za številno spremstvo k

zadnjemu počitku izrekamo vsem najiskrenejšo zahvalo. (obrazec v

zahvali ob smrti)

Geleitbrief m spremni list (*spremno pismo, sprevodno pismo), spremnica

geleiten – **1.** spremljati, pospremiti (→ *Ruhestätte*) **2.** odvesti

Geleitgeld (→ *Gleitgeld*)

Geleitperson f spremljevalec

Geleitschein (→ *Geleitbrief*)

Geleitschiff n zaščitna ladja

Geleitstraße f obvezna cesta
(→ *Straßenzwang*)

Geleitzug m konvoj

Gelenk n 1. sklep 2. členek, zglob

Gelenkleiden n bolečine v sklepih ◇
rheumatisches Gelenkleiden –
sklepna revma

Gelichter n 1. sorta (*baža) 2. svojat,
sodrga

gelieben (→ *belieben*)

Geliebte f ljubimka

Geliebte(r) m ljubimec

gelinde – nežen, blag, mil (→ *Strafe*)

Gelindigkeit f nežnost, blagost, milina

gelingen (gelang, ist gelungen) –
uspeti

Gelingen n uspeh

geloben – priseči, obljubiti, zaobljubiti ◇
geloben und schwören obljubiti in
priseči

»Wir geloben Treue dem Kaiser
und der Verfassung, Gehorsam
den Gesetzen und eine genaue
Erfüllung der Bürgerpflichten.«

– »Prisegamo zvestobo Cesarju
in ustavi, prisegamo, da bomo
spoštovali zakone in dosledno
izpolnjevali državljanske
dolžnosti.« (prisežna formula
ljubljskih mestnih svetnikov iz
leta 1863)

Ich gelobe und schwöre zu
Gott dem Allmächtigen,
... – Obljubljam in prisegam
vsemogočnemu Bogu, ... (prisežna
formula)

in die Hände des
Landeshauptmannes geloben –
priseči v roke deželnega glavarja
durch Handschlag in die Hände

des Vorsitzenden geloben – priseči
v roke predsedujočega

Gelöbnis n zaobljuba, obljuba
(→ *Handgelöbnis, Treuegelöbnis*) ◇
das Gelöbnis leisten – dati
zaobljubo (*storiti obljubo)

gelobt – 1. hvalevreden, vzoren
(→ *Dienstleistung*) 2. obljubljen
(→ *Land*) 3. hvaljen ◇
Gelobt sei Jesus Christus! –
Hvaljen bodi Jezus Kristus!
(pozdrav duhovniku)

gelten (galt, hat gegolten) – veljati
(→ *lassen*)

geltend – veljaven ◇
geltend machen – uveljaviti
(→ *Anspruch, Bedenken, Forderung,*
Rechtsmittel)

Geltendmachung f uveljavljanje,
dokazovanje, ugotavljanje

Geltung f veljava, veljavnost, vrednost ◇

Geltung erhalten – stopiti v veljavo
Geltung haben – veljati
volle Geltung haben – imeti polno
veljavo

jmdm./einer Sache Geltung
verschaffen – zagotoviti (komu/
čemu) veljavo

in Geltung sein/stehen – veljati
zur Geltung bringen – 1. uveljaviti
2. poudariti, predstaviti (*razodeti)
zur Geltung gelangen/kommen –
priti do veljave, priti do izraza
in Geltung treten – stopiti v veljavo

Gelübde n 1. zaobljuba 2. zaobljube
(redovnika ali redovnice)
(→ *Ordensgelübde*) ◇
ein Gelübde ablegen/machen –
zaobljubiti se

Gelüst n poželenje, skomina

gelüsten – poželeti, mikati
sich gelüsten lassen – polakomiti se
(*polakomniti se)

Gem. = Gemeinde(r) (→ *Gemeine/r*)

Gemach n **1.** soba, izba (*stanica, prostorija) (→ *Schlafgemach, Tafelgemach*) **2.** mir, udobnost

gemächlich – udoben (*zložen)

Gemächlichkeit f udobnost
(*zložnost)

Gemahl m soprog

Gemahlin f soproga

gemeindeartikel – občinski red (G II. 45)

Gemarkung f **1.** meja, področje
(občine, fare) **2.** občinska zemlja

gemäß – v skladu z (*vsled, po)
gemäß § 10 des Gesetzes ... –
v skladu s paragrafom 10 zakona ...
(*po paragrafu 10 zakona ...)

Gemäßheit f primernost, prikladnost ◊
in Gemäßheit des Gesetzes –
v skladu z zakonom (*po postavi)

Gemäuer n zidovje

gemein – **1.** navaden (→ *Diebstahl, Kaufrecht, Leute, Mann, Soldat*)
2. splošen (→ *Recht*) **3.** skupen
(→ *Landschaft*), javen (→ *Wesen, Wohl*) **4.** podel, nizkoten
(→ *Verbrechen*) **5.** občinski (→ *Weide*)

Gemein f **1.** skupnost (G II. 46, 60),
skupnost meščanov, skupnost
kmetov **2.** skupna pašna ali gozdna
zemlja, gmajna ◊
Gemein der Bürger – skupščina
meščanov (*komun, občina meščanov*)
(V 157)

Gemeinanteil m srenjski delež

Gemeinarbeit f javna dela

Gemeinde f **1.** občina (H 46, 61),
soseska, srenja (→ *Gemeindefond, Polizei, Wirkungskreis*)

2. prebivalci občine, člani občine
(→ *Gemeindeangehörige/r, Gemeindeglied, Gemeinemitglied*)

3. farani ◊

reformierte Gemeinden – reformirane
občine (H 63)

Gemeindeamt n občinski urad,
občinstvo (*županija)

gemeindeämtlich – *občinskouraden

Gemeindeangehörige(r) m pripadnik
občine (*domačinec, srenjičan)
(→ *Gemeindeordnung*)

Gemeindeangehörigkeit f občinska
pripadnost (*domačinstvo, srenjska
pristojnost, srenjičanstvo)

Gemeideanstalt f občinski zavod
(*občinska naprava)

Gemeidearmenfond m občinski
sklad za reveže (*občinski ubožni
zalog)

Gemeindeausschuß m občinski odbor
(H 61)

Gemeindebehörde f občinsko
oblastvo

Gemeindebürger m meščan
(→ *Gemeindeordnung*)

Gemeindeeinkommen pl občinski
dohodki (H 47, 61)

**Gemeindefond (Stadtmagistrat
Laibach)** m *mestni zaklad
(Mestni magistrat Ljubljana)

Gemeindegebiet n občinsko ozemlje ◊
*Gemeindegebiet der
Landeshauptstadt Laibach* –
občinsko ozemlje deželnega
stolnega mesta Ljubljane (*Zakon
z dne 25. maja 1896, veljaven za*

vojvodino Kranjsko, s katerim se izdaje stavbinski red za občinsko ozemlje deželnega stolnega mesta Ljubljane / Gesetz vom 25. Mai 1896, wirksam für das Herzogthum Krain, mit welchem eine Bauordnung für das Gemeindegebiet der Ladeshauptstadt Laibach erlassen wird, deli občinsko ozemlje v notranji in zunanji okraj (*v notranji in vnánj okraj/in einen inneren und äußeren Bezirk) (→ Viertel)

Gemeindegenosse *m soobčan* (V 452) (*občinski deležnik) (prebivalec občine brez domovinske pravice (*domovinstva) v občini, v kateri ima hišo ali zemljo oz. plačuje davek od obrti v tej občini) (→ Gemeindeordnung)

Gemeindegesezt *n občinski zakon* (H 61) (*srenjska postava)

Gemeindeglied *n občan* (*srenjik ali ud srenje) (→ Gemeindeordnung)

Gemeindegut *n 1. občinsko premoženje 2. občinska zemlja, občinska zemljiška posest 3. občinsko blago, občinsko dobro* (G II. 74)

Gemeindegagdbarkeit *f občinski lov* (→ Jagdbarkeit)

Gemeindegmitglied *n občan* (*občinec) (→ Gemeindeordnung)

Gemeindegordnung *f občinski red* (*srenjska postava) (*Začasna srenjska postava za Ljubljano / Provisorische Gemeinde-Ordnung für Laibach* z dne 16. junija 1850 loči med člani občine (*srenjiki ali udi srenje/Gemeindeglieder) in tujci (*ptujci/Fremde); člane občine (*srenjike ali ude

srenje/Gemeindeglieder) deli v pripadnike občine (*srenjske pristojnike/Gemeindegangehörige) z domovinsko pravico (*domovinstvom/ Heimatberechtigung) v občini in meščane (*srenjicane/ Gemeindegbürger); občinsko pripadnost (*srenjsko pristojnost/ Gemeinde-Angehörigkeit) je bilo mogoče pridobiti z rojstvom (durch Geburt), sprejetjem (*po vzetju v srenjo/durch Aufnahme) ali na podlagi posebnih osebnih okoliščin (*po posebnih osebnih razmerah/durch besondere persönliche Verhältnisse); *Občinski red za vojvodstvo kranjsko / Gemeinde-Ordnung für das Herzogthum Krain* z dne 17. februarja 1866 deli občane (*občince/Gemeindegmitglieder) v pripadnike občine (*domačince/ Gemeindegangehörige) z domovinsko pravico (*domovinstvom/ Heimatberechtigung) v občini in pripadnike občine brez domovinske pravice (*občinske deležnike/Gemeindegengenossen), ki so imeli v občini hišo ali zemljo oziroma plačevali davek od obrti ali pridobitne dejavnosti, ki so jo imeli v občini; vsi drugi ljudje v občini so bili tujci (*vnénjci/Fremde); *Zakon z dné 5. avgusta 1887.l, s katerim se izdaja občinski red in občinski volilni red za deželno stolno mesto Ljubljana / Gesetz vom 5. august 1887, mit welchem eine Gemeinde-Ordnung und eine Gemeinde-Wahlordnung für die Landeshauptstadt Laibach erlassen wird,* »se v občini razločujejo: 1. občani (Gemeindegmitglieder)

in 2. vnanji (tujci/Auswärtige/
Fremde). Občani so: a) občinski
domačinci (Gemeindeangehörige)
in občinski družniki
(Gemeindegossen). Občinski
domačinci (Gemeindeangehörige)
so tisti občani, ki imajo v občini
domovinsko pravico (welche in
der Gemeinde heimatberechtigt
sind). Tisti občinski domačinci,
ki že imajo meščansko pravico
(meščanstvo/Bürgerrecht), ali
katerim toisto v prihodnje občina
izrecno podeli, imenujejo se
meščani (Bürger). Meščanstvo
se sme podeljevati samo takim
občinskim domačincem, ki so s
svojo rodbino vred na dobrem
glasu (welche sich sammt ihrer
Familie eines unbescholtenen
Rufes erfreuen), kateri dokažejo,
da imajo toliko premoženja
ali tak zaslužek, da je ž njim
zagotovljeno vzdrževanje njih
rodbine (den Besitz eines, den
Unterhalt einer Familie sichernden
Vermögens oder Nahrungszweiges
nachweisen), in katerih gledé
volitve ne ovira nobeden v
občinskem volilnem redu
našteti izjemnih ali izključivnih
uzrokov (welchen keiner der
in der Gemeinde-Wahlordnung
enthaltenen Ausnahms- oder
Ausschließungsgründe hinsichtlich
der Wahl im Wege steht); občinski
družniki (Gemeindegossen) so
tisti avstrijski državljani, kateri v
občini nimajo domovinske pravice,
a vendar v nje ozemlji stanujejo
in ali tamkaj posedujejo kako hišo
ali kako zemljišče, ali od svojega
v občini zvrševanega obrta ali od
svojega zaslužka ali od kakega
druzega dohodka plačujejo v

nji predpisani davek; vse osebe
v občini, katere niso občani,
imenujejo se vnanji (Auswärtige).«
(→ *Gemeinderat*,
Gemeinderatsmitglied,
Gemeindeumlagen, *Wahlkörper*)

Gemeinderat m 1. občinski svetnik
(*občinski svetovalec, srenjski
svetovalec) 2. mestni svetnik
(*mestni svetovalec) 3. *občinski svet*
(H 47) (*občinsko svetovalstvo,
občinski zbor, srenjski odbor)
(→ *Wahlkörper*) 4. mestni svet
(*mestni zbor)

Gemeinderatsmitglied n občinski
svetnik (*občinski svetovalec)
(→ *Wahlkörper*)

Gemeinderatswahl f volitve
občinskega sveta (→ *Wahlkörper*)

Gemeinderecht n občinsko pravo

Gemeinderichter m občinski sodnik,
občinski rihtar (H 46, 47), *župan*
sošeske, *sose(d)ski župan*, *rihtar*
(G II. 48, 49)

Gemeindestatut n občinski statut
(H 39)

Gemeindestraße f občinska cesta
(*srenjska cesta) (*Postava, veljavna*
za vojvodstvo Kranjsko, ki zadeva
stanovljenje in obdržbo ne erarialnih
(ne cesarskih) cest in potov / Gesetz,
wirksam für das Herzogthum
Krain, betreffend die Herstellung
und Erhaltung der nicht ärarial
öffentlichen Straßen und Wege, z dne
14. aprila 1864: »Občinske ceste in
pota so tiste občne ceste in pota,
po katerih se vežejo kraji notri v
občini ali sosedne občine med seboj
... (Gemeindestraßen und Wege
sind jene öffentlichen Straßen
und Wege, welche die Verbindung

im Innern der Gemeinde oder mit benachbarten Gemeinden herstellen ...)«; *Zakon, veljaven za vojvodino Kranjsko, o napravljanji in vzdrževanji javnih ne cesarskih (ne erarskih) cest in potov / Gesetz, wirksam für das Herzogthum Krain, betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen nichtärarischen Straßen und Wege*, z dne 5. marca 1873: »Občinske ceste in potje so tiste javne ceste in potje, katere, ne da bi bile okrajne ceste ali zasobna (privatna) svojina, zvezávajo kraje znotraj občine mej saboj ali sè sosednjimi občinami. (Gemeindestraßen und Wege sind jene öffentlichen Straßen und Wege, welche ohne Bezirksstraßen zu sein, oder ein Privateigethum zu bilden, die Verbindung im Innern der Gemeinde oder mit benachbarten Gemeinden herstellen.)«; *Zakon z dne 28. julija 1889, o napravljanji in vzdrževanji javnih neerarskih cest in potij, veljaven za vojvodino Kranjsko / Gesetz vom 28. Juli 1889, betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen nichtärarischen Straßen und Wege*: »Občinske ceste in občinske poti so tiste javne, v nobeno drugo vrsto cest spadajoče ceste in poti, ki posredujejo javni promet znotraj občine ali s sosednimi občinami ali važnimi cestami. (Gemeindestraßen und Gemeindewege sind jene, zu keiner anderen Straßenkategorie gehöri gen Straßen und Wege, welche den öffentlichen Verkehr im Innern der Gemeinde oder mit benachbarten Gemeinden oder wichtigen Straßenzügen vermitteln.)«

Gemeindetaxen pl občinske takse (*Zakon z dné 12. maja 1898, veljaven za vojvodino Kranjsko, o pobiranju občinskih taks v deželnem stolnem mestu Ljubljana / Gesetz vom 12. Mai 1898, wirksam für das Herzogthum Krain, betreffend die Einhebung von Gemeindetaxen in der Landeshauptstadt Laibach*, je mestni občini Ljubljana dovoljeval, da v svojem okolišu pobira naslednje občinske takse: »1. za dovolitev plesnih veselic v javnih prostorih z vstopnino, po 2 gld. na dan (für die Bewilligung von Tanzunterhaltungen in öffentlichen Localen mit Eintrittsgeld, 2 fl. per Tag); 2. za dovolitev predstav in razstav v večjih razstavnicah ali v cirkusu, po 3. gld. na dan (für die Bewilligung von Vorstellungen oder Schaustellungen in großen Buden oder in einem Circus, 3 fl. per Tag)«)

Gemeindeumlagen pl občinske priklade (*Zakon z dné 5. avgusta 1887.l, s katerim se izdaja občinski red in občinski volilni red za deželno stolno mesto Ljubljana / Gesetz vom 5. August 1887, mit welchem eine Gemeinde-Ordnung und eine Gemeinde-Wahlordnung für die Landeshauptstadt Laibach erlassen wird*, je določal, da mora občinski svet občinske izdatke pokrivati iz dohodkov, ki se stekajo v občinsko blagajno, za posebne namene pa lahko razpiše občinske priklade (Gemeindeumlagen), in sicer doklade k direktnim davkom in k užitnini (Zuschläge zu den directen Steuern und zur Verzehrungssteuer) in naklade in davščine (Auflagen und Abgaben),

ki ne spadajo v vrsto davčnih doklad)

Gemeindeverband m občinska zveza ◇
die Aufnahme in den
Gemeindeverband – sprejem
v občinsko zvezo (v skladu z
*Dvornim dekretom z dne 30.
januarja 1824 / Hofdecret vom 30.
Jänner 1824* in s sklicevanjem
na *Dvorni dekret z dne 12. aprila
1816 / Hofdecret vom 12. April
1816* je moral prosilec (tujec) za
sprejem v občinsko zvezo opraviti
podložniško prisego (Untertanseid)
na podlagi posebnega prisežnega
obrazca)

Gemeindevermögen n občinsko
premoženje (H 47, 61)

Gemeindevertretung f občinski zastop
(V 452)

Gemeindevorstand m občinsko
predstojništvo (H 46, 61)
(*občinsko starejšinstvo), županstvo

Gemeindevorsteher m občinski
načelnik (*občinski starejšina,
občinski glavar), župan

Gemeindevorsteher f županstvo
(*občinsko glavarstvo, občinsko
starejšinstvo)

Gemeinde-Wahlordnung f občinski
volilni red

Gemeindegeweg m občinska pot
(→ *Gemeindegasse*)

Gemeindegewide (→ *Gemeinweide*)

gemeindegewise – po občinah

Gemeindegewiese (→ *Gemeinwiese*)

Gemeine(r) m 1. gmajnar 2. navadni
vojak (*gmej soldat, gmajnar, vojak
prostak, prostak)

Gemeineigentum n skupna last

Gemeingeist m občutek skupne
pripadnosti, skrb za obči blagor
(*čut občestvenosti, duh edinstva),
vzajemnost

Gemeingründe pl gmajnska zemljišča
(G II. 472)

Gemeingut n občje premoženje

Gemeinheit f 1. skupnost
2. nesramnost, surovost, podlost,
nizkotnost

Gemeinjahr n navadno leto

Gemeinnutz m splošna koristnost

gemeinnützig – splošnokoristen,
občekoristen (→ *Gesellschaft,
Wirken, Zweck*)

Gemeinplatz m obrabljena fraza,
plehkost, banalnost

Gemeinschaft f skupnost
(*vkupnost, združba) ◇
Gemeinschaft der Güter –
skupnost imovine (*vkupnst,
sodeležnost)
eheliche Gemeinschaft – zakonska
skupnost (*zakonska družba)
Europäische Gemeinschaft –
Evropska skupnost
(→ *Montanunion*)
alle in Gemeinschaft – vsi skupaj
in Gemeinschaft mit jmdm. –
skupaj s (kom)
agrarische Gemeinschaft – agrarna
skupnost

gemeinschaftlich – 1. skupen
(→ *Grundstück, Gut, Kost, Wald,
Weide, Wohnung*) 2. skupno

Gemeinschaftsküche f skupna
kuhinja

gemeinsupan – župan (G II. 45)

Gemeinurteile pl občje sodbe (G II. 17)

Gemeinweide f skupni pašnik,
gmajnski pašnik

Gemeinwesen n skupnost, skupne zadeve (*občinstvo)

Gemeinwiese f skupni travnik, gmajnski travnik

Gemeinwohl n splošna blaginja, javni blagor

gemengt – mešan (→ *Getreide*)

gemessen – 1. izmerjen (→ *Robot*)
2. oster, odločen 3. primeren

Gemetzel n pokol, klanje

gemischt – mešan
(→ *Gefühl, Korn, Zug*)

Gemischtwaren pl mešano blago

Gemischtwarengeschäft n trgovina z mešanim blagom
(*štacuna zmešanega blaga)

Gemswild n divji kozli, gamsi

Gemüse n zelenjava (*zelenjad)

Gemüsegarten m zelenjavni vrt
(*zelenjadni vrt, zelenjavski vrt)

Gemüsekelter m klet za zelenjavo

Gemüt n duša, srce, narava, nrav ◇
Beruhigung der Gemüter – pomiritev duhov
ein gutes Gemüt – človek dobrega srca
ein böses Gemüt – hudoben človek
die Gemüter beruhigen – pomiriti duhove
sich zu Gemüt führen – vzeti si k srcu, zavedati se (→ *Leibeskräfte*)
jmdm. zu Gemüt führen – položiti na srce

Gemütsart f čud, narava, nrav

gemütskrank – duševno bolan

Gemütskrankheit f duševna bolezen

genannt – 1. imenovan, naveden
2. odmerjen (→ *Robot*)

Genannte f imenovana
(*imenovanka, navedenka)

Genannte(r) m imenovani, navedeni

genau – 1. natančen, točen, podroben
2. natančno (*na tanko), točno, podrobno

genaugenommen – natančno gledano

Genauigkeit f natančnost

Gendarm m orožnik, žandarm

Gendarmerie f *orožništvo* (H 43, 59), žandarstvo (*gendarmerija) (prvi zakon o orožništvu (*začasne organske postave žandarmerije/ provisorisch-organische Gesetze der Gensd'armerie) je bil izdan z *Vkazom ministerstva znotranjih opravil 18. januarja 1850, veljaven za vse kronovine, čez vravnavo žandarmerije / Verordnung des Ministeriums des Innern vom 18. Jänner 1850, wirksam für alle Kronländer über die Organisation der Gensd'armerie*); Avstrijsko cesarstvo je bilo razdeljeno v 16 območij orožniških polkov (Gensd'armerieregimenter), ti pa v nižje enote: eskadroni (Escadronen), krila (Flügel), trope oz. vode (Züge), odseke (Sectionen), koprolstva (Koprolschaften) in straže (Posten); orožniški polki so bili podrejeni glavnemu inšpektorju (General-Inspector) na Dunaju; na čelu regimenta (polka) je bil obrist (polkovnik/Oberst) oz. podobrist (podpolkovnik/Oberstlieutenant), trop (vod) je vodil oberlajtnant (nadporočnik/Oberlieutenant) oz. podlajtnant (podporočnik/Unterlieutenant), odsek stražmojster (Wachtmeister), koprolstvo koprol (korporal/Corporal), stražo mestokoprol

(podkorporal/Vicecorporal)).

(→ *Feldgendarmerie*)

berittene Gensd'armerie – orožniki
konjeniki

unberittene Gensd'armerie –
orožniki nekonjeniki

Gendarmeriekommando *n orožniško
poveljstvo* (H 59)

(→ *Landesgendarmeriekommanden*)

Gendarmerieposten *m orožniška
postaja*

Gendarmerieposten-Commandant

*m poveljnik orožniške postaje
(*orožniški postajevodja,
žandarmerijski postajevodja)*

Gendarmerieregiment *n orožniški
regiment* (H 59)

Gendarmerievorspann *m
žandarmerijska pripraga*

Genealogie *f rodoslovje, genealogija*

genehm – **1.** všeč, pogodu **2.** prijeten ◇
etwas für genehm halten – odobriti
(kaj), potrditi (kaj)

jmdm. genehm sein – biti (komu)
všeč, biti (komu) pogodu

Genehmhaltung (→ *Genehmigung*)

genehmigen – **1.** dovoliti **2.** odobriti,
potrditi (→ *Protokoll*) ◇

Genehmigen Sie den Ausdruck
meiner besonderen Verehrung ... –
Dovolite, da Vam izrazim posebno
spoštovanje .../Sprejmite
zagotovilo mojega posebnega
spoštovanja ... (vljudnostna fraza
na koncu pisma)

Genehmigen Sie den Ausdruck
meiner ausgezeichneten
Hochachtung ... – Sprejmite izraze
mojega odličnega spoštovanja
.../Z odličnim spoštovanjem ...
(vljudnostna fraza na koncu pisma)

Seine k. u. k. Apostolische
Majestät haben allergnädigst zu
genehmigen geruht... – Njegovo
c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je
premilostno blagovolilo potrditi
... (*Njegovo c. in kr. Apostolsko
Veličanstvo je najmilostneje
blagoizvolilo poterjati ...)

Genehmigung *f dovoljenje
(*odobrilo), odobritev (*odobrilo),
potrditev (*potrdilo, potrjenje) ◇*

Genehmigung des Protokolls –
potrditev zapisnika

Genehmigung des
Rechnungsabschlusses – potrditev
letnega obračuna (*računskega
sklepa, računskega zaključka)
(sestavni del dnevnega reda
občnega letnega zбора)

Allerhöchste Genehmigung –
Najvišja potrditev (cesarjeva
potrditev)

obvormundschaftliche
Genehmigung – nadvarstvena
potrditev (osnutek poročne
pogodbe za mladoletno nevesto ali
mladoletnega ženina pod varstvom
skrbnika je potrdilo okrajno sodišče
kot nadvarstveni organ in ob tem
izdalo tudi ženitno dovoljenje
(Eheconsens))

die Genehmigung erteilen –
potrditi

jmdm. etwas zur Genehmigung
vorlegen – predložiti (komu kaj) v
potrditev

geneigt – **1.** dobrohoten, naklonjen,
blagohoten (→ *Zuspruch*)

2. dobrohotno, naklonjeno,
blagohotno ◇

zur geneigten Kenntnis bringen –
dati blagovoljno na znanje
(*dati v blagovoljno znanje)

Geneigtheit f naklonjenost

General m **1.** general (po letu 1908 so bili v činovni razred generala uvrščeni: generalmajor (Generalmajor), podmaršal (Feldmarschall-Leutnant), general topništva, feldcajgmojster, feldcojgmojster (Feldzeugmeister), general konjenice/konjeniški general (General der Kavallerie), general pehote/pehotni general (General der Infanterie, generalpolkovnik (Generaloberst) (še leta 1915 po nemškem zgledu) in maršal (Feldmarschall)) **2.** predstojnik nekaterih redovnih skupnosti v katoliški cerkvi, generala ◇
General der Infanterie – general pehote/pehotni general (po letu 1908 tretji najvišji čin v avstro-ogrski vojski)
General der Kavallerie – general konjenice/konjeniški general (po letu 1908 tretji najvišji čin v avstro-ogrski vojski)
kommandierender General – poveljujoči general (H 43)

General- – glavni ..., splošni ..., obči ..., generalni ...

Generalamnestie f splošna pomilostitev, splošna amnestija

Generalanwalt m generalni javni tožilec

Generalanwaltschaft f generalno javno tožilstvo

Generalat n generalat (generalu podrejeno ozemlje) ◇
Carlstädter Generalat – Karlovški generalat

General-Ausstand m splošna stavka

Generaldirektion (Staatsbahnen) f
generalna direkcija (državne železnice) (H 56)

General(e) n splošen predpis (veljavna odredba, veljavni ukaz, veljavni zakon), general

Generaleinnehmer m *glavni prejemnik* (H 23, 44; V 329)

General-Einnehmer-Amt – Ständisches/Landschaftliches General-Einnehmer-Amt n
Glavni stanovski prejemniški urad

General-Gouvernement – K. k. österreichisch-provisorisches General-Gouvernement in Illyrien – C. kr. avstrijski začasni generalni gubernij v Iliriji

General-Gouverneur – Zivil- und Militär-Gouverneur in Illyrien m generalni guverner – civilni in vojaški guverner v Iliriji (baron Lattermann)

Generalia pl **1.** osebni podatki, generalije **2.** splošne zadeve, splošni predpisi, generalije (→ *Generale*)

Generalien (→ *Generalia*)

Generalintendant m predstojnik finančne uprave v Ilirskih provincah

Generalität f generalski zbor, generali, generaliteta

Generalkapitel n generalni kapitelj

Generalkommando n *generalno poveljstvo* (H 43, 59) (→ *Landes-General-Kommando*) ◇
Illyrisch-innerösterreichisches Generalkommando – ilirsko-notranjeavstrijsko generalno poveljstvo (H 43)
Innerösterreichisches Generalkommando – notranjeavstrijsko generalno poveljstvo (H 43)

Generalkonsul m generalni konzul

- Generalkonsulat** n generalni konzulat
- Generallandtag** m skupni deželni zbor
- Generalmajor** m generalmajor (→ *General*)
- Generaloberst** m generalpolkovnik (po letu 1915 drugi najvišji čin v avstro-ogrski vojski) (→ *General*)
- Generalpardon** m splošna pomilostitev (*splošni odpust, splošni oprost, občna prizanesba), splošna amnestija
- Generalquartiermeister – Erster Generalquartiermeister von Ludendorff** m prvi glavni kvartirmojster pl. Ludendorff
- Generalsekretär** m generalni sekretar
- Generalstaatsanwalt** m glavni državni pravdnik (H 58)
- Generalstaatsprokurator** m glavni državni prokurator (H 58)
- Generalstab** m glavni štab, generalštab
- Generalstabsreise** f potovanje generalnega štaba
- Generalstände (états généraux)** pl generalni (splošni) stanovi (Francija 1302–1614: skupščina predstavnikov plemstva, duhovščine in meščanstva)
- General und Oberst = Generaloberst** (→ *Generaloberst*)
- Generalversammlung** f **1.** občni zbor (*veliki zbor) **2.** generalna skupščina ◇
ordentliche Generalversammlung – redni občni zbor
- Generalvikar** m generalni vikar (H 26)
- generieren** – proizvajati, ustvarjati
- generös** – velikodušen, darežljiv
- Generosität** f velikodušnost, darežljivost
- Genese** f nastanek, razvoj, geneza
- genesen** (genas, ist genesen) – ozdraveti, okrevati
- Genesene(r)** m ozdraveli
- Genesung** f ozdravitev, okrevanje ◇
sich auf dem Wege der Genesung befinden – okrevati
- Genick** n tilnik
- Genickschuß** m strel v tilnik
- Genickstarre** f otrplost tilnika, meningitis
- Genie** n genij
- Geniekorps** n inženirski (vojaški) oddelek
- genieren** – spraviti v zadrego, motiti, ženirati
- genieren, sich** – biti v zadregi, ženirati se
- genießen** (genoss, hat genossen) – uživati (→ *Achtung, Anerkennung, Recht, Respekt, Unterstützung, Vorrang, Zug*)
- Genießer** m uživalec
- Genietruppe** f inženirska četa (*genijska četa)
- Genosse** m tovariš (tudi v nagovoru v socialističnih in komunističnih državah oz. strankah) (*družnik) (→ *Altersgenosse, Amtsgenosse, Berggenosse, Berufsgenosse, Bettgenosse, Bundesgenosse, Bundgenosse, Ehegenosse, Eidgenosse, Gemeindeggenosse, Geschäftsgenosse, Gesinnungsgenosse, Glaubensgenosse, Hausgenosse, Kampfgenosse, Parteigenosse, Religionsgenosse,*

*Schutzgenosse, Standesgenosse,
Streitgenosse, Stubengenosse,
Volksgenosse, Waffengenosse,
Weggenosse, Zeitgenosse,
Zimmergenosse)*

Genossenschaft f 1. zadruga

(→ *Kreditgenossenschaft*)

2. obrtniška bratovščina 3. skupnost,
združba (→ *Hausgenossenschaft,*

Streitgenossenschaft) 4. *tovarišija*

(G II. 26) (→ *Kampfgenossenschaft*)

5. *združba (v rudarstvu)* (V 501) ◇

landwirtschaftliche Genossenschaft

– kmetijska zadruga

Genossenschaft mit beschränkter

Haftung – zadruga z omejenim

jamstvom/poroštvom

(*zadruga z omejeno zavezo)

Genossenschaft mit unbeschränkter

Haftung – zadruga z neomejenim

jamstvom/poroštvom

(*zadruga z neomejeno zavezo)

Friseur- und Rasier-

Genossenschaft in Laibach –

Frizerska in brivska zadruga v

Ljubljani

Genossenschaft der Gastwirte,

Kaffeiesieder, Branntweinschenker

und Ausköche in Laibach –

Zadruga gostilničarjev, kavarnarjev,

žganjetočnikov in izkuharjev v

Ljubljani

Genossenschaftler m zadrružnik

Genossenschaftsgrund m *tovarišijsko*

(*zadržno*) dobro (G II. 472)

Genossenschaftsgut n *zadržno dobro*

(G II. 74)

Genossenschaftsversammlung f

zadržni (občni) zbor

Genossenschaftsvorstellung f

zadržno načelnštvo (*zadržno

starejšinstvo)

Genossin f tovarišica (→ *Ehegenossin*)

Genotzüchtigte f posiljena ženska

Genozid m/n genocid

Genre n vrsta, slog umetniškega

izražanja, žanr

Gens f pleme, rod

gentil – plemenski, rodoven, gentilen

Genüge f zadostnost ◇

zur Genüge – dovolj

jmdm./einer Sache Genüge leisten/

tun – zadostiti (komu/čemu),

zadovoljiti (koga/kaj)

jmdm./einer Sache geschieht

Genüge – zadostiti (komu/čemu),

zadovoljiti (koga/kaj)

genügen – zadostiti, ustrezati,

izpolniti (→ *Militärpflicht*)

Genugtuung f zadoščenje, satisfakcija ◇

ritterliche Genugtuung – viteško

zadoščenje

jmdm. Genugtuung leisten – dati

(komu) zadoščenje

Genugtuung verlangen – zahtevati

zadoščenje

zur Genugtuung gereichen – biti v

zadoščenje

Genugtuungsleistung f dajanje

zadoščenja

genuin – naraven, pristen

Genuß m 1. užitek (→ *Fruchtgenuß,*

Nutzgenuß) 2. zauživanje,

zaužitek 3. dohodek (*vžitek)

(→ *Gnadengenuß, Ruhengenuß,*

Stiftungsgenuß, Versorgungsgenuß)

◇

Genuß des Abendmahls –

obhajilo (→ *Abendmahl*)

Genuß der Stiftung – uživanje

ustanove (štipendije)

im Genuß sein – uživati

(nepremičnino) (*hasnovati)

in den Genuß treten – začeti
uživati (nepremičnino) (→ *Besitz*)

Geograph m zemljepisec, geograf

Geographie f zemljepis, geografija

geographisch – zemljepisni,
geografski (→ *Karte*)

Geometer m zemljemerec, geometer

geordnet – urejen (→ *Verhältnis*)

Georgitag m god sv. Jurija:

24. april (jurjevo) ◇

ein Zimmer (ein Haus, eine
Wohnung) auf Georgi/für

Georgi/mit Georgi/von Georgi
an/zu Georgi/auf Georgi-Zeit/
für Georgi-Zeit zu vermieten/
zu vergeben – oddati sobo (hišo,
stanovanje) v najem za jurjevo
(24. april kot običajni termin za
oddajanje sob (hiš, stanovanj) v
najem)

Gepäck n prtljaga (→ *Reisegepäck*)

Gepäckschein m prtljažni list
(*list o prtljagi, pratežnica)

Gepäckträger m **1.** postrežček, nosač
prtljage **2.** prtljažnik

Gepäckwagen m prtljažni voz (vagon)

gepflogen (→ *pflegen*)

Gepflogenheit f navada, šega, običaj

Geplänkel n **1.** puškarjenje, majhen
spopad, praska **2.** prepir

gepökelt – nasoljen (→ *Fleisch*)

Gepräge n **1.** kovanje, kov **2.** vtis
3. podoba

Gepränge n **1.** blišč, razkošje
2. razkazovanje, ponašanje
(→ *Leichengepränge, Siegesgepränge*)

geprüft – **1.** (uradno) potrjen, izprašan,
preizkušen (→ *Hebamme*)
2. prizadet (*izkušen) (→ *Volk*)

geputzt – nališpan, ozaljšan

gerade – **1.** pravkar, ravnokar **2.** raven
3. pokončen (→ *Körperbau*)

gerädert – **1.** povožen, izčrpan
2. polomljen ◇

gerädertes Deutsch – polomljena
nemščina

wie gerädert – kot povožen, izčrpan

geradlinig – premočrten

Gerangel n prerivanje

Gerant m **1.** poslovodja **2.** izdajatelj
časopisa ali revije

Gerassel n rožljanje

Gerät n **1.** naprava, stroj, orodje
(→ *Foltergerät, Löscherät,
Martergerät, Wirtschaftsgeräte*)
2. oprema (*oprava) (→ *Hausgerät,
Goldgerät, Kriegsgerät, Sibergerät*)
3. posoda (→ *Tafelgerät*), posodje
(→ *Meßgerät*) **4.** ustanova
(→ *Seelgerät*)

**Geräte depot für die Laibacher
freiwillige Feuerwehr** n skladišče
za gasilne naprave Prostovoljne
požarne brambe Ljubljana
(nahajalo se je v Mestnem domu)

geraten – **1.** uspevati, posrečiti se
2. priti (→ *Affekt, Angst,
Anklagebank, Armut, Aufregung,
Aufruhr, Bahn, Bedrängnis,
Begeisterung, Beschuß, Blut,
Erregung, Fahrt, Fluß,
Gefangenschaft, Gerede, Harnisch,
Hinterhalt, Hintertreffen, Krise,
Licht, Mißkredit, Not, Rand,
Rollen, Stecken, Stocken, Streit,
Unruhe, Verdacht, Vergessenheit,
Verlust, Verruf, Verstoß, Verwirrung,
Verzug, Verzweiflung, Widerspruch,
Wortwechsel, Wut, Zorn*)

Gerate wohl – aufs Gerate wohl – na
slepo srečo

Gerätschaften pl **1.** oprema **2.** orodje
(→ *Feuerlösch-Gerätschaften*)

3. pohištvo

geräuchert – prekajen

(→ *Fleisch, Speck*)

geraum – **1.** prostoren **2.** dolgo časa

(→ *Zeit*)

geräumig – prostoren

Gerber m strojar (→ *Lohgärber, Lohgerber, Rotgerber, Weißgerber*)

Gerberei f **1.** strojarna **2.** strojarstvo

gerecht – **1.** pravičen (→ *Friede/n, Sache*) **2.** ustrezen, primeren

◇
einer Sache gerecht werden – izpolnjevati (kaj), izpolniti (kaj), zadostiti (čemu)

gerechtfertigt – upravičen

Gerechtigkeit f **1.** pravičnost

2. pravica

(→ *Durchgangsgerechtigkeit, Koppelgerechtigkeit, Kruggerechtigkeit, Münzgerechtigkeit, Schankgerechtigkeit, Waldgerechtigkeiten*) ◇

wider alle Billigkeit und Gerechtigkeit – povsem neupravičeno in nepravilno
Recht und Gerechtigkeit üben – biti pravičen
eine Gerechtigkeit handhaben/üben – uporabiti pravico, izvrševati pravico

Gerechtigkeit widerfahren lassen – biti pravičen do (koga/česa)

Gerechtsame f pravica, privilegij

(→ *Gasthausgerechtsame*) ◇

Ablösung der Gerechtsamen – odkup pravic

Schmälerung der Gerechtsamen – kratenje pravic

Gerede n besedičenje, govoričenje ◇

dummes Gerede – neumno

besedičenje

ins Gerede bringen – obrekovati

(koga), opravljati (koga), dati

(koga) ljudem v zobe

ins Gerede geraten/kommen –

postati predmet obrekovanja

gereichen – služiti za (kaj), povzročiti

(→ *Abbruch, Befriedigung, Ehre,*

Genugtuung, Heil, Nachteil, Ruhm,

Schaden, Schande, Vergnügen, Vorteil)

gereizt – razdražen

Gereiztheit f razdraženost

Gerent n laz, rovt, krčevina

(→ *Neu(ge)rent*)

Gerentler m rovtar

Gerhab m varuh, skrbnik (*jerob, tutor)

gerhabl. = **gerhablich** (→ *gerhablich*)

gerhablich – varstven, skrbstven

(→ *Rechnung*)

Gerhabschaft f varuštvo, skrbništvo

(*jerobstvo, tutorstvo)

(→ *Obergerhabschaft*)

Gerhabschaftsordnungen pl »varuški redovi« (V 416)

Gerhabschaftsrechnung f skrbstveni račun

Gericht¹ n **1.** sodišče (H 20, 23–25, 31, 39–43, 56–58), sodnija (*sod)

2. sodba ◇

außerordentliches Gericht –

izredno sodišče

besonderes Gericht – posebno

sodišče

collegiales Gericht – zborna

sodišče

ersuchtes Gericht – zaproseno

sodišče

hohes Gericht – morišče, vislice

Jüngstes Gericht/Letztes Gericht –
poslednja sodba

Landeshauptmannschaftliches Gericht
– *deželnoglavarsko sodišče* (H 21, 23,
24, 58)

ordentliches Gericht – redno sodišče
peinliches Gericht – kazensko
sodišče (*zaglavno sodišče, krvavo
sodišče)

Vizedomisches Gericht – *vicedomsko*
sodišče (H 23)

vormundschaftliches Gericht –
varstveno sodišče

zuständiges Gericht – pristojno
sodišče

jmdn. dem Gericht einliefern –
predati (koga) sodišču

über jmdn./etwas Gericht halten –
soditi (komu/čemu)

über jmdn./etwas zu Gericht sitzen
– soditi (komu/čemu)

vor Gericht aussagen – izpovedati
pred sodiščem

jmdn. vor Gericht bringen – tožiti
(koga) (*tožiti pred sodnijo)

vor Gericht erscheinen – priti na
sodišče

vor Gericht streiten – pravdati se
zu Gerichte sitzen – soditi

Gericht² n jed

Gerichtete(r) m usmrčenec

gerichtlich – 1. soden (→ *Curator*,
erhoben, *Hindernis*, *Polizei*,
Schätzung, *Scheidung*, *Sperre*,
Verfahren, *Verfügung*, *Vergleich*,
Verhandlung, *Verkauf*, *Vertreter*, *Weg*,
Zwangsverkauf) 2. sodno ◇
gerichtlich aufgestellter Vertreter –
od sodišča imenovani (*nastavljeni)
zastopnik (sirote)
gerichtlich unbeanstandet – sodno
nekaznovan
jmdn. gerichtlich belangen – tožiti
(koga)

gerichtlich einklagen – sodno
iztožiti, sodno izterjati
gerichtlich erklären – sodno
razglasiti (npr. za zapravljevca)
(→ *Verschwender*)

Gerichtsabgeordnete(r) m sodni
pooblaščenec

Gerichtsarzt m sodni zdravnik

gerichtsärztlich – sodnozdravniški
(→ *Befund*, *Sektion*)

Gerichtsbank f sodišče (*sodilišče)

Gerichtsbarkeit f sodna oblast,
sodstvo (→ *Blutgerichtsbarkeit*,
Handelsgerichtsbarkeit,
Militärgerichtsbarkeit,
Militärstrafgerichtsbarkeit,
Strafgerichtsbarkeit) ◇
kirchliche Gerichtsbarkeit – *cerkveno*
sodstvo (H 57)

die Gerichtsbarkeit ausüben –
izvajati sodno oblast

Gerichtsbeamte(r) m sodni uradnik
(H 42)

Gerichtsbehörde f sodno oblastvo (H 20,
23–25, 31, 39–43, 56–58)

Gerichtsbezirk m sodni okraj (H 60, 61)

Gerichtsbrief m sodno pismo

Gerichtsdienner m sodni sluga, birič

Gerichtsgebühr f nadomestilo za
zakupljeno oz. prepuščeno sodstvo,
sodnina, remanenčni denar
(→ *Remanenzgeld*)

Gerichtsherr m sodni gospod
(→ *Landgerichtsherr*)

Gerichtshof m zborna sodišče
(*zborna sodnija), sodni dvor
(→ *Kassationsgerichtshof*,
Staatsgerichtshof,
Verfassungsgerichtshof,
Verwaltungsgerichtshof) ◇

Gerichtshöfe erster Instanz – sodni dvori prve stopnje (H 57)

Gerichtsknecht m sodni hlapec

gerichtsleuth – prisedniki (G II. 62)

Gerichtsordnung f sodni red ◇

Constitutio Criminalis Theresiana oder der Römisch-Kaiserl. zu Hungarn und Böheim ec.ec. Königl. Apost. Majestät Mariä Theresiä, Ertz-Hertzogin zu Oesterreich ec.ec. peinliche Gerichtsordnung (1769) – Krvni sodni red cesarice Marije Terezije (1769)

Constitutio Criminalis Carolina oder Hals oder Peinliche Gerichtsordnung Kaiser Karls V. (»Carolina«) (1532) – Krvni sodni red cesarja Karla V. (1532)

Gerichtspflege f pravosodje
(→ *Rechtspflege*)

Gerichtsräte pl sodni svetniki (H 32)

Gerichtssprengel m sodni okraj

Gerichtsstand m sodna pristojnost

Gerichtsstuhl m sodni stol, sodišče
Gerichtsstuhl Christi – Kristusova sodba

Gerichtstag m **1.** uradni dan sodišča
2. pravdni dan, sodni dan, dan za tožbe

Gerichtsverfassung 1849 f sodna ureditev 1849 (H 61)

Gerichtsverwalter m sodnik

Gerichtsverwaltung f sodna uprava
(H 20, 23–25, 31, 39–43, 56–58)

Gerichtsvollzieher m sodni izvršitelj,
sodni izvrševalec, rubežnik

Gerichtsvorsteher (Stadt) m sodni predstojnik (*mesto*) (H 46)

Gerichtswesen n sodstvo

Gerichtszeuge m sodna priča

(*sodnijska priča) ◇

Gerichtszeugen für die Neuauflage des Grundbuches der Stadt Laibach – *sodnijske priče za založenje novih zemljiških knjig mesta Ljubljane (na svoji seji 26. septembra 1876 je mestni zbor izvolil osem sodnijskih prič)

Gerichtszwangsmittel – durch

Gerichtszwangsmittel – (izterjava) po sodni poti

gerieben – premeten, pretkan,
prekanjen (→ *Betrüger*)

gerieren – upravljati, voditi

gerieren, sich – delati se (kot), vesti se (kot)

gering – **1.** majhen, skromen
(→ *Habe*) **2.** nepomemben,
neznaten **3.** nižji (→ *Herkunft*,
Klasse, Person, Volk)

gerissen – zvit, pretkan

Germane m german

Germanentum n germanstvo

Germanisierung f germanizacija

Germanismus m germanizem
(element nemškega jezika v drugem jeziku)

Germinal m germinal (po koledarju francoske revolucije sedmi mesec v letu: 21./22. marec – 19./20. april)

Gerste f ječmen

Gerstenbrot n ječmenov kruh
(*ječmenjak)

Geruch m vonj ◇

übler Geruch – smrad

Gerücht n govorica, glas ◇
falsche Gerüchte – krive govornice

- Ausstreung von Gerüchten –
 razširjanje govoric
 verleumderische Gerüchte –
 klevete
 Gerüchte aussprengen/ausstreuen/
 kolportieren/in Kurs setzen –
 razširjati govorice
 ein Gerücht cursiert/geht/zirkuliert
 – govorica kroži
- geruhen** – blagovoliti (*blagoizvoliti,
 poljubiti) ◇
 zu bewilligen geruhen – blagovoliti
 odobriti
 allernädigst geruhen –
 premilostno (*najmilostneje)
 blagovoliti
- gerührt** – ganjen ◇
 tief gerührt – globoko ganjen
- ges.** = **gestrig** (→ *gestrig*)
- gesamt** – ves, celoten, skupen,
 celokupen (*vesoljen)
- Gesamtbetrag** m celoten znesek
 (*vesoljni znesek)
- Gesamtministerium** n skupno
 ministrstvo
- Gesamtreichsrat** m skupni državni zbor
 (V 439)
- Gesamtstaatsidee** f »ideja o skupni
 državi« (V 334)
- Gesamtstärke – Gesamtstärke eines
 Heeres** f bojna moč armade
- Gesandte(r)** m 1. poslanik
 2. odposlanec
- Gesandtschaft** f 1. poslaništvo
 2. odposlanstvo
- Gesang** m 1. petje 2. pesem
 (→ *Trutzgesang*)
- Gesangchor** m pevski zbor
- Gesangverein** m pevsko društvo
- gesattelt** – osedlan
 (→ *Reittier, Tragtier*)
- Geschäft** n 1. opravek, opravilo, posel
 (*kšeft) 2. zadeva 3. kupčija
 4. trgovina
 (→ *Gemischtwaren-Geschäft, Kurz-
 und Galanteriewaren-Geschäft,
 Spezereiwaren-Geschäft*) ◇
 Versehung einzelner Geschäfte –
 opravljanje posameznih opravil
 einträgliches/gangbares Geschäft –
 donosen posel
 die im currenten Wege erledigten
 Geschäfte – tekoči posli, kurencije
 die laufenden Geschäfte – tekoči
 posli
 sein Geschäft abgeben – predati
 trgovino
 ein Geschäft antreten – začeti s
 poslom
 ein Geschäft aufgeben – opustiti
 posel
 seine Geschäfte besorgen/
 verrichten/wahrnehmen –
 opravljati svoje posle
- geschäftlich** – posloven (→ *Verkehr*)
- Geschäftsbehandlung** f poslovanje
 (*obravnavanje opravil,
 opravilstvo)
- Geschäftsbetrieb** m poslovni obrat
 (*opravilni obrat)
- geschäftsführend** – poslovodeč,
 poslovoden
- Geschäftsführer** m 1. poslovodja,
 upravitelj (*opravnik, opravilnik,
 vodnik) 2. tajnik (v društvu)
- Geschäftsführung** f 1. poslovodstvo
 2. poslovanje ◇
 nachlässige Geschäftsführung –
 malomarno poslovanje
- Geschäftsgang** m kupčija, trgovanje,
 poslovanje

Geschäftsgenosse m družabnik
(*drug, družnik, tovarš v opravilih)

Geschäftshonorar n poslovni honorar
(*poslarina) (honorar za izdelavo notarskega zapisa)

Geschäftskreis m področje delovanja

Geschäftsleiter m poslovodja

Geschäftsleute pl trgovci, poslovneži
(→ *Geschäftsmann*)

Geschäftslokal n poslovalnica
(*opravilnica, prodajalnica)

Geschäftsmann m trgovec, poslovnež

Geschäftsordnung f poslovni red
(*opravilni red)

Geschäftsplan m poslovni načrt
(*opravilni načrt) ◇
Reise- und Geschäftsplan der
Stellungskommissionen in Krain
– *popotni in opravilni načrt
nabornih komisij na Kranjskem

Geschäftspudel f prodajna miza
(*trgovski prodajalnik, pudelj)

Geschäftssprache f poslovni jezik
(*opravilni jezik)

Geschäftsstelle f poslovalnica

Geschäftsstück n poslovni spis

Geschäftsträger m **1.** odpravnik
poslov **2.** zastopnik

Geschäftsübersiedlung f preselitev
trgovine

geschäftsunfähig – poslovno
nesposoben

Geschäftsverkehr m poslovanje
(*trgovski promet, kupčijski
promet)

Geschäftsverlegung f preselitev
trgovine

Geschäftszahl f vložna številka

(*vložno število, opravilno število,
poslovno število)

Geschäftszweig m panoga
(*vrsta opravila)

geschätzt – **1.** cenjen (*čislán)

2. ocenjen ◇

geschätzte Zuschrift – cenjeni
dopis

geschehen (geschah, ist geschehen) –
zgoditi se
(→ *Befehl, Genüge, Meldung*)

Geschenk n dar, darilo (*podarek,
poklonilo) (→ *Firmungsgeschenk,*
Gnadengeschenk, Meinung,
Patentgeschenk, Weihgeschenk, Wille)

geschenkt – podarjen (→ *Handwerk*)

geschenkweise – kot darilo

Geschichte f **1.** zgodovina
(→ *Alltagsgeschichte,*
Ereignisgeschichte,
Geistesgeschichte, Kulturgeschichte,
Mentalitätsgeschichte,
Militärgeschichte, Naturgeschichte,
Ortsgeschichte, Politikgeschichte,
Profangeschichte, Rechtsgeschichte,
Sittengeschichte, Sozialgeschichte,
Universalgeschichte, Urgeschichte,
Weltgeschichte, Wirtschaftsgeschichte,
Zeitgeschichte) **2.** zgodba,
pripovedka, povest ◇

Alte Geschichte – zgodovina
starega veka (→ *Altertum*)

militärische Geschichte – vojaška
zgodovina

Mittlere Geschichte – zgodovina
srednjega veka (→ *Mittelalter*)

Neue Geschichte – zgodovina
novega veka (→ *Neuzeit*)

neuere Geschichte – novejša
zgodovina

politische Geschichte – politična
zgodovina

- wirtschaftliche Geschichte –
gospodarska zgodovina
- Geschichtsbild** n zgodovinska podoba
- Geschichtsbuch** n zgodovinska knjiga
(*povestnica)
- Geschichtsschreiber** m zgodovinar,
historiograf
- Geschichtsschreibung** f
zgodovinopisje, historiografija
- Geschichtsvergessenheit** f izguba
zgodovinskega spomina
- Geschick**¹ n spretnost
- Geschick**² n **1.** usoda **2.** razvoj,
razmere ◇
die Geschicke des Vaterlandes –
razmere v domovini
- geschickt** – spreten, pripraven, primeren
- geschieden** – ločen
- Geschirr** n **1.** posoda (→ *Kochgeschirr*,
Küchengeschirr, *Tafelgeschirr*,
Tongeschirr, *Weingeschirr*)
2. oprava (npr. pri konju)
(→ *Anspanngeschirr*, *Kummetgeschirr*,
Pferdeggeschirr, *Zuggeschirr*)
- Geschlecht** n **1.** spol **2.** rod, pokolenje,
rodovina ◇
männlichen Geschlechts –
moškega spola
sächlichen Geschlechts – srednjega
spola (v slovnici)
weiblichen Geschlechts – ženskega
spola
- Geschlechterfolge** f rod, generacija
- Geschlechterkunde** f rodoslovje,
genealogija
- geschlechtlich** – spolen ◇
geschlechtlich mißbrauchen –
spolno zlorabiti
- geschlechtskrank** – spolno bolan,
veneričen
- Geschlechtskrankheit** f spolna
bolezen, venerična bolezen
- Geschlechtsname** m priimek
- Geschlechtsprobe** f preverba
plemiškega izvora (npr. pri
kandidiranju za naziv *komornik* do
tretjega kolena po očetovi in do
drugega po materini liniji)
- Geschlechtsverkehr** m spolni odnosi
- geschlossen** – **1.** zaprt (→ *Handwerk*,
Ort, *Stadt*) **2.** vklenjen
(→ *Täter*) **3.** sklenjen
(→ *Bausystem*, *Ortschaften*),
zaključen (→ *Gesellschaft*)
4. končan, dovršen **5.** soglasno,
enoglasno, enodušno
- Geschmeide** n dragotina, nakit
- Geschmeidewaren** pl dragotine, nakit
- geschmeidig** – prožen, voljan, gibčen,
okreten ◇
geschmeidig machen – **1.** omehčati
2. ukrotiti
- Geschmuck** (→ *Schmuck*)
- geschnitten** – **1.** porezan **2.** požet
(→ *Ernte*) **3.** pokošen
- Geschoß** n **1.** izstrelek **2.** nadstropje
(→ *Bodengeschoß*, *Dachgeschoß*,
Erdgeschoß) ◇
scharfes Geschoß – ostri izstrelek
- Geschoßgattung** f vrsta izstrelka
(→ *Granate*, *HohlgeschöÙ*,
Kartätsche, *Kugel*, *Schrapnell*)
- geschultert** – na rami (→ *Gewehr*)
- Geschütz** n **1.** top **2.** topovi
(→ *Belagerungsgeschütz*) ◇
weittragendes Geschütz –
daljnometni top, daljnostrelni top
- Geschützfeuer** n topovski ogenj
- geschützt** – zaščen

Geschwader n **1.** oddelek brodovja ali letal, eskadra, flotilja **2.** truma, krdelo **3.** oddelek konjenice

geschweige denn – kaj šele

geschwind – naglo, hitro

Geschwister pl bratje in sestre, sorojenci (→ *Halbgeschwister*, *Stiefgeschwister*) ◇
einbändige Geschwister – polbratje in polsestre

geschworen – **1.** zaklet **2.** zaprisežen
ein geschworener Feind – zaklet sovražnik
ein geschworener Anhänger – zaprisežen pristaš

Geschworenenauslosung f žrebanje porotnikov

Geschworenengerichte pl porotna sodišča (H 57)

Geschworene(r) m porotnik ◇
Geschworene – *prisedniki*, *dvanajstica*, *cvelbarji*, *zapriseženci*, *jurati*, *svet* (V 158), *dvanajst zaprisežencev* (G II. 44)
Wahrspruch der Geschworenen – izrek porotnikov, porotniški izrek
Geschworene auslosen – izžrebat porotnike

Geschwulst f oteklina

Geschwür n **1.** razjeda, čir **2.** bula, tvor, tur

gesegnet – **1.** blagoslovljen (→ *Mahlzeit*) **2.** noseča (→ *Leib*, *Leibesumstände*, *Umstand*)

Geselle m **1.** (obrtniški) pomočnik (*ksel) (→ *Altgeselle*, *Handwerksgeselle*, *Sitzgeselle*, *Winkelgeselle*, *Zimmergeselle*)
2. tovariš (→ *Bettgeselle*)

Gesellenprüfungskommission f preizkuševalna komisija za (obrtniške) pomočnike

Gesellenprüfungsordnung f preizkuševalni red za (obrtniške) pomočnike

gesellig – družaben (→ *Abend*, *Beisammensein*, *Vergnügen*, *Zusammenkunft*)

Geselligkeit f **1.** družabnost
2. družabna prireditev ◇
Geselligkeit pflegen – družiti se

Gesellpriester (→ *Cooperator*)

Gesellschaft f **1.** družba, društvo, družčina, tovarišija **2.** družabno srečanje (→ *Spielgesellschaft*, *Teegesellschaft*) ◇

Gesellschaft mit beschränkter Haftung (G.m.b.H.) – družba z omejeno odgovornostjo, družba z omejenim jamstvom (*družba z omejeno zavezo)

geheime Gesellschaft – skrivna družba, tajna družba (→ *Vergehen*)

gelehrte Gesellschaft – učena družba

gemeinnützige Gesellschaft –

občekoristna družba

geschlossene Gesellschaft –

zaključena družba

illustre Gesellschaft – odlična

družba, odlične osebe

in Gesellschaft – v družbi

jmdm. Gesellschaft leisten – delati (komu) družbo

mit jmdm. in Gesellschaft treten – skleniti družbeniško pogodbo s (kom)

Allgemeine österreichische Kleinbahn-Gesellschaft (Wien)

– Splošna avstrijska družba za male železnice (Dunaj)

- Gesellschaft Jesu** – Družba Jezusova, jezuiti (moška redovna ustanova iz 16. stoletja)
- Gesellschaft der Vereinigten** (→ *Academia unitorum*)
- Juristische Gesellschaft in Laibach** – Pravniško društvo v Ljubljani (ust. leta 1861 v Ljubljani)
- K. k. priv. Südbahngesellschaft** – C. kr. priv. južno-železniška družba (→ *Bahn/Südbahn*)
- Krainische Baugesellschaft (Laibach)** – Kranjska stavbinska družba (ust. leta 1873 v Ljubljani)
- Krainische Industriegesellschaft (Laibach)** – Kranjska industrijalna družba (ust. leta 1869 v Ljubljani)
- K. k. Landwirthschaft-Gesellschaft im Herzogthume Krain** – C. k. kmetijska družba vojvodstva kranjskega (leta 1767 ustanovljena družba za pospeševanje kmetijstva na Kranjskem)
- Laibacher Bolzschützen-Gesellschaft** – Ljubljansko društvo strelcev z zračnim orožjem (strelci tega 1821 ustanovljenega društva so v tarčo izstrelili miniaturno puščico, na katero so v zadnjem delu privezali šop drobnih živalskih dlak ali fine žime)
- Laibacher Rohrschützen-Gesellschaft** – Ljubljansko strelsko društvo (strelci so v Ljubljani izpričani že v 16. stoletju; v letu 1771 sta se »Adeliche und Civilcompagnie« združili v novo strelsko društvo (Schützengesellschaft), sprejeli svoj strelski red (Schützenordnung) in zaprosili cesarja Karla za določitev zemljišča za strelišče)
- Österreichische Gesellschaft vom roten Kreuze** – Avstrijsko društvo Rdečega križa
- Österreichische Gesellschaft vom weissen Kreuze, Zweigverein Laibach** – Avstrijsko društvo Belega križa, podružnično društvo Ljubljana
- Philharmonische Gesellschaft (Laibach)** – Filharmonična družba (Ljubljana) (najstarejša glasbena družba v Avstriji je bila ustanovljena leta 1701, delovati pa je začela leta 1702; leta 1815 je ustanovila šolo za petje, kasneje tudi za godala in pihala; od leta 1871 dalje je delovala po zakonu o društvih; od svoje ustanovitve do nastopa *Glasbene matice* leta 1872 je obvladovala glasbeno življenje v Ljubljani)
- Trifailer Kohlenwerks-Gesellschaft** – Trboveljska premogokopna družba (ust. leta 1873 na Dunaju) (*Trboveljska premogarska družba)
- Gesellschafter** m 1. družabnik (*družnik) (→ *Reisegesellschaft*)
2. družabna oseba
- gesellschaftlich** – družben (→ *Benehmen*)
- Gesellschaftsball** m družabni ples
- Gesellschaftsdame** f damska družabnica
- Gesellschaftsfahrt** f skupinska vožnja
- Gesellschaftsraum** m družabni prostor
- Gesellschaftsreise** f skupinsko potovanje
- Gesellschaftsspiel** n družabna igra
- Gesellschaftstoilette** f svečana obleka, salonska obleka
- Gesellschaftsunterhaltung** f družabna prireditve

Gesellschaftsvertrag m družbena pogodba

Gesellschafts-Wasserfahrt f družabna vožnja po reki (zabavne družabne vožnje po Ljubljani so organizirali ljubljanski meščani ob spremljavi glasbe in manjšimi ognjemeti ob povratku, npr. ob godu sv. Ane)

gessen – naseljen

Gesetz n zakon (*postava) ◇
 Beobachtung der Gesetze – spoštovanje zakonov
 Erlassung von Gesetzen – izdajanje zakonov
 Fassung des Gesetzes – besedilo zakona
 Handhabung der Gesetze – izvajanje zakonov
 Verabschiedung eines Gesetzes – sprejetje zakona
 Verletzung des Gesetzes – kršitev zakona
 in Gemäßheit des Gesetzes – v skladu z zakonom (*po postavi)
 ausführendes Gesetz – izvršilni zakon
 bestehende Gesetze – veljavni zakoni
 negatives Gesetz – zakonska prepoved
 peinliches Gesetz – kazenski zakon (*kazenska postava)
 ein Gesetz annehmen – sprejeti zakon
 die Gesetze beobachten – spoštovati zakone, upoštevati zakone
 ein Gesetz einbringen – predložiti zakon
 ein Gesetz erlassen – izdati zakon
 ein neues Gesetz ist ergangen – izdan je nov zakon
 ein Gesetz ist erloschen – zakon je prenehal veljati
 Gesetze handhaben – izvrševati zakone

ein Gesetz verabschieden/votieren – sprejeti zakon, izglasovati zakon
 ein Gesetz verletzen – kršiti zakon gegen ein Gesetz verstoßen – kršiti zakon
 mit der vollen Strenge des Gesetzes behandeln – kaznovati z vso zakonito strogostjo

Gesetzblatt n uradni list

Gesetzbuch n zakonik

Gesetzesbestimmung f zakonsko določilo

Gesetzesentwurf m osnutek zakona

Gesetzeskraft f veljavnost zakona

gesetzgebend – zakonodajen, legislativen (→ *Gewalt, Körperschaft*)

Gesetzgeber m zakonodajalec (*postavodajavec)

Gesetzgebung f zakonodaja (*postavodaja, postavodajstvo, postavodavstvo) (→ *Reichsgesetzgebung*)

Gesetzgebungsweg – im

Gesetzgebungswege – po zakonodajni poti

gesetzlich – 1. zakonit

(→ *Vermächtnis, Vertreter, Vorgang, Weg*) 2. zakonito

Gesetzlichkeit f zakonitost

Gesetzlosigkeit f brezpravje

Gesetzmäßigkeit f zakonitost

gesetzt – 1. preudaren, razsoden, umirjen, miren, resen (*trezen)

(→ *Alter, Fräulein*), prileteti

2. možat, trden 3. določen ◇

gesetzt, daß ... – recimo, da ...

gesetzt den Fall, daß ... – v primeru, da ...

eine Frau in gesetzten Jahren –

žena v zrelih letih

gesetzwidrig – protizakonit
(*protipostaven) (→ *Verlautbarung*),
nezakonit (*nepostaven)

Gesetzwidrigkeit f protizakonitost
(*protipostavnost), nezakonitost
(*nepostavnost)

Gesicht n **1.** obraz, lice **2.** vid ◇
längliches Gesicht – podolgovat
obraz
ovales Gesicht – ovalen obraz
volles Gesicht – poln obraz
nicht aus dem Gesicht lassen –
imeti (koga/kaj) na očeh, ne
odvrniti oči od (koga/česa)
jmdn./etwas aus dem Gesicht
verlieren – izgubiti (koga/kaj)
izpred oči
um das Gesicht kommen – oslepeti
zu Gesicht bekommen – zagledati
(koga), zapaziti (koga)

Gesichtszug m obrazna poteza

Gesims n zidec, napušč, venčni zidec
(*obkrajek, simc)

Gesinde n služinčad, posli (*družina)
(→ *Landgesinde, Stadtgesinde*)

Gesindel n svojat, drhal

Gesindeordnung f poselski red

Gesinde- und Arbeiterpolizei f policija
za posle in delavce (→ *Polizei*)

Gesindestube f izba za posle
(*družinska izba)

gesinnt – gesinnt sein –

1. nameravati **2.** biti razpoložen,
biti usmerjen ◇

Sie ist gesinnt, sich nach Agram
in Kroatien zu verehelichen und
dasselbst ihr Glück zu machen. –
Namerava se poročiti na Hrvaško
in tam iskati svojo srečo.

deutschfreundlich gesinnt sein –
biti nemško usmerjen

jmdm. feindlich/übel gesinnt sein –
biti sovražno razpoložen do (koga)
jmdm. freundlich gesinnt sein –
biti prijateljsko razpoložen do
(koga)

gut gesinnt sein – biti dobro misleč

Gesinnung f **1.** mišljenje, prepričanje,
nazor **2.** naklonjenost ◇
»Es freut Mich sehr, diesen neuen
Ausdruck der patriotischen
Gesinnungen Meiner treuen
Slowenen entgegen zu nehmen.«
– »Jako me veseli ta novi izraz
patriotičnega mišljenja Mojih
zvestih Slovencev vzprejeti.« (cesar
Franc Jožef I. ob svojem obisku v
Ljubljani 13. julija 1883)
loyale Gesinnung und treue
Anhänglichkeit an den
angestammten Monarchen –
lojalna naklonjenost in zvesta
privrženost prirojenemu vladarju

Gesinnungsgenosse m somišljenik

gesittet – gesittet sein – **1.** nraven,
omikan, civiliziran (→ *Volk*)
2. olikan (→ *Betragen*) ◇
gut gesittet sein – biti lepega
vedenja (*biti lepega zadržanja, biti
lepe nravnosti)

Gesittung f **1.** nrvnost, omika,
civiliziranost **2.** olika, uglajenost

gesonnen – gesonnen sein –
nameravati, kaniti

gesotten – vrel

Gespan(n) m **1.** župan **2.** sodelavec,
tovariš, pomagač (→ *Mitgespann*)

Gespann n vprega

Gespannschaft f **1.** županija
2. družba, družčina (pogosto
slabšalno) (*španovija)

gespannt – napet (→ *Stimmung*)

Gespenst n prikazen, pošast, strah, strašilo

gesperrt – zaprt, zaklenjen (→ *Sitz*)

Gespinst n preja, predivo (→ *gespunst*, *gespunstrobot*)

gespitzt – koničast, šilast (→ *Nase*)

Gespous m/n **1.** soprog **2.** soproga
3. zaročenec **4.** zaročenka

Gespräch n pogovor, razgovor ◇
ein Gespräch führen – govoriti s (kom)
etwas ins Gespräch bringen – napeljati pogovor na (kaj)

gespunst – preja, predivo

gespunstrobot – tkanje in predenje
(kot *tlaka*) (G II. 247)

gest. = **gestorben** (→ *gestorben*)

Gestade n obala, obrežje, breg

gestalt (→ *gestaltet*)

Gestalt f postava (→ *Zwerggestalt*), podoba, lik ◇
anderer Gestalt – drugače
folgender/solcher Gestalt – tako
gleicher Gestalt – prav tako
nach Gestalt der Sachen/Umstände – glede na okoliščine

gestalten – oblikovati ◇

gestalten, sich – odvijati se ◇
Die Sache gestaltete sich anders, als ich dachte. – Zadeva se je odvijala drugače, kot sem mislil.

gestaltet – **gestaltet sein** – **1.** biti določene oblike **2.** biti določene postave ◇
so gestaltet – takšen
bei so gestalteten Sachen – v takšnih okoliščinah

gestaltsam – tako

gestanden – izkušen, zrel

geständig – **geständig sein** – priznati ◇
der Tat geständig sein – priznati kaznivo dejanje

Geständnis n priznanje ◇
ein Geständnis ablegen – priznati (kaznivo dejanje)

Gestapo = **Geheime Staatspolizei** f
Tajna državna policija (v nacistični Nemčiji), Gestapo

Gestatt (→ *Gestade*)

Gestätte (→ *Gestade*)

gestatten – dovoliti

Gestattung f dovoljenje

gestehen – **1.** priznati (*obstati)
2. dovoliti

Gestehung f **1.** priznanje
2. dovoljenje

Gestehungskosten pl proizvodni stroški (*napravni stroški, narejeni stroški)

Gestehungspreis m proizvodna cena (*napravna cene, narejena cena)

Gestellmacher (→ *Stellmacher*)

gestempelt – kolkovan

gestickt – vezen

Gestift (→ *Stift*)

Gestion f vodenje, upravljanje, poslovanje, uradovanje

gestorben – mrtev

Gestorbene f umrla, rajnica, pokojnica

Gestorbene(r) m umrli, rajnik, pokojnik

Gesträuch n grmovje

gestreng – **1.** vrli, pogumni, srčni (v nagovoru) **2.** zlahetni, častitljivi (v nagovoru, zlasti za nižje plemstvo) **3.** strog in spoštovanje zbujajoč, oster (→ *Herr*)

Gestreu n 1. stelja 2. postiljanje

gestrig – včerajšnji ◇
unterm (Vor)Gestrigen – (pred)
včerajšnjega dne
der Gemeindebeschuß vom
Gestrigen – včerajšnji občinski
sklep

Gestrüppe n gošča, goščavje, grmovje,
dračje

Gestüt n kobilarna (→ *Hofgestüt*)

Gesuch n 1. prošnja
(→ *Anstellungsgesuch, Bittgesuch,*
Competenzgesuch, Entlassungsgesuch,
Gnadengesuch, Heiratsgesuch,
Hofgesuch, Majestätsgesuch,
Tabulargesuch, Übersetzungsgesuch)
2. predlog ◇
belegte/dokumentierte/instruierte
Gesuche – z dokumenti opremljene
prošnje (*previdene prošnje,
obložene prošnje)
ein eigenhändig geschriebenes
Gesuch – lastnoročno napisana
prošnja
ein gehörig belegtes/
dokumentiertes/instruiertes
Gesuch – ustrezno (z dokumenti)
opremljena prošnja (*pravilno
obložena prošnja)
nicht gehörig belegte/
dokumentierte/instruierte Gesuche
– neustrezno opremljene prošnje
ein vollkommen instruiertes
Gesuch – z vsemi potrebnimi
prilogami (dokumenti) opremljena
prošnja
ein Gesuch abschlagen/abweisen –
zavriniti prošnjo
ein Gesuch mündlich anbringen –
podati ustno prošnjo
ein Gesuch einbegleiten – priložiti
prošnjo
ein Gesuch einbringen/einreichen/

unterbreiten – vložiti prošnjo
einem Gesuch entsprechen/Folge
geben – ugoditi prošnji
ein Gesuch belegen/
dokumentieren/instruieren –
opremiti prošnjo z ustreznimi
prilogami (dokumenti)
ein Gesuch stylisieren – sestaviti
prošnjo

Gesuchschreiben n prošnja (*prosilno
pismo)

Gesuchsteller m prosilec (*prošnik)

Gesuchwerber (→ *Gesuchsteller*)

gesund – 1. zdrav 2. krepak, trden,
čvrst, nepoškodovan

Gesundbrunnen m zdravilni vrecel,
zdravilna voda, kislá voda, slatina

Gesundheit f 1. zdravje 2. zdravljica ◇
Gesundheit! – Na zdravje!
Wiederherstellung seiner
Gesundheit – njegova ozdravitev
Herstellung der Gesundheit –
okrevanje
sich einer ausgezeichneten
Gesundheit erfreuen – biti
odličnega zdravja
die Gesundheiten Sr. Majestät des
Kaisers und Ihrer Majestät der
Kaiserin ausbringen – nazdraviti
Njegovemu Veličanstvu cesarju in
Njenemu Veličanstvu cesarici

Gesundheitspaß m zdravstveno
spričevalo (*zdravstveni list)

Gesundheitspolizei f zdravstvena
policija (*policija zdravstvena)
(→ *Polizei*) ◇
Handhabung der Gesundheitspolizei
– oskrbovanje zdravstvene policije

Gesundheitsrücksichten pl
zdravstveni razlogi

Gesundheitswesen n *zdravstvene zadeve* (H 52), zdravstvo

Gesundheitszeugnis n zdravstveno spričevalo (*zdravstveno izpričevalo, pričevalo zastran zdravja)

Gesundheitszustand m zdravstveno stanje

Gesundung f ozdravljenje

geteilt – deljen (→ *Gefühl*)

Getränk n pijača ◇
geistige Getränke – alkoholne pijače (*alkoholične pijače, opojne pijače)
Ausschank/Verabreichung
gebrannter geistiger Getränke – točenje žganih alkoholnih pijač (*točenje žganih opojnih pijač)

Getränke- und Verzehrsteuer f *davek na pijače in potrošnjo* (H 37)

getrauen, sich – upati si, drzniti si

Getreide n žito (→ *Brotgetreide, Futtergetreide, Halbgetreide, Sommergetreide, Wintergetreide, Zehentgetreide, Zinsgetreide*) ◇
gemengtes/vermishtes Getreide – žitna zmes (mešanica pšenice in rži, soržica)
Getreide erzielen – pridelovati žito
Getreide schroten – na debelo mleti žito

Getreideboden (→ *Getreidekasten*)

Getreide-Collectur f žitna bera

Getreideernte f žetev

Getreidefeld n žitno polje

Getreidegattung f vrsta žita

Getreidehandel m trgovina z žitom (*kupčija z žitom, žitarstvo)

Getreidehändler m trgovec z žitom (*žitni kupčevalec, žitar)

Getreideharfe f kozolec

Getreidekammer (→ *Getreidekasten*)

Getreidekasten m kašča, žitnica (*kasten)

Getreidemagazin (→ *Getreidekasten*)

Getreidemarkt m žitni trg (v Ljubljani se je žitni trg nahajal »pod Komunam«)
(→ *Massereigebühr*)

Getreidemaß n žitna mera (→ *Mehrling, Metzen, Mut, Schaff, Schaffel, Scheffel, Star*)

Getreidemühle f žitni mlin

Getreideschober m kopica žita (60 žitnih snopov)

Getreideschrot m debela moka

Getreidespeicher m varčevalna kašča za žito (v Ljubljani ust. leta 1833)

Getreidezins m žitna davščina, žitnina (*veršnik)

getreu – **1.** zvest **2.** zvesti (v nagovoru) **3.** vestno, zvesto, verodostojno (v pogodbah)
Mein Getreuer! – Moj zvesti!
einen Dienst getreu und fleißig abwarten – vestno in prizadevno opravljati službo

Getto n geto

Getümmel n vrvež (→ *Schlachtgetümmel*)

geübt – vaje, izkušnje, izurjen (*izvežban)

Gevatter m boter (*kum) ◇
bei jmdm. Gevatter stehen – biti (komu) boter

Gevatterin f botra, botrica (*kuma)

Gevatterschaft f botrstvo (*botrstvo, kumstvo)

Gevierte n četverokotnik

gew. = **gewesen** (→ *gewesen*)

Gewächs n rastlina, zel

gewachsen – jmdm./einer Sache
gewachsen sein – biti dorasel
(komu/čemu)

Gewächshaus n rastlinjak

gewahr – eine/einer Sache **gewahr werden** – 1. opaziti, zagledati, zapaziti 2. spoznati

Gewähr f poročilo, jamstvo, garancija ◇
für jmdn./etwas **Gewähr bieten/leisten** – jamčiti za (koga/kaj)

Gewähranschiebung f vpis v zemljiško knjigo
(*vpis v gruntne bukke)

Gewähranschiebung f izbris iz zemljiške knjige
(*izbris iz gruntnih bukke)

Gewährbrief m dokazilo o vknjiženi lastnini (*zagotovilni list, zavarovavni list)

gewahren – 1. opaziti, zagledati, zapaziti (*spaziti) 2. spoznati

gewähren – dati, nuditi, podeliti, odobriti (→ *Asyl, Bitte, Einblick, Einsicht, Freude, Garantie, Gastfreundschaft, Hilfe, Nutzen, Recht, Schutz, Zutrauen*)

gewährleisten – zagotoviti, zagotavljati, jamčiti

Gewährleistung f zagotovilo, jamčenje

Gewährleistungsformel f listinska jamstvena formula

Gewahrsam m 1. pripor, pridržanje 2. hramba ◇
in **Gewahrsam bringen** – pripreti, pridržati

in **Gewahrsam nehmen** –
1. pripreti, pridržati 2. sprejeti v hrambo

Gewährsmann m 1. zaupnik 2. porok

Gewährung f 1. dovolitev, dopustitev (*dovolilo, dopustilo) 2. odobritev, podelitev

Gewährwerdung – bei

Gewährwerdung – če se opazi

Gewalt f 1. sila, nasilje, nasilno dejanje (→ *Brachialgewalt*) 2. oblast

(→ *Amtsgewalt, Befehlsgewalt, Dienstgewalt, Disziplinargewalt, Exekutivgewalt, Obergewalt, Polizeigewalt, Regierungsgewalt, Staatsgewalt, Strafgewalt, Vollzugsgewalt, Waffengewalt, Zentralgewalt*) 3. polnomočje ◇

elterliche **Gewalt** – starševska oblast
gesetzgebende/legislative **Gewalt** – zakonodajna oblast (*postavodajna oblast), legislativna oblast
höhere **Gewalt** – višja sila (*premoč, presila)

öffentliche **Gewalt** – javna oblast
patrimoniale Gewalt und Gerichtsbarkeit – *patrimonialna oblast in sodstvo* (H 24, 25)

richterliche **Gewalt** – sodna oblast
väterliche **Gewalt** – očetovska oblast
vollziehende/exekutive **Gewalt** – izvršna oblast (*izvedivna oblast), eksekutivna oblast

aus eigener **Gewalt** – na lastno pest jmdm. **Gewalt antun** – 1. storiti (komu) silo (*delati silo) 2. posiliti (koga)

Gewalt anwenden – uporabiti silo
etwas in seine **Gewalt bringen** – prevzeti oblast nad (čim)
in jmds. **Gewalt sein** – imeti oblast nad (kom/čim)

Gewaltanwendung f uporaba sile

Gewaltbote m **1.** pooblaščenec, namestnik **2.** najvišji gosposki hlapec, nadzornik tlačanov, valpet

Gewaltbrief m pooblastilo (*pooblastivni list)

Gewaltenteilung f delitev oblasti (delitev državne oblasti na zakonodajno (gesetzgebende/legislative Gewalt), izvršilno (vollziehende/exekutive Gewalt) in sodno oblast (richterliche Gewalt))

Gewaltentrennung (→ *Gewaltenteilung*)

Gewaltfriede(n) m mir, v katerem zmagovalec enostransko narekuje mirovne pogoje (v nasprotju s sporazumnim mirom (Verständigungsfriede/n))

Gewaltgeber m pooblastitelj (*pooblastivec)

Gewalthaber m **1.** oblastnik **2.** pooblaščenec, namestnik

Gewaltherrschaft f nasilna vladavina, hegemonija, despotizem

gewaltig – mogočen, silen, velik, ogromen, strašen

Gewaltmarsch m *silni marš (po A. Comelu pl. Sočebanu »tisti (marši), ki niso jednakomerno na dneve razdeljeni, temveč se z malimi odmori za kuhanje, krmenje in oddihljaj toliko časa nadaljujejo, da dosežejo svoj namen«)

gewaltsam – **1.** nasilen (*silovit) **2.** s silo, nasilno

Gewalttat f nasilno dejanje

gewalttätig – nasilen (*silovit)

Gewalttätigkeit f nasilje, nasilnost (*silnost, posilnost, nasilstvo) ◇ öffentliche Gewalttätigkeit – javno

nasilje (*javna posilnost, javna sila) (→ *Verbrechen*)

Gewaltträger m pooblaščenec ◇ rechtlicher Gewaltträger – pravni pooblaščenec

Gewaltverzicht m odpoved sili

Gewand n **1.** platno **2.** obleka, oblačilo (*gvant) (→ *Festgewand*)

Gewandhaus n **1.** skladišče in prodajalna tkanin **2.** prostor za družabne prireditve

gewandt – spreten, okreten

Gewandtheit f spretnost, okretnost

Gewanne f poljina

Gewannenhube f poljinska kmetija

gewappnet – oborožen

gewärtig – poslušen ◇ jmdm. treu, hold und gewärtig sein – biti (komu) zvest, vdan in poslušen

gewärtigen – pričakovati, nadejati se (→ *Dienstleistung*)

Gewärtigung f čakanje, pričakovanje

Gewässer n vodovje, vode (→ *Hobeitsgewässer, Territorialgewässer*) ◇ öffentliche Gewässer – javne vode stehende Gewässer – stoječe vode fließende Gewässer – tekoče vode

Gewebe n tkivo (→ *Zellengewebe*)

Gewehr n **1.** puška (→ *Feuergewehr, Feuersteingewehr, Hakengewehr, Jagdgewehr, Maschinengewehr, Mausergewehr, Obergewehr, Perkussionsgewehr, Schießgewehr, Schnelladegewehr, Schrotgewehr, Seitengewehr, Steinschloßgewehr, Stoßgewehr, Zündgewehr*) **2.** orožje **3.** obramba ◇

Gewehr heraus! – Pod orožje!
 (vojaško povelje)
 mit entblößtem Gewehr –
 z naperjeno puško
 mit geladenem Gewehr – z nabito
 puško
 mit geschultertem Gewehr –
 s puško na rami
 die Gewehre in Pyramiden stellen
 – postaviti puške v piramide
 das Gewehr anlegen – nameriti
 puško
 das Gewehr in Anschlag bringen –
 naperiti puško v (koga/kaj)
 das Gewehr in Anschlag haben –
 meriti s puško v (koga/kaj)
 das Gewehr laden – nabiti puško
 (*basati puško)
 das Gewehr präsentieren –
 pozdraviti z orožjem, izkazati čast
 z orožjem (*predstaviti orožje,
 prezentirati)
 das Gewehr strecken – položiti
 orožje
 im Gewehr stehen – biti postrojen
 ins Gewehr treten – seči po orožju
 mit dem Gewehr antreten –
 postrojiti se
 unters/ins Gewehr treten –
 postrojiti se
 zum Gewehr greifen – seči po orožju

Gewehrfeuer n streljanje s puškami

Gewehrhändler m orožar

Gewehrkanone f obrambni top
 (*odbijalni top)

Gewehrlauf m puškina cev

Gewehrschmied m puškar

Gewehrschmiede f puškarnica

gewehrt – oborožen (→ *Hand*)

Gewehrung (→ *Gewährung*)

Geweih n rogovi, rogovje

geweiht – posvečen

Gewende n 1. obračanje 2. ogon
 (del njive med dvema razoroma)
 (→ *Bifang*) 3. oral 4. oblačila

gewer (→ *gewere*)

Gewerbe n obrt (*obert, obertnija,
 obertništvo, obertstvo, obertnijstvo)
 (v stari Avstriji so se obrtne
 panoge v začetku 19. stoletja
 delile v manufaktorne obrti
 (Manufaktursgewerbe) in trgovske
 obrti (Handelsgewerbe), po svoji
 ureditvi v cechovske obrti (zünftige
 Gewerbe) in necehovske obrti
 (unzünftige Gewerbe), glede na
 prodajo pa na policijske obrti
 (Polizeigewerbe) in komercialne
 obrti (Commercialgewerbe);
 policijske obrti so bile pod
 nadzorom policije in so
 zadovoljevale lokalne potrebe
 (npr. mesarji, peki, gostilničarji),
 komercialne obrti so proizvajale
 na industrijski način, npr. tekstilne
 obrti; *Obrtni red / Gewerbe-*
Ordnung, izdan s cesarskim
 patentom 20. decembra 1859,
 loči med svobodnimi obrtmi
 (*svobodnimi obertnijami/
 freie Gewerbe) in koncesijskimi
 obrtmi (*dopustnimi obertnijami/
 concessionierte Gewerbe);
 svobodne obrti je bilo potrebno
 pri gosposki le napovedati, za
 koncesijske od le-te pridobiti
 posebno dovoljenje; *Postava od 15.*
marcija 1883, s katero se obrtni red
izpreminja in dopolnjuje / Gesetz
vom 15. März 1883, betreffend
die Abänderung und Ergänzung
der Gewerbeordnung, pa loči med
 svobodnimi obrtmi (*svobodnimi
 obrtmi/freie Gewerbe), rokodelskimi
 obrtmi (*rokodelskimi

obrtni/handwerksmäßige Gewerbe) in koncesijskimi obrtni (*dopuščanimi obrtni/concessionierte Gewerbe) (→ *Bekleidungs-gewerbe, Brunnenmachergewerbe, Dienst- und Stellenvermittlungsgewerbe, Fuhr-gewerbe, Gastgewerbe, Gast- und Schankgewerbe, Handelsgewerbe, Hausgewerbe, Hausiergewerbe, Heimgewerbe, Krämergewerbe, Platzdienstgewerbe, Polizeigewerbe, Realgewerbe, Sägereigewerbe, Schankgewerbe, Wandergewerbe, Wirtsgewerbe*) ◇

Ausübung/Treibung eines Gewerbes – opravljanje obrtni concessionierte Gewerbe – koncesijske obrtni (*dopustne obertnije, dopuščani obrtni) freie Gewerbe – svobodne obrtni (*svobodne obrtnije, svobodni obrtni) handwerksmäßige Gewerbe – rokodelske obrtni (*rokodelski obrtni) radiciertes Gewerbe – na nepremičnino vezana obrt (*ukoreninjeni obrt), radidirana obrt todliedendes Gewerbe – nedelujoča obrt (*neizobertovano obertništvo) unzüchtigtes Gewerbe – prostitucija (*nečisti obrt) ein Gewerbe anheimsagen – odjaviti obrt (→ *Gewerbebewegung*) ein Gewerbe neu anmelden – obrt na novo prijaviti (→ *Gewerbebewegung*) ein Gewerbe ausüben/betreiben/treiben – ukvarjati se z obrtjo

Gewerbeaufsicht f obrtni nadzor (H 22)

Gewerbeausübung f izvrševanje obrtni

Gewerbebehörde f obrtno oblastvo (*obrtovno oblastvo, obertnjijska oblastnija)

Gewerbeberechtigung f obrtna pravica

Gewerbebetrieb m obrtna dejavnost (*obrtovanje, vršba obrta)

Gewerbebewegung (Laibach) f obrtno gibanje (podatki o spremembah na področju obrtne dejavnosti; seznam obrtni, ki so bile v Ljubljani na novo prijavljene oz. dobile koncesijo (neu angemeldet bezw. Concessionen erhalten) ali pa bile odjavljene (anheimgesagt), sta objavljala dnevnik *Laibacher Zeitung* in *Slovenski narod*)

Gewerbefleiß m obrt (*obertnost)

Gewerbefreiheit f obrtna svoboda

Gewerbegerichte pl obrtna sodišča (H 57)

Gewerbekammern pl obrtne zbornice (H 62, 63)

Gewerbeleute pl obrtniki (→ *Gewerbemann*)

Gewerbelokal n obrtni lokal (*obrtnišče)

Gewerbemann m obrtnik

Gewerbeordnung f obrtni red (*obrtniška postava)

Gewerbepolizei f obrtna policija (H 34) (→ *Polizei*)

Gewerbeprotokoll n obrtni protokol

Gewerberecht n obrtno pravo

Gewerbesachen pl obrtne zadeve (H 50)

Gewerbeschein m obrtni list (*obrtnijski list, obrtnica)

Gewerbeschule f obrtna šola ◇
K. k. Staatsgewerbeschule in Laibach – Č. kr. obrtna šola v Ljubljani (→ *Fachschule*)

Gewerbesteuer f obrtni davek (*obrtarina)

Gewerbetreibende(r) m obrtnik

gewerblich – obrten

(→ *Fortbildungsschule, Hilfsarbeiter, Vorbereitungsschule*)

Gewerbliche Fachschulen in Laibach

(→ *Fachschule*)

Gewerblicher Aushilfscassen-Verein (Laibach) (→ *Verein*)

Gewerbsbehörde f obrtna gosposka (*obrotnijska gosposka)

Gewerbsbetriebsleiter (→ *Gewerbsinhaber*)

Gewerbsbetriebslocalität f obrtni lokal (*obratovališče)

Gewerbs-Etablissement n obrtna ustanova (*obrotnijska naprava)

Gewerbsinhaber m imetnik obrti (*obrta gospodar ali imetnik, obrtovanjski voditelj)

Gewerbsleute (→ *Gewerbeleute*)

Gewerbsmann (→ *Gewerbemann*)

Gewerbsrecht n obrtna pravica (*obrotnijska pravica)

Gewerbsstand m obrtni stan

Gewerbsunternehmung f obrtno podjetje

gewere – *posest* (po germanskem pravu) (G II. 409) ◇
»*Nutz und Gewere*« – *hasek in imetje* (V 227)
stille Gewer/Nutz und stille Gewer – *mirna posest* (V 232)

Gewerk n **1.** rokodelstvo, obrt
2. ceh

Gewerkenbuch n knjiga rudarskih družabnikov

Gewerkentag m zbor rudarskih družabnikov

Gewerke(r) m **1.** član rudarske družbe, rudarski družabnik, član železarske družbe, *deležnik* (H 23) **2.** delničar rudarske družbe, delničar železarske družbe
3. rokodelec

Gewerkschaft f **1.** sindikat **2.** *rudniška družba* (V 481), rudarska družba (→ *Gewerke/r*)

Gewerkschafter m član sindikata

Gewerkschaftsmitglied (→ *Gewerkschafter*)

gewesen – bivši, nekdanji

gewest (→ *gewesen*)

Gewicht n **1.** teža (→ *Lebendgewicht, Reingewicht*) **2.** utež **3.** važnost, pomembnost ◇
zimentiertes Gewicht – uradno potrjena utež (*cimetirana utež, cimentovana utež)
(großes) Gewicht auf etwas legen – pripisovati (čemu) (veliko) težo/
pomen
ins Gewicht fallen – imeti težo/
pomen
lebendes Gewicht – živa teža (→ *Lebendgewicht*)

gewiegt – večč, izurjen, izveden

Gewinn m **1.** dobiček (→ *Ternogewinn*) **2.** dobiček (→ *Reingewinn*) **3.** pridobivanje
4. zmaga ◇
Entgang des Gewinns – izguba dobička (→ *Verdienstentgang*)
auf Schaden und Gewinn – na škodo in dobiček

gewinnen (gewann, hat gewonnen) –
1. dobiti, pridobiti (→ *Ausbreitung, Boden, Oberhand, Überzeugung, Vertrauen*) **2.** pridobivati, kopati (→ *Erz*) **3.** zmagati (→ *Feld*)

Gewinner m zmagovalec

Gewinnhascherei (→ *Gewinnsucht*)

Gewinnler m dobičkar
(→ *Kriegsgewinnler*)

Gewin(n)st m dobitek (pri igrah na srečo) (*dobitek pri srečkanju)

Gewinnsucht f dobičkarstvo, lakomnost (*dobičkarija, poželjivost dobička)

Gewinnung f pridobitev

gewiß – 1. zagotovo, trdno (→ *Hoffnung, Nachricht*) 2. neki, neka, neko ◇
ein gewisser Herr ... – neki gospod ...
... um so gewisser ..., als ... – ...
tolikor bolj zanesljivo, kajti v nasprotnem primeru ...
so gewiß ..., als im Widrigen (widrigen) – toliko bolj zagotovo ..., kajti v nasprotnem primeru ...

Gewissen n vest
schlechtes Gewissen – slaba vest
etwas nach bestem Wissen und Gewissen tun – storiti (kaj) po najboljši vesti

gewissenhaft – 1. vesten 2. vestno
(→ *Pflichterfüllung*)

Gewissenhaftigkeit f vestnost

gewissenlos – brezvesten

Gewissensfreiheit f svoboda vesti

gewissermaßen – nekako

Gewißheit f gotovost, zanesljivost, resničnost ◇
Gewißheit finden – najti potrditev
Gewißheit geben – potrditi
sich Gewißheit verschaffen – prepričati se o (čem)

Gewitter n nevihta (*hudo vreme) ◇
Es kommt zu Gewitter. – Nevihta se bliža.

Das Gewitter zieht auf. – Nevihta se bliža.

gewogen – naklonjen, dobrohoten ◇
Indem Ich Ihre Versetzung in den zeitlichen Ruhestand genehmige, bleibe Ich Ihnen in Gnaden gewogen. – S tem ko dovoljujem Vašo začasno upokojitev, Vam ostajam milostno naklonjen. (*...bodite si v svesti Moje milosti) (obrazec v cesarjevem pismu)

Gewogenheit f naklonjenost, dobrohotnost

Gewohnheit f navada ◇
hergebrachte Gewohnheit – stara navada, ustaljena navada
nach örtlicher Gewohnheit – po krajevni navadi (*po navadi vsacega kraja)

Gewohnheitsdieb m tat iz navade

Gewohnheitsrecht n običajno pravo

gewöhnlich – običajen

gewohnt – 1. navajen, vajan
2. običajen

Gewölbe n 1. obok (*oblok)
2. prodajalna (*prodajalnica), trgovina (→ *Kaffeegewölbe, Kaufgewölbe, Kaufmannsgewölbe, Milchgewölbe, Verkaufsgewölbe*)
3. hram, hramba (→ *Speisegewölbe*)

Gewölbeauslage f izložba
(*štacunska izložnica)

Gewölbediener m trgovski služabnik
(*kupčijski služabnik)

geworben – novačen, najet
(→ *Truppe*)

gez. = **gezeichnet** (→ *gezeichnet*)

gezeichnet – 1. narisan 2. označen
3. zaznamovan 4. podpisan

geziemen, sich – spodobiti se

geziemend – 1. spodoben, primeren
2. kot se (komu) spodobi (*kar komu gre), spodobno, primerno
3. vljudno ◊
geziemend die Nachricht geben – vljudno naznaniti

Gfin. = **Gräfin** (→ *Gräfin*)

gfl. = **gräfllich** (→ *gräfllich*)

Gfm. = **Großfürstentum**
(→ *Großfürstentum*)

Gfrett = **Gefrett** (→ *Gefrett*)

Gft. = **Grafschaft** (→ *Grafschaft*)

gg. = **gegen** (→ *gegen*)

ggf. = **gegebenenfalls** – v primeru, da;
v danem primeru

Ghetto (→ *Getto*)

Gicht f putika, protin (vnetje sklepov) (*terganje po udih ali kosteh, skrnina, udnica, koščina, pokostnica, kostenica)
(→ *Fußgicht, Podagra*)

Giebigkeit f dajatev
(→ *Geldgiebigkeiten, Naturalgiebigkeiten, Urbarialgiebigkeiten*)

Gier f lakomnost, pohlep
(→ *Habgier, Rachegier*)

gießen (goß, hat genossen) – 1. uliti, ulivati (→ *Kerze*) 2. zalivati
3. močno deževati, liti 4. prilivati
(→ *Öl, Feuer*)

Gießler m livar (→ *Eisengießler, Glockengießler, Zinngießer*)

Gießerei f 1. livarna
(→ *Glockengießerei*) 2. livarstvo

Gift f darilo, dar

Gift n strup

Giftgas n strupeni plin

giftig – strupen (→ *Gas*)

Giftmord m umor s strupom, zastrupitev

Gig n gik (lahek dvokolesni enovprežni voz)

Gilbhard m oktober, vinotok

Gilbhart (→ *Gilbhard*)

Gilde f ceh, gilda

Gilet n telovnik, žilet

giltig (→ *gültig*)

Giltigkeit (→ *Gültigkeit*)

Gipfel m vrh

Gipfelkonferenz f konferenca na vrhu

Girant m porok, žirant

girieren – einen Wechsel girieren – prenesti menico, žirirati (*žirovati)

Girierung f prenos menice, žiriranje (*žirovanje)

gj. = **großjährig** (→ *großjährig*)

Glacéhandschuh m svetla rokavica, svetleča rokavica
jmdn. mit Glacéhandschuhen anfassen – ravnati zelo obzirno s (kom)

Glacis n glazija (nezazidana površina pred mestnim ali trdnjavske obzidjem)

Glanz m blesk, sij

glänzen – bleščati se, sijati

glänzend – bleščeč, sijoč, sijajen

Glanznummer f višek predstave

Glanzpunkt m vrhunec, višek

glanzvoll – sijajen ◊

glanzvolle festliche Veranstaltungen
– sijajne slavnostne prireditve
(*naprave)

Glas n 1. steklo 2. kozarec ◇
zu tief ins Glas gucken/schauen –
pregloboko pogledati v kozarec,
napiti se
dem Glas zusprechen – rad piti,
srkati ga

Glaser m steklar (*glažar)

Glashaus n steklenjak

Glashütte f glažuta

Glasmacher (→ *Glaser*)

Glasschneider m steklorez

glatt – gladek (→ *Kanone*)

Glatteis n poledica (*požledica,
požlepica)

glatterdings – kratkomalo

Glaube(n) m 1. vera (→ *Aberglaube*,
Irrglaube) 2. prepričanje 3. pòsoda,
up, kredit ◇

Glaube an Gott – vera v Boga
Treue und Glauben – dobra vera
im guten Glauben – v dobri veri
(bona fide)

jmdm./etwas Glauben beimessen/
geben/schenken – verjeti (komu/
čemu)

auf Glauben geben – dati na up
(*na vero)

den Glauben zum Ausdruck
bringen – izraziti prepričanje

glauben – 1. verjeti (→ *Gott*)
2. meniti

Glaubensbekenntnis n veroizpoved
(*veroizpovedovanje) ◇
Gleichberechtigung der
Glaubensbekenntnisse –
enakopravnost veroizpovedi

Glaubensfreiheit f verska svoboda

Glaubensgenosse m soverník
(*istoverec)

Glaubensgenossenschaft f verska
skupnost (*soverstvo, enoverstvo)

Glaubenskrieg m verska vojna

Glaubenslosigkeit f brezverstvo

Glaubenspaltung f verski razkol

Glaubenszugehörigkeit f verska
pripadnost

glaubhaft – verjeten, verodostojen
(→ *Quelle*) ◇
glaubhaft machen – prepričati

Glaubhaftmachung f prepričevanje

gläubig – veren

Gläubige(r) m verník
(→ *Altgläubige/r*, *Christgläubige/r*)

Gläubiger m upnik (→
Pfandgläubiger, *Tabulargläubiger*,
Verlassenschaftsgläubiger) ◇
Einberufung der Gläubiger – sklic
upnikov
seine Gläubiger befriedigen –
plačati dolgove svojim upnikom

Gläubigkeit f vernost
(→ *Leichtgläubigkeit*,
Rechtsgläubigkeit)

glaublich (→ *glaubhaft*)

glaubwürdig – verodostojen
(*verjeten) ◇
nach glaubwürdiger Mitteilung/
von glaubwürdiger Seite – iz
verodostojnega vira

Glaubwürdigkeit f verodostojnost
(*verjetnost)

gleichberechtigt – enakopraven
(*jednakopraven)

Gleichberechtigung f enakopravnost
(*jednakopravnost) ◇
Gleichberechtigung der
Glaubensbekenntnisse –
enakopravnost veroizpovedi

Gleiche (→ *Gleichenfest*)

gleichen (glich, hat geglichen) –

1. biti enak 2. biti podoben

Gleichenfest n pogostitev ob pokončanem večjem, zlasti gradbenem delu (*likof) (→ *Dachgleiche*)

gleichgesetzt – enakega ranga

gleichgestellt – enakovreden, enake veljave

Gleichgewicht n ravnotežje

gleichgültig – 1. brezbrizen, ravnodušen, indolenten
2. nepomemben 3. enakovreden
4. vseeno, ne glede na (kaj) ◇
nicht gleichgültig – nemajhen, precejšen

Gleichgültigkeit f 1. brezbriznost, ravnodušnost, indolentnost
2. nepomembnost 3. enakovrednost

Gleichheit f enakost

gleichlautend – istoveten
(*enakoglasen)

gleichmäßig – 1. enakomeren
(*istomeren) 2. enak, podoben ◇
gleichmäßig regeln – poenotiti

Gleichmehl n enotna moka

Gleichmut m ravnodušnost

gleichmütig – ravnodušen

gleichnamig – istoimenski

Gleichnis n 1. prispodoba, metafora
2. prilika

Gleichschaltung f 1. enoumje, sousmeritev, izravnava
2. »poenotenje« (evfemizem za marca in aprila 1933 izsiljeno nacionalsocialistično preoblikovanje nemških deželnih parlamentov in vlad

ter občinskih uprav, odstranitev opozicije, razpustitev strank in uvedbo nacionalsocialistične ideologije ter zasedbo uradov z nacionalsocialističnimi pristaši)

Gleichstellung f enakopravno obravnavanje, enakopravnost

gleichstimmig – 1. soglasen
2. skladen, istoveten, identičen

gleichwertig – enakovreden

Gleis n 1. tir, tirnica 2. tračnica

Gleislegung f polaganje tračnic

Gleitgeld n *spremsčina* (V 323), spremljevalnina, sprevodnina (pristojbina za nudenje zaščite potujočim trgovcem)

Gleve f 1. helebarde podobno orožje z enoreznim, nožu podobnim rezilom 2. najmanjša enota poznosrednjeveške vojske (celica najemniških vojakov, ki je zajemala vsaj enega težko oboroženega konjenika in paža oz. oprodo, lahko pa tudi drugo pomožno in bojno osebje (v istem kontekstu so se uporabljali tudi izrazi *Helm, Lanze* in *Spieß*))

Glied n 1. člen, ud, členek 2. član (→ *Familienglied, Gemeindeglied, Mitglied, Ratsglied*) 3. vrsta ◇
an Haupt und Gliedern – vsestransko, popolnoma
in Reih und Glied – postrojeno, urejeno

Gliederung f 1. razčlemba
2. razvrstitev 3. členovitost, razgibanost

Gliedmaß n okončina ◇
Verstümmelung an Gliedmaßen – pohabljanje okončin (kazen)

Gliedreißen n trganje v udih

Gliedstaat m federalna enota v zvezni državi

glimpflich – mil, blag, prizanesljiv ◇
glimpflich davonkommen – poceni jo odnesti

Glocke f zvon (→ *Feurglocke*, *Handglocke*, *Lärmglocke*, *Sterbeglocke*, *Sturmglöcke*)

etwas an die große Glocke hängen – obešati (kaj) na veliki zvon

Glockengeläute n zvonenje zvonov

Glockengießer m zvonar (izdelovalec zvonov)

Glockengießerei f 1. zvonarna (v Ljubljani so zvonarno vodili člani družine Samassa, ki so obrtno delavnico na Karlovški cesti v 19. stoletju razvili v industrijski obrat; Albert Samassa je bil dvorni zvonar (Hofglockengießer), cesar ga je odlikoval z zlatim zaslužnim križcem s krono) (*zvonarnica)
2. zvonarstvo

Glockenturm m zvonik

Glockenzeichen n cingljanje (opozorilni znak voznika tramvaja) ◇
ein Glockenzeichen geben – pocingljati

Glöckner m zvonar (mežnar, cerkovnik)

Glorie f slava, veličanstvo, glorijska

Gloriette f 1. vrtna uta, senčnica, glotrieta 2. paviljon, glorieta

glorios – slaven, veličasten, sijajen, bajen, gloriozen

glorreich – slaven (*slavopolen), veličanstven

Glosse f 1. razlaga (besede oz. teksta), glosa 2. opomba, glosa 3. lirska pesem španskega izvora, glosa

Glück n sreča, uspeh ◇

Glück auf! – Bog daj srečo!/
Srečno! (*Na zdar!)

Sie ist gesinnt, sich nach Agram in Kroatien zu verhehlichen und daselbst ihr Glück zu machen. – Namerava se poročiti na Hrvaško in tam iskati svojo srečo.
ungetrübtes Glück – neskaljena sreča

Glückauf – Ein herzliches Glückauf!
– Bog daj srečo!/Srečno! /
(*Na zdar!)

glücklich – blažen, presrečen

Glückseligkeit f blaženost, neizmerna sreča

Glückshafen m srečolov

Glücksritter m srečolovec, avanturist

Glücksache f stvar sreče

Glücksspiel n igra na srečo

Glückwunsch m čestitka (→ *Stufe*) ◇
dem hohen Jubilarpaare die ehrerbietigsten Glück- und Segenswünsche zum Ausdruck bringen – izraziti visokima jubilarntoma najspoštljivejše čestitke in voščila
jmdm. wärmste Glückwünsche darbringen – izraziti (komu) najprisrčnejše čestitke

Glühlicht n žarnica

GM = Generalmajor
(→ *Generalmajor*)

G. m. b. H. = Gesellschaft mit beschränkter Haftung
(→ *Gesellschaft*)

Gmde. = Gemeinde (→ *Gemeinde*)

Gn. = Gnade (→ *Gnade*)

Gnade f milost (tudi v nagovoru pri knezih, ki niso bili upravičeni do

naziva 'presvetlost' (Durchlaucht) (*gnada) (→ *entbieten*) ◇
 Gnade! – Prizanesite!/Usmilite se!
 Euer/Ithro/Ihre Gnaden! – Vaša milost!
 Huld und Gnade – blagovoljnost in milost
 Se. fürstlichen Gnaden der Hochwürdigste Herr Bischof ... – Njegova knežja milost prevzvišeni gospod škof ...
 Seine Gnaden der Bischof/Se. bischöfliche Gnaden ... – Njegova milost škof ...
 die Gnade Gottes/die göttliche Gnade – božja milost
 in Gnaden – milostno, dobrohotno von Gottes Gnaden – po milosti božji
 bei jmdm. in (hohen) Gnaden sein/stehen – uživati (veliko) naklonjenost pri (kom)
 auf Gnade arbeiten – delati brez pogodbe
 jmdm. auf Gnade und/oder Ungnade ausgeliefert/preisgegeben sein – biti na milost ali nemilost izročeni (komu)
 Gnade vor/für Recht ergehen lassen – prizanesti, pomilostiti
 jmdm. eine Gnade bezeigen/erweisen – prizanesti (komu)
 Gnade walten lassen – prizanesti, biti milosten
 Haben Sie die Gnaden ...! – Bodite tako dobri ...!
 um Gnade bitten – prositi za milost
 von Gnaden leben – živeti od miloščine
 Gnade vor jmdm. finden – zasmiliti se (komu)
 Indem Ich Ihre Versetzung in den zeitlichen Ruhestand genehmige, bleibe Ich Ihnen in Gnaden

gewogen. – S tem ko dovoljujem Vašo začasno upokojitev, Vam ostajam milostno naklonjen (*...bodite si v svesti Moje milosti) (obrazec v cesarjevem pismu)

gnaden – biti milostljiv, usmilite se Gnade dir Gott! – Bog se te usmili!

Gnadenact m pomilostitev ◇
 Dem zum Tode verurteilten ... wurde mittelst kaiserlichen Gnadeactes die Todesstrafe nachgesehen. Der oberste Gerichtshof hat infolgedessen ... lebenslänglichen schweren Kerker zuerkannt. – Na smrt obsojenega ... je cesar pomilostil. Vrhovno sodišče je na podlagi tega prisodilo ... dosmrtno težko ječo.

Gnadenbild n čudodelna slika, čudodelna podoba (zlasti Device Marije)

Gnadenbrief m 1. privilegij
 2. pomilostitvena listina (*pomilostitveni list)

Gnadenbrot (→ *Gnadengabe*)

Gnadengabe f milostni dar, miloščina (*milostinja)

Gnadengehalt n milostna plača (polna plača, ki so jo določen čas po upokojitvi prejeli uradniki in oficirji, po njihovi smrti pa njihove vdove in otroci) (*plača iz milosti, miloščina)

Gnadengeld (→ *Gnadengabe*)

Gnadengenuß m miloščinski užitek

Gnadengeschenk (→ *Gnadengabe*)

Gnadengesuch n 1. milostna prošnja (na cesarja naslovljena prošnja) (→ *Stufe*) 2. prošnja za pomilostitev

Gnadenjagd *f* dedna pravica do lova
(G I. 484)

Gnadenjahr *n* milostno leto, leto
milosti (obdobje, v katerem so
vdove in otroci pokojnih uradnikov
in oficirjev prejeli milostno
plačo) (→ *Gnadengehalt*)

gnadenmäßig – milosten

Gnadenort *m* romarski kraj

gnadenreich – premilostljiv
(*milosti poln)

Gnadenreich *n* nebeško kraljestvo

Gnadenschuß *m* milostni strel

Gnadensold (→ *Gnadengehalt*)

Gnadensöldner *m* prejemnik
milostne plače (*plače iz milosti,
miloščine) (→ *Gnadengehalt*)

Gnadenstoß *m* milostni udarec,
smrtni udarec (z njim je rabelj
ubil obsojenega na smrt na kolesu
in mu tako prihranil nadaljnje
bolečine)

Gnadentisch *m* oltar

Gnadentod *m* »smrt iz usmiljenja«
(evfemizen v nacionalsocialistični
rasni ideologiji za »uničenje
življenja nevredne eksistence«
(»Vernichtung lebensunwerten
Lebens«) je pomenil sistematično
usmrnitev telesno in duševno
prizadetih ljudi, in sicer v okviru
Aktion T4, ki jo je izvajala
Zentraldienststelle T4 s sedežem v
Berlinu)

Gnadenverleihungen *pl* milostne
podelitve deželnega kneza
(stanovska povišanja, podelitve
predikata)

Gnadenweg – **im Gnadenwege** –
milostno (*milostnim potom)

Gnadenwerber *m* prosilec miloščine

gnädig – **1.** milostljiv, milosten,
usmiljen (*milosrčen, gnadiv)
2. milostljivi, milostni, usmiljeni
(v nagovoru) **3.** milostljivo,
milostno, usmiljeno ◊
Gnädige Frau! – Milostljiva gospa!
Gnädiger Herr! – Milostljivi
gospod!
Gott sei dir gnädig! –
Naj ti bo Bog milostljiv!

gnädiglich – milostljivo

gnädigt – **1.** premilostljiv
2. premilostljivi (v nagovoru)
3. premilostljivo ◊
Gnädigste Frau! – Premilostljiva
gospa!
Gnädigster Herr! – Premilostljivi
gospod!

Gndbesitzer = Grundbesitzer
(→ *Grundbesitzer*)

Gold *n* zlato (→ *Blattgold*)

Goldarbeiter *m* zlatar

golden – zlat (→ *Hochzeit, Sonntag, Verdienstkreuz*)

Goldgerät *n* zlatnina

Goldmünze *f* zlatnik (*zlati penez)

Goldschläger *m* izdelovalec zlata v
lističih (*zlatokov) (→ *Blattgold*)

Goldschmied *m* zlatar

gönnen – privoščiti

gönnen, sich – privoščiti si

Gönner *m* podpornik, dobrotnik,
pokrovitelj, mecen

Gönnerschaft *f* **1.** pokroviteljstvo,
dobrotnost, mecenstvo
2. pokrovitelji, dobrotniki, meceni

Göpel *n* vitel (*gepelj)

Göpelndrehmaschine f mlatilnica na vitel (*mlatilnica na gepelj)

Görz n 1. Gorica 2. Goriška

Gote m Got (→ *Ostgote, Westgote*)

Gott m Bog (→ *Abgott, Herrgott*) ◇

Gott der Allermächtige – Bog

vsemogočni

Gottes Fügung – božja previdnost

Gottes Sohn – Kristus

Gott Vater – Bog Oče

(→ *Gottvater*)

der Ratschluß des Gottes –

božja volja (→ *Ratschluß*)

das Reich Gottes – božje kraljestvo,

nebeško kraljestvo

die Vorsicht Gottes – božja

previdnost

Bei Gott! – Bogme!

Lamm Gottes – Jagnje Božje

(→ *Gotteslamm*)

Leider Gottes! – Žali Bog!

Glaube an Gott – vera v Boga

Mit Gott für Kaiser und Vaterland!

– Z Bogom za cesarja in domovino!

(geslo Kranjskega veteranskega

kora) (→ *Krainisches Militär-*
Veteranen-Corps)

In Gottes Namen amen. – V

božjem imenu amen. (→ *Invocatio*)

Um Gottes willen! – Za božjo
voljo!

Gott dem Allmächtigen hat es
gefallen, ... aus diesem Leben/

in die Ewigkeit/in ein besseres

Jenseits abzubrufen. – Bog

Vsemogočni je poklical k sebi

v boljše življenje ... (*Bogu

vsemogočnemu se je dopadlo (je

bilo všeč) poklicati k sebi v boljše

življenje ...) (obrazec v osmrtnici)

Gott dem Allmächtigen hat es

gefallen, ... zu sich zu berufen

– Bog Vsemogočni je poklical k

sebi ... (*Bogu Vsemogočnemu

je ugajalo ... poklicati k sebi ...)

(obrazec v osmrtnici)

Gott befohlen! – Zbogom!

Gott behüte!/Gott bewahre! – Bog
obvaruj!

Dank dirs Gott! – Naj ti Bog
povrne!

Gott erhalte, schirme (beschütze)

und segne Eure kaiserliche

Majestät! – Bog ohrani, čuvaj

in blagoslovi Vaše cesarsko

Veličanstvo! (zaključni stavek v

nagovoru cesarju)

Gott gebe sein Gedeihen! – Bog

blagoslovi!/ Bog daj srečo!

Grüß (dich, euch, Sie) Gott! –

Dober dan! (pozdrav v Avstriji)

So wahr mir Gott helfe! – Tako

mi Bog pomagaj! (*Kakor mi res

Bog pomози!) (obrazec v prisežni

formuli)

Hilf Gott! – Bog daj srečo!

Gott lästern – preklinjati Boga

Gott loben – hvaliti Boga

Gott lohne es!/Vergelt's Gott! –

Bog povrni! (*Boglonaj!)

Gott segne es! – Bog Vam

blagoslovi!/Bog Vam žegnaj!

(pri jedi)

Gott sei gelobt! – Hvala Bogu!/
Bog bodi zahvaljen!

Gott sei mit Euch! – Bog z Vami!

Gott sei seiner Seele gnädig! –

Bog mu daj večni mir in pokoj!

Gottlob!/Gott sei Dank! – Hvala

Bogu!

Gott weiß ... – Bog ve .../Kdo ve

...

an Gott glauben – verjeti v Boga

in Gott ruhen – počivati v Bogu

zu Gott hoffen – zaupati v Boga

gottergeben – vdan v Boga, Bogu

vdan, vdan v usodo, ponižen ◇

gottergeben im Herrn entschlafen

– mirno v Gospodu zaspati
(obrazec v osmrtnici)

Gottesacker m pokopališče
(*božja njiva)

Gottesdienst m bogoslužje, služba
božja (→ *Dankgottesdienst*,
Festgottesdienst, *Privatgottesdienst*)
◇
festtäglicher Gottesdienst –
praznično bogoslužje
(*svečano bogoslužje)
dem Gottesdienst beiwohnen –
prisostvovati pri sv. maši
den Gottesdienst halten/verrichten
– opravljati bogoslužje, opravljati
službo božjo

Gottesfurcht f bogaboječnost, strah
božji

gottesfürchtig – bogaboječ

Gottesgebälerin f Mati Božja

Gottesgelehrte(r) m bogoslovec

Gottesgnade f božja milost

Gotteshaus n božja hiša, božji hram,
cerkev

Gotteslamm n Jagnje Božje

Gotteslästerer m bogokletnik
(→ *Ausreiß- oder Abschneidung der
Zunge*)

Gotteslästerung f bogokletje
(→ *Ausreiß- oder Abschneidung der
Zunge*)

Gotteslehre f božji nauk

Gottesleugner m brezbožnik
(*bogotajec)

Gottesleugnung f brezboštvo
(*bogotajstvo)

Gotteslohn m božje plačilo, vbogajme
etwas um Gotteslohn tun – storiti
za vbogajme, storiti zastonj

Gottesmutter f Mati Božja

Gottessohn m Sin Božji

Gottesurteil n božja sodba

gottgefällig – boguvshečen (*bogomil)

gottgeheiligt – Bogu posvečen

gottgeweiht – Bogu posvečen

Gottheit f božanstvo

Göttin f boginja

Gottleichenam (→ *Fronleichenam*)

göttlich – 1. božji (→ *Beistand*, *Gnade*)
2. božanski

Göttlichkeit (→ *Gottheit*)

Gottlob! – Hvala Bogu!
(*Bog bodi zahvaljen!)

gottlos – brezbožen

Gottlose(r) m brezverec (*brezvernež)

Gottlosigkeit f brezbožnost

gottselig – 1. pobožen 2. blažen
3. pokojen

Gottvater m Bog Oče

Götze m malik

Götzentempel m malikovalnica

Gout m okus

goutieren – 1. poskusiti (jed, pijačo)
2. ugajati, odobravati

Gouv. = Gouvernement
(→ *Gouvernement*)

Gouvernante f vzgojiteljica, hišna
učiteljica, guvernanta

Gouvernement n 1. deželna vlada,
deželno oblastvo, deželna uprava
(*vladarstvo)
2. deželno namestništvo, deželno
poglavarstvo, gubernij (→ *General-
Gouvernement*) 3. dežela, provinca
(→ *Großgouvernement*)

Gouverneur m 1. deželni poglavar
2. deželni namestnik, guverner
(→ *General-Gouverneur*)

gouvernieren – vladati

GR = Gemeinderat (→ *Gemeinderat*)

Grab n grob (*gomila, rakev)
(→ *Familiengrab, Hügelgrab, Hünengrab, Kriegsgrab, Massengrab*) ◇
Heiliges Grab/Grab Jesu Christi –
božji grob (Kristusov grob)
zu Grabe läuten – zvoniti k pogrebu
zu Grabe tragen – pokopati

Grabdenkmal n nagrobnik

graben (grub, hat gegraben) – kopati,
izkopati

Graben m jarek, grapa
(→ *Abzugsgraben, Laufgraben, Schießgraben, Schützengraben, Verbindungsgraben*)

Grabenkampf (→ *Grabenkrieg*)

Grabenkrieg m pozicijska vojna
(prva svetovna vojna)
(→ *Schützengrabenkrieg*)

Gräber m kopač (→ *Schatzgräber, Totengräber*)

Gräberfeld n grobišče

Gräberschändung f skrunitev grobov

Grabgesang m nagrobno petje

Grabhügel m gomila

Grabinschrift f nagrobni napis

Grabkranz m nagrobni venec

Grabkreuz n nagrobni križ

Grablied n žalostinka (*nagrobna
pesem, nagrobnica, pogrebna
pesem, pogrebica)

Grabmal n nagrobnik

Grabrede f nagrobni govor,
nagrobica

Grabstätte (→ *Grab*)

Grabstein m nagrobni kamen,
nagrobnik

Grad m 1. stopnja (→ *Dienstgrad*)
2. stopnja 3. koleno ◇
akademischer Grad – akademska
stopnja (*akademična stopnja)
die Verwandten oder
Verschwägerten bis zum dritten
Grade – sorodstvo ali svaštvo do
tretjega kolena

Gradmesser m merilo

graduell – stopenjski, postopen,
gradualen

graduieren – 1. razvrstiti po stopnjah,
stopnjevati, graduirati 2. podeliti
akademski naziv

Graf m grof (→ *Burggraf, Kammergraf, Markgraf, Pfalzgraf, Reichsgraf, Spielgraf*)

Grafei f grofija (poslopje)

Grafenstand m grofovstvo

Grafenwürde (→ *Grafenstand*)

Gräfin f grofica

gräfllich – grofovski

Grafschaft f grofija (*grofovina)
(→ *Markgrafschaft, Pfalzgrafschaft*) ◇
gefürstete Grafschaft – poknežena
grofija
Grafschaft in der Mark und
Möttlina – Grofija v Marki in
Metliki
»Hintere Grafschaft Görz« –
»Zadnja grofija Goriška«
»Vordere Grafschaft Görz« –
»Prednja grofija Goriška«

Gral. = General (→ *General*)

Gralien. = Generalien (→ *Generalien*)

Gralt. = Generalat (→ *Generalat*)

Gram m grenkoba, žalost

Grammophon n gramofon

Gran n zrno, gran (lekarniška utežna mera)

Granate f granata (→ *Handgranate*)

Grand (→ *Wassergrand*)

Granden pl velikaši

grandios – veličasten, vzvišen, grandiozen

Granitwürfel m granitna kocka

Gränz- (→ *Grenz-*)

Gränze (→ *Grenze*)

Gras n trava (→ *Untergras*)

grasen – 1. pasti se, muliti travo 2. kositi

Graserei f 1. pravica do paše, paša 2. košnja

Grasernte (→ *Grasmahd*)

Grasgeld n travarina (dajatev za pašo živine)

Grashube f *travnata huba* (G I. 167)

Grasland n travniki

Grasmahd f košnja trave

Grasmähen (→ *Grasmahd*)

Grasmäher m kosec

Grasmonat m april, mali traven

Grasrecht n *travarina* (G II 251)

Grasschlag m 1. košnja 2. travnik

Grasschnitt m košnja trave

grassieren – pustošiti, razsajati (→ *Pest*)

Grat m greben, rob

Gräte f ribja koščica

Gratiale(e) n 1. dar, darilo, poklon 2. plača iz milosti (→ *Dienstgratiale*)

Gratialis pl 1. darovi, darila, pokloni 2. milostna dovoljenja (podelitev in potrditev privilegijev, podelitev fevdov, sodnih svoboščin, tržnih pravic itd.)

Gratifikation f 1. nagrada, izredno plačilo, gratifikacija 2. naklonitev (*priboljšek), milostni dar, gratifikacija ◇ tägliche Gratifikation – dnevna nagrada (*nadenšina)

gratis – 1. zastonj 2. brezplačen

Gratisexemplar n brezplačni izvod

Gratislöhnung f podarjena plača (kot nagrada vojakom)

Gratulant m voščilec, gratulant (→ *Namens- und Geburtstagsgratulanten*)

Gratulation f voščilo, gratulacija ◇ jmdm. seine Gratulationen darbringen – čestitati (komu) (*izraziti svoje gratulacije)

Gratulationsbrief m voščilo, čestitka

Gratulations-Enthebungskarten pl oprostni listki (z nakupom oprostnih listkov so se ljubljanski meščani lahko »odkupili« od običajnih obiskov na novoletni dan, pa tudi od voščil ob godovnih in rojstnih dnevih; prihodki od prodaje oprostnih listkov so bili namenjeni ljubljanskemu ubožnemu skladu, imena dobrotnikov (*blagotvoriteljev/ Wohltäter) sta sprti objavljala dnevnik *Laibacher Zeitung* in *Slovenski narod*)

Gratulationskarte f voščilnica

gratulieren – čestitati, gratulirati

grau – siv

Grauen n **1.** svit (→ *Morgen grauen*)

2. groza, gnus

grauevoll – grozen, gnusen

Graupen pl **1.** ješprenj **2.** kaša, pšeno

Grausen n groza

Gravamen n pritožba

Gravamina pl pritožbe
(→ *Gravamen*)

Graveur m graver

gravieren – **1.** obremeniti, obtožiti

2. vrezati, gravirati

gravierend – težak, usoden

Gravität f **1.** resnost, resnobnost

2. dostojanstvenost, pomembnost,
imenitnost

gravitatisch – dostojanstven,
pomemben, imeniten

Grazie f milina, ljubkost, gracioznost

graziös – mil, ljubek, graciozen

Greffier m sodnijski pisar, zapisnikar,
kanclist

Gregoriustag m god sv. Gregorja:

12. marec (gregorjevo)

greifbar – **1.** dosegljiv, priročen

(→ *Nähe*) **2.** oprijemljiv, očiten,
konkreten (→ *Nutzen*)

3. razpoložljiv (→ *Ware*)

greifen (griff, hat gegriffen) –

1. zgrabiti, prijeti (→ *Dieb*) **2.** seči
po (čem) (→ *Arm, Feder, Gewehr,
Platz, Waffe*) **3.** segati preko (česa)
(→ *Grenze*) ◇

das ist zu hoch gegriffen – to je
ocenjeno previsoko

das ist zu niedrig gegriffen – to je
ocenjeno prenizko

um sich greifen – razširiti se

Greifvogel m ujeda

greinen – **1.** godrnjati, nergati,
prepirati se **2.** cmeriti se

Greiner m **1.** godrnjač, nergač,
prepirljivec **2.** cmera

Greinhändel pl prepiri

greis – **1.** siv (→ *Haar*) **2.** star

Greis m starec

Greißelwerk n živila

Greißler m branjevec

Greißlerei f branjarija

Greißlerin f branjevka

Gremial-Handelsschule zu Laibach f

Gremialna šola v Ljubljani

(ust. leta 1834) (→ *Anstalt*)

Gremium n **1.** združenje, zbor, gremij

2. ožji odbor, gremij ◇

Gremium der Kaufleute (Laibach)

– Gremij trgovcev (ust. leta 1851 v
Ljubljani)

Grenadier m grenadir

(→ *Panzergrenadiere*)

Grenze f **1.** meja (→ *Flurgrenze,*

Friedensgrenze, Militärgrenze,

Pomörialgrenze, Sektorengrenze,

Zonengrenze) **2.** konec ◇

kroatische und »windische«

(slawonische) Grenze (Militärgrenze)

– *Hrvatsko-Slavonska Vojna*

krajina (H 20, 55)

Unantastbarkeit der Grenzen –

nedotakljivost meja

die Grenze bewachen – stražiti

mejo

die Grenze beziehen – obhoditi

mejo

die Grenze festsetzen/ziehen –

določiti mejo

die Grenze passieren/überschreiten

– prestopiti mejo

Grenzen verändern/verrücken/

verschieben – spreminjati meje
über die Grenze abschieben –
odgnati čez mejo
über alle Grenzen greifen –
presegati vse meje

Grenzer m graničar, krajišnik

Grenzhaus n mejna stražnica

Grenzmark f mejna pokrajina

Grenznachbar m mejaš

Grenzsasse m krajišnik

Grenzsperre f mejna zapora
(npr. ob kužnih boleznih živali)
(*mejna zaprtija)

Grenzstein m mejni kamen, mejnik

Grenzverkehr m obmejni promet ◊
kleiner Grenzverkehr –
maloobmejni promet
(*mali mejni promet)

Grenzverrückung f prestavljanje
meje, prestavljanje mejnikov

Grenzwache f mejna straža (leta
1830 ustanovljena mejna straža
je bila leta 1843 s pristojbinsko
stražo (Gefällenwache) združena v
finančno stražo (Finanzwache))

Greuel m **1.** gnus, stud **2.** grozota

Greueltat f grozodejstvo, zverinstvo

Griechisch-Orthodoxe pl
grško-pravoslavni (H 49)

Griß m zdrob (→ *Maisgriß*)

Griff m **1.** prijem (→ *Fehlgriff*) **2.** pest,
prgišče **3.** ročaj, držalo

Grippe f gripa (*hripa)
Spanische Grippe – španska gripa
(pandemija med leti 1918 in
1920)

grob – **1.** grob, surov, robat **2.** hrapav
3. debel (→ *Leinwand*) **4.** oster
(→ *Mehl*)

Grobschmied m podkovski kovač,
podkovač

Groll m jeza, srd, mržnja

gros – en gros – na debelo, na veliko

Gros n glavovina, večina

Groschen m groš (kovanec različne
vrednosti)

groß – velik (→ *Bedeutung, Messer,
Stil, Stück, Umriß, Wichtigkeit, Wort,
Zulauf*) ◊
im Großen handeln – trgovati na
debelo

Großadmiral m veliki admiral

Großbourgeois m veleburžuj

Großbourgeoisie f veleburžoazija

Großbürger m velemeščan

Großbürgertum n velemeščanstvo

großdeutsch – **1.** velikonemški
(politična usmeritev v 19. stoletju:
združitev vseh nemških držav
vključno z Avstrijo) **2.** velikonemški
(politična usmeritev v 20. stoletju:
v skladu z nacionalsocialistično
ideologijo združitev vseh z Nemci
poseljenih področij srednje Evrope
pod okriljem nemškega rajha)

Großdeutschland n **1.** Velika Nemčija
(v 20. stoletju: ekspanzionistična
težnja po združitvi vseh z Nemci
sklenjeno poseljenih področij v
eni državi) **2.** Nemški rajh (po
priključitvi Avstrije v letu 1938)
3. Velika Nemčija (Nemčija, ki so
jo nekateri po združitvi leta 1990
občutili kot nevarno gospodarsko
velesilo)

Größe f **1.** velikost **2.** količina
3. veličina **4.** številka (pri obleki)

Großeltern pl stari starši (*dedi)

- Großenkel** m pravnuk
- Größenwahn** m blodnjavo samopoveličevanje (*samoveličje, veledomišljavost), megalomanija
- Große(r)** m **1.** velikaš, mogočnej, mogočnik **2.** visok moški
- Großes Hauptquartier** (→ *Hauptquartier*)
- Großfrauentag** m Marijino vnebovzetje, veliki šmaren (*vélika maša, velika gospodnica): 15. avgust
- Großfürst** m veliki knez
- Großfürstentum** n velika kneževina
- Großfürstin** f velika kneginja
- Großgouvernement** n Velika provinca (v drugi svetovni vojni oznaka za zasedeno Poljsko)
- Großgrundbesitz** m veleposest
- Großgrundbesitzer** m veleposestnik
- Großhandel** m trgovina na debelo
- Großhandelsverkehr** m promet na debelo
- Großhändler** m veletrgovec (*veletržec)
- Großherr** m sultan
- großherrlich** – sultanski
- großherzig** – velikodušen
- Großherzigkeit** f velikodušnost
- Großherzog** m veliki vojvoda
- Großherzogin** f velika vojvodinja
- Großherzogtum** n veliko vojvodstvo
- Grossisten** pl *veletrgovci* (H 42)
- großjährig** – polnoleten (→ *Großjährige, Großjährige/r*)
- Großjährige** f polnoletnica (po avstrijskem *Obñem drzavljanskem zakoniku / Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* iz leta 1811 so bili *polnoletniki (Großjährige)* osebe, ki so dopolnile 24. leto starosti)
- Großjährige(r)** m polnoletnik (po avstrijskem *Obñem drzavljanskem zakoniku / Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* iz leta 1811 so bili *polnoletniki (Großjährige)* osebe, ki so dopolnile 24. leto starosti)
- Großjährigkeit** f polnoletnost
- Großjährigkeitserklärung** f
 proglasitev polnoletnosti ◊
 Großjährigkeitserklärung für die mj. (minderjährige) Braut – proglas mladoletne neveste za polnoletno (→ *Großjährige*)
 Großjährigkeitserklärung für den mj. (minderjährigen) Bräutigam – proglas mladoletnega ženina za polnoletnega (→ *Großjährige/r*)
 Über gutächtliches Einrathen der Vormundschaft werden Sie mit Nachsicht des Ihnen zur physischen Großjährigkeit noch mangelnden Alters von zwei Jahren und zwei Monaten für großjährig und zur selbständigen Verwaltung Ihres Vermögens für geeignet erklärt. – Na podlagi varstvenega priporočila Vas ob spregledu do polnoletnosti manjkajočih dveh let in dveh mesecev proglašamo za polnoletno in primerno za samostojno upravljanje Vašega premoženja. (obrazec v dokumentu o spregledu mladoletnosti, ki ga je izdal c. kr. okrajni urad kot sodišče)
 Derselbe wird über Ansuchen seines Vaters ... des ihm zur Volljährigkeit abgängigen Alters von einem Jahr, 11 Monaten und 8 Tagen mit dem Rechte der freien Vermögensgebarung als großjährig erklärt. – Isti se na

očetovo prošnjo ob spregledu do polnoletnosti manjkajoče starosti enega leta, enajstih mesecev in osmih dni proglašajo za polnoletnega s pravico do svobodnega gospodarjenja s premoženjem. (obrazec v dokumentu o spregledu mladoletnosti, ki ga je izdal c. kr. okrajni urad kot sodišče)

Großmacht f velesila (*velevlast)

großmächtig – 1. mogočen
2. mogočni (v nagovoru)

großmächtigst – 1. vsemogočen
2. vsemogočni (v nagovoru)

Großmut m velikodušnost

Großmutter f stara mati

Großneffe m pranečak (nečakov sin, sin nečakinje)

Großnichte f pranečakinja (nečakova hči, hči nečakinje)

Großoktav n velika osminka

Großonkel m stari stric (brat starega očeta ali stare matere)

Großpapa m dedek (stari oče)

Großquart n velika četrtinka

Großslowenien n Velika Slovenija (nemška oznaka za združeno Slovenijo)

Großsohn m vnuk

Großtante f stara teta (sestra starega očeta ali stare matere)

Großtochter f vnukinja (*vnuka)

Großvater m stari oče

Großverbraucher m večji porabnik

Großvieh n velika živina (konji, govedo)

Grottenfest – Adelsberger

Grottenfest n praznik Postojnske jame (Postojnska jama je bila na

binkoštni ponedeljek svečano okrašena s 10.000 bakljami; obiskovalci jamskega praznika so se tja vozili s posebnim izletniškim vlakom (Vergnügungszug) iz Ljubljane in Trsta)

GRR. = Gemeinderäte pl občinski svétniki

Grube f 1. jama (→ *Eisgrube*, *Kalkgrube*), grapa, kotanja 2. rudnik (→ *Kohlengrube*) 3. grob 4. gnojna jama, greznica (→ *Mistgrube*, *Senkgrube*)

grübeln – razglablјati, tuhtati

Grubenarbeit f delo v jami ali rudniku

Grubenarbeiter m delavec v jami ali rudniku, rudar (*rudokop)

Grubenfeld n jamsko polje

Grubenh Holz n jamski les (*les za jame), rudarski les

Grubenkatastrophe (→ *Grubenunglück*)

Grubenunglück n rudarska nesreča

Gruft f grobnica (*rakev)

Grummet n otava

grün – zelen (→ *Tisch*, *Ware*)

Grund m 1. dno, podlaga, temelj (→ *Untergrund*) 2. zemlja, zemljišče, tla, svet, *grunt* (G II. 457) (→ *Bürgergrund*, *Dominikalgrund*, *Gemeingründe*, *Genossenschaftsgrund*, *Hausüberlandgründe*, *Intravillangrund*, *Kaufrechtsgrund*, *Mietgrund*, *Mietpfenniggrund*, *Moorgrund* (*Laibach*), *Mustergrund*, *Überlandsgrund*, *Wechselgründe*, *Wiesenmahdgründe*, *Zinsgrund*) 3. vzrok, povod, nagib (→ *Bewegungsgrund*, *Beweggrund*) ◇

- deutscher Grund (Laibach) – Mirje (Ljubljana)
eingekaufte Gründe – *vkupljena zemljišča* (G II. 422, 447)
 liegender Grund – zemljišče, zemljiška posest
 standhafter/triftiger/zureichender Grund – tehten razlog
 auf Grund – na podlagi (* na podlogi, na podstavi)
 im Grunde (der Bestimmungen der Gemeindeordnung) – v smislu (določil občinskega reda)
 im Grunde (genommen) – pravzaprav
 mit Grund – po pravici, upravičeno
 Grund und Boden – zemlja, svet den Grund legen – položiti temelj
 auf den Grund laufen – nasesti (ladja)
 aus Gründen des öffentlichen Wohles/aus öffentlichen Gründen – zaradi splošnega dobra (*zavolj občne koristi)
 in den Grund bohren – potopiti (sovražno ladjo)
 zu Grunde gehen – propasti
 zu Grunde legen – utemeljiti
 zu Grunde liegen – temeljiti na (čem)
 zu Grunde richten – uničiti
- Grundausrabung** f izkop temeljev
- Grundaushhebung**
 (→ *Grundausrabung*)
- Grundb. Einl. = Grundbuchs-Einlage** (→ *Grundbucheinlage*)
- Grundbesitz** m zemljiška posest (→ *Großgrundbesitz*) ◇
 herrschaftlicher Grundbesitz – gosposčinsko posestvo
- Grundbesitzbogen** m posestni list
- Grundbesitzer** m zemljiški posestnik (*gruntni posestnik)
 (→ *Großgrundbesitzer*)
- Grundbuch** n **1.** *zemljiška knjiga* (H 45) (*gruntne bukve, intabulacijske knjige) **2.** glavna knjiga (v vojaškem arhivu) ◇
 Anlage/Anlegung des Grundbuches – izdelava zemljiške knjige
 Grundbuch der Pfarrkirchengült – zemljiška knjiga (imenja) župnijske cerkve
 Grundbücher anlegen – vpeljati zemljiške knjige
- Grundbuchblatt** n vojaški matični list
- grundbücherlich** – zemljiškoknjižen (→ *Eintragung, Vormerkung*) ◇
 grundbücherlich einverleibt – zemljiškoknjižno vpisan
 grundbücherlich sicherstellen – zemljiškoknjižno zavarovati
- Grundbuchsauszug** m
 zemljiškoknjižni izpis (*zemljeknjižni izpis)
- Grundbucheinlage** f
 zemljiškoknjižni vložek (*zemljeknjižni vložek)
- Grundbuchsextract** m
 zemljiškoknjižni izpisek
- Grundbuchsführer** m vodja zemljiške knjige (*voditelj zemljiških knjig, zemljiškoknjižni voditelj)
- Grundbuchsgegenstand** m
 zemljiškoknjižni predmet
- Grunddienstbarkeit** f zemljiška služnost
- Grundeigentum** n zemljiška lastnina
- Grundeinlösung** f odkup zemljišč

gründen – ustanoviti, utemeljiti, osnovati (*snovati)
(→ *Stiftung, Verein*)

Grundentlastung f zemljiška odveza (G II 234; H 51, 54) (cesar Ferdinand I. je zemljiško odvezo uvedel z *Najvišjim patentom z dne 7. septembra 1848. Odprava podložništva in zemljiška odveza. / Allerhöchstes Patent vom 7. September 1848. Aufhebung des Unterthänigkeitbandes und Entlastung des bäuerlichen Besitzes.*)

Grundentlastungsbuch n zemljiško-odvezna knjižica

Grundentlastungsbüchel
(→ *Grundentlastungsbuch*)

Grundentlastungsfond m zemljiško-odvezni sklad (*zemljiško-razbremenilni zaklad, zemljiško-odvezni zalog)

Grundentlastungs-Fonds-Direktion f *Direkcija fonda za zemljiško odvezo* (*založno vodstvo za oprostenje zemljiš) (G II. 234)

Gründer m ustanovitelj

Gründerjahre pl ustanovniška leta (v Nemčiji po nemško-francoski vojni leta 1871: nagel gospodarski razvoj, ki je temeljil zlasti na prilivu 5 milijard francoske vojne odškodnine)

Grunderzeugnis n poljski pridelek, kmetijski pridelek

Grundfeste f temelj (*podstava, podlaga, podzidje)

Grundgebühr f davek od zemlje (*davščina od grunta)

Grundgesetz n temeljni zakon, osnovni zakon
(→ *Staatsgrundgesetz (1867)*), ustava

grundhäftig – utemeljen (*osnovan)

Grundhäftigkeit f utemeljenost (*osnovanost)

Grundherr m *zemljiški gospod* (H 24), graščak

Grundherrin f graščakinja

grundherrlich – graščinski

Grundherrschaft f *zemljiško gospostvo* (G II. 81, 82, 84; H 36, 38, 39, 44), graščina

Grundhold m graščinski podložnik

Grundkapital n osnovni kapital, glavnica

Grundlage f podlaga, osnova, temelj (*podstava)

Grundlasten pl zemljiška bremena ◇ Ablösung der Grundlasten – odkup zemljiških bremen

Grundlasten-Ablösungs- und Regulierungs-Landes-Commission pl deželna komisija za odkup in uravnavo zemljiških bremen

Grundlasten-Ablösungs- und Regulierungs-Local-Commissionen pl krajne komisije za odkup in uravnavo zemljiških bremen (v Radovljici, Postojni in Kočevju)

gründlich – temeljit

grundlos – 1. brez razloga 2. neutemeljen 3. neskončen, neizmeren

Grundobrigkeit f *zemljiška gosposka* (G II. 82) (*gruntna gosposka)

Gründonnerstag m véliki četrtek (četrtek pred veliko nočjo)

Grundpacht f zemljiški zakup

Grundpachtvertrag m pogodba o zemljiškem zakupu

Grundpfand n zemljiška zastava, hipoteka

Grundrecht n zemljiška pravda (G II. 249)

Grundrechte pl temeljne pravice, osnovne pravice (→ *Menschenrechte*)

Grundrente f zemljiška renta (H 54)

Grundsatz m načelo

Grundschule f osnovna šola

Grundstein m temeljni kamen ◇ den Grundstein zu etwas legen – položiti temeljni kamen za (kaj)

Grundsteinlegung f polaganje temeljnega kamna

Grundsteuer f zemljiški davek (*zemljiščni davek, zemljiščina, gruntni davek, gruntna štibra, semelska štibra, zemljarina)

Grundsteuerregulierungskommissionen pl komisije za regulacijo zemljiškega davka (H 35)

grundtör – *pustošenje* (V 264)

Grundstück n zemljišče, parcela ◇ belastetes Grundstück – obremenjeno zemljišče dienendes Grundstück – služno zemljišče ein Grundstück aus dem Grundbuch abschreiben – izbrisati zemljišče iz zemljiške knjige gemeinschaftliches Grundstück – skupno zemljišče

Gründung f ustanovitev (*osnova)

Gründungsbeitrag m ustanovni prispevek (ustanovni prispevki (*ustanovine) so tvorili nedotakljivo premoženje društva in so morali biti dobičkonosno (*plodonosno) naloženi, npr. pri hranilnici)

Gründungsfeier (→ *Gründungsfest*)

Gründungsfest n **1.** svečanost ob ustanovitvi društva oz. družbe **2.** svečana prireditev ob obletnici ustanovitve društva oz. družbe

Gründungskomitee n ustanovni odbor (*osnovalni odbor)

Gründungsmitglied n ustanovni član

Grunduntertänigkeit f zemljiško podložništvo (H 51)

Grundverpfändung f zemljiška zastava, hipoteka

Grüne(n) pl Zeleni (politična stranka)

Grünfutter n zelena krma (*zelena piča), sveža krma

Grünfütterung f krmljenje s svežo krmo

Grünmonat m april, mali traven

Grünzeug n zelenjava, sočivje

Grünzeughändler (→ *Grünzeugverkäufer*)

Grünzeugmarkt m zelenjavni trg

Grünzeugverkäufer m prodajalec zelenjave, prodajalec sočivja

Grünzeugverkäuferin f prodajalka zelenjave, prodajalka sočivja

Gruppe f **1.** skupina, grupa **2.** vojaška skupina (po A. Komelu pl. Sočebnanu »skupine smatrajo se tisti deli jednote, kateri so pod jedinstvenim poveljstvom – poklicani na samostojno tvornost (delo) v okvirju naloge, ki jo jim je odkazalo predpostavljeno poveljstvo«)

Gruppenturnen n skupinska telovadba

Gruppierung f razporeditev

Gruß m pozdrav (→ *Entbietung*) ◇
 Mit schönen (freundlichen)
 Grüßen ... – Z lepimi (prijaznimi)
 pozdravi ... (vljudnostna fraza na
 koncu pisma)
 einen Gruß erwidern – odzdraviti
 (komu)
 jmdm. einen Gruß entbieten –
 pozdraviti (koga)
 auf einen Gruß danken –
 odzdraviti (komu)

grüßen – pozdraviti ◇
 jmdn. grüßen lassen – pozdraviti
 (koga) po (kom)

Grütze f kaša

Guardia f **1.** straža **2.** varstveni urad
 (→ *Vormundschaftsbehörde*)

Guardian m predstojnik
 frančiškanskega ali kapucinskega
 samostana, gvardjan

Gub. = **Gubernium** (→ *Gubernium*)

Gubernialrat m gubernijski svetnik
 (H 33) (*gubernijski svetovalec,
 poglavarški svetovalec)

**Gubernialsenat in montanisticis,
 cameralibus et provincialibus** m
 gubernijski senat in montanisticis,
 cameralibus et provincialibus (H 33)

Gubernial-Verordnung f poglavarstveni
 ukaz, gubernijski ukaz

gubernieren – upravljati

Gubernium n deželno poglavarstvo,
 gubernij (H 33–35, 38, 40, 44) ◇
*Vereinigtes Triester-Istrianer
 Gubernium* – združeni tržaško-
 istrski gubernij (H 34)
Küstenländisches Gubernium –
 primorski gubernij (H 35)
*Steiermärkisch-kärntnerisches
 Gubernium* – štajersko-koroški
 gubernij (H 34)

Guerilla f gverila

Guerillakrieg m gverilska vojna

Guillotine f giljotina

gulden (→ *golden*)

Gulden m goldinar, florin (*rajniš, rajnš)
 (1 goldinar = 60 krajcarjev = 240
 vinarjev) (→ *Conventionsmünze*)

Gült f **1.** imenje, *gospstvo* (V 314; H
 41) (→ *Kirchengült*) **2.** imenjska
 renta, renta od kmetij in imenja
 (*skupnost posesti, ki je dajala to rento*)
 (V 314; G II. 78, 190, 191, 194,
 200, 235) **2.** *grasčnica* (G II. 235)
3. davščina (od zemlje), činž ◇
trockene Gült – suha imenjska renta
 (V 314)
verschwiegene Gülden – zamolčana
 imenja (V 315)

Gültbuch n imenjska knjiga
 (V 315; G II. 191)

Gültensteuer f davek na imenje,
 imenjski davek (V 314)

gültig – veljaven

Gültigkeit f veljavnost ◇
 Gültigkeit haben – veljati
 volle Gültigkeit haben – imeti
 polno veljavo

Gültpferd (→ *Rüstpferd*)

Gültrüstung f po davčni moči
 odmerjen vojaški nabor

Gültschätzung f imenjska cenitev

Gunst f naklonjenost ◇
 sich die Gunst der Damen
 erwerben – pridobiti si
 naklonjenost dam

Gunstbrief m pismeno dovoljenje

günstig – **1.** dobrohoten **2.** dobrohotni
 (v nagovoru) **3.** ugoden
 (→ *Witterung*)

Günstling m varovanec, ljubljenec,
protežiranec

Gupf m **1.** vrh **2.** kopa, kucelj
mit Gupf – zvrhan (→ *gegupft*)

Gurt m pas

Gurthaken m pasna kljuka (sestavni
del gasilčeve osebne opreme)

Gürtler m pasar

Guß m **1.** litje, vlivanje **2.** litina
3. ploha, naliv

Gußeisen n lito železo

Gußwerk n livarna (*livnica)
(→ *Eisengußwerk*)

gustieren – pokušati, gustirati

Gusto m okus, apetit

gut – **1.** dober (→ *Botschaft, Conduite, Dienst, Geist, Gemüt, gesittet, Herkommen, Hirte, Hoffnung, Kerl, kurz, Laune, Morgen, Mut, Partie, Ruf, Stimmung, Stube, Ton, Umgang, Valuta, Verständnis, Weile, Wohlverhalten, Zeit, Zuspruch*)
2. ugoden (→ *Posten*) **3.** pošten (→ *Haus, Lebenswandel, Leumund*) ◇
Guten Morgen!/Guten Tag!/Guten Abend! – Dobro jutro!/Dober dan!/Dober večer!
Gute Nacht! – Lahko noč!
Gute Reise! – Srečno pot!
Gut Schlauch! – Na pomoč!
(gasilski pozdrav)
gut die Hälfte – dobra polovica
zu guter Letzt – nazadnje, naposled
Du hast gut reden! – Ti lahko govoriš!/Tebi je lahko govoriti!
auf gut Glück etwas tun – storiti (kaj) na slepo srečo
für etwas gut stehen – jamčiti za (kaj)

Gut n **1.** blago, dobrina **2.** premoženje, imetje, imovina **3.** graščina, dvorec

4. tovor **5.** blagor ◇

Gemeinschaft der Güter – skupnost imovine (*vkupnst, sodeložnost)

allgemeines/öffentliches Gut – splošna dobrina, dobrina splošnega pomena, javna imovina
bewegliches/fahrendes Gut – premičnine

caduciertes Gut – za zapadlo proglašena in deželnemu knezu pripadla graščina

desertierte Güter – zapuščena posestva

gemeinschaftliches Gut – skupno premoženje

landtäfliche Güter – deželnodeskina zemljišča (V 412) (*deželno-knjižna posestva)

liegendes/unbewegliches Gut – nepremičnine

sperrige Güter – večje blago, kosovno blago (*obsežno blago)

Leib und Gut verlieren – izgubiti življenje in premoženje

Gutachten n strokovna ocena, strokovno mnenje, ekspertiza ◇
sachverständiges Gutachten – izvedensko mnenje
ein Gutachten erstatten – podati strokovno mnenje
ein Gutachten erstellen – izdelati strokovno mnenje

Gutachter m izvedenec

gutächlich – strokoven, izvedenski (→ *Äußerung, Bericht*)

Gutachtung (→ *Gutachten*)

Gutbefinden (→ *Gutbefund*)

Gutbefund m ocena, presoja ◇
nach Gutbefund – po presoji

Gutdünken n presoja, mnenje ◇
nach eigenem Gutdünken – po lastni presoji

Güte f 1. dobrota (→ *Herzensgüte*)

2. vrednost, kakovost ◇

die Güte des Herzens – srčna

dobrota (→ *Herzensgüte*)

in der Güte – zlepa

Güterbeamte(r) m graščinski uradnik

Güterbestätteramt n *špedicijski urad*

(H 36)

Güternebenstelle f stranska blagovna

(železniška) postaja

Güterwagen m tovorni vagon

Gutes – Gutes erweisen/stiften –

storiti dobro delo

gutgesittet – gutgesittet sein – biti

lepega vedenja (*biti lepega

zadržanja, biti lepe npravnosti)

gutgläubig – dobroveren

Guthaben n dobroimetje (*imovina),

terjatev

Guthabung (→ *Guthaben*)

gutheissen – odobravati, odobriti,

potrditi

Gutheißung f odobritev, potrditev

gütig – dobrohoten (*dobrotljiv), blag,

milostljiv

Gütigkeit f dobrohotnost

(*dobrotljivost), blagost,

milostljivost

gütigst – najprijazneje, premilostljivo ◇

Der Magistrat geruhe gütigst ... –

Magistrat naj premilostljivo

blagovoli ... (obrazec v prošnji)

Gutleuthaus n ubožnica, hiralnica

gütlich – prijazen, prijateljski

(→ *Ausgleichung, Differenz, Streit,*

Vergleichung, Weg) ◇

sich gütlich vergleichen – skleniti

poravnavo brez pravde

Gutmachung f odškodnina, povračilo,
bonifikacija

gutmeinend – dobrohoten

Gutsbesitzer m graščak (*grajšak),

veleposestnik

Gutschein m bon

gutschreiben – pripisati v dobro,

pripisati v korist (*v imetek)

Gutschrift f dobropis (*vpis v dobro)

Gutsherr (→ *Gutsbesitzer*)

Gutsherrschaft f graščinsko

gospostvo

Gutsverwalter m graščinski oskrbnik

Guttäter m dobrodelnik

Guttätigkeit f dobrodelnost,

dobrohotnost (*dobrotljivost)

gutwillig – prostovoljen, dobrovoljen ◇

im gutwilligen Wege – po mirni

poti, zlepa

Gutwillige(r) m prostovoljec,

dobrovoljec

Gutwilligkeit f prostovoljnost,

dobrovoljnost

Gymnasiallehramt n gimnazijska

učiteljska služba

(→ *Lehramtsprüfung*)

Gymnasialunterstützungsfond

(**Laibach**) m *gimnazijski podporni

zaklad za borne učence ljubljanske

gimnazije (ust. 1856)

Gymnasiast m gimnazijec

(*gimnazist)

Gymnasium n gimnazija

(→ *Obergymnasium,*

Untergymnasium)

utraquistisches Gymnasium –

dvojezična gimnazija, utrakvistična

gimnazija

Gymnast m telovadec

Gymnastik f telovadba, gimnastika
(bodoči orožniki so se npr.
usposabljali v uporabi orožja,
patruljiranju in potrebni telovadbi,
ki je obsegala borbo (*boritev),
sabljanje (*mečevanje) in skakanje
(*poskakovanje) oz. voltiziranje in
plavanje)

Gyps m mavec, sadra

H

h = Heller (→ *Heller*)
h. = hoch (→ *hoch*)
H. = Herr (→ *Herr*)
H. = Herzog (→ *Herzog*)
h. ä. = hierämtlich (→ *hierämtlich*)
Haar m **1.** lan **2.** predivo
 (→ *Spinnhaar*) **3.** kocina, dlaka
 (→ *Borstenhaar, Roßhaar*)
Haar n las, lasje ◇
 greises Haar – sivi lasje
Haarbrechen n trenje lanu
Haarer m **1.** pridelovalac lanu
2. trgovec z lanom
Haarhändler m lasar
Haarhaus n terilnica (prostor za trenje
 lana) (**tarna, tarnica*)
Haarspalter m dlakocepec
Haarspalterei f dlakocepstvo
Haarwasser n lasna vodica
Haarzehling m čehulja prediva
Habe f imetje (*imetek), premoženje ◇
 sein Hab und Gut – vse njegovo
 premoženje
 »*beslagne hab*« – *prepovedano blago*
 (V 173)
 bewegliche/fahrende Habe –
 premično premoženje, premičnine
 geringe Habe – skromno imetje
 unbewegliche Habe – nepremično
 premoženje, nepremičnine
haben (hatte, hat gehabt) – imeti,
 posedovati (→ *Abhaltung,*
Abkommen, Acht, Affäre, Ahnung,
Angst, Anschlag, Anspruch,
Anstand, Anteil, Anwendung, Auge,
Auswirkung, Befehl, Beifall, Beruf,
Besitz, beste (der, die, das), Beziehung,
Disposition, Durst, Eigen, Einblick,
Erinnerung, Feind, Gebrauch,

Gefallen, Gefälligkeit, Geltung, Gnade,
Gültigkeit, Halt, Hand, Hinterhalt,
Hoffnung, Hunger, Kenntnis,
Kerbbolz, Kommission, Kraft, Kredit,
Lager, Leben, Leib, Lokalkennntnis,
Macht, Mut, Nachsehen, Nachtdienst,
Name, Obacht, Oberhand, parat, Recht,
Richtigkeit, Rücken, Ruf, Schaden,
Sinn, Sitz, Sitzfleisch, Standpunkt,
Streit, Stuhl, Teil, Umgang, Verdacht,
Verfügung, Verwahrung, Vorrang,
Weile, Wirkung, Wohlgefallen, Wort,
Zusammenkunft) ◇
 haben + zu + Infinitiv = morati:
 Die Landtagsabgeordneten haben
 dem Kaiser Treue und Gehorsam zu
 geloben. – Poslanci deželnega zbora
 morajo cesarju priseči zvestobo in
 pokorščino.

Habenichts m nemanič, revež, siromak

Haber (→ *Hafer*)

Haberecht m prepirljivec (človek, ki
 hoče imeti vedno prav)

haberechten – prepirati se

Habgier f lakomnost, grabežljivost,
 pogoltnost

habgierig – lakomen, grabežljiv,
 pogolten

habhaft – habhaft werden – prijeti,
 zgrabiti, dobiti

Habhaftwerdung f prijetje

Habicht m jastreb, kragulj

habil – sposoben, spreten, habilen

Habilität f sposobnost, spretnost,
 habiliteta

Habilitation f habilitacija

Habit m **1.** oblačilo **2.** meniško
 oblačilo, meniški habit
3. magistrsko oblačilo, magistrski
 habit

Habitué m stalni obiskovalec, stalni gost

habituierten, sich – navaditi se

Habitus m obnašanje, drža, navada, običaj

habs./habsburg. = **habsburgisch** – habsburški

Habschaft f imetje, premoženje

Habseligkeiten pl skromno imetje, imetje neznatne vrednosti

Habsucht (→ *Habgier*)

habsüchtig (→ *habgierig*)

hächeln (→ *hecheln*)

Hacke f **1.** motika, rovnicca, cepin (→ *Spitzhacke*) **2.** sekira (→ *Lagerhacke*)

hacken – sekati (→ *Holz*)

Häckerling m rezana slama, rezanica

Hader m **1.** prepir, spor (→ *Nationalitätenhader*) **2.** cunja

hadern – prepirati se, kregati se

Hadersammler m cunjar

Hafen m *pristanišče* (H 32, 36, 55) (*pristan, ladjestaja) (→ *Freihafen, Handelshafen, Kriegshafen*)

Hafenadmiralat n *pristaniški admiralat* (H 59)

Hafenamt n *pristaniški urad* (H 32, 36, 55) (*pristanski urad)

Hafenbehörde f luška uprava (*pristansko oblastvo)

Hafenbezirke pl *pristaniški okraji* (H 55)

Hafenstation f pristan

Hafen- und Seesaniitätsagentien pl *pristaniške in pomorsko-zdravstvene agencije* (H 56)

Hafen- und Seesaniitätsdeputationen pl *pristaniške in pomorsko-zdravstvene deputacije* (H 56)

Hafen- und Seesaniitätskapitanate pl *pristaniške in pomorsko-zdravstvene kapitanije* (H 55)

Hafer m oves, zob (oves za konje)

Haferl (→ *Halbschuh*)

Haferlschuh (→ *Halbschuh*)

Hafersack m zobnik (vreča zoba (ovsa) za konje)

Hafner m lončar, pečar

Haft f **1.** zapor, ječa (→ *Correctionshaft, Einzel(n)haft, Festungshaft, Strafhaft, Untersuchungshaft*) **2.** pripor (→ *Beugehaft, Schutzhaft, Verwahrungshaft*) ◇
in Haft nehmen – pripreti (→ *gefänglich*)

Haftanstalt f kazenski zavod

Haftbefehl m zaporni nalog ◇
einen Haftbefehl erlassen – izdati zaporni nalog (*zaporno povelje)

Haftbetrag (→ *Haftsumme*)

haften¹ – **1.** bremeniti **2.** jamčiti za (kaj), odgovarjati za (kaj) ◇
Schulden haften auf dem Gute. – Posestvo je obremenjeno z dolgovi.
die auf der Wirtschaft haftenden staatlichen Steuern – državni davki, ki bremenijo kmetijo (*ki se držijo kmetije)
Für den Schaden haftet der Staat. – Za škodo jamči država.

haften² – prijeti se, držati se

haftend – **1.** vknjižen (→ *Pfandrecht*) **2.** pripadajoč ◇
Reichsschatzschein mit haftenden Zinsen – državni zakladni list s

- pripadajočimi obrestmi
haftendes Pfandrecht – vknjižena
zastavna pravica
- Haftgeld** n ara, nadav (*kapara)
- Häftling** m zapornik, jetnik
(→ *KZ-Häftling*,
Untersuchungshäftling)
- Haftpflicht** f jamstvo, odgovornost
- Haftstrafe** f zaporna kazen
- Haftsumme** f jamstvena vsota, varščina
- Haftung** f poroštvo
(→ *Solidarhaftung*), jamstvo
(→ *Genossenschaft*, *Gesellschaft*),
odgovornost, zaveza
- Hagebuche** f gaber
- Hagel** m toča
- hageln – es hagelt** – toča pada
- Hagelschlag** m toča ◇
Versicherung gegen Hagelschlag –
zavarovanje proti toči
- Hagelversicherung** f zavarovanje
proti toči
- Hagelwetter** n neurje s točo
(*hudo vreme s točo)
- Hagestolze** f neporočena ženska
(*samica, stara samica, zastarano
dekle)
- Hagestolze(r)** m neporočen moški
(*samec, star samec, zastaran fant)
- Hagiographie** f opisovanje življenja
svetnikov, hagiografija
- Hahn** m **1.** petelin **2.** petelin
(pri puški)
den Hahn spannen – napeti
petelina (puške)
- Hähndel** (→ *Hend(e)l*)
- Haiden** (→ *Heiden*)
- Hain** m gaj
- Haken** m **1.** kljuka, kavelj, klin
(→ *Schürhaken*) **2.** arkebuza
(→ *Doppelhaken*, *Hakenbüchse*)
- Hakenbüchse** f preprosta puška s
kavljem, kavljasta puška na lunto,
arkebuza
- Hakengewehr** (→ *Hakenbüchse*)
- Hakenkreuz** n kljukasti križ, svastika
- Hakenkreuzfahne** f nemška državna
zastava s kljukastim križem (1933–
1945)
- Hakenpflug** m ralo
- halb** – pol (→ *Schilling*)
- halbamtlich** – **1.** poluraden
2. poluradno
- Halbbauer** (→ *Halbhübler*)
- Halbbruder** m polbrat
- Halbe** f polič (stara avstrijska votla
mera: 1 polič = ½ bokala (→ *Maß*),
1 dunajski polič (Wiener Halbe) =
0,707 l)
- halber** – zaradi, zavoljo ◇
der Geschäfte halber – zaradi poslov
- halber-** – zaradi, zavoljo
(→ *krankheitshalber*, *sicherheitshalber*)
- Halbfreiheit** f omejena svoboda (G II.
284)
- Halbfrucht** f žitna zmes (mešanica
pšenice in rži), soržica
- Halbgeschwister** pl polbratje in
polsestre
- Halbgetreide** (→ *Halbfrucht*)
- Halbhube** f polovična kmetija,
polovična huba (*polzemljišče)
- Halbhübler** m polovični kmet
(posestnik polovične kmetije/hube)
(*polgruntar, polzemljak, polovičar,
polovnak)

halbieren – razpoloviti

Halbinsel f polotok

Halb-Invalid(e) m polovični invalid (vojaški invalid, ki je bil sicer nesposoben za vojaško službo, vendar je moral svojo vojaško obveznost odslužiti na drugačen način) (*pol-invalid)

Halbleute (→ *Halbpächter*)

Halbmann (→ *Halbpächter*)

Halbmast – die Fahnen/Flaggen auf Halbmast hissen/setzen – spustiti zastave na pol droga (v znamenje uradnega žalovanja)

Halbmerling m polmernik (stara avstrijska votla mera: pol mernika = $\frac{1}{4}$ vagana = 15,37 l) (*četrtnik)

Halbmesser n polmer, radij

Halbmond m **1.** polmesec (*polomesec) **2.** muslimanstvo (→ *Kampf*)

Halbpacht f spolovina (kmetovanje po družabniškem načelu: lastniku pripada polovica, obdelovalcu pa druga polovica letine)

Halbpächter m spolovinar (→ *Halbpacht*)

Halbscheid(e) f polovica

Halbschuh m nizek čevlji

Halbschwester f polsestra

Halbstiefel m polškorenj

Halbstock m vmesno nizko nadstropje nad pritličjem, polnadstropje (*polovičnik), mezanin

Halbtopp – die Fahnen/Flaggen auf Halbtopp hissen/Halbtopp flaggen – spustiti zastave na pol droga (v znamenje uradnega žalovanja)

Halbwaise f enostranska sirota (otrok brez enega od staršev)

Halbware f polizdelek

halbwüchsig – nedorasel

Halbwüchsige(r) m najstnik

Halde f reber, strmina

Hälfte f polovica

Halfter m uzda, povodec

Halle f **1.** veža, hala **2.** dvorana (→ *Bierhalle, Maschinenhalle, Schlachthalle, Tonhalle, Verkaufshalle, Wandelhalle, Wartehalle*) **3.** avla, hala

hallen – razlegati se, doneti

Halm m steblo, bilka

Halmfrucht f strn (strno/belo žito)

Hals m grlo, vrat
sich jmdn./etwas vom Halse schaffen – znebiti se (koga/česa)

Halsband n **1.** ogrlica **2.** ovratnica (pri živalih) (*ogerljak)

Halsbinde f **1.** ovratnica **2.** kravata

Halsbräune f žrelna davica (*grlovka)

Halsentzündung f vnetje grla (*vnetica grla, vratna vnetica)

Halsgericht n krvno sodstvo (*krvava sodba, zaglavna sodba)

Halsgerichtsordnung f krvnosodnijski red (*zaglavni sodnji red) (→ *Gerichtsordnung*)

Halsstarre f otrplost tilnika

halsstarrig – trdovraten, trmast, svoje glav

Halsstarrige(r) m trdovratnež, trmoglavec, svoje glavec

Halsstarrigkeit f trdovratnost, trma, svoje glavost

Halstuch n ovratna ruta

Hals- und Blutgericht

(→ *Halsgericht*)

halt – pač ◇

Der Motor streikt. Da gehe ich halt zu Fuß. – Motor ne vžge. Bom šel pač peš.

Halt m **1.** držaj, držalo (*držek)

2. opora **3.** trpežnost, trdnost

4. postaja, ustavitelj vozila **5.** pašnik ◇
einen Halt an jmdm. haben – imeti oporo pri (kom)

jmdm. Halt gebieten – zaustaviti (koga)

Halt machen – ustaviti se

halten (hielt, hat gehalten) – **1.** držati

2. ustaviti se, obstati **3.** biti dolžan

4. zadrževati **5.** skrbeti za (kaj), paziti na (kaj) **6.** obraniti **7.** meniti o (kom/čem) **8.** smatrati **9.** imeti, posedovati (→ *Abstand, Andenken, angelegen, Angst, Ansprache, Ausschau, Beilager, Bereitschaft, beste (der, die, das), Cercle, Daumen, Ehre, Einkehr, Einzug, evident, Festrede, Friede/n, genehm, Gericht, Gottesdienst, Hand, Haus, Hochzeit, Hof, Hoflager, Leichenrede, Linie, Mahlzeit, Maß, Musterung, Nachtlager, Nachtstation, Ordnung, Partei, Pflicht, Predigt, Probe, Rast, Rasttag, Rat, rechtens, Rede, Revue, Rücksprache, schadlos, Schranke, Schritt, Spannung, Stand, Stange, Stellung, Stich, Stück, Tanzmusik, Totenwache, Treue, Trinkspruch, Verwahrung, Vieh, Vorlesung, Vortag, Wache, Wort, Zucht*) ◇

Halt! – Stoj! (vojaško povelje)

Halt!-Rast! – Stoj!-Odmor!

(vojaško povelje)

Der Lehrer hält auf Ordnung. – Učitelj skrbi za red./Učitelj pazi na red.

Wir halten ihn für ehrlich. –

Smatramo ga za poštenjaka.

Was halten Sie davon? – Kaj menite o tem?

Wir halten nicht viel von diesem Autor. – Tega avtorja ne cenimo.

Er hält ihn hoch. – Visoko ga cenim.

Die Besatzung hat die Festung gehalten. – Posadka je obranila trdnjavo.

Der Quartiergeber ist gehalten, den bei ihm Wohnung

nehmenden Parteien die Meldebögen zur Ausfüllung

vorzulegen. – *Stanodajalec je dolžan strankam, ki vzamejo pri

njem stanovanje, v popolnitev

predložiti zglasilne pole.

Halten n **1.** držanje **2.** ustavljanje

3. reja ◇

den Zug zum Halten bringen – zaustaviti vlak

halten, sich – držati se ◇

Die Festung hält sich. –

Trdnjava se ne preda.

Halter m **1.** imetnik **2.** držalo

(→ *Federhalter*) **3.** pastir

Haltestelle f postajališče

(→ *Personenehaltestelle,*

Verladehaltestelle)

Haltgeld n pašnina

haltlos – **1.** brez podlage, neutemeljen

2. nevzdržen

Haltritt m cestni ogled na konju

(zaradi varnosti) (*prejezd)

Haltung f **1.** drža, stališče, opredelitev,

odnos **2.** opora **3.** obstanek,

potrpljenje **4.** prisebnost,

samoobvladovanje **5.** reja ◇

Haltung des Viehes – reja živine

moralische und politische Haltung

– moralna in politična opredelitev

tadellose politische Haltung –

neoporečno politično življenje
(*negrajano politično vedenje)
ablehnende (klare, zwiespältige)
Haltung annehmen/einnehmen –
zavzeti odklonilno (jasno,
dvoumno) stališče do (česa)
abwartende Haltung einnehmen/
beobachten – (previdno) čakati

Haltvieh n tuja živina (zlasti drobnica)
v reji čez zimo

Halunke m malopridnež

Hammel m koštrun

Hammer m 1. kladivo (→
Streithammer) 2. fužinarska
kovačnica (→ *Hammerwerk*)
3. petelin (na puški)
den Hammer spannen – napeti
petelina

Hammerherr m lastnik fužine

Hammerschmied m fužinarski kovač
(*kladivar)

Hammerwerk n fužinarska kovačnica
(*kladvo)

Hand f roka ◇

Politik der starken Hand – politika
trde roke
Schließung der Hände – vklenitev
rok
freie Hand – proste roke
gebundene Hände – zvezane roke
linker Hand – na levi strani
öffentliche Hand/öffentliche
Hände – državna sredstva, javni
denar
rechter Hand – na desni strani
tote Hand – mrtva roka
(korporacije, zlasti cerkvene,
katerih premoženje in posest sta
neodtujljiva in nedeljiva)
an der Hand (von) – s pomočjo
(česa), s (čim)
auf der Hand – očitno

aus erster Hand – iz prve roke
aus zweiter Hand – iz druge roke,
rabljen
durch mildreiche Hand –
milosrčno, dobrosrčno
mit bloßen Händen – z golimi
rokami
mit gewehrter Hand – z orožjem,
oborožen
mit harter/kräftiger Hand –
odločno, ostro
nach der Hand – pozneje, potem
unter der Hand – pod roko,
naskrivaj, skrivoma, nezakonito
von böser/böswilliger Hand –
naklepno (*s hudobno roko)
vor der Hand – zaenkrat, za zdaj
zu Händen ... – v roke ... (→ z.
H.)
zu eigenen Händen – osebno
zur linken Hand – na levi strani
zur rechten Hand – na desni strani
zur ungeteilten Hand – nerazdelno
die Hand abhacken/abhauen –
odsekati roko (kazen)
Hand anlegen – lotiti se (česa)
jmdm. hilfreiche Hand halten/
leisten – pomagati (komu)
Hand an sich selbst (an)legen –
narediti samomor
um eines Mädchens Hand
anhalten – zaprositi za roko
dekleta, zasnuti dekletu
jmdm. die Hand bieten – 1. podati
(komu) roko 2. pomagati (komu)
jmdm. hilfreiche/willige Hand
bieten – iti (komu) na roko
Hand ans Werk legen – lotiti se
dela
freie Hand haben – 1. imeti polno
oblast 2. imeti proste roke
feste Hand halten über ... – skrbeti
za dosledno izvajanje ...
jmdm. hilfreiche Hand halten –
pomagati (komu)

offene Hand haben – biti radodaren
 reine Hand halten – biti pošten
 jmdm. an die Hand gehen – iti (komu) na roko, podpirati (koga), pomagati (komu)
 an/auf der Hand liegen – biti očitno
 aus der Hand lassen – izpustiti iz rok
 aus freier Hand verkaufen – prostovoljno prodajati (*iz proste roke prodajati, iz lastne roke prodajati, ne prisiljen po sodnji prodajati, dobrovoljno prodajati)
 ab/von Handen kommen – izgubiti die Angelobung in die Hand des Bürgermeisters leisten – priseci v roko župana (načelnik novega *Ljubljanskega prostovoljnega gasilnega in rešilnega društva* Ludovik Stricelj je 5. julija 1904 v skladu s statuti društva prisegel tako, da je segel v roko županu Ivanu Hribarju)
 mit Hand anlegen – priskočiti na pomoč, pomagati
 mit starker/fester Hand regieren – vladati s trdo roko
 von der Hand weisen – zavreči
 jmdm. zur Hand gehen – iti (komu) na roko, pomagati (komu)
 zu Handen kommen – prejeti
 mit Rat und Tat zur Hand sein – pomagati z nasvetom in dejanjem
 jmdm. etwas zu eigenen Handen zustellen – dostaviti (komu kaj) osebno
 jmdm. etwas an die Hand geben – dati (komu kaj) na razpolago
 etwas von langer Hand vorbereiten – natančno (kaj) pripraviti

Handabhauung f odsekanje rok
 (→ v *Kronem sodnem redu cesarice*

Marije Terezije / Constitutio Criminalis Theresiana iz leta 1769 je bilo odsekanje rok dovoljeno le kot poostritev smrtne kazni, kot telesna kazen pa odpravljeno)

Handanlegung f početje ◊
 gewalttätige Handanlegung – nasilno početje

Handarbeiter m rokodelc
 (*delavec z rokami)

Handbillet – Allerhöchstes Handbillet/Kaiserliches Handbillet n *Najviše ročno pismo/Cesarjevo ročno pismo/Cesarski rokopis

Handbuch n priročna knjiga, priročnik (*ročne bukve, priročnica)

Handbüchel (→ *Handbuch*)

Handbüchse f ročni top (primitivna puška)

Händedruck m stisk roke

Handeinkauf m posamezen nakup

Handeisen n lisice (*železje)

Händeklatschen n ploskanje ◊
 langandauerndes Händeklatschen – dolgotrajno ploskanje

Handel m *trgovina* (H 22, 26, 32, 50, 62) (*kupčijstvo)
 (→ *Alleinhandel, Buchhandel, Detailhandel, Effekthandel, Fernhandel, Freihandel, Gayhandel, Getreidehandel, Großhandel, Hausierhandel, Kleinhandel, Kuhhandel, Lederhandel, Nagelhandel, Pfründenhandel, Schleichhandel, Schwarzhandel, Sklavenhandel, Transithandel, Warenhandel, Welthandel, Zwischenhandel*) ◊
 Handel mittlerer Reichweite – trgovina na srednje daljave

Handel und Wandel – 1. dejavnost, početje 2. življenje, žitje in bitje
Handel treiben – trgovati
in Handel bringen – dati v prodajo

Händel pl **1.** prepiri, spori
(→ *Greinhändel, Raufhändel*)
2. pretep ◇
Händel machen – spreti se
Händel suchen – iskati prepir

handeln – **1.** ukrepati, ravnati, delovati
(→ *darwider*) **2.** trgovati, kupčevati
(→ *groß*)

Handeln n **1.** ukrepanje, ravnanje, delovanje **2.** trgovanje ◇
gewaltsames Handeln – nasilno ravnanje (*silovito ravnanje)
resolutes Handeln – odločno ravnanje, resolutno ravnanje
schnelles Handeln – hitro ukrepanje

Handelsabkommen n trgovinski sporazum

Handelsagent m trgovski agent
(*trgovski opravnik, trgovski poverjenec)

Handelsangestellte(r) m trgovski uslužbenec (*trgovski nastavljenec, trgovski sotrudnik)

Handelsbagatellgerichte pl sodišča za bagatelne trgovinske zadeve (H 62)

Handelsball m trgovski ples

Handelsbeflissene(r) m trgovski pomočnik

Handelsbörse f trgovska borza
(H 44, 63)

Handelsbuch (→ *Handlungsbuch*)

Handelschaft (→ *Handel*)

Handelscompagnie f trgovska družba
(*kupčijska družba)

Handelsfreiheit f svoboda trgovanja

Handelsgärtner

(→ *Kunst- und Handelsgärtner*)

Handelsgerichte pl trgovinska sodišča
(H 57, 62) (→ *Landesgericht*)

Handelsgerichtsbarkeit f trgovinsko sodstvo (H 57, 62)

Handelsgesellschaft f trgovska družba

Handelsgewerbe n trgovinska obrt

Handelshafen m trgovsko pristanišče

Handelsintendanz f komerčna intendantca ◇
Handelsintendanz für das österreichische Küstenland – komerčna intendantca za avstrijsko Primorje (H 25)

Handelskammer f trgovinska zbornica
(H 44, 62) (*kupčijska zbornica)

Handelskommissionen pl trgovinske komisije (H 44)

Handels-Krankenverein in Laibach
(→ *Verein*)

Handelskranken- und Unterstützungsverein (Laibach)
(→ *Verein*)

Handelskrieg m trgovinska vojna

Handelslehr- und Erziehungs-Anstalt (→ *Anstalt*)

Handelsleute pl trgovci (*kupčevalci)
(→ *Handelsmann*)

Handelsmakler m trgovski mešetar
(*kupčijski mešetar)

Handelsmann m trgovec
(*kupčevalec)

Handelsminister m minister za trgovino (*minister kupčijstva)

Handelsministerium n ministrstvo za trgovino (H 55, 56) (*ministerstvo kupčijstva, kupčijsko ministerstvo)

- Handelsordnung** *f* trgovinski red (H 42)
- Handelsort** (→ *Handelsplatz*)
- Handelsplatz** *m* trgovsko mesto
(*kupčijsko mesto, trgovališče)
- Handelspolitik** *f* trgovinska politika
- Handelspolizei** *f* trgovinska policija
(H 21)
- Handelsrecht** *n* trgovsko pravo
(*kupčijsko pravo)
- Handelsregister** *n* trgovski vpisnik,
trgovski register
- Handelsreisende(r)** *m* trgovski potnik
(*trgovski potovalec, trgovski
popotovalec)
- Handelsstand** *m* trgovski stan (H 42)
- Handelsstraße** *f* trgovska cesta
- Handelstreibende(r)** *m* trgovec
(*kupčevalec)
- Handels- und Gewerbekammer** *f*
Trgovinska in obrtna zbornica
(H 62) (*Kupčijska in obrtnijska*
zbornica je bila ustanovljena leta
1850 v Ljubljani in je imela do leta
1876 nemško vodstvo)
- Handels- und Seegericht** *n* trgovinsko
in pomorsko sodišče (H 57, 62)
- Handelsweg** *m* trgovska pot
- Handfernglas** *n* kukalo, lornjet
- Handfertigkeit** *f* ročna spretnost
- Handfertigungsunterricht** *m* pouk v
ročnih delih (v ljudskih šolah)
- Handfertigung** *f* lastnoročni podpis
- handfest** – **1.** čvrst, krepak
2. oprijemljiv, konkreten ◊
jmdn. handfest machen – prijeti
(koga), aretirati (koga)
- Handfeste** *f* **1.** ročin (privilegiji
deželnega plemstva)
- (→ *Landhandfeste*) **2.** pisno
zagotovilo
- Handfestmachung** *f* prijetje
- Handfeuerwaffen** *pl* ročno strelno
orožje
- Handfron** *f* ročna tlaka
- Handfröner** *m* tlačan, ki opravlja
ročno tlako
- Handgeld** *n* na roko izplačan denar
(*dnar na roko, naročni denar,
zadav)
- Handgelöbnis** *n* obljuba, podana s
stiskom roke (*z rokosegom)
- handgemein – handgemein werden** –
spoprijeti se, spopasti se
- Handgemenge** *n* pretep, spopad, tepež
- Handglocke** *f* zvonček
ein Zeichen mit der Handglocke
geben – pozvoniti (znak za začetek
seje)
- Handgranate** *f* ročna granata
- handgreiflich** – **1.** otipljiv, očiten
2. napadalen
(→ *Auseinandersetzung*) ◊
handgreiflich werden – spopasti se
- Handgreiflichkeit** *f* otipljivost,
očitnost
- Handgreiflichkeiten** *pl* spopad,
pretep
- Handhabe** *f* **1.** sredstvo **2.** ročaj, držalo,
ročica (*ročnik)
- handhaben** – **1.** ravnati, upravljati,
uporabljati, rokovati s (čim)
2. izvajati, izvrševati
(→ *Gerechtigkeit, Gesetz, Recht*),
ukrepati, postopati, skrbeti za (kaj)
(→ *Ordnung*)
- Handhabung** *f* **1.** ravnanje, upravljanje,
uporaba, rokovanje **2.** izvajanje,

izvrševanje (*oskrbovanje), ukrepanje, postopanje ◇
Handhabung der Gesetze – izvajanje zakonov
Handhabung der Ordnung – vzdrževanje reda
Handhabung der Gesundheitspolizei – izvrševanje zdravstvene policije (*oskrbovanje zdravstvene policije)

Handkarren m (ročni) voziček

Handklatschen n ploskanje

Handkuß m poljub roke
die Noblesse zum Handkuß
vorlassen – ponuditi (plemičem)
roko v poljub (npr. cesar Leopold II. ob svojem obisku v Ljubljani leta 1790)

Händl (→ *Hend(e)l*)

Handlanger m **1.** podajalec, strežnik, pomožni delavec, težak
2. podaljšana roka

Handlaterne f ročna svetilka
(*ročna svetilnica)

Händler m trgovec
(→ *Brothändler, Essighändler, Galanteriehändler, Getreidehändler, Gewehrhändler, Großhändler, Grünzeughändler, Haarhändler, Kleiderhändler, Kleinhändler, Lederhändler, Mehlhändler, Nagelhändler, Obsthändler, Pferdehändler, Putzhändler, Schleichhändler, Schwarzhändler, Schweinhändler, Spezereihändler, Standhändler, Tuchhändler, Unterhändler, Viktualienhändler, Weinhändler, Weißwarenhändler, Zwischenhändler*)

Händlerin f trgovka

Handleuchter m ročni svečnik

Handlung f **1.** opravilo, dejanje
(→ *Entgegenhandlung, Friedenshandlung, Kampfhandlung, Strafamtsbehandlung, Tatbehandlung, Zuwiderhandlung*) **2.** trgovanje, kupčija **3.** trgovina, prodajalna, štacuna (→ *Buchhandlung, Eisenhandlung, Musikalienhandlung, Warenhandlung*) ◇
strafbare Handlung – kaznivo dejanje
Handlung en gros – trgovina na debelo
Handlung en detail – trgovina na drobno

Handlungsbuch n poslovna knjiga
(*kupčijska knjiga)

Handlungs-Commis m trgovski pomočnik, komí (*komij)

Handlungsdiener m trgovski služabnik (*kupčijski služabnik)

handlungsfähig – opravično sposoben

Handlungsgehilfe
(→ *Handlungs-Commis*)

Handlungslehrling m trgovski vajenec (*trgovski učenec)

Handlungsreisende(r) m trgovski potnik (*trgovski potovalec, kupčijski popotovalec), trgovski opravnik (*kupčijski opravnik), agent

Handlungswesen n trgovina
(*kupčijstvo, trgovinstvo, tergovstvo)

Handmuff m kožuhovinast naročnik za gretje rok, muf

Handmünze f drobiž

Handpfand m ročna zastava, premična zastava (*premičljiva zastava)

- Handpferd** n povodni konj, povodnik (*priročni konj) (konj, ki ga je desno od vpreženega vajetnega konja (Sattelpferd) na povodcu vodil konjar)
- Handrobot** f osebna ali ročna tlaka (G II. 244)
- Handschelle** (→ *Handeisen*)
- Handschlag** m **1.** rokovanje, stisk roke (ob prisegi) **2.** udarec v roko (ob sklenitvi kupčije) (*rokoseg) ◇ jmdm. mittelst Handschlag das Angelöbniß leisten – priseči (komu) s stiskom roke
- Handschließe** f lisice (*železje) ◇ Anlegung von Handschließen – vklebitev rok
- Handschranken** m ročna (železniška) zapornica (*ročna pregraja)
- Handschreiben** n pismo ◇ Allerhöchstes Handschreiben/ Kaiserliches Handschreiben – *Najviše ročno pismo/Cesarjevo ročno pismo/Cesarski rokopis
- Handschrift** f **1.** rokopis **2.** pisava
- Handschuh** m rokavica (→ *Fehdehandschuh, Glacéhandschuh*)
- Handschuhmacher** m rokavičar
- Handschuhmacherei** f rokavičarstvo
- Handsetzer** m ročni stavec
- Handsiegel** n ročni pečat
- Handspritze** f ročna gasilnica
- Handstiftung** f ročna ustanova
- Handstipendium** n ročna štipendija
- Handstreich** m nenaden napad, udar
- Handtuch** n robec (*brisalka)
- Hand- und Petschaftsfertigung** f lastnoročni podpis in pečat
- Handunterstützung** f podpora, dana na roke (npr. ob ljubljanskem potresu 1895)
- Handurbar** n priročni urbar (V 186; G II. 172)
- Handverkauf** m prodaja na drobno
- Handvoll** f prgišče, peščica
- Handwagen** m ročni voziček (*samotežni voziček, samotežnik, kolca)
- Handwahrsagerei** f prerokovanje iz roke
- Handwerk** n **1.** rokodelstvo (*antverh) (→ *Schleiferhandwerk, Zimmerhandwerk*) **2.** večšina (→ *Kriegshandwerk*) ◇ geschenktes Handwerk – v mestih koncentrirana obrt, pri kateri je bila za pomočnika predpisana učna doba pri različnih mojstrih geschlossenes Handwerk – »zaprta obrt« (da bi se obvarovali pred prevelikim številom potujočih pomočnikov so mnogi cehi, zlasti od leta 1700 dalje, proglasili svojo obrt za »zaprto« – sprejemali so le sinove mojstrov in priženjene pomočnike) jmdm. das Handwerk legen – **1.** prepovedati opravljanje obrti (obrtniku, ki se je prekršil zoper cehovska pravila) **2.** napraviti konec (nekemu početju) ein Handwerk treiben – ukvarjati se z obrtjo
- Handwerker** m rokodellec (*antverkar) (→ *Störhandwerker*)
- Handwerkerstand** m rokodelski stan
- Handwerksbursch(e)** m (potujoči) rokodelski pomočnik (*rokodelski fant, rokodelski pomagač)

Handwerksgesell(e)(→ *Handwerksbursch/e*)**Handwerksjunge** m rokodelski vajenec**Handwerksmann** (→ *Handwerker*)**Handwerkspursch**(→ *Handwerksbursch/e*)**Handwerkszunft** f ceh**Handwörterbuch** n priročni slovar (*ročni slovar)**Handzeichen** n **1.** križec (namesto podpisa pri nepismenih ali pisanja nezmožnih zaradi bolezni, npr. kapi) (*ročno znamenje) (→ *Kreuzzeichen*) **2.** monogram ◇ das Handzeichen beisetzen – podkrižati (se)**Handzuber** m čebrič**Hanf** m konoplja ◇

Hanf hecheln – mikati konopljo

Hanf schwingen – otepati konopljo

Hanfgarn n preja iz konoplje (*konopnina)**Hang** m **1.** pobočje, reber **2.** nagnjenje, naklonjenost**Hängen** n obešanje (smrtna kazen)**hängen**¹ (hängte, hat gehängt) – obesiti (→ *Glocke*)**hängen**² (hing, hat gehangen) – **1.** viseti **2.** biti navezan na (koga/kaj) ◇ an jmdm./etwas hängen – biti navezan na (koga/kaj)**Hanse** f Hanza (združenje trgovcev severnonemških mest od 12. stoletja do ca. 1800)**Hanstag (Johannes der Täufer)** m god sv. Janeza Krstnika: 24. junij (→ *Johannistag*)**Hanswurst** f kljukec, glumač, pavliha**hantieren** – **1.** ukvarjati se s (čim) (*pečati se) **2.** trgovati s (čim) **3.** rokovati s (čim), ravnati s (čim)**Hantierer** m mali trgovec, kramar**Hantierung** f **1.** ukvarjanje (*pečanje), opravilo, posel **2.** trgovanje, trgovina **3.** rokovanje, ravnanje**haranguieren** – nagovarjati, nagovoriti (zbrano ljudstvo, zbrane čete)**harcelieren** – nadlegovati, vznemirjati, dražiti**Häresie** f kriva vera, herezija**Häretiker** m krivoverec, heretik**Harfe** f kozolec (→ *Getreideharfe*)**Harke** f grablje**harken** – grabiti**Harmonie** f skladnost, harmonija**Harmoniemusik** f **1.** glasba za pihala **2.** pihalna godba**Harmonieorchester** n pihalni orkester**Harn** m seč**Harnblase** f sečni mehur**Harnblasenlähmung** f odpoved sečnega mehurja**Harnisch** m oklep (→ *Drappharnisch*), ploščni oklep ◇ jmdn. in Harnisch bringen – razkačiti (koga) in Harnisch geraten – razkačiti se**Harnischmacher** m oklepar**Harnsteine** pl kamni v urinskih poteh, sečni kamni**Harpfe** (→ *Harfe*)**harrecht** – denarna dajatev (imenovana po prvotni obliki dajatve – lan) (G II. 255)

- harren** – 1. čakati 2. pričakovati
3. vzdržati ◇
Die Gelegenheit harrt noch ihrer Erledigung. – Zadeva še ni rešena. auf Gott harren – zaupati Bogu Wir müssen Hand an das Werk legen, das unser harret. – Lotiti se moramo dela, ki nas čaka.
- hart** – 1. trd (→ *Hand, Leib, Stuhl*)
2. težak, hud (→ *Niederlage, Zeit*), oster (→ *Strafe, Winter*) 3. trden (→ *Währung*)
- Härte** f 1. trdota 2. ostrina, strogost
3. stabilnost (valute) 4. krivičnost
- hartleibig** – zaprt (bolezen)
- Hartleibigkeit** f zaprtost (bolezen)
- Hartung** m januar, prosinec
- Harz** n smola
- Harzer** m smolar
- Harzscharrer** (→ *Harzer*)
- Hascher** m revež, ubožec
- Häscher** m birič, pandur
- Haselnuß** f lešnik (*leščnik)
- Haspel** f vreteno (*motovilo)
- Haß** m sovražstvo (→ *Rassenhaß*) ◇
Haß fassen – zasovražiti
- haßerfüllt** – poln sovraštva, poln mržnje
- Hast** f naglica ◇
in aller Hast – v naglici
- Hatschier** m telesni stražar
- Hatschiergarde** f telesna straža
- Haubajonett** n dolgi bajonet
- Haube** f 1. kapa, čepica 2. avba (pri narodni noši) 3. čelada (→ *Beckelhaube, Kesselhaube, Pickelhaube, Sturmhaube*) ◇
ein Mädchen unter die Haube bringen – omožiti dekle
unter die Haube kommen – omožiti se (*udati se)
- Haubitze** f topič, havbica
- Haue** f motika
- hauen** (hieb, hat gehauen) – 1. tolči, tepsti, udariti (→ *Ohr*) 2. sekati
3. kopati rudo
- Hauer** m 1. kopač, viničar 2. rudar, kopač (*rudokop, hajer)
- Haufen** m 1. kup, gomila, grmada
2. truma, krdelo (vojakov) (→ *Heerhaufen, Kriegshaufen*)
3. gruča (ljudi) (→ *Volkshaufen*)
- Haufendorf** n gručasta vas
- Haufenhof** m gručasta domačija (G I. 560)
- Haugeld** n plačilo rudarjev
- Haupt** n glava (→ *Familienhaupt, Kirchenhaupt, Oberhaupt*) ◇
gekrönte Häupter – kronane glave, vladarji
an Haupt und Gliedern – vsestransko, popolnoma
aufs Haupt schlagen – pobiti
- Hauptagentschaft** f glavno zastopstvo
- Hauptarmenfond** m glavni sklad za reveže
- Hauptaugenmerk** n glavna pozornost ◇
sein Hauptaugenmerk auf etwas richten – posvetiti (čemu) glavno pozornost
- Hauptbahnen** pl glavne železniške proge (*glavne železnice)
- Hauptbahnhof** m glavna železniška postaja
- Hauptbürge** m glavni porok
- Hauptfront(e)** f pročelje
- Hauptgemeinden** pl »glavne občine« (V 380; H 46) (z *Zakonom*,

veljavnim za vojvodino kranjsko, s katerim se spreminjajo §§ 1 do 4 Občinskega reda za vojvodstvo kranjsko z dne 17. februarja 1866 / Gesetz, wirksam für das Herzogthum Krain, womit die §§ 1 bis 4 der Gemeindeordnung vom 17. Februar 1866 abgeändert werden, izdanim 2. januarja 1869, se iz nekdanjih krajevnih občin ustanovljajo glavne občine, od katerih mora vsaka šteti vsaj 3000 duš)

Hauptgut n glavnica, kapital

Hauptkassen pl glavne blagajne (H 53, 54)

Hauptkommerzienintendant m glavni komerčni intendant (H 32, 33)

Hauptkommerzienintendantz f glavna komerčna intendantca (H 32, 33)

Hauptkontingent n največji del, glavnina
das Hauptkontingent stellen – sestavljati glavnino, tvoriti glavnino

Hauptleute pl glavarji (H 20)
(→ *Hauptmann*)

Häuptling m poglavar

Hauptlinie f glavna rodbinska veja

Hauptmacht f glavnina vojske
(*središčna vojska)

Hauptmann m 1. glavar (V 149, 206; G II. 167), poglavar 2. stotnik, kapitan (*peški stotnik, kapetan) 3. vojaški poveljnik

Hauptmannschaft f glavarstvo

Hauptmannsverwalter m upravitelj glavarjevega urada

Hauptmatrikel f glavna (univerzitetna) matrika

Hauptmatrikelbuch
(→ *Hauptmatrikel*)

Hauptmauer f glavni zid
(*poglavitni zid), nosilni zid

Hauptmautamt n glavni mitninski urad (H 37)

Hauptpostämter pl glavni poštni uradi (H 20, 38)

Hauptposten m glavna straža
(*glavni pošť)

Hauptquartier n glavni (vojaški) štab
(*veliki glavni stan, glavni kvartir, veliki kvartir, poglavarni kvartir) ◇ Großes Hauptquartier (Berlin) – Veliki glavni stan (Berlin, prva svetovna vojna)

Hauptrapport m glavni raport
(→ *Controlversammlung*)

Hauptreinigung f glavno čiščenje (uradnih prostorov)
(→ *Staubferien*)

Hauptschlacht f glavna bitka, odločilna bitka

Hauptschub m glavni odgon (npr. iz Ljubljane v Gradec in obratno)
(*veliki gon)

Hauptschule f 1. glavna šola (uvedla jo je cesarica Marija Terezija v večjih mestih in trgih s *Splošnim šolskim redom za Avstrijo / Allgemeine Schulordnung für Österreich* leta 1774) 2. glavna šola (danes: višji razredi (4) osnovne šole v ZRN in Avstriji – glavna šola usmerja v poklicno izobraževanje)

Hauptstadt f glavno mesto
(→ *Landeshauptstadt*, *Provinzialhauptstadt*)

Hauptstellung f glavni nabor
(*glavna stava, glavna rekrutba)

Hauptstoß m glavni sunek

Hauptstreich m glavni udarec ◇
jmdm. einen Hauptstreich
beibringen – zadati (komu)
odločilni udarec

Hauptstück n poglavje

Hauptsünde f smrtni greh, naglavni
greh

Haupt- und Residenzstadt Wien f
glavno in prestolno mesto Dunaj
(*poglavno in prestolno mesto
Dunaj)

Hauptunternehmung f glavna obrt
(*glavna obrtnija)

Hauptverein m glavno društvo

Hauptversammlung f 1. glavni zbor,
občni zbor (*veliki zbor)
(→ *Generalversammlung*)
2. skupščina
gründende Hauptversammlung –
ustanovni občni zbor

Hauptwache f glavna straža

Hauptwachstelle (→ *Hauptwachstube*)

Hauptwachstube f glavna stražnica

Hauptwahlkommission f glavna
volilna komisija

Hauptzollamt n glavna carinarnica
(*glavna colnija), *glavni carinski
urad* (H 37, 54)

Hauptzoll- und Weggefallenamt n
*glavni carinski in cestno-pristojbinski
urad* (H 37)

Haus n 1. hiša 2. dom 3. družina,
rodbina, rod (*rodovina) 4. vladarska
hiša, dinastija (→ *Erzhaus*,
Kaiserhaus) 5. zbornica, dom ◇
Deutsches Haus – 1. Nemška
hiša (Celje) (odprta leta 1907,
danes Celjski dom) 2. Nemška hiša
(komenda nemškega viteškega reda
v Ljubljani) (→ *Deutschhaus*)

Hohes Haus – 1. državni zbor
2. Visoka zbornica!/Visoki zbor!/
Spoštovani zbor! (nagovor v
parlamentu)

Haus des Herrn – Gospodova hiša
Haus Habsburg – habsburška
vladarska hiša (*Habsburška hiša),
habsburška dinastija

öffentliches Haus – javna hiša
stockhohes Haus – nadstropna hiša
Weißes Haus – Bela hiša

zerstreute Häuser – raztresene hiše
(kategorija v *Specialnem repertoriju
krajev na Kranjskem / Special-Orts-
Repertorium von Krain* iz leta 1894)

Haus der Abgeordneten des
Reichsrates – poslanska zbornica
avstrijskega državnega zbora
(*zbornica poslancev)

Haus und Hof – celotno
premoženje, domačija
aus besserem Haus – iz boljše hiše
aus fürstlichem Haus – knežjega
rodu

aus gutem Hause – iz dobre hiše
(dobrih staršev)

von anständigem Hause – iz
poštene hiše

von Haus aus – 1. od začetka, od
mladih nog 2. po svojem značaju, po
svoji naravi 3. po osnovnem poklicu
Das Haus ist belastet. – Hiša je
obremenjena z dolgovi.

Haus halten – gospodariti,
gospodinjiti

ein Haus in Zins nehmen – najeti
hišo

die minderjährigen, noch in ihrer
Eltern Brot und Haus stehenden
Kinder – mladoletni otroci, ki so
še na hrani in stanovanju svojih
staršev

jmdn. aus dem Haus weisen – vreči
(koga) iz hiše

Hausadministrator m hišni upravnik

Hausarbeit f **1.** hišno opravilo
2. domače delo (obširna pisna naloga, ki jo dijak oz. študent opravi doma) **3.** domača dela (sestavni del izpita za kandidate za gimnazijske učitelje (→ *Lehramtsprüfung*))

Hausarme(r) m hišni revež (hišni reveži niso bili deležni javne podpore in so živeli po hišah)

Hausarrest m hišni pripor

Hausarzt m hišni zdravnik (zdravnik ustanove)

Hausball m hišni ples, domači ples, domača plesna veselica (*havsbal)

Hausbeschreibung f popis hiše (za porazdelitev hišnonajemninskega davka (Umlage der Hauszinssteuer))

Hausbesetzung f (neupravičena) zasedba hiše (zgradbe)

Hausbesitzer m hišni posestnik, hišni gospodar

Hausbesitzerin f hišna posestnica

Hausbesorger (→ *Hausadministrator*)

Hausbettel m pohošno beračenje

Hausbettler m pohošni berač

Hausbewohner m hišni stanovalec

Hausbrot n domači kruh (doma zmesen in pri peku spečen kruh)

Hausclasse f hišni razred

Hausclassensteuer f davek od hišnih razredov (*hišno-razredni davek, razredni hišni davek, hišna razredovina)

Hausdurchsuchung f hišna preiskava (*preiskovanje hiš) ◇
eine Hausdurchsuchung vornehmen – opraviti hišno preiskavo

Hauseigentümer m hišni lastnik

Hauseinrichtung f hišna oprema (*hišna oprava)

hausen – **1.** prebivati, stanovati (*domovati) **2.** gospodariti (*hiševati) **3.** životariti **4.** pustošiti

Häuserbestand n najem hiš

Häusertäfelchen n hišna tablica

Häuserzeile f vrsta hiš

Hausfrau f **1.** gospodinja **2.** zakonka, žena **3.** najemodajalka

Hausfriede m hišni mir, nedotakljivost stanovanja

Hausfriedensbruch m kršitev hišnega miru, kršitev nedotakljivosti stanovanja

Hausfront(e) f hišno pročelje

Hausgarten m vrt ob hiši

Hausgehilfin f hišna pomočnica

Hausgenosse m sostanovalec, član gospodinjstva (*domačin, domačinec, hišnik)

Hausgenossenschaft f sostanovalci, člani gospodinjstva (*domači ljudje)

Hausgerät n pohištvo in hišna oprema (*hišna oprava)

Hausgewerbe n domača obrt (*domača obrtnija)

Haushalt m **1.** gospodarstvo, gospodinjstvo (*hiševanje)
2. proračun (→ *Landeshaushalt*, *Staatshaushalt*) ◇
einen eigenen Haushalt führen – voditi lastno gospodinjstvo

haushalten – gospodariti, gospodinjiti (*hiševati)

Haushälter m **1.** gospodar (*hiševalec, gazda) **2.** hišni oskrbnik, ključar

Haushälterin f 1. gospodinja (*hiševavka, gazdarica) 2. hišna oskrbnica, ključarka

Haushaltsausgaben pl proračunski izdatki

Haushaltsdebatte f proračunska razprava

Haushaltsdefizit n proračunski primanjkljaj, proračunski deficit

Haushaltseinnahmen pl proračunski dohodki, proračunski prihodki

Haushaltsjahr n proračunsko leto

Haushaltung f gospodarstvo, gospodinjstvo (*hiševanje)

Haushaltungsschule – K. k. Haushaltungsschule (Laibach) f Gospodinjska šola (Ljubljana) (Gospodinjska šola v Ljubljani, ki jo je ustanovila C. kr. kmetijska družba kranjska, je bila odprta 20. oktobra 1898; svoje prostore je imela v ljubljanskem Marijanišču)

Hausherr m 1. hišni gospodar (*družinski glavar) 2. hišni posestnik 3. gostitelj

Haushof m dvorišče

Haus-, Hof und Staatsarchiv (Wien) n Hišni, dvorni in državni arhiv (Dunaj)

Haus-, Hof- und Staats-Kanzler Fürst v. Metternich – hišni, dvorni in državni kancler knez pl. Metternich

Haushuhn n domača kokoš

Hausierbefugnis (→ *Hausierbewilligung*)

Hausierbewilligung f krošnjarska dovolilnica (*krošnjarsko dovolilo, pohišeavska pravica)

Hausierbüchel n krošnjarska knjižica (*pohišeavske bukvice)

hausieren – krošnjariti, po hišah prodajati

Hausieren (→ *Hausierhandel*)

Hausierer m krošnjar (*obhodni kramar, pohišni kramar, pohišni prodajalec, havziret) (krošnjarji so z dovoljenjem pristojnega javnega organa v krošnji nosili in prodajali drobne predmete od hiše do hiše)

Hausiergewerbe n krošnjarska obrt (*obhodna obrt)

Hausierhandel m krošnjarjenje (*obhodna kramarija, pohišna kramarija, kramarjenje, pohišno kupčevanje, pohišna kupčija, hauziranje)

Hausierpaß m potni list za krošnjarje (*pohišeavski list)

Hausindustrie f domača obrt (*domača obrtnost), domača industrija

Hausinhaber (→ *Hauseigentümer*)

Hauskapelle f hišna kapelica

Hausklasse (→ *Hausklasse*)

Hausklassensteuer (→ *Hausklassensteuer*)

Hausknecht m hišni hlapec

Hauskost f domača hrana

Hauskranke(r) m bolnik v domači oskrbi

Hauskrankenpflege f domača nega bolnika

Häusl n hišica

Hauslaube f hišna veža

Hauslehrer m domači učitelj

Häusler m **1.** kočar, bajtar **2.** hišar
(posestnik hiše – od druge polovice
19. stol. dalje)

Häuslerin f **1.** kočarica, bajtarica
2. hišarica (posestnica hiše – od
druge polovice 19. stol. dalje)

Hausleute pl hišni stanovalci

häuslich – **1.** hišen (→ *Dienst*)
2. domač (→ *Nutztier, Verrichtung,*
Züchtigung) **3.** privaten
(→ *Religionsübung, Unterricht*)
4. gospodaren, varčen (*ščedljiv)

Häuslichkeit f **1.** domačnost
(*hišnost) **2.** gospodarnost, varčnost
(*ščedljivost)

Hausliste f **1.** hišni imenik (izpolniti
ga je moral lastnik v najem
danih stanovanj za določitev
osebne dohodnine) **2.** hišna pola
(Mestni magistrat Ljubljana je 20.
avgusta 1917 uvedel hišne pole za
prejemanje izkaznic za živila)

Hausmannskost f domača hrana

Hausmeister m hišni oskrbnik,
hišnik

Hausmühle f hišni mlin

Hausmutter f gospodinja (*hišna mati)

Hausname m hišno ime domačije
(največkrat kmetije)

Hausnummer f hišna številka

Hausordnung f hišni red

Hausrat m pohištvo in hišna oprema

Hausrecht n hišna pravica
(hišno pravico oz. pravico do
nedotakljivosti stanovanja sta
v habsburški monarhiji urejala
Zakon z dne 27. oktobra 1862 o
varstvu hišne pravice / Gesetz vom
27. October 1862 zum Schutze des
Hausrechtes in kasnejši *Državni*

osnovni zakon z dne 21. decembra
1867 / Staatsgrundgesetz vom 21.
December 1867 v svojem 9. členu) ◇
Verletzung des Hausrechts –
kršitev hišne pravice, kršitev
nedotakljivosti stanovanja
(→ *Hausfriedensbruch*)

Haussängerin f ženska, ki je od
gostilne do gostilne hodila pet za
denar (*hauszengerca)

Haussasse m hišni gospodar
(stanujoč v svoji hiši)

haussässig – naseljen v svoji hiši,
stanujoč v svoji hiši (*udomovljen,
udomačen)

Hausschlachtung f domači zakol

Hausse f dvig vrednosti delnic na
borzi (*hös)

Hausstaat m gospodarstvo,
gospodinjstvo (*hiševanje)

Hausstand m skupno gospodinjstvo
(z ženo ali otroci) (*domače
ognjišče z ženo ali otroci)

Haussteuer f hišni davek (*domarina,
hišnina)

Haussuchung (→ *Hausdurchsuchung*)

Haus-Tanzkränzchen n domači
plesni venček (plesna zabava v
domačem hotelu)

Haustier n domača žival
nutzbare Haustiere – koristne
domače živali (govedo, konji, ovce
...)

Haustor n hišna vrata, hišne duri

Hausüberlandgründe pl »hišna dodatna
zemljišča« (G II. 458)

Hausunterhaltung f domača zabava
(zabava v domači gostilni), domača
plesna veselica

Hausvater m gospodar
(*hišni oče, glava rodovine)

Hausverbot n prepoved vstopa v hišo
(stanovanje)

Hausverstand m zdrav razum

Hausvisitation f hišna preiskava

Hauswäsche f hišno perilo

Hauswesen n gospodarstvo,
gospodinjstvo
(*hišno gospodarstvo) ◇
das Hauswesen verwalten –
gospodariti, gospodinjiti
(*hiševati)

Hauswirt m hišni gospodar, družinski
poglarar

Hauswirtin f gospodinja

Hauswirtschaft f gospodarstvo,
gospodinjstvo (*hiševanje)

Hauszins m hišna najemnina
(*najemščina)

Hauszinssteuer f davek od hišne
najemnine, hišnonajemninski
davek, hišnonajemni davek
(*davek od hišne najemščine)

Haut f koža (→ *Gehirnhaut*,
Schleimhaut) ◇
mit heiler Haut davonkommen –
1. ostati nepoškodovan 2. ostati
nekaznovan

Hautausschlag m kožni izpuščaj

Hautbois f oboa (*hoboja)

Hautboist m oboist (*hoboist)

Havarie f 1. škoda, nesreča, havarija
2. poškodba ladje ali letala oz. tovora
zaradi višje sile (npr. viharja), havarija

havariert – poškodovan (→ *Havarie*)

Havelock m moški plašč brez rokavov
in s kratko palerino, havelok

Hbh. = Hauptbahnhof
(→ *Hauptbahnhof*)

Hebamme f *babica* (H 23, 36)
(*povivalna babica) ◇
approbierte/geprüfte Hebamme –
(uradno) preizkušena/izprašana
babica (*izkušena babica)

Hebammenkunde f babištvo

Hebammenschule – K. k.

Hebammenschule in Laibach f C.
kr. šola za babice v Ljubljani
(ust. leta 1753) (→ *Anstalt*)

Hebel m vzvod, ročica ◇
alle Hebel in Bewegung setzen –
napeti vse sile

heben (hob, hat gehoben) – 1. dvigniti,
povzdigniti 2. povišati 3. pobirati
(davke, dajatve) 4. odpraviti, ukiniti
(→ *Anstand, Sattel, Taufe, Thron*)

Hebung f 1. dvigovanje, dvig,
povzdigovanje 2. razvoj (*povzdig)
3. povišanje 4. odprava, ukinitve
5. vrh, grič ◇
Hebung des Schulwesens – razvoj
šolstva (*povzdig šolstva)
Der Verblichene war um die
Hebung des slowenisch-nationalen
Gedankens bemüht. – Pokojnik si
je prizadeval za povzdigo slovenske
narodne zavesti.

Hechel f greben (za razčesavanje/
mikanje lanu oz. konoplje),
mikalnik (→ *Flachshechel*)

hecheln – razčesavati (lanu oz.
konopljo), mikati (→ *Flachs, Hanf*)

Hecheln n razčesavanje (lanu oz.
konoplje), mikanje

Hecht m ščuka (riba)

hechtblau – sivomoder

hechtgrau (→ *hechtblau*)

Hecke f živa meja (*seča)

Heckenrose f šipek

Heckenschütze m ostrostrelec

Heckerling (→ *Häckerling*)

Hechtig (→ *Hektik*)

Hede f hodnično predivo (iz lanu)
(*hodnik)

heden – hedene Leinwand – laneno
platno, hodnično platno

Heer n vojska (*vojstvo), armada
(→ *Berufsheer, Bundesheer, Feldheer,*
Kreuzheer, Okkupationsheer,
Söldnerheer) ◇
stehendes Heer – stalna vojska
(*stojna vojska, stoječe vojstvo,
stojna armada) (→ *Macht*)
ins Heer eintreten – stopiti v
vojaško službo

Heerbann (→ *Heeresbann*)

Heeresanstalten pl vojaške ustanove (H 59)

Heeresbann m **1.** vojaška oblast
(V 131, 198) **2.** fevdalni poziv

Heeresinquantierung f vojaške
nastanitve (H 53)
(→ *Einquantierung*)

Heeresergänzung f dopolnjevanje
vojske, dopolnjevanje armade
(*dopolnjenje armade)

**Heeresergänzungsgesetz = Gesetz
über die Ergänzung des Heeres** n
Zakon o dopolnjevanju vojske
(izdan s cesarskim patentom 29.
septembra 1858)

Heeresfolge f vojaški poziv ◇
Heeresfolge leisten – slediti
vojaškemu pozivu

Heeresgruppe f vojaška skupina
(*vojna skupina), armadna skupina

Heereskörper m vojaški oddelek
(*vojni oddelek)

Heeresleitung f vojaško vodstvo,
armadno vodstvo

Heeresmacht f vojaška sila

Heeresreform 1748 f vojaška reforma
1748 (H 31)

Heeresverwaltung f vojna uprava

Heereszug m vojni pohod

Heerfahrt f vojni pohod (fevdalne
vojske v srednjem veku)

Heerführer m vojskovodja

Heerhaufen m truma vojakov

Heerlager n vojaški tabor

Heerschau f vojaška parada

Heerschildordnung f fevdalna
hierarhična lestvica

Heerstraße f vojaška cesta (široka
cesta za hiter prehod vojske in
vojaške opreme)

Hefe f kvas

Heft n zvezek
(→ *Schreibheft, Zeichenheft*)

heftig – **1.** močan, hud, silovit
2. vzkipljiv, srborit

Heftigkeit f **1.** jakost, silovitost,
ostrina **2.** vzkipljivost, srboritost

H.E.G. = Heeresergänzungsgesetz
(→ *Heeresergänzungsgesetz*)

Hegemonie f hegemonija

hegen – **1.** negovati **2.** gojiti
(→ *Absicht, Erwartung, Hoffnung,*
Sympathie) **3.** ograditi

Heger m logar (→ *Waldheger*)

**Hehl – kein(en) Hehl aus etwas
machen** – ne prikrivati

Hehler m skrivlač

Hehlerei f prikrivanje, skrivanje

Hehndel (→ *Hend(e)l*)

Heide f pušča, goljava, resa

Heide m pogan, ajd

Heidelbeere f borovnica

Heiden m ajda

Heidenchristen pl pokristjanjeni
pogani

Heidin f poganka

Heiducke m **1.** hajduk **2.** pešec v
ogrski vojski

heil – **1.** zdrav **2.** cel, nepoškodovan,
intakten (→ *Haut, Welt*)

Heil n **1.** zveličanje, odrešenje
2. čaščenje **3.** sreča, blaginja, blagor
4. ovacija (Naj živi ...! / Živel ...!)
5. rešitev ◇

ewiges Heil – zveličanje (*večni
dušni blagor)

im Jahre des Heiles – v letu
odrešenja (običajni obrazec pri
navedbi letnice v rojstnem in
krstnem listu, v poročnem listu)

Heil den Siegern! – Naj živijo
zmagovalci!

Heil dir! – Blagor ti! / Srečno!
dem Vaterlande zum Heile
gereichen – biti v blagor domovine

Heiland m Zveličar, Odrešenik

Heilanstalt f zdravilišče (*zdravilni
zavod, zdravilnica)

Heilarzt m zdravilec

Heilbad n **1.** zdravilna kopel **2.** toplice

Heilbericht m poročilo o ozdravitvi

Heilbringer m Zveličar, Odrešenik

heilen – **1.** zdraviti, ozdraviti **2.** celiti,
zacetiti se **3.** odpraviti škodo,
popraviti škodo

Heiler m **1.** zdravnik **2.** skopljavec
(*skopljavec, skapljar, skopitar)

heilig – svét (→ *Allianz, Familie,
Geist, Grab, Krieg, Land, Meßopfer,
Nacht, Sakrament, Schrift, Stätte,
Stuhl, Vater, Woche*)

Heiligabend m sveti večer: 24.
december

Heilige Allianz (→ *Allianz*)

Heilige f svetnica

heiligen – posvetiti

Heilige(r) m svetnik
(→ *Schutzheilige(r)*)

Heilighaltung f spoštovanje svetosti
Heilighaltung der Sonn- und
Feiertage – spoštovanje svetosti
nedelje in praznikov

Heiligkeit f svetost ◇

Heiligkeit der Ehe – svetost
(katoliškega) zakona

Se. Heiligkeit der Papst – Njegova
svetost papež

heiligsprechen – razglasiti za
svetnika, kanonizirati

Heiligsprechung f proglasitev za
svetnika, kanonizacija

Heiligtum n **1.** svetišče **2.** božanstvo
3. svetinja

Heiligung f svetost ◇

Heiligung der Sonn- und Feiertage
– svetost nedelj in praznikov

Heilkraft f zdravilna moč

heilkünftig – zdravilen

Heilkunde f zdravilstvo

(→ *Tierheilkunde*) ◇

Doktor der gesamten Heilkunde –
doktor vsega zdravilstva

Heilkunst (→ *Heilkunde*)

Heilkünstler m zdravnik (*zdravitelj)

Heilmittel n zdravilo (*lek, lečilo)

Heilpflanze f zdravilna rastlina,
zdravilno zelišče

Heilquelle f zdravilni vrelec

Heilruf m ovacija (Naj živi ...!
Živel ...!) (→ *Hoch, hochleben,*
Hochruf, Vivat-Rufen)

heilsam – 1. zdravilen 2. koristen

Heilsbotschaft f odrešenjsko oznanilo

Heilstätte f zdravilišče

Heil- und Pflegeanstalt f bolniški in
oskrbovalni zavod

Heilung f 1. zdravljenje 2. ozdravitev

Heilverfahren n zdravilni postopek

Heim n domačija, dom
(→ *Feuerwehrheim, Nationalheim,*
Sokolheim) ◇

Deutsches Heim (Pettau) –
Nemški dom (Ptuj)

Städtisches Heim (Laibach) –
Mestni dom (Ljubljana)

Heimarbeit f delo na domu

Heimat f 1. domovina
(→ *Wahlheimat*) 2. domači kraj
(*domovje)

heimatberechtigt – heimatberechtigt

sein – imeti domovinsko pravico
(*domovinstvo) ◇
heimatberechtigt in Laibach –
z domovinsko pravico v Ljubljani

Heimatberechtigte(r) m imetnik
domovinske pravice (*domačinec)

Heimatberechtigung
(→ *Heimatrecht*)

Heimatgemeinde f domovinska
občina (*domovna občina)

Heimatgesetz n domovinski zakon
(uradni naziv zakona: *Postava z dne*
3. decembra 1863, s katero se urejajo

domovinska razmerja / Gesetz vom
3. December 1863, betreffend die
Regelung der Heimatverhältnisse;
temu je sledil *Zakon z dne 5.*
decembra 1896. l., s katerim se
izpreminjajo določila zakona z
dne 3. decembra 1863. l. o vredbi
domovinskih razmer / Gesetz vom
5. December 1896, wodurch einige
Bestimmungen des Gesetzes vom
3. December 1863, betreffend die
Regelung der Heimatverhältnisse,
abgeändert werden (→ Heimatrecht)

Heimatkunde f domoznanstvo

Heimatkundler m domoznanec

Heimatland n 1. domovinska dežela
2. domovina ◇
in sein Heimatland abschicken –
odgnati v domovinsko deželo
(→ *Schub*)

heimatlich – domovinski, domač
(→ *Scholle*)

heimatlos – brez domovine, brez
stalnega bivališča, brez (dokazljive)
domovinske pravice (*domovinstva)

Heimatmuseum n domovinski muzej

Heimatort m domači kraj
(*domovinski kraj)

Heimatrecht n domovinska pravica
(*domovinstvo) (v skladu s *Postavo*
z dne 3. decembra 1863, s katero se
urejajo domovinska razmerja / Gesetz
vom 3. December 1863, betreffend
die Regelung der Heimatverhältnisse,
se je domovinska pravica
(*domovinstvo) lahko pridobila
z rojstvom (durch die Geburt), s
poroko (durch die Verehelichung),
s sprejemom v domovinsko zvezo
(durch die Aufnahme in den
Heimatverband) in s pridobitvijo
javne službe (durch die Erlangung

eines öffentlichen Amtes); v *Zakonu z dne 5. decembra 1896. l., s katerim se izpreminjajo določila zakona z dne 3. decembra 1863. l. o vredbi domovinskih razmer / Gesetz vom 5. December 1896, wodurch einige Bestimmungen des Gesetzes vom 3. December 1863, betreffend die Regelung der Heimatverhältnisse, abgeändert werden, je zlasti pomemben 2. člen, ki se glasi: »Izrečnega vzprejema v domovinsko zavezo ne sme občina bivališča odreči tistemu avstrijskemu državljanu, kateri je po zadobljeni samopravnosti skozi deset let, preden je prosil za domovinsko pravico, prostovoljno in nepretrgoma prebival v občini. (Die ausdrückliche Aufnahme in den Heimatverband kann von der Aufenthaltsgemeinde demjenigen österreichischen Staatsbürger nicht versagt werden, welcher nach erlangter Eigenberechtigung durch zehn der Bewerbung um das Heimatrecht vorausgehende Jahre sich freiwillig und ununterbrochen in der Gemeinde aufgehalten hat.)«*

Heimatrolle f imenik občanov z domovinsko pravico, domovinski imenik

Heimatschein m domovinski list, domovnica (potrdilo o domovinski pravici/pristojnosti)

Heimatstaat m domača država

Heimatverband m domovinska zveza (→ *Heimatrecht*)

Heimatzuständigkeit f domovinska pristojnost, domovinstvo (→ *Heimatrecht, zuständig*)

Heimfall m 1. pripad 2. *zapadlost, povratni pripad* (G II. 434)

heimfallen – 1. pripasti 2. zapasti ◇ *frei heimfallen* – *prosto zapasti* (G II. 433)

Heimfälligkeitsrecht
(→ *Heimfallsrecht*)

Heimfallsrecht n pripadna pravica

Heimgang m 1. pot domov 2. smrt

Heimgegangene f pokojnica, rajnica

Heimgegangene(r) m pokojnik, rajnik

heimgehen – 1. iti domov 2. umreti

Heimgesuchte(r) m prizadeti prebivalec, žrtev naravne nesreče

Heimgewerbe n domača obrt

heiminstradieren – izročiti tuje vojaške begunce

heimisch – domač (→ *Penaten*)

Heimische(r) m domačin

Heimkehr f povratek, vrnitev (domov)

heimkehren – vrniti se (domov)

Heimkehrer m povratnik

heimlich – 1. skriven, tajen 2. tajno, naskrivaj

Heimlichkeit f tajnost ◇ in größter Heimlichkeit – v največji tajnosti

heimsagen – odpovedati se, odreči se

Heimsitz m domačija

Heimsteuer f *dota* (V 256)

heimsuchen – 1. obiskati, obiskovati 2. napasti, prizadeti (*obiskovan od ognja, toče)

Heimsucht (→ *Heimweh*)

Heimsuchung f 1. obisk, obiskovanje (→ *Maria*) 2. huda preizkušnja, nesreča, gorje

Heimtücke f zahrbtnost, potuhnjenost
heimtückisch – zahrbtn, potuhnjen
heimwärts – proti domu
Heimweg m pot domov, povratek
Heimweh n domotožje
Heimwehr f domobranstvo
heimzahlen – povrniti milo za drago, maščevati se
Heinze f kozolec
Heirat f **1.** ženitev, poroka **2.** možitev, poroka (→ *Convenienz-Heirat, Liebesheirat, Lustheirat, Mißheirat, Vernunftheirat*)
heiraten – **1.** oženiti se, poročiti se **2.** omožiti se, poročiti se
Heiratsabrede f ženitovanjski dogovor
 rentlose Heiratsabrede – nedobičkonosen ženitovanjski dogovor
Heiratsantrag m ženitna ponudba ◇
 einen Heiratsantrag machen – zasnuti
Heiratsanzeige f ženitni oglas
 (*ženitninski oglas)
Heiratsausstattung f nevestina oprava
 (*oprema za neveste, oprema nevest), bala (*bališče)
Heiratsbewilligung f ženitno dovoljenje (dovoljenje za poroko, ki so ga avstrijskim častnikom izdajale vojaške oblasti) (→ *Heirats-Caution*)
Heiratsbrief (→ *Heiratsvertrag*)
Heirats-Caution f ženitna kavcija
 (za pridobitev ženitnega dovoljenja (*Ehebewilligung*))
 so morali avstro-ogrski oficirji zagotoviti dodatne prihodke (*Nebeneinkünfte*), npr. dohodke

od obresti, ki naj bi izboljšali gmotno stanje družine oz. gmotni položaj oficirjeve vdove; višina zahtevanih dodatnih prihodkov je bila odvisna od vojaškega čina; tako je po uredbi iz leta 1907 poročna kavcija pri poročniku znašala 30 letnih plač; poročne predpise je prva izdala cesarica Marija Terezija leta 1750, kasnejše zadevne odredbe so bile izdane v letih 1861, 1887 in 1907)

Heirats-Contract (→ *Heiratsvertrag*)

Heiratseinwilligung
 (→ *Eheeinwilligung*)

heiratsfähig – **1.** sposoben za poroko, goden za ženitev **2.** sposobna za poroko, godna za možitev
 (→ *Mädchen*)

Heiratsgesuch n ženitna prošnja
 (*ženitevaska prošnja)

Heiratsgut n dota ◇
 ein Heiratsgut zubringen – prinesti doto v zakon

Heiratslizenz f ženitno dovoljenje
 (za vojaške osebe)
 (→ *Heiratsbewilligung*)

Heiratslust f želja po poroki

heiratslustig – kdor se želi poročiti

Heiratslustige(r) m moški, ki se želi poročiti

Heiratsmündigkeit f zrelost za zakonsko zvezo

Heiratsregister n matična knjiga porok (→ *Trauuings-Buch*)

Heiratsverbot (→ *Eheverbot*)

Heiratsvertrag m ženitna pogodba, ženitno pismo (→ *Ehepacte(n)*)

heiß – vroč (→ *Brand*)

heißen (hieß, hat geheißen) –
1. imenovati se 2. imenovati, praviti,
reči, klicati 3. ukazati, veleli
4. pomeniti ◇
Es heißt, er sei ... – Pravijo, da je ...
In dem Vertrag heißt es, ... –
V pogodbi je zapisano, da ...
Der König ließ ihn binden. – Kralj
je ukazal, naj ga zvežejo.
Wie heißt das auf deutsch? – Kako
se temu reče po nemško?
Was soll das heißen? – Kaj pa to
pomeni?
jmdn. willkommen heißen – izreči
(komu) dobrodoščico

Heißsporn m vročeglavec, prenapetež,
nestrpnost

heiter – 1. veder, vesel 2. jasno, vedro
(vreme)

Heiterkeit f 1. vedrost, veselost
(pogosto komentar v zapisnikih o
zasedanju deželnega ali državnega
zboru, npr. 'veselost' na levici),
smeh 2. vedrina

Heizanlage f kurilna naprava

heizen – kuriti

Heizer m kurjač (*kurilec)
(→ *Lokomotiveizer*,
Maschinenheizer, *Ofenheizer*)

Heizhaus n kurilnica

Heizperiode f kurilna sezona
(*kurilna perioda)

Heizverbot n prepoved kurjave
(prva svetovna vojna)

Hektik f 1. sušica, jetika 2. razburjenost,
vročičnost, mrzličnost, hektika

hektisch – 1. sušičen, jetičen, hektičen
(→ *Fieber*) 2. razburjen, vročičen,
mrzličen, hektičen

Held m junak (→ *Maulheld*) ◇
hochgefeierter Held – preslavni
junak

Heldenmut m junaštvo

heldenmütig – 1. junaški 2. junaško

Heldin f junakinja

helfen (half, hat geholfen) – pomagati

Helfer m pomočnik (→ *Eideshelfer*,
Fluchthelfer, *Geburtshelfer*,
Helfershelfer)

Helfershelfer m pomagáč

hell – 1. jasen, svetel 2. jasno, svetlo

Hellas n Helada, Grčija

Helle f jasnost, svetloba (→ *Tagesbelle*)

Hellebarde f helebarda (orožje v
obliki sulice s široko sekuro in
kavljem pod ostjo) (*bradnica)

Hellebardier m vojak, oborožen s
helebardo, helebardir (*bradničar)

Hellene m Helen, Grk

Hellenismus m helenizem
(→ *Panhellenismus*)

Heller m vinar, heler (*nežica,
penezek, belič, božjak) (1 krona =
100 vinarjev) (→ *Schulheller*)
bei Heller und Pfennig bezahlen –
izplačati do zadnjega vinarja,
izplačati do zadnjega krajcarja

Hellseherin f jasnovidka

Helm m 1. čelada, šlem 2. najmanjša
enota poznosrednjeveške vojske
(celica najemniških vojakov, ki je
običajno zajemala vsaj enega težko
oboroženega konjenika in paža
oz. oprodo, lahko pa tudi drugo
pomožno in bojno osebje (v istem
kontekstu so se uporabljali tudi
izrazi *Gleve*, *Lanze* in *Spieß*))

Helot m **1.** helot (državni suženj v Šparti) **2.** zatiranec

Hemd n srajca (→ *Braunhemd*, *Chorhemd*, *Panzerhemd*, *Schlafhemd*, *Schwarzhemd*)
ein grobes Hemd – srajca iz domačega (grobega) plātna

hemmen – ovirati, zavirati, zadržati

Hemmung f ovira, zavora, zadrževanje

Hend(e)l n piščanec

Hengst m žrebe (→ *Beschälhengst*)

Hengstdepot n žrebčarna

Henker m rabelj

Henkersknecht m rabljev hlapec

Henne f kokoš

herabgelangt – prispel (*sem dan)

herablassen – spustiti (kaj)

herablassen, sich – blagovoliti

herablassend – prijazen, dostopen (do nižjega)

Herablassung f **1.** spust, spuščanje
2. blagovoljnost, vljudnost, dostopnost

Herabminderung (→ *Herabsetzung*)

herabsetzen – zmanjšati, znižati (→ *Steuer*, *Strafe*)

Herabsetzung f zmanjšanje, znižanje

herabwürdigen – razžaliti, ponižati, zaničevati, omalovaževati

Herabwürdigung f razžaljenje, poniževanje, zaničevanje, omalovaževanje ◊
Herabwürdigung der Verfügungen der Behörden – omalovaževanje oblastnih naredb (*poniževanje ali v nič devanje naredb oblastnij) (→ *Vergehen*)
öffentliche Herabwürdigung

der Einrichtungen der Ehe, der Familie, des Eigenthumes, oder Guttheißung von ungesetzlichen oder unsittlichen Handlungen – javno omalovaževanje institucij zakona, družine, lastnine ali odobravanje nezakonitih ali nemoralnih dejanj (*javno v nič devanje naprav in ustanov zakona, rodovine, lasti, ali pohvala nepostavnih ali nenravnih djanj) (→ *Vergehen*)

Heraldik f grboslovje, heraldika

heranrücken – približevati se, bližati se

Heranrücken n približevanje

heranziehen – pritegniti

Heranziehung f pritegnitev

Herausforderer m izzivalec (*poklicovavec)

herausfordern – izzivati (→ *Protest*, *Kritik*)

Herausforderung f izzivanje (*poklic)

herausgeben – **1.** izdajati, izdati (*na svetlo dati) **2.** vrniti drobiž

Herausgeber m izdajatelj

herbeiführen – **1.** vzpostaviti, doseči (→ *Einigung*) **2.** povzročiti

Herbeiführung f **1.** vpostavitev **2.** povzročitev

herbeilassen, sich – privoliti v (kaj), blagovoliti

herbeischaffen – dobaviti, priskrbeti

Herbeischaffung f dobava, oskrba

Herberge f prenočišče, prebivališče, zavetje

Herbst m jesen

Herbstmonat m september, kimavec

Herd m **1.** ognjišče (→ *Brennherd*, *Feuerherd*) **2.** štedilnik

(→ *Kesselherd*, *Kochherd*, *Küchenherd*, *Sparherd*)

3. domače ognjišče, dom **4.** žarišče (→ *Konfliktherd*, *Krisenherd*, *Unruheherd*) **5.** mreža za lov na ptice (→ *Vogelherd*) ◇

ein Herd der Unruhe – žarišče nemirov (→ *Unruheherd*)

Herdstätte f ognjišče

Herdsteuer f davek od ognjišča

hereditär – deden

Heredität f **1.** dednost **2.** dediščina

hereinbringen – **1.** izterjati

2. nadomestiti **3.** pospraviti (žetev)

hereingelangt – prispel (*sem dan)

Hereinspazieren – **Hereinspazieren**, **meine Herrschaften!** – Kar naprej, gospe in gospodje!

Hergang m potek (dogodka)

hergebracht – star, ustaljen, običajen (→ *Gewohnheit*, *Recht*)

hergegen (→ *dagegen*)

hergestellt – ozdravel

Hering m slanik

Heringsschmaus m pojedina s slaniki (na pepelnično sredo)

Herkommen n **1.** navada, običaj, šega **2.** rod, pokolenje ◇

altes Herkommen – stari običaji uralten Herkommens – prastarega pokolenja

nach altem Herkommen – po stari navadi

von bürgerlichem Herkommen – meščanskega rodu

von gutem Herkommen – iz dobre družine

von hohem Herkommen – visokega rodu

herkömmlich – običajen

Herkunft f **1.** izvor, poreklo **2.** rod ◇ von adeliger Herkunft – plemiškega rodu

von bäuerlicher Herkunft – po rodu kmet, kmečkega rodu

von geringer/niedrigerer Herkunft – nižjega rodu

von hoher Herkunft – visokega rodu

von vornehmer Herkunft – imenitnega rodu

hernach – potem

heroisch – junaški, herojski

Heroismus m junaštvo, herojstvo

Herold m **1.** sel, glasnik

2. napovedovalec, obrednik (pri srednjeveških turnirjih), herold

Heros m junak

Herostratum n sramotna (z zločinom pridobljena) slava, herostratstvo

Herr m **1.** gospod **2.** pripadnik visokega plemstva, gospod **3.** gospodar **4.** Gospod, Bog ◇

Haus des Herrn – Gospodova hiša der Leib des Herrn – hostija

der Tag des Herrn – Gospodov dan, nedelja

Werter Herr! – Cenjeni gospod! geistliche Herren – cerkveni gospodi

die gestrengen Herren – ledeni možje (Pankracij, Servacij, Bonifacij: 12., 13. in 14. maj)

ständiger Herr – stanoviten gospod (*stalen gospod)

weltliche Herren – posvetni gospodi

Herr der Lage/Situation sein – obvladati položaj
selig/sanft/ruhig im Herrn
entschlafen/entschlummern/
verscheiden – blaženo/spokojno/
mirno zaspati v Gospodu (obrazec
v osmrtnici)
ruhig und gottergeben im Herrn
entschlafen – mirno in vdano
zaspati v Gospodu (obrazec v
osmrtnici)

Herren-Überzieher m moški
površnik (lahek moški plašč),
moška suknja

Herrenanschlag m *tarife za ocenitev
davčne osnove (pri davku na
imenjsko rento) (V 315)*

Herrenbank f *gosposka klop (H 43)*

Herrendienst m tlaka (*gosposka
služba, robota)

Herrengasse f Gosposka ulica

Herrengült f »*gosposka imenjska renta*«
(V 314)

Herrenhaus n **1.** gosposka zbornica
(avstrijskega državnega zbora),
gornji dom (V 438) (*gosposka hiša)
2. graščina

Herrenhof m gosposki dvor, dvorec

Herrenkleidermacher m krojač za
moške obleke

herrenlos – brez gospodarja, nikogaršnji

Herrenmensch m večvreden človek,
»nadčlovek« (geslo, ki ga je
nacionalsocialistična ideologija
povzela po Nietzschejevem
»Zarathustri« (1883–1885))

Herrenstand m **1.** gospoda, plemstvo,
gosposki stan (H 22) (*visoka
gospoda) **2.** moška stran (v cerkvi)

Herrenstift n stolni kapitelj

Herrenzimmer n gospodarjeva
delovna soba

Herrgott m Gospod Bog

Herrin f gospa, gospodarica

herrlich – **1.** izredno lep, krasen,
čudovit **2.** veličasten, slaven

Herrlichkeit f **1.** veličastnost,
veličastvo, veličastje, slava (tudi
v nagovoru) **2.** (izredna) lepota,
krasota **3.** gospostvo, regal ◊
die Herrlichkeit Gottes – božja
slava

Herrschaft f **1.** zemljiško gospostvo,
gospostvo (V 214; G II. 156,
194, 235) (→ *Grundherrschaft*,
Gutsherrschaft, *Kameralherrschaften*,
Patrimonialherrschaften,
Pfandherrschaften,
Pfandschillingherrschaften,
Religionsfondsherrschaft,
Studienfondsherrschaft) **2.**
moč, oblast, gospostvo (→
Landesherrschaft, *Oberherrschaft*,
Schirmherrschaft, *Schutzherrschaft*,
Selbstherrschaft, *Staatsherrschaft*,
Vogteiherrschaft, *Volks herrschaft*,
Vorherrschaft, *Zwangsherrschaft*,
Zwingherrschafft) **3.** gosposka
4. graščina (*grajšina) **5.** gospod,
gospodar (→ *Herrschaften*) ◊
angereichte Herrschaften – *priključena
gospostva* (V 197; H 18)
unter der Herrschaft – pod
vladavino
die Herrschaft ausüben/
führen/haben – vladati (komu)
(*gospodovati)
*auf Wiederkauf verkaufte
Herrschaften* – *sistem upravljanja
gospostev po zastavnih imetnikih
in začasnih lastnikih na podlagi
rešilnega kupa* – *z možnostjo
ponovnega nakupa* (G II. 178)

Herrschaften pl gospoda ◇
Meine Herrschaften! – Gospe in
gospodje! (v nagovoru)

herrschaftlich – graščinski
(*grajšinski, patrimonialni)
(→ *Forstmeister*)

Herrschaftsbesitzer m graščak
(*grajščak, grajšak)

Herrschaftsdienst m graščinski
hlapec (*grajščinski hlapec)

Herrschaftshaus n graščina

Herrschaftsinhaber
(→ *Herrschaftsbesitzer*)

Herrschaftsschloß n gosposčinski
grad

herrschen – 1. vladati (*cesarjevati,
cesaričiti, kraljevati, kraljičiti,
vojvodovati, kneževati),
gospodovati 2. razsajati
(→ *Krankheit*) 3. biti razširjen,
prevladovati (vzdušje) (→ *Treiben*)

Herrscher m vladar
(→ *Alleinherrscher, Selbstherrscher*) ◇
absoluter Herrscher – samodržec,
absolutistični vladar

Herrscherin f vladarica

herrühren – izvirati, izhajati

herstellen – 1. izdelovati, izdelati 2.
vzpostaviti (→ *Ordnung*)
3. ustanoviti 4. ozdraveti

Herstellung f 1. izdelovanje, izdelava,
zgraditev (*naprava) 2. vzpostavitvev
(*ustanovljenje) 3. ustanovitev
(*naprava) 4. okrevanje ◇
Herstellung der Gesundheit –
okrevanje
Herstellung der Ruhe und
Ordnung – vzpostavitev miru in
reda (*ustanovljenje pokoja in reda)
Herstellung des Gehsteiges –

ureditev pločnika (*naprava
trotoarja)

herumschwärmen – potepati se,
klatiti se

Herumschwärmer m potepuh, klatež

herumstreifen (→ *herumziehen*)

Herumstreifen (→ *Herumziehen*)

herumziehen – potepati se, klatiti se

Herumziehen n klateštvo, potepanje ◇
bestimmungsloses Herumziehen –
brezciljno klateštvo
liederliches Herumziehen –
zanikno klateštvo
nächtliches Herumziehen – nočno
klateštvo

Hervorruf m klicanje (igralca pred
zastor)

hervorrufen – 1. poklicati (igralca
pred zastor) 2. povzročiti, sprožiti

hervortun, sich – izkazati se,
odlikovati se (→ *Kampf*)

herwärts – sem, semkaj (*tu sem) ◇
vom 1. Jänner an herwärts – od
1. januarja dalje (do sedaj)

Herz n srce ◇
die Güte des Herzens – srčna
dobrota (→ *Herzengüte*)
betrübtens Herzens – potrtega srca,
užaloščen
tiefbetrübtens Herzens – globoko
užaloščen (→ *Nachricht*)
aus tiefbewegtem Herzen –
globoko ganjen
tief zu Herzen gehende
Trauerchöre – ganljive žalostinke
am Herzen liegen – biti pri srcu

Herzanfall m srčni napad

Herzbeutel m osrčnik

Herzbeutelwassersucht f vodenica
osrčnika

herzen – rad imeti, ljubiti

Herzensangelegenheit f srčna zadeva

Herzensgüte f srčna dobrota

Herzenslust f srčno veselje ◇
mit Herzenslust – z vsem srcem
nach Herzenslust – po mili volji

Herzessache
(→ *Herzensangelegenheit*)

Herzfehler m srčna napaka, srčna hiba ◇
organischer Herzfehler – organska srčna napaka, organska srčna hiba

herzhaft – srčen, hraber

Herzhaftigkeit f srčnost, hrabrost

herzinnig – prisrčen (→ *Dank*)

Herzklopfen n bitje srca ◇
heftiges Herzklopfen – močno bitje srca

Herzlähmung f odpoved srca
(*otrpnjenje srca)

herzlich – srčen, prisrčen, iskren ◇
Herzliche Grüßen von ... –
S pristničnimi pozdravi ...
(vljudnostna fraza na koncu pisma)
mein herzliches Beileid – iskreno sožalje
seine Mordtat herzlich bereuen –
umor iskreno obžalovati

herzlos – brezsrčen

Herzog m vojvoda (V 107)
(→ *Erzherzog, Großherzog*)

Herzogin f vojvodinja (→
Erzherzogin, Großherzogin)

Herzogtum n 1. *vojvodina*
(V 107; H 18), vojvodstvo
(→ *Erzherzogtum, Großherzogtum, Stammesherzogtum*) 2. *Vivodina* ◇
Herzogtum Krain – vojvodina Kranjska

Herzschlag m 1. srčni utrip 2. srčna kap

Herzstoß m sunek v srce
(→ *Gnadenstoß*)

Herzstück n osrednji del, osrčje

Herzwassersucht f srčna vodenica

hesterno – včeraj

Hetze f 1. draženje, ščuvanje, hujskanje
(→ *Kriegshetze*) 2. pogon (lov)

hetzen – 1. dražiti, ščuvati, hujskati
2. gnati, poditi

Hetzer m hujskač

Hetzjagd f pogon (na konjih in s psi gonjači)

Hetzkampagne f hujskaška kampanja

Hetzelied n hujskaška pesem

Hetzpropaganda f hujskaška propaganda

Hetzrede f hujskaški govor

Heu n seno (→ *Spätheu*) ◇
ein Fuder Heu – voz sena
(→ *Heufuder*)
Heu trocknen – sušiti seno

Heubaum m žrd

Heuboden m senik, skedenj (*pod)

Heuchler m hinavec

heuer – letos

Heuernte f košnja

Heuert m julij, mali srpan

Heuet (→ *Heuert*)

Heufuder n voz sena

Heugabel f senene vile

Heumahd f 1. košnja 2. senožet

Heumäher m kosec

Heumonat m julij, mali srpan

Heurechen m senene grablje
Heurige(r) m mlado vino
Heuscheuer (→ *Heuboden*)
Heuscheune (→ *Heuboden*)
Heuschober m kopica sena, stog
Heuschupfe (→ *Heuboden*)
Heuschuppen (→ *Heuboden*)
Heustadel (→ *Heuboden*)
heute – danes
heutig – današnji ◇
 mit Heutigem – z današnjim dnem
Heutrocknen n sušenje sena
heutzutage – dandanašnji
Heuwiese f senožet
Hexe f čaravnica
Hexenmeister m čarovnik
Hexenstuhl m čarovniški stol
 (mučilno orodje)
Hexer (→ *Hexenmeister*)
Hexerei f čarovništvo
HH. = **Herren** pl **1.** gospoda **2.** gospodi
HH. = **Hoheiten** pl visokosti
 (→ *Hoheit*)
H.H. = **Hochwürdiger Herr/
 Hochwürdigster Herr**
 (→ *hochwürdig*)
H./h. = **Heilig/heilig** (→ *heilig*)
Hieb m udarec, zamah, sunek ◇
 auf einen Hieb – na en mah
 jmdm. einen Hieb geben – udariti
 (koga), mahnuti (koga), počiti (koga)
 Der Postenführer versetzte ihm
 mit dem Säbel einen Hieb auf die
 rechte Halsseite. – Vodja orožniške
 postaje ga je s sabljo udaril po desni
 strani vratu.
Hiebwaŕfe f sečno orožje

Hiebwaŕfe f rana od udarca (*usek,
 seknina) ◇
 Hieb- und Stichwunden – rane od
 udarcev in vbodov
hiernieden (→ *hiernieden*)
hierämtlich – s tega urada (*touraden)
 (→ *Einschreiten*)
hieramts – **1.** s tega urada (*touraden)
2. pri tem uradu (*touradno)
Hierarchie f razvrstitev po družbenem
 položaju, hierarhija
hierbezirks – pri tukajšnjem okraju
hiergerichts – pri tukajšnjem sodišču
hierländig – tudeželen
hierländisch (→ *hierländig*)
hiernach – **1.** po tem **2.** potem, potlej
hiernächst – poleg tega, zraven tega
 (*vrh tega)
hiernieden na tem svetu, na zemlji
Hieronymiten pl *hieronimiti* (H 28)
Hieronymstag m god sv. Hieronima:
 30. september
hierortig – tukajšnji
hierörtlich (→ *hierortig*)
hierorts – tukaj, tod
hi(e)rsch (→ *Hirse*)
hierstellig – tuuraden
hierüber – o tem
hierzu – k temu
hierzulande – v teh krajih, tukaj
hies. = **hiesig** (→ *hiesig*)
hiesig (→ *hierortig*)
hie und da – včasih
hiez (→ *hierzu*)
Hilariustag m god sv. Hilarija: 13.
 januar

Hilfe f pomoč (→ *Abhilfe, Aushilfe*) ◇
humanitäre Hilfe – humanitarna pomoč
Hilfe gewähren – nuditi pomoč
Hilfe leisten/schaffen – pomagati
erste Hilfe leisten – nuditi prvo pomoč
zu Hilfe eilen – priskočiti na pomoč

Hilfebedürftige(r)
(→ *Hilfebedürftige/r*)

Hilfeleistung f pomoč ◇
erste Hilfeleistung – prva pomoč

Hilferuf m klic na pomoč

hilflos – nemočen, nebogljen (→ *Kind*)

Hilflosigkeit f nemoč, nebogljenost

Hilfsamt n pomožni urad

Hilfsarbeiter m pomožni delavec ◇
gewerblicher Hilfsarbeiter – obrtniški pomočnik

Hilfsbeamten-Kranken- und Unterstützungs-Verein (→ *Verein*)

Hilfsbeamte(r) m pomožni uradnik

hilfsbedürftig – potreben pomoči

Hilfsbedürftige(r) m ubožec, siromak

Hilfskasse f podporna blagajna
(*pomočna blagajnica)

Hilfslehrer m pomožni učitelj
(učitelj za neobvezne predmete)

Hilfsleistung f pomaganje, pomoč

Hilfs- oder Förderklassen pl
pomožni ali pospeševalni razredi
(v skladu s *Šolskim in učnim redom za obče ljudske šole in za meščanske šole / Schul- und Unterrichtsordnung für allgemeine Volksschulen und für Bürgerschulen* z dne 29. septembra 1905 so bili pomožni ali pospeševalni razredi namenjeni za pouk »ne polnournih ali slabše nadarjenih otrok«)

Hilfspersonale n pomožno osebje
(*pomočno osebje)

Hilfsplatz m obvezovalnica,
obvezovališče (za ranjence)
(*obezišče, pomočišče)

Hilfstruppen pl pomožne čete
(*pomočne čete)

Hilfsverein m pomožno društvo
(*pomočno društvo) ◇
patriotischer Hilfsverein –
patriotično pomožno društvo
(*patriotično pomočno društvo)

Hilfswerk n dobrodelna organizacija
(→ *Winterhilfswerk*)

Himbeere f malina

Himmel m **1.** nebo **2.** nebesa
3. baldahin (→ *Betthimmel, Thronhimmel, Traghimmel*) ◇
der Segen des Himmels – nebeški blagoslov
selig im Himmel – zveličan
unter freiem Himmel – na prostem (*pod milim nebom)
Versammlungen unter freiem Himmel – zborovanja pod milim nebom, zborovanja na prostem

Himmelbett n postelja z baldahinom
(*postelja z nebom)

Himmelfahrt f **1.** vnebohod
(→ *Christus*) **2.** vnebovzetje
(→ *Maria*)

Himmelfahrtskommando n žrtvovani vojaški oddelek

Himmellaudon! – Fiks lavdon!
(kletvica – po avstrijskem vojskovodji Laudonu)

himmelmild – predobrotljiv

Himmelreich n nebeško kraljestvo, nebesa

Himmelsgegend f stran neba (*stran sveta)

Himmelstrich m podnebje, klima

Himmelswillen – Um

Himmelswillen! – Za božjo voljo!

himmelweit – izredno, skrajno,
neizmerno

himmlisch – nebeški (→ *Segen*)

hinan – gor, navzgor, navkreber

hinausschieben – odložiti, odlagati

hinderlich – zaviralen, moteč

hindern – 1. ovirati 2. preprečiti

Hindernis n ovira, zadržek ◇
gerichtliches Hindernis – zakoniti
zadržek (pri poroki)
kirchliches Hindernis – cerkveni
zadržek (pri poroki)
unüberwindliches Hindernis –
nepremagljiva ovira
Hindernisse überbrücken/
überwinden – premagati ovire
Hindernisse in den Weg legen/
stellen – ovirati

Hinfahrt f 1. vožnja tja 2. smrt

hinfort – vnaprej, nadalje, v prihodnje

hinfür(o) (→ *hinfort*)

Hingabe f predanost, vdanost, zavzetost
mit rühmenswerter Hingabe –
z hvalevredno zavzetostjo

Hingang m smrt

Hingebung f 1. požrtvovalnost
2. predanost, vdanost ◇
selbstlose Hingebung – nesebična
predanost
die ererbte Treue und Hingebung
für unseren Monarchen – prirojena
zvestoba in vdanost našemu
vladarju
die mit Hingebung und
Aufopferung geleisteten Dienste
– predano in požrtvovalno
službovanje

hingebungsvoll – 1. požrtvovalen
(*žrtvovanjapoln) 2. predan, vdan

hingelegt – pretekkel, minul

Hingeschiedene f pokojnica, rajnica

Hingeschiedene(r) m pokojnik, rajnik

hinken – šepati (*šantati)

hinkend – šepav (*šantav)

Hinkende(r) m šepavec (*šantavec)

Hinker (→ *Hinkende/r*)

Hinkunft – in Hinkunft – v bodoče

hinkünftig (→ *Hinkunft*)

hinlänglich – zadosten, tehten
(→ *Ursache*)

hinlegen – 1. odložiti 2. plačati

hinnehmen – sprijazniti se s (čim),
sprejeti (kaj) (→ *Niederlage, Verlust*)

hinreichend – zadosten

hinrichten – usmrtniti (→ *Feuer,*
Schwert, standrechtlich, Strang)

Hinrichtung f usmrtitev ◇

Hinrichtung vom Leben zum Tod –
*kazen od življenja na smrt, usmrtitev
(smrtna kazen) (→ *Zauberei*)

Hinrichtungspeloton n usmrtitveni
vod, eksekucijski vod

Hinrichtungsstätte f morišče

Hinscheid (→ *Hinscheiden*)

hinscheiden – umreti

Hinscheiden n smrt

hinstellen – 1. postaviti 2. prikazati
kot

Hintangabe f oddaja

hintangeben – oddati

hintanhaltan – ustaviti, preprečiti,
odpraviti

Hintanhaltung f ustavitev, odprava

hintansetzen – zanemariti

Hintansetzung f zanemarjanje

hinterbleiben – ostati za (kom),
preostati

Hinterbliebene pl člani pokojnikove družine, svojci umrlega (→ *Kriegshinterbliebene*) ◇
die trauernden Hinterbliebenen – žalujoči ostali

hinterbringen – ovaditi, naznaniti
(*donesti)

Hinterbringer m ovaduh (*donašavec,
donašač)

Hinterfront f zadnja stran poslopja

Hintergedanke m skrita misel

hintergehen – prevarati, ukaniti

Hintergrund m ozadje ◇
im Hintergrund stehen – biti v ozadju

Hinterhalt m **1.** zaseda **2.** podpora ◇
einen Hinterhalt haben – imeti podporo
einen Hinterhalt legen – postaviti zasedo
in einen Hinterhalt geraten – zaiti v zasedo, pasti v zasedo
im Hinterhalt liegen – biti v zasedi

hinterhältig – zahrbtn, potuhnjen,
hinavski

Hinterhaus n dvoriščno poslopje

Hinterlade-Geschütz n top na polnjenje od zadaj

Hinterlader m puška na polnjenje od zadaj (*puška ostraguša)

Hinterladgewehr (→ *Hinterlader*)

Hinterland n zaledje

hinterlassen – zapustiti (komu kaj)

Hinterlassenschaft f zapuščina

Hinterlassung f zapustitev

hinterlegen – **1.** izročiti v hrambo, deponirati **2.** položiti, deponirati

Hinterlegung f **1.** izročitev v hrambo, deponiranje **2.** položitev, polog, depozit

Hinterlist f zvijača

Hintermann m **1.** mož, stoječ ali sedeč zadaj **2.** mož v ozadju (skrivni podpornik) **3.** obrambni igralec

Hintersaß m **1.** *naseljenec na gospodovem svetu, prebivalec nekega okoliša* (V 79; G II. 286) **2.** bajtar, kajžar, kočar

hinterstellig – dolžan

Hintertreffen n **1.** zadnja straža **2.** neugoden položaj ◇
ins Hintertreffen bringen – spraviti v neugoden položaj
ins Hintertreffen geraten – znajti se v neugodnem položaju

hinterziehen – utajevati, utajiti
(→ *Steuer*)

Hinterziehung f utajevanje, utaja
(→ *Steuerhinterziehung*)

Hintritt m smrt ◇
zeitlicher Hintritt – smrt (*odhod s tega sveta, odmertje, smert)

Hin- und Rückreise f povratno potovanje

Hinweis m opozorilo ◇
unter Hinweis auf etwas – sklicujoč se na (kaj) (*kazoč na kaj)

hinweisen – opozoriti na (kaj)

hinzufügen – dodati (*pristaviti)

Hiobsbotschaft f zloglasna napoved, huda novica, slaba vest

Hirn n možgani

Hirnschlag m možganska kap

Hirsch m jelen

Hirsch (→ *Hirse*)

Hirschfänger m lovski nož (*lovski meč)

Hirse f proso

Hirsebrei m prosena kaša

Hirsebrot n proseni kruh (*prosenjak)

Hirt(e) m pastir (→ *Kubhirt, Oberhirt, Ochsenhirt, Rinderhirt, Schweinhirt, Viehhirt*) ◇

Guter Hirte – Dobri pastir

Hirtenbrief m pastirsko pismo
(*pastirski list)

Hirtin f pastirica

hissen – dvigniti (zastavo), obesiti
(zastavo) (→ *Halbmast, Halbtopp*)

Historie f **1.** zgodovina
(→ *Prähistorie*) **2.** povest

Historiker m zgodovinar, historiograf

Historiograph (→ *Historiker*)

Historiographie f zgodovinopisje,
historiografija

historisch – zgodovinski, historični

Historischer Verein für Krain
(→ *Verein*)

Hitze f vročina

hitzig – **1.** vroč **2.** razgret, srdit
(→ *Gefecht, Kampf*)

Hitzkopf m vročekrvnež

Hitzschlag m vročinska kap

HJ = **Hitlerjugend** f Hitlerjeva
mladina (1926 ustanovljena
mladinska organizacija NSDAP)

hl./Hl. = **heilig/Heilig** (→ *heilig*)

Hn. = **Herrn** – **1.** gospoda **2.** gospodu

h. o. = **hierortig** (→ *hierortig*)

Hobelbank f skobeljnik

Hobelmaschine f skobelni stroj,
skobeljnik

hobeln – skobljati

hoch – **1.** visok (→ *Adel, Gericht, greifen, Haus, Herkommen, Hofkanzlei, Jagd, See, Stand, Standesperson, Versammlung, Weihe*)
2. velik (→ *Maß, Messe*) ◇

hoch schätzen – visoko ceniti
(→ *hochgeschätzt*)

hoch und teuer versichern –
pridušati se

Hoch n živio-klic, slava-klic ◇

Er brachte ein dreimaliges Hoch
auf Se. Majestät den Kaiser aus. –
*Zaklical je trikratni 'živio' na
Njegovo Veličanstvo cesarja.
Hoch der König! – Naj živi kralj!

hochachtbar – **1.** velecenjen,
velespoštovan **2.** velecenjeni,
velespoštovani (v nagovoru)

hochachtend – **1.** velespoštovan
2. velespoštovano, z
velespoštovanjem (vljudnostna
frazna na koncu dopisa)

Hochachtung f spoštovanje, čaščenje ◇
Empfangen Euer Wohlgeboren die
Versicherung meiner vollkommenen
Hochachtung. – Vaše blagorodje
prosim, da sprejme zagotovilo
mojega odličnega spoštovanja.
(vljudnostna fraza na koncu
uradnega dopisa)
Genehmigen, Euer
Hochwohlgeboren, die Versicherung
meiner vollkommenen/vorzüglichen
Hochachtung ... – Dovolite, da
Vašemu visokemu blagorodju
izrazim svoje odlično spoštovanje ...
(vljudnostna fraza na koncu pisma)
Mit der Versicherung aufrichtigster

Hochachtung empfiehlt sich Ihnen
Ihr ergebener ... –

*V najodličnejšem spoštovanju
priporočam se Vam Vaš vdani ...
(vljudnostna fraza na koncu pisma)
Mit vorzüglicher Hochachtung ... –
Z odličnim spoštovanjem ...
(*Z velespoštovanjem ...)
(vljudnostna fraza na koncu pisma)
... und verbleibe mit vorzüglicher
Hochachtung Ihr ... – ... z
odličnim spoštovanjem Vaš ...
(*in ostanem z odličnim
spoštovanjem Vaš ...) (vljudnostna
frazna na koncu pisma)
... zeichne ich mit vorzüglicher
Hochachtung/zeichne ich
hochachtungsvoll ... – ... *beležim/
znamujem z odličnim spoštovanjem
... (vljudnostna fraza na koncu
pisma)

Hochachtungsvoll(st) ... –
Z odličnim (najodličnejšim)
spoštovanjem ...
(*Z velespoštovanjem ...)
(vljudnostna
frazna na koncu pisma)
(→ *Hochachtung*)

Hochadel m visoko plemstvo

hochadelig – 1. prežlahтен
2. prežlahтни (v nagovoru)

Hochaltar m glavni oltar

Hochamt n slovesna maša, maša z
leviti (*vélika maša, péta maša)
(missa sollemnis) ◇
Zelebrierung des Hochamtes –
darovanje slovesne maše
feierliches Hochamt – slovesna maša
gesungenes Hochamt – peta maša
ein (feierliches) Hochamt
zelebrieren – darovati slovesno mašo

hochangesehen – veleugleden,
velespoštovan

hochansehnlich (→ *hochangesehen*)

hochbetagt – zelo star

Hochburg f 1. trdnjava (nad mestom),
glavno oporišče, zatočišče za
meščane 2. središče političnega oz.
duhovnega gibanja

Hochderselbe (Hochdieselbe) –
Njegova visokost (Njena visokost)

Hochebene f visoka planota

hochedelgeboren – 1. preblagoroden
2. preblagorodni (v nagovoru)
(→ *Hochedelgeboren*)

**Hochedelgeboren – Euer
Hochedelgeboren!** – Preblagorodni
gospod!

hochehrwürdig – 1. velečastit
2. velečastiti (v nagovoru)

hochfein – izredno fin (*jako fin)

Hochfläche f visoka planota

Hochfreie pl visoki svobodnjaki (V 119),
visoki fevdalci, visoko plemstvo
(G II. 83, 108)

hochgeachtet – 1. velespoštovan,
velečenjen 2. velespoštovani,
velečenjeni (v nagovoru)

hochgebietend – 1. vsemogočen
(*preoblasten) 2. vsemogočni
(v nagovoru)

Hochgebirge n visokogorje

hochgeboren – 1. visokoroden
(*visokorojen) 2. visokorodni
(v nagovoru)

Hochgeboren – Euer Hochgeboren!
– Visokorodni gospod! / Vaše
visokorodje!

hochgeehrt – 1. velespoštovan, visoko
spoštovan, velečastit (*visokočastit,
velečestit) 2. velespoštovani, visoko
spoštovani, velečastiti (v nagovoru) ◇

Hochgeehrter Herr!/
Hochgeehrtester Herr! –
Velespoštovani gospod! / Visoko
spoštovani gospod! / Velečastiti
gospod!

hochgefeiert – preslaven (→ *Held*)

Hochgefühl n navdušenje,
zanesenjaštvo, entuziazem

hochgelehrt – zelo učen

hochgelobt – nadvse hvalevreden

hochgeneigt – zelo naklonjen

Hochgericht n morišče, vislice

hochgeschätzt – 1. velecenjen
(*visokočislani, visokocenjen)
2. velecenjani (v nagovoru)
(*visokočislani, visokocenjeni)

hochgestellt – na visokem položaju
(→ *Beamte/r*)

hochgewaltig (→ *hochgebietend*)

hochherzig – velikodušen, plemenit
(*visokodušen, blagosrčen,
velikosrčen, žlahtnomisleč)
(→ *Gabe*)

hochl. = hochlöblich (→ *hochlöblich*)

Hochland n višavje, višava

hochleben – **Es lebe hoch ...!** –
Naj živi ...! / Živel ...!

hochlöblich – 1. veleslaven
2. veleslavni (v nagovoru)
(→ *Landschaft*) ◇
Hochlöblicher Stadtmagistrat! –
Veleslavni mestni magistrat!

Hochmeister m veliki mojster
nemškega viteškega reda

hochmögend – mogočen, vpliven,
ugleden

Hochmut m prevzetnost, ošabnost,
oholost, napuh

hochmütig – prevzetan, ošaben, ohol

hochnäsiger – ošaben (*visokonosat)

Hochofen m visoka peč, plavž

Hochparterre n visoko pritličje

Hochruf m živio-klic, slava-klic
(→ *hochleben*) ◇
begeisterte Hoch- und Slavarufe –
nadušeni živio- in slava-klici
Das Publicum brachte lebhaft
Hochrufe auf den Kaiser aus. –
Iz občinstva so odmevali navdušeni
živio-klici na cesarja.

Hochsaison f visoka sezona, glavna
sezona

Hochschule f visoka šola
(*velika šola), univerza

Hochschüler m visokošolec, študent

Hochschülerschaft f visokošolci,
študenti

hochselig – rajni slavnega spomina,
pokojni slavnega spomina

Hochselige(r) m rajnik slavnega
spomina, pokojnik slavnega spomina

hochsinnig (→ *hochherzig*)

Hochsommer m visoko poletje

Hochstand m visoka preža (lov)

Hochstappler m nastopač, gizdalin
(*hohštapler)

Höchstbesteuerte(r) m najvišji
davčni zavezanec
(*najvišji obdačenec)

höchstderselbe – (isti) prevzvišeni
(*prevzvišeni isti)

Hochstift n stolni kapitelj

Hochstiftskirche f stolna cerkev

Höchstpreis m najvišja cena ◇
Festsetzung von Höchstpreisen –
določitev najvišjih cen

höchstselig – höchstseliger Kaiser – visokopokojni cesar

Höchststrafe f najvišja kazen

hohtönend – visokozveneč (→ *Wort*)

hochtrabend – visokoleteč, napihljen, pompozen (→ *Phrase, Rede*)

Hoch- und Deutschmeister des Deutschen Ritter-Ordens m veliki mojster nemškega viteškega reda (naziv, ki ga je velikemu mojstru podelil cesar Ferdinand I. s svojim patentom leta 1840) (→ *Ritterorden*)

hochverdient – velezaslužen (*mnogozaslužen, prezaslužen)

hochverehrt – 1. velecenjen, velespoštovan, velečastit (*visoko čestit, velečestit) 2. velecenjani, velespoštovani, velečastiti (*visoko čestiti, velečestiti) (v nagovoru) ◇ Hochverehrter Herr!/ Hochverehrtester Herr! – Velecenjeni gospod!/Velespoštovani gospod!/Velečastiti gospod! (*Visoko čestiti gospod!/Velečestiti gospod!)

hochverehrtest- (→ *hochverehrt*)

Hochverrat m veleizdaja (*velika izdaja) (→ *Verbrechen*) (v cesarskem patentu Franca II. *O veleizdaji in njenem kaznovanju / Ueber Hochverrath und dessen Bestrafung* z dne 2. januarja 1795 je zaradi zločina veleizdaje obsojen tisti, ki ogroža osebno varnost poglavarja države (der die Sicherheit des Oberhauptes des Staates verletzt) in tisti, ki bi z nasiljem skušal spremeniti državno ureditev ali ogrožal državo od zunaj (der etwas unternimmt, was auf eine gewaltsame Umstaltung

der Staatsverfassung, oder auf Zuziehung oder Vergrößerung einer Gefahr von aussen gegen den Staat angelegt wäre); veleizdajalec je bil obsojen na smrt z obešanjem)

Hochverräter m veleizdajalec

hochw. = hochwürdig (→ *hochwürdig*)

Hochwacht f gorska straža

Hochwald m visoki gozd, panovec, boršt (V 227), gozd visoke rasti

Hochwarte f razgledna točka (*razgledišče)

Hochwasser n visoka voda, poplava, povodenj

hochwichtig – izredno pomemben

hochwohlgeboren – 1. preblagoroden, veleblagoroden 2. preblagorodni, veleblagorodni (v nagovoru) (→ *Hochwohlgeboren*)

Hochwohlgeboren – Euer

Hochwohlgeboren! – Preblagorodni gospod!/ Veleblagorodni gospod!

Hochwürden – Euer Hochwürden!

– 1. Častiti gospod!/Prečastiti gospod! (v nagovoru za duhovnika) 2. Prevzvišeni gospod! (v nagovoru za visokega cerkvenega dostojanstvenika, npr. knezoškofa)

hochwürdig – 1. častit, prečastit

2. častiti, prečastiti (*visoko čestiti, velečestiti) (v nagovoru za duhovnika) 3. prečastitljiv, prevzvišen 4. prečastitljivi, prevzvišeni (v nagovoru za visokega cerkvenega dostojanstvenika, npr. knezoškofa) ◇

Hochwürdiger Herr Pfarrer! – Častiti gospod župnik! (*Čestiti gospod župnik!)/Prečastiti gospod župnik! (*Visoko čestiti gospod

župnik!/Velečestiti gospod župnik)
Hochwürdigster Herr
Fürstbischof! – Prevzvišeni gospod
knezoškof!
Se. fürstlichen Gnaden der
Hochwürdigste Herr Bischof ... –
Njegova knežja milost prevzvišeni
gospod škof ...

Hochzeit f poroka (*ženitnina) ◇
goldene Hochzeit – zlata poroka
silberne Hochzeit – srebrna
poroka
Hochzeit halten – svatovati
(*pirovati)

Hochzeitenlader m vabitelj na
poroko, vabilec na poroko (*vabnik,
vabič)

Hochzeiter m ženin

Hochzeiterin f nevesta

Hochzeitsleute pl svatje

Hochzeitsmahl n poročno kosilo
(*pir, pirovanje, svatovanje), ohcet

Hochzeitsschmaus
(→ *Hochzeitsmahl*)

Hochzeitszug m ženitovanjski
sprevod

Hocker m stolček, pručka

Höcktig (→ *Hektik*)

Hof m **1.** *dvor* (V 75) **2.** *dvorec* (G II.
235) **3.** *pristava* (G II. 84, 97)
(→ *Meierhof, Wirtschaftshof*) **4.**
dvorišče (→ *Haushof, Hühnerhof*)
5. kmetija ◇
Hof (*Graz, Wien*) – *dvor* (*Gradec,*
Dunaj) (H 19, 20)
Allerhöchster Hof/Kaiserlicher
Hof – Najvišji dvor (*Najvišje
dvorstvo), Cesarski dvor
Haus und Hof – celotno
premoženje, domačija
am/bei Hofe – na dvoru

Hof halten – dvorovati, stolovati,
rezidirati
jmdm. den Hof machen – 1. dvoriti
(komu) (*hofirati) 2. pokloniti se
(komu)

Hofamt n dvorni urad, dvorna služba

Hofarbeiter m delavec na dvorišču
(npr. ljubljanske mestne plinarne)

Hofbeamte(r) m dvorni uradnik

Hofbediente(r) m dvorni služabnik

Hofburg f dvor

Hofdame f dvorna gospa, dvorjanka

Hofdekret n dvorni dekret

Hofdienste pl *dvorne službe* (G II. 350)

Hofer m **1.** *ofer* (V 492) **2.** *poljedelski*
delavec (G II. 401)

hoffen – upati, nadejati se ◇
zu Gott hoffen – zaupati v Boga

Hoffnung f upanje, pričakovanje ◇
gegründete Hoffnung – utemeljeno
upanje
getäuschte Hoffnungen –
izneverjena upanja
gewisse Hoffnung – trdno upanje
in der Hoffnung/von der Hoffnung
getragen – v upanju, upajoč
die Hoffnung erfüllt sich – upanje
se uresniči
die Hoffnung haben/hegen/nähren
– gojiti upanje, upati
sich der Hoffnung hingeben –
gojiti upanje, upati
jmdm. Hoffnungen machen –
navdajati (koga) z upanjem
sich keine Hoffnungen machen –
ne pričakovati
guter Hoffnung sein – biti v
(veselem) pričakovanju, biti noseča
ohne Hoffnung sein – biti brez
upanja
voller Hoffnung sein – trdno upati

in die Hoffnung kommen – zanositi
Unsere Hoffnungen sind getäuscht worden. – Naše upanja so se izneverila.
der Hoffnung Raum geben – vdajati se upanju

hoffnungslos – brezupen

Hoffnungslosigkeit f brezupnost

hoffnungsvoll – upapoln (*nadepoln), obetaven

Hoffuß m stari sistem razvrstitve kmečke posesti

Hofgestüt – **K. k. Hofgestüt Lipizza**
n C. kr. dvorna žrebčarna Lipica

Hofgesuch n na dvor naslovljena prošnja

Hofhaltung f dvor, dvorjanstvo (*dvoranstvo), dvorjani

Hofhaltungsordnung f red za dvorno službo (V 336)

hofieren – **1.** dvoriti (*hofirati)
2. prilizovati se **3.** podelati se

höfisch – dvorski

Hofkammer f dvorna komora ◇
Wiener i.ö. Hofkammer – dunajska notranjeavstrijska dvorna komora (H 19, 22, 37)

Hofkammerprokurator m dvorni komorni prokurator (H 19, 21, 38)

Hofkammerprokurator f dvorna komorna prokurator (H 19, 21, 38)

Hofkanzlei f dvorna pisarna (*dvorna pisarnica) ◇
Wiener i.ö. Hofkanzlei – dunajska notranjeavstrijska dvorna pisarna (H 20)
hohe Hofkanzlei – visoka dvorna pisarna (*veličastliva dvorna pisarnica)

Hofkommissar m dvorni komisar (H 32)

Hofkommission f dvorna komisija (H 31-33) (→ *Navigations-Hofkommission*) ◇
Hofkommission in Landessicherheitssachen – dvorna komisija v zadevah deželne varnosti (H 22)

Hofkriegsrat m dvorni vojaški svet (za Vojno krajino (Militärgrenze) je bil dvorni vojaški svet (Hofkriegsrat) druga stalna vojaška institucija habsburške monarhije; leta 1556 ga je ustanovil cesar Ferdinand I., leta 1848 pa nadomestilo vojno ministrstvo (Kriegsministerium))

Hofkzl. = Hofkanzlei (→ *Hofkanzlei*)

Hoflager n dvor ◇
Allerhöchstes Hoflager – Najvišji dvor (*Najvišje dvorstvo), Cesarski dvor
sein Hoflager halten – dvorovati, stolovati, rezidirati

Hofleute pl **1.** dvorjani (*dvorniki, dvorani) (→ *Hofmann*) **2.** oskrbniki (→ *Hofmann*)

höflich – prijazen

höflichst – najprijazneje ◇
Der Magistrat wird höflichst ersucht, ... – Magistrat najprijazneje zaprosamo, ... (obrazec v uradnem dopisu)

Hoflieferant m dvorni dobavitelj

Höflich m dvorjan (*pridvornik)

Hofmann m **1.** dvorjan (*dvornik, dvoran) **2.** oskrbnik

Hofmeister m **1.** dvorni mojster (*dvorni opravnik, dvorni hišnik) **2.** domači učitelj (privatni učitelj v plemiških družinah) (*domači

učnik), domači vzgojitelj
(*domači odgojitelj) ◇
oberster Hofmeister – najvišji
dvorni mojster
(→ *Obersthofmeister*)

Hofnarr m dvorni norček

Hofnormatag m *dvorni veliki
praznik, *dvorski prepovedni
dan (na »dvorne velike praznike«
oz. »dvorske prepovedne
dneve« so opravljali črne maše
(Sterbegefährtniß-Andachten)
za pokojnimi vladarji)

Hofpostmeisteramt n urad dvornega
poštnega mojstra (H 19)

Hofrat m **1.** dvorni svetnik (*dvorni
svetovavec) **2.** *dvorni svet* (H 19) ◇
k. k. Geheimer Hofrat – c. kr. tajni
dvorni svetnik (*c. kr. skrivni dvorni
svetovavec)
k. k. Wirklicher Hofrat – c. kr.
pravi dvorni svetnik (*c. kr. pravi
dvorni svetovavec)

Hofraum m dvorišče

Hofrecht n **1.** *dvorna pravda* (H
23) **2.** dvorno pravo (*dvorska
pravica) (v širšem smislu skupek
določil, ki so urejala razmerja
med zemljiškim gospodom
in navadnimi podložniki
(Dinghofrechte), pa tudi med
zemljiškim gospodom in vazali
(Dienst- und Hofrechte)) ◇
jmdm. etwas auf Hofrecht
erlauben – izjemoma in začasno
dovoliti komu nekaj nenavadnega
in sicer nedovoljenega

Hofrichter m pridvorni sodnik

Hofschranze m dvorjan (zaničljivo)

Hofseite f dvoriščna stran

hofseitig – na dvoriščni strani ležeč

Hofseparatzug m dvorni vlak

Hofspital (Laibach) n Dvorni
(cesarski) špital v Ljubljani
(→ *Civilspital*)

Hofspitalstiftung (Laibach) f
ustanova dvornega (cesarskega)
špitala v Ljubljani (→ *Civilspital*)

Hofstaat m dvor, dvorjanstvo
(*dvoranstvo), dvorjani ◇
Allerhöchster Hofstaat – Najvišji
dvor (*Najvišje dvorstvo), Cesarski
dvor (*Cesarsko dvoranstvo)

Hofstatt f *domec (manjša kmetija na
deželi)* (V 293)

Hofstätter m *oštetar* (V 293; G I. 168)
(hasnovalec majhne kmetije na
deželi, hasnovalec domca), kočar
(*sebenik, podružnik)

Hofstellen (Wien) pl *dunajski dvorni
uradi* (H 31) (*dvorna gosposka)

Hoftafel f dvorni obed

Hoftaiding f *dvorna veča* (V 205)

Hoftrauer f dvorno žalovanje (*dvorna
žalost) ◇
Hoftrauer für weiland Ihre Majestät
Maria Alexandrowna, Kaiserin
von Rußland – dvorno žalovanje
za Njenim veličanstvom pokojno
Marijo Aleksandrovno, carico Rusije

Hofvizekanzler m *dvorni podkancler*
(H 20)

Hofweingarten m dominikalni
vinograd

Hofwiese f dominikalni travnik

Hofzug m dvorni vlak

Hoh. = Hoheit (→ *Hoheit*)

Höhe f **1.** višina **2.** vzpetina, hrib
(→ *Anhöhe*)

Hoheit f **1.** visokost, visočanstvo

2. vrhovna oblast, vrhovnost, suverenost (→ *Justizhoheit, Landeshoheit, Oberhoheit, Strafhoheit, Territorialhoheit*) ◇
Eure (Kaiserliche/Königliche)
Hoheit! – Vaša (Cesarska/Kraljeva)
Visokost! (v nagovoru)

Se. k. k. Hoheit der durchlauchtigste Kronprinz Erzherzog Rudolf – *Njegova cesarsko kraljeva Visokost presvitli cesarjevič Rudolf

II. kk. HH. = Ihre kaiserlich-königlichen Hoheiten der Hr. Erzherzog Franz Carl und die Frau Herzogin Sophie – Njuni cesarsko-kraljevi Visokosti gospod nadvojvoda Franc Karel in gospa vojvodinja Zofija
Se. k. u. k. Hoheit der durchlauchtigste Herr Erzherzog Franz Ferdinand – Njegovo c. in kr. Visočanstvo gospod nadvojvoda Franc Ferdinand

Hoheitsgebiet n državno ozemlje, državno območje

Hoheitsgewalt f državna oblast, vrhovnost, suverenost

Hoheitsgewässer pl ozemeljske vode, teritorialne vode

Hoheitsrechte pl vladarske pravice, regalije

Hoheitsverletzung f kršitev suverenosti

Höhenfeuer n višinski kres (tradicionalne kresove so prižigali tudi na vrhovih v bližini Ljubljane: na Krimu, Kureščku, grajskem hribu itd.) (→ *Johannisfeuer, Johannisnacht*)

Höhenzug m hribovje

hohl – **1.** votel **2.** prazen

Höhle f **1.** jama, votlina (→ *Räuberhöhle, Wetterhöhle*)
2. brlog **3.** duplo

Hohlgewehr n granata (izstrelak iz topa z risano cevjo)

Hohlheit f **1.** votlost **2.** praznost

Hohlmaß n votla mera (*posodna mera)

Hohlweg m soteska, globel

Hohlziegel m korec

Hohn m posmeh, zasramovanje, roganje

Hohngelächter n posmeh, roganje

hold – **1.** vdan, naklonjen **2.** ljubeč, blag, mil ◇
jmdm. treu, hold und gewärtig sein – biti (komu) zvest, vdan in poslušen

Hold m *podložnik* (G II. 331, 338; V 79) (→ *Außenhold, Berghold, Erbhold, Freihold, Grundhold, Zehenthold, Zehnthold*)

holdselig – blagomil, ljubezniv

holen – iti po (koga/kaj), prinesiti, pripeljati

Hölle f pekel

Höllmaschine f peklenški stroj (*ubojna priprava, peklenška mašina)

Höllengeist f peklenška muka

Holunder m bezek

Holz n les (→ *Bauholz, Baumholz, Brennholz, Fallholz, Grubenholz, Kantholz, Kerbholz, Klatferholz, Klaubholz, Kohlholz, Krummholz, Lagerholz, Laubholz, Lichtholz, Merkantilholz, Nadelholz, Nutzholz, Reißholz, Scheiterholz, Scheitholz, Schleifholz, Schnittholz,*

- Stammholz, Trift-Holz, Treibholz, Unterzündholz, Zimmerholz*) ◇
 ein Fuder Holz – voz drv
 (→ *Holzfuđer*)
 ein Scheit Holz – poleno
 (→ *Holzſcheit*)
 Holz und Licht – *kurjava in
 svečava (razsvetljava)
 Verkleinern des Holzes – cepljenje
 drv
 Holz hacken – sekati les
- Holzarbeiter** m drvar
- Holzbesuch** *m gozdna pravda, gozdnina*
 (G II. 250)
- Holzbezugsrechte** *pl pravica do lesa*
 (H 51)
- Holzbrücke** f lesen most
- Holzdecke** f lesen strop
- Holzer** (→ *Holzarbeiter*)
- Holzfuder** n voz drv
- Holzgeld** n denar za kurjavo
- Holzhacker** m drvar (*sekač)
- Holzhändler** m trgovec z lesom
 (*lesotržec)
- Holzhau** m sečnja
- Holzhauer** (→ *Holzhacker*)
- Holzkammer** f skladišče lesa
- Holzkeller** m klet za drva
- Holzknecht** m drvar
- Holzkohle** f oglje
- Holzlege** f drvarnica
- Holzlöffelmacher** m žličar
 (izdelovalec lesenih žlic)
- Holzplatz** m skladišče lesa (*drvišče)
- Holzrecht** *n gozdna pravda, gozdnina*
 (G II. 250)
- Holzſcheit** m poleno
- Holzſchindel** f lesena škodla
- Holzſchuppen** (→ *Holzlege*)
- Holzſervitut** n drvaščina
- Holzſtätte** (→ *Holzplatz*)
- Holz- und Licht-Deputat** n
 dodatek za drva (kurjavo) in luč
 (razsvetljavo)
- Holzſung** f 1. ſekanje drv, drvarjenje
 2. hosta
- Holzweg** m gozdna pot ◇
 auf dem Holzweg ſein/sich auf
 dem Holzweg befinden – motiti se
- Holzwerk** n lesovje
- Homagium** (→ *Huldigung*)
- Honig** m med (→ *Wabenhonig*)
- honnet** – pošten (*honeten)
 (→ *Friede/n*)
- Honneur** f čaſt ◇
 jmdm. Honneur machen – izkazati
 (komu) čaſt
 jmdm. die Honneurs machen –
 pozdraviti goste (ob sprejemu) in
 jim izraziti dobrodoſličo
 jmdm. die militäriſchen Honneurs
 machen – sprejeti (koga) z
 vojaškimi čaſtmi
- Honorar** n plačilo, nagrada, honorar
 (→ *Geschäftshonorar*)
- Honoration** f počaſtitev, honoracija
- Honoratioren** pl veljaki, odličniki
 (*odličnjaki), honoracijorji
- honoriieren** – plačati, nagraditi,
 honorirati
- Hopfen** m hmelj
- Horde** f divjaška četa, drhal, horda
 (→ *Räuberhorde*)
- hören** – ſlišati ◇
 der Hund auf den Namen ...

hörend – (izgubljeni) pes, ki sliši na ime ... (*na ime ... slišujoč)
von sich hören lassen – oglasiti se
auf jmdn./etwas hören – upoštevati
(koga/kaj)

Hörensagen – vom Hörensagen –
po pripovedovanju ◊
vom Hörensagen bekannt sein –
biti znan po pripovedovanju

Hörer m slušatelj, visokošolec

Hörige f podložnica

Hörige(r) m podložnik

Hörigkeit f podložnost, odvisnost

Hörigkeitsverband m podložniško
razmerje, odvisnostno razmerje

Horn n rog (→ *Blashorn, Löschhorn,*
Posthorn)

Horn blasen – igrati rog
in ein Horn blasen – trobiti v isti
rog

Hornist m hornist (*trobec)

Horn-Signal n znak z rogom, signal z
rogom (v vojski)

Hornung m februar, svečan

Hornvieh n rogata živina, goveja
živina

horrend – strašen (→ *Niederlage*)

Horreur m **1.** groza, grozota, strahota
2. gnus, stud

horribel (→ *horrend*)

Hort m **1.** zavetišče, zatočišče
2. otroško zavetišče, jasli
(→ *Kinderhort*) **3.** leglo (npr.
pregrehe) **4.** zaklad

Hose f hlače (→ *Gattihose, Kniehose,*
Stiefelhose, Unterhose, Unterziehhose)

Hosenbein n hlačnica

Hospital n zavetišče, sirotišnica,
hiralnica, bolnišnica

Hospitalschiff n sanitetna ladja

Hospitant m hospitant (dijak oz.
študent, ki kot gost prisostvuje
pouku oz. predavanju)

Hospiz n zavetišče, hospic

Hostie f hostija

Hostienkommunion f sveto obhajilo

hostil – sovražen

Hostilität f sovražnost

Hotel n hotel (→ *Stundenhotel*)

Hotelier m hotelir

Hptm. = Hauptmann
(→ *Hauptmann*)

Hr. = Herr (→ *Herr*)

Hrn. = Herrn – **1.** gospoda
2. gospodu

Hrsg. = Herausgeber (→ *Herausgeber*)

H. Schein = Heimatschein
(→ *Heimatschein*)

Hschft. = Herrschaft (→ *Herrschaft*)

Hubamt n hubni urad (H 21)

Hube f huba, kmetija (→ *Achtelhube,*
Dreiviertelhube, Drittelhube,
Forsthube, Fronhube, Ganzhube,
Gewannenhube, Grashube,
Halbhube, Kaufrechtshube, Miethube,
perchmeisterhube, Ritterhube,
Rodhube, sbaighube, sluzzelhube,
smidhube, supanhube, Viertelhube,
Zeidelhube)

Hubenbesitzer (→ *Hübler*)

Hubgulden m goldinar na hubo (V 318)

Hübler m kmet, posestnik hube
(*zemljak), gruntar (→ *Achtelhübler,*
Dreiviertelhübler, Drittelhübler,
Ganzhübler, Halbhübler, Viertelhübler)

Hüblerin f kmetica, posestnica hube
(*zemljakinja)

Hubmeister m *hubmojster* (V 208)

Hübner (→ *Hübler*)

Hubsteuer f hubni davek

Huchen m sulec (riba)

Hudel m krpa, cunja

Hud(e)ler m šušmar (*krpar)

hudeln – (hitro in) površno delati
(*krpati), šušmariti

Huf m kopito

Hufbeschlag m podkovanje

Hufbeschlag-Lehranstalt (→ *Anstalt*)

Hufe (→ *Hube*)

Hufeisen n podkev

Hüfner (→ *Hübler*)

Hufschlag m **1.** podkovanje **2.** udarec
s kopitom **3.** vlečna pot (obrežna
pot za vleko ladij po reki navzgor,
npr. ob reki Savi), konjska pot
(*vlačugarska steza)

Hufschmied m podkovski kovač
(*konjski kovač), podkovač

Hufschmiede f podkovnica

Huftiere pl kopitarji

Hügel m grič (→ *Grabhügel*)

Hügelgrab n gomilno grobišče

Hugenotte m hugenot

Huhn n kokoš (→ *Legehuhn, Rebhuhn*)

Hühnerhaus n kurnik, kokošnjak

Hühnerhof m dvorišče za kokoši
(*kokošji dvor, kurji dvor)

Hühnerstall (→ *Hühnerhaus*)

Huissier m **1.** vratar **2.** sodni sluga

huj. = **hujus** – tega ali istega ◇
hujus anni – tega leta
hujus mensis – tega meseca

Huld f blagonaklonjenost, blagost

(→ *entbieten*), blagovoljnost,
dobrovoljnost (*dobra volja) ◇

Huld und Gnade – blagovoljnost
in milost

»Meine kaiserliche Huld bleibt
meinen lieben Krainern, unter
welche Ich freudig gekommen
bin, immerbar erhalten.« – »Moja
cesarska blagovoljnost ostane
mojim ljubim Kranjcem, med
katere sem z veseljem prišel, vsigdar
ohranjena.« (cesar Franc Jožef I. ob
obisku Ljubljane 13. julija 1883)

huldigen – **1.** pokloniti se, priseči
zvestobo, priseči vdanost (*vernost)

2. častiti, čislati, spoštovati ◇

Der tanzlustige Teil der
Gesellschaft huldigte dem
Tanzvergnügen. – Za ples
navdušeni del družbe se je predajal
plesnim užitkom.

Huldigung f **1.** poklonitev, poklon

(→ *Erbhuldigung*), prisega
zvestobe, prisega vdanosti
(*prisega vernosti), izraz vdanosti

2. čaščenje, čislanje ◇

jdm. seine Huldigung darbringen
– pokloniti se (komu), izraziti
(komu) zvestobo, izraziti (komu)
vdanost

die Huldigung entgegennehmen –
sprejeti poklon

Huldigungsadresse f vdanostna
adresa

Huldigungseid m prisega zvestobe,
prisega vdanosti (*prisega vernosti)

Huldigungsfestzug m poklonitveni
sprevod (*poklonitveni pohod)
(→ *Kaiser-Huldigungsfestzug*)
(jubilejnega sprevoda 12. junija
1908 na Dunaju ob 60. letnici
vladanja cesarja Franca Jožefa I. se

je, kot poroča dnevnik *Laibacher Zeitung*, udeležilo 700 Kranjcev s 40 konji in 10 vozovi)

Huldigungsgedicht n poklonitvena pesem

Huldigungstag m dan prisege zvestobe

huldreich – 1. milostljiv, blag (*dobrotljiv, preblag, blagosklon) 2. milostljivo, blago (*dobrotljivo, preblago, blagosklono)

huldreichst – 1. premilostljiv, preblag 2. premilostljivo, preblago ◇ Seine Majestät der Kaiser haben huldreichst zu bewilligen und anzuordnen geruht ... – Njegovo Veličanstvo cesar je premilostljivo blagovolilo dovoliti in zaukazati ...

huldvoll – 1. milostljiv, blag (*dobrotljiv, blagosklon) 2. milostljivo, blago (*dobrotljivo, blagosklono) ◇ Seine Majestät geruhten in huldvollnädigster Weise zu erwidern ... – Njegovo Veličanstvo je premilostljivo blagovolilo odgovoriti ...

huldvollst – 1. premilostljiv, preblag 2. premilostljivo, preblago ◇ Seine Majestät geruhten seine Dankesbezeugung huldvollst aufzunehmen. – Njegovo veličanstvo je premilostljivo sprejelo njegovo zahvalo.

Hülfe (→ *Hilfe*)

Hülle f ovoj, ovitek ◇ die entseelte/irdische/leibliche/sterbliche Hülle – posmrtni ostanki, zemeljski ostanki (*pozemski ostatki, zemski ostanki) (→ *Überrest*)

Die irdische Hülle wird im Sterbehause feierlich eingeseget. – Zemeljski ostanki bodo v hiši

žalosti svečano blagoslovljeni. (osmrtnica)

Hülsenfrüchte pl sočivje

humanitär – dobrodelen, človekoljuben (*ljudomil), humanitaren (→ *Hilfe*)

Humanität f dobrodelnost, človekoljubnost, humaniteta

Humanitätsanstalt f človekoljubni zavod (*ljudomili zavod, ljudomila naprava) (→ *Wohltätigkeitsanstalten*)

Humbug m slepilo, prevara, prazne marnje, nesmisel, humbug

Humeur f razpoloženje

humid – vlažen

humiliant – ponižujoč

Humor m humor (→ *Galgenhumor*)

humos – humuzen

Hund m 1. pes (→ *Jagdhund, Kettenhund, Perforcehund, Vorstehhund, Wachtelhund, Wachthund, Wächterhund, Wolfshund*) 2. rudniški voziček ◇ markenloser Hund – pes brez pasje značke (→ *Hundemarke, Steuermarke*)

Hunde-Contumaz f pasji kontumac (v času trimesečnega pasjega kontumaca v letu 1890 so morali Ljubljancani voditi pse na vrvice; psi so se lahko prosto gibali le z nagobčnikom; pse brez pasje značke je prijel in pokočal konjederec) ◇ die Hunde-Contumaz verhängen – razglasiti pasji kontumac

Hundemarke f pasja značka (*pasja znamka, pasja marka)

Hundestall m pasjak

- Hundesteuer** f pasji davek (*psetnina)
- Hundetaxe** (→ *Hundesteuer*)
- Hundswut** f pasja steklina
- Hüne** m **1.** velikan **2.** mrtvec
- Hünengrab** n gomila
- Hunger** m lakota ◇
Hunger haben – biti lačen
Hunger leiden – trpeti lakoto
seinen Hunger stillen – potešiti lakoto
Hungers sterben/vor Hunger sterben – umreti zaradi lakote
- Hungersnot** f lakota, glad, pomanjkanje hrane (*stradež)
- Hungertod** m smrt zaradi lakote ◇
den Hungertod sterben – umreti zaradi lakote
- Hungertuch – am Hungertuch nagen** – stradati, gladovati, trpeti lakoto
- Hungerturm** m ječa, v kateri je ujetnik umrl od lakote (*gladomornica)
- Hure** f kurba (*nečistnica)
- huren** – kurbati se (*nečistovati)
- Hurenhaus** n javna hiša (*kurbarnica)
- Hurer** m kurbir (*nečistnik)
- Hurerei** f kurbarija, kurbirstvo (*nečisto življenje) ◇
Hurerei treiben – kurbati se (*nečistovati)
- Husar** m huzar
- Hussit** m husit
- Husten** m kašelj (→ *Bluthusten, Keuchhusten, Stickhusten*)
- Hut** m **1.** klobuk (→ *Biberhut, Filzhut, Kastorhut, Klapphut, Putzhut, Stoffhut, Strohhut*) **2.** čelada (→ *Eisenhut, Sturmhut*) ◇
den/seinen Hut nehmen – odstopiti, oditi
unter einen Hut bringen – združiti
- Hut¹** f preža, straža, varstvo (→ *Burghut, Nachhut, Obhut, Seitenhut, Vorhut*) ◇
auf der Hut sein – biti na preži, biti pazljiv
- Hut²** f paša, pašnik (→ *Viehhut*)
- hüten** – **1.** paziti, varovati (→ *Bett, Zimmer*) **2.** pasti (živino)
- hüten, sich** – varovati se pred (kom/čim) (→ *Schaden, Unglück*)
- Hüter** m čuvaj, paznik (→ *Feldhüter, Forsthüter, Jagdhüter, Türhüter, Waldhüter*) ◇
Hüter der öffentlichen Ordnung – čuvarji javnega reda
- Hutgeld** n **1.** pašnina (pastirjev zaslužek) **2.** stražarina (plačilo za vzdrževanje sejemskega miru)
- Hutmacher** m klobučar
- Hutmacherei** f klobučarstvo
- Hutmann** (→ *Hüter*)
- Hütte** f **1.** koča, bajta, lopa (→ *Alpenhütte, Berghütte, Markthütte, Schießhütte, Schutzhütte, Sennerhütte, Standhütte, Strehütte, Verkaufshütte, Wächterhütte*) **2.** topilnica, fužina, plavž (→ *Schmelzhütte, Stahlhütte*) **3.** obrat (→ *Glashütte, Ziegelhütte*)
- Hüttenarbeiter** m plavžar (*topilničar)
- Hüttenbewohner** m bajtar, kočar, kajžar
- Hüttenlager** n (vojaški) tabor v kolibah (*bajticah)

Hüttenwerk n **1.** topilnica, fužina
(*plavilnica) **2.** plavž

Hüttenwesen n *plavžarske zadeve,*
plavžarstvo (H 57)

Hutterer (→ *Hutmacher*)

Hutweide f pašnik

Hymen m poroka, svatba

Hymen n deviška kožica, himen

Hymne f **1.** hvalnica **2.** himna
(→ *Volks hymne*)

Hymnus (→ *Hymne*)

hypotekarisch – hipotekaren
(*hipotečen) (→ *Sicherheit*)

Hypothek f **1.** zastava, hipoteka
2. breme, hipoteka **3.** hipotekarno
posojilo ◇
Tilgung der Hypothek – izbris
hipoteke
eine Hypothek aufnehmen – najeti
hipotekarno posojilo
eine Hypothek bestellen – določiti
hipoteko
eine Hypothek löschen/tilgen –
izbrisati hipoteko

Hypothekaranstalt f hipotekarni
zavod (*hipotečni zavod)

Hypothekarforderung f hipotekarna
terjatev (*hipotečna terjatev)

Hypothekarlast f na nepremičnini
(posestvu, zemljišču) vknjiženi
dolgovi, hipoteka

Hypothekarschuld f zastavni dolg,
hipotekarni dolg (*hipotečni dolg)
◇

*Realitäten werden mit
Hypothekar-Schulden belastet.* –
Nepremičnine so obremenjene s
hipotekarnimi dolgovi.

Hypothekarsicherstellung f
hipotekarno zavarovanje

Hypothekarurkunde f zastavna listina
(*zastavno pismo)

Hypothekarverschuldung
(→ *Hypothekarlast*)

Hypothekbestellung f določitev
hipoteke (*odkaz hipoteke)

Hypothekenaufseher m nadzornik
hipotek (H 36)

Hypothekenauszug m hipotekarni
izpisek

hypothезieren – zastaviti

Hzm. = **Herzogtum** (→ *Herzogtum*)

i. A. = im Auftrag – po naročilu

i. e. = id est – to je

ii. ib., ibid. = ibidem – isto

id. = idem – isto

Idealismus m **1.** idealizem (filozofski nauk – nasprotje od materializma)
2. nesebičnost, idealizem
3. olepševanje, idealizem

Idee f misel, zamisel, ideja

Identität f **1.** istovetnost (*istota), identiteta **2.** istost, enakost, identičnost

Identitätsausweis m osebna izkaznica

Identitätskarte (→ *Identitätsausweis*)

Identitätszeuge m priča istovetnosti (priča, ki potrdi istovetnost strank pri notarju, če jih slednji osebno ne pozna) (*istotna priča, priča istosti)

Ideologie f politična doktrina, ideologija (→ *Rassenideologie*) ◇ nationalsozialistische Ideologie – nacionalsocialistična ideologija

Idiom n **1.** jezik, idiom **2.** stalna besedna zveza, fraza, idiom

idiotisch – bebast, idiotski

i. d. R. = in der Regel – praviloma

Igel m jež

Iggel (→ *Egel*)

ignobel – prostaški

Ignorant m nevednež, ignorant

Ignoranz f nevednost, ignoranca

ignorieren – namenoma prezreti, namenoma spregledati, ignorirati

i. H. = im Hause – tukaj

ihrerseits (Ihrerseits) – **1.** z njene strani, kar zadeva njo **2.** z njune

strani, kar zadeva njiju **3.** z njihove strani, kar zadeva njih (z Vaše strani, kar zadeva Vas)

ihresgleichen (Ihresgleichen) –

1. kdor je enak njej **2.** kdor je enak njim(a) (kdor je enak Vam)

ihrethalben (Ihrethalben) – **1.** zavoljo nje, zaradi nje **2.** zavoljo njih, zaradi njih (zavoljo Vas, zaradi Vas)

ihretwegen (Ihretwegen)

(→ *ihrethalben/Ihrethalben*)

ihretwillen (Ihretwillen)

(→ *ihrethalben/Ihrethalben*)

Ihro – Vaš (Vaša, Vaše) ◇

Ihro Gnaden – Vaša milost

Ihro Majestät – Vaše veličanstvo

II. kk. HH. = Ihre kaiserlich-königlichen Hoheiten – Njuni cesarsko-kraljevi visokosti (→ *Hoheit*)

i. J. = im Jahre – v letu

i. J. Ch. = im Jahre Christi – v Gospodovem letu

Ikonographie f veda o opisovanju umetniških del, simbolni pomen umetniških del, ikonografija

Ikonoklasmus m gibanje, ki nasprotuje čaščenju nabožnih podob, ikonoklazem

Ikonolatrie f čaščenje nabožnih podob, ikonolatrija

Ikr. = Innerkrain (→ *Innerkrain*)

illegal – nezakonit, ilegalen

Illegale(r) m **1.** ilegalec **2.**

nacionalsocialist (v Avstriji med obema svetovnima vojnama)

Illegalität f nezakonitost, ilegalnost

illegitim – **1.** nezakonit **2.** nezakonski

Illegitimität f **1.** nazakornost
2. nezakonskost

illoyal – nelojalen (→ *Wesen*)

Illoyalität f neloyalnost

Illuminat m **1.** razsvetljenec,
prosvetljenec, iluminat **2.** pripadnik
svobodomiselnega gibanja v
Franciji v 17. stoletju, iluminat

Illumination f **1.** svečana osvetlitev,
iluminacija **2.** duhovno
razsvetljenje, iluminacija **3.** slikarski
okras rokopisa, iluminacija

Illuminator m umetnik, ki je slikarsko
okrasil rokopis, iluminator

illuminieren – **1.** svečano osvetliti,
iluminirati **2.** slikarsko okrasiti
rokopis, iluminirati

Illusion f utvara, iluzija

illuster – odličen, slovit
(→ *Gast, Gesellschaft*)

Illustration f ponazoritev, razlaga,
pojasnilo, ilustracija

illustrieren – **1.** ponazoriti (s slikami,
ilustracijami), ilustrirati **2.** razložiti,
pojasniti, ilustrirati

Illustrierte f (ilustrirana) revija

Illyrer m Ilir

Illyrien n *Ilirija* (H 32, 49)

Illyrische Provinzen (→ *Provinz*)

I. M. = Ihre Majestät (die Kaiserin) –
Njeno veličanstvo (cesarica)

Imagination f domišljija

Imbiß m malica

Imitation f **1.** oponašanje, imitacija
2. ponaredek, imitacija

imitieren – **1.** oponašati, imitirati
2. ponarediti, imitirati

Imker m čebelar (*čebelorejec)

Immaculata f Brezmadežna
(→ *Maria*)

Immatrikulation f vpis na univerzo,
imatrikulacija

immatrikulieren – vpisati na univerzo,
imatrikulirati

Immaturität f nezrelost (*negodnost)

Imme f čebela (*bčela)

immediat – neposreden, imediaten

immediatisieren – podrediti
neposredni državni oblasti

Immediatisierung f podreditev
neposredni državni oblasti, državna
neposrednost

immens – ogromen

immer – vedno ◇

immer fort – neprekinjeno

was immer – karkoli že

wer immer – kdorkoli že

immerbar – za vedno, za vselej
(*skoz in skoz, vsigdar)

immerhin – kljub temu, vendarle,
kljub vsemu

immerwährend – trajen (*veden)
(→ *Neutralität*)

Immigrant m priseljenc, imigrant

Immigration f priseljevanje, imigracija

immigrieren – priseliti se, imigrirati

imminent – **1.** skorajšnji, neizbežen
2. grozeč

immobil – **1.** nepremičen, imobilen
2. nepripravljen za boj, imobilen

Immobilien pl nepremičnine,
imobilije

Immortalität f nesmrtnost,
imortaliteta

Immunität f **1.** osvoboditev od
javnih dajatev in poseganja javnih

- uradnikov, imuniteta **2.** področje, za katero velja osvoboditev od javnih dajatev in poseganja javnih uradnikov, imuniteta
- Immutation** f sprememba
- immutieren** – spremeniti
- Imparität** f neenakost
- imperativ** – nujen, brezpogojen, imperativen
- Imperator** m **1.** cesar, imperator **2.** vojskovodja, imperator
- Imperium** n **1.** cesarstvo, kraljestvo, država, imperij **2.** vrhovna oblast ali poveljstvo
- impertinent** – nespodoben, nesramen, impertinenten
- Impertinenz** f nespodobnost, nesramnost, impertinenca
- Impetrant** m **1.** tožnik **2.** prosilec
- Impetrat** m toženec
- impfen** – cepiti (*staviti)
- Impfling** m cepljenec
- Impfstoff** m cepivo
- Impfung** f cepljenje
- Impfungs-Zeugnis** n potrdilo o cepljenju proti kozam (*izpričevalo o cepljenih kozah, spričevalo o stavljenih kozah)
- Impietät** f brezbožnost
- imponieren** – **1.** vzbujati občudovanje, vzbujati spoštovanje, imponirati (*imponovati) **2.** zapovedati
- importun** – neprijeten, nadležen
- Importunität** f neprijetnost, nadležnost, nadloga
- Imposition** f obdavčenje
- Impost** f naklada, impost (→ *Musikimpost, Weinimpost*)
- impraktikabel** – **1.** neprehoden **2.** neizvedljiv
- Impression** f vtis, dojem, impresija
- improbabel** – neverjeten
- Improbabilität** f neverjetnost
- imprudent** – nepreviden
- impugnieren** – spodbijati
- Impugnierung** f spodbijanje
- Impuls** m spodbuda, impulz
- impune** – nekaznovan
- Imputation** f obtožba, podtikanje, imputacija
- imputieren** – obdolžiti (koga česa), podtakniti (komu kaj), pripisati (komu kaj), imputirati (komu kaj)
- inacceptabel** – **1.** nesprejemljiv, neprimeren, inacceptabel **2.** nesprejemljivo, neprimerno
- inaccessibel** – nedosegljiv
- inaccurat** – **1.** netočen, nenatančen, površen, inakuraten **2.** nevesten, neskrben
- inadäquat** – neustrezen, inadekvaten
- inadmissibel** – nedopusten
- inalienabel** – neodtujljiv
- inallienabel** – nezdružljiv
- Inangriffnahme** f začetek (*pričetek)
- Inanspruchnahme** f **1.** uveljavljanje **2.** koriščenje **3.** obremenitev ◇
Inanspruchnahme eines Rechts – koriščenje pravice
Inanspruchnahme des Gerichts – po sodni poti
- inappellabel** – neizpodbiten
- inappellativ** (→ *inappellabel*)

inappreciabel – neprecenljiv

Inaugenscheinnahme f ogleđ

Inauguration f **1.** posvetitev, namestitev, inavguracija
2. podelitev doktorskega naziva, inavguracija **3.** slovesna otvoritev, inavguracija

inaugurieren – **1.** posvetiti, namestiti, inavgurirati **2.** podeliti doktorski naziv, inavgurirati **3.** slovesno otvoriti, inavgurirati

Inbegriff m skupek, obseg mit Inbegriff – skupaj, vŕtevŕi kurzer Inbegriff – kratek pregled

Inbegriffnahme f začetek (→ *Baubegriffnahme*)

Inbetrachtnahme f upoŕtevanje

Inbetrachtziehung (→ *Inbetrachtnahme*)

inbetroff – v zadevi

Inbetriebnahme f začetek obratovanja

Inbetriebsetzung f zagon

Inbrunst f gorečnost, vnema

incamerieren – **1.** vključiti v drŕavno premoŕenje **2.** vključiti v cerkveno posest

Incamerierung f **1.** vključitev v drŕavno posest **2.** vključitev v cerkveno posest

incarcerieren – zapreti

Incarcerierung f zapor, ječa

in circa – pribliŕno

Incivilität f neprijaznost, nevljudnost, grobost

incivil – neprijazen, nevljuden, grob

includieren – vključiti

Inclusion f vključitev, inkluzija

Incognito n neprepoznavnost, tajnost ◇ im strengsten Incognito – v popolni tajnosti

Incolat n *pripadnost plemiča deŕeli (pripadnost po bivanju)* (V 326), *inkolat*

incommodieren – nadlegovati (koga), obremeniti (koga), inkomodirati (koga)

incommodieren, sich – potruditi se

incommutabel – nespremenljiv

incomparabel – neprimerljiv

incompatibel – nezdruŕljiv

incomplet – nepopoln

inconciliabel – nezdruŕljiv

inconsolabel – neutolaŕljiv

inconstant – nestalen

inconstitutionell – neustaven

Inconvenienz f neprijetnost, neprimernost, nespodobnost, nerodnost ◇ die dem Publico erwachsenden Inconvenienzen – neprijetnosti, ki prizadenejo stranke (kupce)

in corpore – v celoti, polnoŕtevilno, korporativno

Increment n rast

increscieren – naraŕcati

incroyabel – neverjeten

inculpabel – nedolŕzen

Inculpant m toŕitelj (*obtoŕitelj, obtoŕnik), inkulpant

Inculpat m obtoŕenec, inkulpat

inculpieren – obtoŕiti (koga), obdolŕiti (koga)

Inculpierte(r) (→ *Inculpat*)

Incumbenz f zaveza, dolŕnost

- incurabel** – neozdravljiv
- indagieren** – 1. poizvedovati, povpraševati 2. preiskovati, zasledovati
- indebite** – pomotoma in brez pravne podlage
- indefinit** – nedoločen, indefiniten
- indem** – tako, da; s tem, da
- indemnisieren** – povrniti škodo, odškodovati
- Indemnisierung** f povrnitev škode, odškodovanje
- Indemnität** f 1. povračilo škode, zavarovalnina, indemniteta 2. nekaznivost, oprostitev (*odvezilo), indemniteta
- independent** – neodvisen
- indes** (→ *indessen*)
- indessen** – medtem
- indeterminiert** – nedoločen
- Index** m 1. kazalo, indeks 2. seznam prepovedanih knjig, indeks
- indezent** – nespodoben, neprimeren, indecenten
- in die** (→ *an die*)
- indifferent** – 1. ravnodušen, indiferenten 2. nevtralen, indiferenten
- Indigenat** n *pripadnost plemiča deželi (pripadnost po rojstvu), »domorodstvo«* (V 326), *indigenat*
- Indigestion** f prebavna motnja, indigestija
- Indignation** f užaljenost, ogorčenost, zgražanje, indignacija
- indignieren** – razžaliti, razjeziti, indignirati
- indirekt** – 1. posreden, indirekten (→ *Steuer, Wahl*) 2. posredno, indirektno
- indiskret** – nemolčeč, nepreviden, nepremišljen, indiskreten
- indispensabel** – nujen, neizogiben (*neizpregleden)
- indisponiert** – 1. bolehen, indisponiran 2. nerazpoložen, indisponiran
- Indisposition** f 1. slabo počutje, indispozicija 2. nerazpoloženje, indispozicija
- Individualität** f individualnost, individualiteta
- Individuum** n posameznik, individuuum
- indivisibel** – nedeljiv
- Indiz** n 1. znak, znamenje, indic 2. sum kaznivega dejanja, indic
- indizieren** – naznaniti
- indolent** – brezčuten, ravnodušen, brezbrizen, malomaren, indolenten
- Indolenz** f brezčutnost, ravnodušnost, brezbriznost, malomarnost, indolenca, indolentnost
- Indorsat** n hrbtna stran listine, indorsat
- Indorsement** (→ *Indorsat*)
- indorsieren** – napisati na hrbtno stran
- in dorso** – na hrbtni strani
- Indossament** n prenos menice
- indossieren** – prenesti menico, indosirati, (*indosovati)
- indulgent** – prizanesljiv, popustljiv
- Indulgenz** f spregled, odpust (kazni), indulgenca

Indult m **1.** odlog, prelog, indult
2. posebna pravica, izjemna pravica, indult

Industrialisierung f industrializacija

Industrie f **1.** obrt (*obertnost)
2. velika obrt, veleobrt (predindustrijska proizvodnja), industrija **3.** industrija (→ *Stahlindustrie*)

Industrie-Etablissement n industrijsko podjetje

industriell – **1.** obrten, industrialen
2. veleobrten (predindustrijski), industrialen **3.** industrijski

Industrielle(r) m veleobrtnik, industrialec

Industrieschule f **1.** obrtna šola, industrialna šola **2.** veleobrtna šola, industrialna šola

inegal – neenak

Inegalität f neenakost

inerwähnt – v dopisu omenjeni (*notri navedeni)

inestimabel – neprecenljiv

inexistent – neobstoječ

Inf. = **Infanterie** (→ *Infanterie*)

Inf.-Rgt. = **Infanterie-Regiment** (→ *Infanterie-Regiment*)

infallibel – nezmotljiv

Infallibilität f nezmotljivost

infam – nesramen, podel, nečasten, zavržen, infamen ◇
infam kassieren – proglašiti za zavrženca (dnevnik *Laibacher Zeitung* je 18. maja 1799 poročal: »Vermög der vom Hofkriegsrath erhaltenen Nachricht ist der Fähnrich Martin Conradi von dem 13. leichten Infanterie

Bataillon wegen treulosen Uiberlaufen zum Feind vermög kriegsräthlichen Urtheil infam kassirt, dessen Namen an den Galgen geschlagen und sein allfälliges in kaiserl. Erblanden besitzendes Vermögen konfisziret.«
– »Dvorni vojni svet sporoča, da je bil Martin Conradi, praporščak 13. bataljona lahke pehote, na podlagi sodbe vojnega sveta zaradi nezvestega prebega k sovražniku, proglašen za zavrženca, njegovo ime (smrtna obsodba) obešeno na vislice in njegovo morebitno premoženje v cesarskih dednih deželah zaplenjeno.«)

Infamie f nesramnost, podlost, nečastnost, brezobzirnost, infamija

Infang m ograda

Infant m kraljevi princ (v Španiji in na Portugalskem), infant

Infanterie f pehota, infanterija (→ *Linieninfanterie*)
leichte Infanterie – lahka pehota

Infanterie-Kaserne f pehotna vojašnica (→ *Städtische Infanterie-Kaserne/Belgierkaserne (Laibach)*)

Infanterie-Regiment n pehotni polk, pešpolk ◇

K. u. k. Infanterie-Regiment Leopold II., König der Belgier Nr. 27 (die Belgier) – C. in kr. pešpolk Leopold II., kralj Belgijcev šte. 27 (»Belgijci«) (ust. leta 1682, pred prvo svetovno vojno se je garnizon 1., 2. in 4. bataljona nahajal v Ljubljani, garnizon 3. bataljona pa v Gradcu; dopolnilni okraj: Gradec; zadnji imetnik pešpolka: belgijski kralj Leopold II.)

K. u. k. Infanterie-Regiment Nr.

17 »Kronprinz« (Laibacher Hausregiment/Heimatregiment/Krainer Regiment) – C. in kr. pešpolk št. 17 “Cesarjevič” (domači ljubljanski pešpolk/kranjski pešpolk) (ust. leta 1674, pred prvo svetovno vojno se je garnizon 1. bataljona nahajal v Ljubljani, garnizon 2, 3. in 4. bataljona pa v Celovcu; dopolnilni okraj: Ljubljana; zadnji imetnik pešpolka: cesarjevič Franc Jožef Oton)

Infanterist m pešak (*pešec),
infanterist

Infantin f kraljeva princesa (v Španiji in na Portugalskem), infantinja

inartigabel – neutrudljiv

Infektion f okužba, infekcija ◇
leidige Infektion – kuga

Infektionskrankheit f nalezljiva
bolezen, infekcijska bolezen

Infektionsmiasma n kužni hlapi
(domnevni vzrok za nalezljive
bolezni) ◇
Infektionsmiasma für Cholera –
kužni hlapi za kolero

infektiös – kužen, infekciozen

Infel (→ *Infel*)

infernalisich – peklenški, satanski,
infernalni

Inferno n pekel

infestieren – napasti

Infeudation f podelitev fevda

infizieren – okužiti, inficirati

Inflammation f **1.** vnetje, inflamacija
2. požar

Inflation f inflacija

Influenz f vpliv

Influenz(a) f gripa, influenza

Influenza-Epidemie f epidemija gripe
(→ *Grippe*)

influenzieren – **1.** okužiti (koga)
2. vplivati na (koga)

influiieren – vplivati na (koga)

infolge – zaradi (*vsled, glasom)

infolgedessen – zaradi tega, vsled tega

Information f **1.** vest, informacija
2. navodilo, napotilo, napotek
(*poduk, poučilo), informacija

informieren – **1.** poročati, informirati
2. poučevati (*poučevati)

Infraction f kršitev (zveze, pogodbe)

Infraktion (→ *Infraction*)

infrigieren – kršiti (zvezo, pogodbo)

Inftr. = Infanterie (→ *Infanterie*)

Inful f škofovo pokrivalo, mitra

Infulsteuer f posebna dajatev ob nastopu
novega zemljiškega gospoda (G II. 250)

ingenannt – v dopisu imenovani
(*notri imenovani)

in genere – na splošno

Ingenieur m **1.** tehnično izobražen
strokovnjak, inženir
(→ *Bezirkssingenieure*,
Oberingenieur, *Straßeningenieur*)
2. zemljemerec, inženir
(*svetomerec, zemljomerec, mércin)

Ingenieurkammern pl inženirske
zbornice (H 63)

Ingerenz f vpliv, vplivanje, poseganje,
ingerenca

Ingreß m vhod

ingrossieren – vpisati (zlasti hipoteke
v zastavno knjigo)

Ingrossist m vpisovalec (zlasti hipotek v zastavno knjigo)

Inhaber m lastnik, imetnik (*imetelj, imejitelj) (→ *Agenturinhaber*, *Gewerbsinhaber*, *Hausinhaber*, *Herrschaftsinhaber*, *Oberstinhaber*, *Pfand(in)haber*, *Regimentsinhaber*, *Satzinhaber*, *Wohnungsinhaber*) ◇

Inhaber des Regiments – imetnik polka (→ *Regimentsinhaber*)

Inhaber des Verdienstkreuzes – imetnik križca za zasluge, imetnik zaslužnega križca

Inhaberin f lastnica, imetnica

Inhabung f 1. imetje, imenje

2. lastniki, imetniki

inhaftieren – pripraviti, aretirati

Inhaftierung f priprtje, aretacija

Inhaftnahme (→ *Inhaftierung*)

Inhaftsetzung (→ *Inhaftierung*)

Inhalation f vdihavanje, inhalacija

Inhalationskur f zdravljenje z vdihavanjem, zdravljenje z inhalacijo

Inhalt m 1. vsebina (*zapopadek, zapopad, obseg, obsežek)

2. prostornina (→ *Rauminhalt*)

3. ploščina (→ *Flächeninhalt*) ◇

Inhalt Schuldbrief – v skladu z zadolžnico

Inhalt des Artikels II – v skladu z

2. členom (*po besedah člena II)

summarischer Inhalt – kratka vsebina

inhaltlich – po vsebini (*po obsegu), vsebinsko

Inhaltsangabe f pregled vsebine (*označba vsebine), kazalo

inhärieren – 1. držati se (česa), biti neločljivo povezan s (čim), pripadati 2. vztrajati, ne popuščati

inhibieren – prepovedati, inhibirati

Inhibierung (→ *Inhibition*)

Inhibition f prepoved, inhibicija

initial – začetni

Initiative f pobuda, iniciativa

Initien pl začetki

initiieren – 1. dati pobudo za (kaj)

2. sprejeti posameznika v neko skupnost (ob ustreznem ritualu)

Injurie f razžalitev (→ *Realinjurie*, *Verbalinjurie*)

Ink-/ink- (glej tudi *Inc-/inc-*)

inkarniert – utelešen, inkarniran

Inkenntnissetzung f obveščanje, obvestilo

inkl. = inklusive – vključno, vštrevši, inkluzivno

Inkognito (→ *Incognito*)

Inkolat (→ *Incolat*)

inkommodieren (→ *incommodieren*)

inkommodieren, sich

(→ *incommodieren, sich*)

Inkompetenz (→ *Incompetenz*)

inkonsequent – nedosleden, nenačelen, inkonsekventen

Inkonsequenz f nedoslednost, nenačelnost, inkonsekvenca

Inkonvenienz (→ *Inconvenienz*)

Inkorporation f vključitev (*vtelesenje, utelovljenje), priključitev, inkorporacija

Inkorporationsgebühr f vpisnina (*vdružnina) (→ *Aufnahmsgebühr*)

inkorporieren – vključiti, priključiti, inkorporirati

Inkorporierung (→ *Inkorporation*)

inkorrekt – 1. nespodoben, nedopusten, nekorekten
2. nenatančen, nekorekten

Inkorrektheit f 1. nespodobnost, nedopustnost, nekorektnost
2. nenatančnost, nekorektnost

Inkraftsetzung f uveljavitev

Inkrafttreten n začetek veljave

inkriminieren – 1. obdolžiti, inkriminirati 2. določiti z zakonom, da je kako dejanje kaznivo

Inkulpant (→ *Inculpant*)

Inkulpat (→ *Inculpate*)

inkulpieren (→ *inculpieren*)

Inkulpierte(r) (→ *Inculpierte/r*)

Inkumbenz (→ *Incumbenz*)

Inkunabel f prvotisk, inkunabula (naziv za prve tiskane knjige)

inkurabel (→ *incurabel*)

Inlage f priloga

Inland n tuzemstvo, domovina (*domače dežele)

Inländer m domačin, tuzemec, rojak, deželan (*rojenjak, notranjec, domači državljan) ◇
Inländer des österreichischen Kaiserstaates – državljan avstrijskega cesarstva

Inländerin f domačinka, tuzemka, rojakinja, deželanka

inländisch – domač, naš, iz naše dežele (*tudeželski)

Inlandsmarkt m domače tržišče

Inlands-Reisepaß m potni list za tuzemstvo

Inleute pl gostači (→ *Inmann*)

inliegend – priložen

in loco – na kraju, na mestu

Inmann m gostač

inmitten – sredi

in naa. = in natura – v naravi

inne (→ *innen*)

innehaben – imeti (→ *Amt, Posten, Vorsitz*)

innehalten – ustaviti (se), prenehati, prekiniti

Innehaltung f ustavitev, prekinitev, zadržanje (*zaustava, zadržba, pridržba)

innen – notri ◇
nach innen – navznoter
von innen – od znotraj

Innenminister m minister za notranje zadeve, notranji minister, (*minister za notranje reči, minister za notranje stvari)

Innenministerium n *ministrstvo za notranje zadeve* (H 51), notranje ministrstvo (*ministerstvo za notranje reči, ministerstvo za notranje stvari) (→ *Ministerium*)

Innenressort (→ *Innenministerium*)

Innenstadt f središče mesta, mestno središče (*notranje mesto)

inner – v (času) ◇
inner zwei Stunden – v dveh urah

inner- – notranji (→ *Angelegenheit, Brand, Feind, Politik, Rat, Schule, Stadt*)

Innere n notranjost, notranjščina ◇
im Innern des österreichischen Kaiserstaates – v notranjih deželah avstrijskega cesarstva

innerhalb – znotraj
innerhalb der Kirche – v cerkvi
innerhalb zwei Wochen – v roku dveh tednov

Inneristriem *n* notranja Istra (H 18, 36)
(→ *Istrien/Österreichisch Istrien*)

Innerkrain *n* Notranjska (H 32)

Innerösterreich *n* Notranja Avstrija

innwerden – zapaziti, opaziti

innig – **1.** srčen, iskren (*istinit),
prisrčen (→ *Dank, Mitgefühl*),
odkritosrčen, globok **2.** srčno,
iskreno (*istinito)
(→ *innigstgeliebt*), globoko ◇
innig geliebt – srčno ljubljén
innig gerührt – globoko ganjen

Innigkeit *f* srčnost, iskrenost,
prisrčnost, odkritosrčnost

innigstgeliebt – preljub (*preljubljen,
iskreno ljubljén, srčno ljubljén) ◇
innigstgeliebter Gatte – preljubi
soprog (*preljubljeni soprog,
iskreno ljubljéni soprog, srčno
ljubljeni soprog)
innigstgeliebte Gattin – preljuba
soproga (*preljubljená soproga,
iskreno ljubljéná soproga, srčno
ljubljená soproga)

innocent – nedolžen

Innovation *f* novost, inovacija

Innung *f* ceh, združenje (*srenja)
rokodelcev

Innungsgeld *n* cehovina

Innupta *f* neporočena ženska

inoffiziell – neuraden, inoficialen

Inokulation *f* cepljenje

inokulieren – cepiti

in partibus – **Bischof in partibus** –
naslovni škof, titularni škof
(→ *Titularbischof*)

Inquilinus *m* najemnik

Inquirent *m* preiskovalec, zasliševalec

inquirieren – preiskovati, zasliševati

Inquisit *m* preiskovanec,
izpraševanec

Inquisitionshospital *n* jetniška bolnica

Inquisition *f* preiskovanje, preiskava,
zasliševanje, zaslišanje, inkvizicija ◇
eine Inquisition anstrengen –
sprožiti preiskavo

Inquisitionshaus (Laibach) *n*
Preiskovalni zapor v Ljubljani
(nahajal se je na Žabjaku
(Froschplatz))

Inquisitionsprozeß *m* preiskovalni
postopek

Inquisitor *m* preiskovalec, zasliševalec,
inkvizitor

Inrotulation *f* zaključek sodnih
(pravdnih) spisov, inrotulacija

inrotulieren – zaključiti sodne spise,
inrotulirati

Inrotulierung (→ *Inrotulation*)

Insasse *m* **1.** prebivalec
(→ *Ortsinsasse*), naseljenec
(*stanovnik, selak, vsedeni)
2. potnik **3.** oskrbovanec
4. kaznjénec, zapornik, jetnik

Insafß (→ *Insasse*)

Inschrift *f* napis (→ *Grabinschrift*,
Zeitinschrift)

Inscriptio *f* imenovanje prejemnika
(v listini), inskripcija

Insel *f* otok (→ *Halbinsel*) ◇
Quarnerische Inseln – *Kvarnerski*
otoki (H 35)

inseparabel – neločljiv

Inserat *n* oglas (*naznanilo), inserat

Inserationsgebühr
(→ *Insertionsgebühr*)

- inserieren** – 1. vključiti starejšo listino v novo 2. objaviti oglas v časopisu, inserirati
- Inserierung** f 1. vključitev starejše listine v novo 2. objava oglasa v časopisu
- Insert** m vrinjeno besedilo, vrinek, insert
- Insertion** f vključitev, objava (v časopisu)
- Insertionsgebühr** f pristojbina za objavo (v časopisu)
- insgemein** – 1. sploh (*vobče) 2. na splošno
- Insiegel** n pečat ◊
anhängendes Insiegel – viseči pečat
- Insignien** pl znamenja stanu, časti ali oblasti, insignije (→ *Reichsinsignien*)
- Insimulation** f obdolžitev
- insimulieren** – obdolžiti
- insinuieren** – 1. namigovati, insinuirati 2. predložiti, vročiti
- insistieren** – vztrajati, insistirati
- insitzen** – biti priprt
- insitzend** – priprt
- inskribieren** – vpisati, inskribirati
- Inskription** f vpis, inskripcija
- Inskriptionsblatt** n osebni vpisni list (univerza)
- Inslebentreten** n 1. ustanovitev, konstituiranje 2. začetek veljavnosti ◊
das Inslebentreten des Gesetzes – začetek veljavnosti zakona
- insofern (als)** – v toliko (kolikor)
- insolent** – nesramen, predrzen, objesten, insolenten
- Insolenz** f nesramnost, predrznost, objestnost, insolenca
- in solidum** – solidarno (*solidarično) ◊
in solid cavieren – solidarno jamčiti
- insolvent** – plačilno nesposoben, insolventen
- Insolvenz** f plačilna nesposobnost, insolvenca
- insoweit** – 1. v toliko 2. v kolikor
- in specie** – posebej
- Inspektion** f nadzorstvo, ogled, inšpekcija (→ *Bauinspektion*, *Zollinspektion*) ◊
Inspektionen (Staatsgüter) – inšpekcije (*državna posestva*) (H 38)
- Inspektionsreise** f ogledno potovanje (npr. potovanje kranjskega deželnega poglavarja Edvarda grofa Bacha po Dolenjski, ki so jo prizadele naravne ujme; nato je 5. januarja 1866 izdal *Klic do prebivavcev kranjske dežele v pomoč revežem nekaterih kantonov na Dolenskem*)
- Inspektor** m nadzornik, inšpektor (→ *Lotterieurspektor*, *Waldinspektor*, *Wald-, Zoll- und Lotterieurspektor*)
- Inspektorat** n inšpektorat (→ *Postinspektorat*, *Telegrapheninspektorat*) ◊
Inspektorat (Bankgefälle) – inšpektorat (*bankalne pristojbine*) (H 37)
- Inspiration** f navdih, inspiracija
- inspirieren** – navdihniti, inspirirati
- inspizieren** – nadzirati, pregledovati, inšpicirati
- Inspizierung** f nadzorovanje, pregledovanje, inšpiciranje (→ *Truppeninspizierung*)
- Installation** f umestitev (*vmestenje, vmestovanje), uvajanje (v neko

funkcijo), instalacija ◇
 Installation des Bürgermeisters –
 umestitev župana (Ljubljanski
 župan Ivan Hribar je bil štirikrat
 umeščen (instaliran), prvič: 9.
 junija 1896, drugič: 3. julija 1898,
 tretjič: 3. avgusta 1901; potem,
 ko je cesar premilostno blagovolil
 potrditi njegovo četrto izvolitev, se
 je 12. julija 1904 izvršila njegova
 slovesna zaprisega v slavnostno
 okrašenem Mestnem domu;
 slovesnost je bila še toliko večja,
 ker se je obenem praznovala 400.
 obletnica imenovanja prvega
 župana mesta Ljubljane Janeza
 Lanthierija)

installieren – umestiti (*vmestiti,
 vmestovati), uvesti (v neko
 funkcijo), instalirati

installieren, sich – namestiti se

Installierung (→ *Installation*)

Instandhaltung f vzdrževanje
 (*ohranjenje)

inständig – 1. trajen, stalen 2. goreč,
 roteč, silen (→ *Bitte*)

Instandsetzung f popravilo

Instanz f stopnja, instanca
 (→ *Abhandlungsinstanz*,
Merkantil- und
Wechselgerichtsappellationsinstanz,
Wechselgerichtsappellationsinstanz)
 ◇

politische Behörde I. Instanz –
 politično oblastvo I. stopnje
 (okrajno glavarstvo
 (Bezirkshauptmannschaft), mestni
 magistrat (Stadtmagistrat))

Instanzenweg m instančna pot
 (→ *Instanzenzug*) ◇
 im Instanzenweg – po instančni
 poti (*skozi vse instance)

Instanzenzug m instančna pot
 (*hojnina potov) ◇
 im Instanzenzug übergeordnete
 Behörde – instančno nadrejeno
 oblastvo
 im Instanzenzug entscheiden
 – odločiti po instančni poti
 (*odločiti po stopnjah)
 Ein weiterer Instanzenzug findet
 nicht statt. – Pritožba (na višje
 oblastvo) ni možna.

instehend – 1. bližnji (*nastopen)
 2. prihodnji, naslednji 3. priložen
 (v spisu) (*notranji) ◇
 instehenden Sonntag – naslednjo
 nedeljo

Institut n 1. zavod, inštitut
 (→ *Armeninstitut*, *Begräbnisinstitut*,
Cadetten-Institut, *Pfandleihinstitut*)
 2. pravni instrument, institut
 3. znanstveni inštitut

Institution f ustanova, inštitucija

Institutsarme(r) m ubožec (varovanec
 Ubožnega inštituta v Ljubljani)
 (→ *Armeninstitut*, *Versorgungshaus*)

instradieren – 1. napotiti
 (*napotovati) 2. odpraviti
 (npr. poštno pošiljke)

Instradierung f 1. napotenje
 (*napotovanje), napotitev
 2. odprava (npr. poštnih pošiljk) ◇
 Instradierung mittelst Eisenbahn –
 napotitev (vojske) po železnici
 Instradierung mittelst Fußmarsch
 – napotitev (vojske) na pohodni
 način
 Instradierung in die
 Heimatgemeinde – napotitev v
 domovinsko občino

instruieren – 1. poučiti, podučiti,
 inštruirati 2. dati navodila,
 inštruirati 3. pripraviti pravdno

- zadevo (→ *Prozeß*) **4.** opremiti s prilogami (dokumenti) (→ *Gesuch*)
- instruiert – instruiert sein** – biti opremljen s prilogami (dokumenti) (→ *Gesuch*)
- Instruierung** (→ *Instruktion*)
- Instruktion** f **1.** poučevanje **2.** navodilo (*navod), napotilo, napotek, poduk (*poučilo), instrukcija, *inštrukcija* (H 26) (→ *Dienstinstruktion*) **3.** priprava pravnih zadev ◇
Instruktion einer Klage – priprava tožbe (*uredba tožbe)
Instruktion eines Prozesses – priprava pravnih zadev (*uredba pravde, nastava pravde)
- Instruktionsrichter** m sodnik, ki pripravi pravno zadevo (*vpeljavi sodnik, prirejevalni sodnik)
- Instruktor** m nadzornik (*nadglednik), inšpektor
- Instrument** n **1.** pogodba **2.** (notarska) listina (→ *Donationsinstrument, Errichtungsinstrument, Notariatsinstrument*) **3.** naprava, pripomoček, instrument (→ *Pressionsinstrument*)
- Insul** f otok
- Insulaner** m otočan
- Insult** m razžalitev, psovanje, zaničevanje, sramotenje, insult
- insultieren** – razžaliti, psovati, zaničevati, sramotiti, insultirati
- Insurgent** m upornik, insurgent
- insurgieren** – upreti se
- Insurrektion** f upor
- insurrektionell** – uporniški
- Inswerksetzen** n uresničenje, izvršitev
- Intabulation** f vpis v zemljiško knjigo, vknjižba, intabulacija (→ *belasten*)
- Intabulationsbefugnis** (→ *Intabulationsbewilligung*)
- Intabulationsbewilligung** f dovoljenje za vpis v zemljiško knjigo
- Intabulationsbuch** n zemljiška knjiga
- intabulieren** – vpisati v zemljiško knjigo, vknjižiti, intabulirati
- Intaktheit** f nedotakljivost, intaktnost
- integrieren** – **1.** dopolniti, obnoviti, integrirati **2.** združiti, vključiti, integrirati
- Integrität** f nedotakljivost, celost, integriteta
- Intellektuelle** f izobraženka, razumnica, intelektualka
- Intellektuelle(r)** m izobraženec, razumnik, intelektualec
- Intelligenz** f **1.** izobraženstvo, razumništvo, inteligenca **2.** bistroumnost, inteligenca
- Intelligenzblatt** n oglasnik, oznanilnik
- Intelligenzprüfung** (→ *Befähigungsprüfung*)
- Inten. = Interessen** (→ *Interessen*)
- Intendant** m **1.** upravnik, intendant (npr. gledališki intendant) (→ *Hauptkommerzienintendant, Kommerzienintendant, Superintendent (evangelischer)*) **2.** oficir za oskrbovanje vojske **3.** predstojnik (→ *Generalintendant*)
- Intendantenbeirat** m intendantov svet (H 36)
- Intendanz** f intendantca (H 32, 37)
- intendieren** – nameravati

Intention f namen, intencija

intentionieren – nameravati

Interdikt n prepoved opravljanja cerkvenih obredov, interdikt

Interesse n zanimanje, interes ◇
öffentliches Interesse – javni interes
jmds. Interesse wecken – vzbuditi zanimanje, vzbuditi interes

Interessen pl obresti (ali drugi donosi)

Interessenpolitik f interesna politika

Interessensphäre f interesno področje

Interessant m stranka, udeleženec (*deležnik), interesent

Interessenvertretungen pl *interesna zastopstva* (H 44, 62, 63)

Interessenzuschlag m *davek enega groša na obresti* (V 318)

interessieren, sich – zanimati se za (kaj) ◇
sich brennend für etwas
interessieren – kazati izredno zanimanje za (kaj)

Interieur n notranjost, interier

Interim n **1.** začasna rešitev, prehodna rešitev, interim **2.** začasno stanje, vmesni čas, interim

interimistisch – začasen, prehoden

Interimskabinett
(→ *Interimsregierung*)

Interimsregierung f prehodna vlada

Interimsschein m začasni list (*začasnica)

Interkalare f obdobje, v katerem je nadarbina (prebenda) nezasedena

intermittieren – **1.** pojenjati
2. prekinjati

intermittierend – občasen, prekinjajoč (→ *Fieber, Krankheit*) ◇

Tagsüber hat es intermittierend geregnet. – Podnevi je občasno deževalo.

international – mednaroden, internacionalen (→ *Recht*)

Internationale f internacionala

Internationalismus m
internationalizem ◇
proletarischer Internationalismus – proletarski internacionalizem

internieren – odpeljati v taborišče, internirati

Intern-Zögling m notranji gojenec (notranji gojenec ustanove, npr. Ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani) (*znotranji gojenec)

Interpellant m vlagalec interpelacije, interpellant

Interpellation f **1.** javno vprašanje (npr. poslanca ali skupine poslancev članu vlade), interpelacija **2.** ugovor, interpelacija **3.** opomin upnika dolžniku, interpelacija ◇
eine Interpellation einbringen – vložiti interpelacijo

interpellieren – **1.** postaviti javno vprašanje (npr. članu vlade v parlamentu), interpelirati **2.** ugovarjati, interpelirati ◇
einen Minister interpellieren – postaviti (javno) vprašanje ministru, interpelirati ministra

interpolieren – vriniti, vložiti, interpolirati

Interpret m razlagalec, interpret

Interpretation f razlaga, interpretacija

interpretieren – **1.** razlagati, interpretirati **2.** poustvarjati, interpretirati

- Interregnum** n prehodna vladavina, medvladje, interregnum
- Interrogatoria** pl vprašanja za zaslišanje
- interrumpieren** – prekinjati
- Intervenient** m **1.** posrednik v pravdi, intervenient **2.** prevzemnik dolga, intervenient
- intervenieren** – posredovati, intervenirati
- Intervention** f posredovanje, intervencija ◇
militärische Intervention – vojaško posredovanje, vojaška intervencija
- interzedieren** – posredovati, jamčiti, prevzeti poroštvo za (kaj)
- Interzession** f posredovanje, jamstvo, poroštvo, intercesija
- intestabel** – **1.** nesposoben sestaviti testament **2.** nesposoben nastopiti kot priča
- intestat** – brez testamenta (dediščina pripade zakonitim dedičem)
- Intestaterbe** m zakoniti dedič (*postavni dedič)
- Intestaterbfolge** f zakonito dedovanje (*postavno dedovanje)
- Intestaterbschaft** f zakonita dediščina (*postavna dedina)
- Inthronisation** f postavitev na prestol, intronizacija
- inthronisieren** – postaviti na prestol, intronizirati
- intim** – **1.** zaupen, osebni, privaten, intimen **2.** spolen, seksualen **3.** diskreten
- Intimat** n obvestilo, naznanilo, intimat
- Intimation** f **1.** naznanilo, obvestilo, sporočilo, intimacija **2.** vročitev (*vročba)
- Intimidation** f zastraševanje
- intimidieren** – zastrašiti
- intimieren** – **1.** naznaniti, obvestiti, sporočiti, dati na znanje **2.** vročiti
- Intimus** m zaupni prijatelj, zaupnik, intimus
- Intitulatio** f ime in naziv izstavitelja (v listini), intitulacija
- Intitulation** f naziv, napis
- intolerabel** – neznosen
- intolerant** – nestrpen, intoleranten
- Intoleranz** f nestrpnost, intoleranca
- Intransigenz** f nespravljivost, nepomirljivost, intransigenca
- Intravillangrund** m ohišnica (*prihišna zemlja)
- intrigant** – spletkarski, intriganten
- Intrigant** m spletkar, intrigant
- Intrige** f spletka (*kovarstvo, zbriga, homatija), intriga ◇
Intrigen spinnen – spletkariti (*zbrigo delati), intrigrirati
- intrigieren** – spletkariti (*zbrigo delati), intrigrirati
- Introduktion** f uvod
- introduzieren** – uvesti, vpeljati
- Inundation** f poplava, inundacija
- inundieren** – poplaviti
- inungieren** – podeliti zakrament bolniškega maziljenja (→ *einsalben*)
- inungiert** – maziljen
- invalid** – onemogel, oslabelel, opešan, invaliden (zlasti vojak) ◇
invalid werden – opešati, oslabeti, postati invaliden
- Invalidation** f razveljavitev (pogodbe, oporoke)

Invalid(e) m oslabei vojak (*opešanec, vojaški betežnik) (po stopnji invalidnosti so bili avstrijski vojaški invalidi uvrščeni včasne invalide (→ *Invalid(e)/zeitlicher Invalid(e)*), polovične invalide (→ *Halb-Invalid(e)*) in realne invalide (→ *Real-Invalid(e)*); najbolj prizadeti invalidi so bili nastanjeni v invalidskih hišah (→ *Invalidenhaus*); izven invalidskih hiš so živeli patentalni invalidi (→ *Patental-Invalid(e)* in rezervacijski invalidi (→ *Reservations-Invalid(e)*)
zeitlicher Invalid(e) –časni invalid (invalid, ki je bil po popolnem okrevanju ponovno vključen v vojaško službo)

Invalidenfond m invalidski fond (*zalag za invalide, zalag za oslabljene vojake) ◇

Krainischer Invalidenfond – Kranjski invalidski fond (ust. leta 1848; z njim je upravljal Mestni magistrat Ljubljana)

Invalidengebühr f invalidski prispevek za žandarje (*invalidna davšina)

Invalidengehalt n invalidnina (*invalidna prejemšina)

Invalidenhaus n invalidska hiša, invalidnica (hiša za oslabele, opešane oz. nezmožne vojake oz. žandarje) (*invalidna hiša, invalidnica, opešnica, doslužnica)

Invaliden-Stiftung f ustanova za invalide, invalidska ustanova ◇
Adelsberger Grotten-Invaliden-Stiftung – Invalidska ustanova Postojnske jame (namenjena je bila vojaškim invalidom, ki

niso bili nastanjeni v vojaških invalidskih hišah)

Franz Metelko'sche Invaliden-Stiftung – Fran Metelkova invalidska ustanova (namenjena je bila vojaškim invalidom, ki niso bili nastanjeni v vojaških invalidskih hišah)

Invalidenstiftungen beim Laibacher Stadtmagistrat – (štiri) invalidske ustanove pri Mestnem magistratu Ljubljana

invalidieren – razveljaviti (pogodbo, oporoko)

Invalidität f 1. onemoglost, oslabelost, opešanost, invalidnost
2. nezmožnost za delo

invariabel – nespremenljiv

Invasion f vdor, vpad, invazija

Invective f zbadljivka, žaljivka

Inventar n popis premoženja (zlasti premičnega), inventar (→ *Vermögensinventar*)

inventarisieren – popisati premoženje (zlasti premično), inventarizirati

inventieren (→ *inventarisieren*)

Invention f 1. iznajdljivost, invencija
2. iznajdba

Inventur f popis premoženja, inventura

Inventus m najdenček

Inverkehrsetzung f predaja prometu

Inversion f 1. obrat, preokret, inverzija 2. obrnjen vrstni red, inverzija

investieren – 1. vlagati, investirati
2. umestiti, podeliti službo, podeliti položaj, investirati

Investierung f nalaganje denarja, vlaganje kapitala, investiranje

Investigation f preiskovanje, preiskava, poizvedovanje, poizvedba, investigacija

investigieren – preiskovati, poizvedovati

Investigierung (→ *Investigation*)

Investition f naložba, investicija

Investitur f **1.** umestitev, slavnostna podelitev službe oz. položaja, investitura **2.** podelitev fevda, investitura

invidiös – zavisten

inviligieren – nadzorovati, patroljirati

Inviligierung f nadzorovanje, patroljna služba

invisibel – neviden

Invitation f vabilo, povabilo, invitacija

invitieren – povabiti

Invocabit – 1. postna nedelja (pepelnična nedelja) (→ *Fastensonntag*)

Invocatio f klicanje Boga za pričo (v listini), invokacija

Invocavit (→ *Invocabit*)

involvieren – vključiti, involvirati

inwärtig – notranji

inwärts – noter

Inwärtseigen n lastnina, s katero so lahko ministeriali razpolagali le znotraj gospostva (G II. 130, 420)

inwendig – notranji

Inwohner m **1.** gostač (V 162) (*osebénjak, želár, gost, vžitkar) **2.** prebivalec **3.** najemnik ◊ Inwohner sein – gostačiti (*osebénjkovati)

Inwohnerei f gostaštvo

Inwohnerin f **1.** gostačka (*osebénjica, želaríca, gost(i)ja) **2.** prebivalka **3.** najemnica

Inwohnerzins m gostaščina

Inzest m krvoskrunstvo (*krvosramnost), incest

Inzicht f obtožba, obdolžitev, indic

Inzident m pripetljaj, izgred, incident

Inzucht f **1.** sokrvnost, sokrvje (sklepanje zakonskih zvez znotraj določene skupnosti), endogamija **2.** obtožba, obdolžitev, indic (→ *Inzicht*)

i. R. = im Ruhestand – v pokoju

IR = Infanterie-Regiment (→ *Infanterie-Regiment*)

irdisch – pozemeljski (→ *Sein*), zemeljski (→ *Hülle*)

Irenik m spravljivec (med različnimi veroizpovedmi), irenik

irenisch – spravljiv (glede na različne veroizpovedi)

irraisonnabel – nespameten

irrational – nedoumljiv, iracionalen

irre – nor, blazen

Irre f zabloda, blodnja, zmota

irreal – neresničen, nerealen

irreconciliabel – nespravljiv

Irredenta f težnja po prisvajanju tujih ozemelj, iredenta

irreführen – zavajati (v zmoto)

irreführend – zavajajoč

Irreführung f zavajanje (v zmoto)

irregulär – nepravilen, iregularen

Irreguläre(n) pl pripadniki neregularnih enot

irreleiten (→ *irreführen*)

irrelevant – nepomemben, nebistven, irelevanten

irreligiös – brezveren

Irreligiosität f nevernost

irremediabel – neozdravljiv

irren – **1.** bloditi **2.** tavati, klatiti se **3.** motiti se, varati se **4.** motiti (koga)

Irren-Siechenhaus der Barmherzigen Schwestern (in der Radetzkystrasse, Laibach) n Blaznica-hiralnica usmiljenih sestra (na Radetzkyjevi cesti v Ljubljani)

Irrenanstalt f blaznica, umobolnica ◇ **Landesirrenanstalt zu Studenc (Laibach)** – Deželna blaznica na Studencu (Ljubljana) (odprta 3. januarja 1881)

Irrenhaus n blaznica, umobolnica (*blodnišče) (→ *Civilspital*)

irreparabel – nepopravljiv, nenadomestljiv

irreprochabel – neoporečen

Irresein n blodnja

irresolut – neodločen

Irreverenz f omalovaževanje, zaničevanje, preziranje

irrevocabel – nepreklicen

Irrgarten m vrt z neštetimi nepreglednimi potmi (*vrt zmešnjav), labirint

Irrglaube m **1.** kriva vera, krivoverstvo **2.** zmotno prepričanje

Irrgläubige(r) m krivoverec

Irrhaus (→ *Irrenhaus*)

irrig – zmoten

irrigerweise – pomotoma

irritabel – razdražljiv

Irritation f draženje

irritieren – vznemirjati, dražiti, iritirati

Irrlehre f krivi nauk, kriva vera, krivoverstvo

Irrlehrer m *krivi učenik

Irrsinn m blaznost, umobolnost (*duhobolnost)

irrsinnig – blazen, umobolen (*duhobolen)

Irrsinnige(r) m blaznež (*blaznik)

Irrtum m **1.** zmota (*zmotnjava, zabloda) **2.** pomota (*pogrešek, uštevek) ◇ sich in großem Irrtum befinden – hudo se motiti

irrtümlich(erweise) – po pomoti, pomotoma

irrumpieren – vdreti

Irrung f **1.** zmota, blodnja **2.** zadržek, nasprotovanje, ovira, motenje **3.** spor, razdor **4.** graja, očitek

Irruption f vdor

Irrwahn m zabloda

Irte f **1.** zaužitek, zapitek **2.** ceh

Irtentrinken n popivanje

Isolation f osamitev, izolacija

Isolationismus m osamitev, izolacionizem

Isterreich n Istra (→ *Istrien*)

Istrianer Staatseisenbahnen (→ *Bahn*)

Istrien n Istra (H 35, 44, 47, 53, 63) ◇ *Venezianisch Istrien* – beneška Istra (H 25, 26, 34–36, 40, 41, 43, 47) *Österreichisch Istrien, Grafschaft* – avstrijska Istra, grofija (H 18, 36)

Iteration f ponovitev

Itinerar(ium) n **1.** potopis (pri Rimljanih), itinerar(ij) **2.** vodnik, priročnik za potovanje, itinerar(ij)

itzo (→ *itzt*)

itzt = jetzt – sedaj

i. V. = in Vollmacht/in Vertretung – po pooblastilu, v imenu, kot namestnik

J

Jacke f jopa, jopič, jakna
(→ *Windjacke, Zwangsjacke*)

Jackett n 1. daljši slavnostni moški sunknjič, žaket 2. ženska jopa, suknjič, žaket

Jagd f lov (*jaga) (→ *Falkenjagd, Feldjagd, Gnadenjagd, Hetzjagd, Lustjagd, Parforcejagd, Reißjagd, Schnepfenjagd*) ◇
Verpachtung der städtischen Jagd (Laibach) – zakup mestnega lova (Ljubljana) (→ *Jagdverpachtung*)
hohe Jagd – visoki lov
niedere Jagd – nizki lov
(→ *Reißjagd*)

Jagdbarkeit f lovska zakupna pravica (→ *Gemeindejagdbarkeit*) ◇
Die Jagdbarkeit der Ortsgemeinde gelangt im Wege der öffentlichen Versteigerung zur Verpachtung. – *Občinski lov se bo oddal v zakup potom javne dražbe.

Jagdflieger m 1. lovsko letalo, lovec (*letalec preganjalec) 2. pilot lovskega letala

Jagdflinte f lovska puška

Jagdflugzeug n lovsko letalo, lovec

Jagdgebiet n lovsko področje (→ *Eigenjagdgebiet*)

Jagdgewehr (→ *Jagdflinte*)

Jagdhund m lovski pes

Jagdhüter m lovski čuvaj

Jagdliebhaber m ljubitelj lova

Jagdplatz m lovišče

Jagdrecht n lovska pravica

Jagdregal n lovska pravica, kraljeva oz. deželnoknežja pravica do visokega lova

Jagdrobot f lovnina

Jagdschloß n lovski gradič

Jagdschutz m varstvo lova (→ *Verein/Krainischer Jagdschutz-Verein*)

Jagd- und Jagdschutzdienst m lovska in lovskovarstvena služba

Jagdverbot n prepoved lova

Jagdverpachtung f zakup lova (→ *Jagdbarkeit*)

Jagdwesen n lovske zadeve, lovstvo

jagen – loviti (→ *Flucht*)

Jäger m 1. lovec (*jager) (→ *Reißjäger, Schürzenjäger*) 2. lovec (strelec) (→ *Alpenjäger, Feldjäger, Gebirgsjäger*) 3. lovec (lovsko letalo) (→ *Abfangjäger*)

Jägerbataillon n lovski bataljon

Jägermeister m lovski mojster (G II. 167)

jagerrecht – *lovščina* (G II. 250) (dajatev)

Jägerstutze f lovska puška

jäh – 1. nagel, nenaden 2. strm

Jahr n leto (→ *Assentjahr, Betriebsjahr, Dienstjahr, Fehljahr, Flegeljahre, Fruchtjahr, Gemeinjahr, Gnadenjahr, Gründerjahre, Haushaltsjahr, Jubeljahr, Kirchenjahr, Lebensjahr, Lehrjahre, Militärjahr, Mißjahr, Probierjahr, Schaltjahr, Solarjahr, Sonnenjahr, Spätjahr, Vierteljahr, Vorjahr, Waisenjahr, Wanderjahre, Wechseljahre*) ◇

nach Ablauf eines Jahres – po poteku enega leta

Jahr und Tag – leto in dan

fortschreitenden Jahres – tekočega leta

gegenwärtiges Jahr – letošnje leto, tekoče leto

inlebenden /laufenden/währenden Jahres – tekočega leta

letzen/verflossenen/vergangenen
Jahres – preteklega leta
in vorgerückten Jahren – prileteti,
starejši

Jahrbegängnis (→ *Jahresfest*)

Jahrbuch n letopis, anal

Jahresanfang m začetek leta

Jahresbeginn (→ *Jahresanfang*)

Jahresbericht m letno poročilo
(*izvestije)

Jahresende n konec leta

Jahresfeier (→ *Jahresfest*)

Jahresfest n obletnica

Jahresfrist f rok enega leta ◇ nach
Jahresfrist – po letu dni, čez eno leto

Jahresgehalt n letna plača (*letnina)

Jahreskurs m letni tečaj (na osnovnih
ali meščanskih šolah)

Jahresrechnung f letni obračun ◇
Erstattung/Legung der
Jahresrechnung – polaganje letnega
obračuna
Prüfung und Erledigung der
Jahresrechnungen – *pretresovanje in
reševanje letnih računov (v skladu s
53. členom *Občinskega reda za deželno
stolno mesto Ljubljana / Gemeinde-
Ordnung für die Landeshauptstadt
Laibach*, izdanega z zakonom dne 5.
avgusta 1887, je Mestni magistrat
dajal na vpogled letne »račune o
prejemkih in troških« za deželno
stolno mesto Ljubljano, in sicer:
mestnega zaklada (städtischer
Konkretalfond), ubožnega zaklada
(städtischer Armenfond), zaklada
meščanske imovine (städtisches
bürgerliches Fondsvermögen),
ustanovnega zaklada (städtischer
Stiftungsfond), zaklada mestne

pehotne vojašnice (Fond der
städtischen Infanteriekaserne),
zaklada mestne klavnice
(städtischer Schlachthausfond),
mestnega vodovoda (städtischer
Wasserwerksfond), amortizačnega
zaklada mestnega loterijskega
posojila (Amortisierungsfond
der städtischen Lotterieranleihe),
zaklada mestne elektrarne (Fond
des städtischen Elektrizitätswerkes),
zaklada mestne plinarne (Fond des
städtischen Gaswerkes), zaklada
mestnega pogrebnege zavoda (Fond
der städtischen Bestattungsanstalt),
zaklada mestne zastavljalnice (Fond
der städtischen Pfandleihanstalt)
in zaklada mestne priprege (Fond
des städtischen Fuhrhofes), v
popotresnem obdobju, npr. za
leto 1900, pa »račune o prejemkih
in troških«: mestnega zaklada
(Gemeindefond), ubožnega
zaklada (Armenfond), zaklada
meščanske imovine (Bürgerfond),
ustanovnega zaklada (allgemeiner
Stiftungsfond), potresnega zaklada
(Erdbebenfond), regulacijskega zaklada
(Stadtregulierungsfond), 3 proc.
posojila (3proc. Darlehen), mestnega
vodovoda (städtisches Wasserwerk),
loterijskega posojila (städtisches
Lotterie-Anlehen), mestne
klavnice (städtische Schlachthalle)
in mestne elektrarne (städtisches
Elektrizitätswerk))

Jahresrente f letna renta (*letnina)

Jahresschluß (→ *Jahresende*)

Jahrestag m obletnica

Jahresvoranschlag m letni proračun
(*letni preudarek)

Jahreswohnung f *letno stanovanje
(enoletni najem)

- Jahreszeit** f 1. letni čas 2. službeno leto poslov
- Jahrfünft** n petletnica
- Jahrgang** m letnik (→ *Assentjahrgang*)
- Jahrgangslisten** pl seznam vojaških obveznikov po letnikih (→ *Sturmrollen*)
- Jahrgeselle** m letni pomočnik (*letnik) (za pridobitev mojstrskega naziva je moral pomočnik eno leto ostati pri istem mojstru)
- Jahrhundert** n stoletje (→ *Vierteljahrhundert*)
- jahrhundertealt** – večstoleten
- jahrhundertelang** – več stoletij, stoletja
- Jahrhundertwende** f prelom stoletja
- jährig** – leten
- jährlich** – letni (→ *Vorschreibung*), vsakoletni
- Jahrmarkt** m letni sejem (ljubljski mestni magistrat je v letu 1858 razpisal pet letnih sejmov: na tretji ponedeljek po Svetih treh kraljih, na prvi ponedeljek v mesecu maju, na ponedeljek po prazniku sv. Petra in Pavla (*Pavlovski semenj, somenj sv. Pavla, »češnjev sejm«/«Kirschenmarkt«), na ponedeljek po prazniku Marijinega rojstva »češpljevi semenj«/«Zwetschenmarkt«) in na ponedeljek po sv. Leopoldu; letni sejem se je torej začel na ponedeljek, ki je veljal za glavnim sejmski dan, in je trajal do sobote)
- Jahrschneider** m letni krojač (→ *Jahrgeselle*)
- Jahrtag** m 1. obletnica 2. obletna maša
- Jahrtausend** n tisočletje
- Jahrwendfeier** f novoletno praznovanje
- Jahrzehnt** n desetletje
- Jähzorn** m nagla jeza, togota
- Jakobi** (→ *Jakobstag*)
- Jakobiner** m jakobinec
- Jakobstag** m god sv. Jakoba: 25. julij
- Jalousie** f 1. vetrnice, žaluzija 2. ljubosumje
- Jammer** m tarnanje, stokanje, beda, žalost
- jämmerlich** – žalostno
- jammern** – stokati, tarnati, tožiti (*jamrati)
- Jammertal** n solzna dolina
- Janitschar** m janičar
- Jänner** (→ *Januar*)
- Jansenismus** m janzenizem (verski nauk)
- Januar** m januar (*januvar), prosinec
- Jaquett** (→ *Jackett*)
- Jasager** m kimavec
- Jauchart** (→ *Joch/oral*)
- Jauche** f gnojnica
- Jauchert** (→ *Joch/oral*)
- Jause** f malica (*mala južina)
- jausen** – malicati (*imeti malo južino)
- Jausenbrot** (→ *Jause*)
- Jawort** n privolitev
- je** – 1. kdajkoli, sploh kdaj 2. po (dva/tri ...) 3. glede na (kaj) 4. čim ..., bolj ko ... ◇
je zwei/drei ... – po dva/tri ...
je nach ... – glede na ...
je ..., desto/umso ... – čim ..., tem ...; bolj ko ..., bolj ...
mehr denn je – bolj kot kadarkoli

jedenfalls – vsekakor
jeder (jede, jedes) – vsak (vsaka, vsako)
jederlei – vsakovrsten
jedermann – vsak, sleherni
jedermänniglich (→ *jedermann*)
jederzeit – vedno, vselej, kadarkoli, vsakokrat, vsakič
jedesmal – vsakokrat, vsakič
jedesmalig – vsakokraten
jedweder (jedwede, jedwedes) – vsak (vsaka, vsako)
jeglicher (jegliche, jegliches) – vsak (vsaka, vsako)
jehér – seit/von jehér – od nekđaj
jemals – kdajkoli, sploh kdaj
jemand – nekdo
jemandem – nekomu
jemanden – nekoga
jemand's – nekoga
jener (jene, jenes) – tisti (tista, tisto)
Jenner (→ *Jänner*)
jenseits – onstran, na drugi strani
Jenseits n onostranstvo (→ *Gott*)
Jeremiade f 1. tožba, tarnanje, žalovanje, jeremiada 2. pesem žalostinka, jeremiada
Jesuiten pl Družba Jezusova (moška redovna ustanova iz 16. stoletja), *jezuíti* (H 27, 28, 49, 63)
jetzt – sedaj
jeweilig – vsakokraten
Jg. = Jahrgang (→ *Jahrgang*)
Jh. = Jahrhundert (→ *Jahrhundert*)
Jhg. = Jahrgang (→ *Jahrgang*)
jmd. = jemand (→ *jemand*)

jmdm. = jemandem (→ *jemandem*)
jmdn. = jemanden (→ *jemanden*)
jmds. = jemand's (→ *jemand's*)
Joch n 1. jarem (→ *Ehejoch*, *Ochsenjoch*) 2. oral (G I. 162) (1 oral = 0,57 ha) (*joh) 3. kobila, sedlo ◇ das (türkische) Joch abschütteln – otresti se (turškega) jarma das Vaterland vom Joch der Fremden befreien – osvoboditi domovino tujega jarma
Jochbrücke f kolski most (lesen most z lesenimi oporniki, zabitimi v mehka tla pod mostom) (*most na polah, most na kobile)
Johannisbeere f ribez
Johannisbrot n rožiči
Johannisfeuer n kres
Johannisnacht f kresna noč
Johannisritter (→ *Johanniter*)
Johannistag m god sv. Janeza Krstnika: 24. junij
Johanniter pl ivanovci (eden od treh nemških viteških redov) (→ *Ritterorden*)
Jope f jopica, jopa
jorgenrecht – *pravda sv. Jurija* (*jurjevica*) (G II. 249)
Josefi-Feier f praznik sv. Jožefa: 19. marec (jožefovo)
»Josephi« Bruderschaft (→ *Bruderschaft*)
»Josephinum« (→ *Asyl*)
Josephinismus m jožefinizem (razsvetljeni absolutizem cesarja Jožefa II. (1741–1790))
Jour m dan
Jour fixe – družabno srečanje ob

določenem dnevu
du jour – dežuren

Jour-fixe (→ *Jour*)

Journal m **1.** dnevnik, dnevni zapiski
(→ *Geldjournal*) **2.** časnik, žurnal
3. vpisnik

Journalbeamte(r) m dežurni uradnik

Journaldienst m dežurstvo

Journalführerin f knjigovodkinja

Journalier (→ *Journalpost*)

journalisieren – vpisati (v dnevnik),
zapisovati

Journalisierung f vpisovanje (v
dnevnik), zapisovanje

Journalist m časnikar, novinar,
žurnalist

Journalistik f časnikarstvo

Journalpost f dnevna poštna povezava,
dnevna pošta

jovial – veder, dobrohoten,
dobrodušen, jovialen

jub. = **jubiliert** – (→ *jubiliert*)

Jubel m radost, veselje
lauter Jubel – hrupna radost

Jubelfeier (→ *Jubiläumsfeier*)

Jubelfest (→ *Jubiläumsfeier*)

Jubeljahr n jubilejno leto

Jubelmesse f zlata maša (svečana maša
ob petdesetletnici duhovnikovega
mašništva)

jubeln – veseliti se, vriskati

Jubelpaar n slavljenca, jubilant in
jubilatka, jubilanta (→ *Hochzeit/
goldene Hochzeit/silberne Hochzeit*)

Jubelpriester m zlatomašnik
(duhovnik, ki je dosegel petdeset
let mašništva)

Jubelruf m radosten vzклик, vrisk ◇
Das Publicum brach
enthustatische Jubelrufe aus. –
Občinstvo je navdušeno vzklikalo.

Jubeltag m obletnica, jubilej

Jubilar m slavljeneec, jubilar, jubilant

Jubilate – 4. velikonočna nedelja
(3. nedelja po veliki noči)
(→ *Ostersonntag*)

Jubiläum n obletnica, jubilej
(→ *Berufsjubiläum, Dienstjubiläum*)

Jubiläums-Armenhaus (Laibach) n
Jubilejska ubožnica (Ljubljana)
(zgrajena je bila po načrtih Maksa
Fabianija v ljubljanskem Vodmatu;
slovesna otvoritev je bila
31. decembra 1901)

Jubiläumsfeier f slovesna obletnica,
spominska slovesnost, jubilej

Jubiläumsmedaille f *jubilejna
svetinja (medalja) (cesar Franc
Jožef I. jo je ustanovil 18. avgusta
1898 ob petdeseti obletnici nastopa
vladanja; namenjena je bila »vsem
onim osebam brez razločka stanu
ali spola, katere so bile od
2. decembra 1848 do 2. decembra
1898 ali so še v civilni državni ali
pa tej jednaki službi«)

jubilieren – **1.** upokojiti (uradnika)
(*postaviti v mir s polno plačo ali
penzijo) **2.** praznovati obletnico
3. veseliti se, vriskati

jubiliert – upokojen (*jubilovan)

Juchtenleder n juhtovina (mehko
nepremočljivo usnje iz goveje kože)

Juden pl Židje (H 49)
(→ *Schutzjuden, Stockjude*)

Judenchrist m pokristjanjeni Žid

Judengasse f Židovska ulica

Judenregal *n* judovski regal (V 169)

Judenstern *m* židovska zvezda

Judentum *n* židovstvo

Judenverfolgung *f* preganjanje Židov

Judica – 5. postna nedelja (tiha nedelja) (→ *Fastensonntag*)

Judikative *f* sodna oblast, judikativa

Judikatur *f* sodna praksa, judikatura

Jugend *f* 1. mladost 2. mladina

Jugendabteilung (Strafanstalten) *f* mladinski oddelek (*kaznilnice*) (H 58)

Jugendgefährte *m* mladostni tovariš, mladostni vrstnik

Jugendzehent *m* desetina v živalskem prirastku (G II. 251)

Jugoslawe *m* Jugoslovan

Juli *m* julij, mali srpan

Julius (→ *Juli*)

Julmond *m* december, grudn

jun. = **junior** – mlajši

jung – mlad (→ *Blut, Gericht, Stute, Trieb, Wein, Zeit*) ◇
Alt und Jung – stari in mladi, vsi

Junge *m* 1. fant (→ *Gassenjunge*)
2. vajenec (→ *Handwerksjunge, Lehrjunge*)

Jünger *m* Kristusov učenec, apostol

Junge(s) *n* mladič

Jungfer *f* devica (→ *Kränzeljungfer, Ordensjungfer*) ◇
alte Jungfer – stara devica

Jungfernschaft *f* devištvo

Jungfernstand *m* deklinški stan, deviški stan, devištvo

Jungfrau *f* 1. gospodična (*gospica), mladenka, dekle 2. samska ženska (*samica) 3. devica ◇

Frauen und Jungfrauen – gospe in gospodične (*gospe in gospice)
alte Jungfrau – stara devica
Heilige Jungfrau – Devica Marija (→ *Maria*)

Jungfräulichkeit (→ *Jungfernschaft*)

Junggeselle *m* samski moški (*samec)

Junggesellenwohnung *f* samsko stanovanje, garsonjera

Jüngling *m* mladenič

Jungpferd *n* žrebe

jüngst – nedavno (*ondan)
(→ *Ereignis, Gericht, Tag, Zeit*)

jüngstens – nedavno, pred kratkim, pred nekaj dnevi (*ondan)

jüngsthin (→ *jüngstens*)

Jungtier *n* mlad bik

Jungvieh *n* 1. mlada živina, teleta (*junovina) (→ *Kubkalb, Ochsenkalb, Stierkalb*) 2. jagnjeta

Juni *m* junij, rožnik (*rožnicvet)

Junker *m* 1. mlad (pruski) plemič, junker 2. ošabnež, oblastnež 3. predstavnik pruske militaristične miselnosti, junker

Junktim *n* sveženj (soodvisnih) političnih ukrepov, junktim

Junze *m* junec

Jura *pl* pravne vede, pravoznanstvo, jura

Jura Stolae – štolnina (župnijska pristojbina ob rojstvu, poroki, pogrebu)

Jurament *n* prisega

Jurastudium *n* študija prava

jurato – pod prisego ◇
etwas jurato dartun – izpričati (kaj) pod prisego

juridisch – praven (*pravosloven),
juridičen

Jurisdiktion f 1. sodna oblast,
jurisdikcija (H 24, 45) 2. področje
sodne oblasti, jurisdikcija

Jurisdiktionsnorm f pravilnik
sodnijske pristojnosti, *jurisdikcijska
norma* (H 41, 62)

Jurisdizenten pl sodna gosposka
(*rihtna gosposka), *jurisdicenti*
(H 24, 45)

Jurisprudenz f pravna veda,
pravoznanstvo, jurisprudenca

juristisch – 1. pravniški, jurističen
2. praven, jurističen (→ *Person*)

Jury f porota, žirija

Jus n pravne vede, pravoznanstvo, jus

Jusstudium n študij prava

just – ravnokar

Justifikation f 1. opravičevanje
2. dokazovanje pravilnosti ali
upravičenosti 3. izvršitev smrtne
kazni, justifikacija

justifizieren – 1. opravičevati,
opravičiti 2. dokazati pravilnost
ali upravičenost 3. izvršiti smrtno
kazen, justificirati

Justifizierung (→ *Justifikation*)

Justiz f sodstvo, pravosodje, justica

Justizadministration f sodna
administracija (H 39, 41)

Justizgesetz n sodni zakon (H 58)

Justizhoheit f sodna oblast

Justiziar m sodni upravitelj, *justiciar*
(H 45)

Justizmann m sodnik (*pravosodnik)

Justizminister m minister za
pravosodje (*minister pravosodja,

justični minister)

Justizministerium n ministrstvo za
pravosodje (*ministerstvo pravice,
ministerstvo pravosodja)

Justizmord m sodni umor (smrtna
kazen, izvršena na podlagi zmotne
sodbe), justični umor

Justizpflege f pravosodje

Justizrat m pravosodni svetovalec

Justizstaat m pravna država

Justizstelle f sodni urad (H 20) ◇
Oberste Justizstelle – 1. vrhovni
pravosodni urad (V 371) 2. vrhovno
sodišče na Dunaju (V 513)

Justizverwaltung f sodna uprava (H 58)

Justizverwaltungsbehörde f sodno
upravno oblastvo (H 58)

Justizwachbeamte(r) m sodni uradnik
(pri sodišču ali v zaporu)

Justizwache f *sodna straža

Juwelier m draguljar, dragotinar,
juvelir

Jux m šala, burka

Juxabend m humoristični večer

juxen – zbijati šale, uganjati norčije

Juxlotterie f šaljiva loterija

Juxpost f šaljiva pošta

Juxpreis m šaljivi dobitek
(→ *Bestkegelschieben*)

juxta – poleg, zraven

Juxtaposition f primerjava

Juxte f odrezek (pri loterijskih listkih
ali manjših vrednostnih papirjih)
(*odreznica)

Juxtombola f šaljiva tombola

K

(glej tudi C)

K = Kreuzer (→ *Kreuzer*)

K = Krone (→ *Krone*)

k. = königlich (→ *königlich*)

Kaal. = Kameral- (→ *Kameral-*)

Kabale f spletka

kabalieren – spletkariti, snovati, intrigirati

Kabinett n **1.** vlada, kabinet

(→ *Interimskabinett,*

Koalitionskabinett,

Minderheitskabinett) **2.** delovni in

posvetovalni prostor (na dvoru),

kabinet **3.** muzejski prostor,

kjer so razstavljeni večinoma

dragoceni predmeti, kabinet

4. manjša soba (*sobica, stanica)

5. delovna soba, kabinet

(→ *Lesekabinett*) ◇

Reconstruction des Cabinets –

preoblikovanje vlade

ein Kabinett bilden – sestaviti

vlado (→ *Kabinettsbildung,*

Regierungsbildung)

ein Kabinett umbilden –

preoblikovati vlado, rekonstruirati

vlado (→ *Kabinettsumbildung,*

Regierungsumbildung)

Kabinettsbildung f sestava vlade

Kabinettschreiben n vladarsko pismo

(*vladno povelje, kabinetno pismo)

Kabinettskrieg m kabinetna vojna

(oznaka za evropske vojne v času

absolutizma in razsvetljenega

absolutizma z omejenimi vojaškimi

cilji, ki so se vodile ob varovanju

človeških življenj in materialnih

dobrin)

Kabinettskrise f vladna kriza

Kabinettsordre (→ *Kabinettschreiben*)

Kabinettsrat m ministrski svet

Kabinettsitzung f seja vlade, seja
kabineta

Kabinettsstück n **1.** dragocen

muzejski eksponat **2.** dragocenost,

mojstrovina

Kabinettssturz m padec vlade, odstop
vlade

Kabinettsumbildung f preoblikovanje
vlade, rekonstrukcija vlade

Kabriolett m sprednji pokriti sedež

pri kočiji (→ *Posteilwagen*)

Kachelofen m lončena peč

Kadaver (→ *Cadaver*)

Kader m **1.** skupina načrtno

izobraženih strokovnjakov

(strokovnih delavcev) **2.** oficirji in

podoficirji, poveljniški kader

3. funkcionarji (zlasti v

komunističnih strankah)

Kadett (→ *Cadett*)

Kadettenhaus (→ *Cadettenhaus*)

Kadettenschule (→ *Cadettenschule*)

kaduk (→ *caduc*)

kaduzieren (→ *caducieren*)

Kaduzität (→ *Caducität*)

Kaduzitätsrecht (→ *Caducitätsrecht*)

Kaffee m kava (→ *Malzkaffee*)

Kaffeegewölbe n kavarnica

Kaffeehaus n kavarna

Kaffeekanne f kavnik

Kaffeekränzchen n stalna ženska

družba (ob kavi)

Kaffeerösterei f pražarna kave

Kaffeeschänker (→ *Kaffeessieder*)

Kaffeeschenke f kavarna (*kavarnica, kofetarija)

Kaffeeschenker (→ *Kaffeessieder*)

Kaffeessieder m kavarnar (*kavar, kavarnik, kofetar)

Kaffee-Surrogat n kavni nadomestek (v Ljubljani je kavne nadomestke proizvajala *Kolinska tovarna kavinih primesi (Koliner Kaffee-Surrogatfabrik)*)

kahl – 1. plešast 2. gol

Kahlkopf m 1. pleša 2. plešec

Kahlköpfigkeit f plešavost

Kahlschlag m 1. poseka 2. golosek 3. uničenje

Kahn m čoln

Kai m obrežje, obala, privez

kais. = **kaiserlich** (→ *kaiserlich*)

Kaische (→ *Keusche*)

Kaischler (→ *Keuschler*)

Kaischlerin (→ *Keuschlerin*)

Kaiser m cesar (*car) (→ *Adoptivkaiser, Gegenkaiser, Soldatenkaiser, Titulkaiser*)

Kaiser-Huldigungsfestzug m slavnostni jubilejski sprevod (slavnostni jubilejski sprevod 12. junija 1908 na Dunaju ob šestdesetletnici vladanja cesarja Franca Jožefa I.)

Kaiser-Jubiläumsfeier f cesarska vladarska petdesetletnica (proslava petdesetletnice vladanja cesarja Franca Jožefa I. (leta 1898))

Kaiserapfel m cesarsko jabolko (simbol vladarjeve oblasti)

Kaiserfahne f cesarska zastava (črno-rumena)

Kaiserfeier f cesarska slovesnost, cesarska slavnost (praznovanje rojstnega dne cesarja Franca Jožefa I. 18. avgusta)

Kaiserfest (→ *Kaiserfeier*)

Kaiser Franz-Josephs-Bad Markt Tüffer (→ *Bad*)

Kaiser Franz Joseph-Jubiläumstheater (→ *Theater*)

Kaiser Franz-Joseph-Krankenhaus n Bolnišnica cesarja Franca Jožefa (bolnišnica za neozdravljive revne bolnike, ki jo je ustanovila Krainische Sparkasse, je bila odprta leta 1910)

Kaiserhaus n vladarska hiša, cesarska hiša

Kaiserin f cesarica

Kaiserin Elisabeth-Kinderspital (Laibach) (→ *Spital*)

kaiserl. = **kaiserlich** (→ *kaiserlich*)

kaiserlich – cesarski (→ *Handbillet, Handschreiben, Hof, Patent, Privatkasse, Privatschatulle, Rat, Verordnung, Würde*)

Kaisermanöver pl velike vojaške vaje (vsakoletne velike vojaške vaje so potekale ob prisotnosti cesarja kot vrhovnega vojaškega poveljnika)

Kaiserreich n cesarstvo

Kaiserstaat (→ *Kaiserreich*)

kaisertreu – cesarju zvest

Kaisertum (→ *Kaiserreich*)

Kaiserwürde f cesarski naziv, cesarsko dostojanstvo

Kaiserzeit f cesarska doba

Kalamität (→ *Calamität*)

Kalb n tele (→ *Kubkalb, Mutterkalb, Stierkalb*) ◇

Kalb werfen – povreči tele, teliti
(*oteliti se)

Kälberstall m telečji hlev (*telečnjak)

Kalbfleisch n telečje meso, teletina
(*teletnina)

Kalbin f telica

Kalbzin (→ *Kalbin*)

Kalch (→ *Kalk*)

Kalender m koledar (*pratika)
(→ *Schreibkalender*) ◇

Gregorianischer Kalender –
gregorijanski koledar
Julianischer Kalender – julijanski
koledar

kalendern – popivati, pijančevati

Kalesche f koleselj (voz za prevoz več
oseb) ◇
ungedekte Kalesche – odprt koleselj

Kalk m apnenec, apno ◇
Kalk brennen – žgati apno

Kalkbrenner m apneničar

Kalkbrennerei f žganje apna

Kalkgrube f apnena jama, apnenica
(*apnica)

Kalkstein m apnenec

Kalkül (→ *Calculül*)

kalkulieren (→ *calculieren*)

Kalkulierung (→ *Calculierung*)

kalmieren – pomirjati, pomiriti

kalmierend – pomirjevalen
(→ *Wirkung*)

kalt – mrzel, hladen (→ *Brand, Fieber, Krieg, Küche, Witterung*)

kaltblütig – hladnokrven

Kaltblütigkeit f hladnokrvnost

Kälte f mraz, hlad ◇
strenge Kälte – oster mraz

Kältefeber n mrzlica

kälten – hladiti

kaltstellen – 1. postaviti na hladno,
shladiti 2. onemogočiti (koga),
odstraniti (koga)

Kalvinismus m kalvinizem (nauk
švicarskega reformatorja Johanna
Calvina (1509–1564))

Kamarilla f klika dvornih spletkarjev,
kamarila

Kamerad m tovariš, kamerad
(→ *Kriegskamerad, Zechkamerad*)

Kameradschaft f 1. tovarištvo,
tovarišija, družba 2. skupina
vojakov 3. skupina obrtniških
pomočnikov (*kameradstvo)

Kameradschaftsgeist m tovariški duh,
tovarištvo

Kameralamt n kameralni urad (H 25)
(*zakladnica) (→ *Schatzkammer*)

Kameralangelegenheiten pl kameralne
zadeve (H 21, 31, 33, 37, 38)

Kameralbehörden pl kameralna
oblastva (H 21, 31, 33, 37, 38)

Kameralbezirksverwaltungen pl okrajne
kameralne uprave (H 37, 42, 54)

Kameraldomänen pl kameralne domene
(H 38)

Kameralerinkommen pl kameralni
dohodki (H 19, 38)

Kameralforste pl kameralni gozdovi
(H 38)

Kameralgefällenverwaltung f
kameralna pristojbinska uprava
(H 37, 38, 42, 54; V 375)
(*kameralno dohodkino)

oskerbništvo) ◇
*Küstenländisch-dalmatinische
Kameralgefällenverwaltung –
primorsko-dalmatinska kameralna
pristojbinska uprava* (H 37)
*Steiermärkisch-illyrische
Kameralgefällenverwaltung
– štajersko-ilirska kameralna
pristojbinska uprava* (H 81)

Kameralgüter pl kameralna posestva

Kameralherrschaften pl kameralna
gospostva (H 23)

Kameral-, Kriegs- und Bankzahlamt
*n kameralni, vojaški in bankalni
plačilni urad* (H 38)

Kameralistik f nauk o državnih
financah, kameralistika

kameralistisch – finančen, kameralen

Kameral- und Kriegskassenwesen *n*
*kameralne in vojaške blagajniške
zadeve* (H 38)

Kameral- und Kriegszahlamt *n*
kameralni in vojaški plačilni urad
(H 38)

Kameral- und Militärzahlamt *n*
kameralni in vojaški plačilni urad
(H 19, 38)

Kameralvermögen *n kameralno
premoženje* (H 19, 38)

Kameralverwaltung *f kameralna
uprava* (H 21, 31, 33, 37, 38)

Kameralwesen *n kameralne zadeve*
(H 38)

Kameralzahlamt *n kameralni plačilni
urad* (→ *Kameral-, Kriegs- und
Bankzahlamt*, *Kameral- und
Kriegszahlamt*, *Kameral- und
Militärzahlamt*)

Kamin m **1.** dimnik **2.** kamin

Kaminfeger m dimnikar

Kamm m glavnik

Kammacher m izdelovalec glavnikov,
(*izdelovatelj glavnikov), glavničar
(*grebenar)

Kammer f **1.** zbornica, dom
(v parlamentu) **2.** uprava
deželnoknežjih prihodkov, komora
(→ *Hofkammer*) **3.** sodišče, sodni
senat **4.** manjša soba, kamrica
(→ *Dienstbotenkammer*,
Rumpelkammer, *Rüstkammer*)
5. manjša soba v kmečki hiši, kamra
(sprva neogrevan bivalni prostor
ali prostor za shranjevanje orodja
oz. zalog; ogrevan prostor: *Stube*)
(→ *Getreidekammer*, *Rauchkammer*,
Rumpelkammer, *Selchkammer*,
Speisekammer) ◇
*Kammer (Interessenvertretung) –
komora (interesno zastopstvo)*
(H 44, 62, 63)

Kammerbediente(r)
(→ *Kammerdiener*)

Kammerdame f spletična

Kammerdiener m komorni strežaj,
komornik (*hišni, posteljnik)

Kammerdienerin f komorna strežajka
(*hišna)

Kämmereicasse f mestna blagajna
(*mestna dnarnica)

Kämmerer m **1.** ključar, zakladnik,
komornik **2.** ključar (častni naziv)
(→ *Kämmererwürde*) ◇
*Kämmerer (Stadt) – komornik
(mesto)* (H 25)
wirklicher Kämmerer – pravi
ključar (častni naziv)

Kämmererswürde f čast komornika
(leta 1901 je cesar čast komornika
podelil Antonu baronu Codelliju)

Kammerfrau f spletična

Kammergefälle pl komorni prihodki

Kammergraf m komorni grof (vodilni uslužbenec v finančni upravi)

Kammergrafenamt n urad komornega grofa (H 22, 23)

Kammergüter pl posestva in dohodki deželnega kneza, komorno premoženje

Kammerjungfer f (neporočena) spletična

Kammerknabe m paž

Kämmerling m sluga

Kammerprokurator m komorni zagovornik, *komorni prokurator* (H 19, 38)

Kammerprokurator f komorno odvetništvo, *komorna prokuratura* (H 19, 38, 54)

Kammerstadt – landesfürstliche Kammerstadt f deželnoknežje mesto

Kampagne f **1.** polje, raván **2.** organizirano delovanje (za, proti), kampanja (→ *Aufklärungskampagne*, *Hetzkampagne*, *Propagandakampagne*, *Verleumdungskampagne*, *Wahlkampagne*) **3.** vojni pohod ◊ eine Kampagne einleiten/entfachen/starten – začeti kampanjo eine Kampagne führen – voditi kampanjo

Kampagnepferd n jahalni konj

Kampagnereiter m jahalec, jahač

Kampel (→ *Kamm*)

Kampelmacher (→ *Kammacher*)

Kampf m boj, bitka (→ *Faustkampf*, *Feuerkampf*, *Flügelkämpfe*,

Grabenkampf, *Klassenkampf*, *Kulturkampf*, *Lohnkampf*, *Luftkämpfe*, *Machtkampf*, *Nachbützkämpfe*, *Nahkampf*, *Parteikampf*, *Straßenkampf*, *Vorfeldkämpfe*, *Wahlkampf*, *Wettkampf*, *Zweikampf*) ◊ der Kampf gegen den Halbmond – boj proti Turkom der Kampf Mann gegen Mann – boj moža proti možu, boj moža z možem auflebender Kampf – razvnet boj erbitterter Kampf – zagrizen boj hitziger Kampf – srdit boj örtliche Kämpfe – krajevni boji wilde Kämpfe – divji boji einen Kampf führen – voditi boj sich einen Kampf liefern – spopasti se sich im Kampfe hervortun – odlikovati se v boju

Kampfbereitschaft f bojna pripravljenost

kämpfen – **1.** boriti se (→ *Ausdauer*, *Mut*) **2.** tekmovati

Kämpfer m borec, bojevnik (*borilec, bojnik) (→ *Frontkämpfer*, *Fußkämpfer*, *Mitkämpfer*, *Untergroundkämpfer*, *Vorkämpfer*, *Widerstandskämpfer*)

Kämpferin f borka, bojevnica

Kampfflugzeug n bojno letalo (→ *Sturzkampfflugzeug*)

Kampffront f bojna črta, bojna fronta ◊ ungebrochene Kampffront – nezlomljiva bojna črta

Kampfführung f bojevanje

Kampfgebiet n bojno področje

Kampfgefährte (→ *Kampfgenosse*)

Kampfgenosse m bojni tovariš

Kampfgenossenschaft f bojna
tovarišija

Kampfhandlung (→ *Kampf*)

Kampfkraft f bojna sposobnost

Kampflost f bojaželjnost, bojevitost

kampflostig – bojaželen, bojevit

kampfmüde – naveličan boja, upehan

Kampfplatz m bojišče

Kampftag m **1.** dan boja **2.** tekmovalni dan

K. Amt = Kreisamt (→ *Kreisamt*)

kampieren – taboriti (*taborovati, šatoriti), kampirati

Kanaille (→ *Canaille*)

Kanal m kanal (→ *Abzugskanal*)

Kanal(benützung)gebühr f kanalska pristojbina, kanalsčina

Kanapee n kanapé, zofa

Kand(e)l (→ *Maß f*)

Kandelaber m drog z ulično svetilko, kandelaber (→ *Gaskandelaber*)

Kandidat m kandidat
(→ *Advokaturskandidat*,
Lebramtskandidat,
Notariatskandidat)

Kännchen n vrček, ročka

Kanne f **1.** vrč, ročka (→ *Kaffeeanne*,
Teekanne) **2.** kangla (→ *Milchkanne*)

Kannegießer m politični modrijan, gostilniški politik, politizer

Kannegießerei f politično modrovanje, politizerstvo

Kanonade f topovsko streljanje, kanonada

Kanone f top (→ *Flak*,
Flugabwehrkanone, *Gewehrkanone*,
Lärmkanonen, *Panzerabwehrkanone*,

Panzerkanone, *Sechzehnpfünder*,
Vierundzwanzigpfünder,
Zwölfpfünder) ◇

gezogene Kanone – top s risano cevjo, risani top

glatte Kanone – top z gladko cevjo, gladkocevni top

eine Kanone lösen – sprožiti top

Kanonen stellen – usmeriti topove

sechzehnpfündige Kanone –

šestnajstfuntni top

(→ *Sechzehnpfünder*)

vierundzwanzigpfündige Kanone –

štiriindvajsetfuntni top

(→ *Vierundzwanzigpfünder*)

zwölfpfündige Kanone –

dvanajstfuntni top

(→ *Zwölfpfünder*)

Kanonen-Alarm-Schuß

(→ *Lärmkanonen*)

Kanonenbatterie f topniška baterija

Kanonenboot n kanonirska ladjica

Kanonendonner m topovsko grmenje

Kanonenfeuer n topovski ogenj

Kanonenfutter n topovska hrana, žrtvovani vojaki

Kanonenschießen n streljanje iz topov (s topovskimi streli z grajskega hriba so v Ljubljani opozarjali na požar, streljali pa so tudi ob velikih svečanostih) (→ *Lärmkanonen*)

Kanonenschuß m **1.** topovski strel **2.** topovski strel kot način javljanja požara (v Ljubljani so ob požaru streljali iz petih topov, ki so bili nameščeni na grajskem strelišču) (→ *Lärmkanonen*) **3.** oddaljenost topovskega strela ◇
einen Kanonenschuß weit – v oddaljenosti topovskega strela

Kanonier m topničar

kanonieren – streljati s topovi

Kanoniker m kanonik

Kanonikus (→ *Kanoniker*)

Kanonisation f **1.** proglasitev za svetnika, kanonizacija **2.** uzakonitev, kanonizacija, kodifikacija

kanonisch – cerkvenopraven, kanoničen (→ *Recht*)

kanonisieren – **1.** proglasiti za svetnika, kanonizirati **2.** uzakoniti, kanonizirati, kodificirati

Kanonist m strokovnjak za cerkveno pravo, strokovnjak za kanonsko pravo, kanonist

Kantate (→ *Cantate*)

Kantholz n tesani les

Kantine f **1.** manjša trgovina s prehrabnenimi proizvodi (v vojašnicah, tovarnah), kantina **2.** manjši gostinski lokal (v vojašnicah, tovarnah), kantina

Kantineur m **1.** prodajalec v kantini, kantiner **2.** imetnik oz. najemnik kantine (v vojašnici, tovarni), kantiner (→ *Kantine*)

Kantineurin f **1.** prodajalka v kantini, kantinerka **2.** imetnica oz. najemnica kantine (v vojašnici, tovarni) (→ *Kantine*)

Kanton m **1.** okraj, kanton **2.** upravna enota v času Ilirskih provinc, *kanton* (H 47) **3.** zvezna državna enota v Švici, kanton

kantonieren – nastaniti vojsko (v vojnem času) (→ *Truppe*)

Kantonierung f nastanitev vojske (v vojnem času) (*kantonovanje)

Kantonnement n vojaška nastanitev

Kantor m **1.** katoliški cerkveni zborovodja, kantor **2.** zborovodja, vodja pevske šole v protestantski cerkvi, kantor

Kanzel f **1.** prižnica (*leca) **2.** stolica (na univerzi) (→ *Lehrkanzel*)

Kanzelist m pisar (pisec čistopisov), kanclist (*kancelist)

Kanzelsprache f pridigarški jezik

Kanzelwort n pridiga

Kanzlei f **1.** pisarna (*pisarnica, kancelija) (→ *Amtskanzlei*, *Hofkanzlei*, *Notariatskanzlei*, *Reichskanzlei*) **2.** stanovska pisarna (V 329)

Kanzleibeamte(r) m pisarniški uradnik (*pisarni uradnik)

Kanzleidiener m pisarniški sluga, pisarniški služabnik

Kanzleigebühr f pisarnina

Kanzleihilfe m pisarniški pomočnik

Kanzleikraft f pisarniška moč

Kanzlei-Localität f pisarniški prostor

Kanzleioffiziant m nižji pisarniški uradnik, oficiant

Kanzleisprache f uradniški jezik

Kanzleistunde f uradna ura

Kanzler m **1.** kancler (predsednik vlade v ZRN in Avstriji) (→ *Altkanzler*, *Bundeskanzler*, *Staatskanzler*, *Vizekanzler*) **2.** višji uradnik škofijskega ordinariata **3.** upravitelj univerze, kancler, kurator **4.** uradnik na dvoru, kancler ◇ Eiserner Kanzler – železni kancler (vzdevek za Bismarcka)

Kanzlist (→ *Kanzelist*)

Kap n rt

kapabel – sposoben

Kapaun m kopun (obrezan pitani petelin)

Kapazität (→ *Capazität*)

Kapelle f **1.** kapela, kapelica (→ *Hauskapelle, Schloßkapelle*)
2. zbor cerkvenih pevcev **3.** glasbeni zbor **4.** manjši orkester, kapela (→ *Musikkapelle*)

Kapellmeister m zborovodja, kapelnik

kapieren – razumeti

Kapital n **1.** glavnica, kapital (*istina) (→ *Darlehenskapital, Grundkapital, Passivkapitalien, Schuldkapital, Stammkapital, Stiftungskapital*)
2. denarna sredstva, finančna sredstva, kapital (→ *Betriebskapital*)
3. vrednost, kapital ◇
aus etwas Kapital schlagen – kovati dobiček iz (česa)

Kapitalist m posestnik, glavničar (*posestnik istin), kapitalist

Kapitalverbrechen n hud zločin

Kapitän m **1.** *kapitan* (beneška Istra) (H 26, 43) **2.** ladijski kapitan (*ladjevodja) (→ *Fregattenkapitän, Korvettenkapitän, Linienschiffskapitän*) **3.** stotnik, kapitan

Kapitanat n kapitanija

Kapitel¹ n zbor, *kapitelj* (H 41) (→ *Domherrenkapitel, Domkapitel, Generalkapitel, Kollegiatkapitel*)

Kapitel² n poglavje (*kapitel)

Kapitelkirche f kapiteljska cerkev

Kapitulant (→ *Capitulant*)

Kapitularen pl **1.** pravne uredbe kralja, kapitulariji **2.** državni zakoni

Kapitulation (→ *Capitulation*)

Kapitulations- (→ *Capitulations-*)

Kaplan m pomožni duhovnik, kaplan

Kaplanei f **1.** hiša, kjer prebiva kaplan, kaplanija **2.** katoliška cerkvena enota, ki jo vodi kaplan, kaplanija

Kapotage (→ *Capotage*)

Kappe f **1.** čepica, kapa (→ *Dienstkappe, Feldkappe*)
2. vrhnja obleka, plašč

Kappelmacher (→ *Kappenmacher*)

Kappenmacher m čepičar

Käppi n vojaška kapa

Kaprize (→ *Caprice*)

kaprizieren (→ *capricieren*)

kapriziös (→ *capriciös*)

Kapsel f vžigalna kapica (→ *Sprengkapsel*)

Kaptur (→ *Captur*)

Kapuze f kapuca (*oglavnica)

Kapuziner pl *kapucini* (H 28, 49) (moški samostanski red)

Karabiner m karabinka (puška)

Karbatsche f bič (*korobač)

Karbatschstreiche pl udarci z biči, bičanje ◇
mit Karbatschstreichen bestrafen/
züchtigen – kaznovati z bičanjem
(→ *Strafe/Verschärfung der Strafe*)

Kardätsche f **1.** krtča, česalo
2. štrigelj (česalo za konje, krave)

kardätschen – **1.** gladiti, česati
2. štrigljati (s česalom odrgniti konje, krave)

Kardinal m kardinal

Karenz f **1.** čakalni rok, čakalna doba, karenčna doba, karenca **2.**

- porodniški dopust
3. pomanjkanje, prikrajšanje, stradanje (*stradež), post (kazen)
4. odbitek od plače (*uteržek od plače)
- Karenzurlaub** m porodniški dopust
- Karenzzeit** f čakalni rok, čakalna doba, karenčna doba, karenca
- karessieren** (→ *caressieren*)
- Karfreitag** m véliki petek (petek pred veliko nočjo)
- karg** – skop ◊
 karger Boden – nerodovitna tla
 karge Landschaft – pusta pokrajina, gola pokrajina
- kargen** – skopariti s (čim)
- karieren** (→ *carieren*)
- Kariol** (→ *Cariol*)
- Kariolpost** (→ *Cariolpost*)
- Karitas** f **1.** krščanska ljubezen do bližnjega, dobrotelost, karitativnost **2.** Caritas (katoliška dobrotelna organizacija)
- karitativ** – dobrotelen, karitativen
- Karmeliter** pl *karmeličani* (H 27, 28, 49) (moški samostanski red)
- Karmeliterin** f *karmeličanka* (pripadnica ženskega samostanskega reda)
- Karnier** m usnjena torba z zaklepanjem (za spise)
- karnifeln** – bunkati, suvati s pestjo, trpinčiti (*karniflati)
- Kärnten** n Koroška
- Kärntner Römerquelle** (→ *Römer-Quelle*)
- Karosse** f kočija
- Karpfen** m krap (riba) (na jedilniku
 zlasti na véliki četrtek, véliki petek in véliko soboto)
- Karren** m **1.** voziček, dvokolnica (*tačka) (→ *Handkarren*, *Schiebkarren*) **2.** samokolnica (→ *Munitions-Karren*)
- Karrenschieber** m vozač dvokolnice (*tačkar)
- Karrete** f slab (nepokrit) voz, kareta
- Karriere** (→ *Carriere*)
- Karikatur** f karikatura
- Kar(r)oussel** (→ *Carrousel*)
- Karsamstag** m vélika sobota (sobota pred veliko nočjo)
- Karst** m *kras* (H 18)
- Karstaufforstung** f pogozdovanje Krasa (pogozdovanje Krasa je urejal *Zakon z dné 9. marca 1885, o pogozdovanju Krasa v vojvodini Kranjski / Gesetz vom 9. März 1885, betreffend die Karstaufforstung im Hertzogthume Krain*)
- Karstbewaldung** (→ *Karstaufforstung*)
- Karstplateau** n kraška visoka planota
- Kartätsche** f karteča (s svinčenimi kroglicami napolnjen topovski naboj)
- Kartätschenfeuer** n kartečni ogenj
- Kartause** f kartuzija
- Kartäuser** pl *kartuzijani* (H 27, 28, 49, 63) (moški samostanski red)
- Karte** f **1.** vozovnica, karta (→ *Fabrkarte*, *Platzkarte*)
2. vstopnica, karta (→ *Eintrittskarte*, *Entréekarte*)
3. zemljevid (*zemljovid, zemljokaz) (→ *Landkarte*)
4. listek, kartica (→ *Enthebungskarte*, *Erlaßkarten*,
 K

Gratulations-Enthebungskarten, Visitenkarte, Wunsch-Gratulations-Erlasskarten)

5. igralna karta (→ *Spielkarte*)

6. jedilni list (→ *Speisekarte*)

7. izkaznica (→ *Identitätskarte, Kennkarte, Landwehrkarte, Legitimationskarte, Paßkarte, Reservkarte, Widmungskarte*)

8. živilska izkaznica, karta (→ *Brotkarte*) 9. dopisnica (→ *Ansichtskarte,*

Correspondenzkarte, Einberufungskarte, Einladungskarte, Feldpostkarte, Leidkarte, Postkarte) ◇
geographische Karte – zemljevid (*zemljovid, zemljokaz)
eine Karte lösen – kupiti karto

Kartei f kartoteka

Kartell (→ *Cartell*)

Kartenlegerin f vedeževalka iz kart

Kartenschlägerin (→ *Kartenlegerin*)

kartieren – 1. vnašati podatke v karto (zemljevid), kartirati

2. vnašati podatke v kartotečne liste (*listariti), kartirati

Kartierung f 1. vnašanje podatkov v karto (zemljevid), kartiranje

2. vnašanje podatkov v kartotečne liste (*listarjenje, listarstvo), kartiranje

Kartist m 1. vnašalec podatkov v karto (zemljevid), kartist

2. vnašalec podatkov v kartotečne liste (*listar), kartist

Kartoffelkeller m klet za krompir

Kartoffeln pl krompir (→ *Samen-Kartoffeln*)

Karussel (→ *Carrousel*)

Karwoche f véliki teden (teden pred veliko nočjo)

Karzer (→ *Carcer*)

Kasarme (→ *Kaserne*)

kaschieren (→ *cachieren*)

Käse m sir

Kasel (→ *Casula*)

Kasematte (→ *Casematte*)

Käser m sirar

Käserei f sirarna

Kaserme (→ *Kaserne*)

Kaserne f vojašnica (*soldaška hiša), kasarna (→ *Städtische Artillerie-Kaserne (Laibach), Coliseum, Einquartierung, Infanteriekaserne, Landwehrkaserne, Notkaserne, Nuschaksche Kavallerie-Kaserne, Quasikaserne, Schemalkaserne, St. Peters-Kaserne (Laibach), Städtische Infanterie-Kaserne/Belgierkaserne (Laibach), Transenalkaserne*) ◇

kaserniert – 1. nastanjen v kasarni
2. kasarniran (→ *Prostitution*)

Kasern-, Quartier- oder Lager-Arrest m *vojaški, stanovanjski ali taborski zapor (vojaške zaporne kazni)

Kasino (→ *Casino*)

Kaspel pl pomije

Kasperletheater n lutkovno gledališče (*gašperl-gledišče) (poimenovano po Gašperčku, osrednji šaljivi figuri)

käspheuning – denarna dajatev (kot nadomestilo za prvotno dajatev – sir) (G II. 255)

Kassa (→ *Cassa*)

Kassa- (→ *Cassa-*)

Kassation f 1. razveljavitev listine, razveljavitev sodne odločbe

- (*overžba, uničba) **2.** odstavev
(→ *Dienstentsetzung*)
- Kassationsgerichtshof** m vrhovno sodišče, kasacijsko sodišče
- Kasse** f blagajna (H 19, 38, 51, 53, 54, 57) (*denarnica, blagajnica, kasa) (glej tudi *Cassa*-) (→ *Darlehenskasse*, *Depositenkasse*, *Hauptkassen*, *Hilfskasse*, *Kämmereicasse*, *Krankenkasse*, *Kreditkasse*, *Kreiskassen*, *Landeskasse*, *Panzerkasse*, *Pensionskasse*, *Provisionskasse*, *Registrierkasse*, *Sammlungskassen*, *Sparkassen*, *Staatskassen*, *Staatszentalkasse*, *Unterstützungskasse*, *Versorgungskasse*, *Vorkasse*, *Vorschußkasse*, *Waisenkasse*, *Zentralkasse*) ◇
eine Kasse liquidieren – pregledati blagajno, likvidirati blagajno
- Kassenarzt** m zdravnik bolniške blagajne (*blagajnični zdravnik)
- Kassenbericht** m blagajniško poročilo ◇
den Kassenbericht vorlegen – predložiti blagajniško poročilo
- Kassenmanipulation** f blagajniško poslovanje, opravljanje blagajniških zadev (*blagajnično rokovanje)
- Kassenwart** m blagajnik, blagajničar
- Kassenwesen** n blagajniške zadeve (H 19, 38, 51, 53, 54, 57)
- Kassier** m blagajnik, blagajničar (*kasir, denarničar) ◇
landschaftlicher Kassier – deželanski blagajnik (H 23)
- kassieren**¹ – pobirati denar, prejemati denar, kasirati
- kassieren**² – **1.** ovreči (→ *Urteil*)
2. odstaviti (→ *Beamte/r*) **3.** uničiti (→ *Akte*) **4.** proglasiti (→ *infam*)
- Kassierer** (→ *Kassier*)
- KassiererIn** (→ *Kassierin*)
- Kassierin** f blagajničarka (*blagajničarica, kasirka)
- Kassiertag** m plačilni dan
- Kassierung**¹ f pobiranje denarja, prejemanje denarja, kasiranje
- Kassierung**² f **1.** ovržba **2.** odstavev (→ *Kassation*) **3.** uničenje (*uničba)
- Kastanien** pl kostanj (→ *Edelkastanien*, *Roßkastanien*)
- Kastanienbrater** m kostanj (→ *Maronibrater*)
- Kästchen** n omarica, skrinjica (*tružica) (→ *Nähkästchen*, *Riechkästchen*)
- kasteien** (→ *casteien*)
- kasteien, sich** (→ *casteien, sich*)
- Kastell** n grad, trdnjava, kastel
- Kastellan** m gradnik, kastelan
- Kasten** m **1.** omara (→ *Bettkasten*, *Eiskasten*, *Kleiderkasten*, *Küchenkasten*, *Nachtkasten*, *Schaukasten*, *Schreibkasten*, *Schubladkasten*, *Speis(e)kasten*, *Wäschekasten*) **2.** škatla, zaboj, skrinja (→ *Rollkasten*) **3.** kašča, žitnica (→ *Getreidekasten*, *Schüttkasten*) **4.** prostor za zbiranje dajatev
Aufbrechung des Kastens – vlom
omare
einen Kasten aufbrechen – vlomiti
omaro
- Kastenamt** n kaščni urad (H 21) (*prihodarstvo)
- Kastengeist** m sektaštvo (*kastovstvo)
- kastigieren** (→ *castigieren*)

Kästlein (→ *Kästchen*)

Kastner m kaščar (G II. 167)
(*prihodar)

Kastorhut m kastorec (kosmat klobuk iz bobrove dlake)

Kastrat m skopljenec, kastrat

Kastraun m koštrun

kastrieren – skopiti, obrezati, kastrirati

Kasus m 1. primer, slučaj 2. sklon 3. kazuistika (nauk o uporabi etičnih in verskih načel)

Katalog m imenik, seznam, katalog (→ *Lektionskatalog, Studienkatalog*)

Katarrh m kataralno vnetje, katar (→ *Darmkatarrh, Gedärmekatarrh, Lungenkatarrh, Magendarmkatarrh, Magenkatarrh, Stிக்கatarrh*)

Kataster m/n 1. davčna evidenca države, kataster (→ *Reambulierungskataster*) 2. seznam, kataster (npr. kataster vseh učiteljskih služb v okraju, ki ga je moralo izdelati okrajno šolsko oblastvo, in sicer v skladu s *Postavo za uravnavo pravnih razmerij učiteljev na javnih osnovnih šolah vojvodine Kranjske / Gesetz zur Regelung der Rechtsverhältnisse des Lehrerstandes an den öffentlichen Volksschulen des Herzogthumes Krain* z dne 29. aprila 1873) (→ *Vereinskataster*) ◇

Franzsiszeischer oder stabiler Kataster – Franciscejski ali stabilni kataster (uveden s cesarskim patentom 23. decembra 1817; kartografski in pisni posnetek tal po katastrskih občinah) Josephinischer Kataster –

Jožefinski kataster (med leti 1785 in 1789/90; pisni posnetek tal po katastrskih občinah) Theresianischer Kataster – Terezijanski kataster (sredi 18. stoletja; pisni posnetek tal po zemljiških gospodstvih)

Katasterauszug m izpisek iz katastra

katastral – katastrski

Katastralgemeinde f katastrska občina (*katastralna občina)

katastrophal – uničujoč, katastrofalen (→ *Niederlage*)

Katastrophe f nesreča, katastrofa (→ *Grubenkatastrophe*)

Katechese f verouk, kateheza

Katechet m učitelj verouka (*učitelj verstva), katehet

Katechismus m knjiga z osnovami krščanskega nauka (*učna knjiga za verouk), katekizem

Kategorie f kategorija (→ *Titularkategorie*)

Katharinentag m god sv. Katarine: 25. november (katarinino)

Katholik m katolik, katoličan

katholisch – katoliški

Katholisch-politischer Verein in Laibach (→ *Verein*)

Katholischer Gesellenverein in Laibach (→ *Verein*)

Katholizismus m 1. rimskokatoliška vera, katolicizem 2. nauk rimskokatoliške vere, katolicizem

Katze f mačka

Katzenjammer m »maček« (slabo počutje po pretiranem uživanju alkohola)

- Katzenmusik** f mačja godba (draženje s cvilečim igranjem)
- Kauderwelsch** n latovščina
- Kauf** m kup, nakup (→ *Fürkauf*, *Mietkauf*, *Rückkauf*, *Vorkauf*, *Wiederkauf*, *Zukauf*) ◇
leichten Kaufs – na poceni način, brez veliko škode
etwas in Kauf nehmen – vzeti (kaj) v zakup
- Kaufabrede** f kupčijski dogovor
- kaufen** – kupiti
- Käufer** m kupec
- Kauffahrteiflotte** f trgovinska flota
- Kauffahrteischiff** n trgovska ladja
- Kaufgeld** n kupnina
- Kaufgewölbe** (→ *Kaufmannsgewölbe*)
- Kaufleute** pl trgovci (→ *Kaufmann*)
- käuflich** – kupljiv (→ *Liebe*), na prodaj ◇
käuflich an sich bringen/erwerben – kupiti
käuflich überlassen – prodati
- Kaufliebhaber** (→ *Kauflustige/r*)
- Kauflust** f zainteresiranost za nakup (*kupčljivost)
- kauflustig** – zainteresiran za nakup (*kupčljiv)
- Kauflustige(r)** m interesent za nakup (*kupaželjni), kupec
- Kaufmann** m trgovec
- kaufmännisch** – trgovski (*kupčijski) (→ *Fortbildungsschule*)
- Kaufmännischer Kranken- und Unterstützungsverein in Laibach** (→ *Verein*)
- Kaufmannschaft** f trgovina ◇
Kaufmannschaft treiben – trgovati
- Kaufmannsgewölbe** n trgovina, prodajalna (*prodajalnica, štacuna)
- Kaufrecht** n 1. *kupščina* (G II. 250, 422, 424, 433, 436, 451) 2. *kupno ali kauftrno zemljišče* (G II. 422, 450-454) (zemljišče po kupnem pravu) 3. *kupno pravo* ◇
gemeines Kaufrecht – »navadno kupno pravo« (G II. 447)
- Kaufrechtsbrief** m *kupno pismo* (G II. 434)
- Kaufrechtsgeld** n *kupščina* (G II. 422, 450-454)
- Kaufrechtsgrund** m *kupno zemljišče* (G II. 447, 450-454)
- Kaufrechtsgüter** pl *kupna ali kauftrna zemljišča* (G II. 422, 450-454) (zemljišča po kupnem pravu)
- Kaufrechtshube** f *kupno posestvo*, *kupna huba*
- Kaufschilling** m *kupnina*
- Kaufvertrag** m *kupna pogodba*
- Kausa** (→ *Causa*)
- kausal** (→ *causal*)
- Kausalgericht** (→ *Causalgericht*)
- Kausalität** (→ *Causalität*)
- Kautabak** m *žvečni tobak*
- Kautel** f *pridržek*, *varščina*, *kavtela*
- Kaution** f *varščina* (*založnina, *zagotovščina*, *porokščina*), *kavcija* (→ *Heirats-Caution*) ◇
Erlag einer Kaution – *polog kavcije* (→ *Kautionserlag*)
eine Kaution erlegen/leisten – *položiti varščino*
- Kautionserlag** m *polog kavcije* (*založnina)
- Kautionsleistung** (→ *Kautionserlag*)

Kautionsverfall m zapad varščine

Kav. = **Kavallerie** (→ *Kavallerie*)

Kavalier m **1.** vitez, plemič, kavalir
2. zunanje obzidje (→ *Erd-Cavalier*)

Kavaliersdelikt n kavalirski delikt
(delikt, ki ga okolica tolerira)

Kavalkade (→ *Cavalcade*)

Kavallerie f konjenica (*konjištvo,
konjstvo) ◇
leichte Kavallerie – lahka konjenica

Kavent (→ *Cavent*)

kavieren (→ *cavieren*)

K. D. = **Kriegsdekoration**
(→ *Kriegsdekoration*)

Kegel f keglj ◇
mit Kind und Kegel – s celo družino
Kegel schieben – kegljati

Kegelbahn f kegljišče

kegeln – kegljati

Kegelschieben n kegljanje
(→ *Bestkegelschieben*)

Kegelschieber m kegljač

Kegel-Schiebkugel f krogla za
kegljanje, kegljaška krogla

Kegelstatt f kegljišče

Kehlkopf m grlo

Kehrab m **1.** konec, poraz **2.** zatočišče
3. zadnji ples

Kehraus m **1.** zaključni ples **2.**
zaključek pustnega časa

kehren¹ – pometati, pomesti, ometati,
omesti

kehren² – obračati, obrniti (→ *Rücken*)

Kehricht m smeti

Kehrichtabfuhr f odvoz smeti

Kehrichtsammelwagen m voz za
odvoz smeti, smetarski voz

Kehrichttruhe f zaboj za smeti
(*skrinja za smeti, smetnica)

Kehrichtwagen
(→ *Kehrichtsammelwagen*)

kehrtmachen – obrniti se

Keil m klin (→ *Stoßkeil*)

Keilerei f pretep

Keim m klica
(→ *Unruhen, Verschwörung*)

Kelch m čaša, kelih

Keller m klet (→ *Eiskeller,*
Gemüsekelter, Holzkeller,
Kartoffelkeller, Krautkeller,
Luftschutzkeller, Obstkeller,
Säurekeller, Weinkeller)

Kelleramt n kletarski urad

Kellerei f vinska klet

Kellergericht n kletarsko sodišče
(H 23, 39)

Kellermeister m **1.** cerkveni ključar
2. kletar

Kellerraum m kletni prostor

Kellerwirtschaft f kletarstvo

Kellner m **1.** kletar (G II. 167)
2. natakar (*točaj, točnik)
(→ *Aushilfskellner, Ober,*
Oberkellner, Zahlkellner) ◇
berechnender/verrechnender
Kellner – obračunski natakar
(natakar, ki toči vino oz. pivo za
račun imetnika krčmarske obrti)
(*točnik na vérne roke)

Kellnerin f natakarica (*točajka,
točarica) ◇
berechnende/verrechnende
Kellnerin – obračunska natakarica
(natakarica, ki toči vino oz. pivo za
račun imetnika krčmarske obrti)
(*točarica na vérne roke)

Kelter f stiskalnica za grozdje

Kelterhaus n prostor za stiskanje
grozdja oz. sadja, stiskalnica,
tlačilnica (*prešavnica)

keltern – stiskati

Kemenate f glavni stanovanjski del
gradu (s kaminom), palacij

kennen (kannte, hat gekannt) –
poznati ◊
persönlich kennen – osebno
poznati (*po lici znati)

Kenner m poznavalec

Kenkarte f izkaznica

Kenntnis f **1.** znanje, védenje, vednost
2. poznavanje ◊
die Kenntnis der hiesigen
Lokalverhältnisse – poznavanje
tukajšnjih krajevnih razmer
zur Kenntnis und Darnachachtung
– (vsakomur) na znanje in v
izpolnjevanje
jmdn. von etwas in Kenntnis setzen
– obvestiti (koga) o (čem), dati
(komu kaj) na znanje
von etwas Kenntnis besitzen/haben
– vedeti za (kaj)
von etwas Kenntnis bekommen/
erhalten/erlangen – zvedeti za (kaj)
von etwas Kenntnis nehmen – vzeti
(kaj) na znanje
zur allgemeinen/öffentlichen
Kenntnis bringen/in die allgemeine
Kenntnis bringen – dati vsem na
znanje (*dati vsem na znanje, dati
na občno znanje, sploh na znanje
dati)
etwas zur gefälligen/geneigten
Kenntnis bringen – dati (kaj)
vljudno/blagovoljno na znanje
etwas zur Benehmung in die
Kenntnis bringen – dati (kaj) na
znanje in v izpolnjevanje

zur Kenntnis gelangen – zvedeti
zur Kenntnis kommen – postati
znano, zvedeti se
etwas zur Kenntnis nehmen – vzeti
(kaj) na znanje
in Kenntnis setzen – naznaniti

Kenntnisnahme f seznanitev
(*seznavanje) ◊
zur (gefälligen) Kenntnisnahme
zumitteln – (vljudno) seznaniti,
(vljudno) dati na znanje (*predložiti
v pozved)

Kennzeichen n **1.** znak, znamenje
2. registrska številka

Kerbholz n rovaš ◊
etwas auf dem Kerbholz haben –
imeti (kaj) na vesti

Kerker m ječa, temnica ◊
lebenslanger schwerer Kerker –
dosmrtna težka ječa (*težka ječa na
vse žive dni)
schwerer Kerker – težka ječa
schweren Kerker verhängen –
obsoditi na težko ječo
aus dem Kerker ausbrechen –
pobegniti iz zavora (*predreti iz
zavora)
jmdn. zu zwei Jahren Kerker
verurteilen – obsoditi (koga) na
zaporno kazen dveh let

Kerkermeister m ječar (*jetničar,
temničar)

Kerkerstrafe f zaporna kazen
(→ Kerker)
(v skladu s *Kazensko postavo zoper
hudodelstva, pregreške in prestopke /
Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen
und Uebertretungen cesarja Franca
Jožefa I.*, izdano s cesarskim
patentom 27. maja 1852, se je
zaporna kazen (*kazen ječe/
Kerkerstrafe) po strogosti delila v
ječo (Kerker) in *težko ječo* (schwerer

Kerker); pri zaporni kazni *ječe prve stopnje* kaznjenec ni bil vklenjen, vendar tesno zaprt (*se kaznjenec brez železja, vendar tesno zaprt ima), pri kazni *ječe druge stopnje* pa je bil kaznjenec vklenjen (*se vklepa v železje na nogah); na zaporno kazen je bil hudodelec (*hudodelnik) obsojen *za določen čas* (*za kak odločen čas) ali na *dosmrtno ječo* (*ječo za vse žive dni) ◇
eine unschuldig erlittene Kerkerstrafe – po nedolžnem prestala zaporna kazen

Kerl m **1.** možak, korenjak (*kerlc) **2.** človek nižjega stanu **3.** hlapec ◇
armer Kerl – revež
braver Kerl – poštenjak
dummer Kerl – tepec, bedak
guter Kerl – dobričina
lustiger Kerl – veseljak
schlechter Kerl – malopridnež, prijenedec

Kern m **1.** jedro, bistvo, osrednji del **2.** jedrce **3.** peška

kernig – jedrnat (→ *Wort*), čvrst, klen

Kerze f sveča (→ *Unschlittkerze*) ◇
Kerzen gießen/ziehen – izdelovati sveče (*sveče odlivati, sveče lojiti)

Kerzengießler m izdelovalec sveč, svečar

Kerzengießerei f **1.** obrat za izdelovanje sveč, svečarna (*svečarnica) **2.** svečarstvo

Kerzenlicht n svečava

Kerzenmacher (→ *Kerzengießler*)

Kerzenständer m svečnik

Kerzenträger m pogrebec, ki nosi svečo (*svetilec)

Kerzenzieher (→ *Kerzengießler*)

Kessel m **1.** kotel (→ *Dampfkessel, Waschkessel, Zwergkessel*) **2.** kotlina

Kesselflicker m popravljalec kotlov, kotlar (*kotlokerpar, kotlarič, kotličkar)

Kesselhaube f kotlasta avba

Kesselhaus n kotlovnica

Kesselherd m kotlišče

Kesselschlacht f bitka, pri kateri je eden od nasprotnikov obkoljen

Kesselschmied m izdelovalec kotlov, kotlar

Kette f veriga ◇
in Ketten legen – vkleniti
(*v železje vkovati, v spone vkovati)
mit der Kette belegen/schließen – vkleniti

Kettenbildung – im Falle der Kettenbildung – *ako se napravi kolo (pri gašenju požara)

Kettenhund m priklenjen pes

Kettenpanzer m verižna srajca, verižni oklep

Kettenstrafe f kazen z vklenitvijo v okove (*kazen z okovi, v železje djati)

Ketzer m krivoverec

Ketzerin f krivoverka

Keuchhusten m oslovski kašelj (*dušljivi kašelj) (pertussis)

Keule f **1.** kij **2.** pobijanje živine

keulen – pobiti živino (s kijem)

keusch – neomadeževan, čist

Keusche f kajža (manjša posestna enota)

Keuschheit f neomadeževanost, čistost ◇

widernatürliche Keuschheit – nečistovanje (→ *Unkeuschheit*)

Keuschler m kajžar, bajtar (imetnik manjše posesti) (→ *Keusche*)

Keuschlerin f kajžarica (imetnica manjše posesti) (→ *Keusche*)

Kflte. = **Kaufleute** (→ *Kaufleute*)

Kfm. = **Kaufmann** (→ *Kaufmann*)

Kftr. = **Klafter** (→ *Klafter*)

Kfz. = **Kraftfahrzeug** (→ *Kraftfahrzeug*)

Khreutt-Feuer (→ *Kreidfeuer*)

Kiefer f bor

Kiefer m čeljust

Kiefersperre f čeljustni izpah (*krč v čeljustih) (luxatio mandibulae)

Kilometergeld n kilometrina

Kind n otrok (→ *Adoptivkind, Afterkind, Brautkind, Ehekind, Findelkind, Mantelkinder, Nebenkind, Patenkind, Pfarrkind, Pflegekind, Wahlkind, Ziehkind*) ◇ adoptiertes Kind – posvojeni otrok eheliches Kind – zakonski otrok hilfloses Kind – zapuščeni otrok legitimiertes Kind – pozakonjeni otrok natürliches Kind – nezakonski otrok rechte Kinder – lastni otroci, rodni otroci neugeborenes Kind – novorojenec totgeborenes Kind – mrtvorojeni otrok, mrtvorojenec uneheliches Kind – nezakonski otrok mit Kind und Kegel – s celo družino das Kind mit dem Bade ausschütten – ob slabem zavreči tudi tisto, kar je dobro, ukrepati prenačljeno ein Kind vertun – znebiti se otroka med ali takoj po porodu (kaznivo dejanje v *Krvnem sodnem redu cesarice Marije Terezije / Constitutio*

Criminalis Theresiana iz leta 1769)

ein Kind aussetzen/weglegen – izpostaviti otroka (→

Kindesweglegung, Weglegung)

die mit mehreren Kindern behafteten Eltern – starši z več nepreskrbljenimi otroci

Kinder aufziehen – vzgajati otroke

Kindbett n poporodna doba (6 tednov po porodu) (*otročja postelja)

Kindbetterin f porodnica (6 mesecev po porodu), otročnica

Kindbettfieber n poporodna mrzlica, poporodna sepsa (sepsis puerperalis)

Kinderbewahranstalt f otroško zavetišče (→ *Kleinkinder-Bewahranstalt (Laibach)*)

Kinderfräulein n vzgojiteljica, guvernanta

Kindergarten m otroški vrtec

Kindergärtnerin f otroška vzgojiteljica (*otročka vrtnarica)

Kinderhort m otroško zavetišče, jasli

kinderlos – brez otrok

Kindermädchen n pestunja (*pesterina, pestina, deklica k otrokom), varuška

Kindermagd (→ *Kindermädchen*)

Kindermord m detomor ◇ Kindermord zu Bethlehem – nedolžni otroci: 28. december

Kindermörderin f detomorilka

Kinderpflegerin f otroška negovalka

Kinderspital n otroška bolnišnica ◇ **Kaiserin Elisabeth-Kinderspital (Laibach)** – Elizabetna otroška bolnica (Ljubljana) (uradna otvoritev: 19. november 1865 –

njen prvi direktor je bil sanitetni svetnik in mestni fizik dr. Viljem Kovač) (→ *Verein*)

Kinderstube f otroška soba

Kindervertun n umor otroka med ali takoj po porodu (kaznivo dejanje v *Krönem sodnem redu cesarice Marije Terezije / Constitutio Criminalis Theresiana* iz leta 1769)

Kinderwagen m otroški voziček (*otročji voziček)

Kinderwärterin (→ *Kindermädchen*)

Kinderzucht f reja otrok

Kindesvertuung f umor novorojenca

Kindesweglegung f izpostavljanje otroka (*izpoložba otroka)

Kindheit f otroštvo (*detinstvo)

Kindsmagd (→ *Kindermädchen*)

Kinematograph m **1.** naprava za predvajanje filmov, kinematograf
2. prostor za predvajanje filmov, kino

Kinematographen-Theater (Laibach)
n Kinematografično gledališče v Ljubljani (med prvo svetovno vojno, ko Deželno gledališče v Ljubljani ni delovalo, sta bila v gledališki stavbi najprej kino »Metropol«, nato pa »Kino Central«)

Kinn n brada, obradek

Kinnbackenkrampf m čeljustni krč (tetanus)

Kipperei f prepovedano obrezovanje kovancev

Kirche f cerkev (→ *Domkirche, Eigenkirche, Fialkirche, Frauenkirche, Hochstiftskirche, Kapitelkirche, Kirchspielkirche,*

Kuratkirche, Localien-Kirche, Nebenkirche, Ostkirche, Paulskirche, Pfarrkirche, Reichskirche, Schloßkirche, Staatskirche, Stiftskirche, Votivkirche, Wallfahrtskirche, Webrkirche, Weibkirche) ◊
unierte Kirchen – uniatske cerkve (katoliške cerkve v vzhodni Evropi in na Bližnjem vzhodu, ki priznavajo oblast papeža)

Kirchenbann m izobčenje iz cerkve

Kirchenbehörden pl *cerkvena oblastva* (H 26–30, 47–49, 51, 53, 63),
cerkvene oblasti

Kirchenbereisung f vizitacijsko potovanje (→ *Kirchenvisitation*)

Kirchenconcurrrenz f cerkveni sklad

Kirchendiener m cerkovnik (*cerkvenik)

Kirchenfahne f bandero

Kirchenfest (→ *Kirmes*)

Kirchengänger m vernik, ki se udeležuje bogoslužja

Kirchengefaß n cerkvena posoda

Kirchengült f cerkveno imenje

Kirchenhaupt n cerkveni poglavar, papež

Kirchenjahr n cerkveno leto (začenja se na prvo adventno nedeljo – štiri nedelje pred božičem)

Kirchenkämmerer m cerkveni ključar

Kirchenkonkurrenz
(→ *Kirchenconcurrrenz*)

Kirchenlehen n cerkveni fevd

Kirchenordnung f cerkveni red

Kirchenparade f obisk sv. maše v paradnih oblekah oz. uniformah (prisotnost Kranjskega vojaškega veteranskega kora v uršulinski

- cerkvi) (→ *Krainisches-Militär-Veteranen-Corps*)
- Kirchenpolitik** f cerkvena politika
- Kirchenprovinz** f cerkvena provinca
- Kirchenrecht** n cerkveno pravo, kanonsko pravo
- Kirchensammler** pl koledniki
- Kirchensitz** m sedež v cerkvi (→ *Frauenkirchensitz, Mann- und Weiber-Kirchensitze*)
- Kirchenstaat** m cerkvena država, Vatikan
- Kirchenstreich – Kirchenstreich schlagen** – *cerkvozov (znak za odhod vojakov v cerkev)
- Kirchenstuhl** m sedež v cerkvi
- Kirchenstuhlgeld** n najemnina za stalni sedež v cerkvi (*klopnina)
- Kirchenumlage** f cerkvena priklada
- Kirchenvater** m cerkveni oče, očak
- Kirchenvermögen** n cerkveno premoženje
- Kirchenvisitation** f nadziranje župnije, obiskovanje župnije, cerkvena vizitacija
- Kirchenvogt** m cerkveni odvetnik, cerkveni branilec (*cerkovni branitnik, cerkveni vajd, cerkovni foht, sagovornik)
- Kirchenvorsteher** m cerkveni predstojnik
- Kirchenvorsteherung** f cerkveno predstojništvo
- Kirchenzehnt** m cerkvena desetina
- Kirchfahrt** f božja pot, romarska pot, romanje
- Kirchgang** m obiskovanje službe božje
- Kirchhof** m prostor okoli cerkve
- (*cerkvišče, sejmišče, pokopališče, žalje, grobje)
- kirchlich** – cerkven (→ *Bereisung, Function, Gerichtsbarkeit, Hindernis, Trauer, Umgang, Verehelichung, Verrichtung*)
- Kirchmesse** (→ *Kirmes*)
- Kirchruf!** – Cerkovnik! (vojaško povelje – upočasnitev tempa na čelu kolone)
- Kirchspiel** n župnija, fara, cerkvena občina (*cerkvena soseska, duhovnija)
- Kirchspielkirche** f župnijska cerkev, farna cerkev
- Kirchspielleute** pl župljani, farani (*farmani)
- Kirchtag** (→ *Kirmes*)
- Kirchtagsbehütung** f varovanje žegnanj (H 24)
- Kirchturm** m cerkveni zvonik
- Kirchweihe** f 1. posvetitev cerkve 2. vsakoletno praznovanje posvetitve cerkve, žegnanje, proščenje
- Kirchweihtag** (→ *Kirmes*)
- Kirmes** f žegnanje, proščenje (praznovanje godu zavetnika cerkve oz. posvetitve cerkve)
- Kirschbaum** m češnja (drevo)
- Kirsche** f češnja
- Kissen** n blazina
- Kitz(e)** f 1. srnjaček 2. kozliček
- kitzelig** – 1. žgečljiv 2. kočljiv
- kitzeln** – ščegetati
- k. J.** = **kommenden/künftigen Jahres** – naslednjega leta
- k. k.** = **kaiserlich-königlich** – cesarsko-kraljevi (c. kr.)

**K. K. A. M. = Kaiserliche Königliche
Apostolische Majestät** f Cesarsko-
kraljevo Apostolsko Veličanstvo

k. 1. = katholisch (→ *katholisch*)

Kl. = Klasse (→ *Klasse*)

Klaft. = Klafter (→ *Klafter*)

Klafter m, n seženj, klafta (stara
avstrijska dolžinska, površinska in
prostorninska mera (1 tekoči seženj
= 6 čevljev = 1,896 m
(→ *Kurrentklafter*); 1 kvadratni
seženj = 3,597 m²
(→ *Quadratklafter*); 1 prostorninski
seženj, kubični seženj (npr. drv v
skladnici) = 3 prostorninski metri
(Ster) = ca. 3 m³ (→ *Kubikklafter*))

Klafterholz n seženjska drva

Klafterscheit n seženjsko poleno
(→ *Klafterholz*)

klagbar – tožljiv, iztožljiv ◇
gegen jmdn. klagbar auftreten –
tožiti (koga)

Klagbarkeit f tožljivost, iztožljivost

Klage f tožba (→ *Besitzstörungsklage*,
Nullitätsklage, *Repetundenklage*,
Widerklage) ◇

Einbringung/Erhebung der Klage
– vložitev tožbe

Instruktion einer Klage – priprava
tožbe (*uredba tožbe)

Klage auf Zahlung – tožba zaradi
plačila

eine Klage anbringen/anstrengen/
einbringen/einreichen/erheben –
vložiti tožbo

Klage führen – tožiti

eine Klage verbescheiden – izdati
odlok o tožbi (*dati odlok na
tožbo)

von der Klage ablassen – odstopiti
od tožbe

Klageführende(r) (→ *Kläger*)

Klagelied n žalostinka

klag(e)los (→ *klaglos*)

klagend – tožeč (→ *Partei, Teil*)

Kläger m tožnik (→ *Mitkläger*)

Klägerin f tožnica

Klageweg (→ *Klagsweg*)

kläglich – klavrn, obžalovanja vreden

klaglos – **1.** neoporečen **2.** neoporečno
3. brez tožbe **4.** brez težav ◇
sich klaglos aufführen – vesti se
neoporečno

Klags- und Einbringungskosten pl
tožni in terjalni stroški, pravdni in
izvršilni (eksekutivni) stroški

Klagsweg – im Klagswege – s tožbo ◇
im Klagswege einbringen – izterjati
po sodni poti

Klämperer (→ *Klempner*)

Klang m **1.** zvok **2.** zven ◇
mit Sang und Klang – s pompom,
pompozno

Klappe f loputa, zaklopec, pokrov

Klapphut m sklopni klobuk

klar – **1.** jasen, veder **2.** čist, bister
(→ *Kopf*) **3.** razumljiv **4.** razločen,
pregleden (→ *Licht*) **5.** pripravljen
(za izplutje, za vzlet) (→ *dampfklar*,
startbereit, *startklar*) ◇
jmdm. etwas klar machen –
pojasniti (komu kaj)
sich über etwas im klaren sein –
biti si na čistem o (čem), razumeti
(kaj)

Klarheit f **1.** jasnina, vedrina
2. čistost, bistrost **3.** razumljivost
4. razločnost, preglednost ◇
Klarheit schaffen – razjasniti
sich über etwas Klarheit

- verschaffen – priti na čisto glede (česa)
- Klarissen** *pl klarise* (H 28) (ženski samostanski red)
- klarlegen** – pojasniti, razjasniti
- Klarlegung** *f* pojasnitev, razjasnitev
- Klarstellung** (→ *Klarlegung*)
- Klartext** *m* razumljivo besedilo, nešifrirano besedilo ◇
im Klartext – na razumljiv način, razumljivo
Klartext reden/sprechen – govoriti odkrito
- Klärung** *f* pojasnitev, razjasnitev, razčiščevanje
- Klasse** *f* razred, sloj (→ *Arbeiterklasse, Diätenklassen, Dienstklasse, Gehaltsklasse, Hausklasse, Hilfs- und Förderklassen, Parallelklasse, Rangsklassen, Soldklasse, Wählerklasse*) ◇
die Leute geringerer Klasse – ljudje nižjega sloja
- Klassenbuch** *n* razrednica, dnevnik
- Klassengesellschaft** *f* razredna družba
- Klassenkampf** *m* razredni boj
- Klassenkatalog** *m* razredni katalog
- Klassenlehrer** *m* razrednik
- Klassenlotterie** *f* razredna loterija
- Klassensteuer** *f* davek po razredu, razredni davek (*verstna štibra, klasna štibra)
- Klassenverlesung** *f* razglasitev
spričeval ob koncu semestra
- Klassenvorstand** (→ *Klassenlehrer*)
- Klassifikation** *f* razporeditev, razvrstitev (*razredba), klasifikacija
- klassifizieren** – razvrstiti, razporediti, klasificirati
- Klatsch** *m* **1.** tlesk, udarec **2.** čenče, opravljanje
- Klatschbase** *f* opravljavka
- klatschen** – ploskati (→ *Beifall*)
- klauben** – obiranje, prebiranje
- Klaubholz** *n* suhljad
- Klaue** *f* **1.** krempelj **2.** parkelj, kopito
- klauen** – **1.** zgrabiti s kremplji **2.** zmakniti, suniti, ukrasti
- Klauenseuche** *f* parkljevka (*kuga na parkljih)
- Klauentiere** *pl* parkljarji (*parkljata živina)
- Klaue** *f* **1.** zapora, klavža **2.** soteska, tesnac, klavža **3.** rečna pregrada (spušcanje zajezone vode je omogočilo plavljenje lesa, npr. po Idrijci za potrebe rudnika živega srebra), klavža **4.** puščavnikovo bivališče, eremitaža **5.** samostanska celica **6.** dom, domek
- Klausel** *f* **1.** določilo, klavzula (→ *Landschadenbundklausel, Meistbegünstigungsklausel*) **2.** omejitev, pridržek
- Klausner** *m* puščavnik
- Klausur** *f* **1.** pisni izpit pod nadzorstvom, klavzura **2.** del samostana, ki je namenjen le redovnikom oz. redovnicam, klavzura
- Klavier** *n* klavir (*glasovir)
- Klaviermacher** *m* izdelovalec klavirjev (*klavirar)
- Klavierstimmer** *m* uglaševalec klavirjev (*ubiratelj klavirjev)
- Klee** *m* detelja
- Kleid** *n* obleka ◇
ein Kleid abtragen – ponositi obleko
das Kleid geht ein – obleka se skrči

Kleiderbügel m obešalnik

Kleiderhändler m trgovec z oblekami
(*oblekar)

Kleiderkammer f shramba za oblačila,
garderoba

Kleiderkasten m omara za obleko

Kleidermacher m krojač (*šivar)
(→ *Herrenkleidermacher*)

Kleiderrechen m obešalnik

Kleidung f obleka ◇
Kleidung und Beschuhung –
obleka in obutev

Kleie pl otrobi

klein – majhen (→ *Geld*) ◇
klein begeben – popustiti

Kleinadelige(r) m nižji plemič

Kleinbahn f *mala železnica
(avstro-ogrske »male železnice«
so bile železniške proge
manjšega pomena in so služile
zlasti lokalnemu prometu v
eni občini ali pa povezovale
sosednje občine, npr. Ljubljana–
Kamnik; semkaj je sodila tudi
»z električno silo gonjena
mala železnica« (elektrisch
zu betreibende schmalspurige
Kleinbahn/Kleinbahn mit
Elektricitätsbetrieb) v Ljubljani)
(→ *Bahn/Elektrische Bahn/
Elektrische Kleinbahn(Laibach)*)

Kleinbild n miniatura

Kleinbürger m malomeščan

Kleinbürgertum n malomeščanstvo,
malomeščani

kleindeutsch – rešitev nemškega
vprašanja z izključitvijo Avstrije
(1848)

Kleindienst (→ *Kleinrecht*)

Kleinfrauentag m rojstvo Device
Marije, mali šmaren (*mala maša,
mala gospodnica): 8. september

Kleingeld n drobiž

Kleingewerbe n mala obrt

Kleingewerbetreibende(r) m mali
obrtnik

Kleinhandel m trgovina na drobno
(*nadrobna prodaja)

Kleinhandelsverkehr m promet na
drobno

Kleinhändler m trgovec na drobno,
kramar

**Kleinkinder-Bewahranstalt
(Laibach)** (→ *Anstalt*)

Kleinkrieg m gverilska vojna

Kleinmut m malodušje

kleinmütig – malodušen

Kleinmütigkeit (→ *Kleinmut*)

Kleinod n dragocenost

Kleinrecht n mala pravda (dajatev)
(G II. 249; V 81) (*mali davek)

Kleinstaat m mala država

Kleinverkauf m prodaja na drobno
(*nadrobna prodaja, na malo
prodajanje)

Kleinverschleiß (→ *Kleinverkauf*)

Kleinvieh n male domače živali (ovce,
koze, prašiči) ◇
stechbares Kleinvieh – klavne male
domače živali

Kleinviehstecher m klavec malih
domačih živali

kleinweise – **kleinweise verkaufen** –
prodajati na drobno

Kleinzehent m desetina v živalskem
prirastku (G II. 251)

Klemenz (→ *Clemenz*)
Klempener (→ *Klempner*)
klempern – klepati (*plenhati)
Klempner m klepar
Klempnerei f kleparstvo
 (*pleharija, klanfarija)
klerikal – duhovniški, cerkven,
 klerikalen
Klerikalismus m klerikalizem
Kleriker m duhovnik (*duhoven),
 klerik
Klerisei (→ *Clerisei*)
Klerus m duhovščina, kler
Kletzenbrot n sadni kruh (*sadežni
 kruh, poprtnik, poprtnjak), božični
 kruh
Klfr. = **Klafter** (→ *Klafter*)
Klientel f **1.** skupnost vazalov,
 klientela **2.** stranke, klientela
3. pristaši, klientela
Klima n podnebje, klima ◇
 rauhes Klima – ostro podnebje,
 mrzlo podnebje
Klinge f **1.** rezilo **2.** meč, sablja ◇
 jmdn. über die Klinge springen
 lassen – ubiti (koga), usmrtiti
 (koga) (*posekati s sablo)
Klingel f zvonec
Klingelbeutel m mošnjček z
 zvončkom (pritrjen je bil na
 daljši palici in je služil v cerkvi
 za zbiranje milodarov), pušica,
 škrabljica (→ *Armenklingelbeutel*)
klingeln – zvoniti
klingen (klang, hat geklungen) –
 zveneti
Klinik f klinika (→ *Civilspital*)
Klischee n kliše

klopfen – **1.** natepsti (sovražnika)
2. potrkati **3.** potolči (meso)
4. potrepljati **5.** močno biti,
 močno utripati (srce) **6.** iztrepati
 (preprogo)
klöppeln – klekljati (→ *Spitze*)
Klosett n stranišče
Kloster n samostan (H 41, 49)
 (*klošter) (→ *Frauenkloster*,
Ursulinerinnenkloster) ◇
 ein Kloster stiften – ustanoviti
 samostan
Klosterbruder m redovnik,
 samostanski brat, menih
Klosterfrau f redovnica, nuna
Klosterfrauenkirche (Laibach) f
 Uršulinska cerkev (Ljubljana)
Klostergeistliche(r) m redovnik,
 menih ◇
 säcularisierte Geistliche –
 razmenišeni redovniki
Klostersturm m ukinitvev samostanov
 (konec 18. in v začetku 19. stoletja)
Klostervater m prior
Klosterwesen n samostani
Klub m klub
Kluft¹ f **1.** razpoka **2.** prepad
3. razkorak
Kluft² f značilna, uniformi podobna
 obleka pripadnikov določenih
 organizacij (npr. taborniški krog)
 ali socialnih skupin (npr. oblačilo
 potujočih rokodelskih pomočnikov)
klug – pameten, razumen, moder
Klugheit f razumnost, modrost
Klumpen m **1.** gruda, kepa **2.** gruča
k. M. = **kommenden/künftigen**
Monats – naslednjega meseca

Kmdo. = Kommando (→ *Kommando*)

Kmdt. = Kommandant

(→ *Kommandant*)

Knäbchen n fantek, fantič

Knabe m deček (→ *Chorknabe*,
Edelknabe, *Kammerknabe*,
Kostknabe, *Waisenknabe*)

Knabel (→ *Knäbchen*)

Knabenschänder m pederast

Knabenschule f deška šola

Knabenseminar n deški seminar

Knabenseminar »Aloysianum«

(**Laibach**) – Deški seminar

»Aloysianum« (Ljubljana)

(→ *Collegium/Collegium Aloisianum*)

Knäblein (→ *Knäbchen*)

Knäfel'sche Universitätsstiftung

(→ *Stiftung*)

knapp – **1.** ozek, tesen, premajhen

2. nezadosten, pičel, skop **3.** komaj,
komajda ◇

knapp eine Stunde – slaba ura
mit knappen Worten – v nekaj
besedah

knapper Sieg – tesna zmaga
Lebensmittel werden knapp –
zmanjkuje živil

Knappe m **1.** rudar (*knap, premogar)

(→ *Bergknappe*, *Steinkohlenknappe*)

2. oproda (*bojni hlapec)

Knappheit f pomanjkanje, stiska

Knappschaft f rudarji, rudarska
bratovščina

Knast m zapor, keha

Knäuel m **1.** klopčič **2.** gruča

(→ *Menschenknäuel*)

Knecht m **1.** oproda, hlapec (G II.

129, 151), *milit* (G II. 129; V

122), *knap*, »hlapčič« (G II. 151; V

122) **2.** hlapec, služabnik, sluga

(→ *Dienstknecht*, *Forstknecht*,

Fronknecht, *Gerichtsknecht*,

Hausknecht, *Henkersknecht*,

Holzknacht, *Kuhknecht*, *Landsknecht*,

Lanzenknecht, *Meierknecht*,

Pferdeknecht, *Roßknecht*, *Stallknecht*,

Steckenknecht) ◇

reisiger Knecht – hlapec na konju

(kot spremljevalec plemiča v

fevdalni konjenici) (→ *Reisige/r*)

einen Knecht abgeben – delati kot

hlapec (*hlapčevati)

Knechtschaft f hlapčevstvo

Knechtung f hlapčevstvo, zatiranje,

zasužnjevanje

Kneipe f **1.** krčma **2.** družabno

srečanje (npr. Turnerkneipen –

družabna srečanja ljubljanskih

nemških telovadcev/»turnarjev«),

zabava (→ *Faschings-Kneipe*,

Festkneipe)

kneipen – popivati

Kneippkur f Kneippova metoda

zdravljenja (z mrzlo vodo),

»knajpanje« (po duhovniku

Sebastjanu Kneippu (1821–1897))

(→ *Bad/Bade- und Kneipp-*

Curanstalt Stein bei Laibach)

Kneipwart m član društvenega

odbora, zadolžen za družabna

srečanja (npr. pri ljubljanskih

nemških telovadcih/»turnarjih«)

Knicker m skopuh

Knie n koleno ◇

jmdn. in die Knie zwingen –

spraviti (koga) na kolena, pokoriti

(koga), premagati (koga)

etwas übers Knie brechen –

prenagliti se s (čim)

Kniebeugung f priklek

Kniefall m poklek
Kniehose f hlače dokolenke
Knieschemel m klečalnik
Knittel (→ *Knüppel*)
Knöchel m gleženj
Knochen m kost
Knochenbrand (→ *Knochenfraß*)
Knochenfraß m vnetje kostnega mozga (*kostna gniloba ali bramorka) (osteomyelitis)
Knochentuberkulose f kostna tuberkuloza
Knollenfrucht f gomoljnica
Knollengewächs (→ *Knollenfrucht*)
Knopper f ježica
Knospe f popek, očesce, brst
Knüppel m krepelo, gorjača
knurren – 1. renčati 2. kruliti 3. godrnjati
Knüttel (→ *Knüppel*)
Koadjutor (→ *Coadjutor*)
koalieren – združevati se, združiti se, koalirati
koalieren (→ *koalieren*)
Koalition f združevanje, zveza, koalicija (→ *Regierungskoalition*)
Koalitionsfreiheit f pravica do združevanja
Koalitionskabinett (→ *Koalitionsregierung*)
Koalitionskrieg m koalicijska vojna
Koalitionspartei f koalicijska stranka
Koalitionsregierung f koalicijska vlada
Koär. = Kommissär (→ *Kommissär*)

Koch m kuhar
Kochgeschirr n kuhinjsko posoda (*kuhinjsko posodje)
Kochherd m štedilnik (*kuhinjsko ognjišče)
Kochlöffel m kuhovnica
Kochmehl n moka za kuho
Kodex (→ *Codex*)
Kodizill n dodatek (*pristavek) k oporoki, kodicil
Koexistenz f sožitje, koeksistenca ◇ friedliche Koexistenz – miroljubno sožitje, miroljubna koeksistenca
koexistieren – sobivati, koeksistirati
Kognat (→ *Cognat*)
kognisieren (→ *cogniscieren*)
Kognition (→ *Cognition*)
Kognitionsschein (→ *Cognitionsschein*)
Kohabitation f sočasni mandat predsednika države in predsednika vlade različnih političnih opcij, kohabitacija
Kohl m zelje
Kohlbarm m skladišče za premog
Kohle f 1. premog (*ogljje) (→ *Braunkohle, Holzkohle, Meilerkohle, Schwarzkohle, Steinkohle*) 2. oglje
Kohlenbrenner m oglar
Kohlenbrennerei f oglastvo (*oglarija)
Kohlenfeuer n žerjavica
Kohlengrube f premogovnik
Kohlenkammer f prostor za premog
Kohlenlager n ležišče premoga
Kohlenschaufel f lopatica za premog

Kohlenstätte f oglarska kopa, kopišče (*kopiše)

Kohletruhe f zaboj za premog

Kohlenverschleißer m prodajalec premoga

Kohlenwerk n premogovnik (*premogokop)

Kohlenwerksgesellschaft f premogokopna družba (→ *Gesellschaft/Trifailer Kohlenwerks-Gesellschaft*)

Köhler m oglar

Köhlerei f oglarstvo

Kohlholz n drva za oglje

Kohlrübe f koleraba

Kohlstätte (→ *Kohlensstätte*)

Koinzidenz f sovpadanje, koincidenca

koinzidieren – sovpadati, koincidirati

Kokarde f znak z barvami državne zastave ali z grbom, kokarda

Kokette f spogledljivka, koketa

Koks m koks

Kolben m **1.** kij (→ *Faustkolben*)
2. puškino kopito (→ *Flintenkolben*) **3.** bat

Kolesia (→ *Badeanstalt*)

Kolik f črevesni krč, zvijanje v trebuhu, kolik

Kollaboration f sodelovanje (zlasti s sovražnikom), kolaboracija

kollateral – stranski, kolateralen

Kollateralschaden m stranska škoda, kolateralna škoda

Kollateralverwandte(r) m stranski sorodnik

Kollation f **1.** predaja nadarbine ali druge cerkvene službe

2. vnašanje predprejemkov v skupno zapuščinsko maso, kolacija
3. primerjava prepisa z izvornikom, kolacija **4.** skromen obrok, prigrizek

kollationieren – **1.** vnašati predprejemke v skupno zapuščinsko maso **2.** primerjati prepis z izvornikom, kolacionirati **3.** prigrizniti, kolacionirati

Kollationsrecht n pravica do predaje nadarbine ali druge cerkvene službe

Kollator m upravičenec za predajo nadarbine ali druge cerkvene službe, kolator

Kollatur (→ *Kollationsrecht*)

Kollaudator m uradni preglednik, kolavdator

kollaudieren – uradno pregledati, uradno potrditi, kolavdirati

Kollaudierung f uradni pregled (*potrdilni pregled), uradna potrditev, kolavdacija

Kolleg n **1.** zbor, kolegij **2.** tečaj na višji ali visoki šoli

Kollege m tovariš (*tovarš, drug), kolega (→ *Zimmerkolege*)

kollegial – **1.** zboren (→ *Gericht*)
2. zborna ◊
kollegial beraten – zborno se posvetovati

Kollegialgerichte pl kolegijška sodišča (H 39, 40, 46, 61, 62)

kollegialisch – **1.** zboren, kolegialen (→ *Verhandlung*) **2.** zborno, kolegialno

Kollegialität f kolegijško načelo (H 34)

Kollegiatkapitel n kolegiatni kapitelj (H 30)

- Kollegiatkirche** f kapiteljska cerkev
Kollegiatstift n kanonikat, kapitelj
Kollegiengeld (→ *Collegiengeld*)
Kollegin f tovarišica, kolegica
Kollegium (→ *Collegium*)
Kollektaneen pl zbirka izvlečkov iz literarnih ali znanstvenih del
Kollektant (→ *Collectant*)
Kollekte (→ *Collecte*)
kollektieren (→ *collectieren*)
kollektiv – skupen, združen, kolektiven
Kollektiv n delovna skupnost, kolektiv
Kollektivierung f prevzem zasebne lastnine v kolektivno last ali upravljanje, kolektivizacija
Kollektivschuld f kolektivna krivda
Kollektivvertrag m kolektivna pogodba
Kollektur (→ *Collectur*)
Kolli n kos prtljage
kollidieren – nasprotovati, ne ujemati se
Kollier n ovratnica
Kollik (→ *Kolik*)
Kollision f **1.** spor, navzkrižje, nasprotje, kolizija **2.** trčenje, kolizija
kolloquieren – **1.** pogovarjati se **2.** opraviti ustni izpit
kollozieren (→ *collocieren*)
Kolonat n kolonat
Kolone m kolon
Kolonialbeamte(r) m kolonialni uradnik
Kolonialbesitz m kolonialna posest, kolonija
Kolonialgesellschaft f kolonialna družba
Kolonialismus m kolonializem (→ *Neokolonialismus*)
Kolonialmacht f kolonialna sila
Kolonialpolitik f kolonialna politika
Kolonialsystem n kolonialni sistem
Kolonialwaren pl kolonialno blago (riž, kava, sladkor, petrolej)
Kolonialzeit f kolonialno obdobje
Kolonie f kolonija (→ *Arbeiterkolonie (Laibach)*)
kolonisieren – naseliti, kolonizirati
Kolonisierung f naselitev, kolonizacija
Kolonne f **1.** kolona (→ *Colonne*) (dolga vrsta premikajočih se vojakov ali vojaških vozil) (→ *Blessierten-Transports-Colonne*) **2.** stolpec, kolona ◇ fünfte Kolonne – peta kolona (sovražna skupina, ki tajno deluje v neki deželi)
Koloß m velikan, kolos
Kolportage f prodajanje časopisov in revij na ulici, kolportaža
Kolporteur m ulični prodajalec časopisov in revij, kolporter
kolportieren – **1.** prodajati časopise in revije na ulici, kolportirati **2.** razširjati/kolportirati (neresnične) novice (→ *Gerücht*)
Kolter m prešita odeja (*kovtr)
Kolumne f **1.** stolpec **2.** stalni polemični članek v časopisu, kolumna
Kom-/kom- (glej tudi *Com-/com-*)
Komat (→ *Kummet*)

Kombination f 1. sestavljanje, združevanje, povezovanje, kombinacija 2. ugibanje, domnevanje

kombinieren – 1. sestavljati, združevati, povezovati, kombinirati 2. ugibati, domnevati

Kombüse f ladijska kuhinja

Komentur (→ *Komtur*)

Komestibilien (→ *Comestibilien*)

Komfortabel (→ *Comfortable*)

Kominform = Kommunistisches Informationsbüro n Kominform, Informbiro

Komitat (→ *Comitat*)

Komitee n odbor, komite (→ *Ball-Comité, Straßen-Comité, Zentralkomitee*) ◇
das vorbereitende Komitee – pripravljalni odbor

Komitien pl ljudske skupščine v starem Rimu, komicije

Kommandant m poveljnik (*zapovednik), komandant, komandir (→ *Colonnen-Commandant, Flügelkommandant, Gendarmerieposten-Commandant, Militärkommandant, Platzkommandant*)

Kommandantur f poveljstvo, sedež poveljnika, sedež komandanta, komandantura

Kommandeur (→ *Kommandant*)

kommandieren – 1. poveljevati, ukazovati, ukazati 2. z ukazom poslati, dodeliti

kommandiert – z ukazom poslan, dodeljen

Kommandierung f 1. poveljevanje 2. dodelitev

Kommando n 1. povelje, ukaz, komanda 2. posebni (vojaški) oddelek (→ *Erschießungskommando, Himmelfabrtskommando, Vorauskommando*) 3. poveljstvo (H 43, 59) (→ *Armee-Kommando, Festungs- und Platzkommando, Gendarmeriekommando, Generalkommando, Korps-Kommando, Marine-Ober-Kommando, Militärkommando, Oberkommando, Platzkommando, Seebezirkskommando*) ◇
unter Kommando – pod poveljstvom

Kommandobrücke f poveljniški most

Kommandosprache f poveljevalni jezik (*poveljni jezik)

Kommandowort n ukaz, povelje

Kommemoration f spominska slovesnost, komemoracija

kommen (kam, ist gekommen) – priti, prihajati (→ *Abgang, abhanden, Abschlag, Abschluß, Abzug, Akte, Anschauung, Ansehen, Ansicht, Anwendung, Aufführung, Ausbruch, Ausdruck, Bahn, Betracht, Bewegung, Bewußtsein, Durchführung, Einsatz, Einsicht, Entscheidung, Entschluß, Erkenntnis, Erledigung, Erliegen, Erregung, Fahrt, Fall, Fassung, Festung, Fluß, Frage, Front, Fluß, Gang, Gebrauch, Gedanke, Geld, Gelegenheit, Geltung, Gerede, Gesicht, Hand, Haube, Hoffnung, Kenntnis, Kraft, kurz, Leben, Leute, Licht, Macht, Rechnung, Rede, Reihe, Richtigkeit, Rollen, Ruder, Ruhe, Runde, Schaden, Schuld, Schwung, Sprache, Spur, Stand, stehen, Stelle, Stillstand, Tag, Tapet, Tod, Überzeugung, Übung, Verdacht, Verhandlung, Vernunft, Verständigung, Versteigerung, Verwendung, Vorschein,*

Welt, Wirklichkeit, Woche, zuschulden, zustatten) ◇

gefährten kommen – pripeljati se

gelaufen kommen – priteči

geritten kommen – prijezditi

jmdn. kommen lassen – poklicati (koga)

teuer zu stehen kommen – drago stati

auf etwas kommen – 1. domisliti se

(česa) 2. naleteti na (kaj), priti do (česa)

etwas kommt auf jmdn. – nekdo (kaj) podeduje

hinter etwas kommen – ugotoviti (kaj)

um etwas kommen – izgubiti (kaj)

Wie kommt es, daß ...? – Kako to, da ...?

zu etwas kommen – 1. najti čas za

(kaj), najti priložnost za (kaj)

2. zgoditi se

zu kurz kommen – biti oškodovan, biti prikrajšan

kommend – prihodnji

Kommende f komenda (redovna hiša) nemškega viteškega reda (n. v. r.) (*komenda vitezov nemškega reda, križanija) (→ *Ritterorden*)

Kommentar m komentar

Kommentator m razlagalec, komentator

Kommers (→ *Commers*)

Kommerz m trgovina, trgovanje (*kupčija)

Kommerzial-Repräsentation f komerčna reprezentanca (H 31)

Kommerzialstraße f trgovska cesta, komercialna cesta

Kommerzienintendant m komerčni intendant (H 32)

Kommerzienintendantz f komerčna intendantca (H 32, 33)

Kommerzienkommissionen pl komerčne komisije (H 33)

Kommerzienkonsense pl komerčni konsesi (H 32, 33)

komminieren – zagroziti

Kommiß (→ *Commiß*)

Kommis (→ *Commis*)

Kommissar (→ *Commissar*)

Kommissär (→ *Commissär*)

Kommissariat (→ *Commissariat*)

Kommission (→ *Commission*)

Kommissionär (→ *Commissionär*)

kommissionell (→ *commissionell*)

Kommitent (→ *Commitent*)

kommittieren (→ *committieren*)

kommod (→ *commode*)

Kommode (→ *Commode*)

Kommotion (→ *Commotion*)

kommun (→ *commun*)

kommunal (→ *communal*)

Kommunal- (→ *Communal-*)

Kommune (→ *Commune*)

Kommunikant (→ *Communicant*)

Kommunikation (→ *Communication*)

Kommunikations- (→ *Communications-*)

Kommunion f sveto obhajilo (→ *Erstkommunion, Hostienkommunion*) ◇

die heilige Kommunion

empfangen – prejeti sveto obhajilo

die heilige Kommunion austeilen

– obhajati

die erste heilige Kommunion

austeilen – podeliti prvo sveto obhajilo (→ *Erstkommunion*)

Kommunismus m komunizem
(→ *Reformkommunismus*)

Kommunist m komunist

Kommunität (→ *Communität*)

kommunizieren (→ *communicieren*)

Komödiant m gledališki igralec, komedijant

Komödiantenmeister m vodja potujoče igralske skupine
(→ *Kompanie*)

Komödienhaus n gledališče

Kompagnon (→ *Compagnon*)

Kompanie f **1.** stotnija
(→ *Ehrenkompanie*)
2. trgovska družba (*kupčijska družba) **3.** potujoča igralska skupina, kompanija
(→ *Schauspielerkompanie*)

Komparation f **1.** primerjanje, komparacija **2.** stopnjevanje (pridevnika)

Komparent m **1.** pogodbenik
2. prisotna stranka (na sodišču, pri notarju)

komparieren – **1.** primerjati, komparirati **2.** pojaviti se pred sodiščem **3.** stopnjevati (pridevnik)

Kompartiment n oddelek, kupé

Kompaß m **1.** magnetna igla za določanje strani neba (*severnica), kompas **2.** osnovna usmeritev, orientacija

Kompaßbrief m prošnja za pravno pomoč

kompatibel – združljiv, kompatibilen

Kompelle (→ *Compelle*)

kompellieren (→ *compellieren*)

Kompellierungsmittel
(→ *Compellierungsmittel*)

Kompendium n priročnik, kompendij

kompensabel – poboten (kar se da poračunati, izravnati, nadomestiti), kompenzacijski

Kompensation f izravnava, nadomestilo, poračun, pobot, kompenzacija

kompensieren – izravnati, nadomestiti, poračunati, pobotati, kompenzirati

kompetent (→ *competent*)

Kompetenz (→ *Competenz*)

kompetieren (→ *competieren*)

Kompilation f besedilo, sestavljeno iz različnih predlog, kompilacija

Komplement (→ *Complement*)

komplementieren
(→ *complementieren*)

Komplet f sklepnice (del molitvenega bogoslužja)

Komplikation f zaplet, komplikacija

Kompliment- (→ *Compliment-*)

komplimentieren
(→ *complimentieren*)

Komplize m sokrivec

Komplizität f **1.** sokrivda **2.** težava

Komplott n zarota, spletko, komplot ◊
ein Komplott schmieden – kovati zaroto

komplottieren – kovati zaroto

Komponente f sestavni del, komponenta

Komposition f **1.** skladba, kompozicija **2.** sestava, kompozicija

Kompresse (→ *Compresse*)

komprimieren – 1. stisniti, tlačiti, komprimirati 2. zatirati

Kompromiß n/m poravnava, sporazum, kompromis ◇
fauler Kompromiß – gnil kompromis
auf ein Kompromiß eingehen –
privoliti v kompromis
in ein Kompromiß willigen –
privoliti v kompromis
mit jmdm. einen Kompromiß
schließen – skleniti kompromis s
(kom)

kompromittieren – 1. odvzeti
(komu) ugled, osramotiti (koga),
kompromitirati (koga) 2. vplesti
(koga) 3. izbrati razsodnika

kompromittieren, sich – osramotiti
se, kompromitirati se

komputieren – obračunati

Komtess(e) (→ *Comtess(e)*)

Komtur m upravitelj komende
nemškega viteškega reda,
komendnik, komtur (*križanik)

Komturei (→ *Kommende*)

Kon-/kon- (glej tudi *Con-/con-*)

Kondemnation (→ *Condemnation*)

kondemnieren (→ *condemnieren*)

Kondiszipel (→ *Condiscipel*)

Kondition (→ *Condition*)

konditionieren (→ *conditionieren*)

konditionslos (→ *conditionslos*)

Konditor m slaščičar (*sladčič,
sladčičar), konditor

Konditorei f slaščičarna, konditorija

Kondolenz f sožalje

Kondolenzbrief m sožalno pismo

Kondolenzschreiben
(→ *Kondolenzbrief*)

kondolieren – izraziti sožalje

Kondominium n 1. solastnina,
kondominij 2. skupna oblast dveh
ali več držav nad nekim ozemljem,
sovladje, kondominij

Kondottiere m kondotiere
(vojskovodja najemniških čet, zlasti
v 14. in 15. st.)

konduisiert (→ *conduisiert*)

Konduite (→ *Conduite*)

Konduitenbeschreibung
(→ *Conduitenbeschreibung*)

Konduitenliste (→ *Conduitenliste*)

Kondukt (→ *Conduct*)

Konduktansager (→ *Conductansager*)

Kondukteur (→ *Conducteur*)

Konduktunkosten
(→ *Conduktunkosten*)

Konfekt (→ *Confect*)

Konferenz (→ *Conferenz*)

konferieren (→ *conferieren*)

Konferierung (→ *Conferierung*)

Konfession f veroizpoved
(*izpovedba vere, veroizpovedanje),
konfesija ◇
Augsburger Konfession – augsburška
veroizpoved (H 49, 63)
Helvetische Konfession – kalvinska
veroizpoved (H 49, 63)

konfessionslos – brez veroizpovedi
(*brez izpovedbe vere, brez
veroizpovedanja)

Konfident m zaupnik, ovaduh,
denunciant, konfident

Konfin (→ *Konfnium*)

Konfination f pregon v kak kraju
in omejitev gibanja v tem kraju,
konfinacija

konfinieren – 1. mejiti na (kaj)
2. pregnati (koga) v kak kraj in omejiti njegovo bivanje v tem kraju, konfinirati

Konfinität f mejaštvo

Konfinium n 1. meja, mejno področje
2. obcestni kamen, mejni kamen, konfin

Konfin- und Zollämter pl mejni in carinski uradi (H 21)

Konfirmand m birmanec, konfirmand

Konfirmation f 1. potrditev, konfirmacija 2. birma, konfirmacija

konfirmieren – 1. potrditi, konfirmirati 2. birmati

Konfiskation f zaplemba, konfiskacija

konfiszieren – zapleniti, konfiscirati

Konflagration f spor, spopad, konflagracija ◇
kriegerische Konflagration – vojni spopad

Konflikt m spor, konflikt

Konfliktherd m žarišče sporov, žarišče spopadov, konfliktno žarišče

Konföderation f konfederacija

konföderieren – skleniti zvezo, združiti se v zvezo, konfederirati

Konföderierte(r) m zaveznik

Konformismus m prilagodljivost, konformizem

Konformist m prilagodljivec, konformist

Konformität f soglasje

Konfrater m sobrat

Konfrontation f 1. soočenje, konfrontacija 2. spor, spopad, konfrontacija

konfundieren (→ *confundieren*)

konfus (→ *confus*)

Konfusion (→ *Confusion*)

Konglomerat n 1. mešanica, konglomerat 2. sprimek, skupek, gruda, konglomerat

Kongregation f 1. verska družba, bratovščina, kongregacija 2. zveza (združenje) več samostanov istega reda, *kongregacija* (H 49) 3. cerkveni red, katerega člani ne opravijo slovesnih zaobljub 4. najvišji upravni organ katoliške cerkve za določeno področje, kongregacija

Kongreß m kongres (→ *Monarchen-Kongreß*) ◇
Berliner Kongreß – berlinski kongres (junij-julij 1878)
Wiener Kongreß – dunajski kongres (1814/15)

Kongrua f plača duhovnika

kongruent – skladen, kongruenten

Kongruenz f skladnost, kongruenca

König m kralj

Königin f kraljica

königl. = königlich (→ *königlich*)

königlich – kraljevi, kraljevski (→ *Würde*)

Königreich n kraljevina, kraljestvo ◇
Lombardisch-Venezianisches Königreich – Lombardsko-beneško kraljestvo (H 59)

Königreich Illyrien – Kraljestvo Ilirija (ust. leta 1816)

Königsapfel m kraljevo jabolko (*kraljičnik)

Königskrönung f kronanje kralja

Königssohn m kraljevič

Königstochter f kraljična

königstreu – kralju zvest, rojalističen

Königswürde f kraljevsko
dostojanstvo

Königszepter n kraljevo žezlo

Königtum n kraljestvo

Konjektur (→ *Conjectur*)

Konjekturen (→ *Conjecturen*)

konjugieren – 1. povezati, konjugirati
2. spregati, konjugirati

Konjunktur f ugodne gospodarske
razmere, konjunktura

konjurieren – zarotiti se

Konklave f 1. zbor kardinalov za
izbor papeža, konklave 2. kraj, kjer
se zberejo kardinali, da bi izvolili
papeža, konklave 3. čas zбора
kardinalov za izvolitev papeža,
konklave 4. tajni zbor, konklave

konkludieren – 1. zaključiti 2. strniti

Konklusion f sklep, konkluzija

Konkordanz f skladnost, soglasje,
ujemanje, konkordanca

Konkordat n pogodba med državno
oblastjo in cerkvijo o ureditvi
pravnih odnosov, *konkordat*
(H 51, 57)

konkretal – skupen (*vkupen)

**Konkretalfond – städtischer
Konkretalfond (Stadtmagistrat
Laibach)** m *mestni zaklad (Mestni
magistrat Ljubljana)
(→ *Jahresrechnung*)

Konkretalpension f skupna pokojnina
(*vkupna pokojnina), konkretalna
pokojnina

Konkubinat n priležništvo
(*divji zakon), konkubinat

Konkubine f priležnica, konkubina

Konkurrent (→ *Concurrent*)

Konkurrenz (→ *Concurrenz*)

konkurrieren (→ *concurrieren*)

Konkurs m 1. stečaj, konkurz
2. natečaj (*razpis službe, služabni
oglas), konkurz 3. velik obisk, naval
4. shod čarovnic ◇
Konkurs anmelden – prijaviti stečaj
den Konkurs ausschreiben –
razpisati delovno mesto
den Konkurs eröffnen – razglasiti
stečaj, uvesti stečaj
in Konkurs fallen/verfallen – priti v
stečaj, priti v konkurz
(*zapasti v konkurz)

Konkursausschreibung f razpis službe
(*razpis mesta)

Konkuredikt n objava stečaja
(*konkurzni oklic, konkurzni edikt)

Konkureröffnung f uvedba
stečajnega postopka (*razglasitev
stečaja, razglasitev konkurza)

Konkursgericht n stečajno sodišče

Konkursgläubiger m stečajni upnik,
konkurzni upnik

Konkurskommissär m stečajni
komisar, konkurzni komisar

Konkursmasse f stečajna masa
(*konkurzna sklada, konkurzna
masa) (→ *Gantmasse*)

Konkursmasseverwalter m stečajni
upravej (*upravnik konkurzne
mase, oskrbnik konkurzne mase)

Konkursordnung f stečajni red (H 42)

Konkursverhängung f uvedba stečaja
Über sein Vermögen wurde keine
Konkursverhängung eröffnet. –
Nad njegovim premoženjem ni bil
veden stečaj.

Konleute pl zakonca

Konnationale(r) m sonarodnjak

können (konnte, hat gekonnt) –
1. moči 2. znati 3. sméti (lahko)

Können n znanje ◇
etwas nach bestem Wissen und
Können tun – storiti (kaj) po
najboljšem védenju in znanju

Konnex m povezava, vez, stik, koneks

konnivent – strpen, popustljiv,
toleranten

Konnivenz f strpnost, popustljivost,
spregled, toleranca

Konnubium n zakonska zveza, zakon

Konquistador m osvajalec,
konkvistador

Konsekration (→ *Consecration*)

konsekrieren (→ *consecrieren*)

Konsens (→ *Consens*)

Konsenszettel (→ *Consenszettel*)

konsentieren – dovoliti, potrditi,
privoliti v (kaj)

konsequent – dosleden, konsekventen

Konsequenz f posledica (*posledstvo),
konsekvenca

Konservation (→ *Conservation*)

Konservativismus m nazadnjaštvo,
starokopitnost, konzervativizem

konservieren (→ *conservieren*)

Konsess(us) m uradna komisija, zbor,
konses

(H 32) (→ *Kommerzienkessesse*,
Studienkessesse) ◇

*Konsesse in causis summi principis et
commissorum (nec non subditorum)*

– *konsesi in causis summi principis et
commissorum (nec non subditorum)*

(H 39)

Konsignation (→ *Consignation*)

konsignieren (→ *consignieren*)

konsistent (→ *consistent*)

Konsistenz (→ *Consistenz*)

Konsistorium n 1. posvet kardinalov
pod vodstvom papeža, konzistorij
2. škofjski upravni organ,
konzistorij 3. cerkveno škofovsko
sodišče 4. najvišji upravni organ
v provinci protestantske cerkve,
konzistorij

Konskribent (→ *Conscribent*)

Konskribierung (→ *Conscribierung*)

Konskription (→ *Conscription*)

Konskriptions- (→ *Conscriptions-*)

Konsolation (→ *Consolation*)

konsolidieren – utrditi, zavarovati,
konsolidirati

Konsolidierung f utrditev, utrjevanje,
zavarovanje, konsolidacija

konsolieren (→ *consolieren*)

Konsonanz f soglasje, konsonanca

Konsorten pl 1. tovariši, družabniki
(*družniki) 2. soudeleženci,
pajdaši

Konsortium n 1. združenje, konzorcij
2. začasno združenje bank ali
finančnikov, konzorcij

Konspiration f 1. zarota, konspiracija
2. podtalno delovanje, konspiracija
3. molčečnost, konspiracija

konspirieren – 1. tajno delovati,
konspirirati 2. ohranjati v tajnosti

Konstabler m stražnik

Konstante f stalnica, konstanta

konstatieren – ugotoviti, potrditi
(*poistiniti), konstatirati

Konstatierung f ugotovitev, potrditev
(*poistinjenje), konstatacija

- Konstellation** f **1.** razmerje sil oz. okoliščin, konstelacija **2.** sozvezdje, medsebojno razmerje zvezd, konstelacija
- Konsternation** f osuplost, prepadenost, zbeganost, konsternacija
- konsterniert** – osupel, prepaden, zbegan, konsterniran
- Konstituante** f ustavodajna skupščina, konstituanta
- konstituieren** – **1.** sestaviti, oblikovati, konstituirati **2.** zaslišati
- konstituierend** – **1.** ustanoven
- 2.** ustavodajen (→ *Versammlung*)
- Konstituierung** f **1.** sestava, oblikovanje, ustanovitev, konstituiranje **2.** zaslišanje
- Konstitut** (→ *Constitut*)
- Konstituta** (→ *Constituta*)
- Konstitution** f **1.** ustava, konstitucija (*konstitucija) **2.** zgradba telesa, telesni ustroj, konstitucija (→ *Leibes-Constitution*) **3.** samostanski red, konstitucija **4.** cesarski zakon, konstitucija
- Konstitutionalismus** m **1.** konstitucionalizem (sistem, v katerem je monarhova oblast vezana na sodelovanje ljudskih predstavnikov) **2.** vladanje po ustavi, konstitucionalizem
- konstitutionell** – **1.** ustaven, konstitucionalen (→ *Monarchie*) **2.** ustanoven (→ *Versammlung*) **3.** konstitucijski (→ *Krankheit*)
- Konstruktion** f zgradba, konstrukcija
- Konsul** m **1.** mestni svetnik, konzul **2.** konzul (H 32) (diplomat) (→ *Generalkonsul, Vizekonsul*) **3.** konzul (naziv dveh najvišjih oblastnikov v starem Rimu v obdobju republike) **4.** konzul (naziv treh najvišjih oblastnikov v Franciji v obdobju 1799–1804)
- Konsulargerichte** pl konzularna sodišča (H 56)
- Konsulat** n konzulat (H 42, 56)
- Konsulent** m svetovalec, konzulent
- Konsultation** f posvetovanje, strokovni pogovor, konzultacija
- konsultieren** – posvetovati se, vprašati za nasvet, konzultirati
- Konsum** m poraba (dobrin), konzum (→ *Consum/o*)
- Konsument** m potrošnik (*trošivec, povžitnik), konzument
- konsumieren** – **1.** trošiti, konzumirati **2.** pojesti **3.** izčrpavati
- Konsumtion** f poraba, potrošnja (→ *Consum/o*)
- Konsumverein** m konzumno društvo (*konzumno društvo)
- Kontagion** (→ *Contagion*)
- Kontakt** m stik, kontakt ◊ in Kontakt stehen – biti v stiku s (kom)
- Kontaktgruppe** f kontaktna skupina
- Kontemplation** f premišljevanje, kontemplacija
- kontentieren** (→ *contentieren*)
- Konteradmiral** m kontraadmiral (*kontreadmiral)
- Konterattacke** f protinapad
- konterkarieren** – nasprotovati, preprediti, prekrižati načrte
- konterkarieren, sich** – izključevati se

Konterrevolution f protirevolucija, kontrarevolucija

kontestieren (→ *contestieren*)

Kontext m sobesedilo (*zveza besed, govorska zveza), kontekst

Kontinent m celina, kontinent

Kontinentalisperre f celinska zapora, kontinentalna zapora

Kontingent n **1.** delež, količina, kontingent (→ *Hauptkontingent*)
2. številčno omejena skupina ljudi, kontingent (npr. kontingent vojakov)

Kontinuation f nadaljevanje, trajanje

kontinuieren – nadaljevati

kontinuierlich – trajen, neprekinjen

Kontinuität f nadaljevanje, neprekinjenost, kontinuiteta

Konto n račun, konto

Kontor n trgovska pisarna, kontor

kontra – proti

Kontrabande f **1.** tihotapstvo, kontrabant **2.** tihotapsko blago, kontrabant

Kontradance f četvorka (→ *Quadrille*)

Kontradiktion f nasprotje, protislovje, kontradikcija

Kontrahent m **1.** pogodbenik, kontrahent **2.** nasprotnik, kontrahent

kontrahieren – **1.** pogoditi se
2. pozvati na dvoboj

Kontrakt m *pogodba* (H 23), dogovor, kontrakt (→ *Ehecontract, Ehekontrakt, Heiratskontrakt*) ◇
Abschließung eines Kontrakts – sklenitev pogodbe
einen Kontrakt anstoßen – dati pobudo za sklenitev pogodbe

Kontraktion f krčenje, kontrakcija

kontraktmäßig – pogodben

konträr – nasproten

Kontrast m nasprotje, kontrast

Kontravenient m kršilec (zakona, pogodbe ipd.), prestopnik

Kontravention f kršitev (zakona, pogodbe ipd.), prekršek, prestoppek

Kontraversion f preobrat

Kontribuent m davkoplačevalec, davčni zavezanec, kontribuent

kontribuieren – **1.** plačevati davke
2. prispevati

Kontribution f **1.** vojna dajatev, *kontribucija* (H 22) **2.** vojna odškodnina, kontribucija ◇
die Kontribution anschlagen – naložiti kontribucijo

Kontribitionalangelegenheiten pl
kontribucijske zadeve (H 31)

Kontributionsfähigkeit f *davčna moč* (G II. 205)

Kontroll- (→ *Control-*)

Kontrollabkommen n Kontrolni sporazum (na podlagi *Moskovske deklaracije* so štirje zavezniki 4. julija 1945 na Dunaju sklenili *Prvi kontrolni sporazum*; *Drugi kontrolni sporazum*, sklenjen 28. junija 1946, je dajal začasni avstrijski vladi že večje zakonodajne pravice)

Kontrolle f nadzor (*prigled), kontrola (→ *Nachkontrolle*) ◇
unter sittenpolizeilicher Kontrolle stehen – biti pod npravstvenopolicijskim nadzorom
über etwas Kontrolle üben – nadzorovati (kaj), kontrolirati (kaj)

- Kontrollor** m nadzornik (*priglednik), kontrolor
- Kontrollrat – Allierter Kontrollrat** m Zavezniški kontrolni svet (imenovale so ga zmagovalne sile po kapitulaciji Nemčije leta 1945 in naj bi prevzel funkcijo vsenemške vlade – obstajal je do leta 1948)
- Kontroverse** f prepir, prerekanje, spor, kontroverza
- Kontumaz** (→ *Contumaz*)
- kontumazieren** (→ *contumazieren*)
- Kontusion** (→ *Contusion*)
- Konvalidation** (→ *Convalidation*)
- konvalidieren** (→ *convalidieren*)
- konvenabel** – primeren
- Konvenienz** (→ *Convenienz*)
- Konvenienz-** (→ *Convenienz-*)
- konvenieren** (→ *convenieren*)
- Konvent** m 1. samostan, konvent 2. zbor samostanske duhovščine, konvent 3. narodna skupščina, konvent
- Konventionierung** (→ *Konversion*)
- Konventikel** (→ *Conventiculum*)
- Konvention** (→ *Convention*)
- Konventions-** (→ *Conventions-*)
- Konventuale** m član konventa, konventual
- Konvergenz** f ujemanje, konvergenca
- Konversation** f pogovor, razgovor (*pomenkovanje), konverzacija
- Konverse** m laični brat katoliškega meniškega reda
- konversieren** – pogovarjati se, konverzirati
- Konversion** f 1. versko spreobrnjenje, konverzija 2. sprememba, konverzija 3. zamenjava ene valute z drugo, konverzija
- konvertieren** – 1. prestopiti v drugo vero, spreobrniti se, konvertirati 2. spremeniti, konvertirati 3. zamenjati eno valuto z drugo, konvertirati
- Konvertit** m spreobrnjenec, konvertit
- Konvikt** n 1. deško ali dekliško vzgajališče, deški ali dekliški penzionat (*gojišče, hranilišče), konvikt 2. samostan, konvikt
- Konviktuale(r)** m gojenec v katoliškem internatu
- Konvoi** (→ *Convoi*)
- Konvokation** f sklic, konvokacija
- Konvolut** n sveženj spisov, konvolut
- konvozieren** – sklicati
- konzedieren** – dopustiti, privoliti, priznati (pravico), koncedirati
- Konzentration** f 1. osredotočenje, usmeritev, koncentracija 2. zbiranje, koncentracija (→ *Truppenkonzentration*)
- Konzentrationslager** n koncentracijsko taborišče
- Konzentrationsregierung** f koncentracijska vlada (avstrijska vlada, v kateri so sodelovale vse v parlamentu zastopane stranke; delovala je od leta 1945 do izstopa Komunistične stranke Avstrije iz vlade v letu 1947)
- konzentrieren** – 1. osredotočiti, usmeriti, koncentrirati 2. zbirati, koncentrirati

Konzentrierung f koncentracija ali zbor (večjih vojaških enot)

Konzept n osnutek, koncept

Konzeption f zasnova, koncepcija

Konzeptsadjunkt m konceptni adjunkt

Konzeptsbeamte(r) (→ *Konzipist*)

Konzern m skupina samostojnih, finančno in organizacijsko povezanih podjetij, konzern

Konzert (→ *Concert*)

Konzert- (→ *Concert-*)

Konzertation (→ *Concertation*)

konzertieren (→ *concertieren*)

Konzession (→ *Concession*)

Konzil n cerkveni zbor, zborovanje cerkvenih dostojanstvenikov, koncil

konziliant – 1. spravljaliv, pomirljiv, koncilianten (→ *Wesen*)

2. ljubezniv, ustrezljiv

Konzilianz f 1. sprava, spravljalivost, pomirljivost, konciliantnost
2. ljubeznivost, ustrezljivost

Konziliation (→ *Konzilianz*)

Konzipient (→ *Konzipist*)

Konzipist m sestavljalac osnutkov pravnih listin (*zlagavec, sestavljalni uradnik), koncipist, koncipient

Kooperation f sodelovanje, kooperacija

Kooperator (→ *Cooperator*)

Kooperationen pl *kooperatione* (H 49)

kooperieren – sodelovati, kooperirati

Kooptation f privzemanje novih članov, kooptacija

Koordination f usklajevanje, koordinacija

Koordinator m usklajevalec, koordinator

koordinieren – usklajevati, koordinirati

Kopf m glava (→ *Dummkopf, Kablkopf, Tollkopf, Wasserkopf*) ◇ mit klarem Kopf – trezno, preišljeno
jmdm. den Kopf abschlagen – obglaviti (koga)
jmdm. den Kopf verdrehen – zmešati (komu) glavo
sich etwas in den Kopf setzen – vtepti si (kaj) v glavo
etwas auf den Kopf stellen – postaviti (kaj) na glavo
sich etwas aus dem Kopf schlagen – izbiti si (kaj) iz glave
jmdn. vor den Kopf stoßen – razžaliti (koga)

Kopfbedeckung f pokrivalo

Kopfdrehung f obrat glave

Kopfgeld n 1. glavarina 2. *naglavna pravda (glavina)* (G II. 249, 310)
3. nagrada, razpisana na glavo storilca

Kopfpolster n vzglavnica

Kopfputz m naglavek (okrasno žensko naglavno pokrivalo)

Kopfrechnen n računanje na pamet (*številjenje na pamet, rajtanje na pamet)

Kopfsteuer f glavarina

Kopfteil m vzglavnik

Kopftuch n naglavna ruta

Kopfsins m *naglavna pravda (glavina)* (G II. 249, 310)

Kopialbuch n kopiajna knjiga (prepisi prejetih listin v kopiajni knjigi)

- Kopist** m prepisovalec listin, kopist
- Koppelgerechtigkeit** f skupna pravica, solast
- koppeln** – speti, povezati
- Koppelweide** f skupni pašnik, gmajnski pašnik
- Koppelwiese** f skupni travnik, gmajnski travnik
- Kopulation** (→ *Copulation*)
- kopulieren** (→ *copulieren*)
- koram** (→ *coram*)
- koramieren** (→ *coramieren*)
- Korb** m **1.** košara (→ *Feuer-Wasser-Stroh-Korb, Reisekorb*), **2.** koš (→ *Brustkorb*) in **3.** koš (pri meču, sablji) (→ *Degenkorb, Säbelkorb*)
- Körbel** n košarica
- Korbflechter** m pletar, košar (*jerbasar, pleteničar, košeplet)
- Korbflechtere** f košarska obrt, košarstvo
- Korbmacher** (→ *Korbflechter*)
- Kordon** (→ *Cordon*)
- kören** – izbirati (žrebce ali bike za pleme)
- Korn** n **1.** zrno, jedro **2.** žito (→ *Mengkorn, Mischkorn, Mutterkorn, Schrotkorn*) **3.** rž (*rež, žito) **4.** odstotek čistega zlata oz. srebra v kovancu (→ *Feingehalt, Schrot*) ◇ brandiges Korn – snetljivo žito gemischtes Korn – soržica (mešanica pšenice in rži) türkisches Korn – turšica (sorta koruze) jmdn./etwas aufs Korn nehmen – meriti na (koga/kaj), vzeti (koga/kaj) na muho
- Kornbrot** n rženi kruh (*reženjak)
- Körnerfrucht** f žito
- Körnergattung** f vrsta žita
- Kornet** (→ *Cornet*)
- Kornkammer** f žitnica, kašča (*kasten)
- Kornmehl** n ržena moka
- Kornspeicher** m varčevalna kašča za žito (*kasten)
- Kornwerk** n žito
- Körper** m telo (*truplo) (→ *Lehrkörper, Naturkörper, Truppenkörper, Wahlkörper*) ◇ abgeleibter/entseelter/toter Körper – truplo, mrlič sich am Körper verletzen – poškodovati se
- Körperbau** m telo, postava ◇ gerader Körperbau – pokočna postava kräftiger Körperbau – močna postava (*trda postava, trdi život), močna konstitucija
- Körpergebrechen** n telesna hiba ◇ mit einem Körpergebrechen behaftet sein – imeti telesno hibo
- körperlich** – telesen (→ *Eignung, frisch, Frische, Gebrechen, Rüstigkeit, Tüchtigkeit, Verletzung*)
- Körperschaft** f združenje (*zdržba), pravno telo, korporacija ◇ gesetzgebende Körperschaft – zakonodajno telo
- Körperstrafe** f telesna kazen
- Korporal** m desetnik, korporal (*kaprol) (→ *Vizekorporal*)
- Korporalschaft** f desetnija (*kaprolija, kaprolstvo)
- Korporation** f združenje (*skupščina), korporacija

korporativ – v zboru, v celoti, korporativno

Korporativismus m stanovska državna ureditev, ki temelji na korporacijah, korporativizem

Korps n **1.** večja vojaška formacija, korpus (*kor) (→ *Armeekorps, Geniekorps*) **2.** čete (→ *Bürger-Corps, Frei-Corps, Freiwilligencorps, Schützen-Korps*) **3.** združenje, zbor ◇ diplomatisches Korps – diplomatski zbor

Korps-Kommandant m poveljnik korpusa (*korni poveljnik)

Korps-Kommando n *poveljstvo korpusa* (H 40), zborna poveljstvo

corpulent – debel, obilen, corpulenten

Korpus m **1.** človeško telo **2.** Križani

Korpus n zbirka (spisov, listin)

Korrektion (→ *Correction*)

korrektionieren (→ *correctionieren*)

Korrektionierung (→ *Correctionierung*)

Korrektions- (→ *Corrections-*)

Korrektor m popravljalec napak, korektor

Korrektur f popravek, poprava, korektura ◇ eine Korrektur erfahren – biti popravljen eine Korrektur vornehmen – popraviti, korigirati

Korrelation f soodvisnost, korelacija

Korrespondenz (→ *Correspondenz*)

Korrespondenz- (→ *Correspondenz-*)

korrespondieren (→ *correspondieren*)

Korridor m hodnik, koridor

Korrigend (→ *Corrigend*)

korrumpieren (→ *corruptieren*)

korrupt (→ *corrupt*)

Korruption (→ *Corruption*)

Korsett n steznik, životek, korzet

Korso (→ *Corso*)

Kortege f spremstvo, sprevod

Körung f izbor (žrebcev ali bikov za pleme)

Körungskommission f izborna komisija (izbiranje žrebcev ali bikov za pleme)

Korvette f korveta

Korvettenkapitän m korvetni kapitan (po stopnji enak majorju)

Koryphäe f veličina, korifeja ◇ wissenschaftliche Koryphäen – znameniti znanstveniki

Kosch m oprtni koš

Kosename m ljubkovalno ime

Kost f **1.** hrana (→ *Duchzugkost, Frühstück, Hauskost, Hausmannskost, Mittagkost*) **2.** reja **3.** poskušnja (→ *Weinkost*) ◇ jmdn. in gemeinschaftlicher Kost und Wohnung bei sich behalten – nuditi (komu) hrano in stanovanje (preužitek) jmdn. in Kost geben – dati (koga) v rejo jmdn. in Kost (und Wohnung/Quartier) (auf)nehmen – vzeti (koga) na hrano (in stanovanje)

Kostbarkeit f dragocenost

Kosten pl stroški (*utrošek, potrošek) (→ *Atzungskosten, Erhaltungskosten, Gestehungskosten, Leichenkosten, Nebenkosten, Zehrungskosten*) ◇ Bestreitung/Tragung der Kosten – pokritje stroškov (*plačevanje stroškov)

- auf Kosten und Gefahr – na stroške in odgovornost (*ob troških in ob nevarnosti)
 auf öffentliche Kosten – na državne stroške
 die Kosten bestreiten/tragen – poravnati stroške, plačati stroške
 die Kosten erstatten – povrniti stroške
 keine Mühe und Kosten scheuen/weder Mühe noch Kosten scheuen – ne štediti ne truda ne stroškov
- kosten**¹ – poskusiti, okusiti
kosten² – stati, veljati
- Kostenanschlag**
 (→ *Kostenvoranschlag*)
- Kostenaufwand** m stroški
- Kostenüberschlag**
 (→ *Kostenvoranschlag*)
- Kostenvoranschlag** m ocena stroškov, predračun (*predračunjeni stroški, stroškovni proračun) ◇
 einen Kostenvoranschlag aufstellen – narediti izračun stroškov, izdelati predračun
- Kostgänger** m moški, ki je pri kom na hrani (*jedec, hranjenec)
- Kostgängerin** f ženska, ki je pri kom na hrani (*jedka, hranjenka)
- Kostgeber** m prehranjevalec, hranodajalec (*dajavec hrane, redivec)
- Kostgeberin** f prehranjevalka, hranodajalka
 (*dajavka hrane, redivka)
- Kostgeld** n plačilo za hrano (*hranarina, hranščina, obednina, jedščina)
- Kostherr** (→ *Kostgänger*)
- Kostkind** (→ *Kostknabe, Kostmädchen*)
- Kostknabe** m rejenec, gojenec
 (*hranjevec)
- Kostmädchen** n rejenka, gojenka
- Kostmädel** (→ *Kostmädchen*)
- Kostportion** f obrok hrane
- Kostschule** f šola z internatom
 (*učilnica z rejo ali hrano vred)
- Kostschüler** m gojenec internata, učenec v internatu
- kostspielig** – drag, potraten
- Kostspieligkeit** f dragost, potratnost
- Koststudent** m dijak na hrani, študent na hrani
- Kostüm** n kostim (→ *Maßkostüm*)
- Kostumfest** n kostumna veselica
- Kostzögling** m gojenec na hrani
- Kote** f višinska točka, kota
- Koterbrechen** n bljuvanje lastnega blata (ob zaprtju črev) (→ *Miserere*)
- Kotillon** (→ *Cotillon*)
- Kotter** m ječa, zapor
- Kotze** f kosmata zimska volnena odeja
 (*koc, plahta, čoha)
- Kotzenmacher** m izdelovalec kosmatih zimskih volnenih odej
 (*plahtar, čohar)
- k. u. = königlich-ungarisch** – kraljevi-madžarski
- k. u. k. = kaiserlich und königlich** – cesarski in kraljevi (c. i. kr.)
- Krach** m 1. hrup, ropot, trušč
 2. denarni zlom
- Krad = Krafrad** n motor
- Kradschützen = Krafradschützen** pl motorizirana zaščitna enota
- kraft** – zaradi, po (*vsled) ◇
 kraft des Gesetzes – na podlagi zakona

Kraft durch Freude – »Moč skozi veselje« (množična organizacija, ki jo je 1933 v Nemčiji ustanovila *Deutsche Arbeitsfront* (DAF) in preko katere je država usmerjala prosti čas prebivalstva – množični šport, potovanja, pohodi, počitniške dejavnosti itd.)

Kraft f 1. moč, sila (→ *Betriebskraft, Kampfkraft, Geisteskräfte, Leibeskraft, Pferdekraft, Produktionskräfte, Schreibkraft, Spannkraft, Stoßkraft, Streitkraft, Tatkraft, Wehrkraft, Zugkraft*)

2. veljava, veljavnost (*krepost)

(→ *Beweiskraft, Gesetzeskraft, Rechtskraft, Verfassungskraft*)

3. delovna sila (→ *Kanzleikraft*)◇

treibende Kraft – gonilna sila
nach Kräften – po najboljših močeh

Kraft (und Macht) haben – imeti (polno) veljavo

aus eigener Kraft – z lastnimi močmi

alle Kräfte anspannen – napeti vse sile

alle Kräfte aufbieten – zbrati vse sile

seine vollkommene Kraft behalten – ostati v veljavi

jmdm. entgegen die Kräfte – (koga) zapuščajo moči

außer Kraft setzen – razveljaviti

außer Kraft treten – prenehati

veljati (*izgubiti veljavo)

bei Kräften sein – biti pri močeh

in Kraft (und Wirkung) treten –

stopiti v veljavo (*zadobiti veljavo, stopiti v moč)

sich nach allen Kräften bemühen – truditi se po najboljših močeh

zu Kräften kommen – priti k sebi, opomoči si

Kraftfahrzeug n avtomobil, avto

Krafthaus n centrala

kräftig – 1. močan, krepak, silen

2. močno, krepko, silno (→ *Hand*)

kräftigen – okrečiti, krepiti, ojačati, jačati

Kräftigung f okrepitev

Kraftmensch m močan človek, silak

Kraftwagen m avtomobil, avto (→ *Lastkraftwagen, Personenkraftwagen*)

Kragen m ovratnik (→ *Pelzkragen*)

Krain n Kranjska (prvič je bila Kranjska omenjena leta 973 kot del vojvodine Bavarske; od leta 1002 naprej je bila samostojna mejna grofija; leta 1364 je postala vojvodina; od leta 1849 do leta 1918 je bila Kranjska kronovina) (→ *Carniola*)

Krain.-küstenl.-dalmatinischer Postmeister- und Expeditorenverein (→ *Verein*)

Krainer Bienenzuchts-Verein (→ *Verein*)

krainisch – 1. kranjski 2. slovenski (→ *Sprache*)

Krainische Baugesellschaft (→ *Gesellschaft*)

Krainische Industriegesellschaft (→ *Gesellschaft*)

Krainische Landesbank (→ *Bank*)

Krainische Sparkasse (→ *Sparkasse*)

Krainischer Jagdschutz-Verein (→ *Verein*)

Krainisches-Militär-Veteranen-Corps (Das unter dem Allerhöchsten Protectorate Seiner k. k. Apostolischen

- Majestät des Kaisers Franz Josef I. stehende krainische Militär-Veteranen-Corps** n Kranjski vojaški veteranski kor (Pod Najvišjim pokroviteljstvom Njega c. kr. Apostolskega Veličanstva cesarja Frana Josipa stoječi kranjski vojaški veteranski kor) (ust. leta 1875)
- Krainisch-küstenländisches Freiwilligen-Jäger-Bataillon** n bataljon kranjsko-primorskih prostovoljcev (italijansko-avstrijska vojna 1866)
- Krakeel** m prepir, kreg
- krakeelen** – prepirati se, rogoviliti
- Krakeeler** m prepirljivec, rogovilež
- Kram** m **1.** navlaka, šara, ropotija
2. kupčija na drobno
- Krämer** m kramar
(→ *Neuigkeitskrämer, Schachtelkrämer*)
- Krämereigewerbe** n kramarstvo
(*štacunarija)
- Krämerpolitik** f mešetarska politika
- krämpeln** – česati (*gradašati) ◇
die Wolle krämpeln – česati volno
(*gradašati volno) (→ *Wollkrämpler*)
- Krampen** m kramp
- Krampf** m krč (→ *Darmkrämpfe, Magenkrämpfe, Mundstarrkrampf, Starrkrampf*)
- Krämpler** m česalec (*gradašar)
(→ *Wollkrämpler*)
- Krampus** m parkelj (hudič v Miklavževem obhodu), hudobec
(→ *Nikolaus-Fest*)
- krank** – bolan (→ *geschlechtskrank*) ◇
krank daniederliegen – ležati bolan
krank werden – zboleti
- Kranke** f bolnica
- Kranke(r)** m bolnik (→ *Hauskranke/r*) ◇
einen Kranken abwarten – postreči
bolniku, streči bolniku
einen Kranken versehen/speisen –
prevideti bolnika (podeliti bolniku
zakramente za težko bolne in
umirajoče) (→ *Sakrament/die heilige
Krankensalbung, Strebesakramente*)
- kränken** – **1.** razžaliti (koga), žaliti
(koga) **2.** prikrajšati (koga)
(→ *Recht*), storiti (komu) krivico
- Krankenabschub** m oddaja bolnih
vojakov (pred bojnim pohodom)
- Krankenanstalt** f bolnišnica ◇
öffentliche Krankenanstalt – javna
bolnišnica
- Krankenbett** n bolniška postelja
- Krankerbewegung** f poročilo o bolniški
oskrbi prebivalstva (objavljal ga je
dnevnik *Laibacher Zeitung*)
- Krankenfahrstuhl** m invalidski
voziček
- Krankengeld** n **1.** boleznina
(*bolniščinina) **2.** podpora ob
bolezni (svojim članom so jo
izplačevala društva)
- Krankenhaus** n bolnišnica
(→ *Civilspital, Kaiser Franz-Josef-
Krankenhaus, Landeskrankenhaus*)
- Krankenheilstalt** f zdravstvena
ustanova
- Krankenkasse** f **1.** zavod bolniškega
zavarovanja **2.** bolniška blagajna (H
58) (*bolniška blagajnica)
(→ *Bruderlade*)
- Krankenlager** n **1.** bolniška postelja
2. bolezni ◇
Er starb nach einem kurzen
Krankenlager. – Umrli je po krajši
bolezni.

Krankenölung f poslednje olje,
bolniško maziljenje

Krankenpfleger m bolniški strežnik,
bolničar

Krankenpflegerin f bolniška strežnica,
bolniška negovalka, bolničarka

Krankensalbung f bolniško maziljenje

Krankenschwester f medicinska
sestra

Krankenstand m 1. bolniški stalež
2. bolniška oskrba
(→ *Krankenbewegung*) ◇
Versetzung in den Krankenstand –
premostitev v bolniški stalež

Krankenstift n bolnišnica

Krankenverein m bolniško društvo

Krankenversicherung f bolniško
zavarovanje, zdravstveno
zavarovanje

Krankenwärter m bolniški strežnik,
bolničar

Krankenwärterin f bolniška strežnica,
bolniška negovalka, bolničarka

Krankenzimmer n bolniška soba

Krankenzug m bolniški vlak

Krankheit f bolezni
(→ *Ansteckungskrankheit*,
Faulkrankheit, *Franzosenkrankheit*,
Geisteskrankheit, *Gemütskrankheit*,
Geschlechtskrankheit,
Infektionskrankheit,
Kribbelkrankheit, *Lustkrankheit*,
Menschenkrankheit, *Mondkrankheit*,
Viehkrankheit, *Volkskrankheit*,
Zehrkrankheit) ◇
Propagierung der Krankheit –
širjenje bolezni
Krankheiten des weiblichen
Geschlechts – ženske bolezni
beim Eintritt der Krankheit – ob

pojavo bolezni
anhaltende Krankheit – dolgotrajna
bolezni

ansteckende Krankheit – nalezljiva
bolezni (*otrovna bolezni)

bösartige/böse Krankheit – zločesta
bolezni (običajno oznaka za
epidemijo, npr. epidemijo kolere
leta 1836 v Ljubljani)

ekelhafte Krankheiten – ostudne
bolezni (*gnjusne bolezni) (bolezni,
za katere so značilne deformacije
telesa, npr. določene oblike sifilisa)
englische Krankheit – rahitis
(→ *Rachitis*)

epidemische Krankheit –
epidemična bolezni, epidemija
fallende Krankheit – božjast,
epilepsija (→ *Fallsucht*)

französische Krankheit – sifilis
(*sramna bolezni, sramna kuga,
francozi) (lues)

(→ *Franzosenkrankheit*)
hitzige Krankheit – tifus
(→ *Typhus*)

intermittierende Krankheiten –
bolezni, pri katerih prihaja do
občasnega navideznega izboljšanja
(→ *Wechselfieber*)

konstitutionelle Krankheiten –
konstitucijske bolezni (bolezni,
ki prizadenejo celo telo, ne le
posameznega organa)

langwierige Krankheit –
dolgotrajna bolezni
venerische Krankheit – spolna
bolezni (bolezni, ki se navadno
prenaša spolno) (*sramna bolezni,
spolska bolezni), venerična bolezni
(→ *Geschlechtskrankheit*)

eine Krankheit verschleppen –
zatrositi bolezni, razširjati bolezni
sich eine Krankheit zuziehen –
zboleti

mit einer ansteckenden Krankheit

behaftet sein – imeti nalezljivo bolezen
Hier herrschen ansteckende Krankheiten. – Tukaj razsajajo nalezljive bolezni.

krankheitshalber – zaradi bolezni

Krankheitszeugnis n zdravniško spričevalo

Kränkung f žalitev, žaljenje

Kranz m venec (→ *Grabkranz*, *Rosenkranz*) ◇
ein reicher Kranz reizender Frauen- und Mädchengestalten – številne očarljive žene in mladenke einen Kranz niederlegen – položiti venec

Kranzablösung f prispevek za dobrodelne namene (namesto venca na grob)

Kränzchen n **1.** venček **2.** družabno srečanje, druženje (→ *Kaffeekränzchen*, *Sängerkränzchen*, *Tanzkränzchen*)

Kränzeljungfer f nevestina družica

Kranzniederlegung f polaganje venca

Kranzschleife f venčni trak

Kranzspenden (→ *Blumen- und Kranzspenden*)

Kräuze f garje

Kraut n **1.** zelje (→ *Sauerkraut*) **2.** zel, zelišče, zelenjava (→ *Unkraut*)

Krautacker m zeljnik

Kräuter pl zelišča

Kräutergarten m zeliščni vrt

Krautgarten m zelenjavni vrt

Krautgartl (→ *Krautgarten*)

Krautkeller m klet za zelje

Krautverkäuferin f zeljarica

Krawall m razgrajanje, nemir, trušč, hrup, nered, kraval ◇
Krawall machen – razgrajati, kravalizirati

Krawatte f kravata

Krawattennadel f kravatna igla

Kreation f stvaritev, kreacija

Kreatur f **1.** živo bitje, kreatura **2.** stvor, kreatura (slabšalno)

Krebs m **1.** rak (žival) **2.** rak (bolezen) (kot oznaka za rak se pojavi šele v 19. stoletju, pred tem oznaka za različne bule oz. otekline) (carcinoma) **3.** prsni oklep, kiras

Kredenz f **1.** zaupanje, verodostojnost **2.** pooblastilo, potrditev, overovitev (→ *Credentz*) **3.** kuhinjska omara, jedilna omara, kredenca

Kredenzbrief (→ *Credentz*)

kredenzen – postreči (*podvoriti), natočiti

Kredenztsch (→ *Credenztsch*)

Kredit m **1.** up, upanje **2.** posojilo (*upanje), kredit (→ *Landeskredit*) **3.** zaupanje ◇
auf Kredit – na up, na posodo
Kredit haben – uživati zaupanje (*uživati vero)
seinen Kredit einbüßen/keinen Kredit haben – izgubiti zaupanje (*izgubiti vero) (→ *Mißkredit*)

Kreditanstalt f kreditni zavod

Kreditgenossenschaft f kreditna zadruga

Kreditkasse f kreditna blagajna (H 38)

Kreditpapier n upni list ◇
öffentliches Kreditpapier – javni upni list

Kreditverein m kreditno društvo
(→ *Vorschußverein*)

Kredulität f lahkovernost

Kreidfeuer n zažiganje pripravljenih
grmad (alarmni sistem ob
sovražnih, zlasti turških vpadih)

kreieren (→ *creieren*)

Kreierung (→ *Creierung*)

Kreis m **1.** *okrožje* (V 477; H 32, 35, 36, 44, 45, 47, 48, 50, 60) (*Bezirk/okraj* je v Avstriji manjši kot *Kreis/okrožje*, v Nemčiji pa večji) (→ *Wahlkreis*), področje, okoliš (*okrog) (→ *Umkreis, Wirkungskreis*) **2.** krog (→ *Erdkreis*), skupina, sloj ◊ *bemittelte Kreise* – premožni sloji *aus gut unterrichteten Kreisen* – iz dobro obveščenih krogov *in wohlunterrichteten Kreisen* – v dobro obveščenih krogih

Kreisamt n *okrožni urad, kresija* (V 376; H 32, 35, 36, 44, 45, 47, 48, 50, 60) ◊ *Istrianisches Kreisamt* – *istrski okrožni urad* (H 35, 36, 41)

Kreisarzt m okrožni zdravnik

Kreisbehörden pl okrožna oblastva
(V 447; H 50–52, 60)

Kreischirurg m okrožni kirurg (H 36)

Kreisgerichte pl okrožna sodišča
(H 56–58, 62)

Kreishauptmann m okrožni glavar
(H 32, 36)

Kreiskassen pl okrožne blagajne (H 36)

Kreisphysikat n okrožni fizikat

Kreisphysiker m okrožni fizik (H 36)

Kreispräsident m okrožni predsednik
(H 50, 52)

Kreisregierung f okrožna vlada
(H 52; V 447)

Kreisverfassung f okrožna ureditev
(H 52)

krepieren – crkniti, poginiti

Kretin (→ *Cretin*)

Kreutfeuer (→ *Kreidfeuer*)

Kreuz n križ (→ *Grabkreuz, Hakenkreuz, Ritterkreuz, Verdienstkreuz*) ◊ *Rotes Kreuz* – Rdeči križ (humanitarna organizacija) *das Kreuz beisetzen* – podkrižati se (križec namesto podpisa pri nepismenih ali pisanja nezmožnih zaradi bolezn, npr. kapi) *ein Kreuz schlagen* – prekrižati se

Kreuzabnehmung f snemanje
(Kristusa) s križa

Kreuzaltar m oltar sv. Križa

Kreuzband n **1.** križna vez **2.** križni zavitek (poštna pošiljka)

kreuzen – **1.** križati **2.** prekrižati
3. sekati

Kreuzer m **1.** krajcar (1 goldinar = 60 krajcarjev) (→ *Fleischkreuzer, Neukreuzer, Schlafkreuzer, Zinskreuzer*) **2.** križarka (→ *Panzerkreuzer*)

Kreuzerfindung f najdenje sv. Križa:
3. maj

Kreuzerhöhung f povišanje sv. Križa:
14. september

Kreuzestod m smrt na križu

Kreuzesweg m **1.** križišče, razpotje
2. Kristusov križev pot

Kreuzfahne f križev prapor, bandero

Kreuzfahrer m križar

Kreuzfahrt f križarski pohod

- Kreuzfeuer** n 1. navzkrižni ogenj
2. zažiganje (pripravljenih) grmad
(→ *Kreidfeuer*)
- Kreuzgang** m križni hodnik
- Kreuzheer** n križarska vojska
- Kreuzherren** pl križarji
- Kreuzritter** m križar (*križanec)
- Kreuzritterorden** (→ *Orden/Deutscher Orden*)
- Kreuzschmerzen** pl bolečine v križu
- Kreuzträger** m križonosec
- Kreuzung** f križpot, križišče
- Kreuzverhör** n navzkrižno zaslišanje, vzkrižno zasliševanje (zasliševanje s strani več uradnih oseb)
- Kreuzweg** m 1. križišče, razpotje
2. Kristusov križev pot (upodobitev štirinajstih postaj Kristusovega križevega pota)
- Kreuzzeichen** n križec (namesto podpisa pri nepismenih ali pisanja nezmožnih zaradi bolezn, npr. kapi) ◇
das Kreuzzeichen beisetzen – podkrižati se (križec namesto podpisa pri nepismenih ali pisanja nezmožnih zaradi bolezn, npr. kapi)
- Kreuzzug** m križarski pohod
- Kreuzzügel** m križne vajeti
- Kribbelkrankheit** f žitna božjast (povzročitelj: snetljivost)
(→ *Mutterkorn*)
- Krida** (→ *Crida*)
- Kridator** (→ *Cridator*)
- Krieg** m vojna (→ *Aggressionskrieg, Angriffskrieg, Bewegungskrieg, Blitzkrieg, Bruderkrieg, Bürgerkrieg, Defensivkrieg, Devolutionskrieg, Einigungskriege, Erbfolgekrieg, Eroberungskrieg, Federkrieg, Festungskrieg, Franzosenkriege, Freiheitskrieg, Freischarenkrieg, Glaubenskrieg, Grabenkrieg, Guerillakrieg, Handelskrieg, Kabinettkrieg, Kleinkrieg, Landkrieg, Luftkrieg, Papierkrieg, Perserkriege, Raubkrieg, Religionskriege, Revanchekrieg, Seekrieg, Sitzkrieg, Sklavenkriege, Stellungskrieg, Sukzessionskrieg, Thronfolgekrieg, Türkenkrieg, Unabhängigkeitskrieg, Vernichtungskrieg, Volkskrieg, Wehrkrieg, Weltkrieg, Zermürbungskrieg, Zweifrontenkrieg*) ◇
Ausbruch des Krieges – izbruh vojne (→ *Kriegsausbruch*)
Ausschlag des Krieges – izid vojne
Beendigung des Krieges – končanje vojne
Dreißigjähriger Krieg (Lutherkrieg) – tridesetletna vojna (Lutrova vojna)
Heiliger Krieg – sveta vojna
Kalter Krieg – hladna vojna
ein Krieg bricht aus – vojna izbruhne
Daraus entspann sich ein langer Krieg. – Iz tega se je razvila dolga vojna.
den Krieg erklären – napovedati vojno
den Krieg führen – vojskovati se
ein Land mit Krieg beziehen/überziehen – napasti deželo z vojsko
in einen Krieg verwickelt sein – biti vpleten v vojno
- Krieger** m vojak, vojščak, bojevnik (*vojnik) ◇
invalide Krieger – za boj nezmožni vojaki, invalidni vojaki
- kriegführend** – vojskujoč
- Kriegführung** f vojskovanje

Kriegsanleihe f vojno posojilo ◇
 Zeichnung der Kriegsanleihe –
 podpisovanje vojnega posojila
 (→ *Kriegsanleihezeichnung*)
 die Kriegsanleihe zeichnen –
 podpisati vojno posojilo

Kriegsanleihezeichnung f
 podpisovanje vojnega posojila

Kriegsaufreizungen (→ *Kriegshetze*)

Kriegsbeil n bojna sekira

Kriegsbereitschaft f bojna
 pripravljenost

Kriegsbeschädigte(r) m vojni invalid

Kriegsbeute f vojni plen

Kriegsdampfer m vojaški parnik
 (*vojaška ladija parnica)

Kriegsdarlehen n vojno posojilo

Kriegsdekoration f vojno okrasje,
 vojna dekoracija
 (→ *Militär-Verdienstkreuz*)

Kriegsdenkmal n vojaški spomenik

Kriegsdienst m vojaška služba

Kriegsdienstverweigerer m vojni
 oporečnik (človek, ki zavrača
 vojaško službo)

Kriegsentschädigung f vojna
 odškodnina

Kriegserklärung f vojna napoved

Kriegsfall – im Kriegsfall – v primeru
 vojne

Kriegsfieber n vojna vročica

Kriegsfuß m vojno stanje, priprava
 na vojno (*vojni stan, vojni stalež,
 vojska) ◇
 auf den Kriegsfuß setzen –
 razglasiti vojno stanje (*vojsko)
 das Heer auf den Kriegsfuß setzen
 – postaviti vojsko v vojno stanje
 mit jmdm. auf dem Kriegsfuß

leben/stehen – biti s kom na bojni
 nogi

Kriegsgebühr f vojna pristojbina

Kriegsgefahr f vojna nevarnost

Kriegsgefangene(r) m vojni ujetnik

Kriegsgefangenschaft f vojno ujetništvo

Kriegsgerät n vojna oprema
 (*vojno orodje)

Kriegsgesetz n vojni zakon

Kriegsgetreideverkehrsanstalt f
 Vojni zavod za promet z žitom
 (prva svetovna vojna)

kriegsgeübt – izurjen v boju

Kriegsgewinn m vojni dobiček

Kriegsgewinnler m vojni dobičkar

Kriegsgrab n vojaški grob

Kriegshafen m vojno пристanišče
 (*bojna luka, vojskna luka)

Kriegshandwerk n vojaška večšina

Kriegshaufen m krdelo vojakov, truma
 vojakov

Kriegsherd m vojno žarišče

Kriegsherr m vojaški poveljnik ◇
 Allerhöchster Kriegsherr – Najvišji
 vojaški poveljnik (cesar)
 oberster Kriegsherr – vrhovni
 vojaški poveljnik

Kriegshetze f vojno hujskaštvo

Kriegshinterbliebene pl svojci
 padlih vojakov (*vojni preostali)
 (svojci v prvi svetovni vojni padlih
 vojakov, vojne sirote (zakonski
 in nezakonski otroci) in vdove
 so prejeli *vojaško podporo*
 (Militärunterstützung), *vojaško*
preskrbnino (Militärversorgung)
 oz. *vojaško pokojnino*
 (Militärpension); »štete vojnih

preostalih« v Ljubljani je potekalo na magistratu)

Kriegsinvalid m vojni invalid

Kriegskamerad m vojni tovariš

Kriegskassenwesen n vojaške blagajniške zadeve (H 38)

Kriegskommissäre pl vojni komisarji (H 23)

Kriegsküche f vojna kuhinja

Kriegskunde f vojaška taktika (*vojskoznanstvo)

Kriegskunst f vojaška strategija (*umno vojskovanje)

Kriegsläufe pl vojni časi, vojna

Kriegslust f bojevitost

kriegslustig – bojevit

Kriegsmacht f vojaška sila (*vojaška moč, orožna moč)

Kriegsmarine (Marine) f vojna mornarica (H 59) (*vojno pomorstvo, vojna marina)

Kriegsmarsch m vojni pohod

Kriegsmaterial n vojni material (*vojno blago)

Kriegsminister m vojni minister (*minister za vojaštvo)

Kriegsministerium n vojno ministrstvo (*vojaštveno ministrstvo, ministrstvo vojaštva, vojaško ministrstvo)

kriegsmüde – naveličan vojne

Kriegsnachrichten pl vojaške novice (*vojskine naznanila so med vojno leta 1866 poročala o delovanju c. k. južne in c. k. severne armade)

Kriegsoberster m vojaški poveljnik

Kriegsopfer n vojna žrtev, žrtev vojne

Kriegspartei f vojskujoča se stran

Kriegspflicht f vojaška obveza

Kriegspressequartier (Wien) n vojnoporočevalski stan, vojni tiskovni stan (Dunaj – med prvo svetovno vojno)

Kriegsrecht n **1.** vojno pravo **2.** vojno stanje ◇
das Kriegsrecht verhängen – razglasiti vojno stanje

Kriegsrüstung f **1.** bojna oprema **2.** priprava na vojno

Kriegsschaden m vojna škoda

Kriegsschauplatz m bojišče

Kriegsschiff n vojna ladja (H 59)

Kriegssold (→ *Kriegsgebühr*)

Kriegsspital n vojna bolnica

Kriegsstand m vojni stalež (vojske)

Kriegsstärke f bojna moč

Kriegsstelle, i. ö. f notranjeavstrijski vojni urad (H 20, 43)

Kriegssteuer f vojni davek (*bojnina, vojnina)

Kriegstagebuch n vojni dnevnik

Kriegsteilnehmer m udeleženec vojne

Kriegstote(r) m vojna žrtev

Kriegstreiber m vojni hujskač

Kriegstreiberei f vojno hujskaštvo

kriegstüchtig – dobro oborožen

Kriegstüchtigkeit f dobra oboroženost

Kriegsübungen pl vojaške vaje

Kriegs- und Mundprovision f zaloga orožja in hrane

kriegsungeübt – neizurjen v boju

Kriegsverbrechen n vojni zločin

Kriegsverbrecher m vojni zločinec

Kriegsverpflegungsamt n vojaška
oskrbovalna služba, intendantska
služba

Kriegsverrat m vojna izdaja

Kriegversehrte(r) m vojni invalid

Kriegsvolk n vojaki, vojska, čete

Kriegswaise f vojna sirota

Kriegswesen n vojaške zadeve, vojska,
vojaštvo

Kriegswirren pl vojna vihra

Kriegswirtschaft f vojno gospodarstvo

Kriegszahlämter pl vojaški plačilni
uradi (H 38)

Kriegszeit f vojni čas
(→ *Zwischenkriegszeit*)

Kriegszucht f vojaška disciplina

Kriegszug m vojni pohod

Kriegszuschlag m vojna priklada
(*vojskin prikladek)

Kriegszustand m vojno stanje

kriminal – kazenski, kriminalen

Kriminal n hudodelstvo, zločin,
kriminal

Kriminalbeamte(r) m kriminalist

Kriminalfond m sklad za kaznjence

Kriminalgericht n kazensko sodišče
(H 24) (*kriminalna sodnija)

Kriminalgerichtsbarkeit f kazensko
sodstvo

Kriminalgerichtswesen n kazensko
sodstvo (H 41)

Kriminalist m 1. izvedenec
kriminalnega prava 2. uslužbenec
kriminalistične policije, kriminalist

**Kriminal-, Merkantil- und
Wechselgerichte** pl kazenska,

merkantilna in menična sodišča
(H 42)

Kriminalobergerichte pl višja kazenska
sodišča (H 40, 41)

Kriminalpolizei f kriminalistična
policija

Kriminalräte pl kazenski svetniki (H 23)

Kriminalrecht n kazensko pravo

Kriminalrichter pl kazenski sodniki
(H 24, 25, 39, 45)

Kriminalspruchgericht n sodišče,
pooblaščen za izrekanje sodb v
kazenskih zadevah (H 41)

Krinoline f dolgo in široko krilo
(podprto z obročem), krinolina

Kripo = Kriminalpolizei
(→ *Kriminalpolizei*)

Krippe f 1. jasli (→ *Futterkrippe*)
2. jaslice (→ *Weihnachtskrippe*)

Krise f 1. kriza (→ *Kabinettskrise*,
Regierungskrise, *Wirtschaftskrise*)
2. preokret, preobrat (pri bolezni) ◇
in eine wirtschaftliche (politische,
geistige) Krise geraten – zaiti v
gospodarsko (politično, duhovno)
krizo
eine Krise überwinden – premagati
krizo

Krisenherd m krizno žarišče

Krisis (→ *Krise*)

Kritik f kritika ◇
unhonnete Kritik – nepoštena
kritika
Kritik herausfordern – izzvati
kritiko
Kritik üben – kritizirati

Kritiker m kritik

Kroatien n Hrvatska (H 55)
(→ *Militär-Croatien*, *Militärgrenze*,

Militärkroatien, Provincial-Croatien, Zivilkroatien)

Krone f krona (1 krona = 100 vinarjev)
(→ *Kronenwährung*)

krönen – 1. kronati (→ *Haupt*)
2. ovenčati (→ *Erfolg*) ◇
jmdn. zum König (Kaiser) krönen
– kronati (koga) za kralja (cesarja)

Kronenwährung f kronska vrednota
(kronska vrednota kot izključna
zakonita deželna vrednota v
Avstro-Ogrski je bila uvedena
1. januarja 1900; za preračunavanje
v kronsko vrednoto je veljalo
naslednje vrednostno razmerje:
1 goldinar avstrijske vrednote =
2 kroni; 1 krajcar avstrijske
vrednote = 2 vinarja)

Kronerbe m prestolonaslednik

Krongut n kronska domena

Kronland n *kronovina* (dežela z lastno
upravo in pravom v Avstriji od leta
1849 do leta 1918) (H 50, 52)

Kronleuchter m lesteneč (*luster)

Kronprinz m prestolonaslednik
(*cesarjevič naslednik, kraljevič
naslednik)

Krönung f kronanje
(→ *Königskrönung*)

Kronzeuge m glavna priča, kronska
priča

Kropf m golša (*goža)

Krug m 1. vrč 2. krčma

Krügel m vrč (1 dunajski vrč (Wiener
Krügel) = 1 ½ maseljca = 0,53 l)

Krüger m krčmar

Kruggerechtigkeit f krčmarsko
dovoljenje

Krugwirtschaft f krčmarstvo

krumm – kriv, ukrivljen, krevljast,
sključen

Krummholz n rušje

Krümmung f 1. zavoje, okljuk, krivina
2. upognjenost, ukrivljenost

Krupp m žrelna davica (*grlovka)

Krüppel m 1. pohabljenec, invalid
2. pokveka, kruljavac

Krüppelhaftigkeit f pohabljenost

Kruzifix n upodobitev Kristusa na
križu, razpelo, krucifiks

Krypta f spodnja cerkev, kripta

Kubikklafter m, n prostorninski seženj,
kubični seženj (1 prostorninski
seženj, kubični seženj (npr. drv v
skladnici) = 3 prostorninski metri
(Ster) = ca. 3 m³)

Küche f kuhinja (→ *Fabrküche*,
Feldküche, *Gemeinschaftsküche*,
Kriegsküche, *Notstands-Küche*,
Studentenküche, *Suppenküche*,
Verein/Laibacher Studenten- und
Volksküche-Verein, *Volksküche*,
Waschküche) ◇
kalte Küche – hladne jedi
(*mrzla kuhinja)
schwarze Küche – črna kuhinja
warme Küche – tople jedi (*gorka
kuhinja)

Kuchel (→ *Küche*)

Kuchelgarten (→ *Küchengarten*)

Kuchelmensch (→ *Küchenmagd*)

Kuchen m kolač (→ *Lebkuchen*,
Rollkuchen)

Kuchenbäcker m *kolačar, *potičar

Küchengarten m zelenjavni vrt
(*kuhinjski vrt)

Küchengeschirr n kuhinjska posoda

Küchenherd m kuhinjsko ognjišče

Küchenkasten m kuhinjska omara

Küchenmädchen n kuhinjska pomočnica

Küchenmagd f kuhinjska dekla

Küchenmensch (→ *Küchenmagd*)

Kugel f krogla (*kugla)
(→ *Ballin-Kugel, Billard-Kugel, Kegel-Schiebkugel*)

Kuglung f tajno (*skrivno) glasovanje s kroglicami

Kugelwechsel m izmenjava strelav med dvobojem s pištolo, dvoboj s pištolo

Kuh f krava (→ *Melkkuh, Zuchtkuh*) ◇
melkenda Kuh – krava molznica
(→ *Melkkuh*)

Kuhhandel m kravja kupčija

Kuhhirt m kravji pastir, kravar

Kuhkalb n telica

Kuhknecht m kravji hlapec

kühlen – hladiti, ohlajati, shladiti

Kuhmagd f kravja dekla

kühn – smel, drzen, srčen

Kühnheit f smelost, drznost, srčnost

Kuhpocken pl **1.** goveje kože (*goveje osepnice, vimenice)
2. virusi govejih koz kot osnova za cepivo proti črnim kozam (*Schutzpocken*)

Kuhstall m kravji hlev (*kravnjak)

Küken n piščanec

Kukuruz m koruza

Kulak m veliki kmet v Rusiji, kulak

kulant (→ *coulant*)

Kulanz (→ *Coulanz*)

Kuli m dninar

Kulmination f najvišja točka, višek, vrhunec, kulminacija

kulminieren – doseči najvišjo točko, priti do vrhunca, kulminirati

Kult m čaščenje, kult

kultivieren – **1.** izobraziti, omikati, kultivirati **2.** obdelovati zemljo, kultivirati **3.** negovati, gojiti, kultivirati

Kultur f **1.** kultura **2.** obdelovanje zemlje (*zemljedelstvo), kmetijstvo (→ *Bodenkultur, Landeskultur*)

3. kmetijska kultura

(→ *Waldkultur*) ◇

die Kultur des Laibacher Moores

– obdelovanje Ljubljanskega barja (*obdelovanje Ljubljanskega mahovitega močvirja, obdelovanje Ljubljanskega mahú)

landwirtschaftliche Kultur –

poljedelsko obdelovanje

ökonomische Kulturen – kmetijske kulture

Kulturbund m kulturbund (leta 1920 ustanovljeno društvo nemške manjšine v Kraljevini SHS, ki se je sprva ukvarjalo s kulturno-prosvetno, kasneje pa vedno bolj s politično dejavnostjo)

Kulturgattung f zemljiška kategorija (njiva, pašnik)
(*obdelavna vrsta, kulturna vrsta)

Kulturgeschichte f kulturna zgodovina

Kulturkampf m kulturni boj

Kulturland n obdelana zemlja (*obdelani svet)

Kulturrevolution f kulturna revolucija (revolucija na kulturnem področju, katere cilj

je bilo oblikovanje socialistične kulture)

Kultus m **1.** bogočastje, bogoslužje
2. kulturno področje

Kultusanstalt f verska ustanova,
bogočastna ustanova

Kultusminister m minister za
bogočastje in nauk (uk)

Kultusministerium n ministrstvo za
bogočastje in nauk (uk)

Kummer m **1.** žalost, gorje **2.** skrbi
3. revščina, beda

kümmertlich – **1.** beden, boren
(→ *Verhältnis*) **2.** kržljav

Kummet n vprežna oprava, komat

Kummetgeschirr (→ *Kummet*)

Kumpan m tovariš

Kumpanei f tovariši, tovarišija

Kumpel m **1.** rudar **2.** delovni kolega
3. študentski kolega

Kumulation f kopičenje, kumulacija

kumulieren – kopičiti, kumulirati

Kumulierung (→ *Kumulation*)

kündbar – odpovedljiv

kundbar – znan ◇
kundbar werden – razvedeti se

Kunde f **1.** vest, sporočilo (*vednost)
(→ *Trauerkunde*) **2.** znanje, védenje
(→ *Altertumskunde, Archivkunde, Erdkunde, Geschlechterkunde, Hebammenkunde, Heilkunde, Heimatkunde, Kriegskunde, Landeskunde, Münzkunde, Naturkunde, Siegelkunde, Staatskunde, Völkerkunde, Volkskunde, Wappenkunde, Wetterkunde, Zeitkunde*) ◇
von etwas Kunde bekommen/
erhalten – zvedeti za (kaj)

von etwas Kunde geben – poročati
o (čem)

zur öffentlichen Kunde bringen –
javno objaviti (*obče na znanje dati)

Kunde m **1.** odjemalec, kupec, stranka
(→ *Stammkunde*) **2.** znanec

künden – **1.** sporočiti
2. napovedovati, napovedati
3. pričati o (čem)

Kundenverkehr m poslovanje s
strankami (*promet naročnikov)

Künder m znanilec

kundgeben – **1.** oznaniti, razglasiti,
objaviti
(→ *Benehmungswissenschaft, Wissenschaft*) **2.** izraziti

Kundgebung f **1.** zborovanje
(→ *Massenkundgebung*),
manifestacija **2.** protestno
zborovanje (→ *Protestkundgebung*)
demonstracija **3.** naznanilo,
razglas (*razglasilo), objava,
manifest **4.** javno izražanje,
izraz, nastop, manifestacija
(→ *Beileidskundgebung, Dankeskundgebung, Loyalitätskundgebung*) ◇
Kundgebung patriotischer Gefühle
– izražanje domoljubnih čustev
Kundgebungen treuester Loyalität
– izrazi najzvestejše lojalnosti
in seinen öffentlichen
Kundgebungen – v svojih javnih
nastopih

kundig – večč (*veden) ◇
des Lesens und des Schreibens
kundig sein – znati brati in pisati

kündigen – **1.** odpovedati **2.** odpustiti
(iz službe)

Kündige(r) m izvedenec

Kündigung f odpoved ◇

Kündigung des Dienstes – odpoved službe

Kündigungsfrist f odpovedni rok

Kundin f 1. odjemalka, nakupovalka, stranka 2. znanka

kundmachen – objaviti, oznaniti, obvestiti, naznaniti
(→ *Trommelschlag*) ◇
öffentlich kundmachen – javno objaviti (*obče na znanje dati)

Kundmachung f 1. razglas
(*razglasilo), objava, oznanilo, obvestilo, naznanilo
2. razglaševanje, razglasitev
(*razglasovanje)

Kundmachungspatent n razglasilni patent

Kundschaft f 1. poizvedovanje
2. ogledovanje, vohunjenje
3. novica, vest, glas (→ *Türkenkundschaft*), védenje
4. stranke, odjemalci (→ *Privatkundschaft*) 5. spričevalo
(→ *Verhaltenskundschaft*)
6. rokodelska listina (*rokodelsko pismo) 7. pričevanje, zaslišanje
(izjave) prič pred sodiščem ◇
Kundschaft einziehen – poizvedovati

kundschaften – 1. poizvedovati
2. ogledovati, vohuniti

Kundschafter m 1. poizvedovalec
2. ogleduh, vohun

kundtun – oznaniti, razglasiti ◇
Wir ... bekennen und thun
kund ... – Mi ... priznavamo in razglašamo ... (obrazec na začetku cesarskega patenta)
Wir ... thun (öffentlich) kund
– Mi ... (javno) razglašamo ... (obrazec na začetku cesarskega patenta)

Kunkel m 1. preslica 2. preja, kodelja

Kunkellehen n ženski fevd (*preslični fevd)

Kunst f 1. umetnost 2. umetelnost 3. znanje, izurjenost, večšina
(→ *Baukunst, Dichtkunst, Heilkunst, Kriegskunst, Schwarzkunst, Staatskunst, Teufelskunst*) ◇
die entartete Kunst – izrojena umetnost, degenerirana umetnost
die schwarze Kunst – 1. čarovništvo, magija 2. tiskarstvo
(→ *Druckerkunst*)
die sieben freien Künste – sedem svobodnih umetnosti (gramatika, retorika, dialektika, aritmetika, geometrija, astronomija in glasba kot temeljne znanosti antike in srednjega veka)

Kunstabtuen pl zahtevne gradnje (pri gradnji železniških prog ali cest za premagovanje naravnih prepek: tuneli, viadukti itd.)
(*umeteljne stavbe)

Kunstbehörde f izvedensko oblastvo

Kunstdüngemittel pl umetna gnojila

Kunst-Feuerwerk n ognjemet
(*umetni ogenj, umetalni ogenj)

Kunstgärtner (→ *Kunst- und Handelsgärtner*)

Kunstgewerbliche Fachschule in Laibach (→ *Fachschule*)

Kunstgriff m zvijača

Künstler m 1. umetnik (*umetni delavec) 2. umetelni obrtnik (*umeteljni obrtnik, umetni obrtnik) (*Kunstgärtner, Kunststickerin, Kunsttischler, Kunst- und Handelsgärtner*) 3. izvedenec, strokovnjak (→ *Heilkünstler, Schwarzkünstler, Teufelskünstler*)

- künstlerisch** – umetniški
(→ *Veranstaltung*)
- künstlich** – umeten (→ *Gebilde, Zahn*)
- kunstmäßig** – izvedenski
- Kunstmühle** f umetni mlin
- Kunstsinn** m čut za umetnost
- kunstsinnig** – s čutom za umetnost
- Kunststickerin** f umetelna vezilja
(*umeteljna vezilja, umetna vezilja)
- Kunsttischler** m umetelni mizar
(*umeteljni mizar, umetni mizar)
- Kunst- und Handelsgärtner** m
umetelni in trgovski vrtnar
(*umetni in kupčijski vrtnar)
(→ *Kunst- und Handelsgärtnerei*)
- Kunst- und Handelsgärtnerei** f
umetelna in trgovska vrtnarija
(*umeteljna in trgovinska vrtnarija,
umetna in trgovska vrtnarija)
- Kunstverständige(r)** m izvedenec,
strokovnjak (*modri in zastopni)
- kunstvoll** – umetelen
- Kupfer** n **1.** baker (*kufer) **2.** bakrorez
- Kupferscheidemünzen** pl bakreni
drobiž
- Kupferschmied** m kotlar
- Kupferstecher** m bakrorezec
- Kupferstich** m bakrorez
- Kupfervitriol** n bakrov sulfat, modra
galica (*medni vitriol)
- Kuppelei** f zvodništvo (*podvodstvo,
sovodstvo, rufijanstvo, nesramno
mešetarstvo)
- kuppeln** - zvoditi (*podvoditi, sovoditi)
- Kuppler** m **1.** zvodnik (*podvodnik,
rufijan, nesramni mešetar)
2. pripenjač železniških vagonov,
železniški pripenjač (*železniški
spenjalec) (→ *Wagenkuppler*)
- Kupplerin** f zvodnica (*podvodnica,
rufijanka, rufijana, nesramna
mešetulja)
- Kur** f zdravljenje, kura (→ *Badekur,*
Inhalationskur, Kneippkur,
Mineralwasserkur, Molkenkur,
Trinkkur)
- Kür** f izvolitev
- kurabel** – ozdravljiv
- Kurabgabe** f zdraviliška davščina
(*zdraviška davščina)
(→ *Kurwesen*) (v skladu z
Razglasom c. kr. deželnega
predsednika za Kranjsko z dne 8.
aprila 1908, s katerim se preminja
§ 1. zdraviliškega reda za zdravilišče
Bled ... / Kundmachung des k. k.
Landespräsidenten in Krain vom 8.
April 1908, mit welcher der § 1 der
Kurordnung für den Kurort
Veldes abgeändert wird ..., so bile
zdraviliške davščine (*zdraviške
davščine/Kurabgaben) bodisi
dnevni zneski (Tagesbeträge)
bodisi sezonski zneski (*sezijijski
zneski/Saisonbeträge); dnevni
zneski so se pobirali za bivanje
do treh tednov; v tem primeru
je zdraviliška taksa (*zdraviška
taksa/Kurtaxe) znašala 30 vinarjev,
godbena taksa (Musiktaxe) pa 20
vinarjev za vsako osebo in vsak
dan; za bivanje nad tri tedne se je
pobiral sezonski znesek (*sezijijski
znesek/Saisonbetrag), in sicer je
znašala zdraviliška taksa 10 kron,
godbena taksa pa 4 krome za vsako
osebo; sezonsko takso je plačal »pri
rodbinah rodbinski gospodar v
polnem znesku, vsak rodbinski ud
pa samo polovico«) (→ *Kurwesen*)

Kurand m oskrbovanec, kurand

Kurandin f oskrbovanka

Kuranstalt f zdravilišče (*zdraviliški zavod, zdravilnica) (→ *Bad*)

Kürass m prsna in hrbtna plošča težkih konjeniških oklepov, prsni oklep (lahko tudi iz usnja), kiras

Kürassier m težki konjenik, oklepnik, kirasir

Kurat m **1.** pomožni duhovnik, kurat **2.** vojaški duhovnik, kurat (→ *Feldkurat*)

Kuratel (→ *Curatel*)

Kuratie (→ *Curatie*)

Kuratkirche f kuratna cerkev

Kurator (→ *Curator*)

Kuratorsbestellung
(→ *Curatorsbestellung*)

kurbedürftig – potreben zdravljenja v zdravilišču

Kurbel f ročica

kurbeln – vrteti ročico

Kürbis m buča

kuren – zdraviti se

küren – izvoliti, izbrati

Kurfürst m volilni knez

Kurgast m zdraviliški gost

Kurgebrauch – zum **Kurgebrauch eintreffen** – prispeti na zdravljenje

Kurhaus n zdraviliški dom

kurial – **1.** nanašajoč se na papeško kurijo, kurialen **2.** nanašajoč se na cesarski dvor, kurialen **3.** temelječ na kurijah (kurialnem volilnem sistemu), kurialen **4.** uraden, služben, kurialen

Kurialstil m uradni jezik (*služabna pisava)

Kurie f **1.** volilni razred, *kurija* (H 21, 22) (→ *Landtag*) **2.** papežev dvor, rimska kurija

Kurienwahlrecht n kurijska volilna pravica (volilna pravica za volitve v deželni ali državni zbor, ki je temeljila na družbenih razredih – kurijah)

Kurier (→ *Courier*)

kurieren (→ *curieren*)

Kurierzug (→ *Courierzug*)

kurios (→ *curios*)

Kuriosität (→ *Curiosität*)

Kuriositäten (→ *Curiositäten*)

Kuriosum (→ *Curiosum*)

Kurliste f seznam gostov (tedenski seznam tujih gostov je za Bled (Veldes) od leta 1887 dalje izdajala blejska zdraviliška komisija)

Kurordnung f zdraviliški red (*zdraviški red)

Kurort m zdraviliški kraj, zdravilišče (*zdravišče) (→ *Luftkurort*) ◇

Kurort Töplitz in Krain – Zdravilišče Toplice (Dolenjske Toplice) na Kranjskem (»kopališka doba« je trajala od 1. maja do 30. septembra) (→ *Bad*)

Kurort Sauerbrunn nächst Rohitsch – Zdravilišče Rogaška Slatina (kopališka sezona (*kopališka doba) je trajala od maja do septembra) (→ *Bad*, *Mineralwasser*, *Säuerling*)

Kurort Veldes – Zdravilišče Bled (Bled je ob koncu 19. stoletja dobil svoj zdraviliški red, in sicer z *Razglasom c. kr. deželnega*

*predsednika na Kranjskem z dne 10. junija 1899. l., s katerim se izdaja zdraviliški red za zdravilišče Bled / Kundmachung des k. k. Landespräsidenten in Krain vom 10. Juni 1899, betreffend die Erlassung einer Curordnung für den Curort Veldes; v razglasu je bil določen zdraviliški okraj (*zdraviški okraj/Curbezirk) ter opredeljena sestava in pristojnost zdraviliške komisije (*zdraviške komisije/ Curcommission); Zakon z dne 4. maja 1914, veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se za zdravilišče Bled deloma izpreminja zakon z dne 1. avgusta 1897 in se ustanovljajo posebna določila / Gesetz vom 4. Mai 1914, gültig für das Herzogtum Krain, mit welchem für den Kurort Veldes das Gesetz vom 1. August 1897 teilweise abgeändert wird und besondere Bestimmungen erlassen werden, je določal, da se obstoječa zdraviliška komisija odpravi in da »vse zdraviliške zadeve v tem zdravilišču oskrbuje krajevna občina Bled v prenesenem delokrogu«; zdravilna doba v zdravilišču Bled je trajala od 1. maja do 30. septembra) (→ *Kurwesen*)*

Kur- und Badeort Stein – Zdravilišče in kopališče Kamnik (→ *Bad*)

Kurrayon n/m zdraviliški okoliš

Kurrende f razglas, okrožnica, oznanilo

kurrent – 1. tekoč (→ *Geld, Weg*)
 2. običajen (→ *Ware*) 3. v nemški kurenti (gotski pisavi, gotici) ◇
 kurrent schreiben – pisati v kurenti (gotski pisavi, gotici)

Kurrentgeld n gotovina v deželi običajni valuti (*tekoči denar)

Kurrentierung (→ *Currentierung*)

Kurrentklafter m, n tekoči seženj (1 tekoči seženj = 6 čevljev = 1,896 m)

Kurrentschrift f nemška kurenta, gotska pisava, gotica

Kurrentschulden pl kratkoročni krediti med privatnimi osebami

Kurs m 1. smer, usmeritev, kurz

2. borzni tečaj, vrednost valute, kurz (→ *Pari-Curs, Umtauschkurs*)

3. obtok 4. predavanje, tečaj, kurz (→ *Bildungskurs, Jahreskurs, Schnell(sieder)kurs*) ◇

Einbruch der Kurse – nenaden padec borznih tečajev

außer Kurs setzen – vzeti iz obtoka, razveljaviti

in Kurs setzen – širiti (→ *Gerücht*)
 hoch im Kurs stehen – biti cenjen

Kursaison f zdraviliška sezona (*zdraviška doba)

Kurschmied (→ *Curschmied*)

Kürschner m krznar

kursieren (→ *cursieren*)

kursierend (→ *cursierend*)

kursiv (→ *cursiv*)

Kürsohn m posvojenec

Kurswagen m direktni vagon (*direktni voz)

Kurtaxe f zdraviliška taksa (*zdraviška taksa) (→ *Kurwesen*)

Kurtine (→ *Courtine*)

Kürturnen n proste (telovadne) vaje

Kuruzze m kruc (madžarski upornik v 17. in 18. stoletju)

Kurvorsteher m zdraviliški načelnik
(načelnik zdraviliške komisije)
(*zdraviški načelnik) (→ *Kurwesen*)

Kurwesen n zdravilištvo (*zdravištvo)
(*Zakon z dné 1. avgusta 1897. l.,
veljaven za vojvodstvo Kranjsko,
s katerim se ustanavljajo načelna
določila o uravnavi zdravilištva
za obstoječa zdravišča (kopališča,
letovišča i. dr. t. n.) na Kranjskem
/ Gesetz, vom 1. August 1897,
wirksam für das Herzogthum Krain,
womit grundsätzliche Bestimmungen
zur Regelung des Curwesens
für in Krain bestehende Curorte
(Badeorte, Sommerfrischen und dgl.)
festgesetzt werden, je predvideval
izdajo lastnih zdraviliških redov
(*zdraviških redov/Curordnungen),
ustanovitev zdraviliških
komisij (*zdraviških komisij/
Curcommissionen), za kritje
zdraviliških stroškov pa zdraviliško
davščino (*zdraviško davščino/
Curabgabe), in sicer zdraviliško
takso (*zdraviško takso/Curtaxe)
ter godbeno takso (Musiktaxe),
slednjo v krajih, kjer je obstajala
zdraviliška godba (*zdraviška
godba/Curmusik))*

kurz – **1.** kratek (→ *Gefechtsbericht,
Sicht, Zeit*) **2.** na kratko
(→ *Fassung, Prozeß*) ◇
kurz nach ... – kmalu po ...
ein kurzes Feld – majhno polje
kurz und bündig – kratko in
jedrnato
kurz und gut – skratka
kurz vorher – malo preje
binnen Kurzem – v kratkem
vor kurzem – pred kratkim,
nedavno (→ *kürzlich*)
kurz angebunden sein – biti slabe
volje

den Kürzeren ziehen – potegniti ta
kratko
zu kurz kommen – biti prikrajšan

Kurzarbeit f skrajšan delovni čas

Kürze f kratkost ◇
in Kürze – v kratkem
in gedrängter Kürze – kratko in
jedrnato

Kurzeit (→ *Kursaison*)

kurzerhand – enostavno, kratkomalo

kürzlich – pred kratkim, nedavno

**Kurz- und Galanteriewaren-
Geschäft** n trgovina z malim
blagom (pozamenterijo) in
galanterijo

Kurzwaren pl malo blago (*kratko
blago, drobnina), pozamenterija

Kurzweile f kratkočasje

Kusine (→ *Cousine*)

Kuß m poljub (→ *Handkuß*) ◇
jmdm. einen Kuß geben – poljubiti
(koga)

Kußhand f poljub roke (svojo roko
poljubiti in jo podati komu)

Küste f obala

Küstenbatterien pl obalne baterije

Küstenland n primorje

Küstenschiffahrt f obalna plovba

Küster m mežnar, cerkovnik

Küsterei f mežnarjeva hiša,
cerkovnikova hiša

Küsterin f mežnarica, cerkovnica

Kustodie f **1.** redovno ali samostansko
okrožje, kustodija **2.** posebno
samostansko premoženje za
cerkovniško službo, kustodija
3. bogoslužna posoda za hranjenje
posvečene hostije

Kustos m varuh (*varh), kustos

Kutschbock m sedež za kočijaža

Kutsche f kočija (→ *Postkutsche*)

Kutscher m kočijaž, voznik
(→ *Droschkenkutscher, Lohnkutscher, Postkutscher*)

kutschieren – **1.** voditi kočijsko
vprego, kočijažiti **2.** voziti (koga/
kaj) s kočijo, prevažati (koga/kaj)
s kočijo

Kutte f meniška halja, kuta

Kuttel f drobovina

Kuttelflecke pl vampi

Kutter m jadrnica z enim jamborom,
kuter

Kuvert (→ *Couvert*)

Kux m delež na rudniku

KZ = Konzentrationslager
(→ *Konzentrationslager*)

KZ-Häftling m taboriščnik

KZ-ler (→ *KZ-Häftling*)

L. (→ *Landes-*)

L. = **Loth** (→ *Lot*)

Laa. = **Landschaft** (→ *Landschaft*)

Laaft. = **Landschaft** (→ *Landschaft*)

laafsvieh – živina, dana v rejo in na razpolago

Labe f okrepčilo, poživitev

laben – osvežiti, okrepčati, poživiti

Labetrunk m osvežilni napitek
(*okrepčalni napoj, poživek)

Laboratorium n laboratorij
(lekarniški, kemijski) (*lekarska delavnica, kemijska delavnica)

laborieren – 1. mučiti se s (čim), laborirati 2. bolehati za (čim), laborirati

Labsal f/n 1. okrepčilo, poživitev
2. veselje, radost

Labung f okrepčanje, poživitev

Lache f mlaka, kal

Lachs m losos

Lachter f/n seženj (zlasti v rudarstvu:
1 seženj = ca. 2 m)

Lade f 1. predal (→ *Schublade*)
2. skrinja 3. rokodelska skladnica
(→ *Bruderlade*) 4. cehovska skrinja
(skrinja za shranjevanje listin)
(→ *Zunftlade*)

Ladebrief m vabilo (*vabni list)

laden (lud, hat geladen) – 1. naložiti, nakladati, natovoriti 2. povabiti, vabiti, pozvati 3. nabiti (→ *Gewehr, Pöller*) ◇
Die ganze Bevölkerung ist zugaste geladen. – Vsi prebivalci so vabljeni v goste. (→ *Gast*)

Laden m 1. trgovina, prodajalna
(*prodajalnica, štacuna) 2. delavnica

(→ *Schusterladen*) 3. naoknica, vratnica

Laden n nabijanje (puške, topiča ali možnarja)

Ladendiener m trgovinski sluga
(*štacunski sluga)

Ladenmädchen n trgovinska dekla
(*štacunska dekla)

Ladenschluß m zapiranje prodajaln
(*zapiranje prodajalnic)

Ladensitzer m trgovski blago, ki je obležalo (kot zastarelo ali poškodovano ne najde več kupca)

Lader m 1. nakladalec, nakladač
2. polnilec, nabijač
(→ *Hinterlader, Vorderlader*)
3. vabilec, vabitelj (*vabnik, vabič)
(→ *Hochzeitenlader*)

Laderampe f nakladna klančina

Ladeschein m nakladni list

Ladestock m nabijač (pri strelnem orožju, polnjenem od spredaj)
(*nabijalnik)

lädieren – poškodovati

Ladnerin f prodajalka

Ladschaft f gostija

Ladung f 1. tovor 2. nakladanje, polnjenje 3. povabilo, vabilo
4. naboj

Ladungsplatz m nakladališče, razkladališče

Laetare (→ *Lätare*)

Lage f 1. lega, položaj
(→ *Niederlage, Notlage, Sachlage*)
2. stanje, okoliščina 3. razmerje
(→ *Preislage*) 4. sklad, plast
(→ *Beilage, Grundlage, Unterlage, Vorlage*) ◇
der Ernst der Lage – resnost

položaja
Herr der Lage sein – obvladati
položaj
die Lage der Dinge – okoliščine
bedrängte/drückende/mißliche
Lage – težaven položaj, nezavidljiv
položaj, stiska
in der Lage der Dinge – v takih
okoliščinah
in der Lage sein – biti v stanju,
moči

Lägel n **1.** sodček, vedrica **2.** povosmo
konoplje

Lager n **1.** položaj, lega **2.** skladišče
(→ *Munitionslager, Waffenlager*)
3. zaloga **4.** tabor, taborišče
(*ostrog) (→ *Auffanglager,*
Barackenlager, Heerlager,
Konzentrationslager, Engros-
Lager, Feldlager, Freilager,
Gefangenenlager, Gefechtslager,
Hoflager, Hüttenlager, Marschlager,
Militärlager, Nachtlager,
Ortschaftslager, Ruhelager,
Truppenlager, Übungslager,
Vernichtungslager, Zeltlager)
5. postelja, ležišče (→ *Krankenlager*)
6. gošča, usedlina **7.** nahajališče,
ležišče (→ *Kohlenlager*) **8.** brlog ◇
befestigtes/verschanztes Lager –
utrjen tabor (*zašancan ostrog)
hartes Lager – trdo ležišče
(poostrena kazen) (→ *Strafe/*
Verschärfung der Strafe)
das Lager aufschlagen/beziehen –
postaviti tabor, utaboriti se
etwas auf Lager haben – imeti (kaj)
na zalogi
ins feindliche/gegnerische Lager
übergehen – prestopiti v sovražni
tabor
ins feindliche/gegnerische Lager
überlaufen – prebegniti v sovražni
tabor

Lagerbier n ležak (*vležano pivo)

Lagerfeuer n taborni ogenj

Lagerfieber m legar, tifus

Lagergegend (→ *Lagerstelle*)

Lagergeld (→ *Lagerzins*)

Lagerhacke f taborska sekira

Lagerhalter m skladiščnik (*skladišçar)

Lagerhaus n skladišče ◇
öffentliches Lagerhaus – javno
skladišče

Lagerholz n kladje (veliki neobdelani
kosi lesa)

Lagerist m skladiščnik

lagern – **1.** ležati, počivati
2. skladiščiti **3.** taboriti (→ *Truppe*)

lagern, sich – utaboriti se

Lagerplatz m **1.** taborišče (*taboriše)
2. nakladni prostor, skladišče

Lagerstatt f ležišče

Lagerstätte (→ *Lagerstatt*)

Lagerstelle f lega, položaj

Lagertyphus (→ *Lagerfieber*)

Lagerung f **1.** skladiščenje, odlaganje
(*skladanje) **2.** lega, položaj

Lagerwache f taborska straža

Lagerzins m ležarina (*ležnina,
skladišćnina, založnina, skladnina)

lähmen – ohromiti

Lähmung f ohromitev, ohromljenost,
odpoved, mrtvoud, paraliza
(*hromota, oslaba, mertud, mertvud)
(→ *Blasenlähmung, Gehirnlähmung,*
Harnblasenlähmung, Herzlähmung,
Lungenlähmung)

Laib m hleb, hlebec ◇
ein Laib Brot – hlebec kruha
(→ *Brotlaib*)

- Laibach** f Ljubljana
(→ *Laibach-Fluß*)
- Laibach** n Ljubljana
(→ *Viertel, Vorort, Vorstadt*)
- Laibacher Beamten-Consum-Verein**
– I. **Laibacher Beamten-Consum-Verein** (→ *Verein*)
- Laibacher Bolzschützengesellschaft**
(→ *Gesellschaft*)
- Laibacher bürgerliche Musikkapelle**
(→ *Musikkapelle*)
- Laibacher Casinoverein** (→ *Verein*)
- Laibacher Creditbank** (→ *Bank*)
- Laibacher deutscher Turnverein**
(→ *Verein*)
- Laibacher Frauenverein** (→ *Verein*)
- Laibacher freiwilliger Feuerwehr-
und Rettungsverein** (→ *Verein*)
- Laibacher freiwilliger
Feuerwehrverein** (→ *Verein*)
- Laibacher Kranken-Unterstützungs-
und Versorgungsverein** (→ *Verein*)
- Laibacher Lehranstalt für
Thierarzneikunde und
Hufbeschlag** (→ *Anstalt*)
- Laibacher Rohrschützengesellschaft**
(→ *Gesellschaft*)
- Laibacher Schulkuratorium** n
Ljubljanski šolski kuratorij (leta
1902 ustanovljeni kuratorij je
leta 1918 upravljal z nemškimi
privatnimi šolami v Ljubljani,
Tržiču in na Jesenicah: nemškim
privatnim učiteljiščem za učiteljice
v Ljubljani, nemško privatno
dekliško trgovsko šolo v Ljubljani,
nemškim vrtcem v Ljubljani,
nemško štirirazredno privatno
šolo v predmestju Šiška, nemško
štirirazredno privatno šolo na
- Jesenicah z vrtcem in nemško
štirirazredno privatno šolo v
Tržiču)
- Laibacher Stadtverschönerungs-
Verein** (→ *Verein*)
- Laibacher Studenten- und
Volksküche** (→ *Verein*)
- Laibacher Vereinskapelle**
(→ *Musikkapelle*)
- Laibacher Volksküche** (→ *Verein*)
- Laibachfluß** m Ljubljana (H 22, 32)
- Laib(er)l** n hlebček
- laidig** (→ *leidig*)
- Laie** m 1. nestrokovnjak, laik
2. vernik, ki ni klerik, laik
- Laienbruder** m samostanski brat laik
- Laienpriester** m svetni duhovnik
- Laienrichter** m sodnik-laik, sodnik-
neprofesionalist
- Laienschwester** f sestra laika, sestra
pomočnica (pri strogo klavzurnih
redovih; sestra laika je bila delno
oproščena korne molitve in
zadolžena za hišna opravila; pred
njenim imenom je bil s. – okrajšava
za *sestro/lat. soror*)
- Laissez-aller** n 1. ravnodušnost,
brezbrižnost, nemar
2. nevmešavanje
- Laissez-faire** (→ *Laisser-aller*)
- Lakai** m lakaj
- Laken** n rjuha (→ *Bettlaken, Leilaken*)
- lamentabel** – beden, žalosten,
obžalovanja vreden, pomilovanja
vreden
- Lamentation** f 1. jadikovanje, tožba,
toženje, lamentacija 2. žalna pesem,
žalostinka

lamentieren – jadikovati, tožiti, objokovati, žalovati, lamentirati

Lamm n jagnje (→ *Gotteslamm*) ◇
Lamm Gottes – Jagnje Božje
(→ *Gotteslamm*)

Lammfleisch n jagnječje meso, jagnjetina

Lampassen pl našitki na hlačnicah uniforme, lampasi

Lampe f svetilka (*svetilnica, lampa) (→ *Bogenlampe, Leselampe, Lüsterlampe, Öllampe, Petroleumlampe*)

Lampenzünder m prižigalec svetilk (*nažigalec svetilk, prižigovalec svetilnic, svetiljkar, lampar, lučar)

Lampendocht m stenj za svetilko

Lampenschirm m senčilo

Lampenwärter (→ *Lampenzünder*)

Lampist (→ *Lampenzünder*)

Lancette f injekcijska igla (ranocelniški inštrument za puščanje krvi, cepljenje)

Lancier m **1.** kopjanik **2.** vrsta četvorke, vrsta kvadrilje (→ *Quadrille*)

lancieren – **1.** sprožiti, začeti, lansirati
2. razširiti (npr. govorico), lansirati
3. izstreliti, lansirati **4.** torpedirati
5. izslediti divjo žival s psi
6. nameniti (komu) besede

Lancierung f izstrelitev ◇
Lancierung eines Torpedos – izstrelitev torpeda

Land n **1.** zemlja, zemljišče (→ *Ackerland, Domaniialand, Dominikalland, Kulturland, Neuland, Parifikationsland, Rustikalland, Überland, Wiesland*)
2. dežela (S. Vilfan, Država in

dežela od 13. do 18. stoletja, Razprave, Dissertationes 17, SAŽU, 1994: » Beseda *Land* kot dežela je pomenila vso deželo, torej tudi deželnoknežje (komorno) premoženje, h kateremu so ob prehodu iz srednjega v novi vek spadala deželska sodišča, rudniki, deželnoknežja mesta in trgi ... *Landschaft* je bilo le plemstvo in njegovo premoženje z gospostvi vred«.) (→ *Abendland, Ausland, Erbland, Erzland, Heimatland, Inland, Kronland, Morgenland, Mutterland, Niemandsland, Schlaraffenland, Weinland, Welschland, Windischland*)

3. pokrajina (→ *Festland, Hinterland, Hochland, Tiefland*)

4. kopno ◇
auswärtige/auswendige Länder – tuje dežele
conscribierte Länder – popisane dežele (popis vojaških obvezancev) (*soldaško popisovanje)
festes Land – kopno
Gelobtes Land – Obljubljena dežela (Palestina)
Heiliges Land – Sveta dežela (Palestina)
flaches/offenes/plattes Land – dežela, podeželje
auf dem flachen/offenen/platten Land – na deželi, na podeželju, na kmetih
zu Lande – na kopnem
aus dem Land abschieben/weisen – odgnati iz dežele
außer Landes gehen – zapustiti deželo
Ein Land geht in einem anderen Land auf. – Dežela izgine v drugi deželi./Dežela se stopi z drugo deželo.

- ins Land ziehen – 1. miniti 2. priti
v deželo, nastopiti
jmdn. des Landes verweisen –
izgnati (koga) iz dežele
vom Lande und von der See
bombardieren – bombardirati s
kopnega in morja
ans Land setzen – izkrcati
- Landadel** m podeželsko plemstvo
- Landarzt** m podeželski zdravnik
- Landauer** m štirisedežna kočija z
zložljivo streho (po mestu Landau
na Pfälškem v Nemčiji), landauer
- Landbau** m poljedelstvo, kmetijstvo,
kmetovanje (*ratarstvo)
- Landbriefträger** m podeželski
pismošola (*selski pismošola)
- Landbriefträgerdienst** m dostava
pistem na podeželju
- Landbuch** *n imenjska knjiga* (V 315)
(→ *Gültbuch, Landtafel*)
- Lände** f pristajališče, pristan, obrežje
(→ *Tirnaulände*)
- Landeimer** m deželno vedro
- landen** – pristati
- Ländereien** pl zemljiške posesti
- Ländererwerb** m pridobivanje dežel
- Länderpurifikationssystem** *n sistem*
očiščenja dežel (G II. 215)
- Ländertag** m posvetovanje deželnih
zborov več dežel
- Landesadel** m deželno plemstvo
- Landesangehörige(r)** m deželan ◇
bosnisch-hercegovinische
Landesangehörige – *bosensko-
hercegovinski deželani
- Landesanstalten** *pl deželne ustanove*
(H 53) (*deželne naprave)
- Landesaufnahme** f izmera dežele,
zemljevid (→ *Kataster*)
- Landesausschuß** *m deželni odbor*
(V 445; H 43, 52–54)
- Landesbaudirektionen** *pl deželne*
gradbene direkcije (H 51)
- Landesbehörden** *pl deželna oblastva*
(H 20–24, 33, 52, 53)
(*deželne gosposke) ◇
politische Landesbehörde –
politično deželno oblastvo
- Landesbeitrag** m deželni prispevek
(*deželni prinesek)
- Landesbekleidungsstelle (Laibach)** f
Javna oblačilnica v Ljubljani
(civilnemu prebivalstvu, predvsem
javnemu uradništvu, je v času prve
svetovne vojne prodajala blago za
obleke, perilo, obutev)
- Landesbereisung** f potovanje po
deželi
- Landesbeschreibung** f zemljepis
(*popisovanje dežel, deželopisje,
krajopisje, zemljopis)
- Landesblatt – ämtliches Landesblatt**
n uradni deželni list
- Landeschef** m deželni predsednik,
deželni šef (H 50, 51, 53), *deželni*
predstojnik (V 446), deželni
načelnik (*deželni poglavar) ◇
politischer Landeschef – politični
deželni načelnik
- Landesdefension** f deželna obramba
- Landeseinteilung** f deželna razdelitev
(*Ukaz c. k. ministrov notranjih*
zadev, pravosodja in dnarstva
4. Februarja 1854, s katerim
se razglašuje politična in sodna
uredba vojvodstva Kranjskega /
Verordnung der k. k. Minister des
Innern, der Justiz und der Finanzen)

vom 4. Februar 1854, betreffend die politische und gerichtliche Organisation des Herzogthums Krain, prišteva Štajersko, Kranjsko in Koroško v sodnih zadevah k nadsodnji (Ober-Landesgericht) v Gradcu, katere deželna sodnija (Landesgericht) se nahaja v Ljubljani, okrožna sodnija (Kreisgericht) pa v Novem mestu; za oskrbovanje političnih opravil se za okraj ljubljanskega in novomeškega obmestja ustanovita okrajni gosposki (politische Bezirksämter), v ostalih krajih pa sodno oblast (Gerichtsbarkeit) in politično upravo (politische Verwaltung) izvajajo okrajne gosposke (Bezirksämter)

Landesfond *m* deželni sklad (H 38, 53) (*deželni zaklad)

Landesfriedensbrecher
(→ *Landfriedensbrecher*)

Landesfriedensbruch
(→ *Landfriedensbruch*)

Landesfürst *m* deželni knez (V 192), cesar, vladar

landesfürst. = landesfürstlich
(→ *landesfürstlich*)

landesfürstlich – deželnoknežji
(→ *Pfarre, Stadt*), cesarski, vladarski

Landesgendarmieriekommanden *pl*
deželna orožniška poveljstva (H 59)

Landes-General-Kommando *n*
deželno generalno poveljstvo (H 59) (*generalkomando)

Landesgericht *n* deželno sodišče
(H 56–58, 62, 63), deželna sodnija ◊

K. k. Landesgericht in Laibach –
C. kr. deželna sodnija v Ljubljani

K. k. Landesgericht als

Handelsgericht – C. kr. deželno sodišče kot trgovsko sodišče

Landesgesetze *pl* deželni zakoni
(H 50, 52, 61)

Landesgesetzgebung *f* deželna zakonodaja (H 50, 52, 61)

Landes-Gesetz- und Regierungsblatt *n* deželni zakonik in vladni list

Landes-Gouverneur *m* deželni poglavar

Landeshandelskommissionen *pl* deželne trgovske komisije (H 44)

Landeshauptkasse *f* deželna glavna blagajna (H 53, 54) (*deželna glavna blagajnica)

Landeshauptmann *m* deželni glavar
(H 20, 23, 31, 32, 43, 50, 53; V 206)

Landeshauptmannschaft *f* deželno glavarstvo (H 32–34, 39, 41–43) ◊

Landeshauptmannschaft in justitialibus – deželno glavarstvo in justitialibus (H 39)

Vereinigte Krainer und Görzer Landeshauptmannschaft – Združeno kranjsko in goriško deželno glavarstvo (H 34)

landeshauptmannschaftlich – deželnoglavarski (→ *Verhör*)

Landeshauptstadt *f* deželno stolno mesto, deželno glavno mesto
(H 46, 61)

Landeshaushalt *m* deželni proračun (*deželno gospodarstvo)

Landesherr *m* deželni gospod, deželni knez (V 192, 204)

Landesherrschaft (→ *Landeshoheit*)

Landeshilfsverein vom Roten Kreuz für Krain (Laibach) (→ *Verein*)

Landeshoheit f deželno gospostvo, deželna suverenost

Landeskasse f deželna blagajna (H 54) (*deželna blagajnica, deželna kasa)

Landeskind n sodeželan, rojak

Landeskommission f deželna komisija ◇
Landeskommissionen
(*Grundentlastung*) – deželne komisije (zemljiška odveza) (H 51)
Landeskommissionen (*Steuer*) – deželne komisije (davek) (H 51)
K. k. Landescommission für agrarische Operationen – C. kr. deželna komisija za agrarske operacije

Landeskrankenhaus (mit Gebäranstalt) in Laibach n
Deželna bolnišnica (s porodnišnico) v Ljubljani (deželna bolnišnica je začela s svojo dejavnostjo leta 1786 v nekdanjem samostanu bosonogih avguštincev na današnji Slovenski cesti nasproti kavarne Evropa; med leti 1786 in 1811 jo je vodil red usmiljenih bratov iz Trsta, nato je bila med leti 1812 in 1849 v občinski oskrbi, zatem pod deželno oblastjo; po velikem ljubljanskem potresu leta 1895 so jo preselili v novozgrajeno stavbo na Zaloški cesti)

Landeskredit m deželni kredit (*deželni up)

Landeskultur f deželno kmetijstvo (H 50) (*obdelovanje zemlje, zemljedelstvo)

Landeskunde f domoznanstvo

Landes-Militär-Kommando n deželno vojaško poveljstvo (H 55, 59)

Landesmuseum n deželni muzej ◇

Krainisches Landesmuseum »Rudolfinum« in Laibach – Kranjski deželni muzej »Rudolfinum« v Ljubljani (odprt leta 1888, danes: Narodni muzej Slovenije)

Landesmutter f **1.** mati narodov (cesarica) **2.** deželna mati (cesarica)

landesmütterlich – cesaričin, vladaričin (→ *Vorsorge*)

Landesordnung f deželni red (H 52, 53) (*deželna ustava)

Landespatron m deželni patron ◇
Fest des Landespatrons (hl. Josef: 19. März) – praznik (kranjskega) deželnega patrona (sv. Jožef: 19. marec)

Landespflege f reja najdenčkov pri podeželskih družinah (→ *Findelanstalt*)

Landespräsident m deželni predsednik (H 50, 51; V 446)

Landespräsidium n deželno predsedstvo (V 446) ◇

Landesrecht n deželno pravo

Landesregierung f deželna vlada (H 33, 34, 50, 51; V 446) (*deželno vladarstvo, deželna vladinja)

Landessanitätsrat m deželni zdravstveni svet (H 51), deželni sanitetni svet (deželni zdravstveni svet za Kranjsko je začel delovati 13. septembra 1870, ko je bila ukinjena dotedanja stalna deželna zdravstvena komisija za Kranjsko (Medizinal-Landescommission für Krain))

Landesschulbehörden pl deželna šolska oblastva (H 51)

Landesschulrat *m* deželni šolski svet
(H 53)

Landeschützen *pl* deželni strelci
(→ *Anwerbung*)

Landessicherheitswache
(→ *Gendarmerie*)

Landesspital (Laibach)
(→ *Landeskrankenhaus (mit Gebäranstalt) in Laibach*)

Landessprache *f* deželni jezik

Landesstelle *f* deželno oblastvo
(*deželna oblastnija, deželno poglavarstvo), deželna gosposka, deželna vlada, *deželni urad*
(H 50, 51) ◊
politische Landesstelle –
politisch deželno oblastvo
(*politična deželna oblastnija,
politisch deželno poglavarstvo)

landesstellig – deželnoblastven

Landesstraße *f* deželna cesta (*Postava, veljavna za vojvodstvo Kranjsko, ki zadeva ustanovljenje in obdržbo ne erarialnih (ne cesarskih) cest in potov / Gesetz, wirksam für das Herzogthum Krain, betreffend die Herstellung und Erhaltung der nicht ärarial öffentlichen Straßen und Wege, z dne 14. aprila 1864: »Deželne ceste so tiste ceste, ktere se zavolj svoje važnosti za prehod v deželi kakor take imenujejo po deželni postavi. (Landesstraßen sind jene Straßen, welche wegen ihrer Wichtigkeit für den Verkehr des Landes durch ein Landesgesetz als solche erklärt werden.)«; Zakon z dne 28. julija 1889, o napravljanji in vzdrževanji javnih neeararskih cest in potij, veljaven za vojvodino Kranjsko / Gesetz vom 28. Juli 1889, betreffend die Herstellung*

und Erhaltung der öffentlichen nichtärarischen Straßen und Wege, wirksam für das Herzogthum Krain: »Deželne ceste so tiste, katere se zaradi posebne svoje važnosti za promet dežele ali večjih deželnih pokrajin in z ozirom na dragost njih napravljanja in njih vzdrževanja razglasé za take po deželnem zakonu. (Landesstraßen sind jene Straßen, welche wegen ihrer besonderen Wichtigkeit für den Verkehr des Landes oder größerer Landstriche und mit Rücksicht auf die Kostspieligkeit ihrer Herstellung oder ihrer Erhaltung durch ein Landesgesetz als solche erklärt werden.)«)

Landesstreuung *f* deželni pogon

Landestheater (→ *Theater*)

landesüblich – v deželi običajen
(*deželnonavadni) (→ *Sprache*)

Landesumlage *f* deželna priklada
(*deželna obloga)

Landesvater *m* 1. oče narodov (cesar)
2. deželni oče (cesar)

landesväterlich – cesarski, vladarski
(→ *Liebe, Sorgfalt*)

Landesverband für den Fremdenverkehr in Krain
(→ *Verband*)

Landesverfassung *f* 1. deželna ureditev
2. deželna ustava

Landesvermessung *f* zemljemerstvo,
geodezija

Landesvermögen *n* deželno premoženje
(H 53)

Landesverteidigung *f* deželna obramba
(H 51, 59)

Landesvertretung *f* deželno zastopstvo
(H 52, 53) (*deželni zastop)

Landesverwalter *m* deželni upravitelj (H 21, 31, 32), deželni upravnik (V 329)

Landesverweisung *f* izgon iz dežele, izgon v tujino (→ *Strafe/Verschärfung der Strafe*)

Landesverweser *m* deželni upravnik (H 20, 21, 23), deželni upravitelj (V 206)

Landesvizedom *m* deželni vicedom (H 20, 21, 23, 24, 31, 37)

Landesvizedomamt *n* urad deželnega vicedoma (H 20, 21, 23, 24)

Landeswährung *f* denar deželne veljave (*deželni denar)

Landes-Wanderlehrer *m* deželni potujoči učitelj (po deželi je organiziral tečaje o vinogradništvu) (*potovalni učitelj)

Landes-Weinkeller in Laibach *m*
Deželna vinska klet v Ljubljani

Landes-Wein- und Obstschule in Slap bei Wippach *f* Deželna vino- in sadjerejska šola v Slapu pri Vipavi

Landes-Wohlthätigkeits-Anstalten (Laibach) *pl* deželne dobrodelne ustanove v Ljubljani (izkaz o oskrbovancih za leto 1870 je navajal naslednje deželne dobrodelne ustanove v Ljubljani: bolnišnico (Kranken-Anstalt) z medicinskim oddelkom (medizinische Abtheilung) in kirurgičnim oddelkom (chirurgische Abtheilung), blaznico (Irren-Anstalt), porodnišnico (Gebär-Anstalt) in najdenčke, ki so bili bodisi v hišni oskrbi (im Hause) bodisi v reji na podeželju (in der Landpflege)) (→ *Findelhaus*)

Landeszablämter *pl* deželni plačilni uradi (H 54)

Landfahrer (→ *Landstreicher*)

Landflucht *f* **1.** beg (podložnika) z zemlje **2.** migracija kmečkega prebivalstva v mesta

landfremd – tuj

Landfrieden *m* deželni mir

Landfriedensbrecher *m* **1.** kršitelj deželnega miru **2.** kršitelj javnega reda in miru **3.** član hudodelske združbe

Landfriedensbruch *m* **1.** kršitev deželnega miru **2.** kršitev javnega reda in miru **3.** udeležba pri hudodelski združbi

Landgemeinde *f* *kmetska občina ◊ Wählerklasse der Landgemeinden – *volilni razred kmetskih občin

Landgericht *n* deželsko sodišče (H 20, 24, 39-41, 44, 45, 47) (sodišče za težje kazenske zadeve)

landgerichtlich – **1.** deželskosoden **2.** deželskosodno ◊ landgerichtlich bestrafen – deželskosodno kaznovati

Landgerichtsherren *pl* deželskosodni gospodje (H 24)

Landgesinde *n* služinčad na kmetih (*deržina na kmetih)

Landhandfeste *f* deželni ročin (V 201; G II. 154) (privilegiji deželnega plemstva)

Landhaus *n* **1.** hiša na deželi, podeželska hiša **2.** Deželna hiša, »Lontovž« (palača kranjskih deželnih stanov v Ljubljani)

Landheer *n* kopenska vojska (*vojska na suhem)

Landherr m deželski gospod,
*deželanski gospod (gospod z lastnim
(deželskosodnim) gospostvom je veljal
za gospoda v deželi)* (V 204)

Landkarte f zemljevid

Landkrieg m vojna na kopnem

Landläufer (→ *Landstreicher*)

Landleute pl **1.** *deželani* (V 204),
(→ *Landmann*) **2.** kmetje
(→ *Landmann*)

ländlich – podeželski, ruralen

Landmacht f kopenske sile (glede
Avstro-Ogrske glej *Macht/
bewaffnete Macht*)

Landmann m **1.** *deželan* (V 204)
2. kmet (*ratar)

Landmannsbrief m listina o
deželanstvu

Landmannschaft f deželanstvo

Landmarschall m *deželni maršal*
(H 21, 43)

Landmiliz f deželna vojska, deželna
bramba

Landnahme f naselitev

Landpartie f izlet na deželo

Landplage f deželna nadloga
(npr. epidemija, insekti)

Landquittierer m emigrant (oznaka
za protestante, ki so zapustili
deželo)

Landrat m *deželni svetnik* (H 23)

Landrecht n **1.** *deželna pravda* (H 23,
32–34, 39, 41–43, 45, 46) **2.** *deželno
sodišče* (V 513) **3.** *deželno pravo*
(V 89, 205)

Landrechtsvorsitzende(r) m *predsednik
deželne pravde* (H 42, 43)

Landrichter m *deželski sodnik* (H 24)

Landsassen pl **1.** svobodni prebivalci
dežele **2.** kosezi **3.** podložniki
deželnega gospoda (v nemškem
cesarstvu)

Landschadenbund m *deželna obveza za
škodo* (H 23) ◇
bei Verbindung des
Landschadenbundes – ob splošni
deželni obvezi za škodo (klavzula v
pogodbah) (V 244–245)

Landschadenbundklausel f »*klavzula
splošne deželne obveze za škodo*«
(V 244–245) (→ *Landschadenbund*)

Landschaft f **1.** pokrajina **2.** deželni
stanovi, deželanstvo, deželstvo
(plemstvo in njegovo premoženje
z gospostvi vred), *deželani* (H 22,
23) (glede razlike med *Land* in
Landschaft glej *Land*) ◇
Ehrsame Landschaft! – Častivredni
deželni stanovi!
gemeine Landschaft – deželni
stanovi
Hochlöbliche Landschaft! –
Preslavni deželni stanovi!/
Veleslavni deželni stanovi!
Löbliche Landschaft! – Slavni
deželni stanovi!
treugehorsamste Landschaft –
prezvesti deželni stanovi

landschaftlich – **1.** pokrajinski
2. deželanski (→ *Fechtlehrer,
Fischermeister, Förster, Offizier,
Registatur, Rentmeister, Schreiber,
Sekretär, Sprachlehrer, Tanzlehrer,
Untersekretär, Verwaltung*)

Landschaftshaus (→ *Landhaus*)

Landschlag m deželno pleme
Nutzschweine des Landschlages –
prašiči za rejo deželnega plemena

Landschranne (→ *Landschranngericht*)

- Landschranngericht** *n* ograjno sodišče (V 205)
- Landschütze** *m* deželni strelec
- Landsknecht** *m* najemniški vojak, landskneht
- Landsleute** *pl* rojaki (→ *Landsmann*)
- Landsmann** *m* rojak
- Landsmännin** *f* rojakinja
- Landsmannschaft** *f* 1. rojaštvo
2. regionalno študentsko združenje (v 19. stoletju v nemških deželah, v Ljubljani *Akademische Landsmannschaft Carniola*) 3. po drugi svetovni vojni ustanovljeno združenje nemških beguncev iz nekdanjih nemških vzhodnih področij
- Landstände** *pl* deželni stanovi (H 21, 22, 31, 34, 44, 52; V 324–330) (→ *Landtag*)
- Landstandschaft** *f* zastopniki plemiških družin po stari pripadnosti stanovom (V 444), deželanstvo
- Landstraße** *f* deželna cesta (*velika cesta)
- Landstreicher** *m* klatež, potepuh, potepin (*klač, vlačugar, skitalica)
- Landreicherei** *f* klateštvo, potepuštvost (*vlačugastvo)
- Landstreitkräfte** *pl* kopenske bojne sile
- Landstrich** *m* področje, območje, pokrajina (*deželna okolica)
- Landsturm** *m* črna vojska (vojska, sestavljena iz podložnikov, ki niso bili redni vojaški obvezniki in so bili vpoklicani ob veliki vojni nevarnosti; po vojaški reformi leta 1868 so črno vojsko sestavljali rezervisti starejših letnikov) (→ *Macht/bewaffnete Macht*) ◇
Aufgebot des Landsturms – poziv črne vojske
Aufbietung und Einberufung des Landsturms – napoved (*napovedba) in sklic črne vojske
- Landstürmer** (→ *Landsturmmann*)
- Landsturmmann** *m* črnovojnik
- Landsturmpaß** *m* črnovojniška prepustnica (*črnovojniška prehodnica)
- Landsturmpflicht** *f* črnovojniška obveznost (*črnovojniška dolžnost, črnovojna dolžnost)
- Landsturmpflichtige(r)** *m* črnovojniški obveznik (*črnovojniški obvezanec, črnovojni zavezanec)
- Landtafel** *f* deželna deska (*deželna knjiga, deželna tabla, knjiga gosposkinih zemljišč)
- landtafelfähig** – sposoben za vpis v deželno desko
- Landtafelfähigkeit** *f* sposobnost za vpis v deželno desko (G II. 215)
- landtäfflich** – vpisan v deželno desko, deželnodeskin (→ *Gut*)
- Landtag** *m* deželni zbor (H 22, 52, 53) (*deželni shod) (kranjskih deželnih zborov so se od srede 15. stoletja udeleževali predstavniki naslednjih štirih stanovskih korporacij ali kurij: prelati ali višja duhovščina (Prälaten), gospodje ali višje plemstvo (Herren), vitezi in oprode ali nižje plemstvo (Ritter und Knechte) ter deželnoknežja mesta (landesfürstliche Städte); pred sredo 15. stoletja prelati in mesta na deželnih zborih niso bili prisotni; v 19. stoletju so deželne stanove po ponovni uvedbi

stanovske ureditve (*stanovske narede) 29. avgusta 1818 sestavljale naslednje klopi: prelati (*duhouska klop/geistliche Bank), gospodje (*gospodouska klop/Herren-Bank), vitezi (*viteška klop/Ritter-Bank) in deželnoknežja mesta (*cesarska mesta/städtische Bank); v skladu z *Deželno ustavo za vojvodstvo Kranjsko / Landesverfassung für das Herzogthum Krain*, izdano s cesarskim patentom 30. decembra 1849, je bil deželni zbor sestavljen iz dvaintrideset poslancev, in sicer »a) iz deset poslancov taistih v deželi, katerim so najvišji davki naloženi; b) iz deset poslancov tistih mest in trgov, ki so v volitnem redu imenovani; c) iz dvanajst poslancov ostalih občin (srenj)«; kranjski deželni zbor je v skladu z *Deželnim redom / Landes-Ordnung* z dne 26. februarja 1861 sestavljalo 37 članov: ljubljanski knezoškof (Fürstbischof von Laibach) in 36 izvoljenih poslancev – deset izvoljenih poslancev veleposesti (zehn Abgeordnete des großen Grundbesitzes), deset poslancev z volilnim redom določenih mest in trgov ter trgovske in obrtne zbornice (zehn Abgeordnete der durch die Wahlordnung bezeichneten Städte und Märkte und der Handels- und Gewerbekammer) in 16 poslancev ostalih občin vojvodine Kranjske (sechzehn Abgeordnete der übrigen Gemeinden des Herzogthumes Krain); deželni zbor je izvolil 6 poslancev v poslansko zbornico (Haus der Abgeordneten) državnega zbora (Reichsrat) na Dunaju) ◇ Einberufung des Landtags – sklic

deželnega zbora
den Landtag ausschreiben – sklicati
deželni zbor

landtäigig – deženozborski

Landtagsanlage f deželni davek

Landtaiding f *deželna veča* (V 205)

Landung f **1.** pristanek **2.** izkrcaje, desant

Landungsoperation f izkrcaje, desant

Landungsplatz m pristan, pristajališče

Landungstruppen pl desantne čete

Landviertel n deželna četrt (Kranjska se je od sredine 15. do sredine 18. stoletja delila v pet vojaško-davčnih pomožnih enot: Oberkrain/ Zgornja Kranjska (Valvasor: das erste Fünfftheil Ober-Crain/ Görenska Stran), Unterkrain/ Spodnja Kranjska (Valvasor: das zweyte Fünfftheil Unter-Crain/ Dalenska Stran), Mittelkrain/ Srednja Kranjska (Valvasor: das dritte Fünfftheil Mittel-Crain/ Metlishke Krai), Innerkrain/ Notranja Kranjska (Valvasor: das vierdte Fünfftheil Inner-Crain oder Karst und Poig/te snotraine deu nakrasso jenu napiuke) ter Istrien/ Istra (Valvasor: der Fünffte oder letzte Theil Histerreich/Istrianske ali Pisinske Krai))

Landvisitation f deželna vizitacija

Landwehr f **1.** *deželna bramba* (H 59) (v deželno brambo, ki je bila ustanovljena s patentom cesarja Franca I. 9. junija 1808, naj bi bili vključeni vsi vojaško sposobni možje v starosti od 18. do 45. leta, ki niso služili v redni vojski; v mesecu januarju 1809 je bila oblikovana

- kranjska deželna bramba, ki je štela sedem bataljonov) **2.** domobranstvo (→ *Macht/bewaffnete Macht*) ◇
 k. k. Landwehr – c. kr. deželna bramba, c. kr. domobranstvo (→ *Macht/bewaffnete Macht*)
 k. u. Landwehr – honvéd (kraljeva madžarska deželna bramba) (→ *Macht/bewaffnete Macht*)
 inactive Landwehr – neaktivni stalež deželne brambe (*nedejanska deželna bramba)
- Landwehretat** m brambovski sklad (*brambovski zaklad)
- Landwehrkarte** f izkaznica deželnega brambovca, brambovska izkaznica (*deželne brambe list)
- Landwehrkaserne – K. k. Landwehr-Kaserne (Laibach)** f C. kr. domobrantska vojašnica (Ljubljana) (zgrajena leta 1892 s sredstvi dežele Kranjske ob današnji Roški cesti)
- Landwehrkommando** n *poveljstvo deželne brambe* (H 59)
- Landwehrmann** m deželni brambovec
- Landwehrterritorialsprengel** m *teritorialno območje deželne brambe* (H 59)
- Landwirt** m kmetovalec
- Landwirtschaft** f **1.** kmetijstvo
2. kmetija
- landwirtschaftlich** – kmetijski (→ *Kultur, Nutzfläche*)
- Landwirtschaftlich-chemische Versuchsstation für Krain in Laibach** f Kmetijsko-kemično preskušališče za Kranjsko v Ljubljani
- Landwirtschaftliche Schule in Stauden** (→ *Acker-, Obst- und Weinbauschule in Stauden*)
- Landwirtschaftsgesellschaft** (→ *Gesellschaft*)
- Landzunge** f rt
- lang** – dolg (→ *Dauer, Messer, Sicht, Weile, Zeit*) ◇
 sein Leben lang – vse življenje
- langandauernd** – dolgotrajen
- Länge** f dolžina, dolgost (*dolžava) (→ *Mannslänge*) ◇
 etwas in die Länge ziehen – zavlačevati
 sich in die Länge ziehen – zavleči se
- Längenmaß** n dolžinska mera (→ *Elle, Faust, Fuß, Klafter, Meile, Poststunde, Poststation, Rute, Spanne, Wegstunde, Zoll*)
- Langeweile** f dolgočasje
- Langfinger** m doloprstnež, tat
- Langhaus** n ladja (v cerkvi)
- langlebig** – dolgoživ
- Langmut** m potrpljenje
- Langobarde** m Langobard
- längs** – vzdolž
- Langschiff** (→ *Langhaus*)
- längstens** – najkasneje
- Längstfrist** f najdaljši rok, skrajni rok
- langwierig** – dolgotrajen (→ *Krankheit*)
- Lanze** f **1.** kopje, konjeniško kopje
2. najmanjša enota poznosrednjeveške vojske (celica najemniških vojakov, ki je običajno zajemala vsaj enega težko oboroženega konjenika in paža oz. oprodo, lahko pa tudi drugo pomožno in bojno osebje (v istem kontekstu so se uporabljali tudi izrazi *Helm, Gleve in Spieß*)) ◇
 für jmdn. eine Lanze brechen –

zavzeti se za (koga), braniti (koga)
die Lanze einlegen – naperiti sulico
proti (komu)

Lanzenknecht m suličar

Lanzenträger (→ *Lanzenknecht*)

lanzieren (→ *lancieren*)

Lappalie f nepomembna stvar,
neznatnost, lapalija

Lapsus m spodrslijaj, napaka, lapsus

Lärche f macesen

Lärm m hrup, trušč, ropot ◇
Lärm machen/schlagen –
povzročiti hrup (opozoriti na
nevarnost, npr. na požar)
(→ *Feuerlärm*)

lärm – povzročiti hrup, ropotati

Lärmglocke (→ *Sturmglöcke*)

Lärmkanonen pl topovi za javljanje
požara (5 topov je bilo nameščenih
na ljubljanskem grajskem hribu; v
skladu z *Gasilskim redom za glavno
mesto ljubljansko / Feuerlösch-
Ordnung für die Landeshauptstadt
Laibach* iz leta 1870 je požarni
čuvaj sprožil tri strele ob požaru
v notranjem mestu (innerer
Stadtrayon), dva strela ob požaru
v zunanjem mestu (äußerer
Stadtrayon) in enega ob požaru
v okolici Ljubljane (Umgebung
Laibachs); zatem je požarni čuvaj
iz grajskega stolpa s trobilom
(Sprachrohr) večkrat oznanil kraj
požara v nemškem in slovenskem
jeziku; temu je sledil alarm z udarci
na zvon glede na štiri mestne dele:
en udarec je opozarjal na požar
v šolskem delu (Schulviertel),
dva v šent Jakopskem delu (St.
Jakob-Viertel), tri v dvornem
delu (Burgviertel) in štiri v

kolodvorskem delu (Bahnhofviertel);
razen tega je požarni čuvaj podnevi
na grajskem stolpu izobesil rdečo
zastavo v smeri požara, ponoči pa
rdečo svetilko)

larmoyant – jokav, solzav

Lärmschüsse pl opozorilni strelji

Larve f 1. krinka, maska 2. ličinka

Larventanz m ples v maskah
(*ples v šemah)

Läsion f poškodba

lassen (ließ, hat gelassen) – 1. pustiti,
puščati (→ *Acht, Ader, Betracht,
bewenden, angelegen, Feder, Gesicht,
Leben*) 2. dopustiti, dopuščati,
dovoliti (→ *angedeihen, Hand, ledig,
Stich*) 3. naročiti, dati ◇

Ich lasse (ihn) bitten. – Recite
(mu), naj vstopi.

etwas hinter sich lassen – oddaljiti
se od (česa)

Das läßt sich leicht beweisen. – To
je moč zlahka dokazati.

sich etwas nicht bieten/gefallen
lassen – ne dovoliti si (česa)

etwas gelten lassen – sprejeti (kaj),
priznati (kaj)

etwas nicht gelten lassen – ne
sprejeti (česa), ne priznati (česa)

Laß uns gehen! – Pojdiva!/
Pojdimo!

sich empfehlen lassen – pozdraviti
(koga)

etwas fallen lassen – opustiti (kaj)
jmdn. grüßen lassen – poslati

(komu) pozdrave

jmdn. kommen lassen – poklicati
(koga)

ein Kleid machen lassen – dati
delati obleko

von sich hören lassen – oglasiti se
von seiner Meinung nicht lassen
wollen – (še naprej) trditi svoje

- Lassen-Tun und Lassen** n dejanje in nehanje
- Lasser** (→ *Aderlässer*)
- lässig** – nemaren, malomaren, len, mlačen
- Lässigkeit** f namarnost, malomarnost, lenoba, mlačnost
- Last** f brema, teža, tovor (*nalaga) (→ *Grundlasten, Hypothekarlast, Reallast, Schuldenlast, Urbariallasten*) ◇ die auf jmdm. ruhenden Lasten – obveznosti, ki (koga) bremenijo (*obtežujejo) jmdm. eine große Last abnehmen – odvzeti (komu) veliko brema jmdm. zur Last fallen – bremeniti (koga) jmdm. etwas zur Last legen – obdolžiti (koga česa)
- Lastautomobil** n tovorni avtomobil
- lasten** – pritiskati, težiti, bremeniti
- lastenfrei** – 1. brez bremen, brezbremski (→ *Abschreibung*), neobremenjen 2. neobremenjeno
- Lastenverkehr** m tovorni promet
- Lastenzug** m tovorni vlak
- Laster** m tovarnjak
- Laster** n greh, pregreha (*grehota)
- Lästerer** m opravljivec, obrekovalec (→ *Gotteslästerer*)
- lästern** – 1. opravljati, obrekovati (*gerditi, ogerdovati) 2. kleti, preklinjati ◇ Gott lästern – preklinjati Boga
- Lasterschrift** f sramotilni napis
- Lästerung** f 1. opravljanje, obrekovanje (*grdenje) 2. zmerjanje, psovka (→ *Gotteslästerung*) ◇ Lästerung Gottes – bogokletje (→ *Gotteslästerung*) unzüchtige Lästerungen – grde psovke
- lästig** – zoprn, nadležn
- Lastkraftwagen** m tovorni avtomobil, tovarnjak
- Lastpferd** n tovorni konj
- Lastschrift** f bremenopis (knjiženje v brema)
- Lasttier** n tovarna žival (*tovorno živinče)
- Lastträger** m nosač (*tovornik)
- Lastwagen** m 1. tovorni voz 2. tovarnjak
- Lastwagenverkehr** m promet s tovarnimi vozmi
- Lastzug** m tovorni vlak
- Lätare** – 4. postna nedelja (sredipostna nedelja) (→ *Fastensonntag*)
- Latein** n latinščina
- Laterne** f 1. svetilka (s steklenim ohišjem) (*svetiljka, svetilnica), laterna (→ *Handlaterne, Stocklaterne*) 2. ulična svetilka (*svetilnica), laterna (→ *Straßenlaterne*) 3. svetlobnica (nastavek z okenci v cerkveni kupoli), laterna
- Laternenanzünder** m prižigalec uličnih svetilk (*prižigalec svetilnic, svetilkar)
- Latifundium** n latifundij
- Latrine** f preprosto stranišče (na prostem), latrina
- Latte** f letev
- Latus** n znesek ene strani
- lau** – mlačen
- Laub** n listje

Laubbaum m listnato drevo, listavec

Laube f lopa, uta, senčnica
(→ *Gartenlaube, Hauslaube, Vorlaube*)

Laubwald m listnati gozd

Laubwerk n listje

Laudatio f slavnostni nagovor

laudemium – primščina, *lavdemij*
(*dajatev za pridobitev pravice do*
uživanja kmetije) (G II. 233, 234,
250, 422, 448, 452–456) (→ *anleit*)

Laudes f hvalnice (del molitvenega
bogoslужja)

Lauer f preža
auf der Lauer liegen/sein – biti na
preži, prežati

Lauerer m prežavec

lauern – prežati na (koga/kaj)

Lauf m **1.** tek, potek (→ *Lebenslauf*)
2. dir **3.** tok (→ *Umlauf, Zulauf*)
4. puškina cev (→ *Flintenlauf,*
Gewehrlauf) ◇
gezogener Lauf – risana cev
glatter Lauf – gladka cev
einer Sache freien Lauf lassen –
pustiti (čemu) prosto pot

Laufbahn f **1.** življenjska pot, življenje
2. poklicna življenjska pot, kariera ◇
politische Laufbahn – politična
kariera

Laufbefehl m leteči ukaz (ukaz, ki
mora hitro krožiti od vojaka do
vojaka)

Laufbote m glasnik, kurir

Laufbrief m razglas, okrožnica,
naznanilo

Laufbrücke f mostiček, brv

Laufbursche m *deček-tekač (kurir)

laufen (lief, ist gelaufen) – teči
(→ *Gefahr, Grund, Schi,*

Schlittschuh, Spießrute, Stapel,
Sturm)

laufend – **1.** tekoč (→ *Geschäft, Jahr*)
2. tekoče

Läufer (→ *Läufer*)

Läufer m **1.** hitri sel, tekač **2.** gornji
mlinski kamen

Läuff – in Pest-Läuffen – v času kuge
(→ *Zeitläufte*)

Lauffeuer n **1.** leteči ogenj
2. zaporedno hitro streljanje

Laufgraben m povezovalni jarek
(jarek med vojaškimi položaji)

Laufpaß m odpustni list, odpustnica ◇
jmdm. den Laufpaß geben –
odpustiti (koga) iz službe

Laufschreiben (→ *Laufbrief*)

Laufzettel m **1.** povpraševalni list,
povpraševalnica (pri pošti)
2. odpustni list, odpustnica

Lauge f lug (→ *Wasserlauge*)

läugnen (→ *leugnen*)

Lauheit f mlačnost

Laugigkeit (→ *Laubeit*)

Laune f **1.** volja **2.** muha
guter Laune sein – biti dobre volje
schlechter/übler Laune sein – biti
slabe volje
die Launen der Witterung –
muhavost vremena

Laureat m **1.** pri Grkih in Rimljanih
z lovorom ovenčani pesnik –
zmagovalec na tekmovanju
pesnikov, lavreat **2.** nagrajenec,
lavreat

Laurentiustag m god sv. Lovrenca:
10. avgust

Laus f uš (→ *Reblaus*)

Lausbube m ušivec

laut¹ – glasen (→ *Jubel*) ◇
laut werden – 1. postati glasen
2. priti v javnost, razvedeti se

laut² – po, v skladu s (čim) (*glasom) ◇
laut Gesetz – v skladu z zakonom
(*glasom zakona)

lauten – glasiti se, zveneti

läuten – zvoniti (→ *Frühmesse, Grab, Sturm, Sturmglocke, Wetter*)

Läuten n zvonenje (→ *Sturmläuten, Wetterläuten*)

lauter – le, samo, zgolj ◇
lauter Steine – sami kamni
aus lauter Angst – od samega strahu

läutern – čistiti, očistiti

Läuterung f čiščenje, očiščenje

lavieren¹ – spretno krmariti, spretno premagovati težave, prilagajati se, lavirati

lavieren² – obarvati risbo z vodnimi barvami, kolorirati

Lavoir n umivalnik (*umivalnica), lavor

Laxheit f ohlapnost, lahkomišelnost

Lazarett n **1.** bolnica (za nalezljive bolezni, npr. gobavost, kugo)
2. vojaška bolnica, poljska bolnica (→ *Feldlazarett*)

Lazarettämter pl uradi za lazarete (H 55)

Lazarettschiff n sanitetna ladja (→ *Hospitalschiff*)

Lazarettzug m sanitetni vlak

Lazaristen pl *lazaristi* (H 63)
(misijonska družba duhovnikov)

Lazarustag m god sv. Lazarja:
17. december

lb. = libra (→ *Pfund*)

Ldw. = Landwehr (→ *Landwehr*)

Lebehoch n živio-klic, slava-klic ◇
Es wurden drei Lebehoch auf den Jubilar ausgebracht. – *Zaklicali so trikratni 'živio' na jubilanta.

Lebehochruf (→ *Lebehoch*)

Lebemann m lahkoživec

leben – živeti (→ *Armut, Bett, Ehre, Einvernehmen, Fuß, Gnade, Kriegsfuß, Tisch, Unfriede, Verhältnis*) ◇

Leben n življenje (→ *Luderleben, Marterleben, Vorleben*) ◇
die Gefahr des Lebens/die Gefahr am Leben – življenjska nevarnost (*nevarnost za življenje) (→ *Lebensgefahr*)
Hinrichtung vom Leben zum Tod – usmrtitev (*kazen od življenja na smrt) (smrtna kazen) (→ *Zauberei*)
sein Leben lang – vse življenje
bürgerliches Leben – civilno življenje
öffentliches Leben – javno življenje
politisches Leben – politično življenje
zeitliches Leben – tuzemsko življenje
das Leben einbüßen – izgubiti življenje, umreti
sein Leben fristen – **1.** životariti
2. ohraniti pri življenju
das Leben für die Heimat lassen – umreti (v boju) za domovino
jmdm. das Leben schenken – pomilostiti (koga)
Eltern und Geschwister am Leben haben – imeti žive starše ter brate in sestre
am Leben sein – biti živ
am Leben strafen – obsoditi na smrt (→ *Lebensstrafe, Strafe/Strafe am Leben*)
aus dem Leben scheiden – umreti

durchs Leben kommen – prebijati se skozi življenje
 sich durchs Leben schlagen – prebijati se skozi življenje
 seines Lebens nicht sicher sein – biti življenjsko ogrožen
 das Leben wagen – tvegati življenje
 ins Leben rufen – ustanoviti, vpeljati
 ins Leben treten – 1. dobiti veljavo, stopiti v veljavo (*dobiti moč) 2. začeti delovati, konstituirati se
 ins Leben treten lassen – vpeljati jmdm. nach dem Leben trachten/zielen – segati (komu) po življenju
 jmdn. ums Leben bringen – ubiti (koga)
 ums Leben kommen – izgubiti življenje, umreti
 jmdn. vom Leben zum Tode strafen – usmrtiti (koga) (*kaznovati (koga) od življenja na smrt) (smrtna kazen) (→ *Zauberei*)

lebend – živ (→ *Zaun*)

Lebendgeburt f živorojen otrok

Lebendgewicht n živa teža (živine)

lebendig – živahen

Lebensalter n starostno obdobje

Lebensart f način življenja

Lebensdauer f življenjska doba (*terpež življenja) ◇
 auf Lebensdauer – doživljenjsko

Lebensgang m življenjska pot, življenje

Lebensgefahr f življenjska nevarnost, smrtna nevarnost ◇
 unter Lebensgefahr – ob ogrožanju lastnega življenja (→ *Rettung*)
 in Lebensgefahr schweben – biti v življenjski nevarnosti, viseti med življenjem in smrtjo

lebensgefährlich – smrtno nevaren

Lebensgefährte m življenjski sopotnik

Lebensgeister pl življenjske moči
 das Schwinden der Lebensgeister – usihanje življenjskih moči

Lebensjahr n leto življenja, leto starosti ◇
 Er ist im 66. Lebensjahr verschieden. – Preminil je v 66. letu starosti.
 (*Preminil je v 66. letu svoje dobe/svojega življenja/svoje starosti.)

Lebenskampf m življenjski boj, eksistenčni boj

Lebenskraft f življenjska sila, vitalnost

lebenslang – 1. vseživljenjski, dosmrtno 2. vse življenje, dosmrtno (→ *Kerker*)

lebenslänglich – dosmrten (→ *Anschmiedung, Strafe*) ◇
 Er bekam lebenslänglich. – Obsojen je bil na dosmrtno ječo.

Lebenslauf m življenjepis (*životopis), biografija

Lebensmittel pl živila

Lebensmittelbeteiligung f oskrba (ubogih) z živežem

Lebensmittelkarte f živilska karta

Lebensmittelpolizei f policijsko nadzorovanje živil (*policija, ki zadeva živež) (→ *Polizei*)

lebensmüde – naveličan življenja

Lebensrettung f rešitev življenja (*otetje življenja)

Lebensschwäche f oslabelost, onemoglost (vzrok smrti pri dojenčkih oz. otrocih) (*oslabljenje, življenjska slabost) ◇
 angeborene Lebensschwäche – prirojena oslabelost (vzrok smrti pri dojenčkih oz. otrocih)

Lebensstil m življenjski slog, življenjski stil

Lebensstrafe f smrtna kazen

Lebenssubsistenz f preživljanje, eksistenca

Lebensüberdruß m naveličanost življenja

lebensüberdrüssig – naveličan življenja

Lebensüberdrüssige(r) m življenja naveličan človek

Lebensunterhalt m preživljanje, vzdrževanje, preužitek (*živež) (→ *Unterhalt*) ◇
den Lebensunterhalt aussprechen – določiti preužitek (*živež) (→ *Unterhalt*)
seinen Lebensunterhalt bestreiten – preživljati se

Lebensversicherung f življenjsko zavarovanje

Lebenswandel m vedenje, obnašanje, zadržanje, življenje (*živetje, žitje) ◇
christlicher Lebenswandel – krščansko življenje
guter Lebenswandel – zgledno življenje
liederlicher Lebenswandel – razuzdano življenje, zanikrno življenje, nemoralno življenje
ordentlicher/tadelloser/unbescholtener/untadelhafter Lebenswandel – pošteno, neoporečno življenje (*brezmadežno življenje)

Lebensweise f način življenja ◇
tadellose Lebensweise – pošteno, neoporečno življenje (*brezmadežno življenje)

Lebenszeit – **auf Lebenszeit** – doživljenjsko (*za celo življenje)

Lebenszeugnis n spričevalo o življenju (spričevalo o tem, da je nekdo še živ)

Leber f jetra

Leberentartung f atrofija jeter (*spridenje jeter)

Leberfluß m alkoholna jetra

Leberverhärtung f zatrdlina jeter

Lebewohl n pozdrav, slovo ◇
Wir sagten der Stadt unser Lebewohl. – Od mesta smo se poslovili.
Lebe wohl! – Zbogom!/Adijo!
dem Garçonleben Lebewohl sagen – posloviti se od samskega stanu

lebhaft – 1. živahen (→ *Beifall*)
2. živ (→ *Erinnerung*) 3. velik (→ *Teilnahme*) 4. iskren (→ *Bedauern, Freude*) 5. oster (→ *Widerspruch*) 6. bister (→ *Auge, Verstand*)

Lebhaftigkeit f živahnost

Lebkuchen m medenjak (*medena potica), lect

Lebküchler (→ *Lebzelter*)

Lebtage pl žive dni ◇
meine Lebtage – 1. odkar sem živ, svoje žive dni 2. dokler bom živ

Lebzeiten – **bei/zu seinen Lebzeiten** – za časa njegovega življenja (*za živa)

Lebzelter m medicinar, lectar

Lebzeltwaren pl medarski izdelki, medarsko blago

Leckerbissen n poslastica

Lectüre f branje, čitanje

led. = **ledig** (→ *ledig*)

Leder n usnje (→ *Juchtenleder, Spitzleder*) ◇
vom Leder ziehen – potegniti meč (sabljo) (iz usnjene nožnice), uporabiti orožje

Lederer m strojar (*kožar)

Lederhandel m trgovina z usnjem

Lederhändler m trgovec z usnjem, trgovec s kožami

ledieren (→ *lädieren*)

ledig – 1. samski, neporočen, neoženjen (→ *Mannsperson, Stand*)

2. samska, neporočena, neomožena (→ *Stand, Weibsperson*) 3. svoboden

4. rešen, prost, svoboden

5. izpraznjen, nezaseden (→ *Thron*)

6. neobdelan (→ *Acker*) ◇

los und ledig – neovirano

ledig ausgehen – ostati praznih rok

ledig gehen – postopati

jmdn. ledig lassen – izpustiti (koga)

iz ječe

jmdn. einer Sache ledig sprechen – odvezati (koga česa)

ledig werden – rešiti se, znebiti se

Ledige f ledina

ledigen – rešiti, oprostiti

lediglich – zgolj, samo

Ledigschein m samski list (*spričevalo svobodnega stanu)

Ledigung f osvoboditev, odveza

leer – prazen (→ *Wort*)

legal – zakonit (*postaven)

Legalisation f 1. uzakonitev, legalizacija 2. overovitev, uradna potrditev, legalizacija

legalisieren – 1. uzakoniti, legalizirati 2. overiti, uradno potrditi, legalizirati

Legalisierung (→ *Legalisation*)

Legalität f zakonitost, legaliteta

legaliter – zakonito (*postavno)

Legat m odposlanec, pooblaščenec, legat

Legat n volilo, legat ◇

frommes Legat – pobožno volilo, volilo za pobožne namene (*blagoverno volilo)

ein Legat legieren – voliti

Legatar m volilojemnik, legatar

Legation f diplomatsko predstavništvo, legacija

Legator m zapustnik, legator

Legehuhn n kokoš nesnica

legen – položiti, polagati (→ *Akte, Asche, Beschlag, Boden, Brand, Eisen, Fessel, Feuer, Gefängnis, Gewicht, Grund, Grundstein, Hand, Hindernis, Hinterhalt, Kette, Last, Nachdruck, Quartier, Rad, Rechnung, Schlussstein, Schutt, Siegel, Sperre, Stein, Tag, Verbot, Weg*)

legen, sich – 1. uleči se 2. poleči se

(→ *Wind*), umiriti se ◇

sich auf etwas legen – začeti s (čim)

(→ *Mittel*), predati se (čemu)

sich in etwas legen – vtikati se v (kaj)

sich vor die Stadt legen – utaboriti se pred mestom

Legende f legenda (→ *Dolchstoßlegende*)

leger – 1. lagoden, počasen, površen, lahkomiselni, lažeren 2. lahek

legieren¹ – voliti, legirati (→ *Legat*)

legieren² – zlivati, zlititi (kovine)

Legion f legija (→ *Fremdenlegion*)

Legionär m legionar

legislativ – zakonodajen (→ *Gewalt, Gewaltenteilung, Gewaltentrennung*)

Legislative f zakonodajna oblast, legislativa (→ *Gewalt*)

Legitimation f 1. izkazovanje legitimnosti, podelitev ali

preizkušnja legitimnosti ali pooblaščenosti, legitimacija
2. izkaznica, legitimacija
3. pozakonitev otroka, legitimacija
4. potrditev (*poveritev) ◇
zur Legitimation vorlegen –
predložiti v potrditev

Legitimationsblatt n legitimacijski list (vojaka)

Legitimationsblattkapsel f kapsula z legitimacijskim listom (vojaka)

Legitimations-Karte f **1.** izkazni list, izkaznica (s *Cesarskim ukazom z dne 9. februarja 1857, veljavnim za vse kronovine, s katerim se vpeljuje nova uredba glede na potne liste / Kaiserliche Verordnung vom 9. Februar 1857, wirksam für alle Kronländer, über die Einführung eines neuen Passsystemes*, se za domače državljane uvajajo vse možne olajšave za pridobivanje potnih listov (*potnih pisem, posov/Reisepässe) za potovanje v tujino (*zunanjo deželo/Ausland); potni listi se tako pregledujejo le na državni meji, za potovanje po državi pa se uvajajo izkaznice (*izkazni listi/Legitimations-Karten)) **2.** volilna izkaznica

Legitimationsschein m **1.** izkaznica
2. poverilnica (*poverilni list)

Legitimationsurkunde f **1.** izkazna listina, izkaznica **2.** poverilnica (*poverilo)

legitimieren – **1.** preveriti istovetnost neke osebe in njenega osebnega dokumenta, legitimirati **2.** podeliti ali potrditi pooblaščenost, legitimirati **3.** pozakoniti otroka, legitimirati otroka (→ *Kind*) **4.** potrditi (*poveriti)

legitimieren, sich – izkazati se (*izpričati se)

Legitimität f zakonitost, legitimnost

Legschein m *položni list ◇
Das Vadium wurde gegen Legschein in die städtische Depositenkasse depositiert. – Vadij je bil deponiran pri mestni depozitni blagajni, za kar je deponent prejel *položni list.

Legstatt (→ *Legstätte*)

Legstätte f skladišče

Legt. Karte = Legitimations-Karte (→ *Legitimations-Karte*)

Legung f polaganje, podajanje (→ *Rechnungslegung, Rücklegung, Schlusssteinlegung, Trottoirlegung, Weglegung*) ◇
Legung des Trottoirs – polaganje pločnika (→ *Trottoirlegung*)
Legung der Jahresrechnung – podajanje letnega računa

Lehen n fevd (H 38, 41) (→ *Afterlehen, Bannerlehen, Bauernlehen, Beutellehen, Dienstlehen, Fahnenlehen, Fahnlehen, Forstlehen, Kunkellehen, Mannlehen, Postlehen, Reichslehen, Sterblehen, Weiberlehen, Zulehen*)

Lehensauflösung f zemljiška odveza

Lehensband n fevdna odvisnost

Lehensbrief m fevdno pismo

Lehensbuch n fevdna knjiga

Lehensdienst m vojaška služba vazala (fevdnemu gospodu)

Lehensgericht n fevdno sodišče (H 23)

Lehengüter pl fevdna zemljišča (G II. 456)

Lehensherr m fevdalec, fevdnik, senior

Lebenskommissionen *pl fevdne komisije*
(H 32)

Lebensleute *pl vazali* (V 295)
(→ *Lebensmann*)

Lebensmann m vazal

Lebensrecht n fevdno pravo

Lehenstafel f fevdna knjiga

Lebenstaxe f *fevdna pristojbina*
(G II. 166)

Lebensvertrag m fevdna pogodba

Lebensware f »*primščina*« (G II. 456)

Lebenswesen n *fevdništvo, fevdstvo*
(G II. 79; H 38, 41)

Lehm m ilovica, glina

Lehmboden m ilovnata tla, ilovina,
glinasta tla, glinovina

Lehmbruch m ilovišče

lehnen – nasloniti na (kaj), prisloniti

Lehramt n učiteljska služba,
učiteljevanje (*učiteljstvo) ◇
sich dem Lehramt widmen –
učiteljevati

Lehramtskandidat m učiteljski
kandidat

Lehramtsposten m učiteljsko mesto

Lehramtsprüfung f učiteljski izpit
(v skladu z *Razpisom ministerstva*
za bogočastje in uk z dne 24.
julija 1856, veljavnim za celotno
cesarstvo, s katerim se razglša z
Najvišjim sklepom z dne 17. aprila
1856 potrjeni definitivni zakon o
izpitu za kandidate za gimnazijske
učitelje / Erlaß des Ministeriums
für Cultus und Unterricht vom 24.
Juli 1856, wirksam für den ganzen
Umfang des Reiches, womit das, mit
Allerhöchster Entschließung vom 17.
April 1856, genehmigte definitive

Gesetz über die Prüfung der
Candidaten des Gymnasiallehrantes
kundgemacht wird, je bil izpit
za kandidate za gimnazijske
učitelje sestavljen iz domačih
del (Hausarbeiten), klavzurnih
del (Klausurarbeiten), ustnega
izpita (mündliche Prüfung)
und preizkusnega nastopa
(Probelection))

Lehramtszögling m gojenec
učiteljsišča (*učiteljski odgojenec)

Lehranstalt f učni zavod, šola
(*učilnica) (→ *Anstalt*)

Lehrbefähigung f učna usposobljenost

Lehrbefähigungs-Prüfung f
preizkus učne usposobljenosti
(*preskušnja učne usposobljenosti)
(→ *Lehrerbefähigungs-Prüfung für*
allgemeine Volks- und Bürgerschule)

Lehrbefähigungs-Zeugnis n
spričevalo o učni usposobljenosti

Lehrbehelf m učni pripomoček
(*učilni poslužek)

Lehrbrief m izučno spričevalo
(obrtniškega vajenca) (*izučni list,
doučno pismo, izučbenica)

Lehrbuch n učbenik ◇
approbiertes Lehrbuch – potrjen
učbenik

Lehre f **1.** nauk, uk (→ *Gotteslehre,*
Irrlehre, Naturlehre, Sprachlehre,
Urkundenlehre) **2.** učna doba ◇
aus etwas eine Lehre ziehen –
naučiti se iz (česa)
in die Lehre geben – dati v uk
(*v vajo)
in die Lehre nehmen – vzeti v uk
(*v vajo)
in der Lehre sein/stehen – učiti se
rokodelstva/obrti

lehren – učiti, poučevati

Lehrer m učitelj (*učenik)

(→ *Anstandslehrer, Aushilfslehrer, Equitationslehrer, Fachlehrer, Fechtlehrer, Hauslehrer, Hilfslehrer, Irrlehrer, Klassenlehrer, Musiklehrer, Nebenlehrer, Oberlehrer, Religionslehrer, Selbstlehrer, Singlehrer, Sprachlehrer, Tanzlehrer, Übungslehrer, Übungsschullehrer, Unterlehrer, Wanderlehrer*) ◇

Lehrer und Leiter – učitelj voditelj
definitiver/wirklicher Lehrer –
stalni učitelj, stalno/definitivno
nastavljeni učitelj, pravi učitelj
öffentlicher Lehrer – javni učitelj
provisorischer Lehrer – začasni
učitelj, začasno/provizorično
nastavljeni učitelj
städtischer Lehrer – mestni učitelj

Lehrerbefähigung f učna
usposobljenost

**Lehrerbefähigungs-Prüfung
für allgemeine Volks- und
Bürgerschulen** f usposobljenostni
izpit za obče ljudske in meščanske
šole

Lehrerbefähigungs-Zeugnis n
spričevalo o učni usposobljenosti

Lehrerbildung f učiteljsko
izobraževanje

Lehrerbildungsanstalt f učiteljišče
(H 51, 53), učiteljska pripravnica,
preparandija (*izobraževališče
za učitelje in učiteljice)
(učiteljišča izhajajo iz normalk
(*Normalschulen*), ki jih je leta 1775
ustanovila cesarica Marija Terezija;
od leta 1867 dalje so se učiteljišča
imenovala *Lehrerbildungsschulen*,
od leta 1869 dalje pa
Lehrerbildungsanstalten) ◇

K. k. Lehrerbildungsanstalt in

Laibach – C. kr. moško učiteljišče
v Ljubljani (ust. leta 1867)

**K. k. Lehrerinnenbildungsanstalt
in Laibach** – C. kr. žensko
učiteljišče v Ljubljani (ust. leta
1871)

**Privat-
Lehrerinnenbildungsanstalt bei
den Ursulinerinnen in Laibach** –
Zasebno žensko učiteljišče pri
uršulinkah v Ljubljani (v šolskem
letu 1869/70 ustanovljeno zasebno
učiteljišče je leta 1902 pridobilo
pravico javnosti)

Lehrerbildungsschule
(→ *Lehrerbildungsanstalt*)

Lehrerin f učiteljica

Lehrerkonferenz f učiteljska
konferenca

Lehrerschaft f učiteljstvo, učitelji

Lehrerstand m učiteljski stan,
učiteljstvo, učitelji

Lehrerzimmer n (učiteljska) zbornica

Lehrfräulein n vajenka

Lehrgeld n šolnina (*učnina) ◇
Er hat Lehrgeld gezahlt. – Škoda
ga je izučila.

Lehrherr m rokodelski mojster, učni
mojster (*obrtni gospodar, učni
gospodar)

Lehrjahre pl učna leta

Lehrjunge m rokodelski vajenec

Lehrkanzel (→ *Lehrstuhl*)

Lehrkörper m učiteljski zbor
(*učiteljska skupščina)

Lehrkraft f 1. učitelj 2. učiteljica ◇
männliche Lehrkraft – učitelj
weibliche Lehrkraft – učiteljica

Lehrkurs m tečaj

Lehrling m rokodelski vajenec
(*rokodelski pomagač, učenec)
(→ *Handlungslehrling*)

Lehrmädchen n vajenka

Lehrmeister m učni mojster

Lehrmittel n učilo (*učilni pomoček)

Lehrperson f učitelj(ica)
(*učiteljska oseba)

Lehrplan m učni načrt (*učni črtež)

Lehrsaal (→ *Lehrzimmer*)

Lehrstand m učiteljski stan,
učiteljstvo, učitelji (*učivni stan,
učeništvo, učeniki)
(→ *Ständegliederung*)

Lehrstelle f **1.** učno mesto
2. učiteljska služba

Lehrstoff m učna snov (*učna tvarina)

Lehrstuhl m stolica, katedra

Lehr- und Erziehungsanstalt f učni
in vzgojni zavod

Lehrvertrag m učna pogodba
(pri mladoletnih vajencih je bilo
potrebno skleniti posebno učno
pogodbo)

Lehrwerkstätte f učna delavnica

Lehrzeit f učna doba (rokodelskega
vajenca) ◇
die zugebrachte Lehrzeit –
opravljena učna doba

Lehrzeugnis n učno spričevalo
(na podlagi učnega spričevala
ali učnih spričeval je bilo izdano
izučno
spričevalo (Lehrbrief))

Lehrzimmer n učilnica

Leib m telo, život (→ *Oberleib*,
Unterleib) ◇
der Leib Christi/der Leib des
Herrn – hostija

Verhärtung des Leibs – zaprtje
(bolezen)
harter Leib – zaprtje (bolezen)
einen harten Leib haben – biti
zaprt (bolezen)
gesegneten/schwangeren/schweren
Leibes sein – biti noseča
... bei Leibe nicht! – Samo (Le)
... ne!/Za nobeno ceno ...!/Bog
obvaruj ...!
eine Gefahr für Leib und Leben –
življenjska ogroženost (*nevarnost
za življenje in telo)
mit Leib und Seele – z dušo in
telesom
jmdn. lebendigen Leibes
verbrennen/jmdn. bei lebendigem
Leibe verbrennen – zažgati (koga)
ob živem telesu
Leib und Gut verlieren – izgubiti
življenje in premoženje
Bleib mir vom Leibe! – Proč od
mene!/Ne približuj se mi!
jmdn. am Leibe strafen – kaznovati
(koga) s telesno kaznijo
(→ *Leibesstrafe*, *Strafe/Strafe am
Leibe*)
jmdn. zu Leibe gehen – napasti (koga)

Leibarzt m osebni zdravnik
(*telesni zdravnik, životni zdravnik)

Leibesbeschaffenheit (→ *Leibes-
Constitution*)

Leibchen n **1.** moška (spodnja) majica,
triko **2.** životec (žensko oblačilo
brez rokavov, ki je pokrivalo zgornji
del telesa)

Leibdienst m ročna tlaka

Leibeigene(r) m podložnik (po
svojem rojstvu odvisen od
gospoda), *nevoljnik* (V 79; G II.
305, 350), rojenjak, rob (*rab)

Leibeigenensystem n *sistem suženjstva
ali osebne nesvobode* (G II. 80)

Leibeigenschaft *f* osebna nesvoboda, »nevoljništvo« (V 79, 384), nesvobodno podložništvo, rabstvo (G II. 284, 309, 341, 349, 350) ◇ Aufhebung der Leibeigenschaft – odprava »nevoljništva« (→ *Leibeigenschafts-Aufhebung*) die Leibeigenschaft aufheben – odpraviti »nevoljništvo«

Leibeigenschafts-Aufhebung *f* odprava »nevoljništva« (G II. 350)

Leibel *n* telovnik (*lajbič, lajbc) (→ *Ärmelleibel*)

Leibes-Constitution (→ *Leibesbeschaffenheit*)

Leibesbedürfnisse *pl* telesne potrebe

Leibesbeschaffenheit *f* telesni ustroj, telesna konstitucija ◇ kräftige Leibesbeschaffenheit – močna konstitucija

Leibeserbe *m* rodni dedič (*rojeni dednik), lastni dedič, lastni potomec ◇ seine ehelichen Leibeserben – njegovi v zakonu spočeti dediči, njegovi zakonski dediči

Leibeserziehung *f* telesna vzgoja

Leibesfrucht *f* plod, fetus (→ *Abtreibung*)

Leibeskleidung *f* osebna obleka

Leibeskräfte *pl* telesne moči ◇ aus Leibeskräften – na vso moč obwohl bei meinen schwachen Leibeskräften, jedoch bei guter und reifer Vernunft, bei mir selbst erwogen und zu Gemüth geführt, daß nichts gewisser als der Todt ist ... – ... četudi šibkega zdravja (*na životi bolehen), vendar ob polni prisebnosti, ob premisleku in spoznanju, da ni nič bolj gotovega kot smrt, ...

(obrazec v oporoki)

Leibesstrafe *f* telesna kazen ◇ in eine empfindliche Leibestrafe ziehen/mit einer empfindlichen Leibesstrafe belegen – kaznovati z ostro telesno kaznijo

Leibesstruktur (→ *Leibesbeschaffenheit*)

Leibesübungen *pl* telesne vaje

Leibesumstände – in gesegneten Leibesumständen – noseča

Leibesvisitation *f* telesna preiskava ◇ die Leibesvisitation vornehmen – izvesti telesno preiskavo

Leibeswäsche *f* osebno perilo

Leibfron (→ *Leibdienst*)

Leibfröner *m* tlačan, ki opravlja ročno tlako

Leibgarde *f* telesna straža (*životna straža), telesna garda

Leibgardist *m* telesni stražar (*životni stražnik)

Leibgeding *n* dosmrtni užitek, *doživljenjski zajem* (V 229), »dosmrtna pogodba«, *dosmrtno uživanje* (G II. 420, 424, 426, 435)

Leibgeld *n* davek nesvobodnega podložnika

leiblich – 1. telesen, životen 2. pravi, rodni (→ *Bruder, Eltern, Kinder*)

Leibpacht *f* dosmrtni zakup

Leibrente *f* dosmrtni prihodek, dosmrtna renta

Leibrentenvertrag *m* pogodba o dosmrtni renti

Leibrentner *m* dosmrtni rentnik

Leibroch *m* 1. suknjica, jopič (*opleček) 2. spodnje krilo

Leibschüssel f nočna posoda, kahla (*potrebniža, posteljna posoda)

Leibsteuer f *davek na osebo* (V 318), telesni davek, glavarina

Leibstrafe (→ *Leibesstrafe*)

Leibstuhl m iztrebljevalnik (*odsebnica, ponočni stolec, potrebnižak, zahodnjak)

Leibwache f telesna straža

Leibwächter m telesni stražar

Leibwäsche (→ *Leibeswäsche*)

Leibzins m *naglavna pravda* (G II. 249, 310)

Leiche f **1.** truplo **2.** pogreb (→ *Leichenbegängnis*) ◇
Bewachung der Leiche – čuvanje mrliča (nočno bedenje)
die Leiche bewachen – čuvati mrliča
Die Leiche war bis zur Unkenntlichkeit verwes. – Truplo je razpadlo do te mere, da je bilo neprepoznavno.

Leichenansager (→ *Leichenbitter*)

Leichenbegängnis n žalni sprevod (*mrtvaški sprevod), pogreb

Leichenbegleiter m pogrebec

Leichenbegleitung (→ *Leichenbegängnis*)

Leichenbeisetzung (→ *Leichenbegängnis*)

Leichenbeschau f mrliški ogled

Leichenbeschauer m mrliški oglednik

Leichenbestatter m grobar

Leichenbestattung (→ *Leichenbegängnis*)

Leichenbestattungsanstalt f pogrebni zavod

Leichenbestattungswagen m mrliški voz (*mrtvaški voz)

Leichenbett n mrtvaški oder

Leichenbitter m moški, ki vabi na pogreb (*pogrebski vabnik, vabnik na pogreb, zovčín na pogreb)

Leichenbitterin f ženska, ki vabi na pogreb (*pogrebska vabnica, vabnica na pogreb)

Leichenconduct (→ *Leichenbegängnis*)

Leichenfeier f pogrebna slovesnost

Leichenfest (→ *Leichenfeier*)

Leichengeld n prispevek k pogrebnim stroškom (svojim članom so ga izplačevala pogrebna društva)

Leichengepränge n pogrebni sijaj (npr. ob smrti vladarja)

Leichenhaus (→ *Leichenkammer*)

Leichenkammer f mrtvašnica (*mrliščnica)

Leichenkosten pl pogrebni stroški, pogrebnina

Leichenmahl n pogrebščina, sedmina, karmina

Leichenmusik f pogrebna glasba (*mrtvaška muzika)

Leichenpredigt (→ *Leichenrede*)

Leichenrede f nagrobni govor ◇
eine Leichenrede halten – imeti nagrobni govor

Leichenschmaus (→ *Leichenmahl*)

Leichenträger m pogrebnik

Leichenwagen (→ *Leichenbestattungswagen*)

Leichenzug (→ *Leichenbegängnis*)

Leichnam m truplo, mrlič (→ *Fronleichnam, Gottleichnam*) ◇
entseelter Leichnam – truplo, mrlič

leicht – 1. lahek (→ *Bewaffnung, Kauf, Kavallerie, Infanterie, Strafe, Waffe*)
2. lahko (→ *bewaffnet, verwundet*) ◇
ein Leichtes sein – z lahkoto (kaj)
storiti

Leichter (→ *Leuchter*)

leichtfaßlich – lahko razumljiv

leichtfertig – 1. lahkomiseln,
nepremišljen (→ *Feldflüchtling*)
2. lahkomiselno, nepremišljeno

Leichtfertigkeit f lahkomiselnost,
nepremišljenost

leichtgläubig – lahkoveren

Leichtgläubigkeit f lahkovernost

Leichtsinn m lahkomiselnost

leid – žal ◇

Es tut mir leid. – Žal mi je.

Es ist mir leid um ihn. – Žal mi je
zanj./Smili se mi.

Leid n 1. zlo, krivica 2. žalost, bol,
žalovanje ◇
Freud und Leid mit jmdm. teilen –
deliti si dobro in slabo
jmdm. kein Leid antun – ne storiti
(komu) nič hudega
sich ein Leides antun/tun –
narediti samomor, ubiti se
Leid tragen – žalovati
jmdm. etwas zu Leide tun –
prizadeti (koga), užaliti (koga)

leiden (litt, hat gelitten) – 1. trpeti
(→ *Abbruch, Hunger, Not*)
2. bolehati za (čim)

Leiden n 1. trpljenje, bolečina
(→ *Gelenkleiden, Steinleiden*)
2. bolezen ◇
Leiden Christi – Kristusovo
trpljenje
langwieriges Leiden – dolgotrajna
bolezen
nach langem, schwerem Leiden

verscheiden – umreti po
dolgotrajni, težki bolezni

Leiden Christspiel n pasijon

leidend – 1. trpeč 2. bolan
(→ *Ungehorsam*)

Leidenschaft f strast ◇
zügellose Leidenschaft –
nebrzdana strast

Leidensgefährte m sotrpin

Leidensgenosse (→ *Leidensgefährte*)

Leidensgeschichte f trpljenje ◇
Leidensgeschichte Christi –
Kristusovo trpljenje

Leidenstag m véliki petek

Leidensweg m trnova pot ◇
Leidensweg Christi – Kristusov
križev pot

Leidenswoche f teden pred veliko
nočjo, véliki teden

leidentlich – 1. trpeč, oster (→ *Strafe*)
2. znosen

leidig – 1. neprijeten, nadležen, zoprn
(→ *Infektion, Seuche*) 2. žalosten
3. nesrečen

Leidkarte f osmrtnica

leidlich – znosen, primeren,
sprejemljiv ◇
leidlich gut – še kar dober

leidsam – potrpežljiv

leidtragend – žalujoč

Leidtragende(r) m žalujoči

Leidwesen n žalost ◇
zu meinem großen Leidwesen –
na mojo veliko žalost

Leier f lajna

Leierer (→ *Leierspieler*)

Leierkasten (→ *Leier*)

Leier(kasten)mann (→ *Leierspieler*)

leiern – lajnati

Leierspieler m lajnar

Leihanstalt f posojilnica,
sposojevalnica

Leihbibliothek f izposojevalnica knjig
(*bukvarnica za izposojanje knjig)
(v Ljubljani je izposojevalnico knjig
leta 1886 ustanovila Hedvika pl.
Radics-Kaltenbrunner)

Leihe f *zajem* (V 71; G II. 406)
(→ *Erbleihe, Erbpachtleihen*)

leihen (lieh, hat geliehen) – posojati,
posoditi

leihen, sich – izposojati si, izposoditi si

Leihhaus (→ *Leihanstalt*)

Leihkauf m najem s kasnejšim
nakupom s strani najemnika
(predmet tako sklenjene kupčije je
bil najemniku najprej prepuščen
v najem, po določenem času pa je
prešel v njegovo last, pri čemer se je
plačana najemnina upoštevala pri
kupni ceni)

Leikauf m pijača oz. pogostitev po
sklenjeni kupčiji ali končanem
(zlasti gradbenem) delu (*likof)

Leilach (→ *Leilaken*)

Leilaken n rjuha

Leim m **1.** klej **2.** lepilo
jmdm. auf den Leim gehen – iti
(komu) na limanice, nasesti (komu)

Leimfabrik f tovarna kleja (v Ljubljani
ust. leta 1883)

Leimsiederei f **1.** obrat za izdelovanje
kleja, klejarna (*klejarnica)
2. klejarstvo

Lein m lan

leinen – platnen

Leinen n platno

Leinenzeug n platnina

Leinpfad (→ *Treppelweg*)

Leinsame (→ *Lein*)

Leintuch n rjuha

Leinwand f platno (→ *Sackleinwand*) ◇
grobe Leinwand – grobo platno,
hodnično platno
die Leinwand bleichen – beliti platno

Leinwandhandel m trgovina s
platnom (*platnarija)

Leinweber m tkalec platna

Leinweberei (→ *Web(er)stuhl*)

Leinweberstuhl m statve

leise – **1.** rahel **2.** tih **3.** rahlo **4.** tiho
(→ *Sprechen*)

leisten – storiti, delati, izvršiti
(→ *Abbitte, Angelöbniß, Angelobung,*
Beitrag, Bürgschaft, Compagnie,
Dienst, Eid, Einzahlung, Ersatz,
Fahneneid, Folge, Gegenwehr,
Gehorsam, Gelöbniß, Genüge,
Genugtuung, Gesellschaft, Gewähr,
Hand, Heeresfolge, Hilfe, Kaution,
Pflichtenangelobung, Robot,
Satisfaktion, Schadenersatz, Schutz,
Unterstützung, Verzicht, Vorschub,
Vorspann, Widerstand, Zahlung)

leisten, sich – privoščiti si

Leistenbruch m dimeljska kila

Leistung f **1.** storitev, učinek, delo
(→ *Arbeitsleistung, Beistandsleistung,*
Beitragsleistung, Gewährleistung,
Hilfsleistung, Sicherheitsleistung,
Verzichtleistung) **2.** uspeh,
dosežek **3.** dajatev, davščina,
obveznost (→ *Eidesleistung,*
Geldleistung, Naturalleistung,
Präsenzdienstleistung,
Vorspannleistung, Zahlungsleistung)

Leistungsfähigkeit f 1. zmogljivost
2. učinkovitost 3. storilnost

Leitartikel m uvodni članek, uvodnik

leiten – voditi (*napeljevati) (→ *Weg*)

Leiter f lestev (*lestva) (→ *Folterleiter*,
Rettungsleiter, *Streckleiter*,
Sturmleiter, *Wurfleiter*)

Leiter m 1. vodja, voditelj
(*napeljevalec) (→ *Geschäftsleiter*,
Werksleiter) 2. načelnik
(→ *Gauleiter*) 3. prevodnik

Leiterwagen m kmečki voz z lestvi
podobnimi stranicami, lojtrnik

Leitfaden m vodilo

Leitgeb m krčmar

Leitmann m 1. voditelj (pri gasilcih)
2. lestvičar (pri gasilcih)

Leitung f 1. vodstvo (*vižanje)
(→ *Armeeleitung*, *Heeresleitung*,
Schriftleitung) 2. napeljava
(→ *Stromleitung*, *Wasserleitung*) ◇
unter der Leitung – pod vodstvom

Leitungsgraben m dovodni jarek,
dovodni kanal (*vodotoč)

Leitungswasser n voda iz
vodovodnega sistema

Leitwährung f vodilna valuta
(npr. dolar)

Lektion f 1. učna enota, lekcija
2. učbeniška enota, lekcija
3. predavanje 4. poduk, lekcija
5. nastop (→ *Probelektion*)

Lektionskatalog m seznam predavanj,
seznam učnih predmetov
(*seznam učb)

Lende (→ *Lände*)

Lende f ledja, križ

lenden (→ *landen*)

Leninismus m leninizem

lenken – 1. usmerjati, usmeriti
(→ *Aufmerksamkeit*), voditi 2. voziti

Lenker m 1. usmerjevalec, voditelj
2. voznik

Lenz m pomlad (poetično)

Lenzing (→ *Lenzmonat*)

Lenzmonat m marec, sušec, brezen

Lenztag m pomladni dan

Leonhard/-i/-ustag m god sv.
Lenarta: 6. november

»**Leoninum**« – **Sanatorium**

»**Leoninum**« (**Laibach**) –
Sanatorij »Leoninum« (ljubljsko
»Leonišče«, prva novejša zasebna
zdravstvena ustanova, je bilo
odprto leta 1894; sanatorij, ki je bil
v lasti redovnic Hčera krščanske
ljubezni sv. Vincencija Pavelskega
(usmiljenke), je bil sprva namenjen
bolnim in onemoglim duhovnikom,
kasneje pa je sprejemal tudi druge
bolnike)

Leopoldtag m god sv. Leopolda:
15. november

Lepra f gobavost (→ *Aussatz*)

leprös – gobav

Leprose(r) m gobavec
(→ *Aussätze/r*)

Leprosenspital (Laibach) n špital za
gobavce, leprozorij (leta 1280 ga je
v Ljubljani ustanovil nemški viteški
red)

Leproserie (→ *Leprosenspital*)

lernen – učiti se

Lerner m učenec

Lernmittel n učni pripomoček
(*samoučilo)

Lese f bera (→ *Blütenlese, Weinlese*)

Leseanstalt f čitalnica (*bravnica)

Lesebibliothek f čitalnica, knjižnica
(*bukvarnica)

Lesebuch n čitanka, berilo

Lesekabinett (→ *Leseanstalt*)

Leselampe f svetilka za branje

lesen (las, hat gelesen) – **1.** brati
(→ *Messe, Seelenmesse*) **2.** trgati,
obirati (→ *Weinlese*)

Lesenskundigkeit f sposobnost
branja ◊
Nachweis der Lesenskundigkeit –
dokazilo o sposobnosti branja

Lesensunkundige(r) m analfabet

Lesensunkundigkeit f analfabetizem

Lesepult n stojalo za branje

Leser m **1.** bralec (→ *Vorleser*)
2. čitalnik **3.** trgalec, obiralec
4. berač

Lesesaal m čitalnica (*čitavnica,
bravnica)

lese- und schreibunkundig – nepismen

Leseverein m čitalniško društvo,
bralno društvo

Leseverein »Čitalnica« (**Laibach**)
– Bralno društvo »Čitalnica«
(Ljubljana)

Lesezimmer n čitalnica, izba za
branje

Lesung f **1.** branje **2.** obravnava,
razprava **3.** literarno branje
(srečanje s pesnikom ali pisateljem,
ki bere iz svojih del) ◊
geistliche Lesung – meditativno
branje (branje in premišljevanje
božje besede, zapisane v Svetem
pismu)
Das Gesetz wurde in dritter

Lesung angenommen. – Zakon je
bil sprejet v tretjem branju.

letal – smrten, letalen

Lettern pl tiskarske črke

Lettre f **1.** črka **2.** pismo **3.** pisava
4. podpis

letzt- – zadnji (→ *Geleit, Ölung, Ruhe,*
Ruhestätte, Wille, Willenserklärung,
Zug)

letztabgewichen – pretekkel

letztthin – nedavno

letztjährig – **1.** lanskoleten
2. v preteklem letu

letztverflossen (→ *letztabgewichen*)

letztwillig – poslednjevoljen
(→ *Anordnung, Disposition,*
Verfügung, Zuwendung)

Leu m lev

leuchten – svetiti se, sijati (→ *Licht*)

leuchtend – **1.** sveteč, sijoč **2.** svetel
(→ *Vorbild*)

Leuchter m **1.** svečnik
(→ *Handleuchter, Tischleuchter*)
2. lestenec (→ *Kronleuchter*)

Leuchtgas n plin za razsvetljavo
(*razsvetilni plin)

Leuchtzeichen n svetlobni znak

leugnen – tajiti, zanikati

Leumund m ugled, glas, reputacija ◊
guter Leumund – dobro ime, dober
glas
schlechter Leumund – slabo ime,
slab glas
in üblem Leumund stehen – biti na
slabem glasu

Leumundszeugnis n npravstveno
spričevalo, spričevalo o dobrem
imenu (*spričevalo o reputaciji,
spričevalo o glasu)

Leute pl ljudje ◇

»arme *Leute*« – »ubogi *ljudje*«,
podložniki, kmetje (G II. 338)
fahrende Leute – potujoči godci,
vagabundi, čarovniki, berači itd.
(v srednjem veku)
gemeine Leute – ljudje nizkega
stanu, navadni ljudje, *preprosti ljudje*
(G II. 338)
etwas kommt unter die Leute –
nekaj se zve

Leutnant m poročnik

(*lajtnant) (→ *Capitain-
Leutnant, Fregattenleutnant,
Linien Schiffleutnant, Oberleutnant,
Oberstleutnant, Unterleutnant*)

leutselig – prijazen, priljuden

Leutseligkeit f prijaznost, priljudnost

Levante f Levant (dežele ob vzhodnih
obalah Sredozemskega morja)

Levit m levit

leviter – lahko

Lexikon n besednjak, slovar

1. f. = landesfürstlich

(→ *landesfürstlich*)

1fd. = laufend (→ *laufend*)

Liaison f **1.** zveza **2.** ljubezensko razmerje

Libell n **1.** *libel* (V 336, 348) (sklepi
odbornih zborov v Augsburgu 1510
in Innsbrucku 1518) **2.** zapis v
obliki knjige, libel (→ *Schätzlibell*)
3. sramotilni spis

Libellist m pisec sramotilnega spisa,
paskvilant

Libera f molitev za rajne

liberal – svobodomiseln, svobodnjaški,
liberalen (→ *Partei*)

Liberalisierung f sprostitvev, odprava,
liberalizacija

Liberalismus m svobodomiselnost,
svobodnjaštvo, liberalizem

Liberalität f **1.** svobodomiselnost
2. radodarnost

Libertät f svoboda

Libertin m razuzdanec, libertin

Libertinage f **1.** svobodomiselnost,
libertinizem **2.** razvrat, razuzdanost

Libertinismus (→ *Libertinage*)

licht – **1.** svetel, jasen (→ *Auge,
lichtblau, Tag, Zimmer*) **2.** bister
(→ *Verstand*) **3.** odprt (→ *Bahn*) ◇
das Lichte im Walde – goljava,
posek v gozdu
im Lichten – v razmaku ...
notranjega premera
Die Spurweite der zu erbauenden
Eisenbahn soll einen Meter im
Lichten der Schienen betragen. –
Notranji premer med tračnicama
bodoče železnice naj znaša en
meter. (*bodi en meter luči)

Licht n **1.** svetloba (→ *Mondlicht,
Oberlicht, Tageslicht*) **2.** luč, svetilka:
(→ *Auerlicht, Glühlicht, Nachtlicht,
Spänlicht, Spannlicht, Windlicht*)
3. sveča **4.** ogenj ◇
elektrisches Licht – električna
svetloba
Ewiges Licht/stets brennendes Licht
– večna luč
freies Licht – 1. odprta luč (luč brez
laterne, npr. baklja) **2.** brezplačna luč
(*prosta luč) (npr. za plinarja mestne
plinarne v Ljubljani)
Holz und Licht – les za kurjavo in
sveče za razsvetljavo (*kurjava in
svečava)
offenes Licht – luč brez laterne
(→ *Spanlicht, Spannlicht*)
bei anbrechendem Licht – ob zarji,
ob svitu, ko napoči dan

das Licht der Welt erblicken –
zagledati luč sveta, roditi se
etwas ans Licht bringen/holen/
zerren/ziehen – razodeti (kaj)
ans Licht kommen – priti na dan
bei Licht besehen/betrachtet –
natančno gledano
jmdn. hinters Licht führen – goljufati
(koga), varati (koga)
in (ein) falsches/schiefes/schlechtes/
ungünstiges Licht geraten/kommen
– pokazati se v slabi luči
jmdn./etwas ins rechte Licht rücken/
setzen/stellen – prikazati (koga/kaj) v
ugodni luči
jmdn./etwas in ein zweifelhaftes
Licht rücken – prikazati (koga/kaj) v
dvomljivi luči
ein klares Licht über etwas verbreiten
– natančno predstaviti (kaj) (*na
tanko razodevati)
Gott sprach: es werde Licht, und
es ward Licht. – Bog je rekel: Bodi
svetloba, in svetloba je bila.
Das ewige Licht leuchte ihm! –
Sveti mu večna luč!

licht- – svetlo- (npr. lichtblau –
svetloplav)

Lichtbild n 1. slika 2. diapozitiv

Lichtbildervortrag m predavanje z
diapozitivi

lichtblau – svetlomoder

Lichtbruder (→ *Illuminat*)

Lichtdruck m svetlotisk

Lichte(s) (→ *licht*)

lichten – 1. razsvetliti 2. izprazniti
3. razredčiti, redčiti

»**Lichtenthurn**« (→ *Asyl*)

Lichterträger m pogrebec, ki nosi
svečo (*svetilec)

Lichtgeld n denar za sveče, denar za
razsvetljavo

Lichtgießer m svečar

Lichtgießerei f svečarstvo

Lichthof m dvorišče z vrhnjo svetlobo

Lichtholz n les za luč (*lučnik,
lučevina), les za trske (*terskovec)

Lichtmacher m svečar

Lichtmesse (Lichtmeß) f svečnica

Lichtpunkt m svetla točka

Licht(putz)schere f utrinjač (škarjam
podobna naprava za prirezovanje
zoglenelega dela stenja pri sveči)

lichtscheu – 1. boječ se svetlobe
(*svetlobežen) 2. potuhnjen,
poniglav

Lichtschirm m senčnik

Lichtspielhaus (→ *Lichtspieltheater*)

Lichtspieltheater n kinematograf
(→ *Kinematographen-Theater*)

Licht- und Schattenseiten pl svetle in
temne strani, svetle in temne plati

Lichtung f 1. razsvetljenje 2. jasa

Lichtweite f svetlobna širina

Lichtzieher (→ *Lichtmacher*)

licitando (→ *veräußern, verkaufen*)

Lidlohn (→ *Liedlohn*)

Liebden! – **Euer Liebden!** –
Preljubeznivi!

Liebe f ljubezen ◇

Liebe und Treue der Völker für
das angestammte Haus Habsburg
– ljubezen in zvestoba ljudstev do
dedne habsburške dinastije
käuflische Liebe – prostitucija
landesväterliche Liebe – vladarjeva
ljubezen do dežele
Liebe fassen – vzljubiti

Liebelei f ljubimkanje

lieben – ljubiti

liebenswürdig – ljubezniv

Liebenswürdigkeit f ljubeznivost

lieber (liebe, liebes) – ljubi, (ljuba, ljubo), dragi (draga, drago) ◇
Mein lieber Freund! – Dragi prijatelj!

Liebesantrag m ljubezenska izpoved ◇
jmdm. Liebesanträge machen –
izreči (komu) svojo ljubezen

Liebesbeziehung f ljubezensko
razmerje

Liebeserklärung (→ *Liebesantrag*)

Liebesgabe f milodar

Liebesheirat f poroka iz ljubezni
(v nasprotju razumsko poroko
(Vernunfttheirat))

Liebestränk m ljubezenski napoj

Liebesverhältnis n ljubezensko
razmerje

Liebhaber m **1.** ljubimec (*ljubovnik)
2. ljubitelj, amater
(→ *Jagdliebhaber*)
3. zainteresiranec, interesent
(→ *Kaufliebhaber*)

Liebhaberei f ljubiteljstvo

Liebhaberin f **1.** ljubimka
(*ljubovnica) **2.** ljubiteljica,
amaterka

Liebhabertheater n ljubiteljsko
gledališče, amatersko gledališče

liebkosen – ljubkovati

Liebkosung f ljubkovanje

Liebling m ljubljenec, ljubljenček

Lieblings- – najljubši ...

liebreich – z ljubeznijo, ljubeznivo

liebster (liebste, liebstes) – predragi
(predraga, predrago), najljubši
(najljubša, najljubše), najdražji
(najdražja, najdražje) ◇
Mein liebster Freund! – Predragi
prijatelj!

Lied n pesem (→ *Grablied, Hetzlied,
Schlummerlied, Trauerlied, Trutzlied*)

liederlich – zanikrn, nemaren
(→ *Herumziehen, Lebenswandel,
Weibsperson*)

Liederlichkeit f zanikrnost, nemarnost

Liedertafel f **1.** pevsko društvo
2. pevsko društvo (npr. ljubljanski
nemški »liedertafelrji«/Laibacher
Liedertafel) **3.** pevsko prireditelj

Liedlohn m zaslužek, mezda, plačilo
(služinčadi/poslov)

Lieferant m dobavitelj, oskrbovalec
(*založnik, zakladavec, zalagavec,
previdnik), liferant (→ *Hoflieferant*)

Liefergeld n oskrbnina

liefern – dostaviti (komu kaj), založiti
(koga) s (čim), poslati (komu kaj)
(→ *Nachweis*)

liefern, sich – spopasti se
(→ *Kampf, Schlacht*)

Lieferschein m dobavnica

Lieferung f **1.** oskrba (z živili),
oskrbovanje (*zakladanje) **2.** dobava,
dostava, pošiljka **3.** zvezek, številka

Lieferungsausschreibung f razpis za
dobavo

Lieferungslustige(r) (→ *Lieferant*)

liegen (lag, hat/ist gelegen) – ležati
(→ *Anker, Beschuß, brach, Garnison,
Grund, Hand, Herz, Hinterhalt,
Lauer, Posten, Scheidung, Schutt,
Sterbebett, Sterben, Streit, Tag, Zug*) ◇
Es liegt daran, daß ... – Vzrok je v

tem, da ...

Es liegt mir viel daran, daß ... –
Veliko mi je do tega, da ...

liegend – ležeč (→ *Gut, Grund, Sache, Vermögen*)

Liegenschaft f **1.** nepremičnina
2. kmetijska posest

Liegenschaftsfeilbietung f dražba
nepremičnin
freiwillige gerichtliche
Liegenschaftsfeilbietung –
prostovoljna sodna dražba
nepremičnin

Liegerstatt (→ *Liegerstätte*)

Liegerstätte f ležišče (*ležiše)

Lieutenant (→ *Leutnant*)

liieren – povezati

Limbus m predpek, limb

Limes m utrjen obmejni pas, limes ◇
limes Romanus – utrjeni obmejni
pas starih Rimljanov med Renom
in Donavo (sezidan kot obramba
proti Germanom)

limitieren – določiti, omejiti, limitirati

Limitierung f določitev, omejitev,
limitiranje

Limitopreis m določena cena,
omejena cena, limitirana cena

Linde f lipa (→ *Dorflinde*)

lindern – olajševati, olajšati, lajšati,
ublažiti, blažiti, omiliti

lindernd – olajševalen (→ *Umstand*),
blažilen

Linderung f olajšava, ublažitev,
blažitev, omilitev

Linderungsumstände pl olajševalne
okolščine

Lineal n ravnilo

Linie f **1.** črta, vrsta, linija (→ *Zollinie*)

2. bojna črta (→ *Demarkationslinie, Feuerlinie, Frontlinie, Gefechtslinie, Schlachtlinie, Schußlinie, Schützenlinie, Schwarmlinie, Sperrlinie, Trennungslinie, Verbindungslinie, Verteidigungslinie, Webrlinie*) **3.** črtica (stara avstrijska dolžinska mera: 1 črtica = 12 točk = 2,19 mm – okrajšava: "m")

4. mestna meja (*mestna linija)

(→ *Linienamt, Ort/geschlossene*

Orte/Städte, Pflastermaut) **5.** redna

vojska **6.** rodbinska veja (potomstvo

v zaporedni vrsti) **7.** trasa (cestna

trasa, železniška trasa)

(→ *Bahnlinie*) ◇

absteigende Linie – navzdolnja

(sorodstvena) vrsta

aufsteigende Linie – navzgoranja

(sorodstvena) vrsta

in gerader Linie verwandt sein –

biti v sorodu po premi vrsti

die Linie halten – držati bojno črto

in männlicher Linie aussterben –

izumreti v moški liniji

Linienamt n mitninski urad (ob cesti,
ki je vodila v mesto), cestninski

urad (*mestnomejna colnija)

(→ *Ort/geschlossene Orte/Städte*)

Liniendienst m služba v redni vojski
(*linejna služba) ◇

einjähriger freiwilliger

Liniendienst – enoletno

prostovoljno služenje v redni

vojski (*enoletna prostovoljna

linejna služba) (→ *Präsenzdienst*)

Linieninfanterie f redna pehota
(*linejna pehota)

Linienschiff n **1.** linijska ladja (ladja,
ki vozi na stalni progi in po

stalnem voznom redu) **2.** linijska

bojna ladja (oznaka za velike bojne

- ladje od 17. do začetka 20. stoletja; med bitko so prvotno vozile ena za drugo v razoru (Kiellinie))
- Linien-schiffahrt** f linijska plovba (plovba na stalni progi in po stalnem voznem redu)
- Linien-schiffskapitän** m linijski kapitan (po stopnji enak polkovniku)
- Linien-schiffsleutnant** m linijski poročnik (po stopnji enak stotniku)
- Linienteilung** f (sorodstvena) delitev po kolenih
- Linientruppen** pl redna vojska
- Linke** f **1.** leva roka, levica **2.** levo usmerjene stranke, politična levica
- links** – levo (→ *Hand*)
Links! – Na levo! (vojaško povelje)
- linkslastig** – izrazito levo usmerjen, levičarski
- Linnen** n platno
- Linnenzeug** (→ *Leinenzeug*)
- Liquidant** m tožeči upnik
- Liquidat** m toženi upnik
- Liquidation** f **1.** poravnava, plačilo, likvidacija **2.** pregled stanja blagajne, likvidacija **3.** ukinitve, razpustitev, likvidacija **4.** usmrnitev (zlasti iz političnih razlogov), likvidacija
- Liquidator** m **1.** pooblaščen oseba za izračun terjatev (za likvidacijo), likvidator **2.** ubijalec (po naročilu), likvidator
- liquidieren** – **1.** poravnati, plačati, likvidirati (→ *Schuld*) **2.** pregledati stanje blagajne, likvidirati (→ *Kasse*) **3.** ukiniti, razpustiti, likvidirati (→ *Verein*) **4.** usmrtiti (zlasti iz političnih razlogov), likvidirati
- Liquidierung** (→ *Liquidation*)
- Liquidität** f plačilna sposobnost, likvidnost
- List** f zvijača, zvijačnost, prevara (→ *Arglist, Hinterlist*)
- Liste** f seznam, imenik, spisek, zaznamek (→ *Advokatenliste, Assentliste, Conduitenliste, Hausliste, Jahrganglisten, Konduitenliste, Kurliste, Losungsliste, Namensliste, Nominalliste, Präsenzliste, Preisliste, Qualifikationsliste, Stellungliste, Verlustenliste, Wählerliste, Wohnungsliste*)
- Litanei** f litanije
- Literat** m pisatelj, pesnik, literat
- Literator** (→ *Literat*)
- Litfaßsäule** f oglasni steber
- Lithograph** m kamnopolisek, litograf
- Litorale** n primorje
- Liturgie** f bogoslužje, cerkveni obred, liturgija
- Livree** f livreja
- Livreebediente(r)** m služabnik v livreji, lakaj
- livriert** – oblečen v livrejo, livriran (služabnik, portir, šofer)
- Lizentiat** (→ *Lizenziat*)
- Lizenz** f **1.** dovoljenje, pravica (*dovolilo, dopustilo, dovolilni list, dopustni list, dopuščenje), licenca **2.** spregled
- Lizenzgebühr** f licenčna (*dopustnina)
- Lizenziat** m **1.** srednjeveški akademski naziv med bakalavreatom in

doktorjem, licenciat **2.** nosilec akademskega naziva med bakalavreatom in doktorjem, licenciat

lizenzieren – izdati dovoljenje (*izdati dovolilo/dopustilo), izdati licenco, licencirati

Lizenzschein m dovolilnica (npr. za javno prireditve) (*dopustilni list, dopustni list)

Lizenzzettel (→ *Lizenzschein*)

Lizitant m dražbenik, dražitelj

Lizitation f dražba, licitacija (→ *Minuendo-Licitation*) ◇ freiwillige öffentliche Lizitation – prostovoljna javna dražba mündliche Lizitation – ustna dražba

Lizitationslustige(r) m zaniteresiranec za licitacijo, interesent za licitacijo

Lizitationsverhandlung f dražbena razprava

Lizitationsweg – im öffentlichen Lizitationswege – na javni dražbi (*potom javne dražbe)

lizitieren – prodajati na dražbi, licitirati

l. J. = laufenden Jahres – tekočega leta

Lkw = Lastkraftwagen (→ *Lastkraftwagen*)

l. M. = laufenden Monats – tekočega meseca

LO = Leopold-Orden (→ *Orden*)

Lob n hvala, pohvala, slava ◇ jmdm. Lob spenden/zollen – pohvaliti (koga) voll des Lobes sein – biti poln hvale, zelo hvaliti

loben – hvaliti (→ *Gott*)

lobenswert (→ *lobenswertig*)

lobenswertig – hvalevreden

Lobgedicht n pesem hvalnica (*hvalna pesem)

Lobgeld n primščina (posebna dajatev ob nastopu novega zemljiškega gospoda) (G II. 250)

löbl. = löblich (→ *löblich*)

löblich – **1.** slaven (→ *Gedächtnis, Vorfahr*) **2.** slavni (v nagovoru) (→ *Stadtmagistrat*) **3.** hvalevreden

Lobmesse f zahvalna maša

Lobrede f hvalnica

Localie f manjša samostojna župnija (*podfara, mala fara), *lokalija* (H 49) (v Avstriji je lokalije vpeljal cesar Jožef II.)

Localien-Kirche f cerkev v lokaliji (→ *Localie*)

Localist m duhovnik, ki je služboval na manjši samostojni župniji (lokaliji), lokalist (→ *Lokalie*)

Loch n **1.** luknja (→ *Saugloch, Schlupfloch*) **2.** votlina, jama **3.** slabo stanovanje, neprimerno stanovanje, luknja

locken – **1.** vabiti, privabiti (→ *Falle*) **2.** kodrati

locker – **1.** majav **2.** rahel **3.** sproščen **4.** ohlapen

lockern – **1.** sprostiti **2.** zrahljati **3.** popustiti **4.** omiliti

Lockspitzel m provokator

Lockvogel m vabnik (ptica kot vaba pri lovu na ptice) (→ *Vogelherd*)

loco – in loco – na kraju, na mestu

Locobrief m krajevno pismo (*krajno pismo)

Locotransport m krajevni promet

Locus m kraj, mesto

Loden m loden (volnena tkanina za uniforme, lovske obleke)

Löffel m žlica (→ *Kochlöffel*)

Löffelmacher m izdelovalec žlic, žličar (→ *Holzlöffelmacher*)

Loge f **1.** loža (v gledališču) (→ *Logenmieter, Privatlogenbesitzer*)

2. prostozidarska loža

(→ *Freimaurerloge*) ◇

eine gut situierte Loge – na ugodnem mestu situirana loža
halbe Loge – polloža

Logement n stanovanje, prebivališče

Logenbesitzer m imetnik lože (→ *Privatlogenbesitzer*)

Logenmieter m najemnik lože (→ *Theater*) ◇

Logenmieter für gerade Tage – najemniki lož za parne dneve
Logenmieter für ungerade Tage – najemniki lož za neparne dneve

logieren – **1.** stanovati, bivati, ložirati
2. nastaniti (koga), vzeti (koga) pod streho, ložirati

Logis (→ *Logement*)

Lohe f čreslo, čreslovo strojilo (smrekovo oz. hrastovo lubje za strojenje)

Lohgärber (→ *Rotgerber*)

Lohgerber (→ *Rotgerber*)

Lohn m **1.** plača, plačilo (→ *Arbeitslohn, Botenlohn, Finderlohn, Macherlohn, Säumerlohn, Stücklohn, Trägerlohn*)
2. zaslužek, mezda, dnina (→ *Accordlohn, Tag(e)lohn*)

Lohnarbeit f mezdno delo

Lohnarbeiter m mezdni delavec (*delavec za mezdo, najemnik, dninar)

Lohnbewegung f boj za zvišanje plač, mezdno gibanje

Lohndiener m sluga

lohn – **1.** plačati, povrniti (→ *Gott*)
2. izplačati se

Lohnkampf m boj za zvišanje plač, mezdni boj

Lohnkutscher m najemni kočijaž (*najemščik, najemščak)

Lohnmühle f mlin, ki melje za plačilo (*kmetski mlin)

Lohnpolitik f plačna politika

Lohnschnitterin f najemna žanjica

Lohnsteuer f davek od plače

Lohnstopp m administrativna prepoved zviševanja plač

Lohntüte f plačilna koverta

Löhnung f plačilo, mezda (→ *Gratislöhnung, Monatslöhnung*)

Lohnverhältnis n mezdno razmerje

Lokal n prostor (*prostorišče)

(→ *Amtslokal*), mesto, lokal

(→ *Assentlokal, Gassenlokal, Geschäftslokal, Gewerbelokal, Stammlokal, Verkaufslokal, Wahllokal*)

Lokalausweis m ogled na kraju samem (*ogled na lici mesta)

Lokalbahn f lokalna železnica (npr. Ljubljana–Vrhnika) (→ *Bahn/Bahnen niederer Ordnung*)

Lokalbehörden pl lokalna oblastva (H 24, 25, 44, 47, 60–62)

Lokalfahrt f krajevna vožnja (*krajna vožnja)

Lokalgewalt n lokalni boj

lokalisieren – **1.** določiti kraj, locirati
2. razvrstiti **3.** omejiti, lokalizirati (→ *Feuer*)

Lokalitäten pl prostori

Lokalkaplaneien pl lokalne kaplanije
(H 49) (→ *Lokalie*)

Lokalkenntnis n poznavanje kraja ◇
Lokalkenntnis haben – poznati kraj, poznati krajevne razmere

Lokalkommissär m krajevni komisar
(*krajni komisar)

Lokal-Polizei f mestna policija
(*mestno policijstvo) (→ *Polizei*)

Lokalsänderung f selitev lokala

Lokalstatut n lokalni statut (H 26)

Lokalveränderung f preselitev lokala

Lokalverein m krajevno društvo
(*krajno društvo)

Lokalzug m lokalni vlak

Lokalzulage f krajevni priklad, lokalni priklad

Lokomotive f lokomotiva
(*lukamatija)

Lokomotiveisenbahn f lokomotivna železnica

Lokomotivführer m strojevodja
(*vodnik hlapona)

Lokomotivheizer m kurjač na lokomotivi

Lokus (→ *Locus*)

Lombard m/n 1. zastavljalnica
2. zastavni listek

Lombardei f Lombardija

Lord m lord

Lordschaft f lordovstvo

Lorgnette f kukalo, lornjet

lorgnettieren – opazovati s kukalom

los – prost, rešen, svoboden ◇
los und ledig – neovirano

Was ist los? – Kaj se je zgodilo?
Los! – Začnimo!/Gremo!/Zdaj!
(na štartu)

Los n 1. srečka (*loz) 2. usoda 3. del, delež

Losbriefe pl oprostilna pisma (G II. 350)

löschen¹ – 1. gasiti, pogasiti (→ *Feuer*)
2. izbrisati (→ *Hypothek*) 3. izkrcati (tovor)

löschen² (losch, ist geloschen) –
ugasniti (→ *erlöschen*)

Löschgerät (→ *Löschrequisiten*)

Löschhorn n gasilnik (naprava za ugašanje sveč)

Löschhütchen (→ *Löschhorn*)

Löschnapf (→ *Löschhorn*)

Löschrequisiten pl gasilno orodje

Löschtrain m skupina gasilnih vozil

Löschung f 1. gašenje 2. izbris
(→ *Firmenlöschung*) ◇
Eintragung der Löschung – vpis izbrisa
Einverleibung der Löschung –
vknjižba izbrisa
grundbücherliche Löschung –
zemljiškoknjižni izbris

Löschungsquittung f izbrisna pobotnica

Löschwesen n gašenje

Löschzug (→ *Löschtrain*)

Lösegeld n odkupnina
(*odkupščina, odkupšina)

losen – žrebat

Losen n žrebanje
(*srečkanje, vzdigovanje)

lösen – 1. rešiti, uganiti 2. kupiti
(→ *Karte*) 3. odkupiti 4. sprožiti,
ustreliti (→ *Kanone*) 5. prodati
6. razdreti (pogodbo, zaroko)

losgehen – 1. začeti 2. napasti ◇

Der Dieb ging gegen den
Sicherheitswachtmann los. – Tat je
napadel stražnika.

Loskauf m odkup ◇

Loskauf von Gefangenen – odkup
ujetnikov

loskaufen – odkupiti

loskaufen, sich – odkupiti se

Verzeichnis jener Wohltäter, die
sich zugunsten des Laibacher
Armenfondes von den üblichen
Besuchen am Neujahrstage
losgekauft haben. – Seznam tistih
dobrotnikov, ki so se v korist
ljubljskega ubožnega zaklada
odkupili od običajnih novoletnih
obiskov. (→ *Gratulations-
Enthebungskarten*)

Loslassungsgebühren pl *izpustnine*
(G II. 348)

Loslösung f odcepitev

Losreihe f žrebna vrsta, žrebni red
(→ *Losung*)

lossagen, sich – odpovedati se (čemu),
odreči se (čemu)

losschlagen – 1. odbiti 2. prodati

lossprechen – 1. odvezati, oprostiti
2. odpustiti vajenca (po uspešno
končani vajeniški učni dobi)

Lossprechung f odveza, oprostitev

Lostag m odločilni dan (po starem
ljudskem izročilu odločilni dan pri
napovedovanju vremena)

Lostrennung f odcepitev, ločitev

Los- und Lediglassung f oprostitev

Losung f 1. žrebanje (nabornikov)
(*lozanje, srečkanje, ždrebanje)
(*Poduk za izpeljavo brambene
postave / Instruktion zur Ausführung*

des Webrgesetzes c. kr. deželnega
predsednika za Kranjsko z dne 21.
julija 1869: »Žrebanje ima namen,
določiti red, po katerem se nabiranci
v svojih starostnih razredih
uvrščajo v stojno vojsko (pomorsko
vojaštvo), delé v nadomestno
reservo ali pa v deželno brambo.«)
2. geslo (tudi razpoznavni znak v
vojski) 3. (dnevni) izkupiček

Lösung f 1. rešitev 2. nakup 3. odkup
4. sprožitev (→ *Feuerlösung*)
5. prodaja 6. razdor (pogodbe,
poroke) 7. raztopina
Lösung eines Billets – nakup
vstopnice

Losungsliste f žrebni imenik
(→ *Losung*)

Losungswort n geslo, parola

Losungszettel m žrebni listek
(→ *Losung*)

Losverein m *srečkalno društvo
Nationaler Losverein »Nada« –
Narodno srečkalno društvo »Nada«
(ust. leta 1905 v Ljubljani)

Los-von-Rom-Bewegung f Gibanje
»Proč od Rima!« (gibanje za
izstop iz rimokatoliške cerkve,
povezano zlasti z državnozborskim
poslancem Schönererjem in
nacionalnimi boji ob koncu 19.
stoletja)

loswerden – znebiti se (koga/česa)

loszählen (→ *lossprechen*)

Loszählung (→ *Lossprechung*)

Lot n 1. svinec (*kalamir) 2. lot (stara
avstrijska utežna mera: 1 lot = 4
kvintiči/kvinteljci = 17,5 g)

Lotse m pilot

Lotterie f loterija (→ *Effektenlotterie, Geldlotterie, Juxlotterie, Klassenlotterie, Warenlotterie*)

Lotterieranlehen – städtisches Lotterie-Anlehen (Stadtmagistrat Laibach) n *zaklad loterijskega posojila (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahresrechnung*)

Lotterieinspektor m loterijski inspektor (H 36)

Lotto-Collectant m loterijski nabiralec

Lotto-Collectur f loterijsko nabirališče

Löwe m lev

Loyalität f vdanost, lojalnost

Loyalitätsadresse f vdanostna adresa

Loyalitätskundgebung f vdanostna manifestacija

LPG = landwirtschaftliche Produktionsgenossenschaft f kmetijska zadruga (v NDR)

L. Pr. = Landespräsidium (→ *Landespräsidium*)

l. s. = loco sigilli – mesto pečata

Lth. = Loth (→ *Lot/utežna mera*)

Lucastag m god sv. Luke: 18. oktober

Luchs m ris (*bistrovid)

Luciatag m god sv. Lucije: 13. december

lucid – 1. svetel, jasen, bleščeč 2. bister

Lücke f 1. luknja 2. vrzel ◇
eine Lücke ausfüllen – zapolniti vrzel
Lücken reißen – odpreti vrzeli

Lückenbüßer m mašilo

Luderleben n razuzdano življenje

Luft f zrak ◇
Luft schöpfen – zajeti zrak

aus der Luft gegriffen – izmišljen, iz trte izvit
seiner Freude (seinem Zorn) Luft machen – dati duška svojemu veselju (svoji jezi)
in die Luft sprengen – razstreliti jmdn. an die Luft setzen – postaviti (koga) pred vrata (*postaviti na zrak)

Luftabwehr f protiletalska obramba

Luftangriff m zračni napad

Luftaufklärung f zračno izvidništvo, zračno izvidovanje

Luftbad n zračna kopel (*kopelj v zraku)

Luftcurort m klimatsko zdravilišče (*zračno zdravilišče)

Luftfahrt f letalski promet

Luftkämpfe pl zračni boji

Luftkrieg m vojna v zraku

Luftröhre f sapnik

Luftröhrenentzündung f vnetje sapnika

Luftröhrenkatarrh (→ *Luftröhrenentzündung*)

Luftschacht m zračnik (*zračni preduh)

Luftschiff n zrakoplov

Luftschutz m protiletalska obramba, protiletalska zaščita

Luftschutzbunker m protiletalski bunker

Luftschutzkeller m protiletalsko zaklonišče

Luftspiegelung f zračni privid, fata morgana

Luftstreitkräfte pl zračne bojne sile, bojno letalstvo (→ *Luftwaffe*)

Luftstützpunkt m letalsko oporišče, letalska baza

Luftwaffe f vojaško letalstvo, bojno letalstvo

Lüge f laž ◇

Ausstreuung von Lügen –

razširjanje laži

blanke Lüge – čista laž

Lügen ausstreuen – razširjati laži

lügen (log, hat gelogen) – lagati

lügenhaft – lažniv (→ *Verheißung*)

Lügner m lažnivec

lugubre – žalosten

lukrativ – **1.** donosen, dobičkonosen, lukrativen **2.** obetaven, atraktiven

lukrieren – ustvariti dobiček, zaslužiti

Lump m malopridnež, falot, capin

Lumpen m cunjja

Lumpensammler m cunjar

Lumperei f hudobija

Lunge f pljuča

Lungenblutsturz m izliv krvi v pljučih

Lungenblutung f pljučna krvavitev

Lungenbrand m pljučna gangrena

Lungenentzündung f pljučnica (pneumonia)

Lungenfieber n sušica

Lungenkatarrh m kataralno pljučno vnetje, pljučni katar

Lungenlähmung f ohromitev pljuč (*otrpnenje pljuč), odpoved pljuč, pljučni infarkt

Lungenödem n pljučni edem

Lungen(schwind)sucht f sušica (*pljučna sušica, prsna sušica), jetika, tuberkuloza (tuberculosis)

lungen(schwind)süchtig – sušičen, jetičen, tuberkulozen

Lungenseuche f pljučna kuga (pri goveji živini)

Lungentuberkulose f pljučna tuberkuloza

Lungenwassersucht f pljučna vodenica, pljučni edem (oedema pulmonum)

Lungerei f postopanje

Lungerer m postopač, lenuh

lungern – postopati, lenariti

Lunte f vžigalna vrstica, lunta

Lust f **1.** zadovoljstvo, ugodje **2.** veselje do (česa) (→ *Ehelust, Erfahrungslust, Eßlust, Heiratslust, Kampflust, Reiselust, Schaffenskunst, Schaulust, Sensationslust, Wißlust*) **3.** poželenje, pohota (→ *Wollust*) **4.** mikavnost, ljubkost ◇

fleischliche Lüste – meseno poželenje, telesno poželenje (*mesene želje, telesne želje)

Lustbarkeit f **1.** zabava, veselje, kratkočasje **2.** veselica **3.** mikavnost, privlačnost ◇
treffliche Lustbarkeit des Schlosses – velika mikavnost gradu, velika privlačnost gradu

Lustbarkeitsabgabe f *veselični davek (*veselični davek je v letih 1917 in 1918 pobirala mestna občina ljubljanska, in sicer v prid mestnemu ubožnemu skladu)

Lustdirne f pohotnica, hotnica, nečistnica

Luster m lesteneč

Lüsterlampe f lestenečna svetilka, lesteneč

lüstern – **1.** poželjiv, lakomen **2.** pohoten

Lüsternheit f **1.** poželjivost, lakomnost **2.** pohotnost

Lustfahrt f **1.** vožnja za zabavo, zabavna vožnja, vožnja za kratek čas (*razveselivna pot), izlet
2. sprevod vozov (npr. v pustnem času) (→ *Corso-Fahrt*)

Lustgang m sprehod
(*izprehod, šetnja)

Lustgänger m sprehajalec
(*izprehajalec, šetavec)

Lustgarten m vrt za sprehod, vrt za zabavo ◇
Lust- und Ziergarten – vrt za zabavo in v okras

Lusthaus n **1.** senčnica (paviljonu podobna vrtna hišica), lopa, uta (→ *Laube*) **2.** javna hiša

Lusthäusl – Garten mit Lusthäusl – vrt z vrtno hišico (uto)

Lustheirat f (stanu neprimerna) poroka iz ljubezni (v nasprotju z razumsko poroko (Vernunftheirat))

lustig – **1.** vesel (→ *Compagnie, Kerl, Partie*), dobre volje, židane volje
2. lep, mikaven, ljubeč, prisrčen

Lustigmacher m veseljak, šaljivec, burkež

Lustjagd f **1.** lov za zabavo (*lov za kratek čas) **2.** osebno opravljanje lova (G I. 484, 485)

Lustkrankheit f sifilis (*sramna kuga, sramna bolezen, francozi) (lues)

Lustlager n tabor za zabavo, tabor za kratek čas

Lüstling m pohotnež

Lustmord m umor iz pohotnosti, seksualni umor

Lustration f **1.** osvetlitev, pregled
2. politična čistka, lustracija

Lustre m/n blišč, sijaj

Lustreise f potovanje za zabavo

lustrieren – **1.** osvetliti, pregledati
2. lustrirati (preverjati delovanje pripadnikov nekdanjega komunističnega političnega sistema z namenom, da se jih odstrani z aktualnih vodilnih položajev)

Lustrum n petletje (*petoletje)

Lustschloß n gradič (za zabavo)

Lustseuche f sifilis (*sramna kuga, sramna bolezen, francozi) (lues)

Lustspiel n veseloigra (*vesela igra, šaloigra), komedija

lusttragend – zainteresiran

Lusttragende(r) m zainteresiranec, interesent

lustvoll – prijeten, lep

Lustwald m gaj, log

lustwandeln – sprehajati se

Lustwandler m sprehajalec

Lustzug m »zabavni vlak« (npr. izletniški vlak, ki je vozil od 19. maja 1850 do 1. oktobra 1851 med Ljubljano in Litijo in obratno, in sicer ob nedeljah in praznikih in le ob lepem vremenu)

Lutheraner m luteranec

Lutheranerin f luteranka

Luthertum n luteranstvo

LW = Landwehr (→ *Landwehr*)

Lw. = Landeswährung
(→ *Landeswährung*)

Lyzeum n licej (licej je predstavljal nekakšen vmesni člen med gimnazijo in univerzo; medtem ko so bile univerze usmerjene v znanstveno delo, so se liceji posvečali predvsem izobraževanju)

za poklicno prakso) ◇

K. k. Lyzeum in Laibach – C. kr.
licej v Ljubljani (leta 1791
ustanovljeni licej je imel tri
študijske smeri: filozofsko, teološko
in mediko-kirurško)

**Franz Josef I. städtisches
Mädchenlyzeum in Laibach** –
Fran Josipov mestni dekliški licej
v Ljubljani (leta 1896 ustanovljena
Višja dekliška šola / Städtische
höhere Mädchenschule se je leta
1905 preoblikovala v šestrazredni
licej)

M

m. = **minderjährig** (→ *minderjährig*)

M. = **Monsieur** (→ *Monsieur*)

M. A. = **Magister Artium** m magister

MA = **Mittelalter** (→ *Mittelalter*)

Maat. = **Magistrat** (→ *Magistrat*)

Macadam m **1.** drobljen gramoz,
makadam **2.** makadamska cesta

macadamisieren – zgraditi cesto
z nasipanjem in valjanjem
drobljenega gramozna,
makadamizirati

Mache f **1.** delo **2.** doseganje vpliva z
nepoštenimi sredstvi
(→ *Meinungsmache, Sensationsmache,
Stimmungsmache*)

machen – narediti, početi (→ *Abstrich,
abwendig, Andeutung, Anforderung,
Angabe, anhängig, anheischig,
ansässig, Anschlag, Anstalt, Anstand,
Anstrengung, Ansuchen, Anzeige,
Aufsehen, Aufwartung, Ausfall,
Ausflug, Ausführungen, Avance,
Bankrott, Bein, Bewegung, Blut,
Buckerl, Compliment, Cour, Dienst,
dingfest, Effekt, Ehre, eigen, Eindruck,
einrückend, Eintrag, erbötig, Erhebung,
Ernst, ersichtlich, Feldzug, flüchtig,
flüssig, Freude, Front, fündig, Garaus,
Gebrauch, Gefangene(r), geltend,
Gelübde, glaubhaft, Halt, Händel,
handfest, Hehl, Heiratsantrag,
Hof, Hoffnung, Honneur, klar,
Kommission, Krawall, Lärm,
Liebesantrag, Luft, Meldung, Miene,
Mitteilung, mundtot, Mut, namhaft,
navigabel, Nichte, Opposition, Pflicht,
Plan, Platz, Probe, Prüfung, publik,
Radau, Randle, Rennen, Reverenz,
rückgängig, Runde, Sache, schaffen,
Scherz, schiffreich, schriftlich, Schuld,
schuldig, Schule, Schwierigkeit, Sorge,
Spalier, Spaziergang, Station, Staub,*

*Stimmung, Strich, teilhaftig, Tisch,
Überschlag, Unterschied, untüchtig,
urbar, verdient, Vergnügen, Versuch,
vertraut, Vorstellung, Wahrnehmung,
Wanderung, Wetter, zugänglich,
Zugeständnis, Zusage*)

machen, sich – **1.** začeti s (čim)
(→ *Arbeit, Werk*) **2.** narediti se
(→ *Eigen, schuldig, straffällig,
unsichtig, verbindlich*)

Machenschaften pl spletke,
spletkarjenje, mahinacije

Macher m **1.** povzročitelj, storitelj
2. izdelovalec (→ *Holzläffelmacher,
Hutmacher, Kleidermacher,
Löffelmacher, Parapluiemacher,
Mannkleidermacher,
Matratzenmacher, Papiermacher,
Perückenmacher, Rademacher,
Regenschirmmacher, Reitmacher,
Schintelmacher, Sesselmacher
Stellmacher, Stuhlmacher*)

Macherei f mečkanje, slabo delo

Macherlohn m plačilo za delo

Machiavellismus m makiavelizem

Machination f zvijača, spletko,
mahinacija

Machstück (→ *Machwerk*)

Macht f **1.** moč (→ *Ohnmacht,
Übermacht*) **2.** sila (→ *Großmacht,
Kolonialmacht, Kriegsmacht,
Landmacht, Mittelmächte,
Okkupationsmacht, Schutzmacht,
Seemacht, Wehrmacht, Weltmacht*)
3. oblast ◇
alliierte Mächte/verbündete
Mächte – zavezniške sile (*sklenene
samooblasti)
bewaffnete Macht – oborožene sile
(*orožna moč, oborožena moč)
bewaffnete Macht Österreich-

Ungarns – avstro-ogrške oborožene sile (*orožna moč) (avstro-ogrške oborožene sile so se po *Brambeni postavi / Webrgesetz* z dne 5. decembra 1868 delile na stalno vojsko (*stojno vojsko/stehendes Heer), vojno mornarico (*vojaško mornarstvo/Kriegsmarine), nadomestno rezervo (*namestno rezervo/Ersatzreserve) in domobranstvo (*brambo/Landwehr); imele so trodelno zgradbo: največji del avstro-ogrskih kopenskih sil je tvorila skupna vojska (Gemeinsame Armee/k. u. k. Armee/Heer) z naborniki iz obeh delov monarhije; ob tej je obstajalo še cesarsko-kraljevo domobranstvo (k. k. Landwehr) z naborniki iz Cislajtanije in kraljevo-madžarsko domobranstvo (kraljevi madžarski honvéd/k. u. Honvédség) z naborniki iz Translajtanije; po *Zakonu od 11. aprila 1889, s katerim se vsaja nov vojni zakon / Gesetz vom 11. April 1889, betreffend die Einführung eines neuen Webrgesetzes*, so se avstro-ogrške oborožene sile (*orožna moč/bewaffnete Macht) delile na stalno vojsko (*stoječe vojstvo/*stoječo armado/Heer), vojno mornarico (*vojno pomorstvo/Kriegsmarine), domobranstvo (*deželno brambo/Landwehr) in črno vojsko (Landsturm), pri čemer je bila nadomestna rezerva (Ersatzreserve) sestavni del tako stalne vojske kot tudi domobranstva) (→ *Landsturm, Landwehr*)
aus eigener Macht – samooblastno Kraft (und Macht) haben – imeti (polno) veljavo
kriegführende Mächte – vojskujoče se sile

militärische Macht – vojaška sila
die Macht ergreifen – prevzeti oblast
an die Macht kommen – priti na oblast
mit aller Macht gegen jmdn./etwas kämpfen – boriti se z vso silo proti (komu/čemu)
zur Macht gelangen – priti na oblast
die Macht an sich reißen – polastiti se oblasti

Machtbefugnis f pooblastilo

Machtbrief m pooblastilo
(*pooblastitveni list)

Machtergreifung f prevzem oblasti

Machtgeber m pooblastitelj, naročitelj

Machthaber m 1. oblastnik
2. pooblaščenec (*pooblastenec)
(→ *Bevollmächtigte/r*)

mächtig – 1. mogočen, močan
2. zmožen, večč ◊
des Lesens und Schreibens mächtig sein – znati brati in pisati der slowenischen Sprache in Wort und Schrift mächtig sein – obvladati slovenski jezik v besedi in pisavi

Machtkampf m boj za oblast

Machtpolitik f politika moči

Machtstaat m totalitarna država

Machtstellung f oblastna moč, mogočnost

Machtvollkommenheit f polnomočna oblast, neomejena oblast
(*preoblastnost, samovladstvo)

Machwerk n skrupcalo, zmazek

Maçon m 1. zidar 2. prostozidar, mason, framason

Maçonnerie f 1. zidarstvo
2. prostozidarstvo, masonstvo, framasonstvo

Madame f milostljiva gospa, madam

Mädchen n deklica, dekle

(→ *Abwaschmädchen*,
Freudenmädchen, *Kindermädchen*,
Kostmädchen, *Küchenmädchen*,
Ladenmädchen, *Lehrmädchen*,
Stubenmädchen, *Waisenmädchen*,
Zimmermädchen) ◇

Mädchen für alles – deklica za vse
gefallenes Mädchen – onečlašeno
dekle (po malomeščanski morali
dekle, ki je imelo razmerje z
moškim, ne da bi se poročilo)
heiratsfähiges Mädchen – dekle, ki
je godno za možitev
ein Mädchen sitzen lassen –
ne poročiti dekleta

Mädchenaussteuer-Stiftung f
ustanova za dekliško balo
(*ustanova za ženitno opravo),
ustanova za dekliško doto

Mädchen-Industrialschule f dekliška
industrialna (obrtna) šola
**Mädchen Haupt- und Industrial-
Schule bei den Ursulinen zu
Laibach** – Dekliška glavna in
industrialna šola pri uršulinkah v
Ljubljani

Mädchenraub m ugrabitev dekleta
(*dekliški rop)

Mädchenschule f dekliška šola
(*dekliška učilnica)

Mädchenstiftung f dekliška ustanova

Mädchenvolksschule f dekliška
ljudska šola ◇
**Städtische Mädchenvolksschule
zu St. Jakob (Laibach)** – Mestna
dekliška ljudska šola pri sv. Jakobu
(Ljubljana)

Mädel n deklica (→ *Kostmädel*)

Mademoiselle f gospodična

Mader (→ *Mäher*)

Mäder (→ *Mäher*)

maderteil – površina, ki jo je kosec
pokosil v enem dnevu (G I. 162)

Madonna (→ *Maria*)

madphenning – denarna dajatev
(namesto košnje kot tlaškega opravila)
(G II. 255)

Maffia f mafija

Magazin n 1. skladišče (*hranišče),
magazin
(→ *Augmentationsmagazin*,
Frachtenmagazin, *Getreidemagazin*,
Militär-Verpflegs-Magazin,
Munitions-Magazin,
Südbahnfrachtenmagazine,
Verpflegsmagazin) 2. nabojnik
3. ilustrirana revija
(→ *Schilling-Magazin*)

Magazinarbeiter (→ *Magazineur*)

Magazineur m skladiščnik
(*skladiščar), magaciner

Magd f dekla, služkinja (*kerščenica,
keršenica) (→ *Feldmagd*,
Kindermagd, *Kindsmagd*,
Küchenmagd, *Kuhmagd*) ◇
eine Magd abgeben – delati kot
dekla (*deklovati)

Mägdelein n dekletce

Magdtum n devištvo

Mag(e) m sorodnik

Magen m želodec

Magendarmkatarrh m gastroenteritis

Magenentzündung f vnetje želodca
(gastritis)

Magenkatarrh m vnetje želodčne
sluznice, kataralno želodčno vnetje

Magenkrämpfe pl želodčni krči

Magenverhärtung f zatrdlina želodca, rak želodca (carcinoma gastr.)

mager – 1. suh, mršav (*kumern)
2. boren

magern – hujšati

Magie f čarovništvo, magija

Magier m čarovnik

Magiker (→ *Magier*)

Magister m 1. magister – naziv nekaterih višjih uradnikov v starem Rimu 2. magister – predstojnik nekaterih viteških ali meniških redov v srednjem veku 3. magister – akademski naziv 4. lekarnar, apotekar, magister

Magistrat m *magistrat* (H 25, 35, 39–42, 45, 46, 60, 61)
(*mestna gosposka) ◊
politisch-ökonomische Magistrate –
upravno-ekonomski magistrati
(H 46)

Magistratsräte pl *magistratni svetniki*
(H 42, 46)

Magnat m magnat

Magnifizenz f 1. prevzvišenost, veličastnost, visokost, magnificenca
2. magnificenca (v nagovoru za vseučiliškega rektorja)

Magt. (→ *Magistrat*)

Magyar m Madžar

Mahd f 1. košnja, odkos
(→ *Grasmahd, Heumahd, Nachmahd, tagmad, Wiesenmahd*)
2. planinski travnik

Mähder (→ *Mäher*)

Mäher m kosec (→ *Grasmäher*)

Mahl n 1. kosilo, obed (→ *Abendmahl, Festmahl, Frühmahl, Mittagmahl, Nachtmahl*) 2. gostija, pojedina

(→ *Hochzeitsmahl, Leichenmahl, Totenmahl, Trauermahl*)

mahlen – mleti

Mahlgast m mlevec (kdor pripelje v mlin mlet žito)

Mahlgeld n mlevnina, mlevščina

Mahlgerinne n raka (leseno korito, po katerem je speljana voda na mlinsko kolo)

Mahllohn m mlinarjevo plačilo

Mahlmühle f mlin za žito (*malen)

Mahlprodukte pl mlinski izdelki

Mahlzeit f 1. obed (→ *Totenmahlzeit*)
2. obrok ◊

Mahlzeit! – Dober tek!

Gesegnete Mahlzeit! – Bog

žegnaj!/Bog blagoslovi!

tote Mahlzeit – sedmina

Mahlzeit halten – obedovati, kósiti, južinati, večerjati

Mahnbrief m opominjalno pismo (*opominsko pismo, opominski list, opomnica)

mahnen – opomniti, opominjati

Mahnmal n pomnik

Mahnung f opomin

Mahnverfahren n opominjalni postopek

Mahnwort n opomin

Mähre f kljuse, mrha

Mähren n Moravska

Mai m maj (*majnik), veliki traven

Maiandacht f šmarnice (majniška marijanska ljudska pobožnost)

Maibaum m mlaj

Maier- (→ *Meier-*)

maintenieren – vzdrževati

Maire *m mer* (H 47) (župan v času Ilirskih provinc)

Mairie *f* županstvo (okrožje v času Ilirskih provinc)

Mais *m* koruza

Maisch *m* žonta

Maische (→ *Maisch*)

Maisgriß *m* koruzni zdrob

Maitresse (→ *Mätresse*)

Majestät *f* **1.** veličanstvo, majesteta

2. veličina, veličastje ◊
die Majestät Gottes – božje veličanstvo

Eure kaiserliche Majestät! – Vaše cesarsko Veličanstvo!

Ihre Majestäten der Kaiser und die Kaiserin – Njuni Veličanstvi cesar in cesarica

Se. k. k. Apostolische Majestät/

Seine k. k. Apostolische Majestät – Njegovo c. kr. Apostolsko Veličanstvo

Sr. Majestät/Seiner Majestät – Njegovemu Veličanstvu

die Majestät des Todes – veličastje smrti

»**Majestätsbrief**« *m* »majestetno pismo« (*veličanstveno pismo), vladarjev privilegij

majestätisch – veličasten, majestetičen

Majestätsbeleidigung *f* razžalitev njegovega (cesarskega) veličanstva (→ *Verbrechen*)

Majestätsgesuch *n* na cesarja naslovljena prošnja

Majestätsverbrechen *n* razžalitev njegovega (cesarskega) veličanstva (→ *Verbrechen*)

Major *m* major (→ *Generalmajor*, *Platzmajor*)

Majorat *n* **1.** prvenstvo najstarejšega družinskega člana pri dedovanju (po fevdalnem pravu), majorat

2. posest pri dedovanju najstarejšega družinskega člana (po fevdalnem pravu), majorat

majorenn – polnoleten (*dorasel)

Majorennität *f* polnoletnost (*doraslost)

majorisieren – preglasovati

Majorität *f* **1.** večina **2.** večina glasov ◊

Majorität der Stimmen – večina glasov

mit absoluter Majorität –

z nadpolovično večino, z absolutno večino

makaber – grozljiv, strašen, makabrističen

Makadam (→ *Macadam*)

makadamisieren (→ *macadamisieren*)

Makel *m* **1.** madež **2.** hiba

makellos – brezhiben (→ *Dienstleistung*, *Vorleben*)

Makler *m* mešetar (→ *Handelsmakler*)

Mal *n* **1.** znamenje (→ *Brandma(h)l*, *Muttermal*) **2.** spomenik

(→ *Denkmal*, *Grabmal*, *Mahnmal*)

3. madež

ein Mal anbrennen – vžgati znamenje (→ *Strafzeichen*)

malade – bolan

Maladie *f* bolezni

mala fides – nepoštenost

Malaria *f* malarija

malcontent – nezadovoljen

Malcontent *m* nezadovoljnež

Malediktion *f* prekletstvo

Maleficant *m* zločinec, hudodelec

Malefiz f zločin, hudodelstvo

Malefizfreiheiten pl malefične svoboščine ◇

Deren von Laibach Malefiz-Freiyhaittn (1514) – Malefične svoboščine Ljubljčanov (ljubljski kazenskosodni red iz leta 1514)

Malefizgericht n kazensko sodišče (*zaglavno sodišče, zaglavna sodnija), kriminalno sodišče, kriminalna sodnija

Malefizordnung f krvosodni red, malefični red, kriminalni sodni red

Malefizperson (→ *Maleficant*)

Malefizrecht n krvosodno pravo, malefično pravo, kriminalno pravo

Malefiztat f zločin

malen – 1. slikati (→ *Farbe*) 2. pleskati

Maler m 1. slikar

(→ *Dekorationsmaler, Schriftenmaler, Wappmaler*)

2. soboslikar (→ *Zimmermaler*) ◇ akademischer Maler – akademski slikar

Malerei f 1. slikarstvo 2. slika

3. poslikava

Malerin f slikarka

Malheur n nesreča

malheureux – nesrečen

malheurös (→ *malheureux*)

malhonett – nepošten

Malice f hudobija, zloba

maliciös – hudoben, zloben

Malignität f 1. hudobnost

2. malignost (npr. zločesta bolezen)

malkontent – nezadovoljen

Malle (→ *Felleisen*)

Mallefahrt f vožnja z mešano pošto (→ *Mallepost*)

Mallepost f mešana pošta (prevoz lažjih poštnih pošiljk, prtljage in največ štirih potnikov, npr. na relacijah Ljubljana–Beljak, Ljubljana–Celovec, Ljubljana–Novo mesto) (*Malle pošta)

Mallewagen m voz mešane pošte (za prevoz lažjih poštnih pošiljk, prtljage in največ štirih potnikov) (*Malle voz) (→ *Mallepost*)

malpropre – nečist

Malteserritter m malteški vitez

maltraitieren – slabo ravnati s (kom), trpinčiti, pretepati, maltretirati

malträtiieren (→ *maltraitieren*)

Malversant m ponarejevalec, goljuf, utajevalec, malverzant

Malversation f poneverba, goljufija, utaja, zloraba položaja, malverzacija

malversieren – zlorabiti (uradni položaj)

Malvivenz f razbojništvo

Malz f slad (*molc)

malzen – izdelovati slad

Mälzer m sladar

Malzkaffee m sladna kava

Mameluck m odpadnik od krščanske vere, mameluk

Mammon m 1. bog denarja, mamon 2. lakomnost, pohlep, mamon

Mamsell f 1. gospodična (okrajšano iz *Mademoiselle*) 2. natararica 3. hišna pomočnica

mancher (manche, manches) – marsikateri (marsikatera, marsikatero)

- mancherlei** – 1. marsikaj
2. raznovrsten
- Mandant** m 1. pooblastitelj, mandant, mandator 2. odvetnikov klient, mandant
- Mandat** n 1. naročilo, pooblastilo, mandat 2. nalog, ukaz, mandat 3. poslanski mandat (*poslanstvo) ◇ sein Mandat niederlegen/ zurücklegen – odložiti svoj mandat, odpovedati se mandatu auf sein Mandat verzichten – odpovedati se mandatu
- Mandatar** m 1. pooblaščenec, mandatar 2. poslanec, mandatar
- mandatieren** – pooblastiti
- Mandator** (→ *Mandant*)
- Mandatsdauer** f mandatna doba
- Mandatsniederlegung** f odložitev mandata
- Mandel** f 1. petnajstica 2. 12–15 snopov (včasih le 5–10)
- Manege** f 1. jahalna steza 2. jahalnica 3. cirkuška arena
- Manen** pl duše pokojnih, mani
- Mange** f likalnica, monga (priprava za mrzlo likanje pod velikim pritiskom) (*valjak, likovnica, valjavnica)
- Mangel** m 1. pomanjkanje (*nedostatek, oskodica) 2. pomanjkljivost ◇ Beseitigung von Mängeln – odprava pomanjkljivosti aus Mangel an körperlicher oder geistiger Entwicklung des Kindes – zaradi zaostalosti v telesnem ali duševnem razvoju otroka (*zavoljo boelnosti ali preslabe glave
- jmdm. die Mängel ausstellen – očitati (komu) pomanjkljivosti
- mangeln** – primanjkovati, manjkati
- mangels** – zaradi pomanjkanja ◇ mangels Beweise(n) – zaradi pomanjkanja dokazov
- Manie** f obsedenost, manija
- Manier** f način, olika, manira
- manieriert** – izumetničen
- Manifest** n 1. slovesen razglas, poslanica, manifest 2. seznam blaga za carinjenje, manifest
- Manifestation** f javno množično izražanje mnenja, manifestacija
- Manifestationseid** m razodetna prisega (prisega o premoženjskem stanju), manifestacijska prisega
- Manipel** m oddelek rimske kohorte, manipel
- Manipulant** m pomočnik, manipulant
- Manipulation** f 1. rokovanje s (čim), ravnanje s (čim), upravljanje s (čim), manipulacija (→ *Kassenmanipulation*) 2. sleparjenje, manipulacija
- Manipulationsbeamte(r)** m manipulacijski uradnik
- manipulieren** – 1. ravnati, upravljati, manipulirati 2. slepariti, manipulirati
- Manko** n primanjkljaj, deficit, manko
- Mann** m 1. mož, človek (→ *Sensenmann, Spielmann, Verbindungsmann*) 2. soprog 3. vazal (→ *Dienstmann*) 4. vojščak, vojak ◇ fachkundige Männer – strokovnjaki, izvedenci (*zvedavi možje)

gemeiner Mann – 1. navaden vojak (*prostak) (→ *Gemeine/r*)
2. navaden človek, človek nižjega stanu (→ *Leute*)
ein Mann von Fach – strokovnjak, izvedenec (*zvedenec)
(→ *Fachmann*)
etwas an (den) Mann bringen –
1. prodati 2. oddati
bis auf den letzten Mann ringen –
bojevat se do zadnjega moža

mannbar – 1. goden za ženitev (*ženiven) 2. godna za možitev (*moživna)

Mannbarkeit f 1. godnost za ženitev (*ženivnost) 2. godnost za možitev (*moživnost)

Männerchor m moški pevski zbor ◇
Männerchor der Philharmonischen Gesellschaft in Laibach – moški pevski zbor
Filharmonične družbe v Ljubljani

Männerorden pl moški redovi
(H 26–30, 49, 63) (→ *Klöster*)

Männerstift n moški samostan

Männerstrafanstalten pl moške kaznilnice (H 58)

Männervolk (→ *Mannsleute*)

Mannesmutter f tašča (moževa mati)
(*punica)

Mannesstamm (→ *Mannsstamm*)

Mannesvater m tast (možev oče)
(*punec)

Manneszucht (→ *Mannszucht*)

mannhaft – srčen, junaški, korenjaški, možat (*moževit)

mannigfach – raznolik, mnogovrsten

mannigfaltig (→ *mannigfach*)

männiglich – vsak, sleherni

Mannkleidermacher m moški krojač

Mannlehen n moški fevd

männlich – moški (→ *Geschlecht, Lehrkraft, Nachkomme, Unvermögen*)

Mannsbild n moški

Mannschaft f 1. ekipa

(→ *Rettungsmannschaft*)

2. združenje (→ *Landsmannschaft*)

3. vojaki, moštvo (k moštvu
A. Comel pl. Sočebnan šteje
podčastnike, razvodnike in vojake)

(→ *Bedienungs-Mannschaft,*

Wachmannschaft) 4. moški, možje

5. fevdna zvestoba ◇

nichtaktive Mannschaft –
neaktivno moštvo (*nedejalno
moštvo)

Offiziere und Mannschaft – oficirji
in vojaki

Mannschaftsperson f aktivna vojaška
oseba (*oseba moštva)

Mannschaftsstand m stalež moštva
(*stan moštva), moštvo

mannshoch – visok kot odrasel mož

Mannslänge f sezenj

Mannsleute pl možje

Mannsmahd f kos senožeti, ki ga
je kosec pokosil v enem dnevu
(*dnina, dnevsčina, dnevsina)

Mannsperson f moški ◇

ledige Mannsperson – samski/
neporočen/neoženjen moški, samec

Mannsstamm m moški rod ◇

das Geschlecht ist in seinem
Mannsstamm ausgestorben/
erloschen – moški rod rodovine je
izumrl

Mannsvolk n moštvo, možje

Mannszucht f vojaški red (*vojaška
strogorednost), vojaška disciplina

Mann- und Weiber-Kirchensitze pl
moški in ženski sedeži v cerkvi

Manöver n **1.** razporejanje in
premikanje vojaških enot, manever
(→ *Kaisermanöver*) **2.** spretno
ravnanje, taktično delovanje,
manever **3.** spletka, zvijačnost,
manever (→ *Ablenkungsmanöver*,
Pressionsmanöver,
Täuschungsmanöver)

Manövre (→ *Manöver*)

manövrieren – **1.** razporejati in
premakati vojaške enote, manevrirati
2. spretno ravnati, taktično delovati,
manevrirati **3.** prikrito delovati,
zvijačno ravnati, manevrirati

Manque m pomanjkanje

manquieren – primanjkovati

Mansarde f podstrešna soba,
mansarda

Manschette f zapestnik, rokavec

Manschettenknopf m zapestni gumb,
manšetni gumb

Manteau (→ *Mantel*)

Mantel m plašč (→ *Commißmantel*,
Deckmantel, *Staubmantel*,
Wappenmantel, *Wettermantel*) ◇
unter dem Mantel der christlichen
Liebe – pod pretvezo krščanske
ljubezni
den Mantel nach dem Winde
hängen/kehren/drehen – obračati
se po vetru

Mantelkinder pl legitimirani otroci
(s poroko priznani otroci)

Manterl n plašček

Manual n **1.** priročnik **2.** dnevnik
3. ročne tipke pri orglah

manuell – ročen, manualen

Manufakt m rokodelski izdelek,
manufakturno blago

Manufaktur f **1.** manufaktura
(podjetje, ki temelji na ročni
proizvodnji in notranji delitvi
dela – v zahodni Evropi od 16.
do 18. stoletja) (*rokodelnica)
2. tkano blago, ki se prodaja na
metre, manufaktura **3.** trgovina,
ki prodaja tkano blago na metre,
manufaktura

Manufakturware f **1.** rokodelsko
blago (*rokodelska roba,
rokotvorina, rokotvor),
manufakturno blago **2.** blago
na metre (*gvantno blago)

Manuskript n rokopis, manuskript

Manutenanz f vzdrževanje

manutenieren – vzdrževati

manzipieren – predati, izročiti,
dodeliti

Mappe f **1.** listnica, mapa
2. zemljepisna karta, mapa
3. katastrski načrt, mapa

mappieren – **1.** narisati, zarisati
2. risati zemljepisno karto
3. izdelati katastrski načrt
(*mapirati, mapovati)

Mappierung f **1.** naris, zaris **2.** risanje
zemljepisne karte **3.** izdelava
katastrskega načrta

Maquis m **1.** nizko sredozemsko
grmičevje, makija **2.** francosko
odporniško gibanje med drugo
svetovno vojno, makija

Maquisard m pripadnik francoskega
odporniškega gibanja (→ *Maquis*)

Mär f **1.** povest, pravljica **2.** govorica,
glas

Marasmus m 1. skrajna adinamija z atrofijo maščevja in mišičja zaradi stradanja, marazem 2. starostna oslabelost, senilni marazem (marazem v starosti zaradi lakote, podhranjenosti in pomanjkanja vnosa beljakovin) (marasma senili)

March (→ *Mark*)

marchandieren – trgovati

Märchen n pravljica

Marchese m 1. mejni grof 2. marki, markiz (visok italijanski plemiški naziv)

Marchfutter n polagaj (dajatev deželnemu gospodu za obrambne namene v obliki ovsa ali denarja za oskrbo vojaških konjev)

Marchfutteramt n polagajni urad (H 21)

Marchstein (→ *Markstein*)

Marder m kuna (→ *Edelmarder*)

Märe (→ *Mär*)

Marende f malica

Marginalien pl obrobne pripombe, marginalije

Maria (Immaculata) – Devica Marija (Brezmadežna) ◇

Ährenmaria/Maria im Ährenkleid – Marija v klasju (ikonografski motiv)

Darbringung (Darstellung) im Tempel – Gospodovo darovanje: 2. februar

Heimsuchung – obiskanje Device Marije: 31. maj

Himmelfahrt (Assumptio) – Marijino vnebovzetje (veliki šmaren): 15. avgust

(→ *Großfrauentag*)

Geburt (Natalis) – rojstvo Device

Marije (mali šmaren): 8. september (→ *Kleinfrauentag*)

Krönung – Marijino kronanje/
Devica Marija Kraljica : 22. avgust
Lichtmeß (Reinigung, Purificatio) – svečnica: 2. februar

Namen – Marijino ime:

12. september

Opferung – darovanje Device

Marije: 21. november

Schutzmantelmadonna – Marija zavetnica s plaščem (ikonografski motiv)

Sieben Schmerzen Mariä – Marija sedem žalosti/Žalostna Mati Božja:

petek pred cvetno nedeljo (do 1969), danes: 15. september

Tempelgang – Marijina pot v tempelj (ikonografski motiv)

Unbefleckte Empfängnis

(Immaculata Conceptio) –

brezmadežno spočetje Device

Marije: 8. december

Verkündigung (Annuntiatio) –

Marijino oznanjenje: 25. marec

Verlobung/Vermählung

(Sposalizio) – zaroka Marije in Jožefa: 23. januar

Mariage f poroka

»**Marianum**« (→ *Asyl*)

Marien-Andacht f šmarnice

(vsakodnevna ljudska pobožnost v mesecu maju v čast Mariji)

Marien-Bruderschafts-Verein in

Laibach (→ *Bruderschaft*)

Marien-Monat m Marijin mesec (maj)

Marietag m šmarni dan

Marine f mornarica (H 59) (*vojno pomorstvo) (→ *Kriegsmarine*)

Marine-Etablissements pl mornariške naprave (H 59)

Marine-Ober-Kommando n višje
mornariško poveljstvo (H 59)

Marine-Truppen pl mornariške enote
(H 59)

maritim – morski, pomorski,
maritimen (→ *Streitkraft*)

Mark n mozeg

Mark¹ f **1.** mejna grofija, krajina,
marka (→ *Grenzmark*) **2.** meja
(vasi), mejni kamen (→ *Flurmark*)
3. gmajna **4.** dajatev (→ *sbaigmark*,
swaigmark) ◇

gemeine Mark – gmajna
Obere Mark – zgornja marka
(H 26)

Untere Mark – spodnja marka
(H 26)

Windische Mark – Slovenska
krajina, Slovenska marka
(*Slovenska meja)

Mark² f marka (denarna enota)

markant – **1.** izrazit, markanten
2. pomemben, znamenit,
markanten

Marke f **1.** poštna znamka
(→ *Briefmarke*) **2.** značka
(→ *Erkennungsmarke*, *Hundemarke*,
Spielmarke, *Steuermarke*) **3.** napis
(→ *Spitzmarke*) **4.** blagovna
znamka (→ *Markenschutz*)
5. kolkovna znamka
(→ *Stempelmarke*) **6.** prilepka
(→ *Siegelmarke*)

Markeninhaber m imetnik blagovne
znamke (*imetelj znamke)

markenlos – brez značke (→ *Hund*)

Markenrecht n pravica do zaščitene
blagovne znamke
(→ *Markenschutz*)

Markenschutz m zaščita blagovne
znamke (zadevno področje je

urejal *Zakon z dne 6. januarja*
1890. l. o obrani znamek / Gesetz
vom 6. Jänner 1890, betreffend den
Markenschutz)

Marketender m branjevec, ki je v
spremstvu sledil vojski, vojaški
jestvinar ali branjevec, marketendar
(→ *Kantineur*)

Marketenderei f oskrba vojakov z
jedačo in pijačo marketendarija
(→ *Kantine*) ◇
Betreibung der Marketenderei
in der ärarischen St. Peters-
Kaserne (Laibach) – oskrbovanje
vojakov z jedačo in pijačo v erarski
Šentpeterski kasarni (Ljubljana)
eine Marketenderei betreiben –
oskrbovati vojake z jedačo in pijačo

Marketenderin f branjevka, ki
je v spremstvu sledila vojski,
vojaška jestvinarka ali branjevka,
marketendarica (→ *Kantineurin*)

Markgraf m mejni grof

Markgrafschaft f mejna grofija (H 50)

markieren – **1.** označiti, markirati
2. nakazati

Markierung f oznaka, označevanje,
markacija

Markscheide f meja dveh rudnikov

markscheiden – merjenje rudnikov

Markscheider m jamomerec
(*rudarski merčün)

Markstein m mejnik

Markt m **1.** sejem, tržni dan
(*semenj) (→ *Christkindlmarkt*,
Getreidemarkt, *Jahrmarkt*,
Naschmarkt, *Nikolausmarkt*,
Nikolomarkt, *Tandelmarkt*,
Trödelmarkt, *Trödlermarkt*,
Viehmarkt, *Viktualienmarkt*,

Wochenmarkt) **2.** trg (V 153)
(kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894) **3.** tržišče (→ *Auslandsmarkt, Inlandsmarkt*) ◇
landesfürstliche Märkte –
deželnoknežji trgi (H 20–22, 41)
schwarzer Markt – črni trg

Marktanzeige f sejmski oglas, tržni oglas

Marktaufseher m tržni nadzornik

Marktbewohner m tržan

Marktbewohnerin f tržanka

Marktbude (→ *Markthütte*)

marktbürgerlich – trški, tržanski

Marktcommissär m tržni komisar
(v Ljubljani je med drugim nadzoroval delo štirih tržnih nadzornikov (Marktaufseher))

markten – tržiti, trgovati, sejmariti

marktfähig – primeren za prodajo
(na živilskem trgu) (*za trg sposoben)

Marktfierant m sejmar (prodajalec kramarskega blaga na sejmih) (*fjerant)

Marktflecken m trg ◇
landesfürstlicher Marktflecken –
deželnoknežji trg, cesarski trg

Marktgebühr f pristojbina za prodajni prostor na trgu, sejmčina, tržnina

Marktgeld n **1.** pristojbina za prodajni prostor na trgu, sejmčina, sejmarina, tržnina **2.** iztrženi denar

Markthalle f pokrita tržnica (*javna trgovnica)

Markthütte f tržna lopa, tržna uta, sejmska prodajalna

Marktleute pl **1.** sejmarji (*semnarji, sejmari) **2.** tržani

Marktordnung f tržni red (*semenjski red)

Marktpolizei f tržna policija (→ *Polizei*)

Marktprivileg n tržni privilegij

Marktrecht n **1.** tržna pravica **2.** tržno pravo **3.** pravica do sejmov

Marktrichter m trški sodnik (H 25)

Marktrufer m tržni klicalec (*kričon)

Marktschreier (→ *Marktrufer*)

Marktstand m stojnica (*štant)

Marktstandgeld n stojnina
(*šotorina, stojina)

Markttheil m del trga (kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894)

Marktverkehr m tržni promet ◇
Überwachung des Marktverkehrs –
nadzorovanje tržnega prometa

Marktwesen n tržne zadeve

Marktwirtschaft f tržno gospodarstvo

Marktzug m tržni vlak (uveden je bil 25. januarja 1871 na relaciji Radovljica–Ljubljana)

Markung f **1.** (zamejeno) področje občine **2.** meja **3.** mejni kamen

Markustag m god sv. Marka: 25. april (markovo)

marode – **1.** bolehen (*betežen), onemogel, upehan (vojak)
2. propadel

Marodenhaus n hiša za bolehne vojake (*hiša bolehnih vojakov, hiša bolehalcev) (v skladu s *Postavo o nastanovanju vojaščin / Einquartierungs-Gesetz*, izdano

11. junija 1879, je bilo potrebno v garniziji (*posadi/Garnison), ki je štela najmanj 300 in ne več kot 500 mož, v primeru, če tam že ni obstajala prava vojaška bolnica (Militär-Heilanstalt), poskrbeti za posebno poslopje ali vsaj za ločene prostore za bolehnne vojake (*hišo bolehnih vojakov/hišo bolehalcev/Marodenhaus); v vsaki hiši za bolehnne vojake naj bi bilo prostora za največ 5% moštvenega števila, ki je bilo vezano nanjo
(→ *Truppenspital*)

Marodenstand m bolniški stalež

Marodeur m **1.** ropar v vojni (vojak, ki je hlinil onemoglost, zaostal za svojo četo in ropal), maroder
2. bolehen vojak, onemogel vojak
3. bolehen človek, bolehavec (*betežnik)

Marodezimmer n soba za bolne vojake (v kasarni)

marodieren – **1.** zaostajati na bojišču, hliniti bolezen in ropati, marodirati
2. bolehati, marodirati

Maroni f pravi kostanj, domači kostanj, maroni
Maroni rösten/braten – pražiti kostanj, peči kostanj

Maronibrater m kostanjar

Marqueur m kavarniški natakar, markér (→ *Zahlmarqueur*)

Marquis m markiz (visok francoski plemiški naziv – med grofom in vojvodo) (*marki)

Marquise f markiza

Marsch m **1.** pohod, marš
(→ *Abmarsch, Anmarsch, Aufmarsch, Ausmarsch, Contremarsch, Durchmarsch, Eilmarsch,*

Flankenmarsch, Friedensmarsch, Fußmarsch, Gefechtsmarsch, Gewaltmarsch, Kriegsmarsch, Parademarsch, Reismarsch, Rückmarsch, Seitenmarsch, Tagesmarsch, Übungsmarsch, Vorbeimarsch, Vormarsch)

2. koračnica (→ *Totenmarsch, Trauermarsch*) ◇

forcierter Marsch – hitri pohod
(→ *Eilmarsch*)

freizügiger Marsch – počasni pohod

auf dem Marsche sein – biti na pohodu

Marschadjustierung f pohodna uniforma

Marschalk m **1.** konjski hlapec, hlevski hlapec, hlevar **2.** maršal (častni naziv)

Marschall m maršal (→ *Feldmarschall, Feldmarschall-Leutnant, Landmarschall*)

Marschbataillon n pohodni bataljon (formiran je bil za čas pohoda; sestavljali so ga vojaki, ki naj bi nadomestili izgube na bojnem polju)

Marschbefehl m maršni ukaz

Marschformation f maršna formacija

Marschlager n pohodni (vojaški) tabor

Marschmusik f koračnica

Marschplan m pohodni načrt (*hodovni črtež, maršni črtež, potovni načrt)

Marschrout f določena pot, določena smer (*odkazani pot, potno kazalo, maršruta) ◇
bindende/gebundene/
vorgeschriebene Marschrout –

obvezna smer (ob odgonu)
(*prisiljeno odkazani
pot) (→ *Schub, Schubbehörden*)

Marschstation f pohodna postaja
(*maršna postaja)

Marschstrapazen pl obremenitve na
pohodu

Marsch-Tempo n maršni tempo
(*maršni topot)

Marschtüchtigkeit f pohodna
spodobnost

Marschübung f pohodna vaja

Marschverluste pl izgube na pohodu

Marschverpflegung f oskrba na
pohodu

Marstall m konjski hlev, konjušnica

Marter f mučenje, muka ◇
Martern erdulden/erleiden/
ertragen – prestajati muke

Marterbank f natezalnica (mučilno
orodje) (*raztezavnica)

Martergerät n mučilno orodje,
mučilo

Marterleben n mučeniško življenje

martern – mučiti

Marterpredigt f pridiga o
Kristusovem trpljenju

Marterwoche f teden pred veliko
nočjo, véliki teden

Martialgericht n vojaško sodišče

Martialgesetz n vojni zakon

martialisch – bojevit

Martinifeier f martinovanje

Martinstag m god sv. Martina:
11. november (martinovo)

Märtyrer m mučenec (*martrnik)

Märtyrerin f mučenica (*martrnica)

Märtyrertod m mučeniška smrt
den Märtyrertod sterben – umreti
mučeniške smrti

Märtyrertum n mučeništvo

Martyrium n **1.** mučeniška smrt za
vero, mučeništvo, martirij **2.** veliko
trpljenje, mučeništvo, martirij

Marxismus m marksizem

März m marec (*marcij), brezen ali
sušec

Märzenbier n marčno pivo
(poimenovano po prvotno v marcu
varjenem pivu)

Märzrevolution f marčna revolucija
(1848)

Maschine f **1.** stroj (*mašina)
(→ *Dreschmaschine,*
Göpel-drehmaschine, Höllenmaschine,
Schneidmaschine) **2.** lokomotiva

Maschinenfabrik f strojna tovarna ◇
Maschinenfabrik G. Tönnies
(Laibach) – Strojna tovarna
G. Tönnies (Gustav Tönnies
iz Stralsunda v Nemčiji se je v
šestdesetih letih 19. stoletja nastanil
v Ljubljani, kjer je zgradil parni
mlin, tovarno parketa, strojno
tovarno in druge obrate)

Maschinenführer m strojevodja
(*mašinski vodja)

Maschinengewehr n mitraljez,
strojnica (*strojna puška, mašince)

Maschinengewehrabteilung f
mitralješki oddelek

Maschinenhalle f strojnica

Maschinenhaus (→ *Maschinenhalle*)

Maschinenheizer m strojni kurjač

Maschinenmeister m strojni mojster,
strojnik (*mašinski mojster,
mašinst)

- Maschinenschlosser** m strojni ključavničar
- Maschinenschrift** f tipkopis
- Maschinensetzer** m strojni stavec
- Maschinenstrickerei** f strojno pletiljstvo
- Maschinenstrickerin** f strojna pletilja
- Maschinenwärter** m upravljač strojev, opravnik strojev (*strojapaznik, pristrojnik)
- Maschinenwechsel** m menjava lokomotiv
- Maschinführer** (→ *Maschinenführer*)
- Maschinist** m strojnik (*mašinst)
- Maschinstrickerei**
(→ *Maschinenstrickerei*)
- Maschinstrickerin**
(→ *Maschinenstrickerin*)
- Masern** pl ošpice (*doberci, osipki, ogrci, rubadi, plèhi ali piračec) (morbilli)
- Maske** f maska ◇
die Maske abwerfen/fallen lassen/
von sich werfen – sneti masko,
pokazati svoj pravi obraz
- Maskenball** m ples v maskah
(*ples v šemah), maškarada
- Maskenball-Ordnung** f red za ples v maskah
- Maskenfest** (→ *Maskerade*)
- Maskentanz** (→ *Maskenball*)
- Maskenzug** m maškaradna povorka
- Maskerade** f maškarada
- maskieren** – 1. nadeti masko,
maskirati 2. prikriti, zakrinkati,
maskirati
- Maß** n/f 1. bokal (stara avstrijska/
bavarska votla mera: 1 dunajski bokal = 4 maseljci = 1,41 l)
2. mera, merilo (→ *Flächenmaß*,
Flüssigkeitsmaß, *Fruchtmaß*,
Getreidemaß, *Hohlmaß*, *Längenmaß*,
Metermaß, *Übermaß*, *Zapfenmaß*,
Zinsmaß) ◇
glattes/gestrichenes Maß –
poravnana mera
halbes Maß – polič (polovica
bokala (→ *Schoppen*)
metrisches Maß – metrična mera
(→ *System*)
in vollem Maße – popolnoma
in hohem Maße – v veliki meri
in höchstem Maße – skrajno,
izredno
in höherem/stärkerem Maße – še
bolj
nach Maß – po meri
über die/alle Maße – čez vse mere
Maß halten – biti zmeren, vzdržati se
Maß nehmen – vzeti mero
(→ *Maßnehmen*)
- Massabüchel** n *skladna knjižica
(→ *Massafond*)
- Massafond** m *založni sklad (s prvim
orožniškim zakonom ustanovljeni
*založni sklad za nabavo opreme
je obsegal prvi vložek (erste
Einlage) in mesečne povprečnine,
imenovane *mesečni nacezki)
- Massagelder** (→ *Massafond*)
- Massaker** n pokol, morija, masaker
- massakrieren** – pobiti, poklati,
masakrirati
- Massakurator** (→ *Massaverwalter*)
- Massasystem** n *skladanje (skladni
sistem pri orožništvu)
(→ *Massafond*)
- Massaverwalter** m upravnik celotnega
premoženja (*upravnik imovine,
upravnik mase, oskerbnik mase)

Masse f **1.** gмота, snov, tvarina, masa **2.** množica, masa **3.** stečajna masa (→ *Konkursmasse*) **4.** premoženje (→ *Vermögensmasse*) **5.** dediščina (→ *Erbmasse*, *Verlassenschaftsmasse*)

Massel n merica (votla mera različnih velikosti)

maßen – ker; s tem, ko; tako, da

Massengrab n množični grob

massenhaft – množičen, obilen (*nakopičen, grmanden)

Massenkundgebung f množično zborovanje

Massenversammlung
(→ *Massenkundgebung*)

massenweise – množično, trumoma, kupoma, na kupe

Masserei f merski sistem (mere, ki so v uporabi na določenem področju)

Massereigebühr f merska pristojbina (pristojbino v naravi (*Massel*) ali denarju za nadzor nad pravilno mero žita in nekaterih drugih poljedelskih pridelkov so na ljubljanskem žitnem trgu (»pod Komunam«) pobirali mestni stražarji kot zapriseženi merci)

Masseverwalter (→ *Massaverwalter*)

Maßgabe f **1.** razmerje, mera **2.** določilo ◇
nach Maßgabe – v skladu s (čim)
(*po meri, po pravilu)

maßgebend – **1.** pomemben, vpliven **2.** pristojen, merodajen

Maßgebung (→ *Maßgabe*)

massieren¹ – okrepiti, koncentrirati (→ *Truppe*)

massieren² – masirati

massiert – okrepljen, koncentriran (→ *Angriff*, *Polizeieinsatz*)

Massierung f koncentracija

mäßig – **1.** zmeren, vzdržen **2.** povprečen

mäßigen – brzdati, miriti, krotiti

Mäßigkeit f **1.** zmernost, vzdržnost **2.** povprečnost

Mäßigung f **1.** zmernost **2.** omilitev ◇
Mäßigung der Untertänigkeit oder Erbholdenschaft – omiljena (»obmerjena«) podložnost (G II. 349)

Mäßigung der Strafe – omilitev kazni

mit Mäßigung – zmerno (*z mero)

massiv – čvrst, debel, masiven

Maßkostüm n kostim po meri

Maßl (→ *Massel*)

maßlos – brezmeren, neizmeren

Maßlosigkeit f brezmerenost, neizmerenost

Maßnahme f ukrep (→ *Gegenmaßnahme*, *Schutzmaßnahme*, *Vergeltungsmaßnahme*, *Vorsichtsmaßnahme*, *Zwangsmaßnahme*) ◇

Maßnahmen ergreifen/treffen – sprejeti ukrepe, ukrepati

Maßnehmen n jemanje mere (za obleko)

Maßnehmung (→ *Maßnahme*)

Maßregel f ukrep (*naredba, naprava) ◇
Maßregeln ergreifen – sprejeti ukrepe, ukrepati
sanitätspolizeiliche Maßregeln einleiten (bei einer Epidemie) – uvesti zdravstveno-policijske ukrepe (ob epidemiji)

maßregeln – grajati, kaznovati
(*strahovati, mojstrovati)

Maßregelung f grajanje, kaznovanje
(*strahovanje, mojstrovanje)

Maßstab m merilo

Mast f **1.** piča **2.** pitanje **3.** želod, žir

Mast m **1.** drog (→ *Spannmast*)
2. jambor

Mastbaum m jambor

mästen – pitati (živino)
(*debeliti, odebeliti)

Mastochse m pitan vol

Mastschwein n pitan prašič

Mastung f pitanje

Mastvieh n pitana živina

Mater f mati (naziv, ki ga je korna
sestra prejela deset let po
zaobljubah in je izražal poslanstvo
duhovnega materinstva)

Material n **1.** gradivo, material
2. blago (*roba), material **3.**
surovina (*tvarina), material

Materialist **1.** materialist
(*materialec) **2.** trgovec z
začimbami (*začimbar), trgovec z
dišavami (*dišavar)

Materie f snov, materija

matern – materin

Matinee f dopoldanska predstava,
matineja

Matratze f žimnica (*postelnjak)
(→ *Federmatratze*,
Roßhaarmatratze)

Matratzenmacher m žimničar

Mätresse f priležnica, metresa

Matrik f **1.** matična knjiga, seznam,
imenik, matrika, matica **2.** cerkvena
matična knjiga rojstev, porok in

smrti, matrika, matica, matrikula
(→ *Geburts- und Tauf-Buch*, *Sterb-
Register*, *Trauungs-Buch*)

Matrikel f matična knjiga, seznam,
imenik, matrikula
(→ *Adelsmatrikeln*, *Hauptmatrikel*,
Nationsmatrikeln, *Taufmatrikel*)

Matrikelschein m sprejemni list,
sprejemno potrdilo

Matrikenauszug m izpisek iz matične
knjige

Matrikenführer m pisec matic
(*maticovodnik)

matrikuliert – vpisan

matrimonial – zakonski (izhajajoč iz
zakonskega stanu), matrimonialen

Matrimonium (→ *Ehestand*)

Matrose m mornar

matt – slab, medel, mlahav

Matte f travnik, senožet

Matthäustag m god sv. Mateja
(Matevža): 21. september

Matthiastag m god sv. Matije:
24. februar

Matura f zrelostni izpit (*zrelostna
skušnja), maturitetni izpit, matura ◇
Gedenkfeier der Matura –
praznovanje obletnice mature

Matura-Erinnerungsfeier f
praznovanje obletnice mature

Maturation f zorenje

maturieren – **1.** (do)zoreti **2.** opraviti
zrelostni izpit, maturirati

Maturität f zrelost

Maturitätsprüfung f zrelostni izpit
(*zrelostna skušnja), maturitetni
izpit, matura

Maturitäts-Zeugnis n zrelostno
spričevalo, maturitetno spričevalo

Matutin f jutranjica, bogoslužno
branje (del molitvenega bogoslužja)

Mauer f zid (→ *Böschungsmauer*,
Feuermauer, *Hauptmauer*,
Parapettmauer, *Ringmauer*,
Schloßmauer, *Stirnmauer*,
Stützmauer, *Umfassungsmauer*,
Wehrmauer) ◇
eine Mauer abtragen – porušiti
zid
eine Mauer putzen – ometati zid

Mauerfall m padec berlinskega zidu
(9. november 1989)

Mauerturm m obzidni stolp

Mauerwerk n zidovje

Maul n gobec

Maulbeerbaum m murva (drevo)

Maulbeere f murva (sad)

Maulesel m mezeg

Maulheld m bahač

Maulkorb m nagobčnik (*torba)

Maulschelle f zaušnica, klofuta

Maulseuche f slinavka
(*kuga v gobcu)

Maultasche (→ *Maulschelle*)

Maultier n mula

Maulwurf m krt

Maulwurfshaufen m krtina

Maurer m zidar

Maurerpolier m zidarski delovodja
(*zidarski nadglednik), zidarski
polir

mausen – 1. loviti miši 2. krasti
3. izmuzniti se 4. goliti se

Mauser m tat, zmikavt

Mausergewehr n mavzerica (puška
repetirka nemške proizvodnje)

Maut f 1. *mitnina* (H 19, 37), cestnina
(→ *Brückemaut*, *Pflastermaut*,
Straßenmaut, *Überfahrtsmaut*,
Wassermaut, *Wegmaut*) 2. mitnica

Mautamt n mitninski urad (H 21, 37)
(*colnija) (→ *Obermautämter*)

Mautbuch n mitniška knjiga

Mauteinnehmer m mitninski
prejemnik

Mauterträgnis n mitnina, cestnina
(*cestarina)

Mautfreiheit f mitninska prostost

Mautgefälle pl mitninski prihodki

Mauthaus n mitniška hiša
(*mitna hiša)

Mautlinie f mitniška črta

Mautner m mitničar (G II. 167)

Mautort m mitniški kraj

Mautrecht n pravica do mitnine

Mautschranken m mitniška pregraja

Mautstation f mitnica

Mautstationseinnehmer m mitninski
prejemnik

Mautstelle f mitnica (*cestninišče)
(→ *Straßenmautstelle*)

Mautübergeher m mitničar

m. a. W. = mit anderen Worten –
z drugimi besedami

Maxime f življenjsko pravilo, geslo,
maksima

Maximum n 1. najvišja točka, skrajna
meja, višek, maksimum 2. najvišja
vrednost 3. najvišja temperatura,
maksimum

Mäzen m mecen

Mäzenatentum n mecenstvo

m. d. K. D. = mit der

Kriegsdekoration – z vojno dekoracijo

(→ *Militär-Verdienstkreuz*)

m. E. = meines Erachtens –

po mojem mnenju

mechant – hudoben

Medaille f medalja, kolajna

(*svetinja)

(→ *Blessiertenmedaille,*

Ehrenmedaille,

Erinnerungsmedaille,

Jubiläums-Erinnerungs-

Medaille, Tapferkeitsmedaille,

Verwundetenmedaille)

Mediation f posredovanje, mediacija

mediatisieren – podrediti deželni oblasti (dotlej državi neposredno podrejeno gospostvo ali posest)

Mediatisierung f podreditev deželni oblasti (dotlej državi neposredno podrejeno gospostvo ali posest)

Medicament n zdravilo

Medicinal-Landescommission f

deželna zdravstvena komisija

(→ *Landessanitätsrat*)

Medicinal-Personen pl zdravstveno osebje

Medicin-Doctor m doktor medicine

Medicus m 1. zdravnik

(→ *Protomedicus*) 2. »dohtar«

(šaljivo)

Medio m 15. dan v mesecu

Mediokrität f povprečnost, mediokriteta

Medisance f opravljanje

Meditation f premišljevanje, meditacija

meditieren – premišljevati, meditirati

Medizin f 1. medicina 2. zdravilo ◇

eine Medizin einnehmen – vzeti

zdravilo

Medizinalkommissionen pl zdravstvene

komisije (H 58) (→ *Medicinal-*

Landescommission)

Mediziner m 1. zdravnik 2. študent

medicine, mediciner

Meer n morje (→ *Mittelmeer,*

Weltmeer)

mittelländisches Meer –

Sredozemsko morje

(→ *Mittelmeer*)

Meerausgang m izhod na morje

Meereenge f morska ožina

Meergrenze f Morska krajina

(na Hrvaškem)

Meersalzbereiter pl kontrolorji za

morsko sol (H 21)

Meeting n srečanje, miting

Mehl n moka (→ *Auszugsmehl,*

Brotmehl, Gleichmehl, Kochmehl,

Kornmehl, Mundmehl,

Nachmehl, Nährmehl, Senfmehl,

Weizenbackmehl, Weizengleichmehl,

Weizenkochmehl, Wickenmehl) ◇

grobes Mehl – debelo mleta moka

ordinäres Mehl – srednja moka

Mehlhändler m molar

Mehlspeise f 1. močnata jed

(štruklji, cmoki itd.) 2. sladica

(kolač, torta, krofi, buhteljni

itd.) (*melšpajz) (*Ukaz c. kr.*

deželne vlade za Kranjsko z dne 9.

februarja 1917 o ureditvi oddaje

močnatih jedi v gostilnah, skupnih

kuhinjah itd. / Verordnung der

k. k. Landesregierung für Krain

vom 9. Februar 1917, betreffend die Regelung der Verabreichung von Mehlspeisen in Gasthäusern, Gemeinschaftsküchen u. dgl., natančno opredeljuje močnate jedi: «Kot močnato jed je smatrati vsako pretežno iz pšenične moke, oziroma ržene moke ali vsakovrstnih nadomestnih mok napravljeno jed, ki se oddaja kot samostojna jed, ali pa kot priklada (Beilage), izvzemši v juho vkuhane moke v dosedaj običajni izmeri.»

Mehlsuppe f podmetenica (juha)
(*podmetanica)

Mehltruhe f skrinja za moko
(*meltrga)

Mehlweib n mokařica

mehr – več ◇
mehr oder minder – bolj ali manj

Mehrausgabe f dodatni strošek,
povečani izdatek

Mehrauslage (→ *Mehrausgabe*)

Mehrbedarf m povečane potrebe

Mehrbetrag (→ *Mehrausgabe*)

Mehrer m množilec, povečevalec,
širitelj ◇
Mehrer des Reichs – povečevalec
cesarstva

mehrer- – več ◇
mehrere Leute – več ljudi
ein Mehreres/des Mehreren – bolj
natančno, obširneje

Mehrheit f **1.** večina
(→ *Stimmenmehrheit*,
Zweidrittelmehrheit) **2.** množina
3. veliko število ◇
absolute Mehrheit – absolutna
večina
einfache Mehrheit – enostavna
večina

qualifizierte Mehrheit –
kvalificirana večina
relative Mehrheit – sorazmerna
večina, relativna večina
wegen Mehrheit der Kinder –
zaradi velika števila otrok

Mehrling m eden od istočasno rojenih
otrok iste matere (dvojček, trojček)

Mehrvölkerstaat m večnarodna
država, večnacionalna država

meiden (mied, hat gemieden) – **1.**
izogibati se, izogniti se **2.** opustiti

Meier m **1.** oskrbnik pristave
(*pristavnik, pristav, majer) **2.**
zakupnik

Meierei (→ *Meierhof*)

Meierhof m *pristava, marof* (G II. 84,
145; V 282)

Meierin f oskrbnica pristave
(*pristavnica, majerca)

Meierknecht m pristavski hlapec

Meile f milja (stara avstrijska
dolžinska mera: 1 milja = 24 000
čevljev = 4000 sežnjev = 2400
palic = 7,58 km) (→ *Bannmeile*,
Flächenmeile, *Postmeile*)
eine starke Meile – dobra milja

Meilengeld n miljnina

Meilenzeiger m miljni kamen
(*miljski kazalnik)

Meiler m oglarska kopa

Meilerkohle f kovaško oglje

Meilerstatt f kopišče

Meilerstätte (→ *Meilerstatt*)

Meineid m kriva prisega ◇
einen Meineid schwören – krivo
priseči

Meineidige(r) m krivoprisežnik

Meineidserinnerung f opozorilo na posledice krive prisege (*opomin na nasledke krive prisege)

meinen – meniti (→ *setzen*)

meinerseits – z moje strani, kar zadeva mene

meinesgleichen – meni enaki

meinethalben – zaradi mene, zavoljo mene

meinetwegen (→ *meinethalben*)

meinetwillen (→ *meinethalben*)

Meintat f zločin

Meinung f mnenje

(→ *Willensmeinung*) ◇

unvorgreifliche Meinung – skromno mnenje

seine letzte gemachte Meinung – njegova poslednja volja

seine Meinung abgeben – podati svoje mnenje

auf seiner Meinung verbleiben – ostati pri svojem stališču

Dann hieran beschiet Unser gnädigst- als ernstlicher Will / und Meynung. – Kajti s tem se

uresničije naše premilostna in resna volja in mnenje. (obrazec na koncu cesarskega patenta)

Meinungsaustausch m izmenjava mnenj (*vzajemno razgovarjanje)

Meinungsmache f ustvarjanje javnega mnenja z nepoštenimi sredstvi

Meisch (→ *Maisch*)

Meische (→ *Maische*)

Meiß m sveže posekan les, posek

meissen – sekati les, krčiti

meist – največ, najbolj

Meistanbot n najboljša ponudba (na dražbi)

Meistbegünstigungsklausel f preferenčna klavzula

Meistbietende(r) (→ *Meistbieter*)

Meistbieter m najboljši ponudnik

Meistbietungsweg – im

Meistbietungswege – oddati najboljšemu ponudniku

Meistbot (→ *Meistanbot*)

Meister m mojster

Meister von etwas sein – biti gospodar (česa), obvladovati (kaj)

Meisteraufnahmebuch n seznam cehovskih mojstrov

Meistergeselle m mojstrski pomočnik (po mojstrovi smrti je za vdovo opravljal obrtniška dela)

Meisterin f mojstrica

Meisterschaft f **1.** mojstrstvo

2. izvrstnost, dovršenost

Meisterschaften pl mojstri

Meisterstück n **1.** mojstrski izdelek

(izdelek obrtniškega pomočnika za dosego mojstrskega naziva)

2. mojstrovina ◇

ein Meisterstück vollführen – izvesti mojstrovino

Melancholey (→ *Melancholie*)

Melancholie f otožnost, potrtost,

malodušje, turobnost

(*težkokrvnost, težkomiselnost), depresija, melanholija

Melange f mešanica

Meldeamt n prijavni urad

(*priglaševalni urad)

Meldeblatt n prijavnica (*zglasilni list,

zglasnica, priglasnica, napovednica)

(→ *Aufenthaltsmeldeblatt*)

Meldebuch n **1.** prijavna knjiga (*zglasilna kniga) **2.** indeks predavanj

Meldedienst m prijavna služba (*naznanilna služba)

Meldegänger m (vojaški) kurir

melden – **1.** javiti, oznaniti, omeniti **2.** prijaviti, naznaniti

melden, sich – priglasiti se, prijaviti se, zglasiti se (→ *Amt, Wort*)

Meldende(r) m priglasitelj

Melde-Ordnung f zglasilni red (za deželno stolno mesto Ljubljano je bil sprejet na seji občinskega sveta 12. novembra 1896)

Meldepflicht f obvezna zglasitev, obvezna prijava (*zglasovalna dolžnost)

Melder m **1.** oznanjevalec, napovedovalec, glasnik (*zglasovalnik, oglasnik) **2.** (vojaški) kurir

Meldewesen n prijavljanje (*objavljevanje), prijavna služba, evidenca

Meld(e)zettel m prijavnica (*zglasilnica, zglasilni list, priglasnica, napovednica) (→ *Ehemeld(e)zettel*)

Meldung f **1.** novica, vest, sporočilo (→ *Drahtmeldung*) **2.** priglasitev, zglasitev, prijava, najava (→ *Wortmeldung*) ◇ amtliche Meldung – uradno sporočilo
Meldung erstatten/machen – poročati (*dati na znanje)
Meldung geschehen/tun – povedati, omeniti
eine Meldung verbreiten – razširjati novico

Meldungsamt n prijavni urad (*zglasovalni urad) ◇ städtisches Meldungsamt – mestni prijavni urad (*mestni zglasovalni urad)

Meldungsvorschrift f zglasovalni predpis

Meldungswesen n zglasovanje

Meldungszettel (→ *Meld(e)zettel*)

Melioration f izboljšava kvalitete tal, melioracija

meliorieren – izboljšati kvaliteto tal, meliorirati

Meliorierung f izboljšanje kvalitete tal, melioracija

melken (molk/melkte, hat gemolken/gemelkt) – molsti

Melkerei f **1.** moljenje **2.** molzišče

Melkerin f molznica

Melkkuh f krava molznica

Melkvieh n molzna živina

Memento n opomin

Memoire n **1.** spomenica **2.** spomin

Memoiren pl spomini, memoari

Memorabilien pl spomina vredne reči

Memorandum n spomenica, memorandum

Memoria f spomin

Memorial n **1.** priročnik (*priročna knjiga) **2.** spomenica **3.** prošnja, vloga **4.** spominska knjiga, dnevnik, beležka

Memorie (→ *Memoria*)

memorieren – učiti se na pamet, memorirati

Menace f grožnja

menacieren – groziti

Menage f **1.** hrana, jed
2. gospodinjstvo **3.** vojaška oskrba (hrana)
Aufbesserung der Menage –
boljša hrana (za vojaško moštvo ob
prazniku)

Menagegeld n denar za hrano

Menagement n prizanašanje,
prizanesljivost, obzirnost

Menageration f porcija hrane

Menagerie f zverinjak, menažerija

Menageschale f vojaška posoda za
hrano (običajno iz aluminija),
jedilna skledica, menažka

menagieren – **1.** gospodarno ravnati
s (čim), varčevati s (čim) **2.**
prizanašati, obzirno ravnati s (kom/
čim) **3.** prevzeti živež, prejeti živež
(v vojski) **4.** obedovati

Mendikanten pl ubožtveni redovi
(H 27)

Menge f **1.** množica **2.** količina
(*kolikost, množina)
eine Menge von Volk – množica
ljudi

mengen – mešati

Mengkorn n žitna zmes (mešanica
pšenice in rži), soržica

Mennonist m prekrščevalec
(*prekrstnik), menonist

Mensa f **1.** oltarna miza, menza
2. (študentska) menza **3.** menzalno
posestvo (*mizno posestvo)
(→ *Mensalgut*)

Mensalgut n menzalno posestvo
(posestvo, ki je namenjeno
vzdrževanju škofa ali kapitlja)
(*mizno posestvo)

Mensalpfarren pl menzalne župnije
(H 26)

Mensch m človek (→ *Herrenmensch*,
Übermensch, *Waldmensch*) ◇
aufrechter Mensch – pošten človek
nahrhafter Mensch – delaven
človek, prizadeven človek
sanfter Mensch – blag človek,
človek blagega značaja
ein angebrannter Mensch –
prismojen človek, prismođa

Mensch n **1.** dekla, služabnica
(→ *Dienstmagd*, *Dienstmenschin*,
Kuchelmensch, *Magd*) **2.** ženska
(slabšalno), ženščina (*maruša,
lajna) ◇
ein dickes, ungeschicktes Mensch
– donda
ein armes Mensch – reva, ubožica

Menschenalter n človeški rod,
generacija (trideset let)

Menschenbein n človeška kost

Menschenfeind m ljudomrznik,
mizantrop

menschenfeindlich – ljudomrzen

Menschenfeindlichkeit f
ljudomrzištvo, mizantropija

menschenfreudlich – človekoljuben
(*ljudomil, milosrčen)

Menschenfreund m človekoljub
(*ljudomil), filantrop

Menschenfreundlichkeit f
človekoljubje (*ljudomilost,
milosrčnost), filantropija

Menschengedenken – seit
Menschengedenken – od zdavnaj,
od pamtiveka

Menschenknäuel m gruča ljudi

Menschenkrankheit f človeška
bolezen

Menschenmögliche(s) – alles
Menschenmögliche tun – storiti
vse, kar je v človeških močeh

Menschenraub m ugrabitev
(*ljudoropstvo)

Menschenrechte pl človekove pravice

Menschensohn m Sin Človekov,
Kristus

Menschenverbrauch m človeške
izgube

Menschwerdung f učlovečenje

Menses pl mesečno perilo,
menstruacija

Mensur f **1.** mera **2.** študentski
dvoboj, duel **3.** razdalja med
dvobojevalcema (duelantoma)

Mentalität f miselnost, mišljenje,
mentaliteta

Mentalitätsgeschichte f zgodovina
mentalitete

mentionieren – omeniti

Menü n jedilnik, meni

Mercenär m plačanec, najemnik,
mercenar

meridional – **1.** popoldanski **2.** južen

Merite f zasluga

meritieren – zaslužiti, biti vreden

meritorisch – bistven, tehten,
odločilen, meritoren ◇
meritorische Entscheidung –
odločitev o bistveni stvari

Meritum n **1.** zasluga (→ *Merite*)
2. bistvena zadeva

merkantil – trgovski (*kupčijski),
merkantilen

Merkantilgericht n trgovsko sodišče,
merkantilno sodišče (H 43)

Merkantilholz n žagani les

Merkantilismus m merkantilizem
(ekonomskopolitična smer od 16.
do 18. stoletja, ki je v narodnem

gospodarstvu pospeševala
manufakturo in zunanjo trgovino)

Merkantil- und Wechselgericht n
merkantilno in menično sodišče
(H 24, 25, 42, 57)

**Merkantil- und
Wechselgerichtsappellationsinstanz** f
*merkantilna in menična apelacijska
instanca* (H 42)

Merkblatt n pisna navodila

Merkpfahl m mejnik

Merkwürdigkeit f **1.** posebnost
2. znamenitost
(→ *Naturmerkwürdigkeit*)

Merling m mernik (stara avstrijska
votla mera: 1 mernik = ½ vagána =
30,74 l) (*polovnik)
(→ *Halbmerling*)

Mesalliance f **1.** neprimerna poroka
2. nesrečna poroka

Message f sporočilo

Messengerie f privatna ustanova za
prevoz potnikov

Meßamt n slovesna maša, maša z
leviti (*vélika maša, péta maša)
(missa sollemnis)

Meßbuch n mašna knjiga, misal

Meßdiener m mašni strežnik,
ministrant

Messe¹ f maša (→ *Candelmesse*,
Christmesse, *Dankmesse*,
Feldmesse, *Festmesse*, *Frühmesse*,
Gedächtnismesse, *Jubelmesse*,
Kirchmesse, *Lobmesse*, *Morgenmesse*,
Roratemesse, *Seelenmesse*,
Singmesse, *Sterbemesse*, *Stiftmesse*,
Stiftungsmesse, *Stillmesse*, *Totenmesse*,
Trauermesse, *Vesper*, *Winkelmesse*) ◇
Darbringung der hl. Messe –
darovanje sv. maše

- gestiftete heilige Messe – ustanovna sveta maša (*štiftana sveta maša) (→ *Stiftungsmesse*)
 gesungene Messe – peta maša (missa cantata)
 hohe Messe – slovesna maša, maša z leviti (*vélika maša, péta maša) (missa sollemnis)
 stille Messe – tiha maša (*mala maša) (missa lecta) (→ *Stillmesse*)
 die Messe exequieren/lesen/zelebrieren – darovati mašo, maševati, celebrirati
 die Messe singen – peti mašo
- Messe**² f sejem
- Messe**³ f jedilnica in dnevni prostor za častnike na bojnih ladjah, oficirska menza (→ *Offiziersmesse*)
- messen** (maß, hat gemessen) – meriti
- Messengeld** n denar za svete maše
- Messenstiftung** f mašna ustanova
- Messenstipendium** n dar za mašo, mašni štipendij (*mašnina)
- Messer** m **1.** števec, merilnik (→ *Gradmesser, Verbrauchsmesser, Winkelmesser*) **2.** merec (→ *Feldmesser, Wegemesser*)
- Messer** n nož (→ *Faschinenmesser, Halbmesser, Pflugmesser, Rasiermesser*) ◇
 großes/langes Messer – enorezni meč
- Messerschmied** m nožar
- Messerstich** m vbod z nožem
- Messer- und Scherschleifer** m brusilec nožev in škarij
- Meßfremde(r)** m tuj sejmjar
- Meßgebetbuch** n mašni molitvenik
- Meßgerät** n **1.** mašno posodje **2.** merilni aparat
- Meßgewand** n mašni plašč
- Messieurs!** – Spoštovani gospodje! (→ *Monsieur*)
- Meßner** m mežnar, zakristan, cerkovník (*cerkvenec, cerkvenik)
- Meßneri** f mežnarija
- Meßopfer** n sveta maša, darovanje svete maše ◇
 das hl. Meßopfer darbringen – darovati sv. mašo
 dem hl. Meßopfer beiwohnen – poslušati sv. mašo
- Meßpriester** m mašnik
- Meßrute** (→ *Rute*)
- Meßwein** m mašno vino
- Mestize** m mešanec, mestic
- Met** m medica
- Metall** n kovina ◇
 blankes Metall – svetleča kovina
- Metallarbeiter** m kovinar
- Metalldrechsler** (→ *Metalldreher*)
- Metalldreher** m kovinostrugar (*kovinski sukač)
- metallen** – kovinski
- Metallgeld** (→ *Metallmünze*)
- Metallmünze** f kovani denar
- Metallzieher** m kovinar
- Metapher** f prispodoba, metafora
- meteorisch** – podneben (*izpodneben), meteoren
- Meteorwässer** pl meteorne vode
- Meter** m meter (→ *Myriameter, Raummeter*)
- Metermaß** n metrska mera (→ *System*)
- Meter-Zentner** m kubični meter
- Metier** n rokodelstvo, obrt, poklic

Metropole f prestolnica, metropola

Metropolit m metropolit

Mette f **1.** nočna služba božja, polnočnica (→ *Christmette*)
2. zornica (zgodnja jutranja maša v adventnem času) (*zgodnjica, svitnica, juternica, juternice) (→ *Roratemesse*) **3.** jutranjica, bogoslužno branje (del molitvenega bogoslužja) (→ *Matutin*)

Metze f **1.** vlačuga **2.** vagán (→ *Metzen*)

Metzelei f pokol, klanje

metzeln – pobiti, poklati, masakrirati

Metzen m vagán (stara avstrijska votla mera za žito: 1 vagán = 61,48 l) (*mecen)

Metzengeld n mlevnina, mlevščina

Metzger m mesar

Metzgerei f mesarija, mesnica

Meubel (→ *Möbel*)

Meubles (→ *Möbel*)

meubliert (→ *möbliert*)

Meuchelei f zahrbtnost, zavratnost

Meuchelmord m zahrbtni umor, zavratni umor ◊
Verbrechen des Meuchelmords – zločin zahrbtnega umora

meucheln – zahrbtno umoriti, zavratno umoriti

Meuchler m zahrbtni morilec, zavratni morilec

meuchlerisch – **1.** zahrbtn, zavraten (→ *Raubmord*) **2.** zahrbtno, zavratno

Meute f **1.** trop psov **2.** tolpa

Meuterei f upor, vstaja (zlasti večjega števila vojakov oz. oficirjev, vojaški punt) ◊

eine Meuterei bricht aus – upor (vstaja) izbruhne
eine Meuterei unterdrücken/
niederwerfen/niederschlagen –
zadušiti upor/vstajo

Meuterer m upornik, puntar

Mexikanisches Freikorps
(→ *Frei-Corps*)

Mezzanin m polnadstropje (vmesno nizko nadstropje nad pritličjem) (*polovičnik), mezanin

MfS = Ministerium für Staatssicherheit n Ministrstvo za državno varnost (NDR)

MG = Machinengewehr
(→ *Maschinengewehr*)

MGA = Maschinengewehrabteilung
(→ *Maschinengewehrabteilung*)

Mgf. = Markgraf (→ *Markgraf*)

Mgz. = Magazin (→ *Magazin*)

Miasma n kužni hlapi (domnevni vzrok za nalezljive bolezni), miazma (→ *Infektionsmiasma*)

Michaeli (→ *Michaelitag*)

Michaelitag m god sv. Mihaela: 29. september (mihelovo) ◊ ein Zimmer (ein Haus, eine Wohnung) auf Michaeli/für Michaeli/mit Michaeli/von Michaeli an/zu Michaeli/auf Michaeli-Zeit/für Michaeli-Zeit zu vermieten/zu vergeben – oddati sobo (hišo, stanovanje) v najem za mihelovo (29. september kot običajni termin za oddajanje sob (hiš, stanovanj) v najem)

Michelsrecht n *pravda sv. Mihaela* (G II. 249)

Mieder m životec, steznik (→ *Schnürmieder*)

- Miene** f **1.** obraz, lice **2.** izraz obraza ◇
Miene machen, etwas zu tun – pripraviti se k (čemu), biti namenjen
- Miete** f **1.** najem, najemnina, gostovanje (*najmovina, najemsčina, najemšina, gostaščina) (→ *Aftermiete*) **2.** *primščina* (G II. 422, 432)
- Mieter** m najemnik (*najmovnik, najemec) (→ *Aftermieter*, *Logenmieter*)
- Mieterin** f najemnica (*najmovnica)
- Mietgeld** (→ *Mietzins*)
- Mietgrund** m *zakupno zemljišče* (G II. 422, 450–454) (*mitenski grunt) ◇
Verwandlung der Mietgründe in Kaufrechtsgründe – prevedba (*premenjenje) zakupnih zemljišč v kupna zemljišča (zemljišča po kupnem pravu)
- Miethube** (→ *Mietgrund*)
- Mietkauf** (→ *Leibkauf*)
- Mietleute** pl najemniki (→ *Mietmann*)
- Mietlustige(r)** m interesent za najem, najemnik
- Mietmann** m najemnik (*najemec)
- Mietpartei** f najemnik
- Mietpfennig** m zakupnina
- Mietpfenniggrund** m *zakupno zemljišče* (G II. 447)
- Mietrecht** n **1.** najemno pravo
2. najemniška pravica
- Mietschilling** (→ *Mietzins*)
- Miet(s)haus** n : najemniška hiša (*najemna hiša) (poslopje s številnimi najemniškimi stanovanji)
- Mietspartei** (→ *Mietpartei*)
- Miet- und Ausziehordnung für die Stadt Laibach** f najemni in selilni red za mesto Ljubljano
- mietweise** – v najemu
- Mietwert** (→ *Mietzins*)
- Mietzins** m najemnina (*najemsčina, najemšina, najmovina) (→ *Aftermietzins*)
- Mietzinsauflage** f gostaščina (naklada od najemniških dohodkov)
- Migration** f migracija (→ *Transmigration*)
- Mil.-Bef. = Militärbefehl** (→ *Militärbefehl*)
- Mil.-Befh. = Militärbefehlshaber** (→ *Militärbefehlshaber*)
- Milch** f mleko
- Milchfrau** f mlekarica
- Milchgewölbe** n mlekarica
- Milchkammer** (→ *Milchgewölbe*)
- Milchkännchen** n ročka za mleko
- Milchkanne** f kangla za mleko (večja valjasta posoda za prenos oz. prevoz mleka)
- Milchsuppe** f mlečna juha
- Milchwagen** m mlekarški voziček
- Milchwirtschaft** f mlekarstvo (*mlekarjenje)
- mild** – **1.** nežen, mil, mehak (→ *Regiment*, *Strafe*), milostljiv, milosten **2.** darežljiv, dobrotljiv, milodaren (→ *Beitrag*, *Gabe*, *Stiftung*)
- Milde** f milina, blagost ◇
Milde walten lassen/üben – milo ravnati
- mildern** – omiliti, olajšati, ublažiti
- mildernd** – olajševalen (→ *Umstand*)

Milderung f olajšava, ublažitev
(→ *Strafmilderung*)

Milderungsumstände pl olajševalne
okolščine

mildherzig – milosrčen

mildreich – milostljiv (→ *Hand*)

mildtätig – dobrodelen (*milodaren,
dobrotljiv) (→ *Sammlung*)

Mildtätigkeit f dobrodelnost
(*milodarnost, dobrotljivost) ◇
öffentliche Mildtätigkeit –
dobrodelne ustanove

Milieu n okolica, milje

Militair (→ *Militär*)

militant – bojevit, militanten

Militanz f bojevitost

Militär m oficir

Militär n vojska, vojaštvo (*vojašnja) ◇
aktives Militär – aktivno vojaštvo

Militärabschied m odpustnica (pri
vojakih) (*doslužnica, odslužno
pismo, poslovno pismo)

Militäradministration f vojaška
administracija (*vojaško oskrbstvo)

Militärakademie f vojaška akademija
(→ *Theresianische Militärakademie*)
(v skladu s cesarskim patentom z dne
12. februarja 1852 so bile za vojaško-
znanstveno izobraževanje (*vojaško-
znanstveno izomiko) določene
naslednje štiri vojaške akademije:
vojaška akademija v Dunajskem
Novem mestu (Wiener-Neustädter
Militär-Akademie), inženirska
akademija (*genijska akademija/
Genie-Akademie), topniška ali
artilериjska akademija (Artillerie-
Akademie) in mornariška akademija
(*mornarska/marinska akademija/
Marine-Akademie)

Militärangelegenheiten pl vojaške
zadeve (H 36, 40, 43, 44, 59)

Militärassentierung f potrjevanje k
vojakom, asentacija (*asentirenga)

Militärattaché m vojaški atašé

Militärbefehl m vojaški ukaz

Militärbefehlshaber m vojaški
poveljnik

Militärbefreiung f oprostitev od
vojaške službe

Militärbefreiungskommission f
komisija za oprostitev nabornikov
od vojaške službe

Militärbehörden pl vojaška oblastva
(H 36, 40, 43, 44, 59)

Militärbequartierung f nastanitev
vojske (*vkvartirovanje vojske,
vkvartirovanje vojakov)
(→ *Einquartierung*)

**Militär-Bildungs- und
Erziehungsanstalten** pl vojaške
vzgojne in izobraževalne
ustanove (*vojaška vzgojevališča
in izobraževališča) (s cesarskim
ukazom z dne 12. februarja
1852 so bile določene naslednje
vojaške izobraževalne ali
vzgojne ustanove (*naprave za
izobraževanje ali izomiko vojakov):
12 nižjih vojaških vzgajališč
(*nižjih vojaških odrejališ/Unter-
Militär-Erziehungshäuser), 12
višjih vojaških vzgajališč (*višjih
vojaških odrejališ/Ober-Militär-
Erziehungshäuser), 4 šole za kadete
(*naprave za kadete/Cadetten-
Institute) in 4 vojaške akademije
(Militär-Akademien))

Militärbranche f podporni vojaški rod

Militärbräutigam m ženin-vojak

Militärbündnis n vojaška zveza

Militär-Charakter m vojaški čin
(*vojaška dostojnost)

Militär-Conscription f popis vojaških zavezancev (sistem prisilnih naborov v Avstriji v 18. stoletju), konskripcija

Militär-Croatien n Vojna krajina
(→ *Militärgrenze*)

Militär-Curat m vojaški kurat

Militärdienst m vojaška služba

Militärdienstleistung f opravljanje vojaške službe, vojaško službovanje ◇
aktive Militärdienstleistung – aktivno vojaško službovanje

Militärdienstzeit f trajanje vojaške službe

Militärdiktatur f vojaška diktatura

Militärdirektor m vojaški direktor
(H 20, 43)

Militärdirektorium n vojaški direktorij
(H 20, 43)

Militärdurchzugsgebühr f vojaška prehodnina (pristojbina za prehod čet čez kako ozemlje)

Militäreinquantierung f vojaška nastanitev (*vojaško vkvartiranje) ◇
bleibende Militäreinquantierung – stalna vojaška nastanitev
vorübergehende Militäreinquantierung – prehodna vojaška nastanitev

Militär-Erziehungsanstalt f vojaško vzgajališče, vojaško vzgojevališče
(→ *Militär-Bildungs- und Erziehungsanstalten*)

Militär-Execution f izvršba z vojaško pomočjo, izterjava z vojaško eksekucijo

Militärflüchtling m vojaški begunec
(*vojaški begun, vojaški uhajavec), dezertar

Militär-Fond m vojaški sklad
(*vojaški zaklad)

militärfrei – oproščen vojaške službe
(*vojaščine prost)

Militärfriedhof m vojaško pokopališče

Militärführer m vojaški poveljnik

Militärgage f vojaška plača

Militärgebühr f vojaška pristojbina

Militär-Geistliche(r) m vojaški kurat

Militärgerichtsbarkeit f vojaško sodstvo

Militärgeschichte f vojaška zgodovina

Militär-Gestüt-, Beschäl- und Remontierungs-Departement n vojaški oddelek za kobilarne, žrebčarne in dopolnjevanje konj
(*vojaški razdelek kobiliš, žebcarij in dopolnovanja konj)

Militärgrenze f Vojna krajina
(H 20, 55) (*vojaška krajina, vojaška pokrajina, vojaška granica, vojna granica) (1522-1881 – prva stalna vojaška institucija v habsburški monarhiji) ◇
»Windische« (*Militär-)*Grenze – Slavonska Vojna krajina (H 20)

Militaria pl 1. vojaške zadeve

2. knjige o vojski

militärisch – vojaški (→ *Ehre, Ehrung, Honneur, Intervention*)

Militarismus m militarizem

Militarist m 1. pristaš militarizma, militarist 2. vojak

Militarist m vojak

Militärjahr n vojaško leto (od začetka novembra do konca oktobra)

Militärkommandant m vojaški poveljnik (H 32, 33, 43, 55, 59)

Militärkommando n vojaško poveljstvo (H 32, 33, 43, 55, 59)
(→ *Landes-Militär-Kommando*)

Militärkonskription
(→ *Militär-Conscription*)

Militärkroatien
(→ *Militär-Croatien*)

Militärkurhaus n vojaški zdraviliški dom (npr. v Dolenjskih Toplicah)

Militärlager n vojaški tabor

Militärmannschaft f vojaško moštvo (*vojaški ljudje), vojaštvo

Militärpartei f vojaški uslužbenec (*vojaški služnik)

Militärpaß m vojaška prepustnica (*vojaška prehodnica)

Militärpension f vojaška pokojnina (→ *Kriegshinterbliebene*)

Militärperson f vojaška oseba

Militärpflicht f vojaška obveznost ◇
der Militärpflicht genügen – izpolniti vojaško obveznost
sich der Militärpflicht entziehen – izogniti se vojaški obveznosti

militärpflichtig – vojaščini zavezan

Militärpflichtige(r) m vojaški obveznik

Militär-Polizei f vojaška policija

Militärputsch m vojaški udar, vojaški puč

Militärregierung f vojaška vlada

Militärschlag m vojaški napad

Militär-Schwimmschule – K. k.

Militär-Schwimmschule f C. kr. vojaška plavarna (vojaška plavalna

šola je delovala pred prvo svetovno vojno na ljubljanskih Prulah pri Špici; v priljubljenem kopalšču ob Ljubljani so vojaki učili neplavalce plavanja)

Militär-Separatzug m poseben vojaški vlak

Militärspital n vojaška bolnica

Militärstand m vojaški stan

Militärstellung f vojaški nabor

Militärstrafgerichtsbarkeit f vojaško kazensko sodstvo

Militärtaxoperat n vojaškotaksni operat

militäruntauglich – nesposoben za vojaško službo

Militärunterstützung f vojaška podpora (→ *Kriegshinterbliebene*)

Militärurlauber m vojaški dopustnik (začasno odpuščeni vojak) (*vojaški urlaubar)

Militärveränderungen pl spremembe pri vojski (časopisna rubrika z navedbo povišanj, premestitev, upokojitev itd.)

Militärverband m vojaška zveza (*vojaška zaveza) ◇
die nicht im Militärverbände stehenden Bewerber – *prosilci, ki niso v vojaški zavezi
die im Militärverband zugebrachte Zeit – čas, ki ga je kdo prebil v vojaški službi

Militär-Verdienstkreuz n vojaški zaslužni križec ◇

Militär-Verdienstkreuz III. Klasse mit der Kriegsdekoration (M.V.K. III. Kl. m. d. K.D.) – vojaški zaslužni križec III. razreda z vojno dekoracijo

Militär-Verdienstkreuz I. Klasse mit den Schwertern und mit der Kriegs-Dekoration (M.V.K. I. Kl. m. d. Schw. u. m. d. K.D.) – vojaški zaslužni križec I. razreda z mečema in vojno dekoracijo
Er wurde in Anerkennung der geleisteten vorzüglichen Dienste durch Verleihung des Militär-Verdienstkreuzes ausgezeichnet. – *V priznanje odličnega službovanja je bil odlikovan z vojaškim križcem za zasluge.

Militär-Verdienstmedaille f vojaška zaslužna medalja ◇
Silberne Militär-Verdienstmedaille am Bande des Militär-Verdienstkreuzes – srebrna vojaška zaslužna medalja na traku vojaškega zaslužnega križca

Militär-Verpflegs-Magazin n vojaško preskrbovalno skladišče ◇
K. k. Militär-Verpflegs-Magazin (Laibach) – C. kr. vojaško preskrbovališče (oskrbovališče) (Ljubljana)

Militärversorgung f vojaška preskrbnina (→ *Kriegshinterbliebene*)

Militärverwaltung f vojaška uprava (H 36, 40, 43, 44, 59)

Militärvicedirektor m vojaški poddirektor (H 43)

Militärvorspann m vojaška pripraga (po *Zakonu z dne 22. maja 1905 o vojaški pripravi v miru / Gesetz vom 22. Mai 1905 betreffend den Militärvorspann im Frieden* je vojaška pripraga obsegala: vprege s konjsko opravo (beschirrte Vorspannungen), osedlane živali za ježo in nošo (gesattelte Reit- und Tragtiere), naprežene vozove (bespannte Wagen) in za voditev

potrebne voznike (die zur Leitung erforderlichen Führer))

Militärwaise f vojaška sirota

Militärwaisenstiftung f ustanova za vojaške sirote

Militärwidmung – zur Militärwidmung berufen – vpoklicati k vojakom

Militärzablämter pl vojaški plačilni uradi (H 38)

Militärzinsstallung f vojaški najemniški hlev (*vojaška najemna štala, vojaška čimžna štala)

Militärzinszimmer n vojaška najemniška soba (*vojaška najemna izba, vojaška čimžna cimra)

militia stabilis – stalna vojska (→ *Heer, Macht*)

militia vaga – nestalna vojska (→ *Söldnerheer*)

Miliz f **1.** oddelek neregularne vojske, paravojaška enota, milica **2.** policija, milica **3.** deželna vojska, deželna bramba, brambovci (→ *Landmiliz*)

Milizarmee (→ *Milizheer*)

Milizheer n neregularna vojska (iz neregularnih čet (milic) sestavljena vojska) (*milična vojska)

Milizsoldaten pl neregularni vojaki

Millenium n tisočletje

Milz f vranica

Milzbrand m vranični prisad (*sajevec, črnmnica, črm, volčič, črni prišč) (antrax)

Mime m igralec

minder – manjši (→ *Trauer*) ◇
nicht minder – nič manj
mehr oder minder – več ali manj

minderbemittelt – ubožen

Minderbemittelte(r) m ubožec

Minderheit f manjšina ◇

in Minderheit verbleiben –
ostati v manjšini

Minderheitskabinett

(→ *Minderheitsregierung*)

Minderheitsregierung f manjšinska
vlada

minderjährig – mladoleten

(*maloleten) (→ *Minderjährige*,
Minderjährige/r)

Minderjährige f mladoletnica

(*maloletnica) (po avstrijskem
Obñnem državljànskem zakoniku /
Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch iz
leta 1811 so veljali kot nesposobni,
da bi svoje zadeve ustrezno
urejali sami: *otroci* (Kinder), ki
niso dopolnili 7. leta, *nadoletniki*
(Unmündige), ki niso dopolnili 14.
leta in *mladoletniki* (Minderjährige),
ki niso dopolnili 24. leta starosti)
(→ *Großjährigkeitserklärung*)

Minderjährige(r) m mladoletnik

(*maloletnik) (po avstrijskem
Obñnem državljànskem zakoniku /
Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch iz
leta 1811 so veljali kot nesposobni,
da bi svoje zadeve ustrezno
urejali sami: *otroci* (Kinder), ki
niso dopolnili 7. leta, *nadoletniki*
(Unmündige), ki niso dopolnili 14.
leta in *mladoletniki* (Minderjährige),
ki niso dopolnili 24. leta starosti)
(→ *Großjährigkeitserklärung*)

Minderjährigkeit f mladoletnost

(*maloletnost)

mindern – zmanjšati, znižati

mindertauglich – manj sposoben (za
vojaško službo)

Minderung f zmanjšanje, znižanje

mindestbemittelt – najrevnejši

(→ *Bevölkerung*)

Mindestbietende(r) m najcenejši

ponudnik (→ *Mindeststeigerungsbot*,
Minuendo-Licitation)

Mindestbieter (→ *Mindestbietende/r*)

Mindestbot (→ *Mindeststeigerungsbot*)

Mindestfordernde(r)

(→ *Mindestbietende/r*)

Mindeststeigerungsbot n

zmanjševalna dražba
(→ *Minuendo-Licitation*)

Mine f **1.** mina **2.** rudnik, jašek

(*spodkop) **3.** podzemno skladišče
za strelivo **4.** mina za svinčnik

Minenfeuer n minometni ogenj

(*minski ogenj)

Minenwerfer m minometalec

Minenwerfertätigkeit f delovanje

minometalcev

Mineralbad n mineralno kopališče

(*rudninska kopel, rudna kopel)

Mineralbad Töplitz in Unterkrain

(→ *Bad*)

Mineralquelle f mineralni vrelec

(*rudninski studenec), slatina

Mineralwasser n mineralna voda,

slatina ◇

Sauerbrunn-Mineralwasser (Kurort
Sauerbrunn nächst Rohitsch) –
rogaška mineralna voda (Zdravilišče
Rogaška Slatina) (→ *Säuerling*)

Mineralwasserkur f zdravljenje z

mineralno vodo

Mineur m miner

minieren – **1.** minirati

2. spodkopavati, spodkopati

Minimum n **1.** najnižja točka, najnižja stopnja, **minimum 2.** najnižja vrednost, najnižja temperatura, minimum

Minister m minister (→ *Außenminister, Finanzminister, Handelsminister, Innenminister, Justizminister, Kriegsminister, Kultusminister, Ressortminister, Unterrichtsminister, Verteidigungsminister*) ◇

Minister des Auswärtigen/Äußeren – minister za zunanje zadeve, zunanji minister (*minister za zunanje reči, minister vnanjih stvari, minister zunanjih del)

(→ *Außenminister*)

Minister für Cultus und Unterricht – *minister za bogočastje in nauk (uk)

Minister der Finanzen – finančni minister (*minister dnarstva) (→ *Finanzminister*)

Minister des k. u. k. Hauses und des Äußeren – minister c. in kr. hiše in zunanjih zadev

Minister des Inneren – minister za notranje zadeve, notranji minister (*minister za notranje reči, minister za notranje stvari, minister znotranjih opravil)

(→ *Innenminister*)

Minister für Landesverteidigung – obrambni minister (*minister za deželno bran)

(→ *Verteidigungsminister*)

Minister des Krieges – vojni minister (*minister vojaštva) (→ *Kriegsminister*)

Minister ohne Portefeuille – minister brez listnice

Ministerial-Bankodeputation f
vrhovna bankodeputacija (H 37)

Ministeriale m ministerial

Ministerien pl *ministrstva* (H 51, 55, 56, 58) (→ *Ministerium*)

Ministerium n ministrstvo

(→ *Ackerbauministerium, Amt/Auswärtiges Amt, Außenministerium, Eisenbahnministerium, Finanzministerium, Gesamtministerium, Handelsministerium, Innenministerium, Justizministerium, Kriegsministerium, Kultusministerium, Unterrichtsministerium, Verteidigungsministerium*) ◇

Ministerium des Äußeren/
Ministerium des Auswärtigen – ministrstvo za zunanje zadeve, zunanje ministrstvo (*ministerstvo za zunanje reči, ministerstvo vnanjih stvari, ministerstvo zunanjih del) (→ *Amt/Auswärtiges Amt, Außenministerium*)

Ministerium des Inneren – ministrstvo za notranje zadeve, notranje ministrstvo (*ministerstvo znotranjih reči, ministerstvo za notranje reči, ministerstvo za notranje stvari, ministerstvo znotranjih opravil) (→ *Innenministerium*)

Ministerium des kaiserlichen Hauses – *ministerstvo cesarske hiše
Ministerium für Cultus und Unterricht – *ministerstvo za bogočastje in nauk (uk)

Ministerium für Handel, Gewerbe und öffentliche Bauten – ministrstvo za trgovino, obrt in javne stavbe (*ministerstvo za kupčijstvo, obertnost in javne stavbe)

Ministerium für Landescultur und Bergwesen – ministrstvo za kmetijstvo in rudarstvo (*ministerstvo kmetije in gornijstva)

Ministerium für Landesverteidigung – obrambno ministrstvo

(*ministerstvo za deželno bran)
(→ *Verteidigungsministerium*)
Ministerium für Staatssicherheit
(MfS) – Ministrstvo za državno
varnost (NDR)

Ministerpräsident m ministrski pred-
sednik, predsednik vlade, premier

Ministerrat m ministrski svet
(*ministerski zbor, ministersko
svetovavstvo)

Ministerwechsel m zamenjava
ministrov

Ministrant m mašni strežnik,
ministrant

Minne f ljubezen (poetično)

Minnesänger m ljubezenski pesnik,
minezenger

Minorat n **1.** prvenstvo najmlajšega
družinskega člana pri dedovanju
(po fevdalnem pravu), minorat
2. posest pri dedovanju najmlajšega
družinskega člana (po fevdalnem
pravu)

minorenn – mladoleten (*maloleten,
nedoleten, nedorasel)
(→ *minderjährig*)

Minorenne f mladoletnica
(*maloletnica, nedoletnica,
nedoraščenska) (→ *Minderjährige*)

Minorenn(e)r m mladoletnik
(*maloletnik, nedoletnik,
nedoraščenelec) (→ *Minderjährige(r)*)

Minorennität f mladoletnost
(*maloletnost, nedoletnost,
nedoraslost) (→
Minderjährigkeit)

Minorität f **1.** manjšina **2.** manjšina
glasov ◇
in der Minorität bleiben – ostati v
manjšini (npr. pri volitvah)

Der Antrag blieb in der Minorität.
– Predlog je dobil manjšino glasov.

Minoriten pl *minoriti* (H 27–30)
(moški samostanski red)

Minuendo-Licitation f zniževalna
dražba, zmanjševalna dražba,
minuendna dražba

Minuendo-Versteigerung
(→ *Minuendo-Licitation*)

Mirakel n **1.** čudež, mirakel
2. srednjeveška igra z versko
vsebino (povezano s čudeži)

Mirakelbuch n knjiga čudežev (zapisi
o čudežih na romarskih krajih)

Mirling (→ *Merling*)

Misanthrop m ljudomrznež, mizantrop

Misanthropie f ljudomrzništvo,
mizantropija

Mischehe f mešani zakon (zakon med
pripadniki različnih veroizpovedi,
zlasti katoliške in protestantske,
ali med pripadniki različnih
narodnosti)

Mischkorn n žitna zmes (mešanica
pšenice in rži), soržica

miserabel – beden, reven, ubog, nesrečen

Misere f beda, revščina, uboštvo,
mizerija

Miserere n **1.** latinski psalm, mizerere
2. zaprtje črev (in posledično
bljuvanje lastnega blata), mizerere

Misericordie f usmiljenost

Mißachtung f **1.** zaničevanje,
preziranje **2.** neupoštevanje,
nespoštovanje

Missal(e) n mašna knjiga, misal

Mißbildung f **1.** iznakaženje,
deformacija **2.** spaček, pokveka

Mißbilligung f graja, grajanje,
neodobravanje, obsojanje

Mißbrauch m zloraba (*kriva raba) ◇
Mißbrauch der Amtsgewalt –
zloraba uradnega položaja (*kriva
raba uredske oblasti)
Mißbrauch der Presse – zloraba
tiska (*kriva raba tiska)

mißbrauchen – zlorabiti

mißdeuten – napačno razlagati,
napačno tolmačiti

Mißdeutung f napačna razlaga,
napačno tolmačenje

missen – pogrešati

Mißerfolg m neuspeh

Mißernte f slaba letina

Missetat f hudodelstvo

Missetäter m hudodelec

Mißfallen n 1. nezadovoljstvo
2. neodobravanje

mißfällig – neljub, neprijeten, zoprn

Mißgeburt f 1. splav (*mrtvo povitje)
2. spaček, pokveka 3. neuspeh

Mißgeschick n nezgoda

Mißgunst f nevoščljivost, zavist

mißhandeln – slabo ravnati s
(kom), trpinčiti, mučiti, pretepati,
maltretirati

Mißhandlung f grdo ravnanje,
trpinčenje, mučenje, pretepanje,
maltretiranje

Mißheirat f 1. neprimerna poroka
2. nesrečna poroka

Mißhelligkeit f nesoglasje

Mission f 1. poslanstvo, misija
(→ *Friedensmission*) 2. misijon
3. diplomatsko predstavništvo,
misija

Missionär m misijonar

missionieren – širiti krščansko vero
med nekristjani, misijonirati

Missionschef m šef diplomatskega
predstavništva

Missiv n poslanica

Missive (→ *Missiv*)

Mißjahr (→ *Mißernte*)

Mißkredit m slab glas ◇
in Mißkredit bringen – spraviti na
slab glas
in Mißkredit geraten – priti na slab
glas, izgubiti dobro ime

mißlich – neugoden, nezavidljiv
(→ *Lage*), neprijeten, mučen

mißliebig – neprijeten, neljub

mißlingen – ne uspeti, spodleteti,
ponesrečiti se

Mißlingen n neuspeh

Mißstand m napaka, nepravilnost

Mißstimmung f 1. neubranost
2. nejevolja, nerazpoloženje

mißtrauen – ne zaupati

Mißtrauen n nezaupanje

Mißtrauensantrag m zahteva po
glasovanju o nezaupnici

Mißtrauensvotum n glasovanje o
nezaupnici

Mißvergnügen n nezadovoljstvo,
nevolja

Mißvernehmen n nesoglasje, nesloga

Mißverständnis (→ *Mißverständnis*)

Mißverständnis n nesporazum

Mist m gnoj

Mistgabel f gnojne vile

Mistgrube f gnojna jama

Miststätte f gnojšiče

Miszellanea f zbirka z različno vsebino, miscelanea

mitarbeiten – sodelovati

Mitarbeiter m sodelavec (*sotrudnik)

Mitbesitzer m soprosetnik

mitbestimmen – soodločati

Mitbestimmung f soodločanje

Mitbürger m someščan (*somesťjan)

Miteigentum n solastnina (*sosvojina)

Miteinanderleben n sožitje

Miterbe m sodedič

Mitfertiger m sopodpisnik

Mitfertigung f sopodpis

mitfolgen – iti s (kom), iti za (kom)

mitfolgend – priložen (→ *Zuschrift*)

Mitgefühl n sočutje ◇

innigstes Mitgefühl – najiskrenejše sočutje

Für die vielen (zahlreichen) Beweise herzlichen Mitgeföhls während der Krankheit sowie anläßlich des Ablebens ... sprechen wir unseren tiefgeföhnten (tiefempfundenen) Dank aus. – Za premnoge (številne) izraze srčnega (iskrenega) sočutja med boleznijo in ob smrti ... izrekamo najtoplejšo zahvalo. (obrazec v zahvali ob smrti)

Mitgespann m pajdaš, pomagáč

Mitgift f dota, bala (*bališče) ◇
die Mitgift einbringen – prinesťi doto v zakon

Mitglied n član (*ud, družnik, društvenik, tovarš)
(→ *Ausschußmitglied*, *Ehrenmitglied*, *Gemeindemitglied*, *Gemeinderatsmitglied*,

Gewerkschaftsmitglied, *Gründungsmitglied*, *Nichtmitglied*, *Regierungsmitglied*, *Vereinsmitglied*, *Zweigvereinsmitglied*) ◇

ausübendes Mitglied – sodelujoči član (*sodelujoči ud, izvršujoči član, delavni član)

beitragendes/unterstützendes Mitglied – podporni član (*podpirujoči ud)

beständiges Mitglied – stalni član
korrespondierendes Mitglied – dopisni član (*dopisovalni ud)
ordentliches/wirkliches Mitglied – redni član, pravi član (*pravi ud, djanski ud)

stiftendes Mitglied – ustanovni član

Mitgliedergebühr f članarina (*udnina)

Mitgliedsbeitrag

(→ *Mitgliedergebühr*)

Mitgliedschaft f članstvo ◇

Erlöschung der Mitgliedschaft – prenehanje članstva

Mitgliedstaat m država članica

mitigieren – omiliti

Mitkämpfer m soborec

Mitkläger m sotožnik

Mitläufer m sopotnik (formalni sodelavec, npr. neaktivni član stranke)

Mitleid n sočutje

Mitleiden n sočustvovanje, pomilovanje ◇
des Mitleidens würdig – vreden pomilovanja

Mitleidenschaft – in Mitleidenschaft ziehen – prizadeti

mitmachen – sodelovati

Mitmensch m sočlovek

mitnehmen – 1. vzeti s seboj

2. prizadeti, utruditi, izmučiti

mitreden – 1. udeležiti se pogovora

2. soodločati ◊

ein Wort mitzureden haben – imeti
kaj besede pri (čem), soodločati

Mitregent m sovladar

mitregieren – sovladati

Mitrottierte(r) m sopuntar

mitsamt – skupaj s (čim)

Mitschuld f sokrivda

Mitschüler m sošolec

Mitsperre f dvojni ključ

Mitstreiter m 1. soborec 2. tekmeč

3. soprošilec (pri natečaju)

Mittag m 1. poldne 2. jug ◊

zu Mittag essen/speisen – kósiti

Mittagessen n kosilo

(*poldanska hrana, južina)

mittäglich – 1. opoldanski 2. južen

(*proti jugu ležeč)

Mittagskost (→ *Mittagessen*)

Mittagsmahl n kosilo ◊

das Mittagsmahl einnehmen –
kósiti

Mittagstafel f svečano kosilo

Mittagstisch (→ *Mittagessen*)

Mittäter m sosterilec

Mitte f sredina

mitteilen – sporočiti (→ *diensthöflich*)

Mitteilung f sporočilo (*priobčilo) ◊

nach glaubwürdiger Mitteilung –
iz verodostojnega vira

die Mitteilung machen – sporočiti

Mitteilungsblatt n informacijski list,

bilten

mittel – srednji (→ *Osten, Stand*)

Mittel n 1. sredstvo (*pomoček)

(→ *Abfuhrmittel, Barmittel,*

Compellierungs-Mittel, Curativ-

Mittel, Disziplinarmittel,

Heilmittel, Kompellierungsmittel,

Lebensmittel, Lehrmittel,

Lernmittel, Nahrungs- und

Genußmittel, Palliativmittel,

Purgativmittel, Strafmittel,

Verbannungsmittel, Zwangsmittel)

2. ceh 3. združenje, družba

4. sredina ◊

abführendes Mittel – odvajalno

sredstvo (→ *Abfuhrmittel*)

Mittel und Wege finden – najti

možnosti za (kaj)

sich ins Mittel legen/schlagen –

posredovati, miriti

ins Mittel treten – posredovati

(nur) Mittel zum Zweck sein –

biti (le) sredstvo za doseganje cilja

Mittel pl denarna sredstva

Mittelalter n srednji vek

mittelalterlich – srednjeveški

mittelbar – 1. posreden (*neraven),

indirekten 2. posredno,

indirektno

Mittelding n sredstvenina

(G II. 191; V 317)

mittellos – reven, ubožen, brez

sredstev za preživljanje (*neimovit)

Mittellose(r) m ubožec, revež

Mittellosigkeit f ubožstvo, revščina

(*nepremožnost, neimovitnost,

ubožnost, potrebnost)

Mittellosigkeitszeugnis n ubožni list

(*spričevalo o ubožnosti)

Mittelmächte pl centralne sile (v

prvi svetovni vojni Nemčija in

Avstro-Ogrska ter njune zaveznice)

(*osrednje sile)

Mittelmeer n Sredozemsko morje

Mittelpunkt m središče

mittels(t) – s/z, s pomočjo ◇
mittelst Hofdekrets – z dvornim
odlokom, z dvornim dekretom
mittelst der Eisenbahn – po
železnici
mittelst der Schiffe – z ladjami

Mittelschulen pl srednje šole (H 51)

Mittelschüler m srednješolec

Mittelsperson f posrednik, mešetar

Mittelstand m srednji sloj

Mittelständler m predstavnik
srednjega sloja

Mittelwald m gozd srednje rasti

Mitternacht f 1. polnoč 2. sever

mitternächtlich – 1. polnočen 2. severen

Mittfasten n sredina postnega obdobja
(4. postna nedelja/sredipostna
nedelja oz. teden, zlasti sreda, pred
tem) (→ *Fastensonntag/Lätare*)

Mittler m posrednik

Mittlertum n posredništvo

Mittwoch m sreda (→ *Aschermittwoch*)

mitunter – včasih

Mitvormund m sovaruh (*sovarh)

Mitwelt f sodobni svet, sodobniki,
soljudje

mitwirken – sodelovati

Mitwirker m sodelavec

Mitwirkung f sodelovanje

Mitwisser m sovedec

Mitwisserschaft f sovednost

mitzeitig – istočasen, sočasen

mj. = **minderjährig** (→ *minderjährig*)

Mkt. = **Markt** (→ *Markt*)

Mlg. = **Mirling** (→ *Merling*)

M. M. = **Metallmünze** (→
Metallmünze)

MM. = **Messieurs** (→ *Messieurs*)

MMTO = **Militär- Maria-
Theresien- Orden** (→ *Orden*)

Möbel pl pohištvo

Möbeltischler m pohištveni mizar

mobil – premičen, gibljiv, mobilan (→
Spital)

Mobilarvermögen n premično
premoženje (*premikljivo
premoženje), premičnine, mobilije

Mobilier n 1. pohištvo, mobiliar 2.
premično premoženje, premičnine

Mobilie f premičnina (*premična stvar,
premično blago, premakljivo blago),
mobilija

mobilisieren – 1. povečati aktivnost,
spodbuditi, mobilizirati 2.
vpoklicati v vojsko, mobilizirati

Mobilisierung f 1. povečanje aktivnosti,
spodbuditev, mobilizacija 2. vpoklic
vojaških obveznikov, mobilizacija ◇
allgemeine Mobilisierung – splošna
mobilizacija
teilweise Mobilisierung – delna
mobilizacija

Mobilität f premičnost, gibljivost,
mobilstvo

Mobilmachung (→ *Mobilisierung*)

Möblement n pohištvo

möbliert – opremljen (*meblovan) (→
Zimmer)

Modalität f način, modaliteta

Moder m blato, trohnoba, grez

Moderation f omiljenje, ublažitev

moderieren – omiliti, ublažiti

modernisieren – posodobiti, modernizirati

Modernisierung f posodobitev, modernizacija

modifizieren – spremeniti, modificirati

Modifizierung f sprememba (*prenaredba), modifikacija

Modistin f modistka

moduliert – spremenjen, moduliran

Modus m način, modus

mögen (mochte, hat gemocht) – marati ◇
Ich möchte, daß er dies täte. – Rad bi, da bi to storil on.
Das mag stimmen. – Lahko, da to drži.
Man möchte sagen, daß ... – Človek bi rekel, da ...

Mohammedaner m mohamedanec

Mohr m zamorec

Möhre f korenje

Moitié f polovica

mokieren, sich – norčevati se iz (koga)

Mole f pomol

molestieren – nadlegovati, sitnariti, molestirati

Molestierung f nadležnost, sitnost

Molkenkur f zdravljenje s sirotko

Molkerei f mlekarna

Molkereiprodukte pl mlečni proizvodi (*mlekarski izdelki)

Molo (→ *Mole*)

molto – zelo

Moment m trenutek

Moment n razlog, okoliščina, faktor

momentan – trenuten

Monarch m vladar (*samovladar), monarh ◇
unser angebetener Monarch – naš oboževani vladar

Monarchen-Kongreß
(→ *Allianz/Heilige Allianz*)

Monarchie f monarhija
(*samovladarstvo, samovladstvo, samovladje) (→ *Doppelmonarchie, Erbmonarchie*) ◇
Habsburger Monarchie – habsburška monarhija
konstitutionelle Monarchie – ustavna monarhija (*ustavno samovladstvo)

Monarchin f vladarica, monarhinja

Monarchist m privrženec monarhije, monarhist

Monat m mesec (→ *Christmonat, Eismonat, Erntemonat, Grasmonat, Grünmonat, Herbstmonat, Heumonat, Lenzmonat, Nebelmonat, Obstmonat, Ostermonat, Pfingstmonat, Rosenkranzmonat, Rosenmonat, Schlachtmonat, Sommermonat, Wandelmonat, Weidemonat, Weinmonat, Windmonat, Wintermonat, Wonnemonat*) ◇
letzten/vorigen Monats – preteklega meseca

monatlich – vsak mesec, mesečen (→ *Reinigung*)

Monatsbinde f mesečni vložek

Monatsfluß m mesečno perilo, menstruacija

Monatsgeld n mesečna plača (*mesečnina)

Monatslöhnung f mesečno plačilo

Monatsschrift f mesečni časnik, mesečnik

Monatssold (→ *Monatsgeld*)

Monatstag m dan v mesecu ◇
Wien, den 21ten Monatstag April –
Na Dunaju, 21. aprila (*Na Dunaju,
21. dan meseca aprila)

Monatszeit (→ *Monatsfluß*)

Monatszimmer n *mesečna soba
(mesečni najem)

Mönch m menih (→ *Bettelmönch*)

Mönchsorden m meniški red

Mond m **1.** luna **2.** mesec ◇
des gegenwärtigen Mondes –
tekočega meseca

mondan – svetovljanski, monden

Mondanität f svetovljanstvo,
mondenost

Mondfinsternis f lunin mrk

Mondkrankheit f mesečnost,
somniaambulizem

Mondlicht n mesečina

Mondsucht (→ *Mondkrankheit*)

Mondur (→ *Montur*)

Monete f kovanec, kovan denar

monieren – grajati, pritoževati se nad
(čim), kritizirati

Monitor m **1.** oklepna (oklepna
rečna ali obalna ladja z majhnim
vgrezom), monitor **2.** svetovalec,
nadzornik, monitor **3.** učitelj,
mentor **4.** ekran, monitor

Monitorium n pisni opomin

Monokel n naočnik (steklo za eno
oko), monokel

Monopol n izključna pravica, monopol

Monopolist m monopolist

Monotheismus m enoboštvo,
monoteizem

Monotheist m enobožec, monoteist

Monseigneur m prevzvišeni
gospod, monseigneur (v naslovu
ali nagovoru za cerkvene
dostojanstvenike in plemiče)

Monsieur m gospod (v naslovu ali
nagovoru)

Monsignore m monsignor, monsinjor
(v naslovu ali nagovoru za cerkvene
dostojanstvenike)

Monstranz f monštranca

Monstrum n pošast

Montag m ponedeljek
(→ *Ostermontag, Pfingstmontag,*
Rosenmontag) ◇
blauer Montag – **1.** ponedeljek
pred pepelnico **2.** plavi ponedeljek
(neopravičeni izostanek z dela na
ponedeljek) **3.** dela prost dan za
rokodelske vajence

Montangesellschaft f rudarska
družba

Montanistik f rudarstvo,
montanistika

Montanistiker m **1.** rudarski
strokovnjak, montanist **2.** študent
montanistike, montanist

**Montanunion = Europäische
Gemeinschaft für Kohle und
Stahl** f Evropska skupnost za
premog in jeklo (1951 ustanovljena
predhodnica Evropske skupnosti
(Europäische Gemeinschaft)
oz. Evropske unije (Europäische
Union))

Montanwerk n rudnik

Montanwesen n rudarstvo,
montanistika

Monte f zastavljalnica

- montieren** – 1. sestaviti, postaviti, montirati 2. obleči vojaka, opremiti vojaka
- Montierung** f osebna oprema vojaka (*oprava)
- Montur** f vojaška obleka, uniforma, montura (*oprava, mondura) ◇ Montur und Armatur – uniforma in oborožitev
- Montursbranche** f podporni vojaški rod za uniformiranje, monturni oddelek, monturna branša (*monturstvo)
- Monument** n spomenik (→ *Ehrenmonument*)
- Moor** n barje, močvirje (*mah) ◇ die Kultur des Laibacher Moores – obdelovanje Ljubljanskega barja (*obdelovanje Ljubljanskega mahú, obdelovanje Ljubljanskega mahovitega močvirja)
- Moorbrand** m požiganje barja (*požig mahu)
- Moorgrund – Laibacher Moorgrund** m Ljubljansko barje (*Ljubljanski mah, Ljubljansko mahovito močvirje)
- Moos** n mah
- Moquerie** f posmeh
- Moral** f morala ◇ Verletzung der Moral – kršitev npravnosti, nemoralnost
- moralisch** – 1. nraven, npravstven, moralen (→ *Haltung, Unbescholtenheit, Verhalten, Vorleben, Wohlverhalten*) 2. praven (→ *Person, Pflicht*) 3. duhoven ◇ moralisch verkommen – moralno propadel
- Moralität** f 1. npravnost (*lepo zdržanje, lepo vedenje), moralnost 2. srednjeveška verska igra, moraliteta ◇ tadellose/untadelhafte Moralität – pošteno, neoporečno življenje (*brezmadežno življenje)
- Moralitätszeugnis** n spričevalo o npravnosti
- Moralpolizei** (→ *Sittlichkeitspolizei*)
- Morast** m barje, močvirje (*mah, morast)
- Morastentsumpfung** f osušitev barja
- Morastentwässerung** (→ *Morastentsumpfung*)
- morastig** – močvirnat
- Morastkulturhauptausschuß (Laibach)** m Glavni močvirski odbor (Ljubljana)
- Moratorium** n odlog (plačila), moratorij
- Morbidität** f obolevnost (tudi rubrika v poročilu ljubljanskega mestnega fizikata), morbiditeta
- Morbilli** (→ *Masern*)
- morbös** – bolehen
- Mord** m umor (→ *Lustmord, Verbrechen*)
- Mordanschlag** m morilski napad
- Mordaxt** f bojna sekira (helebardi podobno orožje za boj proti oklepljenemu sovražniku)
- Mordbrand** m zažig, požig (v katerem so ogrožena človeška življenja)
- Mordbrenner** m zažigalec, požigalec (ki se ne ozira na človeške žrtve)
- Mordbrennerei** f zažiganje, požiganje (ob ogrožanju človeških življenj)
- Mörder** m morilec
- Mordstätte** f morišče

Mordtat f umor

Mordtäter m morilec

Mores pl navade

Morgen m **1.** jutro **2.** *jutro* (G I. 162) (stara avstrijska površinska mera: površina, ki jo je en mož z običajno vprego obdelal v enem dnevu; mero je z uvedbo metričnega sistema spodrnil oral (→ *Joch*) **3.** vzhod ◇ jmdm. guten Morgen bieten – voščiti (komu) dobro jutro

Morgenbrot n zajtrk

Morgengabe f jutrnja (poročni prejemek, ki ga je nevesta dobila zjutraj po poročni noči), *jutrna* (V 255)

Morgengrauen n svitanje, svit

Morgenland n jutrovo, vzhodne dežele, vzhod, orient

Morgenmesse f jutranja maša, maša zornica

Morgenrot n jutranja zarja

Morgentrunk m jutranja pijača (*zajutrek)

moros – **1.** godrnjav **2.** zamuden, počasen

morös (→ *moros*)

Morose pl **1.** godrnjavci **2.** zamudniki, počasneži

Mörser m **1.** možnar – topovsko orožje s kratko cevjo velikega kalibra **2.** možnar – posoda z okroglim dnom za drobljenje trdih snovi

Mortalität f umrljivost (tudi del poročila ljubljanskega mestnega fizikata), mortaliteta

Mörtel m malta (*mort)

Mortifikation f **1.** razžalitev, mortifikacija **2.** prisad (odmiranje tkiva), mortifikacija, gangrena (gangraena) (→ *Brand*) **3.** mučenje telesa, trpinčenje telesa (pri asketih) **4.** razveljavitev, mortifikacija

mortifizieren – žaliti

Mortuar(ium) n *mrtvaščina, umrščina, mortuar* (G II. 250, 309)

Mortuargebühr (→ *Mortuar(ium)*)

mosaisch – judovski (→ *Religion*)

Mosche f junica

Moschee f mošeja

Moses – Mojzes

Moslem m musliman

moslemisch – muslimanski (→ *Religion*)

Most m mošt (→ *Obstmost, Weinmost*)

Mostäpfel pl jabolka za mošt

Mostbirne f tepka (hruška)

Mostdienst m moštna tlaka

Mostzehent m moštna desetina

Motion f **1.** gibanje **2.** pobuda, predlog

motivieren – **1.** spodbuditi, podpreti, motivirati **2.** utemeljiti, obrazložiti, navesti razloge (*motivirati)

motiviert – **1.** spodbujen, motiviran **2.** utemeljen (*motiviran)

Motivierung f utemeljitev, obrazložitev (*obrazložba, utemeljba)

Motor m **1.** motor **2.** gibalo, gonilo, motor

Motorführer m voznik tramvaja (*voznik električnega voza), tramvajar, tramvajec

Motorrad n motorno kolo (*motorkolo)

Motorwagen – elektrischer**Motorwagen** m tramvaj
(*električni voz)**Motorzweirad** n motorno dvokolo**Mousquet** (→ *Muskete*)**Mouvement** n 1. gibanje 2. nemir**m. p.** = **manu propria** – lastnoročen**MP = Maschinenpistole**(→ *Maschinenpistole*)**m. Schw.** = **mit Schwertern** –

(odlikovanje) z mečema (npr. Militär-Verdienstkreuz I. Klasse mit Schwertern und Kriegs-Dekoration – vojaški zaslužni križec I. razreda z mečema in vojaško dekoracijo)

Msgr (e). = **Monsignore**(→ *Monsignore*)**Mt.** = **Monat** (→ *Monat*)**Mts.** = **Monats** – meseca (→ *d. Ms., d. Mts., v. M., v. Mts.*)**Mücke** f 1. komar 2. mušica**müde** – 1. utrujen 2. naveličan(→ *kriegsmüde*) ◇
nicht müde werden – ne naveličati se, vztrajno nadaljevati s (čim)**Muff¹** m zatohlost**Muff²** m kožuhovinast naročnik za gretje rok, muf (→ *Handmuff*)**Mühe** f trud, napor, prizadevanje ◇
keine Mühe und Kosten scheuen/
weder Mühe noch Geld scheuen
– ne štediti ne truda ne stroškov (denarja)

Er wurde reichlich für diese Mühe entlohnt. – Za ta trud je bil bogato plačan.

sich Mühe geben – truditi se

Mühehaltung (→ *Mühe*)**Mühlbach** m mlinski potok, mlinščica (vodotok, umetno speljan od reke ali potoka, ki poganja mlin ali žago)**Mühle** f mlin (*malin) (→ *Dampfmühle, Getreidemühle, Hausmühle, Kunstmühle, Lohnmühle, Mahlmühle, Ölmühle, Papiermühle, Sägemühle, Schiffmühle, Schneidemühle, Schnittmühle, Schrotmühle, Stampfmühle, Walzmühle*) ◇
unterschlägige Mühle – mlin z lopatnimi kolesi
Mühle mit zwei Gängen – mlin na dve kolesi**Mühlenbann** m mlevni monopol
(G II. 101)**Mühlgebühr** f mlevnina**Mühllaufgeld** n mlinska kolesnina**Mühlrecht** n pravica do mlinarstva**Mühlwehr** n mlinski jez**Muhme** f 1. strina (očetova sestra), teta 2. ujna (mamina sestra), teta 3. starejša sorodnica 4. starejša sestrična**mühselig** – 1. reven 2. nadležen**Mühseligkeit** f 1. revščina 2. nadležnost**mulenrecht** – *denarna dajatev mlinov (namesto prvotne dajatve – žita oz. živali)* (G II. 249)**Müll** m odpadki**Müllbeseitigung** f odvoz smeti**Müller** m mlinar (→ *Papirmüller, Sägemüller*)**Müllergewerbe** n mlinarska obrt**Mumps** m mumps (infekcijsko vnetje obušesne slinavke)**Mund** f zaščita, zaščitništvo**Mund** m usta

etwas im Munde führen – imeti besedo velikokrat na jeziku, vedno govoriti o (čem)
den Mund halten – jezik za zobmi držati, molčati
den Mund voll nehmen – širokoustiti se, bahati se
in aller Munde sein – biti vsem na zobeh
jmdm. nach dem Munde reden – povšeči govoriti (komu)

Mundant m prepisovalec na čisto

Mundart f narečje

Mundbrief m zaščitno pismo

Mündel m varovanec, varovanka, sirota

Mündelgeld n denarno premoženje varovanca, sirotinski denar

Mündelgut (→ *Mündelvermögen*)

Mündelvermögen n premoženje varovanca, sirotinsko premoženje (*varovanska imovina, varovančeva imovina)

munden – tekniti

münden – izlivati se, iztekati se

Mundfäule f ustna gniloba

Mundfluß (→ *Mundschwämmchen*)

mundieren – 1. prepisati na čisto, mundirati 2. očistiti

mündig – *doleten (→ *Mündige, Mündige/r*)

Mündige f *doletnica (po avstrijskem *Obñnem drřavljanskem zakoniku / Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* iz leta 1811 so veljali kot nesposobni, da bi svoje zadeve ustrezno urejali sami: *otroci* (Kinder), ki niso dopolnili sedmega leta, *nedoletniki* (Unmündige), ki niso dopolnili 14. leta in *mladoletniki* (Minderjährige), ki niso dopolnili 24. leta starosti;

doletniki (Mündige) so bile osebe od 14. do 24. leta starosti)

Mündige(r) m *doletnik (po avstrijskem *Obñnem drřavljanskem zakoniku / Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* iz leta 1811 so veljali kot nesposobni, da bi svoje zadeve ustrezno urejali sami: *otroci* (Kinder), ki niso dopolnili sedmega leta, *nedoletniki* (Unmündige), ki niso dopolnili 14. leta in *mladoletniki* (Minderjährige), ki niso dopolnili 24. leta starosti; *doletniki* (Mündige) so bile osebe od 14. do 24. leta starosti)

Mündigkeit f *doletnost (→ *Ehemündigkeit, Heiratsmündigkeit*)

mündlich – 1. usten (→ *Lizitation, Überlieferung, Verhandlung, Versteigerung, Verweis, Vortrag, Weg*)
2. ustno ◊
mündlich einkommen – podati ustno prošnjo

Mundmehl n (fino mleta) bela moka (*cvetna moka, čila moka, prednja moka, prva moka)

Mundprovision (→ *Kriegs- und Mundprovision*)

Mundriegel m molččnost, dikretnost

Mundschaft f zaščita

Mundschenk m dvorni točaj

Mundschwämmchen pl ustne gobice, sor (tudi vzrok smrti pri otrocih)

Mundsemmel f žemlja iz (fino mlete) bele moke (*cvetne moke, čile moke, prednje moke, perve moke) (→ *Mundmehl*)

Mundsperre (→ *Mundstarrkrampf*)

Mundstarrkrampf m čeljustni otrpni krč

Mundstück n 1. ustnik 2. žrelo
(pri topu)

**mundtot – jmdn. für mundtot
erklären** – odvzeti (komu)
opravilno sposobnost, postaviti
(koga) pod skrbništvo, določiti
(komu) skrbnika (→ *entmündigen*)

mundtot – jmdn. mundtot machen –
zamašiti (komu) usta

Mundtuch n servieta

Mündung f izliv, ustje

Mündungsgebiet n izlivno področje
(reke)

Mundvorrat m živež

Mundwasser n ustna vodica

Mundwein m žlahtno vino, žlahtna
kapljica

munieren – 1. oskrbeti (zlasti z vojno
opremo) 2. utrditi

munifizent – radodaren, darežljiv
(→ *Unterstützung*)

Munifizienz f radodarnost, darežljivost

Munition f 1. oskrba (z vojno opremo,
zlasti s strelivom) 2. strelivo,
municija (→ *Übungsmunition*)
3. utrditev ◇
scharfe Munition – ostro strelivo,
ostra municija

Munitions-Karren m voz s strelivom

Munitionslager n skladišče streliva

Munitions-Magazin
(→ *Munitionslager*)

Munitions-Wagen m voz s strelivom
(*strelivni voz)

munizipal – mesten

munizipalisieren – podrediti (mesto)
upravi zemljiškega gospostva,
municipalizirati

Munizipalitäten pl *municipalitate* (H 47)

Munizipalitätsrat m *municipalitetni
svet* (H 47)

Munizipalitätsvorstand m
predstojništvo municipalitet (H 47)

Munizipalrecht n mestna pravica

**Munizipalstädte – königliche
Munizipalstädte** – kraljeva
svobodna mesta

Münster n stolnica

Munt (→ *Mund*, f)

muntleute – *zaščitenenci* (G II. 330;
V 179) (→ *muntmann*)

muntmann – *zaščitenec* (G II. 330)

Münzamt n novčni urad

Münzaufsicht f *novčni nadzor* (H 23)

Münze f kovanec, novc
(→ *Conventionsmünze*, *Denkmünze*,
Gedächtnismünze, *Handmünze*,
Kupferscheidemünze, *Metallmünze*,
Rechnungsmünze, *Scheidemünze*,
Währungsmünze) ◇
Einlösung von Münzen –
zamenjava (iz obtoka vzetih)
kovancev
Einberufung von Münzen – preklic
kovancev
klingende Münze – kovani denar
verrufene Münze – neveljavni
denar (*preklican denar)
Münzen schlagen – kovati denar
für bare Münze nehmen – slepo
verjeti

münzen – 1. kovati denar 2. meriti na
(kaj), nanašati se na (kaj)

Münzer m *kovničar* (V 208)

Münzfälscher m ponarejevalec
denarja

Münzfälschung f ponarejanje denarja

Münzfuß m novčna mera, kovna stopnja

Münzgerechtigkeit (→ *Münzrecht*)

Münzkunde f numizmatika

Münzmeister m kovni mojster

Münzprägung f kovanje denarja

Münzprobe f preizkušnja kovancev

Münzprüfer m preizkuševalec kovancev, preglednik kovancev

Münzrecht n pravica kovanja denarja

Münzregal n novčni regal

Münzsiegel n viseči pečat

Münzstätte f kovnica

Münz- und Bergwerkskollegium n novčni in rudniški kolegij (H 22)

Münzung f kovanje denarja
falsche Münzung – ponarejanje in prenarejanje kovanega denarja (kovancev) (*ponareja in prenareja (kovanega) dnarja)
(→ *Münzverfälschung*)

Münzverfälschung f ponarejanje in prenarejanje kovanega denarja (kovancev) (*ponareja in prenareja (kovanega) dnarja)

Münzverschlechterung f znižanje vrednosti kovanega denarja (glede na liguro ali težo)

Münzwesen n denarne zadeve (*denarstvo, novčanstvo)

mürbe – 1. mehak, krhek 2. trohel

Musealverein für Krain (Laibach) (→ *Verein*)

Muselman (→ *Moslem*)

Museum n muzej (→ *Landesmuseum*)

Musik f 1. glasba (→ *Harmoniemusik, Katzenmusik, Leichenmusik, Marschmusik, Orchestermusik,*

Platzmusik, Streichmusik, Tafelmusik, Tanzmusik, Zukunftsmusik) 2. glasbena prireditveva ◇
öffentliche Musiken – javne glasbene prireditve
türkische Musik – turška glasba (koncert na prostem, ki ga je izvajala vojaška kapela, v Ljubljani v Aleji Zvezda ali po ulicah kot mirozov (türkischer Zapfenstreich))

Musikalien pl muzikalije

Musikalienhandlung f trgovina z muzikalijami

Musikant m godec, muzikant
wandernder Musikant – potujoči godec (*navžar), potujoči muzikant

Musikbande f godba

Musiker m godec

Musikimpost f naklada od godbe, impost od godbe

Musikkapelle f manjši orkester, godba, kapela (*muzična kapela)
(→ *Trauermusikkapelle*) ◇

Laibacher bürgerliche

Musikkapelle – Ljubljanska meščanska godba (*Ljubljanska meščanska godba* je bila naslednica *Ljubljanske mestne godbe* (Laibacher Musik-Capelle), ki je prenehala delovati leta 1880; delovati je začela oktobra 1900 in bila marca 1902 razpuščena; na njeno mesto je leta 1904 stopila *Ljubljanska društvena godba* (Laibacher Vereinskapelle), ki se je leta 1908 organizirala kot *Slovenska filharmonija v Ljubljani* (Slovenische Philharmonie in Laibach))

Musiklehrer m učitelj glasbe ◇
landschaftliche Musiklehrer – deželanski učitelji glasbe (H 23)

Musikpavillon n glasbeni paviljon ◇
Musikpavillon in der Sternallee
(Laibach) – glasbeni paviljon v
Aleji Zvezda (Ljubljana)

Musikproduktion f glasbena
predstava

Musikproduktionsbewilligung f
dovoljenje za izvedbo glasbene
predstave

Musikschule f glasbena šola ◇
**Musikschule der
Philharmonischen Gesellschaft
in Laibach** – Glasbena šola
Filharmonične družbe v Ljubljani
(odprta je bila 1. oktobra 1866)

Musiktaxe f godbena taksa
(→ *Kurwesen*)

Musikus m glasbenik (lahko tudi
ironično)

Muskete f mušketa (dolga pehotna
puška z gladko cevjo velikega
kalibra, ki se je polnila spredaj)

Musketenschuß m **1.** strel iz muškete
2. domet muškete, streljaj ◇
einen Musketenschuß weit –
oddaljen streljaj od (česa) (v
oddaljenosti strela iz muškete)

Musketier m mušketir

Muslim (→ *Moslem*)

muslimisch – muslimanski
(→ *Religion*)

Muße f prosti čas, počitek

müssen (mußte, hat gemußt) – morati

Mußstunden pl prosti čas, čas
počitka

müßig – len, brez dela, postopaški

müßigen – primorati

Müßiggang m pohajkovanje,
postopanje

Muster n **1.** vzorec (*mušter), obrazec
2. vzor, zgled ◇
sich jmdn. zum Muster nehmen –
zgledeovati se po (kom)

Mustergrund m vzorčna parcela
musterhaft – vzoren, zgleden

mustern – pregledovati, pregledati
(→ *Truppe*), pretresati

Musterregister n naborni seznam

Musterrolle f seznam vojakov

Musterschrift f zgledna pisava

Musterschule f *vzornica (po
*Državnem zakonu, s katerim se
ustanovljajo načela za poučevanje
na ljudskih šolah (državni
ljudskošolski zakon) / Reichsgesetz,
durch welches die Grundsätze des
Unterrichtswesens bezüglich der
Volksschulen festgestellt werden
(Reichs-Volksschulgesetz), z dne
14. maja 1869, naj bi pri vsakem
učiteljišču obstajala ljudska šola
kot vadnica (Übungsschule) in
vzornica (Musterschule), pri
ženskem učiteljišču tudi otroški
vrtec (Kindergarten)*)

Musterung f **1.** pregled, inšpekcija
2. nabor **3.** pregled vojske ◇
Musterung (über die Truppen)
halten – opraviti pregled vojske

Mut m **1.** pogum, hrabrost, junaštvo,
srčnost **2.** volja (→ *Edelmut,
Langmut, Sanftmut, Schwermut,
Starkmut, Unmut*) **3.** mut (stara
avstrijska votla mera za žito: 1 mut
= 30 vagánov = 1,84 m³) ◇
guten Mutes sein – biti dobre volje,
biti vesel
den Mut besitzen/haben – biti
pogumen, imeti pogum
Mut fassen/schöpfen – zbrati

pogum, opogumiti se
jmdm. Mut machen/zusprechen –
opogumiti (koga)
zu Mute sein – občutiti, biti
(komu) ... pri srcu
mit Mut und Ausdauer kämpfen –
boriti se hrabro in stanovitno

muten – zaprositi gosposko za (kaj)

Muter m prosilec (*prošnjik)

mutieren – spremeniti (zlasti glas),
mutirati

Mutilation f pohabljenje, mutilacija

mutilieren – pohabiti, mutilirati

mutmaßen – sumiti, domnevati

mutmaßlich – domneven

Mutter f **1.** mati, mama

(→ *Adoptivmutter, Altmutter, Fahnenmutter, Familienmutter, Großmutter, Hausmutter, Landesmutter, Mannesmutter, Nährmutter, Pensionsmutter, Pflegemutter, Puffmutter, Rabenmutter, Schwiegermutter, Stammutter, Stiefmutter, Wahlmutter, Wehmutter, Weibesmutter, Ziehmutter*) **2.** mati (naziv, ki ga je korna sestra prejela deset let po zaobljubah in je izražal poslanstvo duhovnega materinstva) (→ *Chorschwester, Klosterfrau*)

3. maternica (→ *Gebärmutter*) ◇
Mutter Gottes – Mati Božja

Mutterbruder m materin brat, ujec

Mutterkalb n telica, junica

Mutterkorn n snetljivost

Mutterkrebs m rak na maternici

Mutterland n matična dežela

mütterlich – materin (→ *Seite*)

Muttermal n materino znamenje

Mutterschule f matična šola

Mutterschwester f materina sestra,
teta

Muttersprache f materni jezik

Mutterverein m matično društvo

Mutuum n posojilo

mutvoll – pogumen, hraber
(→ *Verhalten*)

Mutwille m prešernost, objestnost

Mutwillensstrafe f kazen zaradi
objestnosti (*kazen zavoljo
nagajivosti)

mutwillig – **1.** prešeren, objesten
2. prešerno, objestno

M. V. K. = Militär-Verdienstkreuz
(→ *Militär-Verdienstkreuz*)

M. V. M. = Militär-Verdienstmedaille
(→ *Militär-Verdienstmedaille*)

Myriameter m 1.000 m oz. 1 km

Myriametergeld n kilometrina,
mirijametrščina (→ *Myriameter*)

mysteriös – skrivnosten, misteriozen

Mysterium n **1.** skrivnost, misterij
2. verska igra s snovjo iz biblije,
legend ali življenja svetnikov,
misterij

Mystik f mistika

Mystiker m mistik

Mythologie f bajeslovje, mitologija

Mythos m mit

N

Nabel m popek

nach – 1. po (→ *Tisch*) 2. v

nachachten – držati se (česa), ravnati se po (čem)

Nachachtung f ravnanje, upoštevanje (→ *Wissenschaft*)

nachahmen – 1. oponašati

2. ponarejati ◇

ein Arbeitsbuch nachahmen
oder verfälschen – ponarediti ali
prenarediti delavske bukvice

Nachahmung f oponašanje,
posnemanje ◇
Warnung vor Fälschung und
Nachahmung – svarilo pred
ponarejanjem in prenarejanjem
(v časopisnem oglasu)

Nachbar m sosed (G II. 331)

Nachbar-Colonne f sosednja kolona
(po A. Komelu pl. Sočebnanu
»vsaka kolona, ki stoji tikoma nje
stoječe druge kolone«)

Nachbargemeinde f sosednja občina

Nachbarin f soseda

Nachbarschaft f soseska (G II. 46),
sosesčina (→ *Allmende*)

Nachbarstaat m sosednja država

nachbenannt – spodaj imenovani

nachbeten – 1. ponavljati za (kom),
(slepo) posnemati (koga) 2. moliti
za (kom)

Nachbeter m 1. ponavljalec,
posnemovalec 2. molilec, ki moli za
(kom)

nachbezeichnet – spodaj naveden

Nachcontrole f naknadna kontrola,
dodatna kontrola
(→ *Controlversammlung*)

Nachcontrolversammlung f

*naknadni prigledni zbor
(naknadnega kontrolnega
zboru so se morali udeležiti
vojaški dopustniki, rezervisti in
nadomestni rezervisti)

nachdem – potem ko

nachdenken – premišljati

Nachdenken n premišljevanje

Nachdruck m 1. poudarek, odločnost,
ostrina, vnema 2. ponatis ◇
mit Nachdruck – poudarjeno,
odločno, krepko, ostro, vneto,
goreče
auf etwas Nachdruck legen –
poudariti (kaj)

nachdrücklich – ostro

nachdrucksam (→ *nachdrücklich*)

nachdrucksamst – najostreje

Nacherbe m nadomestni dedič
(*namestni dedič), substitut

Nachfahr(e) m potomec

Nachfolge f nasledstvo (*nastopstvo)

Nachfolger m naslednik (*nastopnik)

Nachfolgerin f naslednica (*nastopnica)

Nachfolgerschaft f nasledstvo,
nasledniki

Nachfolgestaat m država naslednica

nachforschen – 1. poizvedovati,
povpraševati 2. preiskovati,
zasledovati

Nachforschung f 1. poizvedovanje,
povpraševanje 2. preiskovanje,
zasledovanje ◇
Nachforschungen anstellen/
einleiten/pflegen – 1. poizvedovati,
povpraševati 2. preiskovati,
zasledovati

Nachfrage f povpraševanje ◇
Gestatten Sie mir die Nachfrage

nach Ihrem Wohlbefinden. –
Dovolite, da vprašam po Vašem
počutju.

Nachfrist f dodatni rok

nachgeben – 1. dodati 2. popustiti,
odnehati

Nachgeben n 1. dodajanje
2. popuščanje

nachgeboren – 1. pozneje rojen
(dolgo po prvem otroku rojen
otrok) 2. rojen po očetovi smrti

Nachgeborene(r) m 1. pozneje rojen
otrok (dolgo po prvem otroku rojen
otrok) 2. po očetovi smrti rojen otrok

nachgehen – 1. slediti (komu/čemu),
zasledovati (koga/kaj) 2. posvečati se
(čemu), opravljati (kaj) (→ *Beruf*)
3. izpolnjevati (kaj), izpolniti (kaj)
(→ *Verpflichtung*) 4. preveriti (kaj)

Nachgeld n doplačilo

nachgenannt – spodaj imenovani,
spodaj navedeni

Nachgericht n poobedek, desert

nachgesetzt – podrejen

nachgiebig – popustljiv

nachhaltig – stalen, trajen, stanoviten

Nachhaltigkeit f stalnost, trajnost,
stanovitnost

Nachhang m dodatek ◊
im Nachhange – v dodatku

nachherig – kasnejši, poznejši

nachhinein – im nachhinein –
naknadno, pozneje

Nachhut f zaščitna enota, zaščitnica,
zadnja straža (*poslednja četa,
zalaznica),

Nachhutkämpfe pl boji zaščitnih čet,
boji zadnjih straž (*boji poslednjih
čet)

Nachkomme m potomec ◊
männlicher Nachkomme – moški
potomec
weiblicher Nachkomme – ženska
potomka

nachkommen – 1. priti za (kom),
dohiteti (koga) 2. ravnati se
po (čem), izpolnjevati (kaj),
izpolniti (kaj) (→ *Aufforderung*,
Verbindlichkeit)

Nachkommenschaft f potomstvo,
zarod, sorodstvo ◊
männliche Nachkommenschaft –
moški potomci
weibliche Nachkommenschaft –
ženski potomci

Nachkömmling m potomec

Nachkontrolle (→ *Nachcontrole*)

Nachlaß m 1. zapuščina (*ostalina)
2. spregled, odpust 3. popust
(*popustek, odpustek) ◊
Nachlaß der Schuld – odpust dolga

nachlassen – 1. popustiti 2. zapustiti
3. spregledati, odpustiti (→ *Schuld*,
Strafê)

Nachlassenschaft f zapuščina
(*zapustnina)

Nachlaßgericht n zapuščinsko sodišče

Nachlaßgläubiger m zapuščinski
upnik (*ostalinski upnik)

nachlässig – nemaren, zanikrn,
površen, malomaren
(→ *Geschäftsführung*)

Nachlässigkeit f nemarnost,
zanikrnost, površnost,
malomarnost

Nachlaßpfleger m zapuščinski
skrbnik

Nachlassung f 1. popuščanje
2. spregled, odpuščanje

Nachlaßvermögen n zapuščinsko premoženje (*zapuščinska imovina)

nachleben – ravnati se po (čem), izpolnjevati (kaj), držati se (česa), posnemati (kaj)

Nachlebende(r) m preživeli

Nachlebung f ravnanje, izpolnjevanje

nachmachen – 1. ponarediti 2. posnemati 3. storiti kasneje

Nachmacher m ponarejevalec

Nachmachung f 1. ponarejanje, ponaredba 2. posnemanje

Nachmahd f otava

nachmalig – kasnejši, poznejši

nachmals – zatem, potem

Nachmann m 1. pravni naslednik 2. naslednik (naslednji v vrsti pri naboru, športu) (*slednik, nastopnik)

Nachmehl n zadnja moka, posevki

Nachmittag m popoldan am Nachmittag/des Nachmittags – popoldne

Nachmittagspartie f popoldanski izlet

Nachmittagsschläfchen n popoldanski dremež

Nachnahme f povzetje gegen/per Nachnahme – po povzetju (*proti poštni povzetbi)

Nachnahmebetrag m povzetnina

Nachname m priimek

nachprüfen – ponovno pregledati, revidirati

Nachprüfung f ponovni pregled, revizija

Nachrede f sklepna beseda, epilog ◇ üble Nachrede – obrekovanje

Nachrevison f dodatni pregled, dodatna revizija

Nachricht f novica, naznanilo

(→ *Schulnachrichten*) ◇

betrübende Nachricht – žalostna

novica (*tužna vest) (osmrtnica)

gewisse Nachricht – resnično

sporočilo

offizielle Nachrichten – uradna

naznanila

die Nachricht erteilen/geben –

sporočiti, obvestiti, naznaniti

schmerzerfüllt/schmerzgebeugt/

tiefbetrübt/tiefgebeugt/tieftrauernd

die Nachricht geben – globoko

užaloščeni sporočati (*globoko

užaljeni naznanjati) (obrazec v

osmrtnici)

betrübten Herzens die traurige

Nachricht geben – *tužnega srca

naznanjati žalostno vest (obrazec v

osmrtnici)

geziemend die Nachricht geben –

vljudno naznaniti

zur allgemeinen Nachricht bringen

– dati (vsem) na znanje

zur Nachricht nehmen – vzeti na

znanje

Nachrichtenagentur f tiskovna agencija, tiskovna agentura

Nachrichtendienst m 1. obveščevalna služba 2. informacijska služba

Nachrichten-Patrouille f

obveščevalna patrolja

(*sporočevalna patrola)

nachrichter – rabelj (G II. 170)

nachrichtlich – po sporočilu, v vednost (→ *Wissenschaft*) ◇

nachrichtlich bekannt machen –

sporočiti, obvestiti

nachrichtlich zu wissen tun –

sporočiti, obvestiti

nachrücken – 1. pomakniti se naprej, slediti 2. naslediti

Nachruf m posmrtnica, nekrolog ◇
Der Bürgermeister widmete dem verstorbenen ... einen warmen Nachruf. – *Župan se je v toplih besedah spominjal pokojnega ... / *Župan je govoril posmrtnico pokojnemu ...

Nachruhm m posmrtna slava

nachsagen – 1. ponavljati za (kom) 2. opravljati (koga)

Nachsaison f posezona

Nachsatz (→ *Nachschrift*)

Nachschlagebuch n priročnik

nachschlagen – poiskati v knjigi

Nachschlüssel m ponarejeni ključ, vitrih, kljukec

Nachschrift f pripis, dostavek, dopnilo, dodatek

Nachschub m 1. oskrbovanje, oskrba 2. nova pošiljka 3. preskrba ◇
Nachschub an Truppen – dodatne čete, okrepitev

nachsehen – 1. spregledati, oprostiti (→ *Gnadenact*) 2. pregledati, preveriti 3. gledati za (kom)

Nachsehen n prizanašanje, spregled das Nachsehen haben – biti prikrajšan, ostati praznih rok

nachsetzen – 1. podrediti 2. zapostavljati 3. zasledovati, slediti

Nachsicht f 1. spregled (*izpregled) (→ *Dispens*, *Großjährigkeitserklärung*), oprostitev (*odpust) (→ *Steuernachsicht*) 2. popustljivost 3. spregled ◇
Nachsicht des Alters – spregled mladoletnosti (→ *Großjährigkeitserklärung*)

Nachsicht des Ehehindernisses – spregled zakonskega zadržka (→ *Dispens*)

Nachsicht der Strafe – spregled kazni mit Nachsicht – 1. prizanesljivo 2. ob spregledu (npr. plačila takse) die Nachsicht erteilen – spregledati (*izpregledati), oprostiti
Nachsicht üben – biti popustljiv

Nachsommer m pozno poletje, babje poletje

Nachspeise f poobedek, desert

Nachspiel n neprijeten konec, epilog

Nachsprößling (→ *Nachspröß*)

Nachspröß m potomec

nachspüren – zasledovati

Nachspürung f zasledovanje

nächst – 1. najbližji 2. tik, ob 3. naslednji, prvi
am nächsten Morgen – naslednje jutro
nächstes Jahr – naslednje leto mit nächstem – v kratkem bei nächster Gelegenheit – ob prvi priložnosti

nachstehen – 1. stati za (kom) 2. zaostajati za (kom), biti slabši 3. slediti ◇

Der Text lautet, wie nachsteht ... – Besedilo se glasi, kot sledi ... / Besedilo se glasi takole ...

nachstehend – naslednji (*nastopen, spodaj stoječ) ◇

Der Plan wird im Nachstehenden kundgemacht. – Načrt se objavlja, kot sledi. (*se objavi v nastopnem)

Nachstehende(s) n naslednje, sledeče

nachstellen – zasledovati, zalezovati

Nachsteller m zasledovalec, zalezovalec

Nachstellung f **1.** zasledovanje
2. nastavitev **3.** poznejši nabor
(*poznejša stava), dodatni nabor ◊
gerechtfertigte Nachstellung –
opravičen poznejši nabor
(*opravičena poznejša stava)

nächstertage – v naslednjih dneh

Nachsteuer f dodatni davek (npr. na
sladkarije)

nachsuchen – **1.** iskati, poiskati
2. prositi za (kaj), zaprositi za (kaj)
3. preiskati, raziskati, preveriti

Nachsichtung f iskanje
Nachsichtigungen anstellen – iskati
Nachsichtung pflegen – preiskati,
raziskati, preveriti

Nacht f noč (→ *Fastnacht*,
Johannisnacht, *Mitternacht*,
Pfingstnacht) ◊
Heilige Nacht – sveta noč
bei Nacht und Nebel – skrivaj

Nachtaufenthalt m prenočevanje,
prenočitev ◊
Nachtaufenthalt nehmen –
prenočiti

Nachtdienst m nočna služba ◊
Nachtdienst haben/versehen –
opravljati nočno službo

Nachtdienstzulage f dodatek za
nočno službo, doklada za nočno
službo

Nachteil m **1.** pomanjkljivost, slabost
2. škoda (*kvar), izguba ◊
zum Nachteil – v škodo (koga)
im Nachteil sein – biti prikrajšan,
biti na izgubi
jmdm. zum Nachteil gereichen –
škodovati (komu)

nachteilig – **1.** pomanjkljiv
2. škodljiv

Nachteilzug m nočni brzi vlak

Nachtgeschirr (→ *Nachttopf*)

Nachtherberge f prenočišče

nächtigen – prenočevati, prenočiti

Nachtisch m **1.** poobedek, desert
2. (*nadaljnji*) obrok *sočivja in sadja*
(*v samostanih*) (G I. 321)

Nachtkastel m nočna omarica

Nachtkasten (→ *Nachtkastel*)

Nachtlager n prenočišče ◊
jmdm. das Nachtlager geben –
vzeti (koga) pod streho, prenočiti
(koga)
das Nachtlager halten – prenočiti

Nachtläufer (→ *Nachtschwärmer*)

nächtlich – ponočen, nočen
(→ *Herumziehen*, *Rubestörung*,
Weile)

nächtlicherweile – ponoči (→ *Weile*)

Nachtlicht n nočna luč

Nachtmahl n večerja

nachtmahlen – večerjati

Nachtmusik f večerna glasba, serenada
(→ *Serenade*)

Nachtquartier (→ *Nachtlager*)

Nachtrab (→ *Nachhut*)

Nachtrag m **1.** dodatek, dostavek,
dopolnilo, dopolnitev **2.** doplačilo

nachträglich – **1.** naknaden, dodaten,
dopolnilen **2.** naknadno, pozneje

Nachtrupp (→ *Nachhut*)

Nachtschwärmer m ponočnjak

Nachtstation – **Nachtstation halten/
machen** – prenočiti (vojaška enota
na pohodu)

Nachtstuhl m prenosno sobno
stranišče (*nočni stol, stol za
potrebo po noči)

Nachttisch (→ *Nachtkastel*)

Nachttopf m nočna posoda, kahla

Nachtuhr f nočna ura (*ponočna ura)

Nachtwache f **1.** nočna straža **2.** nočni čuvaj **3.** bedenje ◇
Nachtwache bei einem
Krankenlager – bedenje ob bolniku

Nachtwächter m nočni čuvaj
(*ponočni vahtar, ponočni varh,
ponočni čuvaj)

Nachtwandler m mesečnik

Nachtzeit f noč ◇
vor Eintritt der Nachtzeit –
pred nočjo

Nachverhalt m izpolnjevanje
(→ *Wissenschaft*)

Nachwahl f dopolnilna volitev,
nadomestna volitev

Nachwein m žonta (vino iz z vodo
zalitih tropin)

Nachweis m izkaz, dokaz,
dokazilo (→ *Adelsnachweis*,
Ariernachweis, *Befähigungsnachweis*,
Staatsbürgerschaftsnachweis) ◇
Nachweis der Befähigung –
dokazilo o usposobljenosti
(*izkaz sposobnosti)
Nachweis der Lesenskundigkeit –
dokazilo o sposobnosti branja
den Nachweis erbringen/liefern –
dokazati

nachweisen – dokazati (komu kaj)

Nachweisung f izkaz, dokaz, dokazilo
(*izkazilo, spričba) ◇
Nachweisung der Qualifikation –
dokaz o sposobnosti, dokaz o
primernosti

Nachwelt f zanamstvo, zanamci,
potomci

Nachwinter m pozna zima
(*pozimek, nazimek),
spomladanski mraz

Nachwuchs m podmladek, naraščaj,
zarodek

Nachzahlung f kasnejše plačilo,
doplačilo

Nachzeit (→ *Nachwelt*)

Nachzucht f vzreja (*spodreja)

Nachzug (→ *Nachhut*)

Nachzügler m zamudnik

Nadel f šivanke, igla (→ *Busennadel*,
Krawattennadel, *Sicherheitsnadel*)

Nadelbaum m iglasto drevo, iglavec

Nadelgeld n *igelina (denar, ki ga
je mož namenil ženi za osebne
namene)

Nadelpolster n blazina za šivanke

Nadelpolsterchen n blazinica za
šivanke

Nadelwald m iglasti gozd

Naderin f šivilja, krojačica
(*moškra, šivavka)

Nadler m šivankar, iglar

Nadlerin f šivankarica, iglarica

Nagel m **1.** noht **2.** žebelj (*čavel, cvek)
3. klin

Nagelhammer m fužina za žeblje,
žebljarnica (*čavljarnica),

Nagelhandel m trgovina z žebli
(*žebljarija, žebljarstvo, cvekarija)

Nagelhändler m trgovec z žebli

Nagelschmied m žebljar
(*cvekar, čavljar, žbičar)

Nagelschmiede (→ *Nagelhammer*)

Nahangriff m napad od blizu

nahe – 1. blizu 2. bližnji
(→ *Osten, Verwandtschaft*)

Nähe f bližina ◇
in der Nähe – v bližini, blizu
in greifbarer Nähe – pri roki

nahen – približevati se, bližati se

nähen – šivati

näher – 1. bližji 2. podrobnejši
(→ *Bestimmung*) 3. podrobneje,
bolj natančno, natančneje ◇
näher bestimmen – natančneje
določiti

Nähere(s) n podrobnosti

Näherin f šivilja (→ *Weißnäherin*)

Nahkampf m boj iz bližine
(*bližinski boj)

Nähkästchen n skrinjica s šivalnim
priborom

Nährboden m 1. gojišče 2. plodna tla ◇
fruchtbaren Nährboden finden –
pasti na plodna tla

Nähreltern pl rejniški starši

nähren – 1. hraniti, prehranjevati
2. gojiti (→ *Hoffnung*)

nahrhaft – 1. hranljiv, redilen,
rodoviten (→ *Boden*) 2. delaven
(→ *Mensch*)

nahrlos – brez zaslužka
(→ *Ort, Person*), brez kruha
(*nerediven, netečen)

Nahrlosigkeit f brezposelnost, beda,
lakota

Nähmehl n redilna moka (za otroke)

Nährmutter f rejnica, krušna mati

Nährstand m kmečki stan (*redivni
stan), kmetje (→ *Ständegliederung*)

Nahrung f 1. hrana, živila
2. preživljanje (*preživek), zaslužek,
eksistenca

Nahrung f reja, prehranjevanje

nahrungslos (→ *nahrlos*)

Nahrungsstand m 1. življenjska raven
(G I. 586) 2. poklicni stan (*stan
preživljenja, stan zaslužbe)

Nahrungs- und Genußmittel pl živila
in nasladila

Nahrungsvorräte pl zaloge hrane

Nahrungszweig m zaslužek

Nährvater m rejnik, krušni oče

Nähterin (→ *Näherin*)

Nähtisch m šivalna miza

naiv – 1. preprost, naraven,
prostodušen, naiven 2. pretirano
zaupljiv, neuk, neizkušen, naiven

Naivetät (→ *Naivität*)

Naivität f 1. preprostost, naravnost,
prostodušnost, naivnost 2. pretirana
zaupljivost, neukost, neizkušnost,
naivnost

nambens (→ *namens*)

Name m ime (→ *Familienname*,
Flurname, Hausname, Kosenname,
Rückname, Spitzname, Tarnname,
Taufname, Vorname, Vulgarname,
Zuname) ◇

keinen guten Namen haben –
biti na slabem glasu

der Hund auf den Namen ...

hörend – (izgubljeni) pes, ki sliši na
ime ... (*na ime ... slišujoč)

Namenbuch n imenik

Namenbüchlein n abecednik
(prvo berilo)

namenlos – 1. brez imena, brezimen
2. neznanski, neizrečen ◇
namenloses Elend – neznanska beda

namens – 1. po imenu, z imenom
2. v imenu

Namensbruder m soimenjak
Namenschiffre f okrajšava imena, inicialka
Namensfertiger m podpisnik
 (v imenu nepismenega ali pisanja nezmožnega zaradi bolezni, npr. kapi) (*zapisovalec imena, pisavec imena)
Namensfertigung f podpis ◇
 eigenhändige Namensfertigung – lastnoročni podpis
Namensfest n god ◇
 Das Namensfest des Kaisers wurde solenn begangen. – Cesarjev god so svečano proslavili.
Namensgefährte (→ *Namensbruder*)
Namensliste f imenik
Namenstag m godovni dan
 (*imendan), god
Namens- und Geburtstagsgratulanten pl voščilci ob godovih in rojstnih dnevih
 (→ *Gratulations-Enthebungsarten*)
Namensverzeichnis n imenik
Namensvetter (→ *Namensbruder*)
Namenszug m podpis
 (*podpisek imena)
namentlich – 1. po imenu, imenoma, poimensko (→ *Abstimmung*)
 2. zlasti (*osobito)
namhaft – 1. znaten, precejšen (→ *Schaden*) 2. znan, priznan, znamenit ◇
 namhaft machen – sporočiti ime, poimensko navesti, imenovati
Namhaftmachung f imenovanje, navedba, naznanjanje, razodetje
nämlich – 1. namreč 2. in sicer 3. isti
Napf m lonček, skledica (→ *Speinapf*)

Narr m norec (→ *Hofnarr*)
Narratio f naracija (opis okoliščin, ki so vodile do izdaje listine)
Narration f pripoved
Narrenhaus n norišnica, blaznica
Narrenpossen m norčija, vragolija
Närrin f neumnica
naschen – sladkati se
Nascherei f 1. sladkosnednost
 2. slaščica, sladkarija
Naschmarkt m trg s sladkarijami, sadjem
Naschwerk n slaščice, sladkarije
Nase f nos ◇
 gespitzte Nase – šilast nos
 proportionierte Nase – *primeren nos
Nasenzwicker m ščipalnik (očala brez okvirja, pritrjena na nos)
Nation f narod, nacija ◇
 Vereinte Nationen – Združeni narodi
national – naroden, nacionalen
 (→ *Bewegung, Partei, Veranstaltung, Zwist*) ◇
 ein guter nationaler Slowene – narodnozavedni Slovenec
Nationalbeschreibung f osebni podatki (→ *Nationale*)
Nationalbewegung f narodno gibanje
nationalbewußt – narodnozaveden
Nationalbewußtsein n narodna zavest
Nationalbibliothek f narodna knjižnica, državna knjižnica
Nationale f narodnjakinja, rodoljubka
Nationale n 1. osebni podatki (*rodovnica, rodopis) 2. vpisni list (formular za vnašanje osebnih

- podatkov ob vpisu na univerzo),
vpisnica (*nacionale) ◇
das Nationale abnehmen – vzeti
osebne podatke
- Nationaleinkommen** n narodni
dohodek
- Nationale(r)** m narodnjak, rodoljub
- Nationalfeiertag** m državni praznik
- Nationalfest** n narodni praznik
(npr. praznik sv. Jurija oz. jurjevo)
- Nationalflagge** f državna zastava
- Nationalgarde** f narodna straža
- Nationalgefühl** n narodni čut
(*narodno čustvo), narodna zavest ◇
Erwecker des slowenischen
Nationalgefühls – buditelj
slovenske narodne zavesti
- Nationalhaus** n narodni dom
**Slovenisches Nationalhaus
(Laibach)** – Narodni dom
(Ljubljana) (odprt 10. oktobra 1896)
- nationalisieren** – 1. podržaviti,
nacionalizirati 2. podeliti
državljanstvo
- Nationalisierung** f 1. podržavljenje,
nacionalizacija 2. sprejem v
državljanstvo
- Nationalismus** m pretirana narodna
zavest, nacionalizem
- Nationalist** m nacionalist
- Nationalität** f 1. narodnost,
nacionalnost 2. državljanstvo,
nacionalnost
- Nationalitätenfrage** f narodnostno
vprašanje, nacionalno vprašanje
- Nationalitätenhader**
(→ *Nationalitätenstreit*)
- Nationalitätenstaat** m večnarodna
država, večnacionalna država
- Nationalitätenstreit** m narodnostna
nasprotja (*narodni razpor),
nacionalna nasprotja
- Nationalökonom** m strokovnjak za
narodno gospodarstvo, »narodni
ekonom«
- Nationalökonomie** f narodno
gospodarstvo, nacionalna
ekonomija
- Nationalrat der Slowenen, Kroaten
und Serben** m Narodni svet
Slovencev, Hrvatov in Srbov
- Nationalrat** m avstrijski parlament
(državni zbor), *državni svet*
(V 477)
- Nationalratspräsident** m predsednik
avstrijskega parlamenta (državnega
zbor)
- Nationalratswahl** f volitve v avstrijski
parlament (državni zbor)
- Nationalsozialismus** m
nacionalsocializem
- Nationalsozialist** m nacionalsocialist
- nationalsozialistisch** –
nacionalsocialističen (→ *Ideologie*)
- Nationalstaat** m nacionalna
država (Nemčija v primerjavi z
Avstro-Ogrsko kot večnarodno
državo (Nationalitätenstaat/
Vielvölkerstaat))
- Nationalstolz** m narodni ponos
- Nationaltracht** f narodna noša
- Nationsmatrikeln** pl matrike
akademske nacij (natio Austriaca,
natio Bohemica ...)
- Nativität** f rojstvo, nativiteta
- NATO** (f) = **Nordatlantikpakt** m
Severnoatlantski pakt (NATO)
(ust. leta 1949)

Natur f narava, natura ◇
Unkeuschheit/Unzucht wider die
Natur – nečistovanje
(*nečistost zoper naravo)

Natura – in Natura – v naturalijah,
v blagu

Naturalauszug (→ *Naturalausgedinge*)

Naturalbezüge pl prejemki
v naturalijah (*prejemki v
prirodninah), deputati

Natural-Deputat n del plače v
pridelkih (naturalijah), deputat

Naturaldienste pl naturalne tlačanske
obveznosti

Natural-Einquartierung f nastanitev
vojakov pri hišnih posestnikih
(najemne pogodbe s hišnimi
gospodarji so sklepane občine)
(*kvartir v naturi)

Naturalentrachtungen pl naturalne
dajatve

Naturalersatz m vzpostavitev v
prejšnje stanje (v naravi), naravna
restitucija

Naturalertrag m kmetijski donosi

Naturalfrone (→ *Naturaldienste*)

Naturalgiebigkeiten pl naturalne
dajatve

Naturalien pl **1.** pridelki
(*prirodni plodi, plodine,
prirodnine), naturalije **2.** pridelki
kot plačilno sredstvo, naturalije
3. predmeti prirodopisne zbirke,
prirodnine

Naturalisierung f podelitev
državljanstva, naturalizacija

Naturalleistung f naturalna dajatev

Naturalquartier
(→ *Naturalwohnung*)

Naturalverpflegung f naturalno
oskrbovanje (revnih)
(→ *Armeneinlage*)

Naturalwirtschaft f naturalno
gospodarstvo

Naturalwohnung f službeno
stanovanje (brezplačno stanovanje
za določene avstro-ogrske
uradnike v erarskih ali drugih
javnih službah), naturalno
stanovanje (*prosto stanovanje,
naturalno stanišče, naturalno
stanovališče)

Naturalzins m naturalna dajatev

Naturalausgedinge n preužitek v
naturalijah

Naturblumenbinder und Händler pl
*vezalci prirodnih cvetlic in
kupčevalci s prirodnimi cveticami

naturell – naraven

Naturgeschichte f prirodopis
(*prirodopisje, naravopisje)

Naturgesetz n naravni zakon

Naturheilstalt f naravno zdravilišče

Naturkörper m prirodnina

Naturkunde f prirodopis (botanika,
zoologija)

Naturlehre f naravoslovje,
prirodoslovje (fizika, kemija)

natürlich – **1.** naraven (→ *Folge*),
priroden, naturen **2.** nezakonski
(→ *Kind, Sohn*) **3.** fizičen
(→ *Person*) **4.** lasten (*vlasten)
(→ *Wirkungskreis*) **5.** seveda

Naturmerkwürdigkeit f naravna
znamenitost

Naturprodukt n naravni pridelek,
naturni pridelek, prirodnina

Naturrecht n naravno pravo

- navigabel** – ploven ◇
navigabel machen – zagotoviti
plovnost (npr. reke Save od Radeč
do Ljubljane)
- Navigabelmachung** f zagotovitev
plovnosti (npr. reke Save od Radeč
do Ljubljane)
- Navigation** f plovba, navigacija
- Navigationsamt** n brodarski urad
- Navigations-Hofkommission** f *dvorna
navigacijska komisija* (H 22, 32)
- Navigationsdirektion** f *navigacijska
direkcija* (H 35)
- Nazifaschismus** m nacifašizem
- Nazifizierung** f nacifikacija
- Naziregime** n nacistični režim
- n. Chr. = nach Christus** – po
Kristusu
- n. Chr. G. = nach Christi Geburt** –
po Kristusovem rojstvu
- Nebel** m megla
bei Nacht und Nebel – skrivaj
- Nebelmonat** m november, listopad
- Neb(e)lung** (→ *Nebelmonat*)
- Nebenbuhler** m tekmeč
- Nebenerwerb** m postranski zaslužek
- Nebengebäude** n stransko poslopje
- Nebengebühr** f stranska pristojbina,
stranska dajatev
- Nebengeschäft** n postranski posel
- Nebenkind** n nezakonski otrok, bastard
- Nebenkirche** f podružnična cerkev
- Nebenkosten** pl postranski stroški
- Nebenlage** f priloga
- Nebenlehrer** m pomožni učitelj
(učitelj za neobvezne predmete)
(→ *Hilfslehrer*)
- Nebenlokalität** f stranski prostor,
dodatni prostor (v stanovanju),
pritiklina
- Nebenmensch** m sočlovek
- Nebenpièce** (→ *Nebenlokalität*)
- Nebenräumlichkeiten** pl stranski
prostori
- Nebenverdienst** m postranski
zaslužek
- Nebenvertrag** m stranska pogodba
- Nebenverwandte(r)** m stranski
sorodnik
- Nebenzollämter** pl *stranski carinski
uradi* (H 54) (*male colnije)
- Necessaire** (→ *Necessär*)
- Necessär** n potreščine, pribor, neserer
(npr. potovalni neserer, šivalni
neserer)
- necken** – dražiti (koga)
- Neckerei** f draženje
- Neffe** m nečak (*stričnik)
(→ *Großneffe*)
- Negation** f zanikanje, negacija
- negativ** – 1. odklonilen (→ *Antwort*),
odrekajoč, zanikajoč (*nikaven,
odnikaven, zanikaven, odrekovan),
negativen 2. nasprotujoč,
prepovedan, negativen (→ *Gesetz*) ◇
sich negativ über etwas/zu etwas
äußern – odklonilno se izreči o
(čem)
- Neger** m zamorec
- negieren** – zanikati
- Negligé** n lahko žensko (jutranje)
oblačilo, negližé
- negligieren** – zanemarjati
- Negotiant** m 1. trgovec 2. pogajalec
- Negotiation** f 1. trgovanje 2. pogajanje

Negotien pl posli, kupčije, trgovina
negotieren – 1. trgovati 2. pogajati se

nehmen (nahm, hat genommen) –
1. vzeti, jemati (→ *Abrede, Abschied, Abschrift, Abstand, Absteig(e)quartier, ad notam, Akt, Amtswissenschaft, Anfang, Angriff, Anspruch, Anstand, Anstoß, Anteil, Aufbewahrung, Aufenthalt, Aufstellung, Augenschein, Aussicht, Balance, Bedacht, Beschlag, Beschuß, Besitz, Betracht, Betrieb, Bezug, Borg, coram, Dienst, Eid, Einblick, Einfluß, Einsicht, Empfang, Ende, Entwicklung, Examen, Exempel, Feuer, Flucht, Fortgang, Freiheit, Gewahrsam, Haft, Hut, Kauf, Kenntnis, Kommission, Kost, Lehre, Maß, Mund, Münze, Muster, Nachricht, Nachtaufenthalt, Notiz, Obsicht, Partei, Pflicht, Platz, Post, Quartier, Rache, Reijsaus, Rücksicht, Rücksprache, Schaden, Schleier, Schutz, Schwert, Sold, Stellung, Sturm, Überhand, Überlegung, Umgang, ungütig, Urlaub, Verhaft, Verhandlung, Verlauf, Verpflegung, Verwahrung, Vorsitz, Wendung, Wissenschaft, Wohnung, Wort, Zins, Zuflucht*) 2. osvojiti

Nehmer m 1. jemalec
(→ *Arbeitnehmer, Übernehmer, Vermächtnisnehmer*) 2. kupec

Neid m zavist, nevoščljivost

neidisch – zavisten, nevoščljiv

neigen – nagibati, skloniti, pripogniti

neigen, sich – nagibati se, nagniti se, skloniti se, pripogniti se, prikloniti se

Neigung f 1. nagnjenje, nagnjenost
2. nagib, naklon, padec

Nekrolog n 1. kratek članek o življenju in delu pokojnika,

nekrolog 2. nagrobni govor, nekrolog

Nekropole f 1. večje staro pokopališče, nekropola 2. monumentalno antično pokopališče, nekropola

nemlich (→ *nämlich*)

nennen (nannte, hat genannt) – imenovati, našteti, navesti

Nennung f imenovanje ◊
erste urkundliche Nennung – prva omemba v listinah

Nennwert m imenska vrednost, nominalna vrednost

Neoabsolutismus m neoabsolutizem
(v Avstriji 1848/49–1867)

Neofaschismus m neofašizem

Neofaschist m neofašist

Neokolonialismus m
neokolonializem

Neoliberalismus m neoliberalizem

Neomarxismus m neomarksizem

Neonazismus m neonacizem

Neonazist m neonacist

Neoslawismus m neoslavizem

Nepotismus m dajanje prednosti sorodnikom, nepotizem

Nervenfieber n tifus (*mačúh, légar)
(typhus)

Nervengas n žični bojni strup

Nervenkrankheiten pl živčne bolezni

Nervenschlag (→ *Nervenschlag*)

Nervenschlag m možganska kap, mrtvoud (*živčni mrtvoud, nervni mertvoud) (apoplexia, insultus cerebri)

Nervenschlagfluß (→ *Nervenschlag*)

Nervenschwäche f živčna slabost, nevrastenija

Nesselausschlag m koprivnica, urtikarija

Nest n gnezdo

Nestbeschmutzer m človek, ki osramoti svoje najbližje

Netz n mreža (→ *Tarnnetz*), omrežje

netzen – 1. močiti, navlažiti
2. omrežiti, mrežiti

Netzung f 1. močenje, vlaženje
2. mreženje

neu – nov (→ *Geschichte, Welt*)

Neuanbauer m kolonist

Neubau m nova zgradba, nova stavba

Neubildung f 1. preoblikovanje
2. ustanovitev 3. novotvorba, bula, neoplazma 4. nova beseda, neologizem ◇
Neubildung des Cabinets – preoblikovanje vlade (→ *Kabinettsumbildung*)
böartige Neubildung – zločesta tvorba, maligna tvorba

Neubruch m prvič zorana ledina, novina, laz

neuerdings – 1. nedavno, ondan
2. ponovno

neuerlich – 1. znova, vnovič, zopet
2. nedavno

Neuerung f novost, novotarija

Neufassung f nova inačica, nova verzija (besedila)

neugeboren – novorojen (→ *Kind*)

Neugeborene(s) n 1. novorojenec
2. novorojenka

Neugeburt f preporod

Neu(ge)reut (→ *Neubruch*)

Neugier f radovednost ◇
jmds. Neugier wecken – vzbuditi radovednost (koga)

neugierig – radoveden

Neugründung f ustanovitev

Neuheit f 1. novost 2. novica

Neuigkeit f novica

Neuigkeitsbote (→ *Neuigkeitskrämer*)

Neuigkeitskrämer m raznašalec novic (*novičar)

Neujahrssänger pl koledniki

neukreiert – novoustanovljen

Neukreuzer m novi krajcar

Neuland n 1. krčevina, laz, rovt
2. neznano področje, neraziskano področje

neulich – nedavno

Neuordnung f 1. nova ureditev, preureditev, reforma 2. nova ureditev zemljišč v komasacijskem postopku

Neupriester m novomašnik

Neuregelung f nova ureditev, preureditev

Neuriß (→ *Neubruch*)

Neurodung (→ *Neubruch*)

Neusaß m novi posestnik

neusatzl (→ *neusetz*)

neusetz – novonasajena kultura, novina

neutral – 1. nepristranski, nevtralen
2. srednjega spola (v slovnici)

Neutralität f nepristranskost, nevtralnost ◇
immerwährende Neutralität – trajna nevtralnost

Neutralitätsbruch m kršitev
nevtralnosti

Neutralitätserklärung f izjava o
nevmešavanju, izjava o nevtralnosti

Neutralitätspolitik f politika
nevmešavanja, nevtralna politika

Neutralitätsverletzung
(→ *Neutralitätsbruch*)

Neuvermählte pl mladoporočenca

Neuwahl f nove volitve, ponovne
volitve

Neuzeit f **1.** novi vek **2.** moderna
doba

neuzeitlich – novoveški

Neveu m nečak

Nibelungentreue f nibelunška
zvestoba (brezpogojna zvestoba)

nichtamtlich – neuraden

Nichtanerkennung f nepriznavanje

Nichtangriffspakt m pogodba o
nenapadanju

Nichtansässige(r) m nestalni
prebivalec

Nichtarier m nearijec
(po nacionalsocialistični ideologiji)

Nichtbeachtung f neupoštevanje,
nespoštovanje

Nichtbefolgung f neposlušnost,
neupoštevanje, neizpolnjevanje,
neizpolnitev

Nichtbeobachtung
(→ *Nichtbefolgung*)

Nichte – zu Nichte machen – uničiti
(→ *zunichte machen*)

Nichte f nečakinja (→ *Großnichte*)

nichteigenberechtigt – nesvojepraven
(*nesamopraven, nesamosvoj,
nesamovlasten)

Nichteigenberechtigung f
nesvojepravnost (*nesamopravnost,
nesamosvojnost, nesamovlastnost)

Nichteinbringlichkeit f neizterljivost

**Nichteinbringungsfall – im
Nichteinbringungsfall** – v primeru
neizterljivosti

Nichteinhaltung f neupoštevanje,
nespoštovanje ◇
Nichteinhaltung der Frist –
nespoštovanje roka

Nichteinmischung f nevmešavanje

Nichteinzahlung f nevplačilo

Nichterfüllung f neizpolnitev,
neizpolnjevanje

Nichterscheinen n izostanek
(*neprihod)

Nichterscheinung (→ *Nichterscheinen*)

nichtig – ničen ◇
null und nichtig – ničen

Nichtigkeit f ničnost

Nichtigkeitsbeschwerde f ničnostna
pritožba

Nichtkatholik m nekatoličan

Nichtklagbarkeit f neiztožljivost
(*neiztožnost)

Nichtmitglied n nečlan

nichtssagend – prazen (→ *Verheißung*)

Nichtteilnahme f neudeležba

Nichtzahlung f neplačilo

Niece f nečakinja

nieden (→ *hiernieden*)

nieder – **1.** nizek (→ *Adel, Herkunft,
Jagd, Stand, Standesperson*) **2.** Dol z
...! Proč z ...! ◇
Nieder mit den Unterdrückern! –
Proč z zatiralci!

Niedergang m **1.** propad, propadanje
2. zahod

Niedergericht n nižje sodišče

Niedergerichtsbezirke pl nižjesodna območja (H 24)

niederknien – poklekniti

Niederknien n poklek

niederkommen – **1.** priti (dol)
2. roditi, poviti

Niederkunft f **1.** prihod **2.** porod ◇
Niederkunft des Heiligen Geistes –
prihod Svetega Duha (binkošti)

Niederlage f **1.** poraz **2.** skladiščna
pravica (→ *Niederlagsrecht*)
3. skladišče (*zaloga, hranišče,
založišče) ◇
harte/schwere Niederlage –
hud poraz
horrende/katastrophale Niederlage
– strašen poraz
schmächliche Niederlage –
sramoten poraz
vernichtende Niederlage –
uničujoč poraz
eine Niederlage einstecken/
erleben/erleiden/hinnehmen
müssen – utrpeti poraz, doživeti
poraz
jmdm. eine Niederlage beibringen/
bereiten/zufügen – poraziti (koga)

Niederlagsgebühr f skladiščnina
(*založnina, skladnina)

Niederlagsrecht n skladiščna pravica
(pravica, da se potujoče trgovce
prisili k skladiščenju in prodaji
njihovega blaga)

niederlassen, sich – naseliti se

Niederlassung f **1.** naselbina, kolonija
2. podružnica
(→ *Zweigniederlassung*) **3.** zavod

niederlegen – **1.** položiti (→ *Geld, Kranz, Waffe*) **2.** odpovedati
se, odreči se, odložiti (→ *Amt, Mandat, Stelle*) **3.** ustaviti
(→ *Arbeit*) **4.** skladiščiti, shraniti
(→ *verwahrlich, Ware*) **5.** zapisati
(→ *Testament*)

Niederlegung f **1.** polaganje
(→ *Kranzniederlegung*) **2.** odpoved,
odložitev (→ *Mandatsniederlegung*)
3. ustavitev (→ *Arbeitsniederlegung*)
4. skladiščenje **5.** zapisovanje, zapis ◇
Niederlegung der Waffen – položitev
orožja, vdaja

niedermachen – pobiti

Niederösterreich n Spodnja Avstrija
(dežela pod Anišo/Land unter der
Enns)

niederreißen – porušiti

Niederreißen f rušenje

Niederschlag m **1.** padavina
2. usedlina

niederschlagen – **1.** zatreti, zadušiti
(→ *Aufstand, Meuterei, Revolte, Streik, Unruhen*)
2. podreti, potolči, pobiti
3. potreti, užalostiti **4.** ustaviti
postopek, abolirati

niederschlagen, sich – odraziti se,
priti do izraza

Niederschlagung f **1.** zatrtje,
zadušitev (→ *Aufstand*) **2.** ustavitev
postopka, abolicija

Niederschlagwässer pl meteorne
vode

Niederschrift f **1.** zapis **2.** zapisnik

niedersetzen – **1.** posesti **2.** sestaviti
(*postaviti) (→ *Kommission*)

Niedersetzung f ustanovitev

niederträchtig – nizkoten, podel, zavržen

Niederträchtigkeit f nizkotnost, podlost, zavržnost

niedertrampeln (→ *niedertreten*)

niedertreten – pohoditi, poteptati

Niederung f nižina, nižava

Niederwald m nizki gozd, nizka hosta

niederwerfen – premagati, zatreti, zadušiti (→ *Revolte, Meuterei, Verschwörung*)

Niederwerfung f zatrtje, zadušitev ◇
Niederwerfung eines Aufstandes – zatrtje upora

niedlich – ljubeč

niedrig – nizek (→ *greifen, Stand*)

niemals – nikoli

niemand – nihče

Niemandland n **1.** nikogaršnja zemlja **2.** območje med dvema frontama **3.** neobljudena dežela (pokrajina)

Niere f ledvica

Nierenentartung f atrofija ledvic (*spridenje ledvic)

Nierensteine pl ledvični kamni

Nießbrauch (→ *Nutznießung*)

Nihilismus m nihilizem

Nihilist m nihilist

Nikolaustag m god sv. Nikolaja (Miklavža): 6. december

Nikolo (→ *Nikolaustag*)

Nikolofest n miklavževanje (praznik sv. Nikolaja (Miklavža): 6. december)

Nikolomarkt m Miklavžev sejem (nekoč v Ljubljani na južnem delu Aleje Zvezda)

Nikolotag m praznik sv. Nikolaja (Miklavža): 6. december

Nimmerwiedersehen – auf Nimmerwiedersehen – o svetem nikoli

Niveau n raven, gladina, nivo (*nivel)

Niveauplan m nivojski načrt (*nivelski črtež)

Niveauregulierung f uravnavanje nivoja (*vravnavanje nivela)

Nix m povodni mož

Nixe f povodna deklica, vila, rusalka

Nkr. = Neukreuzer (→ *Neukreuzer*)

No. = Numero (→ *Nummer*)

nobel – imeniten, odličen, eleganten

Nobel-Maskenball m elitni ples v maskah

Nobilität f **1.** uradniško plemstvo v starem Rimu, nobiliteta **2.** plemstvo, nobiliteta **3.** dostojanstvo, odličnost, nobiliteta ◇
politische und soziale Nobilitäten – ugledne osebnosti političnega in družbenega življenja

nobilitieren – povzdigniti v plemiški stan, poplemenititi, nobilitirati

Nobilitierte(r) m nobilitiranec

Nobilitierung f povzdignjenje v plemiški stan, poplemenitjenje, nobilitacija

Noblesse f **1.** imenitnost (*žlahtnost) **2.** plemstvo, plemiči, imenitniki (*žlahtniki), noblesa

noe = nomine (→ *nomine*)

noie. = nomine (→ *nomine*)

Nomade m nomad

Nomen n samostalnik

Nomenklatur f imenoslovje, izrazje določenega strokovnega področja, terminologija

Nomenklatura f vodilni sloj, skupina političnih oblastnikov, nomenklatura

Nominalliste f imenski seznam (*imenski zapis), nominalni seznam

Nominalwert m nominalna vrednost

nomine – v imenu (npr. podpisati pogodbo v imenu nepismenega)

nominieren – 1. navesti ime, nominirati 2. imenovati, določiti, predlagati, nominirati

Nominierung f 1. navedba imena, nominiranje 2. imenovanje, določitev, predlaganje, nominiranje

Nonchalance f brezbriznost, nonšalansa

Nonne f redovnica, nuna

non obstante – ne glede na (kaj)

non plus ultra – čez vse

Nonsens m nesmisel, nonsens

Norm f pravilo, vodilo, norma ◇ sittliche Normen – moralna načela, moralne norme

Normal n pravilo, normal 3,2° unter dem Normale – 3,2° pod povprečjem

Normal-Alter n *pravilna leta (starost, do katere se je za siroto izplačeval vzgojni prispevek (Erziehungsbeitrag)) (z dvornim dekretom z dne 17. aprila 1834 so bili izdani *Predpisi proti neupravičenemu prejemanju pokojnin, preskrbnin, vzgojnih*

prispevkov in miloščin / Vorschriften zur Vermeidung ungebührlicher Bezüge an Pensionen, Provisionen, Erziehungsbeiträgen und Gnadengaben; prejemanje vzgojnega prispevka je bilo omejeno, in sicer pri pokojnih starših, upravičenih do pokojnine (pensionsfähige Eltern), pri dečkih na 20. leto, pri deklicah na 18. leto starosti, pri pokojnih starših, upravičenih do preskrbnine (provisionsfähige Eltern), pa pri dečkih na 14. leto, pri deklicah na 12. leto starosti; vzgojni prispevek se je prenehal izplačevati tudi pred omenjeno starostjo, če je sirota veljala za preskrbljeno (pri dečkih vstop v vojaško službo, vstop v semenišče itd., pri deklicah poroka, vstop v ženski samostan, ki se je ukvarjal z vzgojo itd.)

Normale n pravilnik

Normalien pl pravila, predpisi, razglasi, okrožnice, normalije

Normalienbuch n knjiga pravil, zbirka pravil, zbirka normalij

Normalschule f normalka (normalke – 4-razredne šole za izobraževanje učiteljev v glavnih deželnih mestih in Trstu – je uvedla cesarica Marija Terezija leta 1774 s *Splošnim šolskim redom za Avstrijo / Allgemeine Schulordnung für Österreich*) (→ *Lehrerbildungsanstalt*)

Normalschulfond m normalno-šolski sklad (*normalno-šolski zaklad, normalno-šolski zalog, zalog za normalne šole)

Normaltag m *pravilni dan (oblastno določen dan, rok), normalni dan

Normatage pl *prepovedni dnevi, *tihi dnevi (veliki cerkveni

prazniki, ob katerih so bili prepovedani koncerti in gledališke predstave: zadnji dnevi velikega tedna, velikonočna nedelja, binkoštna nedelja, sveti večer), dnevi norme
(→ *Hofnormatag*)

normieren – urediti, uravnati, normirati

Not f potreba, nuja, sila, stiska
(→ *Futternot, Geldnot, Hungersnot, Verkehrsnot, Wassernot, Wassersnot, Wohnungsnot*) ◇

im Falle der Not – če je potrebno zur Not – za silo

Wenn es die Not erfordert, ... – Če je potrebno, ...

äußerste Not ausstehen müssen – živeti v največji bedi

Not leiden – trpeti pomanjkanje

Not tun – potrebovati

in Not geraten – utrpeti pomanjkanje

in Not und Elend versetzen – spraviti v stisko in bedo

sich in Not und Elend befinden – živeti v stiski in bedi

mit genauer Not der Gefangennehmung entgehen – za las ulti ujetništvu

Nota f račun

Notabeln pl veljaki

Notabilität f **1.** pomen **2.** ugledna osebnost, uglednež

Notar m *notar* (H 58) (*beležnik)
(→ *Protonotar*)

Notariat n **1.** notarstvo **2.** notarjeva pisarna

Notariatsakt m notarski zapis, notarski akt (*beležniški zapis, notarijatski akt)

Notariatsarchive pl *notarski arhivi*
(H 58)

Notariatsgebühr f notarska pristojbina (*poslarina)

Notariatsinstrument
(→ *Notariatsakt*)

Notariatskammern pl *notarske zbornice*
(H 63)

Notariatskandidat m notarski kandidat (*beležniški kandidat)

Notariatskanzlei f notarska pisarna

Notariatsordnung f *notarski red*
(H 58, 63) (*beležniški red)

Notariatsprotokoll n notarski zapisnik (*beležniški zapisnik)

notariell – notarski
(→ *beglaubigen, Beurkundung*)

Notat n zaznamek, opomba, notat

Notata pl zaznamki, opombe, notati

Notatenbüchel n beležka

Notbequartierung f zasilna nastanitev (vojske) (→ *Einquartierung, Notkaserne, Schemalkaserne*)

Notdurft f **1.** potreba **2.** pomanjkanje **3.** pravni zagovor ◇
seine Notdurft verrichten – opraviti potrebo

notdürftig – **1.** boren, siromašen, beden (→ *Verhältnis*) **2.** zasilen

Note f **1.** ocena, red (v skladu s *Šolskim in učnim redom za občę ljudske šole in za meščanske šole / Schul- und Unterrichtsordnung für allgemeine Volksschulen und für Bürgerschulen* z dne 29. septembra 1905 so v vse kataloge, spričevala in šolska naznanila vnašali podatke o vedenju (Betragen), pridnosti (Fleiß), napredku (Fortgang) in

- zunanji obliki pismenih nalog (äußere Form der schriftlichen Arbeiten) (→ *Betragen, Fleiß, Fortgang, Form*) **2.** naznanilo, sporočilo, uradni dopis (*službeno pisanje) (→ *Tergalnote, Verbalnote*) **3.** uradno pismeno sporočilo ene vlade drugi oz. ene države drugi, diplomatska nota **4.** opomba (→ *Fußnote*) **5.** bankovec (→ *Banknote, Staatsnoten*) **6.** nota (v glasbi) ◇
diplomatische Note – diplomatska nota
vertrauliche Note – zaupna (diplomska) nota
- Notel** f kratek spis, sestavek
- Noterbe** m nujni dedič, upravičenec do nujnega deleža pri dedovanju ◇
Übergehung des Noterben – zamolčanje nujnega dediča
- Notfall** m nujni primer (*primer sile)
- Notfrist** f končni rok
(→ *peremptorisch*)
- notgedrungen** – prisiljen
- Notgeld** n *zasilni denar
- notgetauft** – v sili krščen
- notieren** – zabeležiti, zapisati
(*zaznamenjati), notirati
- Notifikation** f objava, obvestilo, sporočilo, razglas, notifikacija
- notifizieren** – naznaniti, napovedati, notificirati
- Notifizierung** (→ *Notifikation*)
- nötig** – potreben
das Nötige veranlassen/vorkehren – ukreniti potrebno
- nötigen** – siliti, prisiliti
- Notion** f **1.** pojem **2.** naznanitev (*nocija) **3.** mnenje (*pripoznanje) ◇
gefällsämtliche Notion – kameralna razsodba
- notionieren** – obvestiti (oblastvo), naznaniti (oblastvu), prijaviti (oblastvu) (*nocijonovati)
- Notionierte(r)** m prijavljena oseba
- Notionierung** f prijava (oblastvu)
- Notiz** f zabeležba, zaznamek, beležka, naznanilo, notica
(→ *Traditionsnotiz*) ◇
Notiz von etwas/jmdm. nehmen – upoštevati (koga/kaj)
keine Notiz von etwas/jmdm. nehmen – ne zmeniti se za (koga/kaj), ne upoštevati (koga/česa)
- Notkaserne** f zasilna vojašnica
(*vojašnica za silo, zasilnica), zasilna kasarna (→ *Einquartierung*)
- Notlage** f beda, stiska ◇
bitterste Notlage – najhujša beda
drückende Notlage – velika stiska
- notlanden** – zasilno pristati
- Notlandung** f zasilni pristaneč
- notleidend** – trpeč (→ *Bevölkerung*)
- Notleidende(r)** m siromak, revež
- Notorietät** f očitnost
- notorisch** – splošno znan, obče znan, notoričen
- Notpfennig** m privarčevani denar za nujne potrebe
- Notschule** f zasilna šola (*šola za silo)
- Notspital** n zasilna bolnica (*bolnica za silo)
- Notstand** m **1.** izjemno stanje, izredne razmere (ob naravni nesreči)
2. stiska, pomanjkanje, beda, nadloga ◇
den Notstand ausrufen – razglasiti izredne razmere

dem Notstand preisgegeben
werden – trpeti pomanjkanje

Notstandsgesetz n zakon o izjemnem
stanju

Notstands-Küche f zasilna kuhinja
(postavljena npr. po potresu 1895 v
Ljubljani)

Nottaufe f krst v sili

nottaufen – v sili krstiti

nottun – biti potreben, biti nujen

Notverordnung f izredni odlok
(→ *Reichstagsbrand-
Notverordnungen*)

Notwehr f obramba v sili
(*vsiljena bramba), silobran

Notzucht f **1.** posilstvo (*spolno
posilstvo, posilna nečistost)
(→ *Verbrechen*) **2.** nasilje

notzüchtigen – **1.** posiliti **2.** izvajati
nasilje nad (kom)

Notzüchtiger m posiljevalec

Nouveauté f novost

Novelle f **1.** sprememba zakona,
dopolnilo zakona, novela **2.** povest,
novela

Novellierung f sprememba zakona

November m november, listopad
(*listagnoj, listov gnoj)

Novitat (→ *Noviziat*)

Novität f novost (→ *Bühnennovität*)

Novize m novinec (v samostanu),
novic

Noviziat n preizkusno leto
(v samostanu), noviciat

Novizin f novinka (v samostanu),
novica

**NPD = Nationaldemokratische
Partei Deutschlands** f
Nacionaldemokratska stranka
Nemčije

Nr. = Nummer (→ *Nummer*)

NS = Nachschrift (→ *Nachschrift*)

NS = Nationalsozialismus
(→ *Nationalsozialismus*)

NS = nationalsozialistisch
(→ *nationalsozialistisch*)

NS-Belastung f
nacionalsocialistična preteklost,
nacistična preteklost

NS-Diktatur f nacionalsocialistična
diktatura, nacistična diktatura

NS-Ideologie f nacionalsocialistična
ideologija, nacistična ideologija

NS-Regime n nacionalsocialistični
režim, nacistični režim

NS-Verbrechen n
nacionalsocialistični zločin,
nacistični zločin

NS-Verbrecher m
nacionalsocialistični zločinec,
nacistični zločinec

**NSDAP = Nationalsozialistische
Deutsche Arbeiterpartei** f
Nacionalsocialistična nemška
delavska stranka

nüchtern – **1.** trezen **2.** resen,
preudaren, razumen **3.** tešč
4. stvaren **5.** pust **6.** zmeren
(pri jedači in pijači)

Nüchternheit f **1.** treznost **2.** resnost,
preudarnost, razumnost **3.** teščost
4. stvarnost **5.** puščobnost
6. zmernost (pri jedači in pijači)

Nudität f golost, nuditeta

null – nič ◊
null und nichtig – ničen

Nullität f ničnost

Nullitätsbeschwerde f ničnostna pritožba

Nullitätsklage

(→ *Nullitätsbeschwerde*)

Numismatik f **1.** nauk o starih kovancih, numizmatika (pomožna zgodovinska veda) **2.** zbiranje starih kovancev, numizmatika

Nummer f številka, število (*cifra)
(→ *Glanznummer, Hausnummer, Postnummer*)

Nummerierung f oštevilčenje, numeracija ◇
Nummerierung der Häuser – oštevilčenje hiš (prvo oštevilčenje hiš v Ljubljani je bilo izvedeno leta 1771)

Nummerierungsabschnitte pl odseki za oštevilčevanje (G II. 48), števeni oddelki (V 377)

Nummertäfelchen n številka na tablici kolesa

nunmehrig – sedanji

Nuntiation f napoved, naznanilo

Nuntiator f papežev poslaništvo, nunciatura

Nuntius m papežev poslanik, nuncij ◇
päpstlicher Nuntius – papeški nuncij (H 29)

Nürnberger Gesetze/Nürnberger Rassengesetze pl nürnberški (rasni) zakoni (sprejeti na zborovanju Nacionalsocialistične nemške delavske stranke (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei/NSDAP) 15. septembra 1935 v Nürnbergu: *Gesetz zum Schutze des deutschen Blutes und der deutschen Ehre*

(»*Blutschutzgesetz*«)/*Zakon za zaščito nemške krvi in nemške časti ter Reichsbürgergesetz/Zakon o državljanih rajha*)

Nuschaksche Kavallerie-Kaserne (Laibach, Tirnau) f Nušakova

kasarna za konjike (Ljubljana, Trnovo) (mestna opekarna iz 16. stol. je bila sredi 19. stol. preurejena v kavalerijsko vojašnico, imenovano *Rdeča ali Nušakova kasarna*; lastnica Neža Nušak jo je dajala vojski v najem)

Nuß f oreh (→ *Haselnuß, Walnuß*) ◇
welsche Nuß – oreh

Nußbaum m oreh (drevo)

Nutte f cipa

Nutz – jmdm. zu/zu jmds. Nutz und Frommen – v (čigavo) korist

Nutz und Gewere (→ *gewere*)

nutzbar – **1.** uporaben **2.** koristen
(→ *Haustier*)

Nutzbarkeit f **1.** uporabnost
2. koristnost

Nutzeigentum n »užitna last«
(pravica do uživanja tuje lastnine)

nutzen – koristiti (→ *Gelegenheit*)

Nutzen m **1.** korist, koristnost (*hasek)
2. prihodek ◇
ein greifbarer Nutzen – konkretna korist
zum Nutzen und Frommen – v korist
Nutzen gewähren – koristiti

Nutzfläche f koristna površina ◇
landwirtschaftliche Nutzfläche – obdelovalna površina

Nutzgarten m koristni vrt (zelenjavni vrt, sadovnjak, vinograd)

Nutzgenuß m užitek

Nutzholz n obdelovalni les

Nutznießer m uživalec
(*užitkar, hasnovalec)

Nutznießerin f uživalka
(*užitkarica, hasnovalka)

Nutznießung f uživanje, užitek
(*hasnovanje)

Nutzschwein n prašič za rejo

Nutztier n koristna žival ◇
häusliche Nutztiere – koristne
domače živali (govedo, ovce, mule,
osli) (rubrika pri popisu leta 1910)

Nutzung f **1.** uporaba, raba, uživanje,
užitek **2.** dohodek, prihodek,
dobiček, užitek **3.** pridelek, donos,
dobiček ◇
zur Nutzung hinausgeben – dati v
rabo

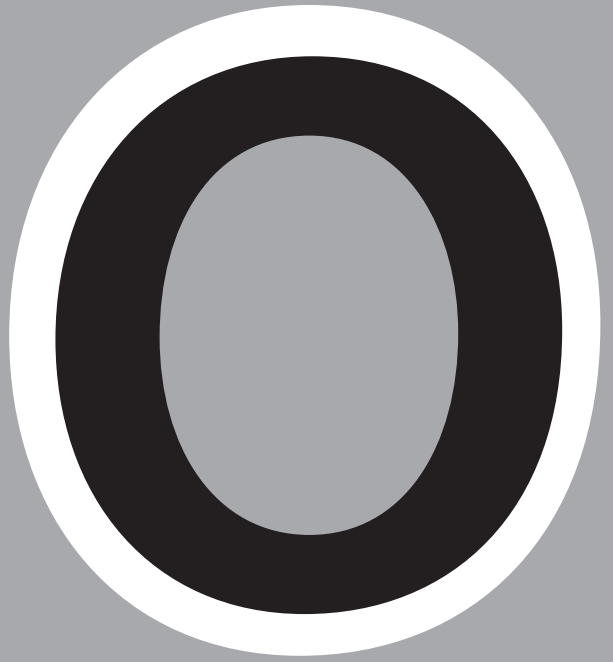
Nutzungseigentümer m »užitni« lastnik
(G II. 456)

Nutzwasser n voda za uporabo

n. u. Z. = nach unserer Zeitrechnung
– po našem štetju

NVA = Nationale Volksarmee f
Nacionalna ljudska armada (NDR)

Nymphe f vila, nimfa

o. a. = oben angeführt – zgoraj
navedeno

o. ä. = oder ähnliches – ali podobno

ob – **1.** nad **2.** zaradi, zavolj ◇
ob der Enns – nad Anišo
(→ *Oberösterreich*)
ob Fluchtverdacht – zaradi
begosumnosti
ob ihrer Herzensgüte – zaradi
njene srčne dobrote

Obacht f pozor, pozornost, skrb ◇
auf jmdn./etwas Obacht geben/
haben – paziti na (koga/kaj),
skrbeti za (koga/kaj)

obachten – paziti na (koga/kaj), biti
pozoren na (koga/kaj)

**ÖBB = Österreichische
Bundesbahnen** pl Avstrijske
zvezne železnice

obbenannt – zgoraj omenjeni, zgoraj
imenovani

obbesagt (→ *obbenannt*)

Obdach n **1.** streha, krov **2.** nastanitev
(*stanišče, zaklonišče, vzetje pod
krov) **3.** prenočišče **4.** zatočišče,
zavetje

Obdachlose(r) m brezdomec

Obduktion f obdukcija

Obedienz f poslušnost, pokorščina,
obediencia

Obelisk m obelisk

obenerzählt (→ *obbenannt*)

Ober = Oberkellner (→ *Oberkellner*)

Oberamt n višji urad (→ *Salzoberamt*)

Oberarzt m višji zdravnik

Oberaufseher m višji paznik, višji
nadzornik (*nadpaznik, višji
nadziratelj, višji nadglednik)

Oberaufsicht f nadzor, kontrola ◇
die Oberaufsicht führen –
nadzirati

Oberbahnbetriebsamt n višji urad za
obratovanje železnic (H 56)

Oberbefehl m vrhovno poveljstvo ◇
den Oberbefehl führen –
poveljevati

Oberbefehlshaber m vrhovni
poveljnik

Oberbergamt n višji rudarski urad
(H 38, 42)

Oberbergbehörden pl višja rudarska
oblastva (H 55)

Oberberggericht n višje rudarsko sodišče
(H 22, 24)

Oberbergmeisteramt n urad višjega
rudarskega mojstra (H 22, 23)

Oberbürgermeister m nadžupan
oberdeut(et) (→ *obbenannt*)

Oberdirektionen (Bauwesen) pl višje
direkcije (gradbeništvo) (H 35)

Obere m **1.** nadrejeni (npr. častnik)
2. predstojnik samostana

Obereigentum n vrhovna lastnina,
nadlastnina

Obereigentümer m »vrhovni lastnik«
(G II. 456)

Obereinnehmer m višji prejemnik,
višji davkar

Oberfläche f površje, površina
(*povrhnja)

Oberförster m višji gozdar, nadgozdar

Obergebieter m višji poveljnik

Obergerhab m nadvaruh

Obergerhabschaft f nadvaruštvo
(nadvaruštvo je izvajalo zemljiško
gospodstvo ali občina, in sicer v

primeru, ko je mladoletna oseba podedovala zgolj gotovino)

Obergericht *n* višje sodišče
(H 40-42) (*nadsodišče)
(→ *Kriminalobergerichte*)

Oberichter *m* 1. višji rihtar, župan (G II. 49) 2. župan oz. rihtar (V 449)

Obergewalt *f* višja oblast, vrhovna oblast

Obergewehr *n* na rami nošeno orožje

Obergymnasium *n* višja gimnazija
(→ *Staatsobergymnasium*)

Oberhand *f* premoč ◇
die Oberhand bekommen/
erhalten/gewinnen – dobiti
premoč, prevladati
die Oberhand behalten/haben –
obdržati premoč, imeti premoč

Oberhaupt *n* glavar, poglavar,
načelnik (→ *Familienoberhaupt*,
Staatsoberhaupt)

Oberhaus *n* zgornji dom (parlamenta)

Oberherr *m* vladar

Oberherrschaft *f* vrhovna oblast,
nadoblast, suverenost

Oberhirt *m* vrhovni pastir (npr.
nadškof)

Oberhoheit (→ *Oberherrschaft*)

Oberin *f* predstojnica samostana,
prednica

Oberingenieur *m* višji inženir
(*veliki inženier)

Oberkammergrafenamt *n* urad višjega
komornega grofa (H 22, 38)

Oberkellermeister *m* višji kletarski
mojster (*višji kletnik, višji
točnik)

Oberkellner *m* 1. *plačilni natakari
(natakari v večjem gostinskem

obratu, ki je samostojno
obračunal) (→ *Zahlkellner*)

2. višji kletarski mojster
(*višji kletnik, višji točnik)
(→ *Oberkellermeister*)

Oberkleid *n* vrhnja obleka

Oberkommando *n* vrhovno poveljstvo
(*nadpoveljstvo, nadkomanda) ◇
Oberkommando (Marine) – višje
poveljstvo (*mornarica*) (H 59)

Oberkommerziendirektorium *n* višji
komerčni direktorij (H 32)

Oberkommissär *m* višji komisar

Oberkrain *n* Gorenjska (H 32)

Oberlandesgericht *n* višje deželno sodišče
(H 56, 58) ◇
Oberlandesgericht für Steiermark,
Kärnten und Krain in Graz –
Višje deželno sodišče za Štajersko,
Koroško in Kranjsko v Gradcu
(→ *Landeseinteilung*)

Oberlehrer *m* nadučitelj (šolski
vodja na ljudskih šolah, kjer je
bilo zaposlenih več učiteljev; po
*Zakonu z dne 14. maja 1869, s
katerim se ustanovljajo načela za
poučevanje v ljudskih šolah (državni
ljudskošolski zakon) / Gesetz vom
14. Mai 1869, durch welches die
Grundsätze des Unterrichtswesens
bezüglich der Volksschulen festgestellt
werden (Reichs-Volksschulgesetz)*,
je bilo potrebno v primeru, če
je bilo število učencev tri leta
zaporedoma v povprečju 80,
zaposliti drugega učitelja, ob
številu 160 tretjega itd.)

Oberleib *m* zgornji del telesa

Oberleitung *f* nadzemni vod

Oberleutnant *m* nadporočnik
(*nadlajtnant)

- Oberlicht** n nadsvetloba (*vrhno svetlišče, oberliht)
- Obermautämter** *pl* višji mitninski uradi (H 21)
- Oberoffizial** m višji oficial
- Oberoffizier** m višji oficir (po letu 1908 so bili v činovni razred višjega oficirja uvrščeni: poročnik (Leutnant), nadporočnik (Oberleutnant), konjeniški stotnik (Rittmeister) in stotnik (Hauptmann))
- Oberösterreich** n Zgornja Avstrija (dežela nad Anizo/Land ob der Enns)
- Oberpostämter** *pl* višji poštni uradi (H 38)
- Oberpostamtsverwaltungen** *pl* uprave višjih poštnih uradov (H 38)
- Oberpostverwaltung, i. ö. f** notranjeavstrijska višja poštna uprava (H 20)
- Oberpostverwaltungen** *pl* višje poštnе uprave (H 38)
- Oberpriester** m veliki duhovnik
- Oberprima** f zadnji razred gimnazije (v Nemčiji)
- Oberrat** m višji svetnik
- Oberrealschule** f višja realka
- Oberrock** m vrhnje krilo (*vrhno krilo)
- Obersanitätsmagistrat** *m* višji zdravstveni magistrat (H 36)
- Oberschaffner** m nadsprevodnik (*preglednik)
- Oberschulrat** m višji šolski svetnik
- Obersekunda** f 7. razred gimnazije (v Nemčiji)
- Oberst** m polkovnik (*obrist, oberstar) (→ *Generaloberst*)
- Oberstaat** m federalna država, federacija
- Oberstaatsanwälte** *pl* višji državni pravniki (H 58)
- Oberstinhaber** m vrhovni imetnik ◇ Kronprinz als Oberstinhaber des Hausregiments – Cesarjevič kot vrhovni imetnik domačega polka (Pešpolk št. 17 »Cesarjevič«/ Infanterie-Regiment Nr. 17 »Kronprinz«)
- Oberstleutnant** m podpolkovnik (*podobrist)
- Oberstock** m zgornje nadstropje
- Oberstudienrat** m višji študijski svetnik (častni poklicni naziv)
- Oberstufe** f višja stopnja
- obertags** – na površini ◇ obertags arbeiten/beschäftigt sein – opravljati rudarska dela na površju (*opravljati naddnevno delo)
- Obertertia** f 5. razred gimnazije (v Nemčiji)
- Obervorsteher** m nadpredstojnik
- Oberwaisenvater** m »oče sirot«, predstojnik najdenišnice (skrbel je za ljubljanske in tržaške najdenčke, ki so bili v oskrbi pri družinah na podeželju) (→ *Findelanstalt*)
- Oberwegdirektionen** *pl* višje cestne direkcije (H 32)
- obgedacht (oben gedacht)** – zgoraj omenjeni, zgoraj imenovani
- obgemeldet (oben gemeldet)** (→ *obgedacht*)
- obgenannt (oben genannt)** (→ *obgedacht*)

Obgkt. = Obrigkeit (→ *Obrigkeit*)

obgleich – čeprav, četudi, dasi

Obhut f varstvo, nadzor

Objekt n **1.** predmet, stvar, objekt
2. predmet, objekt (v stavčni analizi)

objektiv – stvaren, objektivni
(→ *Berichterstattung*)

Objektivität f stvarnost, objektivnost

Oblate f **1.** hostija **2.** ploščica iz nekvašenega testa (navadno sestavina različnih sladici), oblat
3. pečatna prilepka (okrogla sličica, ki je služila kot pečatna prilepka), oblat

Oblaten pl v samostanu vzgojeni in za redovniško službo določeni otroci, oblati

Oblation f darovanje

Oblei f živež oz. denar, darovan samostanom

obliegen – **1.** imeti nalogo (dolžnost, pravico), biti zadolžen za (kaj)
2. ukvarjati se s (čim) ◇
jmdm. obliegt die Pflicht – biti zadolžen za (kaj)
den juristischen Studien obliegen – študirati pravne znanosti

Obliegenheit f obveznost, dolžnost, naloga (→ *Dienstobliegenheit*) ◇
dienstliche Obliegenheit – službena dolžnost (→ *Dienstobliegenheit*)
seine Obliegenheit erfüllen – izpolniti svojo dolžnost

obligat – obvezen, obligaten

Obligation f **1.** zadolžnica, obveznica (*dolžni list), obligacija (→ *Banco-Obligationen, Prioritätsobligation, Staatsobligationen*) **2.** dolžnost, obveza, zaveza, obligacija

obligatorisch – obvezen, obvezujoč, obligatoren

obligieren – zavezati, zadolžiti, obligirati

obligiert – **1.** zavezan, zadolžen, obligiran **2.** hvaležen

Obligo n **1.** obveza **2.** jamstvo ◇
ohne Obligo – brez jamstva
in Obligo sein – biti zavezan/
dolžan/obligiran

oblong – podolgovat

Oblt. = Oberleutnant (→ *Oberleutnant*)

Obmann m **1.** predsednik (npr. društva) (*prvomestnik, prvosednik)
2. predsednik stranke, vodja stranke
3. načelnik (V 407)
4. predpostavljeni (*prednik)

Obmännin f **1.** predsednica (npr. društva) (*prvomestnica, prvosednica) **2.** predsednica stranke, vodja stranke

Obmann-Stellvertreter m
podpredsednik

Obrigkeit f oblast, oblastvo, (*zemljiška*) gosposka (G II. 81, 82, 205)
(→ *Bezirksobrigkeit, Grundobrigkeit, Ortsobrigkeit, Werbbezirksobrigkeiten, Zehentobrigkeit*) ◇
mit Übergehung der Obrigkeit – ob neupoštevanju gosposke
geistliche Obrigkeit – svetna gosposka
gerichtliche Obrigkeit – sodna gosposka
weltliche Obrigkeit – posvetna gosposka
der Obrigkeit steuern – gosposki plačati davek (*davkati)

obrigkeithlich – oblasten, oblastven, gospostven (*gosposkin)
(→ *Forderung*) ◇

- mit obrigkeitlicher Bewilligung – s privoljenjem oblastva (gosposke)
- Obrist** (→ *Oberst*)
- Obrstlt. = Oberstleutnant**
(→ *Oberstleutnant*)
- obschon** – čeprav, četudi (*akoravno, dasi, dasiravno)
- Observanten** pl observanti
(strožja veja frančiškanskega in karmeličanskega reda)
- Observanz** f **1.** strogo spoštovanje določenih redovnih pravil, pripadnost redu, observanca **2.** meniški red, ki strogo spoštuje redovna pravila **3.** navada, običaj
- Observation** f **1.** opazovanje, observacija (običajno s strani vojske oz. policije) **2.** opomba, opazka
- Observationsarmee** f opazovalna vojska, observacijska armada
- Observationstruppen** pl opazovalne čete, observacijske čete
- observieren** – **1.** opazovati, observirati (vojaška ali policijska dejavnost) **2.** upoštevati, spoštovati **3.** opazovati in raziskovati
- Observierung** f **1.** opazovanje, nadzor, observacija **2.** upoštevanje, spoštovanje **3.** opazovanje in raziskovanje
- Obsicht** f nadzor ◇
in Obsicht nehmen/tragen – biti pozoren na (kaj), paziti na (kaj)
- obsiegen** – **1.** premagati **2.** prevladati
- obskur** – **1.** temen, temačen, obskuren **2.** nejasen, sumljiv, obskuren
- Obskurantismus** m mračnjaštvo, obskurantizem
- Obskurität** f **1.** temačnost **2.** nejasnost, sumljivost
- obsolet** – zastarel, obsoleten
- Obsorge** f skrb, oskrba, nadzor ◇
Obsorge tragen – skrbeti za (kaj), nadzorovati
besondere Obsorge widmen – posvetiti posebno pozornost
- Obsorgetragung** f skrb, nadzor
- Obst** n sadje (→ *Dörrobst*) ◇
gedörrtes Obst – suho sadje
(→ *Dörrobst*)
- Obst. = Oberst** (→ *Oberst*)
- Obstaculum** (→ *Obstakel*)
- Obstadium** n oblika zavarovanja kredita, obstagij (dolžnik se je obvezal, da se bo ob neplačilu dolga ob navedenem roku na svoje stroške do plačila dolga nastanil na določenem kraju (običajno v javnem gostišču))
- Obstakel** n ovira, zadržek, obstakel
- Obstbau** m sadjarstvo (*sadjereja)
- Obstbauer** m sadjar
- Obstbaum** m sadno drevo
- Obstbaumkultur** (→ *Obstbau*)
- Obstbaumschule** f sadjarska šola (*sadirnica)
- Obstbaumzucht** (→ *Obstbau*)
- obstehend** – zgornji
- Obstgarten** m sadovnjak (*sadni vrt)
- Obsthändler** m trgovec s sadjem, branjevec s sadjem
- Obsthändlerin** f trgovka s sadjem, branjevka s sadjem

Obstination f upornost, trdovratnost, obstinacija

Obstkammer f shramba za sadje (*hranivnica za sadje, medivnica)

Obstkeller m klet za sadje

Öbstler (→ *Obsthändler*)

Öbstlerin (→ *Obsthändlerin*)

Obstlt. = Oberstleutnant
(→ *Oberstleutnant*)

Obstmarkt m sadni trg

Obstmonat m sadni mesec, september

Obstmot m sadni mošt

Obstpresse f stiskalnica za sadje

obstruieren – 1. zapreti 2. ovirati, nasprotovati, obstruirati 3. ovirati parlamentarno delo, preprečevati sprejemanje zakonskih aktov (običajno z odsotnostjo), obstruirati

Obstruktion f 1. zaprtje 2. oviranje, nasprotovanje, obstrukcija 3. oviranje parlamentarnega dela, preprečevanje sprejemanja zakonskih aktov s strani opozicije (običajno z odsotnostjo), obstrukcija

Obstverkäuferin f prodajalka sadja, branjevka s sadjem

Obstwein m sadjevec (*sadno vino)

Obstzucht f sadjarstvo

Obstzüchter m sadjar

obszön – nedostojen, nespodoben, brezsrmen, opolzke, obscen

Obszönität f nedostojnost, nespodobnost, brezsrmanost, opolzke, obscenost

obtenieren – dobiti

obwalten – 1. obstajati (→ *Anstand*)
2. vladati, gospodovati

obwaltend – obstoječ ◊
unter den obwaltenden Umständen
– v danih razmerah

Obwalter m gospodar, vladar

obwohl – čeprav, četudi (*akoravno, dasi, dasiravno)

obzwar (→ *obwohl*)

Occ-/occ- (→ *Okk-/okk-*)

Occident (→ *Okzident*)

Ochlokratie f vlada sodrge, ohlokracija

Ochs(e) m vol (→ *Mastochse, Sterbochs, Zugochse*) ◊
ein Zug Ochsen – vprega volov

Ochsenhirt m volovski pastir, volar

Ochsenjoch n volovska vprega

Ochsenkalb n junec ◊
verschnittene Ochsenkälber –
rezani junci

Ochsenmist m volovski gnoj, volovjek

Ochsenstall m volovji hlev
(*volovnjak)

Ochsenstand m »volovska staja«
(najcenejše stojišče v gledališču)

Ochsenwagen m volovji voz

Ochsenziemer m bikovka (korobač)

Octava f 8. razred gimnazije
(v Avstriji)

Octavianer m dijak 8. razreda
gimnazije (v Avstriji)

Octroi m 1. užitninski davek, užitnina
2. izključna pravica trgovanja

Octroi n pravica do pobiranja dajatev, oktroat

Oculi – 3. postna nedelja
(→ *Fastensonntag*)

od. = oder – ali

Öde f pustota, pušča, samota

Odenstag (→ *Mittwoch*)

oder – ali

Odeur n dišava

odiös – 1. odvraten, osovražen 2. grd, gnusen

Ödnis (→ *Öde*)

Oeuvre n celotno delo (kakega avtorja), opus

Ofen m peč (→ *Backofen, Badeofen, Dörrofen, Hochofen, Kachelofen, Puddelofen, Stubenofen, Tonofen*)

Ofenheizer m kurjač (*kurivec)

Ofenröhre f pečna cev

Ofensetzer m pečar

Ofensitzer m zapečkar (*pečuh, pečuhar)

offen – 1. odprt (→ *Bausystem, Brief, Gegend, Land, See, Stadt, Waffengang*), javen (→ *Straße*)
2. odkrit, očiten 3. nerešen (→ *Frage*) 4. nezavarovan (→ *Licht*) 5. nezaklenjen
6. neplačan (→ *Rechnung*)
7. nezaseden (→ *Stelle*)

offenbaren – razodeti, razkriti

Offenbarung f razodetje, razkritje

Offenbarungseid m razodetna prisega (prisega o premoženjskem stanju), manifestacijska prisega

offendieren – razžaliti, žaliti

Offenheit f odkritost, odkritosrčnost

offenkundig – 1. očiten, splošno znan
2. očitno, splošno znano ◇
offenkundig untauglich – očitno nesposoben za vojaško službo (npr. zaradi pohabljenosti)

offenlassen – 1. dopustiti 2. pustiti odprto, pustiti nerešeno

Offenlassung – unter **Offenlassung des Recurses** – ob dopustitvi pritožbe (*s pripustom rekurza)

Offension f razžalitev, žalitev

offensiv – napadalen, ofenziven

Offensivbündnis n ofenzivna zveza

Offensive f ofenziva ◇
eine Offensive in großem Stil vorbereiten – pripravljati širokopotezno ofenzivo

offenstehen – 1. biti na voljo 2. biti neporavnan, biti neplačan ◇
Die Berufung (Beschwerde) steht offen. – Obstaja možnost pritožbe.

öffentlich – javen (*obči, očiten)
(→ *Amt, Anerkennung, Ankläger, Anstalt, Anstandsort, Arbeit, Armenpflege, Badeanstalt, Beleuchtung, Belobung, Blatt, Brandmarkung, Brunnen, Buch, Concurrenz, Dank, Dirne, Erspiegelung, Feilbietung, Fond, Gewalt, Gewässer, Gut, Hand, Haus, Herabwürdigung, Interesse, Kosten, Kunde, Krankenanstalt, Lagerhaus, Leben, Lehrer, Lizitation, Meinung, Mildtätigkeit, Musik, Offertverhandlung, Passage, Person, Produktion, Prüfung, Recht, Religionsübung, Rücksicht, Rubestand, Sicherheit, Sittlichkeit, Sitzung, Skrutinium, Straße, Trinkwasserleitung, Übung, Verhandlung, Verkehr, Versammlung, Versteigerung, Verwaltung, Volksschule, Wahl, Weg, Weinkost, Wohl, Zweck*) ◇
öffentlich auspeitschen – javno prebičati

öffentlich kundmachen/
verlautbaren – javno objaviti
(*obče na znanje dati)

Öffentlichkeit f javnost ◇
Öffentlichkeit der Wahlhandlung –
javnost volilnega opravila
unter Ausschluß der Öffentlichkeit
– za zaprtimi vrati
an die Öffentlichkeit gelangen –
priti v javnost

Öffentlichkeitsrecht n pravica javnosti
(pravica privatne šole do izdajanja
uradno veljavnih spričeval)

öffentlichrechtlich – javnopraven
(→ *Zustimmung*)

Offerent m ponudnik

offerieren – ponuditi

Offert n ponudba (*ponudek, oferta)

Offertausschreibung f razpis za
zbiranje ponudb (*ponudbeni razpis)

Offerte (→ *Offertausschreibung*)

Offerteinreichung f vložitev ponudbe

Offerteröffnung f odpiranje ponudb

Offertorium n darovanje

Offertstellung f vlaganje ponudb

Offertverhandlung f ponudbena
razprava (*ponudbinska razprava,
ofertna obravnava) ◇
öffentliche schriftliche
Offertverhandlung – javna pisna
ponudbena razprava (*javna
pismena ponudbinska razprava)

Offertweg – im Offertwege – na
podlagi ponudb (*ponudboma)

Officiosa pl uradni dopisi

Offizia pl dolžnosti, službe, opravila
(zlasti cerkvena)

Offizial m **1.** škofijski sodni uradnik,
oficial **2.** nižji upravni uradnik

(v stari Avstriji in Kraljevini
SHS), oficial (→ *Oberoffizial*,
Rechnungsoffizial)

Offizialat n škofijski sodni urad

Offiziant m **1.** nižji uradnik, oficiant
(→ *Kanzleioffiziant*, *Raitoffiziant*)
2. maševalec, oficiant

offiziell – **1.** uraden, oficalen
(→ *Nachricht*) **2.** uradno, oficalno

Offizier m častnik, oficir
(→ *Befehlsoffizier*, *Oberoffizier*,
Ökonomieoffizier, *Reserveoffizier*,
Stabsoffizier, *Subalternoffizier*,
Unteroffizier, *Verbindungsoffizier*) ◇
landschaftliche Offiziere – deželanski
oficirji (H 23)

Offizierscharge f častniški čin,
častniška šarža

Offiziersdiener m častniški sluga
(*pucflek)

Offiziersehe f častniški zakon
(častnik se je načeloma lahko poročil
le, če je položil kavcijo (gegen
Cautionserlag)) (→ *Heirats-Caution*)

Offizierskorps n častniški zbor

Offiziersmesse f častniška menza,
oficirska menza

Offizin f **1.** delavnica, oficina
2. tiskarna **3.** lekarna
4. ranocelniška ordinacija
5. brivnica ◇
chirurgische Offizin – kirurška
(ranocelniška) ordinacija
(npr. ljubljanskega mestnega
ranocelnika Mateja Finza v 60.
letih 19. stoletja)
wundärztliche Offizin –
ranocelniška ordinacija
(*štacuna celnika, štacuna ranarja)
(v začetku 19. stoletja se je
ranocelniška ordinacija okrajnega

oz. kantonskega ranocelnika v Ljubljani Zollnerja nahajala pred Špitalskim mostom na št. 17, ranocelniška ordinacija ranocelnika Adalberta Madarja pa na Starem trgu v Jermenarjevi hiši št. 161; obe ordinaciji sta bili opremljeni tudi s pripomočki (*pomočki v' sili) za reševanje zadušencev, utopljenecv, zmrznjenecv, obešencev, zadavljenecv, zastrupljenecv in ponesrečencev, ki jih je zadela strela)

offiziös – 1. poluraden, oficiozen
2. poluradno, oficiozno

Offizium n 1. urad 2. uradna dolžnost (→ *ex officio*, *Offizia*) 3. maša (zlasti ob praznikih) (→ *Totenoffizium*)

öffnen – odpreti

Öffnung f 1. odpiranje, odprtje
2. odprtina (→ *Bogenöffnung*)

Öffnungsrecht n *odprtje (pravica fevdnega gospoda do vstopa v fevdnikov grad v primeru vojne)

Offrs. = **Officers** pl oficirji

offz. = **offiziell** (→ *offiziell*)

Offz. = **Offizier** (→ *Offizier*)

ÖFJO = **Österreichisch-kaiserlicher Franz Joseph-Orden** (→ *Orden*)

oft – pogosto, velikokrat, često

oftmalig (→ *oft*)

Oheim m 1. stric (očetov brat) 2. ujec (mamin brat) 3. starejši sorodnik

ohn- (glej tudi *un-*)

ohne – brez ◇

Das ist nicht ohne. – Nekaj je na tem./To ni nepomembno.
ohne weiters – naravnost, brez okolišenja

ohnedem – že tako

ohnedies (→ *ohnedem*)

ohnehin (→ *ohnedem*)

ohnentgeltlich (→ *unentgeltlich*)

ohngeachtet (→ *ungeachtet*)

Ohnmacht f 1. nemoč 2. omedlevica, nezavest ◇
in Ohnmacht fallen – omedelti

ohnmächtig – nemočen, onemogel

Ohr n uho ◇

die Ohren abschneiden – odrezati ušesa (kazen)

jmdn. übers Ohr hauen – prevarati (koga)

Ohrenschmaus m naslada za uho

Ohrenzeuge m priča, ki svoje pričevanje opira na to, kar je osebno slišala (*samoslišec, priča na uho)

Ohrfeige f zaušnica ◇

jmdm. eine Ohrfeige verpassen – prisoliti (komu) zaušnico, prisoditi (komu) zaušnico

Ohrgehänge n uhani

OK = **Oberkommando**
(→ *Oberkommando*)

Okkasion f 1. priložnost 2. posebna (ugodna) ponudba (*okasijska prodaja, okasija)

okkult – skrit, tajen, neviden, okulten

okkultieren – skriti, prikriti

Okkultismus m neznanstvene vede (magija, alkimija), okultizem

Okkupant m okupator

Okkupation f zasedba, okupacija

Okkupationsfeldzug m okupacijski bojni pohod (npr. avstro-ogrške vojske v Bosni in Hercegovini)

Okkupationsheer n zasedbena vojska, okupacijska vojska

Okkupationsmacht f zasedbena sila, okupacijska sila

okkupieren – 1. zasesti, osvojiti, prilastiti si, okupirati 2. zaposlovati, okupirati

Okkupierung (→ *Okkupation*)

Ökonom m 1. upravnik, gospodar, ekonom (→ *Nationalökonom*)

2. kmetovalec 3. ekonomist

Ökonomie f 1. gospodarstvo, ekonomija (→ *Nationalökonomie*) 2. kmetijsko posestvo 3. varčno ravnanje, varčevanje ◇ mit äußerster Ökonomie – karseda varčno

Ökonomieoffizier m oskrbni častnik

ökonomisch – 1. gospodarski, ekonomski (→ *Verwaltung*) 2. kmetijski (→ *Kultur, Produktion*) 3. varčen

ökonomisieren – 1. gospodariti 2. varčno ravnati, varčevati

Okr. = **Oberkrain** (→ *Oberkrain*)

Okroi (→ *Octroi*)

Oktava (→ *Octava*)

Oktavianer (→ *Octavianer*)

Oktober m oktober, vinotok (*kozoprsk)

Oktoberdiplom 1860 n oktobrska diploma 1860 (H 51, 52)

oktroyieren – 1. odobriti, podeliti (posebne pravice), oktroirati 2. vsiliti (izdati npr. ustavo brez soglasja predstavnškega telesa), oktroirati

oktroiziert – 1. odobren, podeljen 2. vsiljen, oktroiran (→ *Verfassung*)

Ökumene f 1. vesoljna cerkev, ekumena 2. obljudeno oz. za naselitev primerno področje

OKW = Oberkommando der Wehrmacht n vrhovno poveljstvo nemške vojske (med drugo svetovno vojno)

Okzident m zahodne dežele, okcident

Öl n olje (→ *Brennöl, Salböl*) ◇ Öl ins Feuer gießen – prilivati olje na ogenj

Oligarch m oligarh

Oligarchie f oligarhija

Öllampe f oljenka

Ölmann m oljar

Ölmühle f mlin za olje, stope za olje

ÖLO = Österreichisch-kaiserlicher Leopold-Orden (→ *Orden*)

Ölung f mazanje z oljem ◇ Heilige Ölung/Letzte Ölung – poslednje olje, bolniško maziljenje

Ölweihe f blagoslov obrednih olj (na véliki četrtek) (→ *Salböl*)

Oma f babica (stara mati)

Omen n znak (slab ali dober), znamenje, omen

ominieren – slutiti

ominös – zlosluten, ominozen

Omission f opustitev, omisija

omittieren – opustiti

Omnibus m 1. *mnogosedni voz, *dostavnik, omnibus (velika kočija s konjsko vprego za 15-20 oseb) (omnibusi se pojavijo že v prvi polovici 19. stoletja; v oglasu

v dnevniku Slovenski narod z dne 3. septembra 1896 Društvo ljubljanskih izvoščkov naznani otvoritev prometa z omnibusi, ki bodo vozili od Mestnega trga, po Resljevi cesti do Južnega kolodvora ter od Zvezde, po Dunajski cesti do Južnega kolodvora in nazaj)
2. avtobus

onanieren – samozadovoljevati se, onanirati

Onanismus m samozadovoljevanje, onanija

Onera pl bremena, obveznosti ◇
onera publica – javne dajatve, bremena, davki

onerieren – obremeniti

Onerierung f obremenitev

onerös – obremenjujoč

Onkel m stric (→ *Großonkel*)

Opa m dedek (stari oče)

Oper f opera (→ *Spieloper*)

Operat n izdelek, spis, sestavek,
operat (→ *Militärtaxoperat*,
Stellungsoperat)

Operateur m ranocelnik

Operation f 1. kirurška operacija
2. vojaški podvig, vojaška operacija
3. delo, početje, operacija

Operette f opereta

operieren – 1. operirati (medicina)
2. izvajati vojaške operacije, bojevati se
3. uporabljati, posluževati se (česa), operirati s (čim)

Opernglas (→ *Operngucker*)

Operngucker m operno kukalo
(*operno gledalo)

Opernperspektiv (→ *Operngucker*)

Opfer n 1. žrtev (→ *Brandopfer*,
Kriegsopfer) 2. cerkveno darovanje
(*ofer) (→ *Meßopfer*) ◇

Darbringung des hl. Opfers –
evharistična daritev

Opfer bringen – žrtvovati, darovati
(*darove prinašati)

Opferaltar m žrtvenik (*darilnik,
nabérna miza)

Opferfreudigkeit f darežljivost

Opfergabe f dar, darilo (*posvečnina)

Opfergang m darovanjska procesija
(*darovalni obhod)

Opfergeld n darilo, dar (*ofer)

opfern – 1. darovati, podariti,
nameniti 2. žrtvovati

Opferstätte f žrtvenik
(*dариšče, dariše, žrtvišče)

Opferstock m darilnica (skrinjica za
darila v cerkvi) (*skladnica, cerkveni
nabiralnik)

Opferung f žrtvovanje, darovanje,
daritev

Opferwein m mašno vino
(*darilno vino, darovano vino,
posvečeno vino)

opferwillig – požrtvovalen

Opferwilligkeit f požrtvovalnost

Opinion f mnenje

Opponent m nasprotnik, oponent
(v disputaciji je oponent
nasprotoval tezi, ki jo je zagovarjal
respondent (Respondent))
(→ *Disputation*)

opponieren – nasprotovati, oponirati

opportun – 1. smotrni, koristen,
oportun 2. primeren, prikladen,
ugoden, oportun

Opportunismus m koristoljubno prilagajanje, vetrnjaštvo, oportunizem

Opportunist m koristoljubni prilagodljivec, vetrnjak, oportunist

Opportunität f **1.** smotrnost, koristnost, oportuniteta **2.** primernost, prikladnost, ugodna priložnost, ugodnost, oportuniteta

Opposition f **1.** nasprotovanje, opozicija **2.** protivladne stranke, parlamentarna opozicija ◇ jmdm. Opposition machen – nasprotovati (komu)

Oppositionspartei f opozicijska stranka

Oppression f tlačenje, zatiranje, opresija

Optant m optant (→ *optieren*)

optieren – odločiti se za neko državo in ustrezno državljanstvo, optirati

Option f izbira, opcija

opulent – obilen, bogat, opulenten

Opulenz f izobilje, bogastvo, opulenca

Opus n celotno delo (kakega avtorja), opus

Orakel n **1.** prerokovanje, orakelj **2.** preročišče, orakelj

Orangerie f rastlinjak (za pomaranče in drugo južno sadje), oranžerija

Oration f **1.** govor **2.** molitev

Oratorium n **1.** molitev **2.** oratorij (večje vokalno-instrumentalno delo, največkrat z nabožnim besedilom)

Orchester n orkester (→ *Harmonieorchester*)

Orchestermusik f orkestralna glasba

Orchestrion n glasbeni avtomat, orkestrion

Ordal n božja sodba, ordal (dokazno sredstvo v srednjeveškem sodnem postopku)

Orden m **1.** samostanski red (H 26–30, 49, 63) (→ *Bettelorden, Franziskanerorden, Frauenorden, Kreuzritterorden, Männerorden, Mönchsorden, Ritterorden, Schwesterorden*) **2.** red (odlikovanje) (→ *Dienstleistung, Verdienstorden*) ◇

Österreichisch-kaiserlicher Franz Joseph-Orden – avstrijski cesarski Franc-Jožefov red (red za zasluge, ki ga je cesar Franc Jožef s cesarskim patentom 2. decembra 1849 ustanovil ob svoji prvi obletnici zasedbe prestola; moto reda je bilo njegovo geslo »Viribus Unitis« (»Z združenimi močmi«); red se je lahko podeljeval za odlične zasluge, ne glede na rojstvo, vero in stan, vsakemu avstrijskemu državljanu, ki se je izkazal z neomajno, dejavno pripadnostjo deželnemu knezu in domovini, v vojni ali miru, s posebno pomembnimi, za splošno blaginjo zaslužnimi dejanji, z resnično koristnimi iznajdbami, odkritji ali izboljšavami, z prizadevnim in uspešnim pospeševanjem in dvigom kmetijstva, domače industrije ali trgovine itd.; na začetku je imel red tri stopnje (veliki križ, komturski križ in viteški križ), kasneje pa je bil razširjen na pet stopenj)

Österreichisch-kaiserlicher Leopold-Orden – avstrijski cesarski Leopoldov red (red je 14. julija 1808 ustanovil cesar Franc I. in je bil posvečen njegovemu očetu Leopoldu III.; ob ustanovitvi je imel red tri stopnje)

- Militär-Maria-Theresien-Orden** – vojaški red Marije Terezije (red je cesarica Marija Terezija ustanovila leta 1757 in je imel na začetku dve stopnji: veliki križ in mali (viteški) križec)
- Österreichisch-kaiserlicher Orden der Eisernen Krone** – avstrijski cesarski red železne krone (visoko odlikovanje za civilne in vojaške zasluge je 7. aprila 1815 ustanovil cesar Franc I.; red je imel tri stopnje: vitez I., II. in III. razreda)
- Orden vom Goldenen Vlies** – red zlatega runa (red je leta 1430 ustanovil Filip III. Burgundski; v Avstriji je bilo odlikovanje omejeno na člane habsburške vladarske hiše in predstavnike najvišjega plemstva)
- Orden und Ehrenzeichen – redi in odlikovanja
- beschauliche Orden – bogomiselni redovi, kontemplativni redovi
- Deutscher Orden – nemški viteški red (eden od treh nemških viteških redov) (→ *Ritterorden*)
- geistliche Orden – cerkveni redovi
- jmdn. in einen Orden einkleiden – slovesno preobleči (koga) v redovniško oblačilo
- jmdm. einen Orden verleihen – podeliti (komu) red (→ *Ordensverleihung*)
- Ordensbruder** m redovnik, menih, samostanski brat
- Ordensfrau** (→ *Ordensschwester*)
- Ordensgeistliche(r)** (→ *Ordensbruder*)
- Ordensgelübde** n redovniške zaobljube
- Ordensjungfer** (→ *Ordensschwester*)
- Ordenskleid** n redovniško oblačilo, redovniški habit
- Ordensmann** (→ *Ordensbruder*)
- Ordensperson** f redovnik
- Ordensprovinz** f redovna pokrajina
- Ordensritter** m redovni vitez
- Ordensschwester** f redovnica, nuna
- Ordensverleihung** f podelitev reda (odlikovanja)
- Ordenswesen** n redovništvo (H 26–30, 49, 63)
- ordentlich** – 1. reden (→ *Rechtsweg, Wohnsitz*), pravi, pravilen 2. pošten (→ *Lebenswandel*) 3. temeljit
- Order** f 1. ukaz, povelje 2. naročilo ◇
Order ausführen – izvesti ukaz
Order bekommen – dobiti ukaz
Order geben – izdati ukaz, ukazati
- ordinaire** (→ *ordinär*)
- Ordinanz** (→ *Ordonnanz*)
- ordinär** – 1. navaden 2. preprost (*prost), vsakdanji, ordinaren 3. prostaški, vulgaren, ordinaren
- Ordinariat** n 1. škofijski upravni urad, škofija, ordinariat 2. službena funkcija ordinarija, ordinariat 3. redna stolica na univerzi, ordinariat ◇
bischöfliches Ordinariat – škofijski ordinariat (*škofijstvo)
- Ordinari-Post** f navadna poštna povezava, navadna pošta
- Ordinarium** n 1. običajni znesek (davek, dajatev, prihodek) 2. redni državni proračun 3. bogoslužni red, ordinarij
- Ordinarius** m 1. redni univerzitetni profesor, ordinarij 2. redni škof, ordinarij 3. razrednik

Ordination f **1.** sveto mašniško posvečenje, ordinacija **2.** umestitev duhovnika, ordinacija **3.** zdravniška ordinacija **4.** zdravniški pregled (določanje načina zdravljenja, predpisovanje zdravil)

Ordinationsstunde f zdravniška konzultacija

Ordinationszimmer n zdravniška ordinacija

ordinieren – **1.** zapovedati, veleti **2.** podeliti kleriški red **3.** sprejemati bolnike, ordinirati **4.** predpisovati zdravila

ordnen – **1.** urediti, uravnati, razvrstiti **2.** ukazati

Ordner m redar (*reditelj)

Ordnung f **1.** red **2.** vrsta **3.** razvrstitev, razvrščanje, razporejanje **4.** ureditev **5.** struktura ◊

Ordnung für das Landgesinde – red za podeželske posle (G II. 374)

Bahnen niederer Ordnung – *železnice nižje vrste (med avstro-ogrske »železnice nižje vrste« so sodile lokalne železnice (Lokalbahnen) in »male železnice« (Kleinbahnen))

Brunnen-Ordnung für die Stadt Laibach – Red o vodnjakih za mesto ljubljansko (izdan 20. maja 1870)

Ruf zur Ordnung – *klic k redu (opomin predsedujočega med parlamentarno razpravo) (→ *Ordnungsruf*)

Handhabung der Ordnung – vzdrževanje reda

Herstellung der Ruhe und Ordnung – vzpostavitev miru in reda (*ustanovljenje pokoja in reda)

Hüter der öffentlichen Ordnung – čuvarji javnega reda
die Ordnung handhaben – skrbeti

za red
die Ordnung (wieder)herstellen – (ponovno) vzpostaviti red
in Ordnung bringen – urediti
Ordnung stiften – narediti red
auf Ordnung halten – skrbeti za red
Die Versammlung verlief in vollster Ordnung. – Skupščina je potekala v najlepšem redu.

jmdn. zur Ordnung rufen/
verweisen – pozvati (koga) k redu (*na red klicati), opomniti (koga) (npr. med parlamentarno razpravo) (→ *Ordnungsruf*)
zur Ruhe und Ordnung auffordern – pozvati k redu in miru

ordnungsmäßig – zakonit, reden, pravičen (*pravoreden)

Ordnungsruf m *klic k redu (opomin predsedujočega med parlamentarno razpravo)

Ordnungsstrafe f disciplinska kazen (*redovna kazen, redovna globa, kazen zaradi nereda)

ordnungswidrig – nezakonit, nepravilen (v nasprotju s predpisi) (*nereden)

Ordnungswidrigkeit f nezakonitost, nepravilnost (*nerednost), prekršek

Ordonanz f **1.** odredba, ukaz, povelje **2.** pri poveljniku službujoči vojak, ordonanc **3.** vojaški sel, ordonanc (→ *Brief-Ordonanz*)

ordonanzieren – ukazati

Ordre f **1.** ukaz, povelje, naredba (→ *Kabinettsordre*) **2.** naročilo
offene Ordre – odprt ukaz

Ordre de bataille f bojni razpored (*bojni red) (→ *Schlachtordnung*)

ORF = Österreichischer Rundfunk
m Avstrijska radiotelevizija

- Organ** n 1. ud, organ
(→ *Exekutivorgan, Verwaltungsorgan, Vollzugsorgan*)
2. glasilo 3. glas 4. orodje, sredstvo ◇
amtliche Organe – uradne osebe
begutachtendes Organ – izvedenski organ
beratendes Organ – posvetovalni organ
- Organisation** f organizacija
(*vredba) (→ *Dachorganisation, Pfarrorganisation, Wohlfahrtsorganisation*) ◇
kirchliche Organisation – cerkvena organizacija (H 26–30, 47–49, 63)
- organisch** – organski (→ *Herzfehler*)
- Organismus** m organizem
- Organist** m organist
- Orgel** f orgle
- Orgelbauer** m izdelovalec orgel, orglár
- Orgelspieler** m igralec na orgle, órglar
- Orient** m orient
- Orientaler** m orientalec
- Orientalin** f orientalka
- Orientalistik** f orientalistika
- orientieren** – seznaniti, poučiti
- Original** n 1. izvornik (*izvirno pismo), original 2. posebnež, čudak
- Originalität** f izvornost, originalnost
- originär** – prvoten, izviren, originaren
- Ornat** n slavnostno oblačilo, svečana obleka (cerkvenih ali posvetnih dostojanstvenikov)
(*mašna obleka), ornat
- Ort** m mesto, kraj
(→ *Aufbewahrungsort, Ausladeort, Badeort, Dienstort, Geburtsort, Gnadenort, Handelsort, Heimatort, Kurort, Schutzort, Sommerfrischeort, Standort, Strafort, Tatort, Vergnügungsort, Verwahrungsort, Vorort, Wallfahrtsort, Wohnort*) ◇
aller Orten und Enden – na vseh koncih in krajih, povsod
Allerhöchsten Ortes – na Najvišjem mestu (na cesarskem dvoru)
hohen Orts – pri visoki oblasti
höheren Orts – pri višji oblasti
höchstens Orts – pri najvišji oblasti (na Dunaju)
an Ort und Stelle – na kraju samem
abgelegener Ort – odročeni kraj, oddaljen kraj
geschlossene Orte (Städte) – zaprti kraji (mesta) (na mestnih mejah (*mestnih linijah/Linien) so bili postavljeni užitninski cestninski uradi (*mestnomejne colnije/Linienämter), kjer so pobirali *užitnino (Verzehrungssteuer), erarsko cestnino (ärarische Wegmaut) in *mestno tlakovnino/tlakovino (städtische Pflastermaut))
nahrloser Ort – kraj, kjer ni možnosti za zaslužek, kraj brez zaslužka
tödlicher Ort – kraj zločina (→ *Tatort*)
- orthodox** – 1. pravoslaven, ortodoksen (→ *Religion*) 2. pravoveren, ortodoksen
- Orthodoxe** pl pravoslavni (H 49)
- Orthograph** m pravopisec, ortograf
- Orthographie** f pravopis, ortografija
- orthographisch** – pravopisen, ortografski
- örtlich** – krajeven (*krajem), lokalni (→ *Kampf, Verhältnis*)
- ortsangesessen** – krajeven, lokalni

Ortsbehörde f krajevno oblastvo
(*krajna oblastnija), krajevna
gosposka

Ortschaft f naselje, kraj (*mesto, selo,
selišče, seliše) ◇
geschlossene Ortschaften –
sklenjena naselja (*nepretrgano
stoječa selišča, zdržoma stoječa
naselja)

Ortschaftslager n taborišče v vasi

ortsfremd – tuj

Ortsfremde(r) m tujec

Ortsgemeinde f **1.** *upravna občina*
(G II. 53), *krajevna občina* (H 61)
(*sélska občina, krajna občina)
(→ *Hauptgemeinde*) **2.** soseska

Ortsgericht n *krajevno sodišče* (H 45,
46; G II. 220)

Ortsgeschichte f krajevna zgodovina

Ortsgruppe f podružnica, krajevna
sekcija

Ortsinsasse m krajan

Ortskenntnis f poznavanje kraja ◇
Ortskenntnis besitzen – poznati kraj

ortskundig – poznavajoč kraj

Ortsobrigkeit (→ *Orstbehörde*)

Ortspolizei f krajevna policija
(*krajna policija)

Ortsrepertorium n seznam krajev
(*spisek seliš), krajevni repertorij

Ortsrichter m krajevni sodnik
(*krajevni rihtar)

Ortsschulrat m *krajevni šolski svet*
(H 61) (*krajni šolski svet)

Ortssummar (→ *Ortsübersicht*)

Ortstafel f krajevna tabla

Ortstheil m del kraja (kategorija
v *Specialnem repertoriju krajev*

*na Kranjskem / Special-Orts-
Repertorium von Krain* iz leta 1894)

Ortsübersicht f zbirni statistični
podatki o nekem kraju (ob popisu
prebivalstva) (*skupni številnik
kraja, krajni preglednik)

ortsüblich – običajen (v nekem kraju)
(→ *Weise*)

Ortsvorstand m župan

Ortung f določitev kraja, določitev
lokacije, lociranje

Osmane m Osman

Ossarium n kostnica

Ostblock m Vzhodni blok

Ostblockstaaten pl države
Vzhodnega bloka

Osten m vzhod (*vztok) ◇
Ferner Osten – Daljni vzhod
Mittlerer Osten – Srednji vzhod
Naher Osten – Bližnji vzhod

ostentativ – **1.** viden, očiten,
poudarjen, ostentativen **2.** izzivalen,
provokativen, ostentativen

Osterdienstag m véliki torek
(torek po veliki noči)

österlich – velikonočen (*vuzemski)

Ostermonat m april, mali traven

Ostermontag m véliki ponedeljek
(ponedeljek po veliki noči)

Ostern n/pl velika noč

Österreich n Avstrija ◇
*Österreich ob der Enns – Avstrija nad
Anižo* (H 59) (→ *Oberösterreich*)
*Österreich unter der Enns – Avstrija
pod Anižo* (H 59)
(→ *Niederösterreich*)

Österreicher m Avstrijec
(→ *Altösterreicher*)

- Österreicherin** f Avstrijka
- österreichisch** – avstrijski
- österreichisch-ungarisch** – avstro-ogrski
- Österreichische Gesellschaft vom roten Kreuze** (→ *Gesellschaft*)
- Österreichische Gesellschaft vom weissen Kreuze, »Zweigverein Laibach«** (→ *Gesellschaft*)
- Österreich-Ungarn** n Avstro-Ogrska
- Ostersonntag** m velikonočna nedelja, vélika nedelja, velika noč ◇
1. Ostersonntag – 1. velikonočna nedelja, velika noč (Pascha)
  2. Ostersonntag – 2. velikonočna nedelja (bela nedelja), 1. nedelja po veliki noči (Quasimodogeniti, Dominica in Albis)
  3. Ostersonntag – 3. velikonočna nedelja, 2. nedelja po veliki noči (Misericordias Domini)
  4. Ostersonntag – 4. velikonočna nedelja, 3. nedelja po veliki noči (Jubilate)
  5. Ostersonntag – 5. velikonočna nedelja, 4. nedelja po veliki noči (Kantate)
  6. Ostersonntag – 6. velikonočna nedelja, 5. nedelja po veliki noči (Vocem Jucunditatis)
  7. Ostersonntag – 7. velikonočna nedelja, 6. nedelja po veliki noči (nedelja pred binkošti) (Exaudi)
- Ostgote** m Vzhodni Got
- Ostkirche** f pravoslavna cerkev, vzhodna cerkev, ortodoksna cerkev
- Ostkolonisation** f kolonizacija evropskega vzhoda
- Ostmark**¹ f **1.** Avstrija (1938–1945)
2. nekdanje nemške mejne pokrajine (Poznań, zahodna Prusija, zgornja Šlezija)
- Ostmark**² f vzhodnonemška marka (denarna enota v NDR v letih 1948–1990)
- Ostpolitik** f vzhodna politika ZRN
- Ostrazismus** m ostracizem
- Ostzone** f **1.** vzhodna (sovjetska) zasedbena cona v Nemčiji (po letu 1945) **2.** vzhodna cona (v ZRN razširjen naziv za NDR) (→ *Pankow, Sowjetzone, Zone*)
- Otage** f talec
- Otter** f gad
- Otter** m vidra
- Ottomane** f oblazinjeno ležišče brez naslonjala z dvignjenim zglovljem, otomana
- Ottomane** m Otoman
- Outrage** f žalitev
- outragieren** – žaliti
- outrieren** – pretiravati
- Ouvrier** m delavec
- Ovation** f **1.** navdušeno ploskanje, glasno odobravanje, ovacija
2. javno priznanje (v okviru posebne slovesnosti) (*javna proslavitev), hvalospev, slavospev, ovacija, hommage ◇
jmdm. eine Ovation darbringen – izraziti (komu) javno priznanje (v okviru posebne slovesnosti)
- ÖVP = Österreichische Volkspartei** f Avstrijska ljudska stranka
- ö. W. = österreichische Währung** f denar avstrijske veljave (a. v.) (→ *Währung*)

P

(glej tudi B)

P. = **Pater** (→ *Pater*)

P. = **Pfund** (→ *Pfund*)

paar – **ein paar** – nekaj

paar (→ *bar*)

Paar n par, dvojica

Pacht f zakup (→ *Afterpacht*, *Halbpacht*, *Leibpacht*, *Zeitpacht*) ◇
in Pacht geben/verlassen – dati v zakup
die Restauration auf Rechnung
oder in Pacht übergeben – predati
restavracijo na račun ali v najem

pachten – vzeti v zakup

Pächter m zakupnik (*štantnik)
(→ *Erbpächter*, *Halbpächter*)

Pachtgeld n zakupnina
(*zakupščina, štantnina)

Pachtherr m zakupodajalec

Pachtleute pl zakupniki
(→ *Pachtmann*)

pachtlustig – zainteresiran za zakup

Pachtlustige(r) m zainteresiranec
za zakup, interesent za zakup,
zakupnik

Pachtmann m zakupnik

Pachtschilling (→ *Pachtgeld*)

Pachtung f zakup ◇
Pachtung der Verzehrungssteuer
– užitninski zakup (zakup
užitninskega davka)

Pachtverhältnis n zakupno razmerje

Pachtvertrag m zakupna pogodba

Pachtzins (→ *Pachtgeld*)

Pack m 1. sveženj 2. cula 3. zavitek,
zavoj 4. paket 5. butara

Pack n sodrga, svojat

packen – 1. zaviti, zložiti, vložiti,
pakirati 2. zgrabiti, prijeti
3. naložiti, nakladati

Packer m 1. skladač, nakladač
(→ *Zugspacker*) 2. zavijač (pošiljk)

Packfahrt f tovorna vožnja

Packfaß n tovorni sod (sod za prevoz
stvari)

Packpapier n ovojni papir

Packpferd n tovorni konj

Packsattel m tovrno sedlo

Packtornister m tovorni tornister

Packträger m nosač prtljage

Packtuch n zavojno platno

Packwagen m prtljažni voz (vagon)

Packwesen n tovorjenje

Pactum n pogodba

Pädagogik f pedagogika
(*vzgojeslovje)

Pagament n 1. denar, valuta 2. plačilo

Paganismus m poganstvo

Page m paž

Pagina f stran

paginieren – oštevilčiti strani,
paginirati

Paket n zavitek, zavoj
(*zamotek, povezek), paket

Paketwagen m tovorni voz
(pri pošti)

Pakt m pogodba, pakt (→ *Dreierpakt*,
Dreimächtepakt, *Ehepacte(n)*,
Nichtangriffspakt) ◇
Warschauer Pakt – Varšavski pakt
(ust. leta 1955)

paktfrei – neblokovski (→ *Staat*)

paktieren – 1. skleniti pogodbo, pogoditi se, skleniti pakt
2. paktirati (slabšalno)

paktungebunden (→ *paktfrei*)

Paläographie f nauk o starih pisavah, paleografija

Paläolithikum n paleolitik

Paläozoikum n paleozoik

Palas m palacij

Palast m palača

Palastdame f dvorna dama

Palatin m palatinski grof, palatin

Palatinat n palatinstvo

Palaver n govorjenje brez konca in kraja, govoričenje

palavern – govoriti brez konca in kraja, govoričiti

Paletot m tričetrtinski ženski ali moški plašč

Palisade f ovira, pregrada, ograda iz našpičenih kolov (*ohlodje), palisada

Palliativmittel pl 1. začasni ukrepi, paliativa 2. blažila (zdravila, ki blažijo zgolj simptome bolezni, ne pa tudi njenih vzrokov), paliativa

Palmarum (→ *Palmsonntag*)

Palme f 1. palma 2. zmagoslavna palma
die Palme erhalten/erringen
– osvojiti zmagoslavno palmo, zmagati

Palmsonntag m cvetna nedelja (nedelja pred veliko nočjo)
(→ *Fastensonntag*)

Palmtag (→ *Palmsonntag*)

Palmweihe f blagoslov zelenja

(palmovih vejic, oljčnih vejic, butaric) na cvetno nedeljo
(→ *Palmsonntag*)

Palmwoche f cvetni teden, véliki teden (teden med cvetno in velikonočno nedeljo)

Pamphlet n sramotilni spis, pamflet

Pandur m 1. oboroženi hlapec v službi fevdalcev na Hrvaškem in Ogrskem 2. avstrijski vojak-pešec iz južne Ogrske (v 17. in 18. stoletju) 3. občinski ali mestni stražar v nekdanji Srbiji, birič 4. slep privrženec 5. podivjan vojak

Pangermanismus m pangermanizem

Panhellenismus m panhelenizem (težnja po združitvi vseh Grkov v eni državi)

Panier n zastava, prapor

Panik f panika

Pankow n 1. Pankow – mestna četrt v Berlinu 2. Pankow – sedež vlade NDR 3. Pankow – v ZRN razširjena oznaka za NDR oz. politiko NDR (→ *SBZ*)

pann (→ *Bann*)

Panslawismus m panslavizem

pantaiding – redna večja (G II. 62)

Pantalons pl dolge hlače

Panzer m 1. tank 2. oklep (→ *Kettenpanzer, Schuppenpanzer*)
3. oklepno vozilo

Panzerabwehrkanone f protitankovski top

Panzerabwehrrakete f protitankovska raketa

Panzerabwehrwaffe f protitankovsko orožje

Panzerangriff m tankovski napad

- Panzerbesatzung** f posadka tanka
- Panzerbordgeschütz** n tankovski top
- Panzerdivision** f tankovska divizija
- Panzerereinheit** f tankovska enota
- Panzerfahrzeug** n oklepno vozilo, oklepnik
- Panzerfaust** f protitankovski minomet
- Panzerfregatte** f oklepna fregata (*železna fregata)
- Panzergranadiere** pl oklepna pehota
- Panzerhaubitze** f samohodna havbica
- Panzerhemd** n železna srajca, verižnina
- Panzerkanone** f tankovski top
- Panzerkase** (→ *Panzerschrank*)
- Panzerkreuzer** m oklepna križarka
- Panzerreiter** m oklepnik, kirasir
- Panzerschiff** n oklepnica (*železna ladja, oklopnica)
- Panzerschlacht** f tankovska bitka
- Panzerschrank** m železna blagajna, trezor
- Panzerspähwagen** m oklepno izvidniško vozilo
- Panzerstecher** m prebijalec oklepov (meč s posebno konico za preboj oklepa so uporabljali na turnirjih, pa tudi na bojišču, npr. huzarji)
- Panzerturm** m kupola tanka
- Panzerwagen** m oklepno vozilo (*oklepni voz)
- Papa** m atek (→ *Großpapa*)
- Papier** n **1.** papir (→ *Packpapier*)
2. listina, dokument **3.** vrednostni papir (→ *Kreditpapier, Staatspapiere, Wertpapiere*)
zu Papier bringen – zapisati
- Papierfabrik** f papirnica
- Papierfabriks-Aktiengesellschaft Leykam-Josefsthal** f Delniška družba za papirne izdelke Leykam-Josefsthal (Vevče)
- Papiergeld** n papirnati denar, bankovci
- Papierhandlung** f papirnica
- Papierkrieg** m papirnata vojna (pismena polemika)
- Papiermacher** m papirničar (*papirar)
- Papiermacherei** f papirničarstvo (*papirarstvo)
- Papiermühle** f stope za papir, papirnica
- Papiermüller** (→ *Papiermacher*)
- Papismus** m papizem
- Papist** m **1.** privrženec papeža ali papeštva, papist (slabšalno)
2. papežnik (protestantski naziv za katoličane v 16. stoletju)
- Pappdach** n streha iz lepenke
- Pappel** f topol
- Papst** m papež ◇
Se. Heiligkeit der Papst – Njegova svetost papež
- päpstlich** – papeški
- Papstmütze** f tiara
- Papsttum** n papeštvo
- Papyrus** m papirus
- Parabel** f prilika, parabola
- Parade** f **1.** slovesni obhod, parada (npr. vojaška parada, gasilska parada) **2.** paradna obleka, paradna uniforma (→ *Feldparade, Kirchenparade*) **3.** obramba (pri športu) **4.** postavljanje, paradiranje ◇
in Parade – 1. v praznični obleki (*v semanji obleki) 2. v paradni uniformi

Die Gemeinde bezahlt die Beamten nicht zur Parade, sie sind da für das Publicum. – Občina ne plačuje uradnikov, zato da paradirajo, temveč zato, da so na voljo strankam.

Parade-Adjustierung f **1.** svečana obleka **2.** paradna uniforma

Parade-Ausstellung f slovesno okrašena krsta pokojnega vladarja oz. vladarice (na mrtvaškem odru v cerkvi oz. gradu) (→ *Paradebett*)

Paradebett n **1.** razkošna postelja **2.** slovesno okrašen mrtvaški oder (npr. ob smrti vladarja)

Parademarsch m vojaška parada

paradieren – **1.** nastopiti v paradi, paradirati **2.** predstaviti, pokazati, dati na ogled **3.** ponašati se, bahati se

Paradies n raj, paradiz

Paradiesapfel m **1.** paradiznik **2.** granatno jaboko

Paragraph m del, člen, odstavek (pravnega besedila) (*razdelek), paragraf

Parallele f **1.** vzporednica, paralela **2.** primerjava, paralela ◇ eine Parallele ziehen – primerjati

parallelisieren – primerjati

Parallelklasse f vzporedni razred, paralelka

Paralyse f ohromelost, paraliza

Paramenten pl cerkvena oblačila, cerkveni paramenti

Paramentenerzeuger m izdelovalec cerkvenih oblačil, izdelovalec cerkvenih paramentov

Parapett n **1.** ograja, parapet **2.** zaklon (*prsobran), parapet (→ *Brustwehr*)

Parapettmauer f zapažni zid, parapetni zid

Paraphe f skrajšan podpis, znak namesto podpisa, parafa

Paraphernalgut n prinešena posest (premoženje, ki ga je žena poleg dote prinesla v zakon; le-to je sicer ostalo njena last, vendar je z njim upravljal mož)

Parapluie m/n dežnik

Parapluiemacher m dežnikar

Parasit m zajedalec, parazit

Parasol n senčnik

parat – pripravljen, nared ◇ etwas parat haben – imeti (kaj) pri roki, imeti (kaj) pripravljeno

Pardon m **1.** oprostitev, odpuščanje, prizanašanje, pardon **2.** usmiljenje, milost, pomilostitev (*oprost, prizanesba) (→ *Generalpardon*) ◇ jmdm. Pardon geben – pomilostiti (koga)

jmdm. wird kein Pardon gegeben – ne prizanašati (komu), ne prizanesti (komu)

pardonieren – **1.** oprostiti, odpustiti **2.** pomilostiti

Pare n enak izvod (*istopis)

Parentation f nagrobni govor

Parentator m nagrobni govorec

Parentel f krvno sorodstvo

Parenthese f **1.** oklepaj **2.** vmesni stavek

parentieren – imeti nagrobni govor

Parere n izvedensko mnenje, strokovna ocena, ekspertiza

par excellence – **1.** posebej, zlasti **2.** v pravem pomenu besede, odličen

par force – s silo, siloma

Parforcehund m pes gonjač

Parforcejagd f pogon divjadi
(na konjih in s psi gonjači)

Pari n **1.** enak izvod, original
2. enakovrednost različnih vrst kovancev (glede na vsebnost plemenite kovine) ◇
über Pari – (tečaj) nad imensko vrednostjo
unter Pari – (tečaj) pod imensko vrednostjo

Paria pl enaki izvodi (→ *Pari*) ◇
in zwei Paria – v dveh enakih izvodih

Pari-Curs m tečaj v skladu z imensko vrednostjo (*kurs al pari)

parieren¹ – ubogati, izpolniti, ravnati se po (čem)

parieren² – **1.** odbiti udarec, prestreči udarec **2.** staviti

Parierung f prestrezanje (pri športu)
(*prestreča)

Parifikation f enačenje, izravnava, parifikacija

Parifikationsland n parifikati
(površine, izkoriščane v neagrarni namene: kamnolomi, peskokopi, nahajališča ilovice, šote)

Parifikationsweg – im
Parifikationswege – z izravnavo
(*zenačboma)

parifizieren – izenačiti, izravnati

Parifizierung f izenačitev, izenačenje
(*poenačba), izravnava

Parität f enakost, enakopravnost, pariteta

pariter – enako, na enak način

Partition f izpolnitev obveznosti na osnovi sodbe, paricija

Park m **1.** park **2.** vozni park
(→ *Fahrpark, Fuhrpark*)

Parkett n **1.** parket **2.** pritlični prostor v gledališču, parter **3.** mednarodno področje, mednarodni parket
4. uradno trgovanje na borzi

Parkettboden m parketna tla

Parketterzeuger m izdelovalec parketa

Parkettleger m polagalec parketa

Parkplatz m **1.** parkirišče
2. postajališče (kraj začasnega počitka čet)

Parkwache f *parkna straža (vojaška straža na postajališčih (*parknih prostorih) za baterije in vozarstvo)

Parlament n narodna skupščina, ljudska skupščina, državni zbor, parlament ◇
das Parlament auflösen – razpustiti parlament
das Parlament einberufen – sklicati parlament

Parlamentär m odposlanec za pogajanja med sprtima vojskama

Parlamentarier m član parlamenta, poslanec, parlamentarec

parlamentarisch – parlamentaren
(→ *Session*)

Parlamentarismus m
parlamentarizem

parlamentieren – pogajati se, dogovarjati se, parlamentirati

Parlatorium n govorilnica

parleute – *barsalki* (G II. 318)
(→ *parman*)

parlieren – **1.** klepetati, kramljati
2. govoriti nerazumljivo
(v tujem jeziku)

parman – *barsalk* (G II. 318)

Parochie f župnija

Parole f **1.** geslo, parola (tudi razpoznavni znak v vojski) (→ *Durchhalteparole*) **2.** obljuba **3.** vest, trditev

Paroli – jmdm. Paroli bieten – kljubovati (komu), postaviti se (komu) po robu

Paroli f prišitek (distinktivni znak na vojaški ali uradniški uniformi, prišit na ovratniku plašča ali suknjiča)

Parschaft (→ *Barschaft*)

Part m delež, del

partagieren – deliti, razdeliti

Parte n osmrtnica, parta ◇
Besondere Parte werden nicht ausgegeben. – Posebnih obvestil ne bomo pošiljali. (*brez posebnega obvestila/namesto vsaciga drugega naznanila) (obrazec v osmrtnici)

Partei f **1.** politična stranka (→ *Afterpartei, Fortschrittspartei, Oppositionspartei, Rechtspartei, Regierungspartei, Religionspartei, Splitterpartei, Verfassungspartei*) **2.** najemnik (→ *Mietpartei, Mietspartei, Wohnpartei*) **3.** krdelo, truma (oddelek vojakov) (→ *Streifpartei*) **4.** skupina somišljenikov, stranka (→ *Gegenpartei*) **5.** pridružnik (*partija) **6.** stranka (v sodnem postopku) (→ *Streitpartei*) **7.** stranka (na uradu, v trgovini ...) ◇
arme Partei – revna stranka (v sodnem postopku)
beklagte Partei – toženec
beschwerte Partei – prizadeta stranka (stranka, ki se čuti prizadeta v svojih pravicah)
klagende Partei – tožnik
liberale Partei – liberalna stranka

nationale Partei – narodna stranka, narodnjaki

streifende Parteien – raztresene trume vojakov, ki ropajo po deželi (→ *Streifpartei*)

Verkehr mit Parteien – poslovanje s strankami (na uradu)

jmds. Partei ergreifen/für jmdn.

Partei ergreifen/nehmen – postaviti se na stran (koga), zavzeti se za (koga)

jmds. Partei halten – biti na strani (koga)

gegen jmdn. Partei ergreifen/nehmen – postaviti se proti (komu) in eine Partei eintreten – pristopiti k stranki

über den Parteien stehen – biti nepristranski

Parteibonze m partijski funkcionar (slabšalno)

Parteienverkehr m poslovanje s strankami (uradne ure za poslovanje s strankami) ◇
Amtstage für den Parteienverkehr – uradni dnevi za poslovanje s strankami

Parteiführer m strankarski vodja

Parteigang m **1.** vojaški pohod **2.** plenilni pohod

Parteigänger m **1.** privrženec **2.** ropar (v vojni), plenilec

Parteigeist m razprtija

Parteigenosse m **1.** strankarski tovariš **2.** član Nacionalsocialistične nemške delavske stranke (→ *NSDAP*)

parteiisch – pristranski

Parteikampf m volilni boj

parteilich – 1. pristranski **2.** strankarski

Parteilichkeit f pristranskost

Parteilose(r) m nestrankski človek

Parteilosigkeit f 1. nepripadnost
strankam 2. nepristranskost

Parteinahme f pristranskost,
zavzemanje za (koga)

Parteispitzen pl strankarski vodje,
vodilni strankarski funkcionarji

Parteistellung f stališče ◇
Parteistellung einnehmen – zavzeti
stališče do (česa)

Parteitag m kongres stranke ◇
Allslowenischer Parteitag –
Vseslovenski shod (14. septembra
1897 v Ljubljani)

Parteiong f 1. razprtija, razdor
2. politično grupiranje

Parterre n 1. pritličje (*prizemlje),
parter (→ *Hochparterre*,
Tiefparterre) 2. parter (v gledališču)

par terre – pritličen

Partezettel m obvestilo o smrti
(*mrtvaški list), osmrtnica, parte
(→ *Trauerpartezettel*)

Partie f 1. del, kos 2. vloga (→
Titelpartie), igra, partija 3. družba
(*tovarišija, društvo) 4. ugodna
priložnost za možitev (ženitev),
dobra partija 5. določena količina
blaga, partija 6. družabna igra,
partija (→ *Schachpartie*) 7. izlet,
obhod (→ *Fußpartie*, *Landpartie*,
Nachmittagspartie, *Schlittenpartie*,
Tagespartie) ◇
eine gute Partie – 1. bogata nevesta
2. bogat ženin
eine lustige Partie – vesela družba
mit von der Partie sein – udeležiti
se (česa), biti prisoten pri (čem)

Partieführer m delovodja

partieren – 1. deliti, razdeliti
2. goljufati, varati

Partikel n delček, drobec

partikular – 1. poseben 2. posamezen

partikulär (→ *partikular*)

Partikulare n izkaz (*razkazek,
izkazek), stanje, seznam, partikular

Partikularfriede(n) m posebni mir,
separatni mir

Partikularien pl 1. podrobnosti
2. posebne okoliščine

partikularisieren – podrobno
prikazati, podati seznam, naštet

Partikularleger m predlagatelj
obračuna potnih stroškov

Partikularschub m posamezni odgon

Partikulier m zasebnik (*osebnik),
privatnik

parti pris – vnaprej sprejeto stališče

Partisan m 1. privrženec, pristaš,
somišljenik, partizan 2. pripadnik
odporniškega gibanja, partizan
3. pripadnik jugoslovanskega
narodnoosvobodilnega boja
(1941–1945), partizan

Partisane f partizana (sulici podobno
orožje na drogu z veliko ostjo in
dvema manjšima simetričnima
stranskima krilcema)

Partite f 1. kos, komad 2. postavka

Partiten pl zvijače, spletke, intrige

Partition f razdelitev

partitiv – delen, partitiven

partizipieren – 1. udeležiti se (česa),
sodelovati pri (čem), participirati
pri (čem) 2. biti deležen (česa),
participirati pri (čem)

Partner m **1.** tovariš, partner
2. življenjski sopotnik, življenjski partner **3.** soigralec, soudeleženec
4. družabnik (→ *Sozialpartner*)

Partnerschaft f **1.** tovarištvo, partnerstvo **2.** družabništvo, partnerstvo (→ *Sozialpartnerschaft*)

partout – **1.** povsod **2.** na vsak način

parturieren – roditi

Parvenü m povzpetnik, parveni

Parze f rojenica, sojenica

Parzelle f kos zemljišča, parcela

Parzellierung f parcelacija

Pas m **1.** korak **2.** ožina

Pascha – velika noč, **1.** velikonočna nedelja (→ *Ostern, Ostersonntag*)

Pascha m paša (visok vojaški ali civilni turški oblastnik)

Pascher m tihotapec

Pascherei f tihotapstvo

Pasquill n sramotilni spis, paskvil

Pasquillant m pisec sramotilnega spisa, paskvilant

pasquillantisch – sramotilen

Paß m **1.** potni list (*pos) (→ *Reisepaß, Schubpaß, Viehpaß, Wanderpaß, Zwangspaß*) **2.** prepustnica, dovolilnica, spričevalo (→ *Abschiedspaß, Gesundheitspaß, Hausierpaß, Landsturmpaß, Laufpaß, Militärpaß, Urlaubspaß, Waffenpaß*) **3.** prelaz, prehod ◇
Der Paß ist erloschen. – Veljavnost potnega lista je potekla.

passabel – **1.** znosen, sprejemljiv, pasabilen **2.** prehodni

Passage f **1.** prehod, pot, pasaža
2. odlomek ali mesto v besedilu

(članku, govoru), pasaža ◇
öffentliche Passagen – javne poti

Passagier m potnik, pasažir

Passagiergebühr f voznina

Passagierschein m potni list (*popotni list, prehodni list)

Passagierzimmer n soba za potnike (v hotelu)

Paßamt n urad za potne liste

Passant m **1.** pešec, mimoidoči, pasant
2. potnik

Paßbrief m **1.** pismeni izkaz (za posle) (G II. 373) **2.** listina o oprostitvi plačevanja carine **3.** prepustnica

passé – pretekli, minul

Passe f **1.** preža **2.** predaja igre (pri kartanju)

passen – **1.** prežati, paziti **2.** ujemati se, podati se **3.** ne igrati (pri kartah)

Passe-parole f leteči ukaz (ukaz, ki mora hitro krožiti od vojaka do vojaka) (→ *Laufbefehl*)

Passe-poil m pletenica (iz več pramenov spleten trak na uniformah) (→ *Borte*)

Pass(e)port m potni list

Passe-volant m slepi potnik (na poštnem vozu)

passibel – potrpežljiv

Passibilität f potrpežljivost

passierbar – prehodni

passieren – **1.** prestopiti, potovati čez (kaj), prevoziti, pasirati (→ *Grenze*)
2. preleteti (→ *Revue*) **3.** zgoditi se, pripetiti se **4.** dovoliti, odobriti
5. odpustiti **6.** prehiteti **7.** pretlačiti, pasirati ◇
jmdn. frei und ungehindert

- passieren und repassieren lassen – omogočiti (komu) prost in neoviran prehod in povratek für das Frühstück, Mittagmahl und Nachtmahl ist ½ und 1 Stunde Zeit passiert ... (Eröffnung einer wöchentlich einmahligen Personen-Eilfahrt zwischen Graz und-Triest – ...za zajtrk, kosilo in večerjo je všteto pol ure in eno uro (postanka) (otvoritev hitre tedenske poštne zveze med Gradcem in Trstom (maj 1836 – *Intelligenz-Blatt zur Laibacher Zeitung*, št. 45, 14. april 1836)
- Passiergeld** n voznina (npr. za vožnjo s pošno kočijo) (→ *Posteilwagen*)
- passierlich** – 1. prehoden 2. dovoljen, dopusten, upravičen
- Passierschein** m prepustnica, dovolilnica (*prehodnica, prehodni list)
- Passierung** f 1. prestop 2. dovoljenje (*dopust)
- Passierzettel** (→ *Passierschein*)
- Passion** f 1. Kristusovo trpljenje, pasijon 2. strast
- passioniert** – strasten
- Passionsspiel** n dramska uprizoritev Kristusovega trpljenja, pasijon
- Passionswoche** f cvetni teden (teden med 5. in 6. postno nedeljo), Veliki teden
- Passionszeit** f postni čas
- passiv** – 1. nedejaven, pasiven (→ *Resistenz, Widerstand*) 2. posreden, pasiven (→ *Wahlrecht*) 3. dolžen (→ *Vermögen*)
- Passiva** pl 1. pasivna stran bilance, pasiva (pri zadrugah npr. združni deleži, posojila, rezervni sklad 2. dolgovi, obveznosti ◇ Activa und Passiva – aktivna in pasivna stran bilance, aktiva in pasiva (→ *Activa*)
- Passivkapitalien** pl vknjiženi dolgovi
- Passivrückstände** pl dolgovi
- Passivschuld** f dolg
- Passivstand** m dolgovi
- Passivum** n 1. trpni način, trpnik, pasiv 2. dolg (→ *Passiva*)
- Paßkarte** f potna karta
- Passus** m odlomek, pasus
- Paßverlängerung** f podaljšanje (veljavnosti) potnega lista
- Paßwort** n geslo, parola
- Pastor** m protestantski duhovnik, pastor
- Pastoralbrief** m pastirsko pismo
- Pastoraltheologie** f pastoralna teologija, pastoralka
- Pate** m 1. boter (*kum) (→ *Firmpate, Taufpate*) 2. pokrovitelj ◇ (bei) jmdm. Pate stehen – biti (komu) boter
- Patengeld** (→ *Patengeschenk*)
- Patengeschenk** n botrovo darilo, botrov dar (*kumščina)
- Patenkind** n 1. krščenec (*kumče) 2. birmanec
- Patenschaft** f 1. botrstvo (*botrinstvo, kumstvo) 2. pokroviteljstvo
- patent** – lep, nališpan, fin
- Patent** n 1. listina, uradni odlok, patent (→ *Kundmachungspatent, Protestantenpatent, Toleranzpatent, Wechelpatent*) 2. namestitvena listina (častnikov ali uradnikov) 3. pooblastilna listina 4. varstvena

listina (namenjena iznajditelju) oz. pravica, ki izhaja iz izuma, patent ◇ allerhöchstes/kaiserliches Patent – najvišji patent, cesarski patent offenes Patent – odprti patent

Patental-Invalid(e) m patentalni invalid (vojaški invalid, ki se je preživljal z državno pomočjo, z lahkim delom ali s pomočjo sorodnikov, znancev ali dobrotnikov; patentalna listina (Patental-Urkunde) mu je zagotavljala pravico, da se je v primeru materialne stiske lahko vrnil v invalidsko hišo (Invalidenhaus)) (→ *Invalid(e)*)

patentmäßig – patenten (nanašajoč se na patent, v skladu s patentom, s patentom določen)

Patentsteuer (→ *Gewerbesteuer*)

Pater m **1.** oče, **pater 2.** duhovni oče (naziv katoliških duhovnikov), pater (→ *Patres*)

Paternalismus m pokroviteljstvo, paternalizem

paternalistisch – pokroviteljski, paternalističen

paternitär – očetovski

Paternität f očetovstvo

Paternoster m **1.** rožni venec, molek (*rožni kranec, paternošter) **2.** neprekinjeno delujoče (odprto) krožno dvigalo, paternoster

Pathos m zanos, vznesenost, patos

Patidenk – Patidenk-Behausung (Haus) f (n) patidenk-hiša (cesar Friderik III. naj bi tistim hrabrim ljubljanskim meščanom, ki so se udeležili boja proti njegovemu prepirljivemu bratu Albrehtu in celjskemu grofu Ulriku, znižal

davek tako, da so kot lastniki hiš še v 18. stoletju plačevali patidenk – le en krajcar davka na leto)

Patience f potrpljenje

Patient m bolnik, pacient

Patientin f bolnica, pacientka

Patin f **1.** botra, botrica (*kuma) (→ *Taufpatin*) **2.** pokroviteljica

Patres pl **1.** očetje, patri **2.** duhovni očetje, katoliški duhovniki, patri

Patria f domovina, očetnjava, patrija

Patriarch m patriarh

Patriarchat n patriarhat

Patrimonialämter pl *patrimonialni uradi* (H 60)

Patrimonialbehörden pl *patrimonialna oblastva* (H 60)

Patrimonialgerichte pl *patrimonialna sodišča* (H 45, 47)

Patrimonialherrschaften pl *patrimonialna gospostva* (H 25)

Patrimonialverwaltung f *patrimonialna uprava* (H 47)

Patrimonium n **1.** očetova dediščina (*dedovina, očevina), patrimonij **2.** premoženje, patrimonij

Patriot m domoljub, patriot

patriotisch – domoljuben, patriotičen (→ *Gefühl*)

Patriotischer Landes-Hilfs-Verein für Krain (→ *Verein*)

Patriotismus m domoljubje, patriotizem ◇ von glühendem Patriotismus beseelt – prežet z gorečim domoljubjem

Patrizier m plemič, *patricij* (H 26)

Patrizierin f plemkinja, patricijka

Patrizierräte *pl patricijski svèti* (H 25)

Patron m **1.** zavetnik, patron
(→ *Schutzpatron*) **2.** skrbnik,
pokrovitelj
Stadtmagistrat als Patron dieser
Stiftung – mestni magistrat kot
skrbnik te ustanove

Patronanz f pokroviteljstvo,
patronanca ◊
unter der Patronanz – pod
pokroviteljstvom

Patronat n **1.** pokroviteljstvo,
zavetništvo **2.** cerkveno varstvo,
patronatstvo

Patronatspfarren *pl patronatne župnije*
(H 26)

Patronatsrecht n patronatska pravica

Patrone f **1.** naboj, patrona
(→ *Platzpatrone*) **2.** vložek **3.** vzorec
blinde Patrone – slepi naboj
scharfe Patrone – ostri naboj

Patronesse f pokroviteljica, patronesa

Patronin f zavetnica

Patrontasche f nabojnica (torbica z
naboji, ki jo je vojak nosil ob pasu)
(*nabojnjača, patronšnica)
(→ *Taschenmunition*)

Patrouille f **1.** obhodna straža,
izvidniška straža, patrolja (*patrola)
(→ *Nachrichten-Patrouille*,
Spähpattrouille, *Vorpatrouille*)
2. patroljni obhod, patrolja ◊
stehende Patrouille – stoječa
patrulja

Patrouillenführer m *patrolni vodnik,
*frajtar

Patrouillengang m patroljni obhod,
patrulja

Patrouillentätigkeit f patroljno
delovanje

Patrouillierung f patroljni obhod,
patruljiranje

Patrozinium n **1.** zavetništvo svetnika
nad cerkvijo, patrocinj **2.** žegnanje,
proščenje (praznovanje godu
zavetnika cerkve oz. posvetitve
cerkve)

Patroziniumfest n žegnanje, proščenje
(praznovanje godu zavetnika cerkve
oz. posvetitve cerkve)

Patzer m **1.** šušmar, mazač **2.** packač

Patzerei f **1.** šušmarstvo, mazaštvo
2. packarija, zmazek

Pauke f pavka (glasbilo iz skupine
tolkal)

pauken – **1.** igrati na pavke **2.** guliti
se, piflati se

Paukenschläger m pavkist

Pauliner *pl pavlinci* (H 49)
(moški samostanski red)

Paulskirche f **1.** cerkev sv. Pavla
(evangeličanska cerkev v
Frankfurtu na Majni) **2.** nemška
ljudska skupščina (zasedala je v
cerkvi sv. Pavla v Frankfurtu na
Majni 1848/49)

Pauperismus m revščina najširših
plasti prebivalstva, siromaštvo
širokih množic, pavperizem

Pauschalbetrag (→ *Pauschale*)

Pauschale f povprečni znesek
(*poprečna vsota, poprečnina),
pavšal

Pauschalgeld (→ *Pauschale*)

pauschalieren – odmeriti povprečni
znesek

pauschaliter – počez, povprek,
pavšalno

Pause f **1.** odmor, premor, oddih, pavza (→ *Arbeitspause*) **2.** prerin, kopija

pauvre – reven, beden, ubog

Pauvreté f revščina, beda, uboštvo

Pavillon m paviljon (→ *Musikpavillon*)

Pax f mir

Pazifikation f pomiritev, pacifikacija

Pazifismus m prizadevanje za miroljubno reševanje sporov, prizadevanje za mirno sožitje med ljudstvi, miroljubnost, pacifizem

pazifizieren – pomiriti, umiriti, pacificirati

Pazifizierung (→ *Pazifikation*)

Paziszent m pogodbenik

pazisieren – **1.** skleniti pogodbo
2. skleniti poravnavo

p. C. = per Cent (→ *per Cent*)

pCt. = per Cent (→ *per Cent*)

pcto. = puncto – in puncto – v zadevi

p. e. = par exemple – na primer

Peccator m grešnik

peccieren – grešiti

Pech n smola

pecuniär – denaren (*novčen), finančen

Pedant m pretirano natačen človek, pikolovec, pedant

Pedell m **1.** šolski sluga, pedel **2.** sodni sluga, pedel

Pedigree m rodovnik, pedigree

peilen – **1.** določiti smer, nameriti
2. izmeriti (→ *Daumen*)

Pein f **1.** muka, bol, bridkost (→ *Höllenpein*) **2.** kazen

Peine f **1.** kazen **2.** zaskrbljenost
3. trud

peinigen – mučiti, pestiti

Peiniger m mučitelj

peinlich – **1.** mučen **2.** kazenski (→ *Gericht, Gesetz, Prozeß, Recht, Untersuchung*) **3.** natančen, skrben (→ *Reinhaltung*) **4.** oster (→ *Befragung, Frage*) ◇
peinlich befragen – ostro izpraševati, zaslišati s torturo (→ *Befragung, Frage*)

Peitsche f bič ◇
das Schnalzen mit der Peitsche – pokanje z bičem

peitschen – bičati

Peitscher (→ *Flagellant*)

Pejoration f poslabšanje

pejorativ – slabšalno

Pejorativum n slabšalnica

pejorieren – poslabšati

pekuniär (→ *pecuniär*)

Pélerin m romar

Pélerinage f romanje

Peloton n **1.** strelski vod
2. usmrtitveni vod, eksekucijski vod (→ *Executionspeloton, Hinrichtungspeloton*)

Pelotonfeuer n skupinsko streljanje (izmenično streljanje strelskih vodov)

Pelz m kožuh, krzno, kožuhovina

Pelzkragen m krznen ovratnik

Pelztier n kožuhar

Pelzwerk n kožuhovina

Pemphygus m oprišč (kožni ali sluznični izpuščaj)

Penalität f strafe

Penaten pl hišni (zaščitniški) bogovi starih Rimljanov ◇
zu den heimischen Penaten
zurückkehren – vrniti se v domovino

pendant – nerešen

Pendant n **1.** dopolnilo, privesek, nasprotek, pendant **2.** uhan (*naušnica)

Pendel n nihalo

Pendelschranken m nihalna (železniška) zapornica

Pendeluhr f ura z nihalom

penetrant – prediren, hud, oster, rezek, penetranten

penibel – **1.** težaven, mučen, nadležen **2.** natančen

Pennal n **1.** peresnica **2.** učenec, gimnazijec, bruc (zbadljivka)

Pennäler m učenec, gimnazijec, bruc (zbadljivka)

Penne f krčma, beznica

Pensio f del dohodka, pripadajočega imetniku cerkvene službe, navadno kanoniku ali župniku

Pension f **1.** pokoj (*doslužba, izslužba) **2.** pokojnina (*doslužnina, mertva plača, penzion, penzija) (→ *Militärpension*) **3.** gostišče s popolno oskrbo, penzion **4.** plačilo

Pensionär m **1.** upokojenec (*dosluženec, uživalec doslužnine ali mertve plače, penzionar), penzionist **2.** varovanec, gojenec (*hranjenec)

Pensionat n deško ali dekliško vzgojevališče, vzgojni zavod (*odgojilnica), pensionat

pensionieren – upokojiti (*dajati v pokoj, umiroviti), pensionirati (*penzionovati)

Pensionierung f upokojitev (*umirovljenje, penzionovanje) ◇
definitive Pensionierung – stalna upokojitev (*stalno umirovljenje)

Pensionist m upokojenec (*dosluženec, umirovljenec), penzionist

Pensionsbemessung f odmera pokojnine

pensionsfähig – pokojninsko sposoben (→ *Beamte/r*)

Pensionsfähigkeit f pokojninska sposobnost

Pensionsfond m pokojninski sklad (*pokojninski zaklad)

Pensionskasse f pokojninska blagajna (*pokojninska blagajnica)

Pensionsmutter f lastnica penziona (oznako so za svojo stanodajalko uporabljali stanovalci penziona)

Pensionsverein m pokojninsko društvo

Pensions-Verein für Volksschullehrer, deren Witwen und Waisen in Krain (→ *Verein*)

Pensionsversicherung f pokojninsko zavarovanje

pensiv – **1.** razmišljujoč, zamišljen **2.** otožen

Pensum n **1.** odmerjena naloga oz. delo **2.** šolska snov

Pentarchie f **1.** peterovladje, vlada petih oseb, pentarhija **2.** država, razdeljena na pet avtonomnih delov, pentarhija **3.** zveza petih držav, pentarhija

Penurie f pomanjkanje

Pepinière f drevesnica, razsadnik, pepinjera

per – s/z, po ◇

per Nachnahme – po povzetju (*proti poštni povzetbi)

per Post – po pošti

per 20. Januar – z 20. januarjem
Gesucht per sofort eine nette Wohnung. – Iščemo stanovanje za takojšnjo vselitev. (časopisni oglas)
20 Pfennig per Brief – 20 pfenigov za pismo
per du (Sie) sein – tikati se (vikati se)

per acclamationem – soglasno, z aklamacijo, per acclamationem

per Cent – odstotek, procent

perchmeisterhube – *gornikova huba, sodinova huba* (G I. 166)

Pereat! – Naj pogine!/Naj izgine!

Peregrinant (→ *Peregrinator*)

Peregrination f potovanje v tuje dežele in bivanje v le-teh

Peregrinator m popotnik v tuje dežele

peregrinieren – potovati v tuje dežele

Peregrinus m tujec

peremptorisch – neodložljiv, nepreložljiv, zadnji, dokončen, peremptoren (→ *Frist*)

perennierend – večleten, dolgotrajen

Perestrojka f perestrojka

perfid – izdajalski, verolomen, nezvest, zavraten, potuhnjen, perfiden

Perfidie f izdajalstvo, verolomnost, nezvestoba, zavratnost, potuhnjenost, perfidnost

Perfidität (→ *Perfidie*)

Perforation f predrtje (zlasti v medicini)

perforieren – predreti (zlasti v medicini)

Pergament n pergament

pergphennig – *gorščina* (G II. 251)

pergrecht (→ *pergphennig*)

Perhorreszenz f zavržba (tožbe, priče, sodnika zaradi pristranskosti) (*odvržba, izvržba)

perhorreszieren – zavreči (tožbo, pričo, sodnika zaradi pristranskosti) (*odvreči, izvreči)

periculös – nevaren

Periculum n nevarnost

perimieren – 1. ubiti 2. uničiti

Periode f 1. doba, razdobje, perioda (→ *Amtsperiode, Sitzungsperiode, Zinsperiode*) 2. menstruacija, perioda

Peripetie f preobrat, preokret, zapetljaj, peripetija

peripher – obroben, periferen

Peripherie f obod, obrobje, okolica, periferija

Perjuration f kriva prisega

perjurieren – krivo priseči

Perkussion f pretres, sunek, udar, perkusija

Perkussionsgewehr n udarna puška, samokresnica

Perle f biser

Perlmutter f biserna matica

Perlustration f pregledovanje, preiskovanje, preverjanje, perlustracija

perlustrieren – pregledati, preiskati, preveriti, perlustrirati

Perlustrierung (→ *Perlustration*)

permanent – stalen (*stanoviten),
trajen, permanenten

Permanenz f stalnost (*stanovitnost),
trajnost, permanenca ◇
in Permanenz – trajno,
neprekinjeno
in Permanenz tagen – zasedati
neprekinjeno

Permanenzdienst m stalna služba,
dežurstvo

Permiß m 1. dovolilnica 2. dovoljenje,
privolitev

Permission f dovoljenje, permisija

permitteren – dovoliti

perniziös – izredno nevaren, izredno
škodljiv, poguben, perniciozen

Perpendikel n nihalo

perpetuell – nenehen, neprestan
(*veden, neprenehljiv), perpetualen

perpetuierlich (→ *perpetuell*)

perplex – osupel, zbeغان, presenečen,
perpleksen

perquirieren – (uradno) preiskovati,
perkvirirati

Perquisition f (uradna) preiskava,
perkvizicija

Perron m hodnik (na železniški
postaji), peron

Perron-Eintrittskarte
(→ *Perronkarte*)

Perronkarte f peronska karta

persekutieren – zasledovati

Persekution f zasledovanje,
persekucija

persequieren (→ *persekutieren*)

Perser m Perzijec

Perserkriege pl perzijske vojne

Perseveranz f vztrajanje, vztrajnost,
perseveracija

perseverieren – vztrajati

Persiflage f posmeh, zasmehovanje,
sramotenje, persiflaža

persiflieren – posmehovati se (komu),
zasmehovati (koga), sramotiti
(koga)

Persistenz f vztrajnost, persistenca

persistieren – vztrajati, persistirati

persolvieren – poplačati (dolg)

Persolvierung f poplačilo (dolga)

Person f oseba, persona

(→ *Aufsichtsperson, Frauenperson,
Geleitperson, Lehrperson,
Malefizperson, Mannschaftsperson,
Mannsperson, Militärperson,
Mittelsperson, Privatperson,
Standesperson, Weibsperson,
Zivilperson*) ◇

Freizügigkeit der Person –
svobodno gibanje oseb

adelige Person – oseba plemiškega
stanu

beleidigte Person – prizadeta oseba

dritte Personen – tretje osebe

einheimische Person – domačin

(*domačinec) (→ *Einheimische/r*)

fachkundige Person – strokovnjak

fürstliche Person – knez

geringe Person – človek nižjega
stanu

eine gut situierte Person – bogata

oseba, premožna oseba, dobro

situirana oseba

juristische Person – pravna oseba

(*juristična oseba)

moralische Personen – pravne

osebe (*skupne osebe)

nahrlose Person – oseba brez

zaslužka

natürliche Person – fizična oseba

öffentliche Person – nečistnica
(*očitna ženska), kurba
ohne Ansehen der Person – ne
glede na stan
klein von Person – majhne postave
ich für meine Person – kar se mene
tiče
in eigener Person – sam
für seine Person – on sam

Personal(e) n osebje, personal
(→ *Arbeitspersonal*,
Aufsichtspersonal, *Dienstpersonal*,
Hilfspersonale, *Sanitätspersonal*,
Straßenpersonal, *Wasserbaupersonal*,
Zollaufsichtspersonal)

Personal-Einkommenssteuer f
*osebna dohodnina
(→ *Personalsteuer*)

Personal-Verordnungsblatt n
personalni ukazni list
(*personalni ukaznik)

Personalakt m spis z osebnimi
podatki uslužbenca, personalna
mapa

Personalangelegenheiten pl osebne
zadeve

Personalausweis m osebna izkaznica

Personalien pl 1. osebni podatki
2. osebne zadeve (*osebnosti)

Personalität f osebnost

personaliter – oseben

Personalkredit m osebno posojilo,
osebni kredit (odobren brez
hipoteke)

Personalstand m število oseb, osebje

Personalsteuer f osebni davek
(*personal-štibra) ◇
directe Personalsteuern –
neposredni osebni davki (z
Zakonom z dne 25. oktobra

*1896 o neposrednih osebnih
davkih / Gesetz vom 25. October
1896, betreffend die directen
Personalsteuern*, se je v Avstro-
Ogrski z ukinitvijo dotedanjega
davka od dohodkov (*dohodnine/
Einkommenssteuer) na novo urejal
davek od pridobitka (*pridobnina/
Erwerbsteuer) in vpeljal davek od
prihodkov (*prihodnina, rentnina/
Rentensteuer) ter osebni davek od
dohodkov (*osebna dohodnina/
Personaleinkommenssteuer)
in davek od plače (*plačarina/
Besoldungssteuer) pri višjih
službenih prejemkih)

Personalunion f personalna unija

Personalzulage f osebna doklada
(dodatek k plači avstro-ogrskega
uradnika)

Personenbeförderung f prevažanje
oseb

Personen-Eilfahrt f hitra osebna
poštna voznja (z dekretom z dne
21. marca 1836 je Najvišja dvorna
poštna uprava v poletnih mesecih
enkrat na teden poskusno uvedla
hitro osebno poštno voznjo med
Gradcem in Trstom)

Personenhaltestelle f osebno
čakališče, osebno postajališče (ob
železniški progi s peronom in
čakalnico)

Personenkraftwagen m osebni
avtomobil

Personenwagen m 1. osebni voz
(vagon) 2. osebni avtomobil

Personenzug m potniški vlak
(*osobni vlak) ◇
beschleunigter Personenzug –
pospešeni potniški vlak

- Personifikation** (→ *Personifizierung*)
- Personifizierung** f poosebljenje, personifikacija
- persönlich** – 1. oseben (→ *Dienst, Verkehr*) 2. osebno (→ *kennen*)
- Persönlichkeit** f osebnost
- Personbeschreibung** f opis osebe, osebni opis
- Perspektiv** n majhen daljnogled, kukalo, perspektiv (→ *Opernperspektiv*)
- Perspektive** f 1. pogled, perspektiva 2. stališče, vidik, perspektiva
- persuadieren** – prepričati
- Persuasion** f prepričanje
- Pertinenz** f 1. pripadajoča posest, pritiklina, pertinenca 2. pripadnost 3. primernost
- perturbieren** – motiti, vznemirjati, perturbirati
- Perücke** f lasulja, perika (*baroka)
- Perückenmacher** m lasuljar (*barokar, parokar, lasničar)
- Pervake** m prvak
- Pervakentum** n prvaštvo
- pervakisch** – prvaški
- pervers** – protinaraven, izrojen, perverzen
- Perversität** f protinaravnost, izrojenost, perverznost
- Perzent** m delež, procent
- Perzentualgebühr** f odstotna pristojbina, odstotnina
- Perzeption** f 1. zaznavanje, percepcija 2. prejem
- Perzipient** m prejemnik
- perzipieren** – 1. zaznati, percipirati 2. prejemati, prejeti (denar)
- Pessimismus** m črnogledost, pesimizem
- Pessimist** m črnogled, pesimist
- Pest** f kuga (izraz poleg prave kuge (pestitis) označuje še druge kužne epidemije; takšno nediferencirano označevanje prihaja do izraza tudi pri oznakah Contagion, Epidemie, (leidige) Seuche itd.) (→ *Rinderpest, Viehpest*) ◇ die Pest regiert/grassiert – kuga razsaja
- Pestilenz** (→ *Pest*)
- Pestsäule** f kužni steber
- Pest-Seuche** (→ *Pest*)
- Petarde** f petarda, mina (s smodnikom napolnjen kovinski tulec za razstreljevanje zidov, obzidij, palisad)
- Petent** m prosilec, kandidat, petent
- Peter und Paul Tag** m god sv. Petra in Pavla: 29. junij
- Petetschen** (→ *Fleckfieber, Flecktyphus*)
- Petition** f prošnja, peticija
- petitionieren** – zaprositi, podati prošnjo, vložiti peticijo
- Petitionsrecht** n peticijska pravica (*pravica prošnja)
- Petito** (→ *Petitum*)
- Petitor** m prosilec
- Petitum** n prošnja
- Petriner** m svétni duhovnik
- Petroleum** n petrolej (*kameno olje)
- Petroleumbeleuchtung** f razsvetljava na petrolej
- Petroleumlampe** f svetilka na petrolej (*petrolejeva lampa), petrolejka

Petschaft n pečat

Petschaftsfertigung (→ *Hand- und Petschaftsfertigung*)

Pf. = Pfarre (→ *Pfarre*)

Pf. = Pfarrer (→ *Pfarrer*)

Pf. = Pfund (→ *Pfund*)

Pfad m steza, pot (→ *Leinpfad, Saumpfad*)

Pfad n platno (*platenina)

Pfadfinder m skavt (*stezosledec)

Pfadlerei f trgovina s platnom (*trgovina s platenino)

Pfadlerin f platnarica (→ *Pfadlerei*)

Pfaffe m far (slabšalno)

Pfaffensteuer f farški davek (V 312)

pfäffisch – farški (slabšalno)

Pfahl m kol (→ *Merkpfahl, Schandpfahl*) ◇
den Kopf auf einen Pfahl stecken
– nakoliti glavo (usmrčenega hudodelca)

Pfahlbau m kolišče, mostišče

Pfahlbrücke (→ *Jochbrücke*)

pfählen – **1.** nakoliti **2.** natakiniti na kol (smrtna kazen)

Pfählen n **1.** nakolitev **2.** nataknitev na kol (smrtna kazen)

Pfalz f **1.** palača, dvorec, grad, pfalca **2.** področje v pokrajini Porenje-Pfalško (ZRN) ◇
Pfalz Laibach – ljubljansko knezoškofijsko gospodarstvo

Pfalzgraf m palatinski grof, palatin

Pfalzgrafenamnt n palatinat

Pfalzgrafschaft f palatinska grofija

Pfand n **1.** zastava (→ *Afterpfand, Faustpfand, Grundpfand,*

Handpfand, Scheinpfand, Unterpfand, Verfallspfand, Verkaufspfand) **2.** poroštvo, jamstvo **3.** znak, dokaz ◇
essendes Pfand – zastava živine (*jedoča zastava*) (V 241)
als Pfand dienen – služiti kot poroštvo
ein Pfand einlösen – odkupiti zastavo

Pfandamt n zastavljalnica

Pfandbrief m zastavno pismo, zastavni list, zastavna listina (*zastavnica)

Pfandbuch n zastavna knjiga

pfänden – zarubiti, rubiti

Pfänder m rubežnik

Pfandgeld n zastavščina

Pfandgläubiger m zastavni upnik

Pfandgüter pl zastavljena imenja (H 21, 23)

Pfandhaus (→ *Pfandleihanstalt*)

Pfandherr m zastavni gospod

Pfandherrschaften pl zastavljena gospodarstva (H 21, 23)

Pfand(in)haber m zastavni imetnik, zakupnik

Pfandleihanstalt f zastavljalnica (*zastavna naprava) ◇
städtische Pfandleihanstalt (Stadtmagistrat Laibach) – mestna zastavljalnica (Mestni magistrat Ljubljana)

Pfandleihinstitut (→ *Pfandleihanstalt*)

Pfandreht n **1.** zastavna pravica

2. zastavno pravo ◇
haftendes Pfandreht – vknjižena zastavna pravica

die mit executivem Pfandrecht belegten Fahrnisse – zarubljene (dolžnikove) nepremičnine (→ *Versteigerung*)

pfandrechtlich – zastavnopraven ◇
pfandrechtlich sicherstellen –
zastavnopravno zavarovati

Pfandschaften *pl* *zastave* (H 21, 23)

Pfandschafter m zastavni imetnik,
zastávník

Pfandschilling m zastavna vsota,
zastavnina

Pfandschillingherrschaft *f* *zastavljeno*
gospostvo (V 324; G II. 178)

Pfandung f 1. rubljenje, rubež
(*rubežen) 2. zarubljeno blago
executive Pfandung – izvršilen
rubež, izvršen rubež, eksekutiven
rubež

Pfänner m lastnik solin

Pfännwerte (→ *Pfennwert*)

Pfäntner – *landschaftlicher Pfäntner* –
deželanski rubežnik (H 23)

Pfarrarmeninstitut n župnijski
ubožni inštitut (v Ljubljani so
bili župnijski ubožni inštituti
ustanovljeni ob koncu 18. stoletja;
delovali so v sodelovanju z
občinskim svetom, in sicer preko
komisije za reveže; leta 1820
je bila z njihovo reorganizacijo
ustanovljena osrednja ustanova
za reveže: Ubožni inštitut
(Armeninstitut) (→ *Armeninstitut*)

Pfarrbezirk m župnija

Pfarre f *župnija, fara* (H 44, 48, 49,
63; V 114) (*duhovnija)
(→ *Mensalpfarre, Patronatspfarre*) ◇
landesfürstliche Pfarren –
deželnoknežje župnije (H 20, 21)

Pfarregulierung *f* *preureditev župnij*
(H 44, 48, 49, 63)

Pfarrei (→ *Pfarrbezirk*)

pfarren (→ *einpfarren*)

Pfarrer m župnik (*fajmošter,
farmošter, farmešter)

Pfarrgemeinde f 1. župnijska
skupnost, skupnost faranov
2. župna občina, farna občina

Pfarrgut m župnijsko imenje

Pfarrhaus (→ *Pfarrhof*)

Pfarrherr (→ *Pfarrer*)

Pfarrhof m župnišče (*farovž)

Pfarrhofgült (→ *Pfarrkirchengült*)

pfarrhöflich – župnijski

Pfarrinsasse m faran (*farman), župljan

Pfarrkind (→ *Pfarrinsasse*)

Pfarrkirche f župnijska cerkev

Pfarrkirchengült f imenje župnijske
cerkve, imenje farne cerkve ◇
Grundbuch der Pfarrkirchengült –
zemljiška knjiga župnijske cerkve

Pfarrmeßner m župnijski cerkovnik
(*farni cerkvenik), mežnar

Pfarrorganisation *f* *organizacija župnij*
(H 44, 48, 49, 63)

Pfarrschule f župnijska šola

Pfeife f 1. pipa 2. piščal, piščalka

pfeifen (pfiff, hat gepfiffen) –
1. živžgati 2. piskati

Pfeifer m piskač

Pfeil m puščica

Pfeiler m steber

Pfeilschütze m lokostrelec
(*puščar, strelec s pušicami, strelar)

Pfennig m **1.** denarič, pfenig
(srednjeveški mali srebrni kovanec:
240 pfenigov = 1 funt (Pfund))
2. vinar, venar, penez, belič
(→ *Conventionsmünze*)
3. prispevek, dajatev
(→ *Fischpfennig, Mietpfennig,*
pergphennig, plochphennig,
saumphennig, schwemphennig,
siedelphennig) **4.** denar
(→ *Sparpfennig*) ◇
blutiger Pfennig – krvavi denarič
(V 274)
Friesacher Pfennig – breški pfenig
Krainischer Pfennig – kranjski
pfenig (denarni prispevki za nabavo
učil in učnih pripomočkov za revne
šole in revne učence na Kranjskem)
etwas bei Heller und Pfennig
bezahlen – izplačati do zadnjega
vinarja, izplačati do zadnjega
krajcarja

Pfenniggründe pl denarična zemljišča
(G II. 432), *zakupna zemljišča*
(G II. 450)

Pfennigmeister m prejemnik,
pobiralec davkov, davkar

Pfennigzins m plačilo v denarju
(*odrajtvalo v dnarjih)

Pfennwert m **1.** drobno blago
2. plačilo v naturalijah

Pferd n konj (→ *Arbeitspferd,*
Braune/r, Deichselpferd, Fuhrpferd,
Fuhrwesenspferd, Handpferd,
Kampagnepferd, Lastpferd, Mähre,
Packpferd, Postpferd, Postzugpferd,
Rappe, Reitpferd, Sattelpferd,
Saumpferd, Schiffpferd, Schimmel,
Schlacht(en)pferd, Stangenpferd,
Steckenpferd, Tummelpferd,
Vorspannpferd, Wagenpferd,
Zugpferd) ◇
Wechsel der Pferde – prepreganje

konj, preprega konj
(→ *Pferdewechsel*)
zu Pferd – na konju (*jež)
zwei Zug Pferde – dve vpregi konj
beschirrtes Pferd – opravljen konj
(*napravljen konj)
dämpfiges Pferd – nadušen konj
gerüstetes Pferd – »oklepni konj«
(V 209)
gesatteltes Pferd – osedlan konj
zugerittenes Pferd – v ježi izučen
konj
ein Pferd ausspannen – izpreči
konja
ein Pferd einspannen – vpreči konja
ein Pferd satteln – osedlati konja
die Pferde scheuen und gehen
durch – konji se splašijo in zdrvijo
(z vozom vred)
Pferde unterlegen – prepregati
konje, menjati konje
zu Pferde steigen/das Pferd
besteigen – zajahati konja
(*zasesti konja)

Pferdearzt m konjski zdravnik
(*konjski lekar)

Pferde-Classificierung f popisovanje
konj

Pferdedecke f konjska odeja

Pferdefleischhauer m konjski mesar

Pferdegeschirr n konjska oprava

Pferdehändler m trgovec s konji
(*kupčevalec konj), konjar

Pferdeknecht m konjski hlapec
(*konjuh)

Pferdekraft f konjska sila

Pferdepflock m konjski količek
(*konjski kolčič)

Pferde-Prämien pl nagrade za konje
(→ *Zuchtprämien*)

- Pfedeprämiierung** f premiranje konj
(*premovanje konj)
(→ *Zuchtsprämien*)
- Pferdeputzzeug** n konjska čistila
- Pferdeschwemme** f kopališče za konje
(in druge živali) (na plitvini ob
bregu reke ali druge vode)
(*kopva, kopavnik)
- Pferdestall** m konjski hlev, konjušnica
- Pferdestand** m konjska staja
- Pferdestation** (→ *Postpferdestation*)
- Pferdetag** m dan vozne tlake
- Pferdewagen** m konjski voz
- Pferdewechsel** m prepreganje konj
(*premenjevanje konj), preprega
konj
- Pferdezucht** f konjereja
- Pferdezüchter** m konjerejec
- Pfiff** m **1.** žvižg, pisk **2.** frakelj/
frakeljč (stara avstrijska votla
mera: 1 frakelj/frakeljč = ½
maseljca = 1,76 dl)
- Pfingstag** (→ *Pfingstag*)
- Pfingstdienstag** m binkoštni torek
- Pfingsten** n/pl binkošti
- Pfingstmonat** m maj (*majnik), veliki
traven
- Pfingstmontag** m binkoštni
ponedeljek
- Pfingstnacht** f noč pred binkoštno
nedeljo
- Pfingstsonntag** m binkoštna
nedelja, binkošti (50. dan po
veliki noči)
- Pfingsttag** m **1.** binkoštni dan,
binkošti **2.** četrtek
- Pflanze** f **1.** rastlina (→ *Zierpflanze*),
biljka, zelišče (→ *Heilpflanze*), zel
- 2.** sadika ◇
offizinelle Pflanze – zdravilna
rastlina (→ *Heilpflanze*)
- pflanzen** – **1.** posaditi, zasaditi
2. naseliti (koga) **3.** vcepiti
- Pflanzgarten** (→ *Pflanzschule*)
- Pflanzschule** f **1.** razsadnik (*sadišče),
drevesnica **2.** vzgojni zavod (zlasti
semenišče) (*vzgojišče)
- Pflanzschüler** m gojenec (zlasti
semeniščnik)
- Pflanzstadt** f naselbina, kolonija
- Pflanzstätte** f gojišče
- Pflanzung** f nasad
- Pflaster** n **1.** obliž **2.** tlak ◇
teures Pflaster – drago mesto
ein Pflaster applizieren/legen –
tlakovati
- Pflasterer** m tlakar, teracar
(→ *Pflaster*)
- Pflastermaut – städtische**
Pflastermaut f *mestna
tlakovnina/tlakovina (dajatev, ki
so jo na mitnicah (*mestnomejnih
colnijah) pobirali od voženj,
ki so vodila v mesto) (→ *Ort/
geschlossene Orte/Städte*)
- Pflastermautgebühr** (→ *Pflastermaut*)
- Pflastertreter** m postopač, klatež
(*pouličnjak, uličar)
- Pflasterung** f tlakovanje
(→ *Würfelpflasterung*)
- Pflaume** f sliva
- Pflaumenbaum** m sliva (drevo)
- Pflege** f nega, postrežba, reja,
skrb, oskrbovanje, oskrba
(→ *Armenpflege, Armen- und
Krankenpflege, Gerichtspflege,
Hauskrankenpflege*,

Privatpflege, Strafgerichtspflege, Verwundetenpflege

pfleg(e)befohlen – v oskrbi

Pfleg(e)befohlene f oskrbovanka, varovanka

Pfleg(e)befohlene(r) m oskrbovanec, varovanec

Pflegeeltern pl skrbniški starši, rejniški starši (*redniki)

Pflegekind n 1. rejenec 2. rejenka

Pflegemutter f rejnica

pflegen (pflog/pflegte, hat gepflogen/gepflegt) – 1. negovati, oskrbovati 2. gojiti, rediti 3. imeti navado, biti navajen 4. opraviti, izvesti (→ *Amt, Amtshandlung, Beratung, Besprechung, Erhebung, Freundschaft, Geselligkeit, Nachforschung, Nachsuchung, Rat, Richtigkeit, Rücksprache, Ruhe, Umgang, Untersuchung, Verhandlung, Vernehmung*) ◇ aufgrund gepflogener Erhebungen – na podlagi opravljenih poizvedb nach gepflogener Untersuchung – po izvedeni preiskavi Er pflegt nach Tische zu schlafen. – Po jedi ponavadi spi.

Pfleger m 1. rejnik 2. skrbnik, kurator (→ *Nachlaßpfleger*) 3. strežnik (→ *Krankenpfleger*) 4. oskrbnik (G II. 167, 169, 202) ◇ *Pfleger des Landes* – deželni oskrbnik (V 206)

Pflegerin f 1. rejnica 2. strežnica, negovalka (→ *Kinderpflegerin, Krankenpflegerin*)

Pflegesohn m rejenec

Pflegtochter f rejenka

Pflegevater m rejnik

Pflegling m oskrbovanec

Pflegschaft f skrbništvo, rejništvo

Pflegschaftsbehörde f varstveno in skrbstveno oblastvo

Pflegschaftsgericht n varstveno in skrbstveno sodišče

Pflicht f dolžnost, obveznost, obveza (→ *Ablieferungspflicht, Amtspflicht, Assentpflicht, Dienstpflicht, Haftpflicht, Kriegspflicht, Landsturmpflicht, Meldepflicht, Militärpflicht, Präsenzdienstpflicht, Reservendienstpflicht, Schulpflicht, Stellungspflicht, Wehrpflicht, Zahlungspflicht*) ◇ eheliche Pflicht – zakonska dolžnost moralische Pflicht – moralna dolžnost *untertänige Pflicht* – podložniška dolžnost (G II. 351)

seine Pflicht bedenken – pomisliti na svojo dolžnost

jmdn. einer Pflicht erledigen – odvezati (koga) kake dolžnosti

seine Pflicht erfüllen/tun – izpolniti svojo dolžnost

seiner Pflicht nachkommen – storiti svojo dolžnost

seine Pflichten wahrnehmen – opravljati svoje dolžnosti

es für seine Pflicht erachten/halten – smatrati za svojo dolžnost

jmdn. in Eid und Pflicht nehmen – s prisego (koga) zavezati, zapriseči (koga)

jmdm. etwas zur Pflicht machen – naložiti (komu) obveznost

Pflichteifer m vestnost, skrbnost, zagnanost (v izpolnjevanju službenih dolžnosti)

Pflichtenangelobung f 1. službena obljava (službeno obljudo so morali

pred nastopom službe opraviti
začasno nastavljeni avstrijski
uradniki in praktikanti) **2.** obvezna
zapisega (obvezno zaprisego so
morali opraviti tisti občani (*srenjiki
ali udje srenje), katerim je bila
podeljena meščanska pravica) ◇
die Pflichtenangelobung leisten –
1. opraviti službeno obljubo
2. opraviti obvezno zaprisego

Pflichterfüllung f izpolnjevanje
dolžnosti ◇
selbstlose Pflichterfüllung –
nesebično izpolnjevanje dolžnosti
strenge und gewissenhafte
Pflichterfüllung – natančno in
vestno izpolnjevanje dolžnosti
unermüdliche Pflichterfüllung –
neumorno izpolnjevanje dolžnosti
in treuer Pflichterfüllung – ob
zvestem izpolnjevanju dolžnosti

Pflichtgefühl n čut dolžnosti

pflicht(ge)treu – vesten, skrben

pflichtig – dolžan (→ *Gehorsam*),
zavezan

Pflichtige(r) m obveznik,
zavezanec (→ *Dienstpflichtige/r*,
Stellungspflichtige/r,
Steuerpflichtige/r, *Wehrpflichtige/r*)

pflichtmäßig (→ *pflichtschuldig*)

pflichtschuldig – dolžan, po dolžnosti ◇
zur pflichtschuldigsten Befolgung
– v obvezno izpolnjevanje

Pflichtteil m nujni delež

Pflichttreue f zvesto izpolnjevanje
dolžnosti

pflichtvergessen – neskrben, nevosten
(*malovesten)

Pflichtvergessenheit f neskrbnost,
nevestnost

Pflichtverletzung f kršitev dolžnosti

Pflichtverteidiger m zagovornik po
uradni dolžnosti

Pflock m količek (→ *Pferdepflock*)

Pflug m plug (→ *Hakenpflug*) ◇
gannczter phlug – obveznost celega
pluga (G II. 244)

Pflugeisen n ralo

pflügen – orati

Pflugmesser (→ *Pflugeisen*)

Pforte f vrata, duri (→ *Triumpfpforte*)
◇
Hohe Pforte/Pforte – Visoka
porta/Porta (po 1654 oznaka za
palačo Velikega vezirja, nato za
turško vlado)

Pförtner m vratar

Pförtnerin f vratarica

Pfosten m opornik, podboj

Pfr. = Pfarrer (→ *Pfarrer*)

Pfründe f **1.** duhovniška služba s
stalnim prihodkom (*duhovska
služba s stanovitim dohodkom,
duhovnija), nadarbina, prebenda
(→ *Stiftungspfründe*) **2.** dohodki iz
cerkvene službe ali posesti **3.** mesto
v ubožnici oz. oskrbovalnici

Pfründenhandel m kupčevanje s
cerkvenimi službami (v srednjem
veku), simonija

Pfründler m nadarbenik, oskrbovanec,
podpiranec (ubožnice oz.
oskrbovalnice) (*almožnik,
preskrbovanec, špitalnik)

Pfründner m **1.** duhovnik-nadarbenik,
prebendar (*kdor ima duhovnijo
z dohodki) **2.** nadarbenik,
oskrbovanec, podpiranec (ubožnice
oz. oskrbovalnice) (*almožnik,

preskrbovanec, špitalnik)
(→ *Pfründler*)

Pfund n funt, libra, libernik (stara avstrijska utežna mera: 1 funt = 32 lotov = 0,56 kg; denarna enota: 1 funt = 240 denaričev (pfenigov); števna mera: 1 funt = 240 kosov)

Pfänder m **1.** libernik, funtnik
2. top (→ *Sechzehnpfänder*,
Vierundzwanzigpfänder,
Zwölfpfänder)

pfündig – funten, liberen

pfuschen – šušmariti

Pfuscher m šušmar, mazač

Pfuscherei f šušmarstvo, mazaštvo

Pfuscherin f šušmarka, mazačka

Pfütze f luža

PG = Produktionsgenossenschaft f
proizvodna zadruga (NDR)

Phalanx f falanga

Phänomen n **1.** pojav, fenomen
2. človek s posebnimi
sposobnostmi, fenomen

Phantasie f domišljija, fantazija

Phantast m sanjač, zanesenjak, fantast

Phantasterei f sanjaštvo, zanesenjaštvo

Phantom n **1.** prikazen, fantom
2. slepilo, fantom

Pharao m faraon (egipčanski kralj)

Pharisäer m **1.** farizej (v svetem pismu)
2. hinavec, svetohlinec, farizej

Pharisäertum n hinavščina,
svetohlinstvo, farizejstvo

Pharmazie f **1.** zdravilstvo, lekarništvo
2. lekarna, farmacija

Phase f **1.** razvojna stopnja, razdobje,
faza **2.** Lunina mena **3.** videz,
pojavnost oblika

Philanthrop m človekoljub, filantrop

Philanthropie f človekoljubnost,
dobrodelnost, filantropija

Philharmonische Gesellschaft
(→ *Gesellschaft*)

Philister m **1.** Filistejec (pripadnik
nesemitskega ljudstva na obali
Palestine) **2.** ozkosrčnež, človek z
omejenim obzorjem, filister

Philistertum n filistrstvo

Philologe m jezikoslovec, filolog

Philologie f jezikoslovje, filologija

Philosoph m filozof (*modroslovec)

Philosophie f filozofija (*modroslovje)

Phlegma n **1.** sluzasta snov v krvi
2. hladnokrvnost, ravnodušnost,
flegma

Phlegmatiker m hladnokrvnež,
flegmatik

phlueg (→ *Pflug*)

Phönizier m Feničan

Phrase f **1.** stavek **2.** publicca, prazna
beseda **3.** stalna besedna zveza,
fraza **4.** formula ∠
hochtrabende Phrasen –
napihnjene fraze

Phthisis f tuberkuloza

phthisisch – tuberkulozen

Physicus (→ *Physiker*)

**Physikalisch-diätetische Cur-
Anstalt Bad Topolschitz** (→ *Bad*)

Physikat n fizikat (urad, ki je skrbel za
higieno in preprečevanje nalezljivih
bolezni) (→ *Kreisphysikat*,
Stadtphysikat)

Physiker m fizik (zdravnik, ki
je bil zadolžen za higieno in
preprečevanje nalezljivih bolezni)
(→ *Kreisphysiker*, *Stadtphysiker*)

physisch – fizičen (→ *gebrochen, Person, Vermögen, Wohl*)

Pickelhaube f pikača (čelada pruskih vojakov z značilno konico) (*piklhauba)

Pickzettel m nalepka (*nalepni list)

Pièce f **1.** kos, del **2.** gledališka igra **3.** glasbeno delo **4.** soba (→ *Nebenpièce*) ◇
Wohnung aus zwei Piècen – dvosobno stanovanje

Pietà (→ *Vesperbild*)

Pietät f **1.** pobožnost, usmiljenje, spoštovanje, pieteta **2.** pogrebni zavod **3.** vdanost

pietätvoll – **1.** pobožen, pieteten **2.** pobožno, pietetno **3.** spoštljiv, pieteten **4.** spoštljivo, pietetno

Pifang (→ *Bifang*)

pikant – **1.** oster, krepko začinjen, pikanten **2.** slasten, pikanten **3.** duhovit, pikanten

Pike f dolga pehotna sulica

Pikett (→ *Piquet*)

pikiert – užaljen, nerazpoložen

Pikkolo¹ m mala flavta, pikolo flavta

Pikkolo² m natakarski vajenec

Pilger m romar (→ *Erdenpilger*)

Pilgerfahrer m romar

Pilgerfahrt f romanje

pilgern – romati

pilichrecht – *dajatev za lov na polbe (bodisi v polbih bodisi v denarju)* (G II. 250)

Pilz m goba (→ *Rebenpilz*)

Pinakothek f zbirka umetniških slik, pinakoteka

Pincette f pinceta (ranocelniški inštrument)

Pionier m **1.** pripadnik inženirske vojaške enote, pionir (→ *Geniekorps, Sappeur*) **2.** pripadnik otroške organizacije v socialističnih državah, pionir **3.** človek, ki utira pot na nekem področju, pionir

Pique f kopje

Piquet n vojaški oddelek na prednjih položajih, piket (→ *Feuerpiquet*)

piquieren – zbadati, dražiti

Pirat m morski ropar, pirat, gusar

Piraterie f piratstvo, gusarstvo

Pirsch (→ *Bürsche*)

Piscine f bazen

Pistole f samokres, pištola

Pistolenduell n dvoboj s pištolami

Pistolenschuß m **1.** strel iz pištole **2.** domet pištole, streljaj ◇
einen Pistolenschuß weit – oddaljen streljaj od (česa) (v oddaljenosti strela iz pištole)

pitoyabel – **1.** usmiljenja vreden, pomilovanja vreden **2.** nesrečen, beden

pittoresk – slikovit, pitoresken

Place f velik trg

Place d'armes f **1.** zbirališče čet **2.** vojaško vežbališče (*vadišče)

Placet n odobritev

Plache f ponjava (*plahta)

placieren – **1.** namestiti, umestiti **2.** nastaniti **3.** naložiti (denar)

Placierung f položaj

placitieren – odobriti, dovoliti

placitum – veča, sodni zbor (G 12, 61, 67; V 66, 87, 205)

Plackerei f **1.** trud, napor **2.** nadloga, stiska

plädieren – zagovarjati, braniti, pledirati

Plädoyer n zagovor, obramba, pledoajé

Plafond m strop, plafon

Plage f nadloga (→ *Landplage*), stiska, muka

plagen – nadlegovati, mučiti, pestiti

plagen, sich – mučiti se s (čim)

plaidieren (→ *plädieren*)

plaisant – vesel, šaljiv

Plaisanterie f šala

plaisantieren – šaliti se

Plaisier n zabava, veselje, užitek

Plakat n lepak, plakati

Plakatierung f lepljenje plakatov, plakatiranje

Plakatierungsanstalt f zavod za plakatiranje

Plan¹ m **1.** planjava, raván **2.** bojišče **3.** plesišče ◇
jmdn./etwas auf den Plan rufen – izzvati (koga/kaj)
auf den Plan treten – priti na plan, pojaviti se

Plan² m **1.** načrt, zaris (*črtež) (→ *Detailplan, Geschäftsplan, Lehrplan, Marschplan, Niveauplan, Reiseplan, Situationsplan, Stadtregulierungs- und Erweiterungsplan (Laibach), Stundenplan*) **2.** namen, namera, naklep ◇
einen Plan aufstellen/entwerfen – izdelati načrt
einen Plan vereiteln – preprečiti načrt

Pläne machen/schmieden – kovati načrte
sich mit einem Plan tragen – načrtovati

Plane f ponjava (iz grobega debelega platna) (*plahta)

Pläne f ravnina, raván

planen – načrtovati, planirati

planieren – izravnati, poravnati

Planke f deska, plot, ograda (*planka)

Plänkelei f puškarjenje

plänkeln – puškariti (oddajati posamezne strele s puško)

Plänkler pl **1.** posamezni strelci (strelci, ki so oddajali posamezne strele s puško) (*puškarci)
2. gasilska predhodnica (gasilci, ki so pred prihodom gasilskega moštva prišli na kraj požara in skušali z vedri in škafi pogasiti žarišče požara) (*straničarji)

Plänklergefecht n puškarjenje

Plantage f nasad, plantaža

Plantat (→ *Bräidel*)

Planwirtschaft f plansko gospodarstvo

Plaquett (→ *Blanquett*)

Pläsier (→ *Plaisier*)

Plateau n visoka planota, višavje, plato (→ *Karstplateau*)

platt – **1.** raven (→ *Land*), nizek **2.** ploščat

Platte f **1.** plošča **2.** gramofonska plošča (→ *Schallplatte*)

Plätte f **1.** brod, splav (*plav) **2.** plitev čoln, plitvica

plätten – **1.** ploščiti, izravnati **2.** likati

Plattenfahrt f 1. vožnja z brodom,
vožnja s splavom 2. vožnja s
plitvim čolnom (plitvico)

Plattenschläger (→ *Plattner*)

Plattenspieler m gramofon

platterdingens (→ *platterdings*)

platterdings – 1. popolnoma, v celoti,
docela 2. enostavno, neposredno,
naravnost

Plattern (→ *Blattern*)

Plattform f 1. ploščad, platforma
2. prednji ali zadnji del tramvaja ali
železniškega vagona, platforma
3. osnova, stališče, platforma

plattieren – posrebiti

plattiert – posreben

Plattitüde f obrabljena fraza, plehkost,
banalnost

Plattner m oklepar (*ploščar, plošar)

Platz m 1. kraj, mesto, prostor
(→ *Alarmplatz, Formierungsplatz,*
Parkplatz, Reitplatz, Rennplatz,
Ringplatz, Schauplatz, Spielplatz,
Stellplatz, Stiftplatz, Übungsplatz,
Verbandplatz) 2. trg (*plac)
3. bojišče (→ *Kriegsschauplatz*) ◇
fester Platz – trdnjava
Platz geben – ugoditi (npr. prošnji),
dovoliti
Platz greifen – 1. priti v veljavo
(*veljavo zadobiti), nastopiti
2. pojaviti se, širiti se
Platz machen – umakniti se
Platz nehmen – sestiti
am Platze sein – biti na mestu, biti
umesten

Platzagent m krajevni zastopnik,
stalni trgovski predstavnik v kraju,
krajevni agent

Platzanweiser m biljater

Platzanweiserin f biljaterka

Platzdienstgewerbe n obrt javnih
strežnikov (*obrt strežnikov na
določenem mestu stoječih, službe
na očitnem mestu opravljane)

platzen – 1. počiti, razpočiti se
2. izjaloviti se, ponesrečiti se

Platzgeld n stojnina (zakupnina za
tržni prostor) (*štantnina)

platzgreifen (→ *Platz/Platz greifen*)

Platzkarte f rezervacija sedeža

Platzkenntnis f poznavanje kraja

Platzkommandant m mestni (vojaški)
poveljnik

Platzkommando n mestno (vojaško)
poveljstvo ◇
Platz-Commando (Laibach) –
mestno (vojaško) poveljstvo
(Ljubljana) (*plackomando)

Platzkonzert n koncert na prostem,
promenadni koncert

Platzmajor m »placmajor« (oficir,
ki je bil dodeljen poveljniku
ali guvernerju večjega mesta
ali trdnjave; zadolžen je bil za
stražarsko ali garnizonsko službo,
včasih za nastanitev garnizona in
čet na pohodu)

Platzmeister m prvi plesalec
(→ *Vortänzer*)

Platzmusik f glasba na prostem,
promenadni koncert
(→ *Platzkonzert*)

Platzpatrone f slepi naboj

Platzregen m ploha, naliv (*liv, lijavka)

Platzvertreter (→ *Platzagent*)

Plauderei f kramljanje, klepet

plaudern – kramljati, klepetati
(→ *Schule*)

plausibel – verjeten, prepričljiv, razumljiv

plazidieren (→ *placitieren*)

plazieren (→ *placieren*)

Plazierung (→ *Placierung*)

Plebejer m plebejec

Plebiszit n splošno ljudsko glasovanje, plebiscit

Plebs (→ *Pöbel*)

Pleinpouvoir n polnomočje

Pleite f finančni polom

Plenarversammlung f občni zbor, plenarni zbor, plenarno zasedanje

Plenipotentarius m opolnomočenec

Plenipotenz f pooblastilo, polnomočje, poverilnica

Plenum n zbor, plenum

Pleureuse f črn obrobek, črn trak

plochphennig – denarna dajatev
(namesto oskrbe z gradbenim lesom kot tlaškim opravilom) (G II. 255)

Plombe f zalivka (*svinčeni pečat), plomba (→ *Zahnplombe*)

Plombeur m carinik

Plumage f čop, perjanica

Plünderer m ropar

plündern – ropati

Plünderung f ropanje

Plünderungszug m plenilni pohod

Pluralismus m **1.** raznolikost, pluralizem **2.** večstrankarska politična ureditev, pluralizem

Pluralität f **1.** raznolikost, številnost **2.** (relativna) večina

Plutokrat m bogataš, denarni mogotec, plutokrat

Plutokratie f vladavina bogatašev, plutokracija

Pluviale n mašni plašč, pluvial

Pöbel m **1.** preprosto ljudstvo **2.** drhal, sodrga

pöbelhaft – prostaški

Pocken pl kože (*osepnice) (variola) (→ *Kuhpocken, Schafpocken, Wasserpocken*)

Podagra n putika v nogah, protin v nogah (→ *Fußgicht*)

Podestà m *podestà* (župan) (H 26, 47)

Podrette f fekalno gnojilo, fekalije

Pofel m **1.** ničvredno blago, ostanki, ropotija (*pofl) **2.** truma, gruča

Poilu m "dlakavi"- vzdevek za francoskega vojaka (prva svetovna vojna)

Point d'appui m oporišče

Pökel m razsol, solnica

pökeln – razsoliti (dati meso v razsol/solnico)

Polemik f ostra javna pisna ali ustna izmenjava nasprotujočih si mnenj, polemika

polemisieren – polemizirati

Polette (→ *Bolette*)

Police f zavarovalna policia

Polier m delovodja (običajno zidarski delovodja), polir (→ *Baupolier, Maurerpolier*)

Politesse f uglajenost, olikanost, politesa

Politica pl državne zadeve (→ *Politicum*)

Politicum n državna zadeva

Politik f politika (→ *Detentepolitik, Entspannungspolitik, Handelspolitik*,

Interessenpolitik, Kirchenpolitik, Kolonialpolitik, Krämerpolitik, Lohnpolitik, Machtpolitik, Neutralitätspolitik, Ostpolitik, Realpolitik, Regierungspolitik, Revanchepolitik, Schaukelpolitik, Verständigungspolitik, Vogel-Strauß-Politik, Währungs politik, Wirtschaftspolitik) ◇

Politik der starken Hand – politika trde roke

Politik der Versöhnlichkeit – spravljiva politika

auswärtige/äußere Politik – zunanja politika

friedliche Politik – miroljubna politika

innere Politik – notranja politika

Politik der kleinen Schritte –

politika majhnih korakov

eine ... Politik betreiben – voditi ... politiko

Politik treiben – ukvarjati se s politiko

Politikaster m gostilniški politik (človek, ki veliko govori o politiki, vendar pa se nanjo slabo razume), politikaster (→ *Biertischpolitiker, Stammtischpolitiker*)

Politiker m politik (→ *Biertischpolitiker, Stammtischpolitiker*)

Politikgeschichte f politična zgodovina

politisch – 1. političen (→ *Behörde, Haltung, Krise, Landesbehörde, Landesstelle, Nobilität, Recht, Verbrechen, Verhalten, Verhältnis, Verwaltungsbehörde, Weg, Weggefährte*), upraven 2. državen, družben 3. zvit ◇
politisch unbeanstandet – politično nekaznovan

Polizei f 1. policija (prvotno je pojem označeval celotno državno upravo, od 17. stoletja dalje le notranjo državno upravo, pristojno za javni mir, red in varnost, obrtni nadzor, socialne ustanove, zdravstvo, pobiljševalnice itd.)

2. nadzorstvo, skrb, naloga, agenda (v skladu z *Začasno srenjsko postavo / Provisorische Gemeinde-Ordnung* z dne 16. junija 1850 je ljubljanska mestna občina kot mestno nadzorstvo (*mestno policijstvo/ Lokal-Polizei) morala prevzeti tudi skrb za snažnost, zdravstvo (*zdravništvo), protipožarno varnost, tržno in gradbeno dejavnost in cestno varnost (Reinlichkeits-, Gesundheits-, Feuer-, Markt-, Bau- und Straßen-Polizei); na podlagi *Oznanila c. k. deželnega predsedstva za Kranjsko / Kundmachung des k. k. Landes-Präsidiiums für Krain* z dne 31. marca 1866 je ljubljanska mestna občina 10. aprila istega leta prevzela v popolno skrb naslednja lokalno-policijska opravila: »1. Skrb za varstvo oseb in lastnine (die Sorge für die Sicherheit der Person und des Eigenthums); 2. cestno in poljsko policijo (die Straßen- und Fluren-Polizei); 3. policijo, ki zadeva živež (Lebensmittelpolizei); 4. policijo zdravstveno (die Gesundheitspolizei); 5. policijo, ki zadeva posle in delavce, in zvrševanje postave za posle (die Gesinde- und Arbeiterpolizei und die Handhabung der Dienstbotenordnung); 6. policijo naravstveno (die Sittlichkeitspolizei); 7. policijo zastran stavb in ognja (Bau- und Feuerpolizei)« (→ *Fremdenpolizei, Geheimpolizei, Gewerbepolizei, Handelspolizei*,

Kriminalpolizei, Lokal-Polizei, Marktpolizei, Militär-Polizei, Ortspolizei, Sanitätspolizei, Schutzpolizei, Sicherheitspolizei, Sittenpolizei, Sitzungspolizei, Straßenpolizei, Verkehrspolizei, Veterinärpolizei, Volkspolizei) ◇

berittene Polizei – policija na konjih
geheime Polizei – tajna policija
(→ *Geheimpolizei*)
gerichtliche Polizei – kriminalistična policija

Polizeianstalten pl policijske ustanove
(*varstvine naprave)

Polizeiaufsicht f policijsko nadzorstvo
jmdn. unter Polizeiaufsicht stellen
– postaviti (koga) pod policijsko nadzorstvo

Polizeibehörde f policijska gosposka

Polizeidirektion f policijsko ravnateljstvo, *policijska direkcija*
(H 33, 35, 51)

Polizeieinsatz m policijska akcija ◇
massierte Polizeieinsätze –
okrepljene policijske akcije

Polizeigewalt f *policijska oblast* (H 24)

Polizeigewerbe n policijska obrt
(→ *Gewerbe*)

Polizeikommissariat n *policijski komisariat* (H 51)

Polizeikommissionen pl *policijske komisije* (H 33)

polizeilich – 1. policijski
(→ *Einvernahme, Verwahrung*)

2. policijsko ◇
polizeilich unbeanstandet –
policijsko nekaznovan

Polizeirapport m policijsko poročilo

Polizeistunde f policijska ura (*Razglas*
c. kr. deželnega predsednika na

Kranjskem z dné 17. decembra 1895. leta / Kundmachung des k. k. Landespräsidenten in Krain vom 17. December 1895: »Kot policijska ura za deželno glavno mesto Ljubljana je določena: a) gledé žganjarij, t. j. gledé na točenje žganih opojnih pijač omejenih krčem na 9. uro zvečer (rückichtlich der Branntweinschänken, d. i. der auf den Ausschank gebrannter geistiger Getränke beschrenkten Schankwirtschaften auf 9 h Abends); b) gledé kavaren na 1. uro ponoči (rückichtlich der Kaffeehäuser auf 1 h Nachts); c) gledé ostalih gostilen in krčem na 12. uro ponoči (rückichtlich der sonstigen Gast- und Schankhäuser auf 12 h Nachts)«; policijska ura za kavarne je bila leta 1897 podaljšana na 2. uro zjutraj)

Polizeiübertretung f policijski prestoppek

Polizeiverwaltung f *policijska uprava*
(H 20, 33, 34, 36, 50, 51)

Polizeiwache f policijska straža

Polizeiwächter m policijski stražnik

Polizeiwachtstube f policijska stražnica (*policijska soba)

Polizeiwesen n *policija* (H 20, 33, 34, 36, 50, 51)

Polizist m policist, policaj, stražnik ◇
berittene Polizisten – policisti na konjih

Polizze (→ *Police*)

pollagayhaber – *polagaj* (G II. 250)

Pöller m topič, možnar ◇
das Abfeuern von Pöllern –
sprožanje topičev, sprožanje možnarjev

- einen Pöller abfeuern – sprožiti topič, sprožiti možnar
einen Pöller laden – nabijati topič, nabijati možnar
- Pöllerschiesen** n streljanje iz topičev, streljanje iz možnarjev
- Pöllerschüsse** pl strelji iz topičev, strelji iz možnarjev
- Pollution** f izliv moškega semena, polucija
- Polster** n blazina (*povšter)
(→ *Nadelpolster*)
- Polterkammer** f ropotarnica
- polyglott** – večjezičen
- Polyglott** m poliglot
- Polyhistor** m polihistor
- Polytheismus** m mnogoboštvo
- Polytheist** m mnogobožec
- Pomade** f pomada
- Pomörialgebiet** (→ *Pomörium*)
- Pomörialgrenze** f meja mestnega pomerija
- Pomörium** n bližnja okolica mesta (pred obzidjem), mestni pomerij (→ *Stadtpomörium*)
- Pomp** m blišč, razkošje, pomp
- Pompadour** m pletena ženska torbica, pompadura
- Pön** f kazen, pokora
- pönal** – kazenski
- Pönale** (→ *Pön*)
- ponctuell** – točen
- ponderieren** – pretehtati, ponderirati
- pönen** – kaznovati
- Pönfall** (→ *Pön*)
- Pönformel** (→ *Sanctio*)
- Pönitenz** f kazen, pokora
- Pontifikalamt** n slovesna škofova maša, pontifikalna maša
- Pontifikat** n **1.** papeška ali škofovska čast, pontifikat **2.** doba papeževanja ali škofovanja, pontifikat
- Ponton** m pontonski čoln, ponton
- Pontonbrücke** f pontonski most
- Pontonier** m pontonir (vojak enote za postavljanje pontonskih mostov)
- Popanz** f strašilo za otroke, bavbar
- populär** – ljudski, poljuden, popularen
- Popularität** f **1.** priljubljenost, popularnost **2.** razširjenost med ljudmi, popularnost
- populärwissenschaftlich** – poljudnoznanstven (→ *Vortrag*)
- Population** f prebivalstvo, populacija ◇
Vermehrung der Population – povečanje števila prebivalstva
- Populus Sion** – **2.** adventna nedelja (→ *Advent(s)sonntag*)
- Port** m pristanišče
- Portal** n **1.** arhitektonsko poudarjen vhod (zlasti v cerkev), vhod **2.** veža
- Porte** (→ *Borte*)
- Portée** f streljaj, domet
- Portefeuille** n **1.** delovno področje ministra, resor, listnica **2.** mapa za spise **3.** denarnica **4.** zaloga vrednostnih papirjev, portfelj (npr. banke) ◇
Minister ohne Portefeuille – minister brez listnice
- Portemonnaie** n denarnica
- Portepée** n nosilni jermen pri meču ali sablji z okrasnim čopom (pri častnikih oz. podčastnikih), portepé

Porteur m **1.** imetnik, nosilec
2. prinašalec

Portier m vratar

Portion f **1.** obrok (→ *Armenportion*, *Kostportion*), del (→ *Erbportion*), kos, porcija **2.** količina, mera ◇
eine Portion Eis – porcija sladoleda
eine große Portion Geduld – velika mera potrpljenja

Portiunculafest n praznik
Porcijunkule (praznik odpuščanja:
2. avgust)

Porto n poštnina

portofrei – poštne prost

Portofreiheit f oprostitev od poštne
(*prostost od poštne)

Posamentierer m trakar (*premar),
pozamenter

posaunen – **1.** igrati na pozavno
2. trobiti

Position f **1.** lega, položaj, pozicija
2. službeni položaj, pozicija
3. stališče, pozicija **4.** postavka
(v proračunu)

Positionsgewalt n pozicijski boj

Posse f šala, burka

possedieren – imeti, posedovati

Possen m potegavščina, vragolija ◇
Possen reißen – zganjati šale, briti
norce

possenhaft – burkast

Possenmacher (→ *Possenreißer*)

Possenreißer m burkež, šaljivec

Posseß (→ *Possession*)

Possession f posest, posestvo, posesija

possessiv – **1.** posesten **2.** posestniški,
posesiven **3.** svojilen (zaimek)

Possessor m posestnik, imetnik

possibel – možen

Possibilität f možnost

possierlich (→ *possenhaft*)

Post f **1.** pošta (H 20, 38, 56)
(→ *Botenpost*, *Briefpost*, *Cariolpost*,
Eilpost, *Expresspost*, *Fahrbotenpost*,
Fahrpost, *Feldpost*, *Kariolpost*,
Mallepost, *Ordinari-Post*,
Reitbotenpost, *Reitpost*) **2.** novica,
sporočilo **3.** postavka, točka, vpis
(→ *Satzpost*, *Schuldpost*) **4.** poštna
kočija (→ *Postkutsche*) **5.** poštna
postaja (→ *Postpferdestation*,
Poststation) **6.** postavka (v
proračunu) ◇
Eingang der Post – prihod pošte,
prispela pošta
Post nehmen – najeti pošto (najeti
poštne konje)
sich auf die Post setzen – vsesti se
na poštno kočijo
mit der Post reisen – potovati s
poštno kočijo

Postabgabe f poštna oddaja
(*poštna oddajalnica)

Postablage f poštni nabiralnik

Postambulanze f poštni vagon
(*ambulančni voz), vlakovna pošta

Postament n podnožje (*podnožni
kamen)

Postamt n poštni urad (poštni uradi
so skrbeli za manipulativno poštno
službo – v nasprotju s poštnimi
postajami (*Postpferdestationen*/
Poststationen), ki so bile pristojne
za prevoznništvo) (→ *Oberpostämter*)

Postanstalt f državna poštna ustanova
(*poštna naprava), pošta

Postanweisung f poštna nakaznica

Postbeamte(r) m poštni uradnik
(*poštni opravilnik)

Postbotenfahrt f *poštna poselna vožnja, vozna pošta

Postbotengang m *poštna poselna pot, pešpošta

Postbriefsammlung f nabira poštnih pisem (*pisemsko nabernišvo)

Postchaise f poštna kočija

Postdirektion f poštna direkcija (H 20, 38, 56) (*poštno vodstvo)

Posteilwagen m hitra poštna kočija (hitre poštne kočije so v Avstriji obstajale od leta 1823 dalje, tudi na relacijah Dunaj-Trst, Dunaj-Ljubljana in Salzburg-Ljubljana ter obratno)

Posten m **1.** mesto, kraj, lokacija **2.** službeno mesto, služba (→ *Dienstposten*) **3.** straža, stražar (→ *Hauptposten*, *Vorposten*, *Wachposten*) **4.** položaj **5.** vsota, znesek, postavka **6.** postaja (→ *Filialposten*, *Gendarmerieposten*) ◇ ein einfacher Posten – en stražar (*stražnik) (v primerjavi z *Doppel-Posten* – dva stražarja (*stražnika) frequenter Posten – prometni kraj, prometna lokacija verlorene Posten – izgubljeni položaji, izgubljene pozicije vorgeschobene Posten – prednje postojanke (*najsprednje postojanke) auf gutem Posten liegen – nahajati se na ugodnem kraju einen Posten innehaben – zasedati položaj

Postenführer m vodja orožniške postaje (*postajevodja)

poste restante (→ *postlagernd*)

Posteriorität f prihodnji rodovi, zanamci, potomci, potomstvo

Posterität (→ *Posteriorität*)

Postexpedient m poštni odpravnik

Postexpedientin f poštna odpravnica

Postexpedition f poštna odprava, poštna ekspedicija

Postexpeditor m poštni odpravitelj

Postexpeditorin f poštna odpraviteljica

post festum – naknadno

Postfrachtstück n *vožnopoštna pošiljatev

Postgebühr f poštna pristojbina

Postgeheimnis n tajnost pošte

Postgehilfe m poštni pomočnik

Postgehilfin f poštna pomočnica

Postgeld n poštnina (*poštni denar, poštovina, poštna voznina, poštarina)

Posthaus n poštna hiša (*poštnija, poštarica)

Posthilfsbeamte(r) m pomožni poštni uradnik

Posthorn n poštni rog, postiljonski rog

postieren – **1.** postaviti, namestiti, postirati **2.** pošiljati sporočila

Postierung f postojanka ◇ vorgeschobene Postierungen – prednje postojanke (*najsprednje postojanke)

Postille f postila (knjiga z razlagami bibličnih besedil)

Postillon m poštni kočijaž, postiljon

Postillontrinkgeld n napitnina za poštnega kočijaža, napitnina za postiljona (*poštiljonski dar, postilijonšina)

Postinspektorat n poštni inšpektorat (H 20, 38, 56)

- Postkarte** f dopisnica
- Postkolli** n poštni paket
- Postkurs** m poštna zveza
(*poštni spoj)
- Postkursbuch** n knjiga poštnih zvez
(*knjiga poštnih spojev)
- Postkurskarte** f mapa poštnih zvez
(*mapa poštnih spojev)
- Postkutsche** f poštna kočija
(*poštni voz)
- Postkutscher** (→ *Postillon*)
- postlagernd** – poštno ležeče
- Postlauf** m *poštni tek
- Postlehen** n *poštni fevd* (H 20)
- Postmeile** f poštna milja (stara avstrijska dolžinska mera: 1 poštna milja = 7,58 km)
- Postmeister** m poštar (*poštni mojster, poštmojster)
- Postnummer** f tekoča številka
- Posto – Posto fassen** – zavzeti položaj
- Postordnung** f poštni red
- Postpferd** n poštni konj
- Postpferdestation** f poštna konjska postaja (*poštna konjska staja)
(→ *Poststation*)
- Postregal** n poštni regal
(*poštna kronščina)
- Postrelais** n poštno prepregališče
(postaja za prepreganje konj)
(*preprežiše), relej
- Postrittgeld** n poštna jezdina
(*poštna ježnina)
- Postroute** f poštna smer
- Postroutenkarte** f mapa poštnih smeri
- Postsammelkästchen** n poštni nabiralnik
- Postsendung** f poštna pošiljka
(*poštna pošiljatev, poštna poslatva)
◇
recommandierte Postsendung – priporočena poštna pošiljka
(*rekomandirana poštna pošiljatev)
- Postsparkasse** f poštna hranilnica
- Poststation** f *poštna postaja* (H 20, 38, 56) (tudi stara avstrijska dolžinska mera: 1 poštna postaja = 4 poštni ure = 14 830 m)
(→ *Postamt, Poststunde*)
- Poststraße** f poštna cesta (cesta, ob kateri stojijo poštni postaje)
- Poststunde** f poštna ura
(stara avstrijska dolžinska mera: 1 poštna ura = 3707,5 m)
- Postulat** n **1.** zahteva, zahtevek, postulat
2. domneva, podmena, postulat
- postulieren** – **1.** zahtevati, terjati
2. domnevati, postulirati
- Post- und Telegraphenamnt** n *poštni in telegrafski urad* (H 56)
- Post- und Telegraphen-Direction** f poštno in telegrafsko ravnateljstvo ◇
K. k. Post- und Telegraphen-Direction in Triest – C. kr. poštno in telegrafsko ravnateljstvo v Trstu
- Postverkehr** m poštni promet
- Postverwaltung** f *poštna uprava* (H 20, 38, 56)
- Postwagen** m poštni voz
ordinärer Postwagen – navadna poštna kočija (→ *Diligence*)
- Postwertzeichen** n poštna vrednostna znamka
- Postwesen** n *poštna služba* (H 20, 38, 56), pošta
- Postzug** m **1.** poštna kočija s štirikonjsko vprego

- (→ *Postzugpferd*) **2.** kočija z večkonjsko vprego **3.** poštni vlak
- Postzugpferd** n **1.** poštni vprežni konj (pri štirivprežni poštni kočiji) **2.** konj pri večvprežni kočiji
- Potentat** m **1.** vladar, samodržec, potentat **2.** mogotec, oblastnik, potentat
- Potential** n sila ali moč (v skriti ali neizkoriščeni obliki), potencial
- Potenz** f moč, zmožnost, zmogljivost, potenca
- potenzieren** – **1.** povečati, stopnjevati, zvišati, potencirati **2.** okrečiti **3.** množiti
- Poterie** f **1.** lončarski izdelek **2.** lončarstvo
- Poterne** f skrivni izhod iz trdnjave
- Potize** f potica
- Potpourri** n/m glasbeno delo, sestavljeno iz več lahkih melodij, potpuri
- Pöttich** (→ *Bottich*)
- Pottung** (→ *Bottich*)
- Pourparler** n diplomatski razgovor, diplomatska izmenjava mnenj
- poussieren** – **1.** gnati (koga), suniti (koga) **2.** dvoriti (komu)
- P. P. = Patres** (→ *Patres*)
- pr. = pro** (→ *pro*)
- Präambel** f uvod, preambula
- Präbende** (→ *Pfründe*)
- Präbender** (→ *Pfründner*)
- Präbendist** (→ *Pfründner*)
- Pracht** f razkošje, sijaj, blišč
- Prädecessor** m prednik
- Prädestination** f vnaprejšnja določenost, predestinacija
- prädestinieren** – vnaprej določiti, predestinirati
- prädicieren** – napovedati, napovedovati, predcirati
- Prädikant** m protestantski pridigar, predikant ◇
evangelische Prädikanten –
evangeličanski predikanti (H 23)
- Prädikat** n **1.** častni naziv, častno ime, predikat (→ *Adelsprädikat*, *Anredeprädikat*) **2.** pridevek, vzdevek, predikat **3.** značilnost, predikat **4.** povedek (v stavčni analizi), predikat
- Prädilection** f posebna ljubezen, posebna naklonjenost, predilekcija
- prädisponieren** – **1.** vnaprej določiti **2.** biti dovzeten za (kaj), biti nagnjen k (čemu)
- prädominieren** – prevladovati, predominirati
- Praes./praes.** (→ *Präsentatum*)
- Praesentatum** (→ *Präsentatum*)
- Präfation** f predgovor
- Präfekt** m **1.** *prefekt* (H 36) **2.** vzgojitelj, prefekt (prefektu sta bila zaupana vzgoja in nadzor nad gojenci kake ustanove)
- Präfektur** f *prefektura* (H 36)
- Präferenz** f prednost, preferenca
- präferieren** – dajati prednost, preferirati
- präfigieren** – določiti, odrediti (termin)
- Präfigierung** f določitev, odreditev (termina)
- Präge** f kovnica

Prägestätte (→ *Präge*)

Pragmatik f **1.** poslovni službeni red, poslovnik (zlasti za državno upravo), pragmatika (→ *Dienstpragmatik*) **2.** zbirka uredb, pragmatika **3.** jezikovna veda, ki obravnava razmerja med jezikovnimi znamenji in njihovimi uporabniki, pragmatika

pragmatisieren – stalno zaposliti, nastaviti (uradnika)

prägnant – noseča

Prägravation f **1.** preobremenitev (*preteženga) **2.** obtožba

prägravieren – **1.** preobremeniti **2.** obtožiti

Prägung f kovanje (→ *Münzprägung*)

Prähistorie f **1.** prazgodovina **2.** predzgodovina

Präjudiz n prenaglжена sodba, predsodek, prejudic

präjudizieren – izreči prenaglжено sodbo, prejudicirati

Präkaution f previdnost

Präklusion f izključitev, prekluzija

Präklusiv-Frist f nepodaljšljivi rok, končni rok (*nepreložni/neprestopni/zapadni rok, brišt)

Praktik f **1.** način, postopek, izvrševanje, praksa **2.** spretnost, izurjenost, praksa **3.** pratika (knjižica s koledarskimi podatki, kmetijskimi nasveti in poučnimi sestavki)

Praktikant m pripravnik, praktikant ◇ unbesoldeter Praktikant – neplačani praktikant

Praktiken pl zvijače

Praktiker m **1.** praktik **2.** zdravnik splošne prakse

Praktikum n **1.** vaje, praktikum **2.** pripravniška doba

Praktikus m praktik (ironično)

praktizieren – **1.** vaditi se, uriti se, praktcirati (*praktikovati) **2.** opravljati zdravniško službo, praktcirati **3.** zmakniti, krasti (→ *Diebstahl*)

Prälat m visok cerkveni dostojanstvenik, prelat

Prälatenbank f prelatska klop (v deželnem zboru) (→ *Landtag*)

Prälatenstand m višja duhovščina, prelatski stan (H 22)

Prälegat n vnaprejšnje volilo (*predvolilo)

prälegieren – vnaprej voliti

Präliminare n predračun (*proračun)

Präliminarfriede(n) m začasni mir, preliminarni mir

Präliminarien pl uvodna pogajanja, začasni dogovori, začasne določbe, začasni pogoji, preliminarije (→ *Friedenspräliminarien*)

präliminieren – vnaprej izračunati (*proračunati, proračunjati), preliminirati

Prämiant m nagrajeneč, obdarjenec, premiant

Prämie f nagrada, premija (→ *Assecuranzprämie, Pferde-Prämien, Zuchtsprämien*) ◇ die mit Prämien bedachten Schüler – nagrajeni učenci (→ *Prämienbuch*)

Prämienbuch n knjižna nagrada

Prämienverteilung f podelitev nagrad (npr. knjižnih nagrad ob koncu šolskega leta)

prämiieren – podeliti nagrade, nagraditi, podariti (*premovati)

Prämiierung f podelitev nagrad, nagraditev, podaritev (*premovanje) (→ *Pferdeprämiierung*, *Rindviehprämiierung*, *Zuchtsprämien*)

Prämisse f **1.** trditev, iz katere se izpelje določen sklep, premisa
2. osnovno načelo, vodilo, premisa

Prämonstratenser pl *premonstratenci* (H 27) (moški samostanski red)

prangen – **1.** blesteti se, bleščati se
2. ponašati se s (čim), postavljati se s (čim)

Pranger m sramotilni steber (*sramotišče) ◇
jmdn. an den Pranger stellen –
1. postaviti (koga) na sramotilni steber (sramotilna kazen)
2. zasramovati (koga)

Pränotation f vnaprejšnja zaznamba, predznamba (npr. v zemljiški knjigi), prenotacija

pränotieren – vnaprej vpisati (npr. v zemljiško knjigo) (*predznamenovati, predznameniti), prenotirati

pränumerando – v naprej (plačati)

Pränumerant m prednaročnik, naročnik, prenumerant

Pränumeration f prednaročilo (*prednaročba), naročnina, prenumeracija

Pränumerationsbetrag m prednaročnina, predplačilo, predplačilni znesek

pränumerieren – vnaprej plačati, naročiti

präoccupieren – **1.** prehiteti **2.** skrbeti

Präparand m učiteljski pripravnik, preparand

Präparandie f učiteljska pripravnica, učiteljišče, preparandija

Präparation f priprava, preparacija

Präparator m nagačevalec, preparator

präparieren – **1.** nagačiti, pripraviti
2. pripraviti

präparieren, sich – pripraviti se

Präponderanz f premoč, preponderanca

Präpotenz f **1.** premoč, prepotenca
2. mogočnost, oblastnost, prepotenca

Prärogativ n **1.** posebna pravica, prerogativna prednost, prerogativ
2. izključna pravica vladarja, prerogativ

Präs. = Präsentatum (→ *Präsentatum*)

Präsens n sedanjik, prezens, prezent

präsent – prisoten, prezenten ◇
präsent dienen – opravljati
prezentno (vojaško) službo

Präsent n darilo, prezent

Präsentant m predlagatelj menice, prezentant

Präsentation f **1.** predstavitev, prezentacija **2.** predlog, prezentacija
3. predložitev (*predočba), izročitev, prezentacija ◇
Präsentation eines Wechsels – predložitev menice (*predočba menice), prezentacija menice

Präsentationsrecht n predlagalna pravica, pravica prezentacije, prezentacijska pravica ◇
das Präsentationsrecht ausüben – izvajati pravico predlaganja
das Präsentationsrecht steht jmdm. zu – pravica predlaganja pristoji (komu)

Präsentator m predlagatelj

Präsentatum n dan in številka vknjižbe

präsentieren – 1. predstaviti, prezentirati 2. izkazati vojaško čast, predstaviti orožje, prezentirati orožje 3. predložiti (→ *Wechsel*), izročiti, prezentirati 4. predlagati, prezentirati (→ *Amt*)

Präsentiergriff m pozdrav z vojaško častjo (vojaki držijo puške v pokončni ali poševni legi pred seboj) (*prezentacija)

Präsentierteller m 1. pladenj (*ponudilni krožnik) 2. krožnik, na katerem je služabnik prinesel vizitko oz. pismo ◇ auf dem Präsentierteller sitzen – biti vsem na očeh

Präsentierte(r) m vojak, ki izkaže čast z orožjem; vojak, ki predstavi orožje (*prezentovanec) (→ *Präsentiergriff*)

Präsentierung f 1. predlaganje, prezentacija 2. pozdrav z vojaško častjo (*prezentacija) (→ *Präsentiergriff*) ◇

Präsentierungskommission f prezentacijska komisija

Präsenz f navzočnost, prisotnost

Präsenzdiener m vojaški obveznik

Präsenzdienst m prezentna (vojaška) služba (→ *Begünstigung*) ◇ einjähriger Präsenzdienst – enoletna prezentna služba (enoletna prezentna služba, ki je bila uvedena z *Zakonom z dne 5. decembra 1868, s katerim se ureja način izvrševanja vojaške obveznosti v kraljevinah in dežalah, ki so zastopane v državnem zboru / Gesetz vom 5. December 1868, womit für die im Reichsrathe*

vertretenen Königreiche und Länder die Art und Weise der Erfüllung der Wehrpflicht geregelt wird, je bila namenjena dijakom, ki so končali višjo gimnazijo, višjo realko ali tema ustrezno šolo, ter tistim, ki sicer niso predložili ustreznih spričeval, vendar pa so opravili izpit o usposobljenosti za takšno vojaško službo pred posebno komisijo) (→ *Befähigungsprüfung*)

Präsenzdienstleistung f prezentna (vojaška) služba

Präsenzdienstpflicht f prezentna (vojaška) službena dolžnost

Präsenzliste f seznam prisotnih, lista prisotnosti

Präsenzstand m dejansko stanje (*dejanski stalež), prezentno stanje (*prezentni stalež) (aktivna vojaška služba)

Präsenztaxe f pristojbina za navzočnost (*odredbina za navzočnost)

Präses m 1. predsednik 2. predsedujoči deželne (protestantske) sinode ◇ Präses des Ehegerichts – predsedujoči cerkvenega sodišča o zakonskih zadevah (→ *Ehegericht*)

Präsident m predsednik, prezident (→ *Alterspräsident, Bundespräsident, Landespräsident, Ministerpräsident, Nationalratspräsident, Vizepräsident*) ◇ *Präsident (Gubernium)* – predsednik (gubernij) (H 33) *Präsident (Landeshauptmannschaft)* – predsednik (deželno glavarstvo) (H 41–43) *Präsident (Landrecht)* – predsednik (deželna pravda) (H 41) *Präsident (Landesregierung)* –

predsednik (deželna vlada) (H 50, 51)
*Präsident (Repräsentation und
Kammer)* – *predsednik (reprezentanca
in komora)* (H 31)

Präsides (→ *Präses*)

präsidieren – predsedovati

Präsidium n predsedstvo, prezidij
(→ *Landespräsidium*) ◇
Präsidium (Gubernium) –
predsedstvo (gubernij) (H 34)

präskribieren – predpisati

Präskription f predpis

Prästation f plačilo, dajatev

prästieren – plačati, poravnati, storiti

präsumieren – domnevati,
predpostavljati, presumirati

Präsumtion (→ *Präsumtion*)

Präsumtion f domneva, predpostavka,
presumcija

präsumtiv – domneven, dozdeven,
presumtiven

präsupponieren – predpostavljati

Präsupposition f predpostavka

Prätendent m pretendent (kdor si lasti
kako čast, pravico, premoženje ali
stremi za tem)

prätendieren – zahtevati, terjati
(lastiti si čast, pravico, premoženje
ali stremeti za tem), pretendirati

Prätension f zahteva, terjatev, pretenzija

prätentiös pretirano zahteven, težko
izvedljiv, preveč ambiciozen,
pretenciozen

präterieren – preskočiti (koga),
prezreti (koga)

Präterition f preskok, pretericija

Prätex m pretveza, izgovor, pretekst

Prätor m najvišji sodni uradnik v
starem Rimu, pretor

Prävalenz f prevlada, premoč,
prevalenca

prävalieren – prevladati, prevalirati

Prävaricant m prestopnik

prävenieren – prehiteti, preprečiti,
opozoriti

Prävenire – **das Prävenire spielen** –
prehiteti, preprečiti, opozoriti

Prävention f preprečevanje, opozorilo,
prevencija

Präventivkrieg m preventivna vojna

Praxis f **1.** izvrševanje, praksa
2. vaja, navada, izkušnja, praksa
3. izvrševanje poklica
(npr. zdravniška praksa)
(*izvrševati praktiko) **4.** ordinacija

Präzedenz f prednost, precedenca

Präzedenzfall m precedenčni primer
(primer, ki lahko služi kot vzorčni
primer za nadaljnje tovrstne
primere)

Präzeptor m **1.** domači učitelj,
vzgojitelj, preceptor **2.** varuh,
preceptor

Präzipitat n padavina

Präzision f natančnost, preciznost

predigen – pridigati (*propovedovati)

Prediger m pridigar, pastor
(→ *Fastenprediger*)

Predigt f pridiga (*prodiga, propoved)
(→ *Fastenpredigt, Gardinenpredigt,
Leichenpredigt, Marterpredigt,
Strafpredigt*) ◇
eine Predigt halten – pridigati

Preis m **1.** cena, vrednost
(→ *Detailpreis, Einlöschungspreis,
Fahrpreis, Frachtpreis,*

Gestehungspreis, Höchstpreis, Verschleißpreis, Vertragspreis, Vorzugspreis, Wucherpreis **2.** plačilo, nagrada (→ *Geldpreis, Juxpreis*) ◇
 äußerster Preis – skrajna cena
 billiger Preis – primerna cena
 unter Preis – pod ceno
 5 Prozent vom Preis ablassen –
 znižati ceno za 5 procentov
 die Preise aufschlagen – zvišati
 cene
 einen Preis aussetzen – razpisati
 nagrado
 einen Preis stiften – ustanoviti
 nagrado
 nach billig bemessenem Preis
 verkaufen – prodati po nizki ceni

Preisangabe f navedba cene

Preisausschreibung f nagradni razpis,
 nagradni natečaj

Preiscourant m cenik (*cenovnik)

preisen (pries, hat gepriesen) – hvaliti

Preiserstellung f napoved cen

Preisfrage f nagradno vprašanje
 (*vprašanje z nagrado)

Preisgabe f **1.** opustitev **2.** prepustitev,
 izročitev **3.** izdaja ◇
 Preisgabe eines Geheimnisses –
 izdaja skrivnosti
 Preisgabe der Ware – prepustitev
 blaga

preisgeben – **1.** opustiti, odpovedati
 se (čemu) **2.** prepustiti (→ *Gnade,*
Ungnade) **3.** izdati (→ *Geheimnis,*
Notstand)

Preisgebung (→ *Preisgabe*)

preisgekrönt – nagrajen

Preisgericht n žirija

Preislage f cenovni razred, cena

Preisliste (→ *Preiscourant*)

Preisprüfungsstelle f urad za
 presojanje cen (*presojevalnici
 cen sta se nahajali v Ljubljani in
 Novem mestu)

Preissatzung f določena cena
 (*cena po gosposki določevana)

Preisschießen n (vojaško) nagradno
 streljanje

Preissteigerung f zvišanje cen,
 podražitev

Preistreiberei f navijanje cen

Preisverzeichnis (→ *Preiscourant*)

preiswert – **1.** hvalevreden **2.** cenovno
 ugoden, cenen

preiswürdig (→ *preiswert*)

prekär – **1.** začasen, prekeren
2. tvegan, kočljiv, negotov, prekeren

prellen – **1.** zaleteti se v (kaj)
2. ogoljufati, opehariti

Preller m **1.** goljuf, slepar
 (→ *Zechpreller*) **2.** udarec **3.** odskok,
 odboj

Prellerei f goljufija, sleparstvo

Prellerin f goljufivka, sleparka

Premier m ministrski predsednik,
 predsednik vlade, premier

Premierminister (→ *Premier*)

Presbyterium n **1.** prostor okoli
 glavnega oltarja, namenjen
 duhovščini, prezbiterij **2.** cerkveni
 svet (pri protestantski cerkvi),
 prezbiterij **3.** duhovniški kolegij
 (pri katoliški cerkvi), prezbiterij

Presence f prisotnost, navzočnost,
 prezenca

pressant – nujen

Presse f **1.** stiskalnica (*preša)
 (→ *Obtpresse, Weinpresse*) **2.** tisk,

- časopisje **3.** tiska, gneča ◇
 Mißbrauch der Presse – zloraba
 tiska (*kriva raba tiska)
- Pressefreiheit** f svoboda tiska
- Pressegericht** n sodišče za tisk
- Pressehaus** n prostor za stiskanje
 grozdja oz. sadja, stiskalnica,
 tlačilnica (*prešavnica)
- pressen** – **1.** stiskati, tlačiti (*prešati)
2. priganjati **3.** loviti vojake
- Presser** m stiskalec, tlačilec
 (*prešavec)
- Pressesachen** pl tiskovne zadeve (H 58)
- Preßgericht** (→ *Pressegericht*)
- preßhaft** (→ *breßhaft*)
- Preßhaftigkeit** (→ *Breßhaftigkeit*)
- Preßhaus** (→ *Pressehaus*)
- pressieren** – **1.** muditi se **2.** priganjati,
 gnati, siliti
- Pression** f sila, pritisk, presija
- Pressionsinstrument** n sredstvo
 pritiska
- Pressionsmanöver** n izvajanje
 pritiska
- Preß-Ordnung** f postava za tisk
 (izdana s cesarskim patentom 27.
 maja 1852, s katero se razveljavi
 postava zoper krivo rabo tiska z
 dne 13. marca 1849)
- Prestige** n **1.** ugled, veljava, prestiž
2. premoč, prestiž
- presto** – hitro
- Pretiosa** (→ *Pretiosen*)
- Pretiosen** pl dragocenosti (*dragotine)
- Pretium** n cena
- Preuß(e)** m Prus
- Preußen** n Prusija
- Preußentum** n prusovstvo
- Preußin** f Prusinja
- Priester** m duhovnik (*mašnik)
 (→ *Defizientpriester, Gesellpriester,*
Jubelpriester, Laienpriester,
Meßpriester, Neupriester,
Oberpriester, Weltpriester) ◇
 Unterschrift des trauenden
 Priesters – *podpis mašnika
 poročevalca (v poročni knjigi)
 Unterschrift des die Leiche
 einsegnenden Priesters – *podpis
 duhovna pokopovalca (v *mrtvaški
 knjigi)
 Unterschrift des taufenden
 Priesters – *podpis krstnika
 (v rojstni in krstni knjigi)
 ausgeweihter Priester – posvečeni
 duhovnik
 zum Priester weihen – posvetiti v
 duhovnika
- Priesteramt** n **1.** duhovniška služba,
 duhovniški poklic **2.** bogoslužje
- Priesterdienst** (→ *Priesteramt*)
- Priesterhaus** (→ *Priesterseminar*)
- Priesterin** f duhovnica, svečenica
- priesterlich** – duhovniški (→ *Seminar,*
Weibe)
- Priesterseminar** n semenišče
 (*duhovsko semenišče, duhovšnica),
 alumnat, lemenat
- Priesterspital** (→ „*Leoninum*“)
- Priesterweihe** f mašniško posvečenje
 (→ *Sakrament/die heilige*
Priesterweihe)
- Prim** f prva jutranja molitev
- Prima** f **1.** prvi razred gimnazije v
 Avstriji **2.** eden od zadnjih razredov
 gimnazije v Nemčiji (→ *Oberprima,*
Unterprima)

Primaner m **1.** prvošolec (v Avstriji)
2. osmošolec (v Nemčiji)

Primar (→ *Primararzt*)

primär – osnoven, izviren, prvoten, prvobiten, primaren

Primararzt m primarij (*primarni zdravnik)

Primarius (→ *Primararzt*)

Primärquellen pl primarni viri

Primat n/m prvenstvo, primat

prima vista – **a prima vista** – na prvi pogled

Primiß f dota, bala (*bališče)

primitiv – **1.** prvoten, prvobiten, začeten, primitiven **2.** preprost, primitiven **3.** nekulturen, neciviliziran, primitiven

Primiz f nova maša

Primiziant m novomašnik, primiciant

primizieren – brati novo mašo

Primogenitur f predpravica prvorojenih otrok in njihove linije do dedovanja, primogenitura

primordial – **1.** prvobiten, začeten, primordialen **2.** bistven, temeljen, primordialen

Prinz m princ (→ *Erbprinz*, *Kronprinz*)

Prinzenhofmeister m prinčev vzgojitelj, ajo

Prinzessin f princesa (→ *Erbprinzessin*, *Kronprinzessin*)

Prinzip n načelo, princip

Prinzipal m **1.** rokodelski mojster, učni mojster, gospodar, pri katerem nekdo dela ali se uči (*učni gospodar) **2.** predstojnik,

trgovski šef, poslovni gospodar, principal **3.** vodja potujoče igralske skupine, principal **4.** orgelski register

Prinzipat n oblast, ki jo je v starem Rimu izvajal princeps senatus, principat

Prinzregent m princ regent

Prior m predstojnik samostana, prior

Priorin f predstojnica samostana, prednica

Priorität f prednost (*predstvo), prioriteta

Prioritätsaktie f prednostna delnica

Prioritätsobligation f prednostna obligacija (*predstvena obligacija)

Prise f **1.** pomorski plen **2.** ščepec (soli ali tobaka)

Prison f zapor

Pritsche f prična (preprosto ležišče) (*ležnica)

priv. = **privilegiert** (→ *privilegiert*)

Privatankläger m privatni tožnik

Privatbeamte(r) m zasebni uradnik, privatni uradnik

Private f zasebnica (zasebnica je živela od svojega premoženja oz. donosov iz le-tega) (*osebica, osebujnica), privatnica

Privateigentum n zasebna lastnina, privatna lastnina

Private(r) m zasebnik (zasebnik je živel od svojega premoženja oz. donosov iz le-tega) (*osebnik, osebujnik), privatnik

Privatfleiß m samostojni študij

Privatforderung f privatna terjatev

Privatgottesdienst m domače bogoslužje (*tiha božja služba, tiho bogoslužje, domača služba božja), privatno bogoslužje

Privatier (→ *Private/r*)

privatim – 1. zasebno, privatno
2. tajno, potihoma

Privatist m privatni učenec (učenec, ki se je pripravljaj na izpite oz. zaključek šolanja in ni obiskoval pouka), privatist

privativ(e) – izključen (→ *Recht*)

Privatkasse – **Allerhöchste/ kaiserliche Privatkasse** f vladarjeva osebna blagajna (*osebujna vladarjeva dnarnica) (→ *Privatschatulle*)

Privatkundschaft f privatne stranke

Privatlehrer m zasebni učitelj, domači učitelj

Privatlogenbesitzer m imetnik privatne lože (→ *Theater/ Ständisches Theater*)

Privatmann (→ *Private/r*)

Privatperson (→ *Private/r*)

Privatpflege f osebna oskrba, privatna oskrba

Privatrecht n 1. zasebno pravo, privatno pravo 2. zasebna pravica (*osebujna pravica)

privatrechtlich – zasebnopraven

Privatschatulle – **Allerhöchste/ kaiserliche Privatschatulle** f vladarjeva osebna blagajna (*vladarjeva privatna šatulja)

Privatschuldschein m osebno dolžno pismo (*osobinsko dolžno pismo)

Privatschule f zasebna šola, privatna šola

Privatunterhaltung f zasebna zabava, privatna zabava

Privatunterricht m zasebni pouk, domači pouk

Privatweg m zasebna pot, privatna pot ◇
auf Privatwege – po privatni poti

Privet n stranišče

Privilegienbrief m svoboščinsko pismo

privilegiert – privilegirana (61. člen *Obrtnege reda / Gewerbe-Ordnung*, izdanega s cesarskim patentom 20. decembra 1859, se je glasil: »Takim obertnijam, ki so nad drugimi imenitne za razsnovo narodne obertnosti in za povzdigo kupčije, more se podeliti posebna pravica, da imajo cesarskega orla na izveski ali tabli in pa pečat in zaznambo »c. k. privilegirana (fabrika, prodajavnica itd.)« v firmi. (Gewerbsunternehmungen, die von hervorragender Bedeutung für die Entwicklung der National-Industrie und die Belebung des Handels sind, können mit dem Vorrechte theilt werden, den kaiserlichen Adler im Schilde und Siegel und die Bezeichnung »k. k. privilegierte (Fabrik, Großhandel ec.)« in der Firma zu führen.)«)

Privileg(ium) n posebna pravica, prednost, izjemnost, privilegij (*privilegija, pooblastnjenje) (→ *Concessions-Privilegium, Marktprivileg, Stadtrechtsprivileg*) ◇
ausschließendes Privilegium – izključni privilegij (*izklenivna privilegija, izločna privilegija)

Privilegiums-Erlöschung f prenehanje privilegija (*vgasnjenje privilegie)

Privilegiums-Verlängerung f
podaljšanje privilegija (*podaljšanje privilegie)

Privilegiums-Verleihung f podelitev privilegija (*podeljenje privilegie)

pro – 1. na, po 2. za ◇
100 Mark pro Person – 100 mark na osebo/po osebi
Ausweis pro 1858 – izkaz za leto 1858
pro oder kontra – za ali proti

probabel – verjeten

Probabilität f verjetnost

probat – preizkušen, potrjen, dokazan

Probe f 1. poskus, poskušnja
2. preizkus (→ *Adelsprobe, Abnenprobe, Bewährungsprobe, Geschlechtsprobe, Zerreißprobe*), preizkušnja, vaja 3. vzorec, obrazec 4. probacija (pri bodočih redovnikih oz. redovnicah) ◇
eine Probe aushalten/bestehen – prestati preizkušnjo
eine Probe aufs Exempel machen – preveriti, ali kaka trditev drži
auf die Probe stellen – preizkusiti, oceniti

Probendienstzeit f preizkusna doba

Probefahrt f preizkusna vožnja (npr. pred odprtjem nove železniške proge)

probekaltig – potrjen, preizkušen

Probekaltigkeit f potrditev, preizkušnja

Probelektion f preizkusni nastop (kandidata za profesorski poklic) (→ *Lehramtsprüfung*)

Probewahlen pl poskusne volitve

Probezeit f preizkusna doba (*čas poskušnje, čas skušnje)

probhältig (→ *probekaltig*)

Probekaltigkeit (→ *Probekaltigkeit*)

Probieramt n cenilni urad

probieren – 1. preizkusiti, oceniti 2. dokazati, izpričati 3. zvedeti, poizvedeti

Probierer m cenilec (*skušavec, poskušavec, poskusnik)

Probierjahr n preizkusno leto (v samostanu), noviciat

Probität f poštenost

Problem n naloga, vprašanje, sporna zadeva, problem

Proclam(a) n razglas, oklic

Prodigalität f zapravljevost, razsipništvo

Prodigalitätserklärung f (sodna) proglasitev za zapravljevca (razsipneža) (→ *Curatel*)

Prodigus m zapravljevec, razsipnež (→ *Curatel*)

Produkt n 1. izdelek, proizvod, produkt 2. pridelek, plod 3. zmnožek ◇
landwirtschaftliche Produkte – kmetijski pridelki (*deželni pridelki)

Produktion f 1. proizvodnja, produkcija 2. pridelovanje, produkcija 3. nastop, predstava, produkcija (→ *Musikproduktion*) ◇
öffentliche Produktion – javni nastop (→ *Musikproduktion*)
ökonomische Produktion – kmetijska proizvodnja

Produktionsbewilligung f dovoljenje za izvedbo predstave (→ *Musikproduktionsbewilligung*)

Produktivität f učinkovitost proizvodnje, produktivnost

Produktivkräfte pl proizvajalne sile

Produzent m **1.** proizvajalec, izdelovalec (*zdelovalec, proizvajalec), producent
2. pridelovalec **3.** pokazatelj, prinesitelj (dokumenta)

produzieren – **1.** proizvajati, izdelovati **2.** pridelovati
3. pokazati, predložiti
(→ *Urkunde*) **4.** navesti (→ *Zeuge*)

produzieren, sich – nastopiti, nastopati (pred občinstvom)

profan – **1.** posveten, laičen, necerkven
2. navaden **3.** prostaški

Profanation f skrunitev, onečaščenje, profanacija

Profangeschichte f posvetna zgodovina

profanieren – oskruniti, onečastiti, profanirati

Profes f redovne zaobljube

Profes m redovnik z izpovedanimi redovnimi zaobljubami, profes

Professe (→ *Profes*)

Professe f redovnica z izpovedanimi redovnimi zaobljubami, profes

Profession f **1.** poklic, profesija
2. rokodelstvo, profesija ◊
seine Profession treiben – opravljati svojo obrt

Professionalismus m poklicna dejavnost, profesionalizem

Professionalität f strokovnost, profesionalnost

Professionist m **1.** rokodelec, profesionist **2.** strokovnjak

Professor m profesor
(→ *Realschulprofessor*) ◊
evangelische Professoren –
evangeličanski profesorji (H 23)

Profes f redovnica z izpovedanimi redovnimi zaobljubami, redovnica profes

Profit m dobiček, profit

profitieren – pridobiti, profitirati

Profos m vojaški ječar (*profoz)

profund – **1.** globok **2.** temeljit
3. globokomiseln

Profundität f **1.** globina **2.** temeljitost
3. globokomiselnost

Prognose f napoved, prognoza

prognosieren – napovedati, prognozirati

Programm n načrt, spored, program ◊
reichhaltiges Programm – bogat program

Progreß m napredek, progres

Progression f **1.** napredovanje, progresija
2. zaporedje (v matematiki), progresija

Progressisten pl napredne stranke, progresistične stranke

prohibieren – prepovedati

Prohibition f prepoved, prohibicija

Projekt n načrt, namera, projekt
(→ *Detailprojekt*)

projektieren – načrtovati, snovati, nameravati, projektirati

Projekttil n izstrelek, projektil

Proklamation f **1.** razglas, objava, proklamacija
2. slovesna razglasitev, slovesna objava, proklamacija

proklamieren – **1.** razglasiti, objaviti, proklamirati
2. slovesno razglasiti, slovesno objaviti, proklamirati

Prokura f neomejeno pooblastilo v trgovskih poslih, prokura

Prokurator m pooblaščenec, skrbnik, zastopnik, prokurator

(→ *Hofkammerprokurator*,
Kammerprokurator,
Staatsprokurator)

Prokurator f prokuratura

(→ *Hofkammerprokurator*,
Kammerprokurator, *Staatsprokurator*)

prokurieren – zastopati, upravljati

Prolet m proletarec (slabšalno)

Proletariat n proletariati

Proletarier m proletarec

prolix – obširen, dolgovezen

Prologomena f predgovor, uvod

Prolongation f podaljšanje, odložitev,
preložitev, prolongacija

prolongieren – podaljšati, odložiti,
preložiti, prolongirati

Promemoria f **1.** spis ali vloga na višje
oblastvo, promemorija (*spisan
samerk) **2.** krajša obrazložitev
vlade glede meddržavnih zadev,
spomenica, promemorija **3.** krajši
zapis, nota

Promenade f **1.** sprehajališče,
promenada **2.** sprehod, promenada

Promenade-Concert n promenadni
koncert

promenieren – sprehajati se

Promenierende(r) m sprehajalec

Promesse f **1.** pismena obljuba,
promesa **2.** zadolžnica, promesa
3. obet

prominent – pomemben, ugleden,
imeniten, viden, prominenten

Prominente(r) m pomembnejš,
uglednejš, imenitnejš, odličnik,
prominent

Prominenz f pomembne osebe,
ugledne osebe, imenitnejši,
odličniki, prominenca

Promissarius m promisar (kdor dobi
pisno obljubo) (*obetojemnik)

Promittent m promitent (kdor poda
pisno obljubo) (*obetnik)

promittieren – obljubiti

Promotion f **1.** povišanje (v položaju),
promocija **2.** slovesna podelitev
doktorskega naziva, promocija

Promotionsprotokoll n zapisnik o
promociji

promovieren – **1.** podeliti doktorski
naziv, promovirati **2.** pridobiti
doktorski naziv, promovirati
3. podpirati, promovirati

prompt – takojšen, hiter, uren,
prompten (→ *Ausführung*,
Bedienung)

Promulgatio f razglasitvena formula
(v listini), promulgacija

Promulgation f razglas, objava,
proglas, promulgacija

promulgieren – razglasiti, objaviti,
proglasiti, promulgirati

Promulgierung (→ *Promulgation*)

pronuncieren – **1.** jasno izreči, jasno
izraziti **2.** močno poudariti

Pronunciamiento n **1.** politični
razglas, manifest **2.** državni udar,
vojaški puč

Propaganda f propaganda
(→ *Hetzpropaganda*)

Propagandakampagne f propagandna
kampanja

Propagandist m propagandist

propagieren – širiti, razširjati,
propagirati

Propagierung f širjenje, propagiranje ◇
Propagierung der Krankheit –
širjenje bolezn

- Prophet** m prerok, profet
- Prophetin** f prerokinja, profetinja
- prophezeien** – prerokovati
- Prophezeiung** f prerokovanje
- Proponent** m predlagatelj
(*nasvetovalec), proponent
- proponieren** – predlagati
(*nasvetovati), proponirati
- Proportion** f sorazmerje, proporc
- Proportionalität** f sorazmernost,
proporcionalnost
- proportioniert** – sorazmeren, skladen,
primeren, proporcioniran (→ *Nase*)
- Proporz** m **1.** razmerje, skladnost,
obseg, proporc **2.** delitev mandatov
po razmerju glasov (pri volitvah po
proporcionalnem volilnem sistemu)
- Proporzwahl** f volitve po
proporcionalnem sistemu
- Propos** n predlog
- Proposition** f **1.** predlog, propozicija
2. zahteve deželnega kneza do
deželnih stanov, propozicija
- Propositum** n izjava, govor
- Propretät** f čistost
- Propretäten** pl pribor za čiščenje
(pri vojakih)
- Proprietär** m lastnik
- Proprietät** f lastnina
- Proprietätsrecht** n lastninska pravica
- Propst** m prošt (→ *Dompropst*)
- Propstei** f proštija
- Prorogation** f podaljšanje, preložitve,
odgoditev, prorogacija
- prorogieren** – podaljšati, preložiti,
odgoditi, prorogirati
- Prosekution** f sodni pregon,
prosekucija
- prosequieren** – sodno preganjati
- Prosit!** – Na zdravje! (napitnica)
- proskribieren** – javno obsoditi,
preganjati, proskribirati
- Proskribierte(r)** m javni obsojenec,
preganjanec, proskribiranec
- Proskription** f javna obsodba,
preganjanje, proskripcija
- Prosodie** f meroslovje, prozodija
- Prospekt** m **1.** opis izdelka ali
dejavnosti v propagandne
namene, prospekt **2.**
perspektivno močno skrčen
posnetek mesta, panorama,
prospekt **3.** poslikano odrsko
ozadje (prospekti so krasili tudi
stene negledaliških dvoran, npr.
Narodnega doma ob maškaradah)
4. pregled, cenik, seznam
- prosperieren** – uspevati, razvijati se,
napredovati, prosperirati
- Prosperität** f blaginja, prosperiteta
- Prost** (→ *Prosit*)
- prostituieren, sich** – **1.** opravljati
spolne odnose proti plačilu,
prostituirati se **2.** razgaliti se,
ponižati se, odpovedati se svojim
načelom, prostituirati se
- Prostituierte** f vlačuga, prostitutka
- Prostitution** f **1.** vlačugarstvo
(*sramotna obrt), prostitucija
(→ *Winkelprostitution*)
2. ponižanje, razgaljenje,
osramočenje, prostitucija ◇
geheime Prostitution – skrivna
prostitucija
kasernierte Prostitution –
kasarnirana prostitucija
(→ *Toleranzhaus*)
sich der Prostitution ergeben
– ukvarjati se s prostitucijo,
prostituirati se

Protegé m varovanec, protežiranec

protegieren – varovati, ščititi, protežirati

Protektion f zaščita, varstvo, pomoč, dajanje prednosti, protekcija

Protektor m zaščitnik, zavetnik, pokrovitelj, protektor

Protektorat n **1.** pokroviteljstvo ene ali več držav nad drugo državo, protektorat **2.** področje, nad katerim ena ali več držav izvajajo pokroviteljstvo, protektorat **3.** pokroviteljstvo, patronat ◇ unter dem Protektorat der allerdurchlauchtigsten großmächtigsten Kaiserin Elisabeth – pod pokroviteljstvom presvetle vsemogočne cesarice Elizabete

Protest m **1.** ugovor, protest **2.** uradna listina o nepravočasno plačani menici, protest ◇ unter Protest – protestno gegen jmdn./etwas Protest anmelden/einlegen/erheben – protestirati proti (komu/čemu) Protest herausfordern – izzvati protest

Protestant m protestant

Protestantenpatent n *protestantski patent* (H 63)

Protestantin f protestantka

Protestation f ugovarjanje, protestiranje

protestieren – **1.** ugovarjati, protestirati **2.** protestirati menico (pridobiti uradno potrdilo o neplačani menici) (→ *Wechsel*)

Protestkundgebung f protestno zborovanje, protestna manifestacija

Protokoll n **1.** diplomatski ceremonial, protokol **2.** uradni zapisnik,

protokol (→ *Befundprotokoll, Einreichungsprotokoll, Exhibitenprotokoll, Gewerbeprotokoll, Notariatsprotokoll, Promotionsprotokoll, Rigorosenprotokoll*) **3.** uvodni del listine, protokol ◇

Authentizierung des Protokolls – overovitev zapisnika

Genehmigung des Protokolls – potrditev zapisnika

Verlesung des Protokolls – (glasno) branje zapisnika

das Protokoll aufnehmen – sestaviti zapisnik

ein Protokoll führen – pisati zapisnik

das Protokoll genehmigen – potrditi zapisnik

zu Protokoll bringen/erklären/geben – izjaviti na zapisnik

Protokollbuch n zapisniška knjiga (*knjiga zapisnikov)

Protokollführer m zapisnikar, protokolist

protokolieren – vnesti v (uradni) zapisnik, (uradno) zapisati, protokolirati ◇ die Firma handelsgerichtlich protokolieren – vpisati firmo pri trgovskem sodišču

Protokollierung f **1.** (uradni) vpis (npr. firme pri trgovskem sodišču), protokoliranje **2.** pisanje (uradnega) zapisnika, protokoliranje

Protokollist (→ *Protokollführer*)

Protokollsverificator m pregledovalec zapisnika, overovatelj zapisnika, verifikator

Protomedicus m protomedik (do konca 19. stoletja najvišji uradni naziv za zdravnika v javni zdravstveni službi)

Protonotar m najvišji pisarniški uradnik, protonotar

Protze f enosni voz za vleko topa, proca

Protzkasten m predvozna shramba (→ *Protze*)

Provenienz f izvor, provenienca

Proviant m hrana, živež, zaloga živil (zlasti za vojaške namene), proviant
◇
das Proviant angreifen – načeti zalogo živil
Proviant fassen – prevzeti živež, prejeti živež (v vojski)

Provanthaus n preskrbovalno skladišče (*živežnica, založnica)

Proviantmagazin n skladišče hrane

Proviantmeister m mojster za oskrbo s hrano, proviantmojster

Providenz f **1.** previdnost, skrbnost, providenca **2.** božja previdnost

Provincial-Croatien n provincialna Hrvaška

Provinz f **1.** dežela, pokrajina, provinca **2.** podeželje, provinca **3.** redovna pokrajina (→ *Ordensprovinz*) **4.** cerkvena provinca (→ *Kirchenprovinz*) ◇
Illyrische Provinzen – Ilirske province (H 36)

Provinzial m redovni predstojnik, provincial

Provinziales (→ *Landleute*)

Provinzialfond m deželni sklad (*deželni zaklad)

Provinzialhauptstadt f deželno glavno mesto

Provinzialist m **1.** podeželan, provincialec **2.** starokopitnež

Provinzial-Zwangsarbeitshaus zu Laibach n Deželna pokorivna delavnica v Ljubljani (po živahnem prizadevanju za ustanovitev samostojne prisilne delavnice je cesar Ferdinand z odlokom z dne 30. novembra 1844 dovolil vzpostavitev prisilne delavnice za Kranjsko v Ljubljani, ki je bila zgrajena leta 1847; delovati je začela 25. oktobra istega leta)

provinziell – **1.** pokrajinski, podeželski, provincialen **2.** zaostal, konzervativen, provincialen

Provinzler (→ *Provinzialist*)

Provision f **1.** nagrada (za sklenjeni posel) (*mešetnina), provizija **2.** preskrbnina (*opravnina), provizija (→ *Waisenprovision, Witwenprovision*) **3.** zaloga (→ *Kriegs- und Mundprovision*) ◇
Fixum und Provision – stalna plača in provizija (npr. pri akviziterjih)

Provisionierung f dodelitev preskrbnine, provizioniranje

Provisionsgebühr f preskrbnina (*opravnina)

Provisionskasse f preskrbninska blagajna (→ *Bruderlade*)

Provisionsstand preskrbninsko stanje, provizioniranje ◇
jmdn. in den Provisionsstand versetzen – dodeliti (komu) preskrbnino, provizioniranje (→ *Provisionierung*)

Provisor m upravitelj, oskrbnik, provizor

provisorisch – začasen (→ *angestellt, Anstellung, Dienst, Lehrer*), nadomesten, provizoričen

Provisorium n 1. začasna odredba
2. začasni ukrep, provizorij
(→ *Budgetprovisorium*) 3. začasno
poslopje, provizorij

Provokateur m izzivač, provokator
(→ *Agent provocateur*)

Provokation f 1. izzivanje, provokacija
2. pritožba (na višje sodišče)
3. zahteva (→ *Servitut*)

provozieren – 1. izzivati, provocirati
2. povzročiti, provocirati
3. zahtevati

prozedieren – postopati

Prozedur f postopek, obravnavanje,
procedura

Prozent n delež, procent

Prozentual-Anteil m procentualni
delež

Prozeß m postopek, pravda, razprava,
proces (→ *Anwaltsprozeß*,
Aufforderungsprozeß,
Inquisitionsprozeß, *Schauprozeß*,
Strafprozeß) ◇

Anstrengung eines Prozesses –
začetek procesa

Instruktion eines Prozesses –
priprava pravnih zadev (*uredba
pravde, nastava pravde)

peinlicher Prozeß – kazenski
proces (*zaglavna pravda)

einen Prozeß anstrengen – začeti
pravdo

den Prozeß behaupten – dobiti
pravdo

einen Prozeß instruieren –
pripraviti pravno zadevo (*pravdo
urediti, pravdo pripraviti)

mit jmdm./mit etwas kurzen

Prozeß machen – z nekom/nečim
hitro opraviti

Prozeßfähigkeit f pravdna
spodobnost, procesna sposobnost

Prozeßgericht n pravno sodišče

prozessieren – pravdati se

Prozession f procesija
(→ *Auferstehungsprozession*,
Bittprozession, *Votivprozession*)

Prozeßrecht n procesno pravo

Prozeßweg – im **Prozeßwege** – po
sodni poti, s pravdo (*pravdoma)

prüde – pretirano sramežljiv,
preobčutljiv, afektiran

Prüderie f pretirana sramežljivost,
preobčutljivost, afektiranost,
priderija

prüfen – 1. (uradno) izprašati,
preizkusiti 2. preučiti, pregledati
(*pretresovati) 3. prizadeti ◇
Er ist vom Schicksal schwer
geprüft. – Usoda ga je težko
prizadela.

Prüfer m izpraševalec, ocenjevalec,
preizkuševalec, preglednik
(→ *Münzprüfer*, *Rechnungsprüfer*)

Prüfling m izpraševanec, kandidat na
izpitu

Prüfung f 1. izpit, izpraševanje,
preizkušanje (*preskušnja,
skušnja) (→ *Aufnahmeprüfung*,
Befähigungsprüfung,
Intelligenzprüfung,
Lehramtsprüfung,
Lehrerbefähigungs-Prüfung,
Maturitätsprüfung, *Reifeprüfung*,
Rigorousenprüfung, *Staatsprüfung*,
Wiederholungsprüfung)

2. presoja, pregled (*pregledovanje,
pretresovanje, pretres)

(→ *Nachprüfung*, *Rechnungsprüfung*,
Überprüfung) 3. preizkušnja ◇

Abnahme von Prüfungen –
spraševanje

öffentliche Prüfung – javni izpit

- schwere Prüfung – težka
preizkušnja
strenge Prüfung – strog ustni izpit
(*stroga preizkušnja), rigoroz
(→ *Rigorosum*)
eine Prüfung abnehmen –
izprašati (koga)
die Prüfung bestehen/machen –
narediti izpit
- Prüfungstaxe** f preizkusna taksa
(*preskusna taksa, preskusnina)
- Prügel** m palica, krepelec, gorjača
- Prügel** pl udarci
- Prügelei** f pretep
- Prügelknabe** m grešni kozel
- prügeln** – tepsti (→ *Tod*)
- Prügelstrafe** f telesna kazen
- Prunk** m razkošje, sijaj, blišč
- Prunkball** m *sijajni ples (npr. elitni
ples ob otvoritvi »Narodnega
doma« v Ljubljani 11. oktobra
1896)
- Prunksaal** m slavnostna dvorana
- Psychologie** f psihologija (*dušeslovje,
dušeznanstvo)
- p. t. = pleno titulo** – s polnim
naslovom (p. n.)
- pto. = puncto (in puncto)** – v zadevi
- Pubertät** f **1.** spolno dozorevanje,
puberteta **2.** doraslost
(→ *Mannbarkeit*)
- publico – in publico** – javno
- publik** – javen ◇
publik machen – objaviti,
razglasiti
publik werden – razvedeti se
- Publikation** f **1.** razglas, razglasitev
(→ *Urteilspublikation*) **2.** objava,
publikacija ◇
- zur Publikation gedeihen –
objaviti
- Publikum** n **1.** občinstvo (poslušalci,
gledalci), publika **2.** javnost, ljudje,
ljudstvo **3.** stranke (*občinstvo),
obiskovalci, gostje, potniki
(*potujoče občinstvo) ◇
distinguiertes Publikum – izbrano
občinstvo, imenitno občinstvo,
distingvirana publika
kaufendes Publikum – kupci
wohltätiges Publikum – dobrotniki,
dobrodelniki
Das Theaterstück ist beim
Publikum gut angekommen. –
Gledališko predstavo je občinstvo
dobro sprejelo.
- publizieren** – razglasiti, oznaniti,
naznaniti, objaviti, publicirati
- Puckel** (→ *Buckel*)
- Puddelofen** m plavž, ki deluje po
postopku pudlanja (prečiščevanja),
pudlovka
- Pudel** f prodajna miza (*trgovski
prodajalnik, pudelj)
(→ *Geschäftspudel*)
- Pudelball** m »pudelbal« (ples, ki so
ga v ljubljanski gledališki dvorani
ob koncu 18. stoletja prirejali
ob nedeljah v predpustu za
preprostejše meščanstvo)
- Puerperalfieber** n poporodna mrzlica,
poporodna sepsa
(sepsis puerperalis)
- Puff¹** m sunek, udarec
- Puff²** m bordel
- puffen¹** – suniti
- puffen²** – spolno občevati
- Puffer** m odbijač
- Pufferstaat** m tamponska država

(majhna država med dvema velikima državama)

Pufferzone f tamponska cona (vmesno področje)

Puffmutter f lastnica bordela

Puissance f sila, velesila

Pult n stojalo (za pisanje ali branje), pult (→ *Lesepult, Rednerpult, Schreibpult*)

Pulver n 1. prašek, prah 2. smodnik

Pulverfabrik f tovarna smodnika ◇ **Ärarische Pulverfabrik (Stein)** – Erarska tovarna smodnika v Kamniku

Pulverfaß n sod smodnika

Pulverhaus (→ *Pulverturm*)

Pulverturm m smodnišnica

Pump – auf Pump – na posodo

Pumpbrunnen m vodnjak na črpanje (*vodnjak na pumpo)

Pumpe f črpalka (*pumpa)

Pumpstation f črpališče (prva ljubljanska mestna vodarna oz. črpališče je bilo odprto leta 1888 v Klečah) (→ *Wasserwerk*)

puncto – zadevajoč, glede

pungert (→ *Baumgarten*)

pungrt (→ *Baumgarten*)

Punition f kaznovanje

Punkt m 1. pika, točka (→ *Glanzpunkt, Lichtpunkt, Mittelpunkt, Schwerpunkt, Standpunkt, Stützpunkt, Zeitpunkt*) 2. člen 3. zadeva 4. točka (stara avstrijska dolžinska mera: 1 točka = 182,917 µm) ◇
toter Punkt – mrtva točka
wunder Punkt – boleča točka

Punktation f 1. osnutek pogodbe, punktacija 2. dogovor, punktacija

punktual – 1. točen, natančen 2. točno, natančno

Punktualität f točnost, natančnost

punktuell (→ *punktual*)

Punze f punec (čistinski žig na žlahtnih kovinah)

punzieren – puncirati (*puncevati)

Punzierung f punciranje (*puncevanje)

Punzierungsamt n puncirni urad (*puncevni urad)

pupillarmäßig – pupilaren (→ *Sicherheit*)

Pupill(e) m varovanec, sirota

Pupillengeld(er) n/pl denarno premoženje varovanca, sirotinski denar

Pupillen- oder Waisenhaus n sirotišnica

Pupillenvermögen n sirotinsko premoženje

Pupillin f varovanka, sirota

pur – 1. čist 2. zgolj, le

Purgation f 1. moralno očiščenje 2. odvajanje

Purgativmittel n odvajalno sredstvo (→ *Abführmittel*)

Purgatorium n vice, purgatorij

purgieren – 1. moralno očistiti, oprati krivde 2. odvajati, purgirati

Purificatio (→ *Maria*)

Purification f 1. očiščenje, purifikacija 2. poračun, poravnava

purificieren – 1. očistiti, purificirati 2. poračunati, poravnati

Purismus m čistunstvo, purizem

Purist m čistun, purist

Puritaner m puritanec

Purpur m škrlat, purpur

Pursch (→ *Bursche*)

Pürsche (→ *Bürsche*)

pürschen (→ *bürschen*)

putativ – domneven, putativen

Putrefaktion f razkroj, gnitje, trohnenje, putrefakcija

Putrescenz f ognojitev

putrescieren – ognojiti se

Putsch m prevrat, puč
(→ *Militärputsch*)

Putschist m prevratnik, pučist

Putz m **1.** okras, okrasje, lišp, lepotila (*lepotičje) (→ *Kopfputz*) **2.** omet

putzen – **1.** čistiti, snažiti **2.** lepotičiti, lišpati, krasiti **3.** otrebiti, očistiti **4.** kregati, zmerjati, ošteti **5.** ometati (→ *Mauer*) **6.** natepsti (premagati) (→ *Feind*)

Putzer m čistilec (→ *Wagenputzer*)

Putzerei – **chemische Putzerei** f kemična čistilnica

Putzgang m hodnik za čiščenje, snažilni mostovž

Putzhändler m prodajalec lepotilnih sredstev, prodajalec lepotil, prodajalec izdelkov za lepotičenje (*prodajalec robe za lišp ali modnega blaga, lepotničar)

Putzhut m modni klobuk

Putzmacherin f izdelovalka modnih oblačil, modistka

Putzpulver n snažilni prašek (*čedilni prašek)

Putzschere (→ *Licht(putz)schere*)

Putzwaren pl lepotilna sredstva, lepotila (*lepotičje)

P. V. Bl. = Personal-Verordnungsblatt
(→ *Personal-Verordnungsblatt*)

Pyramide f piramida

Pyrrhussieg m Pirova zmaga (zmaga ob velikih žrtvah, navidezna zmaga)

Q

- Q = Quintal** (→ *Quintal*)
- Q. = Quentel/Quintel** (→ *Quent*)
- Qtl. = Quentel/Quintel** (→ *Quent*)
- Quacksalber** m mazač
- Quacksalberin** f mazačka
- Quad. Kl. = Quadratklafter**
(→ *Quadratklafter*)
- Quadrat** n kvadrat (*štirijak)
- Quadratklafter** m/n kvadratni seženj
(1 kvadratni seženj = 3,597 m²)
(*štirijaški seženj)
- Quadriga** f četverovprega, kvadriga
- Quadrille** f četvorka (francoski družabni ples), kvadrilja
- Quadrupelallianz** f četverni pakt
- Quai** n zidano obrežje
(*obrežno zidje, kej)
- Quai d'Orsay** – 1. Quai d'Orsay – cesta ob Seni v Parizu, sedež francoskega zunanjega ministrstva
2. Quai d'Orsay – sinonim za francosko zunanjo politiko
- Qual** f muka, trpljenje, bridkost
- Quäler** m mučitelj
- Qualifikation** f 1. sposobnost, usposobljenost, kvalifikacija
2. ocena, uvrstitev, kvalifikacija
3. lastnost (osebni podatki npr. o deželnem brambovcu)
- Qualifikationsliste** f častniška personalna mapa (letne ocene posameznega častnika s podatki o njegovih sposobnostih, napredovanjih, znanjih itd.)
- Qualifikationstabelle**
f kvalifikacijska tabela (razpredelnica s podatki o sposobnostih uradnika, njegovih znanjih in drugih lastnostih)
- qualifiziert** – 1. usposobljen, kvalificiran 2. predpisan, kvalificiran (→ *Mehrheit*)
- Qualität** f kakovost, kvaliteta
- qualitativ** – kakovosten, kvalitativen
- quantifizieren** – izraziti s števili, izračunati
- Quantität** f količina, kvantiteta
- quantitativ** – količinski, kvantitativen
- Quantité – Quantité négligeable** – zanemarljivo število
- Quantum** n količina, število, kvantum (→ *Bestandquantum*)
- Quarantaine** (→ *Quarantäne*)
- Quarantäne** f 1. zapora, osamitev oseb (iz zdravstvenih vzrokov) (*zdravstvena zapertija/zaderžba/osamotba, osebljenje), karantena
2. čas trajanja osamitve, karantena
3. kraj osamitve, karantena
- Quarré** n 1. četverokotnik, kvadrat, karé 2. četverokotna razporeditev vojske, karé
- Quart** n četrtr, četrtrina
- Quarta** f 1. 4. razred gimnazije (v Avstriji) 2. 3. razred gimnazije (v Nemčiji)
- Quartal** n četrtrletje, kvartal
(→ *Solar-Quartal*)
- quartalig** – četrtrleten
- quartaliter** – četrtrletno, vsake tri mesece, vsako četrtrletje
- Quartes** (→ *Quart*)
- Quartier** n 1. prebivališče, bivališče, prenočišče, stanovanje (*stanišče, stanovališče), kvartir
(→ *Absteig(e)quartier, Hauptquartier, Kriegspressequartier, Nachtquartier,*

Naturalquartier, Standquartier
2. mestna četrt, kvart ◇
das Quartier beziehen/nehmen –
nastaniti se
Truppen in Quartier legen –
nastaniti čete
jmdn. in das Quartier nehmen –
nastaniti (koga)

Quartierbillet n nastanitveni list
(*list za stanovališče)

quartieren – stanovati

Quartiergeber m stanodajalec
(*stanodajnik, stanodavec,
kvartirodavec, kvartirodajnik)

Quartiergeld n stanarina (*stanovina,
stanovnina, staniščnina, stanišnina,
novci za stan, denar za staniše,
kvartirnina)

Quartiermeister m vojaški
nastanjevalec (*vojaški stanoviščnik,
stanorednik, razstanovivec),
kvartirmojster

Quartierschein (→ *Quartierzettel*)

Quartierträger m stanovanjski
gospodar, stanodajalec (*stanoviški
gospodar, stanodajnik, stanodavec,
kvartirodajnik)

Quartierzettel m potrdilo o nastanitvi
vojakov (pri zasebniku) (*list za
stan, list za stanovališče)

Quartierzins (→ *Quartiergeld*)

Quasikaserne f quazi kasarna
(→ *Einquartierung*)

Quasimodogeniti – 2. velikonočna
nedelja (bela nedelja) (1. nedelja po
veliki noči) (→ *Ostersonntag*)

Quaste f čop

Quästion f 1. vprašanje 2. sporno
vprašanje 3. zaslišanje (včasih
povezano z mučenjem)

quästionieren – 1. izprašati, zaslišati
2. zadevati, tikati se

quästioniert – 1. izprašan, zaslišan
2. zadeven, dotičen

Quästionsschreiben n pismeno
vprašanje

Quästor m kvestor

Quatember m kvatrni dnevi, kvatre
(dnevi na začetku vsakega od
letnih časov) (→ *Quatemberfasten*,
Quatembergeld, *quottemberrecht*)

Quatemberfasten n cerkveni post na
začetku vsakega od štirih letnih
časov (vsakokrat v sredo, petek in
soboto v 1. tednu po pepelnični
sredi, v 1. binškošnem tednu, v
3. tednu septembra in 3. tednu
decembra), kvatre

Quatembergeld n *četrletnina (činž
se je pobiral četrletno, na začetku
vsakega od letnih časov – ob kvatrah)

quatemberlich – četrleten

Quecksilber n živo srebro ◇
gediegenes Quecksilber – čisto živo
srebro

Quecksilberwesen n pridobivanje
živega srebra (H 19)

Quelle f 1. vir (→ *Bezugsquelle*,
Einnahmsquelle, *Primärquelle*)
2. izviri, studenec, vrelec
(→ *Heilquelle*, *Mineralquelle*,
Thermalquelle) ◇
»Tempel-Quelle« – »Tempel-
vrec« (Rogaška Slatina)
(→ *Säuerling*)
»Styria-Quelle« – »Styria-vrec«
(Rogaška Slatina) (→ *Säuerling*)
aus bester/sicherer Quelle – iz
zanesljivega vira
aus glaubwürdiger Quelle – iz
verodostojnega vira

Quellwasser n studenčnica
(*studenčina, izvorna voda)

Quent m/n kvintič, kvinteljč (stara avstrijska utežna mera: 1 kvintič/kvinteljč = 4,37 g)

Quentchen (→ *Quent*)

Querdraht m prečna žica (pri ljubljanski električni železnici so bile prečne žice večinoma napete med nasproti stoječimi hišami, tam, kjer to ni bilo mogoče, pa so potekale po električnih drogovich (Spannmaste))

Querell f pritožba, tožba

Querellen pl prepiri (*pričkarije)

Quergasse f prečna ulica

Querstrich m prečna črta (*poprečna črta) (v tabelah označuje odsotnost – v nasprotju z navpičnico (senkrechter Strich), ki označuje prisotnost)

Querulant m **1.** tožnik, kverulant
2. prepirljivec, nergač, sitnež, kverulant

Querulation f pritožba

querulieren – **1.** pritožiti se
2. prepirati se, nergati, sitnariti

Queue f **1.** rep, konec **2.** gruča ◇
an der Queue der Compagnie – na repu stotnije, na koncu kompanije

Quiescent m začasni upokojenec
(*vpokojenec, počitnik)
(→ *quiescieren*)

Quiescentbezug (→ *Quiescentgehalt*)

Quiescentgehalt n začasna pokojnina
(*počitnina, počivnina, plača počitnika) (→ *quiescieren*)

Quiescenz f začasni pokoj (*počitek)
(→ *quiescieren*)

quiescieren – začasno upokojiti
(nižje avstrijske državne uradnike, ki niso prejeli plače (Gehalt), temveč le plačilo (Löhnung), so v primeru daljše bolezni ali če je šlo za presežke začasno upokojevali; prejeli so neke vrste začasno pokojnino (Quiescentgehalt/Quiescentbezug), ko pa so bili upokojeni, jim ni pripadala pokojnina (Pension), temveč oskrbnina (Provision))

Quiescierung f začasna upokojitev
(→ *quiescieren*)

Quietismus m **1.** mistični religiozni nauk v 17. stoletju (kontemplativno poglobljanje v Boga, pasivnost in vdanost v božjo voljo), kvietizem
2. pasiven odnos do vsega, kvietizem

Quinquennalzulage f petletni dodatek, petletna doklada, petletnica

Quinquennat n obdobje petih let, petletje, kvinkvenij

Quinta f **1.** 5. razred gimnazije (v Avstriji) **2.** 2. razred gimnazije (v Nemčiji)

Quintal m cent, stot, kvintal (stara avstrijska utežna mera: 1 stari cent = 56 kg; 1 novi/metrični cent = 100 kg)

Quirinal n **1.** Kvirinal (eden od sedmih gričev v Rimu) **2.** Kvirinal (od 1870 sedež italijanskega kralja in zunanjega ministrstva, od 1946 je v palači na Kvirinalu sedež italijanskega državnega predsednika)

Quisling m okupatorjev pomagač, izdajalec, kvizling

quittieren – 1. potrditi prejem, izdati pobotnico (*pobotovati)
2. odstopiti (npr. s položaja), zapustiti (npr. vojaško službo), odpovedati službo, kvitirati
3. vračati (npr. živio-klice)

quittiert – potrjen, kvitiran

Quittung f pobotnica (*pobotni list, kvitenga) (→ *Cassaquittung*, *Löschungsquittung*), potrdilo, račun

Qui-vive – auf dem Qui-vive sein/ stehen – biti pazljiv, biti na preži

Quorum n sklepčnost, kvorum

Quote f delež, kvota
(→ *Amortisationsquote*, *Tilgungsquote*)

Quotendeputation f kvotna deputacija

quotidian – dneven

quottemberrecht – kvatrna pravda
(G II. 64)

R

Rabatt m popust, rabat

Rabbiner m rabin

Rabe m krokar, vran

Rabenmutter f brezsrčna mati,
brezdušna mati (*vranja mati)

Rabenstein m morišče

rabiat – besen, divji, razkačen, rabiaten

Rabulist m **1.** jezičnej, gobezdalo,
rabulist **2.** zvijačnej (človek, ki
pači pravi smisel besed) **3.** zvijačni
odvetnik (odvetnik, ki pači pravi
smisel zakonov), rabulist

Rabulistik f **1.** jezičnost, jezikavost
2. pačenje pravega smisla besed,
rabulistika **3.** pačenje pravega
smisla zakonov, rabulistika

Race (→ *Rasse*)

Rache f maščevanje (→ *Blutrache*) ◇
Rache nehmen/üben – maščevati se

Racheakt m maščevanje

Rachedurst m maščevalnost

rachedurstig – maščevalen

Rachegöttin f boginja maščevalnosti

Rachen m žrelo

rächen – maščevati

rächen, sich – maščevati se

Rachenbräune f žrelna davica
(*grlovka)

Rächer m maščevalec

rachesüchtig (→ *rachedurstig*)

Rachgier (→ *Rachedurst*)

Rachitis f rahitis (bolezen oz. vzrok
smrti dojenčkov in majhnih
otrok, ki jo povzroča pomanjkanje
vitamina D)

Rachlust (→ *Rachedurst*)

Rachsucht (→ *Rachedurst*)

Rad n kolo (→ *Motorrad, Motorzweirad, Spinnrad, Wasserrad*) ◇

Strafe des Rades – smrt na kolesu

(srednjeveški način usmrtilve, ki

pa ga predpisuje še *Krvni sodni*

red Marije Terezije / Constitutio

Criminalis Theresiana iz leta 1769:

obsojencu so najprej s kolesom

zlomili kosti (Radbrechen), ga nato

vpeli v kolo in izpostavili, da je umrl

mučeniške smrti)

Flechtung des Körpers auf ein Rad –

vpletanje telesa v kolo (smrtna kazen)

auf das Rad legen – položiti na kolo
(smrtna kazen)

Radau m razgrajanje ◇

Radau machen/schlagen –
razgrajati

Radaumacher m razgrajáč

Radbrechen (→ *Rad/Strafe des Rades*)

Rädelsführer m kolovodja

Rademacher m kolar (izdeloval je
kolesa za vozove)

rädern – **1.** povoziti s kolesom

2. obsoditi na smrt na kolesu

(*hudodelnika na kolesu tretji)

(→ *Rad/Strafe des Rades*)

Rädern (→ *Rad/Strafe des Rades*)

Radfahrer m kolesar (konec leta 1901
je bilo v Ljubljani 2236 numeriranih
kolesarjev (numerierte Radfahrer))

radiciert – *ukoreninjen, radikiran

(povezan z lastništvom neke

nepremičnine, npr. davek, dajatev,

obrt) (→ *Gewerbe*)

radikal – **1.** korenit, temeljit, radikalen

2. skrajen, radikalen

Radikale(r) m radikalec

radikalisieren – **1.** korenito

spremeniti, radikalizirati

2. zaostri, radikalizirati

Radikalismus m radikalizem

Radikalist (→ *Radikale/r*)

Radio n radio

Radiostation f radijska postaja

radiziert (→ *radiciert*)

Radmeister m član rudarskega združenja, solastnik rudnika

Radschuh m cokla (zavora, ki se položi pod kolo voza)

Radtour f vožnja s kolesom, izlet s kolesom, kolesarska tura

Radwerk n rudarski obrat (izraz ni označeval le rudnika, temveč tudi topilnico, gozdove, pravico do sečnje lesa in kmetijska posestva)

Raffinesse f **1.** pretirana uglajenost, rafinesa **2.** dovršenost, prefinjenost, rafinesa **3.** zvitost, premetenost, rafinesa

raffiniert – **1.** očiščen, rafiniran **2.** pretirano uglajen, rafiniran **3.** dovršen, prefinjen **4.** premeten, prebrisan, zvit, rafiniran

Raffke m **1.** vojni dobičkar **2.** lakomnež, grabežljivec

Rage f bes

Rahmen m okvir (*rom)

Rahmenvertrag m okvirna pogodba

Raillerie f šala

raillieren – šaliti se

Rain m **1.** meja, obmejek (med njivami) **2.** breg

Rainbaum m mejno drevo, mejnik

rainen – mejiti

Rainstein m mejnik

Rainzeichen (→ *Rainstein*)

Raison f razum, pamet

(→ *Staatsraison*) ◇

jmdn. zur Raison bringen – spametovati (koga)

raisonnabel – **1.** moder, pameten, preudaren **2.** pravičen, primeren

Raisonnement n preudarek, presoja

Raisonneur m **1.** modrovalec, rezoner **2.** nergač

raisonnieren – **1.** razmišljati, soditi, rezonirati **2.** modrovati, rezonirati **3.** ugovarjati, rezonirati

Rait f delavska plača

Raitbuch n računska knjiga

raiten – računati, obračunati (*rajtati, obrajtati)

Raitoffiziant m računski oficiant

Raitung f račun, obračun (*rajtinga, obrajt) ◇
die Raitung tun – narediti obračun, obračunati (*obrajtati)

ralliieren – združiti, zbrati

ralliieren, sich – združiti se, zbrati se

Rallierung f zbiranje (čet)

Rallierungsort m zbirališče (čet)

Rallierungsplatz (→ *Rallierungsort*)

Rampe f **1.** klančina, privoz, dovoz **2.** nakladališče oz. razkladališče, rampa (→ *Laderampe*) **3.** rob odra **4.** raketno izstrelišče

Rancune f (prikrita) jeza, zamera

Rand m **1.** rob, kraj **2.** obronek **3.** okrajek ◇
außer Rand und Band geraten/sein – biti ves iz sebe
an den Rand eines Weltkriegs führen – pripeljati na rob svetovne vojne

Randale f razgrajanje, kraval ◇
 Randalen machen – razgrajati,
 randalirati, kravalizirati

randalieren – razgrajati, randalirati,
 kravalizirati

Randalierer m razgrajač

Randvermerk m obrobní zaznamek

Rang m **1.** čin, vrsta, red, stopnja
 (*služna vrsta) (→ *Dienstrang*,
Vorrang) **2.** dostojanstvo
 (→ *Adelsrang*) ◇
 jmdm. den Rang ablaufen –
 prehiteti (koga)
 jmdm. den Titel, Rang und
 Charakter eines Sektionsrathes
 verleihen – *podeliti (komu) naslov,
 vrsto in značaj sekcíjskega svetnika

Rängelei f ravsanje

rangeln – ravsati se za (kaj)

rangieren – razporediti, razvrstiti,
 rangirati

Rangordnung f stopnja časti
 (*činovni red), stopnja dostojanstva
 (*dostojanstveni red)

Rangsclassen pl *činovni razredi
 (*Postava od 15. aprila 1873*,
uravnujoča prejemke dejalnim
(aktivnim) državnim uradnikom
/ Gesetz vom 15. April 1873,
betreffend die Regelung der Bezüge
der activen Staatsbeamten, deli
 vse *dejalne (active) s plačo (mit
 Gehalt) nastavljené avstrijske
 državne uradnike v enajst činovnih
 razredov (Rangsclassen), po katerih
 so bili *trdno po sistemi določeni
 njihovi prejemki (systemmäßige
 Bezüge); ti so bili sestavljeni iz plače
 (Gehalt) ter *opravnih (funkcijskih)
 prikladov (Functionszulagen)
 ali *dejalnostnih (aktivnostnih)

prikladov (Activitätsbezüge);
 *opravne priklade so prejemali le
 štirje najvišji činovni razredi (8–11),
 *dejalnostnih prikladov pa je bilo
 deležnih sedem nižjih razredov
 (1–7); štirje najvišji razredi so
 imeli fiksno določeno plačo, pri
 ostalih činovnih razredih pa so
 bile določene po tri stopnje; v višjo
 stopnjo je uradnik enega in istega
 činovnega razreda lahko napredoval
 vsakih pet let; napredovanje iz
 nižjega v višji činovni razred se
 je izvedlo z imenovanjem; poleg
 sistemiziranih prejemkov so bili
 uradniki deležni tudi drugih,
 običajno začasno izplačanih
 dodatkov, npr. dnevnic, kilometrin,
 lokalnih dodatkov, selnin, poplačil
 itd.; upokojeni uradniki, po njihovi
 smrti pa tudi njihove vdove, so
 bili deležni trajnih pokojninskih
 užítkov (Pensionsgenüsse),
 pokojnin (Pensionen) ali oskrbnin
 (Provisionen))

Rangstour – außer der Rangstour
 (→ *Beförderung*)

Rangstreit m **1.** prepír zaradi
 prednosti glede na čast ali
 dostojanstvo **2.** prepír zaradi
 vrstnega reda ali prednosti

Ränke pl zvijače, spletke ◇
 Ränke schmieden/spinnen –
 spletkariti, intrigrirati

Ranzen m šolska torba (*ronec,
 roncelj, kernir, besaga, cula)

Ranzion f odkupnina (za ujetnika)

ranzionieren – odkupiti (ujetnika)

Ranzionierung f odkup (ujetnika)

rapide – zelo hitro, naglo

Rapidität f velika hitrost, naglica

Rappe m vranec (konj črne barve)
Rappell m odpoklic
Rapport m poročilo, raport
 (→ *Hauptrapport, Polizeirapport*) ◇
 Rapport abstaten/erstatten –
 poročati
Rapporteur m poročevalec
rapportieren – poročati, raportirati
Raps m ogrščica, repica
Rarität f **1.** redkost, posebnost,
 rariteta **2.** dragocenost, rariteta
rasant – **1.** nizek, položen (let izstrelka)
2. izredno hiter, razanten **3.** skokovit,
 viharen, dinamičen, razanten
Rasanz f **1.** položen let izstrelka
2. izredna hitrost
rasch – **1.** hiter (→ *Auffassung*), nagel
2. hitro, naglo
raschest – karseda hitro
rasen – **1.** dirjati **2.** besneti, divjati, noreti
Rasen m trata, ruša
Rasende(r) m besnež, divjak
Raser (→ *Rasende/r*)
Raseur m brivec (→ *Barbier*)
Rasier-Creme f krema za britje
rasieren – **1.** briti, obriti **2.** porušiti,
 podreti
Rasierer m **1.** brivec **2.** brivski aparat,
 brivnik
Rasier-Messer n britev
Rasier-Seife f milo za britje
Räson (→ *Raison*)
räsonnieren (→ *raisonnieren*)
Rasse f pleme, pasma, rasa
Rassengesetze pl nacionalsocialistični
 oz. fašistični rasni zakoni

Rassenhaß m rasno sovraštvo
Rassenideologie f
 nacionalsocialistična oz. fašistična
 rasna ideologija
Rassenschande f nedovoljeno mešanje
 ras (po nacionalsocialistični
 ideologiji)
Rassenunruhen pl rasni nemiri
Rassismus m razizem
Rassist m rasist
Rast f počitek, odmor
 Rast halten – počivati
rastlos – **1.** neumoren, neutruđen
2. brez prediha, brez prestanka,
 neprestano
Raststation f počivališče (*odmorišče),
 postaja
Rasttag m dan počitka, dan odmora
 (za vojaško enoto med pohodom) ◇
 einen Rasttag halten – imeti
 dan počitka (vojaška enota med
 pohodom)
Rasur f **1.** britje **2.** iztrganina, brisanje
3. tonzura
Rat¹ m **1.** svétnik **2.** zbor **3.** svét ◇
äußerer Rat – *zunanji svet* (H 25)
Geheimer Rat – tajni svétnik
 (*skrivni svetovavec)
 (→ *Geheimrat, Würde*)
Geheimer Rat, i.ö. – *tajni svet,*
notranjeavstrijski (H 19)
innerer Rat – *notranji svet* (H 25)
kaiserlicher Rat – cesarski svétnik
ständische Räte – *stanovski sveti*
 (H 44)
Wirklicher Geheimer Rat –
 pravi tajni svétnik (*pravi skrivni
 svetovavec)
Rat² m **1.** nasvet **2.** orodje
 (→ *Hausrat*) ◇

einen Rat erhalten – dobiti nasvet
sich Rats bei jmdm. erholen –
vprašati (koga) za nasvet,
posvetovati se s (kom)
einen Rat erteilen/geben – dati
nasvet, svetovati
Rat halten/Rat (Rates) pflegen –
posvetovati se s (kom)
jmdm. mit Rat und Tat beistehen/
jmdm. zur Seite stehen – stati
(komu) ob strani z nasveti in
dejanji
zu Rate sitzen – posvetovati se
jmdn. zu Rate ziehen – posvetovati
se s (kom), konzultirati (koga)

Rate f obrok ◇

auf Raten – na obroke (*po ratah)

raten (riet, hat geraten) – **1.** svetovati
2. uganiti, ugibati

ratenweise – v obrokih, obročen

Ratenzahlung f obročno

odplačevanje ◇
monatliche Ratenzahlung –
mesečni obrok

Räterepublik f sovjetska republika
(1919)

Ratgeber m svetovalec

Rathaus n mestna hiša, »rotovž« (v

Ljubljani so staro mestno hišo podrli
aprila 1717 in začeli z gradnjo nove,
ki kaže današnjo podobo)

Rathausplatz m Mestni trg

Ratifikation f **1.** podpis (meddržavne
pogodbe), ratifikacija **2.** potrditev
(*potrdilo, pritrdilo) ◇
obervormundschaftliche
Ratifikation – nadvarstveno
dovoljenje (osnutek ženitne
pogodbe za mladoletno nevesto ali
mladoletnega ženina pod varstvom
skrbnika je potrdilo okrajno sodišče

kot nadvarstveni organ in obenem
izdalo tudi ženitno dovoljenje)

ratifizieren – **1.** podpisati, ratificirati
2. potrditi

Ratifizierung (→ *Ratifikation*)

Ratio f razum

Ration f dnevni obrok hrane

(→ *Brotration*) ◇

eiserne Ration – železna zaloga
hrane (rezervni obrok hrane, ki ga
je vojak lahko načel le v izjemnem
primeru)

rationalisieren – **1.** smiselno razložiti,
racionalizirati **2.** ustvariti pogoje
za učinkovito proizvodnjo,
racionalizirati delovni proces

Rationalisierung f **1.** smiselna
razlaga, racionalizacija **2.** uvedba
pogojev za učinkovito proizvodnjo,
racionalizacija delovnega procesa

Rationalismus m racionalizem

Rationarium n popis blaga oz. posesti

ratione – glede na (kaj)

Rationierung f načrtno omejevanje
prodaje oz. porabe, racioniranje

rätlich – koristen, pameten

Ratsaal – städtischer Ratsaal (Laibach)

– mestna dvorana (Ljubljana)

Ratsbürger pl svetniki (H 25)

Ratschlag m nasvet, sklep

ratschlagen – posvetovati se

Ratschluß m sklep ◇

der Ratschluß des Gottes – božja
volja

Gott dem Allmächtigen hat
es in seinem unerforschlichen
Rathschlusse gefallen, unseren
innigstgeliebten Onkel ... zu Sich
in ein besseres Jeseits abzurufen –

*Bogu vsemogočnemu je v svojem nepojmljivem sklepu (nedoumni volji) dopadlo poklicati k sebi v boljše življenje našega srčno ljubljenega strica ... (obrazec v osmrtnici)

Ratsglied n svétnik, odbornik

Ratshandel m pravda pred zbornio sodnijo

Ratsherr (→ *Ratsglied*)

Ratsmann (→ *Ratsglied*)

Raub m rop, plen (*razboj)
(→ *Mädchenraub, Menschenraub, Straßenraub*)

Raubanfall m roparski napad

Räuber m ropar, razbojnik, tolovaj
(→ *Straßenräuber*)

Räuberhöhle f roparska jama, tolovajsko skrivališče

Räuberhorde f roparska drhal, truma tolovajev

Räuberunwesen n razbojništvo

Raubkrieg m roparska vojna

Raubmord m roparski umor
(*razbojni umor, ropomor) ◇
meuchlerischer Raubmord –
zahrbtn roparski napad

Raubritter m roparski vitez

Raubschütze m divji lovec

Raubtier n zver (*roparska zverina)

Raubvogel m ptica roparica

Raubzug m plenilni pohod, roparski pohod ◇
einen Raubzug unternehmen –
izvesti roparski pohod

Rauch m dim (→ *Weibrauch*)

rauchen – kaditi

Räucherer m prekajevalec
(*sušivec, vodivec)

Räucherammer f prekajevalnica
(*dimnica, dimnjača)

räuchern – 1. prekajevati (meso)
2. razkuževati z dimom (npr. pisma
v času epidemij kuge)

Rauchfang m dimnik

Rauchfangfeuer n požar v dimniku

Rauchfangkehrer m dimnikar

Rauchfaß n kadilnica

Rauchgeld n davek na ognjišče,
dimnina

Rauchkammer (→ *Rauchstube*)

Rauchstube f 1. *dimnica* (G I. 562)
(glavni stanovanjski prostor z
odprtim ognjiščem) 2. kadilnica

Rauchtabak m tobak za kajenje
(*tobak za pušenje)

Rauchware f kožuhovina
(*kosmata roba)

Räude f garje

Raufbold m pretepač

raufen – 1. izpuliti, puliti, trgati
2. oskubsti, skubsti

raufen, sich – tepsti se, ruvati se,
spopasti se

Raufer m pretepač

Rauferei f pretep, tepež

Raufexceß (→ *Rauferei*)

Raufhändel (→ *Rauferei*)

rauh – 1. hrapav, raskav 2. oster
(→ *Klima, Wind, Witterung*)
3. grob 4. kosmat

Rauhfarber m irhar

Rauh frost m ivje

Rauhfutter n živinska krma, klaja
(seno ali slama)

Rauhgewicht n kosmata teža

Raum m **1.** prostor (→ *Amtsraum*,
Bodenraum, *Gesellschaftsraum*,
Hofraum, *Kellerraum*, *Spielraum*,
Verbandraum, *Wahlraum*,
Waschraum, *Wohnraum*, *Zeitraum*)

2. prostornina (→ *Fassungsraum*)

3. področje ◊

einer Bitte Raum geben – ugoditi
prošnji

der Hoffnung Raum geben –

vdajati se upanju

räumen – **1.** izprazniti **2.** odstraniti
(→ *Weg*) **3.** očistiti (→ *Fluß*)

Rauminhalt m prostornina

räumlich – **1.** prostorski **2.** prostorninski

Räumlichkeit f prostor

(→ *Nebenräumlichkeiten*)

Raummeter m prostorninski meter,
kubični meter, kubik

Raumrecht n pravica do krčenja
gozda

Räumung f **1.** izpraznitev **2.** umik ◊
Räumung besetzter Gebiete – umik
iz zasedenih območij
Räumung der Stellung – umik s
položaja

Raupe f gosenica

Rausschmeißer m zaključni ples

Ravage f pustošenje, opustošenje,
razdejanje

ravagieren – pustošiti, opustošiti,
razdejati

Ravelin m/n zunanji (zadnji) okop,
ravelin

ravitalisieren – oskrbovati (z živili, s
strelivom)

Rayon m okoliš, rajon (→ *Kurrayon*)

Razzia f racija

RB. = **Rudolfsbahn** (→ *Bahn*/
Rudolfsbahn)

Rcltion. = **Reclamation**

(→ *Reclamation*)

rdo. = **reverendo** – oprostite izrazu
(besedo oz. njeno okrajšavo so
nekoč uporabljali običajno pred
oznakami vsega tistega, kar so
smatrali za nečisto ali smrdeče,
tako npr. pred besedami *prašič*/
rdo. Schwein, *krava*/*rdo. Kuh*, celo
hlače/*rdo. Hose* in *noge*/*rdo. Füße*;
s tem so sogovorniku oz. bralcu
zagotavljali, da ga z uporabo
takšnih izrazov nikakor niso želeli
užaliti)

Reaktion f **1.** odpor, nasprotovanje,
reakcija **2.** sile, ki se upirajo
napredku, reakcionarne sile,
reakcija

Reaktionär m reakcionar

Realbesitz m zemljiška posest
(*realno posestvo)

Realeinkommen pl dejanski dohodki,
realni dohodki

Realgewerbe n realna obrt (obrt, ki je
bila vezana na posestvo oz. hišo)

Realien pl realni predmeti
(zemljepis, zgodovina, prirodopis,
prirodoslovje), realije

Realinjurie f razžalitev z dejanjem
(v nasprotju z besedno razžalitvijo
(Verbalinjurie))

Real-Invalid(e) m realni invalid
(za kakršnokoli vojaško službo
nesposoben vojaški invalid)

realisieren – **1.** uresničiti (*do konca
privesti, vresničiti), izpolniti,

realizirati (*realizovati) **2.** spoznati, uvideti **3.** vnovčiti (*v denar spraviti)

Realisierung f **1.** uresničitev, izpolnitev, realizacija **2.** spoznanje **3.** vnovčenje

Realität f **1.** resničnost, realnost
2. nepremičnina, zemljiška posest, zemljišče, posestvo ◇
Realitäten sind mit Hypothekar-Schulden belastet. – Nepremičnine so obremenjene s hipotekarnimi dolgovi.
Die Realität ist mit einer Intabulation per ... belastet. – Zemljiška posest je obremenjena s hipoteko v višini ...
steuerpflichtige Realität – davku podvrženo posestvo

Realitätenbesitzer m posestnik

Realitätenerträge pl prihodki od zemljišč

Realitätenversteigerung – executive Realitätenversteigerung f izvršilna zemljiška dražba (*izvršilna zemljiščina dražba, eksekutivna zemljiščina dražba)

realiter – zares, resnično

Reallast f stvarno breme, realno breme

Realpolitik f realna politika

Realschule f realka (*realna šola)
(sprva nižja srednja šola, nato 6- ali 7-razredna, nazadnje 8-razredna prirodoslovno-tehniška srednja šola)
(→ *Oberrealschule*, *Unterrealschule*)

Realschüler m učenec realke, dijak realke (*realec)

Realschulprofessor m profesor na realki (*realčni profesor)

Realteilung f popolna delitev ozemlja ali države med dediče

Realunion f realna unija

Realvermögen n nepremično premoženje, nepremičnine

Realwert m dejanska vrednost, prava vrednost, realna vrednost

Reambulierung f **1.** predelava ali izboljšava katastra ali katastrskega zemljevida (pri avstrijskem reambulančnem katastru iz 19. stoletja je šlo za »uravnavo zemljiškega davka« (»Regelung der Grundsteuer«)
(→ *Reambulierungskataster*)
2. obhod meje

Reambulierungskataster m/n reambulančni kataster (odrejen z zakonom z dne 24. maja 1869)

reassumieren – ponoviti, reasumirati

Reassumierung f ponovitev ◇
Reassumierung einer Tagsatzung – ponovitev naroka
Reassumierung executiver Feilbietung – ponovitev izvršilne dražbe

Rebe f trta, trs

Rebell m upornik, puntar, rebel

rebellieren – upirati se

Rebellion f upor, vstaja

Rebenbespritzung f škropljenje vinske trte

Rebenpilz m trtna plesen

Rebenschule f trtnica, trsnica

Rebhuhn n jerebica

Reblaus f trtna uš

Rebschnitt m obrezovanje vinske trte

Rebstock m trta, trs

Recadenz f ponovni pripad (pravice prejšnjemu lastniku)

Recapitulant m vojak, ki je pogodbeno podaljšal (obvezno) vojaško službo, recapitulant

recapitulieren – povzeti, recapitulirati

recent – nedaven, nov, recenten

Recepisse f potrdilo o prejemu, receptis (→ *Empfangsrecepisse*) ◇ postämtliche Recepisse – potrdilo o oddaji pošne pošiljke (→ *Aufgabs-Recepisse*)

recepissieren – zapisovati

Receveur m prejemnik (→ *Einnehmer*)

rechen – grabiti

Rechen m **1.** grablje (→ *Heurechen*)
2. lesena vodna pregrada (za ustavljanje splavljenega lesa, npr. pri Idriji, in sicer na Lenštat ob sotočju Nikove in Idrijce), grablje
3. obešalnik (→ *Kleiderrechen*)

Rechenschaft f **1.** obračun
2. odgovornost ◇
Rechenschaft ablegen – polagati račune, obračunati
jmdn. zur Rechenschaft ziehen – klicati (koga) na zagovor

Rechenschaftsabschluß m računski sklep

Rechenschaftsbericht m računsko poročilo (*računsko izvestje)

Rechensystem n števeni sistem

Rechentafel f računska tablica

Recherche f **1.** raziskava, preiskava
2. poizvedovanje

recherchieren – **1.** raziskovati, preiskovati **2.** poizvedovati

rechnen – **1.** računati (*rajtati)
2. računati s (kom/čim), zanesti se na (koga/kaj)

Rechnen n računanje (*rajtanje) (→ *Kopfrechnen*)

Rechner m **1.** računar (*številar)
2. kalkulator **3.** računalnik

Rechnung f **1.** račun (*rajtenga, rajtba) (→ *Curatelsrechnung, Gerhabschaftsrechnung, Schlussrechnung*) **2.** štetje (→ *Zeitrechnung*) ◇
Erledigung der Rechnungen – potrditev računov (*potrjenje rajting)
gerhabliche Rechnung – skrbstven račun (→ *Gerhabschaftsrechnung*)
offene Rechnung – neplačan račun
rückständige Rechnung – izostal račun (*zastali račun), neplačan račun
auf/für Rechnung – na račun (*na rajtengo)
auf/für eigene Rechnung – na svoj riziko
für Rechnung des Staates (von Gemeinden) – na račun države (na račun občin)
eine Rechnung ausstellen – izstaviti račun
eine Rechnung abzahlen/berichtigen/bezahlen/effektuiieren – plačati račun, poravnati račun
jmds. Rechnung geht (nicht) auf – račun se (komu) (ne) izide (über etwas) Rechnung (ab)legen – polagati račun o (čem)
die Rechnung ohne den Wirt machen – delati račun brez krčmarja
einer Sache Rechnung tragen – upoštevati (kaj)
die Restauration auf Rechnung oder in Pacht übergeben – predati restavracijo na račun ali v najem
auf seine Rechnung kommen – priti na svoj račun
auf eigene Rechnung übernehmen

– prevzeti (npr. trgovino) na svoj račun
etwas in Rechnung setzen/stellen/
ziehen – upoštevati

Rechnungsabschluss m obračun, bilanca (*računski sklep, računski zaključek) ◇
Genehmigung des Rechnungsabschlusses – potrditev letnega obračuna (*potrditev računskega sklepa, potrditev računskega zaključka)

Rechnungsbeamte(r) m računski uradnik (*računar)

Rechnungsbeleg m računsko dokazilo

Rechnungsbuch n računska knjiga

Rechnungsdepartement n računovodski oddelek (H 51)

Rechnungsdienst m računovodska služba (H 35)

Rechnungsführer m računovodja (*računar)

Rechnungsgebrechen pl računске napake

Rechnungsgeld (→ *Rechnungsmünze*)

Rechnungshof m računsko sodišče

Rechnungsleger m predlagatelj obračuna (*polagatelj računa, računodajnik)

Rechnungslegung f obračun (*dajanje računa, računodajstvo)

Rechnungsmünze f števni denar (v nasprotju s plačilnim denarjem (Währungsmünze) kot dejanskim plačilnim sredstvom)

Rechnungsoffizial m računski oficial

Rechnungsprüfer m pregledovalec računov (*računski preglednik, računski pregledovalec), revizor

Rechnungsprüfung f pregled računov, pretres računov, revizija

Rechnungsrevident
(→ *Rechnungsprüfer*)

Rechnungsrevisor
(→ *Rechnungsprüfer*)

Rechnungs-Unteroffizier m računski podčastnik

Rechnungswesen n računovodstvo

recht – 1. prav 2. pravi (→ *Winkel*)
3. rodni (→ *Bruder, Eltern, Kind*),
pristen 4. zelo, precej 5. desen
(→ *Hand*) ◇

recht gut – zelo dobro
schlecht und recht – za silo, nekako
zu rechter Zeit am rechten Ort –
ob pravem času na pravem kraju
recht sein – biti (komu) prav
recht und billig sein – biti
primerno, biti pravično
jmdm. recht geben – dati (komu)
prav, pritrčiti (komu)

Recht n 1. pravo 2. pravica 3. *pravda*
(V 81; G II. 12, 99), *pravdna dajatev*
(G II. 247), *fevdalna dajatev* (V 64) ◇
das Recht der freien

Vermögensgebarung – pravica
do svobodnega gospodarjenja z
imovino
(→ *Großjährigkeitserklärung*)
Recht und Gerechtigkeit – pravica
in pravičnost

Doktor der Rechte – doktor prava
(*doktor pravoznanstva)

Doktor beider Rechte – doktor
obojega prava (civilnega in
cerkvenega)

Einräumung dinglicher Rechte –
podelitev stvarnih pravic

Einziehung/Entziehung des Rechtes
– odvzem pravice

Studierender der Rechte – študent
prava

Verwirkung eines Rechts – izguba pravice
 Wahrung der Rechte – varstvo pravic (*obramba pravic) (→ *Wahrung*)
 ausschließliches/privatives Recht – izključna pravica
 bürgerliches Recht – 1. državljanska pravica 2. civilno pravo (→ *Zivilrecht*)
 dingliches Recht – 1. stvarna pravica 2. stvarno pravo
 gemeines Recht – splošna pravica (*obča pravica), *obče pravo* (V 89)
 hergebrachtes Recht – stara pravica, običajna pravica
 internationales Recht – mednarodno pravo
 kanonisches Recht – cerkveno pravo, kanonsko pravo
 öffentliches Recht – javno pravo
 peinliches Recht – kazensko pravo (*strahovavna pravica)
 politische Rechte – politične pravice (*politiške pravice)
 römisches Recht – rimsko pravo
 unverletzliches Recht – nedotakljiva pravica (*nepovredna pravica, neoporekljiva pravica)
 mit Recht – po pravici, upravičeno
 mit Fug und Recht – z vso pravico, popolnoma upravičeno
 mit vollem Recht – povsem upravičeno
 von Rechts wegen – po zakonu
 ein Recht ausüben – izvrševati pravico, koristiti pravico (*poslužiti se pravice)
 ein Recht genießen – uživati pravico, imeti pravico
 jmds. Rechte anfechten/antasten/verletzen – kršiti (komu) pravice, kratiti (komu) pravice
 jmdm. ein Recht bestreiten – oporekati (komu) pravico
 jmdm. ein Recht einräumen –

priznati (komu) pravico
 Gnade vor/für Recht ergehen lassen – prizanesti, pomilostiti
 das Recht ist erloschen – pravica je ugasnila, pravica je prenehala veljati
 jmdm. Recht geben – dati (komu) prav, pritrčiti (komu)
 jmdm. ein Recht geben/gewähren/verleihen/zugestehen – podeliti (komu) pravico
 das Recht haben – imeti pravico
 Recht haben – imeti prav
 Recht sprechen – soditi
 die Rechte studieren – študirati pravo
 Recht suchen – pravdati se
 Recht üben – razsojati (*pravico delati)
 seine Rechte wahrnehmen – varovati svoje pravice
 auf seinem Recht bestehen – uveljaviti svojo pravico
 jmdn. an seinen Rechten kränken – kratiti (komu) njegove pravice (*žaliti komu pravice)
 im Recht gegründet – upravičeno
 zu Recht erkennen – rzsoditi
 zu Recht stehen – biti sojen
 jmdm. steht ein Recht zu – imeti pravico
 jmdm. ein Recht zusprechen – podeliti (komu) pravico

Rechte f 1. desna roka, desnica
 2. desno usmerjene stranke, politična desnica

rechtens – 1. pravno, zakonito (*postavnim potom), v skladu s predpisi 2. upravičeno, po pravici ◇
 für rechtens erachten/halten – smatrati za zakonito
 das Schreiben rechtens erhalten – pismo v redu prejeti
 über jmdn. rechtens aufgeregt sein – biti upravičeno razburjen nad (kom)
 was rechtens ist – kar je prav

rechtfertigen – upravičevati, upravičiti
Rechtfertigung f upravičenost
Rechtgläubigkeit f pravovernost
Rechthaber m svojeglavec
Rechthaberei f svojeglavost
rechtlich – 1. praven (→ *Gewaltträger*)
 2. pravičen, pošten
Rechtlichkeit f pravičnost, poštenost
rechtlos – brezpraven
Rechtlosigkeit f brezpravnost
rechtmäßig – 1. zakonit (*postaven)
 2. upravičen
Rechtmäßigkeit f zakonitost
rechts – desno
 Rechts! – Na desno! (vojaško
 povelje)
Rechtsanwalt m odvetnik, advokat
Rechtsanwaltschaft f odvetništvo,
 advokatura
Rechtsbehelf m pravno sredstvo
 (*pravni pomoček, pravno
 pomagalo)
Rechtsbrecher m kršitelj zakona
Rechtsbruch m kršitev zakona
rechtschaffen – pošten, pravičen
Rechtschaffenheit f poštenost,
 pravičnost
Rechtsfreund m pravni zastopnik
Rechtsgeld n pravdni denar
Rechtsgeschichte f pravna zgodovina
Rechtsgrund m pravna osnova,
 pravna podlaga
 Alle Jene, die aus dem Verlasse
 des .... aus was immer für einem
 Rechtsgrunde einen Anspruch zu
 machen berechtigt zu seyn glauben,
 ... – Vsi tisti, ki na katerikoli pravni

podlagi smatrajo, da so upravičeni
 do terjatve iz zapaščine ..., ...

rechtsgültig – pravno veljaven
Rechtsgültigkeit f pravna veljavnost
rechtshältig – 1. praven 2. pravno
Rechtshandel m pravda
Rechtskraft f pravnomočnost
 (*pravnokrepnost) ◇
 in Rechtskraft erwachsen – postati
 pravnomočen (*pravnokrepen)
 Das Erkenntnis ist nach
 eingetretener Rechtskraft sofort in
 Vollzug zu setzen. – Ko razsodba
 postane pravnomočna, jo je
 potrebno takoj izvršiti.
rechtskräftig – pravnomočen
 (*pravnokrepen) (→ *Beschluß*,
Urteil) ◇
 rechtskräftig werden – postati
 pravnomočen
rechtskundig – pravniško izobražen
 (*pravovéden), s pravniško
 kvalifikacijo
Rechtskundige(r) m pravnik
rechtslastig – izrazito desno usmerjen,
 desničarski
Rechtsmittel n pravno sredstvo
 (*pravni lek, pravni pomoček) ◇
 das Rechtsmittel wegen Verletzung
 über die Hälfte – pravno sredstvo
 zaradi prikrajšanja nad polovico
 (*pravni lek zaradi prikratbe nad
 polovico) (→ *Verletzung*)
 das Rechtsmittel ergreifen/geltend
 machen – poslužiti se pravnega
 sredstva (*pravnega leka se
 poprijeti)
Rechtsnachfolge f pravno nasledstvo
Rechtsnachfolger m pravni naslednik
 (*pravni nastopnik)

Rechtspartei f desno usmerjena stranka, konzervativna stranka

Rechtspflege f pravosodje
(→ *Strafrechtspflege*)

Rechtssache f pravna zadeva
(*pravna stvar, pravna reč)

Rechtssprechung f sodna oblast, judikativa

Rechtsstaat m pravna država

Rechtsstreit m pravni spor, pravda ◇
anhängiger Rechtsstreit – pravda, ki poteka

Rechtsstreitigkeit f pravni spor ◇
bürgerliche Rechtsstreitigkeiten – civilni pravni spori

Rechtstag m pravdni dan

Rechtsurkunde f pravna listina
(*pravno pismo)

Rechtsurteil n pravna sodba

rechtsverbindlich – pravno zavezujoč
(*pravnovezen, pravnozavezen)

Rechtsverfolgung f uveljavljanje pravice

Rechtsverteidigung f obramba pravice

Rechtsvertreter m pravni zastopnik
(*pravni zagovarjavec)

Rechtsverwahrung f pravni zadržek
(*pravni pridržek)

Rechtsvorbehalt
(→ *Rechtsverwahrung*)

Rechtsweg m pravna pot ◇
die Ergreifung des Rechtswegs – poseganje po pravnih sredstvih
ordentlicher Rechtsweg – redna pravna pot
einen Streit im Rechtsweg austragen – urejati spor po pravni poti, urejati spor s pravdo (*pravdoma)

den Rechtsweg beschreiten – začeti pravdo, tožiti

rechtswidrig – protipraven

Rechtswidrigkeit f protipravnost

Rechtswirksamkeit f pravnomočnost
(*pravna moč)

Rechtswirkung f pravni učinek

Rechtswissenschaft f pravna znanost
(*pravoznanstvo, pravdoznanstvo), pravo (→ *Jura*)

Rechtswohltat f *pravna dobrota
Rechtswohltat des Inventariums – *pravno dobrota popisa, *pravna dobrota inventarja

Recke m junak, vojščak

Reclamant m 1. pritožnik

(*vgovornik, opozvateelj)

2. reklamant (*pooglasitelj) (svojec vojaškega obveznika, ki je zaradi družinskih razmer zaprosil, da bi slednjega oprostili služenja prezentne službe v miru in ga vključili v nadomestno rezervo)

Reclamation f 1. pritožba, ugovor
(*vgovor, oporeka, opozivanje), reklamacija

2. reklamacija

(*pooglasitev) (prošnja, ki so jo

svojci vojaškega obveznika vložili,

da bi slednjega zaradi družinskih

razmer oprostili služenja prezentne

službe v miru in ga vključili v

nadomestno rezervo) ◇

in Folge indiv. Rclion. = in Folge

individueller Reclamation – na

podlagi individualne pritožbe ali

opozorila (opomba, ki se je nanašala

na popravek v katastrskem zapisu)

Reclamationsverfahren n

pritožbeni postopek, reklamacijski

postopek (*pritožno postopanje,

reklamacijsko postopanje)

reclamieren – 1. pritožiti se, ugovarjati (*vgovarjati), reklamirati
2. zahtevati nazaj, terjati, reklamirati (*reklamovati)
3. opozarjati na (kaj), delati reklamo za (kaj), priporočati, reklamirati
4. reklamirati (*pooglasiti) (svojci vojaškega obveznika so zaprosili, da bi slednjega zaradi družinskih razmer oprostili služenja prezentne službe v miru in ga vključili v nadomestno rezervo)

Reclamierter(r) m reklamirani vojaški obveznik (vojaški obveznik, katerega svojci so zaprosili, da bi slednjega zaradi družinskih razmer oprostili služenja prezentne službe v miru in ga vključili v nadomestno rezervo)

Recognition f 1. priznanje, ugotovitev istovetnosti (osebe), rekognicija
2. ugotovitev pristnosti (listine), rekognicija

recognoscieren – 1. priznati, ugotoviti istovetnost (osebe) 2. ugotoviti pristnost (listine), rekognoscirati
3. poizvedovati, razgledovati se po (čem), rekognoscirati

Recognoscierung f 1. priznanje, ugotovitev istovetnosti (osebe)
2. ugotovitev pristnosti (listine)
3. poizvedovanje, razgledovanje, izvidništvo, rekognosciranje

Recognoscierungsgefecht n izvidniški boj (*poizvedovalni boj)

Recognoscierungskampf (→ *Recognoscierungsgefecht*)

Recommandation f priporočilo (*priporočba), rekomandacija

Recommandations-Gebühr f *priporočnina (pristojbina za priporočeno pismo)

Recommandations-Schreiben n
1. priporočilno pismo, priporočilo
2. priporočeno pismo

recommandieren – priporočiti, rekomandirati (→ *Brief*)

recommandiert – priporočen, rekomandiran (→ *Brief*, *Postsendung*, *Schreiben*)

Recompense f plačilo, odškodnina, rekompenzacija

recompensieren – plačati, nadomestiti, rekompenzirati

Reconnaissance f hvaležnost

Reconstruction f obnova, rekonstrukcija ◊
Reconstruction des Cabinets – preoblikovanje vlade

reconstruieren – obnoviti, rekonstruirati

Reconvalescent m preboleznik, rekonvalescent

Reconvalescenz f okrevanje, rekonvalescenca

reconvalescieren – preboleti bolezen, okrevati

Rectifikationsnummer f rektifikacijska številka

Rectifikationsurbar n rektifikacijski urbar (*popravni urbar)

Rect. Nr. = Rectifikationsnummer (→ *Rectifikationsnummer*)

recuperieren – ponovno dobiti, ponovno pridobiti

Redakteur m urednik, redaktor

Redaktion f uredništvo, redakcija

Reddition f povračilo, vračilo

Rede f govor (→ *Abschiedsrede*, *Anrede*, *Brandrede*, *Dankrede*,

Ermahnungsrede, Festrede, Gegenrede, Grabrede, Hetzrede, Leichenrede, Lobrede, Nachrede, Schmachrede, Schmährede, Spitzrede, Standrede, Thronrede, Tischrede, Trauerrede, Wechselrede, Weibrede, Widerrede) ◇

fulminante Rede – bleščoč govor
gehaltvolle Rede – jednat govor
hochtrabende Rede – pompozen govor

in gebundener Rede – v verzih
ungebundene Rede – proza
eine (schwungvolle) Rede halten – imeti (vznesen) govor

jmdm. Rede und Antwort stehen – zagovarjati se pred (kom), odgovarjati pred (kom)
jmdn. in die Rede bringen – obrekovati (koga)

in die Rede kommen – priti v zobe
in Rede stehen – obravnavati
die in Rede stehenden Dokumente – obravnavani dokumenti, zadevni dokumenti

Wovon ist die Rede? – O čem teče beseda?

jmdn. zur Rede stellen – poklicati (koga) na zagovor
in freier Rede sprechen – govoriti prosto (brez predloge)

Redefreiheit f svoboda govora

Redemptorist m misijonski redovnik, redemptorist

reden – govoriti
(→ *Gefallen, Klartext, Mund*)

redigieren – popraviti besedilo, urediti besedilo, redigirati

Redigierung f poprava besedila, ureditev besedila, redakcija

redimieren – odkupiti

redlich – pošten (→ *Finder*)

Redlichkeit f poštenost

Redner m govorec, govornik, *besednik* (V 408) (→ *Festredner*)

Rednerbühne f govorniški oder, govornica (*govorivnica)

Rednerpult n stojalo za branje na govorniškem odru

Rednertribüne (→ *Rednerbühne*)

Redoute f **1.** vojaška utrdba v obliki mnogokotnika, reduta **2.** plesno zabavišče (*plesavnica), reduta **3.** javni ples v maskah (*ples v šemah), maškarada

Redoutensaal (Laibach) m Redutna dvorana (Ljubljana) (→ *Ballhaus*)

redressieren – popraviti, povrniti (v prejšnje stanje)

Reduktion f zmanjšanje, skrčenje, redukcija

Reduplikation f podvojitve, reduplikacija

reduzieren – zmanjšati, reducirati

Reduzierung f zmanjšanje, reduciranje

Reede f sidrišče

Reeder m ladjar, brodar

Reederei f **1.** ladjarstvo, brodarstvo **2.** ladijska družba

reell – **1.** stvaren, realen **2.** pošten, zanesljiv

Refektorium n jedilnica (zlasti v samostanu ali internatu), refektorij

Referat n/m poročilo, referat ◇
schriftliches Referat – pisno poročilo
das Referat über alle Generalien führen – biti poročevalec za vse splošne zadeve

Referendum n referendum

Referent m **1.** poročevalec (*poročivec), referent **2.** predavatelj, referent **3.** uslužbenec, referent

Referenz f priporočilo, referenca

referieren – poročati o (čem), referirati o (čem)

Referierung f poročanje

Reflektant m prosilec, reflektant

reflektieren – **1.** računati na (kaj), potegovati se za (kaj), reflektirati na (kaj) **2.** premišljevat, pretehtati, reflektirati **3.** paziti na (koga/kaj)

Reflektierende(r) (→ *Reflektant*)

Reflexion f **1.** odbijanje (svetlobe), odsevanje, refleksija **2.** premišljevanje, refleksija

Reform f preoblikovanje, preureditev, preustroj (*prenaredba, preosnova), reforma (→ *Agrarreform, Bodenreform, Heeresreform, Währungsreform*) ◇ *Haugwitz'sche Reformen – Haugwitzove reforme* (H 31, 39)

Reformation f reformacija

Reformator m reformator

reformieren – popraviti, izboljšati, reformirati

Reformierte(r) m pripadnik reformacije, reformator

Reformkommunismus m reformni komunizem

Refügié m begunec (zlasti iz Francije pobegli protestant)

refugieren – pobegniti

Refugium n pribežališče, refugij

refundieren – povrniti, refundirati

Refüs m odklonitev, odklonilni odgovor

refüsieren – odkloniti

Refusion f povračilo, refundacija

Refutation f ovrženje, refutacija

refutieren – ovreči

Reg. = Regiment (→ *Regiment*)

Regal n vladarju ali državi pridržana pravica, kraljeva pravica (*kronska pravica, kronščina), državni monopol, regal (→ *Bergregal, Jagdregal, Judenregal, Münzregal, Postregal*)

Regalien pl *regalije* (H 38–40) (→ *Regal*)

regalieren – **1.** podariti (komu kaj), obdariti (koga) **2.** pogostiti (koga)

Regard m pogled

rege – **1.** živahen (→ *Beteiligung*) **2.** gibčen, čil ◇ *rege werden* – **1.** zganiti se, oživeti **2.** pojaviti se (npr. dvomi)

Regel f **1.** pravilo, načelo, vodilo (→ *Faustregel, Maßregel, Spielregel, Zwangsmaßregel*) **2.** merilo **3.** mesečno perilo, menstruacija ◇ *in der Regel* – praviloma

Regelmäßigkeit f **1.** rednost **2.** pravilnost

regeln – urediti, uravnavati, regulirati ◇ *gleichmäßig regeln* – poenotiti

Regelung f **1.** ureditev (*uredba, uravnavanje) (→ *Friedensregelung, Maßregelung, Neuregelung*) **2.** urejanje

Regelwidrigkeit f nepravilnost

regen – premikati, premakniti

Regen m dež (→ *Platzregen*) ◇ *anhaltender Regen* – dolgotrajno deževje

- vom Regen in die Traufe kommen
– priti z dežja pod kap
- regen, sich** – **1.** premikati se, premakniti se, zganiti se **2.** prebuditi se, porajati se
- Regeneration** f obnovitev, obnavljanje, regeneracija
- Regenfälle** pl padavine (dež)
- Regengüsse** pl deževje
- Regenschirm** m dežnik (*marela)
- Regenschirmmacher** m dežnikar
- Regenschori** m zborovodja
- Regent** m **1.** začasni vladarjev namestnik (vladarja nadomešča zaradi mladoletnosti, bolezni in drugih razlogov), regent (→ *Prinzregent*) **2.** oskrbnik (velike zemljiške posesti) **3.** vladar, regent
- Regenhaus** n vladarska hiša
- Regentschaft** f **1.** začasna vladavina regenta, namestništvo, regentstvo **2.** vladarstvo, vladanje, regentstvo
- Regenwasser** n deževnica (*dežnica)
- Regest** n izvleček iz listine, regest
- Regie** f vodenje, vodstvo, uprava, režija
- Regiefahrkarte** f znižana vozovnica, režijska karta
- Regiekosten** pl upravni stroški
- regieren** – **1.** vladati (→ *absolut, Hand*), voditi **2.** ravnati s (čim) **3.** razsajati (→ *Pest*)
- Regierung** f **1.** vlada (*vladarstvo, regirenga) (→ *Allparteiregierung, Einparteiregierung, Interimsregierung, Koalitionsregierung, Konzentrationsregierung, Landesregierung, Militärregierung, Minderheitsregierung, Schattenregierung, Zwischenregierung*)
- 2.** vladavina ◇
Regierung (Appellationsgericht) – vlada (apelacijsko sodišče) (H 39)
Regierung, i. ö. – vlada, notranjeavstrijska (H 20, 22, 31, 33, 39)
eine Regierung bilden/
zusammenstellen – sestaviti vlado
eine Regierung stürzen – strmoglaviti vlado
eine Regierung umbilden – preoblikovati vlado
- Regierungsantritt** m nastop vlade
- Regierungsbildung** f sestava vlade, oblikovanje vlade
- Regierungsblatt** n vladni list
- Regierungsbündnis** n vladna koalicija
- Regierungschef** m ministrski predsednik, predsednik vlade, premier
- Regierungserklärung** f izjava vlade
- Regierungsgewalt** f izvršna oblast
- Regierungskoalition**
(→ *Regierungsbündnis*)
- Regierungskommissär** m **1.** vladni komisar **2.** začasni upravitelj občine
- Regierungskrise** f vladna kriza
- Regierungsmitglied** n član vlade
- Regierungspartei** f vladna stranka
- Regierungspolitik** f vladna politika
- Regierungsrat** m vladni svetnik (častni naziv (dostojanstvo), ki ga je podeljeval cesar; v Ljubljani ga je npr. dobil prof. dr. Valenta)
- Regierungsübereinkommen** n dogovor med vladama
- Regierungsumbildung** f preoblikovanje vlade, rekonstrukcija vlade

Regierungsvorlage f zakonski predlog vlade

Regime n politični red, oblika vladanja, režim, regiment (→ *Ancien régime*, *Naziregime*, *NS-Regime*)

Regiment n 1. polk, regiment (→ *Artillerieregiment*, *Feldkanonenregiment*, *Gendarmerieregiment*, *Infanterieregiment*, *Telegraphen-Regiment*, *Train-Regiment*)
2. vlada, vladanje, *regiment* (V 338 sl.) ◇

Inhaber des Regiments – imetnik polka (→ *Regimentsinhaber*)
ein mildes Regiment führen – vladati z mehko roko
ein strenges Regiment führen – vladati s trdo roko

Regimentsinhaber m imetnik polka

Regimentssprache f polkovni jezik

Region f pokrajina, območje, regija

Regionalismus m regionalizem

Register n vpisnik, seznam, razvid, razpredelnica, kazalo, register (→ *Botenregister*, *Handelsregister*, *Heiratsregister*, *Musterregister*, *Seelenregister*, *Sterb-Register*, *Stiftregister*, *Taufregister*, *Zehentregister*) ◇

Register der Einzelfirmen – register posameznih firm

Registrator m vpisovalec, registrator (*vpisnikar)

Registratur f 1. vložišče, registratura (*spisnica, spisovnica) 2. oddelek za registriranje in hranjenje spisov, registratura ◇
landschaftliche Registratur – deželanska registratura (H 22)

Registraturgut n dokumentarno gradivo

registrieren – vpisati, registrirati ◇
registrierte Marke – vpisana blagovna znamka (*vpisana marka)

Registrierkasse f kontrolna blagajna

Reglement n pravilnik, poslovnik, poslovni red, predpisi (→ *Abrichtungs-Reglement*, *Betriebsreglement*, *Dienstreglement*, *Exerzier-Reglement*)

reglementieren – urediti s pravilnikom, predpisati, reglementirati

regnen – deževati ◇

Es regnete Ordnungsrufe. – Pozivi k redu so kar deževali./Pozivi k redu so se kar vrstili.
(med parlamentarno razpravo)

regnerisch – deževen (→ *Witterung*)

Regreß m 1. nazadovanje, poslabšanje, regres 2. povračilo, odškodnina (*odškodba), regres 3. zahteva po povrnitvi stroškov ali odškodnini

regressieren – 1. nazadovati, regresirati 2. povrniti stroške, regresirati 3. terjati povračilo stroškov ali odškodnino, regresirati

regrettieren – obžalovati

Regt. = Regiment (→ *Regiment*)

Regulament (→ *Reglement*)

regulär – reden, običajen, regularen (→ *Truppe*)

Regular m katoliški redovnik po zaobljubi, regular

Regularität f pravilnost, regularnost

regulär – pravilno

Regulation f naravnanje, urejanje, regulacija

Regulativ n predpis, smernica, navodilo, regulativ

regulieren – 1. izvesti 2. urediti 3. predpisati, odrediti

Regulierung f **1.** ureditev, urejanje (→ *Pfarregulierung*) **2.** urejanje in usmerjanje toka (rek, potokov), regulacija ◇

Regulierung der Dienstbarkeit – ureditev služnosti (G II. 469)

Regung f **1.** premik, gib **2.** vzgib **3.** vznemirjenje

Reh n srna

Rehabilitierung f **1.** vrnitev izgubljenega dobrega imena (časti, pravice), rehabilitacija **2.** postavitev v prejšnje stanje, rehabilitacija

rehaussieren – povišati

Rehbock m srnjak

reiben (rieb, hat gerieben) – **1.** drgniti, treti **2.** ribati (→ *Boden*) **3.** strgati, nastrgati **4.** mencati (→ *Wäsche*) **5.** pomencati si (→ *Auge*)

Reibereien pl trenja, spori

Reibung f trenje

reich – **1.** bogat **2.** obilen, izdaten ◇
reich werden – obogateti

Reich n **1.** država **2.** kraljestvo (→ *Gnadenreich, Himmelreich, Königreich, Totenreich, Weltreich*) **3.** cesarstvo (→ *Kaiserreich*) **4.** rajh (tretji rajh) ◇

Drittes Reich – tretji rajh
(nacionalsocialistična država kot so jo razumeli nacionalsocialisti v Nemčiji)
das Reich Gottes – božje kraljestvo, nebeško kraljestvo
Erstes Deutsches Reich – prvo nemško cesarstvo
Heiliges Römisches Reich
Deutscher Nation – Sveto rimsko cesarstvo nemške narodnosti
himmlisches Reich – nebeško kraljestvo, nebesa (→ *Himmelreich*)

Osmanisches Reich – osmanska država (H 56)

Römisches Reich – rimsko cesarstvo
Zweites Deutsches Reich – drugo nemško cesarstvo (ust. leta 1871)

reichen – **1.** dajati, dati (→ *Abendmahl*), postreči, streči **2.** podati **3.** seči, segati **4.** zadostovati

Reiche(r) m bogataš

reichhaltig – obilen, izdaten, bogat (→ *Programm*)

Reichsacht f državno izobčenje

Reichsbürger m državljan

Reichsbürgerrecht n državljska pravica, državljanstvo

Reichsdeutsche(r) m rajhovski Nmec, Nmec iz rajha

Reichsfürst m državni knez

Reichsgebiet n državno področje

Reichsgemeindengesetz n državni občinski zakon (H 61)

Reichsgericht n državno sodišče (V 516)

Reichsgeschichte f imperialna zgodovina

Reichsgesetzblatt n državni zakonik

Reichsgesetze pl državni zakoni (H 50, 61)

Reichsgesetzgebung f državna zakonodaja (*državno postavodavstvo)

Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt – Allgemeines Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt für das Kaiserthum Oesterreich n Splošni državni zakonik in vladni list avstrijskega cesarstva (*Občni Državni zakonik in vladni list Avstrijskega cesarstva)

Reichsgraf m državni grof

Reichshälfte f državna polovica ◇
diesseitige Reichshälfte –
tostranska državna polovica
(→ *Zisleithanien*)

Reichshaupt- und Residenzstadt
Wien f glavno in prestolno mesto
Dunaj

Reichsinsignien pl cesarske insignije

Reichskanzlei f 1. dvorna pisarna
2. vladna pisarna

Reichskanzler m državni kancler
(*državni kancelar)

Reichskirche f državna cerkev

Reichskristallnacht f kristalna noč
(napad nacistov na sinagoge,
židovske trgovine in stanovanja v
noči od 9. na 10. november 1938)

Reichslehen n državni fevd

Reichsministerium n državno
ministrstvo

Reichspogromnacht
(→ *Reichskristallnacht*)

Reichsrat m 1. državni zbor (parlament
v Avstriji: 1861-1918) (→ *Haus/
Haus der Abgeordneten, Herrenhaus*)
2. državni svet (avstrijska marčna
ustava (Reichsverfassung) iz leta
1849 je predvidevala ustanovitev
državnega sveta (*državnega
svetovavstva/Reichsrath) kot
cesarjevega posvetovalnega organa,
katerega člane naj bi imenoval cesar)
(V 438) (→ *Gesamtreichsrat*)
3. državni svétnik ◇
engerer Reichsrat – ožji državni zbor
(V 439)

Reichsschatz m *državni zaklad
(državna blagajna)

Reichsschatzschein m
*državnozakladni list

Reichsstadt – freie Reichsstadt f
državi neposredno podrejeno mesto
(v Nemčiji v 19. stoletju)

Reichsstände pl državni stanovi

Reichsstraße f državna cesta, cesarska
cesta ◇
Conservierung der Reichsstraßen –
vzdrževanje državnih cest

Reichstag m 1. državni zbor
(avstrijska marčna ustava
(Reichsverfassung) iz leta
1849 je predvidevala uvedbo
dvodomnega državnega zbora
(Reichstag); sestavljala naj bi ga
zgornji dom (*zgornja kamera/
zgornjica/Oberhaus) in spodnji
dom (*spodnja kamera/spodnjica/
Unterhaus); predvidevala je tudi
ustanovitev državnega sveta
(*državnega svetovavstva/
Reichsrath) kot cesarjevega
posvetovalnega organa) (V 438)
2. zbor nemških deželnih stanov v
času nemškega cesarstva do 1806,
reichstag 3. ljudsko predstavništvo
v času Severnonemške zveze od
1867 do 1871 in v nemškem
cesarstvu od 1871 do 1945,
reichstag 4. poslopje nemškega
parlamenta v Berlinu, reichstag

Reichstagsbrand m požig reichstaga
(v noči od 27. na 28. februar 1933)

Reichstagsbrand-Notverordnungen
pl izredni odloki ob požigu
reichstaga (27. 2. 1933)

Reichsthaler m tolar (avstrijski in
nemški veliki srebrnik v obdobju od
16. do 19. stoletja)

Reichsunmittelbarkeit f državna
neposrednost

Reichsverfassung f državna ustava

Reichs-Währung f nemški denar

Reichtum m bogastvo ◇
zum Reichtum gelangen –
obogateti

Reichung f nudenje

reif – zrel (→ *Beratschlagung*)

Reif m slana, ivje

Reife f 1. zrelost 2. matura

Reifeprüfung f zrelostni izpit
(*zrelostna skušnja), matura ◇
Gedenkfeier der Reifeprüfung/
Matura – praznovanje obletnice
mature

Reifezeugnis n zrelostno spričevalo,
maturitetno spričevalo

Reifheitsprüfung (→ *Reifeprüfung*)

Reihe f 1. vrsta (→ *Losreihe*) 2. red
(→ *Doppelreihe*) ◇
in Reih und Glied – postrojeno,
urejeno
an die Reihe kommen – priti na
vrsto

Reihenfolge f zaporedje

rein – čist (→ *Einnahme, Tisch,*
Wahrheit)

Reinertrag m čisti dohodek, čisti
donos

Reinerträgnis (→ *Reinertrag*)

Reingewicht n čista teža

Reingewinn m čisti dobiček

Reinhaltung f snažnost, čistoča ◇
peinliche Reinhaltung – skrbna
čistoča

reinigen – očistiti, čistiti, osnažiti,
snažiti

Reinigung f očiščenje, čiščenje ◇
monatliche Reinigung – mesečno
perilo (*čišča), menstruacija

Reinigungseid m očiščevalna
prisega, očistna prisega (v okviru
srednjeveškega sodnega procesa
podana prisega kot dokaz
nedolžnosti) (→ *Urgicht*)

Reinlichkeit f snažnost, snaga

Reinlichkeitspolizei f *policija za
snago (→ *Polizei*)

Reinschrift f čistopis (*čisti prepis)

Reinvermögen n čisto premoženje
(premoženje, ki ostane po odbitku
bremen in dolgov)

Reise f 1. potovanje
(→ *Commissions-Reise,*
Erholungsreise, Gesellschaftsreise,
Lustreise, Spazierreise, Tagereise,
Vergnügungsreise) 2. vojaški pohod,
bojni pohod ◇
eine Reise antreten/unternehmen –
odpraviti se na potovanje

Reisearrangeur m prireditelj
potovanja

Reisebewilligung f potno dovoljenje

Reisebureau n potovalna pisarna
(*potna pisarna)

Reiseeffekten pl prtljaga
(*popotna prtljaga)

Reisefieber n potovalna mrzlica

Reisegebühr f potna pristojbina
(*potnina)

Reisegeld n potni denar
(*popotnina)

Reisegepäck n prtljaga

Reisegesellschafter m sopotnik

Reisekarte f potni zemljevid

Reisekorb m potovalna košara
(*popotna košara)

Reisekosten pl potni stroški
(*popotni stroški)

Reiselegitimation f potna izkaznica

Reiselust f veselje do potovanja

Reisemarsch m *popotni marš (po A. Comelu pl. Sobočanu »tisti marši, na katerih ni mogoče s sovražnikom skupaj trčiti«)

Reisende(r) m 1. popotnik, potnik (*potovalec) 2. trgovski potnik (→ *Handelsreisende/r*, *Handlungsreisende/r*) 3. konjenik

Reiseparticulare n obračun potnih stroškov (*potni partikular)

Reisepaß m potni list (*popotni list, potno pismo) (→ *Auslands-Reisepaß*, *Inlands-Reisepaß*)

Reiseplan m potni načrt (*popotna osnova) ◇
Reise- und Geschäftsplan der
Stellungskommissionen in Krain
– *popotni in opravljeni načrt
nabornih komisij na Kranjskem

Reiseroute f smer potovanja
(*potna mér)

Reiseurkunde (→ *Reisepaß*)

Reisevergütung f povračilo potnih stroškov

Reiseverkehr m potniški promet

reisig – konjeniški

Reisig n šibje, vejevje, dračje, suhljad

Reisige(r) m konjenik (oborožen, običajno oklepljen konjenik – spremljevalec plemiča v plemiški konjenici) (*konjik) (→ *Knecht*)

Reißaus – Reißaus nehmen –
popihati jo, pobegniti

reißen (riß, hat gerissen) – 1. trgati, iztrgati, raztrgati (→ *Lücke*)
2. pretrgati se 3. potegniti, izpuliti
4. polastiti se (→ *Macht*, *Thron*)

5. narisati (→ *Skizze*) ◇
der Strick ist gerissen – vrv se je
pretrgala
jmdn. ins Verderben reißen –
spraviti (koga) v nesrečo
jmdn. zu Boden reißen – podreti
(koga) na tla

reißen, sich – potegovati se za (kaj)

Reißholz n suhljad

Reißjagd f nizki lov

Reißjäger m lovec na nizko divjad
(lovec, ki je smel loviti le nizko
divjad)

Reisstroh-Besen m riževa metla

Reißzeug n risalno orodje

Reiste f povesmo (tudi mera za lan:
količina lanu, ki jo je človek z obema
rokama spravil čez greben oz.
mikalnik za česanje (mikanje) lanu)

reisten – mikani (lan)

Reiswerk (→ *Reisig*)

Reitbahn f jahališče (*jezdarnica)

Reitbotenpost f jezdna poselna pošta

reiten (ritt, ist/hat geritten) – jahati,
jezditi (→ *Schritt*, *Trab*)

Reiten n jahanje, ježa

Reiter m jezdec (*konjik)
(→ *Freireiter*, *Kampagnereiter*,
Panzerreiter, *Stangenreiter*,
Überreiter, *Vorreiter*)
spanischer Reiter – španski jezdec
(lesena ovira, obdana z žico)

Reiter f rešeto

Reiterei f konjenica

Reiterer m rešetar

Reiterin f jahalka

Reitermacher (→ *Reiterer*)

Reitgarten m jahališče (na prostem)

Reitferd n jezdni konj

Reitplatz m jahališče (*jezdišče, jezdiše)

Reitpost f jezdna pošta (*ježna pošta)

Reitremonten pl jezdni vojaški konji, jezdni remont

Reitschule f jahalna šola, jahalnica (*jezdna šola, jezdarknica, mesto za vajenje v jezdarjenju) ◇ ständische Reitschule – stanovska jahalnica

Reittier n jezdna žival
gesatteltes Tier – osedlana žival
(→ *Militärvorspann*)

Reitübungsplatz (→ *Reitschule*)

Reitung (→ *Raitung*)

Reitzeug n oprema za ježo, jezdna oprema

Rek-/rek- (glej tudi *Rec-/rec-*)

Rekapitulation f povzetek, ponovitev, rekapitulacija

rekapitulieren – povzeti, ponoviti, rekapitulirati

Rekompense (→ *Recompense*)

rekompensieren (→ *recompensieren*)

Rekrimation f nasprotna obtožba, protiobtožba, rekrimacija ◇ gegenseitige Rekrimation – medsebojno obtoževanje

rekriminieren – vložiti protiobtožbo, rekriminirati

Rekrut m vojaški novinec (*vojak novak), nabornik, rekrut ◇ Rekruten auslosen – izžrebati rekrute (*na srečko ali loz izbirati, lozati) (→ *Losung*)

Rekrutenausbildung f izobraževanje vojaških novincev (*izučavanje vojaških novincev)

Rekrutenaushebung f vojaški nabor (*vojaška nabira, zbirka novincev v vojake), rekrutacija (*rekrutirenga, rekrutba)

rekrutieren – nabirati, pridobivati, rekrutirati

rekrutieren, sich – izhajati iz (česa) ◇ Die Wallfahrer rekrutierten sich hauptsächlich aus Unterkrain. – Romarji so v glavnem prišli iz Dolenjske.

Rekrutierung f vojaški nabor (*vojaška nabira, zbirka novincev v vojake), rekrutacija (*rekrutirenga, rekrutba)

Rekrutierungsflüchtling m nabornik, ki se je izmikal rekrutaciji, skrivač (*skrivavec pred soldaškim stanom, begovec)

Rektifikation f **1.** popravek, poprava, izboljšava, rektifikacija (→ *Steuerrektifikation*) **2.** destilacija

Rektifikationskommissionen pl rektifikacijske komisije (H 32)

rektifizieren – **1.** popraviti, izboljšati, rektificirati **2.** destilirati

Rekto n prva stran, prednja stran

Rektor m **1.** predstojnik univerze, rektor **2.** predstojnik (katoliškega) izobraževalnega doma, rektor

Rekurrent m pritožnik, rekurent

rekurrieren – **1.** pritožiti se, rekurirati **2.** obrniti se na (koga) **3.** nanašati se na (koga)

Rekurs m pritožba, ugovor, priziv, rekurz ◇ den Rekurs abweisen – zavrniti pritožbo (den) Rekurs einbringen/einlegen/ergreifen – vložiti pritožbo

Dem Rekurs wurde keine willfahrende Folge gegeben. – Pritožba ni bila ugodno rešena. dem Rekurs stattgeben – ugoditi pritožbi

Rekursfrist f pritožbeni rok

Rekursführer m pritožnik

Rekursrecht n pravica do pritožbe, pravica do ugovora

Rekusation f odklonitev (npr. sodnika zaradi pristranskosti), rekuzacija

rekusieren – odkloniti

Relais n **1.** posrednik, relej **2.** menjava poštnih kočij, relej **3.** prepregališče (postaja za prepreganje konj), relej (→ *Postrelais*)

Relaisfahrt f relejna vožnja (kolesarska vožnja na večje razdalje z vmesnimi postajami (releji), tudi vožnja vojaške kolesarske enote v popolni bojni opremi: *Laibacher Zeitung* z dne 10. junija 1897 poroča o 86 km dolgi relejni vožnji udeležencev vojaškega kolesarskega tečaja v Gradcu, in sicer od Gradca do Radencev; vožnja je bila razdeljena na 7 relajnih postaj)

Relaisstation f **1.** vmesna postaja (za prepreganje konj, menjavo kočij), relejna postaja **2.** vmesni postanek (npr. med kolesarsko vožnjo na daljše razdalje), relejna postaja (→ *Relaisfahrt*)

Relation f **1.** poročilo, relacija **2.** razdalja, oddaljenost, relacija **3.** razmerje, odnos, relacija ◊ Relation erstatten – poročati

relationieren – poročati

relativ – sorazmeren, relativen (→ *Mehrheit*)

Relator m poročevalec, pripovedovalec, relator

Relaxation f **1.** zmanjšanje, omilitev (npr. kazni) **2.** razrešitev, odveza

relaxieren – **1.** zmanjšati, omiliti (npr. kazen) **2.** oprostiti (česa), razrešiti (česa), odvezati (česa)

Relegation f **1.** izgon (iz dežele) (→ *Strafzeichen*) **2.** izključitev (iz šole) **3.** odpust (iz službe)

Relegations-Buchstaben pl izključitvene črke (→ *Strafzeichen*)

relegieren – odstraniti, odpustiti, izključiti, relegirati

relevant – pomemben, bistven, relevanten

Relevanz f pomembnost, bistvenost, relevantna

Relevation f **1.** dvig, povišanje **2.** poudarjanje **3.** oprostitev od kake obveznosti, relevacija

relevieren – **1.** dvigniti, povišati **2.** poudariti **3.** oprostiti (koga) kake obveznosti

Relevierung (→ *Relevation*)

Religion f vera, religija (→ *Staatsreligion*) ◊ Tilgung der evangelischen Religion – zatrtje protestantske vere christliche Religion – krščanska vera mosaische Religion – judovska vera muslimische/moslemische Religion – muslimanska vera orthodoxe Religion – pravoslavna vera die Tröstungen der Religion – duhovna tolažba, verska tolažba (→ *Sterbesakramente*)

Religionsbekenntnis n veroizpoved

Religionsbeschwerde f pritožba protestantskih stanov (glede omejevanja verske svobode) (→ *Gravamen*)

Religionsfonds m *verski sklad* (H 27; G II. 210) (*verski zaklad, verski zalog)

Religionsfondsherrschaft f gospostvo, ki pripada verskemu skladu

Religionsfreiheit f verska svoboda

Religionsfriede(n) m verski mir ◇ Augsburgers Religionsfriede (1555) – augsburški verski mir (1555)

Religionsgenosse m sovernik

Religionsgesellschaft f verska družba

Religionshofkommissionen pl *dvorne verske komisije* (H 32)

Religionskriege pl verske vojne

Religionslehrer m učitelj verouka, katehet

Religionspartei f verska stranka

Religionssekte f verska ločina, verska sekta

Religionsspaltung f verski razkol

Religionsstörung f motenje vere (→ *Verbrechen*)

Religionsstreit m verski spor

Religionsübung f izpovedovanje vere (*bogočastje, bogoslužje, služba božja) ◇ häusliche Religionsübung – privatno izpovedovanje vere öffentliche Religionsübung – javno izpovedovanje vere

Religions- und Stiftungsfonds m *verski in ustanovni sklad* (H 38) (*verski in ustanovni zalog)

Religionsunterricht m verouk

Religionsvergleich m verska poravnava

Religionsverwandte(r) m sovernik (pripadnik druge reformirane veroizpovedi v času reformacije)

religionswidrig – protiverski

religiös – pobožen (→ *Bekanntnis, Erziehung*), veren, religiozen

Religiosität f pobožnost, vernost, religioznost

Relikt n ostanek, relikv

Relikten pl **1.** zapuščina **2.** pokojnikovi svojci (vdova in sirote)

Reliquiar n skrinjica z relikvijami, relikviarij

Reliquie f svetinja, relikvija

reluieren – odkupiti (→ *Reluition*)

Reluition f denarni odkup od tlake ali naturalnih dajatev, relucija

remanent – preostal

Remanenz f **1.** preostanek, remanenca **2.** dohodki od deželnokežjega premoženja, komorni dohodki

Remanenzgeld n nadomestilo za zakupljeno oz. prepuščeno sodstvo, sodnina, remanenčni denar

remarkabel – upoštevanja vreden, omembe vreden

Remarque f opomba

remarquieren – pripomniti

remboursieren – poplačati

remedieren – **1.** pomagati, odpomoči **2.** ozdraviti

Remedierung (→ *Remedur*)

Remedium n **1.** zdravilo, remedij **2.** pravno sredstvo, remedij **3.** pripomoček, remedij

Remedur f pomoč, odpomoč, poprava, odprava, remedura ◇
eine Remedur schaffen – odpomoči

Reminiscere – 2. postna nedelja
(kvatrna nedelja)
(→ *Fastensonntag*)

Reminiszenz f spomin, reminiscenca

Remise f kolnica, vozarna, remiza
(→ *Wagenremise*)

remittieren – 1. vrniti, remitirati
2. nakazati denar 3. popustiti
(bolezenski simptomi, npr. telesna temperatura)

Remonstration f 1. ugovor,
remonstracija 2. očitek, graja

remonstrieren – 1. ugovarjati
2. očitati, grajati

Remonte (→ *Remontierung*)

Remonten pl vojaški konji
(→ *Reitremonten, Zugremonten*)

remontieren – dopolniti vojsko z
novimi konji (*remontovati)

Remontierung f dopolnjevanje z
vojaškimi konji (remonti)

Remontierungs-Departement
(→ *Militär-Gestüt-, Beschäl- und
Remontierungs- Departement*)

Remotion f odstranitev, odstavitev,
remocija

removieren – odstraniti, odstaviti,
removirati

Remplaçant m namestnik

remplacieren – nadomeščati,
nadomestiti (*nadomestovati)

remunerieren – nagraditi, plačati

Remuneration f nagrada, plačilo

Renaissance f preporod, renesansa

Rencontre f 1. srečanje 2. nenaden
spopad, praska

Rendezvous n sestanek, zmenek,
shajališče, randevú

Rendite f efektivno obrestovanje
kapitala, donos, rendita

Renegat m odpadnik, renegat

renitent – uporniški

Renitent m upornik

Renitenz f upor, upornost, renitenca

Rennbahn f dirkališče (*dirjališče)
(npr. dirkališče Kluba slovenskih
biciklistov »Ljubljana«, ki je bilo
odprto ob 10-letnici ustanovitve
društva 3. oktobra 1897; obletnico
je društvo proslavilo s korzom po
ljubljskih ulicah, s kolesarsko
dirko na novem dirkališču in
komersom v »Narodnem domu«)

rennen (rannte, ist gerannt) – dirjati,
teči

Rennen n 1. dirjanje (vrsta turnirja)
2. dirka, tekma, tekmovanje ◇
das Rennen machen – zmagati

Renner m dirkač ◇
Renner und Brenner – divjaki in
požigalci (oznaka za Turke)

Rennfahren n dirka ◇
Rennfahren der Bicyclisten –
kolesarska dirka

Rennplatz (→ *Rennbahn*)

Renommé n sloves, ugled, renomé

renommiert – ugleden, renomiran

rentabel – donosen, rentabilen

Rentabilität f donosnost, rentabilnost

Rentamt n rentni urad (finančni
urad za krajevno finančno upravo)
(*prihodarstveni urad)

rentbar – 1. donosen (dobičkonosen)
2. donosno (dobičkonosno)

- Rente** f **1.** redni prihodki od kapitala ali zemljišč (zemljiška renta), dobiček, renta (→ *Grundrente, Jahresrente, Leibrente*) **2.** pokojnina, renta ◇ eine Rente beziehen – prejemati rento
- renten** (→ *rentieren*)
- Rentenanstalt** f rentna ustanova (*prihodarstvena naprava, izplačevalnica prihodkov/rendit)
- Rentensteuer** f *dohodninski davek, *prihodnina, *rentnina (→ *Personalsteuer*)
- Rentenversicherung** f zasebno pokojninsko zavarovanje, rentno zavarovanje
- Rentier** (→ *Rentner*)
- rentieren** – prinašati dobiček (*donašati, nesti, nositi)
- rentieren, sich** – izplačati se
- rentierend** – donosen (→ *rentieren*)
- rentlos** – **1.** nedonosen (nedobičkonosen) **2.** nedonosno (nedobičkonosno) (→ *Heiratsabrede*)
- Rentmeister** m rentni mojster (*prihodar, prihodkar), rentmojster ◇ *landschaftlicher Rentmeister* – deželanski rentni mojster (H 23)
- Rentner** m **1.** rentnik (kdor živi od prihodkov iz kapitala ali zemljiške posesti) (→ *Leibrentner*) **2.** upokojenec
- Renunciation** f odpoved, renunciacija
- renunciieren** – odpovedati se, renunciirati
- Renunciation** (→ *Renunciation*)
- renvoyieren** – poslati nazaj, vrniti
- reoccupieren** – ponovno zasesti, ponovno okupirati
- Reoccupierung** f ponovna zasedba, ponovna okupacija
- Reorganisation** f preureditev, preosnova, reorganizacija
- reorganisieren** – preurediti, preosnovati, reorganizirati
- Reparation** f **1.** popravilo (→ *Brückenreparation, Straßenreparation*) **2.** povračilo škode, reparacija **3.** vojna odškodnina, reparacija
- reparieren** – popraviti, izboljšati, reparirati
- repartieren** – porazdeliti, razdeliti, dodeliti, repartirati
- Repartition** f porazdelitev (*porazdelba), razdelitev, dodelitev, repartacija (→ *Steuerrepartition*)
- repassieren** – vrniti se jmdn. frei und ungehindert passieren und repassieren lassen – omogočiti (komu) prost in neoviran prehod in povratek
- repatriieren** – poslati v domovino, repatriirati
- Repatriierte(r)** m repatriiranec
- Repatriierung** f vrnitev v domovino, repatriacija
- Repertorium** n knjiga za ponavljanje, repertorij
- Repertoire** n spored, repertoar
- Repertorium** n kazalo, seznam, repertorij (*iskalo, iskalnik, kazalnik) (→ *Ortsrepertorium*)
- Repetent** m ponavljalac, repetent

repetieren – ponoviti, ponavljati,
repetirati

Repetition f ponovitev, repeticija

Repetundenklage f tožba de
repetundis (tožba, ki se nanaša na
finančne malverzacije)

Replik f **1.** odgovor, replika **2.** ugovor
(v okviru sodne obravnave),
odgovor tožnika (na obtoženčevo
obrambo), replika **3.** ponovitev
umetniškega dela (repliko ustvari
umetnik sam), replika

replizieren – **1.** odgovoriti, replicirati
2. ugovarjati (v okviru sodne
obrnave), odgovoriti (na
obtoženčevo obrambo), replicirati
3. ponoviti umetniško delo (repliko
ustvari umetnik sam)

repondieren – **1.** odgovoriti
2. ustrezati **3.** jamčiti

Report m poročilo

Reportage f poročilo, reportaža

Reporter m poročevalec, reporter

repoussieren – odbiti (sovražnika)

Repräsentant m predstavnik,
zastopnik, reprezentant

Repräsentanz f predstavništvo,
zastopstvo (*zastop), reprezentanca

Repräsentation f **1.** predstavljanje,
zastopanje **2.** predstavništvo,
zastopstvo (*zastop), *reprezentanca*
(H 31, 39) ◇

*Repräsentation und Kammer –
reprezentanca in komora* (H 31–33,
39)

*Kameral-, Kommerzial- und
politische Repräsentationen –
kameralne, komercialne in politične
reprezentance* (H 31)

Repräsentierung (→ *Repräsentation*)

reprehendieren – grajati, očitati

Reprehension f graja, očitek

Repressalien pl povračilni ukrepi,
represalije

Repression f zatiranje, tlačenje,
uporaba prisilnih sredstev,
represija

reprimieren – zatirati, tlačiti, dušiti,
reprimirati

Reprise f ponovitev, repriza

Reprobation f **1.** zavrnitev
(*zavračilo), odklonitev, reprobacija
2. popravni izpit, reprobacija

reprobieren – zavrniti, odkloniti,
reprobirati (*reprobovati) ◇
auf zwei Monate reprobiert –
zavrjnjen za dva meseca (na
zrelostnem izpitu), reprobiran za
dva meseca (*je pal za dva meseca)

Reproche f očitek

reprochieren – očitati

Reproduktion f **1.** povzemanje,
ponavljanje, reprodukcija
2. posnetek, odtis, reprodukcija
3. obnavljanje proizvodnje,
reprodukcija

reproduzieren – **1.** povzeti, ponoviti,
reproducirati, ponovno predložiti
2. posneti, odtisniti, reproducirati
3. obnavljati proizvodnjo,
reproducirati

Republik f republika (*ljudovlada)
(→ *Räterepublik*) ◇
*Venedig, Republik – Benetke,
republika* (H 18, 25, 26, 29, 41)
die Republik ausrufen – razglasiti
republiko

Republikaner m republikanec

Republikflucht f beg iz NDR
(v zahodnoevropske države)

republizieren – ponovno razglasiti, ponovno oznaniti, ponovno objaviti, ponovno publicirati

Reputation f sloves, ime, reputacija

reputierlich – časten (→ *Friede/n*)

Requisite m poizvedovalec, preiskovalec

requirieren – 1. zaseči, odvzeti, zapleniti (brez odškodnine, zlasti v vojnem času), rekvirirati 2. prisilno odkupiti, rekvirirati 3. prositi za pomoč, rekvirirati 4. poizvedovati, preiskovati, rekvirirati

Requisit n orodje, pripomoček, priprava, rekvizit

Requisiten pl 1. orodje, priprave rekviziti 2. zahteve

Requisitenmeister m varuh gasilske opreme (*varh priprave)

Requisition f 1. zaseg, odvzem, zaplemba (brez odškodnine, zlasti v vojnem času), rekvizicija 2. prisilni odkup, rekvizicija 3. prošnja (*zaposba, zaprošnja) za pravno pomoč, rekvizicija 4. poizvedovanje, preiskovanje, rekvizicija ◇ in Requisition setzen – zaseči, odvzeti, zapleniti

Res. = Reserve (→ *Reserve*)

reservat – podvržen uradni tajnosti, zaupen, rezervaten

Reservat n 1. pridržek, rezervat 2. tajni list, rezervat 3. zaščiteno področje, rezervat

Reservations-Invalid(e) m rezervacijski invalid (*reservacijni invalid) (vojaški invalid, ki se je preživljal sam ali s pomočjo sorodnikov; rezervacijska listina

(Reservations-Urkunde) mu je zagotavljala pravico, da se je v primeru materialne stiske lahko odločil za bivanje v invalidski hiši (Invalidenhaus) ali za status paternalnega invalida (Patental-Invalide)) (→ *Invalid(e)*)

Reservatrecht n 1. rezervatno pravo 2. posebna pravica, rezervatna pravica

Reserve f 1. zaloga, prihranek, rezerva 2. pomožna sredstva, rezervna sredstva 3. zadržanost, zadržek, rezerva 4. pomožne vojaške sile (*založna armada), rezerva (→ *Ersatzreserve*) ◇ mit Reserve – 1. zadržano 2. previdno in die Reserve übersetzen – premestiti v rezervo

Reservedienst m rezervna (vojaška) služba

Reservedienstpflicht f rezervna (vojaška) službena dolžnost

Reservefond m rezervni sklad (*rezervni zaklad)

Reservekarte f izkaznica rezervista

Reservemann m rezervist (*reservnik)

Reserveoffizier m rezervni oficir

Reservetruppen pl rezervne čete (*vojaki založne armade)

reservieren – prihraniti, pridržati, rezervirati

Reservist m rezervist (*reservnik) (→ *Ersatzreservist*)

Reservoir n zbiralnik, rezervoar

Residenz f prestolnica, rezidenca ◇ *Residenz (Graz)* – rezidenca (*Gradec*) (H 19)

Residenzstadt f prestolno mesto
(*rezidenčno mesto), prestolnica

residieren – stolovati, rezidirati

Residuum n preostanek, ostanek,
residuum

Resignant m **1.** oseba, ki se je
(čemu) odpovedala, oseba, ki je
resignirala **2.** oseba, ki se je vdala
v usodo, oseba, ki je resignirala

Resignation f **1.** odpoved, odstop,
resignacija **2.** ravnodušje, vdanost
v usodo, brezvoljnost, resignacija
3. razpečatenje

resignieren – **1.** odpovedati se
(čemu), odstopiti, resignirati
2. vdati se v usodo, resignirati
3. razpečatiti

Résistance f francosko odporniško
gibanje med drugo svetovno vojno,
rezistenca (→ *Maquis*)

Resistenz f **1.** odpor, upiranje,
rezistenca **2.** odporniško gibanje,
rezistenca (→ *Résistance*,
Resistenza) **3.** vztrajanje,
rezistenca **4.** upornost, rezistenca
5. odpornost, rezistenca ◊
passive Resistenz – pasivni odpor

Resistenza f italijansko odporniško
gibanje med drugo svetovno vojno,
rezistenca

resistieren – **1.** upirati se, braniti se,
rezistirati **2.** vztrajati, rezistirati

reskribieren – **1.** pisno odgovoriti,
odpisati, reskribirati (→ *Reskript*)
2. izdati ukaz, reskribirati

Reskript n pisni odgovor (odgovor
vladarja ali višjih oblastnih
organov/višje gosposke), odpis,
reskript **2.** ukaz (ukaz vladarja
ali višjih oblastnih organov/višje
gosposke)

Resoluon. = Resolution
(→ *Resolution*)

resolut – odločen, resoluten
(→ *Handeln*)

Resolution f **1.** sklep, odločitev,
resolucija **2.** odpis, odgovor

resolvieren – **1.** skleniti **2.** razdeliti na
manjše enote, deliti

Resonanz f odmev, resonanca

resonieren – odmevati

respectiv – vsakokratno

respective – **1.** oziroma **2.** z ozirom
na (kaj)

respectu (→ *respective*)

Respekt m veljava, ugled, spoštovanje,
rešpekt ◊
Respekt genießen – uživati
spoštovanje
jmdm. Respekt melden – izraziti
(komu) spoštovanje

respektabel – ugleden, spoštovan,
respektabilen

respektieren – spoštovati, upoštevati,
rešpektirati

respektiv (→ *respective*)

respektive (→ *respective*)

Respiration f dihanje

respirieren – dihati

Respizient m preglednik
(*nadglednik), nadzornik, respicent

respizieren – **1.** pregledovati
(*nadgledovati), nadzorovati
2. upoštevati, gledati na (kaj)

Respondent m zagovornik, branilec,
respondent (v disputaciji je
zagovarjal postavljeno tezo, ki ji je
ugovarjal oponent (Opponent))
(→ *Disputation*)

respondieren – 1. odgovoriti
2. ustrezati

responsabel – odgovoren

ressentieren – zameriti

Ressentiment n zamera, resentment

Ressort n področje, resor

Ressortminister m resorni minister

Ressourcen pl viri, resursi

Ressurrection f vstajenje

Rest m ostanek

Restant m 1. dolžnik 2. blago, ki ne gre v promet

Restaurateur m 1. lastnik ali najemnik restavracije (*restavrador, restavrater) 2. gostilničar (*gostnik, gostivnik)

Restauration f 1. obnovitev, restavracija 2. gostišče, restavracija

Restauration und Revolution – restavracija in revolucija (obdobje v evropski zgodovini med dunajskim kongresom 1814 in revolucijo 1848)

restaurieren – 1. obnoviti, restavrirati 2. ozdraviti (bolnika)

restaurieren, sich – osvežiti se, okrepčati se

Restaurierung f poprava, obnova, restavriranje

Restbetrag m preostali znesek, preostanek

resten (→ *restieren*)

restieren – 1. ostati (→ *Teil*)
2. dolgovati, biti dolžan (→ *Betrag*)

restierend – 1. preostal (→ *Teil*)
2. dolžan

restituieren – 1. povrniti, restituirati 2. obnoviti (prejšnje stanje), restituirati

Restitution f 1. vračilo, povračilo, restitucija 2. obnovitev (prejšnjega stanja), restitucija

restlich – preostal

restlos – 1. popoln 2. popolnoma, v celoti, do konca

Restriktion f 1. omejitev, omejevanje, zmanjšanje, restrikcija 2. utesnitev, restrikcija

restringieren – 1. omejiti, zmanjšati, restringirati 2. utesniti, restringirati

Resultante f posledica, rezultanta

resultieren – izvirati, izhajati, rezultirati

Resümee n povzetek, posnetek, rezime

resümieren – povzeti, strniti, rezimirati

Resurrektion f vstaja (od mrtvih), resurekcija

resv. = respectiv (→ *respectiv*)

resve. = respective (→ *respective*)

retablieren – ponovno vzpostaviti, obnoviti

Retablierung f 1. ponovna vzpostavitev, obnovitev 2. počitek v zaledju, retablacija

Retardanzstrafe f kazen za zamudo

Retardat n zaostanek

Retardaten pl zaostanki pri plačilu

Retardation f 1. zavlačevanje, zadrževanje 2. zaostajanje, zamujanje, zamuda

retardieren – 1. zavlačevati, zadrževati 2. zaostajati, zamujati

retardiert – telesno ali duševno zaostal, retardiran

retenieren – zadrževati, zadržati, pridržati

Retention f **1.** zadržanje, pridržanje, retencija **2.** sposobnost pomnjenja

Retentionsrecht n pridržna pravica (pravica dolžnika, da odkloni plačilo, dokler ni poplačana njegova terjatev), retencijska pravica

Reterat (→ *Retirade*)

Retirade f **1.** skrivališče, pribežališče **2.** umik, pobeg **3.** stranišče

retirieren, sich – **1.** skriti se **2.** umakniti se, pobegniti

Retorsion f protiukrep (*odmena)

retour – nazaj, retur (vrnjena pošiljka)

Retour f **1.** povratek **2.** povratna pošiljka

Retourbillet (→ *Retourfahrkarte*)

Retourbrief m povratno pismo

Retourfahrkarte f povratna vozovnica

retournieren – **1.** poslati nazaj, vrniti **2.** vrniti se

retourniert – vrnjen (npr. spis)

Retraite f **1.** umik **2.** pribežališče **3.** vrnitev vojakov v tabor oz. kasarno (ob posebnih priložnostih se je vrnitev vojakov vršila ob spremljavi vojaške godbe (*Retraite mit Musik*)) (→ *Zapfenstreich*) ◇ die *Retraite schlagen* (blasen) – bobnati (trobiti) k vrnitvi v tabor oz. kasarno

Retribution f **1.** maščevanje, povračilo, retribucija **2.** povrnitev (denarja), retribucija

retrograd – **1.** povraten, retrograden **2.** nazadnjaški, retrograden

retrospektiv – nanašajoč se na preteklost, retrospektiven

retten – rešiti

Retter m rešitelj

Rettung f rešitev (*otetje) ◇ die mit eigener Lebensgefahr bewirkte Rettung/Rettung eines Menschen mit eigener Lebensgefahr – rešitev življenja sočloveka ob ogrožanju lastnega življenja (*z nevarnostjo lastnega življenja/z nevarnostjo za lastno življenje) (→ *Rettungstaglia*)

Rettungskorb m rešilna košara (del gasilske opreme za reševanje manjših stvari)

Rettungsleiter f (gasilska) reševalna lestev

Rettungsmannschaft f reševalna ekipa

Rettungsschlauch m rešilna cev (za spuščanje oseb, pa tudi knjig, perila itd. iz gorečega poslopja) (*rešilni meh)

Rettungsstation f reševalna postaja ◇ **Städtische Rettungsstation (Laibach)** – Mestna rešilna postaja (ljubljska reševalna postaja je začela delovati leta 1900 v Mestnem domu; v letu 1903 je njeno oskrbovanje prevzelo *Ljubljansko prostovoljno gasilno društvo*)

Rettungstaglia f nagrada za rešitev življenja (sočloveka) (*otetnina), talija za rešitev življenja, rešilna talja (→ *Rettung*)

Rettungswagen m rešilni voz

Rettungswerk n reševanje ans *Rettungswerk gehen* – začeti reševati

Reue f kesanje, obžalovanje
reu(e)los – neskesan
reuen – kesati se, obžalovati
Reuerecht n pravica do odstopa
reu(e)voll (→ *reutig*)
Reugeld n odstopnina (*skesnina)
reutig – skesan
reunieren – ponovno združiti
Reunion f 1. družabno srečanje
 2. družba, snidenje (*snid)
Reunionen pl »ponovne združitve«
 (nasilno priključevanje ozemelj na
 področju Alzacije v času vladavine
 francoskega kralja Ludvika XIV.)
reüssieren – uspeti
Reut n laz, krčevina
Reute f krčenje
reuten – krčiti
Revanche f maščevanje, povračilo,
 revanša
Revanchekrieg m povračilna vojna,
 maščevalna vojna
Revanchepolitik f maščevalna politika,
 revanšistična politika
revanchieren, sich – 1. oddolžiti
 se, revanširati se 2. maščevati se,
 revanširati se
Revanchist m revanšist
revd. (→ *rd.*)
Reveille f budnica (→ *Tagreveille*)
Revelation f razodetje, razkritje,
 odkritje, revelacija
Revenuen pl prihodki
reverendo (→ *rd.*)
Reverenz f 1. spoštovanje, reverenca
 2. poklon, izkazovanje spoštovanja,

reverenca ◊
 kniegebogene Reverenzen – prikleki
 eine Reverenz machen – prikloniti se

Revers m 1. potrdilo, pisna izjava,
 pisna zaveza, reverz 2. zavezni list,
 reverz (z reverzom se je nekatoliški
 zakonec zavezal, da svojega
 zakonskega partnerja ne bo motil
 pri izpolnjevanju verskih dolžnosti
 in da bodo otroci, rojeni iz takega
 zakona, »vzrejeni v katoliški veri«)
 3. zavihek pri obleki, reverz 4.
 hrbtna stran, obratna stran, reverz
 5. zadnja stran kovanca, reverz ◊
 einen Revers ausstellen – izdati
 potrdilo, izdati reverz

reversieren, sich – pismeno se zavezati

Reversion f 1. vrnitev 2. pripad
 3. ponovitev kaznivega dejanja,
 povratništvo, recidiva ◊
 Reversion eines Ausgewiesenen –
 vrnitev izgnanca
 Reversion eines Besitzes – vrnitev
 imetja lastniku

Revertent m odgonec-povratnik
 (→ *Schubrevertent*)

revertieren – vrniti se

Revertierung f (nedovoljen) povratek
 odgonca

Revident m preglednik, nadzornik,
 revident (→ *Rechnungsrevident*)

revidieren – ponovno pregledati,
 revidirati

Revier n 1. področje, območje, okoliš,
 soseščina, revir 2. policijska postaja
 3. prostor za vojake v kasarni
 4. prostor za lažje ranjence v
 kasarni 5. lovišče, lovski revir
 6. gozdarski revir 7. rudarski revir

Revierbergämter pl *revirski rudarski
 uradi* (H 55)

Revindikation f zahteva po vračilu lastnine, revindikacija

Revision f 1. pregled (*pregledovanje), nadzor, revizija (→ *Nachrevision, Tracenrevision*)
2. spreminjanje, sprememba, popravek, poprava, revizija
3. pravno sredstvo zoper sodišče druge stopnje, revizija ◇
eine Revision vornehmen – izvesti nadzor

Revisionsamt n nadzorni urad (*pregledni ured)

Revisionsausschuß m nadzorni odbor (*pregledovalni odbor, odbor za pregledovanje računa, nadziralni odsek)

Revisionsrat (→ *Revisionsamt*)

Revisor m nadzornik (*pregledovavec, preglednik), kontrolor, revizor

revocieren – preklicati

Revocierung f preklic

Revoltant m upornik

Revolte f vstaja, upor, revolt (→ *Straßenrevolte*) ◇
eine Revolte bricht aus – vstaja izbruhne, upor izbruhne
eine Revolte niederschlagen/
niederwerfen/unterdrücken –
zadušiti vstajo, zadušiti upor

Revolteur m upornik, vstajnik

revoltieren – upirati se, revoltirati se

Revolution f revolucija (→ *Gegenrevolution, Konterrevolution, Kulturrevolution, Märzrevolution, Weltrevolution*) ◇
Friedliche Revolution – mirna revolucija (demokratske spremembe v NDR, dosežene z mirnimi demonstracijami)

Industrielle Revolution –
industrijska revolucija

Revolutionskrieg m revolucijska vojna

Revolver m revolver (kratko strelno orožje z vrtljivim bobničem)

Revolvertasche f torbica za revolver (*revolverjeva torba)

revozieren (→ *revocieren*)

Revozierung (→ *Revocierung*)

Revue f 1. revija 2. pregled (→ *Truppenrevue*) ◇
Revue der Garnison – pregled garnizije (*pregledovanje garnizije)
Revue über die Truppen halten –
opraviti pregled vojske (→ *Truppenrevue*)
Revue passieren – pregledati

Rezepisse (→ *Recepisse*)

rezeptisieren (→ *recepissieren*)

Rezeption f 1. prejem, prevzem, prevzemanje, recepcija
2. dojemanje, zaznavanje, recepcija
3. sprejemna pisarna 4. hotelska recepcija 5. sprejem (gostov)

Rezeß m 1. poravnava, reces
2. stanovska potrditev davkov za več kot eno leto v 17. in 18. stoletju, reces
3. odstop sodnika v neki zadevi, reces
4. zaostanek pri plačilu, reces

rezessieren – skleniti pisno poravnavo

Rezession f 1. gospodarski zastoj, recesija 2. odstop terjatve cesionarja cedentu

Rezidiv n 1. ponovitev ali ponavljanje bolezni, recidiva 2. ponovitev ali ponavljanje kaznivega dejanja, recidiva

rezipieren – 1. prevzeti, recipirati
2. dojemati, recipirati

reziprok – vzajemen, recipročen

Reziprozität f medsebojnost,
vzajemnost, recipročnost

rf = **Rheinischer Gulden** (→ *Gulden*)

R. F. Herrschaft = **Religions-Fonds-
Herrschaft**
(→ *Religionsfondsherrschaft*)

RGB/R.G.Bl. = **Reichsgesetzblatt**
(→ *Reichsgesetzblatt*)

Rgt. = **Regiment** (→ *Regiment*)

RGW = **Rat für gegenseitige
Wirtschaftshilfe** m Svet za
vzajemno gospodarsko pomoč
(SEV)

Rhetorik f retorika

Rhetoriker m retorik

Richtbeil n rabljeva sekira

Richtbühne f morišče (*moriše,
pogubišče)

richten – 1. usmeriti (→ *Augenmerk*,
Grund, *Hauptaugenmerk*), naravnati,
poravnati 2. naperiti 3. soditi,
obsoditi (→ *Tod*) 4. izvršiti smrtno
kazen 5. nasloviti (kaj) na (koga)
(*vkladati)

Richter m 1. »sodnik« (V 87; H 40,
45–47) 2. *podžupan*, *rihtar*
(G II. 49) (→ *Gemeinderichter*) ◇
beauftragter Richter – določeni
sodnik
ersuchter Richter – zaproseni
sodnik

Richteramt n sodni urad ◇
adeliges Richteramt – *plemiški sodni
urad* (H 40, 41)
(*gospodnje sodništvo)

Richterin f sodnica

richterlich – sodniški ◇
richterliches Erkenntnis – sodniška
razsodba (*sodniško razsodilo)

Richterspruch m sodba

Richterstuhl m sodišče (*sodni stol) ◇
vor Gottes Richterstuhl – pred
božjo sodbo
jmdn. vor den Richterstuhl der
Geschichte rufen – zgodovina naj
sodi (komu)

Richtfest n pogostitev ob končanem
večjem, zlasti gradbenem delu
(*likof)

richtig – 1. pravičen, pravi 2. resničen,
pristen 3. zakonit ◇
richtig und bar zuzählen – resnično
in v gotovini odšteti
für richtig befunden/erkannt –
spoznan za pravilnega

Richtigkeit f 1. pravilnost (→ *f. d. R.*,
f. d. R. A.) 2. resničnost, pristnost
(*istinitost, pravost) 3. zakonitost
4. pravičnost ◇
seine Richtigkeit haben – biti res,
držati
die Richtigkeit pflegen – poskrbeti
za (kaj)
in Richtigkeit bringen – urediti
mit etwas in Richtigkeit kommen –
ugotoviti, dognati

richtigstellen – popraviti, uravnati,
korigirati

Richtigstellung f poprava (*izprava,
vravnava), popravek, uravnavanje ◇
Adimplier- und Richtigstellung –
dopolnitev in poprava
*Richtigstellung der neuen
Grundbuchseinlagen* –
uravnavanje novih vložkov
(v zemljiški knjigi)

Richtplatz (→ *Richtstatt*)

Richtpreis m (od proizvajalca)
priporočena cena, orientacijska
cena

Richtschnur f smernica, vodilo,
pravilo (→ *Wissenschaft*) ◇
zur Richtschnur dienen – služiti
kot smernica

Richtschwert n rabljev meč

Richtstatt f morišče ◇
Schleifung auf die Richtstatt –
vlečenje na morišče (poostritev
smrtne kazni) (→
Richtstattschleifen)
jmdn. auf die Richtstatt schleifen –
vleči (koga) na morišče (poostrena
smrtna kazen)

Richtstätte (→ *Richtstatt*)

Richtstattschleifen n vlečenje na
morišče (poostritev smrtne kazni)

Richtung f smer (*mer) ◇
in allen Richtungen – vsestransko
die Richtung nach ... einschlagen –
kreniti v smeri ...

ridikül – smešen

Ridikül n pletena mošnjica

riechen (roch, hat gerochen) –
1. vohati, zavohati, duhati
2. smrdeti, zaudarjati

Riechfläschchen n dišeča steklenička,
vonjavka (*poduhavnica, vohavnica)

Riechkästchen (→ *Riechfläschchen*)

Ried n 1. trsje 2. močvirnati svet
3. krčevina 4. gorica

Riege f 1. vrsta (→ *Turnerriege*)
2. guba 3. sušilnica za žito

Riegel m 1. zapah 2. zapora
(→ *Mundriegel*) ◇
jmdn. hinter Schloß und Riegel
bringen/setzen – privedi (koga) za
zapahe, zapreti (koga)

hinter Schloß und Riegel sitzen –
biti zaprt

Riemen m 1. jermen 2. pas ◇
Riemen schneiden – rezati trakove
kože (poostritev smrtne kazni)

Riemenpferd n vajetni konj

Riemenschneiden n rezanje trakov
kože (poostritev smrtne kazni)

Riemer m jermenar

Riemzeug n jermenje (*remenje)

Riese f drča, riža (žleb za spuščanje
materiala, npr. hlodov)

Riese m velikan, orjak (*gorostas)

Rieselausschlag m ošpice (→ *Masern*)

Riesin f velikanka, orjakinja

Rießwerk n vodna pregrada s protjem
in koli

rigolen – globoko preorati, globoko
prekopati, rigolati

Rigolen n rahljanje zemlje z globokim
prekopavanjem ali oranjem,
rigolanje

rigoros – strog, oster

Rigorosenprotokoll n zapisnik o
rigorozu (→ *Rigorosum*)

Rigorosenprüfung (→ *Rigorosum*)

Rigorosität f strogost, ostrina

Rigorosum n strog ustni izpit
(*strogo izpraševanje, stroga
preizkušnja), rigoroz

Rind n govedo

Rinderhirt m goveji pastir (*govedar)

Rinderpest f goveja kuga ◇
die Rinderpest bricht aus – živinska
kuga izbruhne
die Rinderpest erlischt – živinska
kuga poneha

Rindfleisch n goveje meso, govedina
(*govednina)

Rindvieh n goveja živina

Rindviehprämierung f podelitev
nagrada za govejo živino, nagraditev
goveje živine (*premovanje goveje
živine)

Rindviehzucht f govedoreja

ring (→ *gering*)

Ring m 1. obroč, krog, kolobar
2. prstan (→ *Trauring*)

Ringenspiel n vrtiljak

ringen (rang, hat gerungen) – boriti
se, spopasti se, ruvati se
(→ *Mann*)

Ringen n borba

Ringer m borec, rokoborec

Ringhof m (*četrkotni*) *frankovski*
dvorec (G I. 560)

Ringmauer f obzidje

Ringplatz m bojišče

Ringschmied m obročar

Ringwall m gradišče

Rinne f žleb (→ *Dachrinne, Wasserrinne*)

Rinnen pl struga

Rinnsal n 1. potoček 2. struga, korito
3. odtok

Rippe f rebro

Rippenfellentzündung f vnetje
rebrne mreže

Risiko n tveganje, riziko

riskant – 1. tvegan, nevaren, riskanten
2. kočljiv, riskanten

riskieren – drzniti si, upati si, tvegati,
riskirati

Riß m načrt, očrt, obris

Riterad (→ *Retirade*)

Ritschert m ričet

Ritt m jahanje, ježa (→ *Distanzritt*,
Haltritt, Spazierritt, Umritt)

Ritter m 1. vitez – pripadnik nižjega
plemstva (→ *Raubritter*) 2. vitez –
pripadnik viteškega reda
(→ *Deutschordensritter, Johannsritter*,
Kreuzritter, Malteserritter,
Ordensritter, Tempelritter) 3. vitez
– plemiški naziv (npr. Josip Ritter
Gorup von Slavinski/Josip vitez
Gorup pl. Slavinski) ◇
Ritter des Ordens vom Goldenen
Vlies – vitez reda zlatega runa
Ritter des Franz Joseph-Ordens –
vitez Franc Jožefovega reda
(→ *Orden*)
Ritter des Leopold-Ordens – vitez
Leopoldovega reda (→ *Orden*)
zum Ritter schlagen – poviteziti
(sprejem oprode v viteški stan v
okviru posebnega obreda)
(→ *Ritterschlag, Schwertleite*)

Ritterbank f *viteška klop* (H 43)

ritterbürtig – viteškega rodu

Ritterbürtigkeit f viteški rod

Ritterhube f *viteška huba* (G I. 166)

Ritterkreuz n viteški križec
(odlikovanje) ◇
Ritterkreuz des Franz Joseph-Ordens
– viteški križec Franc Jožefovega reda
(→ *Orden*)
Ritterkreuz des Leopold-Ordens –
viteški križec Leopoldovega reda
(→ *Orden*)

ritterlich – viteški, hraber, junaški

rittermäßig – viteško zmožen (viteško
zmožni so bili hlapci viteškega
rodu) (→ *ritterbürtig*)

Ritterorden *m viteški red* (H 27, 28) (trije nemški viteški redovi: *Johanniter, Deutscher Orden, Templerorden*) ◇ *Deutscher Ritterorden* – nemški viteški red (H 28) (→ *Deutschritterorden*) geistliche Ritterorden – cerkveni viteški redovi

Ritterordenskirche *f cerkev nemškega viteškega reda*

Ritterschaft *f 1. viteštvo, vitezi 2. plemiška vojska*

Ritterschlag *m podelitev viteške časti* (sprejem oprode v viteški stan v okviru posebnega obreda) (→ *Schwertleite*)

Ritterstand *m viteški stan* (H 22) ◇ *in den Ritterstand erhöhen* – povišati v viteški stan, poviteziti

Rittertum *n viteštvo*

Ritterwürde *f viteška čast, viteško dostojanstvo*

Rittgeld *n jezdina, ježnina*

Rittmeister *m konjeniški stotnik, ritmojster*

Rittmstr. = Rittmeister (→ *Rittmeister*)

Rituale *n obrednik* (*opravilne bukve, obredne bukve)

Ritus *m 1. cerkveni obred 2. navada, običaj*

Rivale *m tekmeč, rival*

Rivalin *f tekmica, rivalinja*

Rivalität *f tekmovalnost, nasprotje, rivaliteta*

Robot (→ *Robot*)

Robatablösung (→ *Robotablösung*)

roboten (→ *roboten*)

Robe *f 1. dolga (ženska) obleka, svečana (ženska) obleka 2. uradna obleka*

Robot *f tlaka* (H 51; G II. 244) (*robota, rabota) (→ *Bettelrobot, Fuhrrobot, Fußrobot, Handrobot, Jagdrobot, Zugrobot*) ◇ *gemessene/genannte Robot* – odmerjena tlaka (G II. 244) *ungemessene/ungenannte Robot* – neodmerjena tlaka (G II. 244) *Robot leisten* – opravljati tlako (*robotati, rabotati)

Robotablösung *f odkup tlake*

Robotabolition *f odprava tlake, abolicija*

roboten – opravljati tlako (*robotati, rabotati)

Roboter *m tlačan* (*robotnik)

Robotgeld *n tlaččina* (*robotnina, rabotnina)

Robotstützigkeit *f upiranje tlačanskim obveznostim*

Robottage (→ *Diensttage*)

robust – krepak, čvrst, močan, robusten

Rock *m 1. suknja* (→ *Chorrock, Leibrock, Oberrock, Schlafrock, Unterrock, Waffenrock, Winterrock*)
2. krilo

Rocken *m 1. preslica* (→ *Spinnrocken*)
2. kodelja 3. rž (→ *Roggen*)

Rockenbrot (→ *Roggenbrot*)

Rocktasche *f žep pri suknji* (→ *Brustrockettasche*)

Rodel *m sani, sanke*

Rodelbahn *f sankališče*

roden – krčiti, trebiti

Rodhube *f trebilna kmetija*

Rodung *f 1. krčenje 2. krčevina, laz, rovt* (→ *Neurodung*)

Roggen m rž

Roggenbrot n rženi kruh
(*režen kruh, reženjak)

Roggenschnitt m žetev rži

roh – surov, grob

Rohbau m hiša oz. poslopje v grobem stanju

Roheisen n surovo železo

Roheit f surovost, grobost

Rohgewicht (→ *Rauhgewicht*)

Rohmaterialien pl surovine

Rohr n **1.** puška (→ *Stutzrohr*) **2.** cev strelnega orožja **3.** trsje **4.** pečica ◇
gezogenes Rohr – risana cev
glattes Rohr – gladka cev

Röhre f cev (→ *Abflußröhre*)

Röhr(en)brunnen m vodnjak na tekočo vodo (*napeljana šterna, napeljana voda, šterna na rore, cevni vodnjak)

Röhrenmeister m *vodnjakar, *šternar
(→ *Röhr(en)brunnen*)

Rohrführer m voditelj cevi (pri gasilcih)

Rohrschütze m strelec

Rohrschützengesellschaft
(→ *Gesellschaft/Laibacher
Rohrschützengesellschaft*)

Rohrsessel (→ *Rohrstuhl*)

Rohrstuhl m pleten stol iz trstov, trsten stol (*rorast stol)

Rolläde (→ *Rollbalken*)

Rollbalken m rebrača, rolo (roleta za zapiranje izložbene odprtine (*koloturna oboknica, koloturna zapornica, valjčna zatvornica
(→ *Stahl-Rollbalken*))

Rolle f **1.** vloga (→ *Titelrolle*) **2.** stalni seznam, spisek, imenik (*rola)
(→ *Heimatrolle, Musterrolle, Sturmrolle*) **3.** škripec, vreteno **4.** valj **5.** bala **6.** svitek **7.** likalnica, monga ◇
(k)eine Rolle spielen – igrati
(ne)pomembno vlogo

Rollen n kotaljenje ◇
ins Rollen kommen/geraten –
začeti se premikati

Rollfuhrdienst m dostava
brzovoznega in tovornega blaga

Rollgeld n dostavnina (za prevoz
brzovoznega in tovornega blaga po
železnici)
(→ *Eil- und Frachtstückgüter*)

Rollgerste f ješprenj

Rollkammer f izba za likanje

Rollkasten m grod monge ali likalnice
(→ *Mange*)

Rollkuchen m potica (*povitica)

Rollo (→ *Rouleau*)

Rollstuhl m invalidski voziček

Rollwäsche f perilo, ki se je likalo z
likalnico ali mongo (→ *Mange*)

Romancier m romanopisec

Romane m Roman

Romanentum n romanstvo

Romantik f romantika

Romantiker m romantik

Römer m Rimljan

Römerbad (→ *Bad*)

Römerin f Rimljanka

Römer-Quelle – Rimski vrelec
(Alpsko zdravilišče in letovišče
Rimski vrelec, pošta Kotle, postaja
Guštanj)

Römertum n rimljanstvo
Romfahrer m romar (v Rim)
Romfahrt f romanje (v Rim)
Römling m papežnik
Ronde f obhodna straža (*okolka), ronda
Rondeau (→ *Rondell*)
Rondell n okrogel obrambni stolp, rondel
Rorate – 4. adventna nedelja (→ *Advent(s)sonntag*)
Roratemesse f zornica (zgodnja maša v adventnem času) (*svitanica) (→ *Advent(s)sonntag*)
Rose f vrtnica (→ *Heckenrose*)
Rosé m 1. rosé (vino rdečkaste barve) 2. cviček
Rosenkranz m rožni venec, molek (*rožni kranec, paternošter)
Rosenkranzfest n rožnovenska Mati Božja: 7. oktober
Rosenkranzmonat m oktober, vinotok
Rosenmonat m junij, rožnik
Rosenmontag m pustni ponedeljek
Rosensonntag m 4. postna nedelja (→ *Lätare*)
»Rosinenbomber« pl letala zahodnih zaveznikov, ki so oskrbovala Zahodni Berlin med sovjetsko blokado 1948/49
Roß n konj (→ *Saumroß*)
Roßhaar n žima
Roßhaarmatratze f žimnica
Roßkastanien pl divji kostanj
Roßknecht m konjski hlapec (*konjuh)
Roßsaum m tovor na konju

rösten – pražiti (→ *Maroni*) ◇
 Maroni rösten – peči kostanj
rot – rdeč (→ *Kreuz, Rübe, Ruhr*)
Rotation f 1. premeščanje, rotacija 2. vrtenje, rotacija 3. kolobarjenje
Rotel (→ *Rotulus*)
Röteln pl rdečke (*ruse pike, ruske, blèki) (rubeola)
Rotgerber m strojar (pri strojenju je uporabljal čreslovino) (→ *Rohe*)
rotieren – 1. krožiti, rotirati 2. zamenjati, menjati
Rotlauf m 1. šen (nalezljivo vnetje kože) (erysipelas) 2. rdečica (prašičja bolezen)
Rotte f 1. truma, tolpa, drhal 2. tropa, trop, oddelek, krdelo, četa 3. soseska (kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894)
rotten (→ *rottieren, sich*)
Rottenführer m voditelj trope (pri gasilcih)
Rottenmeister m četovodja (*četovodnik, četnik)
rottieren, sich – zbirati se (v trope), upirati se, puntati se
Rottierte(r) m puntar
Rottung f hudodelsko združevanje, upor, punt
rottweise – 1. v tolpah 2. v tropih
rotulieren – zaključiti sodne (pravdne) spise, inrotulirati (→ *inrotulieren*)
Rotulierung f zaključek sodnih (pravdnih) spisov, inrotulacija (→ *Inrotulierung*)
Rotulus m zavoj spisov, rotul

- Rotunde** f okrogla stavba, okrogla dvorana, rotunda
- Roture** f neplemiški stan, meščanstvo
- Roturier** m neplemič, meščan
- Rotwelsch** n rokovnjaški jezik, rokovnjaščina
- Rotwild** n rdeča divjad (*jelenjad*) (G I. 471)
- Rotz** m **1.** smrkelj **2.** smrkavost (konjska bolezen) (→ *Rotzkrankheit*)
- Rotzkrankheit** f smrkavost (*vozger) (konjska bolezen, ki se je lahko prenesla tudi na človeka)
- Rouge** n rdečilo za ustnice, šminka
- Rouleau** n **1.** stalni seznam, spisek, imenik, rulo (→ *Rolle*) **2.** rebrača, rolo (naprava iz rebraste pločevine za zapiranje izložbenih vrat) ◇ eisernes Rouleau – železna roleta (na vratih trgovine) (*železna koloturna zapornica)
- Route** f **1.** pot, potovanje **2.** smer poti, smer potovanja, ruta (→ *Marschrout*e, *Reiseroute*)
- Routine** f spretnost, okretnost, večina, rutina
- routiniert** – spreten, okreten, večč, rutiniran
- Royalist** m privrženec kralja in kraljeve oblasti, rojalist, monarhist
- Rthl. = Reichsthaler** (→ *Reichsthaler*)
- Rübe** f repa (→ *Futterrübe*, *Kohlrübe*, *Runkelrübe*, *Sauerrübe*, *Steckrübe*, *Zuckerrübe*) ◇ rote Rübe – rdeča pesa
- Rubrik** f stolpec (*predelek), rubrika
- Rübsen** m repica, ogrščica
- ruchlos** – **1.** nemaren, zanikrn **2.** hudoben, nesramen
- Ruchlosigkeit** f **1.** nemarnost, zanikrnost **2.** hudobija, nesramnost
- Ruck** m sunek
- Rückäußerung** f odgovor ◇ Einer zusagenden Rückäußerung entgegensehend ... – V pričakovanju ugodne rešitve prošnje ... (vljudnostna fraza v zaključku pisma oblastnemu organu)
- rückbedeuten** – odgovoriti
- Rückbeurlaubung** f ponovna odpustitev (rezervista)
- Rückbleibsel** n ostanek
- Rückbürge** m nadomestni porok
- rücken** – premakniti, potisniti, pomikati se (→ *Feld*, *Front*, *Licht*)
- Rücken** m **1.** hrbet **2.** sleme, greben ◇ von den drei Seiten, in Front, Flanke und Rücken, angreifen – napasti s treh strani, s čela, boka in hrbita jmdm. den Rücken decken/freihalten/halten – kriti (komu) hrbet, zavarovati (koga) jmdm. den Rücken stärken/steifen – opogumiti (koga), dajati (komu) (moralno) podporo jmdm./etwas den Rücken kehren/wenden/zuwenden – obrniti (komu/čemu) hrbet jmdm. in den Rücken fallen – napasti (koga) od zadaj, zahrbtno napasti (koga) den Feind in dem Rücken haben – imeti sovražnika za hrbitom/za seboj mit dem Rücken an der Wand/zur

Wand sein – biti potisnjen ob zid,
nahajati se v brezizhodnem položaju

Rückenangriff m napad od zadaj

Rückendeckung f kritje, zaslomba

Rückenhalt m **1.** zaslomba, opora,
podpora, zaledje **2.** vojaki v zaledju,
rezervne enote

Rückenwind m **1.** hrbtni veter
2. podpora, opora

Rückerlag – Rückerlag der Klage –
zavrnitev tožbe

Rückersatz m vračilo

Rückersetzung (→ *Rückersatz*)

rückerstatten – vrniti, povrniti

Rückerstattung f povračilo

Rückfahrkarte f povratna vozovnica

Rückfahrchein (→ *Rückfahrkarte*)

Rückfahrt f povratna vožnja

Rückfall m **1.** poslabšanje stanja,
ponovni pojav bolezni, recidiva
2. ponovitev kaznivega dejanja,
povratništvo, recidiva

rückfällig – povraten, recidiven
(→ *Verbrecher*)

Rückfalltyphus m povratni tifus
(*povratni mačuh)

Rückfrage f poizvedovanje, poizvedba

Rückfront f zadnja stran poslopja

Rückführung f **1.** vračanje **2.** povratna
zveza **3.** repatriacija

Rückgang m pojemanje, nazadovanje,
znižanje

rückgängig – povraten, nazajšnji
(→ *Bewegung*),
rückgängig machen – preklicati,
razveljaviti, odpraviti (retroaktivno)

rückgelangen lassen – poslati nazaj,
vrniti

rückgemittelt – vrnjen (npr. dopis)

rückgeschlossen (→ *rückgemittelt*)

rückgesendet (→ *rückgemittelt*)

Rückgriff m **1.** vračanje k (čemu),
poseganje po (čem) **2.** regres

Rückhalt (→ *Rückenhalt*)

Rückkauf m odkup prodane stvari
(*povratni nakup, povratni kup,
rešitev prodane stvari)

Rückkaufsrecht n odkupna pravica
(pravico do odkupa prodane stvari)
(*rešilokupna pravica)

Rückkehr f povratek
verbotene Rückkehr – prepovedan
povratek (za odgonce)
(→ *Revertent, Schub,*
Schubrevertent)

Rückkehrer m povratnik

Rückkunft (→ *Rückkehr*)

Rücklassung f zapustitev
mit Rücklassung eines Testaments
versterben – umreti z oporoko
ohne Rücklassung eines
Testaments versterben – umreti
brez oporoke

rücklegen – odložiti

Rücklegung f odložitev

Rückmarsch m **1.** povratek čet
2. umik čet

Rucksack m nahrbtnik

Rücksass m *naseljenec na gospodovem
svetu oz. prebivalec nekega okoliša*
(V 79), *prebivalec* (G II. 286)

rücksässig – naseljen

Rücksässigkeit f *obsed* (G II. 286)

Rückschein m povratnica

Rückschlag m **1.** udarec nazaj, odboj
2. nazadovanje, neuspeh

3. nenadno poslabšanje bolezni (po navideznem izboljšanju), recidiva
- rückschlagen** – odbiti (napad)
- Rückschluß** m **1.** vračanje, vrnitev
2. sklepanje, sklep ◇
mit/unter Rückschluß der Beilagen
– vrnjeno s prilogami
- Rückschritt** m **1.** korak nazaj
2. nazadovanje
- Rücksicht** f ozir ◇
aus gesundheitlichen Rücksichten
– iz zdravstvenih ozirov
aus öffentlichen Rücksichten –
iz javnih ozirov
aus sicherheitlichen Rücksichten –
iz varnostnih ozirov
in/mit Rücksicht auf etwas –
z ozirom na (kaj), glede na (kaj),
upoštevaje, upoštevajoč
in gewisser Rücksicht –
v določenem oziru
ohne Rücksicht auf etwas –
ne oziraje se na (kaj)
auf jmdn./etwas Rücksicht
nehmen/üben – ozirati se na (koga/
kaj), upoštevati (koga/kaj)
- rücksichtlich** – glede (česa), z ozirom
na (kaj)
- rücksichtslos** – brezobziren
- Rücksichtslosigkeit** f brezobzirnost
- rücksichtswürdig** – upoštevanja
vreden (*ozira vreden)
- Rücksprache** f posvet, pogovor ◇
mit jmdm. Rücksprache halten/
nehmen/pflegen – posvetovati se s
(kom)
- Rückstand** m **1.** ostanek, zaostanek
(→ *Steuerrückstand*), dolg
2. nazadovanje ◇
im Rückstand sein – biti v
zaostanku
- rückständig** – **1.** izostal, neplačan,
dolžan (→ *Rechnung*) **2.** zaostal
- Rückständler** m zamudnik, dolžnik
- Rückstellung** f vrnitev, vračilo
- Rücktritt** m **1.** odstop **2.** umik ◇
Rücktritt aus dem politischen
Leben – umik iz političnega
življenja
- rückunterbreitet** (→ *rückgemittelt*)
- Rückvergütung** f povračilo
- Rückversicherung** f pozavarovanje
- Rückversicherungsvertrag** m
1. pogodba o pozavarovanju
2. pogodba o nevtralnosti (leta
1919 objavljena tajna pogodba med
Nemčijo in Rusijo)
- rückvorgelegt** (→ *rückgemittelt*)
- rückwärtig** – **1.** odzadnji, zadnji
2. zaleden (→ *Verbindung*)
- rückwärts** – nazaj, vzvratno, ritensko
- Rückwärtsbewegung** f vzvratno
gibanje
- Rückweg** m pot nazaj, povratek
- Rückweisung** f zavračanje, zavrnitev
- Rückwirkung** f povratno
učinkovanje, povratni učinek,
posledica, reakcija
- Rückzahlung** f poplačilo, povračilo
- Rückzug** m umik ◇
mit Rückzug auf etwas – z ozirom
na (kaj)
den Rückzug antreten – začeti z
umikom
auf dem Rückzug sein – umikati se
zum Rückzug blasen – zatrobiti
umik
- rüde** – neotesan, grob
- Ruder** n **1.** veslo **2.** oblast
(→ *Staatsrunder*) ◇

am Ruder bleiben – ostati na oblasti
am Ruder sein/stehen – biti na oblasti
ans Ruder gelangen/kommen – priti na oblast

Rudera pl ostanki, razvaline

Ruderer m veslač

rudern – veslati

Ruderschiff n ladja na vesla, veslača

Rudiment n ostanek, okrnek, rudiment

rudimentär – začetniški, osnoven, elementaren

»**Rudolfinum**« (→ *Landesmuseum*)

Rudolfsbahn (→ *Bahn*)

Ruf m **1.** klic (→ *Heilruf, Hilferuf, Hochruf, Lebehochruf, Vivatruf, Widerruf, Zwischenruf*) **2.** poziv (→ *Ordnungsruf*) **3.** sloves (→ *Nachruf*) ◇

ein Künstler von Ruf – priznani umetnik

Ruf zur Ordnung – *klic k redu (opomin predsedujočega med parlamentarno razpravo) (→ *Ordnungsruf*)

Ruf zur Sache – *klic k reči (opomin predsedujočega med parlamentarno razpravo, naj se govorec ne oddaljuje od predmeta razprave)

in üblen Ruf bringen – spraviti na slab glas

sich eines guten Rufes erfreuen – biti na dobrem glasu (*biti v dobrem glasu, biti dobrega slovesa)

in/von gutem/unbescholtenem Ruf sein – biti na dobrem glasu (*biti v dobrem glasu, biti dobrega slovesa)

einen unbescholtenen Ruf haben – biti na dobrem glasu
im üblen Rufe sein/stehen – biti na slabem glasu (*biti slaboglasen)
jmds. Ruf untergraben – izpodkopati (komu) sloves

rufen (rief, hat gerufen) – klicati, poklicati (→ *Fahne, Leben, Ordnung, Plan, Waffe*)

Rufer m klicalec (→ *Feuerrufer, Marktrufer*)

Rufname m domače ime, vzdevek

Rüge f **1.** graja **2.** kazen, pokora

Rüegericht n kazensko sodišče (*kazenska sodnija)

rügen – grajati, karati, očitati

Rügeverfahren n karalni postopek

Ruhe f **1.** mir, pokoj (→ *Seelenruhe*) **2.** tišina **3.** počitek

Herstellung der Ruhe und Ordnung – vzpostavitev miru in reda (*ustanovljenje pokoja in reda)
Störung der öffentlichen Ruhe – kaljenje javnega miru (*motjenje javnega pokoja) (→ *Verbrechen*)
Professor in Ruhe – profesor v pokoju (→ *Ruhestand*)
Ruhe seiner Asche! – Naj počiva v miru! (N.p.v.m.)/Naj mu bo zemljica lahka!

Gott verleihe ihm die ewige Ruhe! – Naj počiva v božjem miru!

Ruhe und Eintracht – mir in sloga

Ruhe und Ordnung – mir in red

Ruhe und Frieden – pokoj in mir
öffentliche Ruhe – javni mir (*javni pokoj)

die ewige Ruhe finden – umreti

der Ruhe pflegen – počivati

Ruhe schaffen/stiften – vzpostaviti mir, pomiriti

in die ewige Ruhe/zur ewigen

- Ruhe eingehen – umreti
jmdn. zur ewigen (letzten) Ruhe
begleiten/bestatten/betten –
pospremiti (koga) k večnemu
(zadnjemu) počitku, pokopati
(koga) (obrazec v osmrtnici)
jmdn. zur Ruhe ermahnen/rufen/
verweisen – pozvati (koga) k miru
(npr. med parlamentarno razpravo),
opomniti (koga), posvariti (koga)
zur Ruhe kommen – umiriti se
zur Ruhe und Ordnung auffordern
– pozvati k redu in miru
- Ruhebett** n ležalnik (*počivalnica),
zofa
- Ruhegehalt** n pokojnina, doslužnina
(*počitna plača, mertva plača)
- Ruhegenuß** m pokojninski užitek
- Ruhelager** n počivališče
- ruhen** – **1.** mirovati, počivati (→ *Gott*)
2. sloneti na (čem) **3.** bremeniti
- Ruhen** n mirovanje ◇
das Ruhen des Verfahrens –
mirovanje postopka
- ruhend** – mirujoč, počivajoč
(→ *Erbschaft*)
- Ruhepause** f predah
- Ruheplatz** (→ *Ruhelager*)
- Ruhestand** m **1.** pokoj (*pokojni stan)
(→ *i. R.*) **2.** mir, mirovanje ◇
Hauptmann des Ruhestandes –
stotnik v pokoju
k. u. k. Oberst des Ruhestandes –
c. in kr. polkovnik v pokoju
Übernahme/Versetzung in den
bleibenden Ruhestand – trajna
upokojitev
Übertritt in den Ruhestand –
upokojitev
Versetzung in den zeitlichen
Ruhestand – začasna upokojitev
- Versetzung in den bleibenden/
dauernden/definitiven Ruhestand –
stalna upokojitev, trajna upokojitev
öffentlicher Ruhestand – javni mir
in den bleibenden/dauernden/
definitiven Ruhestand versetzen –
stalno upokojiti, trajno upokojiti
in den zeitlichen Ruhestand
versetzen – začasno upokojiti
- Ruheständler** m upokojenec
- Ruhestation** f počivališče
- Ruhestätte** f počivališče, grob ◇
letzte Ruhestätte – zadnje
počivališče, grob
jmdn. zur letzten Ruhestätte
begleiten/geleiten – pospremiti
(koga) k večnemu/zadnjemu
počitku (osmrtnica)
- Ruhestellung** f **1.** mirni položaj
(v zaledju fronte) **2.** mirovanje
- Ruhestifter** m mirilec
- Ruhestörer** m kalilec miru, nemirnež,
rogovilež (*motivec pokoja,
nepokojnež, draživec)
- Ruhestörung** f motenje miru ◇
nächtliche Ruhestörung – kaljenje
nočnega miru
- Ruhestuhl** m počivalnik
- ruhig** – miren, tih ◇
ruhig im Herrn entschlafen/
entschlummern/verscheiden –
mirno (spokojno) zaspati v
Gospodu (osmrtnica)
- Ruhm** m slava, čast (→ *Nachruhm*) ◇
unvergänglicher Ruhm –
neminljiva slava, večna slava
jmdm. zum Ruhm erreichen – biti
(komu) v čast in slavo
- rühmen** – hvaliti
- rühmenswert** – hvalevreden
(→ *Hingabe*)

rühmlich – 1. slaven 2. hvalevreden
ruhreich – slaven (→ *ruhmvoll*)
 ruhmreiche Regierung Seiner
 Majestät – slavno vladanje
 Njegovega Veličanstva
ruhmsüchtig – slavohlepen
ruhmvoll – 1. preslaven (→ *Vorfahr(e)*)
 2. preslavni (v nagovoru)
Ruhr f griža ◇
 epidemische Ruhr – epidemična
 griža (*podeželna griža)
 rote Ruhr – krvava griža
rühren – 1. mešati 2. ganiti 3. zadeti
 (→ *Schub*) 4. dotakniti se (česa)
 5. priti od (česa), izvirati od (česa)
rührend – ganljiv (→ *Teilnahme*)
rührig – 1. gibčen, okreten
 2. prizadeven, delaven, podjeten
Rührigkeit f 1. gibčnost, okretnost
 2. prizadevnost, dalavnost,
 podjetnost
Rührung f ganjenost
 mit sichtlicher Rührung – vidno
 ganjen
Ruin m razpad, propad, polom, razsulo
Ruine f razvalina, podrtija, ruina
 (→ *Schloßruine*)
ruinieren – razdejati, uničiti, podreti,
 ruinirati
ruinös – 1. razvaljen 2. poguben
Rummel m 1. trušč, hrup, ropot
 2. vrvež, direndaj
Rumor m hrup, trušč, ropot
rumoren – razgrajati, rogoviliti, ropotati
Rumpelkammer f ropotarnica
rumpieren – prekiniti, prelomiti,
 odpovedati, razveljaviti

Runde f 1. krog, kolo, runda 2. obhod 3.
 manjša družba, skupina
 (→ *Sängerrunde, Tafelrunde*) ◇
 die Runde machen – 1. biti na
 obhodu 2. krožiti, širiti se
 (npr. govorce)
 über die Runden kommen –
 premagati težave, shajati
Rundfrage f anketa
Rundfunk m radio
Rundgang m obhod
Rundschreiben n okrožnica (*okolni
 razpis, okolnik, okolnica), razglas,
 naznanilo, oznanilo
Rundtafel f 1. okrogla miza 2. omizje
Rundtour f obhod, krožna tura
Rundwache f obhodna straža
rundweg – kratkomalo, naravnost
Rune (→ *Runenschrift*)
Runenschrift f runska pisava, runa
Runkelrübe f pesa
rupfen – 1. skubsti 2. puliti lan (lan so
 želi tako, da so ga pulili s korenino
 vred)
rupfen – pukani (lan)
Rupfen n 1. grobo laneno predivo
 2. puljenje lana (žetev lana) ◇
 Rupfen spinnen – napresti grobo
 laneno predivo
rupfengespunst – grobo laneno predivo
Ruptur f prekinitev, prelom, odpoved,
 razveljavitev
rural – podeželski, kmečki, ruralen
Ruß m saje
Rußland n Rusija
Rüste – zur Rüste gehen – iti h
 koncu, končevati se

rüsten – 1. opremiti (*ogleštati)
 2. oborožiti (vojaka) 3. pripravljati se na vojno, oboroževati se

rüsten, sich – pripravljati se na (kaj)

Rüstgeld n denar za oborožitev (denar za »oklepnega konja« in konjenika v fevdalni konjenici)

Rüsthaus n orožarna (skladišče orožja in vojaške opreme)

rüstig – krepak, čil

Rüstigkeit f krepkost, čilost ◇
 geistige und körperliche Rüstigkeit – duševna in telesna krepkost, duševna in telesna čilost

rustikal – 1. kmečki, rustikalen
 2. podložen zemljiškemu gospodstvu
 3. preprost, neizobražen

Rustikalist m imetnik rustikalne zemlje, rustikalist ◇
eingekaufter Rusticalist – *vkupljeni rustikalist* (G II. 447)

Rustikalland n kmečka posest, kmečko zemljišče, rustikalna posest

Rüstkammer f orožarnica

Rüstmeister m orožarski mojster

Rüstpferd n oklepljeni konj (*imenjski konj v fevdalni konjenici*), »oklepni konj« (V 209)

Rüsttag m 1. dan pripravljanja (v Svetem pismu) 2. véliki petek (→ *Karfreitag*)

Rüstung f 1. oprema (*oglešt)
 2. *oboroževanje, oborožitev* (V 209) (→ *Gültrüstung, Kriegsrüstung*) ◇
 körperliche Rüstung – telesna sposobnost

Rüstungsbeschränkung f omejevanje oboroževanja

Rüstungsordnung f pozivni red

Rüstungswettlauf m oboroževalna tekma

Rüstwagen m voz za vojno opremo

Rüstzeug n bojna oprema in orožje

Rute f 1. šiba (→ *Spießrute*) 2. palica (stara avstrijska dolžinska mera: 1 palica = 10 čevljev = 3,16 m) ◇
 mit Ruten streichen – tepsti, šibati

Rutenschlag (→ *Rutenstreiche*)

Rutenstreiche pl udarci s šibo, šibanje, tepežkanje ◇
 Rutenstreiche am Tage der unschuldigen Kinder – tepežkanje na tepežni dan (nedolžni otroci: 28. december)
 mit Rutenstreichen bestrafen/ züchtigen – kaznovati s šibanjem

Ruthene m Rusin

Rutscher m 1. zdrsljaj 2. kratek izlet, skok, stranpot

S

S (→ *Solidus, Schilling*)

s. = samt (→ *Samt*)

SA = Sturmabteilung f udarni
(nacionalsocialistični) oddelek

Saal m **1.** dvorana (→ *Ballsaal, Konzertsaal, Lebrsaal, Lesesaal, Prunksaal, Ratssaal, Redoutensaal (Laibach), Speisesaal, Tanzsaal, Turnsaal, Waffensaal*) **2.** veža

Saat f setev (→ *Sommersaat, Wintersaat*)

Saatgut n seme

Säbel m sablja (sečno in bodno orožje z enoreznim ukrivljenim rezilom) (→ *Schleppsäbel*) ◇

mit gezogenem Säbel – z izdrto sablj

mit versorgtem Säbel – s sabljo v nožnici

mit blankem Säbel – z golo sabljo
Ehrenbezeugungen mit gezogenem Säbel – izkazovanje časti z golo (potegnjeno) sabljo

Ehrenbezeugungen mit versorgtem Säbel – izkazovanje časti s sabljo v nožnici

den Säbel ergreifen – prijeti sabljo (izkazovati vojaško čast, prezentirati)

mit dem Säbel niederhauen – podreti s sabljo (*s sabljo posekati na tla)

Säbelgrassel (→ *Säbelrasseln*)

Säbelkorb m koš pri sablji

säbeln – **1.** mahati s sabljo, sabljati
2. pokončati s sabljo

Säbelrasseln n rožljanje z orožjem

Sabotage f sabotaza

Saboteur m saboter

sabotieren – sabotirati

sabrieren – podreti s sabljo (→ *Säbel*)

Saccelarius m cerkveni zakladnik

Saccellanus m kaplan, sacelan

Sachbearbeiter m referent

Sache f **1.** reč, stvar **2.** opravilo, zadeva, vprašanje (→ *Executionssache, Gewerbesachen, Pressesachen, Rechtsache, Sicherheitsachen, Stiftungssachen, Streitsachen, Tatsache, Waisensachen, Zivilstreitsachen*) ◇

bewegliche Sache – premičnina
eigene Sache – posebna stvar

gerechte Sache – pravična stvar
liegende/unbewegliche Sache – nepremičnina

unverrichteter Sache – praznih rok, ne da bi kaj opravil

Ruf zur Sache – *klic k reči (opomin predsedujočega med sejo, naj se govorec ne oddaljuje od predmeta razprave)

Es ist Sache des Klägers, ... – Tožnikova dolžnost je, da ...

Die Sache gestaltete sich anders, als ich dachte. – Zadeva se je odvijala drugače, kot sem mislil.

bei so gestalteten Sachen – potemtakem

bei der Sache bleiben – ostati pri stvari

mit jmdm. gemeinsame/ gemeinschaftliche Sache machen – povezati se s (kom), paktirati s (kom), komplotirati

beschlossene Sache sein – biti sklenjeno, biti odločeno

etwas tut nichts zur Sache – nekaj je postranskega pomena, nekaj ni pomembno

zur Sache sprechen – govoriti o (zadevni) temi

Sachenrecht n **1.** stvarno pravo
2. stvarna pravica

Sachführer m odvetnik, advokat (*pravdnik, besednik)

sachgemäß – 1. strokoven
2. strokovno

sachkundig – izveden (*zveden), vešč

Sachkundige(r) m izvedenec, strokovnjak (*veščak)

Sachlage f dejansko stanje

sachlich – stvaren, objektivni (→ *Berichterstattung*)

sächlich – srednji (spol) (→ *Geschlecht*)

Sachlichkeit f stvarnost, objektivnost

sachmäßig – ustrezen, primeren

Sachschaden m materialna škoda

Sachverhalt m dejansko stanje, stvarni položaj

sachverständig – izvedenski (*zastopen) (→ *Gutachten*)

Sachverständige(r) m izvedenec, strokovnjak (*veščak) ◇
beeideter gerichtlicher Sachverständiger – zapriseženi sodni izvedenec

Sachwalter m 1. zastopnik, pooblaščenec, skrbnik (*opravnik)
2. advokat

Sachwert m stvarna vrednost, materialna vrednost

Sack m 1. vreča (→ *Bettsack, Strohsack*) 2. torba (→ *Bettelsack, Brotsack, Rucksack*)

Säckel m 1. mošnja 2. blagajna (*blagajnica)

Säckelbericht m blagajniško poročilo

Säckelmeister (→ *Säckelwart*)

Säckelwart m blagajnik

Sackgasse f slepa ulica

Sackleinwand f debelo platno za žalklje, žakljevinna

Sacktuch n 1. grobo platno (→ *Sackleinwand*) 2. robec (*žepna ruta)

Sackuhr f žepna ura

Sackzehent m vrečna desetina (G II. 251)

Sacra pl svete zadeve

säen – sejati (→ *Zwiespalt*)

Sage f 1. pripovedka 2. govornica 3. ustno izročilo

Säge f 1. žaga (orodje) 2. žaga (obrat) (→ *Brettersäge*)

Sägemühle f žaga (obrat)

Sägemüller m žagar

sagen – reči, dejati, povedati (→ *Blume, Dank, Feder, Lebewohl, Wahrheit*) ◇
8 fl, sage acht Gulden – 8 gld., z besedo: osem goldinarjev

sägen – žagati

Sager m pripovedovalec

Säger m žagar

Sägereigewerbe n žagarska obrt

Sägewerk n žaga (obrat)

saisieren – 1. prijeti, zgrabiti 2. zaseči, zapleniti

Saison f sezona (*sezija) (→ *Hochsaison, Kursaison, Nachsaison*)

Saite f struna

Saitenmacher m strunar

Sakko m suknjič

sakral – verski, bogoslužjen, sakralen

Sakrament n zakrament (*svetotajstvo) ◇

- die sieben Sakramente der katholischen Kirche – sedem zakramentov katoliške cerkve:
 die heilige Taufe – sveti krst
 die heilige Firmung – sveta birma
 die heilige Eucharistie – sveta evharistija, sveto Rešnje telo (→ *Altarsakrament*)
 die heilige Buße – sveta pokora
 die heilige Krankensalbung – sveto bolniško maziljenje (→ *Sterbesakramente*)
 die heilige Priesterweihe – sveto mašniško posvečenje
 die heilige Ehe – sveti zakon
 die Sakramente administrieren/ austeilten/spenden/verwalten – podeliti zakramente
 ein Sakrament empfangen – prejeti zakrament
 jmdn. mit den Sakramenten versehen – podeliti (komu) svete zakramente (*prevídeti) (→ *Sterbesakramente*)
 jmdm. das Sakrament der heiligen Firmung erteilen/ausspenden – podeliti (komu) zakrament svete birme, birmati
- sakramentieren** – preklinjati (*šentovati, sakramentovati)
- Sakramentstag** m sveto Rešnje telo in kri, telovo
- Sakrifiz** f žrtev
- sakrifizieren** – žrtvovati
- Sakrileg(ium)** n bogoskrunstvo, svetoskrunstvo, sakrileg, sakrilegij
- Sakristan** m cerkovnik
- Sakristei** f zakristija
- säkular** – 1. posveten 2. stoleten 3. izjemen, izreden, edinstven
- Säkularfeier** f praznovanje stoletnice
- Säkularisation** f 1. prehod iz cerkvene lastnine v državno, sekularizacija 2. preobrazba cerkvenega šolstva v državno, sekularizacija
- Säkulum** n 1. stoletje 2. tuzemsko življenje, časnost
- Salamander** m 1. močerad 2. napitnica (ritual v okviru pivske družbe članov študentske zveze) (→ *Trauersalamander*)
- Salär** n plača
- Salarium** n 1. preživnina 2. oficirska ali uradniška plača, salarij
- Salbe** f mazilo (*žavba)
- salben** – maziliti
- Salböl** n mazilno olje
- Salbung** f maziljenje
- Saldierbuch** n knjiga plačil
- saldieren** – 1. poravnati, plačati, saldirati 2. potrditi prejem nakazila, saldirati
- Salesianer** pl *salezijanci* (H 63) (moški samostanski red)
- Saline** f solina
- Salon** m salon
- Salonanzug** m salonska obleka
- salonfähig** – družbeno sprejemljiv
- salopp** – umazan, zanemarjen
- Saloppe** f 1. jutranje žensko ogrinjalo 2. zanemarjena ženska
- Salubrität** f zdravje
- Salus** f 1. zdravje 2. sreča, blaginja
- Salut** m častni pozdrav, svečani pozdrav (npr. s topovskimi salvami)
- Salutatio** f pozdrav (v listini), salutacija
- salutieren** – pozdraviti (po vojaško), salutirati

Salutierung f (vojaški) pozdrav
Salutschüsse pl častne salve
Salvation f 1. rešitev 2. odrešitev
Salve f 1. pozdrav, dobrodošlica
 2. častna salva (→ *Ebrensalve*) ◇
 Salve! – Pozdravljen!/Dobrodošel!
Salvenfeuer n streljanje v salvah
salvieren – rešiti
salvo – in salvo sein – biti na varnem
Salz n sol
Salzaufschlag m solna naklada
 (H 19, 21)
Salzburg n 1. Salzburg (*Solnograd)
 2. Salzburško (*Solnogaško)
salzen (salzte, hat gesalzen) – soliti
Salzgefälle pl solne pristojbine (H 37)
Salzoberamt n višji solni urad (H 37)
Salzverschleiß m razpečevanje soli
 (H 19, 21)
Samaritaner m 1. Samaritan (prebivalec
 palestinske pokrajine Samarije)
 2. sočuten človek, samaritan
Samb (→ *Saum*)
Samb- (→ *Saum-*)
Sämber (→ *Säumer*)
Same m seme
Samen-Kartoffeln pl semenski
 krompir
Sämer (→ *Säumer*)
Sammelbecken n zbirališče
Sammelbogen m zbiralna pola (pri
 ljudskem štetju) (*zbiralnica)
Sammelbrief (→ *Sammlungsbrief*)
Sammelbüchse f nabiralna pušica
 (*pušica za milodare)

Sammelgelder pl zbrani denarni
 prispevki (npr. ob ljubljanskem
 potresu leta 1895) (*zborni novci)
sammeln – zbirati, nabirati, pobirati
Sammelstelle f nabiralnica ◇
 Das Postamt fungiert als
 Sammelstelle des
 Postsparcassenamtes. –
 Poštni urad je nabiralnica
 poštnohranilničnega urada.
Sammet (→ *Samt*)
Sammler m zbiralec
 (→ *Hadersammler, Kirchensammler,*
Lumpensammler)
Sammlertum n nabiralništvo
Sammlung f 1. zbirka
 2. zbiranje, nabirka (*nabera)
 (→ *Gabensammlung,*
Wäschesammlung) 3. zbranost,
 koncentracija ◇
 mildtätige Sammlung – zbiranje
 milodarov
 eine Sammlung milder Gaben
 ausschreiben – razpisati zbiranje
 milodarov
Sammlungsbrief m pismo za zbiranje
 milodarov
Sammlungskassen pl zbirne blagajne
 (H 53)
Samstag m sobota (na jugu in zahodu
 ZRN, sicer *Sonnabend*)
 (→ *Karsamstag*)
samt – skupaj s (kom/čim)
Samt m žamet
Sanatorium n zdravilišče (zlasti za
 kronične bolezni), sanatorij ◇
Sanatorium Emona (Laibach) –
 Sanatorij Emona (*Privatno*
zdravišče za notranje in kirurškične
bolezni se je nahajalo v Ljubljani,
Komenskega ulica 4)

sanct – svet

Sancta f svetnica

Sanctification f posvetitev,
kanonizacija

Sanctitas f svetost

Sanctus m svetnik

Sand m pesek (→ *Flußsand*)

Sandbank f sipina, prodina

Sandstein m peščenec

sanft – **1.** rahel, nežen **2.** mil, blag,
(→ *Mensch*) **3.** krotek, pohleven ◇
sanft schlafen – sladko spati
sanft im Herrn entschlafen/
entschlummern/verscheiden –
mirno (spokojno) zaspati v
Gospodu (obrazec v osmrtnici)
einen sanften Tod sterben – mirno
zaspati (umreti)

Sänfte f nosilnica

Sanftmut f milost, blagost

sanftmütig – mil, blag

Sang m petje, pesem ◇
mit Sang und Klang – s pompom,
pompozno

Sänger m pevec (→ *Minnesänger*,
Neujahrssänger)

Sängerin f pevka (→ *Haussängerin*)

Sängerkränzchen n pevski venček,
pevska prireditev, družabna
prireditev s petjem

Sängerrunde f pevska skupina

Sängerverein m pevsko društvo

sanieren – **1.** izboljšati, popraviti,
obnoviti, sanirati **2.** ozdraviti,
sanirati

Sanierung f **1.** izboljšanje, popravilo
napak, obnova, sanacija
2. ozdravljenje, saniranje

sanitär – zdravstveni ◇

sanitäre Anlagen – javno stranišče

Sanität f zdravstvena služba, saniteta

Sanitäter m bolničar

Sanitätsagentien (See) pl zdravstvene
agencije (*pomorstvo*) (H 56)

Sanitätsauslagen pl zdravstveni
izdatki

Sanitätsdeputationen (See) pl
zdravstvene deputacije (*pomorstvo*)
(H 56)

Sanitätsdienst m zdravstvena služba
(H 55) (zdravstveno službo na
Kranjskem je urejal *Zakon z dne*
24. aprila 1888. l., s katerim se
uravnava zdravstvena služba v
občinah, veljaven za vojvodino
Kranjsko, brez deželnega mesta
Ljubljane / Gesetz vom 24. April
1888, betreffend die Regelung des
Sanitätsdienstes in den Gemeinden,
gültig für das Herzogthum Krain,
mit Ausschluß der Landeshauptstadt
Laibach; uvajal je zdravstvene
občine (Sanitätsgemeinden)
oz. zdravstvena okrožja
(Sanitätsdistricte); zdravstveno
okrožje je obsegalo področje
združenih (sosednjih) občin,
njegove meje so se navadno
ujemale z mejami posameznih
sodnih okrajev)

Sanitätsdistrikt m zdravstveno
okrožje (*zdravstvena okolica)
(→ *Sanitätsdienst*)

Sanitätsdistriktvertretungen pl
zdravstvena okrajna zastopstva
(H 61)

Sanitätsgemeinde f zdravstvena
občina (→ *Sanitätsdienst*)

Sanitätskommissionen pl zdravstvene
komisije (H 32)

Sanitätskordon m zdravstveni kordon

Sanitätsmagistrat m *zdravstveni magistrat* (H 32)

Sanitätspersonal n zdravstveno osebje (*zdravništvo)

Sanitätspolizei (→ *Gesundheitspolizei*)

Sanitätsrat m *zdravstveni svet* (H 52) (→ *Landessanitätsrat, Obersanitätsrat*)

Sanitätssoldat m vojni bolničar

Sanitätsstruppe f sanitetna četa (*zdravstveno krdelo)

Sanitäts- und Lebensmittelaufsicht f *zdravstveni in živilski nadzor* (H 35)

Sanitätsverwaltung f *zdravstvena uprava* (H 22, 36, 52)

Sanitätswagen m bolniški voz

Sanitätswesen n zdravstvene zadeve, *zdravstvo* (H 22, 36, 52)

Sanitäts-Wochenbericht m tedenski izkaz o zdravstvenem stanju (za mestno občino Ljubljana so ga objavljali časniki *Laibacher Zeitung, Slovenski narod* in *Slovenec*)

Sanitätszug m sanitetni vlak (→ *Lazarettzug*)

Sanktio f grožnja s kaznijo za kršilca (v listini), sankcija

Sanktion f **1.** kazenski ali prisilni ukrep, sankcija **2.** potrditev (*potrjenje), odobritev, uzakonitev, sankcija ◊ Pragmatische Sanktion – Pragmatična sankcija (19. 4. 1713 izdan zakon Karla VI. je določal nedeljivost habsburške posesti in nasledstvo po ženski liniji, v kolikor bi prišlo do izumrtja moške linije) die Allerhöchste (kaiserliche) Sanktion erhalten – dobiti Najvišjo

(cesarjevo) potrditev die Sanktion erteilen – potrditi

sanktionieren – **1.** kazensko preganjati, kaznovati **2.** potrditi, uzakoniti, sankcionirati

Sanktionierung f **1.** kaznovanje, sankcioniranje **2.** potrditev, uzakonitev, sankcioniranje

Sanktuarium n svetišče, sanktuarij

sans phrase – brez okolišenja, brez ovinkov, naravnost

Sappe f (vojaški) rov, podzemni jarek (do trdnjavskega okopa, do sovražnih položajev)

sappen (→ *sappieren*)

Sappeur m **1.** kopač (vojaških) rogov oz. jarkov (do trdnjavskega okopa, do sovražnih položajev), saper **2.** pripadnik inženirske enote v avstro-ogrski vojski (saperji kot pripadniki posebne vojaške formacije obstajajo v avstrijski skupni armadi od leta 1912 dalje, od pionirjev (Pioniere) so prevzeli inženirske naloge na kopnem; v letu 1914 je skupna armada štela 14 saperskih bataljonov (Sappeur-Bataillone) in 8 pionirskih bataljonov (Pionier-Bataillone))

Sappeur-Bataillon n saperski bataljon (→ *Sappeur*)

sappieren – kopati rove oz. jarke (do trdnjavskega okopa, do sovražnih položajev) (*podkopati)

Sarg m krsta, rakev (*truga)

Sargträger m nosilec krste (*nosač mrtvecev, mrtvonosec)

Sasse m **1.** posestnik (→ *Haussasse*) **2.** naseljenec (→ *Altsasse, Beisass(e), Grenzsasse, Hintersaß, Landsassen, Neusaß, Rücksass, Untersass(e)*)

Saß (→ *Sasse*)

Satan m hudič, satan

Satelliten pl **1.** sateliti **2.** oprode, pomagači (slabšalno) **3.** države, odvisne od druge vplivne države, sateliti **4.** v ZRN razširjena oznaka za države vzhodnega bloka pod sovjetskim vplivom po drugi svetovni vojni, sateliti

Satietät f **1.** sitost **2.** nasičenost

Satisfaction f **1.** zadoščenje, satisfakcija **2.** zadostitev za žalitev (običajno v obliki dvoboja), satisfakcija **3.** povrnitev škode, odškodnina, satisfakcija **4.** opravičilo, satisfakcija ◇
Satisfaktion fordern – zahtevati zadoščenje, zahtevati satisfakcijo jmdm. Satisfaktion leisten – dati (komu) zadoščenje

satt – sit

Sattel m **1.** sedlo (→ *Packsattel*) **2.** preval, prehod, sedlo **3.** sedež na kolesu **4.** kobilica (na goslih) ◇
aus dem Sattel heben/werfen – vreči s sedla, premagati (prvotno na turnirjih)
sich in den Sattel schwingen – zavihteti se v sedlo
fest im Sattel sitzen – sedeti trdno v sedlu, obvladovati položaj

Sattelkammer f prostor za sedlarsko opremo

satteln – osedlati (→ *Pferd*)

Sattelpferd n vajetni konj (levi konj v dvovpregi) (*sedlenik) (→ *Handpferd*)

Sattelzeug n sedlarska oprema (*sedlovje)

sättigen – **1.** nasititi **2.** nakrmiti

Sattler m sedlar (*komatar)

Sattlerei f **1.** sedlarstvo (*sedlarija) **2.** *sedlarnica (sedlarjeva delavnica)

sattsam – zadosten ◇
Es ist sattsam bekannt, daß ... – Splošno znano je, da ...
Da uns sattsam bekannt ist, daß ... – Ker nam je dovolj dobro znano, da ...
Es ist sattsam erwiesen, daß ... – Obstajajo zadostni dokazi za to, da ...

saturieren – **1.** nasičiti, zasičiti **2.** zadovoljiti (potrebe)

saturiert – **1.** nasičen, zasičen **2.** samozadovoljen

Satz m **1.** stavek (→ *Nachsatz*) **2.** načelo (→ *Grundsatz*) **3.** usedlina **4.** komplet **5.** zastava, zastavljeno posestvo **6.** enota, stopnja (→ *Tagesatz, Tarifsatz*)

Satzbrief m zastavno pismo, zastavni list, zastavna listina

Satzbuch n zastavna knjiga

Satzinhaber m zastavni imetnik

Satzordnung f cehovski red

Satzpost f zastavni vpis, vknjiženo breme (*vknjiženi zastavek)

Satzung f **1.** statut, pravilo (*ustanovilo), postava **2.** zastava (→ *Ewigsatzung, Feilbietungssatzung, Todsatzung, Zinssatzung*) **3.** uradno določena cena (mesa, kruha, moke), tarifa

satzweis – v zastavi, zastaven (G II. 167)

Sau f svinja

sauber – **1.** čist **2.** lep, čeden, ličen, zal, mikaven

säubern – 1. očistiti, čistiti, snažiti
2. odstraniti 3. uničiti ◇
die Partei von Abweichlern säubern
– odstraniti odpadnike iz stranke
die Maschinengewehrnester
säubern – očistiti strojniška gnezda

Säuberung f čiščenje ◇
ethnische Säuberung – etnično
čiščenje

Sauce f omaka

sauer – kisel

Sauer (→ *Wein/saurer Wein*)

Sauerbrunn m kislavoda, slatina
(→ *Säuerling*)

Sauerkraut n kislo zelje

Säuerling m kislavoda, slatina (npr.
rogaški vrelci: Tempel, Styria in
Donati)

säuern – kisati

Sauerrübe f kislavoda

Säuerung f kisanje

saufen (soff, hat gesoffen) – opijati se

säufen – napajati (živino)

Säufer m pijanec

Sauferei f pijančevanje

saugen (sog, hat gesogen) – sesati

säugen – dojit ◇
Mütter mit säugenden Kindern –
matere z dojenčki

Säugling m dojenček

Saugloch n kraški požiralnik

Säule f steber (→ *Anschlagsäule*,
Litfaßsäule, *Pestsäule*, *Schandsäule*,
Schmachsäule, *Telegraphen-Säule*)

Saum m tovor (stara avstrijska utežna
mera – S. Vilfan, ZČ 1-4, 1954:
»Gre za količino, ki jo normalno
nosi tovorni konj in je seveda

različna glede na moč konja,
težavnost poti in specifično težo
blaga. Po precej izčrpnih podatkih,
ki jih imamo iz srede 18. stoletja
znaša tovor od 139 do 180 kg«. –
Po uvedbi metričnega sistema v
Avstriji z zakonom z dne 23. junija
1871: 1 tovor = 2 ¼ stota = 126 kg)
(→ *Roßsaum*, *Wagensaum*)

saumen – tovoriti

Säumen n tovorništvo

säumen – odlašati, muditi, zadrževati,
obotavljati se

Säumer m 1. *tovornik* (V 172)

2. obojavljivec (*mudljivec)

Säumerlohn m *tovornina

Saumfabrt f *vpredna oz. tovorna tlaka*
(G II. 244)

säumig – 1. počasen, obojavljiv,
mečkov (*muden, mudljiv)

2. v zamudi, v zaostanku

(→ *zahlungssäumig*)

Säumige(r) m zamudnik (*mudljivec)

Säumenis f zamuda, obojavljanje

Saumpfad m tovarna steza (v gorah)

Saumpferd n tovorni konj (→ *Saum*)

saumphennig – *denarna dajatev*
(namesto tovorjenja kot tlaškega
opravila) (G II. 255)

Saumroß (→ *Saumpferd*)

Saumsal (→ *Saumseligkeit*)

saumselig – 1. zamuden, v zamudi

2. počasen, obojavljiv (*mudljiv,
muden)

Saumselige(r) m zamudnik

Saumseligkeit f 1. zamujanje (npr. pri
plačilu) 2. počasnost, obojavljivost
(*mudljivost, mudnost)

Saumverkehr m tovorništvo

Saumweg m tovorna pot

Säure f kislina (→ *Schwefelsäure*) ◇
schweflige Säure – žveplena kislina
(→ *Schwefelsäure*)

Säurekeller m klet za kisanje

Saustall m svinjak

Save (Saustrom) f *Sava* (H 22, 32)

Sävitien pl grozote

S. B. = Südbahnhof (→ *Bahnhof/
Südbahnhof (Laibach)*)

sbaighube – planinska kmetija, sirnica,
švajga (G I. 167)

sbaigmark – dajatev za uživanje sirnic
(G II. 249)

Sbirre m birič

SBZ = sowjetische Besatzungszone f
sovjetska zasedbena cona v
letih 1945–1949 (tako so še v
šestdesetih letih 20. stoletja v
ZRN označevali NDR in tudi
na terminološki ravni skušali
poudariti, da obstoja NDR ne
priznavajo in da lahko tako le ZRN
zastopa interese nemškega naroda
(Alleinvertretungsanspruch))
(→ *Ostzone, Pankow, Sowjetzone,
Zone*)

Scala f lestvica, cenik (*cenovnik),
skala

Scala-Gebühr f pristojbina po lestvici
(*lestvična pristojbina)

Schabe f 1. ščurek 2. molj

Schach n šah ◇
jmdn. im Schach halten – držati
(koga) v šahu

Schacher (→ *Schacherei*)

Schächer m razbojnik

Schacherei f mešetarjenje,
barantanje

Schacherer m mešetar, barantač

schachern – mešetariti, barantati

Schachpartie f šahovska partija

Schacht m jašek

Schachtel f škatla (*zaklopnica)

Schachtelkrämer m škatlar

Schachzug m 1. poteza pri šahu
2. spretna (diplomatska) poteza

Schade(n) m škoda (*kvar)
(→ *Brandschaden, Elementarschaden,
Feuerschaden, Kollateralschaden,
Kriegsschaden, Sachschaden*) ◇
auf Schaden und Gewinn –
na dobiček in škodo
namhaften Schaden erleiden/haben/
nehmen/tragen – utrpeti znatno
škodo, biti zelo oškodovan
jmdm. Schaden anrichten/tun/
verursachen/zufügen – povzročiti
(komu) škodo
sich vor Schaden hüten – obvarovati
se škode
Wornach sich also ein jeder zu
achten / und vor Schaden oder
Unglück zu hüten wissen wird. –
Tako se bo vsakdo vedel ravnati in
se obvarovati pred škodo ali nesrečo.
(*Po timu toku se bode en usakteri
vedeu Sadershati, inu pred Shkodoj,
inu Nasrezhoi varvati.) (obrazec na
koncu cesarskega patenta)
zu Schaden kommen – utrpeti
škodo, biti oškodovan
zum Schaden gereichen – škodovati

Schadenanzeige f prijava škode

Schadenersatz m povračilo škode ◇
Schadenersatz leisten – povrniti
škodo

Schadenfall m škodni primer

Schadenfeuer n velik požar (požar z veliko materialno škodo)

Schadenfreude f škodoželjnost

Schadengeld n povračilo škode, odškodnina (*odškodba)

schadhaft – poškodovan, pokvarjen

schädigen – škodovati, oškodovati

Schädigung f škodovanje, oškodovanje

schädlich – škodljiv

Schädling m škodljivec

schadlos – brez škode, nekvaren (*brezškoden, brezkvaren) ◇
schadlos halten – 1. obvarovati pred škodo 2. povrniti škodo (*odškodovati)

Schadlosbrief m deželnozborsko zaščitno pismo

Schadloshaltung f povračilo škode (*odškodovanje, odškodba, odškoditev)

Schadlosverschreibung f listina o povračilu škode

Schaf n ovca

Schafblattern pl norice

Schafbock m oven

Schäfer m pastir, ovčar

Schaff n škaaf, korec (→ *Scheffel*)

Schaffel n škafica, korec (G I. 645) (→ *Scheffel*)

schaffen¹ (schuf, hat geschaffen) –
1. ustvariti (→ *Abhilfe, Blut, Hilfe, Klarheit, Mittel, Remedur, Ruhe, Vorsehung, Weg*) 2. ustanoviti

schaffen² (schaffte, hat geschafft) –
1. delati 2. uspeti, zmoči 3. spraviti (kam), odnesti (→ *Hals*)
4. priskrbeti (→ *Geld*) ◇

jmdm. zu schaffen machen – povzročati (komu) skrbi, povzročati (komu) težave

Schaffenslust f ustvarjalnost

Schaffer m 1. ustvarjalec 2. oskrbnik (*gospodarski opravnik, pristavnik, šafer)

Schäffer m sodar

Schäffler m škafer

Schaffner m 1. oskrbnik, hišnik (*ključar) 2. sprevodnik

Schaffnerei f 1. oskrbništvo (*oskrbnija, ključarstvo) 2. oskrbnikova hiša

Schaffnerin f oskrbnica, hišnica (*ključarica)

Schaffot n morišče (*kervavi oder, morivni oder)

Schaffung f 1. ustvarjanje, stvaritev 2. ustanovitev, uvedba

Schafpocken pl norice

Schafvieh n ovce, drobnica

Schafzucht f ovčereja, ovčarstvo

Schafzüchter m ovčar

Schale f 1. skledica (→ *Menageschale*) 2. olupek

Schal(en)waage f tehtnica s skledami (*skledna vaga)

Schalk m 1. zahrbtnož 2. navihanec, premetenec, hudomušnež 3. *blapec* (G II. 318)

schalken – varati

Schalkhaftigkeit f goljufivost, premetenost, zvijačnost

Schalkheit (→ *Schalkhaftigkeit*)

Schall m zvok

schallen – razlegati se, zveneti, doneti

Schallplatte f gramofonska plošča

schalten – 1. preklopiti, prestaviti
2. ravnati, delovati 3. dojeti,
razumeti ◇

schalten und walten – delati
(*gospodovati) po lastni volji,
ravnati po lastni volji, poljubno
razpolagati s (čim)

Schaltjahr n prestopno leto

Scham f sram, sramežljivost

schamlos – nesramen, brezsramen

Schamlosigkeit f nesramnost,
brezsrarnost

Schandbühne f sramotilni oder ◇
Ausstellung auf der Schandbühne

– postavitev na sramotilni
oder (sramotilna kazen, ki
jo je vseboval *Obči zakonik
o hudodelstvih in njihovem
kaznovanju / Allgemeines
Gesetzbuch über Verbrechen und
derselben Bestrafung* cesarja Jožefa
II. z dne 13. januarja 1787)

auf der Schandbühne ausstellen –
izpostaviti na sramotilnem odru
(sramotilna kazen)

Schande f sramota (→ *Blutschande*,
Rassenschande) ◇

mit Schmach und Schande –
sramotno

sich mit Schande bedecken –
nakopati si sramoto

jmdm. zur Schande reichen –
biti (komu) v sramoto, sramotiti
(koga)

schänden – oskruniti, skruniti,
onečastiti, osramotiti, sramotiti

Schänder m sramotilec, skrunilec

Schandfleck m sramota

schändlich – sramoten, grd, ostuden

Schandpfahl (→ *Schandsäule*)

Schandsäule f sramotilni steber

Schandtat f sramotno dejanje, grdobija

Schändung f skrunitev (*oskrumba)
(→ *Gräberschändung*)

Schank m točilnica (→ *Weinschank*)

Schankbefugnis (→ *Schankrecht*)

Schankbursche m točaj

Schänke (→ *Schenke*)

Schankgarten m gostilniški vrt

Schankgerechtigkeit
(→ *Schankrecht*)

Schankgewerbe n krčmarska obrt
(*pivniški obrt), krčmarstvo
(→ *Gast- und Schankgewerbe*)

Schankhaus (→ *Schenke*)

Schanklocalität (→ *Schenke*)

Schankniß (→ *Geschenk*)

Schankrecht n pravica do točenja
(pijač), krčmarska pravica

Schankstube f krčma

Schankung (→ *Schenkung*)

Schankwirt m krčmar, pivničar, oštir

Schankwirtschaft f krčma

Schanzarbeit f delo na okopih,
utrjevanje

Schanze f 1. okop, nasip (*šanca)
(→ *Sternschanze*) 2. skakalnica ◇
sein Leben für jmdn./etwas in die
Schanze schlagen – tvegati svoje
življenje za (koga/kaj)

schanzen – graditi okope (nasipe)

Schanzer m kopač okopov (nasipov)

Schanzgräber (→ *Schanzer*)

Schanzwerk n trdnjava z kopji
(nasipi)

Schanzzeug n orodje za kopanje okopov (nasipov)

Schap(p)el m venček (na čelu dekleta) (*šapel)

Schar f **1.** truma, trop, krdelo **2.** četa **3.** vod (majhna skupina v različnih organizacijah v nacistični Nemčiji) **4.** gruča **5.** jata

scharf – oster (→ *Auffassung, Geschoß, Munition, Patrone*)

Scharfrichter m rabelj

Scharfschütze m ostrostrelec

Scharlach m škrlatinka (*škrlatica) (scarlatina)

Scharlatan m mazač, slepar, bahač, čvekač, šarlatan

Scharmeister m četovodja (*četovodnik, četnik)

scharmieren – očarati, šarmirati

Scharmützel n manjši vojaški spopad, praska

scharmützeln – spopadati se, spoprijeti se, tepsti se

Schärpe f **1.** naglavna ruta (podobna šalu), šerpa **2.** prepasnica, pasica (trak, ki ga državni funkcionarji ali oficirji ob svečanostih nosijo okoli pasu ali poševno čez ramo in prsi), ešarpa

Scharpie f pukаница (iz rabljenega platna napukane niti, ki so se uporabljale pri obvezovanju ran)

Scharte f **1.** strelna lina, strelnica (→ *Schießscharte*) **2.** zatesek, zarez

Scharwache f obhodna straža, patrolja

Scharwächter m stražnik obhodne straže (→ *Scharwache*)

Scharwerk n tlaka (G II. 244) (*robot, rabota)

Schatten m senca

Schattenregierung f vlada v senci

Schattentheater n senčno gledališče (gledališče, v katerem se vidijo le sence; na Slovensko je prišlo v 17. stoletju iz Italije)

Schatulle f skrinjica (za shranjevanje denarja ali dragocenosti), šatulja (→ *Privatschatulle*)

Schatullgelder pl vladarjeva osebna blagajna (*osebujna vladarjeva dnarnica, vladarjeva privatna šatulja)

Schatz m **1.** zaklad (→ *Bodenschätze*) **2.** blagajna (*blagajnica) (→ *Reichsschatz, Staatsschatz*) **3.** ljubček **4.** ljubica

schätzbar – **1.** ocenljiv **2.** cenjen (*čislán) **3.** cenjeni (v nagovoru) ◇ schätzbare *Zuschrift* – cenjeni dopis

schätzbarst- – **1.** velecenjen **2.** velecenjeni (v nagovoru) ◇ *Schätzbarster Herr!* – Velecenjeni gospod!

schätzen (→ *schätzen*)

schätzen – **1.** ceniti (*čisláti) (→ *hoch*) **2.** ovrednotiti, oceniti **3.** obdavčiti (*obdačiti) **4.** izsiliti odkupnino

schätzen, sich – **sich glücklich schätzen** – biti srečen

Schätzer m cenilec

Schatzgräber m iskalec zaklada

Schatzherr (→ *Schätzer*)

Schatzkammer f **1.** zakladnica (*blagajnica) **2.** državna zakladnica (od leta 1496 dalje najvišje

- finančno oblastvo habsburških dednih dežel)
- Schätzleute** pl cenilci
(→ *Schätzmann*)
- Schätzlibell** n cenilni zapisnik
- Schätzmann** m cenilec
- Schatzmeister** m blagajnik, zakladnik
- Schätzmeister** m cenilec
beeideter Schätzmeister –
zapriseženi cenilec
- Schatzschein** m zakladni list
(*blagajnični list)
(→ *Reichsschatzschein*)
- Schatzsteuer** f mestni davek (V 311)
- Schatzung** f zemljiški davek
- Schätzung** f **1.** cenitev, vrednotenje
(→ *Gütschätzung*) **2.** spoštovanje
3. odkup (ujetnikov) ◇
gerichtliche Schätzung – sodna
cenitev
- Schätzungselaborat** n ceditveni
elaborat (→ *Kataster*)
- Schätzungswert** m cenilna vrednost ◇
gerichtlich erhobener
Schätzungswert – vrednost,
določena s sodno ceditvijo
- Schatzverwahrer** m zakladnik, oskrbnik
- Schatzverwalter** (→ *Schatzverwahrer*)
- Schatzverweser** (→ *Schatzverwahrer*)
- Schatzwalter** (→ *Schatzverwahrer*)
- Schau** f **1.** videz, izgled **2.** ogled
3. prikaz, razstava (→ *Tierschau*,
Zuchtviehschau), revija, parada
(→ *Heerschau*, *Truppenschau*) ◇
zur Schau stehen – biti na ogled
zur Schau stellen/tragen – kazati,
prikazati, razkazovati, razstaviti
- Schaubett** n blazinica z odlikovanji
pokojnika
- Schaubude** f zabavišna stojnica
- Schaubühne** f gledališče, teater
- Schauder** m groza, srh, zona
schauerhaft – grozen, srhljiv
- Schauer** m **1.** nalive, ploha **2.** groza, srh,
zona **3.** gledalec **4.** oglednik **5.** kolnica
- Schaufel** f lopata (→ *Koblenschaufel*)
- schaufern** – **1.** kopati, lopatati
2. kidati
- Schaufenster** n izložbeno okno
(*razložno okno)
- Schaukasten** m izložbena omara
(*naogledni predalnik)
- Schaukel** f gugalnica
- Schaukelpolitik** f omahljiva politika,
omahovanje
- Schaulust** f radovednost, zvedavost
(*radoglednost)
- schaulustig** – radoveden, zvedav
(*radogleden)
- Schaulustige(r)** m radovednež
- Schaum** m pena
- Schaumwein** m penče vino, penina
- Schauplatz** m prizorišče
(→ *Kriegsschauplatz*) ◇
historische Schauplätze –
zgodovinska prizorišča
auf den Schauplatz treten – pojaviti
se v javnosti
- Schauprozeß** m javen politični
proces
- Schauspiel** n **1.** igra **2.** prizor
- Schauspieler** m gledališki igralec ◇
eine Truppe Schauspieler –
gledališka skupina
- Schauspielergesellschaft** f potujoča
igralska družina

Schauspielerkompanie(→ *Schauspielergesellschaft*)**Schauspielhaus** n gledališče, teater**Schaustellung** f **1.** predstava, prikazovanje **2.** razkazovanje ◇ kinematographische Schaustellung – kinematografska predstava**Schautafel** f preglednica**Schauturnen** n javen telovadni nastop (*javna telovadba) öffentliches Schauturnen – javna telovadba (npr. javni telovadni nastop Sokola)**Schauübung** f javna vaja**schauwürdig** – vreden ogleda**Schauzug** (→ *Parade*)**Scheck** m ček ◇

einen Scheck einlösen – vnovčiti ček

Scheffel m korec (stara avstrijska mera za žito: 1 korec = ca. 39 l)**Scheibe** f **1.** tarča (→ *Schießscheibe, Zielscheibe*) **2.** plošča, krog **3.** rezina ◇

bewegliche Scheibe – premična tarča

Scheibenschießen n streljanje v tarčo**Scheide** f **1.** nožnica **2.** meja ◇ das Schwert aus der Scheide ziehen – povleči meč iz nožnice**Scheidebrief** m poslovilno pismo**Scheidemünzen** pl drobiž (*drobni denar) (→ *Kupferscheidemünzen, Silberscheidemünzen*)**scheiden** (schied, hat geschieden) – **1.** ločiti, razdvojiti, razkrojiti **2.** posloviti se, oditi **3.** umreti (→ *Erde, Leben, Welt*) **4.** zapustiti (→ *Amt, Dienst*)**Scheiden** n **1.** odhod, slovo **2.** smrt**scheiden, sich** – ločiti se(→ *Bett, Tisch*)**Scheidende(r)** m odhajajoči**Scheidung** m september, kimavec**Scheidung** f **1.** slovo, ločitev **2.** ločitev (zakona) (→ *Ehescheidung*) ◇ einverständliche Scheidung – sporazumna ločitev (zakona) gerichtliche Scheidung – sodna ločitev (zakona) (*sodna združba) die Scheidung von Tisch und Bett – ločitev od mize in postelje in Scheidung liegen – ločevati se**Schein** m **1.** svit, svetloba **2.** videz **3.** listina, potrdilo **4.** bankovec ◇ den Schein wahren – ohraniti videz**Scheinangriff** m navidezni napad**scheinen** (schien, hat geschienen) – **1.** zdeti se **2.** sijati **3.** bleščati se**Scheinfriede(n)** m navidezni mir**Scheinheiligkeit** f navidezna pobožnost, svetohlinstvo, licemerstvo**Scheinsieg** m navidezna zmaga (→ *Pyrrhussieg*)**Scheintod** m navidezna smrt**Scheinwerfer** m žaromet, reflektor**Scheiße** f drek, sranje**scheißen** (schiß, hat geschissen) – srati, posrati se**Scheit** n poleno (*kalanica) (→ *Klafterscheit*) ◇ ein Scheit Holz – poleno**Scheiterhaufen** m grmada**Scheiterholz** (→ *Scheitholz*)**scheitern** – spodleteti, ponesrečiti se, izjaloviti se

- Scheitern** n neuspeh ◇
den Angriff zum Scheitern bringen
– preprečiti napad
- Scheitholz** n polena
- Schelle** f **1.** kraguljček **2.** lisica, okov
(→ *Handschelle*) **3.** objemka, opasek
4. zaušnica (→ *Maulschelle*)
- Schelm** m **1.** lopov **2.** navihanec,
hudomušnež
- Schelmstreiche** pl norčije, potegavščine
- Schelmstücke** (→ *Schelmstreiche*)
- schelten** (schalt, hat gescholten) –
1. grajati, kregati, zmerjati **2.** izreči,
razglasiti
- Schemalkaserne** f začasna kasarna
(kasarna za prehodne čete), barake
(→ *Baracke, Einquartierung*)
- Schemalunterkünfte**
(→ *Schemalkaserne*)
- Schematismus** m **1.** imenik uradnih
oseb, šematizem **2.** puščobnost,
suhoparnost
- Schemel** m pručka, klopca
(→ *Betschemel, Knieschemel,*
Schusterschemel)
- Schenk** m **1.** točaj, krčmar **2.** dvorni
točaj (→ *Mundschenk*)
- Schenke** f krčma (→ *Bierschenke,*
Schnapsschenke, Weinschenke,
Winkelschenke)
- Schenkel** m **1.** stegno **2.** krak
- schchenken** – podariti, dati (→ *Gehör,*
Glaube/n, Leben, Strafe, Vertrauen,
Zutrauen)
- Schenkhaus** (→ *Schenke*)
- Schenktisch** m postrežna miza
(za jedi in pijače), kredenca, bife
- Schenkung** f **1.** darilo **2.** daritev
- Schenkungsbrief** m darilna listina,
darovnica
- Schenkungsurkunde**
(→ *Schenkungsbrief*)
- Schenkwirt** m krčmar
- Schenkwirtin** f krčmarica
- Schenkwirtschaft** f krčma
- Schenkzimmer** n točilna soba, točilnica
- schepho** – *sodja, sodin, sodevec*
(G II. 169) (→ *Schöffe*)
- Scher** m krt
- Scherbe** f črepinja
- Schere** f škarje (→ *Dochtschere,*
Licht(putz)schere)
- scheren** (schor/scherte, hat geschoren/
geschert) – striči
- Scherer** m brivec (in padar)
(→ *Feldscherer, Tuchscherer*)
- Schererei** f **1.** striženje **2.** nadloga
- Scherflein** n trohica ◇
sein Scherflein zu etwas beitragen –
po svojih močeh pomagati pri (čem)
- Scherge** m sodni hlapec, *birič*
(G II. 171)
- Scherhaufen** m krtina
- Scherm** (→ *Schirm*)
- Schermbrief** (→ *Schirmbrief*)
- Scherz** m šala, norčija, burka ◇
einen Scherz machen – pošaliti se
- scherzen** – šaliti se, norčevati se
- scheu** – plah ◇
scheu werden – splášiti se
- scheuen** – **1.** splášiti se (→ *Pferd, Tier*)
2. ne štediti (česa) (→ *Anstrengung,*
Geld, Kosten, Mühe)
- Scheuer** f skedenj, gumno, kašča
(→ *Wagenscheuer*)

scheuern – 1. drgniti, odrgniti 2. ribati
(→ *Boden*), čistiti

Scheune f skedenj

Scheuntenne (→ *Scheuer*)

Schi m smučka ◇

Schi laufen – smučati

Schicht f 1. plast, sloj, skladovnica
2. izmena

schicken – poslati

Schicker m pošiljatelj

schicklich – pristojen, spodoben

Schicksal n usoda ◇

die Streiche des Schicksals – udarci
usode

sich in sein Schicksal ergeben –
vdati se v usodo

schicksalsvoll – usodepoln, usoden

Schickung f 1. pošiljanje 2. usoda
3. božja volja

sich in die Gottes Schickung fügen
– vdati se v božjo voljo, vdati se v
božjo previdnost

schieben (schob, hat geschoben) –
potiskati, potisniti, porivati, poriniti

Schieber m 1. potiskač, premikač,
podajalec (→ *Karrenschieber*,
Kegelschieber, *Wagenschieber*)

2. zapah, zatič 3. črnoborzijanec,
prekupčevalec 4. tihotapec ljudi

Schiebkarren m samokolnica (*tačka)

Schiedsgericht n *razsodišče* (H 57, 58)
(*razsodnja), arbitraža

Schiedsrichter m razsodnik

Schiedsspruch m razsodba (razsodišča
oz. razsodnika)

schief – poševen, nagnjen, kriv ◇
auf die schiefe Bahn geraten/
kommen – zaiti na kriva pota

Schiefer m skrilavec (*škr1)

schielen – škiliti

Schiene f tirnica, tračnica

Schienenlegung f polaganje tračnic

Schienenweg – auf dem

Schienenwege – po železnici

schier – 1. skoraj (*malodane) 2. kmalu
3. zgolj, le 4. gladek

Schießbefehl m ukaz za streljanje

schießen (schoß, hat geschossen) –

1. streljati (→ *Bresche*, *Wetter*)

2. ustreliti 3. pognati 4. planiti,
švigniti

Schießen n streljanje (→ *Bestschießen*,
Festschießen, *Freischießen*,
Pöllerschießen, *Preisschießen*,
Scheibenschießen, *Wetterschießen*)
feldmäßiges Schießen – bojno
streljanje

Schießerei f streljanje

Schießgeld n 1. *strelščina (plačilo za
ustreljeno žival) 2. »strelski denar«
(leta 1570 je nadvojvoda Karel II.
odobril po 15 goldinarjev strelcem
v Ljubljani, Novem mestu, Kranju
in Radovljici)

Schießgewehr n strelno orožje, puška

Schießgraben m strelski jarek

Schießhaus n pokrito strelišče

Schießhütte f lovska koč

Schießplatz (→ *Schießstätte*)

Schießscharte f strelna lina, strelnica

Schießscheibe f tarča

Schießstand m strelišče

K. k. priv. Landes-Hauptschießstand
zu Laibach – C. kr. deželno glavno
strelišče v Ljubljani (→ *Gesellschaft/
Laibacher Rohrschützen-Gesellschaft*)

Schießstation f postaja za streljanje
proti toči (*strelišče)
(→ *Wetterschießstation*)

Schießstätte f strelišče

Schießübungen pl strelske vaje

Schießübungsplatz m vadbeno
strelišče

Schießwesen n strelstvo

Schießwunde f strelna rana

Schiff n **1.** ladja (*barka)
(→ *Dampfschiff, Flaggschiff,
Frachtschiff, Geleitschiff, Kriegsschiff,
Linien-schiff, Luftschiff, Panzerschiff,
Ruderschiff, Schlachtschiff, Seeschiff,
Segelschiff*) **2.** cerkvena ladja
(→ *Langschiff*) ◇
das Schiff legt an – ladja pristane

Schiffahrt f *plovba* (H 26, 44, 55),
brodarstvo, navigacija
(→ *Binnenschiffahrt,
Dampfschiffahrt, Küstenschiffahrt,
Linien-schiffahrt*)

schiffbar (→ *schiffreich*)

Schiffbau m ladjedelstvo (*tesanje ladij)

Schiffbruch m brodolom

Schiffer m brodar (→ *Überfahr-schiffer*)

Schiffer-Hüttchen (Laibach) n
čolnarska hišica (čolnarska hišica v
Ljubljani se je nahajala na Bregu ob
Ljubljani) (*čolnarska bajtica)

Schiffmann (→ *Schiffer*)

Schiffmühle f mlin na vodi

Schiffperd n konj, ki je vlačil ladjo
(proti rečnemu toku)
(→ *Treppelweg*)

schiffreich – ploven, navigabilen ◇
schiffreich machen – narediti
(reko) plovno (npr. reko Savo od
Radeč do Ljubljane)

Schiffreichmachung f zagotovitev
plovnosti (npr. reke Save od Radeč
do Ljubljane)

Schiffsbrücke f pontonski most

Schiffsgelegenheit f ladijski prevoz

Schiffstonne f ladijska tona (stara
avstrijska utežna mera: 1 ladijska
tona = 20 centov = 1.122 kg)

Schiffziehen n vlečenje ladij
(→ *Schiffzug, Treppelweg*) ◇
Schiffziehen in Gegentrieb –
vlečenje ladij proti toku (s pomočjo
ljudi ali konjev)

Schiffzug m vlečenje ladij (huda
kazen, ki jo je predvideval *Obći
zakonik o hudodelstvih in njihovem
kaznovanju / Allgemeines Gesetzbuch
über Verbrechen und derselben
Bestrafung* cesarja Jožefa II. z dne
13. januarja 1787)

schiften – nabijati (puško, top)

Schifter m nabijač (puške, topa)

Schikane (→ *Chikane*)

schikanieren (→ *chikanieren*)

Schikanieren (→ *Chikanieren*)

Schilcher m **1.** rosé (vino rdečkaste
barve) **2.** cviček

Schild m **1.** ščit (→ *Wappenschild*)
2. bramba, zavetje

Schild n izvesek, tabla, plošča

Schildbürger m Butalec

schilden – obdati s ščitom (*oščititi)

schildern – opisati (→ *Farbe*)

Schilderung f opis

Schildgeld n dajatev vazala

Schildträger m ščitonosec

Schildwache f straža

Schildwächter m stražnik, čuvaj

Schilf n ločje

Schilling m **1.** šiling, solid, sold (*solidus*) **2.** šiling – števeni kovanec v razmerju: 1 šiling = 30 pfenigov **3.** šiling – avstrijska valuta do uvedbe evra leta 1999 (1 šiling (Schilling) = 100 grošov (Groschen)) **4.** šiling – števna mera, ki je obsegala 30 enot (1 šiling je tako kot kazen pomenil 30 udarcev, 1 šiling trtega lanu je obsegal 30 povese) **5.** pristojbina (→ *Kaufschilling, Mietschilling, Pachtschilling, Pfandschilling*) ◇ ganzer Schilling – celotni šiling halber Schilling – polovični šiling mit einem ganzen Schilling abstrafen – kaznovati s celotnim šilingom (s 30 udarci) (→ *Rutenstreiche, Staupenschlag*) mit einem halben Schilling abstrafen – kaznovati s polovičnim šilingom (s 15 udarci) (→ *Rutenstreiche, Staupenschlag*)

Schilling-Magazin n revija z bogato ilustrirano poljudno-znanstveno tematiko (v prvi polovici 19. stoletja)

Schimmel¹ m plesnoba, plesen

Schimmel² m belec (konj)

schimmeln – plesniti

Schimmer m sij

Schimpf m sramota ◇ mit Schimpf und Schande – sramotno jmdm. einen Schimpf antun/ zufügen – osramotiti (koga)

schimpfen – zmerjati

Schimpfwort n psovka, zmerljivka

Schindanger m mrhovišče (*derišče,

odirališče)

Schindel f deska, skodla

Schindeldach n streha iz desk (skodel)

Schindelmacher m skodlar (izdelovalec skodel)

schinden (schund, hat geschunden) – dreti

Schinder m **1.** konjederec, konjač **2.** oderuh

Schinken m šunka, gnjat

Schirm m **1.** varstvo, zaščita, zaščitništvo (G II. 330) **2.** senčnik (→ *Sonnenschirm*), senčilo (→ *Lampenschirm*) **3.** dežnik (→ *Regenschirm*) **4.** zaslon ◇ Schirm und Schutz/Schutz und Schirm – varstvo in zaščita

Schirmbrief m zaščitno pismo

schirmen – ščititi, varovati (→ *Gott*)

Schirmer m zavetnik Schirmer und Schützer – zavetnik in zaščitnik

Schirmherr m zaščitnik, pokrovitelj

Schirmherrschaft f zaščitništvo, pokroviteljstvo

Schisma n cerkveni razkol, shizma

Schlacht f bitka (→ *Angriffsschlacht, Durchbruchsschlacht, Entscheidungsschlacht, Feldschlacht, Hauptschlacht, Kesselschlacht, Panzerschlacht, Seeschlacht, Völkerschlacht*) ◇ entscheidende Schlacht – odločilna bitka eine Schlacht schlagen – bojevati bitko Die Demonstranten und die Polizei lieferten sich Straßenschlachten. – Med demonstranti in policijo so divjali poulični boji.

- Schlachtbank** f mesnica
schlachten – pobijati, klati
Schlacht(en)pferd n bojni konj
Schlachter (→ *Schlächter*)
Schlächter m klavec, mesar
Schlächtere f klanje, morija
Schlachtfeld n bojno polje, bojišče ◇
 das Schlachtfeld behaupten –
 zmagati (v boju)
Schlachtfest n koline
Schlachtflieger m 1. bojno letalo
 (*bojni letalec) 2. pilot bojnega letala
Schlachtflotte f bojno ladjevje
Schlachtflugzeug n bojno letalo
Schlachtfront f bojna fronta
Schlachtgebrüll n bojni krik
Schlachtgebühr f klavnina (dajatev
 za uporabo mestne klavnice v
 Ljubljani)
Schlachtgeschrei (→ *Schlachtgebrüll*)
Schlachtgetöse n bojni hrup
Schlachtgetümmel
 (→ *Schlachtgetöse*)
Schlachthalle (→ *Schlachthaus*)
Schlachthaus n klavnica ◇
 städtisches Schlachthaus
 (Stadtmagistrat Laibach) – mestna
 klavnica (Mestni magistrat
 Ljubljana)
Schlachthausfond – städtischer
Schlachthausfond
(Stadtmagistrat Laibach) m
 *zaklad mestne klavnice (Mestni
 magistrat Ljubljana)
 (→ *Jahresrechnung*)
Schlachthausverwalter (Laibach)
 m oskrbnik (mestne) klavnice
 (Ljubljana)
- Schlachthof** (→ *Schlachthaus*)
Schlachtlinie f bojna črta
Schlachtmonat m november, listopad
Schlachtordnung f bojni razpored
 (*bojni red)
Schlachtschiff n bojna ladja
Schlachtschwein n prašič za zakol
 (*klalni prašič)
Schlachtsteuer f klavnina
 (*klavščina, klavšina)
Schlachtung f zakol
 (→ *Hausschlachtung*)
Schlachtvieh n živina, ki se pobija
 (v nasprotju z živino, ki se kolje
 (Stechvieh))
schlafen (schief, hat geschlafen) – spati
Schlafgeld n prenočnina (*plača za
 posteljo, spalni denar, spanščina)
Schlafgemach (→ *Schlafzimmer*)
Schlafgenosse m spalni tovariš, sospalec
Schlafgeselle (→ *Schlafgenosse*)
Schlafhemd n spalna srajca
Schlafkammer (→ *Schlafzimmer*)
Schlafkreuzer m prenočnina
 (za nastanitev vojakov)
Schlafleute pl prenočevalci
 (→ *Bettgeber*)
Schlaflosigkeit f nespečnost
schlaflostig – zaspan
schläfrig (→ *schlaflostig*)
Schlafrock m nočna halja
 (*spalna suknja)
Schlafsessel m spalni stol
Schlafstätte (→ *Schlafstelle*)
Schlafstelle f ležišče, postelja
 (*spavališče, spališče)

Schlafstellgebühr f nočnina
(*spalničnina)

Schlafstube (→ *Schlafzimmer*)

Schlaftrank m uspavalno

Schlafzimmer n spalnica (*spalna
soba, spavna izba, čumnata)

Schlag m **1.** udarec (→ *Faustschlag*),
zamah **2.** tresk, pok **3.** kap
(*mrtvoud) (→ *Nervenschlag*)
4. vrsta, pleme, pasma **5.** bitje (ure)
6. utrip (srca) **7.** posek, seča ◇
Schlag 5 Uhr – ko je ura odbila pet,
točno ob petih
Züchtigung mit Schlägen –
kaznovanje s tepežem
ein Beamter alten Schlages –
uradnik starega kova
ein Schlag ins Wasser – neuspeh
mit einem Schlag – naenkrat
jmdm. einen Schlag versetzen –
prizadeti (komu) hud udarec
einen vernichtenden Schlag gegen
jmdn. führen – zadati (komu)
odločilen udarec, zadati (komu)
uničujoč poraz
von gleichem Schlag sein – biti
istega kova
zum entscheidenden Schlag
ausholen – pripravljati se na
odločilni udarec, pripravljati se na
odločilni napad
Er wurde vom Schläge gerührt. –
Zadela ga je kap.

Schlaganfall (→ *Schlagfluß*)

schlagbar – séčen (→ *Wald*)

Schlagbaum m zapornica (npr. na
meji), pregrada

Schlagbrücke f dvizni most (*dvigavni
most)

schlagen (schlug, hat geschlagen) –
1. udarjati (→ *Alarm, Appell, Bresche,*

Brücke, Fessel, Flucht, Kapital,
Kirchenstreich, Haupt, Kopf, Kreuz,
Lärm, Mittel, Münze, Radau, Ritter,
Schanze, Schlacht, Schnippchen,
Sturm, Sturmstreich, Tod, Trommel,
Vergatterung, Wirbel, Wunde, Wurzel)

2. tolči, tepsti, biti **3.** pribiti
4. premagati **5.** kovati (→ *Münze*)
6. zaklati (živino) ◇
nach jmdm. schlagen – biti podoben
(komu)
um sich schlagen – tolči okoli sebe

schlagen, sich – **1.** prebijati se skozi (kaj)
(→ *Leben*) **2.** pretepati se
3. dvobojevati se **4.** pridružiti se
(komu)

Schlager m **1.** popevka **2.** uspešnica

Schläger m **1.** pretepač
(→ *Todschläger*) **2.** tolkač
(→ *Goldschläger, Silberschläger,*
Trommelschläger) **3.** lopar

Schlägerbande f tolpa pretepačev

Schlägerei f pretep (*tepež)

schlägern – sekati drevesa

Schlägertrupp m organizirana
skupina pretepačev (npr. v Nemčiji
pri SA v času nacionalsocializma)

Schlägerung f sečnja

schlagfertig – **1.** pripravljen za boj
2. odrezav

Schlagfertigkeit f **1.** bojna
pripravljenost **2.** odrezavost

Schlagfluß m možganska
kap, mrtvoud (*božji žlag,
mertud, mrtud) (apoplexia)
(→ *Gehirnschlagfluß,*
Nervenschlagfluß) ◇
Er hat den Schlagfluß
bekommen. – Zadela ga je
možganska kap. (*Po božje ga je

udarilo./Od božiga šlaga je bil vdarjen./Zadel ga je mertud.)

Schlaguhr f bijočna ura (*bivna ura)

Schlagwaffe f udarno orožje (npr. kij, buzdovan, bojno kladivo)

Schlagwetter pl treskavi plin (v rudnikih), treskavec

Schlagwort n geslo, parola

Schlamassel n neprijeten položaj, sitnost, šlamastika

Schlamastik (→ *Schlamassel*)

Schlamm m blato, mulj

schlänmen – spirati, sprati, oprati, umiti, očistiti

Schlampe f 1. nemarnica 2. cipa

Schlampert (→ *Schlampe*)

schlampert – nemaren (*šlampast)

schlampig (→ *schlampert*)

Schlange f kača ◇
Schlange stehen – stati v vrsti, čakati v vrsti

Schlappe f neuspeh, poraz, udarec ◇
eine Schlappe einstecken (müssen)/erleiden – doživeti neuspeh

Schlaraffe m lenuh

Schlaraffenland n Indija
Koromandija

schlau – zvit, pretkan

Schlauberger m prekanjenec, lisjak

Schlauch m cev (*meh)
Gut Schlauch! – Na pomoč!
(gasilski pozdrav)

Schlauchspritze f brizgalnica na cev (*gasivnica na meh)

Schlaukopf m zvitež, prekanjenec

Schlawiner m nepridiprav

schlecht – 1. slab (→ *Gewissen, Laune, Stimmung, Umgang, Wetter, Witterung*), grd, malopriden, sprijen (→ *Kerl, Leumund*) 2. slabo, grdo, zanič ◇
schlecht und recht – za silo, nekako schlecht werden – 1. pokvariti se, spriditi se 2. postati slabo (komu)

schlechterdings – vsekakor, povsem

schlecken – sladkati se

Schleckerei f sladkarija

schleichen – plaziti se

Schleicher m potuhnjenec, prihuljenec, klečeplaznež

Schleicherei f potuhnjenost, prihuljenost, klečeplaznost

Schleichhandel m tihotapstvo (*skrivna kupčija, kontrabant)

Schleichhändler m tihotapec (*kontrabantar)

Schleier m tančica, pajčolan (→ *Trauerschleier*) ◇
den Schleier nehmen – postati nuna

Schleife f zanka, pentlja, trak (→ *Kranzschleife*)

schleifen¹ (schleifte, hat geschleift) –
1. vleči (→ *Richtstatt*), vlačiti
2. podirati, razrušiti

schleifen² (schliff, hat geschliffen) –
1. brusiti 2. uriti, eksercirati (vojake)

Schleifer m brusilec (→ *Messer- und Scherenschleifer*)

Schleiferhandwerk n brusilstvo

Schleifholz n lesni obruski

Schleifung f 1. vlačenje 2. rušenje, podiranje ◇
Schleifung auf die Richtstatt –

vlečenje k morišču (poostritev smrtne kazni)

Schleim m sluz (*sliz)

Schleimfieber n sluzna vročica
(oznaka za vročične bolezni z močnim izločanjem sluzi)
(*slizna vročnica)

Schleimfluß m sluzenje (povečano izločanje sluzi) (*slizotok)
(→ *Schleimschlag*)

Schleimhaut f sluznica (*sliznica)

Schleimschlag m zadušitev (zaradi nezmožnosti izločanja sluzi iz dihalnih poti – vzrok smrti zlasti pri starejših ljudeh)

schlemmen – obilno jesti in piti, gostiti se

Schlenderer m **1.** pohajkovelec, klatež
2. sprehajalec

schlendern – **1.** pohajkovati, klatiti se
2. sprehajati se

Schlendrian m **1.** stara navada, staro kopito **2.** razvada, malomarnost, zanikrnost

Schleppbahn f dovozna železnica
(*dovlačnica)

Schleppe f vlečka (pri damski obleki)

schleppen – vlačiti, vleči

Schleppsäbel m vlečna sablja

Schlesien n Šlezija

Schleuder f **1.** lučalnik, metalec
(→ *Speerschleuder*) **2.** frača
3. centrifuga

schleunig – hiter, nagel, uren

schleunigen (→ *beschleunigen*)

Schleunigkeit f hitrost, naglica, urnost

Schleuse f zapornica (→ *Stauschleuse*)

Schleusenwerk (→ *Schleuse*)

schlichten – poravnati (→ *Streit*)

Schlichtung f poravnava ◇
Schlichtung von Streitigkeiten – poravnava sporov (*razsodnija preprirov, razsoja pri razporih)

Schließe f **1.** zaponka, zaklep
(→ *Handschließe*) **2.** zatvornica
3. zidna vez (za utrditev konstrukcije)

schließen (schloß, hat geschlossen)
– **1.** zapreti **2.** vkleniti, vklepati
(→ *Kette, Täter*) **3.** skleniti
(→ *Abkommen, Ehe, Friede/n, Kompromiß, Vergleich, Vertrag*)
4. domnevati, sklepati

Schließer m ključar (*zapiravec, zaklepavec, zaklepač)

Schließkette f **1.** veriga za vklenitev (rok) **2.** veriga za zapiranje (*zapiravna veriga), zapiravka
Anwendung der Schließketten – vklepanje

schließlich – končno

Schließung f **1.** zaprtje, zapiranje
2. vklenitev **3.** sklenitev
(→ *Eheschließung, Vertragsschließung*) ◇
Schließung der Ehe – sklenitev zakonske zveze (→ *Eheschließung*)
Schließung der Hände – vklenitev rok
Schließung des Vertrags – sklenitev pogodbe

Schlinge f zanka

schlingen (schlang, hat geschlungen)
– **1.** goltati, žreti **2.** oviti, zavezati

Schlitten m sani

Schlittenbahn f sankališče

Schlittenfahrt (→ *Schlittenpartie*)

Schlittenpartie f vožnja s sanmi

Schlittenrennen n sankoško
tekmovanje

Schlittschuh m drsalka (*drsatica) ◇
Schlittschuh laufen – drsati se

schlitzen – prerezati, razparati

Schlitzohr n prebrisanec, prevejanec

Schloß n **1.** grad (→
Herrschaftsschloß, Jagdschloß,
Lustschloß, Sommerschloß,
Stammschloß) **2.** ključavnica
3. zaklep (strelni mehanizem)
(→ *Flintenschloß*) ◇
festes Schloß – utrjen grad
auf dem Schloß sitzen – prebivati
na gradu
jmdn. hinter Schloß und Riegel
bringen/setzen – spraviti (koga)
za zapaha (v zapor), zapreti
(koga)
hinter Schloß und Riegel sitzen –
sedeti za zapahi (v zaporu), biti
zaprt

Schloßberg m grajski hrib

schlossen – **es schlosst** – toča pada

Schlossen pl ledena zrna, toča

Schlossenwetter n neurje s točo
(*huda ura s točo)

Schlosser m **1.** ključavničar **2.** kovač,
ki izdeluje ključavnice (*ključar)

Schloßfrau f graščakinja (*grajš(č)akinja,
grajska gospa)

Schloßhauptleute pl grajski glavarji
(→ *Schloßhauptmann*)

Schloßhauptmann m grajski glavar

Schloßherr m graščak (*grajš(č)ak,
grajski gospod)

Schloßherrin (→ *Schloßfrau*)

Schloßkapelle f grajska kapela

Schloßkirche f grajska cerkev

Schloßmauer f grajsko obzidje

Schloßruine f grajske razvaline

Schloßstätte f gradišče

Schloßvogt m gradnik, kastelan

Schlucht f globel, prepad

Schlucker m revež

Schlummerlied n uspavanka

schlummern – dremati

Schlupfloch (→ *Schlupfwinkel*)

Schlupfwinkel m skrivališče,
zatočišče (*zakotek)

Schlurf m gizdalin

Schluß m **1.** konec **2.** sklep,
zaključek (→ *Rückschluß*) **3.** stik
4. sklenitev (→ *Friedensschluß*)

Schlüssel m ključ (→ *Diebschlüssel*)

Schlüsselgeld n *ključnina (darilo, ki
ga je kupec hiše dal prodajalčevi
ženi ali hčeri)

Schlußfassung f dokončni sklep

schlüssig – **1.** sklepčen **2.** prepričljiv,
pravilen, logičen ◇
(sich) schlüssig sein – biti
odločen
(sich) schlüssig werden – odločiti
se, skleniti

Schlußrechnung f zaključni račun
(*končni račun)

Schlußstein m sklepni kamen, sklepnik
den Schlußstein legen – položiti
sklepni kamen (svečan zaključek
gradbenih del)

Schlußsteinlegung f polaganje
sklepnega kamna (svečan zaključek
gradbenih del)

Schlußstrich m črta pod računom,
obračun, preostanek ◇

einen Schlußstrich unter etwas ziehen – potegniti črto pod (kaj), končati (neprijetno) zadevo

Schmach f zasramovanje, sramotenje (*grdenje) ◇
mit Schmach und Schande – sramotno

schmächlich – sramoten (→ *Niederlage*)

Schmachrede (→ *Schmäbrede*)

Schmacksäule f sramotilni steber (→ *Schandsäule*)

schmachten – stradati (→ *Elend*)

Schmäh m zvijača, (poceni) trik, vic

Schmähbrieft m sramotilno pismo

schmähen – sramotiti, zasramovati

Schmähere f sramotilni govor, zasramovanje

Schmähschrift f sramotilni spis, pamflet

Schmähung f sramotenje, zasramovanje

schmälern – zmanjšati, okrniti, kratiti

Schmälerung f zmanjšanje (*zmanjšava), okrnitev, kratenje ◇
Schmälerung der Gerechtsamen – kratenje pravic

Schmalz n **1.** mast **2.** kuhano maslo

Schmarren m **1.** praženec (*šmorn)
2. nekaj, kar je zanič (za eno figo)

Schmaus m pojedina, gostija (*pir)
(→ *Festschmaus*, *Heringsschmaus*, *Hochzeitschmaus*, *Leichenschmaus*)

schmausen – gostiti se (*pirovati)

schmeicheln – **1.** dobrikati se, prilizovati se **2.** goditi

schmeicheln, sich – upati, obetati si, nadejati se

Schmeichler m laskač

schmeißen (schmiß, hat geschmissen)
– vreči

Schmeisser H. – konstruktor
brzostrelke, imenovane »šmajser«, ki jo je nemška vojska uporabljala v drugi svetovni vojni

schmelzen¹ (schmolz, hat/ist geschmolzen) – topiti se, taliti se, kopneti

schmelzen² (schmelzte, hat geschmelzt) – taliti

Schmelzer m topilec

Schmelzerei (→ *Schmelzhütte*)

Schmelzhaus (→ *Schmelzhütte*)

Schmelzhütte f topilnica, talilnica (*plavilnica), plavž

Schmelzofen m topilna peč, plavž

Schmelzwerk (→ *Schmelzhütte*)

Schmerz m bolečina, bol, muka (→ *Kreuzschmerzen*, *Weltschmerz*) ◇
vom tiefen (tiefsten) Schmerz gebeugt – globoko (najgloblje) užaloščen (*potr od globoke (najgloblje) žalosti, globoko užaloščen)

Schmerzensgeld n *bolečnina (odškodnina za bolečine)

Schmerzenslager n težka bolezen

Schmerzensmann (→ *Christus*)

schmerzerfüllt – globoko užaloščen (*potr od globoke (najgloblje) žalosti, globoko užaloščen)
(→ *Nachricht*)

schmerzgebeugt (→ *schmerzerfüllt*)

Schmetten m smetana

Schmied m kovač
(→ *Büchenschmied*, *Curschmied*, *Fabriksschmied*, *Fahnenschmied*, *Fahnschmied*, *Feldschmied*,

Gewehrschmied, Goldschmied, Grobschmied, Hammerschmied, Hufschmied, Kesselschmied, Kupferschmied, Kurschmied, Messerschmied, Nagelschmied, Ringschmied, Sichelschmied, Waffenschmied, Wagenschmied, Zeugschmied)

Schmiede f kovačija, kovačnica
(→ *Feldschmiede, Hufschmiede*)

Schmiedeeisen n kovno železo

Schmiedeesse f kovaško ognjišče

schmieden – kovati
(→ *Komplott, Plan, Ränke*)

Schmiere f mazilo (→ *Wagenschmiere*)

schmieren – 1. mazati 2. podkupiti
3. čakati

Schmierer m mazač

Schmiergeld n 1. *maznina
(plačilo za mazanje poštnega voza)
2. podkupnina

schmuck – čeden, zal

Schmuck m okras, nakit

schmücken – okrasiti (→ *festlich*),
krasiti, kititi

Schmuggel m tihotapstvo

schmuggeln – tihotapiti

Schmuggler m tihotapec

Schmutz m umazanija, blato, nesnaga

Schmutzflechte f krastavica (bolezen)

Schmutzkonkurrenz f nelojalna
konkurenca

schmalzen – pokati

Schmalzen n pokanje ◊
das Schmalzen mit der Peitsche –
pokanje z bičem

Schnaps m žganje ◊
Schnaps brennen – žgati žganje

Schnapsbrenner m žganjar

Schnapsbrennerei f žganjarna

Schnapsconsum m pitje žganja

schnapseln – piti žganje

Schnapser (→ *Schnapsbrenner*)

Schnapshaus n žganjarska gostilna,
žganjarija

Schnapsschenke f žganjetoč

Schnarrposten m *stražnik-
dozivnik, *stražar pred orožjem
(stražar, ki pokliče stražo pod
orožje)

Schnee m sneg

Schneeabräumung f odstranjevanje
snega

Schneeberg m snežnik

Schneefall m sneženje

Schneegebirge n snežniško pogorje,
snežniki

Schneegestöber (→ *Schneesturm*)

Schneeschaufelung f kidanje snega

Schneestange f snežni kol

Schneesturm m snežni vihar

Schneeverwehung f snežni zamet

Schneewasser n snežnica

Schneewehe (→ *Schneeverwehung*)

Schneid m/f pogum, korajža (*šnajd)

Schneidemühle (→ *Sägemühle*)

schneiden (schnitt, hat geschnitten) –
1. rezati (→ *Riemen, Stroh*) 2. žeti
3. kositi

Schneider m krojač (*žnidar)
(→ *Civil- und Uniform-Schneider*,
Flickschneider, Jahrschneider)

Schneiderin f šivilja, krojačica

schneidig – 1. oster, odločen
(→ *Angriff, Attacke*) 2. rezek,
odrezav

Schneidmaschine f rezalni stroj,
rezalnica

schneien – snežiti

schnell – hitro

Schnelladegewehr n brzostrelna
puška

Schnellbote m hitri sel

Schnelldampfer m brzi parnik
(prekoceanska potniška ladja med
Evropo in Ameriko) (*brzoparnik)

Schnelle f brzica

Schnellfeuer n hitro streljanje

Schnellfeuergeschütz n brzostrelni
top

Schnellfeuergewehr n brzostrelka

Schnellfeuerwaffe f brzostrelno
orožje

schnellfüßig – hitrih nog (*hitronog)

Schnelligkeit f hitrost, naglica

Schnellschritt m hitri korak
im Schnellschritt – hitro

Schnell(sieder)kurs m hitri tečaj

Schnellwaage f tehtnica z utežjo
(*vaga s kembeljnām)

Schnellzug m brzovlak (*naglič)

Schnepfenjagd f lov na kljunače

Schnippchen – jmdm. ein
Schnippchen schlagen – zagosti jo
(komu)

Schnitt m 1. urez, rez 2. obrezovanje
(v vinogradu) (→ *Rebschnitt*)
3. žetev (→ *Roggenschnitt*,
Weizenschnitt) 4. košnja
(→ *Grasschnitt*) 5. obrez (knjige)
6. prerez, povprečje 7. kraj ◊

im Schnitt – v povprečju
Schnitt zeichnen – krojiti
(→ *Schnittzeichnen*)

Schnitter m žanjec
der unbarmherzige Schnitter –
neusmiljeni kosec, smrt

Schnitterin f žanjica

Schnittholz n 1. rezani les, žagani les
2. rezje, reznice, mladice (vinske
trte)

Schnittling (→ *Schnittholz*)

Schnittmühle (→ *Sägemühle*)

Schnittware f blago na metre, metrsko
blago (*blago na vatel, krojno
blago)

Schnittwunde f ureznina

Schnittzeichnen n krojenje

Schnittzeit f žetev

Schnitzel n zrezek

Schnitzer m 1. rezbar
(→ *Bildschnitzer*) 2. rezalnik
3. pomota

Schnüffler m vohljač, vohun

schnupfen – njuhati
(*nosljati, šnupfati)

Schnupfen m nahod

Schnupfen n njuhanje
(*nosljanje, šnupfanje)

Schnupftabak m tobak za njuhanje
(*tobak za nosljanje, tobak za
šnufanje), njuhanec

Schnupftuch n robec za nos

Schnur¹ f vrstica, vrv, struna, jermen
(→ *Richtschnur, Zündschnur*)

Schnur² f snaha

Schnurmacher m vrvičar

Schnürmieder m podvezni steznik

- Schnurrbart** m brki
- Schnürschuh** m vezanka (čevelj na vezalke)
- Schober** m kopa, kopica
(→ *Getreideschober, Heuschober*)
- Schoder** m prod, grušč (*šoder, brebir, berna)
- Schoderfels** m labora (konglomerat iz zaobljenih starejših zlepljenih kamnin)
- Schofel** m slabo blago, izvržek
- Schöffe** m porotnik, prisednik, *sodja, sodin, sodevec* (G II. 60, 169, 170; V 87, 134)
- Schöffenamnt** n porotniška služba, porotniška funkcija
- Schöffengericht** n porotno sodišče
- Schofför** m šofer
- Scholar** m potujoči srednjeveški študent, sholar
- Scholastik** f **1.** srednjeveška filozofija, sholastika **2.** nesmiselno govorjenje, sholastika
- Scholle** f **1.** gruda **2.** domača gruda, rodna gruda, domači kraj, domovina ◇
heimatliche Scholle – domača gruda, rodna gruda, domači kraj, domovina
- schollenflüchtig – schollenflüchtig werden** – zapustiti svojo rodno grudo
- schon** – že
- schön** – **1.** lep (→ *Gruß, Wetter*)
2. lepo
- schonen** – prizanašati, čuvati, varovati
- Schönfärber** m barvar, ki je uporabljal svetle barve (npr. plavo, rdečo, rumeno)
- schöngestig** – leposloven (*lepoznanski)
- Schönred(n)erei** f leporečje
- Schönschreiben** n lepopis (*lepopisje, lepo pisanje)
- Schonung** f prizanašanje, čuvanje, varovanje
Gefangenen mit Schonung begegnen – usmiljeno ravnati z ujetniki
- Schonzeit** f lovopust (*prepovedani lovski čas)
- Schöpfbrunnen** m vodnjak na vedro
- schöpfen**¹ – **1.** zajeti, zajemati, črpati, pridobiti, dobiti (→ *Luft, Mut, Überzeugung, Verdacht*) **2.** skleniti, izreči, sprejeti (→ *Entschließung, Erkenntnis, Urteil*)
- schöpfen**² – ustvariti
- Schöpfen**¹ n zajemanje
- Schöpfen**² n ustvarjanje
- Schöpfer**¹ m Stvarnik, Bog
- Schöpfer**² m zajemalka
- schöpferisch** – ustvarjalen
- Schöpfung** f **1.** stvarstvo **2.** stvaritev, umotvor **3.** izrek ◇
Schöpfung eines Urteils – izrek sodbe
- schöpfe** (→ *Schöpfe*)
- Schöps** m koštrun (*skopec)
- Schoppen** m **1.** lopa, skladišče, kolnica (→ *Wagenschoppen, Warenschoppen*)
2. polič (vrču podobna posoda)
3. polič (stara avstrijska votla mera: 1 polič = ½ bokala = ca. 7,5 dl)
- Schöps** m koštrun (*skopec)
- Schöpsenfleisch** n koštrunovo meso (*skopčevo meso), bravina

Schornstein m dimnik

Schornsteinfeger m dimnikar

Schoß m **1.** naročje **2.** osrčje **3.** krilo
4. škric (pri obleki)

Schotter m prod, gramoz (*šoder)

Schotterbänke pl rečni prod

Schottergrube f gramozna jama,
gramoznica ◇
städtische Schottergrube (in der
unteren Polanavorstadt, Laibach) –
mestna gramoznica (v spodnjem delu
ljubljsanskega predmestja Poljane)

schotterig – prodnat, gramoznat

Schottersteine pl prod

Schrammelkonzert n koncert
dunajske ljudske glasbe
(→ *Schrammelquartett*)

Schrammelquartett n Šramel-kvartet
(kvartet je izvajal dunajsko ljudsko
glasbo; sestavljali so ga dve violini,
kitara, harmonika ali klarinet –
imenovan po dunajskih glasbenikih
Johannu (1850–1893) in Josefu
Schrammlu (1852–1895))

Schrank m omara (→ *Panzerschrank*,
Tischschrank)

Schranke f **1.** pregrada, zapornica,
zapora **2.** meja **3.** borišče ◇
jmdn. in die Schranken fordern –
pozvati (koga) na boj
etwas Schranken setzen – omejiti
(kaj)
sich in Schranken halten – biti
zmeren/znosn
etwas in Schranken halten –
omejiti (kaj)
etwas eine Schranke ziehen –
omejiti (kaj)
jmdn. in seine Schranken weisen –
brzdati (koga)
vor den Schranken erscheinen/

stehen – zagovarjati se pred
sodiščem

Schranken m zapornica
(→ *Bahnschranken*, *Drehschranken*,
Handschranken, *Mautschranken*,
Pendelschranken, *Sperrschranken*,
Wehrschranken, *Zugschranken*)

schrankenlos – neomejen, brezmejen

Schrankenübergeher m mitničar

Schranne f ograja (H 23), ograjno
sodišče (V 205), deželna sodnija
(→ *Landschranne*)

Schranngericht n ograjno sodišče
(H 20, 23, 39)
(→ *Landschranngericht*)

Schranze m lizun, priliznjeneč
(→ *Hofschranze*)

Schrapnell n šrapnel (po angleškem
generalu Shrapnelu imenovani, s
kovinskimi kroglicami napolnjeni
topovski izstrelek)

Schreck m **1.** strah, trepet
(*prestrašenje) **2.** razpoka

schreckenerregend – strašen, grozen

Schrecknis n strahota

Schreckschuß m **1.** svarilni strel,
opozorilni strel (*strašilni strel,
prazni strel) **2.** prazna grožnja

schreiben (schrieb, hat geschrieben) –
pisati (→ *Fahne*) ◇
kurrent schreiben – pisati v
kurenti/gotski pisavi/gotici

Schreiben n **1.** pisanje
(→ *Schönschreiben*) **2.** pismo,
dopis (→ *Anspruchschreiben*,
Beglaubigungsschreiben,
Beileidschreiben,
Danksagungsschreiben,
Einladungsschreiben,
Dictandoschreiben,

Ermahnungsschreiben, Ersuchschreiben, Gesuchschreiben, Handschreiben, Kabinettschreiben, Kondolenzschreiben, Laufschreiben, Recommandationsschreiben, Sendschreiben, Umlaufschreiben, Valetschreiben) ◇

rekommandiertes Schreiben – priporočeno pismo, rekomandirano pismo des Lesens und des Schreibens kundig sein – znati brati in pisati

Schreiber m *pisar* (G II. 167) (→ *Gegenschreiber, Geschichtsschreiber, Tagschreiber, Unterschreiber, Winkelschreiber, Zeitungsschreiber*) ◇ *landschaftlicher Schreiber – deželanski pisar* (H 22)

Schreiberei f *pisarija*

Schreibgebühr f **pisarina, *pisnina* (notarska pristojbina)

Schreibheft n *pisanka* (zvezek s črtami – za lepopisje)

Schreibkalender m *beležni koledar* (*zapisna pratika)

Schreibkasten m *pisalna omara, sekreter*

Schreibkraft f *pisarniška moč, pisar*

Schreibpult n *stojalo za pisanje, pisalnik*

Schreibspesen pl *pisarski stroški*

Schreibstube f *pisarnica*

schreibunkundig – *nepismen*

Schreibunkundige(r) m *nepismeni*

schreien (*schrie, hat geschrie(e)n*) – *kričati, vpiti*

Schrein m *skrinja*

Schreiner m *mizar*

Schreinerei f *mizarstvo*

Schreinpfund n *skrinjska zastava* (V 241)

schreiten (*schrift, ist geschritten*) – *korakati, stopati* ◇ *zu etwas schreiten – začeti s (čim), lotiti se (česa), preiti na (kaj)* (→ *Tagesordnung, Wahl*)

Schrift f **1.** *pisava* (→ *Druckschrift, Handschrift, Kurrentschrift, Maschinenschrift, Musterschrift, Runenschrift*) **2.** *pisanje, pismo, spis* (→ *Amtsschrift, Anklageschrift, Beschwer(de)schrift, Bittschrift, Denkschrift, Druckschrift, Gegenschrift, Lasterschrift, Lastschrift, Monatsschrift, Niederschrift, Reinschrift, Schmähschrift, Überschrift, Unterschrift, Urschrift, Vorschrift, Zuschrift, Zweitschrift*) ◇

Schrift und Gegenschrift – spis in odpis
geläufige Schrift – izurjena pisava, tekoča pisava
Heilige Schrift – Sveto pismo

Schriftenmaler m *slikar napisov, napisni slikar, črkoslikar*

Schriftführer m **1.** *zapisnikar* (**zapisničar, perovodja*) **2.** *tajnik* (*pri društvu*)

Schriftgelehrte(r) m *pismouk*

Schriftgut n *dokumentarno gradivo*

Schriftleiter m *urednik, redaktor*

Schriftleitung f *uredništvo, redakcija*

schriftlich – **1.** *pismen, pisen* (→ *Offertverhandlung, Referat, Verweis*) **2.** *pismeno, pisno* (→ *Weg*) ◇ *schriftlich einkommen – vložiti pisno prošnjo*

Schriftsatz m **1.** *spis, vloga, pravdni spis* **2.** *sestava stavka za tiskanje*

Schriftsetzer m *črkostavec, stavec*

Schriftsteller m pisatelj

Schriftstellerin f pisateljica

schriftstellern – ukvarjati se s pisanjem, pisateljevati

Schriftstück n spis, akt ◇ die im currenten Wege erledigten Schriftstücke – tekoča korespondenca, kurencije

Schriftverkehr m dopisovanje (*pismeno občevanje), korespondenca

Schriftwart m zapisnikar

Schritt m **1.** korak, stopinja **2.** hoja ◇ die Politik der kleinen Schritte – politika majhnih korakov Schritt für Schritt – korak za korakom, postopoma, počasi auf Schritt und Tritt – na vsakem koraku alle Schritte ergreifen/unternehmen – podzvzeti vse korake im Schritt fahren – voziti korak za korakom, voziti korakoma mit jmdm./etwas Schritt halten – iti v korak s (kom/čim), slediti (komu/čemu) im Schritt reiten – jahati korakoma

schroff – robot

Schroffheit f robotost

Schrot m/n **1.** panj, štor, čok **2.** kos platna, pola **3.** šibre **4.** žaganje **5.** iverje **6.** grobo mleta moka, zdrob (→ *Getreideschrot*) ◇ Schrot und Korn – razmerje med plemenito in neplemenito kovino pri kovancu (→ *Feingehalt*, *Feingewicht*, *Raubgewicht*) ein Mann von altem Schrot und Korn – mož starega kova

Schrotbüchse f puška na šibre, šibrovka, ptičarica

schroten – **1.** sekati, razsekati **2.** grobo mleti (*drobiti) (→ *Getreide*)

Schroten n **1.** sekanje **2.** grobo mletje (*drobljenje)

Schrotgewehr (→ *Schrotbüchse*)

Schrotkorn n **1.** svinčeno zrno, šibra **2.** grobo mleto žito

Schrotmühle f mlin za drobljenje

Schrott m staro železo

Schub m odgon (*gnanje, gon, šub) (v skladu s *Postavo od 27. julija 1871, da se dene v red policijska odprava in odgonstvo / Gesetz vom 27. Juli 1871 in Betreff der Regelung der polizeilichen Abschaffung und des Schubwesens* se je odgon uporabljal pri naslednjih skupinah oseb: »a) pri klačih (skitalicah ali potepuhih) in drugih trudomrznih ljudeh, kateri javno v boga ime prosijo (gegen Landstreicher und sonstige arbeitsscheue Personen, welche die öffentliche Mildthätigkeit in Anspruch nehmen); b) pri ljudeh brez izkaza in posla, kateri ne mogó dokazati nič dohodka ter nič neprepovedanega prislužka (gegen ausweis- und bestimmungslose Individuen, welche kein Einkommen und keinen erlaubten Erwerb nachweisen können); c) proti javnih vlačugah, katere ne hoté odpotovati, ko jim velí oblastvo (gegen öffentliche Dirnen, welche dem behördlichen Auftrage zur Abreise keine Folge leisten); d) pri kaznjencih izpuščenih iz ječe in prisiljencih iz prisilne delárnice, kadar so opasni (nevarni) ljudém in svojíni (gegen aus der Haft tretende Stráflinge und Zwánglinge, insoferne sie die Sicherheit der Person oder

des Eigenthums gefährden)«)
(→ *Hauptschub*, *Marschrout*,
Partikularschub, *Schubarrest*,
Schubbegleiter, *Schubbehörden*,
Schuberkenntnis, *Schubführer*,
Schübling, *Schubpaß*, *Schubrevertent*,
Schubstation, *Schubstations-*
Gemeinde, *Schubvorspann*,
Schubweg) ◇
in Schub setzen – odgnati

Schubarrest m odgonski zapor

Schubbegleiter m odgonski
spremljevalec

Schubbehörden pl odgonska oblastva
(v skladu s *Postavo od 27. julija*
1871, da se dene v red policijska
odprava in odgonstvo / Gesetz vom
27. Juli 1871 in Betreff der Regelung
der polizeilichen Abschaffung
und des Schubwesens so bila kot
odgonska oblastva določena:
»a) policijsko ravnateljstvo in
njegovi izpostavljeni organi
(die Polizeidirection und deren
exponierte Organe)«, tam, kjer le-
teh ni bilo, pa »b) tista vladarska
in občinska oblastva, katerim
je izročeno voditi politične
uradne posle prve stopnje
(diejenigen landesfürstlichen oder
Communalbehörden, welchen
die Führung der politischen
Amtsgeschäfte erster Instanz
übertragen ist)«)

Schuber m zapah

Schuberkenntnis n odgonska
razsodba (*odgonsko razsodilo)

Schubführer m odgonski sprevodnik

Schublade f predal

Schubladkasten m predalna omara,
predalnik

Schübling f odgonka (*gnanka)

Schübling m odgonec (*gnanec)

Schubpaß m odgonski (potni) list
(*gnanski list)

Schubrevertent m odgonec-povratnik

Schubriegel m zapah, zatik

Schubstation f odgonska postaja
(*gnanska postaja)

Schubstations-Gemeinde f
odgonsko-postajna občina
(*odgonska-postajska občina)

Schubvorspann m odgonska priprega

Schubwagen m odgonski voz

Schubweg – im Schubwege –
z odgomom (*odgonskim potom, po
odgonu, po »šubu«)

Schubwesen n odgonstvo (*tirstvo,
šubstvo) (→ *Schub*, *Schubbehörden*)

Schuft m podlež, baraba

schuften – trdo delati, garati

Schüfter (→ *Schifter*)

Schuftere¹ f trdo delo, garanje

Schuftere² f podlost, barabija

Schuh m **1.** čevlj (→ *Halbschuh*,
Schnürschuh, *Zugschuh*) **2.** čevlj
(dolžinska mera) (→ *Fuß*)

Schuhflicker m čevljarski krpar

Schuhmacher m čevljar (*črevljar,
čižmar)

Schuhputzer m čistilec čevljev
(*ličivec čevljev, čedivec čevljev,
čevljesnažec)

Schuhwerk n čevlji, obutev

Schuhzeug (→ *Schuhwerk*)

Schulam¹ n učiteljska služba
2. šolski urad

Schulaufsicht f šolski nadzor (H 61)
(šolski nadzor je urejal *Zakon z dne 23. oktobra 1912., veljaven za vojvodino Kranjsko, o šolskem nadzorstvu / Gesetz vom 23. Oktober 1912, wirksam für das Herzogtum Krain, betreffend die Schulaufsicht*)

Schulbank f šolska klop ◇
die Schulbank drücken – drgniti
šolske klopi

Schulbehörde f šolsko oblastvo
(H 36, 51, 53, 61)

Schulbezirk m šolski okraj (H 61)

Schulbildung f šolska izobrazba
(*šolska izomika)

Schuld f 1. krivda (→ *Kollektivschuld, Mitschuld*) 2. dolg (→ *Aktivschuld, Hypothekarschuld, Kurrentschulden, Passivschuld*) ◇
Befriedigung von Schulden – poplačilo dolgov
Nachlaß der Schuld – odpust dolga
Tilgung der Schuld – poplačilo dolga, poravnava dolga
Zuweisung der Schuld – obdolžitev (→ *Schuldzuweisung*)
ausständige Schulden – neplačani računi
schwebende Schuld – nepokrit dolg (*nezaložen dolg)
eine Schuld abschreiben – odpisati dolg
eine Schuld abstaten – poplačati dolg
Die Schuld steht noch aus. – Dolg še ni poravnan.
jmdm. die Schuld beimessen/geben/zuschieben/zuweisen – obtožiti (koga)
jmdm. die Schuld erlassen/nachlassen – odpustiti (komu) dolg
die Schuld haben/tragen – nositi krivdo

die Schuld abtragen/begleichen/bezahlen/liquidieren/tilgen – poravnati dolg
Schulden machen – zadolževati se, zadolžiti se
aus den Schulden kommen – znebiti se dolgov
Ich bin in Ihrer Schuld. – Vaš dolžnik sem.
in Schulden verfallen – zabresti v dolgove
jmdn. einer Schuld überführen – dokazati (komu) krivdo
mit Schulden behaftet sein – biti zadolžen
frei von Schulden sein – biti brez dolgov
sich etwas zu Schulden kommen lassen – zakriviti (kaj)

schuldbar – krivden (*kriven)

schuldbarerweise – po lastni krivdi

Schuldbriefe pl *zadolžnice* (H 23)

schulden – biti dolžan, dolgovati ◇
aufrecht schulden – resnično dolgovati

schuldenfrei – brez dolga, dolga prost

Schuldenlast f dolžniško breme, dolgovi

Schuldenmachen n zadolževanje

Schuldforderung f terjatev

Schuldheiß m župan, sodin (→ *schultheis*)

Schuldheißamt n županstvo, županija

Schuldiener m šolski sluga

schuldig – 1. dolžan 2. kriv ◇
jmdn. schuldig sprechen – spoznati (koga) za krivega
schuldig sein – biti dolžan
aufrecht schuldig verbleiben –

resnično dolgovati
für schuldig erklären – spoznati za krivega
sich schuldig machen – zakriviti

Schuldigbefundene(r) m krivec

Schuldige(r) m 1. krivec 2. dolžnik

Schuldigkeit f 1. dolžnost
(→ *Dienstschuldigkeit*) 2. dajatev
(→ *Urbarschuldigkeiten*), davščina ◇
seine Schuldigkeit tun – storiti svojo dolžnost

Schuldigsprechung f krivdorek

schuldlos – nedolžen, nekriv, brez krivde

Schuldlosigkeit f nedolžnost, nekrivda

Schuldner m dolžnik

Schuldpost f dolg

Schuldschein m zadolžnica
(*dolžno pismo)

Schuldspruch m izrek sodbe o krivdi, krivdorek

Schuldtragende(r) m krivec
(*krivičnik)

Schuldverschreibung f dolžno pismo, dolžni list, zadolžnica, obveznica, obligacija

Schuldzuweisung f obtoževanje

Schule f šola (H 36, 51, 53, 61)
(→ *Ackerbauschule*, *Acker-*, *Obst- und Weinbauschule in Stauden*, *Baumschule*, *Cadettenschule*, *Elementarschulen*, *Expositurschule*, *Fabriksschule*, *Fachschule*, *Fortbildungsschule*, *Gewerbeschule*, *Gremial-Handelsschule*, *Grundschule*, *Hauptschule*, *Haushaltungsschule*, *Hebammenschule*, *Hochschule*, *Industrieschule*, *Kadettenschule*, *Knabenschule*, *Kostschule*,

Lehrerbildungsschule, *Mädchen-Industrial-Hauptschule*, *Mädchen-Industrialschule*, *Mädchenschule*, *Mädchenvolksschule*, *Mittelschulen*, *Musikschule*, *Musterschule*, *Normalschule*, *Notschule*, *Obstbaumschule*, *Pfarrschule*, *Pflanzschule*, *Privatschule*, *Realschule*, *Rebenschule*, *Reitschule*, *Schwimmschule*, *Sonntagsschule*, *Städtische höhere Mädchenschule (Laibach)*, *Tanzschule*, *Töchterschule*, *Trivialschule*, *Übungsschule*, *Unterrealschule*, *Volksschule*, *Vorbereitungsschule*, *Waldbaumschule*, *Winkelschule*) ◇

äußere Schule – zunanja šola
(zunanja šola pri uršulinkah v Ljubljani je bila namenjena dekletom iz bližnje okolice samostana)

innere Schule – notranja šola
(notranja šola z internatom pri uršulinkah v Ljubljani)

Schule machen – posnemati
aus der Schule ausweisen – izključiti iz šole
aus der Schule plaudern/schwatzen – izblebetati skrivnost

Schüler m učenec (→ *Hochschüler*, *Kostschüler*, *Mittelschüler*, *Pflanzschüler*, *Realschüler*)

Schülerin f učenka

Schülerschaft f učenci, dijaki
(→ *Hochschülerschaft*)

Schulfond m šolski sklad
(*šolski zaklad)

Schulgeld n šolnina
(*učnina, ukovina)

Schulgemeinde f šolska občina (H 61)

Schulhalter m privatni učitelj
(*učenik) (pred terezijansko šolsko

reformo so nemški privatni učitelji na nižji stopnji delovali v Ljubljani v okviru nemškega viteškega reda, pri stolnici in v špitalski stavbi)

Schulhalterin f privatna učiteljica (*učenica)

Schulhaus n šolsko poslopje, šola

Schulheller m šolski vinar

Schulknabe m šolar ◇
ein durchgegangener Schulknabe – pobegli šolar

Schulkommissar m šolski komisar (H 36)

Schulmatrik f šolska matica

Schulmeister m učitelj (*šumošter, učenik)

Schulnachrichten pl šolsko naznanilo (*Ministrski ukaz z dne 20. avgusta 1870. leta, s katerim se občinim ljudskim šolam izdaje šolski in učni red / Ministerialverordnung vom 20. August 1870, womit eine Schul- und Unterrichtsordnung für die allgemeinen Volksschulen erlassen wird, je določal: »Vendar je roditeljem ali njih namestnikom po štirikrat med vsakim šolskim letom pisмено sporočiti, kako se njih otroci pravno vedó in učé (šolsko naznanilo). (Die Eltern oder ihre Stellvertreter sind jedoch viermal während des Schuljahres von dem sittlichen Betragen und den Fortschritten der Kinder durch schriftliche Mittheilungen in Kenntnis zu setzen (Schulnachrichten).«)*)

Schulordnung f šolski red

Schulpflicht f šolska obveznost

schulpflichtig – šoloobvezen

Schulrat m šolski svet (H 61)
(→ *Bezirksschulrat, Landesschulrat, Oberschulrat, Ortsschulrat*)

Schulschwester f šolska sestra (redovnica)

Schulsperre f zapora šole (prekinitev pouka zaradi epidemije, npr. škralatinke)

Schulspengel m šolski okoliš

Schulter f rama
Schulter an Schulter – z ramo ob rami, složno

Schulterklappe f našitek, epoleta

schultern – dati puško na ramo

Schulter-schluß m sloga, složnost

Schulterstück (→ *Schulterklappe*)

Schulterwehr f nasip pred strelskim jarkom

schultheis – župan (G II. 171)

Schul- und Unterrichtsordnung f šolski in učni red

Schulversäumnisse pl izostanki od pouka (*šolske zamude, šolsko zamujanje)
(→ *Disziplinarverfahren*)

Schulvisitation f šolska inšpekcija (*šolska preiskava)

Schulwesen n šolstvo (H 36, 51, 53, 61)
◇
Hebung des Schulwesens – razvoj šolstva (*povzdig šolstva)

Schulze m župan, starešina

Schulzucht f šolska disciplina (*šolsko ustrahovanje)

Schulzwang m obvezno šolanje

Schundliteratur f pogrošna literatura

Schupfe (→ *Schuppen*)

Schupfen (→ *Schuppen*)

Schupo = Schutzpolizei

(→ *Schutzpolizei*)

Schuppen m lopa, kolnica

(*šupa, klanica, kolarnica)

(→ *Holzschuppen, Streuschuppen*)

Schuppenpanzer m luskasti oklep

schüren – 1. gresti, razgresti, razpihati 2. podpihovati, netiti

Schürfbewilligung f dovoljenje

za iskanje rude (na površju)

(*dovoljenje za rudosledbo)

schürfen – iskati rudo (na površju)

(*rudo slediti)

Schürfer m iskalec rude (na površju)

(*rudoslednik)

Schürfung f površinski odkop

(pri iskanju rude) (*rudosledba)

Schürhaken m greblja, žeželj

Schurke m malopridnež, malovrednež, pokvarjenec, baraba

Schürze f predpasnik

Schürzenjäger m babjek

Schuß m 1. strel, naboj

(→ *Büchenschuß, Flintenschuß,*

Kanonenschuß, Lärmschüsse,

Musketenschuß, Pistolenschuß,

Pöllerschüsse, Schreckschuß)

2. mladika 3. motek 4. streljaj

(→ *Büchenschuß, Flintenschuß,*

Musketenschuß, Pistolenschuß)

5. strelna rana (→ *Durchschuß,*

Steckschuß) ◇

einen Schuß abgeben – ustreliti

durch Schüsse vom Schloßberge

ein Feuer signalisieren – opozariti

na požar s streli iz grajskega hriba

(→ *Lärmkanonen, Lärmschüsse*)

schußbereit – za streljanje pripravljen

(→ *Feuerwaffe*)

Schüssel f skleda

Schußentfernung f razdalja do kraja, kjer je bil oddan strel

Schußlinie f strelska črta

Schußnähe f streljaj

Schußverletzung f strelna poškodba

Schußwechsel m medsebojno obstreljevanje

Schußweite f domet

Schußwunde f strelna rana, strelina

Schuster m čevljar (*črevljar)

(→ *Flickschuster*)

Schusterbude f čevljarska delavnica

(*čevljarnica)

Schusterei f čevljarstvo (*čevljarija)

Schusterladen (→ *Schusterbude*)

Schusterschemel m čevljarski stol

Schusterwerkstätte (→ *Schusterbude*)

Schutt m 1. ruševina, razvalina, groblja

(*razsip, sip) 2. odpadni gradbeni

material (*šuta) 3. gramoz ◇

in Schutt und Asche legen –

spremeniti v prah in pepel, porušiti

in upepeliti

in Schutt und Asche liegen/sinken

– spremeniti se v prah in pepel

Schüttboden m kašča (*žitnica)

Schütte f groblja

Schütthaus (→ *Schüttkasten*)

Schüttkasten m varčevalna kašča za

žito (*kasten)

Schutz m 1. varstvo, bramba, zaščita,

okrilje, zavetje (→ *Feuerschutz,*

Luftschutz, Markenschutz, Selbstschutz,

Verfassungsschutz) 2. branik ◇

Schirm und Schutz/Schutz und

Schirm – varstvo in zaščita

Schutz leisten – varovati

jmdn. in Schutz nehmen – vzeti

(koga) v zaščito, zaščititi (koga),
ščititi (koga), braniti (koga),
zagovarjati (koga)

Schutzbau m zaščitni objekt

Schutzbefohlene(r) m varovanec

Schutzbestimmung f varstveno
določilo

Schutzbrief m zaščitno pismo

Schutzdame (→ *Schutzfrau*)

Schütze f zapornica

Schütz(e) m *strelec* (G II. 336)
(→ *Armbrustschütze, Bogenschütze,*
Büchenschütze, Fourierschütze,
Gebirgsschütze, Heckenschütze,
Landesschützen, Pfeilschütze,
Raubschütze, Rohrschütze,
Scharfschütze)

schützen – 1. ščititi, varovati

2. zaježiti ◇

das Wasser schützen – zaježiti vodo

Schützen-Bataillon n strelski bataljon
◇

K. k. Krainerisches Landwehr-
Schützenbataillon Laibach Nr.
25 – C. kr. kranjski domobranski
strelski bataljon Ljubljana št. 25

Schützen-Korps pl strelske čete

schützen, sich – 1. varovati se pred
(čim) 2. izgovarjati se na (kaj)
(→ *Unwissenheit*)

Schützenführer m strelski vodnik

Schutzengel m angel varuh

Schutzengelfest n praznik angelov
varuhov: 2. oktober

Schützengraben m strelski jarek

Schützengrabenkrieg m pozicijska
vojna (prva svetovna vojna)

Schützengruppierung f strelski
postroj

Schützenhof m zemljiško posestvo
kmeta ali viteza (zadolženega za
obrambo)

Schützenlinie f strelska črta

Schützenschwarm m strelski trop

Schützenverein (Laibach) (→ *Verein*)

Schützer m zaščitnik

Schirmer und Schützer – zavetnik
in zaščitnik

Schutzfrau f zaščitnica, zavetnica
(*varovalna dama) ◇
Schutzfrauen des Elisabeth-
Kinderspitals in Laibach –
zaščitnice Elizabetine otroške
bolnišnice v Ljubljani (leta 1890
je bila njena vrhovna zaščitnica
(oberste Schutzfrau) Emilija
baronica Winkler, soproga
deželnega predsednika)
(→ *Kinderspital/Elisabeth-
Kinderspital (Laibach)*)

Schutzgebiet n 1. varovano območje,
zaščiteno področje 2. področje, nad
katerim ena ali več držav izvaja
pokroviteljstvo, protektorat

Schutzgeld n 1. *odvetščina* (G II. 251)
2. varščina (*varovalnina, zaščitnina,
branščina) 3. plačilo za obrambo
(*brambni denar, branščina)

Schutzgeleit n varstveno spremstvo

Schutzgenossen pl osebe pod varstvom
avstrijske države v osmanski državi
(H 56)

Schutzhaft f pripor (politično
motiviran pripor, npr. v nacistični
Nemčiji)

Schutzheilige(r) m zaščitnik, zavetnik,
patron

Schutzherr m zaščitnik (*branivec),
varuh (*varh), pokrovitelj

Schutzherrschaft f zaščitništvo
(*braništvo), varstvo,
pokroviteljstvo

Schutzhütte f planinsko zavetišče

Schutzjuden pl Židje s posebnimi
pravicami

Schützling m varovanec

Schutzmacht f država zaščitnica

Schutzmann m stražnik

Schutzmannschaft f varuhi (gasilska
enota, ki je zavarovala kraj požara,
preprečevala dostop nepoklicanim
in prevzemala rešene predmete)
(*varhi)

Schutzmantelmadonna (→ *Maria*)

Schutzmaßnahme f varovalni ukrep,
varstveni ukrep

Schutzmauer f obrambni zid

Schutzort m pribežališče, zavetišče

Schutzpatron (→ *Schutzheilige/r*)

Schutzpolizei f varnostna policija

Schutzrecht n 1. varstveno pravo
2. varstvena pravica

Schutzstaat (→ *Protektorat*)

Schutzurm m obrambni stolp

Schutz- und Trutzbündnis n
obrambna zveza (*zveza v ohrano
in obrano)

Schutzverein m narodnozaščitno
društvo (npr. nemški „Südmark“)

Schutzvertrag m obrambna pogodba

Schutzwaffe f obrambno orožje
(čelada, ščit, oklep)

Schutzwehr f obramba

Schutzzins (→ *Schutzgeld*)

Schutzzoll m zaščitna carina

Schwabe m 1. Švab – prebivalec
jugozahodne nemške pokrajine
Švabske 2. »Švab« – vzdevek za
nemškega okupatorskega vojaka
med drugo svetovno vojno

Schwabenspiegel m Švabsko zrcalo
(srednjeveški fevdni zakonik)

schwach – slaboten, slab, šibak,
onemogel

Schwäche f 1. slabost 2. oslabelost
(→ *Altersschwäche, Lebensschwäche,
Nervenschwäche*)

schwächen – oslabiti ◇
eine weibliche Person schwächen –
onečastiti žensko

Schwachheit f 1. slabotnost, šibkost
2. oslabelost

schwachsichtig – slaboviden

Schwachsinn m slaboumnost

schwachsinnig – slaboumen

Schwachsinnigkeit f slaboumnost

Schwadron f najmanjša enota
konjenice (100–150 mož), švadron,
eskadron

schwadronieren – blebetati, ustiti se

Schwager m svak

Schwägerin f svakinja

Schwägerschaft f svaštvo

schwaig (→ *sbaighube*)

Schwamm m goba (→ *Zündschwamm*)

Schwang m guganje, zibanje ◇
im Schwange sein – biti v navadi

schwanger – noseča ◇
mit etwas schwanger gehen –
načrtovati (kaj), snovati (kaj)

Schwangere f nosečnica

schwängern – zaploditi otroka

Schwangerschaft f nosečnost

Schwängerung f oploditev

Schwarm m 1. trop, krdelo, truma
(→ *Schützenschwarm*) 2. roj 3. jata
In Schwärme! – V trope! (vojaško
povelje)

Schwarmcommandant m tropovodja

schwärmen – 1. rojiti 2. ponočevati,
klatiti se, potepati se 3. sanjati o
(čem), navduševati se za (kaj)

Schwärmer m 1. potepuh, klatež
2. sanjač, zanesenjak

Schwarmführer (→
Schwarmcommandant)

Schwarmgefecht n razpršeni boj

Schwarmlinie f strelska črta (*tropna
versta, tropna rajda)

schwarz – črn (→ *Küche, Kunst,*
Markt, Sucht) ◇
schwarz verhängen – izobesiti črne
zastave (v znak žalovanja)

Schwarzarbeit f delo na črno,
šušmarstvo

Schwarzarbeiter m delavec na črno,
šušmar

Schwarzbäcker m pek črnega kruha

Schwarzbrot n črni kruh

schwärzen – 1. počrniti 2. tihotapiti
(*švercati) 3. žalostiti

Schwärzer m 1. barvar, ki je
uporabljal črno barvo (*barvar
na črno, črnivec) 2. tihotapec
(*kontrabantar, švercer)

Schwarzfärber m 1. barvar, ki je
uporabljal črno barvo (*barvar na
črno, črnivec) 2. črnogled

Schwarzhandel m nezakonito
trgovanje, črna borza

Schwarzhändler m črnoborzijanec

Schwarzhemd n črnosrajčnik
(italijanski fašist)

Schwarzkohle f črni premog

Schwarzkunst f čarodejstvo,
črnošolstvo

Schwarzkünstler m čarodej, črnošolec

Schwarzmarkt m črni trg

Schwarz-Rot-Gold – črna-rdeča-
zlata (žolta) (barve nemške zastave
1919–1933; barve zastave ZRN;
barve zastave NDR 1949–1990 –
slednja s kladivom in srpom kot
simboloma za »prvo nemško
državo delavcev in kmetov«)

Schwarzseher m črnogled, pesimist

Schwärzung f 1. počrnitev, črnitev
2. tihotapstvo

Schwarzvieh n pisano govedo

Schwarzwald m temni iglasti gozd

Schwarzwild n črna divjad
(*divji prašiči*) (G I. 471)

schwätzen – klepetati, blebetati

schwätzen (→ *schwätzen*)

Schwebe f lebdenje, visenje ◇
in der Schwebe bleiben – ostati
negotov, ostati nerešen
in der Schwebe sein – biti negotov,
biti nerešen

schweben – lebdeti, viseti
(→ *Lebensgefahr*)

Schwefel m žveplo

schweige (→ *sbaighube*)

schweigen (schwiege, hat geschwiegen)
– molčati

Schweigen n molčanje, molk
(→ *Stillschweigen, Totschweigen*) ◇
ein strenges/tiefes Schweigen

- beobachten – zaviti se v globok molk
- Schwein** n svinja, prašič
(→ *Mastschwein, Nutzschwein, Schlachtschwein, Zuchtschwein*)
- Schweinefett** n svinjska mast
- Schweinefleisch** n svinjsko meso, svinjina
- Schweinepest** f svinjska kuga ◇
Tilgung der Schweinepest – zatiranje svinjske kuge
- Schweinestall** m svinjak
- Schweineverkehr** m promet s prašiči (svinjski promet) ◇
einen Gerichtsbezirk für den Schweineverkehr sperren – zapreti sodni okraj za svinjski promet (npr. ob svinjski kugi, ko je bilo na področju določenega sodnega okraja prepovedano uvažati, prevažati in izvažati prašiče)
- Schweinezucht** f svinjereja
- Schweinhändler** m trgovec s prašiči (*svinjar)
- Schweinhirt** m svinjski pastir
- Schweinschlächter** m mesar, ki kolje prašiče
- Schweiß** m pot, znoj ◇
im Schweiß seines Angesichts – v potu svojega obraza
- Schweißbad** (→ *Schwitzbad*)
- schwelgen** – 1. gostiti se 2. predajati se (čustvom, spominom)
- Schwelgerei** f razkošje
- Schwelle** f prag (→ *Bahnschwelle*)
- Schwemme** f kopališče za konje (in druge živali) (na plitvini ob bregu reke ali druge vode) (*kopva, kopavnik) (→ *Pferdeschwemme*)
- schwemmen** – 1. plaviti (les)
2. kopati (konje in druge živali) (→ *Schwemme*)
- Schwemmen** n 1. plavljenje
2. kopanje (konj in drugih živali)
- schwemmphenning** – denarna dajatev (namesto plavljenja kot tlaškega oprabila) (G II. 255)
- schwer** – 1. težek (→ *Bewaffnung, Gebrechen, Kerker, Niederlage, Strafe, Waffe*) 2. težko (→ *bewaffnet, verwundet*) 3. velik (→ *Verantwortung, Verletzung, Verlust*)
- schwerfällig** – neokreten, okoren
- Schwerfälligkeit** f neokretnost, okornost
- schwerhörig** – naglušen
- Schwermut** f potrtost, malodušje, depresija, melanholija
- Schwerpunkt** m težišče
- Schwert** n meč ◇
durch Feuer und Schwert – z ognjem in mečem
mit entblößtem Schwert – z izdrtim mečem
das Schwert ergreifen/nehmen/ziehen – potegniti meč, začeti z bojem
- Schwertadel** m »plemstvo meča«
- Schwertfeger** m mečar (izdelovalec mečev)
- Schwertkampf** m bojevanje z meči, mečevanje
- Schwertleite** f podelitev viteške časti (sprejem oprode v viteški stan v okviru posebnega obreda)
- Schwertschlag** m udarec z mečem ◇
ein Land ohne Schwertschlag erobern – osvojiti deželo brez boja,

osvojiti deželo brez prelivanja krvi
seine Position ohne Schwertschlag
verlassen – zapustiti položaj brez
boja

Schwertstreich (→ *Schwertschlag*)

schwerwiegend – pomemben, tehten,
usoden

Schwester f 1. sestra (→ *Betschwester*,
Halbschwester, *Mutterschwester*,
Stiefschwester, *Vaterschwester*,
Wahlschwester, *Weibesschwester*)

2. nuna, sestra (→ *Chorschwester*,
Laienschwester, *Ordensschwester*,
Professschwester, *Schulschwester*) 3.

medicinska sestra

(→ *Krankenschwester*) ◇

einbändige Schwester – polsestra
Barmherzige Schwestern – *usmiljene*
sestre (H 63), *sestre usmiljenke*
(hčere krščanske ljubezni sv.

Vincencija Pavelskega (Pavlanskega/
Pavljana)/Töchter der christlichen
Liebe des hl. Vinzenz von Paul)
zweibändige Schwester – rodna
sestra, prava sestra

Schwestermann m svak

Schwesternorden m ženska redovna
ustanova

Schwesterschaft f sestrstvo

Schwestersohn m nečak (*sestrič,
sestrnik)

Schwestertochter f nečakinja
(*sestrična, sestrnica, sestràna)

Schwibbogen m obok, lok

Schwiegereltern pl 1. ženini starši
2. moževi starši

Schwiegerkind n 1. zet 2. snaha

Schwiegermutter f tašča

Schwiegersohn m zet

Schwiegertochter f snaha

Schwiegervater m tast

Schwierigkeit f težava ◇
(keine) Schwierigkeiten bereiten/
machen – (ne) povzročati težav(e)
Schwierigkeiten beseitigen –
odpraviti težave
Schwierigkeiten überwinden –
premagati težave

Schwimmanstalt f plavalna šola
(*plavarnica, plavarna)

Schwimmbad n plavalni bazen
(*plavalnica) (→ *Vollbad*)

schwimmen (schwamm, ist/hat
geschwommen) – plavati

Schwimmen n plavanje
(→ *Wettswimmen*)

schwimmensunkundig – nevešč
plavanja (neplavalec)

Schwimmschule f plavalna šola
(*plavarnica, plavarna)
(→ *Militärschwimmschule (Laibach)*)

Schwindel m 1. vrtoglavica 2. prevara,
goljufija

Schwindelei f goljufija

schwind(e)lig – vrtoglav, omotičen ◇
Mir wird schwindlig. – Vrti se mi.

schwindeln – 1. slepariti 2. vrteti se
(v glavi) ◇
Es schwindelt mir. – Vrti se mi.

schwinden (schwand, ist geschwunden)
– izginiti, izginjati, jenjati, miniti

Schwinden n izginjanje, usihanje
das Schwinden der Lebensgeister –
usihanje življenskih moči

Schwindler m slepar

Schwindsucht f sušica, jetika,
tuberkuloza

schwingen (schwang, hat
geschwungen) – 1. vihteti, mahati
2. nihati

schwingen, sich – zavihteti se
(→ *Sattel*)

Schwitzbad n parna kopel
(*potilna kopel, potivnica)

schwitzen – potiti se

schwören (schwur/schwor, hat
geschworen) – prisegati, priseči
(→ *Eid, Fahne, Meineid, Seele,*
Treueid) ◇
geloben und schwören – obljubiti
in priseči

Schwörer m prisežnik
(→ *Falschschwörer*)

Schwund m izginjanje, izginotje

Schwung m zamah, zagon, polet ◇
jmdn./etwas in Schwung bringen –
dati (komu/čemu) zagon
in Schwung kommen – 1. postati
dobre volje 2. razjeziti se 3. začeti
dobro delovati
in Schwung sein – 1. biti dobro
razpoložen 2. biti jezen 3. dobro
delovati

schwungvoll – vznesen, navdahnjen
(→ *Rede*)

Schwur m prisega (→ *Fahnerschwur*)

Schwurgericht n porotno sodišče,
velika porota

Scr- (glej tudi *Skr-*)

Scriptor m 1. pisec, pisatelj, skriptor
2. tajnik oz. kustos v arhivih oz.
knjižnicah, skriptor

Scutagium n dajatev vazala

SD (→ *SSD*)

S. D. = Seine Durchlaucht
(→ *Durchlaucht*)

Séance f seja

Sebel (→ *Säbel*)

sebeln (→ *säbeln*)

Sechserl n kovanec za šest krajcerjev,
šestica

sechteln – pariti perilo (z vročim
lugom) (*žehtati)

Sechter m korec, majhen škaf, mernik
(tudi votla mera)

Sechzehnpfünder m šestnajstfuntni
top (*šestnajstfuntna kanona)

Seckel (→ *Säckel*)

Secretair (→ *Sekretär*)

Secundiz f 50-letnica maševanja

**SED = Sozialistische
Einheitspartei Deutschlands**
f Socialistična enotna stranka
Nemčije (NDR)

Sedisvakanz f 1. nezasedena papeška
ali škofovska stolica, sedisvakanca
2. čas trajanja sedisvakance

seducieren – zapeljati

See f morje ◇
auf hoher/offener See – na
odprtem morju

See m jezero

Seebad n obmorsko zdravilišče
(*morska kopelj) (npr. Gradež,
kamor so pošiljali skrofulozne
otroke iz Kranjske)

Seebehörde f pomorska uprava (H 55)

Seebeute f pomorski plen (H 42)

Seebezirkskommando n poveljstvo
pomorskega distrikta (H 59)

Seefähnrich m mornariški kadet (po
stopnji enak praporščaku)

Seefahrer m morjeplovec, pomorščak

Seefahrt f pomorska plovba

Seefisch m morska riba

Seegericht n pomorsko sodišče (H 57, 62)

Seekadett (→ *Seefähnrich*)

Seekonsulat *n pomorski konzulat* (H 42)

Seekrieg *m vojna na morju*

Seelazarettämter *pl uradi za pomorsko zdravstvo* (H 55)

Seele *f duša* ◇

seine Seele aushauchen – izdihniti svojo dušo, umreti

Gott sei seiner Seele gnädig! – Bog mu daj večni mir in pokoj!

in jmds. Seele schwören – priseči v čigavem imenu

den Eid der Treue für sich und in die Seele seiner Committenten ablegen – priseči zvestobo v svojem imenu in imenu pooblastiteljev

Seelenamt *n maša zadušnica* (*zadušna maša, črna maša) ◇

Morgen um 10 Uhr vormittags wird für die Seelenruhe weiland Seiner Majestät Ferdinand I. in der Domkirche ein feierliches Seelenamt abgehalten werden. – Jutri ob 10. uri dopoldne se bo za dušni mir Njegovega Veličanstva pokojnega cesarja Ferdinanda I. v stolnici brala svečana maša zadušnica. (*Laibacher Zeitung*, 27. junija 1904)

Seelenanzahl (→ *Seelenzahl*)

Seelenbeschreibung *f ljudsko štetje* (prvo »štetje duš«, ki ga je cesarica Marija Terezija odredila leta 1753, je bilo izvedeno leta 1754)

seelengut – srčno dober

Seelenheil *n zveličanje*

Seelenhirt *m dušni pastir*

Seelenmesse *f maša zadušnica* (*zadušna maša, črna maša) ◇
Heilige Seelenmessen werden in mehreren Kirchen gelesen werden.
– *Svete maše zadušnice služile se

bodo v raznih cerkvah.
(obrazec v osmrtnici)

Seelenregister *n popis ljudi*

Seelenruhe *f dušni mir* (→ *Seelenamt*)

Seelenseligkeit (→ *Seelenheil*)

Seelenvergnügen *n srčno veselje*

seelenvergnügt – srčno vesel

Seelenzahl *f število prebivalcev* (*dušno število)

Seeleute *pl pomorščaki* (→ *Seemann*)

Seelgerät *n pobožna ustanova* (v oporoki določeno premoženje v obliki posesti ali prihodkov, namenjeno cerkveni ustanovi; dohodki, katerih namen je bilo zveličanje duše ustanovnika ali njegovega sorodnika)
(→ *Seelenheil*)

Seelgerätstiftung (→ *Seelgerät*)

seelig (→ *selig*)

Seelsorge *f dušno pastirstvo* (*dušebrižništvo), *pastorala*

Seelsorger *m dušni pastir* (*dušebrižnik), *duhovnik* ◇
angestellter Seelsorger – nameščen dušni pastir

Seemacht *f pomorske sile* (glede Avstro-Ogrske glej *Macht/bewaffnete Macht*)

Seemann *m pomorščak* (*pomornik)

Seerecht *n pomorsko pravo* (H 56)

Seesaniitätsagentien *pl pomorske zdravstvene agencije* (H 56)

Seesaniitätsaufsicht *f pomorski zdravstveni nadzor* (H 32)

Seesaniitätsdeputationen *pl pomorske zdravstvene deputacije* (H 56)

Seesaniitätsdienst *m pomorsko zdravstvo* (H 55)

- Seeschiff** n morska ladja
- Seeschlacht** f pomorska bitka
- Seesieg** m zmaga na morju
- Seesoldat** m mornar (vojak)
(*pomorski vojak)
- Seesperre** f morska zapora
- Seestaat** m pomorska država
- Seestreitkräfte** pl pomorske oborožene sile, vojna mornarica
- Seetreffen** n pomorska bitka
- Seewehr** f pomorske obrambne sile (*morska bramba, pomorska bramba)
- Seewesen** n *pomorstvo* (H 42)
- Segel** n jadro ◇
die Segel streichen – 1. spustiti jadra 2. vdati se
unter Segel gehen – odjadrati, odpluti
die Segel aufziehen – dvigniti jadra
- Segelboot** n jadrnica
- Segelschiff** n ladja z jadri, ladja jadrnica
- Segen** m blagoslov ◇
der Segen des Himmels – nebeški blagoslov
himmlischer Segen – nebeški blagoslov
den heiligen Segen empfangen – prejeti sveti blagoslov
Segen erteilen/spenden – blagosloviti
für ihre Wohltäter um Segen zum Himmel flehen – prositi za božji blagoslov za svoje dobrotnike
- Segensprechen** n blagoslavljanje
- Segensprecher** m blagoslavljalac
- Segenspruch** m blagoslov
- segensreich** – 1. blagovit, blagodaten
2. blagodejen
- Segenwunsch** m voščilo ◇
dem hohen Jubilarpaare die ehrerbietigsten Glück- und Segenswünsche zum Ausdruck bringen – izreči visokima jubilentoma najspoštljivejše čestitke in voščila
- Segler** m 1. ladja z jadri, ladja jadrnica
2. jadralno letalo 3. jadralec (na jadnici) 4. jadralni letalec, jadralec
- segnen** – blagosloviti (→ *Welt, zeitlich/das Zeitliche*) ◇
Gott erhalte, schirme (beschütze) und segne Eure kaiserliche Majestät! – Bog ohrani, čuvaj in blagoslovi Vaše cesarsko Veličanstvo! (zaključni stavek v nagovoru cesarju)
- Segnen** n blagoslavljanje, blagoslovitev (*blagoslovljenje)
- Segneur** m zemljiški gospod, fevdalec, senior
- Segnung** f blagoslavljanje, blagoslovitev
- Segnungen** pl blagodati ◇
Segnungen des Friedens – blagodati miru
- Segregation** f 1. izločanje iz celote, segregacija 2. rasno ločevanje, segregacija 3. delitev zemljiškogospoke zemlje po odpravi fevdalnih odnosov, segregacija
- sehen** (sah, hat gesehen) – videti ◇
auf etwas sehen – paziti na (kaj)
- Seher** m videc, vedež, prerok, profet
- Seherin** f 1. prerokinja, vidkinja, profetinja 2. vedeževalka

sehnen, sich – hrepeneti po (čem),
koprneti po (čem)

sehulich – hrepeneč, goreč
(→ *Wunsch*)

Sehnsucht f hrepenenje

Seide f svila

Seidel n maseljč (stara avstrijska votla
mera: 1 maseljč = ¼ bokala =
2 fraklja/frakeljca = 3,53 dl)

Seidenstricker m sviloprejec

Seife f milo (*žajfa) (→ *Rasier-Seife*,
Sparseife) ◇
feste Seife – trdno milo
flüssige Seife – tekoče milo

Seifensieder m izdelovalec mila, milar
(*mjilar, žajfar)

Seifensiederei f 1. obrat za
izdelovanje mila, milarna
(*milarnica) 2. milarstvo

Seil n vrv

Seiler m vrvar

Seilplättenüberfuhr f prevoz z
brodom (splavom) na jekleni vrvi

Seilschaft f 1. naveza 2. politična
povezava

Seiltänzer m vrvohodec

sein (war, bin gewesen) – biti
(→ *abhanden, angelegen, anhängig*,
Anmarsch, anspruchsberechtigt,
Anwendung, Anzug, Bahn, Bau,
beflissen, befugt, Begriff, begriffen,
begütert, behaftet, behilflich,
Belang, Besitz, Betrieb, Bett,
Bewegung, bewußt, blank, Boden,
darob, Ding, Diskussion, Ehre,
eins, Einsatz, Ende, entblößt,
erinnerlich, Fahrwasser, freistellen,
Front, Gang, Gebrauch, Gefahr,
gehalten, Geltung, genehm, Genuß,
gesinnt, gesittet, gestaltet, geständig,

gewachsen, Gewalt, gewärtig,
Gnade, Hand, heimatberechtigt,
Herr, Hoffnung, hold, Holzweg,
Hut, instruiert, Inwohner,
klar, Kraft, Lage, Lauer, Laune,
Leben, ledig, Lehre, Lob, Marsch,
Meinung, Meister, Mittel, Mund,
Mut, Nachteil, per, Platz, Qui-
vive, Rand, recht, renitent,
Rückstand, Rückzug, Ruder,
Sache, salvo, schlüssig, Schuld,
Schwang, Schwebel, Schwung,
Sicht, Sorge, stadtkundig, Stand,
Stelle, Stellung, stimmberechtigt,
teilhaftig, Tisch, treu, Übel, Übung,
Umlauf, Umstand, ungelegen,
unpässlich, Unrecht, unwohl, Vedette,
verbunden, verdächtig, Verfassung,
Verhaft, verhalten, verpflichtet,
verrufen, vertraut, Verwirrung,
vonnöten, Vorbereitung, vorfindig,
Vorhaben, vorhanden, Vorteil,
Wache, Waffe, Wahn, Wirksamkeit,
wohlauf, zugänglich, zugegen,
Zweck, Zweifel) ◇

sein + zu + Infinitiv = 1. moči

2. morati 3. moči/morati:

Das ist schwer zu verstehen. – To
je težko razumeti.

Die Vorschriften sind zu beachten.

– Predpise je potrebno spoštovati.

Für das nächste Jahr ist mit hoher

Arbeitslosigkeit zu rechnen. –

V prihodnjem letu lahko

računamo (moramo računati)

z visoko brezposelnostjo.

Sein n bit ◇

das irdische Sein – pozemeljsko
življenje

seinerseits – z njegove strani, kar
zadeva njega

seinerzeit – svojčas, včasih, nekdam

seinerzeitig – svoječasen, takraten

seinesgleichen – njemu enaki, njemu podobni

seinethalben – zavoljo njega, zaradi njega

seinetwegen (→ *seinethalben*)

seinetwillen (→ *seinethalben*)

seit – 1. od, že 2. odkar

seitab – proč

seitdem – 1. od takrat 2. odkar

Seite f stran (→ *Hofseite*) ◇

die andere Seite – druga stran, nasprotna stran

von Seite – s strani

von Seiten des Gerichts – s strani sodišča

von glaubwürdiger Seite – iz verodostojnega vira

von mütterlicher Seite – po

materini strani (→ *mütterlicherseits*)

von väterlicher Seite – po očetovi strani (→ *väterlicherseits*)

von unterrichteter Seite – iz obveščenih krogov

jmdn. zur Seite haben – imeti

(koga) ob strani

jmdm. (mit Rat und Tat) zur Seite stehen – stati (komu) (z nasveti in dejanji) ob strani

jmdm. in Freud und Leid zur Seite stehen – stati (komu) ob strani v

veselih in žalostnih trenutkih

jmdm. zur Seite springen/treten – priti (komu) na pomoč

zur Seite schieben – potisniti ob stran

zur Seite stellen – pridati

Seitel (→ *Seidel*)

Seiten-Colonne f krilna kolona (po A. Komelu pl. Sočebnanu »kolone, ki so na krilih premikajočega se moštva«)

Seitenangriff m napad z boka, bočni napad

Seitengasse f stranska ulica

Seitengewehr n bočno oz. pripasno orožje za osebno obrambo (sablja, meč)

Seitenhut f stranska straža (*pobočnica)

Seitenmarsch m bočni pohod (*pobočni marš, stranski marš, pobočni marš)

seitens – s strani (koga)

Seitenstechen n zbadanje v podreberju ali v področju vranice

seither – od takrat, odtlej (*odsihmal, odsihdob)

seitherig – dosedanji

Seitl (→ *Seidel*)

-seits – 1. od (koga/česa), s strani (koga/česa) 2. ob (komu/čemu) ◇ das türkischerseits engagierte Gefecht – boj, ki ga je sprožila turška stran

der flußseits gelegene Stadtteil – mestni predel, ki leži ob reki

seitwärts – stran, vstran, na stran, s strani

Sejour m 1. bivanje 2. bivališče

sejourneren – bivati

sekkant – nadležen, siten, zoprn, sekanten

Sekkatur f nadlegovanje, nadležnost, sitnarjenje, sekatura

sekkieren – nadlegovati, sekirati

sekret – tajen

Sekret n 1. skrivni pečat 2. stranišče (*sekret)

Sekretair (→ *Sekretär*)

Sekretär m **1.** tajnik, sekretar (→ *Generalsekretär, Staatssekretär, Untersekretär*) **2.** omari ali komodi podoben kos pohišstva s pisalno ploščo, pisalnik, sekreter ◇ *landschaftlicher Sekretär – deželanski sekretar* (H 22)

Sekretariat n tajništvo, sekretariat

Sekretärin f tajnica, sekretarka

Sekte f ločina, sekta (*krivoverstvo) (→ *Religionssekte*)

Sektierer m sektaš

sektiererisch – sektaški

Sektion f **1.** oddelek, odsek, sekcija **2.** raztelesenje trupla, sekcija, obdukcija **3.** razdelek (v knjigi) ◇ *gerichtsärztliche Sektion – sodnozdravniška sekcija* *Sectionen (Stadtgemeinde Laibach) – odseki (Mestna občina Ljubljana) (ljubljska mestna občina je imela na začetku 20. stoletja naslednje odseke: magistratni odsek (Magistratssection), personalni in pravni odsek (Personal- und Rechtssection), finančni odsek (Finanzsection), stavbinski odsek (Bausection), odsek za uboge (Armensection), policijski odsek (Polizeisection), šolski odsek (Schulsection) in odsek za olepšavo mesta (Stadtverschönerungssection)*

Sektionschef m državni sekretar (najvišji uradnik v avstrijskem ministrstvu) (*seksijski načelnik, sekijski šef)

Sektor m oddelek, sektor

Sektorengrenze f meja med sektorji (v zasedenem Berlinu in na Dunaju po koncu druge svetovne vojne)

sekular – **1.** stoleten **2.** posveten, sekularen **3.** izjemen

Sekulärfeier f praznovanje stoletnice, stoletnica

Sekularisation f prehod cerkvene posesti oz. šolstva v posvetno (državno posest), sekularizacija

Sekulum n stoletje

Sekunda f **1.** **2.** razred gimnazije (v Avstriji) **2.** 6. in 7. razred gimnazije (v Nemčiji) (→ *Obersekunda, Untersekunda*)

Sekundaner m **1.** dijak 2. razreda gimnazije (v Avstriji) **2.** dijak 6. ali 7. razreda gimnazije (v Nemčiji)

Sekundant m **1.** pomočnik, sekundant **2.** pomočnik pri dvoboju, sekundant

sekundär – drugoten, sekundaren

Sekundararzt m sekundarij

Sekundärbahn f stranska železniška proga (*drugotna železnica, sekundarna železnica)

Sekundärzug m sekundarni vlak

sekundieren – **1.** pomagati, sekundirati **2.** pomagati pri dvoboju (→ *Sekundant*)

Sekundogenitur f **1.** drugorojenstvo, sekundogenitura **2.** pravica drugorojenca do nasledstva, sekundogenitura

sekurieren – **1.** zagotoviti **2.** pomagati

Sekurität f varnost

sel. = **selig** (→ *selig*)

selbst – **1.** sam **2.** celo ◇
er selbst – on sam
selbst er – celo on

Selbst n lastni jaz, sebstvo

- selbständig** – samostojen
(→ *Arbeiterin, Vermögensverwaltung, Wirkungskreis*)
- Selbständige** f delavka v samostojnem poklicu
- Selbständige(r)** m delavec v samostojnem poklicu
- Selbständigkeit** f samostojnost
(*samostalnost)
- Selbstanzeige** f samoovadba
- Selbstbefleckung** f
samozadovoljevanje
(*oskrumba samega sebe), onanija
- Selbstbehauptung** f samouveljavljanje
- Selbstbeherrschung** f
samoobvladovanje
(*oblast nad seboj)
- Selbstbeschädiger** m
samopoškodovanec
(vojaški nabornik, ki se je namerno poškodoval, da bi se izognil vojaški službi) (*samokvarnik)
- Selbstbeschädigung** f samopoškodba
(namerna poškodba vojaškega nabornika, s katero se je le-ta skušal izogniti vojaški službi)
(*samokvarstvo)
- Selbstbesinnung** f samoizpraševanje, introspekcija
- Selbstbestimmung** f 1. samoodločba
2. samostojnost, samouprava ◇
kommunale Selbstbestimmung – občinska samouprava
(*srenjska samostojnost)
- Selbstbestimmungsrecht** n pravica do samoodločbe
- Selbstbewußtsein** n samozavest ◇
nationales Selbstbewußtsein – narodna zavest
- Selbstentleiber** m samomorilec
(po *Krönem sodnem redu cesarice Marije Terezije / Constitutio Criminalis Theresiana* iz leta 1769 je bil samomor nečastno dejanje; truplo samomorilca naj bi zato praviloma zagrebli v mrhovišče (Schindanger))
- Selbstentleibung** f samomor (po *Krönem sodnem redu cesarice Marije Terezije / Constitutio Criminalis Theresiana* iz leta 1769 je bil samomor nečastno dejanje; truplo samomorilca naj bi zato praviloma zagrebli v mrhovišče (Schindanger))
- Selbstherrschaft** f samovlada, avtokracija
- Selbtherrscher** m samodržec, avtokrat
- Selbstkosten** pl lastni stroški
- Selbstkostenpreis** m lastna cena
- Selbstlehrer** m samouk
- selbstlos** – nesebičen
(→ *Pflichterfüllung*)
- Selbstmord** m samomor ◇
Selbstmord begehen/verüben – napraviti samomor
Selbstmord vollführt durch Gewehrschuß (Erhängen) – samomor s strelom iz puške (z obešanjem)
- Selbstmörder** m samomorilec
- Selbstmordversuch** m samomorilski poskus (*samomorski poskus)
- Selbstschußanlagen** pl samostrelne naprave (namestila jih je npr. NDR na meji z ZRN)
- Selbstschutz** m samoobramba
- Selbstsucht** f samoljubje, sebičnost

Selbstverleugnung f samozatajevanje, samoodpovedovanje

selbstverständlich samoumeven (*samoosebi umeven)

Selbstverständlichkeit f samoumevnost

Selbstverstümmelung (→ *Selbstbeschädigung*)

Selbstverstümmeler (→ *Selbstbeschädiger*)

Selbstverteidigung f samoobramba

Selbstverwaltung f 1. samouprava 2. samoupravljanje

Selbstzahler m samoplačnik

Selcher m prekajevalec (→ *Fleischselcher*)

Selchfleisch n prekajeno meso

Selchkammer f prekajevalnica, dimnica

selig – 1. pokojen (→ *Angedenken*) 2. blažen, zveličan 3. mirno, spokojno 4. blaženo ◇ selig im Himmel – zveličan selig/sanft/ruhig im Herrn entschlafen/entschlummern/verscheiden – blaženo/mirno/spokojno zaspati v Gospodu, Bogu vdano preminuti (obrazec v osmrtnici)

Seligkeit f 1. blaženost 2. zveličanje (→ *Seelenseligkeit*)

Seligmacher m Zveličar, Odrešenik

seligsprechen – razglasiti za blaženega, beatificirati

Seligsprechung f razglasitev za blaženega, beatifikacija

Seligwerdung f zveličanje

Se. M. = Seine Majestät – Njegovo veličanstvo

Semester n semester (*tečaj)

Seminar n 1. seminar 2. semenišče, alumnat, lemenat (→ *Knabenseminar, Priesterseminar*) ◇ bischöfliches Seminar – škofijsko semenišče bischöfliches Knaben-Seminar – škofijsko deško semenišče priesterliches/theologisches Seminar – semenišče

Seminarist m semeniščnik

Semmel f žemlja, beli kruh ◇ ordinär Semmel – navadna žemlja (→ *Mundsemmel*)

Semmelbrot n beli kruh, hlebec

semper – vedno

sen. = **senior** (→ *senior*)

Senat m 1. mestni svet, senat 2. odbor, odsek (pri zbornih sodiščih) 3. zgornji dom parlamenta, senat 4. univerzitetni svet, senat ◇ *Senat (Venedig)* – *senat (Benetke)* (H 26) *Senat in montanisticis, cameralibus et provincialibus* – *senat in montanisticis, cameralibus et provincialibus* (H 33)

Senator m senator

Sendbote m sel, odposlanec

Sendbrief m poslanica, sporočilo

senden¹ (sandte, hat gesandt) – poslati

senden² (sendete, hat gesendet) – oddajati

Sender m 1. pošiljatelj, odpravnik 2. oddajnik

Sendgericht n sodišče po naročilu škofa (*duhovna sodnija ali doglednija)

Sendling m odposlanec

Sendschreiben n 1. poslanica, sporočilo 2. papeževa poslanica, enciklika

Sendung f 1. pošiljka 2. pošiljanje 3. poslanstvo, misija 4. radijska oddaja 5. televizijska oddaja ◇
Sendung des Heiligen Geistes – prihod Svetega Duha (binkošti)

Senf m gorčica

Senfgas n iperit (po belgijskem mestu Ypres imenovani bojni plin iz skupine mehurjevcev)

Senfmehl n gorčična moka

Senfteig m testo iz gorčične moke (tudi zdravilno sredstvo proti revmi)

Senge f ožig, palež

sengen – paliti, smoditi ◇
sengen und brennen – paliti in požigati

senior – (naj)starejši

Senior m 1. fevdalni gospod 2. (naj)starejši član neke skupnosti, senior

Seniorat n 1. pravice fevdalnega seniorja, seniorat 2. prvenstvo najstarejšega člana rodu pri dedovanju, seniorat ◇
evangelisches Seniorat –
evangeličanski seniorat (H 63)

Senke f podolje, nižava

senken – 1. potopiti 2. znižati

Senkgrube f gnojna jama, greznica (*grebenična jama, sekretna jama, zahodna jama) ◇
pneumatische Entleerung der Senkgrube – pnevmatično praznjenje greznice

senkrecht – navpičen (→ *Strich*)

Senkung f 1. pogrezanje (→ *Terrainversenkung*), povešanje 2. nižina, kotlina

Senn(er) m planšar

Sennerei f planšarstvo

Sennerhütte f planšarska kočja

Sensal m mešetar, posrednik, senzal

Sensation f senzacija

Sensationslust f senzacionalizem

Sensationsmache (→ *Sensationslust*)

Sense f srp

Sensenmann m 1. kosec 2. smrt (v podobi okostnjaka s koso)

sensibel – občutljiv, senzibilen

sensitiv – izredno občutljiv, izredno senzibilen

sententionieren – izreči sodbo

Sentenz f 1. sodba, razsodba, sentenca 2. izrek, domislica, sentenca

sentieren – čutiti

Sentiment n čustvo, občutje, sentiment

separat – poseben, ločen, separaten ◇
Zimmer mit separatem Eingange – soba s posebnim vhodom, soba s separatnim vhodom

Separat-Eilfahrt f posebna hitra vožnja (pri pošti)

Separat-Eilwagen m posebna hitra poštna kočija (ob dnevih, ko ni bilo hitrih poštних voženj, so najmanj štiri potniki lahko najeli posebno kočijo, enako je veljalo v primeru, če je en sam potnik plačal vsa štiri mesta v kočiji) (→ *Posteilwagen*)

Separatfriede(n) m posebni mir, separadni mir

Separation f 1. odcepitev, secesija 2. ločevanje, separacija 3. ločitev,

razveza **4.** zaokroževanje zemljišč, komasacija

Separatismus m težnja po odcepitvi od skupnosti, separatizem

Separatrecht n posebna pravica

Separatrain (→ *Separatzug*)

Separatzug m posebni vlak

separieren – ločiti, separirati

Separierung (→ *Separation*)

September m september, kimavec (*poberuh)

Septennat n sedemletje (pogosto sedemletni mandat, npr. francoskega predsednika države), septenij

Septennium n obdobje sedmih let, sedemletje, septenij

Septima f 7. razred gimnazije (v Avstriji)

Septimaner m učenec 7. razreda gimnazije (v Avstriji)

Sepultur f pogreb, sepultura

Sequester m **1.** začasna prisilna uprava sovražnikove lastnine, sekvester **2.** uradno določeno začasno upravljanje premoženja, sekvester

Sequestration (→ *Sequester*)

Sequestrationsgesetz n zakon o sekvestraciji (H 56)

sequestrieren – zaseči, sekvestrirati (*sekvestrovati)

Serbien n Srbija (H 56)

Serbisch-Orthodoxe pl srbsko-pravoslavni (H 49)

Serenade f **1.** večerna podoknica, serenada **2.** večerna glasbena prireditev na prostem, serenada ◇ dem Jubilar eine Serenade und

einen Fackelzug darbringen – prirediti slavljenju podoknico in baklado

Sergeant m **1.** podčastnik, narednik, seržant **2.** višji sodni ali policijski uradnik, seržant

Seria pl resne zadeve

seriös – resen, pomemben, upoštevanja vreden, seriozen

Sermon m **1.** govor **2.** nagrobni govor **3.** pridiga

Servant m sluga

Servante f **1.** služkinja, dekla **2.** postrežna miza (za jedi in pijačo), kredenca, bife

Service m **1.** strežba **2.** popravljavnica, servis

Service n namizno posodje (*mizna priprava, namizje), jedilni pribor, servis (→ *Tafelservice*)

Service-Artikel pl *tvarni predmeti

servieren – streči, servirati

servil – pretirano ustrežljiv, servilen

Servilität f pretirana ustrežljivost, pokornost, servilnost

Serviten pl *serviti* (H 29, 49) (moški samostanski red)

Servitut n služnost, servitut (→ *Feldservitut, Holzservitut*) (*Cesarski patent, dan 5. Julija 1853, s katerim se ustanovljajo odločbe zastran uravnavanja ali odkupljanja pravic, les sekati ali dervariti, pasti in gojzadne ali borštne pridelke dobivati, potem nekatere druge dolžnosti (servitute) in vкупne pravice do posesti in uživanja / Kaiserliches Patent vom 5. Juli 1853, wodurch die Bestimmungen über die Regulierung und Ablösung der*

Holz-, Weide- und Forstproducten- Bezugsrechte, dann einiger Servituts- und gemeinschaftlichen Besitz- und Benützungrechte festgesetzt werden, deli pravice, ki so podvržene uravnavanju in odkupu, v a) pravice, ki jih morajo gosposke uravnati ali odkupiti po službeni dolžnosti in b) pravice, ki se uravnajo ali odkupijo le na zahtevo (*provokacija/Provokation) enega od zainteresiranih udeležencev) ◇
 Extabulation des Servitutes – izbris služnosti
 Einige dieser Waldungen sind mit Servituten belastet. – Nekaj teh gozdov je obremenjenih s servituti.

Servitutenablösung f odkup služnosti

Servitutsrecht n služnostna pravica, servitutna pravica

Servitutsverhältnis n služnostno razmerje

Servus! – Živijo! (pozdrav v Avstriji)

Sessel m **1.** stol (→ *Rohrsessel, Strohsessel, Tragsessel*) **2.** naslonjač

Sesselmacher m stolar

Sesselträger m *stolonosec (→ *Tragsessel*)

Session f zasedanje (*sednica, snid), sesija ◇
 parlamentarische Session – parlamentarno zasedanje

seßhaft – naseljen, stanoviten

setzen – **1.** posesti, posaditi, položiti, postaviti, dati **2.** določati **3.** staviti (tisk) (→ *Bereitschaft, Betrieb, Bewegung, Beziehung, Brand, Circulation, Druck, Einklang, Einvernehmen, Erstaunen, Fahne, Freiheit, Friedensfuß, Furcht, Fuß, Gang, Gefecht, Halbmast, Hebel,*

Kenntnis, Kopf, Kraft, Kriegsfuß, Kurs, Land, Licht, Luft, Rechnung, Requisition, Riegel, Schloß, Schub, Spiel, Stand, Szene, Vertrauen, Verwunderung, Vollzug, Wehr, Werk, Wirksamkeit, Ziel, Zweifel) ◇
 Wir ... wollen, setzen und ordnen ... – Mi ... hočemo, določamo in ukazujemo ... (obrazec v vladarskem patentu)

setzen, sich – **1.** usesti se, sestiti (→ *Post*) **2.** postaviti se (→ *Wehr*) **3.** postaviti si (→ *Ziel*)

Setzer m stavec (*črkostavec, zlagar) (→ *Handsetzer, Maschinensetzer, Schriftsetzer*)

Setztartsche f velik pehotni ščit, paveza

Seuche f **1.** kuga **2.** kužna bolezen, epidemija (→ *Klauenseuche, Lustseuche, Maulseuche, Pest-Seuche, Tierseuche, Viehseuche*) ◇
 leidige Seuche – kužna epidemija, kuga (→ *Pest*)
 die böse Seuche – spolna bolezen

seufzen – vzdihovati

Seufzer m vzdih (→ *Stoßseufzer*)

Sezession f odcepitev, secesija

s. g. = **sogenannt** – tako imenovani

S. g./Sg. = **Sehr geehrte(r) ...!** – Spoštovani(a) ...!

Shrapnel (→ *Schrapnell*)

Sichel f srp

Sichelschmied m srpar

sicher – **1.** varen, siguren (→ *Geleit*) **2.** zanesljiv (→ *Quelle, Vernehmen*) **3.** neki, neka, neko ◇
 ein sicherer Nicolaus Wagner – neki Nikolaj Wagner

Sicherheit f **1.** varnost, zavetje
2. brezskrbnost **3.** varščina, zagotovilo **4.** zanesljivost ◇
 hypothekarische Sicherheit – hipotekarna varnost
öffentliche Sicherheit – javna varnost (H 20, 22, 32, 47, 51)
 (*javna brezopasnost)
 mit Sicherheit – s gotovostjo, zagotovo
 persönliche Sicherheit – osebna varnost
 pupillarmäßige Sicherheit – pupilarna varnost
 soziale Sicherheit – socialna varnost
 in Sicherheit bringen – spraviti na varno
 sich in Sicherheit bringen – poiskati (varno) zavetje
 etwas zur Sicherheit bestellen – zastaviti (kaj) za varnost (npr. dote, glavnice, obresti, tožnih in terjalnih stroškov)

sicherheitlich – varnosten (→ *Rücksicht*)

Sicherheitsauslagen pl stroški za varnost (*varstveni stroški)

Sicherheitsbehörde f varnostno oblastvo (*varnostna oblastnija)

Sicherheitsdienst m varnostna služba

Sicherheitsdirektion f varnostna direkcija

Sicherheitsgeländer n varnostna ograja

sicherheitshalber – zaradi varnosti

Sicherheitsleistung f varščina, polog varščine

Sicherheitsnadel f varnostna zaponka (*zapona)

Sicherheitspolizei f varnostna policija (H 34)

sicherheitspolizeilich – varnostno-polijski

Sicherheitsrat m Varnostni svet (Združenih narodov)

Sicherheitsachen pl zadeve varnosti (H 20, 22, 32, 47, 51)

Sicherheitsstube f stražnica

Sicherheitswache f varnostna straža, redarstvo (→ *Landessicherheitswache*) ◇
 ambulierende Sicherheitswache – mobilna varnostna straža

Sicherheitswachmann m varnostni stražnik, redar

Sicherheitswesen n varnost (H 20, 22, 32, 47, 51)

sichern – **1.** varovati, zavarovati
2. zagotoviti (→ *Friede/n*)

sicherstellen – **1.** zagotoviti (→ *Versorgung*) **2.** zavarovati
3. zaseči (→ *Diebesgut*) ◇
 grundbücherlich sicherstellen – zemljiškoknjižno zavarovati
 pfandrechtlich sicherstellen – zastavnopravno zavarovati

Sicherstellung f **1.** zagotovitev
2. zavarovanje, varščina
3. zaplemba, zaseg

Sicherung f **1.** zavarovanje, varovanje
2. zagotovitev

Sicherungstruppe f varnostna četa

Sicht f **1.** vidljivost **2.** stališče, vidik
3. vpogled
 auf kurze Sicht – kratkoročno
 auf lange Sicht – dolgoročno
 in Sicht sein – biti na vidiku

sichtbar – **1.** viden **2.** očiten

sichtlich – očiten (→ *Rührung*)

Sieb n sito

sieben – presejati

Sieben Schmerzen Mariä (→ *Maria*)

Siebmacher m sitar, rešetar
siech – bolehen, slaboten, izhiran

Siechbett n hiranje (*dolga bolezen)

Sieche (→ *Siechenhaus*)

siechen – hirati

Siechenhaus n hiralnica ◇

Siechenhaus zum heil. Josef (Laibach) – Hiralnica sv. Jožefa Ljubljana (pred začetkom samostojnega delovanja tega zavoda v letu 1875 so bili hiravci do leta 1811 nastanjeni v meščanskem špitalu, nato pa premeščeni v civilno bolnico na Dunajski cesti, današnji Slovenski cesti)

Siecher m hiravec

Siechtum n hiranje

siedeln – naseliti se

siedelphening – *naselnina, naselitveni denarič (podaljšanje pravice do uživanja kmetije)* (G 250, 432; V 180)

sieden (siedete/sott, hat gesiedet/gesotten) – zavreti, vreti

Siedler m naseljenec, kolonist (→ *Übersiedler*)

Siedlung f 1. naselbina, kolonija
2. naselitev, naseljevanje, kolonizacija (→ *Übersiedlung*)
3. *zajem z letno sajo oz. letno »selitvijo«* (G II. 432)

Sieg m zmaga (→ *Pyrrhussieg, Scheinsieg*) ◇
Erringung des Sieges – izbojevanje zmage
jmdn. zum endgültigen Siege führen – povesti (koga) do dokončne zmage
glänzenden Sieg erfechten – izboriti sijajno zmago
den Sieg erringen – izboriti zmago

Siegel n 1. pečat (→ *Amtssiegel, Münzsiegel, Stadtsiegel*) 2. pečatnik ◇
Siegel (Notare) – pečat (notarji) (H 58)
unter Siegel legen – zapečatiti

Siegelgefälle n naklada na pečate (H 37)

Siegelkunde f nauk o pečatih, sfragistika

Siegelmarke f pečatna prilepka

siegeln – pečatiti, zapečatiti

Siegelung f pečatenje, zapečatenje

Siegelurkunde f pečatna listina

siegen – zmagati

Sieger m zmagovalec

Siegesbogen m slavolok zmage

Siegesgepränge n zmagoslavje, triumf

siegestrunken – pijan od zmage

Siegeszug m zmagoviti pohod

Siegfriede(n) m mir, v katerem zmagovalec enostransko narekuje mirovne pogoje – v nasprotju s sporazumnim mirom (Verständigungsfriede(n))

sieghaft (→ *siegreich*)

siegreich – zmagovit

Sigill (→ *Siegel*)

sigillieren (→ *siegeln*)

Signal n znak, signal (→ *Alarmsignal, Horn-Signal*)

Signalement n opis osebe, osebni opis (*osebni popis)

Signalhupe f signalno trobilo

signalisieren – dajati znake, opozarjati, sporočati, signalizirati (→ *Schuß*)

Signatar m podpisnik

Signatarstaat m država podpisnica

Signatur f **1.** avtorjev podpis, signatura **2.** znak za nahajališče knjižne ali arhivske enote, signatura

Signet n ročni pečat

signieren – **1.** podpisati
2. zaznamovati, označiti (*oznameniti)

Signierung f **1.** pečatenje **2.** podpis

Signifikanz f pomembnost

Signifikation f **1.** pomen besede
2. oznaka

signifikativ – pomemben

signifizieren – naznačiti, nakazati, dati na znanje

Signum n znak, podpis

Signumzeile f podpisna (monogramska) vrstica (v listini)

Silber n srebro (→ *Blattsilber*, *Quecksilber*)

Silberagio n nadav na srebro (*nadavek na srebro)

Silberarbeiter m srebrar (*srebernar)

Silbergerät n srebrnina

Silberkammer f *srebernica (kabinet z namizno srebrnino)

Silberkämmerer m *sreberničnik (na knežjem dvoru je skrbel za namizno srebrnino)

silbern – srebrn (→ *Hochzeit*, *Verdienstkreuz*)

Silberscheidemünzen pl srebrni drobiž ◇
Silberscheidemünzen zu 5 kr. – srebrni drobiž za 5 krajcarjev (petice)
Silberscheidemünzen zu 10 kr. – srebrni drobiž za 10 krajcarjev (desetice)

Silberschläger m izdelovalec srebra v lističih (→ *Blattsilber*)

Silentium n molk

Simile n **1.** podobnost **2.** prispodoba

Simonie f kupčevanje s cerkvenimi službami (v srednjem veku), simonija

simpel – navaden, preprost, omejen

Simpel m bedak, tepec

Simplifikation f poenostavitev, simplifikacija

simplifizieren – poenostaviti, simplificirati

Simplifizierung (→ *Simplifikation*)

Simulation f (lažno) prikazovanje, hlinjenje

simulieren – (lažno) prikazovati, hliniti

Sinekure f dobro plačana služba z malo ali nič dela, sinekura

singen (sang, hat gesungen) – peti (→ *Messe*)

Singer m pevec (→ *Sternsinger*)

Singlehrer m učitelj petja

Singmesse f péta maša (missa cantata)

Singspiel n igra s petjem, spevoigra

Singspielhalle f pevsko zabavišče

singulär – **1.** poseben, nenavaden
2. posamezen, redek

Sinke f nižava, podolje

sinken (sank, ist gesunken) –
1. potopiti se (→ *Schutt*) **2.** padati (→ *Boden*), znižati se, zmanjšati se

Sinn m **1.** čut **2.** smisel, pomen
3. mišljenje, pamet **4.** razumevanje im Sinne – v smislu
in den Sinn kommen – priti na

- pamet, domisliti se (česa)
im Sinne haben – nameravati
von Sinnen kommen – biti ob
pamet, ponoreti
zu Sinnen kommen – priti k
pameti, spametovati se
- Sinnbild** n prispodoba, simbol
- sinnen** (sann, hat gesonnen) –
1. misliti, razmišljati, premišljevati
2. nameravati, načrtovati
- Sinnen und Trachten – sein volles
(ganzes) Sinnen und Trachten** –
njegov edini cilj
- Sinnesverrückung** f neuravnovešenost
- Sinnesverwirrung** f nerazsodnost
- Sinneswahrnehmung** f čutno
zaznavanje
- sinngemäß** – smiselno (*zmislooma)
- sinnieren** – razglablјati, tuhtati
- sinnig** – 1. premišljen, preudaren,
pameten, razumen 2. domiseln
(→ *Weise*)
- sinnlos** – nesmiseln
- sintemal** – ker
- Sintflut** f vesoljni potop (*vesoljna
povodenj)
- Sippe** f 1. rod (*rodovina) 2. svojat,
klan, banda
- Sippschaft** (→ *Sippe*)
- sistieren** – 1. ustaviti (npr. železniški
promet), prekiniti (npr. sodni
postopek, plačilo dolga, državne
posle, šolski pouk zaradi
epidemije), zadržati (npr. izvršitev
odločbe), sistirati 2. privedi (npr.
osumljenca), sistirati ◊
der wegen der Masern sistierte
Unterricht – zaradi ošpic prekinjen
pouk (→ *Unterrichtssperre*)
- Sistierung** f 1. ustavljanje, ustavitev,
prekinitev (npr. sodnega postopka,
plačila dolga, državnih poslov,
šolskega pouka zaradi epidemije),
zadržanje (npr. izvršitve odločbe),
sistiranje (→ *Exekutionssistierung*)
2. privedba (npr. osumljenca),
sistiranje
- Sitte** f šega, navada, običaj ◊
unbescholtene Sitten –
pošteno, neoporečno življenje
(*brezmadežno življenje)
- Sittengeschichte** f npravstvena zgodovina
- sittenlos** – nenraven, nemoralen
- Sittenlosigkeit** f nenravnost,
nemoralnost
- Sittenpolizei** f npravstvena policija
(*policija npravstvena, policija za
blagonravje) (→ *Polizei*)
- sittenpolizeilich** – npravstveno-
policijski (→ *Kontrolle*)
- Sittenrichter** m sodnik moralne
neoporečnosti, sodnik npravstvenosti
- sittenverderbend** – pohujšljiv
- Sittenverderber** m pohujšljivec
- Sittenverderbnis** f moralna izprijenost
- Sittenverfall** m moralni propad,
pohujšanje
- sittenwidrig** – nemoralen
- Sittenzeugnis** n npravstveno spričevalo
(župljanom ga je izdajal župnik)
(*npravstveno izpričevalo, npravstveno
pričalo, izpričevalo npravnosti,
pričevalo zadržanja) (→ *Betragen,
Sittlichkeit, Verhalten*)
- sittigen** – učiti lepega vedenja
- sittlich** – nraven, npravstven, moralen
(→ *Delikt, Erziehung, Norm,
Verhalten, Wohlverhalten*)

Sittlichkeit f nrvnost (*blagonravje), nrvstvenost, moralnost, morala ◇
 Verletzung der Sittlichkeit – kršitev nrvnosti, nemoralnost
 öffentliche Sittlichkeit – javna morala (*javna nrvnost, očitne lepe šege)
 tadellose Sittlichkeit – pošteno, neoporečno življenje (*brezmadežno življenje)
 die öffentliche Sittlichkeit verletzen – kršiti javno moralo, pregrešiti se zoper javno moralo
 Vergehen und Übertretungen, welche die öffentliche Sittlichkeit verletzen – pregreški in prestopki zoper javno moralo (*pregreški in prekrški zoper javno nrvnost ali lepo zadržanje, pregreški in prekrški, kateri javno nrvnost (občno lepo vedenje) žalijo)
 Die Verhandlung wurde aus Gründen der Sittlichkeit in geheimer Sitzung durchgeführt. – Obravnava se je zaradi moralnih zadržkov vršila na zaprti (*skrivni) seji.

Sittlichkeitsdelikt n kaznivo dejanje zoper javno moralo

Sittlichkeitspolizei f nrvstvena policija (*policija naravstvena, policija za blagonravje) (→ *Polizei*)

Sittlichkeitsverbrechen n spolni zločin, seksualni zločin

Sittlichkeitsverbrecher m spolni zločinec, seksualni zločinec

Sittlichkeitszeugnis
 (→ *Sittenzeugnis*)

sittsam – spodoben

Sittsamkeit f spodobnost

Situation f položaj, situacija ◇
 Herr der Situation sein – obvladati položaj

Situationsplan m situacijski načrt (*legopisni črtež)

situieren – namestiti, postaviti, položiti, situirati, locirati

situieren – 1. nameščen, postavljen, položen, situiran, lociran (→ *Loge*)
 2. premožen, bogat, situiran (→ *Person*)

Situierung f položaj, lega

Sitz m 1. sedež (*stolica)

(→ *Amtssitz*, *Bischofssitz*)

2. stol (→ *Galleriesitz*, *Kirchensitz*, *Sperrersitz*), sedalo

3. bivališče (→ *Freisitz*, *Heimsitz*, *Wohnsitz*) ◇

gesperrter Sitz – »zaklenjeni«
 sedež (→ *Sperrersitz*)

Sitz und Stimme haben – imeti sedež in glas (→ *Sitz- und Stimmrecht*)

bleibenden Sitz in ... haben – imeti stalno bivališče v ...

(*za stanovitno prebivati v ...)

seinen Sitz als ... nehmen – zasesti položaj kot ...

Die Anwesenden erhoben sich zum Zeichen der Ehrung von ihren Sitzen. – Prisotni so v počastitev spomina na pokojnika vstali s sedežev.

Die Gemeinderäte haben sich zum Zeichen der Trauer (des Beileids) von den Sitzen erhoben.

– Občinski svetniki so v znak žalovanja (sožalja) vstali s sedežev.

Dem abtretenden Turnrate wurde der Dank für seine aufopfernde Tätigkeit durch Erheben von den Sitzen ausgedrückt. – Svetu telovadnega društva v odstopu so svojo zahvalo za njegovo požrtvovalno dejavnost izrazili tako, da so vstali s sedežev.

Sitzbad n sedeča kopel
(→ *Bad/Römerbad*)

sitzen (saß, hat/ist gesessen) – 1. sedeti
(→ *Mädchen, Präsentierteller, Riegel, Sattel, Verhaft*) 2. prebivati
(→ *Schloß*) 3. sedeti na (G II. 334)
4. zasedati, posvetovati se
(→ *Gericht, Rat*²)

Sitzfleisch n vztrajnost ◇
Sitzfleisch haben – biti vztrajen

Sitzg. = **Sitzung** (→ *Sitzung*)

Sitzgeld n plačilo stroškov za prestajanje
zaporne kazni (G II. 220) (*ječnina)

Sitzgelegenheit f sedež

Sitzgeselle m »pomočnik na sedežu«
(obrtni pomočnik, ki ni delal stalno
v mojstrovni delavnici, temveč
samostojno in na svoj račun,
tako, da si je sam poiskal »sedež«,
torej delovišče (*vršilišče) v neki
delavnici ali pa delal doma (včasih
tudi za več mojstrov); v Ljubljani so
bili »pomočniki na sedežu« skoraj
izključno čevljarški pomočniki)

Sitzgesellenwesen n »pomočništvo
izven delavnice«

Sitzkrieg m »sedeča vojna« (tako je
nemška stran imenovala fazo svoje
nedejavnosti na zahodni fronti do
napada 10. 5. 1940)

Sitzplatz m sedež (*sedališče)

Sitz- und Stimmrecht n pravica do
sedeža in glasu (npr. v deželnem
zboru) (→ *Landtag*)

Sitzung f seja (*pomenek) ◇
außerordentliche Sitzung – izredna
seja
öffentliche Sitzung – odprta seja
(*očitna seja)
vertrauliche Sitzung – zaprta seja
(*skrivna seja) (na *skrivni seji

ljubljskega mestnega sveta so
obravnavali denarne pomoči ob
bolezni, podpore, predujme itd.)

Sitzungsperiode f sejno razdobje,
sejna doba, sesijska doba

Sitzungspolizei f sejno redarstvo
(*sejna policija) ◇
Handhabung der Sitzungspolizei –
vzdrževanje reda med sejami

Sitzungsverhandlung f sejna razprava

S. J. = **Societas Jesu** (→ *Gesellschaft, Jesuiten*)

Skadenz f rok za plačilo obveznosti,
zapadlost, skadenca

Skala f 1. stopnice 2. lestvica

Skandal m škandal ◇
ein Skandal fliegt auf – škandal
izbruhne

Skapulier n škapulir (širok kos blaga
z odprtino za glavo, ki pokriva
prsno in hrbtno stran redovniškega
oblačila)

Skarpe f oporni zid, podzid (*škarpa)

skarpieren – spodzidati

skartieren – odbrati, izločiti
(*škartirati)

Skelett n okostje, skelet

S. k. H. = **Seine kaiserliche Hoheit** –
Njegova cesarska Visokost

Ski (→ *Schi*)

Skizze f skica ◇
eine Skizze reißen – narisati skico

Sklave m suženj (G II. 283) (*sužnik)

Sklavenhandel m trgovina s sužnji

Sklavenkriege pl suženjske vojne

Sklaventum n suženjstvo

Sklaverei f suženjstvo, odvisnost
(*sužnost)

Sklavin f sužnja

skontieren – priznati popust (za takojšnje plačilo v gotovini), skontirati

Skonto m/n popust, skonto

skontrieren – pregledati račune, pregledati blagajno (*škontrirati)

Skontrierung f pregled računov, pregled blagajne (*škotracija)

Skontro n pregled računov, pregled blagajne (*škontro)

Skribent m pisec, skribent

Skribler m pisun (nekvaliteten pisec, slab pisatelj)

Skriptum n pisanje, pismo

Skropheln pl škrofuloza (primarna tuberkuloza vratnih bezgavk) (*škrofeljni, bramorji)

Skrophelsucht (→ *Skropheln*)

Skrophulose (→ *Skropheln*)

skrupulös – tankočuten, tankovesten, skrupulozen

Skrupulosität f tankočutnost, tankovestnost, skrupuloznost

Skrutator m števec glasov

Skrutinium n **1.** štetje glasov (*glasoštetje), **skrutinij** **2.** pregled, preiskava, preizkušnja, **skrutinij** ◇ geheimes Skrutinium – tajno štetje glasov öffentliches Skrutinium – javno štetje glasov das Skrutinium geheim vornehmen – izvršiti tajno štetje glasov das Skrutinium öffentlich vornehmen – izvršiti javno štetje glasov

Skythen pl Skiti

»**Slavija**«, **gegenseitige**

Versicherungsbank in Prag f

»Slavija«, vzajemna zavarovalna banka v Pragi (ravnatelj »Slavije« v Ljubljani je bil župan Ivan Hribar)

Slawe m Slovan (*Slovljan)

Slawenapostel (Cyrillus und Methodius) pl slovanska apostola (Ciril in Metod)

Slawentum n slovanstvo

Slawin f Slovanka

slawisch – slovanski (→ *Wechselseitigkeit*)

slawisieren – **1.** poslovaniti, slavizirati **2.** posloveniti

Slawisierung f **1.** slavizacija **2.** slovenizacija

Slawismus m slavizem (element slovanskega jezika v drugem jeziku)

Slawophile m slavofil

Sliwowitz f slivovka (žganje)

Slowene m Slovenec

Slowenien n Slovenija (→ *Großslowenien*) ◇ Vereinigtes Slowenien – Zedinjena Slovenija

Slowenin f Slovenka

slowenisch – slovenski (→ *Amtierung*)

Slowenischnational(e)r m narodnjak (slovenski)

sluzzelhub – *ključarjeva huba* (G I. 166)

S. M. = Seine Majestät – Njegovo veličanstvo (cesar)

SMAD = Sowjetische Militäradministration in Deutschland f Sovjetska vojaška uprava v Nemčiji (po drugi svetovni vojni)

smidhub – kovačeva huba (G I. 166)

snidphennig – denarna dajatev
(namesto košnje kot tlaškega opravila)
(G II. 255)

s. o. = **siehe oben** – glej zgoraj

sobald – kakor hitro, bržko

Sobrietät f zmernost, treznost

sociabel – družaben

Societär m član družbe

Societas Jesu (→ *Gesellschaft, Jesuiten*)

Societät f družba
(→ *Agrikultursozietäten*)

Socius m družabnik (*sodrug)

Socket f nogavica

Sockel m 1. podnožje, podzidek
2. talni zidek

Sockenhalter m podveza

Sodalität f bratovščina, duhovna
ali cerkvena družba, združenje
duhovnikov, sodaliteta

Sodawasser n sodavica

Sodawassererzeuger m sodavičar

Sodbrennen n zgaga (*gorečica)

Sofa n zofa

Soff (→ *Suff*)

sofort – takoj, nemudoma

sog. = **sogenannt** – tako imenovan

sogar – celo

sogestalten – **sogestalten, daß ...** –
tako, da ...

sohin – potemtakem

Sohle f 1. podplat 2. slanica

Sohn m sin (→ *Adoptivsohn, Aftersohn,*
Brudersohn, Gottessohn, Großsohn,
Königssohn, Kürsohn, Menschensohn,
Pflegesohn, Schwestersohn,

Schwiegersohn, Stiefsohn, Vatersohn,
Wahlsohn, Ziehsohn) ◇

Gottes Sohn – Kristus

natürlicher Sohn – nezakonski sin
der verlorene Sohn – izgubljeni sin

Sohn(e)sfrau f snaha

Sohn(e)sweib (→ *Sohn(e)sfrau*)

soigniert – negovan

Soirée f večerna družabna prireditev,
soareja (→ *Concert-Soirée,*
Festsoirée)

Sokolheim n sokolski dom

Sokolist m Sokolec (→ *Verein/*
Laibacher Turnverein »Sokol«)

Sokoltag m sokolski zlet

Sokolverein n telovadno društvo
»Sokol« (→ *Verein/Laibacher*
Turnverein »Sokol«)

solange – dokler

Solarjahr n sončno leto

Solar-Quartal n četrletje

solcher (solche, solches) – takšen
(takšna, takšno)

solchergestalt – tako

Sold m 1. plača, plačilo
(→ *Gnadensold, Monatsold*)
2. plača najemniškega vojaka
(→ *Kriegssold*) ◇

die im Solde der Gemeinde
stehenden Personen – osebe, ki
dobivajo plačo od občine
Truppen in Sold nehmen – najeti
vojake, najeti čete

Soldat m vojak (*vojnik, vojščak,
žolnir) (→ *Fußsoldat, Seesoldat*) ◇
Soldat zu Fuß – pešec, pešak
(vojak pehotne enote)
abgedankter/verabschiedeter
Soldat – odpuščeni vojak

ausgedienter Soldat – odsluženi vojak
 berittene Soldaten – vojaki na konjih
 beurlaubter Soldat – začasno odpuščeni vojak
 freiwilliger Soldat – prostovoljni vojak, prostovoljec
 gemeiner Soldat – navadni vojak (*gmej soldat, vojak prostak, prostak) (→ *Gemeine/r*)
 einen guten Soldaten abgeben – biti (postati) dober vojak
 Soldaten einberufen/einziehen – vpoklicati vojake
 Soldaten stellen – poslati vojake

Soldatenaushub m vojaški nabor, rekrutacija

Soldatenbauer m krajišnik

Soldatengeld n *soldatnina (denar za vojake)

Soldatenhaus n vojašnica, kasarna

Soldatenkaiser m vojaški cesar

Soldatenkleid n vojaška obleka, uniforma, montura

Soldatenräte pl vojaški sveti

Soldatenstand m vojaški stan

Soldatentum n vojaštvo

Soldateska f vojaštvo (brezobzirni in nasilni, zlasti sovražnikovi vojaki), soldateska

Soldbuch n vojaška knjižica (nemškega vojaka med drugo svetovno vojno)

Sölder m kajžar, bajtar (*željar)

Soldklasse f plačilni razred

Söldling (→ *Söldner*)

Söldner m najemniški vojak, plačanec (→ *Gnadensöldner*)

Söldnerheer n najemniška vojska (→ *militia vaga*)

Sole f slana voda, slanica

solenn – svečan (→ *Namensfest*)

Solennität f svečanost

Solidarhaftung f solidarno jamstvo

solidarisch – vzajemen (*nerazdelen), solidaren

Solidarität f vzajemnost, solidarnost

solid(e) – **1.** pošten, soliden (→ *Fräulein*) **2.** trden, trpežen, soliden

solidum (→ *in solidum*)

Solidum n celota

Solidus m solid, šiling

Solitair m puščavnik

Solitüde f osamljenost

sollen (sollte, hat gesollt) – **1.** morati **2.** naj (bi) **3.** „zgoditi se“ (v sosledici preteklih dogodkov) ◇
 Angesichts der persischen Gefahr sollten alle Fehden in Griechenland aufhören. – Spričo perzijske nevarnosti **naj bi** se v Grčiji končali vsi spori.
 Die Pariser Volksversammlung (17. Juni 1789) ist der erste Prüfstand für Ludwig XVI., auf den so viele andere folgen **sollten**. – Pariška ljudska skupščina (17. junij 1789) je (bila) prvi preizkusni kamen za Ludvika XVI., kateremu **sledijo** (so sledili) še mnogi drugi.

Sollenität f slovesnost

Söller m mostovž, hodnik, altana

Sollizitant m prosilec

Sollizitation f prošnja

Sollizitator m pomočnik odvetnika,
solicitor
(→ *Advokaturssollicitor*)

sollizitieren – prositi (zlasti za pravno pomoč)

Soll und Haben n prihodki in odhodki

solo – sam

Solution f **1.** rešitev, solucija
2. raztapljanje, razkrajanje, solucija
3. raztopina, solucija **4.** plačilo dolga

solvent – plačilno sposoben, solventen

Solvenz f plačilna sposobnost, solvenca

somit – torej, potemtakem

Sommer m poletje
(→ *Altweibersommer, Hochsommer, Nachsommer*)

Sommerdecke f letna odeja

Sommerfeld n jaro polje (z jarim žitom posejano polje) (→ *Sommerfrucht*)

Sommerfrische f **1.** počitnice
2. letovišče (→ *Sommerfrischeort*)

Sommerfrischeort m letovišče

Sommerfrischler m letoviščar

Sommerfrucht f jaro žito (spomladi posejano in poleti istega leta požeto žito), jarina

Sommergetreide (→ *Sommerfrucht*)

Sommerhaus n letoviška hiša

Sommermonat m poletni mesec

Sommersaat f poletna setev

Sommerschloß n letni dvorec

Sommersonnenwende f poletni sončni obrat, poletni solsticij

Sommerwohnung f letoviško stanovanje, poletno stanovanje (*letno stanovališče)

Sommerzeit f letni čas

Sommitäten pl vodilne osebnosti, vodilni predstavniki, odličniki (*odličnjaki)

Somnambule m mesečnik, somnambulist

Somnambulismus m mesečnost, somnambulizem

sonach – torej, potemtakem

sonder – brez

Sonder- – poseben ...

Sonderfriede(n) m separaten mir

Sonderheit f posebnost ◊ in Sonderheit – posebej

sondern – deliti, ločiti

sondern – temveč, ampak

Sonderung f delitev, ločitev

Sonderzug m posebni vlak (posebni izletniški vlak, sprva imenovan »zabavni vlak« (Vergnügungszug), je npr. na binkoštni ponedeljek vozil v Postojno) (→ *Grottenfest*)

sondieren – preiskovati, sondirati (→ *Terrain*)

Sonnabend m sobota (→ *Samstag*)

Sonne f sonce (*solnce) ◊
Aufgang der Sonne – sončni vzhod (→ *Sonnenaufgang*)
Untergang der Sonne – sončni zahod (→ *Sonnenuntergang*)
Die Sonne geht auf. – Sonce vzhaja. (→ *Sonnenaufgang*)
Die Sonne geht unter. – Sonce zahaja. (→ *Sonnenuntergang*)
Die Sonne scheint. – Sonce sije. (→ *Sonnenschein*)

Sonnenaufgang m sončni vzhod

Sonnenbad n sončenje (*sončna kopelj)

Sonnenfinsternis f sončni mrk
Sonnenjahr n sončno leto (→ *Solarjahr*)
Sonnenschein m sončni sij
Sonnenschirm m senčnik (*solnčnik)
Sonnenseite f sončna stran
sonnenseitig – sončen (*solnčnat),
 prisojen
sonnenseits (→ *sonnenseitig*)
Sonnenstich m sončarica
Sonnenstrahl m sončni žarek
Sonnenuntergang m sončni zahod
Sonnenwende f sončni obrat,
 solsticij (→ *Sommersonnenwende*,
Wintersonnenwende)
Sonnenwendfeier f kresovanje
Sonnenwendfeuer n kres, grmada
Sonnenzeit f sončni čas
sonnseits (→ *sonnenseitig*)
Sonntag m nedelja (*nedeljski dan, dan
 Gospodov) (→ *Dreifaltigkeitssonntag*,
Fastensonntag, *Ostersonntag*,
Palmsonntag, *Pfingstsonntag*,
Rosensonntag, *Totensonntag*) ◇
 Heiligung der Sonn- und Feiertage –
 svetost nedelj in praznikov
 Weißer Sonntag – 2. velikonočna
 nedelja, bela nedelja (1. nedelja po
 veliki noči) (Quasimodogeniti/
 Dominica in Albis)
 goldene Sonntage – kvatrne nedelje
Sonntagsarbeit f nedeljsko delo
Sonntagsheiligung f svetost nedelje
Sonntagsruhe f nedeljski počitek
 (krajevne in časovne izjeme od
 nedeljskega počitka ter nadomestni
 počitek (*nadomestni počitni čas)
 so določali državni zakon iz leta
 1895, ministrski ukaz iz leta 1895

in razpisi deželne vlade iz leta 1895
 in 1896 ter kasnejši razglasi deželne
 vlade o izjemah od predpisa o
 nedeljskem počitku)

Sonntagsschule f nedeljska šola
 (v skladu z okrožnico začasnega
 c. kr. gubernija v Ljubljani z dne
 21. marca 1815 naj bi nedeljske
 šole ustanovili v tistih mestih,
 trgih in večjih krajih, kjer se
 nahaja redna župnijska šola; ob
 nedeljah in zapovedanih praznikih
 naj bi jo obiskovali predvsem vsi
 vajenci, obrtniki in drugi, ki v svoji
 mladosti niso obiskovali šolskega
 pouka in redne šole ob delavnikih
 niso mogli več obiskovati)

Sorge f skrb (→ *Fürsorge*, *Obsorge*,
Seelsorge) ◇
 sich um jmdn./etwas Sorgen machen
 – biti v skrbeh zaradi (koga/česa)
 für jmdn./etwas Sorge tragen –
 skrbeti za (koga/kaj)
 um jmdn./etwas in Sorge sein – biti v
 skrbeh (*v skrbi) zaradi (koga/česa)

sorgen – 1. skrbeti za (koga/kaj),
 poskrbeti za (koga/kaj) 2. povzročati,
 povzročiti ◇
 Er sorgt vorbildlich für seine Familie.
 – Vzorno skrbi za svojo družino.
 Die neuen Sparmaßnahmen
 sorgen für Aufregung unter der
 Bevölkerung. – Novi varčevalni
 ukrepi povzročajo razburjenje med
 prebivalstvom.

Sorgfalt f skrbnost, marljivost ◇
 »Der Förderung ihrer Wohlfahrt
 (der Wohlfahrt der Krainer) wird
 unablässig Meine besondere
 landesväterliche Sorgfalt
 zugewendet sein.« – »Pospesevanje
 njih (Kranjcev) blagostanja bode
 vedno Moja vladarska skrb.« (cesar

- Franc Jožef I. ob obisku v Ljubljani
13. julija 1883)
- sorglos** – 1. brezskrben 2. nemaren
(*neskrben)
- Sorglosigkeit** f 1. breskrbnost
2. nemarnost (*neskrbnost)
- Sorschitze** f soržica (→ *Halbfrucht*)
- Sorschitzen-Brot** n soržični kruh
(→ *Halbfrucht*)
- Sorte** f vrsta (*bira) (→ *Geldsorte*)
- Sorten** pl vojaška oprava (*reči)
- Soße** (→ *Sauce*)
- Soubrette** f sopranistka v veselih
(opernih ali operetnih) vlogah,
subreta
- Souffleur** m šepetalec, sufler
- Soulagement** n 1. podpora, pomoč
2. tolažba
- soulagieren** – 1. podpreti, pomagati
2. tolažiti
- Soulevement** n vstaja, upor
- Soupçon** m sum
- Souper** n svečana večerja, supé
- soupiieren** – večerjati (→ *Supper*)
- soutenieren** – podpirati, vzdrževati
- Souterrain** n podprtiličje (*podzemlje)
- Souterrainwohnung** f kletno stanovanje
- Soutien** n 1. podpora, pomoč
2. podporna enota
- Souvenir** n 1. spomin 2. spominek
- Souverain** (→ *Souverän*)
- Souverän** m vladar, suveren
- Souveränität** f suverenost
(→ *Volkssouveränität*)
- Sowchose** f sovhoz
- soweit** – dokler, kolikor
- Sowjet** m sovjet
- Sowjetunion** f Sovjetska zveza
- sowjetzonal** – kar zadeva sovjetsko
cono oz. NDR (→ *Sowjetzone*)
- Sowjetzone** (→ *SBZ*)
- sowohl – sowohl ... als auch** – tako ...
kot tudi
- sozial** – družben, socialen
(→ *Frage, Nobilität, Sicherheit*)
- Sozialdemokrat** m socialni demokrat,
socialdemokrat
- Sozialdemokratie** f socialna
demokracija, socialdemokracija
- Sozialgeschichte** f socialna zgodovina
- Sozialisierung** f socializacija
- Sozialismus** m socializem
- Sozialist** m socialist
- Sozialpartner** pl socialni partnerji
- Sozialpartnerschaft** f socialno
partnerstvo
- Sozialprodukt** n družbeni proizvod
- Sozialrecht** n socialno pravo
- Sozialstaat** m socialna država
- Sozialversicherung** f socialno
zavarovanje (H 57)
- Sozietät** (→ *Sociätät*)
- Sozius** (→ *Socius*)
- Spacium** n prostor
- Spagat** m 1. vrvica 2. naveza
- spähen** – oprezati, ogledovati,
vohuniti
- Späher** m ogleduh, vohun, špijon
- Spähpatrouille** f izvidniška patrolja
- Spähtrupp** (→ *Spähpatrouille*)
- Spalet** n lesena okenska preklada

Spalier n **1.** v dveh nasproti si stoječih vrstah razporejeni ljudje (ob svečanem sprejemu, ob pogrebu), špalir **2.** opora iz ovijalk oz. vzpenjalk, brajda, špalir ◇
Spalier bilden/machen – stati v dveh nasproti si stoječih vrstah (ob svečanem sprejemu, ob pogrebu), narediti (komu) špalir, stati v špalirju

Spalte f **1.** razdelek (*razpredelek), stolpec, kolona **2.** špranja, luknja

Spaltung f **1.** razkol
(→ *Glaubensspaltung*, *Religionsspaltung*), razklanost, razcepljenost **2.** cepitev

Span m trska, ostružek ◇
Span und Erd – trska in gruda
(V 407)

Spange f sponka, spona, zaponka
Schließen in Spangen – vklepanje v spono (poostritev vojaške zaporne kazni)

spanisch – **1.** španski (→ *Bürgerkrieg*, *Wand*) **2.** nerazumljiv, neznan
(→ *Dorf*)

Spanlicht n goreča trska (namesto laterne) (*vžgana treska)

Spann (→ *Gespann*)

Spannbett n posteljni okvir, posteljno ogrodje (*španpet, posteljnjak, posteljišče)

Spanndienst m vprežna tlaka (tlaka, opravljena z eno vprego)

Spanne f ped (stara avstrijska dolžinska mera: 1 ped = 2 pesti ali $\frac{2}{3}$ čevlja = ca. 21 cm)

spannen – **1.** napeti, napenjati, nategniti (→ *Hahn*, *Hammer*) **2.** vpreči **3.** zajeziti (reko) **4.** mučiti
(→ *Folter*)

Spannkraft f **1.** energija **2.** prožnost, napon

Spannlicht (→ *Spanlicht*)

Spannmast m električni drog (pri ljubljanski električni železnici so bile žice večinoma napete med nasproti stoječimi hišami, tam, kjer to ni bilo mogoče, pa so potekale po električnih drogovih)

Spanntag m dan vozne tlake

Spannung f **1.** napetost **2.** napenjanje, natezanje **3.** razprtija (*razpor) jmdn. in Spannung halten – držati (koga) v napetosti

Spannweite f razpon (*razpetina)

Spannzettel m *služni list
(za služabnike, posle)

spänung – izvršba na nepremičninah
(V 407; G II. 192)

Sparbuch n hranilna knjižica
(*hranilnična knjižica)

sparen – varčevati, hraniti
(*ščediti, šparati)

Sparer m varčevalec, varčen človek, dober gospodar

Spargeld (→ *Sparpfennig*)

Spargut n prihranjeno blago, prihranek

Sparherd m štedilnik (*železno/prihranivno/nepotratno/ščedilno ognjišče, ščedilnik, šparherd)

Sparherdküche f kuhinja s štedilnikom (*kuhinja s štedilnim ognjiščem)

Sparkasse f hranilnica (→ *Postsparkasse*) ◇

Krainische Sparkasse – Kranjska hranilnica (leta 1820 v Ljubljani ustanovljena hranilnica se je sprva imenovala *Laibacher Sparkasse*,

v letih 1828–1844 pa *Illyrische Sparkasse*; sredstva je namenjala tudi za dobrodelne namene, za splošno koristne namene, ustanove in društva, subvencionirala šolske zavode ter podpirala revne dijake)
Laibacher Stadtparkasse – Mestna hranilnica ljubljanska (prva slovenska bančna ustanova, ustanovljena leta 1882, je pomenila konkurenco *Kranjski hranilnici* (Krainische Sparkasse); za varnost vlog je poleg lastnega rezervnega sklada jamčila mestna občina z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo)

Sparkassebüchel n hranilna knjižica

spärlich – skromen, skop, pičel, redk

Sparmaßnahme f varčevalni ukrep (*varčevalna naredba)

Sparpfennig m privarčevani denar, prihranjeni denar, prihranek (*prišcedek)

sparsam – varčen (→ *Gebahrung*)

Sparsamkeit f varčnost

Sparseife f varčno milo (*štedilno milo)

Spartaner m Špartanec

Spartiat m špartiat

Spar- und Vorschußkasse f hranilnica in posojilnica

Spar- und Vorschuß-Verein m hranilno in posojilno društvo (*hranilno in predujemno društvo)

Spaß m **1.** šala, burka **2.** veselje

Spaßer m šaljivec, burkež

Spaßmacher (→ *Spaßer*)

Spaßvogel (→ *Spaßer*)

spät – pozen

Spätantike f pozna antika

Spaten m lopata

Spatenstich – der erste Spatenstich – prva lopata, (svečan) začetek del

Spätheu n otava

Spätjahr n jesen

spazieren – sprehajati se

Spazierende(r) m sprehajalec

spazierenfahren – peljati se na sprehod

spaziergehen (→ *spazieren*)

Spazierfahrt f **1.** izlet s kočijo (*sprehodna vožnja, izprevožnja)
2. izlet s čolnom
 (npr. po Ljubljani)

Spaziergang m **1.** sprehod

2. sprehajališče **3.** pokrito sprehajališče (v zdraviliščih, npr. Rogaški Slatini) ◇

einen Spaziergang machen – iti na sprehod, sprehoditi se
 öffentlicher Spaziergang – javno sprehajališče (*javni šetališče)

Spazierreise f popotovanje (*sprehodno popotovanje, potovanje za veselje)

Spazierritt m jahanje na sprehod (*izpreježa, preježa)

Spazierstock m sprehajalna palica (*izprehodna palica, šetalna palica)

SPD = Sozialdemokratische Partei Deutschlands f Socialdemokratska stranka Nemčije

Spezialarzt m zdravnik specialist

specie – in specie – posebej

Species f **1.** vrsta **2.** primes (v lekarništvu) **3.** osnovna računsko operacija **4.** tolar (*debeli denar, trdi denar) (→ *Speciesthaler*)

Speiesthaler m tolar (*trdi tolar)
(v stari Avstriji)

Speck m slanina (*špeh) ◇
frischer Speck – sveža slanina
geräucherter Speck – prekajena
slanina

spedieren – pošiljati, poslati,
razpošiljati, razposlati, odpraviti,
odpremiti

Spediteur m prevoznik, odpravnik,
odpremnik, špediter

Spedition f prevozništvo, odprava,
odprema, špedicija

Speditions-Bureau n špedicijska
pisarna

Speer m kopje

Speerschleuder f metalec kopja

Speerträger m kopjenosec, kopjanik

Speibecken n pljuvalnik

Speicher m kašča (*kasten)
(→ *Getreidespeicher, Kornspeicher*)

speien – 1. pljuvati 2. bruhati

Speinapf (→ *Speibecken*)

Speis (→ *Speisekammer*)

Speise f 1. jed (→ *Eierspeise,*
Mehlspeise, Nachspeise, Vorspeise,
Zuspeise) 2. shramba za živila
(→ *Speisekammer*) ◇
gangbare Speise – navadna jed
gedeihliche Speisen – okusne jedi
(*tečne jedi)
bei dem Genusse von Speis und
Trank – pri jedi in pijači

Speisefolge f obedni red

Speisegewölbe n hram, shramba

Speisekammer f shramba za živila
(*shramba za jedi, jedilna shramba)

Speisekarte f jedilni list

Speis(e)kasten m omara za živila

speisen – 1. obedovati (*južinati)
(→ *Abend, Mittag*) 2. prehranjevati
(npr. reveže) 3. oskrbovati
(→ *Festung*) 4. prevideti
(→ *Communicant*)
Ich wünsche wohl zu speisen! –
Dober tek!

Speisenweihe f blagoslovitev
velikonočnih jedi

Speiser m hranilec, redilec

Speisesaal m jedilnica (*obednica)

Speisestation f postanek za obed
(pri hitrih poštних voznjah je
bil predviden polurni postanek
za zajtrk in večerjo ter enourni
postanek za kosilo)
(→ *Posteilwagen*)

Speisezettel m jedilni list, jedilnik

Speisezimmer n jedilna soba, jedilnica

Speisung f 1. izdajanje hrane,
oskrbovanje s hrano 2. znesek
za oskrbo sodnega gospoda ob
pravdnem (sodnem) dnevu

Spektakel n 1. predstava, spektakel
2. trušč, hrup

Spektator m opazovalec, spektator

Spekulant m 1. trgovec 2. dobičkar
(*dragoletnik), špekulant

Spekulation f 1. kupčija, posel
2. preračunavanje, snovanje
tveganih računov ali poslov,
špekulacija 3. premišljevanje,
špekulacija

Spekulator m 1. stražar 2. ogleduh,
špijon

spekulieren – 1. preračunavati
(*prerajtovati) 2. snovati tvegane
račune ali posle, špekulirati
3. premišljevat

- Spelunke** f 1. beznica 2. jama, votlina (*špilja)
- Spende** f dar, darilo (→ *Blumen- und Kranzspenden, Geldspende, Kranzspenden*) ◇
Spenden und Widmungen – darila in namenila
- spenden** – darovati, podariti, podeliti (→ *Abendmahl, beste, Blut, Firmung, Lob, Sakrament, Segen, Trost*)
- Spender** m darovalec, dajalec
- spendieren** – plačati (komu kaj), kupiti (komu kaj)
- Spendung** f daritev, podelitev
- Spengler** m klepar (*klanfar)
- Sperrbaum** m zapornica, pregrada
- Sperre** f 1. zapora, zaprtje (→ *Grenzsperrre, Kontinentalsperre, Schulsperre, Seesperre*), ustavitev, blokada 2. pregrada (→ *Talsperre*) 3. embargo 4. sodno zapečatenje, sodno varstvo zapuščine 5. krč (→ *Kiefersperre, Mundsperrre*) ◇
gerichtliche Sperre – sodno zapečatenje
strenge Sperre – ostra zapora (ob kužni boleznih živali) (*ojstra zaprtija)
die Sperre aufheben – ukiniti zaporo (npr. zaporo šole ob epidemiji)
unter Sperre legen – dati pod zaporo
- sperrren** – zapreti (→ *Schweineverkehr*), ustaviti, blokirati
- Sperrfeuer** n zaporni ogenj (topništvo)
- Sperrgebiet** n zaporno območje (*zaporni prostor)
- Sperrgeld** n vratarina (*vpustnina)
- Sperrgut** n večje blago, kosovno blago (*obsežno blago)
- Sperrgutsendung** f obsežna pošiljka (*obsežna pošiljatev)
- sperrig** – velik (→ *Gut*)
- Sperrkommissar** m sodno določeni komisar za ugotovitev zapečatenega premoženja (dediščine)
- Sperrlinie** f bojna črta z obrambnimi napravami in zaporami
- Sperrschranken** m zaporna pregraja
- Sperrnitz** m »zaklenjeni sedež« (zaklenjeni oblazinjeni abonmajski sedeži so se nahajali v prvih šestih vrstah Stanovskega gledališča v Ljubljani; vsako leto so jih oddajali v najem) (→ *Theater/Ständisches Theater*)
- Sperrstunde** f zapiralni čas, ura zapiranja lokala (*zaporna ura) (→ *Polizeistunde, Sonntagsruhe*) ◇
Ausdehnung der Sperrstunde – podaljšanje zapiralnega časa
Überschreitung der Sperrstunde – prekoračitev zapiralnega časa
- Sperrung** f zapiranje, zapora
- Sperrverfügung** f zaporna odredba (npr. ob svinjski kugi)
- Sperrzeit** f zapiralni čas (lokala)
- Spesen** pl izdatki, stroški
- Spezerei** f dišava (*dišavnina, dišečina, mirodija), začimba, špecerija
- Spezereihändler** m trgovec z začimbami, trgovec z dišavami (*začimbar, dišavar)
- Spezereiwarengeschäft** n trgovina z začimbami, trgovina z dišavami, špecerijska trgovina
- Spezereiwarenhandlung** (→ *Spezereiwarengeschäft*)
- Spezialteilung** f podrobna razdelitev (zemljiških parcel) (*nadrobna razdelba)

Spezies (→ *Species*)

Spezifikation f natančen popis,
podroben seznam, specifikacija

Spezimen n vzorec, specimen

Sphäre f **1.** področje, sfera
(→ *Einflußsphäre*) **2.** svod, obzorje

Spiegel m **1.** ogledalo, zrcalo
(→ *Sachsenspiegel*) **2.** gladina

Spiegelfechter m slepar

Spiegelfechtere f sleparija

Spiel n igra (→ *Gegenspiel*,
Gesellschaftsspiel, *Kirchspiel*, *Lustspiel*,
Schauspiel, *Singspiel*, *Taschenspiel*,
Trauerspiel, *Wettspiel*, *Widerspiel*) ◇
Einschlagen des Spiels –
1. trobentati (v vojski) **2.** bobnati
(v vojski)
mit/unter klingendem Spiel –
ob zvoku koračnice
auf dem Spiel stehen – biti na kocki,
biti v nevarnosti
etwas aufs Spiel setzen – postaviti
(kaj) na kocko, tvegati (kaj)
mit klingendem Spiel abziehen –
odkorakati ob zvokih koračnice
(*s svirajočo glasbo)
mit klingendem Spiel in die Stadt
einrücken – vkorakati v mesto ob
zvokih koračnice (*ob svirajoči
glasbi)

Spielart f podvrsta

Spieleinlage f vložek (pri igri na
srečo) (*vstavek v igro)

spielen – **1.** igrati (→ *Prävenire*, *Rolle*,
Zeche) **2.** igrati se

Spieler m igralec (→ *Falschspieler*,
Leierspieler, *Orgelspieler*,
Schauspieler, *Taschenspieler*)

Spielgesellschaft f družabno
srečanje ob igranju kart, kartanje
(*kvartanje)

Spielgraf m »igralski grof« (t. i.
igralski grof je potujočim igralskim
družinam v Ljubljani izdajal
dovoljenja za javne predstave)

Spielhaus n igralnica
(→ *Schauspielhaus*)

Spielkarte f igralna karta

Spielleute pl **1.** godci (*svirači,
glasbenici) **2.** trobentači, trobentarji
(*tropači, trobci) (v vojski)
3. bobnarji (v vojski)

Spielmann m **1.** godec **2.** trobentač,
trobentar (*tropač, trobec)
3. bobnar

Spielmarke f **1.** igralna znamka
(*igrska znamka) (ploščica, ki je pri
igri nadomeščala kovanec)
2. plačilna ploščica, žeton

Spieloper f opereta

Spielplatz m igrišče
Spielplatz für Ballin – balinišče

Spielraum m možnost svobodnega
delovanja, manevrski prostor

Spielregel f pravilo igre

Spieluhr f glasbena ura (*ura z
muziko)

Spielverderber m nergač, zgaga

Spielzeit f gledališka sezona

Spieß m **1.** sulica, kopje **2.** raženj,
drog **3.** najmanjša enota
poznosrednjeveške vojske (celica
najemniških vojakov, ki je
običajno zajemala vsaj enega težko
oboroženega konjenika in paža
oz. oprodo, lahko pa tudi drugo
pomožno in bojno osebje (v istem
kontekstu so se uporabljali tudi
izrazi *Helm*, *Gleve* in *Lanze*))

Spießbürger m malomeščan,
ozkosrčnež, filister

Spießbürgertum n malomeščanstvo, malomeščani, ozkosrčneži, filistri

Spießer (→ *Spießbürger*)

Spießrute f šiba

Spießruten laufen – teči skozi šibe (kazen)

Spießrutenlaufen n tek skozi šibe (kazen)

Spille (→ *Spindel*)

Spindel f vreteno

spinnen (spann, hat gesponnen) –

1. presti 2. spletkariti (→ *Intrige, Ränke*) 3. razpredati 4. blesti se

Spinner m 1. prejec, prelec 2. blodnež

Spinnerei f 1. predilnica (→ *Baumwollspinnerei*) 2. predilstvo

Spinnfabrik f predilnica

Spinnhaar n predivo

Spinnhaus n predilnica (in kaznilnica) (→ *Zucht- und Arbeit-Haus*)

Spinnrad n kolovrat

Spinnrocken m preslica

Spinnschuldigkeit f preja (tlačanska obveznost)

Spion m 1. ogleduh (*ogledun), vohun, špijon 2. kukalo

Spionage f vohunjenje, oprezovanje, ogledovanje, ogledništvo (*ogleduhvanje, pazunstvo)

Spionerie (→ *Spionage*)

spionieren – vohuniti, oprezovati, ogledovati (*špionirati)

Spioniererei (→ *Spionage*)

spirato – pretek

Spiritual m duhovnik v semenišču, spiritual (*špiritual semeniški)

Spiritus m 1. duh 2. špirit

Spital n bolnica, špital (hospital)

(špitali so bili v srednjem veku sprva prenočišča oziroma bivališča za tujce in popotnike, kasneje so nudili zavetje in oskrbo bolnikom; v poznem srednjem veku so v mestih nastali špitali, namenjeni predvsem meščanom (*Bürgerspital*)) (→ *Bürgerspital (Laibach), Civilspital (Laibach), Feldspital, Garnisons-Spital (Laibach), Hofspital (Laibach), Kinderspital, Kriegsspital, Landesspital (Laibach), Leprosenspital (Laibach), Militärspital, Notspital, Truppenspital, Zivilspital*) ◇ mobiles Spital – mobilna bolnica

Spitalmeister m špitalski mojster (*bolnišničar)

Spitalsbehandlung f bolnišnična oskrba ◇

in Spitalsbehandlung stehen – biti v bolnišnični oskrbi

Spitalspfründner m špitalski ubožec, špitalski nadarbinar

Spitalszimmer n bolniška soba **spitz** – oster (→ *Winkel*)

Spitzbube m 1. navihanec, lump 2. malopridnež, slepar, tat

Spitze f 1. konica, vrh (→ *Parteispitzen*) 2. čipka (*zobec, špica) ◇ handgeklöppelte Spitzen – ročno klekljane čipke an der Spitze – na čelu, na vrhu die Spitzen der Behörden – vodilni predstavniki oblastev jmdm./etwas die Spitze bieten – upreti se (komu/čemu)

Spitzel m ogleduh, vohun (*špicelj) (→ *Lockspitzel*)

Spitzenklöppelei f klekljanje
(*pletenje zobcev, pletenje špic)
(→ *Fachschule*)

Spitzenklöpplerin f klekljarica

spitzfindig – zvit, zvijačen, premeten,
prebrisan

Spitzfindigkeit f zvijačnost,
premetenost, prebrisanost

Spitzhacke f kramp

Spitzleder n usnjeni zastor
(na kočijah)

Spitzmarke f napis (v tisku:
poudarjena beseda na začetku
odstavka, ki nadomešča naslov)

Spitzname m vzdevek (*pritikljaj)

Spitzrede f ostre besede, zbadljive
besede

splendid – čudovit, sijajen, bleščeč,
veličasten, splenden (→ *Weise*)

Splitter m delec, drobec

Splitterpartei f majhna nepomembna
stranka

**SPÖ = Sozialdemokratische Partei
Österreichs** f Socialdemokratska
stranka Avstrije (do 1991:
Sozialistische Partei Österreichs –
Socialistična stranka Avstrije)

Spoliation f rop

Spolien pl ukradeno blago, plen

spolieren – oropati (koga)

spondieren – priseči

Sponsalien pl zaroka

Sponsor m **1.** boter **2.** porok **3.** skrbnik

Sporco n kosmata teža, bruto

Sporer m ostrogar

Sporn m ostroga

spornen – spodbosti (konja z
ostrogami)

Sporteln pl postranski prihodki

Spott m zasmeh, posmeh

Spottbild n karikatura

spotten – zasmehovati (koga),
posmehovati se (komu), rogati se
(komu)

Spottlied n zabavljivka, zbadljivka

Spottlust f zasmehovanje,
posmehovanje, porogljivost

Spottpreis m smešno nizka cena

Spottrede f posmehljiv govor

Sprache f **1.** jezik (→ *Amtssprache*,
Blumensprache, *Dienstsprache*,
Kanzelsprache, *Kanzleisprache*,
Kommandosprache, *Landessprache*,
Muttersprache, *Umgangssprache*,
Unterrichtssprache, *Verkehrssprache*)

2. govorica, govor ◇

die krainische Sprache – kranjski
jezik, slovenski jezik

die landesübliche Sprache

– v deželi običajni jezik

(*deželnonavadni jezik)

die windische Sprache – slovenski
jezik

etwas zur Sprache bringen – načeti
pogovor o (čem), sprožiti razpravo
o (čem)

zur Sprache kommen – razpravljati
o (čem)

Sprachenverordnungen – Badenis

Sprachenverordnungen pl
Badenijeve jezikovne naredbe
(sprejete leta 1897)

Sprachkenntnisse pl znanje jezika
(*jezične znanosti)

Sprachlehre f slovnica, gramatika

Sprachlehrer m učitelj jezikov ◇
landschaftlicher Sprachlehrer –
deželanski učitelj jezikov (H 22)

Sprachmeister (→ *Sprachlehrer*)

Sprachrohr n 1. glasilo 2. trobilo
(→ *Lärmkanonen*)

Sprechchor m vzklikanje po zlogih oz.
v ritmu, skandiranje

sprechen (sprach, hat gesprochen) –
1. govoriti (→ *Klartext, Sache*)
2. pripovedovati 3. izreči
(→ *Absolution, ledig, Recht, schuldig,*
Urteil)

Sprechen n govorjenje
leises Sprechen – šepetanje

Sprecher m govornik, predstavnik
(→ *Segensprecher*)

Sprechtwart m *besednik, *govornik
(npr. pri Ljubljanskem nemškem
telovadnem društvu (Laibacher
deutscher Turnverein))
(*društveni napovedovalec)

Sprechzelle f telefonska govorilnica

Sprechzimmer n govorilnica

Sprengel m okraj, okoliš
(→ *Dienstsprengel, Gerichtssprengel,*
Landwehrterritorialsprengel,
Schulsprengel, Verwaltungssprengel,
Wahlsprengel)

sprengen – 1. razstreliti (→ *Luft*)
2. razbiti 3. dirjati, galopirati

Sprengkapsel f vžigalna kapica

Spreu f pleve

Springbrunnen m vodnjak
(z vodometom), fontana

springen – 1. skakati, skočiti
2. zaskočiti (→ *Sprungtier*)

Spritzbad n škropilna kopel
(→ *Bad/Römerbad*)

Spritze f 1. brizgalka, injekcija
2. gasilska brizgalna (*brizgalnica)
(→ *Brandspritze, Feuerspritze,*
Schlauchspritze, Wenderohrspritze)

Spritzenhaus n gasilska kolnica
(remiza za gasilsko brizgalno)

Spritzenmannschaft f škropilci
(gasilska enota) (*škropivci)

Sproß m 1. mladika, poganjek
2. potomec

Sprößling (→ *Sproß*)

Spruch m 1. izrek sodbe, razsodba
(→ *Richterspruch, Schiedsspruch,*
Schuldspruch, Urteilsspruch,
Wahrspruch) 2. pregovor, izrek,
rek (→ *Segenspruch, Trinkspruch,*
Widerspruch, Zauberspruch)

Sprung m 1. skok 2. zaskok

Sprungtier n *skočni bik

spucken – pljuvati

Spucknapf m pljuvalnik
(*pljuvalnica, pljuvnica)

Spucktrügl (→ *Spucknapf*)

spülen – 1. spirati, sprati, splahniti
2. pomivati (posodo)

Spülicht n pomije

Spülwasser (→ *Spülicht*)

Spur f sled, stopinja ◊
jmdm. auf die Spur kommen – priti
(komu) na sled, izslediti (koga)
einer Sache auf die Spur kommen
– odkriti (kaj), ugotoviti (kaj)

Spürer m sledilec, vohun

Spürerei f zasledovanje, vohljanje

Spurweite f širina tira (*raztečina)

Sr. K. H. = Seiner kaiserlichen
Hoheit – Njegovi cesarski
Visokosti

ß = Schilling (→ *Schilling*)

SS = Schutzstaffel f elitni nacistični
varnostni oddelki

S. S. = **Sacro Sanctus, Sacro Sancta** – presveti(a)

SSD = **Staatssicherheitsdienst (Stasi)**
m Služba državne varnosti (NDR)

St. G. = **Strafgesetz** (→ *Strafgesetz*)

St. G. B. = **Strafgesetzbuch**
(→ *Strafgesetzbuch*)

St. Peters-Kaserne (Laibach) f
Šentpeterska vojašnica (Ljubljana)
(kasarna, ki je nastala z razširitvijo nekdanjega kužnega lazareta, je bila dograjena leta 1754)

Staat m **1.** država (→ *Beamtenstaat, Freistaat, Freundstaat, Kaiserstaat, Kirchenstaat, Kleinstaat, Nachbarstaat, Nationalitätenstaat, Nationalstaat, Vielvölkerstaat, Stadtstaat, Territorialstaat, Unterzeichnerstaat, Vasallenstaat, Zwergstaat*) **2** dvor (→ *Hofstaat*)
3. sijaj, razkošje **4.** svečana obleka, svečana uniforma ◇
alliierte/verbündete Staaten – zavezniške države
blockfreier Staat – neuvrščena država
neutraler Staat – nevtralna država
paktfreier Staat – neblokavska država
totalitärer Staat – totalitarna država
unabhängiger Staat – neodvisna država
Staat machen – ponášati se s (čim)
etwas zum Staat tragen – gizdati se s (čim) (npr. z nošenjem monokla)

Staatenbund m zveza držav, sodržavje
staatlich – državni
(→ *Steuerverwaltung*)

Staatsamt n **1.** državni urad **2.** državna služba

Staatsangehörige f državljanka

Staatsangehörige(r) m državljan

Staatsangehörigkeit f državljanstvo

Staatsanwalt m državni tožilec,
državni pravdnik (H 42, 58)
(→ *Generalstaatsanwalt, Oberstaatsanwälte*)

Staatsanwaltschaft f državno tožilstvo,
državno pravdnništvo
(H 42, 58)

Staatsärar m državna blagajna, državni dohodki, erar

Staatsbahndirektion f ravnateljstvo državnih železnic,
direkcija državnih železnic (H 56) ◇

K. k. Staatsbahndirektion in Triest – C. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Trstu

K. k. Staatsbahndirektion in Villach – C. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Beljaku

Staatsbahnen – K. k. österreichische Staatsbahnen pl. – C. kr. avstrijske državne železnice (→ *Bahn*)

Staatsbahnhof (Laibach) (→ *Bahnhof*)

Staatsbeamte(r) m državni uradnik

Staatsbedienstete(r) m državni uslužbenec

Staatsbergbaue pl *državni rudniki*
(H 38)

Staatsbuchhaltung f *državno knjigovodstvo* (H 35, 51)

Staatsbürger m državljan

Staatsbürgerin f državljanka

Staatsbürgerrecht n pravica do državljanstva, državljanstvo ◇
das Staatsbürgerrecht ausüben – uresničevati pravico do državljanstva, koristiti pravico do državljanstva
das Staatsbürgerrecht erwerben –

- pridobiti pravico do državljanstva
das Staatsbürgerrecht verlieren –
izgubiti pravico do državljanstva
- Staatsbürgerschaft** f državljanstvo ◇
Verleihung der österreichischen
Staatsbürgerschaft – podelitev
avstrijskega državljanstva
- Staatsbürgerschaftsgesetz** n zakon o
državljanstvu
- Staatsbürgerschaftsnachweis** m
potrdilo o državljanstvu
- Staatsdienst** m državna služba ◇
im Staatsdienst stehen – opravljati
državno službo
- Staatsdomänenaufseher** m nadzornik
državnih domen (H 36)
- Staatsforste** pl državni gozdovi
(H 37, 38, 55)
- Staatsgebiet** n državno področje,
državno ozemlje
- Staatsgeheimnis** n državna tajnost
- Staatsgelehrsamkeit** f državožnanstvo
(zbiranje številčnih podatkov in
preučevanje množičnih
pojavov na državnem in
gospodarskem področju)
(*državopis, deržavopisje), statistika
- Staatsgelehrte(r)** m državožnanec
(ukvarjal se je z zbiranjem številčnih
podatkov in preučeval množične
pojave na državnem in gospodarskem
področju) (*državopisec), statistik
- Staatsgerichtshof** m državno zborna
sodišče (V 441, 515)
- Staatsgewalt** f državna oblast
- Staatsgewerbeschule**
(→ *Gewerbeschule*)
- Staatsgrundgesetz (1867)** n Državni
osnovni zakon (1867) (H 53, 62)
- Staatsgüter** pl državna posestva (H 37,
38)
- Staatsgüter- und
Staatsforstadministration** f
administracija državnih posestev in
gozdov (H 38)
- Staatsgüterverwaltung** f uprava
državnih posestev (G II. 212)
- Staatshaushalt** m državni proračun,
etat
- Staatshengsten-Depot** n Cesarsko
žrebčarsko založišče
- Staats Herrschaft** f državno gospostvo
- Staatskanzler** m (državni) kancler
- Staatskassen** pl državne blagajne
(H 54)
- Staatskirche** f državna cerkev
- Staatskirchentum** n državno
cerkvenstvo
- Staatsklugheit** f državniška modrost
- Staatskunde** f državožnanstvo
- Staatskunst** f politika
- Staatslehre** (→ *Staatskunde*)
- Staatsmann** m državnik
- Staatsminister** m državni minister
- Staatsministerium** n državno
ministrstvo (*državno
ministerstvo)
- Staatsnoten** pl državni papirnati
denar, državne note
- Staatsobergymnasium** n višja
državna gimnazija (*državna velika
gimnazija)
- Staatsoberhaupt** n državni poglavar
- Staatsobligationen** pl državne
zadolžnice (*državna dolžna pisma,
državni obigacijoni), državne
obveznice, obligacije

Staatspapiere pl državni vrednostni papirji

Staatsprokurator m državni prokurator (H 58) (→ *Generalstaatsprokurator*)

Staatsprokurator f državna prokuratura

Staatsprüfung f državni izpit (*državna preskušnja)

Staatsraison (→ *Staatsrason*)

Staatsrason f državni interes

Staatsrat m državni svet (V 438)

Staatsrecht n državno pravo

Staatsreligion f državna vera

Staatsrunder n državna oblast

Staatsschatz m državna blagajna (*državni zaklad) (→ *Staatskassen*)

Staatsschuld f državni dolg

Staatsschuldverschreibung f državna zadolžnica (*državno dolžno pismo)

Staatssekretär m državni sekretar (→ *Unterstaatssekretär*)

Staatsstelle (→ *Staatsamt*)

Staatsstreich m državni udar

Staatsverband m državna zveza

Staatsverbrechen n veleizdaja

Staatsverbrecher m veleizdajalec

Staatsvertrag m državna pogodba ◇ Österreichischer Staatsvertrag – Avstrijska državna pogodba (sporazum so 15. 5. 1955 podpisale ZDA, Velika Britanija, Francija, SZ in Avstrija)

Staatsverwaltung f državna uprava (*državna oskrbnija)

Staatsvoranschlag m državni proračun, državni budžet

Staatsweisheit f državniška modrost

Staatswesen n državne zadeve, država

staatswidrig – protidržaven

Staatszentrakasse f centralna državna blagajna (H 54)

Stab m 1. palica (→ *Maßstab*)

2. vojaški štab (→ *Generalstab*)

Stäbchen-Rotlauf m rdečica ali pereči ogenj (bolezen pri prašičih)

stabil – stalen (→ *Vertreter*), stanovit, stabilen

stabilieren – pritrditi, utrditi, uravnovesiti, stabilizirati

Stabilität f stalnost, stanovitnost, stabilnost

Stabsoffizier m štabni oficir (po letu 1908 so bili v činovni razred štabnega oficirja uvrščeni: polkovnik (Oberst), podpolkovnik (Oberstleutnant) in major (Major))

Stabstation (Gendarmerie) f sedež orožniškega regimenta (H 59)

Stabswache f štabna straža

Stacket n plot iz kolov

Stacketzaun (→ *Stacket*)

Stadel m skedenj, kašča

Stadelhof m hlevski dvor (G II. 145)

Stadl (→ *Stadel*)

Stadt f mesto (→ *Binnenstadt*, *Freistadt*, *Haupt- und Residenzstadt* (Wien), *Innenstadt*, *Kammerstadt*, *Landeshauptstadt*, *Pflanzstadt*, *Reichsstadt*, *Residenzstadt*, *Statutarstädte*, *Vorstadt*) ◇ »Städte« (Venezianisch-Istrien) – »mesta« (beneška Istra) (H 25) die Stadt mit eigenem Statut – mesto z lastnim statutom (*mesto z lastnimi pravili)

- Eingang der Stadt – vhod v mesto
 geschlossene Stadt – zaprto mesto
 (→ *Ort/geschlossene Orte/Städte*)
 innere Stadt – notranje mesto
landesfürstliche Städte und Märkte –
deželnoknežja mesta in trgi
 (H 20–22, 41, 46)
munizipalisierte Städte –
municipalizirana mesta (H 46)
 (→ *munizipalisieren*)
 offene Stadt – odprto mesto,
 neobzidano mesto, neutrjeno mesto
reichsunmittelbare Stadt (Triest) –
državno neposredno mesto (Trst)
 (H 50, 52, 61)
 eine Stadt einnehmen – zavzeti
 mesto
- Stadtabmarkung** f mestne meje
- Stadtadel** m mestno plemstvo, patriciji
- Stadtbeleuchtung** f mestna
 razsvetljava (splošna mestna
 razsvetljava v Ljubljani je bila
 uvedena 1. januarja 1793)
- Stadtbezirk** m mestni okoliš
 (*mestno okolišče)
- Stadtbriefsammlungskasten** m
 mestni poštni nabiralnik
- Stadtcommune** f mestna občina
- Städtebund** m mestna zveza
- Städter** m mestni človek, mestni
 prebivalec
- Stadtgebiet** n mestno ozemlje
- Stadtgemeinde** f mestna občina
 (*mestna srenja) ◇
 Stadtgemeinde Laibach – Mestna
 občina Ljubljana (→ *Bezirk,*
Gemeindeordnung, Gemeinderat,
Jahresrechnung, Magistrat, Sektion,
Viertel, Vorort)
- Stadtgesinde** n služinčad v mestih
 (*družina v mestih), posli
- Stadthauptmann** m mestni glavar
- Stadthauptmannschaft** f mestno
 glavarstvo
- Stadtherr** m mestni gospod
- städtisch** – mestni (→ *Arbeits- und*
Dienstvermittlungsanstalt, Bad,
Badeanstalt, Bestattungsanstalt,
Elektrizitätswerk, Fuhrhof, Gaswerk,
Meldungsamt, Pfandleihanstalt,
Rettungsstation, Schuttergrube,
Wasserwerk, Ziegelhütte)
- Städtische Arbeits- und**
Dienstvermittlungsanstalt
(Laibach) f Mestna posredovalnica
 za delo in službe (Ljubljana)
 (delovati je začela januarja 1900)
- Städtische Artillerie-Kaserne**
(Laibach) – Mestna topničarska
 vojašnica (Ljubljana) (zgrajena v
 letih 1896–1898 ob Dunajski cesti
 za Bežigradom)
- Städtische Bade-Anstalt in Kolesia**
(Laibach) (→ *Badeanstalt*)
- Städtische Dienst- und**
Wohnungsvermittlungsanstalt
(Laibach) f Mestna posredovalnica
 za delo in stanovanja (Ljubljana)
- Städtische höhere Mädchenschule**
(Laibach) f Mestna višja dekliška
 šola (Ljubljana) (šola naj bi
 dekletom s končano osemletno
 osnovno šolo oz. triletno
 meščansko šolo nudila dodatno
 izobrazbo)
- Städtische Infanterie-Kaserne/**
Belgierkaserne (Laibach) –
 Mestna pehotna vojašnica
 (Ljubljana) (t. i. belgijska kasarna
 je bila zgrajena leta 1890 s sredstvi
 mestne občine ljubljanske ob
 današnji Metelkovi ulici)

Städtische Rettungsstation

(**Laibach**) (→ *Rettungsstation*)

Stadtkämmerer m mestni komornik
(uradnik, zadolžen za mestne
finance)

stadtkundig – stadtkundig sein –
1. poznati mesto 2. biti znan v
mestu

Stadtmagistrat (Laibach) m Mestni
magistrat (Ljubljana) (*mestno
starešinstvo) (*Začasna srenjska
postava za Ljubljano / Provisorische
Gemeindeordnung für Laibach* z
dne 9. junija 1850 je določala:
»Magistrat je, s predstojnikom
kot vodjem, iz petih srenjskih
odbornikov sestavljen, ktere
srenjski odbor za eno leto izmed
svoje sréde izvóli, potem iz eniga
ali po potrebi iz več pravovédnih
svetovavcov in iz potrebnih
pomožnih oséb. (Der Magistrat
besteht, mit dem Bürgermeister an
der Spitze, aus fünf Mitgliedern
des Gemeinderathes, welche
dieser auf Ein Jahr aus seiner
Mitte wählt, dann aus einem
oder nach Bedarf aus mehreren
rechtskundigen Ráthen und dem
erforderlichen Dienstpersonal.)«)

Stadtphysicus (→ *Stadtphysiker*)

Stadtphysikat n mestni fizikat (mestni
urad, ki je skrbel za higieno in
preprečevanje nalezljivih bolezni)

Stadtphysiker m mestni zdravnik,
mestni fizik (zadolžen je bil
za higieno in preprečevanje
nalezljivih bolezni)
(→ *Stadtphysikat*)

Stadtpomörium n mestno okrožje,
bližnja okolica mesta (pred
obzidjem), mestni pomerij

Stadtrat m 1. mestni svèt (*mestni
zbor), občinski svèt 2. mestni
svétnik (*občinski svetovalec,
srenjski svetovalec)

Stadtrecht n 1. mestna pravica
2. mestna pravda (→ *Stadt- und
Landrecht*)

Stadtrechtsprivileg n mestna pravica

Stadtregulierungsfond
(**Stadtmagistrat Laibach**) m
*regulačni zaklad (Mestni
magistrat Ljubljana)
(→ *Jahresrechnung*)

**Stadtregulierungs- und
Erweiterungsplan (Laibach)** m
mestni regulacijski in razširitveni
načrt (Ljubljana) (*uravnavni in
razširjavni črtež)

Stadtrichter m mestni sodnik

Stadtschulrat m mestni šolski svet
(mestni šolski svet za šolski okraj
mesto Ljubljana je bil ustanovljen
4. junija 1879; prevzel je delokrog
dotedanjega krajevnega in
okrajnega šolskega sveta)

Stadtsiegel n mestni pečat ◊
die mit dem gewöhnlichen
Stadtsiegel versehene Fertigung –
z navadnim pečatom opremljen
podpis

Stadtstaat m 1. mestna država
2. mestna državica, polis

Stadtstatut n mestni statut
(*mestna ustava)

Stadtsteuer f mestni davek

Stadtsyndikus m mestni župan,
mestni sindik

Stadt- und Bannrichter m mestni in
krvni sodnik

Stadt- und Landrecht *n* mestna in deželna pravda (H 41, 42), mestno in deželno sodišče (V 513)

Stadtväter *pl* mestni očetje

Stadtvikar (Gradiska) *m* mestni vikar (Gradiska) (H 24)

Stadtwache *f* mestna straža

Stadtwächter *m* mestni stražnik

Stafette *f* **1.** hitri sel na konju (*brzovestnik), štafeta (*stafeta) **2.** hitra pošta (prinesel jo je hitri sel na konju), štafeta

Staffel *f* **1.** oddelek, vod (→ *SS*) **2.** štafeta **3.** eskadra, eskadrilja **4.** klin, prečka, stopnja, stopnica

staffieren – **1.** opremiti **2.** olepšati

Staffierung *f* **1.** oprava **2.** olepšava

Stagnation *f* zaostalost, zaostajanje, nazadovanje, stagnacija

stagnieren – zaostajati, nazadovati, stagnirati

Stahl *m* jeklo

Stahl-Rollbalken *m* jeklena rebrača, jekleni rolo (za zapiranje izložbene odprtine) (*jeklena koloturna oboknica, jeklena koloturna zapornica, jeklena valjčna zatvornica)

Stahlhütte *f* jeklarna

Stahlindustrie *f* jeklarska industrija

Stahlwerk (→ *Stahlhütte*)

Staket (→ *Stacket*)

Stalinismus *m* stalinizem

Stall *m* hlev (→ *Hühnerstall*, *Hundestall*, *Kälberstall*, *Kubstall*, *Marstall*, *Ochsenstall*, *Pferdestall*, *Saustall*, *Schweinstall*)

Stalldienst *m* hlevska služba

Stallgeld *n* hlevščina

Stallknecht *m* hlevski hlapec

Stallmeister *m* konjušnik, hlevar (*štalmojster, nadkonjar)

Stallung *f* konjski hlev (*konjak) (→ *Militärzinsstallung*)

Stallwart *m* konjski strežnik (pri konjenici)

Stamm *m* **1.** rod, rodovina, pokolenje (→ *Mannsstamm*) **2.** pleme (→ *Volksstamm*) **3.** deblo **4.** jedro, osnova

Stammaktie *f* osnovna delnica (*glavna delnica)

Stammälteste(r) *m* rodovni starešina

Stammbaum *m* rodovnik (*rodopis) ◇ legaler Stammbaum – zakoniti rodovnik (*zakoniti rodopis)

Stammbuch *n* **1.** rodovna knjiga (*bukve rodu, rodopisje) (→ *Dienstbotenstammbuch*) **2.** spominska knjiga

Stammeigentum *n* osnovna lastnina (*glavinska lastnina)

Stammeltern *pl* prastarši, začetniki rodu (*zarodniki)

stammen – izvirati iz (česa), izhajati iz (česa)

Stammeshäuptling *m* plemenski poglavar

Stammesherzogtum *n* plemenska vojvodina

Stammfolge *f* rodovna vrsta

Stammfreund *m* krvni sorodnik

Stammgeld *n* glavica

Stammgut *n* rodbinska posest, rodbinsko premoženje (G II. 187) (*dedina, dedovina, dedinstvo)

Stammhalter m zarodnik (prvi moški potomec nekega rodu)

Stammhaus n 1. rodbinska hiša (*rodna hiša, dedina) 2. matična trgovska hiša 3. glavni sedež firme

Stammherr m praoče, začetnik rodu (*zarodnik)

Stammholz n deblovina, hlodovina

Stammkapital n osnovni kapital

Stammkunde m stalna stranka, stalni odjemalec

Stammlokal n stalni lokal

Stammrealität f osnovna posest

Stammshloß n rodbinski grad (*dedinski grad, dedina)

Stammtafel (→ *Stammbaum*)

Stammtisch m stalno omizje

Stammtischpolitiker m gostilniški politik (človek, ki veliko govori o politiki, vendar se nanjo slabo razume), politikaster

Stammutter f pramati, začetnica rodu (*zarodnica)

Stammvater m praoče, začetnik rodu (*zarodnik)

Stammverein m osrednje društvo, matično društvo

Stammvermögen n osnovno premoženje (*izvirno premoženje, osnovna imovina, založna imovina, glavinski imetek, glavno premoženje, glavina) ◇ unangreifbares Stammvermögen – nedotakljivo osnovno premoženje

Stammwappen n rodovni grb

Stamperl n šilce (žganja) (*štamperl)

Stampfe f stopa

Stampfmühle f mlin s stopami

Stampiglie f štampiljka

Stampille (→ *Stampiglie*)

Stand m 1. družbeni sloj, stan, stalež, poklic (→ *Bürgerstand*, *Gewerbsstand*, *Handelsstand*, *Herrenstand*, *Landstände*, *Lehrerstand*, *Lehrstand*, *Nährstand*, *Ritterstand*, *Soldatenstand*, *Wehrstand*) 2. družinski stan (→ *Brautstand*, *Ehbestand*, *Familienstand*, *Witwenstand*)

3. stanje 4. mesto, stojišče (→ *Ochsenstand*) 5. stojnica (*štant) (→ *Marktstand*) 6. staja (→ *Pferdestand*) 7. število, stalež (→ *Viehstand*) ◇

ein Mann von Stand – plemič
Leute freien Standes – ljudje svobodnega stanu

Stand der Dinge – stanje stvari
der dritte Stand – tretji stan, meščanstvo

eheloser/lediger/unverheirateter
Stand – samski stan, neoženjen/
neomožena

gebildete Stände – omikani stanovi
geistlicher/priesterlicher Stand –
duhovniški stan (*duhovski stan)

hohen Standes – visokega stanu
mittellosen Standes – brez sredstev,

reven (→ *Zeugnis*)
mittleren Standes – srednjega stanu

niedrigen/unteren Standes – nižjega
stanu

streitbarer Stand – bojni stalež
(vojske) (→ *Kriegsstand*)

verehelichter Stand – 1. poročen
2. poročena 3. oženjen 4. omožena

verwaister Stand – osiroteli stan
weltlicher Stand – posvetni stan

von hohem Stand – visokega stanu
von niedrigem Stand – nižjega stanu

Stand halten – vzdržati, obstati,
obdržati se, kljubovati, upirati se

seinen Stand ändern/verändern – poročiti se
 sich dem priesterlichen Stand widmen – posvetiti se duhovniškemu stanu
 außer Stande sein – ne biti sposoben, ne biti v stanju, ne moči
 im Stande sein – biti sposoben, biti v stanju
 zu Stande bringen – 1. izvršiti, izpolniti, izvesti, napraviti 2. ujeti, postaviti pred sodnika
 zu Stande erhalten – vzdrževati
 zu Stande kommen – priti do (česa), nastati, uresničiti se
 Entbieten allen und jeden ..., was Standes, Würde, oder Wesens dieselbe seyn mögen, ... - Sporočamo vsem in vsakomur ..., glede na njihov stan, čast ali oblast ... (obrazec na začetku cesarskega patenta)
 außer Stand und Gebühr bringen – odpustiti
 jmdn. mit etwas dem Stand gemäß versehen – zagotoviti (komu kaj) stanu primerno
 jmdn. in den Stand setzen, etwas zu tun – omogočiti (komu kaj)

ständ. = **ständisch** (→ *ständisch*)

Standard m **1.** merilo, enota, standard
2. življenjska raven, standard

Standarte f **1.** zastava, prapor
2. štandarta (enota ŠA oz. SS – ustrezala je polku)

Standbild n kip

Ständchen n **1.** podoknica **2.** stojnica ◇
 jmdm. ein Ständchen bringen – zaigrati (zapeti) (komu) podoknico

Stände (→ *Landstände*)

Ständegliederung f razdelitev v stanove (Erasmus Alberus je okoli leta 1500 družbo razdelil v

*učivni stan (Lehrstand), *brativni stan (Wehrstand) in *redivni stan (Nährstand))

Standel n stojnica

Standesamt n matični urad

standesamtlich – matičen
 (→ *Trauung*)

Standesänderung f **1.** možitev, poroka, sprememba stanu (*prememba stanu) **2.** ženitev, poroka, sprememba stanu (*prememba stanu) **3.** začetek vajeniške dobe **4.** odhod

Standesausweis m staležni izkaz (staležni izkaz avstro-ogrskih uradnikov je med drugim vseboval podatke o napredovanju v višji činovni razred in o pokojninskem užitku)

Standesbeamte(r) m matičar

Standesehre f stanovska čast

Standeserhöhung f povišanje v višji stan

Standesfrau f gospa visokega rodu, žlahtna gospa

Standesgebühr – nach

Standesgebühr – glede na stan, stanu primerno ◇
 allen und jeden nach
 Standesgebühr – vsem in vsakomur glede na njegov stan

standesgemäß – stanu primerno

Standesgenosse m stanovski tovariš

Standesherr m gospod visokega rodu, žlahtni gospod

Standeskörper m vojaška enota

standesmäßig (→ *standesgemäß*)

Standesperson f oseba visokega rodu, žlahtna oseba, imenitnik ◇

hohe und niedere Standespersonen
– osebe višjega in nižjega
plemiškega stanu

Ständestaat m stanovska država

Ständerversammlung f zbor deželnih
stanov

Ständewesen n stanovi (*stanovstvo)

standfest – trden, stanovit

Standgeld n stojnina, tržnina
(*stantnina, teržnina)

Standgericht n naglo sodišče
(*nagli sod, preki sod)

standhaft – stanoviten, zanesljiv, trden
(→ *Bericht, Grund*)

Standhaftigkeit f stanovitnost,
zanesljivost

standhalten – vzdržati, obstati,
obdržati se, kljubovati, upirati se

Standhändler m trgovec na stojnici,
šotorski trgovec

Standhütte f stojnica, šotor

ständig – stalen (→ *Heer,*
Stellungskommission, Vertretung,
Wohnsitz), stanoviten (→ *Herr*)

ständisch – stanovski (→ *Rat,*
Reitschule, Steuerverwaltung,
Verordnete/r, Verteidigung)

Ständisches Theater (→ *Theater*)

Standl (→ *Standel*)

Standort m **1.** kraj, bivališče, sedež,
lokacija (*stajališče, stališče,
stanišče, stanovišče) **2.** namestitev,
stacioniranje

Standpauke f graja, oštevanje

Standplatz m stojišče (*stajališče,
stanišče, stojališče) ◇
Standplatz für die Arbeit suchende
Feldarbeiter (Laibach) – *stajališče

za dela iskajoče poljske delavce
(stojišče za kosce, žanjice itd. je
Mestni magistrat Ljubljana leta
1901 preselil iz Marijinega trga na
Franc Jožefov trg)

Standpunkt m stališče ◇
einen Standpunkt einnehmen/
haben/vertreten – zavzeti stališče
von seinem Standpunkt abgehen –
opustiti svoje stališče

Standquartier n nastanitev (vojske)
(*stanovišče, domovališe vojske)

Standrecht n **1.** izjemno stanje
2. izjemno kazensko pravo (v
izjemnem stanju veljavno kazensko
pravo), naglo sodstvo (*preko
sodstvo) **3.** nagla sodba

standrechtlich – pred naglim
sodiščem (*naglosodno) ◇
standrechtlich erschossen/
hingerichtet werden – biti usmrčen
po sklepu naglega sodišča
standrechtlich zum Tode verurteilt
werden – biti obsojen na smrt pred
naglim sodiščem

Standrede f **1.** oštevanje **2.** nagrobni
govor

Standuhr f stoječa ura

Stange f **1.** kol, drog, palica
(→ *Wetterstange*) **2.** oje, ojnica
(→ *Deichsel, Deichselstange*) ◇
von der Stange – konfekcijski
jmdm. die Stange halten – dajati
(komu) podporo, dajati (komu)
potuho
bei der Stange bleiben – vztrajati
pri (čem)
jmdn. bei der Stange halten –
pripraviti (koga), da vztraja pri
(čem)

Stangenpferd n ojnični konj
(*konj v raji)

Stangenreiter m jezdec na ojničnem konju (*rajevec)

Stangenwaffe f orožje na drogu

stänken – zbadati, zabavljati

Stänker m **1.** zbadljivec, zabavljivec
2. zasmrajevalec

Stänkerei f **1.** zbadanje, zabavljanje
2. smrad

stänkern – **1.** zbadati, zabavljati
2. zasmraditi

Stapel m **1.** skladovnica, skladnica
2. kol **3.** gred (v ladjedelnici) ◇
vom Stapel laufen – splaviti (ladjo)

Stapelplatz m mesto z nakladalno in razkladalno pravico (*skladno mesto)

Stapelrecht n skladiščna pravica (pravica, da se potujoče trgovce prisili k skladiščanju in prodaji njihovega blaga)

Stapelzwang m prisilno skladiščenje (in prodaja)

Star m star (stara avstrijska votla mera za žito: 1 star = ca. 100 l)

stark – močan, krepak, trden
(→ *gehen, Herzklopfen, Meile, Stunde, Tabak*)

Stärke f **1.** moč, sila, jakost, debelost
2. število **3.** odlika **4.** škrob ◇
an Stärke zunehmen – ojačati, okrečiti se, stopnjevati se

stärken – **1.** krepiti (→ *Rücken*)
2. podkrepiti (npr. listino z lastnoročnim podpisom) **3.** škrobiti

Starkmut m krepost, srčnost

Starosta (→ *Vereinsstarosta*)

starr – tog, trd, odrvenel, otrpel

Starre f togost, trdost, odrvenelost, otrplost (→ *Genickstarre, Halsstarre, Mundstarre*)

Starrkrampf m otrpni krč
(→ *Mundstarrkrampf*)

Starrsucht f mišična otrdelost (*omrtvilo, mrtvilo), katalepsija

startbereit – pripravljen za vzlet

starten – **1.** začeti s (čim)
(→ *Kampagne*) **2.** organizirati
(→ *Umfrage*)

Startin m štrtinjak (štajerska votla mera za žito: 1 štrtinjak = 5,657 hl)

startklar (→ *startbereit*)

Stasi (→ *SSD*)

stät – **1.** stalen **2.** počasen, miren

stätig (→ *stetig*)

Station f **1.** postaja, postajališče (*stajališče) (→ *Abladestation, Hafenstation, Pumpstation*)
2. železniška postaja
(→ *Bahnstation, Eisenbahnstation*)
3. oddelek v bolnišnici

4. organizacijska enota, postaja (npr. vojaška postaja, preprežna postaja)

(→ *Concurrenzstation, Concursstation, Einbruchsstation, Funkstation, Marschstation, Mautstation, Pferdestation, Postpferdestation, Poststation, Radiostation, Rettungsstation, Rubestation, Schießstation, Schubstation, Stabstation, Telegraphen-Station, Vorspannstation, Wassermautstation, Wechselstation, Wegmautstation, Werbestation, Wetterschießstation, Zugstation*) **5.** služba, delovno mesto **6.** postanek, krajše bivanje (→ *Nachstation, Raststation, Relaisstation, Rubestation, Speisestation*) **7.** nastanitev, prenočišče (→ *Einkehrstation*)

stationär – stalen, stacionaren

stationieren – namestiti, nastaniti, nastaviti, razporediti, razvrstiti, stacionirati

stationiert – nameščen, nastanjen, nastavljen, razporejen, razvrščen, stacioniran

Stationsarbeiter m delavec na železniški postaji

Stationschef m postajni načelnik (*postajnačelnik)

Stationsleiter (→ *Stationschef*)

Stationsvorstand (→ *Stationschef*)

Stationsvorsteher (→ *Stationschef*)

Stationswache f štacijska straža

Stationswagen m poštni voz ◇
bedeckter Stationswagen – pokrit poštni voz
unbedeckter Stationswagen – nepokrit poštni voz

Statistik (→ *Staatsgelehrsamkeit*)

Statistiker (→ *Staatsgelehrte/r*)

Statt (→ *Stätte*)

Stätte f mesto, kraj, prizorišče ◇
die heiligen Stätten – sveti kraji

stattfinden – vršiti se, zgoditi se (→ *Weise*)

stattgeben – privoliti, ugoditi (→ *Einspruch*)

Stattgebung f privolitev, ugoditev

statthaben – **1.** biti dopustno, biti možno **2.** vršiti se, opraviti ◇
die am ... stattgehabte Genossenschaftsversammlung – združni (občni) zbor, ki se je vršil ...
die stattgehabte Revision – opravljena revizija

statthaft – dopusten, dovoljen

Statthaftigkeit f dopustnost

Statthalter m *namestnik, državni namestnik* (V 443, 444; H 50–52), deželni poglavar ◇
k. k. Statthalter für Krain – c. kr. kranjski poglavar

Statthaltere f *namestništvo* (H 50–52) (*namestnija), poglavarstvo ◇
K. k. Statthaltere für Krain – C. kr. kranjsko poglavarstvo

Statthaltereirat m *namestniški svet* (H 61)

Statthalterschaft f funkcija namestnika, namestništvo

statuieren – **1.** določiti **2.** postaviti (→ *Exempel*), uvesti

Statur f postava ◇
von mittlerer Statur (mittelgroß) – srednje postave

Status animarum m knjiga župljanov

Status m položaj (*stan), status

Statut n pravila (*ustanovilo, ustanovilna pravila, ustav), statut (→ *Errichtungsstatut, Gemeindestatut, Lokalstatut*) ◇
Statute (Verfassung 1860) – *statuti (ustava 1860)* (H 52)
städtisches Statut – *mestni statut* (H 25, 26, 47)
die Stadt mit eigenem Statut – mesto z lastnim statutom (*mesto z lastnimi pravili)

Statutargemeinden pl *statutarne občine* (H 61)

Statutarstädte pl *statutarna mesta* (H 61)

statutenmäßig – v skladu s statutom

Stau m **1.** jez **2.** prometni zastoj

Stauanlage f zajezev (*jezilo)

Staub m prah ◇
viel Staub aufwirbeln – dvigniti mnogo prahu, povzročiti razburjenje
sich aus dem Staube machen – popihati jo

Staubferien pl počitnice zaradi čiščenja (uradnih prostorov)

Staubgang m hodnik za čiščenje, snažilni mostovž

Staubmantel m površnik (*plašč proti prahu)

Staup f šiba

stäupen – šibati

Staupenschlag m šibanje

Stäupung (→ *Staupenschlag*)

Stauschleuse f zaježitvena zapornica (*jezilna zapornica)

Stauwehr n jez

stechbar – klaven (→ *Kleinvieh*)

stechen (stach, hat gestochen) –
1. zbosti, zbadati 2. pičiti, pikati
3. klati 4. rezati (→ *Torf*)

Stechen n 1. bodenje (vrsta turnirja) (→ *Seitenstechen*) 2. klanje (→ *Stechvieh*) 3. rezanje (→ *Torf*)

Stecher m 1. bodec (na turnirju) (→ *Panzerstecher*) 2. klavec (→ *Viehstecher*) 3. vrezovalec, graver (→ *Kupferstecher*)

Stechvieh n klavna živina (živina, ki se kolje: teleta, prašiči, ovce, jagnjeta, koze, kozličiči – v nasprotju z živino, ki se pobija (Schlachtvieh))

Steckbrief m tiralica (*iskalni list) ◇
einen Steckbrief hinter jmdm. erlassen – izdati tiralico za (kom)

steckbrieflich – s tiralico (*z iskalnim listom) (→ *Verfolgung*) ◇

jmdn. steckbrieflich verfolgen – iskati (koga) s tiralico
Soldat, steckbrieflich verfolgt wegen Entweichung aus seinem Urlaubsort – zaradi pobega s tiralico iskani vojak-dopustnik

Stecken – ins Stecken geraten – zastati, obtičati

Stecken m kol, palica, gorjača

stecken¹– 1. vtakniti (→ *Brand*)
2. zadati si (→ *Ziel*)

stecken²– tičati

Steckenknecht m ječar-paličar

Steckenpferd n 1. lesen konjiček
2. konjiček, hobi

Steckrübe (→ *Kohlrübe*)

Steckschuß m 1. zastrel 2. zastrelna rana (rana, ki jo povzroči krogla, ki ostane v telesu)

Steg m brv

stehen (stand/stund, hat/ist gestanden) – 1. stati 2. pristajati (komu) (→ *Antwort, Appell, Arbeit, Aufsicht, Aussicht, Befehl, Beobachtung, Bereitschaft, Beziehung, Condition, Debatte, Dienst, Dienstleistung, Diskussion, Disposition, Einfluß, Einklang, Einvernehmen, Evidenz, Frage, Friedensfuß, Front, Fühlung, Fuß, Gebot, Gegensatz, Geltung, Gvatter, Gewehr, Gnade, gut, Hintergrund, Kontakt, Kontrolle, Kriegsfuß, Kurs, Lehre, Leumund, Partei, Pate, Recht, Rede, Ruder, Ruf, Qui-vive, Schau, Schlange, Schranke, Seite, Sold, Spiel, Spitalsbehandlung, Staatsdienst, Tagesordnung, Verbindung, Verdacht, Verfügung, Verhandlung, Verwandtschaftsbeziehung, Verwendung, Vordergrund,*

*Vordertreffen, Wache, Waffe,
Widerspruch, Wirksamkeit,
Zusammenhang, Zweifel)*

Stehen n stanje ◇

zum Stehen bringen – ustaviti
zum Stehen kommen – ustaviti se

stehend – 1. stoječ (→ *Wasser*)

2. stalen (→ *Bezug*)

Die Mittheilung wurde vom Gemeinderathe stehend angehört und zur Kenntniss genommen. – Občinski svetniki so sporočilo poslušali stoje in ga vzeli na znanje. (poročilo o obisku župana Hribarja pri deželnem predsedniku Heinu, katerega je »naprosil, naj ob cesarjevem rojstnem dnevu sporoči na najvišje mesto vdanostna čutila občinskega sveta.« (*Laibacher Zeitung* in *Slovenski narod*, 7. september 1898)

Stehgalerie f galerijska stojišča (v gledališču)

stehlen (stahl, hat gestohlen) – krasti

Stehparterre n parтерна stojišča (v gledališču)

Stehplatz m stojišče

Stei(e)rer m Štajerec

Steierin f Štajerka

Steiermark f Štajerska (→ *Štirska*)

**Steiermärkische Landeskuranstalt
Bad Neuhaus bei Cilli** (→ *Bad*)

steif – tog, okoren

Steifheit f togost, okorelost

Steig m steza, pot (→ *Gehsteig*)

Steigbügel m streme

steigen (stieg, ist gestiegen) –

1. vzpenjati se, dvigati se, naraščati (→ *Pferd*) 2. plezati 3. povečati, intenzivirati

Steiger m 1. hribolazec, planinec (→ *Bergsteiger*) 2. jamski nadzornik, rudarski nadzornik 3. plezalec (pripadnik gasilske enote) (*plezavec)

Steigerer m dražitelj (na dražbi)

Steigergurt m plezalni pas (sestavni del gasilčeve osebne opreme) (*plezavski pas)

Steigermannschaft f plezalci (pripadniki gasilske enote) (*plezavci) (→ *Steiger*)

steigern – 1. stopnjevati 2. povečati, povišati (*vikšati) 3. dražiti (prodajati na dražbi)

Steigerseil n plezalna vrv (del gasilske opreme) (*plezavska vrv)

Steigerung f 1. stopnjevanje 2. povečanje, povišanje (→ *Preissteigerung*) 3. dražitev (prodaja na dražbi)

steil – strm

Steile f strmina (→ *Wegsteile*)

Stein m kamen (→ *Blasensteine, Denkstein, Feuerstein, Flintenstein, Gedenkstein, Grabstein, Grenzstein, Grundstein, Harnsteine, Kalkstein, Marchstein, Markstein, Nierensteine, Rainstein, Sandstein, Schlußstein, Schornstein, Stolperstein, Taufstein, Weg, Wendelstein*) ◇

der Stein des Anstoßes – kamen spotike

jmdm. Steine in den Weg legen – metati (komu) polena pod noge

jmdm. mit Steinen bewerfen – kamenjati (koga)

steinalt – zelo star

Steinbrecher m kamnar (delavec v kamnolomu)

Steinbruch m kamnolom

Steindruck m kamnotisk
Steindrucker m kamnotiskar
Steinkohle f črni premog
 (*kamniti premog)
Steinkohleknappe m rudar (v premogovniku) (*premogar)
Steinleiden n **1.** ledvični kamni
 (→ *Nierensteine*) **2.** sečni kamni
 (→ *Harnsteine*) **3.** kamni v sečnem mehuru (→ *Blasensteine*)
Steinmetz m kamnosek (*kamenar)
Steinmetzwerkstatt f kamnoseška delavnica (*kamenarnica)
steinreich – **1.** kamnat **2.** zelo bogat
Steinschloßbüchse (→ *Steinschloßgewehr*)
Steinschloßgewehr n kremenjača
 (puška z netilnim mehanizmom na kremen, ki se je polnila spredaj)
Steinwurf m lučaj
Stellage f **1.** polica **2.** ogrodje, oder, tribuna
Stelldichein n zmenek ◇
 sich sein Stelldichein geben – dogovoriti se za zmenek
Stelle f **1.** kraj, mesto **2.** urad
 (*oblastvo), zavod, poslovalnica
3. delovno mesto, služba, zaposlitev
 (→ *angestellt*) ◇
 Besetzung von Stellen – podeljevanje služb
 Allerhöchste Stelle – Najvišje mesto (cesarki dvor)
 erledigte Stelle – izpraznjeno delovno mesto (*izpraznjena služba), nezasedeno delovno mesto
Geheime Stelle, i. ö. – tajni urad (notranjeavstrijski) (H 19, 20, 40)
 maßgebende Stellen – merodajna mesta

offene Stelle – izpraznjeno mesto, nezasedeno delovno mesto
 systematisierte Stelle – sistematizirano delovno mesto
 ständisch verordnete Stelle – stanovski poverjeniki, stanovski namestniki, namestniki stanov (*verordentariji), *urad poverjenikov* (H 22)
Wiener Stellen – dunajski uradi (H 19)
 wohlunterrichtete Stellen – dobroobveščeni krogi
 an Ort und Stelle – na kraju samem
 an berufener Stelle – na pristojnem mestu
 auf der Stelle – nemudoma, takoj
 eine Stelle bekleiden – opravljati službo (funkcijo)
 Die Stelle ist in definitiver Weise zu besetzen. – Razpisuje se stalno delovno mesto. (časopisni oglas) (→ *angestellt*)
 Stellen einziehen – ukiniti službe
 seine Stelle niederlegen – odpovedati se položaju
 um eine Stelle anhalten – potegovati se za delovno mesto
 nicht von der Stelle kommen – ne premakniti se, ne zganiti se
 zur Stelle sein – biti na mestu, biti na kraju dogodka

stellen – postaviti (→ *Abrede, Anforderung, Anspruch, Ansuchen, Antrag, Aussicht, Bein, Beweis, Biete, Debatte, Dieb, Dienst, Diskussion, Disposition, Entscheidung, Erörterung, Ersuchen, Feld, Forderung, Frage, Fuß, Gebot, Gewehr, Hindernis, Kanone, Kopf, Licht, Polizeiaufsicht, Pranger, Probe, Rechnung, Rede, Schau, Seite, Soldat, Strafe, Tagesordnung, Tatsache, Verfügung, Wehr, Zeuge, Zweifel*)

Stellenausschreibung f razpis službe
(*razpis mesta)

stellenlos – brezposeln

stellenweise – mestoma

Steller m 1. dostavljač 2. postavljač
(→ *Weichensteller*)

Stellfahren pl dostavne voznje
(prevoz potnikov od in do
kolodvora) (*dovožnja od in do
kolodvora)

Stellionat m prevara, goljufija

Stellmacher m kolar (izdelovalec
ogrodja za vozove)

Stellplatz m zbirališče
(*shodišče, shodiše)

Stellung f 1. lega, položaj
(→ *Ausfallstellung, Ausgangsstellung, Gefechtsstellung, Gegenstellung, Machtstellung, Rubestellung, Zwitterstellung*) 2. telesna drža
3. služba, službeni položaj, stan
4. vojaški nabor, novačenje
(*naborna stava, stavljenje, štelunga) (→ *Hauptstellung, Militärstellung*) 5. prijetje, privedba
6. stališče
(→ *Parteistellung*) 7. poprava, uravnavanje (→ *Richtigstellung*)
8. vlaganje (→ *Offertstellung*) ◇
die Stellung unter Polizeiaufsicht
– postavitvev pod policijsko nadzorstvo
die Stellung vor Gericht – privedba pred sodišče
gedeckte Stellungen – zaklonišča
die Stellung belegen – obstreljevati položaj
eine Stellung besetzen/beziehen/fassen – zavzeti položaj (na bojišču)
seine Stellungen halten können – obdržati svoje položaje (na bojišču)
eine Stellung stürmen – (v jurišu)

zavzeti sovražnikov položaj
Stellung nehmen – postrojiti se für jmdn./etwas Stellung nehmen – zavzeti se za (koga/kaj)
gegen jmdn./etwas Stellung nehmen – nastopiti proti (komu/čemu)
in Stellung bringen – postaviti v stanje pripravljenosti
in Stellung gehen – zavzeti položaj (na bojišču)
in Stellung sein – biti na položaju
zu etwas Stellung beziehen/nehmen – zavzeti stališče do (česa)
zur Stellung berufen – pozvati k naboru
die heuer zur Stellung gelangenden Jünglinge – mladeniči, ki pridejo letos k naboru (→ *Alter/stellungspflichtiges Alter*)

Stellungnahme f stališče

Stellungsalter f naborno leto, naborna vrsta

Stellungsbefehl m vpoklic vojaškega nabornika

Stellungsbezirk m naborni okraj
(*stavni okraj)

Stellungsfucht f izogibanje naboru
(*ubeg od novačenja, naborni beg)

Stellungsflichtige(r) m vojaški nabornik, ki se je izogibal naboru

Stellungskommission f naborna komisija ◇
Reise- und Geschäftsplan der Stellungskommissionen in Krain – *popotni in opravljeni načrt nabornih komisij na Kranjskem
ambulante Stellungskommission – obhodna naborna komisija
ständige Stellungskommission – stalna naborna komisija

Stellungskrieg m pozicijska vojna

Stellungsliste f naborni imenik
(*stavni imenik, izkaz novincev)

Stellungslistenauszüge pl izvlečki iz
nabornega imenika
(*izvadki iz stavnega imenika)

Stellungslocal n naborni lokal

Stellungslose(r) m brezposelni

Stellungsoperat n naborni imenik,
naborni operat

Stellungsort m naborni kraj

Stellungspflicht f naborna dolžnost

Stellungspflichtige(r) m nabornik
(*stavodolžni mladenič, stavljenec,
postavljenec, nabiranec)
(→ *Begünstigung*)

Stellungsplatz m naborno mesto
(*nabirališče)

Stellungstag m stavni dan (v skladu
z *Zakonom z dne 11. aprila 1889, s
katerim se uvaja nov vojni zakon /
Gesetz vom 11. April 1889,
betreffend die Einführung eines neuen
Wehrgesetzes*, je okrajno oblastvo –
potem, ko je bil potrjen potni in
poslovni načrt (*potni in poslovni
črtež/Reise- und Geschäftsplan)
naborne komisije – naredilo
razpored dnevov (*stavnih dni/
Stellungstage), po katerem so
občine nabornike (*stavljence/
Stellungspflichtige) privedle
pred naborno komisijo (*stavno
komisijo/Stellungscommission))

Stellungsvorladung f vročilni list,
dostavnica (poziv k naboru)

Stellvertreter m namestnik
(*namestovalec)

Stellvertretung f nadomeščanje
(*namestovanje)

Stellwagen m *dostavni voz,
*dostavnik (velika kočija s konjsko
vprego za linijski prevoz potnikov
– npr. osemsedežni *dostavni voz,
ki je leta 1850 vozil med Zidanim
mostom in Zagrebom in obratno
ter se je navezoval na vlaka iz
Dunaja in Ljubljane; v istem
letu je bila uvedena tudi vožnja z
*dostavnim vozom med Ljubljano
in Idrijo in obratno, leta 1864 pa
med Ljubljano in Kočevjem in
obratno)

Stellwagenfahrt f *dostavna vožnja
(→ *Stellwagen*)

Stemmeisen n dleto

Stempel m 1. pečat 2. pečatnik
3. kolek (*stempelj)

Stempelabgabe (→ *Stempelgebühr*)

Stempelamt n kolkovni urad
(*kolečnica)

Stempelaufschlag m kolkovna naklada
(H 21)

stempelfrei – kolka prosto
(*stempeljna prosto)
(→ *gebührenfrei*)

Stempelfreiheit f kolkovna prostost
(→ *Gebührenfreiheit*)

Stempelgebühr f kolkovna
pristojbina, kolkovina, kolek
(*stempeljni denar, štampeljina)

Stempelgefälle pl kolkovne pristojbine
(H 37)

Stempelgeld (→ *Stempelgebühr*)

Stempelmarke f kolek

Stempelmarkenverschleißämter pl
uradi za koleke (H 54)

Stempelpflicht f kolkovna obveznost
(*kolkovna dolžnost)

stempelpflichtig – kolku podvržen (*štempeljnu podvržen), kolku zavezan

Stenograph m hitropisec (*tesnopisec), stenograf

Stenographie f hitropis (*tesnopis), stenografija

Stentorstimme f stentorski glas (močan, bučen glas)

Stephanus/Stephanitag m god sv. Stefana: 26. december

steppen – prešivati, prešiti

Stepperin f prešivavka (v čevljarski obrti)

Ster m prostorninski meter (prostorninska mera za les, npr. merska enota za drva v skladovnici)

Sterbeablaß m odpustek ob smrti

Sterbeamt n maša za pokojnikom, maša zadušnica

Sterbebett n smrtna postelja ◇ im Sterbebett liegen – ležati na smrtni postelji, umirati

Sterbebuch (→ *Sterb-Register*)

Sterbegeld n pogrebnina

Sterbeglocke f mrtvaški zvon, navček

Sterbehaus n hiša žalosti

Sterbemesse (→ *Sterbeamt*)

sterben (starb, ist gestorben) – umreti (→ *Hunger, Hungertod, Krankenlager, Märtyrertod, Verblutung, Woche*)

Sterben n **1.** umiranje **2.** kuga ◇ im Sterben liegen – ležati na smrtni postelji, umirati

Sterbequartal n posmrtna četrta, posmrtni kvartal

Sterbesakramente pl zakramenti za težko bolne in umirajoče (spoved, obhajilo in bolniško maziljenje) (*tolažila svete vere, svetstva za umirajoče, svetotajstva) (→ *Krankenölung, Krankensalbung, Ölung/Heilige Ölung/Letzte Ölung*)

Sterbfall m umrščina (→ *Mortuarium*)

Sterbgedächtniß-Andacht f črna maša (→ *Hof-Normatag*)

Sterblehen n »mrtvaščina« (G II. 456)

sterblich – **1.** umrljiv **2.** posmrten (→ *Hülle, Überrest*)

Sterblichkeit f smrtnost, umrljivost, mortaliteta

Sterbochs m umrščinski vol (G II. 309)

Sterbrecht n umrščina, mrtvaščina (G II. 250, 437) (→ *Mortuarium*)

Sterb-Register n *mrtvaška knjiga (mrliška župnijska matična knjiga)

Sterbtaxe (→ *Mortuarium*)

steril – **1.** nerodoviten **2.** brez kužnih klic, sterilen **3.** neploden

Sterilität f **1.** nerodovitnost **2.** odsotnost kužnih klic, sterilnost **3.** neplodnost

Stern m zvezda (→ *Judenstern*)

Sternallee (Laibach) f Aleja Zvezda (*Zvezdni drevored, Zvezdna aleja) (Ljubljana)

Sterndeuter m vedeževalec

Sternschanze f zvezdasti okop, zvezda

Sternsinger pl koledniki

Sternwarte f zvezdarna

Sterz m žganci

stetig – stalen, nepretrgan, enakomeren

stets – vedno, vselej

Steuer *f* *davček, daga, štibra* (V 310 sl.; G II. 251; H 22, 23) (*frank, fronk) ◇
Einziehung von Steuern – pobiranje davkov
Umlegung der Steuer – porazdelitev davka (→ *Steuerumlegung*)
zur Steuer der Wahrheit –
v potrditev resničnosti
direkte Steuern – neposredni davki, direktni davki
indirekte Steuern – posredni davki
Steuern abschreiben – odpisati davke
Steuern ausmessen – odmeriti davke
Steuern ausschreiben – razpisati davke
Steuer bekennen – napovedati davek
Steuern einheben/einnehmen/
einziehen/erheben – pobirati davke
Steuern eintreiben – izterjati davke
Steuern entrichten – plačevati davke
Steuern herabsetzen – znižati davke
Steuern hinterziehen – utajiti davke
Steuern umlegen – porazdeliti davke
zur Steuer der Wahrheit attestieren/
urkunden – potrditi resničnost (*za
potrjenje resnice, za izpričbo resnice)

Steuer *n* krmilo, volan

Steuerabschreibung *f* odpis davka

Steueramt *n* *davčni urad* (H 38, 53, 54) (*davkovni urad, štibrski urad, davkarija)

steuerbar – davku zavezan
(→ *Vermögen*)

Steuerbegünstigung *f* davčna olajšava
(*davčna ugodnost)

Steuerbehörde *f* davčno oblastvo,
davčna gosposka

Steuerbekenntnis *n* davčna napoved

Steuerbemessungsbehörde *f* oblastvo
za odmero davka (*urad za
izmerjanje davka)

Steuerbewilligung *f* *odobravanje*
davkov (H 43)

Steuerbuch *n* davčna knjižica
(*davkovna knjiga)

Steuerbüchel (→ *Steuerbuch*)

Steuerdirektion *f* davčno
ravnateljstvo, *davčna direkcija*
(H 36, 53) (*davkno vodstvo)

Steuerdirektor *m* *davčni direktor*
(H 36, 53)

Steuereinhebung *f* *pobiranje davkov*
(H 22)

Steuereinnehmer *m* *davčni prejemnik*
(H 45) (*davkar, dačnik)

Steuereintreibung *f* *izterjava davkov*
(H 22)

Steuerexecution *f* izterjava davkov
(*davčno izvršilo, davčna
eksekucija)

Steuerexecutor *m* davčni izterjevalec
(*davčni izvrševalec, davčni
eksekutor)

steuerfrei – oproščeno (plačila) davka

Steuerfreiheit *f* oprostitev (plačila)
davka (*prostost od davka),
neobdavčenost

Steuergefälle *pl* davčni prihodki

Steuerhinterziehung *f* utaja davkov
(*davčna prikrajšba)

Steuerkommissionen *pl* *davčne komisije*
(H 33)

Steuerlandeskommissionen *pl* *deželne*
davčne komisije (H 51)

Steuer-Local-Commission – **K. k.**
Steuer-Local-Commission *f* C. kr.
davčna krajna komisija

Steuermann m krmar

Steuermarke f pasja značka
(*pasja znamka, pasja marka)

steuern – 1. krmariti, upravljati
(*kermi, kormariti, strumati, strumljati) 2. dajati, dodati, priložiti 3. plačati davek
(*davkovati, davkati) (→ *Obrigkeit*)
4. odpraviti, odvrniti, preprečiti
(→ *Übel, Unfug*)

Steuernachsicht f oprostitev (plačila)
davka (*odpust davka, odpustek davka)

steuerpflichtig – zavezan davku
(→ *Vermögen*)

Steuerpflichtige(r) m davčni
zavezanec (*davkovec)

Steuerrecht n davčno pravo

Steuerregistrierungsaufseher m
nadzornik davčne registracije (H 36)

Steuerrektifikation (*Theresianische*) f
davčna rektifikacija (terezijanska)
(H 32)

Steuerrepartition (→ *Steuerunglegung*)

Steuerrückstand m davčni zaostanek

Steuerrückständler m davčni
dolžnik

Steuerschein m davčni list
(*dačni list, davčnica)

Steuerschraube f »davčni vijak«,
davčna obremenitev

Steuerunglegung f porazdelitev davka

Steuerung f 1. krmarjenje, krmiljenje,
usmerjanje 2. krmilo 3. odprava,
odvrnitev, preprečevanje ◇
Steuerung des Unfugs – odprava
nespodobnosti

Steuerverwaltung f davčna uprava ◇
staatliche Steuerverwaltung –

državna davčna uprava (H 36, 47)
ständische Steuerverwaltung –
stanovska davčna uprava (H 22, 23)

Steuerwesen n davčne zadeve
(*davkovstvo), davki

Steuerzahler m davkoplačevalec

Steuerzahlungsschein m *davčna
plačilnica

Steuerzuschlag m davčna doklada
(→ *Gemeindeumlagen*)

Stfh. = **Strafhaus** (→ *Strafhaus*)

Stfhaus. = **Strafhaus** (→ *Strafhaus*)

StGB = **Strafgesetzbuch**
(→ *Strafgesetzbuch*)

Stich m 1. vbod (→ *Messerstich*) 2. pik
3. vrez (→ *Kupferstich, Torfstich*) ◇
Stich halten – vzdržati presojo
jmdn. im *Stich lassen* – pustiti
(koga) na cedilu
Er versetzte ihm drei Stiche in die
Brust. – Trikrat ga je zabodel v prsa.

stichhältig – trden, neizpodbiten
(→ *Argument, Beweis*)

Stichhältigkeit f trdnost,
neizpodbitnost

Stichtag m uradno določen dan,
pravno relevanten dan (npr. za
ljudsko štetje), termin

Stichwaffe f vbodno orožje

Stichwahl f ožje volitve med dvema
kandidatoma

Stichwort n geslo (v slovarju)

Stichwunde f vbodna rana, vbodina

sticken – vesti

Stickerin f vezilja (→ *Kunststickerin*)

Stickfieber n dušljiva mrzlica

Stickfluß m zadušitev (*zadušnica)
(→ *Schleimschlag*)

Stickhusten m dušljivi kašelj
Stickkatarrh m dušljivi katar (katar z dušljivim kašljem)
Stiefbruder m polbrat (*brat po poli, polubrat)
Stiefel m škorenj (→ *Halbstiefel*)
Stiefelhose f hlače škornjevke
Stiefelknecht m sezuvač, zajec (naprava za sezuvanje škornjev)
Stiefelputzer (→ *Schuhputzer*)
Stiefeltern pl mačeha in očim
Stieferl n škorenjček
Stiefgeschwister pl polbratje in polsestre
Stiefmutter f mačeha
stiefmütterlich – 1. mačehovski
 2. mačehovsko ◇
 jmdn. stiefmütterlich behandeln – mačehovsko obravnavati (koga)
Stiefschwester f polsestra (*sestra po poli, polusestra)
Stiefsohn m pastorek (*pasterek)
Stieftochter f pastorka (*pasterka)
Stiefvater m očim
Stiege f stopnice
Stiegenhaus n stopnišče
stier – 1. srep 2. brez denarja, suh
Stier m bik
Stierkalb n junec ◇
 unverschnittene Stierkälber – nerezani junci
Stift f 1. vsakoletna, na določen dan plačana pravdna dajatev zemljiškemu gosposu 2. vsakoletno potrjevanje kmečkega zakupa na določen dan (ustanovni dan) (→ *Stifttag*) 3. »saja«

(V 83; G II. 61, 408) ◇
freie Stift – »prosta saja« (V 121, 180; G II. 317, 329, 422, 424, 433, 437, 447) (→ *Freistift, stiften*)

Stift n 1. ustanova, zavod (→ *Armenstift, Damenstift, Krankenstift*) 2. samostan (H 41) (→ *Männerstift*) 3. stolni kapitelj (→ *Domstift, Erzstift, Herrenstift, Hochstift, Kollegiatsstift*) 4. verska fundacija, ustanova, beneficij (→ *Benefizium, Stiftung*) 5. saja (→ *Freistift*)

Stiftbuch n »štiftna knjiga« (seznam podložnikov in njihovih dajatev v določenem letu)

Stiftbüchel (→ *Stiftbuch*)

stiften – 1. ustanoviti (→ *Kloster, Preis*) 2. skleniti (→ *Bündnis, Friede/n, Vergleich*) 3. naseliti (*nasaditi, posaditi) 4. zapustiti, voliti (→ *Vermächtnis*) 5. darovati (→ *Geld, Messe*) 6. povzročiti (→ *Unheil, Unruhe, Verwirrung, Zwiespalt*) 7. vzpostaviti (→ *Ordnung, Ruhe*) ◇
stiften und stören – posajevati in odsajevati (G II. 40-41, 433) (→ *besetzen, entsetzen*)

Stifter m 1. ustanovnik, ustanovitelj, začetnik (*štiftnik) (→ *Ehestifter*) 2. donator 3. povzročitelj (→ *Friedensstifter, Ruhestifter, Übelstifter, Unrubestifter*)

Stiftgeld n odpravnina, odhodnina, odselnina (*štiftnina) (→ *Abfahrts geld, Abzugsgeld*)

Stiftling m gojenec z ustanovo (v nasprotju z gojencem samoplačnikom (*Zahlzögling*)) (*uživalec ustanove)

Stiftmann m 1. vazal 2. zakupnik

Stiftmesse f ustanovna maša
(*štiftana maša)

Stiftplatz m ustanovno mesto

Stiftregister n popis letnih
dajatev zemljiškemu gospodu
(*štiftregister)

Stiftsbrief m ustanovna listina,
ustanovno pismo (*štiftno pismo)

Stiftsdame f gospa v plemiškem
zavodu, gospa v zavodu za samske
plemkinje (*zavodna plemkinja,
gospa kanonisa) (→ *Damenstift*)

Stiftsfräulein n plemiška hči, ki so jo
vzgjajali v samostanu

Stiftsgeld (→ *Stiftgeld*)

Stiftsherr m kanonik

Stiftskirche f opatijska cerkev

Stiftsmann (→ *Stiftsherr*)

Stiftszeit f 1. ustanovni dan
(vsakoletno potrjevanje kmečkega
zakupa na določen dan) 2. kmečki
zakup

Stifttag m 1. ustanovni dan
(vsakoletno potrjevanje kmečkega
zakupa na določen dan) 2. *narok za
oddajo dajatev* (G II. 63)
3. *zborovanje, veča* (G II. 40–41, 63)

Stiftung f 1. *ustanova* (H 32, 33,
38), zavod (*štiftinga, zaloga,
ustanovina), beneficij (*beneficijat)
(→ *Armenhausstiftung*,
Armenstiftung, *Bürgerspitalstiftung*
(*Laibach*), *Ehestiftung*,
Friedensstiftung, *Handstiftung*,
Hofspitalstiftung, *Invalidenstiftung*,
Mädchenaussteuerstiftung,
Mädchenstiftung, *Messestiftung*,
Militär-Waisenstiftung,
Stipendiatsstiftung, *Studentenstiftung*)

2. ustanavljanje, ustanovitev ◇
Errichtung einer Stiftung –
ustanovitev ustanove
fromme Stiftung – pobožna
ustanova

geistliche Stiftung – *duhovna ustanova*
(H 32) (*beneficijat)

milde Stiftung – milodarna
ustanova (*zadušbina), *dobrodelna
ustanova* (H 32, 33, 38)

eine Stiftung errichten/gründen –
ustanoviti ustanovo

**Federer'sche Stiftung (für
Hausarme und Waisen) (Laibach)**

– Federerjeva ustanova (za hišne
reveže in sirote) (Ljubljana)

**Graf Lamberg'sche Armenstiftung
(Laibach)** – Ubožna ustanova grofa
Lamberga (Ljubljana)
(→ *Civilspital*)

**Holdheim'sche Stiftung
(für Taubstumme) (Laibach)** –

Holdheimova ustanova
(za gluhoneme) (Ljubljana)

**Illyrische Blindenstiftung für
Krain** – Ilirska ustanova za slepe na
Kranjskem

**Karl Freiherr von Flödnigg'sche
Blindenstiftung** – Ustanova Karla
barona Flödnigga za slepe

**Knäfel'sche Universitätsstiftung
(Wien)** – Knafljeva ustanova za
štipendiranje študentov iz kranjske
dežele na dunajski univerzi

Militär-Waisenstiftung (Laibach)
– Ustanova za vojaške sirote
(Ljubljana)

**Schellenburg'sche
Fräuleinstiftung (bei den
Ursulinerinnen in Laibach)** –

Schellenburgova plemiška
ustanova za gospodične (pri
uršulinkah v Ljubljani)

**Theresianisch Schellenburg'sche
Stiftung (Wien)** – Schellenburgova

ustanova za vzgojo osmih kranjskih plemiških mladeničev na C. kr. terezijanski viteški akademiji (»Theresianum«) na Dunaju

Stiftungsbrief (→ *Stiftsbrief*)

Stiftungsfest n svečana prireditev ob obletnici ustanovitve (društva, družbe)

Stiftungsfond – allgemeiner Stiftungsfond (Stadtmagistrat Laibach) m *ustanovni zaklad (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahresrechnung*)

Stiftungsfond – städtischer Stiftungsfond (Stadtmagistrat Laibach) m *ustanovni zaklad (Mestni magistrat Ljubljana) (→ *Jahresrechnung*)

Stiftungsgenuß m užitek ustanove

Stiftungskapital n ustanovni kapital

Stiftungsmesse (→ *Stiftmesse*)

Stiftungspfründe f ustanovna nadarbina

Stiftungsplatz m ustanovno mesto

Stiftungssachen pl zadeve ustanov (H 32, 33, 38)

Stiftungsvermögen n ustanovno premoženje

Stil m slog, stil (→ *Kurialstil, Lebensstil*) ein Volksfest in großem Stile – ljudsko slavlje v velikem stilu

Stilet n bodalo z zelo ozkim, koničastim rezilom (*bodec), stilet

stilisieren – sestaviti, napisati (*zložiti, stilizovati, stilizirati)

still – tih (→ *Freitag, Messe, Woche*), miren

Stille f tišina, molk (→ *Windstille*)

stillen – 1. ublažiti, blažiti, lajšati (→ *Schmerz*), pomiriti 2. potešiti (→ *Durst, Hunger*) 3. dojeti (→ *Kind*) 4. ustaviti (→ *Blut*)

Stillgestanden! – Mirno! (vojaški ukaz)

Stillhalteabkommen n dogovor o odlogu plačil, moratorij

Stillmesse f tiha maša

Stillschweigen n molk, molčanje ◇ etwas mit Stillschweigen übergehen – iti molče preko (česa)

Stillstand m mirovanje, zastoj (→ *Waffenstillstand*) ◇ zum Stillstand bringen – ustaviti zum Stillstand kommen – ustaviti se, priti do zastoja

stimmberechtigt – stimmberechtigt sein – imeti glasovalno pravico

Stimmberechtigte(r) m glasovalni upravičenec

Stimmberechtigung f glasovalna pravica

Stimme f glas (→ *Stentorstimme*) ◇ Majorität der Stimmen – večina glasov seine Stimme abgeben – oddati glas, glasovati Sitz und Stimme haben – imeti sedež in glas (→ *Stimmrecht*) beratende Stimme haben – imeti posvetovalni glas beschließende Stimme haben – sprejemati sklepe, sklepati die Stimme des Rufenden in der Wüste – glas vpijočega v puščavi

stimmen – 1. glasovati 2. ujemati se, držati 3. uglaševati, uglasiti (*ubirati) (→ *Klavierstimmer*)

Stimmenabgabe f glasovanje

stimmeneinhellig – stimmeneinhellig annehmen – soglasno sprejeti

Stimmeneinhelligkeit f soglasnost

Stimmenenthaltung f **1.** vzdrževanje pri glasovanju **2.** vzdržan glas

Stimmgleichheit f enako število glasov

Stimmenmehrheit f večina glasov ◇ absolute Stimmenmehrheit – nadpolovična večina glasov (*čezpolovičnost glasov, čezpolovičnica glasov), absolutna večina glasov

stimmfähig – kdor ima glasovalno pravico

Stimmgebung (→ *Stimmenabgabe*)

Stimmrecht n pravica glasovanja ◇ Sitz- und Stimmrecht haben – imeti pravica do sedeža in glasu (npr. v deželnem zboru) (→ *Landtag*)

Stimmung f **1.** razpoloženje, občutje **2.** uglaševanje, ubranost ◇ animierte/frohe Stimmung – živahno vzdušje, veselo vzdušje ausgelassene Stimmung – prešerno vzdušje begeisterte Stimmung – navdušenje frohe Stimmung – veselo vzdušje gedrückte Stimmung – malodušje, potrtost gespannte Stimmung – napeto vzdušje gehobene Stimmung – svečano vzdušje Stimmung machen – skrbeti za razpoloženje für jmdn./etwas Stimmung machen – agitirati za (koga/kaj) gegen jmdn./etwas Stimmung machen – agitirati proti (komu/čemu)

jmdn. in gute Stimmung versetzen – spraviti (koga) v dobro voljo jmdn. in schlechte Stimmung versetzen – spraviti (koga) v slabo voljo

Stimmungsmache f ustvarjanje javnega razpoloženja z nepoštenimi sredstvi

Stimmungsumschlag m sprememba razpoloženja

Stimmzettel m glasovnica

Stimulation f spodbuda, stimulacija

Stinkbombe f smradna bomba

stinken – smrdeti

Stipendiat m štipendist

Stipendiatstiftung f študijska ustanova, štipendija

Stipendist (→ *Stipendiat*)

Stipendium n **1.** ustanova, denarna pomoč (za študente), štipendija (→ *Handstipendium*) **2.** dar (za svete maše v oporokah), štipendija (→ *Messenstipendium*)

Stipulation f dogovor, stipulacija

stipulieren – dogovoriti se, stipulirati

stipuliert – dogovorjen, stipuliran

Stirn f čelo ◇

die Stirn hoch tragen – biti vzvišen jmdm./etwas die Stirn bieten – upirati se (komu/čemu)

Stirnmauer f čelni zid

stock- – **1.** izredno, skrajno, strogo (→ *stockkatholisch, stockkonservativ*) **2.** starega kova (→ *Stockjude*) **3.** popolnoma (→ *stockfünster, stockfremd*)

Stock¹ m **1.** palica (→ *Ladestock, Spazierstock*) **2.** trta, trs (→ *Rebstock, Weinstock*) **3.** zapor

4. štor, panj 5. klada (srednjeveška priprava za uklenitev rok, nog ali vratu) 6. čebelji panj (→ *Bienenstock*) 7. žrtvenik (→ *Opferstock*) 8. gorski masiv, pogorje (→ *Gebirgsstock*)
- Stock**² m nadstropje (→ *Halbstock*, *Oberstock*)
- Stock**³ m 1. zaloga 2. glavnica, osnovni kapital
- stocken** – 1. nakoliti (*koliti) 2. zastati
- Stocken – ins Stocken geraten** – zastati, običati
- Stockerl** n pručka (*štokrle)
- stockfinster** – temen kot v rogu
- stockfremd** – popolnoma tuj
- Stockhaus** n vojaška jetnišnica (*vojaška kaznivnica, stokhavz)
- stockhoch** – nadstropen (→ *Haus*)
- Stockjude** m Žid starega kova, Žid starega kopita (*terdi Jud), ortodoksni Žid
- stockkatholisch** – strogo katoliški, strogo klerikalen
- stockkonservativ** – ultrakonzervativen
- Stocklaterne** f svetilka na palici (*svetilnica na palici)
- Stockmeister** m ječar (zlasti vojaški)
- Stockrecht** n pravica sekanja lesa
- Stockstreiche** pl udarci s palico ◇ jmdn. mit Stockstreichen bestrafen/züchtigen – kaznovati (koga) z udarci s palico (→ *Strafe/Verschärfung der Strafe*)
- Stockuhr** f namizna ora
- Stockung** f zastoj, zastajanje, paraliza
- Stockurbar** n temeljni (matični) urbar (G II. 172; V 186)
- Stockwerk** n nadstropje
- Stoff** m 1. snov, substanca 2. blago, material 3. gradivo, tvarina ◇ gewebter Stoff – tkanina
- Stoffhut** m klobuk iz blaga
- Stoffwechsel** m presnova (*menjavanje snovi)
- Stola** f dolg in ozek, čez obe rameni obešen del duhovniške mašne obleke, štola
- Stolgebühr** f pristojbina za duhovne storitve, štolna pristojbina, štolnina (→ *Jura*)
- Stollen**¹ m rov, jašek
- Stollen**² m božični kolač
- Stolordnung** f štolninski red (→ *Jura*)
- Stolperstein** m 1. kamen spotike 2. tlakovec spomina, spotikavec (spominski kamen – tlakovec z medeninasto prevleko z imenom, rojstno letnico in podatki o usodi med drugo svetovno vojno deportirane žrtve nacističnega terorja; tlakovci se nahajajo pred nekdanjimi bivališči žrtev v nemških, pa tudi nekaterih drugih evropskih mestih)
- stopfen** – 1. mašiti, zamašiti 2. krpati, zakrpati 3. tlačiti, natlačiti
- Stoppelacker** (→ *Stoppelfeld*)
- Stoppelfeld** n strnišče
- Stör(arbeit)** f obrtniško delo na domu stranke (obrtnik je s tem kršil cehovski red), šušmarstvo (*štera)
- stören** – 1. motiti, kaliti (→ *Friede/n*) 2. opravljati obrtniška dela na domu stranke, šušmariti 3. odsaditi (G II. 433) ◇ stiften und stören – posajevati in odsajevati (G II. 433) (→ *besetzen, entsetzen*)

Störenfried (→ *Störfried*)

Störer m **1.** motilec (*motivec, kazilec, rušilec, razdiravec)

(→ *Friedensstörer, Ruhestörer*)

2. obrtnik, ki je hodil delat k naročniku na dom (V 172)

(→ *Störhandwerker*)

Störfeuer (→ *Störungsfeuer*)

Störflüge pl kršenje zračnega prostora (tuje države)

Störfried m nemirnež, rogovilež

Störhandwerker m potujoči obrtnik (obrnik, ki je hodil delat k naročniku na dom in s tem kršil cehovski red)

stornieren – **1.** popraviti, poravnati
2. odpraviti, razveljaviti, stornirati

Storno m/n **1.** popravek **2.** odprava, ustavitev, preklic, storno

Störung f motnja, motenje, nadlegovanje (→ *Besitzstörung, Religionsstörung, Ruhestörung, Verdauungsstörungen*) ◇
Störung der öffentlichen Ruhe – kaljenje javnega miru (*motjenje javnega pokoja) (→ *Verbrechen*)

Störungsfeuer n moteči ogenj (neenakomerno streljanje naj bi motilo sovražnika pri izvajanju vojaške operacije)

Stoß m **1.** sunek, trčenje, brca, udarec (→ *Freistoß, Gegenstoß, Gnadenstoß, Herzstoß, Todesstoß*) **2.** skladnica, kup **3.** sklop, stik ◇
jmdm. einen Stoß versetzen – zadati (komu) udarec
den letzten Stoß erhalten – prejeti zadnji udarec

Stoßdegen m koničasti meč za zabadanje, bodni meč

stoßen (stieß, hat gestoßen) – **1.** suniti

(→ *Kopf, Thron*), poriniti, pehati

2. naleteti na (koga/kaj)

zu jmdm. stoßen – pridružiti se (komu), združiti se s (kom)

an etwas stoßen – mejiti na (kaj)

ins Horn stoßen – zatrobiti v rog

stoßen, sich – spotikati se ob (kaj)

Stoßgebet n molitvica (ob nenadni nevarnosti)

Stoßgewehr n bodno orožje (meč, sulica, bajonet)

Stoßkeil m klin (vdor v sovražnikovo ozemlje)

Stoßkraft f udarna sila

Stoßseufzer m vzdihljaj

Stoßtrupp m udarna skupina

Stoßwaffe f vbodno orožje

StPO = Strafprozeßordnung
(→ *Strafprozeßordnung*)

Str. = StraÙe (→ *StraÙe*)

stracks – **1.** pri priči, takoj, nemudoma
2. natančno

Stradon m poljski kolovoz, štradon (cesta oz. pot na Ljubljanskem barju z jarkoma na obeh straneh in običajno z drevoredom)

Strafamtshandlung f kazensko uradovanje (*kazensko-uradno postopanje)

Strafandrohung f grožnja s kaznijo

Strafanstalt f kaznilnica (H 58)

(*kaznovavnica)

(→ *Männerstrafanstalten, Weiberstrafanstalt*)

Strafanzeige f prijava kaznivega dejanja ◇

Strafanzeige erstatten – prijaviti kaznivo dejanje

strafbar – kazniv (→ *Handlung*)

Strafbarkeit f kaznivost

Strafbemessung f odmera kazni

Strafbestimmung f kazensko določilo

Strafbote m kazenski posel

Strafe f kazen (*štrafinga)

(→ *Arreststrafe, Disziplinarstrafe, Ehrenstrafe, Festungsbaustrafe, Feuerstrafe, Freiheitsstrafe, Galeerenstrafe, Gefängnisstrafe, Geldstrafe, Haftstrafe, Höchststrafe, Kerkerstrafe, Kettenstrafe, Körperstrafe, Lebensstrafe, Leibesstrafe, Mutwillensstrafe, Ordnungsstrafe, Prügelstrafe, Rad/ Strafe des Rades, Retardanzstrafe, Todesstrafe, Ungehorsamstrafe, Vermögensstrafe, Verwaltungsstrafe, Zauberei/Strafe der Zauberei*) ◇

Bemessung der Strafe – odmera kazni (→ *Strafbemessung*)

Mäßigung der Strafe – omilitev kazni

Nachsicht der Strafe – spregled kazni

Verbüßung der Strafe – prestajanje kazni

Verschärfung der Strafe – poostritev kazni (po *Kazenski postavi zoper hudodelstva, pregreške in prestopke / Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen* cesarja Franca Jožefa I., izdani s cesarskim patentom dne 27. maja 1852, se »kazen ječe« lahko poostri: »s postenjem (durch Fasten); z odkazovanjem terdega ležišča (durch Anweisung eines harten Lagers); z deržanjem samši zapertega (durch Anhaltung in Einzelhaft); s samotnim

zaklenjenjem v temnici (durch einsame Absperrung in dunkler Zelle); s tepenjem s palico ali šibo (durch Züchtigung mit Stock- oder Ruthenstreichen); z izgnanjem iz dežele po prestani kazni (durch Landesverweisung nach ausgestandener Strafe)«) Verhängung der Strafe – izrek kazni (→ *Strafverhängung*) Verschärfung der Todesstrafe – poostritev smrtne kazni (→ *Riemenschneiden, Schleifen, Zwickung*)

Vollstreckung der Strafe – izvršitev kazni (→ *Strafvollstreckung*)

Strafe am Leben – smrtna kazen (→ *Todesstrafe*)

Strafe am Leibe – telesna kazen (→ *Leibesstrafe, Leibstrafe*)

aus Furcht vor Strafe – iz bojazni pred kaznijo

bei Strafe verboten – prepovedano ob zagroženi kazni

nach ausgestandener Strafe – po prestali kazni

nach Verbüßung der Strafe – po prestali kazni

unter Strafe – ob zagroženi kazni

abschreckende/erspiegelnde/exemplarische Strafe – kazen v svarilo drugim (*kazen drugim v strah in izgled)

ausgestandene Strafe – prestala kazen

bürgerliche Strafen – civilne kazni (*kazni nižjega sodstva in odškodnine*) (V 400)

gebührende Strafe – pravična kazen

gelinde/leichte/milde Strafe – mila kazen, nizka kazen

harte Strafe – ostra kazen

lebenslängliche Strafe – dosmrtna ječa

leidentliche/schwere/strenge Strafe

– ostra kazen
 peinliche Strafe – telesna kazen,
krvna kazen (V 400)
 politische Strafe – kazen za
 politično hudodelstvo
 verwirkte Strafe – prisojena kazen
 (wohl) empfindliche Strafe – (zelo)
 ostra kazen (→ *Leibesstrafe*)
 eine Strafe auferlegen/diktieren –
 naložiti kazen
 die Strafe aushalten – prestajati
 kazen
 die Strafe ausmessen/bemessen –
 odmeriti kazen
 die Strafe aussetzen – odložiti
 kazen
 die Strafe ausstehen – prestati
 kazen
 die Strafe erlassen/nachlassen/
 schenken – oprostiti kazni
 die Strafe herabsetzen – zmanjšati
 kazen
 die Strafe teilweise erlassen –
 znižati kazen
 die Strafe tilgen – izbrisati kazen
 (→ *Erlöschungsarten*)
 einer Strafe unterliegen – zapasti
 kazni
 die Strafe verbüßen – prestati
 kazen
 die Strafe verhängen – izreči kazen
 die Strafe verringern – omiliti
 kazen (v *Krvnem sodnem
 redu cesarice Marije Terezije /
 Constitutio Criminalis Theresiana*
 iz leta 1769 se je npr. kazen
 zažiga v skladu z okoliščinami
 lahko spremenila v udarec z
 mečem, slednji pa v primerno
 telesno kazn (... »und kann nach
 Gestalt der Sachen die Feuer-
 in die Schwertstraffe, oder die
 Schwert- in eine gemessene
 Leibesstraffe verringert werden«))
 die Strafe verschärfen – poostriti

kazen (→ *Strafe/Verschärfung der
 Strafe*)
 eine Strafe verwirken – zaslužiti
 kazen
 die Strafe vollstrecken/vollziehen –
 izvršiti kazn
 bei/unter scharfer Strafe verbieten
 – prepovedati ob zagroženi ostri
 kazni
 in eine Strafe verfallen – zapasti
 kazni
 jmdn. mit Strafe belegen –
 kaznovati (koga)
 jmdn. unter Strafe stellen –
 zagroziti (komu) s kaznijo
 jmdn. zu einer Strafe verhalten –
 kaznovati (koga)
 jmdn. zur Strafe ziehen – kaznovati
 (koga)
 jmdn. seiner gerechten Strafe
 zuführen – kaznovati (koga),
 poskrbeti, da (koga) doleti pravična
 (zaslužena) kazn

strafen – kaznovati (*štrafati)
 (→ *Leben, Leib, Tod, Zauberei*)

Strafer m kaznovalec

Straferkenntnis n kazenska razsodba
 (*kazensko razsodilo)

Strafexpedition f kazenska ekspedicija

straff – napet

Straffall m kazenski primer

straffällig – kazniv ◊
 straffällig werden/sich straffällig
 machen – zakriviti kaznivo dejanje
 (*kazni zapasti, priti v štrafingo)

Straffällige(r) m prestopnik

Straffälligkeit f kaznivost

straffen – napeti

Strafgebühr (→ *Strafgeld*)

Strafgefängnis n kaznilnica
 (→ *Strafhaus*)

Strafgeld n globa (*kazenski denar, denar iz kazni)

Strafgericht n kazensko sodišče (*kazenska sodnija)

strafgerichtlich – kazenskosen
(→ *Behandlung, Untersuchung, Verfolgung, Verurteilung*)
strafgerichtlich verfolgen –
kazenskosenodno preganjati

Strafgerichtsbarkeit f kazenska sodna oblast

Strafgerichtspflege f kazensko pravosodje

Strafgesetz n kazenski zakon (*pokorivna postava, kaznovalna postava) ◇
Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Übertretungen –
Kazenska postava zoper hudodelstva, pregreške in prekrške (izdana s cesarskim patentom 27. maja 1852) (→ *Übertretung, Verbrechen, Vergehen*)

Strafgesetzbuch n kazenski zakonik (H 35, 40)

Strafgewalt f kazenska oblast

Strafhaft f kazenski zapor

Strafhaus n kaznilnica (*kaznovalnica, kaznovavna hiša) ◇

K. k. Provinzial-Strafhaus am Kastele zu Laibach – C. kr. deželna kaznilnica na ljubljanskem gradu (ustanovljena je bila leta 1815 in delovala do leta 1849; leta 1868 je bila ponovno odprta in leta 1895 zaprta) (→ *Strafmittel*)

Strafhausaufseher m kaznilniški paznik

Strafhausverwalter (Laibach) m oskrbnik kaznilnice (Ljubljana)

Strafhoheit (→ *Strafgewalt*)

sträflich – 1. kazniv 2. nedopusten, obsojanja vreden

Sträfling m kaznjeneč

Straflosigkeit f nekaznovanost

Strafmaß n odmera kazni, višina kazni

Strafmilderung f omilitev kazni (*zlajšanje/olajšava/prizanesenje kazni)

Strafmittel n kazensko sredstvo (*pokorivna kazen) (v C. kr. deželni kaznilnici na ljubljanskem gradu so bila za nepokorne zapornike predvidena naslednje kazenska sredstva: opomin na samem in pred zbranimi uradniki in zaporniki (das Ermahnen sowohl in der Stille als vor der Versammlung der Beamten und Gefangenen), prepoved izhoda na dvorišče z ostalimi kaznjenci v prostih urah (die Verweigerung mit den übrigen Sträflingen in den freyen Stunden in den Hof zu gehen), post (Fasten), zapor v samici (das Verweisen in ein einsames Behältniß) in kaznovanje z udarci (die Züchtigung mit Schlägen))

Strafort m kaznilnica (*kaznilišče, kaznilišče, pokorišče, pokoriše)

Strafpredigt f zmerjanje (*karalni govor, ukor)

Strafprozeß m kazenski postopek

Strafprozeßordnung f kazenskopravdni red (H 58, 62) (*red kazenske pravde) (*Red kazenske pravde / Strafprozeß-Ordnung* cesarja Franca Jožefa I. z dne 17. januarja 1850 loči med hudodelstvi (Verbrechen), pregreški (Vergehen) in prestopki (Übertretungen),

enako *Kazenska postava zoper hudodelstva, pregreške in prestopke / Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen* cesarja Franca Jožefa I., izdana s cesarskim patentom dne 27. maja 1852) (→ *Gerichtsordnung*)

Strafprozeßrecht n kazensko procesno pravo

Strafrecht n **1.** kazensko pravo (→ *Verwaltungsstrafrecht*) **2.** pravica kaznovanja ◇ das Strafrecht üben – izvrševati kazensko pravico

Strafrechtler m strokovnjak za kazensko pravo

Strafrechtspflege f kazensko sodstvo, kazensko pravosodje

Strafregister n seznam kazni (*kazalo kazni)

Strafrichter m kazenski sodnik

Strafsatz m kazenska postavka (*kazenski postavek)

Strafschärfung f poostritev kazni

Straftat f kaznivo dejanje

Straftäter m storilec kaznivega dejanja

Strafurteil n kazenska sodba

Strafverbüßung f prestajanje kazni ◇ nach Strafverbüßung – po prestali kazni

Strafverfahren n kazenski postopek (*strahovanje)

Strafverhängung f izrek kazni

Strafvermehrung f povečanje kazni

Strafversetzung f kazenska premestitev

Strafvollstreckung f izvršitev kazni

Strafvollziehung (→ *Strafvollzug*)

Strafvollzug m kazenska izvršba

Strafvollzugsanstalt f kazensko-poboljševalni zavod

strafweise – po kazni, kazensko (→ *Dienstentlassung, Versetzung, Verweis*)

Strafzeichen n kazensko znamenje (*Kroni sodni red cesarice Marije Terezije / Constitutio Criminalis Theresiana* iz leta 1769 je vseboval kazenska oz. izključitvena znamenja za posamezne dedne dežele – kratico dedne dežele, iz katere je bil obsojenec izgnan, je rabelj vžgal v hrbet obsojenca in jo nato še dodatno vtril s smodnikom; izključitvene črke (*Relegations-Buchstaben*) za Kranjsko so bile R. Cr.)

Strafzeit f trajanje kazni ◇ nach vollendeter Strafzeit – po izteku kazni

Strahl m **1.** žarek (→ *Sonnenstrahl*) **2.** curek (→ *Wasserstrahl*) **3.** strela (→ *Blitzstrahl*)

Strähne m **1.** volna oz. preja, zvita v enako dolgih zavojih, štrena (tudi mera za volno, prejo, sukanec) **2.** pramen (las)

stramm – **1.** napet **2.** krepak, čvrst, strumen **3.** strog (→ *Zucht*)

Strand m obala

Strandbatterien pl obalne baterije (*baterije na obrežju)

Strang m vrv, konopec ◇ die Hinrichtung des Verbrechers durch den Strang vollziehen – usmrtiti zločinca z obešanjem jmdn. mittelst Strang (mit dem Strange) hinrichten – usmrtiti (koga) z obešanjem jmdn. zum Tode durch den Strang

verurteilen – obsoditi (koga) na smrt z obešanjem

strangulieren – 1. zadaviti 2. obesiti (smrtna kazen)

Strangulierung f 1. zadavljenje 2. smrt z obešanjem

Stranze f vlačuga (*lajdra, cajdra)

Strapaz(e) f trud, napor, naporno opravilo, muka

strapazieren – 1. utrujati (koga), mučiti (koga), obremenjevati (koga) 2. veliko uporabljati (*štrapacirati)

strapazieren, sich – truditi se, naprezati se, mučiti se

Straße f cesta (→ *Bezirksstraße, Communicationsstraße, Concurrenzstraße, Fahrstraße, Geleitstraße, Gemeindestraße, Handelsstraße, Heerstraße, Kommerzialstraße, Landesstraße, Landstraße, Poststraße, Reichsstraße, Wasserstraße, Zufahrtsstraße, Zwangsstraße*) ◊
ärarische Straßen – erarne (erarske, erarialne) ceste, državne ceste, cesarske ceste
frequente Straße – prometna cesta
öffentliche nichtärarische Straßen und Wege – javne neerarske ceste in poti (*Postava, veljavna za vojvodstvo Kranjsko, ki zadeva ustanovljenje in obdržbo javnih ne erarialnih (ne cesarskih) cest in potov / Gesetz, wirksam für das Herzogthum Krain, betreffend die Herstellung und Erhaltung der nicht ärarial öffentlichen Straßen und Wege, z dne 14. aprila 1864, deli javne ceste in poti v: »a) deželne ceste (Landesstraßen), b) konkurenčne ceste (ceste po pripomočkih) (Concurrenzstraßen)*

in občinske (srenjske) ceste in pota (*Gemeindestraßen und Wege*)◊; *Zakon, veljaven za vojvodino Kranjsko o napravljanji in vzdržavanji javnih ne cesarskih (ne erarskih) cest in potov / Gesetz, wirksam für das Herzogthum Krain, betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen nichtärarischen Straßen und Wege, z dne 5. marca 1873, razvršča javne ceste in poti v: »a) okrajne ceste Bezirksstraßen), b) občinske ceste in potje (Gemeindestraßen und Wege)◊; *Zakon z dne 28. julija 1889, o napravljanji in vzdrževanju javnih neerarskih cest in potij, veljaven za vojvodino Kranjsko / Gesetz vom 28. Juli 1889, betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen nichtärarischen Straßen und Wege, wirksam für das Herzogthum Krain, deli javne neerarske ceste in poti v »a) deželne ceste (Landesstraßen), b) okrajne ceste (Bezirksstraßen, c) občinske ceste in občinske poti (Gemeindestraßen und Gemeinewege), d) železniške dovozne ceste (Eisenbahn-Zufahrtsstraßen)◊* (→ *Straßenpolizeiordnung*)
auf offener Straße – na javni cesti, na ulici*

Straßen-Comité n cestni odbor

Straßen-Concurrenz f cestni sklad (→ *Concurrenzstraße*)

Straßen-Concurrenzbezirk m cestni skladni okraj, cestni konkurenčni okraj (→ *Concurrenzbezirk*)

Straßenaas n pouličnjak

Straßenanwohner m cestnik

Straßenanwohnerin f cestnica

Straßenaufschrift f ulični napis
Straßenausschuß m cestni odbor (H 60)
Straßenbahn f tramvaj (*pocestna železnica) (→ *Bahn/Elektrische Bahn/Elektrische Kleinbahn (Laibach)*) ◇
 elektrische Straßenbahn – električni tramvaj (*električna pocestna železnica)
Straßenbaupersonal n osebje za gradnjo cest (H 35)
Straßenbeleuchtung f cestna razsvetljava, ulična razsvetljava (*cestna svečava, ulična svečava) (→ *Gasbeleuchtung*)
Straßenbenennung f poimenovanje ulic
Straßenbeschädigung f poškodba ceste (*cestna pokvarba) (*Zakon od dne 26. septembra 1874, veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se razpisuje cestni policijski red javnih nedržavnih cest / Gesetz vom 26. September 1874, wirksam für das Herzogthum Krain, womit eine Straßenpolizeiordnung für die öffentlichen nicht ärarischen Straßen erlassen wird*, je v 1. členu vseboval določila o preprečevanju poškodb javnih nedržavnih cest)
Straßenbeschotterung f posutje ceste z gramozom (→ *macadamisieren*)
Straßenbettler m poulični berač
Straßendirektion f cestna direkcija (H 35)
Straßen-dirne f pocestnica
Straßeneinräumer m cestar
Straßenfahrbahn f cestišče
Straßenfeger m cestni pometaç

Straßengericht n javno sodišče (*očitno sodišče)
Straßengraben m cestni jarek (*obcestno rovišče)
Straßeningenieur m cestni inženir (H 36)
Straßenkampf m poulični boj
Straßenkategorie (→ *Straße*)
Straßenlaterne f cestna svetilka (*cestna svetilnica)
Straßenmaut f cestnina (*cestarina, cestovina)
Straßenmautstelle f cestna mitnica
Straßenmord m cestni umor
Straßenmörder m cestni morilec
Straßenpolizei f cestna policija
straßenpolizeilich – cestno-polijski
Straßenpolizeiordnung f cestni policijski red (promet na cestah v vojvodini Kranjski so urejali: *Zakon, od dne 26. septembra 1874, veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se razpisuje cestni policijski red javnih nedržavnih cest / Gesetz vom 26. September 1874, womit eine Straßenordnung für die öffentlichen nicht ärarischen Straßen im Herzogthume Krain erlassen wird, Razglas c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 23. oktobra 1903, s katerim se na podstavi obstoječih zakonov in predpisov z odobravanjem c. kr. ministrstva za notranje stvari razglašajo pregledani in popolnjeni začasni cestni policijski red, veljaven za državne ceste v vojvodini Kranjski / Kundmachung des k. k. Landespräsidenten in Krain vom 23. Oktober 1903, mit welcher auf Grund der bestehenden Gesetze und Vorschriften mit Genehmigung*

des k. k. Ministeriums des Innern die revidierte und ergänzte provisorische Straßenpolizeiordnung, gültig für die Reichsstraßen im Herzogthume Krain verlaubart wird in Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 2. julija 1904, s katerim se izdajajo začasna določila o vožnji z avtomobili in motornimi kolesi po javnih cestah v vojvodini Kranjski, in sicer glede javnih neeraričnih cest, dogovorno z deželnim odborom kranjskim / Verordnung des k. k. Landespräsidenten in Krain vom 2. Juli 1904, mit welcher provisorische Bestimmungen bezüglich des Fahrens mit Automobilwagen und Motorrädern auf allen öffentlichen Straßen im Herzogthume Krain, und zwar hinsichtlich der öffentlichen nicht ärarischen Straßen im Einvernehmen mit dem krainischen Landesausschusse erlassen werden)

- Straßenraub** m cestni rop
- Straßenräuber** m cestni ropar
(*razbojnik, tolovaj)
- Straßenräuberei** f cestni rop
(*razboj, tolovajstvo)
- Straßenreparation** f popravilo ceste
- Straßenrevolte** (→ *Straßenunruhen*)
- Straßensäuberung** f čiščenje cest
- Straßentafel** f cestna tabla
- Straßentoilette** f cestna obleka
- Straßen- und Flurenpolizei** f cestna in poljska policija (→ *Polizei*)
- Straßenunruhen** pl poulični nemiri
- Straßenverkehr** m cestni promet
(*cestno občilo)
- Straßenwesen** n ceste (H 22)
- Straßenzoll** m cestnina

- Straßenzug** m **1.** vrsta hiš (na obeh straneh ceste) **2.** cestni odsek
- Straßenzwang** m *obveznost ceste* (V 173), prisilnost cest
- Stratagem** n vojna zvijača
- Stratege** m strateg (*vojnoslovec)
- Strategie** f strategija (*vojnoslovje, vojnnoznanstvo)
- strategisch** – strateški (*vojnosloven, vojnnoznanstven)
- sträuben, sich** – upirati se
- Strauchen** m nahod
- Strauß** m šop, šopek
- Sträußchen** n kitica, venček
deklamatorisches Sträußchen – deklamatoričen venček
- Strazza** f priročna knjiga, beležnica
(*štraca)
- Strazenbuch** (→ *Strazza*)
- streben** – stremeti k (čemu), prizadevati si za (kaj), težiti k (čemu)
- strebsam** – prizadeven
- Strebsamkeit** f prizadevnost
- Strebung** f prizadevanje, stremljenje, težnja
- Streckbank** f natezalnica (mučilno orodje) (*raztezavnica)
- strecken** – **1.** iztegniti, stegniti, razpeti
2. raztegniti, nategniti, napeti
3. položiti (→ *Boden, Gewehr, Waffe*)
- Streckenfahrt** f vožnja po daljavi (prevoz s kočijo – v nasprotju z vožnjo po času (*Zeitfahrt*))
- Streckenwächter** m progovni čuvaj
- Streckhof** m *stegnjeni dom* (G I. 560)

Streckleiter f natezalna lestev,
natezalnica (mučilno orodje)

Streich m **1.** udarec (→ *Hauptstreich*,
Karbschstreiche, *Rutenstreiche*,
Stockstreiche) **2.** šala, norčija
(→ *Bubenstreich*, *Schelmstreiche*)
3. dejanje (*čin, nagodek) **4.** znak,
signal (→ *Kirchenstreich*) ◇
die Streiche des Schicksals – udarci
usode
lustige Streiche machen – uganjati
norčije
jmdm. einen schlimmen Streich
versetzen – zagosti jo (komu)

streichen (strich, hat/ist gestrichen)
– **1.** šibati (→ *Rute*) **2.** gladiti
3. namazati **4.** barvati **5.** črtati,
izbrisati **6.** potikati se, klatiti se
7. igrati (→ *Geige*) **8.** spustiti
(→ *Segel*)

Streichmusik f godalni orkester
(*godba na lok)

Streichung f črtanje, izbris

Streifabteilung f izvidniški odred

Streife f **1.** patrola, patrolja **2.** obhod,
pogon

streifen – **1.** oplaziti, dotakniti se
2. pleniti **3.** omeniti **4.** klatiti se
(→ *Partei*) **5.** pregledovati teren,
patruljirati

Streifen m **1.** pas (podolgovat kos
ozemlja) **2.** trak **3.** proga **4.** film

Streifenwagen m patroljni avto

Streifpartei f oddelek lahke konjenice
(običajno v izvidniški vlogi)

Streifung f **1.** obhod, patroljiranje
2. pogon, preiskovanje
(→ *Landesstreifung*) ◇
unversehene Streifung – nenadni
pogon

Streifwache f obhodna straža

Streifzug m **1.** izvidniški pohod,
ogledni pohod **2.** pogon **3.** plenilni
pohod **4.** vojskovanje (*četovanje)
5.
ekskurz **6.** pohod, izlet ◇
räuberischer Streifzug – plenilni
pohod

Streik m stavka ◇
einen Streik (mit Gewalt)
niederschlagen – (nasilno) zadušiti
stavko
in den Streik treten – stavkati
zum Streik aufrufen – pozvati k
stavki

Streikbewegung f stavkovno gibanje

Streikbrecher m stavkokaz

streiken – stavkati

Streikende(r) m stavkar

Streikrecht n stavkovna pravica

Streit m **1.** spor, prepir (*prepor,
razpor), pravda
(→ *Nationalitätenstreit*, *Rangstreit*,
Rechtsstreit, *Religionsstreit*,
Wettstreit, *Widerstreit*, *Wortstreit*)
2. boj ◇

Beilegung eines Streits – poravnava
spora

einen Streit abmitteln – doseči
poravnavo

einen Streit anfangen/anzetteln/
entfachen – sprožiti spor

einen Streit austragen – razsoditi v
sporu (*razločati spor, dognati spor)

einen Streit beenden/begraben/
beilegen/schlichten – poravnati
spor, pobotati se

Streit haben – pripraviti se
einen Streit gütlich/im gütlichen

Wege ausgleichen/beilegen/
schlichten – poravnati spor po

mirni poti

- einen Streit im Rechtswege austragen – urejati spor po pravni poti, urejati spor s pravdo (*pravdoma)
einen Streit vom Zaun brechen – začeti prepir, izzvati prepir mit jmdm. in Streit geraten – spreti se s (kom)
miteinander im Streit liegen – biti sprt s (kom)
einen Streit abmitteln – doseči poravnavo
- Streitaxt** f bojna sekira ◇
die Streitaxt begraben – zakopati bojno sekiro
- streitbar** – **1.** prepirljiv **2.** pripravljen za boj, sposoben za boj, bojevit (→ *Bevölkerung*) **3.** vojaški (→ *Stand*)
- Streitbarkeit** f bojevitost, hrabrost, junaštvo
- streiten** (stritt, hat gestritten) – **1.** prepirati se **2.** bojevati se, vojskovati se **3.** biti v nasprotju s (čim) **4.** izpodbijati **5.** pravdati se ◇
etwas streitet wider etwas – nekaj je v nasprotju s (čim)
vor Gericht streiten – pravdati se
- streitend** – nasprotujoč
- Streiter** m **1.** prepirljivec, pravdar **2.** vojščak, bojevnik
- Streiterei** f prepiranje
- Streitfall** m pravda
- Streitfrage** f sporno vprašanje ◇
Erledigung der Streitfrage – rešitev spornega vprašanja
- Streitgegenstand** m sporni predmet
- Streitgenosse** m sospornik, sopravdnik
- Streitgenossenschaft** f sosporništvo, sopravdje
- Streitgespräch** n **1.** prepir, disputacija, disput **2.** razprava o spornem znanstvenem ali verskem vprašanju, disputacija, disput (→ *Opponent, Respondent*)
- Streithammer** m bojno kladivo
- Streitigkeit** f spor, prepir (*razpor) (→ *Rechtsstreitigkeit*) ◇
Austragung der Streitigkeiten – reševanje sporov
eine Streitigkeit austragen – rzsoditi v sporu (*razločati spor, dognati spor)
- Streitkraft** f oborožena sila, vojska (→ *Landstreitkräfte, Luftstreitkräfte, Seestreitkräfte*) ◇
maritime Streitkräfte – pomorske bojne sile, mornarica (→ *Seestreitkräfte*)
- Streitmacht** f vojska, armada
- Streitpartei** f pravdna stranka, stranka v postopku
- Streitsache** f pravdna zadeva, pravda ◇
bürgerliche Streitsache – civilna pravda
- Streitsucht** f prepirljivost
- Streitteil** m pravdna stranka (*sporna stranka, razporni del)
- Streitverfahren** n postopanje v spornih zadevah (*sporno postopanje)
- Streitverhandlung** f razprava v spornih zadevah (*sporna razprava)
- Streitwaffe** f bojno orožje
- Streitwagen** m bojni voz
- Strene** (→ *Strähne*)
- streng** – oster, hud (→ *Abndung, Arrest, Feiertag, Kälte, Pflichterfüllung, Sperre, Strafe, Winter*), strog (→ *Auffassung, Diskretion, Fräulein, geheim*,

Incognito, Prüfung, Regiment, Verschwiegenheit) ◇

streng bestrafen – ostro kaznovati
auf das Strengste bestrafen –
najostreje kaznovati

Strenge f strogost ◇
mit Strenge – ostro
mit der vollen Strenge des
Gesetzes behandeln – kaznovati z
vso zakonito strogostjo
Strenge walten lassen – strogo
ravnati

Streu f stelja, nastilja

Streuhütte f steljnjak, listnjak

Streuschuppen m steljnica

Streustroh n slama za nastiljo

Streuwald m steljnik

Strich m **1.** črta (→ *Querstrich, Schlussstrich*) **2.** del, pas (→ *Himmelsstrich, Landstrich*)
3. jata, let, prelet **4.** prostitucija
5. črta (stara avstrijska dolžinska mera: 1 črta = ca. 6,5 mm) ◇
ein Schimmel 16 Faust und 2
Strich hoch – belec (konj) je 16
pesti in 2 črti visok
ein Strich Landes (Feldes) – kos
oz. pas zemlje (polja)
ein Strich vom Pflug – brazda
ein Strich von Vögeln – jata ptic
senkrechter Strich – navpična črta,
navpičnica (v tabelah je označevala
prisotnost – v nasprotju s prečno
črto (*Querstrich*), ki je označevala
odsotnost)
nach Strich und Faden – temeljito
unter dem Strich – na koncu (ob
upoštevanju dobrih in slabih strani)
jmdm. einen Strich durch die
Rechnung machen – prekrižati
(komu) načrte
einen Strich unter etwas machen/
ziehen – potegniti črto (pod

dosedanjim življenjem, pod
preteklostjo), začeti znova
auf den Strich gehen – ukvarjati se
s prostitucijo, prostituirati se

Strick m konopec, vrv (*štrik)
(→ *Zündstrick*)

stricken – plesti

Strickerei f pletiljstvo
(→ *Maschinenstrickerei, Maschinstrickerei*)

Strickerin f pletilja
(→ *Maschinenstrickerin, Maschinstrickerin, Strumpfstickerin*)

Strickware f pletenina

Striez m **1.** podolgovat kruh, štruca
2. štruca (*greba) masla

Striezel m štručka, pletenica

striken (→ *streiken*)

strittig – sporen

Stroh n slama (→ *Bettstroh, Streustroh*) ◇
Stroh schneiden – rezati slamo

Strohdach n slamnata streha

Strohflechter m slamnikar
(*slamopletec)

Strohflechtere f slamnikarska obrt,
slamnikarstvo

strohgedeckt – s slamo krit

Strohhut m slamnik

Strohherzeugung f izdelovanje
slamnikov, slamnikarstvo

Strohutmacher m izdelovalec
slamnikov, slamnikar

Strohsack m slamnjača, slamnica

Strohschneiden n rezanje slame

Strohsessel (→ *Strohstuhl*)

Strohstuhl m slamnat stol

- Strohwitwe** f slamnata vdova
- Strohwitwer** m slamnati vdovec
- Strolch** m klatež, potepuh, nepridiprav
- Strom** m **1.** tok **2.** reka **3.** množica
4. struja
- Stromer** m potepuh
- Stromleitung** f električni vod
- Strudel** m **1.** zavitek (*povalek, potica, povitica) **2.** vrtinec
- Strumpf** m nogavica
- Strumpfgeld** n **1.** privarčevan in doma skrit denar **2.** napitnina prostitutke
- Strumpfstrikerin** f nogavičarka
- Strumpfwirker** m nogavičar
- Strutze** f štruca ◊
eine Strutze Brot – štruca kruha
- Stube** f izba, soba (→ *Badestube, Bierstube, Brechstube, Darrstube, Dörrstube, Folterstube, Gaststube, Gesindestube, Kinderstube, Lesestube, Rauchstube, Schankstube, Schlafstube, Schreibstube, Tafelstube, Wachstube, Wärmestube, Wechselstube, Weinstube, Wohnstube*) ◊
gute Stube – soba za obiske
(*posetna soba), sprejemnica,
gosposka soba, salon
- Stubenarrest** m hišni pripor
- Stubengenosse** m sostanovalec
- Stubenhocker** m zapečkar
- Stubenmädchen** n sobarica (*hišna)
- Stubenmaler** m soboslikar
- Stubenofen** m hišna peč
- Stubenzins** m najemnina
(*najemščina) za sobo
- Stück** n **1.** del, kos, komad
(→ *Geschäftsstück, Grundstück, Herzstück, Machstück, Meisterstück, Schriftstück, Trennstück*) **2.** top
(→ *Feldstück*) **3.** kovanec (*penez)
(→ *Geldstück*) **4.** sod (vina)
5. skladba, igra (→ *Schelmstücke, Tonstück*) **6.** glava (živine) ◊
große Stücke auf jmdn. halten –
visoko ceniti (koga)
- Stückarbeit** f delo na akord (*na kose)
- Stückarbeiter** m delavec na akord
(*na kose)
- Stückgut** n kosovno blago
- Stückgutverkehr** m promet s
kosovnim blagom
- Stückknecht** m topničar, kanonir
- Stücklohn** m časovna mezda
- Stückwerk** n mojstrski izdelek
(izdelek obrtniškega pomočnika za
dosego mojstrskega naziva)
- Student** m dijak (→ *Koststudent*),
študent (→ *Werksstudent*)
- Studentenbuch** n indeks predavanj
- Studentenküche** f dijaška kuhinja
(→ *Verein*)
- Studentenstiftung** f dijaška ustanova,
štipendija
- Studie** f raziskava, študija
- Studien** pl študij (→ *Studium*) ◊
theologische Studien – bogoslovni
nauki, bogoslovje
Studien betreiben – študirati
- Studienbeihilfe** f štipendija
- Studienfond** m študijski sklad
(*študijski zaklad) (državna uprava
nad premoženjem leta 1773
razpuščenega jezuitskega reda,
ki je bilo namenjeno izboljšanju
šolstva)
- Studienfondsherrschaft** f gospostvo,
ki je pripadalo študijskemu skladu

Studienkatalog m katalog študentov

Studienkommissionen pl študijske komisije (H 35)

Studienkonsense pl študijski konsesi (H 35)

Studienrat m študijski svétnik (častni poklicni naziv) (→ *Oberstudienrat*)

Studien- und

Bücherzensurkommissionen pl komisije za študijske zadeve in cenzuro knjig (H 33)

studieren – 1. študirati 2. pretehtati

Studierende(r) m študent ◇
Studierender der Rechte – študent prava

Studium n študij

Stufe f 1. stopnica 2. stopnja (→ *Altersstufe, Bildungsstufe, Gehaltsstufe, Oberstufe*) ◇
alleruntertänigste Glückwünsche an die Stufen des Allerhöchsten Thrones gelangen lassen – sporočiti najponižnejše čestitke na najvišje mesto (na cesarski dvor) (* pred stopnjice Najvišjega prestola)
das Gnadengesuch an die Stufen des Allerhöchsten Thrones leiten – predati prošnjo na najvišje mesto (na cesarski dvor) (* pred stopnjice Najvišjega prestola)

Stuhl m 1. stol, sedež (→ *Gerichtsstuhl, Hexenstuhl, Kirchenstuhl, Krankenfahrstuhl, Leibstuhl, Leinweberstuhl, Nachtstuhl, Rohrstuhl, Rollstuhl, Ruhestuhl, Strohhstuhl, Web(er)stuhl*) 2. stolica (na univerzi) (→ *Lehrstuhl*) 3. velika potreba, iztrebljanje, stolica (→ *Stuhlgang*) ◇
der Apostolische/Heilige/Päpstliche/Römische Stuhl – Sveti sedež

harter Stuhl – zaprtje (bolezen)
einen harten Stuhl haben – biti zaprt (bolezen)

Stuhlbezirk m stolni okraj

Stuhlgang m velika potreba, opravljanje velike potrebe, iztrebljanje, stolica

Stuhlgeld n najemnina za stalni sedež v cerkvi (*klopina, stolovina)

Stuhlgericht n stolno sodišče, stolna sodnija

Stuhlherr m stolni (sodni) gospod

Stuhlmacher m stolar

Stuhlmacherei f stolarstvo

Stuhlrichter m stolni sodnik

Stuhlverhaltung (→ *Stuhlverstopfung*)

Stuhlverstopfung f zaprtje (bolezen) (*zapeka)

Stuka = **Sturzkampfflugzeug** n bombnik strmoglavec, »štuka« (Junkers JK 87 – nemški bombnik v drugi svetovni vojni, ki je napadal v naglem spustu/v strmoglavljenju)

stumm – nem

Stümper m šušmar (*pačuh, mojster skaza, budavec)

Stümperei f šušmarstvo (*budanje, šušmarija, kerparija)

stumpf – top (→ *Winkel*)

stumpfs – urno, hitro

stund = **stand** (→ *stehen*)

Stunde f ura (→ *Gedenkstunde, Gehstunde, Kanzleistunde, Ordinationsstunde, Polizeistunde, Poststunde, Sperrstunde, Überstunde, Wegstunde*) ◇
anderthalb Stunden – poldrugo uro
eine starke Stunde – dobra ura
vorgerückte Stunde – pozna ura

- bis zur Stunde – doslej (*dosorej)
 um diese Stunde – ob tej uri
 (*obtorej, obsorej)
 von Stunde an – odslej
 zur Stunde – sedaj
 zu guter Stunde – ob pravi uri
 Stunden geben – dajati lekcije, učiti
- stunden** – odložiti, preložiti,
 podaljšati, prolongirati
- Stundenbuch** n srednjeveški
 molitvenik za laike, horarij
- Stundengebet** n molitveno bogoslužje
- Stundengeld** n urnina (plačilo od ure)
- Stundenhotel** n »hotel za uro« (hotel
 za bežna ljubezenska srečanja)
- Stundenplan** m urnik
- Stundentafel** (→ *Stundenplan*)
- Stundenzettel** m urni list
- stündlich** – 1. vsako uro 2. kmalu, vsak
 trenutek, takoj
- Stundung** f odlog plačila
- stupid** – neumen
- Stuprata** f posiljena ženska
- Stuprator** m posiljevalec
- stuprieren** – posiliti
- Sturm** m 1. vihar (→ *Sturm und Drang*) 2. naskok (*naval), juriš
 (→ *Bildersturm, Landsturm*)
 3. »šturm« (enota v
 nacionalsocialističnih
 organizacijah) 4. mošt ◇
 ein Sturm der Empörung/
 Entrüstung – val ogorčenja
 den Sturm abschlagen – odbiti
 naskok
 Sturm laufen gegen jmdn. –
 naskočiti (koga), napasti (koga)
 Sturm läuten – zvoniti pred
 viharjem, biti plat zvona
- Sturm schlagen – 1. bobnati k
 naskoku 2. zatrobiti k naskoku
 (*zatrobiti 'sturm')
 in/mit Sturm einnehmen/erobern/
 nehmen – zavzeti v naskoku
 (jurišu)
 Sturm! – K naskoku! (opozorilni
 vojaški znak upornikom pred
 uporabo strelnega orožja)
- Sturmabteilung** f jurišni odred
 (*naskakovalni oddelek)
- Sturmangriff** m juriš
- Sturmbann** m »šturmban« (enota SS
 – ustrezala je bataljonu)
- Sturmbataillon** n jurišni bataljon,
 »šturmbataljon« (v avstro-ogrski
 vojski)
- stürmen** – 1. naskakovati, naskočiti,
 jurišati na (kaj) (→ *Festung,
 Stellung*) 2. v jurišu zavzeti
 (→ *Festung, Stellung*) 3. vihrati,
 divjati, vdreti v (kaj) (→ *Zimmer*) ◇
 es stürmt – vihar divja
- Stürmer** m 1. naskakovalec, jurišnik
 2. napadalec (pri nogometu)
- Sturmgewehr** n jurišna puška
- Sturmglöcke – Sturmglöcke läuten**
 – biti plat zvona (pred viharjem,
 požarom)
- Sturmgruppe** (→ *Sturmabteilung*)
- Sturmhaube** f železna čelada
- Sturmhut** (→ *Sturmhaube*)
- stürmisch** – viharen (→ *Applaus,
 Beifall, Zustimmung*)
- Sturmläuten** n zvonjenje pred
 viharjem, biti plat zvona
- Sturmrolle** f črnovojniški imenik
- Sturmschlagen** n 1. bobnanje k
 naskoku 2. trobljenje k naskoku

Sturmschritt m napadni korak, naskočni korak
im *Sturmschritt gehen* – v napadnem koraku, v naskočnem koraku

Sturmstreich – Sturmstreich schlagen – bobnati k naskoku

Sturmtrupp m jurišna skupina

Sturmtruppe f udarna četa
(*naskakovalno krdelo)

Sturm und Drang m viharnišтво
(literarno gibanje v Nemčiji
(ca. 1767–1785))

Sturz m **1.** zrušenje, strmoglavljenje
(→ *Umsturz*) **2.** padeč
(→ *Börsensturz*) **3.** strmina
4. preobrat (→ *Wettersturz*)
5. preklada

Sturzboden m strop iz prečnikov

stürzen – **1.** pasti (→ *Boden*), prevrniti se
2. vreči se na (koga/kaj)
3. strmoglaviti, zgrmeti
4. strmoglaviti (koga)
(→ *Regierung*) **5.** pahnuti (koga)
(→ *Bürgerkrieg, Unglück*)

Sturzflug m strmoglavil let (→ *Stuka*)

Sturzglas n stekleni pokrov (*stekleni poklopec, stekleno poveznilo)

Sturzkampfflugzeug (→ *Stuka*)

Stute f kobila (→ *Füllenstute*) ◇
belegte Stute – zaskočena kobila
junge Stute – mlada kobila
Stuten mit Saugfohlen – kobile z žrebeti pri sesku

Stutfohlen n žrebica

Stutzbüchse (→ *Stutz/en*)

Stutz(en) m kratka puška, karabinka

stutzen – **1.** pristriči, obstriči
2. začuditi se

stützen – podpirati

stützen, sich – opirati se na (kaj)

Stutzer m gizdalin (*lišpavec, gizdavec, ferkolin, smerkolin)

Stutzflügel m kratki klavir

stützig – **1.** plašen **2.** uporniški

Stützmauer f oporni zid

Stützpunkt m oporišče (*opirališče)
(→ *Luftstützpunkt*)

Stutzrohr n kratka puška, risanica
(*štuc)

Stutzuhr f namizna ura (postavljena tudi na kaminih, komodah ...)

Stv. = Stellvertreter (→ *Stellvertreter*)

stylisieren – spisati, sestaviti
(*stilizirati) (→ *Gesuch*)

SU = Sowjetunion (→ *Sowjetunion*)

s. u. = siehe unten – glej spodaj

subaltern – nižji

Subalternbeamte(r) m nižji uradnik

Subalternität f podrejenost

Subalternoffizier m nižji oficir

Subarrendierung f podzakup

Subarrendierungsweg – im Subarrendierungswege – kot podzakup

Subdelegat m *poddelegat* (H 37)

Subjekt n **1.** oseba, subjekt **2.** trgovski služabnik (*kupčijski služabnik), subjekt **3.** lekarniški pomočnik (*lekarski pomagač, lekarski pomočnik), subjekt

Sublevant m pomočnik (zlasti uradniški pomočnik)

Sublevation f podpora, olajšava

sublevieren – podpirati, olajšati

- sublim** – 1. vzvišen, veličasten, sublimen 2. plemenit, sublimen
- Submission** f podreditev, ponižnost, pokornost, pokorščina, submisija
- Subordination** f podreditev, podložnost, pokorščina, subordinacija
- Subordinationsvergehen** n nepokornost, neposlušnost
- subordinieren** – podrediti
- Subornation** f ščuvanje, podpihovanje
- subornieren** – ščuvati, podpihovati
- Subscriptio** f podpis (v listini), subskripcija
- subsidiär** – pomožen, nadomesten, subsidiaren
- subsidiarisch** (→ *subsidiär*)
- Subsidium** n podpora, denarna pomoč, subsidij
- Subsistenz** f 1. živež, hrana 2. dohodek, sredstva za preživljanje (*preživke), subsistenca
- Subsistenzhaltung** f preživljanje
- subsistenzlos** – brez sredstev za preživljanje (*brez preživka)
- Subsistenzlosigkeit** f pomanjkanje sredstev za preživljanje (*za preživke)
- Subsistenzmittel** pl sredstva za preživljanje
- Subsistenzzulage** f podporna doklada
- subsistieren** – nadomestiti
- Subskribent** m 1. prednaročnik, subskribent 2. podpisnik, subskribent ◇
Subskribent auf Drucksachen – prednaročnik na natisnjena dela (npr. časopis, knjigo)
- subskribieren** – 1. prednaročiti (npr. časopis, knjigo), subskribirati 2. podpisati (s podpisom sprejeti kako obveznost), subskribirati
- Subskription** f 1. prednaročilo, subskripcija 2. podpisovanje, subskripcija ◇
Subskription der freiwilligen Beiträge – podpisovanje (subskripcija) prostovoljnih prispevkov
- Subskriptionsammlung** f zbiranje naročnikov
- Substanz** f osnova, podstat, podloga, substanca
- Substituierung** (→ *Substitution*)
- Substitut** m namestnik, substitut
- Substitutin** f namestnica, substitutinja
- Substitution** f 1. nadomestitev, substitucija 2. zastopstvo, substitucija ◇
Substitutionen (Berggericht) – substitucije (*rudarsko sodišče*) (H 42)
fideikommissarische Substitution – nadomestno postavljanje fidejkomisnega dediča
- Substitutionsgebühr** f *namestnina (za suplenta v šoli)
- substitutorisch** – namesto, kot namestnik
- Substrat** n podlaga, podloga, substrat
- subsumieren** – privzeti, všteti
- Subsumption** f privzetje, vštetje
- subtil** – 1. nežen, občutljiv, subtilen 2. tanek, droben, subtilen 3. natančen, subtilen
- Subtilität** f pretanjenost, subtilnost
- subvenieren** – pomagati (komu), podpirati (koga)
- Subvention** f pomoč, podpora (*donesek), subvencija

Subversion f podtalno delovanje, subverzija
subversiv – podtalen, subverziven
Succesor (→ *Sukzessor*)
succombieren – podleči
Suche f iskanje
suchen – iskati (→ *Händel, Recht, weit*)
Sucht f 1. bolezen (→ *Blausucht, Darmsucht, Dörrsucht, Dürsucht, Fallsucht, Gall(en)sucht, Gelbsucht, Lungenschwindsucht, Schwindsucht, Skrophelsucht, Starrsucht, Wassersucht, Wirbelsucht*) 2. odvisnost, zasvojenost (→ *Mondsucht, Streitsucht, Tobsucht, Trinksucht, Zanksucht*) 3. pohlep, strast (→ *Ebrsucht, Gewinnsucht, Habsucht, Selbstsucht, Sensationslust, Titelsucht*) 4. hrepenenje (→ *Heimsucht, Sehnsucht*) ◇ fallende Sucht – padavica, božjast (*božje), epilepsija (→ *Fallsucht*) schwarze Sucht – kolera
Südbahn – K. k. priv.
Südbahngesellschaft – C. kr. priv. družba južne železnice (→ *Bahn*)
Südbahnfrachtenmagazine pl tovarna skladišča Južne železnice, tovarni magacini Južne železnice
Südbahngesellschaft (→ *Gesellschaft*)
Südbahnhof (Laibach) (→ *Bahnhof*)
Südländer m južnjak
»Südmark« (Zweigverein Laibach des Vereines in Graz) (→ *Verein*)
Suff m 1. popivanje 2. slaba pijača
süffisant – domišljav, aroganten
suffizient – zadosten, suficienten
Suffizienz f zadostnost, suficienca
Suffragan m nadškofu podrejen škof, sufragan

Suffraganbischof (→ *Suffragan*)
Suffraganbistum n škofija v okviru cerkvene pokrajine (podrejena metropolitu te pokrajine), *sufraganska župnija* (H 26, 27, 29, 30, 48, 63)
Sühne f pokora, sprava
sühnen – pokoriti se, spraviti se
Suite f 1. spremstvo 2. apartma (v hotelu)
Sujet n 1. snov, predmet, tema, sižé 2. povod, vzrok, motiv, sižé 3. osebek (v slovnici), subjekt
sukkurieren – pomagati
Sukkurs m pomoč, podpora, okrepitev, sukurz
Sukkursale f podružnica, filiala
sukzedieren – naslediti
Sukzeß m uspeh
Sukzession f nasledstvo, sukcesija
Sukzessionskrieg m nasledstvena vojna
Sukzessionsstaat m država naslednica
sukzessiv – 1. postopen, zaporeden, sukcesiven 2. postopno, zaporedno, sukcesivno
Sukzessor m naslednik, sukcesor
Sülzer m solinar
Summari-Rechte pl *sumarne pravde* (H 23)
summarisch – skrajšan, sumaričen, sumaren (→ *Verfahren, Verhandlung*)
Summarium n povzetek, sumarij
Summe f vsota
summieren – seštevati
Summierung f seštevek
Sumpf m močvirje

Sumtion f obhajilo

Sund m morska ožina

Sünde f greh

(→ *Hauptsünde, Todsünde*) ◇
fleischliche Sünde – telesni greh
eine Sünde begehen/tun – grešiti
vorbehaltene Sünden – pridržani
greh (odveza od grehov je
pridržana škofu), rezervatni grehi

Sündenfall m izvirni greh

Sünder m grešnik ◇

armer Sünder – »ubogi grešnik«
(na smrt obsojeni zločinec)

Sünderin f grešnica

Sündflut (→ *Sintflut*)

sündhaft – grešen

supanhube – županova huba, župna
huba, župnica (G I. 166)

superarbitrieren – ponovno
zdravstveno pregledati nabornika

Superarbitrierung f ponovni
zdravstveni pregled nabornika,
nadpregled (*nadpregledba),
superarbitracija

superb – izvrsten, krasen, sijajen

Superintendent (evangelischer) m
superintendent (evangeličanski)
(H 49, 63)

Superintendentur (evangelische) f
superintendentura (evangeličanska)
(H 49, 63)

Superior m predstojnik (zlasti
samostanski), superior

Superiorität f premoč, superiornost

Supernumerar(ius) m nadštevilni

supernumeriert – nadštevilen

Superstition f praznoverje, vražjeverje,
supersticija

supleut – župani (G II. 45)

supp – župa, županija (G II. 22, 38, 171)

suppan – župan (G II. 22, 44–46, 171)

suppanei (→ *supp*)

Suppe f juha (→ *Brennsuppe,*
Mehlsuppe, Milchsuppe)

Suppenküche f javna kuhinja

Supperflua pl odvečne stvari

Supplement n dopolnilo, dostavek,
dodatek, suplement

Supplementband m dodatni zvezek

Supplent m **1.** profesorski pripravnik,
namestnik, suplent **2.** vojaški
nastopnik, suplent

supplicieren – zaprositi

supplieren – **1.** nadomeščati
(*nadomestovati), zastopati,
suplirati **2.** dopolniti

Supplierung f **1.** nadomeščanje
(*nadomestovanje), zastopanje,
supliranje **2.** dopolnjevanje

Supplication (→ *Supplik*)

Supplik f pismena prošnja, suplika

Supplikant m prosilec, suplikant

suppniz – župnica (G II. 39)
(→ *supprecht*)

supponieren – predpostavljati,
domnevati, suponirati

Supposition f predpostavka, domneva,
supozicija

supprecht – županova pravica, župnica
(G II. 39) (iz župe (gmajne)
izločeno zemljišče, navadno njiva,
ki jo je župan užival kot nagrado za
županovanje)

Suppression f **1.** zatiranje, zatrtje,
potlačitev, supresija **2.** prikrivanje,
utaja, supresija

supprimieren – 1. zatreti, potlačiti, suprimirati 2. prikrivati, utajiti, suprimirati

suppuntertanen – »župski podložniki« (G II. 344)

Suprematie f vrhovna oblast, prvenstvo, supremacija

Surface f površina

Surrektion f 1. vstaja 2. vstajenje

Surrogat n nadomestek, surogat

Susceptibilität f 1. občutljivost 2. sprejemljivost, dovzetnost

susceptible – 1. občutljiv 2. sprejemljiv, dovzeten

suspekt – sumljiv, suspekten

suspendieren – začasno odstaviti, začasno ustaviti, odložiti, razrešiti, suspendirati

Suspendierung f začasna odstavitev, začasna ustavitev, odlog, razrešitev, suspenzija

Suspension (→ *Suspendierung*)

suspizieren – sumiti

Suspizion f sumničenje, suspicija

Süßwein m sladko vino (→ *Ausbruchwein*)

Sustentation f vzdrževanje, preživljanje (*preživek, prehramba), sustentacija

sustentieren – vzdrževati, preživljati

s. v. = salva venia (→ *rdo.*)

swaiga (→ *sbaighube*)

swaigmark (→ *sbaigmark*)

swaigpfenning (→ *sbaigmark*)

sweinpfenning – denarna dajatev (kot nadomestilo za prvotno dajatev – prašiče) (G II. 255)

Sykophant m ovaduh, sikofant

Sylvesterfeier f silvestrovanje (*silvestrova veselica)

Sympathie f 1. sočutje, simpatija 2. naklonjenost, simpatija ◇ Sympathien für jmdn. hegen – gojiti simpatije do (koga)

Sympathiebekundungen pl izražanje simpatije, izrazi simpatije

Synagoge f judovska shodnica, sinagoga

Syndikalismus m sindikalizem

Syndikat n 1. interesno združenje delavcev in nameščencev, sindikat 2. kartel, sindikat 3. funkcija sindika, sindikat (→ *Syndikus*)

Syndikus m 1. *sindik* (H 46), sodnik (*besednik) (→ *Stadtsyndikus*) 2. pooblaščen zastopnik, pravni zastopnik 3. vodja občinskega urada v času Ilirskih provinc, sindik (H 47)

Synode f cerkveni shod, sinoda

Syphilis f sifilis (*sramna bolezen, sramna kuga, francozi) (lues) (→ *Franzos(en)*, *Franzosenkrankheit*, *Krankheit/französische Krankheit*, *Lustseuche*)

System n sistem (→ *Kolonialsystem*, *Länderpurifikationssystem*, *Leibeigenensystem*, *Rechensystem*, *Territorialsystem*, *Wahlssystem*, *Zählgeldsystem*, *Zweikammernsystem*) ◇ metrisches System – metrični sistem (uveden z zakonom z dne 23. julija 1871, obvezen od 1. januarja 1876 dalje)

systemisieren – 1. urediti, določiti, razvrstiti, razporediti (v sistem, po sistemu) (*sestavno urediti, v sestav

spraviti), sistemizirati (→ *Stelle*)

2. ustanoviti

systemmäßig – določen, sistemiziran
(→ *Adel, Bezug, Gehalt*)

Szene f 1. oder 2. prizor ◇

in Szene setzen – postaviti na oder,
uprizoriti, inscenirati

sich in die Szene setzen – uveljaviti
se

Szepter (→ *Zeppter*)

Tabak m tobak (→ *Kautabak*, *Rauchtabak*, *Schnupftabak*) ◇
starker Tabak – nesramnost
(*hud tobak)

Tabakaufschlag m *tobačna naklada*
(H 21)

Tabakfabrik f *tobačna tovarna* ◇

Tabakfabrik in Laibach –
Tobačna tovarna v Ljubljani
(s proizvodnjo je začela 13.
marca 1871 na začasni lokaciji
v »cukrarni«; 1. avgusta 1973 se
je preselila v novo poslopje ob
Tržaški cesti; 12. julija 1873 je s
cesarskim odlokom dobila naziv
C. kr. tobačna glavna tovarna v
Ljubljani / K. k. Tabak- Haupt-
Fabrik Laibach, štiri leta kasneje
pa *C. kr. tobačna tovarna 1. razreda*
Ljubljana / K. k. Tabak-Fabrik I.
Klasse Laibach)
(→ *Zuckerraffinerie*)

Tabakfabrikсарbeiterin (→
Cigarrenmacherin)

Tabakgefälle n *tobačna pristojbina*
(H 37)

Tabakhauptverlag m *glavna zaloga*
tobaka

Tabak-Subverlag m *podzaloga*
tobaka

Tabaktrafik f *tobačna trafika*
(*tobakarnica)

Tabaktrafikant m *tobačni trafikant*

Tabakverlag m *tobačna zaloga*

Tabakverleger m *založnik tobaka*

Tabelle f *tabela* (→ *Fremdentabelle*,
Qualifikationstabelle)

Table d'hôte f *skupni obed*

Tableau n **1.** *slika* (→ *Prospekt*)
2. *pregled, seznam, tabela*

Tableau vivant – »živa slika«
(uprizoritev slike ali plastike z
živimi osebami)

Tablett n *pladenj, podstavek, tableta*

Tabor m **1.** *utrdba za obrambo*
kmečkega prebivalstva pred Turki,
tabor 2. *ljudsko zborovanje na*
prostem, tabor (prvi slovenski
tabor se je vršil 9. avgusta 1868 v
Ljutomeru)

Taborbewegung f *taborsko gibanje*

Taborit m **1.** *udeleženec tabora*,
taborit (*taborec) **2.** *pripadnik*
radikalne struje pri husitih, taborit

Tabouret m *nizek stol* (brez
naslonjača), *taburet*

Tabularbesitz m *zemljiškoknjižna*
posest (*v *gruntne bukve vpisana*
posest), *tabularna posest*

Tabularforderung f *zemljiškoknjižni*
dolg (*v *gruntne bukve vpisan*
dolg), *tabularni dolg*

Tabulargesuch n *prošnja za vpis v*
zemljiško knjigo (**prošnja za vpis v*
gruntne bukve)

Tabulargläubiger m
zemljiškoknjižni upnik
(*v *gruntne bukve vpisani upnik*),
tabularni upnik

Tabularurkunde f *zemljiškoknjižna*
listina, tabularna listina

Taburett n *nizek stol brez naslonjala*,
taburet

tacite – *molče*

Tadel m **1.** *graja 2.* *ukor 3.* *napaka*,
hiba ◇
sich einen Tadel zuziehen –
prislužiti si grajo

tadellos – *neoporečen, brezhiben*
(*brezmadežen) (→ *Haltung*,

Lebenswandel, Lebensweise, Moralität, Sittlichkeit, Vorleben) ◇
sich tadellos benehmen – pošteno,
neoporečno se vesti (*brezmadežno
se vesti)

tadeln – grajati

Tadelwort n graja

Tafel f **1.** tabla (→ *Ortstafel, Rechentafel, Straßentafel*), plošča (→ *Gedenktafel*), deska (→ *Landtafel*) **2.** miza, omizje, družba (→ *Liedertafel, Rundtafel*) **3.** svečan obed, obed odličnih oseb (→ *Abendtafel, Festtafel, Hoftafel, Mittagstafel*) **4.** razpredelnica (→ *Ahnentafel, Lehenstafel, Stammtafel, Studentafel*) **5.** menzalna posest

Tafeläpfel pl namizna jabolka

Tafelbesteck n jedilni pripor (*jedilna priprava)

Tafeldecker m **1.** pogrinjalec
2. miznik, stolnik

tafelfähig – kdor je lahko povabljen k cesarjevi mizi

Tafelgeld n *miznina, *gostnina, *obednina

Tafelgemach n jedilnica

Tafelgerät (→ *Tafelgeschirr*)

Tafelgeschirr n namizno posodje (*namizna oprava, mizna oprava, pomizje)

Tafelgut n menzalno posestvo (posestvo, ki je bilo namenjeno vzdrževanju škofa ali kapitlja) (*mizno posestvo, lastnina škofovske mize)

Tafelmusik f glasba ob (svečanem) obedu (*muzika pri jedi, godba ob obedu)

tafeln – gostiti se, obedovati (*pirovati, gostovati se)

Tafelrunde f omizje

Tafelservice (→ *Tafelgeschirr*)

Tafelstube f jedilnica

Tafeltisch m jedilna miza

Tafelwasser n namizna voda

Tafelwein m namizno vino

Tafelzimmer (→ *Tafelstube*)

Tafernrecht n *krčmarina (pravica do krčme)

Tag m **1.** dan (→ *Feiertag, Festtag, Freudentag, Geburtstag, Lostag, Namenstag, Normaltag, Normatage*) **2.** narok (V 272) (→ *Amstag*) **3.** zborovanje, zlet (→ *Landtag, Parteitag, Reichstag, Sokoltag, Volkstag*) ◇

der Tag des Herrn – Gospodov dan, nedelja

Tag der unschuldigen Kinder – nedolžni otroci: 28. december
fleischloser Tag – brezmesni dan
in seinen alten Tagen – v njegovi starosti

in seinen jungen Tagen – v njegovi mladosti

Jüngster Tag – sodni dan

lichter Tag – beli dan

unterm gestrigen Tage (unterm Gestrigen) – včeraj

unter Tags – podnevi (→ *untertags*)
am Tage liegen – biti očitno

jmdm. guten Tag bieten – voščiti (komu) dober dan

etwas an den Tag bringen –

1. razodeti (kaj) 2. objaviti (kaj)

etwas an den Tag legen – pokazati (kaj), izpričati (kaj), obelodaniti (kaj)

an den Tag kommen – priti na dan, razvedeti se

- über Tage arbeiten – opravljati rudarska dela na površini (→ *obertags*)
 unter Tage arbeiten – delati v rudniku
 zu Tage fördern – spraviti na površje
- Tagbau** *m oral* (G I. 645)
- Tagdienst** *m* dnevna služba
- Tag(e)arbeiter** *m* dninar, težak
- Tagebau** *m* dnevni kop
- Tag(e)blatt** *n* dnevnik
- Tagebuch** *n* dnevni zapisnik, dnevnik (→ *Kriegstagebuch*)
- Tagedieb** *m* postopač, lenuh (*danguba, prepeljuh)
- Tag(e)fahrt** *f* narok (*postavljen pravdni dan)
- Tagegebäude** *n* ostrešje (*cimper)
- Tag(e)geld** *n* dnevnicina (*dnevščina, hranščina)
- Tag(e)lohn** *m* dnevna plača, dnevnicina, dnina (*dnevščina) (→ *Zwangstageslohn*)
- Tag(e)löhner** *m* dninar, težak
- Tag(e)löhnerin** *f* dninarica
- tagen** – zasedati (→ *Permanenz*)
- Tagereise** *f* dan potovanja (zlasti s konjem ali vozom)
- Tagesanbruch** *m* svit
- Tagesarbeit** *f* dnevno delo (delo, opravljeno v enem dnevu)
- Tagesbefehl** *m* dnevno povelje
- Tagesheimstätte** *f* dnevno zavetišče
- Tageshelle** (→ *Tageslicht*)
- Tageslicht** *n* dnevna svetloba ◊ etwas ans Tageslicht bringen – 1. razodeti (kaj) 2. objaviti (kaj)
- Tagesmarsch** *m* dnevni marš (razdalja, prehojena v enem dnevu)
- Tagesordnung** *f* dnevni red ◊ etwas auf die Tagesordnung stellen – uvrstiti (kaj) na dnevni red etwas von der Tagesordnung absetzen – umakniti (kaj) z dnevnega reda zur Tagesordnung schreiten – preiti na dnevni red auf der Tagesordnung stehen – biti na dnevnem redu
- Tagespartie** *f* celodnevni izlet
- Tagessatz** *m* 1. enota denarne kazni 2. cena oskrbnega dne v bolnišnici
- Tageszeit** *f* dnevni čas ◊ bei Tageszeit – podnevi zu jeder Tageszeit – ob vsakem času
- Tagewerk** *n* dnevno delo, dnevno opravilo, dnina
- tagewerken** – dniniti
- Tagewerker** *m* dninar
- Tagfahrt** *f* 1. vožnja iz rudniškega rova 2. pravdni narok
- täglich** – -dneven
- Taglia** *f* nagrada (*naglavnica, naglavna cena), talja (→ *Rettungstaglia*)
- täglich** – vsakodneven, dneven (→ *Gratifikation*)
- Taglien** *pl* nagrade (*naglavne cene, naglavnice), talje (→ *Taglia*)
- tagmad** – površina, ki jo je kosec pokosil v enem dnevu (G I. 162)
- Tagreveille** *f* budnica
- Tagsatzung** *f* 1. uradno določen termin (dan) 2. sodni narok (→ *Feilbietungs-Tagsatzung*) ◊

Reassumierung einer Tagsatzung – ponovitev naroka

Tagschreiber m dnevni pisar (pisar, ki ni bil stalno zaposlen)

tagsüber – podnevi

tagsvorher – dan pred tem

Tagung f zasedanje, zborovanje

Tagwache f dnevna straža (*podnevna straža)

tagwerk (→ *tagmad*)

tagwerkpfennig – robotnina (G II. 255)

Taiding f veča (V 87, 89; G II. 12) (→ *Banntaiding, Bergtaidung, Hoftaiding, Landtaidung*)

Taille f **1.** život, trup (*stan) **2.** životek, steznik

taktieren – ravnati preračunljivo, taktizirati

Taktik f taktika ◇
Taktik der verbrannten Erde – taktika požgane zemlje (popolno opustošenje lastnega ozemlja ob umiku)

Tal n dolina (→ *Jammertal*)

Talar m dolgo črno vrhnje oblačilo (duhovnikov, odvetnikov), talar

Talent n nadarjenost, talent

talentvoll – nadarjen, talentiran

Taler (→ *Thaler*)

Talg m loj

Talsperre f dolinska pregrada

Tambour m bobnar (ki oznanja)

Tamponzone f tamponska cona

Tandelmarkt m trg s starinami (*starinarski trg)

Tandler m starinar (*tandler)

Tangente f delež (*donesek), tangenta ◇
entfallende Tangente – pripadajoči delež
eine Tangente an den Staatsschatz zahlen – plačati delež v državno blagajno

tangieren – zadevati, tikati se, tangirati

Tank m **1.** tank **2.** rezervoar

Tanne f jelka

Tannenbaum m jelka (drevo)

Tante f teta (→ *Großtante*)

Tanz m ples (*rajanje) (→ *Larventanz, Maskentanz, Totentanz*)

Tanzboden m plesišče (*plesavnica, rájišče)

tanzen – plesati (*rajati)

Tänzer m plesalec (*rájalec) (→ *Seiltänzer, Vortänzer*)

Tänzerin f plesalka (*rájalka)

Tanzfest n ples

Tanzgast m plesalec

Tanzkränzchen n plesni venček (plesna prireditve z vnaprej določenim vrstnim redom) (*plesalni venček) (→ *Haus-Tanzkränzchen*)

Tanzlehrer m plesni učitelj ◇
landschaftliche Tanzlehrer – deželanski plesni učitelji (H 23)

tanzlustig – kdor rad pleše

Tanzmusik f plesna glasba, glasba s plesom (*godstvo s plesom, godba s plesom, musika s plesom) ◇
Tanzmusik halten – izvajati plesno glasbo

Tanzmusiklizenz f dovoljenje za izvajanje glasbe s plesom

- Tanzordnung** f plesni red
- Tanzsaal** m plesna dvorana
- Tanzschule** f plesna šola
(*plesalna šola)
- Tanzunterhaltung** f plesna veselica
(*plesovna veselica)
- Tanzvergnügen** n plesna zabava ◇
dem Tanzvergnügen huldigen –
predajati se plesu, uživati v plesu
- Tapet** n preproga ◇
etwas aufs Tapet bringen –
sprožiti (kaj), razpravljati o (čem),
obravnavati (kaj)
aufs Tapet kommen – biti
obravnavan, priti na dnevni red
- Tapete** f stenska ali talna obloga (iz
blaga ali papirja), tapeta
- Tapezierer** m tapetnik
- tapfer** – hraber, junaški, srčen
(→ *Kerl, Verhalten*)
- Tapferkeit** f hrabrost, junaštvo, srčnost
- Tapferkeitsmedaille** f medalja za
hrabrost (*hrabrostna svetinja,
junaštvena svetinja)
- Tapiserie** f ročno tkana stenska
preproga s figuralnimi ali
rastlinskimi motivi, tapiserija
- tardieren** – kasniti
- tardiv** – kasen, zapoznel, tardiven
- Tarif** m cenik, tarifa (→ *Gebührentarif*)
- tarifmäßig** – v skladu s tarifo
(*po tarifi), tarifen
- Tarifsatz** m tarifna stopnja
- Tarifvertrag** m kolektivna pogodba,
tarifna pogodba
- Tarnanzug** m maskirna uniforma
- tarnen** – prikriti, zamaskirati
- Tarnfarbe** f varovalna barva
- Tarnname** m skrivno ime
- Tarnnetz** n maskirna mreža
- Tarnung** f zakrivanje, prikrievanje,
maskiranje, kamufliranje
- Tarrasbüchse** f »okopni« top (lažji
poljski top)
- Tartsche** f vrsta poznosrednjeveškega
izbočenega ščita z nepravilno
pravokotno obliko (→ *Setztartsche*)
- Tartüffe** m svetohlinec (po glavni
osebi v Molièrovem gledališkem
delu)
- Tasche** f **1.** žep (→ *Brustrocktasche,*
Patrontasche, Revolvertasche,
Rocktasche) **2.** torba, mošnja
(→ *Brieftasche*) in **3.** zaušnica
(→ *Maultasche*)
- Taschendieb** m žepar
- Taschenmunition** f naboji za nabojnico
(torbico, ki jo je vojak nosil ob pasu)
- Taschenspiel** n slepilo
- Taschenspieler** m, slepar, glumač
(*glumec, glumar), rokohitrec
- Taschenspielerei** f sleparstvo
- Taschentuch** n robček
- Taschenuhr** f žepna ura
- Taschner** m torbar
- Tasse** f **1.** skodelica **2.** pladenj,
podstavek (*tasa)
- Tat** f **1.** dejanje, delo (→ *Bluttat,*
Rat², Wohltat) **2.** kaznivo dejanje
(→ *Gewalttat, Freveltat, Greuelat,*
Malefiztat, Meintat, Mordtat, Straftat,
Übeltat) ◇
abscheuliche Tat – gnusno dejanje,
nagnusno dejanje
frevelhafte Tat – hudodelsko dejanje
in der Tat – dejansko
in Wort und Tat – v besedah in
dejanjih

die Tat eingestehen – priznati
kaznivo dejanje
eine Tat begehen – storiti kaznivo
dejanje
auf frischer Tat attrapieren/betretten/
ergreifen/ertappen – zalotiti pri
kaznivem dejanju
etwas in die Tat umsetzen –
uresničiti (kaj)
das Wort zur Tat werden lassen –
udejaniti

Tatbestand m dejansko stanje, dejstva

tatenlos – nedejaven, pasiven

Tatenlosigkeit f nedejavnost,
pasivnost

Täter m **1.** storilec, akter (→ *Güttäter*,
Wohltäter, *Wundertäter*) **2.** storilec
kaznivega dejanja, krivec
(→ *Mittäter*, *Mordtäter*, *Straftäter*,
Übeltäter) ◇

Der Täter wurde geschlossen und
verhaftet. – Storilec je bil vklenjen
in aretiran.

Täterschaft f storilstvo

Tathandlung f kaznivo dejanje

tätig – dejaven, zaposlen, aktiven

Tätigkeit f dejavnost, delovanje
(*delavnost) (→ *Artillerietätigkeit*,
Erkundungstätigkeit, *Fliegertätigkeit*,
Gefechtstätigkeit, *Gewalttätigkeit*,
Güttätigkeit, *Mildtätigkeit*,
Minenwerfertätigkeit,
Patrouillentätigkeit, *Wohltätigkeit*) ◇
in Tätigkeit treten – začeti delovati
eine Tätigkeit entfalten – delovati

Tätigkeitsbericht m poročilo o delu

tätigst – kolikor je mogoče

Tatkraft f dejavnost, odločnost,
energičnost

tatkräftig – dejaven, odločen,
energičen

tätlich – nasilen, fizičen (→ *Angriff*,
Beleidigung), agresiven ◇
gegen jmdn. tätlich werden –
fizično napasti (koga)

Tätlichkeit f napad, pretep, tepež,
nasilno dejanje, fizični napad
(*dejanski napad)

Tatort m kraj kaznivega dejanja
(*učinišče)

Tatsache f dejstvo (*dejanska stvar) ◇
Verdrehung der Tatsachen –
spreobračanje dejstev
vollendete Tatsache – izvršeno
dejstvo
Tatsachen verdrehen – spreobračati
dejstva
jmdn. vor die vollendete Tatsache
stellen – postaviti (koga) pred
izvršeno dejstvo

tatsächlich – dejansko

tatverdächtig – osumljen

Tatverdächtige(r) m osumljenec

Tatwaffe f orožje, s katerim je bilo
storjeno kaznivo dejanje

Tatz (→ *Tax*)

Tatzeit f čas kaznivega dejanja

Tatzeuge m očividec kaznivega
dejanja

Tau m rosa

Tau n vrv

taub – gluh

Taube f golob

Taubenschlag m golobnjak

taubstumm – gluhonem

Taubstummenanstalt f gluhonemnica
◇

**Taubstummen-Stiftungsanstalt
in Laibach** – Ustanovni zavod za
gluhoneme v Ljubljani (ljubljska)

gluhonemnica je bila odprta 28. oktobra 1900)

Tauchboot (→ *U-Boot*)

Taufbecken (→ *Taufstein*)

Taufbuch n krstna matična knjiga (*krstne bukve) (→ *Geburts- und Tauf-Buch*)

Taufe f krst (→ *Feuertaufe, Nottaufe, Sakrament/die heilige Taufe, Wiedertaufe*) ◇
Taufe Christi (→ *Christus*)
das Kind aus der Taufe heben – biti krstni boter krščencu

taufelpfenning – denarna dajatev (kot nadomestilo za prvotno tlaško opravilo – oskrbo z dogami) (G II. 255)

taufen – krstiti

Täufer m 1. krstitelj, krstnik
2. prekrščevalec (→ *Wiedertäufer*) ◇
Johannes der Täufer – Janez Krstnik

Täufling m krščenc

Taufmatrikel (→ *Taufbuch*)

Taufname m krstno ime

Taufpate m krstni boter (→ *Gevatter*)

Taufpatin f krstna botra (→ *Gevatterin*)

Taufregister (→ *Taufbuch*)

Taufschein m krstni list

Taufstein m krstilnik

Taufwasserweihe f blagoslov krstne vode

taugen – biti sposoben za (kaj), biti primeren za (kaj)

Taugenichts m pridanič

tauglich – sposoben za (kaj), primeren za (kaj) ◇

als tauglich befunden und zur Infanterie assentiert – spoznan za sposobnega za vojaško službo in potrjen za pehoto

Tauglichkeit f sposobnost (→ *Diensttauglichkeit*), primernost ◇
körperliche Tauglichkeit – telesna sposobnost

Tausch m zamenjava (→ *Umtausch*)

tauschen – zamenjati

täuschen – varati, slepiti (→ *Erwartung, Hoffnung*)

täuschen, sich – motiti se

Tauscher m menjalec

Täuscher m slepar

Täuschung f slepilo, prevara ◇
die Täuschung zerstreuen – razbliniti slepilo

Täuschungsmanöver n zavajanje

Tauschverkehr m izmenjava (npr. publikacij med društvi)

Tauschvertrag m menjalna pogodba

Tauwetter n odjuga

Tauziehen n 1. vlečenje vrvi
2. merjenje moči

Taverne f krčma

Tax (→ *Taxe*)

Taxation (→ *Taxierung*)

Taxator m cenilec, taksator

Taxausweis m taksni izkaz

Taxe f 1. pristojbina (*odredbina), cena, taksa (→ *Arzneitaxe, Aufnahmstaxe, Bürger-Aufnahmstaxe, Lebenstaxe, Präsenzstaxe, Prüfungstaxe, Sterbtaxe*)
2. taksi

taxfrei – takse prosto

Taxi n taksi

taxieren – določiti ceno, oceniti, taksirati

Taxierung f cenitev, taksacija (*tarifovanje)

Taxler m taksist

Taxordnung f taksni red

Taz f davek (zlasti davek od pijače), dac (→ *Tranksteuer, Ungeld, Zapfenmaß*)

Technik f tehnika

Techniker m tehnik (→ *Forsttechniker*)

tecte – na skrivaj

Te Deum laudamus – Tebe, Boga, hvalimo (pesem hvalnica v krščanskem bogoslužju)

Tee m čaj ◇
abführender Tee – odvajalni čaj
Tee dansant – čajanka s plesom

Teegebäck n čajno pecivo

Teegesellschaft f čajanka

Teekanne f čajnik

Teetisch m čajna miza

Teich m ribnik, bajer (→ *Fischteich, Forellenteich*)

Teichel m vodno korito

teidigen – poravnati se, pobotati se, skleniti poravnavo

Teig m testo (→ *Senfteig*) ◇
der Teig geht auf – testo vzhaja

Teigwaren pl testenine

Teil m **1.** del, **kos** **2.** delež ◇
beklagter Teil – tožena stranka
klagender Teil – tožeča stranka
restierender Teil – preostali del
väterlicher Teil – dediščina po očetu
Teil haben – biti udeležen, sodelovati, participirati

(→ *teilhaben*)
zu Teil werden – biti deležen
(→ *zuteil*)

Teilangriffe pl delni napadi

teilbar – deljiv

Teilbarkeit f deljivost
(→ *Freiteilbarkeit*)

teilen – razdeliti, deliti (→ *Freude, Leid*)

teilen, sich – razdeliti si, deliti si

Teilhabe f soudeležba, udeležba, sodelovanje, participacija

teilhaben – biti udeležen, sodelovati, participirati

teilhaft (→ *teilhaftig*)

teilhaftig – deležen ◇
teilhaftig machen – vključiti v (kaj)
teilhaftig sein/werden – biti deležen (česa)

Teilnahme f **1.** udeležba (*deležnost)

2. sočutje **3.** posluževanje ◇
geringe Teilnahme – majhna udeležba

herzliche Teilnahme – srčno sočutje
lebhaftige Teilnahme – velika udeležba

warme Teilnahme – sočustvovanje
Der Fackelzug fand unter lebhafter Teilnahme der Bevölkerung statt.
– Baklada se vršila ob množični udeležbi prebivalstva.

Wegen zu geringer Theilnahme der Vereinsmitglieder wurde die Versammlung auf nächste Woche verlegt. – *Ker je došlo premalo udov društva, je bila skupščina prestavljena na naslednji teden.
Für die zahlreiche Theilnahme beim Leichenbegängnisse ... sprechen wir allen unseren tiefgefühlten Dank

aus. – *Za mnogobrojno spremstvo pri pogrebu ... izrekamo vsem našo najtoplejšo zahvalo. (obrazec v zahvali ob smrti)

Für die zahlreichen Beweise inniger Theilnahme ... sprechen wir allen unseren tiefgefühlten Dank aus. –

*Za mnogobrojne dokaze iskrenega sožalja / *Za obilne tolažilne izraze odkritosrčnega sočutja ... izrekamo vsem našo najtoplejšo zahvalo.

(obrazec v zahvali ob smrti)

Für die zahlreichen Beweise ehrender und rührender

Theilnahme, welche uns anlässlich der Krankheit und des Todes unseres innigstgeliebten ... zutheil geworden sind ... –

*Za mnogobrojne dokaze častečega in ganljivega sočutja, ki so se nam skazali povodom bolezni in smrti našega presrčno ljubljenega ...

(obrazec v zahvali ob smrti)

Er empfiehlt zur geneigten Theilnahme seine Leihbibliothek.

– Bralcem prijazno priporoča svojo sposojevalnico knjig.) (časopisni oglas)

Teilnahmslosigkeit f

brezčutnost, otopelost, apatija, nezainteresiranost

teilnehmen – 1. udeležiti se

2. sočustvovati s (kom)

teilnehmend – 1. sodelujoč (*deležen)

2. sočuten

Teilnehmer m udeleženec (*udeležnik, deležnik)

Teilung f delitev (*razdelba)

(→ *Erbteilung, Gewaltenteilung, Linienteilung, Realteilung, Totalteilung, Zuteilung*)

Teilvorstöße pl delni prodori

teilweise – delen (*delovit)

(→ *Mobilisierung*)

Teilzettel m delilni list (da bi dediči zapuščino umrlega razdelili na enake dele, so posamezne dele zapisali na delilne liste in le-te izžrebali)

Telefon (→ *Telefonapparat*)

Telefonapparat m telefonski aparat, telefon

Telefonwesen n telefon (H 56)

Telegramm n telegram

Telegraph m telegraf (*daljnopisnik)

Telegraphenamnt n brzojavni urad, telegrafski urad (H 56)

Telegraphendienst m brzojavna služba, telegrafska služba (H 56)

Telegraphendirektion f brzojavna direkcija, telegrafska direkcija (H 56)

Telegrapheninspektorat n brzojavni inšpektorat, telegrafski inšpektorat (H 56)

Telegraphen-Korrespondenzbureau – K. k. **Telegraphen-Korrespondenzbureau** n C. kr. telegrafski korespondenčni urad

Telegraphen-Regiment n brzojavni polk

Telegraphen-Säule f brzojavni drog

Telegraphen-Station f brzojavna postaja, telegrafska postaja (*telegrafska ščacija)

Telegraphenwesen n telegraf (H 56)

Telegraphie f telegrafija ◊ drahtlose Telegraphie – brezžična telegrafija

Telescripteur (→ *Fernschreiber*)

Teller m krožnik, pladenj
(→ *Präsentierteller*) ◇
flacher Teller – plitek krožnik
tiefer Teller – globok krožnik

temerär – drzen

Temerität f drznost

Tempel m svetišče, tempelj
(→ *Götzentempel*)

Tempelherr (→ *Tempelritter*)

Tempelorden m templjarski red (eden od treh nemških viteških redov)
(→ *Ritterorden*)

Tempelritter m templjar
(*templjarski vitez)

Templer (→ *Tempelritter*)

Temporalia pl s cerkvenimi funkcijami povezani dohodki in pravice, temporalije

Temporalien (→ *Temporalia*)

temporär – 1. začasen 2. začasno
(*časno)

Temporisation f odlašanje, čakanje
(na ugoden trenutek)

temporisieren – odlašati, čakati (na ugoden trenutek)

Tendenz f namen, težnja, tendenca

tendenziös – pristranski, tendenciozen
(→ *Berichterstattung*)

Tenne f 1. skedenj 2. pod, mlatišče
(v skednju) (→ *Dreschtenne*)

tentieren – 1. otipavati 2. poskušati
3. skušati, zapeljevati

Tepp m tepec

teppert – neumen

ter – trikrat

tergal – na robu (*robopisno)

Tergalbericht m poročilo na robu

Tergalnote f dopis na hrbtni strani
(*hrbtopis)

Tergo – in Tergo – na hrbtni strani
(*na hrbtu)

Terminanten pl beraški oz. uboštveni menihi

terminieren – 1. časovno omejiti
2. zbirati miloščino na določenem območju (→ *Terminanten*)

Termin(us) m 1. rok, termin
(*obrok) (→ *Ausziehtermine*,
Einreichungstermin, *Vorlagetermin*,
Zinstermin) 2. strokovni izraz,
termin ◇
unüberschreitbarer Termin –
neprekoračljiv rok

Ternavorschlag m trojni predlog
(izbira med tremi predlaganimi kandidati) (*nasvet trojine, nasvet trojice)

Terne (→ *Terno*)

Terno f 1. troje oseb, trojica 2. trojica v loteriji, terna (→ *Ternogewinn*)

Ternogewinn m trojica (loterijski zadetek)

Terrain n svet, zemlja, teren ◇
das Terrain sondieren – preiskovati območje, sondirati teren

Terrainsenkung f posedanje terena

terribel – strašen

Terrine f skleda za juho

territorial – ozemeljski, teritorialen
(→ *Forderung*)

Territorialgewässer pl teritorialne vode (*teritorialno vodovje)

Territorialhoheit f vladarska oblast
(nad ozemljem)

Territorialität f teritorialnost

- Territorialitätsprinzip** n teritorialno načelo
- Territorialstaat** m teritorialna država (država (kneževina), ki v času absolutizma ni bila podvržena osrednji oblasti cesarja)
- Territorialsystem** n odvisnost cerkve od vladarja (v času absolutizma), teritorialni sistem
- Territorium** n ozemlje, teritorij
- Terror** m teror
- Terrorismus** m terorizem
- Terrorist** m terorist
- Tertia** f **1.** 3. razred gimnazije (v Avstriji) **2.** 3. ali 4. razred gimnazije (v Nemčiji) (→ *Obertertia, Untertertia*)
- Terze** f mlada krava, junica
- Testament** n **1.** zaveza, testament **2.** poslednja volja, oporoka, testament ◇
das Alte Testament – Sveto pismo Stare zaveze
das Neue Testament – Sveto pismo Nove zaveze
Sein letzter Wille ist im Testament niedergelegt. – Njegova poslednja volja je zapisana v oporoki.
das Testament vollziehen – izvršiti oporoko
- testamentarisch** – z oporoko določen, oporočen, testamentaren
- Testamentserbe** m oporočni dedič
- Testamentsexekutor** m izvršitelj poslednje volje
- Testamentsvollzieher** (→ *Testamentsexekutor*)
- Testamentszeuge** m oporočna priča
- Testat** n spričevalo, potrdilo (zlasti o obiskovanju predavanj), testat
- testato** – z oporoko, s testamentom
- Testator** m zapustnik, oporočitelj, testator
- Testatorin** f zapustnica, oporočiteljica, testatorica
- Testatrix** (→ *Testatorin*)
- Testatrizin** (→ *Testatorin*)
- testieren** – **1.** napraviti oporoko, sestaviti oporoko, testirati (*oporočiti, oporočati) **2.** potrditi (s pričami)
- Testifikation** f **1.** potrditev (s pričami), dokazovanje (s pričami), testifikacija **2.** dokaz
- Testimonium** n **1.** pričevanje, testimonij **2.** dokaz, testimonij **3.** spričevalo, testimonij
- Testis** m priča
- Tête** f glava, čelo, vrh
- teuer** – **1.** drag **2.** dragi (v nagovoru) ◇
teure Dahingeschiedene – draga pokojnica
Mein teurerer Freund! – Dragi prijatelj!
hoch und teuer versichern – pridušati se
- teuerst-** – **1.** predrag **2.** predragi (v nagovoru)
Teuerster Freund! – Predragi prijatelj!
- Teuerung** f draginja
- Teuerungsbeitrag** (→ *Teuerungszulage*)
- Teuerungszulage** f draginjski dodatek (*draginjska priklada, draginjska doklada)

Teufel m hudič ◇

Besessenheit vom Teufel –
obsedenost od hudiča
armer Teufel – uboga para
den Teufel austreiben/bannen –
izganjati hudiča

Teufelsaustreiber m izganjalec
hudiča, eksorcist

Teufelsaustreibung f izganjanje
hudiča, eksorcizem

Teufelsbann (→ *Teufelsaustreibung*)

Teufelsbanner (→ *Teufelsaustreiber*)

Teufelsbeschwörer (→ *Teufelsaustreiber*)

Teufelsbeschwörung
(→ *Teufelsaustreibung*)

Teufelskunst f črna magija, čarovnija

Teufelskünstler m čarovnik

deutsch (→ *deutsch*)

Text m besedilo, tekst (→ *Klartext*,
Urtext)

textieren sestaviti besedilo

Thaler m **1.** tolar (avstrijski in
nemški veliki srebrnik – od 16.
do 19. stoletja) (→ *Speciesthaler*,
Vereinsthaler) **2.** tolar (denarna
enota v Sloveniji od leta 1991 do
 uvedbe evra leta 2007)

Theater n gledališče, teater
(→ *Dilettantentheater*, *Freitheater*,
Kasperletheater, *Kinematographen-*
Theater, *Landestheater*,
Liebbhabertheater, *Lichtspieltheater*,
Schattentheater, *Theatre paré*) ◇

Kaiser Franz Joseph-
Jubiläumstheater in Laibach –
Jubilejno gledališče cesarja Franca
Jožefa (leta 1911 se je nemško
gledališče v Ljubljani preselilo v
stavbo današnje Drame)

Landestheater (Laibach) –

Deželno gledališče v Ljubljani
(zametek slovenskega gledališča,
leta 1867 ustanovljeno *Dramatisch-*
društvo (Dramatischer Verein),
je predstave organiziralo sprva v
Stanovskem gledališču; leta 1892 je
bilo slovensko gledališče s selitvijo
v novo stavbo današnje Opere
tudi fizično ločeno od nemškega
gledališča)

Ständisches (Landschaftliches)
Theater (Laibach) –

Stanovsko gledališče (gledališke
predstave v Ljubljani so prirejali
v gledališki dvorani na rotovžu,
v lontožju, v Auerspergovem
dvorcu, jezuiti v svoji cerkvi, v
kolegiju ali pod Turnom (danes
Tivoli); s *Stanovskim gledališčem*,
ustanovljenim leta 1765, je
Ljubljana dobila svoj prvi stalni
gledališki oder, ki so ga pred
napovedanim obiskom cesarskega
dvora v naglici postavili v prezidani
stanovski jahalnici in se je sprva
imenoval »landschaftliche
Nobelbühne«)

Theater-Austeilung f gledališki
program (tedenski program
gledaliških in opernih predstav v
Stanovskem gledališču v Ljubljani)

Theater-Curs m gledališka sezona
(gledališka sezona Stanovskega
gledališča v Ljubljani je običajno
trajala od septembra do cvetne
nedelje)

Theater-Direction f ravnateljstvo
gledališča, direkcija gledališča

Theater-Entreprise f gledališko
podjetje (v Ljubljani ga je Višje
gledališko ravnateljstvo
(Theater-Ober-Direction)
stanovskega gledališča z razpisom

poverilo gledališkemu podjetniku (Theaterunternehmer/Impresario/Impresieur), entrepriza

Theatermeister m gledališki mojster

Theatervorstellung f gledališka predstava
festliche Theatervorstellung – svečana gledališča predstava
(→ *Théâtre paré*)

Theaterzettel m gledališki list (*gledišni list)

theatralisch – gledališki
(→ *Vorstellung*)

Théâtre paré n svečana gledališka predstava

Theologe m bogoslovec, teolog
(→ *Pastoraltheologie*)

Theologie f bogoslovje, teologija
(→ *Pastoraltheologie*)

theologisch – bogosloven, teološki
(→ *Lehranstalt, Seminar*)

Theorie f teorija

Theresianische Militärakademie (Wiener Neustadt) f Terezijanska vojaška akademija (Dunajsko Novo mesto) (vojaško akademijo je cesarica Marija Terezija ustanovila 14. decembra 1751)

Theresianist m Terezianist (gojenec Terezijanske vojaške akademije v Dunajskem Novem mestu)
(→ *Theresianische Militärakademie*)

Theresientag m god sv. Terezije: 15. oktober

Thermalbad n toplice

Thermalquelle f termalni vrelec

Thermalwasser n termalna voda

These f trditev, teza

Thlr. = **Thaler** (→ *Thaler*)

Thron m prestol, tron ◇

Allerhöchster Thron – Najvišji prestol, Cesarski dvor
lediger Thron – nezaseden prestol
sich des Thrones bemächtigen – polastiti se prestola
den Thron besteigen – zasesti prestol, začeti vladati
dem Thron entsagen – odpovedati se prestolu

jmdm. auf dem Thron folgen – naslediti (koga) na prestolu

jmdn. auf den Thron heben – povzdigniti (koga) na prestol, ustoličiti (koga), intronizirati (koga)

den Thron an sich reißen – polastiti se prestola

jmdn. vom Thron stoßen – pahnti (koga) s prestola

zum Thron gelangen – zasesti prestol

Thronbesteigung f zasedba prestola, začetek vladanja

thronen – 1. sedeti na prestolu, prestolovati, stolovati, vladati, rezidirati 2. obvladovati 3. dvigati se nad (čim)

Thronenthebung f odstranitev s prestola, detronizacija

Thronentsagung f odpoved prestolu

Thronerhebung f ustoličenje, intronizacija

Thronfolge f prestolonasledstvo

Thronfolgekrieg m nasledstvena vojna

Thronfolger m prestolonaslednik

Thronhimmel m baldahin

Thronrede f prestolni nagovor (*prestolni govor)

Thronwechsel m sprememba na prestolu

Thum- (→ *Dom-*)

tief- globok (→ *Armut, Ehrfurcht, Glas, Teller, Trauer*)

tiefbetrübt – globoko užaloščen (→ *Nachricht*)

tiefbewegt – globoko ganjen, presunjen (→ *Herz*)

tiefempfunden – najtoplejši (→ *Herz, Dank*)

Tiefgang m grez ladje

tiefgebeugt – globoko užaloščen (→ *Nachricht*)

tiefgeföhlt – najtoplejši (→ *Dank*)

tiefgeröhrt – globoko ganjen, presunjen

tiefgreifend – globok, korenit, temeljit

Tiefiland n nižavje

Tiefparterre n globoko pritličje

tieftrauernd – globoko užaloščen (→ *Nachricht*)

Tier n žival (→ *Haustier, Huftiere, Jungtier, Klautiere, Maultier, Lasttier, Nutztier, Raubtier, Reittier, Sprungtier, Tragtier, Zugtier*) ◇ reißende Tiere – zveri
scheuende Tiere – plašna živina

Tierarzt m živinozdravnik (H 60)

Tiergarten m **1.** obora (ograda za gojitev štirinožne divjadi) **2.** živalski vrt **3.** zverinjak

Tierheilkunde (→ *Tiermedizin*)

Tiermedizin f živinozdravstvo, veterinarstvo

Tierquälerei f mučenje živali (Mestni magistrat Ljubljana (župan Laschan) je 9. novembra

1970 odločil, da se na prvi sejamski dan z bobnanjem ter enkrat v *Laibacher Zeitung* in *Novicah* »na povelje ministerstva za notranje oprave od 29. avgusta tl. št. 6960 na novič oglasi: Vsak kdor očitno živino naj bo njegova ali ne tako trpinči, da se ljudje nad tem spodtikajo, bo od politične gosposke po § 11 postave od 20. aprila 1854 kaznovan. (Wer öffentlich auf eine Aergernis erregende Weise Thiere, sie mögen ihm eigenthümlich angehören oder nicht, mißhandelt, ist von der politischen Behörde nach § 11 der kaiserlichen Verordnung vom 20. April 1854 zu bestrafen.)«; *Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 11. julija 1904 o odvracanju trpinčenja živali / Verordnung des k. k. Landespräsidenten in Krain vom 11. Juli 1904, behufs der Hintanhaltung der Tierquälerei*, je bil izdan, »da se odvrne mnogokratno, pohujšljivo trpinčenje živali pri vpreženih vozovih, pri uporabi psov za vožnjo in pri prevažanju klalne živine in perutnine ... (um der vielfach vorkommenden, Aergernis erregenden Tierquälereien bei dem Betriebe von Fuhrwerken, der Verwendung von Hunden zum Zuge und dem Transporte von Stechvieh und Geflügel zu begegnen, ...)«

Tierschau f živinorejska razstava

Tiers-état m tretji stan (meščanski in kmečki stan v Franciji)

Tierseuche f živinska kuga

Tierzucht f reja živali

tilgen – 1. uničiti, pokončati, zatreti
2. poravnati, poplačati, odplačati
(→ *Schuld, Darleben*) 3. izbrisati
(→ *Hypothek, Strafe*)

Tilgung f 1. uničenje, zatiranje, zatrtje
2. poravnava, poplačilo, odplačilo
3. izbris ◇
Tilgung der evangelischen Religion
– zatrtje protestantske vere
Tilgung der Hypothek – izbris
hipoteke
Tilgung der Schuld – poplačilo
dolga, poravnava dolga
Tilgung der Schweinepest –
zatiranje svinjske kuge

Tilgungsfond m sklad za poplačilo
državnih dolgov (*razdolžni zalog,
poplačavnica)

Tilgungsquote f odplačilna kvota

timide – plah

Timidität f plahost

Tinte f črnilo, tinta ◇
mit Tinte unterschreiben –
podpisati s črnilom

Tintenfaß n črnilnik, tintnik

Tippelbaum (→ *Dippelbaum*)

Tippelboden (→ *Dippelboden*)

Tirade f dolg prazen govor,
besedičenje, tirada

Tirailleure pl strelci, ki so puškari
(oddajali posamezne strele iz
puške)

Tirnaulände (Laibach) f Trnovski
pristan (Ljubljana)

Tirol n Tirolska

Tisch m 1. miza (→ *Anrichtisch,*
Credenz Tisch, Gnadentisch,
Kredenz Tisch, Nachttisch, Nähtisch,

Schenktisch, Tafeltisch, Teetisch,
Verkaufstisch, Waschtisch) 2. obed
(→ *Abend Tisch, Mittagstisch,*
Nachttisch) 3. omizje
(→ *Stammtisch*) ◇

am Tische – za mizo, pri jedi
die Gäste am Tische – omizje
nach Tische – po jedi, po obedu
am grünen Tisch/vom grünen
Tisch aus – teoretično, birokratsko
Zu Tisch! – Pridi(te) k mizi!/
Pridi(te) jest!
einen guten Tisch führen – dobro
jesti
reinen Tisch machen – razčistiti s
(čim)
sich von Tisch und Bett scheiden –
ločiti se od mize in postelje
von Tisch und Bett getrennt leben/
sein – živeti ločeno od mize in
postelje

Tischäpfel pl namizna jabolka
(*omizna jabolka)

tischen – pogrniti mizo

Tischgänger m jedec

Tischgast m povabljenec

Tischgebet n molitev (pred ali po jedi)

Tischgeld n plačilo za hrano
(*hranarina, hranščina, obednina,
jedščina) (→ *Kostgeld*)

Tischgesellschaft f omizje

Tischler m mizar (*tišler)
(→ *Bautischler, Kunsttischler,*
Möbeltischler)

Tischlerei f mizarstvo

Tischleuchter m namizni svečnik

Tischrede f nagovor (ob svečanem
obedu)

Tischschrank m miznica (omara, ki
služi hkrati kot miza)

Tischtuch n namizni prt

Tischwäsche f namizno perilo
(*namizna oprava)

Tischwein m namizno vino

Tischzeit f čas za obed

Titel m **1.** naslov, naziv (→ *Adelstitel, Beamtentitel, Ehrentitel*) **2.** postavka (v proračunu) ◇

aus dem Titel – iz naslova
(*iz imena)

jmdm. Titel und Charakter eines Geheimen Rates verleihen – podeliti (komu) naslov in značaj tajnega svetnika

jmdm. den Titel, Rang und Charakter eines Sektionsrathes verleihen – podeliti (komu) naslov, vrsto in značaj sekcijskega svetnika

Titel Seiner kaiserlichen und königlichen Apostolischen Majestät – naslovi Njegovega cesarskega in kraljevega

Apostolskega veličanstva (großer Titel/veliki (daljši) naslov, mittlerer Titel/srednji (srednje dolg) naslov in kleiner Titel/mali (kratki) naslov; slednji se je glasil: Franz Joseph I., von Gottes Gnaden Kaiser von Österreich, König von Böhmen u. s. w. und Apostolischer König von Ungarn)

Titelkaiser m nazivni cesar (cesar po nazivu in ne po oblasti)
(*nazovni cesar)

Titelmann m nazivni gospod (gospod po nazivu in ne po oblasti)
(*nazovni gospod)

Titelpartie f naslovna vloga

Titelrolle (→ *Titelpartie*)

Titelsucht f hlepenje po nazivih

Titl – Titl Herren – gospodje s polnim imenom (→ *p.t.*)

Titoismus m titoizem

Titular m imetnik naziva ali naslova, titular

Titularbischof m naslovni škof

Titularcharge f častni čin, častna šarža

Titularkategorie f vrsta naslova

Titulatur f častni naziv, častno imenovanje, titulatura

titulieren – nagovoriti, nasloviti, titulirati

Tjost m turnirski dvoboj s kopji

T. M. = Tapferkeitsmedaille
(→ *Tapferkeitsmedaille*)

Toast m napitnica, zdravica, zdravljica ◇
einen Toast auf den Jubilar ausbringen – napiti slavljenca, nazdraviti jubilarju

toastieren – napiti (komu), nazdraviti (komu) ◇
auf den Jubilar toastieren – napiti slavljenca, nazdraviti jubilarju

toben – divjati

Tobsucht f bes, togotnost

Tochter f hči (→ *Adoptivtochter, Aftertochter, Brudertochter, Großtochter, Königtochter, Pflęgetochter, Schwestertochter, Schwiegertochter, Stieftochter, Wahltochter, Ziehtochter*)

Töcherschule f dekliska šola

Tod m **1.** smrt (→ *Freitod, Gnadentod, Hungerstod, Kreuzestod, Scheintod*)

2. usmrtitev (→ *Rad, standrechtlich, Strang*) ◇

Hinrichtung vom Leben zum Tode – *kazen od življenja na smrt,

- usmrtimev (smrtna kazen)
(→ *Zauberei*)
der Schwarze Tod – kuga
den Tod finden – umreti
jmdm. den Tod antun – usmrtiti
(koga), umoriti (koga) (*vzeti komu življenje)
sich selbst den Tod antun – narediti samomor (*življenje si vzeti)
mit dem Tod abgehen – umreti
zu Tode kommen – izgubiti življenje
jmdn. vom Leben zum Tode strafen – *kaznovati (koga) od življenja na smrt, usmrtiti (koga) (smrtna kazen) (→ *Zauberei*)
jmdn. zum Tode prügeln/schlagen – do smrti pretepesti (koga), ubiti (koga)
jmdn. zum Tode verurteilen – obsoditi (koga) na smrt dem Tode entrinnen – ubežati smrti
- Todbrief** m razveljavitev izgubljene zadolžnice
- Todesanzeige** f osmrtnica ◇
Besondere Todesanzeigen werden nicht ausgegeben. – Posebni obvestil ne bomo pošiljali. (*Brez posebnega obvestila.) (obrazec v osmrtnici)
- Todeserklärung** f proglasitev za mrtvega ◇
das Verfahren zur Todeserklärung einleiten – uvesti postopek proglasitve za mrtvega (*uvesti postopanje proglasitve mrtvim)
- Todesfall** m primer smrti, smrt ◇
Versicherung auf den Todesfall – zavarovanje za primer smrti
- Todesschein** m mrliški list
- Todesschlag** (→ *Todesstreich*)
- Todesstoß** m smrtni sunek, smrtni udarec
- Todesstrafe** f smrtna kazen ◇
Verschärfung der Todesstrafe – poostritev smrtne kazni (→ *Riemenschneiden, Schleifen, Zwickung*)
- Todesstreich** m smrtni udarec ◇
jmdm. den Todesstreich versetzen – zadati (komu) smrtni udarec
- Todesstunde** f smrtna ura
- Todestag** m obletnica smrti
- Todesursache** f vzrok smrti ◇
Die Todesursache ist unaufgeklärt. – Vzrok smrti je nepojasnen.
- Todesurteil** n smrtna obsodba
das Todesurteil vollziehen – izvršiti smrtno obsodbo
- Todfall** m *umrščina* (G II. 309)
(→ *Mortuarium*)
- Todfallsaufnahme** f smrtovnica
- Todfeind** m smrtni sovražnik
- Todsatzung** f *zastava* (*donosi, ki jih prejema upnik, se odštevajo od dolga*) (V 240)
- Todschlag** m uboj (→ *Verbrechen*)
- Todschläger** m ubijalec
- Todsünde** f smrtni greh, naglavni greh
- Todt-/todt-** (→ *Tod-/tot-*)
- Toilette** f 1. umivanje, urejanje, toaleta
2. svečana obleka (→ *Brauttoilette, Concert-Toilette, Gesellschaftstoilette, Straßentoilette*) 3. stranišče
- Toleranz** f strpnost, toleranca
- Toleranzhaus – öffentliches Toleranzhaus** n javna hiša
(*hiša dopustnosti, nesramna hiša, tolerančna hiša)

Toleranzpatent *n tolerančni patent*
(H 49) (tolerančni patent je leta
1781 izdal cesar Jožef II.)

tolerieren – trpeti, prenašati, tolerirati

Tollhaus *n norišnica, blaznica*

Tollhäusler *m norec*

Tollheit *f norost, manija*

Tollkopf *m noroglavec*

tollkühn – vratolomen

Tollkühnheit *f vratolomnost*

Tollwut *f steklina*

Tombola *f tombola*
(→ *Effektentombola*)

Ton¹ *m glina, ilovica*

Ton² *m 1. zvok, zven, ton 2. vedenje* ◇
guter Ton – lepo vedenje, bonton
(→ *Tonsprache*)
den Ton angeben – imeti glavno
besedo (v družbi)
einen Ton anschlagen – ubrati strune
in Ton setzen – skladati, komponirati

Tonerde (→ *Ton*¹)

Tongeschirr *n lončena posoda*

Tonhalle *f koncertna dvorana*
Tonhalle der Philharmonischen
Gesellschaft in Laibach –
koncertna dvorana Filharmonične
družbe v Ljubljani (→ *Gesellschaft/
Philharmonische Gesellschaft*)

Tonkünstler *m glasbeni umetnik*

Tonne *f 1. sod, kad 2. tona*
(→ *Schiffstonne*)

Tonofen *m lončena peč*

Tonsetzer *m skladatelj, komponist*

Tonsprache *f tuji jezik kot sestavni
del bontona (zlasti francoščina, v
19. stoletju tudi angleščina)*

Tonstück *n skladba*

Tonsur *f tonzura*

Tonwaren *pl lončeni izdelki*
(*lončenina)

Tonwerk *n 1. kompozicija 2. opekarna*

Topf *m 1. lonec 2. nočna posoda,
kahla* (→ *Nachttopf*)

Töpfer *m lončar*

Töpferei *f lončarstvo*

Topograph *m krajepisec, topograf*

Topographie *f krajepisje, topografija*

topographisch – krajepisen,
topografski

Tor *m bedak, norec*

Tor *n 1. vrata 2. gol*

Torf *m šota* ◇
Torf stechen – rezati šoto

Torfboden *m šotnata zemlja*

Torfbrennen *n zažiganje šote*
(npr. škodljivo zažiganje šote na
Ljubljanskem barju)

Torfstecher *m šotar* (*turfar)

Torfstich *m rezanje šote*

Torhaus *n vratarnica*

Torheit *f neumnost, norost,
nеспametnost*

Törl *n prelaz*

Tornister *m vojaška nahrbtna torba*
(*telečnjak), tornister
(→ *Futtertornister, Kalbfell-
Tornister, Packtornister*)

Tornistertasche (→ *Tornister*)

torpedieren – **1.** napasti s torpedi,
torpedirati **2.** uničiti (npr. načrte),
povzročiti razpad (npr.
gospodarskega sistema), torpedirati

Torpedo *m torpedo*

- Torpedoboot** n torpedni čoln, torpedovka
- Torpedobootzerstörer** m torpedni rušilec (*torpedna uničevalka)
- Torquendo** m mučenec
- torquieren** – mučiti
- Torquierung** f mučenje
- Torrent** m hudournik
- Torsteher** m vratar
- tort** – napačen
- Tortur** f mučenje, trpinčenje, tortura
- Torwache** f straža na mestnih vratih
- Torwächter** m stražar na mestnih vratih
- Torwart** m vratar, golman
- Torwärter** (→ *Torwächter*)
- tot** – mrtev (→ *Hand, Körper, Mahlzeit, Punkt, Winkel*)
- total** – celovit, celoten, totalen
- totalitär** – totalitaren (→ *Staat*)
- Totalität** f celovitost, celota, totaliteta
- totaliter** (→ *total*)
- Totalteilung** f popolna razdelitev ozemlja ali države med dediče
- Tote** f pokojnica, rajnica
- töten** – ubiti
- Totenamt** (→ *Totenmesse*)
- Totenbeschau** f mrliški ogled
- Totenbeschauer** m mrliški oglednik (*mertvogled)
- Totenbett** n mrliška postelja
- Totenfest** (→ *Allerseelen*)
- Totengräber** m grobar (*grobokop)
- Totenkammer** f mrtvašnica (*mrliščnica)
- Totenmahl** n pogrebščina, sedmina, karmina
- Totenmahlzeit** (→ *Totenmahl*)
- Totenmarsch** m pogrebna koračnica
- Totenmesse** f maša za pokojnikom, maša zadušnica
- Totenoffizium** (→ *Totenmesse*)
- Totenreich** n kraljestvo mrtvih
- Totenschein** m mrliški list (*mrtvaški list, smrtni list)
- Totenstille** f smrtna tišina
- Totentanz** m mrtvaški ples
- Totenträger** m nosilec krste (*noslač mrtvecev, mrtvonosec)
- Totentuch** n mrtvaški prt
- Totenvigilien** pl nočne molitve za umrlimi
- Totenwache** f bedenje pri mrliču (*čutje, vahtanje, varvanje) ◇
die Totenwache halten – bedeti pri mrliču (*čuvati, vahtati, varvati)
- Totenzettel** m seznam umrlih
- Tote(r)** m mrlič, pokojnik, rajnik (→ *Kriegstote/r*)
- Töter** m ubijalec
- totgeboren** – mrtvorojen (→ *Kind*)
- Totgeborene(s)** (→ *Totgeburt*)
- Totgeburt** f mrtvorojen otrok, mrtvorojenec
- totliegend** – nedelujoč (→ *Gewerbe*)
- Totschläger** m ubijalec
- totschweigen** – zamolčati (kaj)
- Totschweigen** n zamolčanje
- Tötung** f umor ◇
fahrlässige Tötung – povzročitev smrti iz malomarnosti (*vsmertenje iz nemarnosti)

Tour f **1.** pot, hoja, obhod, ogled, tura (→ *Rundtour*) **2.** vožnja, izlet (→ *Radtour*), potovanje, tura **3.** vrsta (→ *Rangstour*) **4.** način **5.** turnus (→ *Badetour*) ◇
Wenn die Tour ihn trifft, ... –
Ko pride na vrsto, ...

Tourbillet n enosmerna vozovnica

Tourismus m tujski promet, turizem

Tourist m turist

Touristenverkehr m turistični promet

Touristenzeit f turistična sezona

tourlich – reden

(→ *Beförderung, Vorrückung*)

tourmentieren – mučiti

turnieren – obrniti, obračati

Tourniquet m zažemka, turniké

(kirurški inštrument za ustavljanje krvi pri večjih krvavitvah)

tour und retour – tja in nazaj, povraten

Tour und Retour f povratna vožnja

Tour- und Retourbillet n povratna vozovnica

Tour- und Retourkarte (→ *Tour- und Retourbillet*)

tourweise – po vrsti

Trab m dir strnec

in Trab reiten – jezdit v diru

Trabant m **1.** vojak-pešak (v srednjem

veku), trabant **2.** telesni stražar (v 16. stoletju), trabant

3. spremljevalec (*spremnik, tovarš), somišljenik, trabant

4. pomagač, privesek, trabant

5. država, podrejena drugi, močnejši oz. vplivnejši državi, trabant

traben – jezdit v diru

Traber m dirkalni konj, kasač (*dirjavec)

Träber- (→ *Treber-*)

Tracasserien pl prepiri, spori

tracassieren – dražiti, izzivati

Trace f začrtana smer (načrtovanega prometnega objekta), trasa

Tracenführung f določitev smeri (načrtovanega prometnega objekta), trasiranje

Tracenrevision f pregled začrtane smeri (načrtovanega prometnega objekta), pregled trase

Trachom n trahom (virusno vnetje očesne veznice)

Tracht f **1.** noša (→ *Nationaltracht*) **2.** breme

trachten – prizadevati si za (kaj), potegovati se za (kaj), stremeti po (čem), hrepeneti po (čem) (→ *Leben*)

Trachten n prizadevanje

trächtig – breja

Tractament n **1.** obravnava, razprava **2.** pojedina, gostija **3.** plača **4.** ravnanje

Tractat m/n **1.** razprava, traktat **2.** pogodba, traktat (→ *Allianztractat*) **3.** letak, traktat

Tracteur m **1.** gostilničar **2.** vodja velike kuhinje (npr. v Ljubljani za prehodne vojaške enote) (*trakter)

tractieren – **1.** obravnavati, razpravljati **2.** pogajati se, dogovarjati se **3.** pogostiti **4.** ravnati s (kom) ◇

Er tractierte ihn so heftig mit Schlägen, daß er zu Boden fiel. – Zadal mu je tako težke udarce, da je padel na tla.

tradiieren – 1. posredovati, izročati (potomcem) 2. predavati, poučevati, učiti

tradiert – tradicionalen

Tradition f 1. izročilo, običaj, tradicija 2. predaja, izročitev (zlasti darovnice oz. ustanove cerkvi ali samostanu), tradicija

Traditionsbuch n tradicijska knjiga (knjiga listinskih zapisov, v glavnem o darovani posesti cerkvi ali samostanu)

Traditionsnotiz f tradicijska notica (listinski zapis, v glavnem o darovani posesti cerkvi ali samostanu)

Traditor m učitelj

traducieren – prevesti, prevajati

Trafik f 1. trgovina, prodaja, promet 2. trafika, kiosk (→ *Tabakfabrik*)

Trafikant m 1. prodajalec, trafikant 2. lastnik trafike oz. prodajalec v trafiki, trafikant

trafiquieren – ukvarjati se z obrtjo, ukvarjati se s trgovino

Tragbahre f nosila

Tragbalken m preklada, nosilna greda

tragbar – prenosen

Tragbütte f brenta

Trage f koš (na hrbtu)

träge – brezvoljen, lenoben, zaspan, inerten

tragen (trug, hat getragen) – nositi (→ *Belieben, Flaggenschmuck, Frucht, Grab, Hoffnung, Kosten, Leid, Obsicht, Obsorge, Rechnung, Schaden, Schau, Schuld, Sorge, Wunsch*)

tragen, sich – 1. obnašati se, držati se (*nositi se) 2. nameravati, načrtovati (→ *Absicht, Gedanke, Hoffnung, Plan, Wunsch*) ◇
Er trägt sich halb städtisch. – Obnaša se napol meščansko.

tragend – breja

Träger m 1. nosač (nosilec) (→ *Bannerträger, Blessiertenträger, Fahnenträger, Flintenträger, Gepäckträger, Kerzenträger, Lanzenträger, Lastträger, Leichenträger, Lichterträger, Packträger, Sargträger, Schildträger, Sesselträger, Speerträger, Totenträger, Waffenträger, Zuträger*) 2. nosilec (→ *Amtsträger, Geschäftsträger, Gewaltträger, Quartierträger, Verlustträger, Würdenträger*)

Trägerlohn m plačilo za nosača (*nosnina)

Trägheit f brezvoljnost, lenoba, zaspanost, inertnost

Traghimmel m nebo, baldahin

Tragkorb m oprtni koš

Tragsessel m stol za nošenje, nosilnica

Tragtier n tovorna žival (*tovorno živinče)
gesatteltes Tragtier – osedlana tovorna žival (→ *Militärvorspann*)

Tragung f 1. nošenje 2. kritje ◇
Tragung der Kosten – kritje stroškov

Tragvich (→ *Tragtier*)

Tragweite f 1. dosež, domet 2. daljnosežnost

Traid (→ *Getreide*)

Traidboden m kašča

Train m **1.** spremstvo, pratež, vozarstvo (*povoz, tren) (A. Komel pl. Sočebnan opredeljuje vozarstvo na naslednji način: »K povozu (trenu) spada vse vozovje, kar ga ni vdeljenega v četni koloni, dalje konji in tovorna živina; klavna živina in osobje, kar se ga ondi potrebuje. Povozi, ki niso zedinjeni s četami, imenujejo se samostalni povozi (selbständige Trains)«) (→ *Bagagetrain, Feuerlöschtrain, Gefechtstrain, Löschtrain, Verpflegstrain*) **2.** vlak (→ *Eisenbahn-Train, Separattrain, Wagentrain*) **3.** način, pot, potek

Trainbegleiter m vlakovni sprevodnik

Traineur m ropar v vojni (vojak, ki je hlinil onemoglost, zaostajal za svojo četo in ropal), maroder

trainieren – **1.** zadrževati **2.** trenirati

Trainkolonne f pratežna kolona (→ *Bagagetrain, Gefechtstrain, Verpflegstrain*)

Trainpacker m skladač, nakladač (na železniški postaji)

Train-Regiment n vozniški polk, transportni polk

Train-Truppe f vozniška četa, vozniško krdelo, transportna četa

Trainwache f vozarska straža (med vojaškim pohodom) (*povozna straža)

Traiterie f gostilna

Traiteur m **1.** gostilničar **2.** vodja velike kuhinje (npr. v Ljubljani za prehodne vojaške enote) (→ *Tracteur*)

Traktat (→ *Tractat*)

traktieren (→ *tractieren*)

Tram m hlod, klada, bruno, tram

Trambahn f električna cestna železnica (*električna poulična železnica), tramvaj (→ *Bahn/Elektrische Bahn/Elektrische Kleinbahn (Laibach)*)

Trambaum (→ *Tram*)

Tramboden m strop iz tramov

Tramdecke (→ *Tramboden*)

Tramway (→ *Trambahn*)

Tranche f **1.** kos, reženj, tranša **2.** delni znesek, obrok, tranša

Tranchee f strelski jarek, okop, rov, ki povezuje vojaške položaje, tranšeja

tranchieren – razrezati, razkosati, tranširati

Träne f solza
in Tränen ausbrechen – planiti v jok

Tränengas n solzilec

Trank m pijača (→ *Liebestrank, Zaubertrank*) ◇
bei dem Genusse von Speis und Trank – pri jedi in pijači

Tränke f **1.** napajanje (živine) **2.** napajališče (za živino) (→ *Viehtränke, Wassertränke*)

Tränkeimer m vedro za napajanje živine

tränken – napajati (živino)

Tränken n napajanje (živine)

Tranksteuer f davek od pijače

tranquille – miren

tranquillisieren – pomiriti

Tranquillität f mirnost

transen – prehoden (→ *Truppe*)

Transenal-Belag
(→ *Transenalbequartierung*)

- Transenalbequartierung** f prehodna nastanitev vojaštva (*transenalno nastanjevanje) (→ *Coliseum (Laibach)*)
- Transenalkaserne** f kasarna za prehodne čete (→ *Coliseum (Laibach)*)
- Transenen-Kaserne**
(→ *Transenalkaserne*)
- transferieren** – premestiti (uradnika, vojaka), prenesti, prestaviti, transferirati
- transferiert** – premeščen
- Transferierung** f premestitev (uradnika, vojaka) (*preместovanje), prenos, prestavitev, transfer
- Transfiguration** (→ *Christus*)
- Transformation** f preobrazba, transformacija
- transformieren** – preoblikovati, transformirati
- Transit** m potovanje skozi deželo, prevoz skozi deželo, tranzit
- Transithandel** m tranzitna trgovina
- transitieren** – **1.** potovati skozi deželo, tranzitirati **2.** prevažati skozi deželo, tranzitirati
- Transitverkehr** m tranzitni promet (*prevožni promet)
- Transit Zoll** m tranzitna carina
- Transkription** f prepis, prečrkovanje, transkripcija
- Translation** f **1.** prevod (*prestava, predstavlanje), translacija **2.** cena za prevod (*prestavnina)
- Translator** m prevajalec (*prestavljalet), translator
- Translatum** n prenos (vsote s prejšnje strani)
- Transleithanien** n Translajtanija (v letih 1867–1918 oznaka za ogrski del Habsburške monarhije vzhodno od reke Lajte) (*Transilvantska)
- Translocation** f premestitev
- translocieren** – premestiti
- Translocierung** f premestitev
- Transmigration** f preselitev, selitev
- transmigrieren** – preseliti se, seliti se
- transmittieren** – prenesti, prenašati
- transmutieren** – spremeniti se
- Transplantation** f presaditev
- transplantieren** – presaditi
- Transport** m prenos, prevoz (*prevosba), transport (→ *Locotransport*)
- Transporto** (→ *Übertrag*)
- Transportschein** m prevozni list (*prevažalnica)
- Transsumpt** n ponovitev stare listine, transsumpt
- trassieren** – **1.** odmeriti, zakoličiti, trasirati **2.** izdati menico, trasirati menico
- trätieren** – **1.** obravnavati, razpravljati **2.** ravnati s (kom), tretirati
- Tratsch** m čenče, opravljanje (→ *Couloirtratsch*)
- Tratscherei** (→ *Tratsch*)
- Traualtar** m poročni oltar
- Traube** f grozd (→ *Weintraube*)
- Trauben** pl grozdje (→ *Traube*)
- trauen** – **1.** poročiti **2.** zaupati (komu) ◇
Unterschrift des trauenden Priesters – podpis duhovnika,

ki je par poročil (rubrika v poročni knjigi) (*ime in služba poročevalca)

Traue auf Gott! – Zaupaj Bogu!

Trauen n upanje, vera

trauen, sich – upati si

Trauer f 1. žalost, žalovanje (→ *Hoftrauer*) 2. sožalje ◇
mindere Trauer – malo žalovanje

(zapovedano v drugi polovici dvornega žalovanja, npr. zadnjih šest dni) (→ *Hoftrauer*)

tiefe Trauer – veliko žalovanje (zapovedano v prvi polovici dvornega žalovanja, npr. prvih šest dni) (→ *Hoftrauer*)

Die Gemeinderäte haben sich zum Zeichen der Trauer von den Sitzen erhoben. – Občinski svetniki so v znak žalovanja vstali s sedežev.
unsägliche Trauer – nepopisna žalost

Trauerbinde f žalni trak

Trauerchor m žalostinka ◇

Absingung von Trauerchören – petje žalostink
die zum Vortrage gebrachten Trauerchöre – zapete žalostinke

Trauerconduct m žalni sprevod (*mrtvaški sprevod), pogreb

Trauerfahne f žalna zastava, črna zastava

Trauerfeier f žalna slovesnost

Trauerflagge (→ *Trauerfahne*)

Trauerflor f žalni trak ◇

Fahnen in Trauerflor – zastave z žalnim trakom

Trauergeist m pogrebec

Trauerdienst m maša za mrtve, črna maša

Trauerhaus n hiša žalosti

Trauerkleid n žalna obleka

Trauerkleidung f žalno oblačilo

Trauerkondukt (→ *Trauerconduct*)

Trauerkunde f žalostna vest (v osmrtnici)

Trauerkundgebung f 1. žalna slovesnost 2. izraz sožalja

Trauerlied n žalostinka

Trauermahl n pogrebščina, sedmina, karmina

Trauermarsch m žalna koračnica (*žalobnica, pogrebica)

Trauermesse f maša za mrtve, črna maša

Trauermusik f žalna glasba (*žalobna godba, mrtvaška godba)

Trauermusikkapelle f glasbeni sestav za izvajanje žalne glasbe

trauern – žalovati

trauernd – žalujoč (→ *Hinterbliebene*)

Trauerpartezettel m naznanilo o smrti (*mrtvaški list), osmrtnica, parte

Trauerrede f žalni govor (*žalobni govor), nagrobni govor

Trauersalamander m žalna napitnica (ritual ob smrti člana študentske zveze)

Trauerschleier m žalni pajčolan

Trauerspiel n žaloigra (*žalostna igra), tragedija

Trauertag m veliki petek (→ *Karfreitag*)

Trauerzeit f čas žalovanja

Trauerzug (→ *Trauerconduct*)

Traum m sen, sanje

träumen – sanjati

Trauring m poročni prstan

Trauschein (→ *Trauungsschein*)

Trauung f poroka (→ *Ziviltrauung*) ◇
kirchliche Trauung – cerkvena poroka
standesamtliche Trauung – sklenitev zakonske zveze pred matičarjem (na matičnem uradu), civilna poroka (→ *Ziviltrauung*)

Trauungs-Buch n poročna knjiga (poročna župnijska matična knjiga)

Trauungsschein m poročni list

Trauzeuge m poročna priča, kum

Traverse f preklada

traversieren – hoditi (skozi), potovati (skozi)

Treber pl tropine

Treberbranntwein m tropinovec (žganje)

Treck m selitev v kolonah vozov

treffen (traf, hat getroffen) – **1.** srečati **2.** zadeti **3.** sprejeti (→ *Abkommen, Abmachung, Abrede, Anordnung, Anrede, Anstalt, Arrangement, Disposition, Einleitung, Gegenanstalt, Maßnahme, Tour, Übereinkommen, Verabredung, Veranstaltung, Vereinbarung, Verfügung, Vorbereitung, Vorkehrung, Vorsehung, Vorsorge, Wahl*)

Treffen n **1.** sestanek, srečanje, snidenje **2.** spopad ◇
etwas ins Treffen führen – navajati (kaj), navesti (kaj)

Treffer m **1.** zadetek (pri streljanju oz. v športu) **2.** dobitek (pri igrah na srečo) (*dobiteljska številka, dobiteljica)

trefflich – izboren, odličen, izredno lep (→ *Lustbarkeit*)

treiben (trieb, hat getrieben) –

1. gnati **2.** ukvarjati se s (čim) (→ *Gewerbe, Handel, Handwerk, Kaufmannschaft, Politik, Profession, Verkehr, Zauberei*) **3.** početi (→ *Aufwand, Ding, Hurerei, Unfug, Unwesen, Unzucht*) **4.** pognati (→ *Wurzel*)

Treiben n **1.** gonjenje, gonja **2.** početje **3.** vrvenje, vrvež ◇
gefährliches Treiben – nevarno početje
heimliches Treiben – skrivno početje
schändliches Treiben – sramotno početje
Es herrschte ein reges Treiben. – Vladalo je živahno vzdušje.

treibend – gonilen (→ *Kraft*)

Treiber m **1.** gonjač (→ *Bärentreiber, Viehtreiber*) **2.** hujskač (→ *Kriegstreiber*)

Treiberei f **1.** priganjanje, navijanje (→ *Preistreiberei*) **2.** hujskaštvo (→ *Kriegstreiberei*)

Treibhaus n rastlinjak

Treibholz n plavni les, plavje

Treibjagd f pogon ◇
Treibjagd auf Wölfe – pogon na volkove

Treibung f opravljanje
Treibung eines Gewerbes – opravljanje obrti

Treibvieh n gnana živina

treideln – vleči ladjo

Treidelweg (→ *Treppelweg*)

trennen – ločiti (→ *Bett, Tisch*)

Trennstück n oddeljeno zemljišče

Trennung f 1. ločevanje, razmejitev, delitev (→ *Gewaltentrennung*)
2. razveza zakona (→ *Ehetrennung*) ◇
Trennung von Staat und Kirche – ločitev države in cerkve

Trennungslinie f razmejitvena črta

Trense f uzda

Treppe f stopnice (→ *Wendeltreppe*)

Treppelweg m vlečna pot (obrežna pot za vleko ladij po reki navzgor) (*steza vlačilnica, vlačugarska pot)

Treppenhaus n stopnišče

Treppenturm m stopniščni stolp

Treschboden (→ *Dreschboden*)

Trester pl tropine

Tresterwein m žonta (vino iz z vodo zalitih tropin; nekoč naj bi na ta način nastajal tudi cviček)

treten (trat, ist/hat getreten) –

1. stopati, stopiti (→ *Ausführung, Ausstand, Besitz, Beziehung, Ehestand, Geltung, Genuß, Gesellschaft, Gewehr, Kraft, Leben, Mittel, Partei, Plan, Schauplatz, Streik, Tätigkeit, Unterhandlungen, Verhandlung, Wirksamkeit*)

2. pohoditi, tlačiti (grozdje, zelje, repo)

Treter m tlačilec (grozdja, zelja, repe) (*tlačar, tlačivec, mastivec)

treu – 1. zvest (→ *Berufstreue, Dienst*)

2. resničen (→ *Wahrheit*), veren (→ *Bild*) ◇

sich treu aufführen – biti zvest

jmdm. treu, hold und gewärtig sein – biti (komu) zvest, vdan in poslušen

Treu (→ *Treue*)

Treubruch m nezvestoba, verolomstvo (*prelomljenje zvestobe), felonija

treubruchig – nezvest, verolomen ◇
treubruchig werden – postati nezvest, postati verolomen

Treue f zvestoba (*vernost)

(→ *Berufstreue, Nibelungentreue, Pflichttreue, Verfassungstreue*) ◇

Treue und Ergebenheit – zvestoba in vdanost (*vernost in vdanost)

Treue und Glauben – dobra vera die ererbte Treue und Hingebung für unseren Monarchen – prirojena zvestoba in vdanost našemu vladarju »Die Geschichte bezeugt, daß die Treue Krains niemals gewankt hat.« – »Zgodovina spričuje, da se kranjska zvestoba nikdar ni majala.« (adresa kranjskega deželnega zbora ob obisku cesarja Franca Jožefa I. 12. julija 1883 v Ljubljani)

angestammte Treue und Ergebenheit an das Allerhöchste Kaiserhaus – prirojena zvestoba in vdanost Najvišji cesarski hiši Liebe und Treue der Völker für das angestammte Haus Habsburg – ljubezen in zvestoba ljudstev do dedne habsburške dinastije felsenfeste/unerschütterliche/unverbrüchliche/unwandelbare Treue – neomajna zvestoba jmdm. die Treue halten – ostati (komu) zvest

dem Kaiser den Eid der Treue und Ergebenheit leisten – priseči zvestobo in vdanost cesarju

Treuegelöbnis (→ *Treueid*)

Treueid m prisega zvestobe jmdm. den Treueid schwören – priseči (komu) zvestobo

treuergeben – zvest, vdan (→ *Dienstleistung*)

treuehorsam – prezvest (*preveren, vernovdan) (→ *Landschaft*) ◇

- treuehorsaamster Landtag –
(cesarju) *vernovdani deželni zbor
- treugesinnt** – zvest
- Treuhand(gesellschaft)** f zaupniška
družba, fiduciarna družba
- treuherzig** – prostodušen
- Treuherzigkeit** f prostodušnost
- treulich** – zvesto, pošteno ◇
treulich und ohne Gefährde –
(sklenjeno) pošteno in brez prevare
(obrazec v pogodbi)
- treulos** – 1. nezvest 2. nepošten
3. nezvesto 4. nepošteno
- Treulosigkeit** f 1. nezvestoba
2. nepoštenost
- Tribun** m tribun (→ *Volkstribun*)
- Tribunal** n sodišče, sodni zbor,
tribunal (H 42) ◇
Tribunal (Görz) – *tribunal*
(*Goriška*) (H 23)
- Tribüne** f oder, tribuna
- Tribut** m davek, tribut ◇
Tribut bezahlen – plačevati tribut
- Tridentinum** n Tridentinski koncil,
Tridentinum (1545–1563)
- Trieb** m 1. nagon, sla 2. nagnjenje,
nagib 3. zagon, gonilna sila
4. poganjek, mladica 5. čreda
6. pašnik 7. gonjenje (živine) ◇
junger Trieb – mladica
aus eigenem Trieb – iz lastnega
nagiba
- Triebfeder** f gonilo, motiv
- Triebkraft** f 1. pogonska moč
2. gonilna sila
- Triebvieh** n gonjena živina
(*gonjeno živinče, gonjaška živina)
- Triebwerk** n pogonska naprava (*gonilo)
- Triennium** n obdobje treh let, triletje,
trienij
- Triere** f troveslača, triera
- Trieschfelder** pl triki ali preloge (G I. 132)
- Trieur** m žitni čistilnik (kmetijski
stroj), trier
- Trifailer Kohlenwerks-Gesellschaft**
(→ *Gesellschaft*)
- Trift** f 1. čreda 2. paša, pašna pravica
3. ledina 4. splavljanje, plavljenje
- triften** – splavljati, plaviti
- Triftgeld** n pašnina
- Triftgerechtigkeit** (→ *Triftrecht*)
- Trift-Holz** n les za splavljanje, les za
plavljenje
- triftig** – tehten (→ *Grund*)
- Triftrecht** n pravica do paše, pašna
pravica
- Trikolore** f trobojnica
- trillen** (→ *drillen*)
- Trinität** f Sveta Trojica (→ *Trinitatis*)
- Trinitatis** f nedelja Svete Trojice
- Trinitatisfest** (→ *Trinitatis*)
- trinken** (trank, hat getrunken) – piti
(→ *Wohlsein*)
- Trinkgebrauch** m zdravljenje s pitjem
zdravilne (mineralne) vode (*pitno
zdravljenje) ◇
zum Trink- und Badegebrauch
eintreffen – prispeti na zdravljenje s
pitjem zdravilne vode in kopanjem
(npr. v zdravilišče Rogaška Slatina
(Sauerbrunn nächst Rohitsch))
- Trinkgelage** n popivanje
- Trinkgeld** n napitnina (*pivnina, dar)
(→ *Postillontrinkgeld*)

Trinkkur f zdravljenje s pitjem
zdravilne (mineralne) vode (*pitno
zdravljenje) (→ *Trinkgebrauch*)

Trinkkuranstalt f točilnica zdravilnih
pijač

Trinkspruch m napitnica, zdravica,
zdravljica ◇
einen Trinkspruch auf jmdn.
ausbringen/halten – napiti (komu),
nazdraviti (komu)

Trinksucht f pijanstvo, alkoholizem

Trinkwasser n pitna voda

Trinkwasserleitung f javni vodovod
za pitno vodo ◇
an die öffentliche
Trinkwasserleitung angeschlossen
sein – *biti zvezan z javnim
vodovodom za pitno vodo (rubrika
ob popisu prebivalstva leta 1910)

triplieren – potrojiti, triplirati

Trippel-Allianz f trojna zveza

Trismus m otrpni krč (→ *Starrkrampf*)

Tritt m korak

Trittbrett n **1.** stopnica (pri
železniškem vagonu) **2.** nogalnica

Triumph m zmagoslavje, triumf

Triumphbogen m slavolok

Triumphforte (→ *Triumphbogen*)

Triumvir m član triumvirata, triumvir
(→ *Triumvirat*)

Triumvirat n vlada treh oblastnikov,
triumvirat

trivial – cenen, plehek, trivialen

Trivialität f cenenost, plehkost,
trivialnost

Trivialschule f trivialka (enorazredne
šole na podeželju, ki jih je cesarica
Marija Terezija uvedla leta 1774 s

*Splošnim šolskim redom za Avstrijo
/Allgemeine Schulordnung für
Österreich*)

trocken – suh (→ *Gült, Witterung*) ◇
auf dem Trockenem sitzen –
1. ostati brez denarja 2. ne vedeti ne
naprej ne nazaj

Trockenhütte f sušilnica (opekarne)

Trockenlegung f izsuševanje, izsušitev
◇
Trockenlegung des Laibacher
Morastgrundes – izsuševanje
Ljubljanskega barja

trocknen – sušiti (→ *Heu*)

Trödel m starine

Trödelhandel m trgovina s starinami,
starinarstvo

Trödelmarkt m trg s starinami

trödeln – trgovati s starinami
(*kupčevati s starinami, tržiti s
starinami, starinariti)

Trödler m starinar (*tandler)

Trödlermarkt (→ *Trödelmarkt*)

Trog m **1.** korito (→ *Waschtrog,
Wassertrog*) **2.** nečka

Trommel f boben (na podlagi
reskripta Vojnega ministrstva je
bilo leta 1876 v c. kr. avstrijski
vojski odpravljeno oznanjanje z
bobnom; bobnarje so nadomestili
hornisti)
die Trommel schlagen – bobnati

Trommelfeuer n bobneči ogenj,
kanonada (dolgotrajno
neprekinjeno topovsko
obstreljevanje)

trommeln – bobnati

Trommelschlag m oznanjanje z
bobnanjem (ljubljski mestni

magistrat je leta 1890 odpravil oznanjanje z bobnanjem in ga nadomestil z magistratnimi oglasi) ◇
mittelst Trommelschlag
bekanntmachen/kundmachen/
verlautbaren – razglasiti z
bobnanjem

Trommelschläger m bobnar

Trommler (→ *Trommelschläger*)

Trompete f trobenta (→ *Feldtrompete*)

Trompeter m trobentač, trobentar
(*trompeter) (→ *Feldtrompeter*) ◇
landschaftlicher Trompeter –
deželanski trobentar (H 23)

Tropfstein m kapnik

Troß m pratež

Trost m tolažba ◇

jmdm. den letzten Trost spenden –
podeliti (komu) poslednjo tolažbo
(npr. obsojencu na smrt)
jmdm. Trost geben/zusprechen –
tolažiti (koga)

trösten – tolažiti

trostlos – 1. neutolažljiv 2. brezupen

Trostlosigkeit f 1. neutolažljivost
2. brezupnost

Tröstung f tolažba (→ *versehen*)

Trottoir n pločnik (*hoden tlak),
trottoar ◇

Legung des Trottoirs – polaganje
pločnika (→ *Trottoirlegung*)

Trottoirlegung f polaganje pločnika

trotz – kljub, navzlic (*vzklic)

Trotz m kljubovalnost, upor, trma ◇
jmdm./etwas Trotz bieten –
kljubovati (komu/čemu)

trotzdem – 1. kljub temu 2. čeprav

trotzen – kljubovati, upirati se,
trmoglaviti

Trousseau m nevestina oprava, bala
(*bališče)

trübe – 1. kalen 2. turoben
(→ *Wetter*), žalosten

trüben – 1. skaliti, kaliti 2. žalostiti

Trübsinn m otožnost, melanholija

Truchseß m stolnik, miznik (dvorni
kuharski mojster) (→ *Erbtruchseß*)

Truchseßamt n stolništvo, mizništvo
(funkcija dvornega kuharskega
mojstra)

Trug m prevara ◇

ein des Truges verdächtiger Mann
– prevare osumljen mož

trügen (trog, hat getrogen) – varati

trügerisch – varljiv

Truhe f skrinja (→ *Kebrichttruhe*,
Kohlentruhe, *Mehltruhe*)

Trumeau m omarica (med dvema
stenskima odprtinama, nad njo se
je nahajalo ogledalo)

Trümmer pl ruševine, razvaline,
podrtine

Trümmerfeld n ruševine

Trümmerfrauen pl Nemke, ki so
neposredno po kapitulaciji Nemčije
v drugi svetovni vojni nosile glavno
breme pri odstranjevanju ruševin

Trunk m 1. požirek, napoj 2. pitje,
pijača (→ *Morgentrunke*) ◇
sich dem Trunke ergeben – vdajati
se pijači
dem Trunk ergeben sein – biti zapit
um einen Trunk spielen – igrati za
pijačo

trunken – pijan, vinjen
(→ *siegestrunken*, *Weise*, *Zustand*)

Trunkenbold m pijanec

Trunkenheit f pijanost

Trunkergebenheit f odvisnost od alkohola

Trunksucht f pijačevanje, pijanstvo ◇
der Trunksucht verfallen sein –
vdajati se pijačevanju

Trupp m **1.** majhna (mobilna)
vojaška skupina (→ *Nachtrupp*,
Schlägertrupp, *Spähtrupp*, *Stoßtrupp*,
Sturmtrupp, *Voraustrupp*) **2.** majhna
(mobilna) policijska enota
3. skupina delavcev, ekipa, brigada

Truppe f **1.** enota, četa, krdelo
(→ *Aufklärungstruppe*,
Besatzungstruppen, *Decktruppe*,
Entsatztruppen, *Fußtruppe*,
Genietruppe, *Linientruppen*,
Marine-Truppen, *Reservetruppen*,
Sanitätstruppe, *Sicherungstruppe*,
Sturmtruppe, *Traintruppe*) **2.** vojska
3. skupina ◇
Truppen (Marine) – čete (*mornarica*)
(H 59)

eine Truppe Schauspieler –
gledališka skupina
Nachschub an Truppen – dodatne
čete, okrepitev
Revue über die Truppen – pregled
vojske
cantonnierende Truppen –
nastanjene čete, kantonujoče čete
dicht massierte Truppen – močno
koncentrirane čete
geworbene Truppen – najete čete
kaiserliche Truppen – cesarske čete,
cesarski vojaki
lagernde Truppen – taboreče čete
reguläre Truppen – redne čete
(*pravi vojaki)
transene Truppen – prehodne čete
Truppen massieren – kopičiti čete,
koncentrirati čete
Truppen mustern – pregledati čete
Truppen in Sold nehmen – najeti
vojake, najeti čete

Truppen verabschieden – razpustiti
čete

Truppen verstärken – povečati čete,
okrepiti čete

mit Truppen überziehen – zasesti s
četami

Truppenabteilung f vojaški oddelek

Truppenabzug m umik čet

Truppenanhäufung f kopičenje čet,
koncentracija čet

Truppenansammlung
(→ *Truppenanhäufung*)

Truppenaufmarsch m zbiranje čet

Truppenaufstellung f razporeditev
čet

Truppenbewegungen pl premiki čet

Truppen-Colonne f četna kolona

Truppendurchmarsch m prehod čet

Truppendurchzug
(→ *Truppendurchmarsch*)

Truppenführer m vojaški starešina

Truppengattung f rod vojske

Truppeninspektion f pregled čet

Truppenkonzentration
(→ *Truppenanhäufung*)

Truppenkörper m vojaška formacija,
vojaško krdelo (*krdelna telesina,
četna telesina)

Truppenlager n vojaški tabor

Truppenmarsch m vojaški pohod

Truppenmassierung
(→ *Truppenanhäufung*)

Truppenmusterung f pregled čet

Truppenrevue (→ *Truppenschau*)

Truppenschau f vojaška parada

Truppenspital n četna bolnica
(v skladu s *Postavo o nastanovanji*)

vojaščine / Einquartierungs-Gesetz z dne 11. junija 1879 je bilo potrebno v garniziji (*posadi/Garnison), ki je štela več kot 500 mož – če tam že ni bilo garnizijske bolnice (*posadne bolnice/garnizonskega špitala/Garnisonsspital) – v posebnem poslopju ali vsaj v ločenih prostorih poskrbeti za četno bolnico (*krdelno bolnico/Truppenhospital), v kateri je bil zagotovljen prostor za 5% možtvenga števila)

Truppenübungen pl vojaške vaje

Truppenverschiebung f premik čet

Truppenzusammenziehung
(→ *Truppenanhäufung*)

Trutzburg f grad, zgrajen za obleganje nasprotnega gradu, protiutrdba

trutzen – kljubovati, upirati se, trmoglaviti

Trutzgesang m nagajivka (pesem nagajive vsebine)

Trutzlied (→ *Trutzgesang*)

Trutzwaffe f napadalno orožje

Tschaika f čajka (majhna kozaška ladja)

Tschako m čako (vojaško pokrivalo, v avstro-ogrski vojski značilno za huzarje)

Tschapka f čapka (vojaško pokrivalo, v avstro-ogrski vojski značilno za ulance)

Tschusch m »čušč« (v Avstriji razširjen slabšalni izraz oz. psovka za tujce, zlasti z Balkana)

Tuberkulose f jetika, sušica, tuberkuloza (→ *Knochentuberkulose*, *Lungentuberkulose*)

Tuch n **1.** sukno, platno (→ *Sacktuch*)
2. ruta (*robec, robač) (→ *Halstuch*,

Handtuch, *Kopftuch*, *Sacktuch*, *Schnupftuch*, *Taschentuch*) **3.** prt, pregrinjalo (→ *Bahrtuch*, *Bettuch*, *Leintuch*, *Tischtuch*, *Totentuch*, *Vortuch*)

Tuchel n rutica

Tuch-Fabrique f tovarna sukna, suknarna

Tuchhändler m trgovec s suknom

Tuchmacher m tkalec sukna, suknar

Tuchmacherei f tkanje sukna, suknarstvo

Tuchscherer m suknostržec, suknostržnik, suknobrivec

tüchtig – **1.** sposoben (→ *Zeuge*), večč
2. pošten, vrl ♢
in der Buchhaltung tüchtig – večč knjigovodstva

Tüchtigkeit f **1.** sposobnost
2. poštenost, vrlina
körperliche Tüchtigkeit – telesna sposobnost

Tuchware f sukno

Tücke f zahrbtnost, potuhnjenost (→ *Heimtücke*)

tückisch – zahrbtn, potuhnjen

Tugend f krepost, čednost

tugendhaft – kreposten, čednosten

tummeln, sich – zbirati se

Tummelferd n turnirski konj

Tummelplatz m **1.** bojišče (*bojiše)
2. zbirališče, torišče **3.** igrišče ♢
Tummelplatz grausamer Kämpfe – prizorišče strašnih bojev

Tumor (→ *Geschwür*)

Tumult m **1.** izgred, vstaja, punt
2. hrup, trušč **3.** bučen prepir, rabuka

Tumultuant m razgrajač

tumultuieren – razgrajati, zganjati
hrup

tumultuös – hrupen

tun (tat, hat getan) – storiti, početi
(→ *Abbitte, Abbruch, Abtrag, Acht, Ausfall, Bericht, beste (der, die, das), Bitte, Buße, Dienst, Einhalt, Einsprache, Erwähnung, Fehlgeburt, Fehlgriff, Fürbitte, Gefallen, gefälligst, Genüge, Gewissen, Gotteslohn, Können, Leid, leid, Meldung, Menschenmögliche(s), Not, Pflicht, Raitung, Schaden, Schuldigkeit, Sünde, Unrecht, Vorsehung, Widerstand, Wissen, wissentlich, Wunder*) ◇
zu wissen tun – sporočiti
(→ *nachrichtlich*)

Tun n dejanje, delo, ravnanje, početje ◇
Tun und Lassen/Trachten/Treiben
– početje (*delo in nedelo, dejanje in nehanje)

tunlich – po možnosti, mogoče
(→ *Beschleunigung*) ◇
wenn es tunlich ist – če je mogoče

Tunlichkeit f možnost ◇
nach Tunlichkeit – po možnosti
(*po mogočnosti, po moči)

tunlichst – če je le mogoče

Tür f vrata ◇
jmdm. die Tür weisen – spoditi
(koga)
etwas Tür und Tor öffnen – odpreti
(čemu) prosto pot

Turbation f 1. motnja 2. vznemirjanje

turbieren – 1. motiti 2. vznemirjati

turbulent – viharen, buren,
turbulenten

Türhüter m vratar

Türke m Turek

Türkenkrieg m vojna proti Turkom ◇
Großer Türkenkrieg – velika turška
vojna (1683–1699)

Türkenkundschaft f turški glas
(obvestilo o turški nevarnosti)

türkisch – turški (→ *Weizen*)

Turm m 1. stolp (→ *Aussichtsturm, Hungerturm, Mauerturm, Panzerturm, Pulverturm, Schutzturm, Treppenturm, Wachturm, Wartturm*) 2. zvonik
(→ *Glockenturm, Kirchturm*)

Türmer m čuvaj na stolpu

Turmuhr f ura na zvoniku

Turmwächter (→ *Türmer*)

Turnen n telovadba
(→ *Gruppenturnen, Kürturnen, Schauturnen, Wettturnen*)

Turner m telovadec

Turnerkneipe f družabno srečanje
ljubljskih nemških telovadcev
(»turnarjev«)

Turnerriege f telovadna vrsta,
telovadna skupina

Turnhalle f telovadnica

Turnier n turnir

Turnierfähigkeit f preverjanje
plemiškega izvora (kot pogoja za
udeležbo na turnirju)

Turnplatz m telovadišče

Turnsaal m telovadnica

Turnunterricht m telovadni pouk

Turnverein Južni Sokol (→ *Verein*)

Turnwart m vodja telovadbe (pri
telovadnem društvu), načelnik
telovadcev

Turnwesen n telovadba (*telovadstvo)

Türsteher m vratar
Türstock m podboj
Tüte f vrečka (→ *Lohntüte*)
Tutel f skrbništvo, tutorstvo
Tutela (→ *Tutel*)
tutelär – skrbniški, varuški
tutelarisch (→ *tutelär*)
Tutelrecht n skrbniška pravica,
tutorska pravica
t. W. = deutscher Währung – (denar)
nemške veljave
Typar m pečatnik
Typhus m tifus (→ *Fleckfieber*,
Flecktyphus, *Krankheit*/
hitzige Krankheit, *Lagertyphus*,
Nervenfieber, *Rückfalltyphus*,
Unterleibtyphus)
Typograph m tiskar
Typus m oblika, vzorec
Tyrann m tiran
Tyrannei f trinoštvo, tiranija
tyrannisieren – zatirati, tiranizirati

U

U. = Uhr (→ *Uhr*)

u. = und (→ *und*)

u. a. = unter anderem – med drugim

u. ä. = und ähnliche(s) – in podobni, in podobno

u. a. = und andere(s) – in drugi, in drugo

u. a. m. = und andere(s) mehr – in drugi, in drugo

u. A. w. g. = um Antwort wird gebeten – prosimo za odgovor

U-Bahn = **Untergrundbahn** f
podzemna železnica, metro

übel – 1. slab (→ *Geruch, Laune, Nachrede, Ruf*) 2. podel, grd, hudoben, zoprn, sovražen (→ *gesinnt*) ◇
wohl oder übel – hote ali nehote
übel auf sein – slabo se počutiti

Übel n 1. zlo, nesreča, škoda 2. težava, tegoba, bolezen ◇
das böse Übel – zločesta bolezen (običajno oznaka za epidemijo, npr. epidemijo kolere leta 1836 v Ljubljani)
dem Übel steuern – odvrniti zlo, preprečiti nesrečo

Übelbefinden n slabo počutje, slabost

übelbeleumundet – na slabem glasu (*zloglasen)

übelberüchtigt (→ *übelbeleumundet*)

Übelstand m 1. nepravilnost, napaka, pomanjkljivost (*nedostatek) 2. nespodobnost ◇
dem Übelstande abhelfen – odpraviti pomanjkljivost

Übelstifter m hujskač, šuntar

Übeltat f zločin (*zlotvor), hudobija ◇
eine Übeltat begehen – storiti zločin, storiti hudodelstvo

Übeltäter m zločinec, hudodelec (*zlotvorec) ◇
einem Übeltäter nachstellen – zasledovati zločinca

übelwollend – zlonameren (→ *Anklage*)

üben – 1. vaditi 2. izvajati, izvrševati (→ *Barmherzigkeit, Geduld, Gerechtigkeit, Gewalt, Kontrolle, Kritik, Milde, Nachsicht, Rache, Recht, Rücksicht, Strafrecht, Vergeltung, Verrat, Wirkung, Zurückhaltung*)

über – nad (→ *Tag*)

überantworten – izročiti, predati

Überantwortung f izročitev, predaja

Überbeschäftigung f prezaposlenost

überbringen – prinašati, prinesiti, izročiti

Überbringer m prinašalec, izročitelj (*izročivec, donšaavec, prinesnik, prinosnik, pokaznik)

überbrücken – premoščati, premostiti (→ *Hindernis*)

Überbrückung f premoščanje, premostitev

überbürden – preobremeniti

Überbürdung f preobremenitev

überdies – vrhu tega, poleg tega

Überdruß m naveličanost

Übereifer n pretirana vnema, pretirana gorečnost

übereilt – prenagljen

übereinkommen – dogovoriti se

Übereinkommen n dogovor ◇
freies Übereinkommen – prost dogovor (po dogovoru)
ein Übereinkommen treffen – dogovoriti se

Übereinkunft f dogovor
(*porazumljenje) ◇
im Wege der freien Übereinkunft –
po prostem dogovoru
(po dogovoru)

übereinstimmen – ujemati se, soglašati

Übereinstimmung f soglasje,
soglasnost

überfahren¹ (fuhr über, ist/hat
übergefahren) – 1. peljati (koga)
čez (kaj) 2. peljati se čez (kaj)

überfahren² (überfuhr, hat überfahren)
– 1. povoziti (koga) 2. prevoziti
(npr. signal)

Überfahrgeld n brodnina

Überfahrtschiffer m brodnik

Überfahrt f brod, brodišče, pristan

Überfahrtsgebühr (→ *Überfahrgeld*)

Überfahrtsmaut (→ *Überfahrgeld*)

Überfall m 1. napad (→ *Feuerüberfall*)
2. zajezena voda, ki se pretaka čez
zapornico (*prepadec) ◇
einen Überfall zurückschlagen –
odvrniti napad

überfallen – napasti

überflügeln – prekositi, premagati

Überflügelung f prekašanje,
premagovanje

Überfluß m obilje, obilica ◇
zu allem Überfluß erinnern –
(pri tem) ni potrebno še posebej
opozoriti, da ...

Überfuhr f brod
(→ *Seilplättenüberfuhr*)

überführen¹ (führte über, hat
übergeführt) – prepeljati

überführen² (überführte, hat
überführt) – 1. dokazati (→ *Schuld*)
2. prepričati (koga) (*previžati)

Überführer m brodar

Überfuhrgebühr (→ *Überfahrgeld*)

Überfuhrgeld (→ *Überfahrgeld*)

Überfuhrplätte f brod

Überführung f 1. prevoz 2. brodarstvo
3. nadvoz 4. dokaz krivde

Überführungsrecht n pravica do
brodarstva

Übergabe f 1. predaja, izročitev
2. vdaja, kapitulacija

Übergabsvertrag m izročilna pogodba
(*čezdajansko pismo)

Übergang m prehod, prestop

Übergangspunkt m prehod

Übergangssteg m mostiček (čez
železniško progo)

übergeben – predati
(→ *Pacht, Rechnung*)

Übergeber m izročitelj (*izročevalec,
predajnik, predajavec)
(→ *Unterhalt*)

Übergeberin f izročiteljica
(*izročevalka, predajnica,
predajavnica) (→ *Unterhalt*)

übergehen¹ (ging über, ist
übergegangen) – 1. prehajati, preiti
(→ *Angriff, Welt*) 2. prestopiti
(→ *Lager*), zamenjati 3. prebegniti,
dezertirati (→ *Feind*)

übergehen² (überging, hat
übergangen) – 1. izpustiti,
preskočiti (→ *Beförderung*),
prezreti, ne upoštevati 2. zamolčati,
ne omeniti (→ *Stillschweigen*)

Übergeber m obhodnik, preglednik,
nadzornik, vizitator
(→ *Amtsübergeber, Bauübergeber,
Mautübergeber, Schrankenübergeber*)

Übergehung f **1.** neupoštevanje

2. zamolčanje ◇

Übergehung des Noterben –
zamolčanje nujnega dediča
mit Übergehung der Obrigkeit –
neupoštevanje gosposke

übergeordnet – nadrejen (*nadčinjen)

Übergewicht n **1.** prevelika teža,
prekomerna teža (*veča teža, prevaga)
2. premoč

Übergrieff m samovoljen poseg,
nedopustno poseganje
(npr. v tuje pravice)

Überhand – Überhand nehmen –
razmahniti se, razširiti se, povečati
se, narasti

Überhandnahme f razmah, razširitev,
povečanje, naraščanje

überhandnehmen (→ *Überhand*)

überhaupt – sploh (*vobče)

überholt – zastarel, zastaran

überkommen¹ (kam über, ist
übergekommen) – priti čez (kaj)

überkommen² (überkam, hat
überkommen) – **1.** podedovati
2. prejeti, dobiti **3.** spreletavati

überkommen – podedovan, ohranjen

Überkommung f prevzem

Überland n dodatno pridobljena zemlja,
»čezzemlja« (»dodatni fevd«) (V 295;
G I. 166, 173, G II. 332, 426)
(→ *Bauernlehen*)

Überlandsgrund m dodatno posestvo

überlassen – prepustiti (→ *käuflich*)

überlaufen¹ (läuft über, ist
übergelaufen) – **1.** prestopiti,
prekipeti **2.** prebežati, dezertirati
(→ *Lager*)

überlaufen² (überlief, hat überlaufen)
– **1.** preteči, prehoditi **2.** nadlegovati
3. spreleteti ◇

Dieser Kurort ist überlaufen. – V
tem zdravilišču vlada velika gneča.
Es überlief mich kalt. – Mraz me je
spreletel.

Überläufer m prebežnik

Überläuferei f prebeg

überlegen – premisliti, pretehtati,
preudariti

überlegen – močnejši, superioren

Überlegenheit f premoč, superiornost ◇
militärische Überlegenheit – vojaška
premoč

Überlegung f premislek, preudarek ◇
nach genauer Überlegung – po
tehtnem premisleku
Überlegungen anstellen –
premisлити, pretehtati, preudariti
in Überlegung nehmen – presoditi

überliefern – **1.** izročiti, predati
2. ohraniti

überliefert – ohranjen (star običaj,
stara navada), izpričan

Überlieferung f **1.** izročitev, predaja
2. izročilo, tradicija ◇
mündliche Überlieferung – ustno
izročilo

überlisten – prelističiti, ukaniti

Überlistung f prelističenje, ukana

übermachen – **1.** poslati, izročiti
2. predelati, pre narediti

Übermacht f premoč

Übermachung f **1.** pošiljatev
2. predelava, preureditev

übermannen – premagati

Übermaß n obilica, preobilje

übermäßig – preobiljen, čezmeren

Übermensch m večvreden človek, nadčlovek (po Nietzschejevem delu Zarathustra (1883–1885))

übermitteln – poslati, posredovati, izročiti, sporočiti

Übermittlung f pošiljanje, posredovanje, izročitev, sporočanje

Übermurgebiet n Prekmurje

Übermut m objestnost, prešernost

übernachten – prenočiti

Übernachtung f prenočevanje, prenočitev

Übernachtungsstätte f prenočišče

Übernahme f prevzem, prevzetje (*prevzetba)
Übernahme in den Ruhestand – upokojitev (*prevzetba v pokoj) (npr. upokojitev podmaršala na njegovo prošnjo z ukazom cesarja)

übernehmen – prevzemati, prevzeti (→ *Zügel*)

Übernehmer m prevzemnik, prejemnik (→ *Unterhalt*)

Übernehmerin f prevzemnica, prejemnica (→ *Unterhalt*)

Überordnung f nadrejenost

Überprüfung f pregled (*popregledba), preverjanje, kontrola

überraschen – presenetiti

Überraschung f presenečenje

Überraschungsfuer n iznenadni ogenj

überreden – pregovoriti

Überredung f pregovarjanje

überreichen – izročiti, oddati, vložiti, predložiti

Überreichung f izročitev, oddaja, vložitev, predložitev

überreiten – prejezditi, prejahati (*pojezditi)

Überreiter m **1.** preglednik, oglednik (*objezdnik), nadzornik, *carinsko-mitninski kontrolor* (»ibrajtari«) (H 21), kontrolor **2.** nadzornik (pri komendi) (zadolžen za prihodke od zemljiških posestev)

Überrest m preostanek ◇
die sterblichen Überreste – posmrtni ostanki (*zemeljski ostanki, zemski ostanki, telesni ostanki, umrljivi ostanki, umrjoči ostanki)

übrumpeln – nenadoma napasti, zaskočiti

Überrumpelung f nenadni napad, zaskok

übersagen – *prebesediti

Überschlag m **1.** izračun, preračun (→ *Kostenüberschlag*) **2.** obkladek **3.** obšiv, zavihek, zavih ◇
einen Überschlag machen – preračunati

überschreiten – prekoračiti, prestopiti (→ *Grenze*)

Überschreitung f prekoračitev, prestopanje, prestop ◇
Überschreitung der Sperrstunde – prekoračitev policijske ure
Überschreitung der Amtskompetenzen – prekoračitev uradnih pristojnosti

Überschrift f napis, nadpis

Überschuß m presežek (*prebitek)

überschwemmen – poplavit

Überschwemmte(r) m poplavljenec

Überschwemmung f poplava, povodenj

Überschwungriemen pl preramnice (za bajonet in torbo za patrone)

Übersee f prekomorske dežele,
čezoceanske dežele

überseeisch – prekomorski
(→ *Auswanderung*)

übersehen – spregledati, prezreti

Überseher m preglednik, oglednik

übersenden – poslati

Übersendung f pošiljanje

übersetzen¹ (setzte über, hat
übersetzt) – prepeljati

übersetzen² (übersetzte, hat
übersetzt) – 1. prevesti (*prestaviti,
pretolmačiti, preložiti) 2. prevesti
(koga) v nov naslov 3. premestiti
(→ *Reserve*)

Übersetzung f 1. prevod (* prestava,
prestavljanje, prelog) 2. premestitev
(*prestavljanje)

Übersetzungsgesuch n prošnja za
premistitev

Übersicht f pregled (→ *Ortsübersicht*)

Übersiedler m preseljenc

Übersiedlung f preselitev, selitev
(→ *Geschäftsübersiedlung*)

Übersiedlungstermin m selitveni rok,
selitveni termin

überspannen – prenapeti

Überspannte(r) m prenapetež

übersteigen¹ (stieg über, ist
übergestiegen) – prestopiti

übersteigen² (überstieg, hat
überstiegen) – presegati, prekositi

überstellen – 1. izročiti, predati
2. prestaviti, premestiti

Überstellung f 1. izročitev, predaja
2. prestavitev, premestitev

Überstunde f nadura (*čezdobna ura)

Überstundengeld n plačilo nadur
(*čezurnina)

Übertät f 1. plodovitost, rodovitnost
2. obilica, preobilje, bogastvo

Übertrag m prenos (prenos vsote s
prejšnje strani na začetek naslednje
strani)

übertragen – 1. prenesti, prestaviti,
poveriti (komu/čemu), delegirati
2. prevesti 3. preložiti (termin)

übertragen – 1. prenosen
(→ *Bedeutung*), predstavljjen,
poverjen (komu/čemu), delegiran
(→ *Wirkungskreis*) 2. preveden
3. preložen (termin)

Übertragung f 1. prenos
(→ *Vermögensübertragung*),
prestavitev 2. prevod 3. preložitev
(termina) ◇
Übertragung executiver Feilbietung
– preložitev izvršilne prodaje

übertreiben – pretiravati

Übertreibung f pretiravanje

Übertreter m prestopnik

Übertretung f prekršek (V 511, 512),
prestopok (*prestop) (*Kazenska
postava zoper hudodelstva,
pregreške in prestopke / Strafgesetz
über Verbrechen, Vergehen und
Uebertretungen* cesarja Franca
Jožefa I., izdana s cesarskim
patentom dne 27. maja 1852,
deli pregreške in prekrške na
naslednje zvrsti (*plemena/
Gattungen): 1. na kazniva dejanja
zoper javno varnost, in sicer zoper
javni mir in red (*javni pokoj
in red/öffentliche Ruhe und
Ordnung), zoper javne ustanove
in zoper ukrepe za splošno
varnost (*javne naprave in naredbe

za občno varnost/öffentliche Anstalten und Vorkehrungen zur gemeinschaftlichen Sicherheit) in zoper dolžnosti javnega urada (*dolžnosti kacega javnega urada/ Pflichten eines öffentlichen Amtes)); 2. na kazniva dejanja, ki ogrožajo in oškodujejo osebno varnost posameznikov (Sicherheit einzelner Menschen), varnost lastnine ali zaslužka (Sicherheit des Eigentums oder der Erwerbung), ogrožajo čast in dobro ime (Sicherheit der Ehre und des guten Rufes) ter druge pravice; 3. na pregreške in prestopke zoper javno moralo (öffentliche Sittlichkeit) (→ *Kerkerstrafe, Strafe/Verschärfung der Strafe*) ◇

Vorschubleistung in Beziehung auf ein Vergehen oder eine Uebertretung – dajanje podpore pri pregrešku ali prestopku (*podpomoč, dana glede na kak pregrešek ali prestopok)

Übertritt m prestop, prehod ◇
Übertritt in den Ruhestand – upokojitev

Übertrittszeugnis n prehodno spričevalo

Überverdienst m dodatni zaslužek (*pribitni zaslužek, privržek, nameček)

Übervölkerung f preobljudenost

übevorteilen – prevarati, opehariti, oškodovati

Übevorteilung f prevara, opeharjenje, oškodovanje

Überwachung f straženje, nadzorovanje, pregled ◇
Überwachung des Marktverkehrs – nadzorovanje tržnega prometa

Überwachungsausschuß m nadzorni odbor (*nadziralni odbor)

überweisen – 1. nakazati (→ *Geld*)
2. predati (zadevo), poslati, napotiti
3. dokazati krivdo

Überweisung f 1. nakazilo 2. predaja, napotitev 3. dokaz krivde

überwinden – 1. premagati, presežati, premoščati, premostiti (→ *Hindernis, Krise, Schwierigkeit*)
2. dokazati krivdo

Überwindung f 1. premagovanje, presežanje, premoščanje 2. dokaz krivde

Überwinterung f prezimovanje

überzählig – nadštevilni (*čezštevilni) (→ *supernumeriert*)

Überzahlung f preplačilo

überzeugen – 1. prepričati 2. dokazati krivdo

Überzeugung f prepričanje ◇
nach freier Überzeugung – po svobodnem prepričanju
die Überzeugung erhalten/ gewinnen/schöpfen – prepričati se
sich von etwas die Überzeugung verschaffen – prepričati se o (čem)
zu der Überzeugung gelangen/ kommen – priti do spoznanja, spoznati

Überzeugungsfall – im

Überzeugungsfall – v primeru, da bo krivda dokazana

überziehen¹ (überzog, hat überzogen)– 1. napasti (→ *Krieg*), zasesti (→ *Truppe*) 2. prekoračiti

überziehen² (zog über, ist/hat übergezogen) – 1. ogrniti 2. preseliti se

Überzieher m površnik (lahek plašč),
suknja (→ *Herren-Überzieher*)

Überziehung f 1. zasedba, napad
2. prekoračitev

Überzins m dodatna pravda (G II. 443)

Ubikation f 1. prostor, bivališče,
ubikacija 2. vojaška nastanitev ◇
amtliche Ubikation – uradni
prostori

ubiquitär – vsepovsodnji, vsepričujoč,
ubikvitaren

Ubiquität f 1. povsodnost, ubikviteta
2. božja vsepričujočnost, božja
ubikviteta

U-Boot = Unterseeboot n
podmornica

übrig – drug, preostal (→ *wünschen*) ◇
im übrigen – sicer

übrigen (→ *erübrigen*)

übrigens – sicer

Übung f 1. vaja (→ *Andachtsübungen*),
vadba, vežbanje (→ *Gefechtsübung*,
Kriegsübung, *Leibesübungen*,
Marschübung, *Truppenübung*,
Waffenübungen) 2. navada, običaj
3. izvajanje, ustaljen način dela,
praksa 4. spretnost, ročnost 5.
izpovedovanje (→ *Religionsübung*)
◇

geistliche Übungen – duhovne vaje
(*duhovniške eksercicije)

(→ *Andachtsübungen*)

öffentliche Übung einer Religion –
javno izpovedovanje vere

aus der Übung kommen – priti iz
vaje, odvaditi se

in Übung sein – biti v navadi

Übungslager n vadbeni tabor

Übungslehrer m *vadnični učitelj
(učitelj na *vadnici)
(→ *Übungsschule*)

Übungsmarsch m vadbeni pohod

Übungsmunition f vadbeno strelivo

Übungsplatz m vežbališče, vadišče
(*vadilišče) (→ *Reitübungsplatz*,
Schießübungsplatz)

Übungsritt m vadbeno jahanje

Übungsschule f *vadnica (v skladu
z *Državnim zakonom, s katerim se*
ustanovljajo načela za poučevanje na
ljudskih šolah (državni ljudskošolski
zakon) / Reichsgesetz, durch welches
die Grundsätze des Unterrichtswesens
bezüglich der Volksschulen festgestellt
werden (Reichs-Volksschulgesetz),
z dne 14. maja 1869, naj bi pri
vsakem učiteljišču obstajala ljudska
šola kot *vadnica* (Übungsschule)
in *vzornica* (Musterschule), pri
ženskem učiteljišču tudi *otroški*
vrtec (Kindergarten))

Übungsschullehrer (→ *Übungslehrer*)

Übungsvorschriften pl vadbeni
predpisi ◇

Dienstes-Ordnung und Uebungs-
Vorschriften für die Krainischen
Verbands-Feuerwehren – Službeni
red in vadbeni predpisi za kranjska
zavezna gasilna društva (izdani leta
1894)

u. d. g/u. d. gl./u. dgl. = und
desgleichen – in podobno

u. dgl. (m.) = und dergleichen (mehr)
– in podobni

ü. d. M. = über dem Meeresspiegel –
nad morsko gladino

UdSSR = Union der Sozialistischen
Sowjetrepubliken f Zveza
sovjetskih socialističnih republik
(ZSSR)

u. E. = unseres Erachtens – po našem
mnenju

Ufer n breg, obrežje, obala

Uhr f ura (→ *Ankeruhr, Bodenuhr, Nachtuhr, Pendeluhr, Sackuhr, Schlaguhr, Spieluhr, Standuhr, Stockuhr, Stutzuhr, Taschenuhr, Turmuhr, Wanduhr, Weckeruhr*)
die Uhr aufziehen – naviti uro

Uhrmacher m urar

Ukr. = **Unterkrain** (→ *Unterkrain*)

U. L. F. = **Unserer lieben Frau** – Naše ljube gospe (→ *Frauenkirche*)

Ulrichstag m god sv. Ulrika: 4. julij

Ultimatum n ultimat

ultra – čez, onstran, bolj

Ultra m prenapetež (zlasti poslanec v deželnem oz. državnem zboru) (*prenapetnež, presiljenec)

ultramontan – strogo katoliški, ultramontan

Ultramontanismus m strogi katolicizem, ultramontanizem

ultranational – nacionalističen (*prenapeto naroden)

ultra – prostovoljno

um – **1.** ob **2.** okoli, približno ◇
um 5 Uhr – ob petih
um 1950 – okoli leta 1950
um ... willen – zavoljo, zaradi
um ... zu + Infinitiv – da bi ...

Umbau m prezidava

umbilden – preobraziti, preoblikovati (→ *Kabinett, Regierung*)

Umbildung f preobrazba, preoblikovanje (→ *Kabinettsumbildung, Regierungsumbildung*)

Umbruch m **1.** prelom, prelomno obdobje **2.** prelom (pri tisku)

Umstand (→ *Umstand*)

umfahren – peljati okoli (česa), voziti okoli (česa)

Umfang m obseg (*obséga, obsežek)

Umfassungsmauer f obzidje

umformen – **1.** preoblikovati
2. preobraziti

Umfrage f povpraševanje, poizvedovanje, anketa ◇
eine Umfrage starten – organizirati anketo

umfrieden – ograditi

Umfriedung f ograda

Umgang m **1.** družba, druženje
2. občevanje **3.** procesija, sprevod ◇
guter Umgang – dobra družba
kirchlicher Umgang – procesija
schlechter Umgang – slaba družba
mit jmdm. Umgang haben/pflegen – družiti se s (kom)
von etwas Umgang nehmen – opustiti (kaj), ogniti se (čemu)

Umgangssprache f pogovorni jezik, občevalni jezik

Umgebung f okolica (*obmestje, obližje)

umgefallen – poginul, crknjen (→ *Vieh*)

Umgegend (→ *Umgebung*)

umgehen¹ (ging um, ist umgegangen)
– **1.** hoditi okoli, pohajati **2.** širiti se
3. ukvarjati se s (čim) **4.** družiti se s (kom)

umgehen² (umging, hat umgangen) – obiti (kaj), izogniti se (čemu)

umgehend – takoj, nemudoma

Umgehung f **1.** obhod **2.** obvoznica, obvoz **3.** izogibanje

umgekehrt – obraten

umgestanden – poginul, crknjen
(→ *Vieh*)

Umkehr f **1.** obrat, preokret **2.** vrnitev, umik ◇
jmdn. zur Umkehr bewegen –
pripraviti (koga), da spremeni svoje
ravnanje (*pripraviti koga, da krene
na drugo pot)
den Feind zur Umkehr zwingen –
prisiliti sovražnika k umiku

umkehren – **1.** obrniti se **2.** vrniti se

umklammern – okleniti, oklepiti,
obkoliti

Umklammerung f oklenitev,
oklepanje, obroč

Umkreis m okolica, okoliš, okrožje

umladen – preložiti

Umlage f **1.** priklada (dodatek k
direktnemu davku za kritje občinskih
ali deželnih potreb) (*obloga)
(→ *Gemeindeumlagen, Kirchengelage,
Landesumlage, Zinskreuzerumlage*)
2. porazdelitev, razdelitev ◇
Umlage der Steuer – porazdelitev
davka
Umlagen zu den direkten Steuern –
priklade k direktnim davkom
städtische Umlage – mestna priklada
(→ *Gemeindeumlagen*)

Umlauf m obtok, obhod, kroženje ◇
im Umlauf sein – biti v obtoku,
krožiti

Umlaufschreiben n okrožnica, razglas,
oznanilo (→ *Circulare*)

Umlaufs-Verordnung f okrožni ukaz
(*okoljni ukaz)

umlegen – **1.** razdeliti, porazdeliti
(davke) (→ *Steuer*) **2.** preložiti,
prestaviti **3.** podreti **4.** ubiti, počiti,
pihniti

Umlegung f **1.** porazdelitev
(→ *Steuerungumlegung*) **2.** preložitev,
prestavitev (*preložba) ◇
Umlegung der Steuer – porazdelitev
davka (→ *Steuerungumlegung*)
Umlegung der Straße – preložitev
ceste

Umnachtung f omračitev ◇
geistige Umnachtung – omračitev
uma

umreiten – *pojezditi, *objezditi

Umriss m očrt, načrt, oris ◇
in großen Umrissen – v grobih
obrisih

Umritt m *pojezda, *objezda

Umsatz m prodaja

Umsatzsteuer f prometni davek
(*davek od prometa)

umschanzen – utrditi z okopi

Umschanzung f utrditev z okopi

Umschlag m **1.** pretovor **2.** ovitek
(*zavitek), ovojnica, kuverta
3. obkladek **4.** sprememba
(→ *Stimmungsumschlag,
Wetterumschlag*)

umschlagen – **1.** pretovarjati
2. obrniti se, spremeniti se

Umschlagsbogen m ovojna pola
(za naznanilnice pri popisu
prebivalstva) (→ *Anzeigezettel*)

Umschlagsrecht n pravica do
pretovarjanja

Umschweife – **ohne Umschweife**
– brez okolišenja, brez ovinkov,
naravnost

Umschwung m preobrat, preokret

umsetzen – **1.** prestaviti, premestiti
2. uresničiti (→ *Tat*)

Umsicht f 1. preudarnost, razsodnost, previdnost 2. razgled

umsichtig – preudaren, razsoden, previden

um so mehr ... als ... – toliko bolj ..., ker ...

umspannen¹ – obsegati, obseči, zajeti

umspannen² – prevpreči (konje)

Umstand m 1. okoliščina (*okolnost) (→ *Begleitumstände*, *Erschwerungsumstände*, *Linderungsumstände*, *Milderungsumstände*, *Vermögensumstände*, *Zeitumstände*)

2. pogin (→ *Vieh-Umstand*) ◇
aggravierende/beschwerende/
erschwerende Umstände –
oteževalne okoliščine
lindernde/mildernde Umstände –
olajševalne okoliščine
wichtige Umstände – tehtne
okoliščine (*tehtovne okolnosti)
unter Umständen – mogoče
unter allen Umständen – vsekakor,
na vsak način
in anderen/gesegneten Umständen
sein – biti v drugem stanju, biti v
blagoslovljenem stanju, biti noseča

umständlich – natančen, podroben, obširen, zamuden

Umständlichkeit f natančnost, podrobnost, obširnost, zamudnost

umstehen – 1. obstopiti 2. poginiti, crkniti

Umstehende pl pričujoči, prisotni, gledalci

Umstehung f pogin živali

umstellen¹ (stellte um, hat umgestellt) – 1. predstaviti 2. preusmeriti

umstellen² (umstellte, hat umstellt) – obkoliti

Umstellung¹ f 1. predstavitev 2. preusmeritev, prehod na (kaj)

Umstellung² f obkolitev

umstritten – sporen

Umsturz m prevrat (*prekuc, prekucija)

Umstürzler m prevratnik (*prekucuh)

Umtausch m menjava

umtauschen – zamenjati

Umtauschkurs m menjalni tečaj

umtreiben – gnati, goniti

umtreiben, sich – potepati se, klatiti se

Umtriebe pl spletkarjenje, rovarjenje, spletke, mahinacije

Umtrunk m popivka

umwälzen – preobrniti, prevrniti

Umwälzung f preobrat, prevrat (*prekucija)

Umwandlung f sprememba (*prememba), spreminjanje, preoblikovanje, modifikacija, konverzija

Umweg m ovinek

Umwelt f okolica, okolje

Umwertung f prevrednotenje ◇
Umwertung aller Werte –
prevrednotenje vseh vrednot

umziehen – preseliti se

umzingeln – obkoliti

Umzinglung f obkolitev

Umzug m 1. selitev 2. sprevod, obhod, povorka ◇
Umzug der Arbeiterschaft –
povorka delavcev (ob 1. maju)

unabgerichtet – neizurjen, neizučen

unabhängig – neodvisen (*nezavisen)

Unabhängigkeit f neodvisnost

Unabhängigkeitserklärung f
razglasitev neodvisnosti

Unabhängigkeitskrieg m vojna za
neodvisnost

unablässig – 1. nepreneh, neprestan
2. neprenehoma, neprestano

unabsehbar – nepregleden

unabsetzbar – neodstavljiv

Unabsetzbarkeit f neodstavljivost

unabweisbar – neizogiben

unabwendbar – neizogiben

unanbringlich – nedostavljiv

unanfechtbar – neizpodbiten

unangefochten – neizpodbijan

unangemeldet – neprijavljen

unangenehm – neprijeten

unangreifbar – nedotakljiv
(→ *Stammvermögen*)

unananim – enodušen, enoglasen

unanimer (→ *unanim*)

unannehmlich – neprijeten, nevšečen

Unannehmlichkeit f neprijetnost,
nevšečnost

unanständig – neprimeren,
nespodoben (→ *Ding*)

Unanständigkeit f neprimernost,
nespodobnost

unantastbar – nedotakljiv

Unantastbarkeit f nedotakljivost ◊
Unantastbarkeit der Grenzen –
nedotakljivost meja

Unart f grda navada, nečednost

unaufgehalten – neoviran

unaufgeklärt – nepojasnen
(→ *Todesursache*)

unaufhaltsam – nezadržan, neustavljiv

unaufhörlich – neprestan, nenehen

unaufkündlich – nepreklicen

unauflösbar (→ *unauf löslich*)

Unauflösbarkeit (→ *Unauflöslichkeit*)

unauf löslich – nerazvezen,
nerazvezljiv

Unauflöslichkeit f nerazvezljivost ◊
Unauflöslichkeit des Bandes der Ehe
– nerazvezljivost zakonske zveze

unaufschiebbar – neodložljiv

unausgesetzt – neprenehoma,
nepretrgoma

unbändig – 1. neukrotljiv, neugnan
2. neznanski

unbarmherzig – neusmiljen
(→ *Schnitter*)

unbeanstandet – 1. brez zadržka, brez
pomisleka 2. nekaznovan ◊
gerichtlich unbeanstandet – sodno
nekaznovan
politisch unbeanstandet – politično
nekaznovan
polizeilich unbeanstandet –
policijsko nekaznovan

unbeanstandet (→ *unbeanstandet*)

unbeantwortet – neodgovorjen

unbebaut – 1. nepozidan 2. neobdelan

unbedacht – nepremišljen

unbedenklich – 1. neoporečen
(*nesumen) (→ *Zeuge*) 2. nenevaren

Unbedenklichkeit f neoporečnost
(*nesumnost)

unbedingt – brezpogojen, nujen

unbeeidet – nezaprisežen

unbefahrbar – 1. neprevozen
2. neploven

unbefangen – 1. sproščen
2. nepristranski

Unbefangenheit f 1. sproščenost
2. nepristranskost

unbefugt – 1. neupravičen (→ *Weise*), nepooblaščen, nedovoljen (→ *Auswanderung*)
2. neupravičeno, nepooblaščno (*brezoblastno), nedovoljeno

Unbefugte(r) m nepooblaščena oseba, neupravičena oseba ◇
Zutritt für Unbefugte verboten – nezaposlenim vstop prepovedan

unbeglaubigt – neoverjen, nepotrjen

unbegründet – neutemeljen, neosnovan (→ *Verdacht*)

Unbehagen n nelagodje

unbehaust – nenastanjen (→ *Untertan*), brez svoje hiše

unbehebbar – neodpravljljiv (*neodpraven)

unbehellig – 1. neoviran 2. neovirano

unbekannt – 1. neznan 2. neznano ◇
unbekannt wo abwesend/befindlich – *neznano kje odsoten, *neznano kje bivajoč

unbemittelt – reven, nepremožen (*neimovit)

unbenommen – dopuščen, dovoljen

unbenutzbar – neuporaben

unbenutzt – nerabljen

Unberittene(r) m nejezdec, pešec

unbeschadet – brez škode (*ne krateč, brez prikrajšbe, brez kvara), neglede na (kaj)

Unbescheidenheit f 1. neskromnost
2. nespodobnost

unbescholten – neoporečen, neomadeževan (*brezmadežen), pošten, na dobrem glasu (→ *Dienstleistung, Lebenswandel, Ruf, Sitte, Wandel*)

Unbescholtene(r) m poštenjak

Unbescholtenheit f neoporečnost, neomadeževanost (*brezmadežnost), poštenost ◇
bürgerliche Unbescholtenheit – državljanska neomadeževanost
sittliche/moralische Unbescholtenheit – moralna neoporečnost

unbesoldet – neplačan ◇
unbesoldeter Praktikant – neplačani praktikant

unbesonnen – nepremišljen

unbeständig – 1. nestalen
2. nestanoviten (→ *Wetter*)

unbestechlich – nepodkupljiv

unbestellbar – nedostavljiv ◇
unbestellbare Briefpostsendungen – nedostavljive pisne poštno pošiljke

unbestimmt – nedoločen (→ *Zeit*)

unbestraft – nekaznovan

unbestreitbar – nesporen

unbestritten (→ *unbestreitbar*)

unbewaffnet – neoborožen

unbeweglich – 1. nepremičen (→ *Gut, Habe, Sache, Vermögen*)
2. nepremakljiv (→ *Fest*)

unbewegt – ravnodušen

unbewußt – 1. nezaveden 2. nepoznan

unbezwingbar – nepremagljiv

Unbild (→ *Unbill*)

Unbilden pl 1. krivice 2. ujme, nadloge, nevšečnosti, neprilike (→ *Unbill*)

Unbill f 1. krivica 2. ujma, nadloga, nevšečnost, nepravilika ◇
die Unbill der Witterung/des Wetters – vremenska nepravilika

unbillig – 1. krivičen, nepravilen 2. neprimeren, škodljiv

Unbilligkeit f 1. krivičnost, nepravilnost 2. neprimernost, škodljivost

und – in

undankbar – nehvaležen

Undankbarkeit f nehvaležnost

undenkbar – nepredstavljen

undenklich – daven (→ *Zeit*)

undeutlich – nejasen, nerazločen

Undeutlichkeit f nejasnost, nerazločnost

undenklich – seit **undenklichen**

Zeiten – od pomnjenja, od zdavnaj

Uding n nesmisel

Unduldsamkeit f nestrpnost, intoleranca

uneben – 1. neraven 2. neprimeren ◇
nicht uneben – upravičeno

Unebenmaß n nesorazmerje

unehelich – nezakonski (→ *Beischlaf, Kind*)

unehl. = **unehelich** (→ *unehelich*)

unehrlich – nepošten, nečasten

uneigennützig – nesebičen

Uneigennützigkeit f nesebičnost

uneigentlich – 1. nepravi 2. nepravilno

uneinbringlich – neizterljiv
(*nedobiten)

Uneinbringlichkeit f neizterljivost
(*nedobitnost)

uneingenommen – nepristranski

uneingereicht – neuvrščen

uneingeschränkt – neomejen

uneinig – neenoten

Uneinigkeit f neenotnost, nesloga, zdraha

unempfindlich – neobčutljiv

unentbehrlich – nepogrešljiv

unentgeltlich – brezplačen

unentrinnbar – neizbežen

unerachtet (→ *ungeachtet*)

unergründlich – nedoumljiv

unerhört – nezaslišan

unerlässlich – neobhoden, nujen

unerledigt – nerešen

unermangeln – ne opustiti

unermüde – neumoren
(→ *Dienstleister, Pflichterfüllung*)

unerreichbar – nedosegljiv

unerreicht – nedosežen

unerschöpflich – neizčrpen, neizmeren

unerschrocken – neustrašen

Unerschrockenheit f neustrašnost

unerschütterlich – neomajjan
(→ *Treue*)

unerträglich – neznosen

unerweislich – nedokazljiv

unerwiesen – nedokazan

unfähig – nesposoben (→ *Zeuge*) ◇
auf immer für unfähig zu einem Amte erklären – proglasiti uradnika za neprimernega za opravljanje katerekoli službe
(→ *Unfähigenerklärung*)

Unfähigenerklärung f proglasitev uradnika za neprimernega za opravljanje katerekoli službe (kazen

je bila v *Krvnem sodnem redu cesarice Marije Terezije / Constitutio Criminalis Theresiana* iz leta 1769 predvidena za podkupljive uradnike)

Unfähigkeit f nesposobnost
(→ *Erb(s)unfähigkeit*,
Zahlungsunfähigkeit)

unfahrbar – neprevozen

Unfall m nesreča, nezgoda

Unfallanzeige f prijava nesreče
(*naznanilo nesreče)

Unfallversicherung f nezgodno
zavarovanje (H 58)

Unfallversicherungsanstalt f
zavarovalnica proti nezgodam

unfehlbar – 1. nezmotljiv 2. resnično,
zares, zagotovo ◇
Die Kandidaten haben die
Gesuche unfehlbar bis zum 20.
August d. J. zu überreichen. –
Kandidati morajo svoje prošnje
zagotovo oddati do 20. avgusta t. l.

Unfehlbarkeit f nezmotljivost

Unflat f grdobija, nagnusno dejanje,
nečistovanje

Unfläter m grdoba, umazanec,
nečistnik

Unflätere f grdobija, nespodobnost

Unform f nespodobnost

unförmig – nepravilen, popačen,
brezoblič

unförmlich – 1. nepravilen, popačen,
brezoblič 2. nekonvencionalen

unfreiwillig – 1. neprostovoljen
2. neprostovoljno

Unfreiwilligkeit f neprostovoljnost

Unfriede m nemir, razprtija ◇
mit jmdm. in Unfrieden leben –

živeti v prepiru s (kom), pripraviti se
s (kom)

unfruchtbar – 1. neploden, sterilen
2. nerodoviten 3. nedobičkonosen
(→ *Vermögen*)

Unfruchtbarkeit f 1. neplodnost,
sterilnost 2. nerodovitnost
3. nedobičkonosnost

Unfug m 1. nespodobnost, grdobija
2. nered, napaka, nepravilnost,
nezakonitost 3. neumnost ◇
Steuerung des Unfugs – odprava
nespodobnosti
Unfug treiben – počenjati
nespodobnosti, nespodobno se vesti
Dem Unfug der Winkelschenken
ist kräftig zu steuern. – Odločno
je potrebno ukrepati proti
(nezakonitim) zakotnim krčmam.

ungangbar – neprehoden

Ungar m Madžar

Ungarn n *Ogrska* (H 35), Madžarska

ungeachtet – ne glede na (kaj)

ungebaut – neobdelan

ungebeten – nepovabljen, nezaželen

Ungebühr f 1. nespodobnost
2. neprimernost, neupravičenost

ungebührlich – 1. nespodoben
(→ *Benehmen*) 2. neprimeren,
neupravičen

ungeeignet – 1. neprimeren
2. nesposoben (→ *Broterwerb*)

ungefähr – 1. približen 2. slučajen
3. približno 4. slučajno

ungegründet – neutemeljen,
neosnovan

ungehalten – 1. nejevoljen
2. neizpolnjen (→ *Versprechen*) ◇
ungehalten werden – postati
nejevoljen

- Ungeheuer** n pošast
- ungehindert** – neoviran ◇
jmdn. frei und ungehindert
passieren lassen – omogočiti
(komu) prost in neoviran prehod
- ungehörig** – neprimeren, nespodoben
- Ungehorsam** m nepokorščina ◇
»leidender Ungehorsam« –
»trpeča nepokornost« –
(protestantskih stanov)
- Ungehorsamstrafe** f kaznen za
nepokornost (V 520)
- ungeladen** – 1. nepovabljen 2. nenabit
(puška) 3. neobložen (voz)
- Ungeld** n davek (*davščina), trošarina,
davek na točenje oz. na pijače,
čepnina
- Ungelder** m dacar
- Ungelder** pl mali izdatki, mali stroški
- ungelegen** – neprimeren, neugoden,
neprikladen ◇
ungelegen fallen/sein – motiti,
nadlegovati
- Ungelegenheit** f nevšečnost
- Ungemach** n nadloga, neprilika,
težava
- ungemein** – 1. nenavaden, izreden
2. nenavadno, izredno
- ungemessen** – neodmerjen (→ *Robot*)
- ungenannt** – 1. neimenovan
2. neodmerjen (→ *Robot*)
- Ungenannte(r)** m neimenovani
- ungerecht** – nepravičen, krivičen
- ungerechtfertigt** – neupravičen
- Ungerechtigkeit** f nepravičnost,
krivičnost, krivica
- ungesäumt** – nemudoma
(*neutegoma, nevtegoma)
- ungeschickt** – nespreten (→ *Mensch*)
- ungeschlacht** – neotesan
- ungeschliffen** – neomikan, neizučen
- ungeschmälert** – neokrnjen
(*brez prikratbe), nezmanjšan
- ungesetzlich** – nezakonit
- Ungesetzlichkeit** f nezakornitost
- ungestört** – 1. nemoten 2. nemoteno,
v miru
- ungestraft** – 1. nekaznovan
2. nekaznovano
- Ungestraftheit** f nekaznovanost
- ungestüm** – silovit, vihrav
- Ungestüm** n silovitost, vihravost ◇
den Feind mit Ungestüm angreifen
– silovito napasti sovražnika
- ungeteilt** – nerazdelen, enoten,
soglasen (→ *Hand*)
- ungeübt** – neizkušen
- ungewiß** – negotov
- Ungewißheit** f negotovost
- Ungewitter** n nevihta, neurje
(*huda ura)
- ungeziemend** – 1. nespodoben
2. nespodobno
- ungeziemlich** (→ *ungeziemend*)
- ungezwungen** – 1. brez prisile,
neprisiljen (→ *einbekennen*)
2. sproščen
- Unglaube** m nevera
- Ungläubige(r)** m nevernik
- Unglück** n nesreča (→ *Grubenunglück*)
◇
jmdn. ins Unglück stürzen –
pahnuti (koga) v nesrečo
Wornach sich also ein jeder zu
achten / und vor Schaden oder

Unglück zu hüten wissen wird. – Tako se bo vsakdo vedel ravnati in se obvarovati pred škodo ali nesrečo. (*Po timu toku se bode en usakteri vedeu Sadershati, inu pred Shkodoj, inu Nasrezhoi varvati.) (obrazec na koncu cesarskega patenta)

Ungnade f nemilost ◇

jmdm. auf Gnade oder Ungnade ausgeliefert/preisgegeben sein – biti na milost ali nemilost izročen (komu)

bei jmdm. in Ungnade fallen – pasti v nemilost pri (kom)

ungnädig – nemilostljiv, neprizanesljiv

ungültig – neveljaven

Ungültigkeit f neveljavnost

Ungunst f 1. nenaklonjenost

2. neugodnost, nevšečnost, neprilika (→ *Wetterungunst*)

Ungunst der Witterung – vremenska neprilika (→ *Witterungungunst*)

ungünstig – neugoden

ungut – slab ◇

nichts für ungut – brez zamere

ungütig – **nicht ungütig nehmen** – ne zameriti

unhaltbar – 1. nevzdržen

2. neobstoje 3. nebranjiv (→ *Festung*)

Unhaltbarkeit f 1. nevzdržnost

2. nebranjivost

unhältig – **unhältiges Geld** – manj vreden denar

Unheil n nesreča, zlo, katastrofa ◇

Unheil anrichten/stiften – spravlјati ljudi v nesrečo

unheilbar – neozdravljiv

Unheilbare(r) m neozdravljiv bolnik

Unheilstifter m povzročitelj nesreče

unheimlich – grozljiv, pošasten

unhold – neprijazen, nenaklonjen, nevoščljiv

Unhold m hudič, hudoben duh, grdoba (*gerdin, grdavš), hudoba, hudobnež

Unholdin f čarovnica, grdoba (*gerdinka), hudoba

unhonnet – nepošten (→ *Kritik*)

unieren – združiti ◇

unierte Kirchen – uniatske cerkve (katoliške cerkve v vzhodni Evropi in na Bližnjem vzhodu, ki priznavajo oblast papeža)

unifizieren – poenotiti, izenačiti, unificirati

Unifizierung f poenotenje, izenačenje, unifikacija

Uniform f uniforma

Uniformismus m težnja po izenačenju, težnja po enotnosti, težnja po enovitosti, uniformizem

Uniformität f usklajenost, enotnost, enovitost, uniformnost

Union f zveza, unija (→ *Bleiberger Bergwerks-Union, Montanunion, Personalunion, Realunion, Zollunion*)

Unitarismus m unitarizem

Unität f edinost

Universalerbe m glavni in edini dedič, univerzalni dedič ◇

jmdn. zum Universalerben des gesamten beweglichen und unbeweglichen Vermögens ernennen – imenovati (koga) za glavnega in edinega (univerzalnega)

dediča celotnega premičnega in nepremičnega premoženja (*izvoliti za vesoljnega dediča (jerba) premakljivega in nepremakljivega premoženja)

Universalgeschichte f svetovna zgodovina

Universität f vseučilišče, univerza

Universitätsgericht (Graz) n
univerzitetno sodišče (Gradec)
(H 24)

Universitätsprofessor m vseučiliški profesor, univerzitetni profesor o. ö. (ordentlicher öffentlicher) Universitätsprofessor – r. j. (redni javni) vseučiliški profesor

Universum n vesoljni svet, vesoljstvo, univerzum

Unkenntnis f nevednost, neznanje

unkeusch – nečist

Unkeuschheit f nečistost ◇
Unkeuschheit wider die Natur – nečistovanje (*nečistost zoper naravo)

unklagbar – neiztožljiv

Unklagbarkeit f neiztožljivost

unklar – nejasen ◇
jmdn. im Unklaren über etwas lassen – pustiti (koga) v nejasnosti glede (česa)

Unkosten pl stroški (*unkoštunge)
(→ *Conductunkosten*,
Konduktunkosten)

Unkraut n plevel

Unkunde f nevednost, neznanje, neobveščенost

unkundig – neuk, neveden, nevešč
(→ *lese- und schreibunkundig*,
schwimmensunkundig) ◇

des Lesens und Schreibens
unkundig sein – ne znati brati in pisati

unlauter – nečeden, nepošten

unleidlich – neznosen, nemogoč

unleugbar – neizpodbiten

unliebsam – neljub (→ *Zwangsmittel*)

Unlust f nejevolja, odpor

Unmacht f nemoč, nezmožnost, nesposobnost, slabotnost

unmächtig – nemočen, nezmožen, nesposoben, slaboten

Unmaß n **1.** nezmernost
2. nespodobnost

unmaßgeblich – neodločilen

Unmensch m nečlovek, surovež, divjak, zverina

unmenschlich – **1.** nečloveški, surov, divjaški, zverinski **2.** nečloveško, surovo, divjaško, zverinsko

Unmenschlichkeit f nečlovečnost

unmittelbar – **1.** neposreden (*raven), direkten **2.** neposredno, direktno

Unmittelbarkeit f neposrednost, direktnost
(→ *Reichsunmittelbarkeit*)

unmündig – *nedoleten

Unmündige f *nedoletnica (po avstrijskem *Obñnem dr̄žavljanskem zakoniku / Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* iz leta 1811 so veljali kot nesposobni, da bi svoje zadeve ustrezno urejali sami: *otroci* (Kinder), ki niso dopolnili 7. leta, *nedoletniki* (Unmündige), ki niso dopolnili 14. leta in *mladoletniki* (Minderjährige), ki niso dopolnili 24. leta starosti)

Unmündige(r) m *nedoletnik (po avstrijskem *Obñnem dr̄žavljanskem*

zakoniku / Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch iz leta 1811 so veljali kot nesposobni, da bi svoje zadeve ustrezno urejali sami: *otroci* (Kinder), ki niso dopolnili 7. leta, *nedoletniki* (Unmündige), ki niso dopolnili 14. leta in *mladoletniki* (Minderjährige), ki niso dopolnili 24. leta starosti)

Unmündigkeit f *nedoletnost

Unmut m nejevolja, nezadovoljstvo

unnachahmlich – neposnemljiv, neponovljiv

unnachgiebig – nepopustljiv

unnachlässig – 1. skrben, natančen
2. skrbno, natančno

unnachsichtig – nepopustljiv

unnachsichtlich (→ *unnachsichtig*)

unnachteilig – neškodljiv

unnahbar – nedostopen

unnötig – nepotreben

unnütz – 1. nekoristen, nepotreben
2. nekoristno, nepotrebno

Unordnung f nered, zmešnjava, zmeda

Unordnungen pl neredi

unparteiisch – nepristranski, nevtralen

unparteilich – 1. nestranskarski
2. nepristranski, nevtralen

Unparteilichkeit f 1. nepripadnost strankam 2. nepristranskost (*nepristrastje), nevtralnost

unpassend – neprimeren

unpäßlich – **unpäßlich sein** – slabo se počutiti, biti nedisponiran

Unpäßlichkeit f slabo počutje, nedisponiranost

unpolitisch – nepolitičen

unproduktiv – neproduktiven
(→ *Fläche*)

Unrat m nesnaga

unratsam – 1. neprimeren, nepriporočljiv 2. nevaren, škodljiv

unrecht – 1. napačen (→ *Weg*), nepravilen, krivičen 2. napačno, nepravilno, krivično ◇
jmdm. **unrecht geben** – ne dati prav (komu), ne pritrditi (komu)
jmdm. **unrecht tun** – storiti (komu) krivico
nichts Unrechtes bemerken – ne opaziti nič nepravilnega

Unrecht n krivica ◇
im **Unrecht sein** – ne imeti prav, motiti se
jmdm. ein **Unrecht (an)tun/** **zufügen** – storiti (komu) krivico
jmdm. **widerfährt Unrecht** – (komu) se zgodi krivica

unrechtmäßig – 1. nezakonit
2. nezakonito

unredlich – 1. nepošten 2. nepošteno

Unredlichkeit f nepoštenost

unregelmäßig – 1. nepravilen
2. nereden

Unregelmäßigkeit f 1. nepravilnost
2. nerednost

unrichtig – 1. nepravilen, netočen, neresničen 2. nepravilno, netočno, neresnično

Unrichtigkeit f nepravilnost, netočnost, neresničnost

Unruhe f nemir (*nespokojnost, nespokoj) ◇
Unruhe stiften – povzročati nemir, rogoviliti, razgrajati

Unruheherd m žarišče nemirov, žarišče spopadov, konfliktno žarišče

Unruhen pl nemiri
(→ *Rassenunruhen*,
Straßenunruhen) ◇
Unruhen beilegen – pomiriti
nemire
Unruhen brechen aus – nemiri
izbruhnejo
Unruhen niederschlagen/
unterdrücken – zadušiti nemire
Unruhen im Keime ersticken –
nemire v kali zadušiti

Unruhestifter m razgrajač, rogovilež

unrühmlich – neslaven (→ *Ende*)

unsäglich – neizrecen
(*nedopovedljiv), nepopisen
(→ *Trauer*)

Unschlitt n loj

Unschlittkerze f lojena sveča, lojenka

Unschuld f nedolžnost

unschuldig – nedolžen ◇
für unschuldig erklären – spoznati
za nedolžnega

Unschuldige(r) m nedolžna oseba

Unsegen m prekletstvo

unserethalben – zavoljo nas, zaradi
nas

unseretwegen (→ *unserethalben*)

unseretwillen (→ *unserethalben*)

unsichtbar – neviden ◇
sich unsichtbar machen – izginiti

Unsinn m nesmisel, neumnost ◇
ein aufgelegter Unsinn – čisti
nesmisel

unsinnig – nesmiseln, neumen

Unsinnigkeit f nesmiselnost,
neumnost

Unsitte f grda navada, razvada

unsittlich – nenraven, nečeden,
nemoralen

Unsittlichkeit f nenravnost,
nečednost, nemoralnost

unstandesgemäß – stanu
neprimerno

unstät – nemiren, nestanoviten

Unstäte f zakleti kraj, nesrečni kraj

Unstätigkeit f nemirnost,
nestanovitnost

unstatthaft – nedopusten

Unstatthaftigkeit f nedopustnost

unstattlich (→ *unstatthaft*)

unsterblich – nesmrten

Unsterblichkeit f nesmrtnost,
imortaliteta

Unstern m nesrečna zvezda

unstichhältig – izpodbiten
(→ *Argument, Beweis*)

Unstichhältigkeit f izpodbitnost

untadelhaft – brezhiben, neoporečen
(*brezmadežen)
(→ *Betragen, Moralität, Wandel*)

Untat f zločin, grozodejstvo

untätig – nedelaven, nedejaven

Untätigkeit f nedelavnost,
nedejavnost

untauglich – nesposoben za (kaj),
nezmožen (česa) ◇
offenkundig untauglich – očitno
nesposoben za vojaško službo (npr.
zaradi pohabljenosti)

Untauglichkeit f nesposobnost
(→ *Dienstuntauglichkeit*),
nezmožnost

unteilbar – nedeljiv

Unteilbarkeit f nedeljivost

unter – 1. pod (→ *Tag*) 2. izmed, med
3. pred ◇

unter einem – obenem
(*ob jednom), hkrati
unter Karl dem Großen – pod
vladavino Karla Velikega
Unter drei Wochen bin ich nicht
fertig. – Prej kot v treh tednih ne
bom gotov.
unterm gestrigen Tage/unterm
Gestrigen – včeraj

unter- – spodnji, nižji (→ *Stand*), pod-

Unterausschuß m pododbor

Unterbau m **1.** podzidje, temelj
2. podkop (v rudarstvu) **3.** podtalna
gradnja (pri graditvi železniške
proge)

Unterbeamte(r) m nižji uradnik
(*poduradnik)

Unterbehörde f nižje oblastvo, nižja
oblast (*nižja oblastnija, nižja
gosposka) ◇
Unterbehörden, landesfürstliche –
oblastva, deželnoknežja na nižji
stopnji (H 21, 22)

unterbleiben – izostati

unterbrechen – prekiniti (*pretrgati)

Unterbrechung f prekinitiv (*pretrg)

unterbreiten – predložiti, podati
(→ *Bericht, Berufung, Einrede,*
Gesuch)

Unterbreitung f predložitev,
razgrnitev

unterbringen – **1.** nastaniti, namestiti
2. shraniti **3.** naložiti (denar)

Unterbringung f **1.** nastanitev,
namestitiv **2.** hramba **3.** naložba

Unterdachkammer f podstrešna soba

unterdrücken – zatirati, zatreti
(*potlačiti) (→ *Aufstand, Meuterei,*
Revolte, Unruhen)

Unterdrücker m zatiralec, tlačitelj

Unterdrückte(r) m zatiranec

Unterdrückung f zatiranje

unterfahen (→ *unterfangen*)

Unterfangen n drzno dejanje, drznost

unterfangen, sich – predrzniti se,
drzniti si

Unterfangung (→ *Unterfangen*)

Unterfertigte(r) m podpisani
(*podpisanec), podpisnik ◇
ergebenst/untertänigst
Unterfertiger – najponižneje/
najpokorneje podpisani
(vljudnostna fraza na začetku
dopisa oblastnemu organu)
in tiefster Ehrfurcht Unterfertiger
– v najglobljem spoštovanju
podpisani (vljudnostna fraza na
začetku dopisa oblastnemu organu)

Unterfertigung f podpis

Untergang m **1.** propad, uničenje,
poguba **2.** zahod
(→ *Sonnenuntergang*), zahajanje,
zaton (→ *Weltuntergang*)
3. prenehanje (pravice) ◇
Untergang der Sonne – sončni
zahod (→ *Sonnenuntergang*)
Untergang der Welt – konec sveta
(→ *Weltuntergang*)

untergeben – podrejen

Untergebene(r) m podrejeni

untergebracht – **1.** nastanjen
2. nameščen

Untergemeinden pl podobčine (H 46)

untergeordnet – podrejen (*podčinjen)

untergraben – izpodkopavati,
izpodkopati (→ *Ansehen, Ruf*),
spodjedati

Untergrabung f izpodkopavanje,
spodjedanje

Untergras n otava

Untergrund m **1.** temelj, podlaga
2. podzemlje, ilegala ◇
in den Untergrund gehen – preiti v
ilegalo

Untergrundbewegung f ilegalno
gibanje

Untergrundkämpfer m ilegalec

Untergymnasium n nižja gimnazija

Unterhalt m **1.** stroški za preživljanje
2. preužitek, preživnina, živež
3. vzdrževanje ◇
Der Unternehmer verbindet sich
dem Vater der Übergeberin während
seiner Lebensdauer den ganzen
Unterhalt, das ist gemeinschaftliche
Wohnung, Bekleidung, Beschuhung
... und eine jährliche Zubesserung
von ... zu leisten. – *Prevzemnik
se zavezuje izročevalnikemu očetu
odrajtovati do smrti hrano, to je
skupajšnji živež, potrebno obleko in
obutev ... in letni poboljšek v višini
... (klavzula o preužitku v ženitnih
oz. izročilnih pogodbah)
Sollte der Vater mit ihm
nicht leben können, so ist der
Übernehmer verbunden, ihm
einen Unterhalt zu leisten, welchen
ihm 3 unparteiische Männer
aussprechen werden. – Ako pa oče
ne bi mogel pri hiši (v skupnem
gospodinjstvu/*skupajšnjem živežu)
ostati, mu je prevzemnik dolžan
zagotoviti živež (*nadomestek
živeža), ki mu ga bodo določili trije
nepristranski možje. (klavzula o
preužitku v ženitnih oz. izročilnih
pogodbah)
Darreichung des Unterhalts –
preživljanje

unterhalten – **1.** vzdrževati, preživljati
2. podpirati

unterhalten, sich – **1.** pogovarjati se,
kramljati, pomenkovati se
2. zabavati se

unterhaltend – zabaven, kratkočasen
(→ *Buch*)

Unterhaltung f **1.** pogovor, kramljanje,
pomenkovanje
2. zabava (→ *Abendunterhaltung*,
Faschingsunterhaltung,
Gesellschaftsunterhaltung,
Hausunterhaltung,
Privatunterhaltung,
Tanzunterhaltung), **3.** razvedrilo
(*kratkočasje) **4.** vzdrževanje ◇
freie Unterhaltung – prosta zabava
gesellige Unterhaltung – zabavna
družabna prireditve

Unterhaltungsabend m zabavni večer
(*veseli večer)

unterhandeln – pogajati se

Unterhändler m **1.** pogajalec,
posrednik **2.** mešetar

Unterhandlungen pl pogajanja ◇
in Unterhandlungen treten – začeti
pogajanja

Unterhaus n spodnji dom
(parlamenta)

Unterhose f spodnjice (*svitice)

unterirdisch – podzemeljski,
podzemen

Unterjäger m podlovec (vojak)

unterjochen – podjarmiti

Unterjochung f podjarmljenje

unterkommen – **1.** dobiti stanovanje
2. dobiti službo

Unterkommen n **1.** stanovanje,
prebivališče, zavetje **2.** služba,
položaj

Unterkrain (Kreis) *n Dolenjska (okrožje)* (H 32)

Unterkrainger Bahnen (→ *Bahn*)

Unterkrainger Bahnhof (→ *Bahnhof*)

unterkreuzt – podkrižan ◇
eigenhändig unterkreuzt –
lastnoročno podkrižal (križec
namesto podpisa – pri nepismenih
ali pisanja nezmožnih zaradi
bolezni, npr. kapi) (→ *Kreuzzeichen*)

Unterkunft *f* **1.** streha, zavetje,
prenočišče, prebivališče (*stanišče,
staniše) (→ *Schemalunterkünfte*)
2. preživljanje, služba, delovno
mesto ◇
(eine) Unterkunft finden – 1. najti
(začasno) prebivališče/prenočišče
2. namestiti

Unterlage *f* **1.** podlaga, podloga
2. podstava, podklada

unterlassen – opustiti

Unterlaß – ohne Unterlaß –
neprenehoma, nepretrgoma

Unterlassung *f* opustitev (*opuščanje,
opušenje)

Unterlassungsdelikt *n* opustitveno
kaznivo dejanje (*z opustom
storjeno zločinstvo)

Unterlassungsfall – im

Unterlassungsfalle – v primeru
opustitve

unterlegen – **1.** podlagati, podložiti
2. prepregati, prepreči (→ *Pferd*)

unterlegen – šibkejši, inferioren

Unterlegene(r) *m* premaganec

Unterlegenheit *f* podrejenost,
inferiornost

Unterlehrer *m* podučitelj

Unterleib *m* **1.** trebuh **2.** ženski
notranji spolni organi

Unterleibtyphus *m* črevesni tifus
(*črevesni mačuh) (typhus)

Unterleutnant *m* podporočnik
(*podlajtnant)

unterliegen – **1.** biti zavezan, biti
podvržen **2.** zapasti (→ *Strafe*)
3. podleči, zgubiti, propasti

unterm = unter dem – z dne

unternehmen – storiti, narediti,
ukreniti, izvesti (→ *Anstrengung*,
Raubzug, *Reise*, *Schritt*, *Versuch*)

Unternehmen *n* **1.** gospodarsko
podjetje **2.** delovanje, podjetje
(*podvzetje) **3.** vojaška operacija

Unternehmer *m* **1.** podjetnik
(*podvzetnik) **2.** gledališki
podjetnik (→ *Entreprise*)

Unternehmergeist *m* podjetniški duh,
podjetnost

Unternehmungslustige(r) *m* podjetnik

Unternehmung *f* **1.** podjetje
(*podjedba, začetba) **2.** podvig,
delovanje, dejanje, podjetje
(*podvzetje) **3.** vojaška operacija ◇
kleinere Unternehmen unserer
Infanterie – manjše operacije
(*manjša podvzetja) naše pehote
kriegerische Unternehmung –
vojna operacija (*vojno podjetje)

unternehmungslustig – podjeten

Unteroffizier *m* podčastnik, podoficir
altgediente Unteroffiziere –
izkušeni podoficirji

unterordnen – podrediti (si)

Unterordnung *f* **1.** podrejenost,
podložnost **2.** podreditev

Unterpfand *n* **1.** zastava **2.** dokaz

Unterrealschule f nižja realka
(*spodnja realčna šola)

Unterredung f pogovor, razgovor

Unterricht m 1. pouk
(→ *Anschauungsunterricht*,
Handfertigungsunterricht,
Religionsunterricht, *Turnunterricht*,
Vorbereitungsunterricht) 2. poduk,
navodilo, napotilo
(→ *Amtsunterricht*,
Dienstunterricht), inštrukcija ◇
häuslicher Unterricht – pouk na
domu, domači pouk
den Unterricht besorgen –
poučevati
Unterricht erteilen/geben –
poučevati

unterrichten – 1. učiti 2. poučiti,
obvestiti, informirati (→ *Kreis*, *Seite*)

Unterrichtsangelegenheiten pl šolske
zadeve (H 34, 50)

Unterrichtsanstalt f učni zavod
(*učilišče, učilnica), šolski zavod,
šola

Unterrichtsbehörde f šolska oblast

Unterrichtsminister m minister za
šolstvo

Unterrichtsministerium n
ministrstvo za šolstvo

Unterrichtsordnung f učni red

Unterrichtssprache f učni jezik

Unterrichtswesen n šolstvo

Unterrock m spodnje krilo

untersagen – prepovedati ◇
Dem Wagenfahrer ist es untersagt,
mit den Fahrgästen zu sprechen.
– *Vozniku je prepovedano
pogovarjati se z občinstvom. (napis
v vagonu električne železnice v
Ljubljani)

Untersagung f prepoved

Untersass(e) m *podružnik* (V 79, 291)

Untersäßler (→ *Untersass/e*)

unterscheiden – ločiti, razlikovati

Unterschicht f spodnji sloj

unterschieben – podtakniti

Unterschiebung f podtaknitev

Unterschied m razlika (*razložek) ◇
einen Unterschied machen –
ločevati, ločiti

unterschlagen – prikrivati, prikriti,
zamolčati, utajiti, poneveriti

Unterschlagung f prikrivanje, utaja,
poneverba

Unterschleif m skrivališče ◇
jmdm. Unterschleif geben –
skrivati (koga) (*skrivaj nekoga pod
streho jemati)

Unterschleifgeber m skrivač (*kdor
nekoga skrivaj pod streho jemlje)

Unterschleifgebung f skrivanje
(*skrivaj pod streho jemanje)

Unterschlupf (→ *Unterschleif*)

unterschreiben – podpisati (→ *Tinte*)

Unterschreiber m podpisnik

Unterschrift f podpis ◇
Unterschrift des trauenden
Priesters – *podpis mašnika
poročevalca (v poročni knjigi)
Unterschrift des die Leiche
einsegnenden Priesters – *podpis
duhovna pokopovalca (v mrliški
knjigi)
Unterschrift des taufenden Priester
– *podpis krstnika (v rojstni in
krstni knjigi)

Unterseeboot n podmornica
(→ *U-Boot*)

Untersekretär m podsekretar ◇
landschaftlicher Untersekretär –
deželanski podsekretar (H 22)

Untersekunda f 6. razred gimnazije
 (v Nemčiji)

untersetzt – čokat

Unterstaatssekretär m državni
 podsekretar

Unterstand m 1. bivališče, stan
 (*stanišče) 2. podzemno zaklonišče

Unterstandgeber m stanodajalec
 (*stanodaj, stanodavec)

unterstandslos – brezdomen

Unterstandslose(r) m brezdomec

Unterstandslosigkeit f brezdomje,
 brezdomstvo

unterstehen – biti (komu) podrejen

unterstehen, sich – drzniti si

unterstehend – podrejen (*podstoječ,
 podložen)

unterstellen – 1. podrediti 2. podtikati

Unterstellung f 1. podreditev
 2. podtikanje

unterstützen – podpirati

Unterstützer m podpornik

Unterstützung f 1. podpiranje,
 podpora (→ *Feuerunterstützung*,
Militärunterstützung) 2. opora
 3. denarna podpora (*podporščina),
 finančna pomoč
 (→ *Handunterstützung*) ◇
 Zuwendung einer Unterstützung –
 odobritev podpore
 gedeihliche/werkstätige
 Unterstützung – učinkovita
 podpora (*vspešno podpiranje)
 munifizente Unterstützung –
 darežljiva podpora
 werktätige Unterstützung – dejavna

podpora
 wittibliche Unterstützung – vdovska
 podpora
 die nicht zurückzuzahlenden
 Unterstützungen – nepovratne
 podpore
 Unterstützung finden – naleteti na
 podpora
 Unterstützung leisten – podpirati

Unterstützungsempfänger m
 prejemnik podpore

Unterstützungsfuer n podporni
 ogenj (*podpiralni ogenj)

Unterstützungsfond m podporni
 sklad (*podporni zaklad) ◇
 Unterstützungsfond der Laibacher
 freiwilligen Feuerwehr –
 *podporniški zaklad ljubljanske
 prostovoljne požarne brambe

Unterstützungskasse f podporna
 blagajna (*podporna blagajnica)

Unterstützungsverein m podporno
 društvo

Unterstützungswesen n podporne
 ustanove

Untersucher m preiskovalec

Untersuchte(r) m preiskovanec

Untersuchung f 1. preiskava
 (→ *Voruntersuchung*) 2. raziskava

3. pregled ◇
 ärztliche Untersuchung –
 zdravniški pregled
 peinliche Untersuchung – kazenska
 preiskava (*kazensko preiskovanje)
 Untersuchungen anstellen – uvesti
 preiskave
 strafgerichtliche Untersuchung
 einleiten – uvesti kazenskosočno
 preiskavo
 eine Untersuchung pflegen –
 preiskovati
 eine Untersuchung veranlassen –

sprožiti preiskavo
jmdn. in Untersuchung ziehen –
uvesti preiskavo proti (komu)

Untersuchungsarrest
(→ *Untersuchungsgefängnis*)

Untersuchungsgefängnis n
preiskovalni zapor
(*preiskavni zapor)

Untersuchungshaft f preiskovalni
pripor

Untersuchungshäftling m pripornik

Untersuchungskommission f
preiskovalna komisija ◇
Einsetzung einer
Untersuchungskommission –
ustanovitev preiskovalne komisije

Untersuchungsrichter m preiskovalni
sodnik

Untersuchungsverfahren n
preiskovalni postopek
(*preiskovavno ravnanje)

Untertagebau m **1.** rudnik **2.** delo
pod zemljo (v rudniku)

untertags – podnevi

untertan – podložen ◇
untertan sein – biti podložen

Untertan m *podložnik* (V 78 sl.; G II.
284; H 36, 38, 39)
(→ *suppuntertanen*) ◇
behauster Untertan – nastanjeni
podložnik, podložnik s svojo hišo
unbehauster Untertan – nenastanjeni
podložnik, podložnik brez svoje hiše

Untertanenbriefe pl *podložniška pisma*
(G II. 423)

Untertanengeist m podložniška
miselnost, hlapčevstvo, servilnost

Untertanenwesen n *podložništvo* (G II.
284)

untertänig – **1.** podložen, pokoren
2. ponižno, pokorno (→ *Ebrfurcht*) ◇
der Herrschaft ... mit ¼ Hube
untertänig – gospostvu ... podložen
s četrtinsko hubo

Untertänigkeit f **1.** *podložništvo* (V 78;
G II. 284) (→ *Grunduntertänigkeit*)
2. pokornost, ponižnost ◇
Endesgefertigter bittet in tiefster
Untertänigkeit ... – *Spodaj
podpisani prav pokorno prosi
... (vljudnostna fraza na začetku
dopisa oblastnemu organu)
die Untertänigkeit aufheben –
odpraviti podložništvo

Untertänigkeitsband n podložniško
razmerje, podložništvo ◇
Aufhebung des
Unterthänigkeitsbandes – odprava
podložništva (cesar Ferdinand I. je
podložništvo odpravil z *Najvißjim
patentom z dne 7. septembra 1848.
Odprava podložništva in zemljiška
odveza. / Allerhöchstes Patent vom
7. September 1848. Aufhebung
des Unterthänigkeitsbandes und
Entlastung des bäuerlichen Besitzes.*)

untertänigst – preponižno,
prepokorno, najponižneje,
najpokorneje (*prav ponižno,
prav pokorno) (→ *Unterfertigte/r*,
Unterzeichnete/r)

Untertanin f podložnica

Untertansadvokaten pl *podložniški
odvetniki* (H 38) (*besedniki)

Untertanschaft (→ *Untertänigkeit*)

Untertanseid m podložniška prisega

untertauchen – **1.** potopiti se
2. izginiti, skriti se, preiti v ilegalo

Untertertia f **4.** razred gimnazije
(v Nemčiji)

unterwandern – spodjedati, infiltrirati
se v (kaj)

Unterwanderung f spodjedanje,
infiltracija

unterwegs – na poti, med potjo,
spotoma

unterweisen – poučevati, poučiti,
podučevati, podučiti

Unterweisung f pouk, poučevanje,
poduk

Unterwelt f podzemski svet,
podzemlje

unterwerfen – pokoriti, podvreči,
podjarmiti

unterwerfen, sich – pokoriti se,
podvreči se

Unterwerfung f pokoritev, podvrženje,
podjarmljenje

Unterwürfigkeit f klečeplaznost,
hlapčevstvo, servilnost

Unterzeichner m podpisnik

Unterzeichnerstaat m država
podpisnica

Unterzeichnete(r) m podpisnik ◇
ergebenst/untertänigst
Unterzeichner – najponižnejše/
najpokorneje podpisani
(vljudnostna fraza na začetku
dopisa oblastnemu organu)
in tiefster Ehrfurcht
Unterzeichner – v najglobjem
spoštovanju podpisani (vljudnostna
faza na začetku dopisa oblastnemu
organu)

Unterzeichnung f podpis ◇
eigenhändige Unterzeichnung –
lastnoročni podpis

Unterziehhose (→ *Unterhose*)

unterzünden – podkuriti, podžgati

Unterzündholz n les za podkurjenje,
les za podžig

Untreue f **1.** nezvestoba (*nevernost)
2. zloraba zaupanja

untrüglich – nezmotljiv, nevarljiv,
zanesljiv, trden (→ *Beweis*)

untüchtig – nesposoben (→ *Zeuge*),
neprimeren ◇
sich untüchtig machen –
onesposobiti se

Untugend f razvada, nečednost

untunlich – nemogoče

unüberbrückbar – nepremostljiv

unüberlegt – nepremišljen

unüberschreitbar – neprekoračljiv
(→ *Termin(us)*)

unüberwindlich – nepremagljiv
(→ *Hindernis*)

unumgänglich – **1.** neizogiben
(*neobhoden) **2.** neizogibno
(*neobhodno)

unveränderlich – nespremenljiv

unverändert – nespremenjen

unverantwortlich – **1.** neodgovoren
2. kdor ni dolžan odgovarjati za
svoja dejanja

unveräußerlich – neodtujljiv,
neodsovljiv, neprodajen
(*neprodaten, neoddaten)

Unveräußerlichkeit f neodtujljivost,
neodsovljivost, neprodajnost
(*neprodatnost, neoddatnost)

unverbesserlich – nepoboljšljiv

unverbindlich – neobvezen,
nezavezujoč

unverbrüchlich – nezlomljiv, trden,
neomajen (→ *Treue*)

unverbürgt – nepotrjen

- unverdächtig** – nesumljiv (*nesumen)
- unverdrossen** – neumoren
- unverehelicht** – 1. neporočen, neoženjen, samski 2. neporočena, neomožena, samska
- unvereinbar** – nezdružljiv
- unvergänglich** – neminljiv (→ *Rubm*)
- unvergeßlich** – nepozaben
- unverheiratet** (→ *unverehelicht*)
- unverhofft** – nepričakovan, nenaden
- unverjährrbar** – nezastarljiv
- unverjährt** – nezastaran
- unverletzbar** (→ *unverletzlich*)
- unverletzlich** – nedotakljiv (→ *Recht*), neprekršljiv (*nepovreden, nerazžaljiv, nežaljiv)
- Unverletzlichkeit** f nedotakljivost ◇ Unverletzlichkeit des Hausrechts – nedotakljivost stanovanja
- unverletzt** – nepoškodovan
- unvermeidlich** – neizogiben
- Unvermögen** n nezmožnost, nesposobnost ◇ männliches Unvermögen – moška spolna nemoč
- unvermögend** – 1. nezmožen, nesposoben 2. nepremožen, reven
- Unvermögenheit** (→ *Unvermögen*)
- unvermöglich** – nepremožen
- unvermutet** – 1. nepričakovan, nenapovedan 2. nepričakovano, nenapovedano
- unverpflichtet** – nezavezan
- unverrichtet** – **unverrichteter Dinge** – brez uspeha, neuspešno, s praznimi rokami
- unverrückt** – trden, neomajen (→ *Bestreben*)
- unverschnitten** – nerezan (→ *Stierkalb*)
- unverschont** – neprizanesljivo
- unverschuldet** – po nedolžnem (→ *Armut*)
- unverschuldeterweise** – brez krivde, po nedolžnem
- unversehen** – nenaden, nepredviden (→ *Streifung*)
- unversehrt** – nepoškodovan, nepokvarjen, nedotaknjen, neokrnjen
- Unverstand** m nerazumnost, nespametnost
- unverständlich** – nerazumen, nespameten
- unverständlichlich** – nerazumljiv
- unverträglich** – nestrpen
- unverweilt** – nemudoma, takoj, brez odlašanja
- unverwelklich** – 1. nevenljiv 2. neminljiv
- unverzagt** – neustrašen, pogumen
- unverzinslich** – brezobresten (→ *Darlehen*)
- unverzüglich** (→ *unverweilt*)
- unvorgreiflich** – skromen, nevsiljiv (→ *Meinung*)
- unvorhergesehen** – nepredviden, nepričakovan
- unwahr** – neresničen
- Unwahrheit** f neresnica
- unwandelbar** – 1. nespremenljiv (*nepremakljiv) (→ *Treue*) 2. neprehoden ◇ unwandelbar an der Verfassung und an dem Gesetze festhalten – strogo se držati ustave in zakonov, strogo spoštovati ustavo in zakone

(*nepremakljivo se držati ustave in zakonov)

unwegsam – neprehoden

unweigerlich – nujen, neizogiben

unweislich – nemodro

Unwesen n grdobija, nesramnost, umazano početje, divjanje
(→ *Bandenunwesen*, *Räuberunwesen*) ◇
sein Unwesen treiben – počenjati grdobije, divjati, razsajati, rogoviliti

unwesentlich – nebistven

Unwetter n neurje

unwiderleglich – 1. neizpodbiten
(→ *Beweis*) 2. neizpodbitno ◇
unwiderleglich beweisen – neizpodbitno dokazati

unwiderrufflich – 1. nepreklicen
2. nepreklicno

Unwille m nejevolja

unwirksam – 1. neučinkovit
2. neveljaven ◇
unwirksam werden – postati neveljaven (*izgubiti svojo moč)

Unwirksamkeit f 1. neučinkovitost
2. neveljavnost

unwissend – 1. neveden, neuk
2. nevede, nevedoč

unwissend (→ *unbekannt*)

Unwissenheit f nevednost ◇
sich mit Unwissenheit schützen – izgovarjati se na nevednost

unwohl – bolehen ◇
unwohl sein/sich unwohl fühlen – slabo se počutiti

Unwohlsein n slabo počutje, bolehnost

unwürdig – nevreden

Unzahl f veliko število

Unzeit f nepravi čas

Unzucht f nečistovanje (*nečistost, sramodejstvo), nespodobnost, obscenost ◇
Unzucht gegen/wider die Natur – nenravnost, nečistovanje (*nečistost zoper naravo)
Unzucht treiben – nečistovati

unzüchtig – nenraven, nečist (*sramodejstven) (→ *Gewerbe*), grd
(→ *Lästerung*), nespodoben, obscen

Unzukömmlichkeit f 1. napaka, pomanjkljivost, insuficienca
2. nespodobnost, neprimernost

unzulänglich – pomanjkljiv, nezadosten, insuficienten

Unzulänglichkeit f pomanjkljivost, nezadostnost, insuficienca

unzulässig – nedopusten

Unzulässigkeit f nedopustnost

unzünftig – necehovski (*necehoven)

unzurechenbar – neprišteven

unzuständig – nepristojen

Uradel m praplemstvo

Urahn(e) m praoče, začetnik rodu (*zarodnik)

Urbanstag m god sv. Urbana: 25. maj

urbar – **urbar machen** – pridobivati obdelovalno zemljo, krčiti

Urbar n urbar (→ *Handurbar*, *Stockurbar*)

Urbarialforderungen pl urbarialne terjatve

Urbarialgiebigkeiten pl urbarialne dajatve

Urbariallasten
(→ *Urbarialgiebigkeiten*)

Urbarialschuldigkeiten(→ *Urbarialgiebigkeiten*)**Urbarmachung** f pridobivanje obdelovalne zemlje, krčenje**Urbarsteuer** f urbarialni davek**Ureltern** pl prastari starši (*praroditelji, prvi roditelji)**Urenkel** m pravnuk**Urfahr** (→ *Überfahrt*)**Urfehde** f **1.** odrek maščevanju (V 264) (srednji vek) **2.** pisni odrek maščevanju (gosposki dana (pisna) obljuba obsojenca, da se ne bo vrnil na območje, kjer mu je bila izrečena sodba, in se maščeval) (novi vek) (→ *Urfehdebrief, Urfehdebruch*)**Urfehdebrief** m pisni odrek maščevanju**Urfehdebruch** m kršitev odreka maščevanju (po *Kronem sodnem redu cesarice Marije Terezije / Constitutio Criminalis Theresiana* iz leta 1769 je kot kršitev odreka maščevanju veljala vrnitev obsojenca na področje, od koder je bil izgnan, ali pa zapuščanje kraja bivanja, ki mu je bil določen ob izreku kazni)**Urgenz** f **1.** nujnost **2.** opomin, ponovna zahteva, urgenca**Urgeschichte** f prazgodovina**Urgicht** f (takojšnje) priznanje krivde (proti koncu srednjega veka je začela očistna prisega (Reinigungseid) izgubljati na pomenu, na njeno mesto je stopilo dokazovanje krivde obtoženca na podlagi izjave dveh verodostojnih prič (Beweisung) ali pa takojšnje priznanje obtoženca (Urgicht); če ob utemeljenem sumu obtožencu krivde niso mogli

dokazati, prav tako pa ni prišlo do priznanja krivde, so krivdo »izsilili« z zaslišanjem s torturo (peinliche Befragung); zaslišanje s torturo se je izvajalo po natančno določenem katalogu vprašanj, da ne bi kršili procesnega reda; če obtoženec tudi po zaslišanju s torturo ni priznal svoje krivde, so ga morali kot nedolžnega izpustiti; obtoženec se je moral nato odreči maščevanju (Urfehde.)

urgieren – opominjati, priganjati, urgirati glede (česa)**Urgierung** f opomin, urgenca**Urgroßeltern** pl prastari starši, prastarši**Urgroßmutter** f prastara mati, pramati**Urgroßvater** m prastari oče, praoče**Urheber** m začetnik (*početnik, stvoritelj), povzročitelj (*povzročevalec), avtor**Urheberrecht** n **1.** avtorsko pravo **2.** avtorska pravica (*tvoriteljska pravica)**Urheberschaft** f avtorstvo**urkund** – **in/zu urkund dessen** – v potrditev tega/to potrjujemo z ... (*v spričo tega, temu v dokaz) (obrazec na koncu notarske listine) ◇ Zu urkund dessen nachstehende Fertigungen ... – To potrjujejo s svojimi podpisi ... (*V znamenje tega so sledeči podpisi ...) (obrazec na koncu notarske listine) Urkund dessen habe ich diesen Notariatsakt unter Beidrückung meines Amtssiegels vollzogen. – V potrditev tega sem izdelal ta notarski zapis in ga opremil (ožigosal) s svojim uradnim pečatom. (*Temu v dokaz napisal

sem ta notarstveni zapis ino sem nanj pritisnil moj uradni pečat.) (obrazec na koncu notarske listine)

Urkunde f listina, dokument (*izkazno pismo, izprično pismo) (→ *Belehrungsurkunde, Bestätigungsurkunde, Concessionsurkunde, Deckungsurkunde, Einantwortungsurkunde, Errichtungsurkunde, Geburtsurkunde, Hypothekarurkunde, Legitimationsurkunde, Reiseurkunde, Schenkungsurkunde, Siegelurkunde, Tabularurkunde, Vergleichsurkunde, Verleihungsurkunde, Widmungsurkunde, Zessionsurkunde*) ◇

standesamtliche Urkunde – matična listina, izpisek iz matične knjige
eine Urkunde ausstellen – izdati listino

eine Urkunde fälschen/falsifizieren – ponarediti listino
eine Urkunde produzieren – pokazati listino, predložiti listino

urkunden – 1. listiniti 2. pojavljati se v listinah 3. potrditi (→ *Steuer*)

Urkundenfälschung f ponarejanje listine, ponareditev listine

Urkundenformel f listinska formula

Urkundenlehre f diplomatika

urkundlich – listinski (→ *Nennung*)

Urlaub m 1. začasni odpust (vojaka) (*izpušenje, urlaub), dopust (vojaka) 2. *izpust podložnika* (G II. 332) 3. dopust (→ *Erholungsurlaub, Karenzurlaub, Sommerfrische*) 4. slovo ◇

den Urlaub verschieben – preložiti dopust
von dieser Welt Urlaub nehmen – posloviti se od tega sveta, umreti

urlauben – 1. začasno odpustiti vojaka 2. *izpustiti podložnika* (G II. 332) 3. dopustovati

Urlauber m 1. vojaški dopustnik (začasno odpuščeni vojak) (*vojaški urlavbar, odpuščenec, odpustnik) (→ *Militärurlauber*) 2. dopustnik, letoviščar (→ *Sommerfrischler*)

Urlaubsbewilligung (→ *Urlaubspañ*)

Urlaubspañ m dopustnica (začasno odpuščenega vojaka) (*dopustniški list, dopustni list, list izpušenja)

Urliste f prvotni imenik, izvirni imenik

Urne f 1. žara 2. skrinjica (→ *Wahlurne*)

Urnenfeld n žarno grobišče

Urnengang m volitve

Ursache f vzrok (*uržoh) ◇
hinlängliche Ursache – tehten vzrok
zwingende Ursachen – nujni vzroki (*silni razlogi)

Ursacher (→ *Urheber*)

Urschrift f izvirnik, original

Ursprung m 1. izvor 2. izvir

ursprünglich – prvoten, izviren

Ursuline (→ *Ursulinerin*)

Ursulinerin f uršulinka (predstavnica ženskega samostanskega reda)

Ursulinerinnen-Kloster n uršulinski samostan (v Ljubljani je bil ustanovljen leta 1702)

Urteil n sodba (V 406) (→ *Beiurteil, Endurteil, Fehlurteil, Gemeinurteile, Gottesurteil, Rechtsurteil, Strafurteil, Todesurteil*) ◇

- Fällung/Schöpfung des Urteils – izrek sodbe (→ *Urteilsfällung*, *Urteilsschöpfung*)
 Vollstreckung eines Urteils – izvršitev sodbe
 freisprechendes Urteil – oprostilna sodba
 rechtskräftiges Urteil – pravnomočna sodba
 sein Urteil abgeben – podati (svojo) sodbo
 ein Urteil fällen/schöpfen/sprechen/verhängen – izreči sodbo
 ein Urteil kassieren – zavreči sodbo
 das Urteil ist erflossen – sodba je izrečena
- urteilen** – soditi, razsojati, rzsoditi, razsojati
- urteiler* – *sodin* (G II. 170)
- Urteilsfällung** f izrekanje sodbe, razsojanje
- Urteilspublikation** f razglasitev sodbe
- Urteilsschöpfung** (→ *Urteilsfällung*)
- Urteilsspruch** m izrek sodbe, rzsodba
- Urtext** m izvornik, original
- Urvolk** n praljudstvo
- Urwahl** f volitev volilnih mož (elektorjev), posredne volitve
- Usal. Erbe = Universalerbe** (→ *Universalerbe*)
- Usance** f navada, običaj, uzanca
- Usanz** (→ *Usance*)
- usf. = und so fort** – in tako dalje
- Uskoke** m uskok
- usuell** – običajen, navaden
- Usur** f oderušstvo, uzura
- Usura** (→ *Usur*)
- Usurpation** f nasilna prilastitev, uzurpacija
- Usurpator** m samozvanec, uzurpator
- usurpieren** – nasilno si prilastiti, uzurpirati
- Usus** m **1.** uporaba **2.** navada
- usw. = und so weiter** – in tako naprej
- Utensilien** pl potrebščine, orodje, priprave, utenzilije
- utile** – uporabni, koristni
- Utilität** f uporabnost, koristnost, utiliteta
- Utopie** f utopija
- utraquistisch** – **1.** raznarodovalen, utrakvističen **2.** dvojezičen, utrakvističen (→ *Gymnasium*)
- u. U. = unter Umständen** – mogoče, morebiti
- u. v. a. = und viele(s) andere** – in mnogi drugi, in mnogo drugega
- u. W. = unseres Wissens** – kolikor nam je znano
- u. Z. = unserer Zeitrechnung** – našega štetja
- u. z(w). = und zwar** – in sicer

V

v. = **von** (→ *von*)

v. a. = **vor allem** – predvsem

Vacatur f prosto mesto

Vacc-/vacc- (→ *Vakz-/vakz-*)

vacieren – potepati se, potikati se, klatiti se, vagabundirati

vacillieren – omahovati

Vademekum n žepna knjiga, priročnik

Vadium n polog, varščina, vadij

Vagabondage f potepanje, potikanje, klateštvo

Vagabund m potepuh, klatež, vagabund

vagabundieren – klatiti se, potepati se, potikati se, vagabundirati

Vagant m **1.** klatež, potepuh (*vlačugar), **2.** potujoči srednjeveški sholar, pesnik, godec ali pevec

vagieren (→ *vagabundieren*)

vakant – nezaseden, prost, vakanten

Vakanz f **1.** šolske počitnice, vakance
2. oddih, počitek, vakance
3. prosto delovno mesto, vakanca
4. nezasedena funkcija, vakanca

Vakanzeit f šolske počitnice, vakance

Vakzination f cepljenje (proti kozam)

Vakzinationszeugnis n potrdilo o cepljenju (proti kozam) (*izpričevalo, da ima cepljene kože)

vakzinieren – cepiti (proti kozam)

valabel – veljaven

Valentinstag m god sv. Valentina: 14. februar

Valet m **1.** sluga, služabnik, valet
2. fant v igralnih kartah, valat

Valet n poslovitev, slovo (*razhodnja, odhodnja), pozdrav v slovo

Valetant m oseba, ki se poslavlja

Valetschreiben n poslovilno pismo

Valeur f **1.** vrednost (npr. kovanca)
2. vrednota

valide – **1.** zdrav **2.** zakonit, veljaven

validieren – potrditi veljavnost, priznati, validirati

Validität f veljavnost, validnost

valieren – biti vreden, veljati

Valor (→ *Valeur*)

Valor-Bollette f vrednostna boleta

Valuta f vrednost, valuta ◇

in guter und gangbarer Valuta, wie solche an allen öffentlichen Kassen angenommen wird, zurückbezahlen – *vrniti (glavnico) v dobri veljavi, kakoršno bodo pri vsih javnih blagajnicah prejekali (obrazec v dolžnem pismu)

valutieren – oceniti, ovrednotiti

Valvation f ocena vrednosti (zlasti kovancev)

valvieren – oceniti vrednost (zlasti kovancev)

Vanität f nečimrnost

Vapeurs pl hlapi

vaporieren – izhlapevati

variabel – spremenljiv

Variante f različica, varianta

Variation f različica (*izpremenek), variacija

variieren – spreminjati se, variirati

Vasall m vazal

Vasallenschaft f vazalstvo

Vasallenstaat m vazalna država

Vasallentum n vazalstvo

Vasallität (→ *Vasallentum*)

Vater m **1.** oče (*roditelj)

(→ *Adoptivvater, Allvater, Altvater, Armenväter, Familienvater, Gottvater, Großvater, Hausvater, Landesvater, Mannesvater, Oberwaisenvater, Pflegevater, Schwiegervater, Stadtväter, Stammvater, Stiefvater, Vorväter, Wahlvater, Waisenvater, Weibesvater, Ziehvater*) **2.** oče (častni naziv oz. nagovor za duhovnika oz. redovnika) (→ *Beichtvater, Klostervater*) ◇

Gott Vater – Bog Oče (→ *Gottvater*)

Heiliger Vater – Sveti oče, papež

(→ *Papst*)

Väter Jesu – očetje jezuiti

unsere Väter – naši predniki

Vaterbruder m očetov brat, stric

Vaterland n domovina, očetnjava ◇

»Mit Gott für Kaiser und Vaterland!« – »Z Bogom za cesarja in domovino!« (geslo Kranjskega veteranskega kora) (→ *Krainisches Militär-Veteranen-Corps*)

Vaterlandskunde f domoznanstvo

väterlich – očetov (→ *Fürsorge, Seite, Teil, Zucht*)

väterlicherseits – po očetovi strani

Vatermord m očetomor

Vaterschaft f očetovstvo ◇

Anerkennung der Vaterschaft – priznanje očetovstva
Bestreitung der Vaterschaft – zanikanje očetovstva

Vaterschwester f očetova sestra, teta

Vatersohn m očetov sinček, očetov ljubljeneč

Vaterunser n očenaš

vaticinieren – prerokovati

Vaudeville n veseloigra s petjem in baletom, lahka komedija, vodevil (tudi na sporedu ljubljanskega Stanovskega gledališča)

vazieren (→ *vacieren*)

v. Chr. = **vor Christus** – pred Kristusom

v. Chr. G. = **vor Christi Geburt** – pred Kristusovim rojstvom

Vdg. = **Verordnung** (→ *Verordnung*)

VEB = **Volkseigener Betrieb** m tovarna v ljudski lasti (NDR)

Vectigal n davek, pristojbina

Vecturant m voznik, prevoznik

Vecturanz f vozarstvo, vozništvo, prevoznništvo

vecturieren – prevažati

Vedette f **1.** prednji položaj, straža (v bližini sovražnika), vedeta

2. izvidniška straža (na konjih), vedeta **3.** manjša izvidniška ladja, vedeta

Vedute f pogled na mesto oz. pokrajino (zvest posnetek določenega mesta ali pokrajine), veduta

Vegetation f rastlinje, vegetacija

vegetieren – životariti, vegetirati

vehement – **1.** silovit, vehementen
2. silovito, vehementno

Vehemenz f silovitost, vehemenca

Vehikel n **1.** vozilo, vehikel **2.** sredstvo (*pomogljej), vehikel

Veitstag m god sv. Vida: 15. junij

Vekturant (→ *Vecturant*)

Vekturanz (→ *Vecturanz*)

vekturieren (→ *vecturieren*)

Veliten pl lahko oboroženi vojaki (*vojaki lahkiga orožja), veliti

Veloziped n kolo, velociped
Velozipedist m kolesar
Vendibilien pl trgovsko blago
venerabel – častitljiv, častivreden
Venerabile n posvečena hostija
Veneration f čaščenje
Venerie f spolna bolezen (*sramna bolezen, sramna kuga), sifilis
venerieren – častiti
venerisch – spolno prenosljiv (*sramokužen), veneričen (→ *Krankheit*)
Venetien n Benečija (H 55)
Venezianerkrieg m beneška vojna (H 18)
Venia f 1. dovoljenje 2. spregled
ventilieren – 1. prezračiti, ventilirati 2. obravnavati, pretehtati, preučevati, preučiti, pretresti
verabfolgen – izročiti, izdati, podeliti
Verabfolgung f izročanje, izdajanje, podelitev
verabreden, sich – dogovoriti se
Verabredung f dogovor ◇ eine Verabredung treffen – sprejeti dogovor, dogovoriti se
verabreichen – izročiti, izdati (*oddati)
Verabreichung f izročanje, izdajanje, izdaja (*oddaja) ◇ Verabreichung von Speisen und Getränken – serviranje jedi in točenje alkoholnih pijač
verabsäumen – opustiti, zanemariti, zamuditi (→ *Frist*)
Verabsäumung f opustitev, zamuda
verabschieden – 1. odpustiti (→ *Soldat*), razpustiti (→ *Truppe*) 2. odsloviti 3. sprejeti (→ *Gesetz*)

verabschieden, sich – posloviti se
Verabschiedung f 1. odpustitev, razpustitev 2. slovo 3. sprejetje ◇ Verabschiedung eines Gesetzes – sprejetje zakona
veraccordieren – dogovoriti se
verachten – zaničevati, prezirati
Verachtung f zaničevanje, preziranje ◇ sich die Verachtung zuziehen – nakopati si zaničevanje
veralten – zastarati
veraltet – zastaran, zastarel
veränderlich – spremenljiv
Veränderlichkeit f spremenljivost
verändern – spreminjati, spremeniti (*premeniti) (→ *Grenze, Stand*)
Veränderung f 1. sprememba (*premena) 2. preselitev (→ *Lokalveränderung*) ◇ eine Veränderung erfahren – doživeti spremembo
Veränderungsgebühren pl premenščine (*dajatve ob spremembi uživalnega lastnika*) (G II. 456)
veranlagen – 1. določiti davek 2. naložiti (denar)
veranlagt – nadarjen
Veranlagung f 1. določitev davka (*priredba davka) 2. nadarjenost, nagnjenost, dispozicija ◇ Veranlagung der Steuer – določitev davka
veranlassen – 1. ukreniti, ukrepati, odrediti, sprožiti (→ *nötig, Untersuchung, Vorkehrung*) 2. spodbuditi (koga) k (čemu), privedi (koga) do (česa) ◇ Was hat ihn zu diesem Schritt veranlaßt? – Kaj ga je pripeljalo do tega koraka?

Veranlasser m povzročitelj, pobudnik

Veranlassung f **1.** ukrepanje, odreditev, sprožitev **2.** pobuda, povod, motiv **3.** vzrok ◇
Veranlassung der Personal-Einkommenssteuer – odmera osebne dohodnine (*priredba osebne dohodnine)
auf Veranlassung – na pobudo ohne Veranlassung – brez povoda

veranschlagen – izračunati, oceniti, kalkulirati

Veranschlagung f izračun, ocenitev (*precena, preudarek), kalkulacija ◇
zur Veranschlagung bringen – oceniti

veranstalten – prirediti (*napraviti, narediti) (→ *Bankett*), organizirati

Veranstalter m prireditelj (*prirednik), organizator

Veranstaltung f prireditev (*priredba, naprava, naredba, priprava) ◇
festliche Veranstaltung – slavnostna prireditev
künstlerische Veranstaltung – umetniška prireditev
nationale Veranstaltung – narodna prireditev
unterhaltliche Veranstaltung – zabavna prireditev
Veranstaltungen treffen – ukreniti, pripraviti

verantworten – zagovarjati

verantwortlich – odgovoren

Verantwortlichkeit f odgovornost

Verantwortung f **1.** zagovor **2.** odgovornost ◇
auf eigene/in eigener Verantwortung – na lastno odgovornost
bei schwerer (schwerster) Verantwortung – ob veliki (največji)

odgovornosti

zur Verantwortung ziehen – klicati na zagovor

veraproviantieren – oskrbovati z živežem (zlasti vojsko)

verarbeiten – predelovati, predelati

Verarbeitung f predelava

verarmen – obubožati

Verarmung f obubožanje (*obubožba), osiromašenje ◇
gänzlicher Verarmung anheimfallen – popolnoma obubožati

Verarmungsfall – im **Verarmungsfall** – v primeru obubožanja

verarrestieren – **1.** prijeti, zapreti, aretirati **2.** zapleniti ◇
jmdm. seine Mobilien/Güter verarrestieren – zapleniti (komu) njegove premičnine/posesti

veräußern – **1.** prodati (→ *Versteigerungsweg*) **2.** odtujiti, odsvojiti ◇
licitando veräußern – prodati na licitaciji

Veräußerung f **1.** prodaja **2.** odtujitev, odsvojitve ◇
freiwillige Veräußerung – prostovoljna prodaja
exekutive Veräußerung – izvršilna prodaja, izvršna prodaja (*izvršbena prodaja), eksekutivna prodaja
zwangsweise Veräußerung – prisilna prodaja

Verazität f verodostojnost, resničnost

verbal – usten, verbalen

Verbalinjurie f besedna razžalitev (v nasprotju z razžalitvijo z dejanjem (Realinjurie))

verbaliter – dobesedno

Verbalnote f ustna nota, verbalna nota

Verband m **1.** obveza **2.** zveza
(→ *Gemeindeverband*,
Heimatverband, *Hörigkeitsverband*,
Militärverband, *Staatsverband*),
društvo **3.** skupina, enota
(→ *Verbände*) ◇

**Deutscher Landesverband
für Fremdenverkehr in
Südösterreich – Sektion Krain**

– Nemška deželna zveza za tujski
promet v južni Avstriji – kranjska
sekcija (ust. leta 1911 v ljubljanski
Kazini)

**Landesverband für den
Fremdenverkehr in Krain –**
Deželna zveza za pospeševanje
prometa tujcev na Kranjskem
(ust. 1905 v Ljubljani)

Verbände pl čete, enote

Verbandmittel pl obveze (*obvezila)

Verbandplatz m obvezovališče

Verbandraum (→ *Verbandzimmer*)

Verbandzimmer n obvezovalnica

verbannen – izgnati, pregnati

Verbannte(r) m pregnanec, izgnanec

Verbannung f pregnanstvo,
izgnanstvo, izgon

verbarrikadieren, sich – zabarikadirati
se

verbauen – zazidati

Verbauung f zazidava

verbergen – skriti

verbescheiden – odločiti
(→ *Gesuch*, *Klage*)

Verbescheidung f odločba, odlok

verbessern – izboljšati, popraviti

Verbesserung f **1.** popravek, poprava
2. izboljšanje, poboljšanje
3. dodatek k ženinim prejemkom

ob poroki (s strani moža oz.
njegove družine) **4.** letna denarna
podpora (t. i. »poboljšek«, ki ga je
mlad zakonski par obljubil staršem
v okviru preužitka) (→ *Unterhalt*) ◇
eine Verbesserung erfahren –
doživeti izboljšavo
eine Verbesserung vornehmen –
izboljšati

verbieten – prepovedati (→ *Strafe*)

verbinden – **1.** povezovati, povezati,
združevati, združiti **2.** obvezati
(rano)

verbindlich – **1.** obvezen, zavezujoč
2. hvaležen **3.** vljuden, ljubezniv ◇
verbindlichst danken – najprijazneje
se zahvaliti
sich verbindlich machen – zavezati se

Verbindlichkeit f obveznost
(*obvezljivost), dolžnost
(→ *Vertragsverbindlichkeit*) ◇
seinen Verbindlichkeiten
nachkommen – izpolniti svoje
obveznosti

Verbindung f **1.** povezovanje, vezanje
2. zveza, povezava, stik, vez
3. združenje **4.** spojina ◇
eheliche Verbindung – zakonska
zveza
rückwärtige Verbindungen –
zaledne povezave
bei Verbindung des
Landschadenbundes – ob splošni
deželni obvezi za škodo (klavzula v
pogodbah)
Verbindung mit jmdm. aufnehmen
– navezati stik s (kom)
eine eheliche Verbindung mit
jmdm. eingehen – poročiti se s
(kom)
mit jmdm. in Verbindung bleiben –
ostati v stiku s (kom)
sich mit jmdm. in Verbindung

setzen – navezati stik s (kom)
mit jmdm. in Verbindung stehen –
biti v stiku s (kom)

Verbindungsgraben (→ *Laufgraben*)

Verbindungslinie f povezovalna črta

Verbindungsmann m posrednik

Verbindungsoffizier m oficir za zvezo

verbissen – zagrizen

Verbissenheit f zagrizenost

verbitten, sich – 1. prositi, da se (kaj)
ne zgodi 2. prepovedati (kaj) ◇

Se. Majestät hatten

sich ausdrücklich

Empfangsfeierlichkeiten verbeten.

– Njegovo Veličanstvo je izrecno

prosilo, naj mu ne prirejajo

pozdravnih svečanosti. (npr.

21. marca 1851 ob cesarjevem

potovanju skozi Ljubljano v Trst)

verbittert – 1. ogorčen 2. zagrenjen

Verbitterung f 1. ogorčenje

2. zagrenjenost

Verbleib m bivališče

Verbleiben – es hat dabei sein

Verbleiben – ostane tako kot

doslej, ostane pri starem

verbleiben – ostati (→ *Hochachtung*,
Meinung, *Minderheit*, *schuldig*)

verbleichen – 1. umreti 2. obledeti

Verblendung f zaslepljenost, slepota

verblichen – 1. umrl 2. obledel

Verblichene f pokojnica, rajnica

Verblichene(r) m pokojnik, rajnik

Verblüffung f začudenje

verbluten – izkrvaveti

Verblutung f izkrvavitev

an Verblutung sterben – umreti

zaradi izkrvavitve, izkrvaveti

verborgen – skrit

Verborgenheit f 1. skritost 2. skrivnost

Verbot n prepoved (→ *Bauverbot*,
Bestreitungsverbot, *Eheverbot*,
Hausverbot, *Heiratsverbot*,
Jagdverbot) ◇

Verbot auf etwas legen –

prepovedati (kaj)

etwas mit Verbot belegen –

prepovedati (kaj)

verbotten – prepovedan

Verbotlegung f prepoved (*preklic)

Verbrauch m 1. poraba 2. izguba
(→ *Menschenverbrauch*)

verbrauchen – porabiti, potrošiti,
trošiti

Verbraucher m porabnik, potrošnik
(→ *Großverbraucher*)

Verbrauchsmesser m merilec porabe
(*mernik porabe)

verbrechen – 1. zakriviti 2. ušpičiti

Verbrechen n *zločin* (V 511 sl.),
hudodelstvo (*Kazenska postava*
zoper hudodelstva, pregreške
in prestopke / Strafgesetz über
Verbrechen, Vergehen und
Uebertretungen cesarja Franca
Jožefa I., izdana s cesarskim
patentom dne 27. maja 1852,
prišteva med hudodelstva
veleizdajo (*veliko izdajo/
Hochverrat), razžalitve veličanstva
in članov cesarske rodbine
(*razžalitve veličanstva in udov
cesarskega roda/Beleidigungen
der Majestät und der Mitglieder
des kaiserlichen Hauses), motenje
javnega miru (*motjenje javnega
pokoja/Störung der öffentlichen
Ruhe), vstajo (Aufstand), punt
(Aufruhr), razne oblike javnega

nasilja (*javne posilnosti/
oeffentliche Gewalttätigkeit),
motenje vere (*motjenje vere/
Religionsstörung), posilstvo
(*posilno nečistost/Notzucht),
umor (Mord), uboj (Todtschlag)
itd.; za hudodelstva je bila
zagrožena smrtna kazen ali zapor;
smrtna kazen se je izvršila z
obešanjem hudodelca) ◇
Anspinnung eines Verbrechens –
naklepanje zločina
Verübung eines Verbrechens –
storitev zločina, zakrivitev
hudodelstva
gemeines Verbrechen – nizkoten
zločin
politisches Verbrechen – politično
hudodelstvo (prekršek, ki se je
kaznoval v upravnem postopku/
politische Amtshandlung)
ein Verbrechen begehen/verüben –
storiti zločin
ein Verbrechen bekennen – priznati
zločin (*izpovedati hudodelstvo)

Verbrecher m zločinec, hudodelec
(*hudodelnik)
(→ *Kriegsverbrecher*, *NS-
Verbrecher*, *Sittlichkeitsverbrecher*,
Staatsverbrecher) ◇
rückfälliger Verbrecher – recidiven
zločinec
einen Verbrecher einziehen –
zapreti hudodelca

verbreiten – širiti, razširiti, razširjati
(→ *Meldung*)

Verbreiter m razširjevalec

Verbreitung f širjenje, razširjanje ◇
Verbreitung falscher
beunruhigender Gerüchte oder
Vorhersagungen – razširjanje
lažnih vznemirjajočih govoric ali
prerokovanj (*raznašanje lažnjivih
govoric ali prerokovanj)

verbrennen – **1.** zažgati **2.** zgoreti ◇
lebendig verbrennen (auf dem
Scheiterhaufen) – zažgati (na
grmadi) (smrtna kazen)

verbriefen – zapisati (→ *Forderung*)

Verbriefung f pisna potrditev, zapis

verbringen – **1.** preživeti **2.** zapraviti,
potratiti **3.** izvesti, izvršiti

Verbrüderung f pobratenje
(→ *Gebetsverbrüderung*)

verbuchen – zapisati v knjigo,
vknjižiti

Verbund m zveza

verbunden – **1.** povezan, združen,
zedinjen (*spojen) **2.** zavezan

verbunden – **jmdm. sehr verbunden
sein** – biti (komu) zelo hvaležen

verbünden – povezati se (→ *Staat*)

Verbündete(r) m zaveznik

verbürgen – zagotoviti (→ *Diskretion*)

verbürgen, sich – prevzeti poroštvo,
biti porok

Verbürger m porok

Verbürgerlichung f pomeščanjenje

Verbürgung f prevzem poroštva,
poroštvo

verbüßen – **eine Strafe verbüßen** –
1. prestajati kazen **2.** prestati kazen

Verbüßung – **Verbüßung der Strafe** f
prestajanje kazni
(→ *Strafverbüßung*)

verdacht (→ *verdächtig*)

Verdacht m sum (→ *Fluchtverdacht*) ◇
Ableitung des Verdachts –
odvrnitev suma
begründeter/dringender/
gegründeter Verdacht – utemeljen
sum, osnovan sum

unbegründeter Verdacht –
neutemeljen sum, neosnovan sum
Verdacht erregen/erwecken –
zbuditi sum
Verdacht schöpfen – posumiti
in Verdacht geraten/kommen – biti
osumljen
jmdm. in/im Verdacht haben –
sumiti (koga)
im/unter dem Verdacht stehen –
biti osumljen

Verdachte(r) (→ *Verdächtige/r*)

verdächtig – sumljiv (*sumen) ◇
dringend verdächtig sein – biti
utemeljeno osumljen (*nujno sumljiv)

verdächtig – sumničiti, sumiti,
osumiti ◇
ein des Truges verdächtiger Mann
– prevare osumljen mož

Verdächtige(r) m osumljenec

verdamm – 1. obsojati, obsoditi
2. prekleti

verdämmen – zaježiti

Verdammnis f obsodba, prekletstvo,
poguba

Verdämmung f zaježitev
Verdämmung und Vertiefung des
Laibachflusses (1838) – zaježitev in
poglobitev Ljubljane (1838)

Verdauung f prebava

Verdauungsstörungen pl prebavne
motnje

verdecken – 1. pokriti, zakriti
2. prikrivati, skrivati

Verdeckung f 1. pokrivanje, zakrivanje
2. prikrivanje, skrivanje

verdenken – zameriti

verderben (verdarb, hat verdorben) –
1. uničiti, pogubiti, pokvariti
2. propasti, pokvariti se

Verderben n 1. uničenje, poguba,
pogubljenje 2. propad, propadanje
(*kvar, skaza, spridenje) ◇
moralisches Verderben – moralni
propad

Verderber m kvarljivec, kvaritelj
(→ *Sittenverderber, Spielverderber*)

verderblich – 1. škodljiv 2. kvarljiv

Verderbnis f 1. izprijenost
(→ *Sittenverderbnis*) 2. pogubljenje,
poguba

verdeutsch – prevesti v nemški
jezik (*v nemški jezik prestaviti/
pretolmačiti, ponemčiti)

verdienen – zaslužiti

Verdienst m zaslužek, plača

Verdienst n zasluga ◇
sich große Verdienste um etwas
erwerben – pridobiti si velike
zasluge za (kaj)

Verdienstentgang m izguba zaslužka

Verdienstgehalt n pokojnina
(*doslužnina, mertva plača,
penzija)

Verdienstkreuz n križec za zasluge,
zaslužni križec (→ *Militär-
Verdienstkreuz*) ◇
Inhaber des Verdienstkreuzes –
imetnik križca za zasluge, imetnik
zaslužnega križca
Verdienstkreuz mit der Krone
(V. K. m. d. K.) – zaslužni križec s
krono
goldenes Verdienstkreuz – zlati
križec za zasluge, zlati zaslužni
križec
silbernes Verdienstkreuz – srebrni
križec za zasluge, srebrni zaslužni
križec

Verdienstorden m red za zasluge
(→ *Orden*)

verdienstvoll – velezaslužen
(*mnogozaslužen, prezaslužen)

Verdienstzulage f *zaslužna priklada,
*zaslužnina (dodatek za posebej
zaslužne avstro-ogrske ravnateljje in
učitelje srednjih šol)

verdient – zaslužen ◇
sich verdient machen – pridobiti si
zasluge za (kaj)

Verdikt n 1. izrek porotnikov o krivdi,
porotniški pravorek, rabsodba, verdikt
2. obsodba

verdingen – 1. najeti delavca 2. razpisati
in oddati dela oz. naročila

verdingen, sich – sprejeti delo, pogoditi
se za delo (*zadati se)

Verdingungsvertrag m mezdna
pogodba

verdolmetschen – 1. prevesti 2. pojasniti

verdorben – pokvarjen, malopriden

verdrehen – 1. zasukati, zaviti
2. spreobračati, zavajati (→ *Tatsache*)
3. zmešati (→ *Kopf*)

verdreht – zmešan, konfuzen

Verdrehung f 1. sukanje, zvijanje
2. spreobračanje, zavajanje ◇
Verdrehung der Tatsachen –
spreobračanje dejstev

verdrossen – nejevoljen, naveličan

Verdrossenheit f nejevolja,
nejevoljnost, naveličanost
(→ *Arbeitsverdrossenheit*)

Verdruß m zamera, nejevolja, jeza

Verdunkelung f 1. zatemnitev
2. vplivanje na udeležence ali priče
kaznivega dejanja in uničenje sledi
kaznivega dejanja, koluzija

Verdunkelungsgefahr f nevarnost
vplivanja na udeležence ali priče

kaznivega dejanja in uničenja
sledí kaznivega dejanja, koluzijska
nevarnost

veredeln – oplemenititi (*požlahtniti)

Veredlung f oplemenitenje
(*požlahtnitev)

verehel. = **verehelicht** (→ *verehelicht*)

verehelichen – 1. omožiti, poročiti
2. oženiti, poročiti

verehelicht – 1. omožena, poročena
2. oženjen, poročen

Verehelichung f 1. ženitev, poroka
2. možitev, poroka ◇
civile Verehelichung – civilna
poroka
kirchliche Verehelichung –
cerkvena poroka

Verehelichungsbewilligung f ženitno
dovoljenje (→ *Ehebewilligung*)

verehren – 1. častiti, čislati, spoštovati
2. podariti, pokloniti

verehrenswert (→ *verehrlich*)

verehrenswürdig (→ *verehrlich*)

Verehrer m oboževalec

verehrlich – častiljiv, častit,
spoštovan

verehrt – 1. častit (*čestit), čislán,
spoštovan 2. častiti (*čestiti),
spoštovani (v nagovoru)
3. podarjen ◇
Verehrter Herr! – Častiti gospod!
(*Čestiti gospod!)/Spoštovani
gospod!

verehrtest- – 1. prečastit,
velespoštovan 2. prečastiti,
velespoštovani (v nagovoru) ◇
Verehrtester Herr Bürgermeister!
– Prečastiti gospod župan!
(*Velečestiti gospod župan!)/
Velespoštovani gospod župan!

Verehrung f 1. čaščenje, čislanje
2. spoštovanje 3. dar, poklon
jmdm. seine Verehrung darbringen
– izraziti (komu) svoje spoštovanje

verehrungswert (→ *verehrlich*)

verehrungswürdig (→ *verehrlich*)

vereidigen – zapriseči (koga)
(→ *Fahne*)

Verein m društvo (→ *Gesellschaft*) ◇
behördlich verfügte Auflösung
eines Vereins – s strani oblastva
odrejena razpustitev društva
freiwillige Auflösung eines Vereins
– prostovoljna razpustitev društva
im Verein mit jmdm./etwas –
skupaj s (kom/čim)
einen Verein gründen – ustanoviti
društvo

einen Verein auflösen/liquidieren
– razpustiti društvo

**Allgemeiner krainischer
Veteranen-Verein (Laibach)** –
Splošno kranjsko veteransko
društvo (ust. leta 1875 v Ljubljani)

Alpenverein (Laibach) –
Slovensko planinsko društvo (ust.
leta 1893 v Ljubljani)

**Arbeiter-Kranken- und
Invalidenverein in Laibach** –
Delavsko bolniško in invalidsko
društvo v Ljubljani (ust. leta 1873)

Caecilien-Verein in Laibach –
Cecilijino društvo v Ljubljani
(glasbeno društvo, ust. leta 1876)

**Conservativer Gewerbeverein
(Laibach)** – Konservativno obrtno
društvo (Ljubljana)

Constitutioneller Verein
(→ *Verfassungsverein/
Constitutioneller Verein*)

**Deutscher Theaterverein
(Laibach)** – Nemško gledališko
društvo (Ljubljana)

Dramatischer Verein (Laibach)
– Dramatično društvo (Ljubljana)
(ust. leta 1867) (→ *Theater/
Landestheater*)

**Filiale Krain des Thierschutz-
Centralvereines in Graz** –
Kranjska podružnica osrednjega
društva za zaščito živali v Gradcu
(ust. v Ljubljani leta 1874,
razpuščena leta 1878 po neuspelem
poskusu ustanovitve samostojnega
kranjskega društva za zaščito živali)

**Frauenverein der christlichen
Liebe des heiligen Vincenz von
Paul** – Društvo gospej krščanske
ljubezni svetega Vincencija
Pavelskega (ust. leta 1882)

**Frauen-Verein der Kleinkinder-
Bewahranstalt (Laibach)** – Žensko
društvo za Oskrbovalnico malih
otrok (upravljalo je leta 1835
zgrajeno Oskrbovalnico malih
otrok v Ljubljani) (→ *Verein
»Jugendschutz« (Laibach)*)

**Gewerblicher Aushilfskasse-
Verein (Laibach)** – Obrtno
pomožno društvo (Ljubljana)

**Handels-Kranken- und
Unterstützungsverein in Laibach**
– Trgovsko bolniško in podporno
društvo v Ljubljani

(→ *Kaufmännischer Kranken- und
Unterstützungs-Verein in Laibach*)

**Handels-Krankenverein in
Laibach** – Trgovsko bolniško
društvo v Ljubljani

(→ *Kaufmännischer Kranken- und
Unterstützungs-Verein in Laibach*)

**Hilfsbeamten-Kranken- und
Unterstützungs-Verein** – Bolniško
in podporno društvo pomočnih
uradnikov (ust. leta 1889)

Historischer Verein für Krain –
Historično društvo za Kranjsko
(društvo je od leta 1843 dalje sprva

delovalo kot pokrajinsko društvo (Provinzialverein) *Historičnega društva za Notranjo Avstrijo / Historischer Verein für Innerösterreich* oz. *Historičnega društva za Štajersko, Koroško in Kranjsko / Historischer Verein für Steiermark, Kärnten und Krain*; leta 1850 so se vsa tri pokrajinska društva na občnih zborih izrekla za ustanovitev samostojnih društev; leto 1850 pomeni torej začetek samostojnega delovanja *Historičnega društva za Kranjsko / Historischer Verein für Krain*; od leta 1846 dalje je društvo na predlog H. Coste začelo izdajati glasilo *Mittheilungen des historischen Vereins für Krain*)

Katholischer Gesellenverein in

Laibach – Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Ljubljani (ust. leta 1855)

Katholisch-politischer Verein in

Laibach – Katoliško-politično društvo v Ljubljani (ust. leta 1871)

Kaufmännischer Kranken- und

Unterstützungs-Verein in Laibach – Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani (društvo, ki so ga leta 1835 v Ljubljani ustanovili nemški trgovci, se je večkrat preimenovalo; od leta 1890 se je imenovalo *Kaufmännischer Kranken- und Unterstützungs-Verein*)

Krainer Bienenzuchts-Verein in

Laibach – Kranjsko čebelarско društvo (ust. leta 1873)

Krainischer Jagdschutz-Verein –

Kranjsko društvo v varstvo lova **Krain.-küstenl.-dalmatinischer Postmeister- und**

Expeditorenverein – Društvo poštarjev in poštних odpraviteljev na Kranjskem, Primorskem in

Dalmatinskem

Laibacher Arbeiter-Bildungs-Verein – Delavsko izobraževalno društvo v Ljubljani

Laibacher Beamten-Consum-Verein – I. Laibacher Beamten-Consum-Verein – I. Ljubljansko konsumno društvo uradnikov (ust. leta 1887)

Laibacher Casinoverein –

Ljubljansko kazinsko društvo (njegova predhodnica je bila 1810 ustanovljena *Kasinosgesellschaft*, ki je imela društvene prostore na Mestnem trgu 8, nato v Gosposki ulici 3 in končno na koncu parka Zvezda; v leta 1837 zgrajeni zgradbi na Kongresnem trgu v Ljubljani s kavarno in gostilno v pritličju ter dvorano in drugimi družabnimi prostoru v prvem nadstropju so se zbirali ljubljanski Nemci)

Laibacher deutscher Turnverein –

Ljubljansko nemško telovadno društvo (»turnarji«) (ust. leta 1863 v Ljubljani)

Laibacher Frauenverein zur Hilfeleistung für verwundete und kranke Krieger –

Ljubljanska družba gospij za pomoč ranjenim in bolnim vojakom (namen 1866 v Ljubljani ustanovljenega društva je bila pomoč ranjenim in bolnim vojakom ter podpora vojaškim bolnicam; društvo se je leta 1879 preimenovalo v *Domoljubno deželno pomočno društvo / Patriotischer Landes-Hilfs-Verein für Krain*, leta 1902 pa združilo z *Deželnim pomočnim društvom Rudečega križa za Kranjsko (Ljubljana) / Landeshilfsverein vom Roten Kreuze für Krain (Laibach)*)

Laibacher freiwilliger Feuerwehr- und Rettungsverein – Ljubljansko prostovoljno gasilno in rešilno društvo (ust. leta 1904 po razpustitvi *Društva Ljubljanska prostovoljna požarna bramba / Laibacher freiwilliger Feuerwehrverein*)

Laibacher freiwilliger Feuerwehrverein – Društvo Ljubljanska prostovoljna požarna bramba (ust. leta 1870; po njegovi razpustitvi je bilo leta 1904 ustanovljeno *Ljubljansko prostovoljno gasilno in rešilno društvo / Laibacher freiwilliger Feuerwehr- und Rettungsverein*)

Laibacher Kranken-Unterstützungs- und Versorgungs-Verein – Ljubljansko društvo za podporo in preskerbljevanje bolnih in obnemoglih društvnikov (ust. leta 1877)

Laibacher Musikverein – Ljubljansko glasbeno društvo (ust. leta 1875)

Laibacher Stadtverschönerungsverein – Ljubljansko mestno olepševalno društvo (ust. leta 1871)

Laibacher Studenten- und Volksküche-Verein – Društvo »Ljubljanska dijaška in ljudska kuhinja« (cesarica Elizabeta je z ustanovitvjo ljudskih kuhinj na Dunaju povzročila, da so se enake kuhinje ustanovile po vsej monarhiji, v Ljubljani leta 1877; po preteku enega desetletja se je *Društvo »Ljubljanska ljudska kuhinja« / Verein »Laibacher Volksküche«* preimenovalo v *Društvo »Ljubljanska dijaška in ljudska kuhinja« / Laibacher Studenten- und*

Volksküche-Verein)

Laibacher Turnverein «Sokol» – Ljubljansko telovadno društvo «Sokol» (ust. leta 1868)

Landes- und Frauenhilfsverein vom Rothen Kreuze für Krain – Deželno gospejino pomočno društvo Rdečega križa za Kranjsko

Landeshilfsverein vom Roten Kreuze für Krain (Laibach) – Deželno pomočno društvo Rudečega križa za Kranjsko (Ljubljana)

Marien-Bruderschafts-Verein in Laibach (→ *Bruderschaft*)

Musealverein für Krain (Laibach) – Muzejsko društvo za Kranjsko v Ljubljani (leta 1839 je bilo pod pokroviteljstvom kranjskih deželnih stanov ustanovljeno posebno muzejsko društvo *Verein des Landesmuseums für Krain*, ki se je leta 1865 preimenovalo v *Musealverein für Krain*; izdajalo je *Izvestija muzejskega društva v slovenskem in Mittheilungen des Musealvereines* v nemškem jeziku)

Ortsgruppe Laibach des deutschen Schulverein – Krajevna sekcija Nemškega šolskega društva v Ljubljani (Ljubljanska podružnica Nemškega šolskega društva je bila ustanovljena leta 1881 v Kazini – osrednje Nemško šolsko društvo je bilo ustanovljeno leta 1880 na Dunaju z namenom, da bi se bojevalo za nemško šolstvo na narodnostno mešanih področjih monarhije)

Pensions-Verein für Volksschullehrer, deren Witwen und Waisen in Krain – Pokojninsko društvo za učitelje ljudskih šol, njihove vdove in sirote na Kranjskem (ust. leta 1871)

Schützenverein (Laibach) – Ljubljansko strelsko društvo
Sektion »Krain« des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins – Odsek na Kranjskem Nemškega in avstrijskega planinskega društva (ust. leta 1874)
»Südmark« (Zweigverein Laibach des Vereines in Graz) – »Südmark« (Ljubljanska podružnica graškega društva je bila ustanovljena leta 1889 – potem, ko je bilo v istem letu ustanovljeno osrednje društvo v Gradcu s ciljem, da zaščiti gospodarske interese Nemcev na narodnostno mešanih ozemljih monarhije)
Turnverein Južni Sokol – Gimnastično društvo Južni Sokol (ust. 1863 v Ljubljani)
Verein der Ärzte in Krain – Društvo zdravnikov na Kranjskem
Verein zur Förderung des Fremdenverkehrs in Krain – Društvo za pospeševanje prometa tujcev na Kranjskem (ust. leta 1883)
Verein der Besitzer der bürgerlichen Kaserne (Laibach) – Društvo posestnikov meščanske kasarne (Ljubljana) (člani leta 1861 ustanovljenga društva so leta 1863 kupili zgradbo v Trnovem, jo preuredili v kasarno in bili tako bili oproščeni nastanitve vojakov v svojih hišah)
Verein der Buchdrucker, Lithographen und Steindrucker in Krain – Društvo tiskarjev, kamnopicsev in kamnotiskarjev na Kranjskem
Verein des Elisabeth-Kinderspitals (Laibach) – Društvo Elizabetinega otroškega špitala

(ust. leta 1865 na pobudo ljubljanskega mestnega zdravnika dr. Viljema Kovača)

Verein der heil. Cyrill und Method – Društvo sv. Cirila in Metoda/Ciril-Methodovo društvo (društvo s sedežem v Ljubljani je bilo ustanovljeno za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko, njegov namen pa je bil:

»vsestransko podpirati in pospeševati slovensko šolstvo na katoliško-narodni podlagi«)

Verein des heiligen Vincentius (Laibach) – Društvo svetega Vincencija (leta 1876 v Ljubljani ustanovljeno dobrodelno društvo)

Verein zur Herstellung von Arbeiterwohnungen (Laibach) – Društvo za napravo delavskih stanovanj v Ljubljani (leta 1886 ga je ustanovilo več članov *Kranjske branilnice*) (→ *Arbeiterkolonie*)

Verein »Jugendschutz« (Laibach) – Društvo »Zaščita mladine« (leta 1835 je Anton Samassa v Ljubljani ustanovil *Verein der Kleinkinderbewahranstalt*, društvo, ki je skrbelo predvsem za otroke iz delavskih družin in se je kasneje preimenovalo v *Verein »Jugendschutz«*)

Verein »Laibacher Volksküche« (→ *Laibacher Studenten- und Volksküche-Verein*)

Verein zur Unterstützung slowenischer Hochschüler in Wien – Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju (ust. leta 1888 ob vladarski štiridesetletnici Nj. Veličanstva Franca Jožefa I.)

Verfassungsverein/Constitutioneller Verein – Ustavno društvo/Ustavoverno

društvo (leta 1868 na Kranjskem ustanovljeno društvo nemške stranke, ki se je leta 1869 preimenovalo v *Constitutioneller Verein*) (»Konstitucionalno društvo«), leta 1898 pa v *Deutscher Verein*)

Zweigverein des Hilfsvereines für Lungenkranke in Krain –

Kranjska podružnica pomožnega društva za bolne na pljučih (ust. leta 1904)

vereinbaren – dogovoriti se za (kaj)

Vereinbarung f dogovor (*domemba), sporazum, konvencija ◇
eine Vereinbarung treffen – sprejeti dogovor, dogovoriti se

Vereinfachung f poenostavitev ◇
eine Vereinfachung erfahren – doživeti poenostavitev

vereinigen – združiti

vereinigt – združen (→ *Slowenien*)

Vereinigung f 1. združevanje, združitev 2. združenje, združba

Vereinigungsfreiheit
(→ *Vereinigungsrecht*)

Vereinigungsrecht n pravica združevanja

Vereinsauflösung f razpustitev društva

Vereinsbehörde m društveno oblastvo ◇
Stadtmagistrat als politische und Vereinsbehörde der Stadt Laibach – Mestni magistrat kot politično in društveno oblastvo mesta Ljubljane (*Mestni magistrat kot politični in društveni vred ljubljanskega mesta)

Vereinsbeitrag m društveni prispevek (*družbeni donesek, društvenina)

Vereinsbüchel n društvena knjižica (*družbena knjižica)

Vereinsfahne f društvena zastava, prapor ◇
Enthüllungsfeier der Vereinsfahne – slovesnost ob razvitju društvene zastave (→ *Fahnenmutter*, *Fahnenpatin*)

Vereinsgesetz n zakon o društvih, društveni zakon (*društvena postava) (pravne okvire za ustanavljanje društev v Avstro-Ogrski je določal *Zakon z dne 15. novembra 1867 o društvenem pravu / Gesetz vom 15. November 1867, über das Vereinsrecht*)

Vereinskapelle – Laibacher

Vereinskapelle f Ljubljanska društvena godba (→ *Musikkapelle / Laibacher bürgerliche Musikkapelle*)

Vereinskassier m društveni blagajnik

Vereinskataster n društvena knjiga (evidenca društev)

Vereinsmitglied n član društva (*društvenik)

Vereinspatron m društveni patron (npr. sv. Florjan, zavetnik gasilcev)

Vereinsrecht n društveno pravo (→ *Vereinsgesetz*)

Vereinsstarosta m starosta (pri telovadnem društvu »Sokol«)

Vereinsthaler m zvezni tolar (→ *Währung*)

Vereinsvermögen n društveno premoženje

Vereinsvertrauensarzt m društveni zaupni zdravnik

Vereinswesen n društvene zadeve, društva

vereiteln – preprečiti (→ *Plan*),
onemogočiti, spodnesti

Vereit(e)lung f preprečenje

vereitern – ognojiti se, zagnojiti se

Vereiterung f ognojitev, zagnojitev

vererben – zapustiti dediščino

verewigen – ovekovečiti

verewigt – 1. pokojni, rajniki, rajni
2. pokojna, rajna, rajna

Verewigte f pokojnica, rajnica

Verewigte(r) m pokojnik, rajnik

verfahren – 1. postopati, ravnati,
ukrepati 2. zapraviti z vožnjo,
potrošiti za vožnjo, zavoziti
3. razvažati 4. izogniti se (→ *Zoll*)

verfahren – zavožen (kot posledica
slabega vodenja)

Verfahren n postopek (*postopanje),
ravnanje (*ravnava), ukrepanje
(→ *Ausgleichsverfahren, Bagatell-
Verfahren, Disziplinarverfahren,
Enteignungsverfahren,
Exekutionsverfahren,
Körungsverfahren, Mahnverfahren,
Rügeverfahren, Streitverfahren,
Untersuchungsverfahren,
Versteigerungsverfahren,
Verwaltungsverfahren,
Zwangungsverfahren*) ◇
Abschluß des Verfahrens –
zaključek postopka (*sklep
postopanja)
Aufnahme des unterbrochenen
Verfahrens – nadaljevanje
prekinjenega postopka
Einleitung eines Verfahrens –
uedba postopka
Einleitung des Verfahrens zur
Todeserklärung – uedba postopka
proglasitve za mrtvega (*uvajanje
postopanja proglasitve mrtvim)

Ruhen des Verfahrens – mirovanje
postopka
gerichtliches Verfahren – sodni
postopek (*sodno postopanje)
strafgerichtliches Verfahren –
kazenskosodni postopek
(*kazensko-sodno postopanje)
*summarisches Verfahren – skrajšani
postopek, sumarni postopek* (H 24)
wasserrechtliches Verfahren –
vodnopравни postopek
(*vodnopravno postopanje)
ein Verfahren aussetzen – prekiniti
postopek
das Verfahren zur Todeserklärung
einleiten – uvesti postopek
proglasitve za mrtvega (*uvesti
postopanje proglasitve mrtvim)

verfahren, sich – zapeljati v napačno
smer, zaiti

Verfahrensart f ravnanje

Verfahrung (→ *Verfahren*)

Verfall m 1. propad (→ *Sittenverfall*),
usihanje 2. zapadlost, zapad (roka,
plačila) (→ *Kautionsverfall*)
3. zaplemba, odvzem (*zapad)

verfallen – 1. propasti, propadati,
razpasti 2. pripasti, prisoditi
3. dospeti v plačilo (→ *Wechsel*)
4. poteči (→ *Frist*) 5. zapasti
(→ *Gedanke, Geldbuße, Konkurs,
Schuld, Strafe, Wahnsinn*), vdajati se
(→ *Trunksucht*) ◇
Die an Geld verwirkte Strafe
verfällt dem Armenfond. –
V denarju prisojena kazen pripade
ubožnemu skladu.

verfallen – obsoditi (koga) (→ *Strafe*) ◇
Er wird in den Ersatz der Schäden
und Unkosten verfällt. – Obsodi se
na povračilo škode in stroškov.

Verfallenheit f zapadlost

Verfallspfand *n* zapadlostna zastava
(V 241)

Verfallstag (→ *Verfallszeit*)

Verfallszeit *f* rok za plačilo obveznosti,
zapadlost, skadenca

verfälschen – 1. potvarjati, prenejati
(*izopačiti, izkriviti) 2. popačiti ◇
ein Arbeitsbuch nachahmen
oder verfälschen – ponarediti ali
prenarediti delavske bukvice

Verfälschung *f* potvarjanje,
prenarejanje (*prenareja)
(→ *Münzverfälschung*), popačenje ◇
Nachahmung und Verfälschung
der öffentlichen Creditspapiere –
*ponareja in prenareja javnih upnih
listov (kreditnih dokumentov)

verfangen – pomagati, učinkovati,
zaleči

verfassen – zapisati, sestaviti, spisati,
izdelati

Verfasser *m* pisatelj, pisec (*spisavec),
avtor

Verfassung *f* 1. ustava (*državna
vravnava) 2. ureditev
(→ *Gerichtsverfassung*,
Kreisverfassung, *Landesverfassung*,
Reichsverfassung,
Villikationsverfassung) 3. stanje,
moč, kondicija 4. duševno stanje,
duševno razpoloženje 5. pisanje,
sestavljanje ◇
Verfassung eines Buches – pisanje
knjige
landständische/ständische
Verfassung – stanovska ureditev
(*stanovska nareda) (→ *Landtag*),
stanovska ustava (H 52, 53)
oktroierte Verfassung (1849) –
oktroirana ustava (1849) (H 50, 52,
53, 58)
Pillersdorfsche Verfassung –

Pillersdorfova ustava (H 52)
Verfassung 1867 – ustava 1867
(H 57)

in der Verfassung sein – biti
sposoben

Verfassungsbestimmung *f* ustavno
določilo

Verfassungsfreund *m* ustavoljubnež

verfassungsgebend – ustavodajen
(→ *Versammlung*)

Verfassungsgericht *n* ustavno sodišče

Verfassungsgerichtshof
(→ *Verfassungsgericht*)

Verfassungsgesetz *n* ustavni zakon

verfassungsmäßig – ustaven (→ *Weg*)

Verfassungsordnung *f* ustavni red

Verfassungspartei *f* ustavoverna
stranka

Verfassungsrecht *n* ustavno pravo

**Verfassungsschutz (m) = Bundesamt
für Verfassungsschutz** *n* Zvezni
urad za ustavno zaščito (ZRN)

verfassungstreu – ustavoveren

Verfassungstreue *f* ustavovernost

Verfassungstreue(r) *m* *ustavozvesti
mož, *ustavoverni mož,
*ustavovernež, *ustavovernik,
*ustavoverec, *ustavnež

Verfassungsverein (→ *Verein/
Verfassungsverein/Constitutioneller
Verein*)

Verfechter *m* zagovornik, branitelj

verfemen – izobčiti

Verfemte(r) *m* izobčenec

verfertigen – izdelati, narediti

Verfertigung *f* izdelava, izdelovanje ◇
zur Verfertigung bringen – izdelati,
narediti

verflechten – 1. prepletati, preplesti
2. povezati

Verflechtung f 1. prepletanje
2. prepletenost, povezanost

verflossen – pretekkel (→ *Jahr*)

Verfluß m potek ◇
nach Verfluß eines Jahres – po
poteku enega leta
vor Verfluß zweier Wochen – pred
potekom dveh tednov

Verflüssung (→ *Verfluß*)

Verfolg m potek (*nastop, nastopek) ◇
im Verfolge – v teku, v
nadaljevanju

verfolgen – 1. preganjati, zasledovati
(→ *steckbrieflich, strafgerichtlich*)
2. prizadevati si za (kaj)
(→ *Zweck*) 3. spremljati (kaj)
(→ *Aufmerksamkeit*)

Verfolger m preganjalec, zasledovalec

Verfolgung f 1. preganjanje
(→ *Judenverfolgung*), pregon,
zasledovanje 2. uveljavljanje
(→ *Rechtsverfolgung*) ◇
steckbriefliche Verfolgung –
iskanje s tiralico (razpis tiralice
za izsleditev in prijetje storilca
kaznivega dejanja ali pobeglega
obsojenca) (*zasledovanje v
policijskih spisih)
strafgerichtliche Verfolgung
einleiten – začeti kazenskosodni
pregon

Verfolgungsfeuer n *preganjalni ogenj
(prva svetovna vojna)

Verfolgungsfieger m *preganjalni
letalec (prva svetovna vojna)

Verfolgungswahn m preganjalna
blodnja, preganjavica

verfrachten – 1. prevažati, razposlati
2. plačati voznino

Verfrachtung f prevažanje, prevoz

verfrüht – 1. prezgodnji 2. prezgodaj

verfügbar – dostopen, razpoložljiv,
pripravljen, gotov

Verfügbarkeit f dostopnost,
razpoložljivost, pripravljenost

verfügen – 1. razpolagati 2. odrediti
(→ *Verhaftung*), zapovedati,
ukazati, ukreniti

verfügen, sich – podati se, napotiti se,
kreniti

Verfügung f 1. razpolaganje, razpolaga
2. odredba (*naredba, naravnava)
(→ *Sperrverfügung*), zapoved, ukaz,
ukrep ◇
freie letztwillige Verfügung –
prosta poslednja volja, testament
gerichtliche Verfügung – sodna
odredba

zur weiteren Verfügung – v
nadaljnji postopek (*postopanje)
eine Verfügung treffen –
zapovedati, zaukazati (*narejati
naravnava)
zur Verfügung haben – imeti na
razpolago
zur Verfügung stehen – biti na
razpolago
zur Verfügung stellen – dati na
razpolago

Verfügungsrecht n 1. pravica
razpolaganja 2. pravica izdajanja
odredb, pravica odrejanja

verführen – 1. prevažati, razvažati
2. zapeljati (→ *Beischlaf*)
3. napeljevati k (čemu)

Verführen n 1. prevažanje, razvažanje
2. zapeljevanje 3. napeljevanje

Verführer m 1. voznik, prevoznik
2. zapeljevalec, zapeljivec
3. napeljevalec

Verführung f 1. prevoz, vožnja
2. zapeljevanje 3. napeljevanje

verfüttern – pokladati (živinsko krmo)

Verfütterung f pokladanje (živinske krme)

Vergabe f oddaja, oddajanje

vergangen – pretek, minul (→ *Jahr*)

Vergangenheit f preteklost

Vergangenheitsbewältigung f
preseganje preteklosti

vergänglich – minljiv

Vergänglichkeit f minljivost

Vergantung f dražba, licitacija

vergattern – zbrati

Vergatterung f zbor (*skupljenje, snid)
Vergatterung! – Zbor! (*Snid!)
(vojaško povelje)
Vergatterung schlagen – bobnati k zboru

vergeben – 1. oddajati, oddati
(→ *Georgitag, Michaelitag*)
2. dodeljevati, dodeliti 3. oprostiti

vergeblich – 1. odpustljiv 2. zaman

Vergebung f 1. oddaja
(→ *Bauvergebung*) 2. dodelitev
3. odpuščanje ◇
zur Verggebung gelangen – oddati

vergehen – miniti, preteči

Vergehen n pregrešek (V 511 sl.)
(*Kazenska postava zoper hudodelstva, pregreške in prestopke / Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen cesarja Franca Jožefa I.*, izdana s cesarskim patentom dne 27. maja 1852, deli pregreške in prekrške na naslednje zvrsti (*plemena/Gattungen): 1. na kazniva dejanja zoper javno varnost, in sicer zoper javni mir in

red (*javni pokoj in red/öffentliche Ruhe und Ordnung), zoper javne ustanove in zoper ukrepe za splošno varnost (*javne naprave in naredbe za občno varnost/öffentliche Anstalten und Vorkehrungen zur gemeinschaftlichen Sicherheit) in zoper dolžnosti javnega urada (*dolžnost kacija javnega urada/Pflichten eines öffentlichen Amtes); 2. na kazniva dejanja, ki ogrožajo in oškodujejo osebno varnost posameznikov (Sicherheit einzelner Menschen), varnost lastnine in zaslužka (Sicherheit des Eigentums oder der Erwerbung), ogrožajo čast in dobro ime (Sicherheit der Ehre und des guten Rufes) ter druge pravice; 3. na pregreške in prestopke zoper javno moralno (öffentliche Sittlichkeit) (→ *Kerkerstrafe, Strafe/Verschärfung der Strafe*) ◇

Vorschubleistung in Beziehung auf ein Vergehen oder eine Uebertretung – dajanje podpore pri pregrešku ali prestopku (*podpomoč, dana glede na kak pregrešek ali prestopke)

vergehen, sich – prekršiti se

vergelten – 1. povrniti, poplačati, oddolžiti se, revanširati se (→ *Gott*)
2. maščevati se, revanširati se ◇
Gleiches mit Gleichem/Böses mit Bösem vergelten – vrniti milo za drago

Vergelter m 1. vračnik, plačnik (*vračevavec, povračnik)
2. maščevalec, revanšist

Vergeltung f 1. povračilo (*povrnilo), oddolžitev, plačilo, revanša
2. maščevanje, revanša ◇
für etwas Vergeltung üben – maščevati se za (kaj)

Vergeltungsmaßnahme f povračilni ukrep

vergesellen (→ *vergesellschaften*)

vergesellschaften – združiti se

vergessen (vergaß, hat vergessen) – pozabiti

Vergessenheit f pozaba, pozabljanje (→ *Geschichtsvergessenheit*, *Pflichtvergessenheit*) ◇ in Vergessenheit geraten – zaiti v pozabo

vergeuden – zapravljati (→ *Zeit*), razsipavati

Vergeudung f zapravljanje, razsipavanje

vergewaltigen – 1. posiliti 2. izvajati nasilje nad (kom), storiti (komu) silo

Vergewaltigung f 1. posilstvo (*spolska posilnost) 2. nasilje

vergewissern – zagotavljati, zatrjevati

vergewissern, sich – prepričati se

vergiften – zastrupiti

Vergiftete(r) m zastrupljenec

vergl. = **vergleiche** – primerjaj

Vergleich m 1. primerjava 2. prispodoba 3. poravnava (*glihinga), nagodba (→ *Religionsvergleich*) 4. pogodba ◇ außergerichtlicher Vergleich – izvensodna poravnava gerichtlicher Vergleich – sodna poravnava einen Vergleich machen – pogoditi se s (kom), skleniti pogodbo s (kom) einen Vergleich schließen/stiften – skleniti poravnavo s (kom), pomiriti se s (kom), spraviti se s (kom)

einen Vergleich ziehen – delati primerjavo, primerjati
gütlicher Vergleich – poravnava (brez pravde)

vergleichen (verglich, hat verglichen) – 1. primerjati 2. pomiriti (koga), spraviti (koga)

vergleichen, sich – pomiriti se, spraviti se, pobotati se (→ *gütlich*), skleniti poravnavo

Vergleichsurkunde f poravnalna listina

Vergleichsverhandlung f poravnalna razprava

Vergleichung f 1. primerjava 2. poravnava (*uravnava) ◇
gütliche Vergleichung – poravnava

vergnügen – zabavati (koga)

Vergnügen n zabava (→ *Tanzvergnügen*), veselje (→ *Seelenvergnügen*), zadovoljstvo ◇
geselliges Vergnügen – družabna zabava

Mit wem habe ich das Vergnügen?
– S kom imam čast govoriti?
das Vergnügen finden – veseliti se
zum Vergnügen erreichen – biti v zadovoljstvo

vergnügen, sich – zabavati se

vergnüglich – razveseljiv, prijeten

vergnügt – 1. vesel, radosten 2. zadovoljen s (čim)

Vergnügung f zabava, veselje, ples, veselica

Vergnügungsfahrer (→ *Vergnügungszügler*)

Vergnügungsort m zabavišče, veselišče (*razvedrišče)

Vergnügungsreise f potovanje za zabavo

Vergnügungsstätte f zabavišče

Vergnügungszug m *zabavni vlak
(izletniški vlak je npr. na binkoštni ponedeljek ob prazniku Postojnske jame vozil iz Ljubljane v Postojno)
(→ *Grottenfest*)

Vergnügungszüger m *potnik na zabavnem vlaku (potnik na izletniškem vlaku), izletnik
(→ *Vergnügungszug*)

Vergolder m pozlatar (*zlatar)

vergönnen – privoščiti

vergöttern – oboževati

Vergötterung f oboževanje

vergöttlichen – po božje častiti

Vergöttlichung f pobožanstvenje

vergreifen – 1. napačno prijeti
2. razgrabiti

vergreifen, sich – 1. oskruniti, zlorabiti 2. okrasti 3. lotiti se, napasti

vergriffen – razprodan

Vergünstigung f ugodnost, prednost, olajšava

Vergütung f 1. povračilo, odškodnina (*odškodovanje)
(→ *Rückvergütung*) 2. nagrada, honorar

Verhaft m pripor, zapor ◊
in Verhaft nehmen – zapreti
in Verhaft sein/sitzen – biti zaprt

verhaften – prijeti, zapreti, pripreti, aretirati (*aretovati)

Verhaftnehmung (→ *Verhaftung*)

Verhaftsanzeige f poročilo o priprtju

Verhaftsbefehl m zaporno povelje ◊
einen Verhaftsbefehl erlassen – izdati zaporno povelje

Verhaftung f prijetje, priprtje, aretacija
◊
die Verhaftung verfügen – odrediti prijetje, odrediti pripor
die Verhaftung vornehmen – prijeti, aretirati

Verhaftungsbefehl (→ *Verhaftsbefehl*)

verhagelt – pobit od toče

verhalten – 1. primorati, prisiliti, zavezati (*vezati) 2. zadrževati, oklevati 3. prikriti, zakriti 4. kaznovati (→ *Strafe*) ◊
jmdn. zur Einhaltung der Gesetze verhalten – prisiliti (koga) k spoštovanju zakonov

verhalten – **verhalten sein** – 1. biti dolžan (kaj storiti) 2. biti zadržan 3. biti prikrit

Verhalten n vedenje, obnašanje, ravnanje, drža (*zadržanje)
(→ *Wohlverhalten*) ◊
moralisches/sittliches Verhalten – moralna drža (*npravno vedenje)
mutvolles/tapferes Verhalten – hrabrost, junaštvo
politisches Verhalten – politična opredelitev
verletzendes Verhalten – žaljivo obnašanje
Er hat bisher ein religiöses und wohlgesittetes Verhalten an den Tag gelegt. – Doslej se je izkazal s svojo pobožnostjo in lepim vedenjem. (npravstveno pričevalo)

verhalten, sich – vesti se, ravnati se ◊
Die Sache verhält sich anders. – S to stvarjo je drugače.

Verhältnis n 1. razmerje, odnos (→ *Besitzverhältnisse*, *Eigentumsverhältnisse*, *Erwerbsverhältnisse*, *Familienverhältnisse*,

Lohnverhältnis, Servitutsverhältnis, Vermögensverhältnisse **2.** okoliščina, prilika **3.** ljubezensko razmerje (→ *Liebesverhältnis*) ◇
 außerordentliche Verhältnisse – izredne razmere
 bestehende Verhältnisse – obstoječe razmere, dejanske razmere
 freundschaftliches Verhältnis – prijateljski odnos
 geordnete Verhältnisse – urejene razmere
 gesellschaftliche Verhältnisse – družbene razmere
 politische Verhältnisse – politične razmere
 nach örtlichen Verhältnissen – v skladu s krajevnimi razmerami (*po okoliščinah vsaciga kraja)
 in notdürftigsten Verhältnissen leben – živeti v skrajni bedi
 in bedrängten/drückenden/kümmerlichen Verhältnissen leben – živeti v siromaštvu, živeti v pomanjkanju

Verhaltung n **1.** vedenje, ravnanje
2. prisila **3.** prikrivanje, zakrivanje

Verhaltungskundschaft f cehovsko spričevalo o vedenju (*zadržanju) pomočnika

Verhaltungsmittel pl prisilna sredstva

verhandeln – **1.** razpravljati, obravnavati **2.** pogajati se

Verhandlung f **1.** obravnava, razprava (→ *Bagatell-Verhandlung, Konkurrenzverhandlung, Enteignungsverhandlung, Lizitationsverhandlung, Offertverhandlung, Sitzungsverhandlung, Streitverhandlung*)
2. pogajanje, dogovarjanje (→ *Friedensverhandlungen*) ◇

collegialische Verhandlung – zborna obravnava
 commissionelle Verhandlung – komisijaska obravnava
 geheime Verhandlung – tajna obravnava
 gerichtliche Verhandlung – sodna obravnava
 mündliche Verhandlung – ustna obravnava
 öffentliche Verhandlung – javna obravnava
 summarische Verhandlung – skrajšana razprava, skrajšana obravnava, obravnava v skrajšanem postopku, obravnava v sumaričnem postopku
 Verhandlungen aufnehmen – začeti pogajanja
 die Verhandlung ausschreiben – odrediti obravnavo
 die Verhandlung einleiten/eröffnen – začeti obravnavo
 Verhandlungen pflegen – obravnavati
 die Verhandlung vertagen – preložiti obravnavo
 in Verhandlung(en) stehen/treten – pogajati se
 in Verhandlung nehmen/etwas kommt zur Verhandlung – vzeti v obravnavo (*jemati v pretres)

verhängen – **1.** odrediti, prisoditi, izreči (→ *Curatel, Geldstrafe, Kerker, Strafe, Urteil*)
2. razglasiti (→ *Ausnahmestand, Belagerungszustand, Hunde-Contumaz, Kriegsrecht*) **3.** zastreti, zagrniti ◇
 schwarz verhängen – izobesiti črne zastave (v znak žalovanja)

Verhängnis n prekletstvo, usoda

Verhängung f **1.** odreditev (→ *Konkursverhängung*) ◇

2. razglasitev, izrek 3. zastiranje, zagrnitev ◇
Verhängung des
Ausnahmestandes – razglasitev
izjemnega stanja, razglasitev
izrednega stanja
Verhängung der Strafe – izrek
kazni

verharren – vztrajati pri (čem), držati se (česa)

Verhärtung f zatrdina, zatrdlina ◇
Verhärtung des Leibs – zaprtje
(bolezen)

Verhau m 1. ovira (→ *Drabtverhau*)
2. zaseka (ovira iz podrtih
dreves, obrnjenih z vrhovi proti
sovražniku)

verheeren – opustošiti

Verheerung f opustošenje

verhehlen – prikrivati, skrivati,
zamolčati

Verhehler m skrivalec

Verhehlung f prikrivanje, skrivanje

verheimlichen – tajiti, prikriti,
prikrivati

Verheimlichung f tajenje, utaja
(*zatajba)

verheiraten – 1. oženiti, poročiti
2. omožiti, poročiti 3. zaženiti
verschreiben und verheiraten –
zapisati in zaženiti (obrazec v
poročni pogodbi)

verheiratet – 1. oženjen, poročen
2. omožena, poročena

Verheiratung f 1. ženitev, poroka
2. možitev, poroka

verheissen – obetati, obljubiti

Verheißung f obet, obljuba ◇
lügenhafte Verheißung – lažniva
obljuba

nichtssagende Verheißungen –
prazne obljube

verherrlichen – 1. proslaviti
2. poveličati

Verherrlichung f 1. proslavitev
2. poveličevanje
Zur Verherrlichung des
Geburtsfestes unseres glorreichen
Monarchen ... – Za proslavitev
rojstnega dne našega slavnega
vladarja ...

verhetzen – ščuvati, hujskati,
podžigati (*šuntati)

Verhetzung f ščuvanje, hujskanje,
podžiganje (*šuntanje)

verheurath (→ *verheiratet*)

verhindern – preprečiti

Verhinderung f 1. ovira, zapreka,
zadržek 2. zadržanost

**Verhinderungsfall – im
Verhinderungsfalle** – v primeru
zadržanosti

verhoffen – nadejati se

Verhoffen – wider Verhoffen – proti
pričakovanju, nepredvidoma

verhöhn – posmehovati se (komu),
zasmehovati (koga)

Verhör n zaslišanje (→ *Kreuzverhör*,
Zeugenverhör) ◇
landeshauptmannschaftliche Verhöre –
deželnoglavarska zaslišanja (H 23)

verhören – zasliševati (koga), zaslišati
(koga) (→ *Zeuge*)

verhüten – preprečiti

Verhütung f preprečitev, preprečevanje

verhypothezieren – vpisati hipoteko
na nepremičnino (vknjiženo v
zemljiški knjigi)

- Verification** f 1. preverjanje, verifikacija 2. potrditev, verifikacija
- Verificator** m overovateelj (*poverjevalec), verifikator (→ *Protocollsverificator*)
- verificieren** – 1. preveriti (*preiskovati), verificirati 2. potrditi, verificirati
- verinteressieren** – obrestovati
- verirren, sich** – zaiti, izgubiti se
- Verirrung** f zabloda, zmeta
- veritabel** – resničen
- verjagen** – pregnati, izgnati
- Verjagung** f pregon, izgon
- verjähren** – zastarati
- verjährt** – zastaran
- Verjährt- und Erlöschenerklärung** f razglasitev zastaranja in prenehanja (npr. na nepremičnini intabulirane terjatve)
- Verjähmung** f zastaranje (*zastarelost, zastara)
- Verjährungsfrist** f zastaralni rok
- Verjährungszeit** f zastaralni čas
- verjubeln** – lahkomiselno zapraviti
- verjüngen** – 1. pomladiti 2. zmanjšati
- verkappen** – zakriti, zamaskirati
- Verkappung** f zakritje, zamaskiranje
- Verkauf** m prodaja (→ *Handverkauf, Kleinverkauf, Zwangsverkauf*) ◇ freier Verkauf – prostovoljna prodaja freiwilliger gerichtlicher Verkauf – prostovoljna sodna dražba
- verkaufen** – prodajati (→ *Barzahlung, Hand*) licitando verkaufen – prodati na licitaciji
- Verkäufer** m prodajalec (→ *Grünzeugverkäufer, Mehlverkäufer*)
- Verkäuferin** f prodajalka (→ *Grünzeugverkäuferin, Krautverkäuferin, Mehlverkäuferin*)
- Verkaufsgewölbe** n prodajalna (*prodajalnica), trgovina
- Verkaufshalle** f velika prodajalna (*velika blago-prodajalnica)
- Verkaufshütte** f prodajna lopa
- Verkaufslokal** (→ *Verkaufsgewölbe*)
- Verkaufspfand** n prodajna zastava (V 241)
- Verkaufsstand** m prodajna stojnica
- Verkaufstisch** m prodajna miza
- Verkehr** m 1. promet (H 22) (*občilo) (→ *Amtsverkehr, Durchgangsverkehr, Fabrpstverkehr, Frachtenverkehr, Frachtverkehr, Fremdenverkehr, Lastenverkehr, Lastwagenverkehr, Postverkehr, Reiseverkehr, Saumverkehr, Schweineverkehr, Stückgutverkehr, Tauschverkehr, Touristenverkehr, Transitverkehr, Wagenverkehr*) 2. poslovanje (→ *Kundenverkehr, Parteienverkehr, Zahlungsverkehr*) 3. trgovina, kupčija (→ *Detailverkehr, Geschäftsverkehr, Grenzverkehr, Großhandelsverkehr, Kleinhandelsverkehr, Winkelverkehr*) 4. sporazumevanje, občevanje (*občenje), stiki (→ *Drahtverkehr, Schriftverkehr*) 5. sporazumevalni jezik, občevalni jezik (→ *Verkehrssprache*) 6. spolni odnosi (→ *Geschlechtsverkehr*) ◇ Verkehr mit Behörden – stiki z oblastmi brieflicher Verkehr – dopisovanje, korespondenca

bürgerlicher Verkehr – civilni (pravni) promet
dienstlicher Verkehr – službeni stiki
diplomatischer Verkehr – diplomatski odnosi
geschäftlicher Verkehr – poslovni stiki
öffentlicher Verkehr – javni promet
persönlicher Verkehr – osebni stiki
Verkehr treiben – trgovati, kupčevati, prodajati

verkehren – 1. voziti 2. sporazumevati se, občevati 3. družiti se, imeti stike s (kom) 4. trgovati, kupčevati, prodajati

Verkehrsnot f omejitve v železniškem prometu (prva svetovna vojna) ◇
Verkehrsnot im Frachtenverkehr – omejitve v železniškem tovornem prometu (prva svetovna vojna)
Verkehrsnot im Reiseverkehr – omejitve v železniškem potniškem prometu (prva svetovna vojna)

Verkehrspolizei f prometna policija (→ *Polizei*)

Verkehrssprache f sporazumevalni jezik

Verkehrsunternehmung f trgovsko podjetje (*obratno podjetje)

Verkehrsweg m trgovska pot

Verkehrswesen n promet

verkennen – spregledati, ne spoznati, ne zavedati se, napačno oceniti

Verkettung f stik, zveza, sklop

verklagen – vložiti tožbo proti (komu), privedi (koga) pred sodišče

Verklärte(r) m pokojnik

Verklärung f 1. poveličanje, pobožanstvenje, apoteoza (→ *Apotheose*)
2. spremenjenje (→ *Christus*)

verkleinern – 1. pomanjšati
2. zmanjšati 3. cepiti drva

Verkleinern n 1. pomanjšanje
2. zmanjšanje 3. cepljenje drv
Verkleinern des Holzes – cepljenje drv

verkommen – 1. propadel 2. izginul ◇
moralisch verkommen – moralno propadel

verkommen – 1. propasti 2. izginiti

Verkommen n propad

verkörpern – utelesiti

Verkörperung f utelešenje

verkösten (→ *verköstigen*)

verköstigen – prehranjevati, kuhati za (koga)

Verköstigung f 1. prehranjevanje
2. hrana, živež ◇
traiteurmäßige Verköstigung – gostilniška oskrba s hrano (*traktersko prehranjevanje/
tratorijsko dajanje hrane je npr. dne 1. septembra 1898 z avizom v dnevniku *Laibacher Zeitung* in 5. septembra 1898 v dnevniku *Slovenski narod* razpisala C. in kr. garnizijska bolnica št. 8 v Ljubljani) (→ *Traiteur*)

Verköstung (→ *Verköstigung*)

verkünd(ig)en – 1. oznaniti, razglasiti
2. oklicati (→ *Ehe*) 3. oznanjevati (→ *Evangelium*)

Verkünd(ig)ung f 1. oznanilo, razglas
2. oklic (poroke v cerkvi) (→ *Eheverkündigung*) 3. oznanjenje (→ *Maria*) 4. oznanjevanje evangelija

Verkündschein m oklicni list

verkürzen – 1. skrajšati 2. zmanjšati, okrniti, kratiti ◇

- sich in seinem Rechte verkürzt sehen – smatrati, da je kratena pravica (koga)
 Jeder, der sich hinsichtlich seines Wahlrechts verkürzt glaubt, ...
 – Vsakdo, ki meni, da je kratena njegova volilna pravica, ...
- Verladehaltestelle** f skladiščno postajališče (na železnici)
- verladen** – naložiti, natovoriti
- Verladestätte** f nakladališče
- Verlag** m **1.** založba **2.** manufaktura **3.** zaloga (*zalog) (→ *Geldverlag*, *Tabakverlag*)
- Verlagsgeld** n denarna rezerva (*založni denar)
- Verlagswesen** n založništvo
- verlangen** – **1.** zahtevati (→ *Genugtuung*) **2.** želei
- Verlangen** n **1.** zahteva **2.** želja, hrepenenje ◇
 auf ausdrückliches Verlangen der Parteien – na izrecno zahtevo strank (*če stranke izrekoma zahtevajo)
 auf amtliches Verlangen – na uradno zahtevo
- verlängern** – podaljšati (→ *Frist*)
- Verlängerung** f podaljšanje
- Verlangschein** m *zahtevni list, *zahtevnica
- verlassen** – **1.** zapustiti (→ *Fahne*, *zeitlich/das Zeitliche*) **2.** oddati v najem (→ *Bestand*, *Pacht*)
- verlassen, sich** – zanesti se na (koga)
- Verlassenschaft** f zapuščina (*zapustnina, ostalina) ◇
 Abhandlung der Verlassenschaft – zapuščinska obravnava (→ *Verlassenschaftsabhandlung*)
- Verlassenschaftsabhandlung** f zapuščinska obravnava
- Verlassenschaftsgericht** n zapuščinsko sodišče
- Verlassenschaftsgläubiger** m zapuščinski upnik (*upnik zapuščine, ostalinski upnik) ◇
 Aufforderung an die Verlassenschaftsgläubiger – poziv zapuščinskim upnikom
 Einberufung der Verlassenschaftsgläubiger – sklic zapuščinskih upnikov (*sklic ostalinskih upnikov)
- Verlassenschaftsmasse** f zapuščinska masa, zapuščina
- Verlaß** m **1.** zanesljivost **2.** zapuščina
- Verlaßgericht** (→ *Verlassenschaftsgericht*)
- verläßig** (→ *verläßlich*)
- Verläßigkeit** (→ *Verläßlichkeit*)
- verläßlich** – zanesljiv
- Verläßlichkeit** f zanesljivost
- Verlaßübernehmer** m prevzemnik zapuščine
- Verlassung** f zapustitev
- Verlauf** m potek ◇
 im Verlaufe eines Monats – v teku enega meseca, v roku enega meseca
 einen günstigen Verlauf nehmen – ugodno potekati
- verlaufen** – **1.** potekati (→ *Ordnung*) **2.** poteči (→ *Frist*)
- verlaufen, sich** – izgubiti se
- verläumden** (→ *verleumden*)
- Verläumdung** (→ *Verleumdung*)
- verlautbaren** – razglasiti, objaviti, oznaniti, oklicati ◇
 allgemein/öffentlich verlautbaren –

javno objaviti (*obče na znanje dati, v občo vednost dati)

Verlautbarung f razglas, objava, oznanilo ◇
amtliche Verlautbarung – uradni razglas
gesetzwidrige Verlautbarungen – protizakoniti razglasi (*protipostavna razglaševanja) (→ *Vergehen*)

verlauten – 1. glasiti se 2. slišati se ◇
etwas verlauten lassen – sporočiti (kaj), povedati (kaj)

verlegen – 1. preložiti 2. polagati, položiti 3. založiti (knjige, tiskovine) 4. zapreti (→ *Weg*)
5. preseliti (→ *Geschäft*)

verlegen – v zadregi

verlegen, sich – 1. lotiti se (česa)
2. založiti se s (čim)

Verlegenheit f 1. zadrega 2. stiska ◇
in Verlegenheit bringen – spraviti v zadrego

Verleger m založnik

Verlegung f 1. preložitev 2. polaganje, položitev 3. založba (knjig, tiskovin)
4. zapora 5. preselitev
(→ *Geschäftsverlegung*)

verleiden – 1. priskutiti 2. užaliti

Verleih m 1. izposojanje
2. izposojevalnica

verleihen – 1. podeliti (→ *Adel, Adelsstand, Auszeichnung, Charakter, Ehrenwort, Recht, Titel, Würde*), dati 2. izposoditi

Verleiher m posojevalec, posodnik

Verleihung f 1. *podelitev* (G II. 406)
(→ *Adelsverleihung, Dienstes-Verleihung, Gnadenverleihungen*)
2. posojanje ◇
Verleihung der österreichischen

Staatsbürgerschaft – podelitev avstrijskega državljanstva

Verleihungsrecht n pravica podeljevanja ◇
das Verleihungsrecht ausüben – izvajati pravico predlaganja
das Verleihungsrecht steht jmdm. zu – pravica predlaganja pristoji (komu)

Verleihungsurkunde f podelitvena listina

verleiten – napeljevati k (čemu), napeljati k (čemu), zapeljati

Verleitung f napeljevanje, zapeljevanje (*zapeljanje)

verlesen – 1. prebrati, izbrati 2. glasno prebrati

Verlesung f 1. izbiranje 2. glasno branje
Verlesung des Protokolls – glasno branje zapisnika

verletzen – 1. poškodovati, raniti
2. prekršiti, kršiti (*žaliti)
(→ *Anstand, Recht, Sittlichkeit, Vorschrift, Waffenruhe*) 3. žaliti

verletzen, sich – poškodovati se
(→ *Körper*)

verletzend – žaljiv (→ *Verhalten*)

Verletzung f 1. poškodba, rana
(→ *Schussverletzung*) 2. kršitev (*prelomljenje, prelomitev, žaljenje) (→ *Hohheitsverletzung, Neutralitätsverletzung, Pflichtverletzung*) 3. žalitev
(→ *Ehrenverletzung*) ◇
schwere körperliche Verletzung – težka telesna poškodba
(*težko pohabljanje)
Verletzung des Anstandes – nedostojnost
Verletzung des Briefgeheimnisses –

kršitev tajnosti pošte
 Verletzung des Gesetzes – kršitev zakona
 Verletzung des Hausrechts – kršitev nedotakljivosti stanovanja
 Verletzung der Moral/Sittlichkeit – kršitev npravnosti, kršitev morale, nemoralnost
 Verletzung über die Hälfte des wahren Wertes – prikrajšanje nad polovico prave vrednosti (*prikratba nad polovico prave vrednosti)
 jmdm. Verletzungen beibringen – prizadejati (komu) rane, raniti (koga)
 leichte Verletzungen erleiden – utrpeti lahke poškodbe
 seinen Verletzungen erliegen – podleči poškodbam
 sich Verletzungen beibringen/ zuziehen – poškodovati se
 Beide Theile leisten auf die Einwendung wegen Verletzung über die Hälfte des wahren Werthes hiemit Verzicht. – *Pogodbenika se odpovedujeta pravici to pogodbo ometavati zavoljo poškodovanja čez polovico prave vrednosti. (obrazec v kupo-prodajnih pogodbah)
 Auf das Rechtsmittel, diesen Vertrag wegen allfälligen Verletzung über die Hälfte des wahren Werthes anzufechten oder zu bestreiten, wird wechselseitig Verzicht geleistet. – *Pogodbenika se odpovedujeta pravnemu leku to pogodbo izpodbijati ali ometavati zaradi prikratbe nad polovico prave vrednosti. (obrazec v kupo-prodajnih pogodbah)

verleugnen – zanikati

verleumden – obrekovati, zasramovati, klevetati

Verleumder m obrekovalec, zasramovalec

verleumderisch – klevetniški
 (→ *Gerücht*)

Verleumdung f obrekovanje, zasramovanje, klevetanje
 (→ *Ehrenverleumdung*)

Verleumdungskampagne f obrekovalna kampanja

verlieben, sich – zaljubiti se

verlieren (verlor, hat verloren) – izgubiti (→ *Augenmaß, Gesicht, Leib, Staatsbürgerrecht*)

Verlies n podzemna grajska ječa, temnica

verloben – zaročiti

verloben, sich – zaročiti se

Verlöbnis n zaroka (→ *Eheverlöbnis*)

Verlobung f zaroka

Verlobungsanzeige f naznanilo zaroke

verloren – izgubljen (→ *Posten*)

verlosen – izžrebat, žrebat (*lozati)

Verlosung f izžrebanje, žrebanje
 (*lozanje)

Verlosungsverein (→ *Losverein*)

verludern – zapiti, zavlačugati

Verlust m izguba (→ *Adelsverlust, Amtsverlust*) ◇

mit Verlust – z izgubo

unter Verlust – ob (zagroženi) izgubi

unter schweren Verlusten – ob težkih izgubah

schwere Verluste erleiden/

hinnehmen müssen – utrpeti velike

izgube

jmdm. (merkliche) Verluste

beibringen/zufügen – prizadeti

(komu) (občutne) izgube

in Verlust gehen/geraten – izgubiti se

Verlustanzeige f prijava izgube
Verlustenliste f spisec mrtvih, ranjenih in pogrešanih vojakov (v vojni leta 1866)
verlustig – verlustig gehen/werden – izgubiti
verlustreich – z velikimi izgubami
Verlustträger m izgubitelj
vermachen – zapustiti (v oporoki), voliti (komu kaj)
Vermächtnis n volilo, legat ◇
 frommes Vermächtnis – pobožno volilo
 gesetzliches Vermächtnis – zakonito volilo
 ein Vermächtnis stiften – zapustiti v oporoki, voliti
Vermächtnisnehmer m dedič
vermahlen, sich – poročiti se
vermählt – poročen
Vermählung f poroka
Vermählungsbrief m ženitovanjsko pismo
vermahnen – opomniti, posvariti
Vermahnung f opomin, svarilo ◇
 Vermahnung zum Abendmahl – opomin pred obhajilom
vermaledeien – prekleti
Vermantelung f prikrivanje
vermarken – omejiti, zamejiti, postaviti mejnike (*omejničiti)
vermehrten – 1. povečati **2.** pomnožiti, namnožiti
vermehrten, sich – 1. povečati se **2.** razmnoževati se, razmnožiti se
Vermehrung f **1.** povečanje (*pomnoženje, pomnožitev, pomnožba) **2.** razmnoževanje ◇

Vermehrung der Population – povečanje števila prebivalstva
vermeiden – izogniti se (čemu), preprečiti (kaj)
Vermeidung f izogibanje, izogib ◇
 bei Vermeidung der Execution – da bi se izognili izvršbi, da ne bi prišlo do izvršbe, v izogib izvršbi
 bei Vermeidung gesetzlicher Zwangsmittel – da bi se izognili prisilnim sredstvom, da ne bi prišlo do uporabe prisilnih sredstev, v izogib prisilnim sredstvom
vermeintlich – domneven
vermelden – povedati, sporočiti, poročati, naznaniti, napovedati
vermengen – mešati, pomešati
Vermengung f mešanje
Vermerk m zaznamba, zaznamek, zabeležba (→ *Randvermerk*)
vermerken – 1. zabeležiti **2.** opaziti **3.** presoditi
Vermerkung f zaznamek
Vermerkungsschein m zaznambeni list
vermessen – izmeriti, odmeriti
vermessen – 1. predrzen **2.** predrzno
Vermessenheit f predrznost
vermessentlich (→ vermessen)
Vermessung f meritev, geodetska izmera (→ *Landvermessung*)
vermieten – oddati v najem (→ *Georgitag, Michaelitag*)
Vermieter m najemodajalec (→ *Aftervermieter*)
vermischen – zmešati, pomešati
vermischt – mešan (→ *Getreide*)

Vermischung f mešanje ◇
fleischliche Vermischung – telesna
združitev

vermissen – pogrešati

Vermißte f pogrešanka

Vermißte(r) m pogrešanec

Vermisung f pogrešanje (*pogrešitev) ◇
amtliche Vermisung – razglasitev
osebe za pogrešano (*uradna
pogrešitev)

vermitteln – posredovati

vermittelst – s/z, s pomočjo

Vermittler m posrednik (*srednik)

Vermittlung f posredovanje

Vermittlungsamt
(→ *Vermittlungsbureau*)

Vermittlungsbureau n
posredovalnica (→ *Dienst- und
Stellenvermittlungsbureau*)

Vermittlungsstelle f posredovalnica

vermöge(e) – **1.** na podlagi, v skladu s
(čim), kakor, po **2.** s/z, s pomočjo

vermögen – **1.** zmoči, moči **2.** doseči

Vermögen n **1.** premoženje (*imovina,
imenje) (→ *Curatelsvermögen,
Fondsvermögen, Gemeindevermögen,
Kameralvermögen, Landesvermögen,
Mobiliarvermögen, Mündelvermögen,
Nachlaßvermögen, Pupillenvermögen,
Realvermögen, Stammvermögen,
Stiftungsvermögen*) **2.** zmožnost ◇
Einziehung des Vermögens –
odvzem premoženja, zaplemba
premoženja
(→ *Vermögenseinziehung*)
Freiteilbarkeit des Vermögens –
prosta deljivost premoženja
Freizügigkeit des Vermögens –
svobodno razpolaganje s
premoženjem

Verwirkung des Vermögens –
izguba premoženja
aktives Vermögen – premoženje
(*imovina, imenje)
bewegliches/fahrendes Vermögen –
premično premoženje, premičnine
passives Vermögen – dolgovi
physisches Vermögen – telesna
spodobnost (*telesna zmožnost),
fizična sposobnost
steuerbares/steuerpflichtiges
Vermögen – davku zavezano
premoženje
unbewegliches/liegendes Vermögen
– nepremično premoženje,
nepremičnine
unfruchtbares Vermögen –
nedobičkonosno premoženje
das Vermögen einziehen – zapleniti
premoženje

vermögend – **1.** premožen **2.** zmožen

Vermögensbekenntnis n napoved
premoženja

Vermögensbeschreibung
(→ *Vermögensinventar*)

Vermögenseinziehung f odvzem
premoženja (kazen)

Vermögensgebarung f gospodarjenje
s premoženjem (*gospodarstvo z
imovino) (→ *Recht*)

Vermögensinventar n popis
premoženja (*imovinski inventar)

Vermögenslosigkeit f pomanjkanje
premoženja (*nepremožnost,
brezimovinstvo)

Vermögensmasse f premoženje
(*imovina, imetek, masa)

Vermögensnachweisung f izkaz
premoženja

Vermögensrecht n premoženjsko
pravo (*imovinsko pravo)

vermögensrechtlich –
premoženjskopraven

Vermögensstand m premoženjsko
stanje

Vermögensstrafe f premoženjska
kazen (zaplemba premoženja)
(*kazen na premoženji)

Vermögensübertragung f prenos
premoženja

Vermögensübertragungsgebühr f
prostojbina za prenos premoženja
(*imovinska prenosnina)

Vermögensumstände pl premoženjske
razmere, (*imovinske razmere)

Vermögensverhältnisse
(→ *Vermögensumstände*)

Vermögensverwaltung f upravljanje
s premoženjem (*uprava imovine) ◇
selbständige Vermögensverwaltung
– samostojno upravljanje s
premoženjem

vermuten – domnevati

Vermuten n dozdevanje, pričakovanje ◇
allem Vermuten nach – po vsej
verjetnosti
wider Vermuten – proti
pričakovanju

Vermutung f domneva

vernachlässigen – zanemarjati
(*lénivo opravljati)

Vernachlässigung f zanemarjanje,
zanikrnost

vernageln – 1. zabiti žebelj v zažigalno
luknjo topa (onesposobitev topa)
2. podkovati

vernehmen – 1. slišati 2. zaslišati
(→ *Zeuge*) 3. pridobiti mnenje

Vernehmen – dem Vernehmen nach
– kot se sliši, kot se govori ◇

sicherem Vernehmen nach – iz
zanesljivih virov (se je izvedelo)

vernehmlich – 1. razumljiv 2. slišen

Vernehmung f 1. zasliševanje, zaslišanje
(→ *Zeugenvernehmung*) 2. pridobitev
mnenja ◇

Nach Vernehmung Unserer Minister
und nach Anhörung Unseres
Reichsrathes ... – *Razumevši
Naše ministre in zaslušavši Naš
državni svet ... (obrazec na začetku
cesarskega patenta)
eine Vernehmung pflegen – zaslišati

vernehmungsfähig – sposoben za
zaslišanje

verneinen – zanikati

Verneinung f zanikanje

vernichten – uničiti

vernichtend – uničujoč (→ *Niederlage*)

Vernichtung f uničenje

»Vernichtung lebensunwerten
Lebens« – »uničenje življenja
nevredne eksistence« (evfemizen v
nacionalsocialistični rasni ideologiji
je označeval sistematično usmrtitev
telesno in duševno prizadetih ljudi)
(→ *Gnadentod*)

Vernichtungsfeuer n uničevalni ogenj

Vernichtungskrieg m uničevalna
vojna

Vernichtungslager n uničevalno
taborišče, koncentracijsko taborišče
(→ *Konzentrationslager*)

Vernommene(r) m zasliševanec

Vernunft f razum, pamet, um ◇
jmdn. zur Vernunft bringen –
spametovati (koga)
zur Vernunft kommen –
spametovati se

Vernunftheirat f razumska poroka

(v nasprotju s poroko iz ljubezni (Liebesheirat))

Vernünftige(r) m pametnik

verobligieren – zavezati, zadolžiti

veröden – 1. oposteti 2. opustošiti

veröffentlichen – objaviti

Veröffentlichung f objava, razglas

Verord. = Verordnung (→ *Verordnung*)

verordnen – odrediti, ukazati

(→ *finden*)

Verordnete(r) m stanovski odbornik, stanovski poverjenik ◇

Verordnete – *stanovski odbor* (V 328)

ständische Verordnete – *stanovski odborniki* (H 22, 43)

Verordnetenamt n urad poverjenikov

Verordnetenkollegien pl kolegiji
odbornikov (H 53)

Verordnetenstelle (→ *Stelle/Verordnete Stelle*)

Verordnung f ukaz, odredba (*naredba)

(→ *Ausführungsverordnung*,

Circular-Verordnung,

Gubernialverordnung,

Notverordnung, *Umlauf-*

Verordnung) ◇

»Verordnung des Reichspräsidenten zum Schutz von Volk und Staat« –

»Ukaz predsednika države za zaščito ljudstva in države« (ukaz, izdan 28.

februarja 1933 v nacistični Nemčiji, je ukinjal temeljne državljanske

pravice in je tvoril temelj nacističnega terorja)

Kaiserliche Verordnung – Cesarski ukaz

Verordnungsblatt n ukazni list

(*zaukaznik, ukaznik, naredbeni

list, naredbenik) (→ *Personal-*

Verordnungsblatt)

Verordnungsweg – im

Verordnungswege – z ukazom

(*ukazoma)

verpachten – dati v zakup

(*dati v užitek)

Verpächter m zakupodajalec

Verpachtung f dajanje v zakup

(*v štant, v arendo), zakup

(→ *Fischereiverpachtung*,

Jagdverpachtung,

Wiesenverpachtung) ◇

Verpachtung der städtischen Jagd

(Laibach) – zakup mestnega lova

(Ljubljana)

zur Verpachtung antragen – ponuditi

v zakup

zur Verpachtung gelangen – oddati

v zakup

verpassen – 1. zamuditi

(→ *Gelegenheit*) 2. prisoliti,

primazati (→ *Ohrfeige*) 3. pokazati

(komu) (→ *Denkzettel*)

verpfänden – zastaviti

Verpfänder m zastavnik

Verpfändung f zastavljanje, zastava

verpflegen – oskrbovati (koga) s

hrano (z živežem)

Verpflegsamt n oskrbni urad,

intendantski urad

Verpflegsbranche f podporni vojaški

rod za oskrbo (*oskrbna branša,

preskrbstvo)

Verpflegsgebühr f oskrbni znesek,

oskrbnina

Verpflegskosten pl oskrbovalni stroški

Verpflegsmagazin n skladišče za

oskrbo, skladišče za preskrbo

(*provijantna preskrbovalnica)

Verpflegstrain m pratežni vozovi s

hrano

Verpflegung f **1.** oskrba, preskrba, prehrana, živež (*preživljenje, vzdrževanje) (→ *Durchzugsverpflegung*) **2.** reja ◇ *Verpflegung (Heer)* – preskrba (*vojaštvo*) (H 53)
volle Verpflegung – popolna oskrba jmdn. in gänzliche Verpflegung nehmen – vzeti (koga) v popolno oskrbo

Verpflegungsanstalt f oskrbovalnica, preskrbovalnica

Verpflegungsbetrag m oskrbovalni stroški (npr. za najdenčka v reji)

verpflichten – zavezati (koga), zadolžiti (koga)

verpflichten, sich – zavezati se

verpflichtet – **verpflichtet sein** – biti dolžan (kaj) storiti, biti zavezan k (čemu) ◇
sich zu großem Dank verpflichtet sehen – dolgovati (komu) veliko zahvalo
sich angenehm verpflichtet sehen – imeti prijetno dolžnost

Verpflichtung f obveznost, dolžnost ◇
Verpflichtungen eingehen – sprejeti obveznosti
seinen Verpflichtungen nachgehen – izpolnjevati svoje obveznosti, izpolniti svoje dolžnosti

verpönen – **1.** s kaznijo prepovedati, biti podvržen kazni **2.** zaničevati, prezirati

verpönt – **1.** s kaznijo prepovedan, podvržen kazni **2.** zaničevan, preziran

verproviantieren – oskrbeti (z živežem)

Verproviantierung f oskrba (z živežem)

verraiten – obračunati

Verraitung f obračun

Verrat m izdaja (→ *Hochverrat*, *Kriegsverrat*) ◇
Verrat begehen/üben – izdati

verraten – izdati

Verräter m izdajalec (→ *Hochverräter*)

Verräterei f izdajalstvo

verrechnen – zaračunati, obračunati, poračunati

verrechnen, sich – **1.** zmotiti se pri računanju **2.** uštetiti se

Verrechnung f zaračunavanje, obračun, poračun (*zarajtovanje)

verrichten – **1.** opravljati, opraviti, narediti (→ *Arbeit, Dienst, Gebet, Geschäft, Gottesdienst, Not*)
2. napačno postaviti

Verrichtung f opravilo, delo (→ *Amtsverrichtung*) ◇
dienstliche Verrichtung – službeno opravilo
häusliche Verrichtung – hišno opravilo
kirchliche Verrichtung – cerkveno opravilo, cerkveni obred

verringern – zmanjšati

Verringerung f zmanjšanje

verrücken – prestaviti, preložiti, prelagati, premestiti

verrückt – zmešan, prismojen

Verrückung f premik (→ *Grenzverrückung*), prestavitev, preložitev, premestitev

Verruf m slab glas (*zloglas) ◇
in Verruf geraten – priti na slab glas

verrufen – **1.** na slab glas spraviti, diskreditirati **2.** razglasiti kovance za neveljavne (→ *Münze*)

verrufen – **verrufen sein** – 1. biti na slabem glasu 2. biti neveljaven (→ *Münze*)

versagen – 1. odpovedati, biti neuspešen 2. odreči (→ *Gehorsam*) 3. obljubiti ◇ Die Tochter ist schon versagt. – Hči je že obljubljena.

versagen, sich – odpovedati se, odreči se

Versager m nesposobnež, zguba

Versal (→ *Versalbuchstabe*)

Versalbuchstabe m velika začetnica, verzalka

Versammlung f 1. sestanek, shod, zbor, zbirališče (→ *Controlversammlung, Nachcontrolversammlung, Wählerversammlung, Winkelversammlung*) 2. zborovanje, skupščina (→ *Gehilfenversammlung, Generalversammlung, Genossenschaftsversammlung, Hauptversammlung, Ständeversammlung, Volksversammlung, Wahlversammlung*) ◇ allgemeine Versammlung – občni zbor
Hohe Versammlung! – Visoki zbor! (nagovor v deželnem zboru)
gründende/konstitutionelle/konstituierende Versammlung – ustanovna skupščina, ustanovni zbor, ustanovno zborovanje (*osnovni shod)
öffentliche Versammlung – javno zborovanje
verfassunggebende Versammlung – ustavodajna skupščina, konstituanta (→ *Konstituante*)
Versammlungen unter freiem Himmel – zborovanja pod milim nebom, zborovanja na prostem

Versammlungsfreiheit f svoboda zborovanja (*zborovalna svoboda)

Versammlungsrecht n 1. pravica do zborovanja 2. zakon o shodnem ali zbornem pravu

Versatz m zastavitev

Versatzamt n zastavljalnica

Versatzanstalt (→ *Versatzamt*)

Versatzhaus (→ *Versatzamt*)

Versatzzettel m zastavni list (*zastavnica)

versäumen – zamuditi (→ *Gelegenheit*)

Versäumnis n 1. zamuda, opustitev, nemar 2. zamujena obveznost, izostanek (→ *Schulversäumnisse*)

Versäumung f zamuda ◇ Versäumung der Frist – zamuda roka

verschaffen – 1. priskrbeti, zagotoviti (→ *Achtung, Einhaltung, Geltung*) 2. zapisati v oporoki (*zašafati), darovati, nameniti

verschaffen, sich – priskrbeti si (→ *Gewißheit, Klarheit, Überzeugung*)

verschanzen – obdati z okopi, utrditi

verschanzen, sich – ukopati se, utrditi se

verschanzt – utrjen

Verschanzung f utrdba (z rovi in okopi)

verschärfen – poostriti, zaostriti (→ *Strafe, Zusatz*)

Verschärfung f poostritev, zaostritev (→ *Strafe/Verschärfung der Strafe*)

verscheiden – preminiti, umreti (→ *Herr, Lebensjahr, Leiden*)

verscheinen – poteči

Verscheinung f potek (roka)
verschicken – poslati, razposlati
Verschiebehof m ranžirna železniška postaja
verschieben – 1. premikati, premakniti, prestaviti (→ *Grenze*)
 2. preložiti (→ *Urlaub*), odlašati
 3. na črno prodajati, preprodajati
 4. odgnati
Verschieber m premikač (na železnici)
Verschiebung f 1. premikanje (→ *Truppenverschiebung*)
 2. preložitev (npr. termina), odlog
 3. prodaja na črno, preprodaja
 4. odgon
verschieden – 1. različen 2. pokojni, rajniki, rajni 3. pokojna, rajnka, rajna
Verschiedene f pokojnica, rajnica
Verschiedene(r) m pokojnik, rajnik
verschieden – pretekli
Verschlag m 1. ograda, lesena pregrada
 2. skrinja, zaboj
verschlagen – zabiti
verschlagen – prebrisan, premeten
Verschlagenheit f prebrisanost, premetenost
verschlechtern – poslabšati
Verschlechterung f poslabšanje (→ *Münzverschlechterung*)
Verschleiß m 1. obraba 2. prodaja (na drobno), razpečevanje (→ *Kleinverschleiß*, *Salzverschleiß*)
Verschleißbehörde f prodajna oblast
verschleifen – 1. obrabiti, ponositi, oguliti 2. prodajati (na drobno), razpečevati
Verschleißer m prodajalec (→ *Kohlenverschleißer*)

Verschleißgeschäft n prodaja
Verschleißpreis m prodajna cena
Verschleißstätte f prodajalna (*prodajališče, prodajališe)
Verschleißstelle (→ *Verschleißstätte*)
verschleppen – 1. ugrabiti, nasilno odpeljati, deportirati 2. zatrositi, razširjati (bolezni)
Verschleppte(r) m deportiranec
Verschleppung f 1. ugrabitev, deportacija 2. razširjanje (bolezni)
Verschluß m 1. zapora, zaklep
 2. plomba ◇
 Anlegung des amtlichen Verschlusses – uradno zapečatenje (*namestba uradnega zaklepa, nameščanje uradne zapore)
verschollen – pogrešan, izginul
Verschollene(r) m pogrešanec ◇
 Ausforschung des Verschollenen – izsleditev pogrešanca
verschonen – prizanesti
verschönern – olepšati, polepšati
Verschönerung f olepšava, polepšava
Verschönerungsverein m olepševalno društvo
Verschonung f prizanašanje
verschreiben – 1. zapisati (v oporoki, v poročni pogodbi) 2. predpisati (zdravila)
 verschreiben und verheiraten – zapisati in zaženiti (obrazec v poročni pogodbi)
verschreiben, sich – 1. zapisati se (čemu) 2. napačno zapisati, zmotiti se
Verschreibung f 1. zapis 2. pisna zaveza, listina (→ *Schadlosverschreibung*)

3. zadolžnica
(→ *Schuldverschreibung*) **4.** pisna napaka

verschreien – obrekovati, klevetati, spraviti na slab glas

verschreit – na slabem glasu (*slaboglasen), razvpit

verschulden – **1.** zagrešiti, zakriviti
2. zadolžiti

Verschulden n **1.** krivda
2. zadolževanje ◇
aus eigenem Verschulden/durch eigenes Verschulden – po lastni krivdi
ohne sein Verschulden – brez njegove krivde (*brez njegovega zadolženja)

Verschuldung f **1.** zadolženost **2.** dolg (→ *Hypothekarverschuldung*)

verschwägert – v svaštvu

verschweigen – zamolčati

Verschweigung f zamolčanje (→ *Adelsverschweigung*)

verschwenden – zapravljati, zapraviti

Verschwender m zapravljivec ◇
gerichtlich erklärter Verschwender – sodno razglašen zapravljivec (*sodno razklican zapravljivec, sodno za zapravljivca spoznan) (→ *Curatel*)

Verschwendung f zapravljivost (→ *Curatel*)

verschwiegen – **1.** molčec
2. zamolčan (→ *Gült*)

Verschwiegenheit f molčečnost (*zamolčljivost) (→ *Amtsverschwiegenheit*) ◇
die strengste Verschwiegenheit beobachten – ohraniti najstrožjo molčečnost

verschwinden – izginiti

Verschwinden n izginotje

verschwören, sich – zarotiti se proti (komu), kovati zaroto proti (komu)

Verschworene(r) (→ *Verschwörer*)

Verschwörer m zarotnik

verschwörerisch – zarotniški

Verschwörung f zarota (*zarotba) ◇
eine Verschwörung anstiften/anzetteln – kovati zaroto
eine Verschwörung aufdecken/entdecken – odkriti zaroto
eine Verschwörung im Keime ersticken – v kali zadušiti zaroto
eine Verschwörung niederwerfen – zadušiti zaroto

versehen – **1.** opravljati (→ *Amt, Dienst, Nachtdienst*) **2.** opremiti s (čim), poskrbeti za (kaj), preskrbeti, založiti s (čim)
3. spregledati, zmotiti se, napačno oceniti **4.** prevideti (podeliti svete zakramente za težko bolne in umirajoče) (*prevideti s svetstvi za umirajoče, prevideti s tolažili svete vere) (→ *Sakrament/die heilige Krankensalbung*) **5.** pričakovati

versehen – **1.** opravljen **2.** opremljen, preskrbljen, založen **3.** oskrbljen, previden (→ *Sakrament/die heilige Krankensalbung*) ◇
versehen mit den heiligen Sterbesakramenten/versehen mit den Tröstungen der heil. Religion – pokojniku so bili podeljeni sveti zakramenti za težko bolne in umirajoče, pokojnik je bil previden z zakramenti za težko bolne in umirajoče (*prejel je sv. svetstva/svetotajstva za umirajoče, previden je bil s tolažili svete vere za umirajoče, prejel je sv. popotnico) (→ *Sterbesakramente*)

Versehen n **1.** pomota, napaka
2. opravljanje, izvrševanje ◊
das Versehen eines Amtes –
opravljanje funkcije
aus Versehen – po pomoti,
pomotoma

versehen, sich – **1.** oskrbeti se s (čim)
2. zmotiti se, spregledati
3. pričakovati

versehren, sich – poškodovati se,
raniti se

Vershrte(r) m poškodovanec,
ranjenec, invalid
(→ *Kriegsversehrte/r*)

Versehung f opravljanje (*oskrba) ◊
Versehung einzelner Geschäfte –
opravljanje posameznih opravil

versenden – razposlati (→ *Einladung*)

versetzen – **1.** premestiti, prestaviti
(→ *Angst, Anklagestand, Aufregung,*
Aufbruch, Belagerungszustand,
Bewegung, Elend, Furcht, Hieb, Not,
Ruhestand, Stimmung, Verwirrung)
2. zadati udarec, udariti (→ *Schlag,*
Stich, Stoß, Streich, Todesstreich)

Versetzung f **1.** prestavitev,
premistitev (*prestava)
(→ *Strafversetzung*) **2.** zastavljanje,
zastavitev ◊
strafweise Versetzung – kazenska
premistitev (*kaznovalna prestava)
(→ *Strafversetzung*)
Versetzung in den Krankenstand –
premistitev v bolniški stalež
Versetzung in den bleibenden/
dauernden/definitiven Ruhestand –
stalna upokojitev, trajna upokojitev
Versetzung in den zeitlichen
Ruhestand – začasna upokojitev

verseucht – okužen

versichern – **1.** zagotavljati, zatrjevati
(→ *hoch, teuer*) **2.** zavarovati

Versicherte(r) m zavarovanec

Versicherung f **1.** zagotovilo,
zagotovitev, zatrjevanje
(→ *Hochachtung*) **2.** zavarovanje
(H 57, 58) (→ *Altersversicherung,*
Arbeiterunfallversicherung,
Feuerschadenversicherung,
Feuerversicherung, Hagelversicherung,
Krankenversicherung,
Lebensversicherung,
Pensionsversicherung,
Rentenversicherung, Rückversicherung,
Sozialversicherung, Unfallversicherung,
Viehversicherung) **3.** zavarovalni
zavod, zavarovalnica ◊
Versicherung auf den Todesfall –
zavarovanje za primer smrti
Versicherung gegen Hagelschlag –
zavarovanje proti toči
die kräftigste Versicherung geben –
dati zavezujoče zagotovilo

Versicherungsanstalt f zavarovalnica
(*zavarovavna naprava)

Versicherungsgesellschaft f
zavarovalno društvo

versiegelt – zapečaten

versiert – izurjen, izkušen, verziran

Versiertheit f izurjenost, izkušenost,
verziranost

Versilberer m **1.** posrebrovalec
2. prodajalec

versilbern – **1.** posrebriti **2.** prodati

Versilberung f **1.** posrebritev
2. prodaja

Version f **1.** inačica, različica, verzija
2. prevod

Verso n zadnja stran (lista), verso

versöhnen – spraviti, pomiriti

versöhnen, sich – spraviti se, pomiriti
se

versöhnlich – spravlјiv

Versöhnlichkeit f spravlјivost ◇
Politik der Versöhnlichkeit –
spravlјiva politika

Versöhnung f sprava, pomiritev

versorgen – 1. oskrbovati, oskrbeti s
(čim) 2. negovati (bolnika)

Versorger m oskrbnik, oskrbovalec
(*zakladavec, oskrbovatelj)

Versorgung f 1. preskrba, oskrba
(→ *Militärversorgung*)
2. preskrbnina ◇
die Versorgung mit etwas
sicherstellen – zagotoviti preskrbo
s (čim)

Versorgungsanstalt f oskrbovalnica ◇

**Versorgungsanstalt der
Institutsarmen zu Laibach** –
Oskrbovalnica revežev Ubožne
ustanove v Ljubljani (ubožnica, ki
jo je leta 1832 ustanovila komisija
Ubožnega inštituta, je imela svoje
prostore v hiši v Karlovskem
predmestju 4 in 5, ki jo je v ta
namen najel Mestni magistrat
Ljubljana) (→ *Armenhaustiftung*,
Armeninstitut, Armenväter)

Versorgungsgebühr f preskrbnina
(*preskrbno odrajtilo)

Versorgungsgenuß m preskrbninski
užitok

Versorgungshaus n oskrbovalnica,
ubožnica (*hiša ubozih, hiša
miloserčnosti, hiša dobrodelnosti)
(→ *Versorgungsanstalt*) (Peter
von Radics v *Zgodovini deželnega
civilnega špitala v Ljubljani /
Geschichte des landschaftlichen
Civilspitals in Laibach* (1887)
za leto 1767 navaja naslednje
oskrbovalnice: 1. Cesarski dvorni

špital (Das kaiserliche Hofspital),
ki oskrbuje 30 oseb, 22 moških in
8 žensk; 2. Meščanski špital (Das
Bürgerspital), ki oskrbuje 4 moške
in 12 žensk ter 24 najdenčkov;
3. Sirotišnica (Das Waisenhaus),
brez lastnega poslopja, oskrbuje 6
dečkov in 4 deklíce; 4. Ubožnica
(Das Armenhaus), oskrbuje 24
žensk 5. Kaznilnica in prisilna
delavnica (Das Zucht- und
Arbeitshaus); 6. Špital nemškega
viteškega reda (Das deutsche
Ordensspital); 7. Ustanova grofa
Lamberga (Die Graf Lamberg'sche
Anstalt); 8. Manjše ustanove
za podporo ubožcev (Kleinere
Stiftungsbeträge zur Unterstützung
der Armen)) ◇

**Versorgungshaus der deutschen
Ordenscommende (Laibach)** –
Oskrbovalnica komende nemškega
viteškega reda (v ljubljanskem
Gradišču št. 44)

**Versorgungshaus der
Institutsarmen zu Laibach**
(→ *Versorgungsanstalt /
Versorgungsanstalt der Institutsarmen
zu Laibach*)

Versorgungskasse f preskrbninska
blagajna

verspeisen – pojediti, zaužiti

Verspeisung f prehranjevanje

verspotten – zasramovati,
zasmehovati

Verspottung f sramotenje,
zasramovanje, zasmehovanje

versprechen – obljubiti

Versprechen n obljuba ◇
ein Versprechen geben – dati obljubo
sein Versprechen einlösen – izpolniti
svojo obljubo

Versprecher m *obetavec, *obetnik

Versprechungen pl obljube ◇
Erfüllung der Versprechungen –
izpolnitev obljub

verstaatlichen – podržaviti,
nacionalizirati

Verstaatlichung f podržavljenje,
nacionalizacija

Verstand m **1.** razum, razumnost,
razsodnost **2.** smisel, pomen ◇
lebhafter Verstand – bister razum
lichter Verstand – bister um
in diesem Verstande – v tem smislu
klaren Verstand bewahren –
ohraniti prisebnost

verstanden – **1.** razumljen
2. dogovorjen

Verstandeskraft f razumnost

verstandesmächtig – priseben

Verstandesschärfe f bistroumnost

verstandesschwach – slaboumen
(*slabega razuma)

Verstandesschwäche f slaboumje
(*slab razum)

verständlich – razumen, pameten,
umen, razsoden

Verständige(r) m izvedenec,
strokovnjak (→ *Kunstverständige/r*,
Sachverständige/r)

verständigen – obvestiti, sporočiti,
seznaniti, informirati

verständigen, sich – sporazumeti se,
dogovoriti se

Verständigung f **1.** naznanilo,
obvestilo, sporočilo **2.** obveščanje,
informiranje **3.** sporazum, dogovor ◇
friedliche Verständigung –
miroljubno sporazumevanje
zur Verständigung – v vednost

jmdm. eine Verständigung machen
– obvestiti (koga)

zu einer Verständigung über etwas
kommen – sporazumeti se glede
(česa), dogovoriti se o (čem)
keine Verständigung über etwas
erreichen/erzielen – ne doseči
sporazuma glede (česa), ne
dogovoriti se o (čem)

Verständigungsfriede(n) m sporazumni
mir (sporazumna sklenitev miru med
vojskujočima se stranema v primeru,
ko ni ne zmagovalca ne poraženca –
v nasprotju z *Siegfriede(n)* ali
Gewaltfriede(n))

Verständigungspolitik f politika
dobrih odnosov

Verständnis n **1.** umevanje,
razumevanje **2.** dogovor **3.** sloga ◇
geheimes Verständnis – skrivni
dogovor
im guten Verständnisse mit jmdm.
leben – živeti v slogi s (kom)

verstärken – okrepati (→ *Feuer*,
Truppe), ojačati, pomnožiti

Verstärkung f **1.** okrepitev, ojačanje,
pomnožitev **2.** vojaška pomoč,
vojaške okrepiteve

verstatten – dovoliti, dopustiti

Verstattung f dovoljenje, dopuščanje ◇
die Verstattung erteilen – izdati
dovoljenje, dovoliti

Versteck n skrivališče

verstecken – skriti, skrivati

verstehen – razumeti

verstehen, sich – **1.** razumeti se na (kaj),
znati (kaj) **2.** dogovoriti se o (čem)
3. privoliti v (kaj), vdati se v (kaj) ◇
sich auf etwas verstehen – razumeti
se na (kaj), znati (kaj)
sich mit jmdm. über etwas verstehen

– dogovoriti se s (kom) o (čem)
sich zu etwas verstehen – privoliti v
(kaj), vdati se v (kaj)

versteigern – prodati na dražbi

Versteigerung f dražba, licitacija

(→ *Fahrnisse-Versteigerung*,
Menuendo-Versteigerung,
Realitätenversteigerung,
Zwangsversteigerung) ◇
eksekutivna dražba –
izvršilna dražba (*zvršilna dražba),
eksekutivna dražba
freiwillige öffentliche Versteigerung
– prostovoljna javna dražba
zwangsweise Versteigerung –
prisilna dražba
mittelst öffentlicher Versteigerung
– na javni dražbi, na licitaciji
öffentliche mündliche
Versteigerung – javna ustna dražba
zur Versteigerung kommen –
prodati na dražbi

Versteigerungs-Edikt n dražbeni oklic

Versteigerungsverfahren n dražbeni

postopek
Einstellung des
Versteigerungsverfahrens –
ustavitev dražbenega postopka

**Versteigerungsweg – im
(öffentlichen) Versteigerungswege**

veräußern – prodati na (javni)
dražbi

versteigerungsweise

(→ *Versteigerungsweg*)

verstellen – 1. premestiti, prestaviti

2. zapirati, zapreti (npr. pot)

verstellen, sich – pretvarjati se

Verstellung f 1. premestitev,

prestavitev 2. zapiranje

3. pretvarjanje, hlinjenje

versterben – umreti (→ *Rücklassung*)

versteuern – obdavčiti (*obdačati)

Versteuerung f obdavčitev (*obdačba)

verstockt – zakrknjen

verstorben – 1. umrli (*zamrli), rajniki,

rajni 2. umrla (*zamrla), rajnka,

rajna

Verstorbene f pokojnica, rajnica

Verstorbene(r) m pokojnik, rajnik

Verstoß m 1. kršitev, prekršek

2. pomota, zmota (*pregrešek,
pogrešek) ◇

in Verstoß geraten – izgubiti se

verstoßen – 1. kršiti, prekršiti

(→ *Gesetz*), pregrešiti se proti

(čemu) 2. zavreči, izključiti,
odsloviti

Verstoßung f zavržba, izključitev,

odslovitev

verstreichen – 1. poteči, preteči,

miniti 2. namazati

Verstreichung f potek, pretek ◇

Verstreichung der Frist – potek
roka

verstrichen – pretekkel

verstümmeln – pohabiti

Verstümmelung f pohabljenje ◇

Verstümmelung an Gliedmaßen –
pohabljanje okončin (kazen)

Versuch m poskus ◇

einen Versuch machen/
unternehmen – poskusiti

versuchen – 1. poskusiti, poskušati

(*skusiti) 2. skušati, zapeljevati

Versuchung f skušnjava ◇

der Versuchung erliegen – podleči
skušnjavi

vert. = vertatur (→ *vertatur*)

vertagen – odložiti, preložiti

(→ *Verhandlung*)

Vertagung f odlog, preložitev

vertatur – obrni list

vertauschen – zamenjati

verteidigen – 1. braniti (→ *Fußbreit*)
2. zagovarjati

Verteidiger m 1. branilec
2. zagovornik (→ *Pflichtverteidiger*) ◇
Verteidiger der Ehe – »zagovornik zakona« (»zagovornike zakona« je uvedel cesar Franc Jožef I. z *Zakonom o zakonskih zadevah katolikov v avstrijskem cesarstvu / Gesetz über Ehen der Katholiken im Kaiserthum Oesterreich* z dne 8. oktobra 1856)

Verteidigung f 1. obramba 2. zagovor
◇
Verteidigung, ständische – obramba (*stanovska*) (H 22)

Verteidigungsbündnis n obrambna zveza

Verteidigungsgefecht n obrambni boj

Verteidigungslinie f obrambna črta

Verteidigungsminister m minister za obrambo, obrambni minister

Verteidigungsministerium n ministrstvo za obrambo (*ministrstvo za deželno bran), obrambno ministrstvo (→ *Ministerium*)

Verteidigungsrede f zagovor (*branivni govor)

verteilen – 1. razdeliti, podeliti
2. porazdeliti

Verteilung f 1. razdelitev, podelitev (→ *Zeugnisverteilung*)
2. porazdelitev

Verteilungsstelle f razdelilnica

vertiefen – poglobiti

Vertiefung f poglobitev (→ *Verdämmung*)

vertieren – 1. obrniti stran 2. prevesti

vertilgen – uničiti, pokončati, iztrebiti, izkoreniniti

Vertilgung f uničenje, pokončanje, iztrebljenje, izkoreninjenje

Vertrag m pogodba, dogovor (*kontrakt) (→ *Vorortverträge*) ◇
Abhandlung eines Vertrags – pogajanje zastran pogodbe
Schließung eines Vertrags – sklenitev pogodbe
der Vertrag ist erloschen – pogodba je prenehala veljati
einen Vertrag eingehen/schließen/abschließen – skleniti pogodbo

vertraglich – s pogodbo, pogodbeno

verträglich – 1. spravljiv, strpen, miren, složen, družan 2. strpno, spravljivo, mirno, složno, družno

Verträglichkeit f strpnost, spravljivost, mirnost, složnost, družnost

Vertragsaufkündigung f odpoved pogodbe

Vertragsbruch m kršenje pogodbe (*prelom pogodbe)

vertragsmäßig – po pogodbi določen, pogodben

Vertragsrecht n pogodbeno pravo

Vertragschließung m sklenitev pogodbe

Vertragsstaat m država pogodbenica

Vertragsverbindlichkeit f pogodbeni obveznost

Vertragsverhältnis n pogodbeno razmerje

vertragswidrig – v nasprotju s pogodbo

vertrauen – zaupati ◇
auf den Allmächtigen vertrauen –

zaupati Vsemogočnemu (Bogu)
auf/in jmdn./etwas (volles)
Vertrauen setzen – (popolnoma)
zaupati (komu/čemu)

Vertrauen n **1.** zaupanje (*zaupnost, doverje) **2.** zaupnica ◇
jmdm. das Vertrauen aussprechen –
dati/izreči/izglasovati (komu)
zaupnico (→ *Vertrauensvotum*)
volles Vertrauen besitzen – uživati
popolno zaupanje
jmdm. das Vertrauen entziehen –
dati/izreči/izglasovati (komu)
nezaupnico (→ *Mißtrauensvotum*)
jmds. Vertrauen erringen/gewinnen
– pridobiti si zaupanje (koga)
jmdm. Vertrauen beweisen/
entgegenbringen/schenken –
zaupati (komu)
Vertrauen zu jmdm. fassen –
pridobiti zaupanje do (koga)
jmdn. ins Vertrauen ziehen –
zaupati (komu kaj)

Vertrauensadresse f zaupnica

Vertrauensantrag m zahteva po
glasovanju o zaupnici

Vertrauensarzt m zaupni zdravnik
(→ *Vereinsvertrauensarzt*)

Vertrauensfrage f vprašanje o
zaupnici

Vertrauensmann m zaupnik
(*zaupni mož, poverjenec)

Vertrauensvotum n glasovanje o
zaupnici, zaupnica
(*zaupna izjava) ◇
ein Vertrauensvotum erhalten –
dobiti glasovanje o zaupnici

vertraulich – zaupen, tajen
(→ *Sitzung*)

vertraut – **1.** poznan, znan, domač **2.**
prijateljski, zaupen (→ *vertrauen*) ◇

jmdn. mit etwas vertraut machen –
seznaniti (koga) s (čim)
mit etwas vertraut sein – biti
seznanjen s (čim)

Vertraute f zaupnica

Vertraute(r) m zaupnik

vertreiben – **1.** izgnati, pregnati
(→ *Zeit*) **2.** prodajati (na veliko)
razpečevati, distribuirati

Vertreibung f izgon

vertreten – zastopati (→ *Standpunkt*)

Vertreter m **1.** zastopnik, predstavnik
(→ *Platzvertreter, Rechtsvertreter*)
2. namestnik ◇
gesetzlicher Vertreter – zakoniti
zastopnik (sirote) (*postavni
zastopnik)
gerichtlich aufgestellter
Vertreter – od sodišča imenovani
(*nastavljeni) zastopnik (sirote)
stabiler Vertreter – stalni
zastopnik

Vertretung f **1.** zastopanje,
predstavljanje (*namestovanje)
2. zastopstvo, zastopništvo,
predstavništvo (*zastop)
3. namestništvo ◇
Ständige Vertretungen – stalni
zastopstvi ZRN (v vzhodnem
Berlinu) oz. NDR (v Bonnu)
(ustanovljeni sta bili leta 1974)
in jmds. Vertretung – **1.** namesto
(koga/česa) **2.** kot predstavnik
(koga/česa)

Vertretungsgebühr f *zastopnina

Vertrieb m razpečevanje (*razpečava),
prodaja, distribucija

Vertriebene f izgnanka, pregnanka

Vertriebene(r) m izgnanec, pregnanec

vertrinken – zapiti

vertrödeln – 1. prodati pod ceno, zapraviti, zafrčkati 2. tratiti (→ *Zeit*)

vertun – 1. zapraviti, potratiti 2. znebiti se (→ *Kind*)

vertun, sich – zmotiti se

vertuschen – prikriti

Vertuschen n prikrievanje

verübeln – zameriti

verüben – storiti, zakriviti (→ *Attentat, Selbstmord, Verbrechen*)

Verüber m storilec

Verübung f storitev, zakrivitev ◇
Verübung eines Verbrechens – storitev zločina, zakrivitev hudodelstva

verunehren – onečastiti, oskruniti, osramotiti

Verunehrung f onečaščenje (*onečastba, onečastenje), skrunitev, osramotitev

verunglimpfen – žaliti, obrekovati, psovati (*gerditi, ogerditi)

Verunglimpfung f žalitev, obrekovanje, psovanje (*gerjenje, ogerda)

verunglücken – ponesrečiti se

Verunglückte f ponesrečenka

Verunglückte(r) m ponesrečenec

Verunglückung f nesreča

verungnaden – biti nemilostljiv do (koga), biti neprizanesljiv do (koga), zameriti (komu)

verunstalten – iznakaziti, popačiti

Verunstaltung f iznakaženje, popačanje (*pogerdenje)

veruntreuen – poneveriti

Veruntreuer m ponarejevalec

Veruntreuung f poneverba (*nezvestoba)

verursachen – povzročiti (→ *Ärger, Schaden*)

verurteilen – obsoditi (→ *Kerker, Strang, Tod*)

Verurteilte f obsojenka

Verurteilte(r) m obsojenec

Verurteilung f obsodba ◇
strafgerichtliche Verurteilung – kazenskosodna obsodba

Verve f navdušenje

vervielfältigen – razmnožiti

Vervielfältigung f razmnoževanje

vervollkommen – izpopolniti, perfekcionirati

Vervollkommnung f izpopolnitev, perfekcioniranje ◇
eine Vervollkommnung erfahren – doživeti izpopolnitev

vervollständigen – dopolniti, kompletirati

Vervollständigung f dopolnitev, kompletiranje

Verw. = Verwalter (→ *Verwalter*)

verwahren – 1. obvarovati, zavarovati 2. čuvati, hraniti 3. shraniti 4. imeti (koga) priprtega

Verwahrer m 1. hranitelj, varovalec (→ *Schatzverwahrer*) 2. paznik (→ *Gefängnisverwahrer*)

verwahrlich – v hrambi ◇
etwas verwahrlich aufbewahren – shraniti (kaj) za (koga)
jmdn. verwahrlich einbringen – pripreti (koga)
etwas verwahrlich bei jmdm. niederlegen – shraniti (kaj) pri (kom)

verwahrlosen – zanemariti

Verwahrlosung f **1.** zanemarjanje
2. zanemarjenost

Verwahrung f **1.** hranitev, hramba, shranitev **2.** varstvo **3.** pridržanje (v priporu), pripor **4.** ugovor, protest ◇
zur Verwahrung seiner Rechte – za zavarovanje njegovih pravic
polizeiliche Verwahrung – policijsko pridržanje
Verwahrung einlegen gegen/wider etwas – pritožiti se proti (čemu), protestirati proti (čemu)
in Verwahrung behalten/bringen/nehmen – pripreti
in Verwahrung haben/halten – hraniti

Verwahrungshaft f pripor
(*zavarovalni zapor)

Verwahrungsort m **1.** kraj hrambe
2. kraj pripora (*zapirališče)

Verwahrungsschein m hranilno pismo

verwaisen – **1.** osiroteti **2.** opusteti

verwalten – opravljati, oskrbovati
(→ *Amt, Hauswesen, Sakrament*)

Verwalter m **1.** upravnik, upravitelj
(→ *Gerichtsverwalter, Landesverwalter*)
2. oskrbnik (→ *Gutsverwalter, Schlachthausverwalter, Strafhausverwalter*) ◇
Verwalter der Deutschen Ritterordens – oskrbnik nemškega viteškega reda

Verwaltung f **1.** uprava, upravništvo, oskrbnništvo (*upravstvo, oskrbnija) **2.** upravljanje, oskrbovanje ◇
landschaftliche/ständische Verwaltung – *deželanska/stanovska*

uprava (H 22, 23)

öffentliche Verwaltung – javna uprava
ökonomische Verwaltung – gospodarsko oskrbovanje

Verwaltungsamt n upravni urad ◇
Verwaltungsamt der D.O.R.

Kommende in Laibach – Upravni urad komende nemškega viteškega reda v Ljubljani

Verwaltungsauslagen pl upravni stroški

Verwaltungsbeamte(r) m upravni uradnik (*upravniški urednik)

Verwaltungsbehörde f upravno oblastvo (*upravna oblastnija) ◇
politische Verwaltungsbehörde – politično upravno oblastvo
(*politična upravna oblastnija)

Verwaltungsbezirk m upravni okraj

Verwaltungsgerichtshof m upravno sodišče

Verwaltungsgewinn m upravni dobiček

Verwaltungsjahr n upravno leto

Verwaltungsorgan n upravni organ
(*oskerbstvo)

Verwaltungsrat m upravni svetnik

Verwaltungsrecht n **1.** pravica do upravljanja (*oskrbovalna pravica, upravna pravica) **2.** upravno pravo

Verwaltungsrichter m sodnik
upravnega sodišča

Verwaltungssprengel m upravni okoliš

Verwaltungsstrafe f upravna kazen

Verwaltungsstrafrecht n upravno kazensko pravo

Verwaltungsverfahren n upravni postopek (*upravno postopanje)

Verwaltungsweg – im**Verwaltungswege** – po upravni poti (*upravoma)**verwandeln** – spremeniti, preoblikovati**Verwandlung** f sprememba, preoblikovanje**verwandt** – 1. v sorodu 2. soroden**Verwandte** f sorodnica (*rodbenica, žlahtnica) (→ *Blutsverwandte*)**Verwandte(r)** m sorodnik (*rodbenik, žlahtnik) (→ *Blutsverwandte/r*)**Verwandtschaft** f 1. sorodstvo, rodbina (*žlahta) (→ *Blutsverwandtschaft*)

2. sorodnost, afiniteta

(→ *Wahlverwandtschaft*) ◇

nahe Verwandtschaft – bližnje

sorodstvo

nächste Verwandtschaft – najbližnje

sorodstvo

Verwandtschaftsbeziehung f

sorodstvena vez ◇

in Verwandtschaftsbeziehungen zu

jmdm. stehen – biti v sorodstvu s

(kom)

Verwandtschaftsgrad m stopnja

sorodstva, koleno ◇

Blutsverwandte bis zum vierten

Verwandtschaftsgrade – krvni

sorodniki do četrtega kolena

Verwarnung f opomin, svarilo

(*posvarilo)

verwegen – predrzen**Verwegenheit** f predrznost**verwehren** – preprečiti, zabraniti**verwehrt** – prepovedan, zabranjen**verweigern** – odkloniti, odreči(→ *Einwilligung*)**Verweigerung** f odklonitev, odrekanje

(*odreka, odbitev)

(→ *Wehrdienstverweigerung*)**Verweigerungsfall – im****Verweigerungsfälle** – v primeru

zavrnitve/odklanjanja/odrekanja

verweilen – zadržati se, ostati, muditi se**Verweilung** f postanek**Verweis** m ukor, graja, svarilo

(*posvarilo, karanje)

(→ *Disziplinarmittel*) ◇

mündlicher Verweis – ustna graja

schriftlicher Verweis – pisna graja

verweisen – 1. izgnati (→ *Land*)2. izključiti (→ *Schule*) 3. grajati,karati 4. obtožiti (→ *Anklagebank*)

5. opozoriti na (kaj), opomniti,

posvariti (→ *Ordnung, Ruhe*)

6. napotiti

Verweisung f 1. izgon(→ *Landesverweisung*) 2. izključitev

3. graja 4. obtožba 5. opozorilo,

svarilo 6. napotitev

verwendbar – uporaben, uporabljiv**Verwendbarkeit** f uporabnost,

uporabljivost (*porabljivost)

verwenden – 1. uporabljati (→ *Zug*),

uporabiti 2. porabiti za (kaj)

verwenden, sich – 1. zavzeti se za

(koga/kaj) 2. obrniti se na (koga)

Verwendung f 1. službovanje

(*uporaba) 2. obnašanje, vedenje

3. prizadevnost, trud ◇

auswärtige Verwendung –

službovanje izven stalnega

službenega okraja

(*zunanja uporaba)

dienstliche Verwendung – službena

zaposlitev (v vojski)

wegen seiner stets guten

- Verwendung – zaradi njegovega prizadevnega službovanja bei jmdm. in Verwendung stehen – biti v službi pri (kom), službovati zur Verwendung kommen – uporabiti
- Verwendungszeugnis** n službeno spričevalo
- verwerfen** – zavreči (*zametati) (→ *Beschwerde*)
- Verwerfung** f zavrnitev, zavračanje
- verwerten** – uporabiti, izkoristiti
- Verwertung** f uporaba, izkoristek
- Verwesämter** pl *upravniki uradi* (H 55)
- verwesen**¹ – trohneti, gniti, razpadati, razkrajati se ◇
Die Leiche war bis zur Unkenntlichkeit verwest. – Truplo je razpadlo do te mere, da je bilo neprepoznavno.
- verwesen**² – upravljati, oskrbovati
- Verweser** m upravitelj, (vladarjev) namestnik (→ *Landesverweser, Schatzverweser*)
- verwichen** – pretekeli (*pretečen)
- verwickeln** – vplesti v (kaj) (→ *Krieg*)
- verwickelt** – 1. vpleten v (kaj)
2. zapleten
- Verwick(e)lung** f zaplet
- Verwiesene(r)** m pregnanec, izgnanec
- verwilligen** – dovoliti
- Verwilligung** f dovoljenje (*dovolilo)
- verwirken** – 1. zapraviti, izgubiti
2. zakriviti, pregrešiti se (*zapasti kazni) (→ *Strafe*)
- verwirklichen** – uresničiti
- Verwirklichung** f uresničitev
- Verwirkung** f 1. izguba 2. kaznivost ◇
Verwirkung eines Rechts – izguba pravice
Verwirkung des Vermögens – izguba premoženja
- verwirren** – zmesi, zmešati
- verwirrt** – zmešan, zbegan
- Verwirrte(r)** m blaznež (*zmotenec, zmočenec)
- Verwirrung** f zmeda, zmešnjava (→ *Sinnesverwirrung*) ◇
Verwirrung stiften – povzročiti zmedo
in Verwirrung bringen/versetzen – zmesi
in Verwirrung geraten – zmesi se
- verwitwet** – ovdovel (→ *Witwe, Witwer*)
- verwöhnen** – razvaditi
- verwunden** – raniti
- verwundern** – začuditi
- Verwunderung** f začudenje ◇
in Verwunderung setzen – začuditi
- verwundet** – ranjen ◇
leicht verwundet – lahko ranjen
schwer verwundet – težko ranjen
- Verwundete(r)** m ranjenec
- Verwundetenmedaille** f ranjeniška medalja (ranjeniško medaljo, pogovorno tudi *Blessiertenmedaille*, je 12. avgusta 1917 ustanovil cesar Karel)
- Verwundetenpflege** f oskrba ranjencev
- Verwundung** f 1. ranitev 2. rana ◇
Verwundung vor dem Feind – ranitev v boju s sovražnikom (eden od vzrokov nesposobnosti za opravljanje vojaške službe)

verwünschen – začarati, zakleti, ukleti (*zapanati), prekleti

verwünscht – 1. začaran, zaklet, uklet, preklet 2. zakleto, prekleto ◇ wie verwünscht – kot zakleto verwünscht wenig Aussichten haben – imeti prekleto malo izgledov

verwüsten – opustošiti

Verwüstung f opustošenje

verzehren – 1. pojesti, zaužiti (*zajesti) 2. potrošiti, porabiti

Verzehrung f zaužitje, potrošnja

Verzehrungsaufseher m užitninski paznik (→ *Verzehrungssteuer*)

Verzehrungssteuer f užitninski davek, užitnina, *davek na potrošnjo* (H 37) (*potrošninski davek, potrošnina, porabnina, dacija) ◇ Pachtung der Verzehrungssteuer – užitninski zakup (zakup užitninskega davka) die Verzehrungssteuer verpachten – dati užitninski davek v zakup

Verzehrungssteuerämter pl užitninski uradi (H 54)

Verzehrungssteuerlinie f užitninska črta (*vžitninska proga) (→ *Ort/geschlossene Orte/Städte*)

Verzehrungssteuerpacht f zakup užitninskega davka

Verzehrungssteuer-

Pachtversteigerung f dražba glede zakupa užitninskega davka

verzeichnen – 1. zapisati, popisati 2. napačno zarisati

Verzeichnis n seznam, popis, razvid, imenik (*zaznamek, vpisnik) (→ *Namensverzeichnis, Preisverzeichnis, Wählerverzeichnis*) ◇ Verzeichnis der Hausbewohner –

imenik hišnih stanovalcev chronologisches Verzeichnis – kronološko kazalo

Verzeichnung f popisovanje

verzerrern – izkrivljati, izkriviti, popačiti

Verzerrung f izkrivljanje, popačenje

Verzicht m odpoved (*odreka), resignacija (→ *Adelsverzicht, Gewaltverzicht*) ◇ auf etwas Verzicht leisten – odpovedati se (čemu) (→ *Verzichtleistung*)

verzichten – odpovedati se (čemu) (→ *Mandat*)

Verzichtleistung f odpoved (*odrek)

verzieren – okrasiti, krasiti

Verzierung f okrask, okras

verzögern – zavlačevati, odlašati (*muditi)

Verzögerung f zavlačevanje, odlašanje (*mudenje)

verzollen – cariniti, ocariniti

Verzollung f carinjenje, ocarinjenje

Verzug m zamuda, odlog, odlašanje (*mujenje, odlaganje) ◇ ohne Verzug – brez odlašanja, brez odloga, nemudoma in Verzug geraten – biti v zamudi (pri plačilu) wenn Gefahr am Verzug ist – če je nevarno odlašati (*kadar je nevarnost v odlaganju)

Verzugszinsen pl zamudne obresti

verzweifeln – obupati

Verzweiflung f obup ◇ jmdn. in Verzweiflung bringen – spraviti (koga) v obup in Verzweiflung geraten – obupati

Vesikantien pl dražila (obliži, ki naj bi povzročili nastanek mehurjev oz. čirov in posledično izločanje zdravju škodljivih snovi)

Vesper f **1.** večer **2.** večernice (del molitvenega bogoslužja)
3. popoldanska malica (*mala južina)

Vesperbild n kip ali slika sedeče Matere Božje z mrtvim sinom v naročju, pietà (ikonografski motiv)

Vesperbrot n popoldanska malica (*mala južina)

vespern – malicita

Vesperzeit f večerni čas, večer

Veste (→ *Feste*)

Vestibül n preddverje, veža, vestibul

Veteran m veteran

Veteranen-Verein m veteransko društvo (→ *Krainisches Militär-Veteranen-Corps*)

Veterinär m veterinar

Veterinärpolizei f veterinarska policija (*policija za živinsko zdravstvo)

Veto n ugovor, veto ◇
ein/sein Veto einlegen – vložiti veto

Vetorecht n pravica ugovora, pravica veta

Vettel f vlačugarica, nečistnica

Vetter m **1.** bratranec **2.** stric (očetov brat) **3.** ujec (mamin brat)

Vetternwirtschaft f dajanje prednosti sorodnikom, nepotizem

Vexation f **1.** sitnost **2.** nagajanje, draženje

vexieren – nagajati, dražiti

Vfr. = Verfasser (→ *Verfasser*)

vgl. = vergleiche – primerjaj

vgo = vulgo (→ *vulgo*)

v. H. = von Hundert – odstotek, procent

vi – nasilno

Via f pot

Viatikum n **1.** popotnica
2. sveta Popotnica (obhajilo za umirujočega), viatikum

vice – namesto

Vicinalbahn f *bližinska železnica (avstrijske »bližinske železnice« so spadale med lokalne železnice, npr. proga Ljubljana – Kamnik), vicinalna železnica

Vicinalweg m *soseskina pot

Victoria f zmaga

Vidi n znak za videl, pregledal, vzel na znanje, vidi

vidieren (→ *vidimieren*)

Vidierung (→ *Vidimierung*)

vidimieren – overiti (*poveriti), potrditi, podpisati, vidimirati

Vidimierung f overitev (*poverilo), potrditev, podpis, vidimacija

Vidimus n overjen prepis, vidimus

Vieh n živina (→ *Borstenvieh, Federvieh, Großvieh, Haltvieh, Hornvieh, Jungvieh, Kleinvieh, Mastvieh, Melkvieh, Rindvieh, Schafvieh, Schlachtvieh, Schwarzvieh, Stechvieh, Tragvieh, Treibvieh, Zuchtvieh, Zugvieh*) ◇
eisern Vieh – reja živine (G II. 477) (»železna živina« – živina v reji)
abgegangenes/gefallenes/umgefallenes/umgestandenes Vieh – poginula/crknjena živina
Haltung des Viehs – reja živine
das Vieh austreiben – odgnati

živino na pašo
das Vieh halten – rediti živino

Viehauftrieb m 1. dogon živine
2. gorska pašna

Viehbestand m stalež živine

Vieh-Ein- und Ausladestation f
postaja za nakladanje in skladanje
živine

Viehfron f *vprežna tlaka, tovorna tlaka*
(G II. 244)

Viehfutter n živinska krma

Viehhirt m pastir (*govedar)

Viehhut f živinska pašna

Viehkrankheit f živinska bolezen

Viehmarkt m živinski sejem (*živinsko
tržišče) (ljubljski občinski svet
je 27. junija 1851 v *Ljubljanskem*
časniku in 25. junija 1851 v
Laibacher Zeitung objavil naslednjo
oznanilo: »Po sklepu odbora
ljubljske srenje bojo v Ljubljani
1. maliga serpana (julija) se pričeli
živinski somnji dvakrat na teden,
to je vsako sredo in vsako soboto.
Kraj za te somnje je odločen na
spodnih poljanah pred sladkornico,
kakor po navadi. Živinorejci so
povabljeni, da bi pogosto te somnje
z živino obiskovali. (In Folge
Beschlusses des Gemeinderathes
werden in Laibach vom 1.
Juli d. J. angefangen, an den
gewöhnlichen Wochenmärkten,
d. i. jeden Mittwoch und
Samstag auch Viehmärkte
abgehalten werden, wozu der
gewöhnliche Viehmarktplatz an
der untern Polana-Vorstadt vor
dem Zuckerraffinerie-Gebäude
bestimmt worden ist. Indem
diese Verfügung zur allgemeinen

Kenntnis gebracht wird, werden
die Viehzüchter zum fleißigen
Zutriebe eingeladen.)»)

Viehmarktplatz m živinski trg
(→ *Viehmärkte*)

Viehpaß m živinski potni list
(*živinski popotni list)

Viehpest f živinska kuga

Viehschlag m živinska pasma

Viehschnitt m skopljenje, rezanje

Viehseuche f živinska kuga

Viehstand m število živine, stalež
živine

Viehstecher m klavec (→
Kleinviehstecher)

Viehtränke f napajališče (za živino)

Viehtreiber m živinski gonjač

Viehtrieb m odgon živine

Vieh-Umfall m pogin živine

Vieh-Umstand (→ *Viehb-Umfall*)

Viehversicherung f zavarovanje živine

Viehzählung f štetje živine

Viehzucht f živinoreja (*živinarstvo)

Viehzüchter m živinorejec
(*živinorednik)

viel – veliko, mnogo

vielgetreu – prezvest

Vielvölkerstaat m večnarodna država,
večnacionalna država (Avstro-
Ogrska kot večnacionalna država
(Nationalitätenstaat) v primerjavi
z Nemčijo kot nacionalno državo
(Nationalstaat))

vielweniger – toliko manj, še manj

Vierer m štirica (tudi ocena)

Vierkanthof (→ *Ringhof*)

Vierling m *četrtnjak* (G I. 645),
četrtak

Viermeister m eden od štirih
zapriseženih cehovskih mojstrov,
ki so bili na čelu ceha (bedeli so
nad cehovskim redom, izvajali
mojstrske izpite, izrekli kazni itd.)

Vierseithof (→ *Ringhof*)

Viersitzer m štirisedežna kočija

vierteilen – razčetveriti (smrtna
kazen)

Vierteilen n razčetverjenje (smrtna
kazen)

Viertel n 1. četrtna

(→ *Dispositionsviertel*)

2. deželna četrt, »*četrť*« (V 211)

(→ *Landviertel*) 3. mestna četrt,

okraj 4. četrtna večje mere ∠
Laibacher Viertel – ljubljanski
okraj (v skladu z *Zakonom z dne 5.*

avgusta 1887. l., s katerim se izdaja
občinski red in občinski volilni red za
deželno stolno mesto Ljubljano /

Gesetz vom 5. August 1887, mit
welchem die Gemeinde-Ordnung
und die Gemeinde-Wahlordnung

für die Landeshauptstadt Laibach
erlassen wird, je ozemlje mestne

občine ljubljanske obsegalo pet

okrajev: »I. okraj, ki se imenuje

šolski (*Schulviertel*), II. okraj,

ki se imenuje šentjakovski

(*Jakobsviertel*), III. okraj, ki se

imenuje dvorski (*Burgviertel*), IV.

okraj, ki se imenuje kolodvorski

(*Bahnhofsviertel*) in V. okraj, h

kateremu spadajo predmestni

kraji Črna vas (*Schwarzdorf*),

Ilovica (*Iloviza*), Hauptmanica

(*Hauptmanza*), Karolinska zemlja

(*Karolinengrund*), Hradeckega

vas (*Hradetzkydorf*) in Kurja vas

(*Hühnerdorf*)« (→ *Vorort*)

Viertelhube f četrtnska kmetija,
četrtnska huba (*četrtnsko
zemljišče, maseljč)

Viertelhübler m četrtnzemljak,
četrtngruntar (lastnik četrtnske
kmetije/hube) (*četrtnjak,
maseljčar)

Vierteljahr n četrtnletje, tromesečje
(*ena kvatra)

Vierteljahrhundert n četrtn stoletja

vierteljährlig – četrtnleten
(→ *quartalig*)

Viertelmeister m četrtni mojster
(zadolžen za posamezno mestno
četrt)

Viertelschaft f četrtn

Vierundzwanzigpfünder m
štiriindvajsetfuntni top
(*štiriindvajsetfuntna kanona)

Vierzeiten pl kvatre (→ *Quatember*)

vigilant – buden, čuječ, pazljiv,
pozoren, skrben

Vigilant m stražar, paznik

Vigilanz f budnost, čuječnost,
pazljivost, skrbnost, vigilanca

Vigil(ie) f 1. predvečer cerkvenega
praznika 2. bogoslužni obred na
predvečer praznika, bedenje, vigilija
(→ *Totenvigilien*) 3. nočna straža v
starem Rimu

vigilieren – 1. bedeti 2. paziti na (kaj),
stražiti

Vigor f sila

vigorös – krepak, močan

Vikar m uradni namestnik cerkvenega
predstojnika, vikar (→ *Generalvikar*,
Stadtvikar (*Gradiska*)) ∠
Vikar/Vicario (*Triest*) – vikar (*Trst*)
(H 25, 39)

apostolischer Vikar – apostolski vikar
(H 29)

Vikariat n **1.** nižja upravna enota katoliške cerkve, namestništvo, vikariat **2.** naziv oz. službeno mesto vikarja, vikariat ◊
apostolisches Vikariat – apostolski vikariat (H 48)

Viktorie f zmaga

Viktualien pl živila

Viktualienhändler m prodajalec živil

Viktualienmarkt m živilski trg

Villa f vila

Villegiatur f izletniška točka, letovišče

Villikation f dvor s pridvorno zemljo in odvisnimi hubami, vilikacija

Villikationsverfassung f sistem zemljiškega gospostva s centralnim dvorom, pridvorno zemljo in okoliškimi odvisnimi hubami

Vindikation f pravna zahteva po vrnitvi lastnine, vindikacija

vindizieren – zahtevati vrnitev lastnine po pravni poti, vindicirati

vinkulieren – vezati na kak pogoj, omejiti razpolaganje s (čim) (npr. geslo pri hranilni knjižici), vinkulirati

Vinkulierung f vezava na kak pogoj, omejitev razpolaganja s (čim) (npr. geslo pri hranilni knjižici), vinkulacija

Vinkulum n zaveza, vinkulum

Vinzentinerin (→ *Schwester*)

Violata f posiljena ženska

Violation f **1.** kršitev **2.** zloraba **3.** skrunitev, onečaščenje **4.** posilstvo, violacija **5.** pobeg (iz zapora)

violent – **1.** močan, silen **2.** nasilen

Violenz f nasilno vedenje, violenca

violieren – **1.** kršiti **2.** zlorabiti **3.** skruniti, onečastiti **4.** posiliti **5.** pobegniti (iz zapora)

Violine f gosli

Virement n **1.** prenos proračunskih sredstev iz ene postavke na drugo (*virement) **2.** prerazporeditev sredstev v okviru ene proračunske postavke (*virement)

Virgel f **1.** poševnica (kot znak za retorični premor, npr. v Valvasorjevem opisu ljubljanske stolnice: »Die Thum=Kirche S. Nicolai war ehedessen eine Filial-Kirche / und von den Schiffern und Fischern erbaut (als welche damals / in derselbigen Gegend / gewohnt; nachmals aber / damit die Thumherren Platz haben mögten / auf die andre Seite deß Ufers sich begeben / und ihre Wohnungen / wie heut noch zu sehen / daselbst aufgeschlagen.«)

2. poševnica (v sodobnem nemškem pravopisu med besedami, npr. *und/oder* ali *CDU/CSU*)

Virginität f devištvo

viril – možat, virilen

Virilist m virilist (kdor ima pravico do glasovanja ali članstva po svojem položaju ali rodu)

Visage f obraz

vischpfenning – denarna dajatev (kot nadomestilo za prvotno dajatev – ribe) (G II. 255)

visibel – viden, vizibilen

Visicanzen (→ *Vesikantien*)

Visier n **1.** naličnik (na čeladi) **2.** muha, merek (na puški)

- visieren** – 1. meriti na (kaj) 2. izmeriti
3. overiti
- Vision** f videnje, vizija
- Visitation** f 1. nadziranje župnije, obiskovanje župnije, cerkvena vizitacija (→ *Kirchenvisitation*)
2. uradni pregled, preiskava, vizitacija (→ *Feuervisitation, Hausvisitation, Leibesvisitation, Schulvisitation*) 3. preiskava določenega ozemlja z namenom nadzora, izsleditve, kaznovanja ali odгона določenih socialnih skupin, vizitacija (→ *Landvisitation*) ◇
bischofliche/canonische Visitation – škofovo obiskovanje župnije, kanonično obiskovanje župnije
canonische Visitation und Firmung – kanonična vizitacija in birma
- Visitor** m preglednik, nadzornik, vizitator
- Visite** f 1. obisk (→ *Antrittsvisite*)
2. pregled (npr. vsakodnevni pregled bolnikov v bolnici), vizita
- Visitenkarte** f posetnica, vizitka (*obiskovalna karta, obiskalnica, vizitkarta, vizitnica)
- visitieren** – 1. uradno pregledati, preiskati, vizitirati 2. pregledati delovanje določene cerkvene ustanove (po določilih cerkvenega prava), vizitirati
- Visitierung** f pregled, vizitacija
Bereisung und Visitierung – obhod in pregled
- Visitkarte** (→ *Visitenkarte*)
- Visum** n vizum
- Vita** f življenje
- Vitalitium** n preživnina
- vitiös** – zvijačen, pokvarjen, nepristen, viciozen (→ *Besitzer*)
- Vitiosität** f zvijačnost, pokvarjenost, nepristnost, vicioznost
- Vitium** n napaka
- Vitriol** n galica, vitriol (→ *Eisenvitriol*)
- vivace** – živahen
- Vivacität** f živahnost
- Vivat** n živio-klic, ovacija
(Naj živi ...!/Živel ...!)
- Vivat-Rufen** n živio-klici, ovacije
(Naj živi ...!/Živel ...!)
- Vivatruf** m živio-klic, ovacija
(Naj živi ...!/Živel ...!)
- Vivres** pl živila
- Vizeadmiral** m podadmiral, viceadmiral
- Vizebürgermeister** m podžupan
- Vizedom** (→ *Landesvizedom*)
- Vizehauptmann** m podglavar (H 21)
- Vizekanzler** m vicekancler
(podpredsednik vlade v ZRN in Avstriji)
- Vizekonsul** m vicekonzul
- Vizekorporal** m poddesetnik
(*mestokorporal)
- Vizepräfekt** m podprefekt (H 36)
- Vizepräsident** m podpredsednik ◇
Vizepräsident (Repräsentation) –
podpredsednik (repräsentanca) (H 31)
- v. J.** = **vorigen Jahres** – preteklega leta
- V. K. m. d. K.** = **Verdienstkreuz mit der Krone** (→ *Verdienstkreuz*)
- Vlies** n runo ◇
Goldenes Vlies – zlato runo
(→ *Orden*)

v. M. = **vorigen Monats** – prejšnjega meseca

V-Mann = **Vertrauensmann**
(→ *Vertrauensmann*)

v. Mts. (→ *v. M.*)

Vocation (→ *Berufung*)

Vocem Jucunditatis – 6. velikonočna nedelja (5. nedelja po veliki noči)
(→ *Ostersonntag*)

Vogel m ptica (→ *Greifvogel, Lockvogel, Raubvogel*)

Vogelbeize f ptičji lov, ptičarstvo

vogelfrei – brez vsakršnih pravic, brezpraven ◇
für vogelfrei erklären – proglašiti za brezpravnega (npr. izobčenca)

Vogelhaus n ptičnica (*tičnik)

Vogelherd m lovišče za ptice

Vogelsteller m lovec na ptice, ptičar
(→ *Vogelherd*)

Vogel-Strauß-Politik f nojevska politika (politika tiščanja glave v pesek)

Vogler m ptičar

Vogt m **1.** *odvetnik* (G II. 104; V 116) (→ *Bettelvogt, Schloßvogt*)
2. namestnik (*vojd), upravnik, skrbnik **3.** cerkveni odvetnik, branilec (*cerkovni branitnik, cerkveni vajd, cerkovni foht, sagovornik) (→ *Kirchenvogt*)

vogtbar – polnoleten

Vogtbarkeit f polnoletnost

Vogtei f **1.** namestništvo, skrbništvo (*vojdstvo, zavetništvo)
(→ *Erbvogtei*) **2.** cerkveno odvetništvo, *odvetščina*
(G II. 251, 330; V 116)

Vogteigebühr f *odvetščina*
(G II. 104; V 116)

Vogteiherrschaft f odvetništvo, oskrbništvo, namestništvo

Vogtherr (→ *Vogt*)

Vogtrecht n *odvetščina* (G II. 251)

Vogtzins (→ *Vogtrecht*)

Volant m krmilo, volan

volativ – bežen, volatilen

Volk n **1.** ljudstvo (→ *Bauernvolk, Binnenvölker, Mannsvolk, Urvolk*), narod **2.** družina (→ *Bienenvolk*)
3. vojska, vojaki (→ *Auxiliar-Völker, Fußvolk, Kriegsvolk*) ◇
eine Menge von Volk – množica ljudi
fahrendes Volk – potujoči godci, vagabundi, berači idr. (v srednjem veku)
schwer geprüfte Völker – hudo prizadeta ljudstva (*težko preizkušena ljudstva)
geringes Volk – preprosto ljudstvo
gesittetes Volk – civilizirano ljudstvo

Völkerbund m Društvo narodov
(1919–1946)

Völkerfrühling m pomlad narodov
(1848)

Völkerkunde f narodoslovje, etnologija

Völkermord m genocid

Völkerrecht n mednarodno pravo

völkerrechtlich – mednarodnopraven

Völkerschaft f narod, narodnost

Völkerschlacht f bitka narodov
(pri Leipzigu, 16.–17. okt. 1813)

Völkerwanderung f selitev narodov

volkreich – poseljen, obljuden

- Volksabstimmung** f ljudsko glasovanje, plebiscit, referendum
- Volksanwalt** m javni pravobranilec
- Volksanwaltschaft** f javno pravobranilstvo
- Volksarmee** f ljudska armada (vojska NDR, od leta 1956 dalje *Nationale Volksarmee*)
- Volksarmist** m pripadnik vojske NDR
- Volksauflauf** m spontan množični shod, spontane demonstracije (*vzdig, rabuka, hrup, steka)
- Volksaufnahme** (→ *Volkszählung*)
- Volksaufstand** m ljudska vstaja
- Volksbad** (→ *Bad*)
- Volksbegehren** n referendum
- Volksbeschreibung** (→ *Volkszählung*)
- Volksbewegung** f **1.** ljudsko gibanje, revolucionarno gibanje **2.** gibanje prebivalstva (podatki o številu rojstev in smrti na Kranjskem; objavljali so jih dnevnik *Laibacher Zeitung*, *Slovenec* in *Slovenski narod*) (*ljudsko gibanje)
- Volksdemokratie** f **1.** ljudska demokracija (oblast delavcev in kmetov pod vodstvom komunistične partije – sistem, ki ga je v vzhodno-, srednje- in južnoevropskih državah po letu 1945 uvajala Sovjetska zveza) **2.** država z vladavino ljudske demokracije
- Volksdeutsche(r)** m pripadnik nemške manjšine izven meja nacistične Nemčije, folksdojčer
- Volkseinkommen** n narodni dohodek
- Volksentscheid** m ljudsko glasovanje, referendum, plebiscit
- Volkserhebung** f ljudska vstaja
- Volksernährung** f prehranjevanje ljudi
- Volksfeind** m ljudomrznež
- Volksfest** n ljudska veselica ◇
Volksfest unter freiem Himmel – ljudska veselica na prostem (npr. ob 1. maju)
- Volksfreund** m ljudomil človek
- Volksfront** f ljudska fronta
- Volksfrontbewegung** f ljudskofrontno gibanje
- Volksführer** m ljudski voditelj, ljudski vodja (*prvak)
- Volksgenosse** m pripadnik nemškega naroda (v času nacionalsocializma)
- Volksgruppe** f narodna manjšina
- Volkshaufen** m drhal
- Volksherrschaft** f vladavina ljudstva, demokracija
- Volkshymne** f cesarska pesem (avstrijska cesarska himna, ki jo je uglasbil skladatelj Joseph Haydn, je bila prvič izvedena na rojstni dan cesarja Franca I. 12. februarja 1797) (*narodna pesem od cesarja) ◇
nach Absingung der Volkshymne – po petju cesarske pesmi
die Volkshymne absingen – odpeti cesarsko pesem
- Volkskammer** f ljudska skupščina (parlament NDR)
- Volkskommissar** m ljudski komisar
- Volkskrankheit** f ljudska bolezen (tuberkuloza, spolne bolezni, malarija) (*ljudska kuga)
- Volkskrieg** m ljudska vojna (vodilo jo je francosko ljudstvo v drugem delu nemško-francoske vojne 1870)

Volksküche f ljudska kuhinja
(→ *Verein*)

Volkskunde f etnologija

Volksmasse f ljudska množica

Volksmenge (→ *Volksmasse*)

Volksmision f ljudski misijon

Volksmund m ljudska govorica

Volkspolizei f milica (policija v NDR)

Volkspolizist m miličnik (policist v NDR)

Volkssänger m ljudski pevec

Volkssängerwesen n ljudsko pevstvo

Volksschule f ljudska šola (H 51, 53)
(v skladu z avstrijskim *Državnim zakonom, s katerim se ustanovljajo načela za poučevanje v ljudskih šolah (državni ljudskošolski zakon) / Reichsgesetz, durch welches die Grundsätze des Unterrichtswesens bezüglich der Volksschulen festgestellt werden (Reichsvolksschulgesetz)*, z dne 14. maja 1869, je bila ljudska šola obvezna za vse otroke od šestega do štirinajstega leta starosti; branju, računanju in verouku so bili dodani realni predmeti, npr. prirodopis, zemljepis in zgodovina ter ročne spretnosti, npr. risanje, za deklice ročna dela in gospodinjstvo) ◇ öffentliche Volksschule – javna ljudska šola

Volkssouveränität f suverenost
ljudstva

Volkstamm m narodnost
(*narodno pleme) ◇
»Alle Volksstämme des Staates sind gleichberechtigt, und jeder Volkstamm hat ein unverletzliches Recht auf Wahrung und Pflege seiner Nationalität und Sprache.«

– »Vsa narodna plemena v državi so enakopravna, in vsako pleme ima nepovredno pravico, svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti.« (19. člen *Državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. leta / Staatsgrundgesetz vom 21. December 1867*)

Volkstag m ljudsko zborovanje
(nemških nacionalcev)

Volkstribun m ljudski tribun

Volkstum n narodnost

Volkversammlung f ljudsko zborovanje, ljudski shod

Volkswirtschaft f narodno gospodarstvo

Volkszählung f ljudsko štetje (*štetva ljudstva, ljudstveno popisovanje, popisovanje prebivalstva, številenje ljudstva, številenje ljudi)
(→ *Seelenbeschreibung*)

Volkzugehörigkeit f narodna pripadnost

voll – **1.** poln (→ *Disposition, Maß, Wahrheit, Zug*) **2.** popoln (→ *Verpflegung*) **3.** pijan
gedrängt voll – nabito poln

Vollbad n kopališče, bazen (v nasprotju z individualnimi kadnimi kopelmi)

Vollbart m polna brada (brada in brki)

Vollblut n čistokrven konj

Vollblutzucht f vzreja čistokrvnih konj

vollbringen – dokončati, dovršiti, izpolniti ◇
nach vollbrachter Lehrzeit – po končani učni dobi

Vollbringung f dokončanje, dovršitev, izpolnitev

- vollenden** – dokončati, dovršiti, izpolniti
- vollendet** – 1. dokončan, dovršen, izpolnjen, izvršen (→ *Tatsache*)
2. popoln
- vollends** – popolnoma, docela, do kraja
- Vollendung** f 1. dokončanje, dovršitev, izpolnitev 2. popolnost
- Völlerei** f požrešnost, pogoltnost
- vollführen** – izvršiti
(→ *Meisterstück, Selbstmord*)
- Vollführung** f izvršitev
- vollinhaltlich** – celovit, integralen
vollinhaltliche Verlesung des Textes
– branje celovitega besedila
- volljährig** – polnoleten (→ *großjährig*)
- Volljährige** f polnoletnica
(→ *Großjährige*)
- Volljährige(r)** m polnoletnik
(→ *Großjährige/r*)
- Volljährigkeit** f polnoletnost
(→ *Großjährigkeit*)
- vollk.** = **vollkommen** (→ *vollkommen*)
- vollkommen** – popoln, dovršen
- Vollkommenheit** f popolnost, dovršenost
- Vollmacht** f pooblastilo
(*pooblastnica), polnomočje, poverilnica (→ *Blankovollmacht*) ◇
mit Vollmachten ausstatten – podeliti (komu) pooblastila
(die) Vollmacht erhalten – dobiti pooblastilo
die Vollmacht ist erloschen – pooblastilo je izgubilo veljavo
- Vollmachtgeber** m pooblastitelj
(*pooblastnik)
- Vollmachthaber** m pooblaščenec
- Vollmachtnehmer** (→ *Vollmachthaber*)
- Vollmachtsbrief** m pisno pooblastilo
- vollständig** – popoln
- Vollständigkeit** f popolnost
- vollstrecken** – izvršiti (→ *Strafe*), izpeljati, izpolniti ◇
bis zum vollstreckten 18. Lebensjahr – do dopoljenega 18. leta starosti
- Vollstrecker** m izvrševalec
- Vollstreckung** f izvršba, izvršitev
(→ *Strafvollstreckung*) ◇
Vollstreckung einer Strafe – izvršitev kazni
(→ *Strafvollstreckung*)
Vollstreckung eines Urteils – izvršitev sodbe
- vollziehen** – izvrševati, izvršiti, izpolnjevati, izpolniti, opraviti
(*zvrševati, zvršiti, spolnjevati, spolniti) (→ *Auftrag, Beilager, Strafe, Strang, Testament, Todesstrafe*)
- Vollzieher** m izvršitelj (*izpolnivec, izveršnik, zvrševavec)
(→ *Gerichtsvollzieher, Testamentsvollzieher*)
- Vollziehung** f izvrševanje, izpolnjevanje, izpolnitev ◇
Vollziehung des Auftrags (Dienstes, Gesetzes) – izvrševanje naročila (službe, zakona)
In Vollziehung des § 58 des Gesetzes ... – Izvršujoč § 58 ... – (*Zvrševaje § 58 zakona ...)
- Vollzug** m izvrševanje, izvršba, izvršitev (*vršitev) (→ *Strafvollzug*) ◇
der sofort zum Vollzug gebrachte Allerhöchste Gnadenact – takojšnja pomilostitev s strani cesarja
die Befehle in genauesten

Vollzug setzen – dati ukaze v najnatančnejše izvrševanje

Vollzugsgewalt f izvršilna oblast (*zvrševalna oblast), eksekutiva

Vollzugsorgan n izvršilni organ

Vollzugsvorschrift f izvršilni predpis (*izvršitveni predpis)

Volontair (→ *Volontär*)

Volontär m **1.** prostovoljec, dobrovoljec (*radovoljec, radovoljnik), volonter **2.** pripravnik, volonter

Volontärin f **1.** prostovoljka, dobrovoljka (*radovoljka), volonterka **2.** pripravnica (*radovoljka), volonterka

voltigieren – skakati (*poskakovati), vltižirati

Volubilität f spretnost, urnost

Volumen n obseg, volumen

voluminös – obsežen, obširen, zajeten, voluminozen

Voluptarien (→ *Voluptarium*)

Voluptarium n zabava, kratkočasje

voluptuös – zabaven, kratkočasen

vomieren – povračati, bruhati

von – iz, z/s, o, od, po ◇
von ... ab/an – od ... dalje
von Alters her – od nekdanj
von amtswegen – po uradni dolžnosti, po službeni dolžnosti
Graf von Cilli – celjski grof
Herr von Falkenberg – gospod žlahtni (plemeniti) Falkenberg
von dannen – od tam (*odondod, od tamtod, od tistod)
von Gottes Gnaden – po milosti božji
von Grund aus – temeljito

von Jahr zu Jahr – od leta do leta
von Jugend an/auf – od mladosti dalje

von mir aus – kar mene zadeva
von nun an – odslej
von Rechtswegen – po zakonu (*po postavah)

voneinander – eden od drugega

vonnöten – **vonnöten sein** – biti potreben

vonstatten – **vonstatten gehen** – odvijati se, potekati

VOPO (→ *Volkspolizei, Volkspolizist*)

vorab – najprej, predvsem

Vorabend m predvečer

Vorahnung f zlovesča slutnja

voran – spredaj ◇
allen voran – pred vsemi

Voranfahrt – **unter jmds. Voranfahrt** – vožnja za (kom)

vorangehen – **1.** iti pred (kom), hoditi pred (kom) **2.** prednjačiti (→ *Beispiel*)

Voranschlag m proračun (*preudarek), budžet (→ *Staatsvoranschlag*)

Vorantritt – **unter jmds. Vorantritt** – hoja za (kom)

Vorarbeit f začetno delo, pripravljalno delo, priprave

Vorarbeiter m predelavec

Vorarlberg n Predarlška

voraus – **im voraus** – v naprej

Vorausabteilung (→ *Vorhut*)

Vorausgabe f vnaprejšnje plačilo

vorausgeben – dati vnaprej

vorausgesetzt – **vorausgesetzt, daß ...** – ob predpostavki, da ...

Vorauskommando (→ *Vorhut*)

Vorauslagen pl vnaprejšnji stroški

vorausschicken – 1. poslati vnaprej
2. omeniti vnaprej

voraussehen – predvidevati,
predvideti

voraussetzen – predpostavljati,
predpostaviti

Voraussetzung f predpostavka, pogoj

Voraussicht f predvidevanje

voraussichtlich – predvidoma

Voraustrupp (→ *Vorhut*)

vorbauen – 1. zidati (pred čim)
2. preprečiti, odvrniti, ubraniti

Vorbauung f preprečevanje
(*preubranitev)

Vorbauungsmittel n sredstvo za
preprečevanje (*preubranivna
naredba)

Vorbedacht m premislek

Vorbehalt m zadržek, pridržek
(→ *Rechtsvorbehalt*) ◇
unter Vorbehalt – s pridržkom

vorbehalten – pridržan, izgovorjen
nichts ausgenommen noch
vorbehalten – nič izvzeto niti
pridržano (obrazec v pogodbi)

vorbehalten, sich – pridržati si (kaj),
izgovoriti si (kaj)

vorbehaltlich – s pridržkom

Vorbemerkung f uvodna pripomba

Vorberatung f predhodno
obravnavanje

zubereiten – pripraviti (→ *Hand*)

Zubereitung f priprava ◇
Zubereitungen treffen – pripraviti se
in Zubereitung sein – biti v pripravi

Zubereitungsdienst m pripravljalna
služba

Zubereitungsschule f pripravljalna
šola ◇
gewerbliche Zubereitungsschule –
obrtna pripravljalna šola

Zubereitungsunterricht m
pripravljalni pouk

zubersagt – omenjen

zubestanden – prejšnji

zubestraft – predkaznovan

zubeuugen – preprečiti, odvrniti

Zubiegung f preprečevanje,
preventiva ◇
Um jedem Mißverständnisse
vorbueugen, ... – Da bi preprečili
vsakršen nesporazum, ...

Zubewußt m vednost, védenje
(*vedez) ◇
ohne Zubewußt – brez vednosti
(*brez vedeza)

zubezichnet – zgoraj označen,
zgoraj naveden

Zubild n vzor, zgled
ein leuchtendes Zubild – svetel
vzor

Zubote m znanilec

zubrachten (→ *brachen*)

zubringen – 1. navesti, izraziti, izreči
(*nasvetovati) (→ *Bedenken*)
2. predložiti, vložiti (→ *Beschwerde*,
Einwendung)

Zubderfront – **Zubderfront des
Hauses** f hišno pročelje

Zubdergrund m ospredje ◇
im Zubdergrund stehen – biti v
ospredju

zubderhand – zaenkrat, za zdaj

Vorderhaus n sprednja hiša, hiša ob cesti (*preddurje)

Vorderlader m strelno orožje na polnjenje od spredaj

Vordertreffen n prva bojna vrsta ◇ im Vordertreffen stehen – stati v prvi bojni vrsti

vordringen – prodirati, prodreti

Vordringen n prodiranje

voreinschätzen – začasno oceniti (*vceniti)

Voreinschätzung f začasna ocena (*vcenitev)

Voreltern pl predniki (*spredniki)

vorenthalten – kratiti (komu kaj)

Vorenthaltung f kratenje

Vorfahr(e) m prednik ◇ ruhmvolle Vorfahren – slavni predniki

vorfahren – prehitevati

Vorfahren n prehitevanje

Vorfahrin f prednica

Vorfahrt f prednost (pri vožnji s prevoznim sredstvom)

Vorfall m dogodek, primer, slučaj

Vorfallenheit f prigoda

Vorfeld n **1.** področje pred glavno bojno črto **2.** obdobje pred začetkom **3.** letališka ploščad ◇ im Vorfeld – pred (začetkom)

Vorfeldkämpfe pl boji pred glavno bojno črto

vorfinden – najti

vorfinden, sich – nahajati se

vorfindig – vorfindig sein
(→ *vorfinden, sich*)

Vorfindungsfall – im Vorfindungsfalle
– ob najdbi, ob najdenju

vorfordern – pozvati, povabiti

Vorforderung f poziv, vabilo

Vorfriede(n) m preliminarni mir

vorführen – **1.** privedi
(→ *Einvernahme, Zeuge*)
2. pokazati, demonstrirati
3. predstaviti **4.** izpeljati (→ *Beweis*)

Vorführung f **1.** privedba
2. predvajanje

Vorführungsbefehl m nalog za privedbo (*privodno povelje)

Vorgang m **1.** dogajanje, dogodek
2. postopanje, postopek, dejanje v postopku **3.** spis **4.** blagoslovitev porodnice ◇ gesetzlicher Vorgang – zakonito postopanje

Vorgänger m predhodnik (*prednik)

vorgängig – predhoden (*poprednji)

Vorgarten m vrt pred hišo

vorgeben – **1.** navajati, trditi, izgovarjati se **2.** določiti

Vorgeben n **1.** trditev, pretveza, izgovarjanje **2.** določitev ◇ mit dem Vorgeben – pod pretvezo

vorgentlich – domneven, izmišljen, namišljen (*tobožnji)

vorgedacht – omenjen

vorgehen – **1.** ukrepati, nastopiti proti (komu/čemu) **2.** prednjačiti, imeti prednost pred (kom/čim) **3.** prekositi **4.** dogajati se **5.** iti pred (kom/čim) **6.** prehitevati (ura) ◇ ernstgemessen vorgehen – ostro ukrepati gegen die bestehenden Gesetze vorgehen – ukrepati v nasprotju z

obstoječimi zakoni
Die Polizei ging gegen die
Demonstranten brutal vor. –
Policija je brutalno ukrepala proti
demonstrantom.

Vorgehen n **1.** ukrepanje, intervencija
2. postopek, postopanje, ravnanje
3. prehitevanje, hoja pred (kom) ◇
brutales (hartes) Vorgehen –
brutalno (ostro) ukrepanje

Vorgeladene(r) m **1.** vabljeni
obdolženec **2.** vabljena priča

vorgerückt – **1.** visok (→ *Alter*)
2. pozen (→ *Stunde*)

Vorgeschichte f **1.** prazgodovina
2. predzgodovina

vorgeschoben – izpostavljen, prednji
(→ *Posten, Postierung*)

Vorgeschrittene(r) m izurjeni

vorgesetzt – predpostavljen

Vorgesetzte(r) m predstojnik,
predpostavljeni

Vorhaben n namera, namen, načrt,
projekt ◇
ein böses Vorhaben – hudobni
naklep
Vorhabens sein – nameravati
von einem Vorhaben ablassen –
opustiti načrt

Vorhalle f vhodna lopa (pri cerkvi)

vorhalten – **1.** držati pred (kom/seboj)
2. pomoliti, ponuditi **3.** očitati
4. zadostovati, zaleči

Vorhaltung f opomin, očitek, svarilo

vorhanden – **vorhanden sein** –
obstajati

Vorhandensein n obstajanje, obstoj,
navzočnost

Vorhang m zavesa ◇
Eiserner Vorhang – železna zavesa

Vorhaus n veža

Vorherrschaft f prevladovanje,
prevlada

vorherrschen – prevladovati,
prevladati

Vorhersage f napoved

vorhersagen – napovedati

Vorhersagung f napovedovanje

vorhin – poprej, pravkar

vorhinein – **im vorhinein** – v naprej

Vorhineinrate f vnaprejšnji obrok
(*ponaprejšnji obrok)

vorhinig – prejšnji

Vorhölle f predpeknel

Vorhut f prednja straža, predhodnica

vorig – prejšnji (→ *Monat*)

Vorjahr n preteklo leto

Vorkämpfer m **1.** bojevnik za
(kaj) (*boritelj) **2.** prvoborec
(*prvoboritelj)

Vorkasse f vnaprejšnje plačilo

Vorkauf m **1.** prekupčevanje, *večkratna*
preprodaja (V305) **2.** predkupna
pravica

Vorkaufsrecht n predkupna pravica

vorkehren – poskrbeti za (kaj),
ukreniti (→ *nötig*)

Vorkehrung f ukrepanje, ukrep
(*naredba), priprava ◇
Vorkehrungen treffen/veranlassen –
poskrbeti za (kaj), ukreniti

Vorkeller mkletni predprostor

Vorkenntnis f predznanje

vorkommen – **1.** prehiteti, preprečiti
2. zgoditi se, primeriti se, pripetiti
se **3.** nahajati se **4.** zdeti se ◇
mündlich vorkommen – podati
ustno zahtevo

Vorkommen n 1. dogodek (*prigodek)
2. pojav 3. nahajališče

Vorkommnis n dogodek

Vorkriegszeit f predvojni čas

vorladen – vabiti (obdolženca, pričo),
pozvati (→ *Zeuge*)

Vorladung f vabilo, poziv, pozivnica
(obdolžencu, priči) (→ *Edictal-*
Vorladung, Assentvorladung,
Stellungsvorladung)

Vorladungszettel m pozivnica
(npr. vojaškemu obvezniku na
nabor)

Vorlage f 1. predloga, vzorec
2. predlog, zakonski predlog
(→ *Regierungsvorlage*)
3. predložitev (*predložba) ◇
in Vorlage bringen – dati predujem

Vorlagetermin m rok za predložitev
(npr. obračuna potnih stroškov)

Vorläufer m predhodnik

vorläufig – 1. predhoden, poprejšnji
2. začasen, prehoden, preliminaren
3. zaenkrat

Vorleben n dosedanje (poprejšnje)
življenje ◇
moralisches Vorleben der
Bewerber um Lehrstellen –
*npravno poprejšnje življenje
prosilcev za učiteljska mesta
ehrenhaftes/makellooses/tadelloses
Vorleben – častno/neoporečno/
neomadeževano (*brezmadežno)
dosedanje življenje
(*neomadeževana preteklost)
(pogoj ob nastavitvi avstro-ogrskih
uradnikov oz. ob podeljevanju
ustanov)

vorlegen – 1. predložiti
(→ *Bestätigung, Genehmigung,*

Kassenbericht, Legitimation, Wechsel)
2. posoditi

vorlesen – brati (komu)

Vorleser m bralec (na cesarskem dvoru)

Vorleserin f bralka (na cesarskem
dvoru)

Vorlesung f 1. branje 2. predavanje
(→ *Antrittsvorlesung*) ◇
eine Vorlesung halten – imeti
predavanje, predavati

vorleuchten – 1. svetiti (komu)
2. dajati (komu) zgled (→ *Beispiel*)

vorleuchtend – svetel (→ *Beispiel*)

Vorliebe f posebna naklonjenost,
nagnjenje ◇
eine besondere Vorliebe für etwas
haben/zeigen – imeti (kaj) posebno
rad

vorliegen – 1. predložiti 2. obstajati
(→ *Ansicht, Anstand*)

vorliegend – pričujoč, predložen
(*predležec)

Vormacht f premoč

vormalig – nekdanji, bivši

vormalig – prej, poprej

Vormann m predhodnik
(*sprednik, prednik) ◇
bücherlicher Vormann –
zemljiškoknjižni prednik
(*zemljeknjižni prednik)

Vormarsch m napredovanje (vojske)
(*marš naprej)

Vormärz m predmarčna doba

Vormerk m zaznamek, zapis, vpis

Vormerkbuch n beležna knjiga,
beležnica (*zabeležna knjiga)

vormerken – zapisati, zabeležiti,
notirati

Vormerkung f vnprejšnja zaznamba, predznamba (→ *Pränotation*) ◇ grundbücherliche Vormerkung – zemljiškoknjižna predznamba, prenotacija (→ *Pränotation*)

Vormerkungsschein m zaznambeni list (npr. za vožnjo s poštnim hitrim vozom) (→ *Posteilwagen*)

Vormittag m dopoldan ◇ am Vormittag/des Vormittags – dopoldne

vormittags – ob dopoldnevih, dopoldne

Vormund m varuh (*varh, jerob) ◇ Vormund oder Curator – varuh ali skrbnik
einen Vormund aufstellen – določiti varuha

Vormünderin f varuhinja, skrbnica

Vormundschaft f varuštvo (*jerobstvo)

vormundschaftlich – varstven (→ *Gericht*)

Vormundschaftsbehörde f varstveno oblastvo

Vornahme f opravljanje, opravilo, izvršitev, izvedba ◇ Vornahme der Abmeldung – odjava (prebivališča)
Vornahme der Anmeldung – prijava (prebivališča)
Vornahme der Gemeindewahlen – izvedba občinskih volitev

Vorname m ime (*krstno ime)

vornehm – odličen, imeniten (→ *Herkunft*)

vornehmen – opraviti, izvesti, izvršiti (→ *Augenschein, Ergänzung, Erweiterung, Hausdurchsuchung, Korrektur, Leibesvisitation, Revision, Skrutinium, Verbesserung, Verhaftung*)

vornehmen, sich – nameravati, načrtovati

vornehmlich – 1. izvrsten, odličen, imeniten 2. posebno, zlasti

Vorort m predmestni kraj (kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894) ◇

Laibacher Vororte – ljubljanski predmestni kraji: Hauptmanica (Hauptmanza), Hradeckega Vas (Hradetzkydorf), Kurja Vas (Hühnerdorf), Ilovica (Iloviza), Karolinska Zemlja (Karolinengrund), Črna Vas (Schwarzdorf) (*Specialni repertorij krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894)

Vorortverträge pl mirovne pogodbe, podpisane po prvi svetovni vojni v predmestjih Pariza

vorpassen – čakati v zasedi

Vorpaß m zaseda

Vorpatrouille f sprednja patrola

Vorposten m 1. prednji položaj, izpostavljena postojanka 2. prednja straža (*prva straža, predstraža)

Vorpostengefecht n boj na prednjih položajih

vorpoussieren – gnati naprej

Vorrang m prednost, prioriteta
den Vorrang genießen – imeti prednost

Vorrat m zaloga (→ *Futtervorräte, Mundvorrat, Nahrungsvorräte*) ◇ eiserner Vorrat – železna rezerva auf Vorrat – na zalogi

Vorrecht n prednostna pravica, posebna pravica, privilegij

Vorreiter m **1.** prednji jezdec
2. predhodnik, pionir

vorrichten – pripraviti

Vorrichtung f priprava

vorrücken – **1.** napredovati **2.** prodirati ◇
im Alter vorgerückt – prileten, star

Vorrücken (→ *Vorrückung*)

Vorrückung f **1.** napredovanje (*pomikanje, povišba) **2.** prodiranje ◇
Vorrückung nach dem Dienstrang – napredovanje po službeni vrsti
außertourliche Vorrückung – izredno napredovanje
tourliche Vorrückung – redno napredovanje

Vorrückungsrecht n pravica do napredovanja ◇
Vorrückungsrecht in die höhere Löhnung – *pravica pomakniti se v višjo mezdo

vorrufen – pozvati (→ *edictaliter*)

Vorrufung f poziv

Vorsatz m **1.** namera, namen
2. naklep ◇
böser Vorsatz und freyer Wille – hudobni naklep in prosta volja (načelo za kaznovanje storilcev kaznivih dejanj, ki ga je vseboval *Obči zakonik o hudodelstvih in njihovem kaznovanju / Allgemeines Gesetzbuch über Verbrechen und derselben Bestrafung* cesarja Jožefa II. z dne 13. januarja 1787)
böser Vorsatz – hudobni naklep (*Kazenska postava zoper hudodelstva, pregreške in prestopke / Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen* cesarja Franca Jožefa I., izdana

s cesarskim patentom 27. maja 1852, navaja hudobni naklep kot pogoj za uvrstitev kaznivega dejanja v kategorijo hudodelstva)

Vorsatzdelikt n naklepno kaznivo dejanje

vorsätzlich – **1.** nameren, premišljen
2. namerno, premišljeno

Vorschein – **zum Vorschein kommen** – pokazati se

Vorschlag m predlog (→ *Ternavorschlag*) ◇
über Vorschlag – na predlog einen Vorschlag erstatten – predlagati
in Vorschlag bringen – predlagati

vorschlagen – podati predlog, predlagati

Vorschneider m **1.** narezovalec, prirezovalec (*rezavec, razrezovavec, delivec) **2.** prvi kosec **3.** starešina (na poroki)

Vorschneiderin f prva žanjica

vorschreiben – predpisati, zapovedati

Vorschreibung f odmera davka (*predpis) ◇
jährliche Vorschreibung – letna odmera davka

Vorschrift f predpis (*postava, propis, regelc) ◇
die Beobachtung der Vorschriften – spoštovanje predpisov
Erlassung von Vorschriften – izdajanje predpisov
eine Vorschrift verletzen – kršiti predpis

vorschriftsmäßig – v skladu s predpisom

vorschriftswidrig – proti predpisu

Vorschub m pomoč, podpora (*podpomoč, pripomoč) ◇

Vorschub leisten – pomagati,
podpirati
den Verbrechern geleisteter
Vorschub – podpora hudodelcem
(*hudodelnikom dana podpora)
(→ *Verbrechen*)

Vorschubleistung f **1.** dajanje podpore
(*podpomoči) **2.** dajanje potuhe ◇
Vorschubleistung in Beziehung
auf ein Vergehen oder eine
Uebertretung – dajanje podpore
pri pregrešku ali prestopku
(*podpomoč, dana glede na kak
pregrešek ali prestopke)

Vorschuß m predplačilo, predujem
(*naprednina, ponapredščina,
posodilo) (→ *Gehaltsvorschuß*)

Vorschußkasse f posojilnica

Vorschußverein m posojilno društvo,
posojilnica (*napredninsko društvo,
predujemno društvo) (→ *Spar- und
Vorschußverein*)

vorschützen – izgovarjati se na (kaj)

Vorschützung f izgovarjanje

vorsehen – **1.** predvideti **2.** poskrbeti
za (kaj), skrbeti za (kaj)

Vorsehung f **1.** previdnost **2.** božja
previdnost ◇
Im Rate der Vorsehung war anders
beschieden. – Božja previdnost je
odločila drugače.
Vorsehung Gottes – božja previdnost
die waltende Vorsehung – božja
previdnost
die Vorsehung schaffen/treffen/tun –
poskrbeti za (kaj) (*previdenje storiti,
prevideti)

Vorsicht f previdnost, opreznost
(*opaznost) ◇
die Vorsicht Gottes – božja
previdnost

mit Vorsicht – previdno, oprežno
(*pazno)
Vorsicht gebieten – narekovati
previdnost
gute Vorsicht nehmen – skrbno
paziti

vorsichtig – **1.** preudaren, pameten,
premišljen **2.** previden

Vorsichtsmaßnahme f previdnostni
ukrep

Vorsichtsmaßregel
(→ *Vorsichtsmaßnahme*)

Vorsitz m **1.** predsedstvo,
predsedništvo (*prvosedstvo)
2. predsedovanje ◇
den Vorsitz führen/innehaben –
predsedovati

Vorsitzende(r) m predsednik,
predsedujoči (*prvosednik)

Vorsitzführung f predsedovanje

Vorsorge f skrb, preventiva ◇
aus landesmütterlicher Vorsorge –
kot deželna mati (mati domovine)
poskrbeti za (kaj) (patent cesarice
Marije Terezije)
zur Vorsorge – za vsak slučaj,
preventivno
Vorsorge treffen – poskrbeti za (kaj)

vorsorgen – poskrbeti za (kaj)

vorsorglich – **1.** previden, skrben
2. za vsak slučaj, iz previdnosti,
preventivno

Vorspann f/m **1.** priprega (*firšpan)
(→ *Arrestantenvorspann,
Beamtenvorspann,
Gendarmerievorspann,
Militärvorspann, Schubvorspann*),
dodatna vleka, vprežna žival
2. tovarna tlaka podložnikov
3. glava pri filmu ◇
Vorspann leisten – dajati priprego

Vorspannehmer m najemnik priprege, pripregojemnik

Vorspanner (→ *Vorspannleister*)

Vorspanngebühr f priprežnina

Vorspannleister m dajalec priprege, priprežnik

Vorspannleistung f priprega (H 53)

Vorspannpferd n priprežni konj (*pripreženec)

Vorspannpreis m priprežnina

Vorspannstation f priprežna postaja

Vorspannwesen n dajanje priprege, priprežništvo (*pripreštvo)

Vorspeise f predjed

vorspiegeln – slepiti

Vorspiegelung f slepilo, pretveza

vorsprechen – zglasiti se pri (kom)

Vorsprung m napušč

Vorst. = **Vorstadt** (→ *Vorstadt*)

Vorstadt f predmestje (*predmesto) ◇
Laibacher Vorstädte – ljubljanska predmestja: Šentpetersko predmestje (Petersko predmestje/ St. Peters-Vorstadt), Gradišče (Gradischa-Vorstadt), Kapucinsko predmestje (Kapuziner Vorstadt), Karlovško predmestje (Karlstädter Vorstadt), Trnovsko predmestje (Tirnav-Vorstadt), Krakovsko predmestje (Krakau-Vorstadt), Poljansko predmestje (Polana-Vorstadt))

Vorstand m **1.** predstojnik, načelnik
2. predsedstvo, načelništvo (*načelstvo, ravnateljstvo)
3. upravni odbor

vorstehen – **einem Amte vorstehen** – načelovati

vorstehend – zgoraj omenjeni, zgornji, prejšnji (*spredaj stoječ)

Vorsteher m načelnik, predstojnik (*starejšina) ◇

Vorsteher (Regierung) – predstojnik (*vlada*) (H 34)

Vorsteherin f predstojnica
Vorsteherin des Convents – predstojnica samostana

Vorstehhund m pes ptičar

Vorstehung f načelništvo (*načelstvo, starejšinstvo)

vorstellen – **1.** postaviti pred (kaj)
2. predstaviti **3.** predočiti, opozoriti, opomniti, očitati **4.** zastopati (*namestovati) **5.** predlagati

vorstellig – **bei jmdm. vorstellig werden** – priti na pogovor h (komu)

vorstellig – **jmdm. etwas vorstellig machen** – predočiti (komu kaj) (*pred oči postaviti)

Vorstellung f **1.** predstava (→ *Dilettantenvorstellung, Theatervorstellung*) **2.** predstavitev, prikaz **3.** opomin, opozorilo **4.** ugovor, očitek **5.** predlaganje, predlog ◇
bittliche Vorstellung – prošnja
mündliche Vorstellung – ustni predlog
theatralische Vorstellung – gledališka predstava
jmdm. die Vorstellung machen – očitati (komu kaj)

Vorstellungsrecht n pravica predlaganja

Vorstoß m prodiranje, prodor (→ *Erkundigungsvorstoß, Teilvorstöße*), napad ◇
Vorstöße gegen den Katholizismus

– napadi na katolicizem
den feindlichen Vorstoß abweisen –
odbiti sovražnikov prodor

vorstoßen – prodirati, napasti

vorstrecht – *gozdnina* (G II. 430)
(dajatev za pravico do uporabe
gozda) (→ *Forstrecht*)

vorstrecken – 1. naprej stegniti
2. posoditi

Vortrag m prejšnji dan

Vortänzer m prvi plesalec

Vorteil m prednost, ugodnost, korist
(*dobrota) ◇
Benefize zum Vorteile des
Schauspielers ... – predstava v korist
igralca ... (*benefica v prid igralca ...)
einen Vorteil erlangen – pridobiti
prednost
seinen Vorteil aus etwas ziehen –
imeti korist od (česa)
im Vorteil sein – biti na boljšem
jmdm. zum Vorteile gereichen –
koristiti (komu), biti (komu) v korist

vorteilhaft – 1. ugoden 2. koristen

Vortrab m (konjeniška) prednja četa
(*prednji voj)

Vortrag m 1. predavanje, govor
(→ *Lichtbildvortrag, Wandervortrag*)
2. pojasnilo, razlaga, obrazložitev
(→ *Amtsvortrag*) 3. izvajanje (petje,
recitiranje, deklamiranje) 4. branje,
iznašanje 5. predlog 6. prenos
(na nov račun) ◇
Vortrag der Anklage – branje
obtožnice
deklamatorischer Vortrag –
deklamacija
musikalischer Vortrag – glasbena
točka
populärwissenschaftlicher Vortrag –
poljudnoznanstveno predavanje

über den erstatteten Vortrag – na
podlagi obrazložitve
mündlichen Vortrag erstatten –
podati ustno pojasnilo
einen Vortrag halten – 1. govoriti
(*besediti, učiti) 2. predavati
in Vortrag bringen – predlagati,
svetovati
zum Vortrag bringen – 1. predstaviti
2. izvajati (peti, recitirati, deklamirati)
die zum Vortrage gebrachten
Trauerchöre – zapete žalostinke

vortragen – 1. nositi pred (kom), nositi
na čelu (npr. povorke) 2. izvajati
(peti, recitirati, deklamirati)
3. razložiti, predstaviti 4. koristiti

Vortragende(r) m 1. izvajalec (npr.
glasbenih del) 2. predavatelj

vorträglich – koristen

Vortragsabend m večerno predavanje

Vortragsordnung f spored (*vzpored)

Vortragung f nošnja (npr. bander na
čelu procesije)

Vortruppe f prednja straža, izvidnica

Vortuch n predpasnik

vorüber – mimo, proč ◇
vorüber sein – miniti

vorübergehen – minevati, miniti,
preteči

vorübergehen lassen – zamuditi
(→ *Gelegenheit*)

vorübergehend – prehoden (*mimo
gredoč) (→ *Bestimmung*)

Voruntersuchung f uvodna preiskava

Vorväter pl predniki

Vorwahl f 1. predhodne volitve
2. številka omrežne skupine
(telefon)

vorwalten – prevladovati, prevladati

Vorwand m pretveza

vorwärts – naprej

Vorwärts! – Naprej!
(vojaško povelje)

vorwärtsschreiten – napredovati

Vorwegnahme f anticipiranje

Vorweiser m prinesitelj, pokazatelj
(dokumenta)

Vorwelt f davnina, prednamstvo,
predniki

vorwenden – izgovarjati se

vorwerfen – 1. vreči pred (koga)
2. pokladati (živini krmo) 3. očitati

Vorwerk n 1. pristava 2. zunanje
obzidje ◊
Vorwerk der Festung – zunanje
obzidje trdnjave

Vorwissen n 1. predznanje 2. vednost,
védenje

Vorwitz m radovednost, pretirana
radovednost

Vorwoche f prejšnji teden

Vorwurf m očitek ◊
einen Vorwurf entkräften – ovreči
očitek
einen Vorwurf gegen jmdn.
erheben – očitati (komu kaj)

vorwurfsvoll – očitajoč

vorzeichnen – označiti

Vorzeichnung f označba

vorzeigen – pokazati

Vorzeiger m prinesitelj, pokazatelj
(dokumenta)

vorziehen – 1. izvleči, potegniti
2. dajati prednost

Vorzimmer n predsoba (*predizba),
veža

Vorzug m 1. prednost (*predek,
spredstvo, predstvo) 2. odlika ◊
jmdm./etwas den Vorzug geben –
dati (komu/čemu) prednost
den Vorzug haben – imeti prednost

vorzüglich – 1. odličen
(→ *Dienstleistung*, *Hochachtung*),
izboren, imeniten 2. pomemben,
poglaviten (→ *Aufgabe*)
3. predvsem, zlasti

Vorzugspreis m posebno ugodna cena

Vorzugsrecht n prednostna pravica

Vorzugsschüler m učenec z odličnim
uspehom, odličnjak

Vorzugszoll m prednostna carina,
preferencialna carina

Votant m 1. glasovalec, votant
2. darovalec (kdor daruje Cerkvi
zaradi zaobljube), votant

votieren – 1. glasovati, votirati
2. izglasovati (→ *Gesetz*) 3. voliti
(komu) (v testamentu), votirati,
legirati 4. darovati (Cerkvi) zaradi
zaobljube, votirati 5. odobriti
(finančna sredstva)

Votierung f 1. glasovanje
2. darovanje (Cerkvi) zaradi
zaobljube 3. odobritev (finančnih
sredstev)

Votivbild n votivna podoba

Votiven pl zaobljube, darovi (Cerkvi)
(*zadažbine)

Votivgabe f dar iz zaobljube
(*zadažbina)

Votivkirche f votivna cerkev (cerkev,
zgrajena na podlagi zaobljube)

Votivprozession f zaobljubljena
potresna procesija (velikonočna
procesija v Ljubljani)

Votum n **1.** glasovanje, votum
(→ *Mißtrauensvotum*,
Vertrauensvotum) **2.** votantov glas,
votum

Vox f glas

vozieren – poklicati, pozvati

Vrdg. = **Verordnung** (→ *Verordnung*)

Vrtg. = **Vormittag** (→ *Vormittag*)

Vtg. = **Verwaltung** (→ *Verwaltung*)

Vue f pogled

Vulgarname m hišno ime domačije
(zlasti kmetije), domače ime, hišni
vzdevek

vulgo – domače ime, po domače

vulnerabel – ranljiv

vulnerieren – raniti

v. u. Z. = **vor unserer Zeitrechnung** –
pred našim štetjem

V-Waffe = **Vergeltungswaffe** f
maščevalno orožje (raketa, ki jo je
razvila nemška vojska med drugo
svetovno vojno)

W

Waage (→ *Wage*)

Waagegeld (→ *Wagegeld*)

waagerecht (→ *wagerecht*)

Waaghaus (→ *Wagehaus*)

Waagmeister (→ *Wagemeister*)

Waagschale (→ *Wageschale*)

Wabe f sat, satovje

Wabenhonig m med v satju
(*med v satovji)

wach – buden

Wachablösung f menjava straže

Wachbeamte(r) (→ *Wachtmeister*)

Wachdienst m stražarska služba

Wache f straža (→ *Arrestanten-
Wache, Bürgerwache, Ehrenwache,
Feldwache, Feuerwache,
Finanzwache, Grenzwache,
Hauptwache, Lagerwache,
Leibwache, Parkwache, Polizeiwache,
Rundwache, Schildwache,
Sicherheitswache, Stabswache,
Stadtwache, Stationswache,
Streifwache, Tagwache, Torwache,
Totenwache, Trainwache, Zollwache*)

◇

Aufstellung von Wachen –

postavljanje straž

Wachen aufstellen – postaviti straže

Wache halten/stehen – stražiti

auf Wache sein – stražiti

berittene Wache – straža na konjih
(*jezdilna straža)

die Wache zieht auf – straža

prihaja (prikoraka)

die Wache zieht ab – straža odide
(odkoraka)

Wachebeleidigung f razžalitev straže ◇
Der Täter wurde wegen
Wachebeleidigung dem
Kreisgerichte eingeliefert. – Storilca

so zaradi razžalitve straže predali
okrožnemu sodišču.

Wachdienst m stražarska služba

wachen – 1. skrbeti za (koga/kaj),
varovati (koga/kaj) 2. bedeti, čuti
3. bedeti pri mrliču (*vahtati,
varvati)

Wachgebühr f denar za stražo,
stražnina (stražnino so morali
plačevati npr. sejmarji na letnih
sejmih v Ljubljani)

Wachgeld (→ *Wachgebühr*)

Wachhaus (→ *Wachthaus*)

Wachlokal n stražarska soba (*stražna
soba)

Wachmann (→ *Wachtmeister*)

Wachmannschaft f policijski
stražniki, policijska straža

Wacholder m brin

Wacholderbeere f brinova jagoda

Wacholderbranntwein m brinjevec

Wachposten m stražar, stražnik

Wachs n vosek

wachsam – buden, pazljiv, previden,
skrben

Wachsamkeit f budnost, pazljivost,
previdnost, skrbnost

Wachsbeleuchtung f voščena
razsvetljava (*voščena svečava)

Wachsbleiche f beljenje voska

Wachsbleicher m belilec voska

Wachsdienst m dajatev čebeljega
voska (za sveče)

wachsen (wuchs, ist gewachsen) –
1. rasti 2. naraščati

Wachspassierer m umetniški voskar

wachspfennig – denarna dajatev (*kot*

nadomestilo za prvotno dajatev – vosek) (G II. 255)

Wachstube (→ *Wachtstube*)

Wachstum n rast

(→ *Wirtschaftswachstum*)

Wachszieher m svečar

Wacht (→ *Wache*)

Wachtelhund m prepeličar (pes)

Wächter m stražnik, čuvaj, paznik

(*vahtar) (→ *Feldwächter*,
Feuerwächter, *Finanzwächter*,
Leibwächter, *Nachtwächter*,
Polizeiwächter, *Scharwächter*,
Schildwächter, *Stadtwächter*,
Streckenwächter, *Turmwächter*)

Wächterhaus n čuvajnica

Wächterhund m pes čuvaj

Wächterhütte (→ *Wächterhaus*)

Wachtgeld n stražarina

(→ *Wachtsteuer*)

Wachthaus n stražarnica, stražnica,
stražarna

Wachthund (→ *Wächterhund*)

Wachtmeister m stražnik

(*stražmojster, stražmešter)

Wachtposten (→ *Wachposten*)

Wachtsteuer f stražni davek (S. Vilfan, ZČ 1952–1953, str. 423: »Delovne storitve v mestu (Ljubljani, op. avtorja) imajo tendenco, da se pretvarjajo v denarne, bodisi fakultativno, bodisi obligatorno. – To tendenco opažamo n. pr. glede dolžnosti straženja. Že v začetku 16. stoletja se imenuje dajatev stražarina (wachtgeld) [...] Leta 1524 je mestni svet sklenil, naj se dotedanji način osebnega straženja po vrstnem redu hiš – ki se ob nedavnem

požaru očitno ni obnesel – ukine in v zvezi s tem imenoval odbor, ki naj razpiše stražni davek (wachtsteuer), s katerim se bodo najemali plačani stražarji. Verjetno so v tem času nastale službe »Scharwachter und Feuerrufer«, ki se pojavljajo že v prvih ohranjenih mestnih knjigah izdatkov, to je leta 1581.«)

Wachtstube f stražarnica, stražnica,
stražarna ◇

jmdn. auf die Wachtstube führen – odpeljati (koga) v stražarnico

Wachturm m stražarski stolp

wacker – vrl, pošten

Waffe f **1.** orožje (→ *Abwehrwaffe*,
Angriffswaffe, *Atomwaffe*,
Blankwaffe, *Feuerwaffe*,
Handfeuerwaffen, *Hiebwaffe*,
Schlagwaffe, *Schutzwaffe*,
Stangenwaffe, *Stichwaffe*, *Stoßwaffe*,
Streitwaffe, *Tatwaffe*, *Trutzwaffe*,
Wurfwaffe) **2.** rod vojske
(→ *Luftwaffe*) ◇
gerechte Waffen – pravično orožje
Niederlegung der Waffen –
položitev orožja, vdaja
blanke Waffen – hladno orožje
(→ *Hiebwaffe*, *Stichwaffe*)
leichte Waffen – lahko orožje,
orožje majhnega kalibra
schwere Waffen – težko orožje,
orožje velikega kalibra
die Waffen ablegen – odložiti
orožje
die Waffen ergreifen – prijeti za
orožje
die Waffen niederlegen – položiti
orožje
die Waffen strecken – položiti
orožje, predati se
mit Waffen ausstatten – oborožiti
unter die Waffen rufen – vpoklicati

- v vojsko
 unter/zu den Waffen sein/stehten –
 biti pripravljen za boj
 von seinen Waffen Gebrauch
 machen – uporabiti orožje
 zu den Waffen greifen – prijeti za
 orožje
 zu den Waffen einberufen/rufen –
 vpoklicati v vojsko
- Waffenarsenal** n skladišče orožja
- Waffenbruder** m bojni tovariš,
 sobojevnik (*sobojnik)
- Waffendepot** n skladišče orožja
 (*orožnica)
- waffenfähig** – sposoben za boj
- Waffenfähige(r)** m za boj sposoben
 mož
- Waffenfeld** n bojno polje, bojišče
- Waffengang** m boj ◇
 offener Waffengang – odkrit boj
- Waffengattung** f rod vojske
- Waffengebrauch** m uporaba orožja
- Waffengefährte** (→ *Waffenbruder*)
- Waffengenosse** (→ *Waffenbruder*)
- Waffengewalt – mit Waffengewalt** –
 z orožjem
- Waffenglück** n vojna sreča
- Waffenlager** n skladišče orožja
- Waffenmeister** m orožar
- Waffenpaß** m orožni list
- Waffenrock** m vojaška suknja
- Waffenruhe** f premirje (časovno in
 prostorsko omejeno) ◇
 die Waffenruhe verletzen – kršiti
 premirje
- Waffensaal** m orožarna
- Waffenschmied** m izdelovalec orožja,
 orožar
- Waffen-SS** pl enote SS na fronti
 (→ *SS*)
- Waffenstillstand** m premirje
- Waffenstreckung** f predaja orožja,
 vdaja
- Waffentat** f bojno dejanje
- Waffenträger** m oroženosec
- Waffenübung** f orožna vaja
 periodische Waffenübungen –
 periodične orožne vaje
- Waffenübungsplatz** m vojaško
 vežbališče (*mesto za vaje v
 orožju)
- Wage** f **1.** tehtnica (*vaga)
 (→ *Balancierwaage, Brückenwaage,*
Dezimalwaage, Federwaage,
Schalenwaage, Schnellwaage)
2. prečka (pri vozilu) ◇
 zimentierte Wage – uradno
 preizkušena tehtnica (*cimetirana
 tehtnica, cimentovana tehtnica)
- Wagegeld** n denar za tehtanje
 (*tehtarina, tehtalnina, vagarina,
 vagavščina, vagavšina)
- Wagehaus** n tehtnica (*vagavnica)
- Wagemeister** m nadzornik tehtnice
- wagen** – upati si, drzniti si (→ *Bitte,*
Leben)
- wägen** – tehtati
- Wagen** m **1.** voz (→ *Gepäckwagen,*
Kebrichtsammelwagen,
Kebrichtwagen, Leiterwagen,
Munitionswagen) **2.** vagon
 (→ *Frachtwagen, Gepäckwagen,*
Güterwagen, Kurswagen, Packwagen,
Personenwagen)
3. avtomobil (→ *Automobilwagen*
Personenkraftwagen, Personenwagen)
4. voziček (→ *Handwagen,*
Kinderwagen, Zeiselwagen) ◇

durchgehender Wagen – direkten voz
einspänniger Wagen – enovprežni voz, enovprežnik (*samec, voz samček) (→ *Einspänner*)
viersitziger Wagen – četverosedožna kočija (→ *Viersitzer*)
zweispänniger Wagen – dvovprežni voz, dvovprežnik (→ *Zweispänner*)
bespannter Wagen – naprežen voz (→ *Militärvorspann*)

Wagenfett n mast za vozove (*maža za vozove)

Wagenführer m voznik (*vozar) ◇
Wagenführer der elektrischen Eisenbahn – voznik električnega vozu, voznik tramvaja

Wagenhalle (→ *Wagenschoppen*)

Wagenhaus (→ *Wagenschoppen*)

Wagenklasse f tarifni razred na železnici (železniški vagon 1., 2. ali 3. razreda)

Wagenkuppler m pripenjač železniških vagonov, železniški pripenjač (*železniški spenjalec)

Wagenmeister m vozovni nadzornik, vozni mojster

Wagenpferd n vprežni konj (*vozen konj)

Wagenputzer m čistilec železniških vagonov

Wagenremise (→ *Wagenschoppen*)

Wagensaum m tovor na vozu

Wagenscheuer (→ *Wagenschoppen*)

Wagenschieber m premikač železniških vagonov

Wagenschmied m vozni kovač (kovač, ki izdeluje železne dele (*železnino) za vozove)

Wagenschmiere f kolomaz

Wagenschoppen m lopa za vozove (*šupa za vozove, shramba za vozove), vozarna, kolnica, remiza

Wagenschupfen (→ *Wagenschoppen*)

Wagenstelle (→ *Wagenschoppen*)

Wagentrain (→ *Wagenzug*)

Wagenverkehr m promet za vozove, vozni promet

Wagenwärter m *železniški vozni preglednik

Wagenzug m vlak

wagerecht – vodoraven (→ *Strich*)

Wagerl n voziček

Wageschale f skodelica za uteži

Wagestück (→ *Wagnis*)

Waggon m železniški vagon, vagon

Wagner m izdelovalec vozov, kolar (→ *Rademacher, Stellmacher, Wagenschmied*)

Wagnis n tveganje

Wahl f 1. volitev, izvolitev (→ *Ergänzungswahlen, Ersatzwahl, Kommunalwahlen, Nachwahl, Nationalratswahl, Neuwahl, Probewahlen, Proporzwahl, Stichwahl, Urwahl, Vorwahl, Wiederwahl*) 2. izbor (→ *Damenwahl*) ◇
Wahl (städtische Ämter) – volitve (*mestni uradi*) (H 46)
Abhaltung von Wahlen – izpeljava volitev
Ausfall von Wahlen – izid volitev
allgemeine Wahlen – splošne volitve
direkte Wahl – neposredno glasovanje
engere Wahl – ožja volitev (*tesnejša volitev) (→ *Nachwahl*)
freie Wahlen – svobodne volitve

- geheime Wahl – tajno glasovanje
indirekte Wahl – posredno
glasovanje
öffentliche Wahl – javno glasovanje
die Wahlen stehen an – volitve se
bližajo
eine Wahl treffen – izbrati
zur Wahl schreiten – voliti
- Wahlakt** m 1. volitev 2. volilni spis
(*volitveni spis)
- Wahlausschreibung** f razpis volitev
(*volitveni razpis)
- wählbar** – izvoljiv
- Wählbarkeit** f pasivna volilna pravica
- wahlberechtigt** – volilno upravičen
- Wahlberechtigter(r)** m volilni
upravičenec
- Wahlberechtigung** f aktivna volilna
pravica
- Wahlbeteiligung** f volilna udeležba
- Wahlbewegung** f volilno gibanje
- Wahlbruder** m pobratim
- Wahlbündnis** n volilna koalicija
- Wahleltern** pl posvojitelji
- wählen** – 1. voliti 2. izbrati (*izvoliti
si)
- Wähler** m volilec
- Wahlergebnis** n volilni rezultat
- Wählerklasse** f volilni razred
(*volilski razred) ◇
Wählerklasse der Landgemeinden
– volilni razred kmečkih občin
(*volilski razred kmetskih občin)
- Wählerliste** f volilni imenik (*volilski
imenik) ◇
die Wählerlisten auflegen –
razgrniti volilne imenike
- Wählerschaft** f volilci, volilno telo
- Wählerversammlung** f volilni shod
- Wählerverzeichnis** (→ *Wählerliste*)
- wahlfähig** – 1. volilno upravičen
2. izvoljiv
- Wahlgang** m volitev ◇
erster Wahlgang – prvi krog volitev
zweiter Wahlgang – drugi krog
volitev (→ *Stichwahl*)
- Wahlhandlung** f volilno opravilo ◇
Öffentlichkeit der Wahlhandlung –
javnost volilnega opravila
- Wahlheimat** f druga domovina, nova
domovina
- Wahlkampagne** f volilna kampanja
- Wahlkampf** m volilni boj
- Wahlkind** n 1. posvojenec
2. posvojenka
- Wahlkommissär** m volilni komisar
(*volitni navodnik)
- Wahlkommission** f volilna komisija
(*volitveno zaupstvo)
- Wahlkörper** m volilni razred (*Zakon
z dné 5. avgusta 1887. l, s katerim se
izdaja občinski red in občinski volilni
red za deželno stolno mesto Ljubljana
/ Gesetz vom 5. August 1887, mit
welchem eine Gemeinde-Ordnung und
eine Gemeinde-Wahlordnung für die
Landeshauptstadt Laibach erlassen
wird, je za volitve občinskega sveta
predpisoval tri volilne razrede: 1.
razred so tvorili častni meščani
in tisti volilni upravičenci, ki
so v občini plačevali najmanj
100 goldinarjev predpisanega
direktnega davka; 2. razred so tvorili
volilni upravičenci, ki so v občini
plačevali od 25 do 100 goldinarjev
predpisanega direktnega davka,
in drugi v volilnem redu določeni
volilni upravičenci; 3. razred so*

tvorili tisti volilni upravičenci, ki so plačevali manj kot 25 goldinarjev predpisanega direktnega davka, in drugi z volilnim redom določeni meščani)

Wahlkreis m volilno okrožje

Wahllegitimation f volilna izkaznica

Wahllokal n volišče (*volilnica)

Wahllokalität (→ *Wahllokal*)

Wahlmann m volilni mož (*zaupni mož), delegirani volilec, elektor (posredne volitve)

Wahlmutter f posvojiteljica (*posinovnica, posinoviteljica, pohčeriteljica)

Wahlordnung f volilni red (*volitni red)

Wahlort m volišče

Wahlraum (→ *Wahllokal*)

Wahlrecht n volilna pravica (→ *Kurienwahlrecht*) ◇
aktives Wahlrecht – aktivna volilna pravica (*djavna volilna pravica) (→ *Wahlberechtigung*)
allgemeines und gleiches Wahlrecht – splošna in enaka volilna pravica
passives Wahlrecht – pasivna volilna pravica (*terpivna volilna pravica) (→ *Wählbarkeit*)
das Wahlrecht ausüben – izvajati volilno pravico (*poslužiti se volilne pravice)

Wahlschwester f posestrima

Wahlsohn m posvojenec (*posinovec, posinjeneč)

Wahlsprengel m volilni okoliš

Wahlspruch m moder izrek, geslo, moto, deviza ◇
Wahlspruch der freiwilligen

Feuerwehren: »Gott zur Ehr', dem Nächsten zur Wehr!« – geslo prostovoljnih gasilskih društev:
»Bogu na čast, bližnjemu na pomoč!«

Wahlspruch des Krainischen-Militär-Veteranen-Corps: »Mit Gott für Kaiser und Vaterland!« – geslo Kranjskega vojaškega veteranskega kora: »Z Bogom za cesarja in domovino!«
»Viribus Unitis« – »Mit vereinten Kräften« – »Z zedinjeno močjo« (geslo cesarja Franca Jožefa I.)

Wahlssystem n volilni sistem

Wahltag m dan volitev

Wahltochter f posvojenka (*pohčerjenka, pohčerjenica)

Wahlurne f volilna skrinjica (*volitvena posoda)

Wahlvater m posvojitelj (*posinovnik, posinovitelj, pohčeritelj)

Wahlversammlung f volilno zborovanje

Wahlverwandtschaft f duhovna sorodnost, sorodni duši, sorodne duše, afiniteta (*kemijsko zlahtanje)

Wahlzelle f volilna celica

Wahlzettel m volilni list (*volilnica), glasovnica

Wahlzimmer (→ *Wahllokal*)

Wahn m blodnja, utvara (→ *Größenwahn, Irrwahn*) ◇
im Wahne sein – zmotno misliti

wähnen – misliti, domnevati

Wahnsinn m blaznost ◇
in Wahnsinn verfallen – zblazneti

wahnsinnig – bloden, brezumen

Wahnsinnige(r) m blaznik

Wahnwitz m blodnost

wahren – varovati, ohraniti
(→ *Fassung, Schein*)

währen – trajati (*trpeti)

während – med

während – **währenden Jahres** –
tekočega leta

wahrhaben – priznati

wahrhaft – resničen, pravi

wahrhaftig – 1. resničen
2. resnicoljuben

Wahrhaftigkeit f 1. resničnost
2. resnicoljubnost

Wahrheit f resnica ◊
die halbe Wahrheit – polovična
resnica
die reine/volle Wahrheit – čista
resnica, gola resnica
die treue Wahrheit – čista resnica
die reine Wahrheit bekennen –
govoriti čisto resnico
die Wahrheit sagen – govoriti
resnico, povedati resnico
auf Wahrheit beruhen – temeljiti
na resnici

Wahrheitserinnerung f opomin
priči, da mora govoriti resnico
(*opomin na resnico) ◊
Nach gemachter vorangegangener
Wahrheitserinnerung ... – Potem
ko je bila priča opozorjena, da
mora govoriti resnico, ...

Wahrheitsfindung f ugotavljanje
resnice

wahrheitsgemäß – verodostojen,
resničen

wahrheitsgetreu (→ *wahrheitsgemäß*)

wahrheitswidrig – neresničen

wahrnehmen – 1. zaznati, opaziti,
spoznati 2. uporabiti, izkoristiti

(→ *Gelegenheit*) 3. varovati
(→ *Recht*) 4. opravljati (→ *Amt,*
Geschäft, Pflicht) 5. zastopati

Wahrnehmung f 1. zaznavanje
(→ *Sinneswahrnehmung*), opažanje
(*opazka) 2. posluževanje 3.
opravljanje, pospeševanje, skrb ◊
die Wahrnehmung machen –
opaziti, zaznati

wahrsagen – vedeževati (*bogovati)

Wahrsagerie f vedeževalstvo
(*vedeštvo, bogovanje)
(→ *Handwahrsagerie*)

Wahrsagerin f vedeževalka
(*vražarica, bogovavka)

Wahrspruch m sodba, razsodba,
pravdorek, izrek, verdikt ◊
Wahrspruch der Geschworenen –
izrek porotnikov, porotniški izrek

Wahrung f varovanje, varstvo,
spoštovanje ◊
Erhaltung und Wahrung des
Friedens – ohranjanje in varovanje
miru
Zur Wahrung der Rechte ... wird
... zum Kurator bestellt. –
*V obrambo pravic ... se postavi za
skrbnika ...

Währung f denarna enota, vrednota,
veljava, valuta (→ *Landeswährung,*
Leitwährung, Reichs-Währung,
Wiener-Währung) ◊
harte Währung – trdna valuta,
stabilna valuta
österreichische Währung (ö. W.) –
denar avstrijske veljave (a. v.) (na
podlagi denarne pogodbe med
Avstrijo in Nemško carinsko zvezo
iz leta 1857 je Avstrija novembra
naslednjega leta s konvencijske
valute (*Conventionsmünze*) prešla
na avstrijsko valuto (*österreichische*

Währung, kratica *öW*); 100 goldinarjev stare konvencijske valute je bilo vrednih 105 goldinarjev nove avstrijske valute; z uvedbo nove valute so v denarni obtok prišli tudi novi kovanci; kovati so začeli srebrne zvezne tolarje (*Vereinsthaler*) in zlate krone (*Goldkronen*), ki so bili zakonito plačilno sredstvo tako v Avstriji kot v državah Nemške carinske zveze; v Avstriji so kovali še kurantne srebrnike za 2, 1 in ¼ goldinarja, srebrni drobiž za 10 in 5 krajcarjev in bakreni drobiž za 3, 1 in ½ krajcarja)

krainger Währung – *kranjska veljava* (V 308)

t. W. = *teutsche Währung* – (denar) nemške veljave

W.W. = *Wiener Währung* – (denar) dunajske veljave

Währungsgeld (→ *Währungsmünze*)

Währungsmünze f denar, valuta (dejansko plačilno sredstvo v nasprotju s števnim denarjem (Rechnungsmünze) kot računskim plačilnim sredstvom)

Währungspolitik f denarna politika, valutna politika

Währungsreform f denarna reforma

Wahrzeichen n znamenitost

Waidmann (→ *Weidmann*)

Waise f sirota (→ *Ganzwaise*, *Halbwaise*, *Kriegswaise*, *Militärwaise*)

Waisel (→ *Waise*)

Waiselhaus (→ *Waisenhaus*)

Waisenanstalt f sirotišnica (*sirotišče) (→ *Asyl*)

Waisenbücher pl sirotinske knjige (sodni zapisi o varstvenem

upravljanju sirotinskega premoženja)

Waisenhaus (→ *Waisenanstalt*)

Waisenjähre pl sirotska leta (G II. 333)

Waisenkasse f sirotinska blagajna (*sirotinska dnarnica)

Waisenknabe m sirotek

Waisenmädchen n sirotica

Waisenprovision f sirotinska preskrbnina (→ *Bruderlade*)

Waisensachen pl sirotinske zadeve (H 45)

Waisenstiftung f ustanova za sirote, sirotinska ustanova (→ *Militärwaisenstiftung*)

Waisenvater m oče sirotinskih otrok, skrbnik sirotinskih otrok

Waiz (→ *Weizen*)

Walachei f *Vlaška* (H 56)

Wald m gozd (H 24) (*Bannwald*, *Hochwald*, *Laubwald*, *Lustwald*, *Mittelwald*, *Nadelwald*, *Niederwald*, *Schwarzwald*, *Streuwald*) ◇ das Lichte im Walde – goljava, posek v gozdu *gemeinschaftliche Wälder* – skupni gozdovi (H 24) schlagbarer Wald – séčni gozd

Waldamt n gozdni urad (H 21)

Waldbann m lovsko pravica

Waldbau m gozdarstvo

Waldbaumschule f gozdarska šola (*Deželno gozdarsko šolo/Landeswaldbaumschule* je v letu 1869 ustanovil kranjski deželni zbor; nahajala se je v hiši ob graščini Snežnik/Schneeberg kneza Schönburg-Waldenburga)

Waldbereitung f popis gozdnega staleža v času vladavine cesarice Marije Terezije (1755–1762)

- Waldbestand** m gozdni stalež
- Waldbewohner** m pogozdnik
- Waldbürger** (→ *Waldbewohner*)
- Waldgerechtigkeiten** pl gozdne pravice (G II. 445)
- Waldgründe** pl gozdna zemljišča
- Waldheger** m logar
- Waldhüter** m gozdni čuvaj
- Waldinspektor** m gozdarski inšpektor (H 36)
- Waldkultur** f gozdarstvo
- Waldland** n gozdovi
- Waldmann** (→ *Waldbewohner*)
- Waldmeister** m gozdarski mojster (H 21; G II. 204)
- Waldmensch** (→ *Waldbewohner*)
- Waldordnung** f gozdni red (predpisi o izkoriščanju in vzdrževanju gozda)
- Waldrecht** n gozdno pravo (G II. 437)
- Waldschlag** m posek
- Waldung** f les (*lesovje, lesovina), gozd
- Waldweg** m gozdna pot
- Waldwesen** n gozdovi (H 22)
- Waldwirtschaft** f gozdno gospodarstvo, gozdarstvo
- Wald-, Zoll- und Lotterieinspektor** m inšpektor gozdov, carine in loterije (H 36)
- walgen** – valjati
- Wall** m okop, nasip (→ *Ringwall*)
- Wallach** m (konj) skopljenec (*rezanec)
- wallachen** – skopiti, obrezati (žrebca)
- Wallburg** f gradišče
- Waller¹** m romar (*božjepotnik)
- Waller²** m som (riba) (*bolar)
- Wallerin** f romarka (*božjepotnica)
- wallfahren** – romati
- Wallfahrer** m romar (*božjepotnik)
- Wallfahrerin** f romarka (*božjepotnica)
- Wallfahrt** f božja pot, romarska pot, romanje
- Wallfahrtskirche** f romarska cerkev (*božjepotna cerkev)
- Wallfahrtsort** m romarski kraj
- Walnuß** f oreh
- Walstatt** f bojišče
- walten** – **1.** vladati, voditi, delovati (→ *Amt, Vorsehung*) **2.** ravnati (→ *Gnade, Milde, Strenge*) ◇ schalten und walten – gospodariti Das walte Gott! – Bog daj!
- walpoto** – **1.** *valpet* (G II. 168) (najvišji hlapec na zemljiškem gospostvu, ki je nadzoroval tlačane) **2.** kraljevi pooblaščenec (namestnik) (Koroška – 10. stol.)
- wälzen** – valjati
- Walzenführer** m voznik cestnega valjarja (*voditelj za cestni valjar)
- Walzer** m **1.** valjar **2.** valček
- Walzmühle** f valjni mlin
- Walzwerk** n valjarna
- Wand** f stena ◇ spanische Wand – španska stena
- Wandel** m **1.** spreminjanje, sprememba **2.** denarna kazen, globa **3.** življenje, vedenje (→ *Lebenswandel*) **4.** sprehajanje ◇ Handel und Wandel – 1. dejavnost, delo, opravilo, obrt **2.** življenje, žitje in bitje

christlicher Wandel – krščansko življenje
unbescholtener/untadelhafter Wandel – pošteno, neoporečno življenje (*brezmadežno življenje)
einen Wandel erfahren – doživeti spremembo, spremeniti se
sich dem liederlichen Wandel ergeben – vdajati se razuzdanemu življenju, živeti nemoralno

wandelbar – 1. spremenljiv, nestalen
2. razmajan 3. prehoden

Wandelbühne f premični oder

Wandelfahrt f preseljevanje

Wandelgang (→ *Wandelhalle*)

Wandelhalle f pokrito sprehajališče (zlasti v zdraviliščih)

Wandelmonat m april, mali traven

Wandelmond (→ *Wandelmonat*)

wandeln – 1. sprehajati se, hoditi (→ *Fußstapfe*) 2. spremeniti

Wandelplatz m sprehajališče (*šetališče)

Wanderbuch n potna knjižica (*potne bukvice) (s patentom z dne 24. februarja 1827 je cesar Franc I. pri obrtnih pomočnikih odpravil dotedanje potne dokumente – listine (Kundschaften), spričevala (Zeugnisse) in potne liste (Wanderpässe) – in uvedel enotne potne knjižice (Wanderbücher); z ukazom ministrstev notranjih reči in policijstva z dne 14. marca 1860 »se je zaukazalo, da imajo po novi obrtnijski postavi (Gewerbeordnung) vpeljane delavske bukvice (Arbeitsbücher) kot potna in izkazna pisma (Reise- und Legitimationsurkunden) veljati«)

Wanderbüchel (→ *Wanderbuch*)

Wanderer m popotnik

Wandergewerbe n krošnjarska obrt (*obhodna obrt)

Wanderjahre pl učna doba pomočnikov (pri različnih mojstrih – znašala je 2–4 leta)

Wanderlehrer m potujoči učitelj (*potovalni učitelj) (→ *Landes-Wanderlehrer, Weinbau-Wanderlehrer*)

wandern – potovati, hoditi

Wanderpaß m potni list (*prehodni list)

Wanderschaft f popotovanje

Wandersleute pl potniki (→ *Wandersmann*)

Wandersmann m potnik

Wanderung f 1. potovanje, pešačenje, izlet 2. selitev (→ *Völkerwanderung, Zuwanderung*)

Wandervortrag m potovalni tečaj

Wandler m sprehalajec

Wandlung f 1. sprememba, preobrazba 2. povzdigovanje (pri maši)

Wanduhr f stenska ura

wanken – majati se ◇
»Die Geschichte bezeugt, daß die Treue Krains niemals gewankt hat.« – »Zgodovina spričuje, da se kranjska zvestoba nikdar ni majala.« (adresa kranjskega deželnega zbora ob obisku cesarja Franca Jožefa I. 12. julija 1883 v Ljubljani)

Wanne f kad, banja, nečka

wannen – von wannen – od kod, od koder

- Wannenbad** n kadna kopel (→ *Bad*)
- Wanze** f stenica
- Wappen** n grb (→ *Stammwappen*)
- Wappenfeld** n grbovno polje
- Wappenkunde** f grboslovje, heraldika
- Wappenmaler** m grbovni slikar
(*gerbovni malar)
- Wappenmantel** m grbovni plašč
- Wappenschild** m grbovni ščit
- wappnen** – oborožiti
- ward = wurde** (→ *werden*)
- Ware** f blago (→ *Bannware, Eßware, Fertigware, Fleischware, Gemischtware, Geschmeidewaren, Halbware, Kolonialware, Kurzwaren, Lebensware, Manufakturware, Putzware, Schnittware, Strickware, Teigware, Tonwaren, Tuchware, Weißwaren, Wirkwaren*) ◇
Preisgabe der Ware – prepustitev blaga
feilbare Waren – prodajni izdelki
grüne Ware – zelenjava
kurrente Ware – običajno blago
Waren beziehen – nabavljati blago
Waren niederlegen – skladiščiti blago
Die Ware ist im Moment nicht greifbar. – Blago trenutno ni na zalogi.
- Warenaufleger** m nakladalec
- Warenbeschau** f ogled blaga
- Warenbeschauer** m oglednik blaga, kontrolor
- Waren-Einkaufverein**
(→ *Konsumverein*)
- Warengeschäft** (→ *Warenhandlung*)
- Warenhandel** m blagovna trgovina
- Warenhandlung** f trgovina z mešanim blagom
- Warenlotterie** f blagovna loterija
- Warenshoppen** m odlagališče za blago, lopa
- warm** – topel (→ *Küche, Nachruf*)
- Warmbad** n toplice (*gorko kopališče, topli vrelec)
- Warmbrunnen** (→ *Warmbad*)
- Wärme** f **1.** toplota **2.** toplina
- wärmen** – **1.** greti, ogrevati **2.** razbeliti
- Wärmer** m ogrevalo (*grela, ogrevača)
- Wärmestube** f *grelnica (ogrevana soba za brezdomce)
- Warmhaus** n ogrevani rastlinjak
(→ *Gewächshaus*)
- warnen** – svariti, opozoriti, opominjati
- Warnung** f svarilo, opozorilo, opomin
(→ *Disziplinarmittel*) ◇
Warnung vor Fälschung und Nachahmung – svarilo pred ponarejanjem in prenarejanjem (v časopisnem oglasu)
die Warnung geben – posvariti
- Warnungstafel** f svarilna tabla (ob cesti) (*svarilna deska)
- Warschauer-Pakt-Staaten** pl države članice Varšavskega pakta (→ *Pakt*)
- Wart** m **1.** čuvaj (→ *Forstwart*)
2. skrbnik (→ *Kassenwart, Kneipwart, Säckelwart, Schriftwart, Sprechwart, Stallwart, Torwart, Turnwart, Zeugwart*)
- Warte** f **1.** stražni stolp, stražarnica
2. razgledni stolp, opazovalnica (→ *Aussichtswarte, Erdbebenwarte, Sternwarte*) **3.** nega ◇
von seiner Warte aus – z njegovega stališča, po njegovem

Wartegebühr f čakarina

Wartehalle f čakalnica (na železniški postaji)

warten – 1. čakati 2. streči, negovati, skrbeti za (koga/kaj), varovati 3. vzdrževati (stroj, napravo)

Wartepersonal n strežno osebje, strežniki

Wärter m 1. strežnik, strežaj (→ *Krankenwärter*) 2. čuvaj (→ *Bahnwärter Bärenwärter*) 3. stražar (→ *Gefangenenwärter, Gefangenwärter*) 4. upravljavec strojev (naprav), opravnik strojev (naprav) (→ *Lampenwärter, Maschinenwärter, Wagenwärter, Weichenwärter, Zeugwärter*)

Wartezeit f čakalni čas

Wartgeld n *čakarina (plačilo za vojaško pripravljenost v okviru fevdalne konjenice)

Wartturm m 1. stražni stolp, stražarnica 2. razgledni stolp, opazovalnica

Wartung f 1. postrežba 2. vzdrževanje (stroja, naprave)

Waschanstalt f pralnica

Waschbecken n umivalnik

Waschbrett n perilnik (lesena pravokotna deska za pranje perila, ki jo je zamenjala deska z rebrasto pocinkano pločevino)

Wäsche f perilo (→ *Bettwäsche, Hauswäsche, Leibeswäsche, Rollwäsche, Tischwäsche*) ◇ die Wäsche reiben – mencati perilo

Wäschebügeleri f likalnica

Wäscherzeuger m izdelovalec perila

Wäschekasten m omara za perilo

waschen (wusch, hat gewaschen) – prati, oprati, umivati

Wäscherin f perica

Wäschessammelhauptstelle für das Herzogtum Krain in Laibach f Glavna zbiralnica za perilo za vojvodino Kranjsko v Ljubljani (za vojake-povratnike iz vojnega ujetništva med prvo svetovno vojno)

Wäschessammlung f zbiranje perila (za vojake-povratnike iz vojnega ujetništva med prvo svetovno vojno) (→ *Wäschessammelhauptstelle für das Herzogtum Krain in Laibach*)

Waschhaus n pralnica

Waschkasten m umivalnik

Waschkessel m kotel za kuhanje perila

Waschküche f pralnica (*pralna kuhinja, perilna kuhinja)

Waschlauge f lug

Waschplatz m perišče

Waschpulver n pralni prašek

Waschraum m umivalnica

Waschtisch m umivalna mizica, umivalnik

Waschtrog m perilno korito

Waschung f umivanje (kot cerkveni ritual) (→ *Fußwaschung*)

Waschweib (→ *Wäscherin*)

Waschzimmer n umivalnica

Wasen m trata, ruša

Wasenmeister m konjederec (*konjač)

Wasenmeisterei f konjedernica

wasgestalten – kako

wasmaßen (→ *wasgestalten*)

Wasser n 1. voda (→ *Abwaschwasser, Brauchwasser, Brunnenwasser, Fließwasser, Hochwasser, Leitungswasser, Mineralwasser, Nutzwasser, Quellwasser,*

- Regenwasser, Schneewasser, Sodawasser, Thermalwasser, Trinkwasser, Weihwasser*) **2.** vodica (→ *Haarwasser, Mundwasser, Zahnwasser*) ◇
 stehendes Wasser – stoječa voda
 fließendes Wasser – tekoča voda
 bei Wasser und Brot züchtigen – kaznovati z zaporom ob vodi in kruhu
 das Wasser abschlagen – opravljati malo potrebo, urinirati
- Wasserabfluß** m odtok
- Wasserbad** n **1.** vodna kopel (*vodna kopelj) **2.** toplice
- Wasserbaupersonal** n osebje vodne gradnje (H 35)
- wasserdicht** – vodotesen
- Wasserfahrt** f vožnja po reki (→ *Gesellschafts-Wasserfahrt*)
- Wasserflugzeug** n hidroplan
- Wassergebühr** f vodna pristojbina
- Wassergrand** m korito (kamnito ali leseno, za pitno vodo)
- Wasserheilstalt** f vodno zdravilišče ◇
 Wasserheilstalt Mallner-Brunn am Veldeser-See – Vodno zdravilišče Mallnerjev vrelec ob Blejskem jezeru
- Wasserheilkunde** f zdravljenje z vodo, hidropatija
- Wasserkopf** m vodenoglavost (*glavna vodenica)
- Wasserkraftanlage** f vodna naprava (*naprava z vodno močjo) (elektrarna) (→ *Wehranlage*)
- Wasserkran** m vodni napajalnik (naprava za dovajanje vode v lokomotivo)
- Wasserleitung** f vodovod ◇
 Erbauung einer Wasserleitung – izgradnja vodovoda
- Wasserleitungsbau** m gradnja vodovoda
- Wasserleitungsröhre** f vodovodna cev
- Wassermangel** m pomanjkanje vode ◇
 dem Wassermangel abhelfen – odpraviti pomanjkanje vode
- Wassermann** m **1.** povodni mož
2. vodnar
- Wassermaut** f vodna mitnina (H 37), brodnina
- Wassermautgebühr** f brodnina
- Wassermautstation** f brodninska postaja
- Wassernot** f pomanjkanje vode (*brezvodje), suša
- Wasserpocken** pl norice (*vetrnice) (varicella)
- Wasserrad** n mlinsko (vodno) kolo ◇
 unterschlägiges Wasserrad – lopatno kolo (→ *Mühle*)
- Wasserrecht** n **1.** vodarina (*pravico do ribolova so podložniki plačevali deloma z denarjem, deloma pa so prispevali ribe za gosposčinsko kubinjo*) (G II. 250) **2.** vodno pravo
- Wasserrechtgesetz** n vodopravni zakon (kranjski vodopravni zakon: *Postava od 15. maja 1872, zastran rabe, napeljevanja in odvracanja vodá / Gesetz vom 15. Mai 1872, über die Benützung, Leitung und Abwehr der Gewässer*)
- wasserreich** – vodnat
- Wasserreich** n vode, vodovje
- Wasserrinne** f žleb
- Wasserscheide** f razvodje
- wasserscheu** – stekel
- Wasserscheue** f steklina (→ *Tollwut*)
- Wassersnot** f poplava, povodenj

Wasserspiegel m vodna gladina
(*vodna črta)

Wasserstand m vodostaj

Wasserstoffbombe f vodikova bomba

Wasserstrahl m vodni curek

Wasserstraße f vodna cesta

Wassersucht f vodenica
(→ *Bauchwassersucht*,
Brustwassersucht,
Herzbeutelwassersucht,
Herzwassersucht, *Lungenwassersucht*,
Windwassersucht)

Wassertränke f napajališče (za živali)

Wassertrog m korito

Wasserwärmer m vodogrelec

Wasserweihe f blagoslov vode

Wasserwerk n **1.** vodna naprava
2. vodovod ◇
städtisches Wasserwerk
(Stadtmagistrat Laibach) – mestni
vodovod (Mestni magistrat
Ljubljana) (ljubljski mestni
vodovod je bil svečano odprt 29.
junija 1890 na praznik sv. Petra in
Pavla, in sicer na Cesarja Josipa
trgu) (→ *Jahresrechnung*)

**Wasserwerkfond – städtischer
Wasserwerkfond (Stadtmagistrat
Laibach)** m *zaklad mestnega
vodovoda (Mestni magistrat
Ljubljana) (→ *Jahresrechnung*)

Wasserzins m vodni činž, vodarina

Wasserzulandungsgefälle n mestna
pristaniščina

waten – gaziti, bresti

Watte f vata

Wattmacher m izdelovalec vate

Webefabrik f tkalnica

weben – tkati

Weber m tkalec (→ *Leinweber*,
Zeugweber)

Weberei f **1.** tkalnica (→ *Leinweberei*)
2. tkalstvo

Web(er)stuhl m statve

Wechsel m **1.** zamenjava, menjava,
sprememba (*premenitev,
prememba) (→ *Aufenthaltswechsel*,
Domizilwechsel, *Maschinenechsel*,
Stoffwechsel, *Wohnungswechsel*)
2. zamenjava straže **3.** izmenjava
(→ *Briefwechsel*, *Schußwechsel*,
Wortwechsel) **4.** menica **5.** stečina
(prehod velikih živali) **6.** mena
(→ *Wechseljahre*) ◇
Präsentation eines Wechsels –
predložitev menice (*predočba
menice), prezentacija menice
Wechsel der Pferde – preprega,
prepreganje (konj)
einen Wechsel acceptieren – sprejeti
menico
einen Wechsel ausstellen – izdati
menico
einen Wechsel einlösen – plačati
menico
einen Wechsel präsentieren/vorlegen
– predložiti menico (*predočiti
menico), prezentirati menico
der Wechsel verfällt – menica zapade
einen Wechsel girieren – prenesti
menico, žirirati (*žirovati)
den Wechsel protestieren –
protestirati menico (pridobiti
potrdilo o neplačani menici)

Wechselbrief m menica

wechselfähig – menično sposoben
(*prikladen, po menjopisu se
zavezati)

Wechselfähigkeit f menična
sposobnost (*prikladnost, po
menjopisu se zavezati)

- Wechselfieber** n menjajoča se mrzlica (značilna za malarijo) (febris intermittens), malarija
- Wechselgericht** n menično sodišče (H 24, 25, 42, 57)
- Wechselgerichtappellationsinstanz** f menična apelacijska sodna instanca (H 42)
- Wechselgründe** pl menjalna zemljišča (zemljišča, ki imajo po dva, tri ali več gospodarjev, ki se vrstijo v uživanju pridelkov leto za letom) (*premenjevalna zemljišča)
- Wechseljahre** pl mena
- Wechselklage** f menična tožba
- wechseln** – 1. zamenjati, menjati (→ *Farbe*) 2. izmenjati
- Wechselordnung** f menični red (H 42)
- Wechselpatent** n menični patent (H 24)
- Wechselrede** f razprava, dialog
- Wechelseitigkeit** f vzajemnost ◇ slawische Wechelseitigkeit – slovanska vzajemnost
- Wechselstation** f izmenska postaja
- Wechselstube** f menjalnica
- Wechselwiese** f menjalna senožet
- wecken** – 1. buditi, zbuditi 2. navdajati s (čim), vzbuditi (→ *Angst, Interesse, Neugier*)
- Weckeruhr** f budilka
- weder** – kot pa
- weder – weder ... noch** – niti ... niti
- Weg** m 1. pot (→ *Fahrtweg, Feldweg, Fuhrweg, Fußweg, Gemeindegeweg, Heimweg, Hohlweg, Kreuzesweg, Kreuzweg, Leidensweg, Rückweg, Saumweg, Schienenweg, Treppelweg, Waldweg*) 2. sredstvo, način
- (→ *Amtsweg, Concurrerenzweg, Correctionsweg, Correspondenzweg, Dienstweg, Disciplinarweg, Erbschaftsweg, Gesetzgebungsweg, Gnadenweg, Instanzenweg, Lizitationsweg, Meistbietungsweg, Offertweg, Parifikationsweg, Privatweg, Prozeßweg, Rechtsweg, Schubweg, Subarrendierungsweg, Verordnungsweg, Verständigungsweg, Versteigerungsweg, Verwaltungsweg, Zwangsweg*) ◇ Mittel und Wege – možnosti bewanderter Weg – uhojena pot diplomatischer Weg – diplomatska pot gerichtlicher Weg – sodna pot (tožba) gesetzlicher Weg – zakonita pot öffentlicher Weg – javna pot auf mündlichem Wege – ustno auf schriftlichem Wege – pisno auf unrechten Wegen – na krivih poteh auf dem Wege der Ernennung – z imenovanjem im administrativen Wege – po upravnih poti (*upravoma) die im currenten Wege erledigten Geschäfte – tekoči posli die im currenten Wege erledigten Schriftstücke – tekoča korespondenca, kurencije im direkten Wege – neposredno, brez razpisa im disziplinären Wege – disciplinsko im friedlichen/gütlichen/gutwilligen Wege – po mirni poti, zlepa im gerichtlichen Wege – po sodni poti, preko sodišča im kurzen Wege – na kratko (→ *brevi manu*) im politischen Wege/im Wege

der politischen Behörden – preko političnih oblastev
im politisch-administrativen
Wege – po političnoupravni poti (*politično-upravnim pôtem)
im schriftlichen Wege – pismeno
im verfassungsmäßigen Wege – po ustavni poti
im Wege der Gnade – milostno (*milostnim potom)
(→ *Gnadenweg*)
im Wege des Zwangsverfahrens – v prisilnem postopku
in jmds. Wege – preko (koga), s posredovanjem (koga)
im Wege Rechtsens – s pravdo
den Weg Rechtsens betreten – začeti pravdo, tožiti
(→ *Rechtsweg*)
den Weg offener Feindseligkeit betreten – stopiti na pot odkritega sovrašva (*nastopiti pot odkrite sovražnosti)
jmdm. den Weg ebnen – utirati (komu) pot
einen Weg einschlagen – kreniti po poti, ubrati pot
Mittel und Wege finden/schaffen – najti možnosti za (kaj)
sich auf dem Wege der Genesung befinden – okrevati
jmdn. auf den guten Weg leiten – pripeljati (koga) na pravo pot
etwas aus dem Weg räumen – odstraniti (kaj)
jmdm. Hindernisse in den Weg legen/stellen – ovirati (koga)
jmdm. Steine in den Weg legen – metati (komu) polena pod noge
etwas zu Wege bringen – napraviti (kaj)
jmdm. den Weg verlegen – zapreti (komu) pot

Wegabzweigung f razpotje

Wegbereiter m pionir

Wegdirektionen pl cestne direkcije
(H 32)

Weg(e)geld n cestnina, potnina

Wegehaus n cestninarska hiša

Wegelagerei f cestno razbojništvo

Wegelagerer m cestni razbojnik

Wegemaut (→ *Wegmaut*)

Wegemauteinnehmer m mitničar

Wegemesser m cestomerec, potomerec (*cestni merčín)

wegen – zaradi (→ *amtswegen*) ◇
Von wegen! – Pa še kaj!/Kje neki!
vom Stadtmagistrat wegen – od mestnega magistrata

Weggefährte m sopotnik ◇
politischer Weggefährte – politični sopotnik

Weggefällenamt n cestno-pristojbinski urad (H 37)

Weggeld (→ *Weg(e)geld*)

Weggenosse (→ *Weggefährte*)

weglegen – izpostaviti (*izpoložiti)

Weglegung – Weglegung des Kindes
f izpostavitev otroka (*izpoloženje otroka, izpoložba otroka, zanesenje otroka) (→ *Kindesweglegung*)

Wegmaut f **1.** cestna mitnina (H 37), cestnina **2.** cestna mitnica (*cestna šrangá) ◇
ärarische Wegmaut – erarna cestnina, cesarska cestnina

Wegmautgebühr f cestnina

Wegmautstation f cestninska postaja, mitnica

Wegmeister m cestni mojster (uradnik, ki je nadzoroval ceste)

Wegräumer m cestar

- Wegscheid** m razpotje
- Wegsteile** f strmina
- Wegstunde** f ura hoda
(1 ura hoda: ca. 5 km)
- Wegübergang** m železniški prehod
(*železnični prehod)
- Wegweiser** m **1.** vodnik (*vodivec, prevodnik) **2.** potokaz, smerokaz
(*cestokaz, cestna roka)
- Wegzehrung** f popotnica
(*popotnina, popotina)
- Wegzoll** m cestnina
- Wegzug** m odhod
- Weh(e)** n bolečina (→ *Geburtswehen*), bol (→ *Heimweh*)
- Weh(e)mutter** f babica
- wehen** – pihati, veti
- Wehfrau** f babica
- Wehr** f bran, bramba (→ *Abwehr*, *Bauernwehr*, *Bundeswehr*, *Feuerwehr*, *Gegenwehr*, *Landwehr*, *Notwehr*, *Schulterwehr*, *Schutzwehr*, *Seewehr*) ◇
sich gegen jmdn./etwas zur Wehr setzen/stellen – postaviti se v bran, braniti se pred (kom/čim)
- Wehr** n jez, zapornica, brana
- wehr.** = **wehrenden** (→ *während/währenden Jahres*)
- Wehranlage** f jez (*jezilna naprava)
Wehranlage mit Schleusen – jez na zapornice (*jez na zatvornice)
(→ *Wasserkraftanlage*)
- Wehrbauer** m obrambni kmet, krajišnik
- Wehrbauernhof** m zemljiško posestvo kmeta ali viteza, zadolženega za obrambo
- Wehrbereitschaft** f obrambna pripravljenost
- Wehrdienst** m vojaška služba ◇
freiwilliger Wehrdienst – prostovoljna vojaška služba
den Wehrdienst ableisten – odslužiti vojaško službo
- Wehrdienstverweigerer** m oseba, ki odklanja vojaško službo
- Wehrdienstverweigerung** f odklonitev vojaške službe
- wehrend** (→ *während*)
- Wehrer** m branilec
- wehrfähig** – sposoben za vojaško službo (*vojevit, za orožje zmožen)
- Wehrfähige(r)** m za vojaško službo sposoben moč (*vojeviti moč)
- Wehrfähigkeit** f sposobnost za vojaško službo (*brambena zmožnost)
- Wehrgeld** (→ *wergeld*)
- Wehrgesetz** n vojni zakon (avstro-ogrski vojni zakoni so bili uvedeni z zakoni z dne 5. decembra 1868, 11. aprila 1889 in 5. julija 1912)
- wehrhaft** – obrambno sposoben ◇
jmdn. wehrhaft machen – usposobiti (koga) za obrambo, oborožiti (koga)
- Wehrhaftigkeit** f obrambna sposobnost
- Wehrkirche** f taborska cerkev
- Wehrkraft** f obrambna moč
- Wehrkrieg** m obrambna vojna
- Wehrlinie** f obrambna črta, obrambna linija
- wehrlos** – neoborožen (*brezorožen)
- Wehrmacht** f **1.** vojna moč **2.** nemška vojska (1921–1945)
- Wehrmann** m vojak, vojščak
(*brambovec)

Wehrmauer f tabor

Wehrordnung f obrambni red

Wehrpaß m vojaška knjižica

Wehrpflicht f vojaška obveznost
(*vojna dolžnost, brambena
dolžnost) ◇
allgemeine Wehrpflicht – splošna
vojaška obveznost

Wehrpflichtarmee f naborniška
vojska

Wehrpflichtige(r) m vojaški
obveznik (*vojno dolžni, brambni
podvrženec)

Wehrschranken m zapornica
(*branilna pregraja)

Wehrstand m vojaški stan, vojska
(*branimni stan, branimci)
(→ *Ständegliederung*)

Wehrübung f orožna vaja (za
rezerviste)

wehrung (→ *Währung*)

Weib n **1.** ženska **2.** žena
(→ *Bettlerweib, Brotweib, Eheweib,*
Fratschlerweib, Mehlweib,
Sohn(e)sweib, Waschweib)

Weiberlehen n ženski fevd

Weibermann m ženskar

Weiberstrafanstalt f ženska
kaznilnica ◇

K. k. Weiber-Strafanstalt in

Vigaun – C. kr. ženska kaznilnica v
Begunjah

Weibesbruder m svak (ženin brat)
(*šurjak)

Weibesmutter m tašča (ženina mati)
(*punica)

Weibeschwester f svakinja (ženina
sestra) (*šurja)

Weibesvater m tast (ženin oče)
(*punec)

weiblich – ženski (→ *Dienstbote,*
Geschlecht, Lehrkraft, Nachkomme)

Weibsbild (→ *Weibsperson*)

Weibslleute pl ženske

Weibsperson f ženska ◇
ledige Weibsperson – samska/
neporočena/neomožena ženska,
samica
liederliche Weibsperson –
zanikrnica, lajdra

Weibsstück n ženščina

weich – mehak

Weichbild n **1.** obmestno področje,
obmestje (*omesje, gradiše)
2. *krajevno pravo* (V 89)

Weiche f **1.** mehkota, mehkoba
2. kretnica **3.** smernica

weichen (wich, ist gewichen) –
1. umakniti se, ogniti se
2. odstopiti, odnehati

Weichen n **1.** umik **2.** odstop ◇
den Feind zum Weichen bringen –
prisiliti sovražnika k umiku

Weichensteller (→ *Weichenwärter*)

Weichenstellung f **1.** postavljanje
kretnic **2.** določitev smernic

Weichenwächter (→ *Weichenwärter*)

Weichenwärter m kretničar

Weide¹ f **1.** pašnik (→ *Gemeindeweide,*
Hutweide) **2.** paša (*muljava)
(→ *Augenweide*) ◇
gemeine/gemeinschaftliche Weide
– skupni/solastni pašnik
(→ *Gemeinweide*)

Weide² f vrba

Weidegeld n pašnina

Weidemonat m junij, rožnik

Weiden n paša

Weiderecht n *pašna pravica* (H 51)

Weidmann m lovec

weidmännisch – lovski

weigern – odklanjati, odkloniti,
odpovedati (→ *Gehorsam*)

Weigern n odklanjanje, upiranje, upor,
upornost ◇
ohne Weigern – brez upiranja, brez
opora

weigern, sich – upirati se, braniti se,
zavračati

Weigerung (→ *Weigern*)

Weigerungsfall – im **Weigerungsfall**
– v primeru, da tega ne boste
storili; v primeru, da boste to
odklonili; v primeru, da se boste
upirali (*ako bi se branili)

Weihbischof m pomožni škof
(*namestni škof)

Weihbrot n hostija

Weihe f posvetitev, posvečenje
(→ *Fahnenweihe, Feuerweihe,
Kirchweihe, Ölweihe, Palmweihe,
Priesterweihe, Speisenweihe,
Taufwasserweihe, Wasserweihe*) ◇
Weihe der hl. Öle – blagoslov
obrednih olj (na veliki četrtek)
höhere Weihe – višji blagoslovi
kirchliche Weihe der Fahne –
posvečenje zastave
priesterliche Weihe – mašniško
posvečenje (*mašnikovo
posvečenje)

weihen – 1. posvetiti
(→ *Blut, Priester*) 2. kropiti

Weiher m ribnik

weihevoll – svečan

Weihgabe f zaobljubljeni dar

Weihgeschenk (→ *Weihgabe*)

Weihkirche f votivna cerkev (cerkev,
zgrajena zaradi zaobljube)

Weihling m ordinant

Weihnacht (→ *Weihnachten*)

Weihnachten n/pl božič (Dies
Natalis) (*Sveti dan)

Weihnachtsabend m sveti večer

Weihnachtsbaum m božično drevesce

Weihnachtsfeier f božičnica (božična
slovesnost z obdarovanjem, pogosto
sirot)

Weihnachtsfest (→ *Weihnachten*)

Weihnachtsgeld n božičnica (dodatek
k plači ob božiču)

Weihnachtskrippe f božične jaslice

Weihnachtsremuneration
(→ *Weihnachtsgeld*)

Weihrauch m kadilo

Weihrede f govor ob posvetitvi (npr.
spominske plošče)

Weibsteuer f *posebna dajatev ob nastopu
novega zemljiškega gospoda*
(G II. 250)

Weihwasser n blagoslovljena voda
(*žegnana voda) ◇
mit Weihwasser besprengen –
poškropiti z blagoslovljeno vodo

Weihwasserbecken n kropilnik

Weihwasserkessel
(→ *Weihwasserbecken*)

Weih(wasser)wedel m kropilo,
aspergil

weil. = **weiland** (→ *weiland*)

weiland – pokojni, rajniki ◇
weiland der Kaiser Maximilian –
pokojni cesar Maksimilijan

Weile f čas ◇

eine gute Weile – precej dolgo je, kar ...
 (bei) nächtlicher Weile – ponoči
 vor einer kleinen Weile – ravnokar
 nach einer langen Weile – čez
 dolgo časa
 keine Weile haben – ne imeti časa
 lange Weile haben – dolgočasiti se

weilen – bivati, muditi se

Weiler m zaselek (*zaselje – kategorija v *Specialnem repertoriju krajev na Kranjskem / Special-Orts-Repertorium von Krain* iz leta 1894)

Wein m vino (→ *Ausbruchwein, Branntwein, Dessertwein, Faßwein, Flaschenwein, Meßwein, Mundwein, Nachwein, Obstwein, Opferwein, Schaumwein, Tafelwein, Tischwein, Tresterwein, Süßwein, Zinswein*) ◇
 abgelegener Wein – odležano vino
 alter Wein – staro vino (*starina)
 junger Wein – mlado vino
 (→ *Heurige/r*)
 saurer Wein (Wein von schwacher Gattung) – cviček (→ *Schilcher*)
 dem Wein zusprechen – rad piti, srkati ga

Weinaufschlag m vinska naklada (H 21)

Weinbau m vinogradništvo (*vinstvo, vinoreja)

Weinbauer m vinogradnik (*vinorednik)

Weinbauschule in Marburg f
 Vinogradniška šola v Mariboru

Weinbau-Wanderlehrer m vinarski potovalni učitelj

Weinberg m vinska gorica

Weinbergangelegenheiten pl
 (*vino*)gorske zadeve (H 23),
 vinogradniške zadeve

Weinfälschung f ponarejanje vina
weinfart – prevoz vina v kleti
 (G II. 245)

Weinfaß n vinski sod

Weingarten m vinograd (*nograd)
 (→ *Hofweingarten*)

Weingarten-Ordnung f postava za vinograde

Weingeschirr n vinska posoda

Weinhändler m trgovec z vinom, vinotržec

Weinimpost f vinska naklada

Weinkeller m vinska klet

Weinkost f pokušnja vin (*vinska pokušnja) ◇
 öffentliche Weinkost – javna pokušnja vin (*javna vinska pokušnja) (→ *Landes-Weinkeller in Laibach*)

Weinland n 1. vinorodna dežela
 2. vinogradi

Weinlese f trgatev (*bendima)

Weinmonat m oktober, vinotok

Weinmost m vinski mošt

Weinpantscherei f ponarejanje vina

Weinpresse f stikalnica za vino

Weinschank m točenje vina, vinotoč, krčma

Weinschänk (→ *Weinschenk*)

Weinschänke (→ *Weinschenke*)

Weinschänkin (→ *Weinschenkin*)

Weinschenk m vinski točaj, krčmar

Weinschenke f vinotoč, krčma

Weinschenkin f vinska točajka, krčmarka

Weinsorte f vrsta vina

Weinständer m vinski čeber

Weinstock m vinska trta, trs

Weinstube f vinotoč

Weintraube f grozd

weinzerl – viničar (*vancerle, bancerle, vincar, vencar, vancar*)
(G II. 390, 391, 397)

Weinzieher m viničar

weinzirl (→ *weinzerl*)

weinzurl (→ *weinzerl*)

weise – moder, pameten

Weise f **1.** način **2.** običaj **3.** napev, melodija ◇
billiger Weise – na primeren način
trunkener Weise – v pijanem stanju, pijan, vinjen
unbefugter Weise – neupravičeno
unverschuldeter Weise – brez krivde, po nedolžnem
auf ortsübliche Weise – na za kraj običajen način, kot je v kraju v navadi (*v kraju navadno)
in einmütiger Weise – enodušno (*na enodušni način)
in gebührender Weise – na ustrezen način
in sinniger Weise – na duhovit način, duhovito
in splendider Weise – na čudovit način
in würdiger Weise – dostojno
Das Tanzkränzchen wurde in animierter Weise abgehalten. – Na plesu je vladalo živahno vzdušje.
Die Stelle ist in definitiver Weise zu besetzen. – Razpisuje se stalno delovno mesto. (→ *angestellt*)
in feierlicher/festlicher Weise begehen/stattfinden – svečano obeležiti

weisen (wies, hat gewiesen) –

1. pokazati, kazati, napotiti (*vižati)

(→ *Hand, Haus, Land, Schranke, Tür*) **2.** učiti

Weisheit f modrost, razumnost

weisot – mala pravda (G II. 249)

weiß – bel (→ *Fahne, Haus*)

weissagen – napovedovati, prerokovati, vedeževati

Weissager m prerok, videc

Weissagerin f prerokinja, vidka

Weissagung f napovedovanje, prerokovanje, vedeževanje

Weißbäcker m pek belega kruha (*beli krušnar)

Weißbrot n beli kruh, hlebec, pogača

Weißbuche f navadni gaber, beli gaber

weißen – pobeliti, beliti

Weißgerber m irhar (*jerhar, jirhar)

Weißgerberei f irharstvo (izdelovanje mehkega usnja iz kož divjadi in drobnice) (*jerharija, jirharija)

weißigen – beliti

Weißigung f beljenje

Weißnäherin f šivilja za belo perilo

Weißwaren pl perilo

Weißwarenhändler m prodajalec perila

Weistum n pravni zapisi (*v zvezi s podeželjem*), pravno napotilo, pravna prema (G II. 15; V 89) (zapis ustno izročeni pravnih običajev)

Weisung f **1.** navodilo, napotek (*napotilo) **2.** zapoved, ukaz (*ukazilo), povelje, direktiva **3.** ponudba dokazov in njihova izvedba (V 406) (→ *Gegenweisung*), dokazi v tožbi pred sodiščem **4.** graja ◇

auf Weisung – po naročilu
Weisung erteilen – izdati navodilo

weit – daleč (→ *Büchenschuß*,
Flintenschuß, *Musketenschuß*,
Pistolenschuß) ◇

von Weitem – od daleč
weit und breit – daleč naokoli
das Weite suchen – popihati jo,
pobegniti

Weite f **1.** daljava, daljina **2.** širina,
širnost **3.** oddaljenost, domet
(→ *Schußweite*, *Tragweite*,
Wurfweite)

weitere – nadalje, razen tega ◇
ohne weitere – brez odloga, takoj

weittragend – **1.** daljnometen,
daljnostrelen (→ *Geschütz*)
2. daljnosežen

Weizen m pšenica ◇
türkischer Weizen – turšica

Weizenbackmehl n pšenična moka za
peko

Weizenbrot n pšenični (beli) kruh,
hleb pšeničnega (belega) kruha
(*pšeničnjak) (→ *Weißbrot*)

Weizengleichmehl n pšenična enotna
moka

Weizengrieß m pšenični zdrob

Weizenkochmehl n pšenična moka za
kuho

Weizenschnitt m žetev pšenice

welcher (**welche**, **welches**) – kateri
(katera, katero)

welcherart – kako, kakšen, kakršen ◇
welcherart auch – kakršenkoli

welchergestalt – kako

welcherlei (→ *welcherart*)

Welle f **1.** val **2.** vratilo, vreteno, vaj,
gred

welsch – **1.** italijanski (→ *Nuß*)
2. romanski **3.** nerazumljiv
(→ *Kauderwelsch*)

Welsche pl Lahi (Italijani)

Welschland n Laško (Italija)

Welt f svet (→ *Mitwelt*, *Nachwelt*,
Umwelt, *Unterwelt*, *Vorwelt*) ◇
Untergang der Welt – konec sveta
(→ *Weltuntergang*)

die Alte Welt – Stari svet, Evropa

die böse Welt – zlobne govornice

die Dritte Welt – dežele tretjega
sveta, dežele v razvoju

die heile Welt – **1.** ves svet, vesoljni
svet **2.** nedotaknjeni svet

die Neue Welt – Novi svet,
Amerika

die zeitliche Welt – tuzemsko
življenje, časnost

vor aller Welt – pred vsem svetom

die Welt segnen – umreti

auf die Welt kommen – priti na
svet, roditi se

aus der Welt gehen/scheiden –

oditi s tega sveta, umreti

von der Welt abfordern – poklicati
s tega sveta (→ *Gott*)

in eine bessere Welt übergehen –
preseliti se v boljši svet/v večnost

Weltanschauung f svetovni nazor

Weltbürger m svetovljan, kozmopolit

Weltbürgertum n svetovljanstvo,
kozmpolitizem

Weltgegend f stran neba
(→ *Himmelsgegend*)

Weltgeistliche(r) m svétni duhovnik
(*petrinar)

Weltgeistlichkeit f svétna duhovščina

Weltgeschichte f svetovna zgodovina
(*občna zgodovina)

Welthandel m svetovna trgovina

Weltklerus (→ *Weltgeistlichkeit*)

weltlich – posveten (→ *Herr, Stand*)

Weltmacht f svetovna sila

Weltmann m svetovljan, kozmopolit

weltmännisch – svetovljanski,
kozmpolitski

Weltmeer n ocean

Weltpriester (→ *Weltgeistliche/r*)

Weltreich n imperij

Weltrevolution f svetovna revolucija

Weltschmerz m svetobolje

Weltuntergang m konec sveta

**Weltzeiten – auf ewige/
immerwährende Weltzeiten** –
za vse večne čase

Wende f **1.** obrat, preobrat, prelom
2. demokratične spremembe
v nekdanji NDR ob združitvi
Nemčije leta 1990

Wendelstein m stopnišni stolp

Wendeltreppe f polzaste stopnice
(→ *Wendelstein*)

wenden – obračati, obrniti (→ *Rücken*)

wenden, sich – obrniti se na (koga/
kaj) (→ *besser, Blatt*)

Wenderohrspritze f škropilnica na
obrat (*škropivnica, pri kateri se cevi
(meh) ne rabi)

Wendung f **1.** zasuk, obrat, okret,
obračanje **2.** fraza ◇
Wendung der Dinge – preobrat
ganze Wendung – cel obrat
eine günstige Wendung erlangen –
doživeti ugodno spremembo,
obrniti se na bolje
eine entscheidende Wendung
nehmen – doživeti odločilen
preobrat

wenig – malo, nekaj

Wenigkeit f malenkost

wenn – če, ko ◇

wenn ... auch – čeprav, četudi
(*akoravno, dasi, dasiravno)

wenngleich – čeprav, četudi
(*akoravno, dasi, dasiravno)

wennschon (→ *wenngleich*)

Werbbezirk m naborni okraj
(H 44, 46; G II. 224)

Werbbezirkskommissariat n
komisariat nabornega okraja
(G II. 224)

Werbbezirksobrigkeiten pl
nabornookrajne gosposke (H 44, 46)

werben (warb, hat geworben) –

1. snubiti **2.** novačiti **3.** reklamirati

Werber m **1.** snubec **2.** oseba,
ki novači vojaške novince
(*nabiralec) **3.** prosilec (*prošnik)
(→ *Aufnahmswerber, Bauwerber,
Bittwerber, Concessionswerber,
Dienstwerber, Eherwerber,
Gnadenwerber*)

Werbstation f naborna postaja (za
prostovoljce v italijansko-avstrijski
vojni 1866) (*nabirališče)
(→ *Anwerbung*)

Werbung f **1.** snubljenje **2.** novačenje,
nabor (*nabiranje) **3.** propozicija
(navodilo deželnega kneza
svetovalcem oz. komisarjem za
deželni zbor) **4.** reklama (za blago),
reklamno sporočilo, propaganda

werchpfennig – denarno nadomestilo
za tlako, robotnina

Werdegang m **1.** nastanek, razvoj
2. življenska pot, razvojna pot,
kariera

werden (wurde/ward, ist geworden) – postati (→ *alt, anhängig, arm, beifällig, bevormundet, bewußt, bittlich, eins, fahnenflüchtig, fertig, flüchtig, fündig, gerecht, gewahr, habhaft, handgemein, invalid, knapp, krank, kündbar, laut, ledig, Licht, müde, publik, rechtskräftig, rege, reich, scheu, schlecht, schlüssig, straffällig, tätlich, Teil, teilhaftig, treubruchig, ungehalten, unwirksam, verlustig, vorstellig, wortbrüchig, zuteil*)

Werden n nastanek (*postanek)

Werder m otok v reki

werfen (warf, hat geworfen) – **1.** vreči (→ *Bord, Sattel*), metati, lučati
2. povreči, skotiti (*imeti mlade, oteliti se, ojagnjiti se, okoziti se) (→ *Kalb*) **3.** odbiti (→ *Feind*)

Werfer m metalec (→ *Flammenwerfer, Minenwerfer, Scheinwerfer*)

Werft f ladjedelnica

Werg m **1.** grobo predivo (iz lanu ali konoplje) (→ *Flachswerg*)
2. pazderje (oleseneli del stebelc lanu ali konoplje)

wergeld – *spravnina, krvnina* (V 263)

Werk n **1.** delo **2.** avtorsko delo (literarno delo, umetniško delo)
3. izdelek **4.** kolesje, mehanizem
5. tovarna, podjetje, obrat **6.** *ročna tlaka* (G II. 328) **7.** poslopje, stavba
8. trdnjava ◇
sich ans Werk machen – začeti z delom
ins Werk setzen – udejaniti, uresničiti, izpeljati
zu Werke gehen – lotiti se (česa)

Werkbauer m *nesvobodnjak na hubi* (G II. 328, 329)

Werkführer m delovodja (*delovodnik), poslovodja

Werkmeister m delovodja, mojster (*vodnik pri delu, delovodnik)

Werksanlage f delavnica

Werksbesitzer m rudniški posestnik

Werkstdirektor m rudarski ravnatelj

Werksgebäude n tovarniško poslopje

Werksgenossenschaft f rudarska zadruga

Werksleiter (→ *Werkmeister*)

Werksmeister (→ *Werkmeister*)

Werkstatt f delavnica (*delarna)

Werkstätte (→ *Werkstatt*)

Werkstudent m študent, ki se preživlja z občasnim delom

Werkwohnung f tovarniško stanovanje

Werktag m delavnik

werktätig – **1.** dejaven (*delotvoren) (→ *Unterstützung*) **2.** zaposlen

Werkstätige(r) m zaposleni, delavec

Werkstätigkeit f **1.** dejavnost (*delotvornost) **2.** zaposlenost

Werkzeug n orodje, priprava

wert – **1.** vreden **2.** cenjeni (v nagovoru) (→ *Herr, Zuschrift*)
3. dragi (→ *Freund*), mili (v nagovoru)

Wert m **1.** vrednost (→ *Nominalwert, Zahlwert, Zeitwert*), veljava, cena
2. vrednota ◇
Umwertung aller Werte – prevrednotenje vseh vrednot

Wertbrief m vrednostno pismo

Werteffecten pl vrednostni papirji (*vrednostnice)

Wertgegenstand m dragocenost
wertgeschätzt – spoštovan (*čislán)

Wertpapiere (→ *Werteffecten*)

wertschätzen – spoštovati (*čislati)

Wertschätzung f spoštovanje
(*čislanje) ◇
Er hat sich allgemeine
Wertschätzung erworben. –
Pridobil si je splošno spoštovanje.

Wertzeichen n vrednotnica
(*vrednostnica) (→ *Postwertzeichen*) ◇
Wertzeichen des Gebührengefälles
– *vrednostnice pristojbinskega
dohodarstva

Wesen n **1.** bitje **2.** bistvo, bit
3. vedenje, značaj, narava ◇
gemeines Wesen – skupnost,
skupne zadeve (*občinstvo)
(→ *Gemeinwesen*)
illoyales Wesen – nelojalnost
konziliantes Wesen – spravljiv
značaj, spravljivost
Entbieten allen und jeden ...,
was Standes, Würde, oder Wesens
dieselbe seyn mögen ..., – ... -
Sporočamo vsem in vsakomur ...,
glede na njihov stan, čast ali oblast
... (obrazec na začetku cesarskega
patenta)

Wesenheit f bistvo

wesentlich – bistven

weshalb – **1.** zakaj, čemu (*zavolj česa)
2. zaradi tega, zaradi česar, zato
(*zategadelj)

Weste f telovnik

Westgote m Zahodni Got

weswegen (→ *weshalb*)

wetscha – *veča* (G II. 62)

wetschpfennig – *večnina*
(G II. 62, 250)

Wettbewerb m **1.** tekmovanje, tekma
2. natečaj **3.** konkurenca

Wette f stava ◇
eine Wette eingehen – staviti

Wetteifer m tekmovalnost, vnema

wetteifern – tekmovati

wetten – staviti

Wetter n **1.** vreme **2.** nevihta, neurje
(*hudo vreme, huda ura) **3.** strela,
grom **4.** hrup ◇
die Unbill des Wetters – vremenska
neprilika
beständiges Wetter – stanovitno
vreme
schlagende Wetter – treskavi plin,
treskavec (→ *Schlagwetter*)
schlechtes Wetter – slabo vreme
schönes Wetter – lepo vreme
trübes Wetter – turobno vreme
unbeständiges Wetter –
nestanovitno vreme
Das Wetter hat eingeschlagen. –
Treščilo je.
Wetter läuten – zvoniti pred
neurjem (→ *Wetterläuten*)
ein Wetter machen – zganjati hrup
wider das Wetter schießen –
streljati proti toči
(→ *Wetterschießen*)

Wetterableiter m strelovod

Wetterbach m hudournik

Wetterbericht m vremensko poročilo
(*meteorološko poročilo)

Wetterdach n nadstrešek

wetterfest – **1.** odporen proti
vremenskim vplivom **2.** trden

Wetterhöhle f hudournna jama

Wetterkunde f vremenoslovje
(*vremenoznanstvo)

Wetterläuten n zvonjenje pred neurjem (*zvonjenje ob hudi uri, zvonjenje hudimu vremenu)

Wetterleuchten n bliskanje

Wettermantel m vetrni plašč (*vremenski plašč)

Wetterschießen n streljanje proti toči (*streljanje zoper točo)

Wetterschießstation f postaja za streljanje proti toči

Wetterschlag m toča

Wetterstange (→ *Wetterableiter*)

Wettersturz m vremenski preobrat

Wetterumschlag m vremenska sprememba

Wetterungunst f vremenska nepravilika

Wetterwolke f hudourni oblak (*hudi oblak)

Wettfahren n tekmovalna vožnja
(Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 2. julija 1904, s katerim se izdajajo začasna določila o vožnji z avtomobili in motornimi kolesi po javnih cestah v vojvodini Kranjski, in sicer gledé javnih neeraričnih cest, dogovorno z deželnim odborom kranjskim / Verordnung des k. k. Landespräsidenten in Krain vom 2. Juli 1904, mit welcher provisorische Bestimmungen bezüglich des Fahrens mit Automobilwagen und Motorrädern auf allen öffentlichen Straßen im Herzogthume Krain, und zwar hinsichtlich der öffentlichen nicht ärarischen Straßen im Einvernehmen mit dem krainischen Landesausschusse erlassen werden, je v 12. členu določal »Tekmovalna vožnja z avtomobili in motornimi kolesi po javnih cestah je vobče prepovedana, ker ovira promet po njih. Izjemoma

sme dati dovoljenje c. kr. deželna vlada, in sicer gledé neeraričnih cest samo v sporazumljenju s kranjskim deželnim odborom, pod posebnimi pogoji, ki se določajo za vsak primer posebej. (Das Wettfahren mit Automobilwagen oder Motorrädern auf den öffentlichen Straßen, ist als den Verkehr auf denselben behindernd, im Allgemeinen verboten. Eine ausnahmsweise Bewilligung kann von der k. k. Landesregierung, und zwar hinsichtlich der nicht ärarischen Straßen, nur im Einverständnis mit dem krainischen Landesausschusse, unter besonderen, für jeden einzelnen Fall festzusetzenden Bedingungen erteilt werden.)«)

Wettkampf m tekmovalje, tekma

Wettlauf (→ *Wettkampf*)

Wettrüsten n oboroževalna tekma

Wettschwimmen n tekmovalje v plavanju

Wettspiel (→ *Wettkampf*)

Wettstreit (→ *Wettkampf*)

Wetturnen n tekmovalna telovadba (npr. tekmovalni nastop Sokola)

W. G. = Wehrgesetz (→ *Wehrgesetz*)

WHW = Winterhilfswerk
 (→ *Winterhilfswerk*)

wichtig – 1. važen, pomemben (→ *Umstand*), tehten 2. važno, pomembno, tehtno ◇
 äußerst wichtig – izredno pomemben

Wichtigkeit f važnost, pomembnost ◇
 große Wichtigkeit besitzen – biti zelo važen, biti zelo pomemben

- Wicke** f grašica
- Wickenbrot** n grašičnjak
(kruh iz grašice)
- Wickenmehl** n grašična moka
- Widder** m oven
- Widem** n cerkvena posest
(*cerkovščina, cerkovšina, zadušbina), cerkvi namenjen travnik ali njiva (*cerkovšnica, cerkovnica), videm
- Widemgeld** n denarne dajatve od cerkvene zemlje (vidma)
- wider** – proti, zoper (→ *Wille*)
- Widerchrist** m antikrist (→ *Antichrist*)
- widerfahren** – dogoditi se, zgoditi se
(→ *Gerechtigkeit, Unrecht*), pripetiti se
- Widerhall** m odmev ◇
Widerhall finden – naleteti na odmev, zbuditi zanimanje
- Widerklage** f nasprotna tožba, protitožba
- Widerlage** f *zaženilo* (V 256) (poročni prejemek, ki ga je mož dal ženi ob poroki) (→ *Gegenaussteuer*)
- widerlegen** – **1.** ovreči (*ometati)
2. zaženiti (→ *Widerlage*)
- Widerlegung** f ovržba
- widern** – biti zoprno ◇
es widert mich vor ... – zoprno mi je ... (*mrzi se mi)
- Widerpart** m nasprotnik
- widerrechtlich** – protipraven
- Widerrede** f ugovor, ugovarjanje ◇
ohne Widerrede – brez ugovora
- Widerruf** m preklic (*oporeka) ◇
bis auf Widerruf – do preklica
- widerrufen** – preklicati
- Widersacher** m nasprotnik
- widersetzen, sich** – upirati se, postaviti se po robu
- Widersetzlichkeit** f upornost
- widerspenstig** – uporniški
- Widerspenstige(r)** m nepokornež, neposlušnež, trmoglavac, upornik
- Widerspenstigkeit** f nepokorščina, nepokornost, trmoglavost, upornost
- Widerspiel** n nasprotje ◇
das Widerspiel beweisen – dokazati nasprotno
- widersprechen** – **1.** ugovarjati, nasprotovati, spodbijati, oporekati (*prerekati) **2.** tajiti, zanikati
- Widerspruch** m **1.** protislovje, nasprotje, spodbijanje, oporekanje (*prerekanje) **2.** tajeenje, zanikanje ◇
lebhafter Widerspruch – ostro nasprotovanje
in Widerspruch geraten – zaplesti se v protislovja
in Widerspruch stehen – biti v nasprotju
- Widerstand** m odpor, zoperstavljanje (*zoperstava) ◇
passiver Widerstand – pasivni odpor
den feindlichen Widerstand brechen/zerbrechen – zlomiti sovražni odpor
Widerstand leisten/tun – nuditi odpor, zoperstaviti se
- Widerstandsbewegung** f odporniško gibanje
- Widerstandsfähigkeit** f odpornost
- Widerstandskämpfer** m član odporniškega gibanja, odpornik
- Widerstandsrecht** n pravica do odpora (proti krivičnemu vladarju)
- widerstehen** – upirati se

widerstreben – nasprotovati, upirati se

Widerstreit m nasprotje, navzkrižje, konflikt

widerstreiten – nasprotovati, upirati se

widerwärtig – zoprn, neprijeten, odvraten

Widerwärtigkeit f zoprnost, neprijetnost, odvratnost

Widerwille m odpor, nejevolja

widerwillig – z odporom, z nejevoljo, nerad

widmen – posvetiti (→ *Obsorge*)

widmen, sich – posvetiti se (→ *Lebramt*)

Widmung f **1.** namemba, namembnost **2.** posvetilo (*posvetba, posvetitev) **3.** ustanova, namenilo (*daritev, odmenilo, odmemba, zadušbina) ◇
Spenden und Widmungen – darila in namenila
fromme Widmung – pobožno namenilo, pobožna ustanova

Widmungskarte f *namembnica, (dokument za vojake, ki opravljajo posebno vojaško službo)

Widmungsschein (→ *Widmungskarte*)

Widmungsurkunde f namenilna listina (*namenilnica), posvetilna listina

widrig – **1.** nasproten (*protiven) (→ *Fall*) **2.** zoprn so gewiß ..., als im Widrigen (widrigens) – toliko bolj zagotovo ..., kajti v nasprotnem primeru ...

widrigensfalls – drugače, sicer, v nasprotnem primeru

widrigens – v nasprotnem primeru so gewiß ..., als widrigens (im Widrigen) – toliko bolj zagotovo ..., kajti v nasprotnem primeru

Widrigkeit f **1.** preglavica, nadloga, težava, ovira **2.** nasprotnost (*protivnost) (→ *Rechtswidrigkeit, Regelwidrigkeit*)

Widum (→ *Widem*)

wieder – zopet, ponovno

Wiederaufnahme f **1.** obnova, obnovitev **2.** ponovni sprejem v delovno razmerje ◇
Wiederaufnahme der diplomatischen Beziehungen – obnovitev diplomatskih odnosov
Wiederaufnahme des Verfahrens – obnova postopka

wiederbeleben – **1.** oživiti **2.** oživljati, reanimirati

Wiederbelebung f **1.** oživitev **2.** oživljanje, reanimacija

Wiederbelebungsversuche pl poskusi oživljanja, poskusi reanimacije

Wiederbesetzung f izpopolnitev, popolnitev

Wiedereinsetzung –
Wiedereinsetzung in den vorigen Stand f vrnitev v prejšnje stanje (*postavitev v prejšnje stanje)

Wiedergabe f **1.** povračilo **2.** predvajanje, izvedba, posnetek, reprodukcija, reproduciranje

Wiedergutmachung f **1.** poprava škode ali krivice **2.** odškodnina

wiederherstellen – **1.** obnavljati, obnoviti, restavrirati **2.** ozdraviti (bolnika)

Wiederherstellung f **1.** obnavljanje, obnova, restavriranje **2.** ozdravitev ◇

- Wiederherstellung seiner Gesundheit – njegova ozdravitev behufs Wiederherstellung der durch das Erdbeben zerstörten Gebäude – za obnovo ob potresu uničenih poslopij
- wiederholentlich** (→ *wiederholt*)
- wiederholt** – večkrat, ponovno (*opetovano)
- wiederholtermalen** (→ *wiederholt*)
- wiederholtermalßen** (→ *wiederholt*)
- Wiederholung** f ponovitev
- Wiederholungsprüfung** f ponavljalni izpit
- Wiederkäufer** pl prežvekovalci
- Wiederkauf** m odkup ◇
auf Wiederkauf verkaufte Herrschaften – pravica do rešilnega kupa (pravica do odkupa) (G II. 178) (→ *Wiederkaufsrecht*)
- Wiederkäufer** m odkupnik
- Wiederkaufsrecht** n odkupna pravica (pravica do odkupa zastavljenega ali odprodanega gospostva)
- Wiederkehr** f **1.** vrnitev, povratek **2.** obletnica ◇
die 25. Wiederkehr der Vermählung – 25. obletnica poroke (srebrna poroka)
- wiederkehren** – **1.** vrniti se **2.** ponoviti se
- Wiederkunft** f vrnitev, povratek
- Wiedertaufe** f prekrščevanje, prekrstitev (*prekrst)
- wiedertaufern** – prekrščevati, prekrstiti
- Wiedertäufer** m prekrščevalec
- wiedervereinigen** – ponovno združiti
- Wiedervereinigung** f ponovna združitev
- Wiederwahl** f ponovna izvolitev
- Wiege** f zibelka, zibka
- wiegen**¹ (wog, hat gewogen) –
1. tehtati, stehtati **2.** potežkati **3.** biti tehten, biti pomemben
- wiegen**² (wiegte, hat gewiegt) – zibati, gugati
- Wiegenfest** n rojstni dan
- Wiener Währung (W.W.)** f denar dunajske veljave (→ *Einlösungsscheine*)
- Wiese** f travnik (→ *Bergheuwiese, Gemeinwiese, Heuwiese, Koppelwiese, Wechselwiese*) ◇
einmähdige Wiese – enokošen travnik
- Wiesenbau** m travništvo (*travenstvo)
- Wies(en)mahd** f košnja
- Wies(en)mahdgrund** m košenica
- Wiesenrecht** n pravica do spremembe obdelovalne površine v travnik (G II. 72)
- Wiesenverpachtung** f zakup travnikov
- Wiesland** n travniške površine, travniki
- wiewohl** – čeprav, četudi, dasi
- wild** – divji (→ *Ehe, Kampf*)
- Wild** n divjad (*divjina) (→ *Gemswild, Rotwild, Schwarzwild*)
- Wildabschuß** m odstrel divjadi
- Wildbach** m hudournik
- Wildbahn** f **1.** lovišče **2.** pricestje
- Wildbann** m **1.** lovška pravica (G I. 483, G II. 124), lovna pravica **2.** prepoved lova
- Wildbret** n divjačina
- Wilddieb** m divji lovec (*lovski tat, zverinski tat, tatinski lovec, tatinski strelec)

Wilddieberei f tatinski lov, krivolov

Wilde(r) m divjak

Wilderer (→ *Wilddieb*)

wildfremd – popolnoma tuj

wildpann (→ *Wildbann*)

Wildpret (→ *Wildbret*)

Wildschonung f lovopust

Wildschütz(e) m divji lovec

Wildschwein n divjji prašič

Wilhelmstraße f Wilhelmstraße (ulica v Berlinu, kjer sta se do leta 1945 nahajala državna pisarna in sedež nemškega zunanjega ministrstva; 1871–1933 je bila sinonim za nemško zunanjo politiko)

Will(e)brief m privolilno pismo

Wille(n) m volja (→ *Kriegswille*, *Mutwille*) ◇

Hieran beschieht Unser gnädigster Will und Meinung. – To je Naša premilostna volja in mnenje. (obrazec na koncu cesarskega patenta)
Denn hieran geschieht Unser gnädigster auch ernstlicher Wille und Befehl. – To je Naša premilostna volja in zapoved. (*Sakaj na tim se Sgudy Nasha Gnadliva inu resnizhna Vola, in zapoved) (obrazec na koncu cesarskega patenta)
letzter Wille – poslednja volja, zadnja volja, testament
bei vollkommen gesunden Geisteskräften seinen letzten Willen erklären – podati poslednjo voljo ob polni prisebnosti duha
Sein letzter Wille ist im Testament niedergelegt. – Njegova poslednja volja je zapisana v oporoki.
aus freiem Willen – prostovoljno, dobrovoljno (*radovoljno)

bei bestem Willen – pri najboljši volji

mit Wissen und Willen – z vednostjo in privolitvijo (obrazec v pogodbi)

nach eigenem Willen – po svoji volji

wider Willen – proti svoji volji
mit Willen tun – storiti nalašč

guten Willen zeigen – pokazati dobro voljo

willen – um jmds./einer Sache willen

– zavolj, zaradi ◇

um Gottes willen – za božjo voljo

willens – **willens sein** – biti voljan

Willenserklärung f izraz volje ◇

letzte Willenserklärung – poslednja volja, oporoška, testament

letzte Willenserklärung abgeben – podati poslednjo voljo

Willensmeinung f 1. mnenje, misel

2. volja

letzte Willensmeinung – poslednja volja, testament

willfahren – ugoditi, privoliti v (kaj)

(→ *Bitte*)

willfahrend – ugoden (→ *Rekurs*)

willfähig – ustrežljiv

Willfahrung f ugoditev, privolitev ◇

Er siehet der gnädigsten Willfahrung seiner unterthänigen Bitte entgegen. – Upa, da bo njegovi prošnji milostno ugodeno. (vljudnostna fraza na koncu dopisa oblastnemu organu)

willig – voljan

willigen – privoliti (→ *Kompromiß*)

willkommen – dobrodošel

jmdn. willkommen heißen – izreči (komu) dobrodošlico

- Willkür** f **1.** samovolja, samopašnost
2. presoja, svobodna volja ◇
nach seiner Willkür – 1.
samovoljno, samopašno **2.** po lastni
presoji, poljubno
nach freier Willkür – po prosti
presoji, poljubno
- Willkürherrschaft** f samodržstvo,
despotizem
- willkürlich** (→ *willkürlich*)
- willkürlich** – **1.** samovoljen,
samopašen **2.** samovoljno,
samopašno **3.** po lastni presoji,
poljubno
- Willkürsakt** m nasilno dejanje
- Wind** m veter (→ *Aufwind*,
Gegenwind, *Rückenwind*) ◇
rauh(er) Wind – oster veter, mrzel
veter
der Wind legt sich – veter se
poleže
Wind von etwas bekommen – priti
(komu) na ušesa, zvedeti za (kaj)
- winden** (wand, h. gewunden) – **1.** viti,
izviti **2.** pihati **3.** slediti, vohati
4. ožemati
- Windfall** m (zaradi neurja)
polomljeno drevje oz. vejevje,
polomnina
- windig** – vetrovno
- windisch** – **1.** slovenski (slabšalno)
(→ *Sprache*) **2.** slavonski
- Windische** n slovenski jezik,
slovenščina (slabšalno)
- Windische(r)** m Vindišar (v novejši
zgodovini: politična oznaka za
Nemcem prijaznega Slovenca na
avstrijskem Koroškem)
- Windischland** n Slavonija (civilna
Hrvaška z Zagrebom)
- Windischmark** f Slovenska marka,
Slovenska meja
- Windjacke** f vetrovka
- Windkammer** f kamra za sušenje na
prostem
- Windlicht** n baklja
- Windmonat** m november, listopad
- Windpocken** (→ *Wasserpocken*)
- Windstille** f **1.** brezvetrje **2.** zatišje
- Windstoß** m sunek vetra
- Windwassersucht** f vetrna vodenica
- Winkel** m vogal, kot (*zakotek,
zakotje), okljuk ◇
abspringender Winkel – odskočen
kot
ausspringender/ausgehender
Winkel – izbočen zavoј, izbočen
kot, izbočen okljuk
einspringender/eingehender
Winkel – vbočen zavoј, vbočen kot,
vbočen okljuk
rechter Winkel – pravi kot
spitzer Winkel – ostri kot
stumpfer Winkel – topi kot
- Winkeladvokat** m zakotni odvetnik,
skrivni odvetnik, skrivni pravdar
- Winkelarzt** m slab zdravnik, mazač,
medikaster
- Winkellehe** f zakotni zakon, skrivni
zakon
- Winkelgeselle** m zakotni pomočnik
(obrtni pomočnik, ki je skrivaj delal
tudi ob nedeljah)
- Winkelmesse** f skrivna maša (na
skrivaj brana maša)
- Winkelmesser** m kotomer
- Winkelprostitution** f zakotna
prostitucija, skrivna prostitucija

Winkelschenke f zakotna krčma
(krčma, kjer se je pijača točila brez dovoljenja)

Winkelschreiber m zakotni pisar
(pisar, ki je brez dovoljenja proti plačilu sestavljal spise in vloge, ki so jih naročniki oddajali na uradih)
(*zakoten писаč)

Winkelschule f skrivna šola

Winkelverkehr m skrivno trgovanje

Winkelversammlung f skrivni zbor,
skrivni shod

Winter m zima (→ *Nachwinter*) ◇
Einbruch des Winters – nenaden začetek zime
harter/strenger Winter – huda zima (*stroga zima)

Winterfeld n ozimno polje (njiva, posejana z ozimnim žitom)

Winterfrucht f ozimno žito (jeseni posejano in poleti naslednjega leta požeto žito), ozimina

Wintergetreide (→ *Winterfrucht*)

Winterhilfswerk n organizacija za zbiranje obleke, hrane in kurjave za pomoči potrebne (ustanovljena 1933 v Nemčiji)

Winterkotze f kosmata zimska volnena odeja (*zimska plahta), koc

Wintermonat m 1. zimski mesec
2. november, listopad

Winterrock m zimska suknja

Wintersaat f jesenska žetev
(→ *Winterfrucht*)

Wintersonnenwende f zimski sončni obrat, zimski solsticij

Winzer m viničar (G II. 390)

Winzerbuch n viničarska knjiga

Winzerei f viničarija

Winzerwesen n viničarstvo

Wipperei f prepovedano obrezovanje kovancev

Wirbel m 1. vrtnec 2. brčanje
(z bobni)
einen Wirbel schlagen – brčati
(z bobni)

wirbeln – 1. vrtinčiti se 2. brčati
(z bobni)

Wirbelsäule f hrbtenica

Wirbelsucht f vrtoglavica

wirken – 1. delovati 2. plesti, tkati

Wirken n 1. delovanje 2. pletenje, tkanje ◇
gemeinnütziges Wirken – splošnokoristno delovanje, družbenokoristna dejavnost

wirklich – resničen, pravi (*istinit)
(→ *Amtsrat, Hofrat, Kämmerer, Lehrer, Rat!*)

Wirklichkeit f resničnost ◇
zur Wirklichkeit kommen – uresničiti se

wirksam – 1. dejaven 2. učinkovit
3. veljaven

Wirksamkeit f 1. dejavnost, delovanje
(→ *Amtswirksamkeit*)
2. učinkovitost, učinek 3. veljavnost, veljava ◇
aufschiebende Wirksamkeit haben – imeti odložilni učinek
keine aufschiebende Wirksamkeit haben – ne imeti odložilnega učinka
außer Wirksamkeit treten – postati neveljaven, izgubiti veljavnost (*izgubiti moč)
in Wirksamkeit sein/stehen – veljati (*moč imeti)

in Wirksamkeit setzen – uveljaviti (*v moč dajati)
in Wirksamkeit treten – 1. stopiti v veljavo (*dobiti moč) 2. začeti delovati (*začeti opravila)

Wirksamkeitsbeginn m začetek veljavnosti

Wirkung f 1. delovanje, učinkovanje (→ *Feuerwirkung*), učinek, uspeh, efekt 2. posledica 3. moč, veljava (→ *Rechtswirkung, Rückwirkung*) ◇ mit Wirkung vom ... – začne veljati dne ...

eine Wirkung haben – delovati, učinkovati

eine einhaltende oder aufschiebende Wirkung haben – imeti zadržan ali odložen učinek (*imeti zadrževavno ali odkladno moč)

keine einhaltende oder aufschiebende Wirkung haben – ne imeti zadržnega ali odložilnega učinka (*ne imeti zadrževavne ali odkladne moči)

Die Berufung hat keine aufschiebende Wirkung. – Pritožba nima odložilnega učinka. (*Pritožba nima odložne moči.)

eine kalmierende Wirkung üben – delovati pomirjevalno
in Kraft und Wirkung treten – stopiti v veljavo (*zadobiti veljavo)

Wirkungskreis m področje delovanja, delokrog ◇
natürlicher (selbständiger) Wirkungskreis (der Gemeinde) – lastno (samostojno) (*vlastno) področje dejavnosti (občine)
delegierter (übertragener) Wirkungskreis (der Gemeinde) – delegirano (*izročeno) področje dejavnosti (občine) (opravljanje določenih javnih zadev za državo)

(že *Začasna srenjska postava za Ljubljano / Provisorische Gemeindeordnung für Laibach* z dne 9. junija 1850 je vsebovala določila o »vlastnih in izročeni opravih (natürlicher und übertragener Wirkungskreis)«, prav tako kasnejši *Zakon z dne 5. marca 1862, s katerim se opredeljujejo osnovna načela glede urejanja občinskih zadev / Gesetz vom 5. März 1862, womit die grundsätzlichen Bestimmungen zur Regelung des Gemeidewesens vorgezeichnet werden*, ki definira dvojno področje dejavnosti občine: « kot samostojno in kot delegirano (der Wirkungskreis der Gemeinde ist ein doppelter: ein selbständiger und ein übertragener)»)

Wirkwaren pl tkanine

Wirren pl nemiri, zmešnjave, spletke (*homatije)

Wirt m 1. gospodar 2. krčmar, gostilničar (*oštir, birt)

Wirtin f 1. gospodinja 2. krčmarica, gostilničarka (*gostilničarica, ošterica, oštirka)

Wirtschaft f 1. gospodarstvo (→ *Kriegswirtschaft, Landwirtschaft, Milchwirtschaft, Waldwirtschaft*), ekonomija 2. gospodinjstvo 3. gostilna 4. kmetija (*ekonomija) 5. gospodarnost, varčnost

wirtschaften – gospodariti, gospodinjiti (*hiševati)

Wirtschaftler m gospodar, oskrbnik, hišnik, ključar, pristav

Wirtschaftlerin f gospodinja, oskrbnica, hišnica, ključarica, pristavnica

Wirtschaftler m gospodarstvenik, ekonomist

wirtschaftlich – gospodarski, ekonomski (→ *Gedeihen, Krise*)

Wirtschaftsabkommen n gospodarski sporazum

Wirtschaftsamt n gospodarski urad (*gospodarstveni urad, graščinski urad, oskerbni vréd)

Wirtschaftsápfel pl gospodinjska jabolka

Wirtschaftsbaulichkeit f gospodarsko poslopje

Wirtschaftsbehörden pl gospodarska oblastva (H 54–56)

Wirtschaftsbetrieb m **1.** gospodarski obrat **2.** gospodarjenje

Wirtschaftsbürger m podjetniški meščan

Wirtschaftsbürgertum n podjetniško meščanstvo

Wirtschaftsgebäude n gospodarsko poslopje, pristava

Wirtschaftsgeräte pl gospodarsko orodje

Wirtschaftsgeschichte f gospodarska zgodovina

Wirtschaftshof m pristava

Wirtschaftskrise f gospodarska kriza

Wirtschaftspolitik f gospodarska politika

Wirtschaftsrecht n gospodarsko pravo

Wirtschaftstreibende(r) m obrtnik

Wirtschaftswachstum n gospodarska rast

Wirtsgewerbe n krčmarstvo (*krčmarija)

Wirtshaus n gostilna

wischen – brisati, obrisati

wissen (wußte, hat gewußt) – **1.** vedeti

2. poznati ◇
zu wissen fügen/geben/machen/tun – dati na znanje, naznaniti

Wissen n znanje, védenje, vednost ◇
meines Wissens – kolikor mi je znano, kolikor vem
mit Wissen und Willen – z vednostjo in privolitvijo (obrazec v pogodbi)
ohne mein Wissen – brez moje vednosti
ohne Wissen und Willen – brez vednosti in volje
etwas nach bestem Wissen und Können tun – storiti (kaj) po najboljšem védenju in znanju
etwas nach bestem Wissen und Gewissen tun – storiti (kaj) po najboljši vesti
(*po najboljši vednosti in vesti)

Wissenschaft f **1.** znanost (*znanstvo), učenost (→ *Geisteswissenschaften, Rechtswissenschaft*)

2. znanje, vednost, védenje (→ *Benehmungswissenschaft*) ◇
»Die Wissenschaft und ihre Lehre sind frei.« – »Znanstvo je svobodno in svoboden je znanstva pouk.« (17. člen *Državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. leta / Staatsgrundgesetz vom 21. December 1867*)
zu jedermanns Wissenschaft – vsem na znanje
von etwas Wissenschaft haben – vedeti za (kaj), biti seznanjen s (čim)
zur Wissenschaft und Direction/ Darnachachtung/Nachachtung/ Richtschnur allgemein
bekanntmachen/
kundgeben – objaviti vsem na znanje in v izpolnjevanje (*na snanje in spolnovanje)

zur Wissenschaft und zum
Nachverhalte allgemein
bekanntmachen/kundgeben –
objaviti vsem na znanje in
v izpolnjevanje
zu jedermanns Wissenschaft und
Darnachachtung/Nachachtung
bekanntmachen/kundgeben
– objaviti vsem na znanje in v
izpolnjevanje
zur nachrichtlichen Wissenschaft
benachrichten – dati na znanje,
sporočiti
zur Wissenschaft eröffnen – dati na
znanje, sporočiti
zur Wissenschaft nehmen – vzeti na
znanje

wissenschaftlich – znanstven
(→ *Koryphäe*)

Wissensdrang m vedoželjnost

Wissensdurst (→ *Wissensdrang*)

wissentlich – **1.** zavesten, nameren
2. zavestno, vedoma, vedé,
namenoma, nalašč ◇
etwas wissentlich tun – zavestno
storiti (kaj)

Wisser m znalec, vedež

Wißlust (→ *Wissensdrang*)

witern – **1.** grmeti **2.** vohati, zavohati
3. slutiti, zaslutiti

Witterung f vreme ◇
die Unbill der Witterung –
vremenska nepravilna
kalte/rauhe Witterung – mrzlo
vreme, mraz
regnerische Witterung – deževno
vreme
schlechte Witterung – slabo vreme
bei günstiger Witterung – ob
ugodnem vremenu
bei trockener Witterung – ob
suhem vremenu

Witterungsungunst
(→ *Wetterungunst*)

Wittfrau (→ *Witwe*)

Wittib (→ *Witwe*)

Wittiber (→ *Wittwer*)

Wittum n vdovščina (dosmrtni
užitek)

Witwe f vdova (→ *Strohwitwe*)

Witwengehalt (→ *Witwengeld*)

Witwengeld n vdovščina

Witwenpension f vdovska pokojnina

Witwenprovision f vdovska
preskrbnina (→ *Bruderlade*)

Witwenschaft f vdovstvo

Witwenstand m vdovski stan, vdovstvo

Witwer m vdovec (→ *Strohwitwer*)

Witz m **1.** šala, smešnica **2.** duhovitost

Witzblatt n humoristični list

witzig – **1.** šaljiv **2.** bistroumen,
iznajdljiv

Wladika m vladika

Woche f teden (→ *Flitterwoche*,
Gangwoche, *Karwoche*,
Leidenswoche, *Marterwoche*,
Palmwoche, *Passionswoche*,
Vorwoche) ◇

die heilige Woche – véliki teden
(teden pred veliko nočjo) (v
katoliški cerkvi)

die sechs Wochen – poporodna
doba (6 mesecev)

die stille Woche – véliki teden
(teden pred veliko nočjo) (v
protestantski cerkvi)

unter der Woche – med tednom
unter drei Wochen – pred tremi
tedni

in die Wochen kommen – roditi,
poviti

in den Wochen sterben – umreti
na porodni postelji

Wochenbett n porodna doba
(6 tednov po porodu)
im Wochenbett sterben – umreti v
poporodni dobi
(→ *Wochenbettfieber*)

Wochenbettfieber n porodna
mrzlica, porodna sepsa (sepsis
puerperalis)

Wochenblatt n tednik

Wochenmarkt m tedenski sejem

Wochenmarktordnung f red za
tedenske sejme (*Postave Sa Terg
v Lublani / Wochenmarktordnung
in Laibach*, ki jih je deželno
oblastvo izdalo 9. januarja 1793,
so določale, da se žito prodaja
na trgu pred mestno hišo (*na
Plazi po Komunam/Plaz vor dem
Rathhause), ščetinarje v Poljanskem
predmetju (*na Polanah/Vorstadt
Polana), slama in seno ter zelje, repa
in sadje na Kapucinskem trgu (*pred
Kapuzinarji/Kapuzinerplatz); v 19.
stoletju so bili tedenski sejmi ob
sredah in sobotah) (→ *Viehmarkt*)

Wochenviehmarkttag m tedenski
tržni dan za živino

Wöchnerin f porodnica (6 tednov po
porodu), otročnica ◇
die Wöchnerin einsegnen –
*vpeljati porodnico (v cerkev)

wofern – v kolikor

wohl – **1.** dobro **2.** verjetno, bržkone ◇
Das tut mir wohl. – To mi dobro
dene.
Er wird wohl krank sein. – Verjetno
je bolan.
Leben Sie wohl! – Zbogom!
wohl oder übel – hote ali nehote

Ich wünsche wohl zu speisen! –
Dober tek!

Wohl n **1.** blagor, blaginja, blagobit
(*blagovitost, prospeh) **2.** sreča,
zdravje ◇

gemeines/öffentliches Wohl –
splošna blaginja, javni blagor
(*občni prid) (→ *Gemeinwohl*)
geistiges Wohl – duševni blagor
leibliches Wohl – telesni blagor
Zum Wohl!/Auf Ihr Wohl! – Na
(Vaše) zdravje!

Gebete für das zeitliche und ewige
Wohl der Kaiserin – molitve za
časni in večni blagor cesarice

Wohlan! – Daj! (Dajta!/ Dajmo!
Dajte!) (*Hajde!)

wohlauf – **wohlauf sein** – biti zdrav,
biti dobre volje

Wohlbefinden n dobro počutje,
zdravje ◇
Gestatten Sie mir die Nachfrage
nach Ihrem Wohlbefinden. –
Dovolite, da vprašam po Vašem
počutju.

Wohlbefund – **nach seinem
Wohlbefund** – po svoji presoji,
poljubno

wohlbegütert – zelo premožen

Wohlbehagen n zadovoljstvo

wohlbehalten – čil in zdrav

wohlbetagt – prileten, v letih

wohldort – prav tam

wohldortig – tamkajšnji (*tamošnji)

wohledel – prežlahten

wohledelgeboren – prežlahten, nadvse
plemenit

wohledelgestreng – prežlahten in
srčen, nadvse plemenit in vrl

- wohlehrwürdig** – prečastiti
(v nagovoru za cerkvene dostojanstvenike)
- wohlerfahren** – zelo izkušen
- Wohlergehen** n blaginja (*blagovitost)
- wohlerwogen** – dobro premišljen
(→ *Beratschlagung*)
- wohlerzogen** – lepo vzgojen
(*lepo rejen)
- Wohlfahrt** f **1.** blaginja, blagor
2. dobrotelnost **3.** socialno skrbstvo ◇
»Der Förderung ihrer Wohlfahrt (der Wohlfahrt der Krainer) wird unablässig besondere landesväterliche Sorgfalt zugewendet sein.« – »Pospeševanje njih (Kranjcev) blagostanja bode vedno Moja vladarska skrb.« (cesar Franc Jožef I. ob obisku v Ljubljani 13. julija 1883)
- Wohlfahrtseinrichtung** f dobrotelna ustanova, humanitarna ustanova
- Wohlfahrtsorganisation** f dobrotelna organizacija, humanitarna organizacija
- Wohlfahrtsstaat** m država blaginje
- wohlfeil** – cenen
- Wohlfeilheit** f cenenost
- wohlg.** = **wohlgeboren**
(→ *wohlgeboren*)
- wohlgeachtet** – čislán
- wohlgebaut** – **1.** trdno zidan **2.** lepe postave, postaven
- wohlgebildet** – lepe postave, postaven
- wohlgeboren** – **1.** blagoroden
2. blagorodni (v nagovoru)
(→ *Wohlgeboren*)
- Wohlgeboren – Euer Wohlgeboren!**
– Blagorodni gospod!/Vaše blagorodje!
- wohlgedacht** – omenjen
- Wohlgefallen** n všečnost, prikupnost, dopadljivost, odobravanje, zadovoljstvo ◇
das Allerhöchste Wohlgefallen – Najvišje (cesarjevo, kraljevo) zadovoljstvo
sein Wohlgefallen an etwas finden/haben – imeti veselje s (čim), odobravati (kaj), ugajati (komu)
- wohlgefällig** – prikupen, všečen, dopadljiv
sich wohlgefällig über etwas äußern – izraziti svoje zadovoljstvo nad (čim)
- wohlgemeint** – dobrohoten
- wohlgemerkt** – to poudarjam(o)
- wohlgeneigt** – blagovoljen
(*blagonaklonjen)
- Wohlgeneigntheit** f blagovoljnost
- wohlgesinnt** (→ *wohlgeneigt*)
- wohlgesittet** – lepega obnašanja, lepega vedenja (*blagonraven) ◇
sich wohlgesittet aufführen – biti lepega vedenja
- wohlgestaltet** – lepo oblikovan, postaven, stasit
- wohlgewogen** – blagonaklonjen
- Wohlgewogenheit** f
blagonaklonjenost
- wohlhabend** – premožen (*imovit)
- wohlklingend** – blagoglasen
- wohlloblich** – **1.** preslaven **2.** preslavni
(v nagovoru)
- Wohllust** (→ *Wollust*)
- wohlmeinend** – **1.** dobronameren
2. dobronamerno

Wohlmeinung f 1. dobrohotnost
2. strokovno mnenje, ocena
(→ *Gutachten*)

Wohlredenheit f blagorečje

Wohlsein n dobro počutje, zdravje ◇
Zum Wohlsein! – Na zdravje!
jmdm. zum Wohlsein trinken –
piti (komu) na zdravje
das leibliche Wohlsein – telesno
počutje
Ihre Majestäten der Kaiser und
die Kaiserin sind im besten
(erwünschtesten/vollen) Wohlsein
in Theresienstadt eingetroffen
(angekommen). – Njuni veličanstvi
cesar in cesarica sta čili in zdravi
prispeli v Theresienstadt.

Wohlstand m blaginja, blagostanje
(*blagovitost)

Wohlthat f dobro delo, dobrota,
blagodejnost (*blagodar)
(→ *Rechtswohlthat*)

Wohlthäter m dobrotnik, dobrodelnik,
blagodejnik (*blagotvoritelj,
blagodejec)

wohlthätig – dobrodelen, blagodejen
(*dobrotljiv, dobroten, blagodaren,
blagotvoren)
(→ *Publikum, Zweck*)

Wohlthätigkeit f dobrodelnost,
blagodejnost (*dobrotljivost,
dobrotnost, blagodarnost,
blagotovrnost)

Wohlthätigkeitsanstalten pl dobrodelne
ustanove (H 53) (*milodarne
naprave, ljudomile naprave)
(→ *Landes-Wohlthätigkeits-
Anstalten (Laibach)*)

Wohlthätigkeitsball m dobrodelni ples

Wohlthätigkeitsfuhr f dobrodelna
vožnja (*blagotvorna vožnja)

(brezplačen prevoz neozdravljivo
bolnega nabornika na zdravniški
pregled v garnizijsko bolnico)

Wohlthätigkeitskonzert n dobrodelni
konzert

Wohlthätigkeitssinn m dobrodelnost
bewährter Wohlthätigkeitssinn –
izkazana dobrodelnost

Wohlthätigkeitsverein m dobrodelno
društvo (*dobrodelna bratovšina)

wohlthuend – blagodejen
(*blagotvoren, blagodaten)

wohlthun – 1. dobro storiti, dobro
delati 2. dobro deti

wohlunterrichtet – dobro obveščen
(→ *Kreis, Stelle*)

wohlverdient – 1. pošteno zaslužen
2. velezaslužen

Wohlverhalten n lepo vedenje,
neoporečnost ◇
gutes Wohlverhalten – lepo vedenje
sittliches und moralisches
Wohlverhalten – npravna in moralna
neoporečnost

Wohlverhaltenszeugnis n spričevalo
o lepem vedenju (*izpričevalo
o lepem vedenju, spričalo o
zadržanju)

Wohlverhaltenszeugnis (→
Wohlverhaltenszeugnis)

wohlweise – premoder

wohlwissend – dobro vedoč

Wohlwollen n naklonjenost,
blagohotnost (*blagonaklonjenost),
dobrohotnost ◇
jmdm. sein Wohlwollen zuwenden/
entgegenbringen – posvetiti
(komu) svojo naklonjenost
»Gott erhalte unserer Stadt
das väterliche Wohlwollen

Eurer Majestät!« – »Bog ohrani našemu mestu Vašega Veličanstva očetovsko blagonaklonjenost!« (nagovor ljubljanskega župana Grasselija ob obisku cesarja Franca Jožefa I. 11. julija 1883 v Ljubljani)

wohlwollend – 1. naklonjen, blagohoten, dobrohoten
2. naklonjeno, blagohotno, dobrohotno

wohlziemend – spodoben

Wohnbevölkerung f domače prebivalstvo (G I. 57)

wohnen – stanovati, bivati

wohnhaft – stanujoč

Wohnhaus n stanovanjska hiša

Wohnort m bivališče (*stanovališče, stanovišče)

Wohnpartei f 1. najemnik
2. najemnica

Wohnraum m stanovanjski prostor

Wohnsitz m prebivališče (*domovališče, domovanje, stanovališče) ◇
bleibender/ständiger Wohnsitz – stalno bivališče (*stanovitno domovanje)
ordentlicher Wohnsitz – redno bivališče
ohne ständigen Wohnsitz – brez stalnega bivališča

Wohnstätte f stanovanje

Wohnstube f glavni stanovanjski prostor s pečjo v kmečki hiši (*hiša, dolnja hiša)

Wohnung f stanovanje, bivališče (*stanišče, stanovišče) (→ *Amtswohnung, Arbeiterwohnung, Dachwohnung, Garçonwohnung, Jahreswohnung, Junggesellenwohnung,*

Naturalwohnung, Sommerwohnung, Souterrainwohnung, Werkswohnung, Zinswohnung) ◇

freie Wohnung – službeno stanovanje (*prosto stanovanje) (→ *Naturalwohnung*)

seine Wohnung ändern – preseliti se
Wohnung nehmen – nastaniti se
jmdn. in gemeinschaftlicher Kost und Wohnung bei sich behalten – nuditi (komu) hrano in stanovanje (preužitek) (→ *Unterhalt*)
jmdn. in Kost (und Wohnung/Quartier) (auf)nehmen – vzeti (koga) na hrano (in stanovanje)

Wohnungsänderung f sprememba bivališča (*prememba stanovanja), preselitev

Wohnungsausweis m izkaz o bivališču (npr. izkaz o bivališču dijakov, ki ga je ravnateljstvo ljubljanske gimnazije dostavljalo ljubljanskemu magistratu)

Wohnungsfürsorge f skrb za izgradnjo delavskih stanovanj (ob koncu 19. stoletja je v Ljubljani delovalo več društev, ki so si prizadevala za izgradnjo delavskih stanovanj; najvidnejše mesto med njimi je zavzemalo leta 1886 ustanovljeno *Društvo za zgradbo delavskih stanovanj v Ljubljani* (Verein zur Herstellung von Arbeiterwohnungen in Laibach), ki ga je finančno podpirala *Kranjska branilnica* (Krainische Sparkasse))

Wohnungsinhaber m imetnik stanovanja (*stanoviški imetelj)

Wohnungsliste f stanovanjski imenik (*stanovalni imenik) (za odmero osebne dohodnine)

Wohnungsnot f pomanjkanje stanovanj

Wohnungsrecht n stanovanjska pravica

Wohnungswechsel m selitev, selitveni rok ◇

Wohnungswechsel im Maitermin – *majev selitveni rok

Wohnzimmer n **1.** stanovanjska soba (v hotelu) **2.** dnevna soba

Wohnzins m gostaščina

Woiwoda m vojvoda

Wolf m **1.** volk **2.** odprta rana, volk **3.** kostna gniloba, volk **4.** odrnina, volk **5.** bakreni volk **6.** kepa železa, pridobljena s taljenjem, volk

Wolfshund m volčjak (*volčji pes)

Wolke f oblak (→ *Wetterwolke*)

Wolkenbruch m močan naliv

(»ko se utrga oblak«) ◇

Ein Wolkenbruch ist niedergegangen. – Utrgal se je oblak.

Wolle f volna (→ *Baumwolle*)

wollen – volnen (*volnat) (→ *Decke*)

wollen (wollte, hat gewollt) – **1.** hoteti

2. trditi ◇

Er will ihn gesehen haben. – Trdi, da ga je videl.

Wollenkamm m priprava za česanje volne (*gradaša)

Wollkrämpler m česalec volne (*gradašar)

Wollust f poželenje, naslada, slà ◇

fleischliche Wollust – meseno poželenje, spolna slà

der Wollust frönen – vdajati se poželenju

wonebst – **1.** poleg česa **2.** poleg česar

Wonne f radost, užitek, ugodje

Wonnemonat m maj (*majnik), veliki traven

Wort n beseda (→ *Ehrenwort, Fluchwort, Losungswort, Mahnwort, Paßwort, Schimpfwort, Schlagwort, Stichwort, Tadelwort*) ◇

das Wort Gottes – božja beseda

Wort für Wort – dobesedno

in Worten – z besedami (z

besedami naveden znesek)

ehrenrührige Worte – žaljive

besede

gediegene Worte – tehtne besede

hochtönende Worte –

visokozveneče besede

kernige Worte – jedrnate besede

leere Worte – prazne besede

in Wort und Tat – v besedah in

dejanjih

mit bewegten Worten – ganjen

ein gutes Wort für jmdn. einlegen –

zavzeti se za (koga)

jmdm. das Wort entziehen –

odvzeti (komu) besedo (npr.

poslancu med parlamentarno

razpravo)

das Wort ergreifen/nehmen –

spregovoriti (*prijeti za besedo,

poprijeti za besedo)

jmdm. das Wort erteilen/geben –

dati (komu) besedo (npr. poslancu

med parlamentarno razpravo)

jmdm. sein Wort geben – obljubiti

(komu kaj)

das Wort haben – imeti besedo

(npr. med sestankom, zasedanjem)

das große Wort haben/führen –

imeti glavno besedo, širokoustiti se

sein Wort halten – držati besedo

jmdn. beim Wort halten – držati

(koga) za besedo

das Wort zur Tat werden lassen –

udejaniti

in Worte fassen – izraziti z

besedami

sich zu Wort melden – prijaviti se

za besedo

Der Bürgermeister gedachte in warmen Worten des verstorbenen Stadtrates. – Župan se je v toplih besedah spominjal pokojnega mestnega svetnika.

wortbrüchig – besedolomen ◇
wortbrüchig werden – prelomiti besedo, sneti besedo

Wörterbuch n slovar (*besednjak)
(→ *Handwörterbuch*)

Wortführer m *govornik, *besednik
(predstavnik)

Wortgefecht (→ *Wortstreit*)

wortgetreu – dobesedno

Wortlaut m besedilo (*besede), tekst

wörtlich – 1. z besedo, besedno
(→ *Beleidigung*) 2. dobesedno

Wortmeldung f prigrasitev k besedi

wortreich – gostobeseden

Wortstreit m besedni prepir
(*besedenje), polemika

Wortwechsel m prerekanje, prepir ◇
Daraus entspann sich ein langer Wortwechsel. – Iz tega se je razvil dolg prepir.
in Wortwechsel geraten – spreti se
(*zbesediti se)

wortwörtlich (→ *wörtlich*)

wötschen – *večnina* (G II. 62)

Wrack n razbitine (avtomobila, ladje, letala)

Wräiden (→ *Bräid*)

Wrg. = Währung (→ *Währung*)

Wucher m oderuštvo (*odrtija, oderuhovstvo) (→ *Zinswucher*)

Wucherei (→ *Wucher*)

Wucherer m oderuh

wuchern – 1. odirati, posojati z oderuškimi obrestmi 2. bujno rasti, razbohotiti se

Wucherpreis m oderuška cena

Wucherzinsen pl oderuške obresti

Wucht f 1. teža, sila 2. gibalna energija

wühlen – 1. riti po (čem), kopati po (čem), brskati po (čem) 2. rovariti

Wühler m rovar

Wühlerei f 1. kopanje po (čem), brskanje po (čem) 2. rovarjenje
(*rovarstvo, rovarija)

wund – 1. ranjen 2. boleč (→ *Punkt*)

Wundarzt m *ranocelnik* (H 36)
(prvotno je *ranocelnik* oznaka za obrtniški poklic, v 19. stoletju pa za zdravstvenega delavca s končanim triletnim učnim programom na mediko-kirurškem liceju; zdravil je notranje in zunanje bolezni)

Wundbrand m prisad

Wunde f rana (→ *Brandwunde*, *Hiebwunde*, *Schießwunde*, *Schnittwunde*, *Schußwunde*, *Stichwunde*) ◇
eine Wunde beibringen/schlagen – raniti

Wunder n čudež
Wunder tun – delati čudeže

wundernehmen – čuditi (koga)

Wundertäter m čudodelnik

Wundzettel m opis rane

Wunsch m želja ◇
fromme Wünsche – pobožne želje
mein sehnlicher Wunsch – moja najiskrenejša želja
über seinen Wunsch – na svojo željo

seine ergebensten/
ehrfurchtsvollsten Wünsche
aussprechen/zum Ausdruck
bringen – preponižno/prespoštljivo
čestitati (npr. ob poroki članov
cesarske družine)
von dem Wunsche getragen –
upajoč

Wunschebuch n knjiga želja

wünschen – želeli, voščiti ◇
zu wünschen übrig lassen – biti
nezadovoljiv, biti nepopoln

Wunsch-Erlaß-Billete
(→ *Gratulations-Enthebungskarten*)

Wunsch-Erlaß-Karten (→
Gratulations-Enthebungskarten)

Wunsch-Gratulations-Erlaßkarten
(→ *Gratulations-Enthebungskarten*)

Würde f **1.** čast, častni naziv,
dostojanstvo (→ *Grafenwürde*,
Kaiserwürde, *Königswürde*,
Ritterwürde) **2.** visoka (javna)
funkcija **3.** dostojnost ◇
Verleihung der Würde eines
Geheimen Rates – podelitev
dostojanstva tajnega svétnika
kaiserliche Würde – cesarsko
dostojanstvo (→ *Kaiserwürde*)
königliche Würde – kraljevo
dostojanstvo (→ *Königswürde*)
mit Würde – dostojanstveno
unter aller Würde – pod častjo,
nedostojno
jmdn. seiner Würde entsetzen –
odvzeti (komu) čast/dostojanstvo
jmdm. die Würde eines Geheimen
Rates verleihen – podeliti (komu)
dostojanstvo tajnega svétnika
Entbieten allen und jeden
..., was Standes, Würde, oder
Wesens dieselbe seyn mögen, ... -
Sporočamo vsem in vsakomur ...,
glede na njihov stan, čast ali oblast

... (obrazec na začetku cesarskega
patenta)

Würdenträger m dostojanstvenik

würdevoll – **1.** dostojanstven
2. dostojanstveno

würdig – **1.** vreden **2.** dostojen
(→ Weise) ◇

Das Bittgesuch ist einer
Berücksichtigung in jeder
Beziehung würdig. – Prošnja je v
vsakem oziru upoštevanja vredna.

würdigen – **1.** ceniti **2.** dati priznanje
(npr. nagrajencu), počastiti,
hvaliti, čislati **3.** pokloniti se (npr.
pokojniku), spomniti se
4. nameniti, privoščiti ◇
Sie würdigten ihn keiner Antwort.
– Še odgovorili mu niso.

Würdigkeit f **1.** vrednost **2.** lepo
vedenje, dostojnost

Würdigung f **1.** presoja, ocena,
vrednotenje, upoštevanje
2. priznanje, nagovor (npr. ob
podelitvi nagrade za umetniško
ali znanstveno delo), počastitev,
hvala, čislanje **3.** spomin (npr. na
pokojnika) ◇
in Würdigung der vorgebrachten
Gründe – ob presoji navedenih
vzrokov, ob upoštevanju navedenih
vzrokov
in Würdigung seines vorzüglichen
Betragens – *v priznanje njegovega
odličnega zadržanja
in Würdigung seiner mehr
als 25jährigen guten und
ununterbrochenen dem Staate
geleisteten Dienste – *v priznanje
njegovega 25-letnega uspešnega in
neprekinjenega službovanja v korist
države

Wurf m **1.** met, lučaj (→ *Steinwurf*)
2. gnezdo, leglo

Würfel m kocka

Würfelpflasterung f tlakovanje s
kockami

Wurfleiter f lestev, ki se pristavi
(tatinsko orodje)

Wurfwaffe f metalno orožje

Wurfweite f domet

Wurm m črv, glista

Wurmfieber n glistna mrzlica, glistna
vročica

Wurmfraß m črvivost

Wurst f klobasa

Würstchen n klobasica

Würstel (→ *Würstchen*)

Wursterzeuger m izdelovalec klobas,
klobasar

Wurstfüller (→ *Wursterzeuger*)

Wurstmacher (→ *Wursterzeuger*)

Wurzel f korenina, koren ◇
Wurzeln fassen/schlagen/treiben –
1. pognati korenine, zakoreniniti se
2. udomaćiti se

Wust m **1.** nesnaga **2.** šara, smeti,
ropotija

Wüste f **1.** puščava **2.** divjina

Wüstung f **1.** pustota, pušča
2. *pustošenje* (V 264)

Wut f **1.** besnost, bes, razjarjenje, srd
2. steklina (→ *Tollwut*) ◇
in Wut geraten – razkačiti se,
razsrditi se

wüten – divjati, besneti, razsajati

wütend – **1.** besen **2.** stekel
(→ *Tollwut, Wutkrankheit*)

wütig (→ *wütend*)

Wutkrankheit f steklina

W. W. = **Wiener Währung**
(→ *Einlösungsscheine*)

Wwe. = **Witwe** (→ *Witwe*)

Wwr. = **Witwer** (→ *Witwer*)

x = **Kreuzer** (→ *Kreuzer*)

xʳ = **Kreuzer** (→ *Kreuzer*)

xlich = **christlich** – krščanski

Xti = **Christi** (→ *Christus*)

Xtus = **Christus** (→ *Christus*)

Z

Z (glej tudi C)

Zadruga f zadruga

zagen – 1. bati se 2. obotavljati se, omahovati (*cagati)

zaghft – neodločen (*malosrčen)

Zaghftigkeit f neodločnost (*malosrčnost)

zähig – žilav

Zähigkeit f žilavost

Zahl f število (→ *Einreichungszahl*, *Geschäftszahl*, *Seelenzahl*)

Zahlämter pl plačilni uradi (H 38, 54) (*izplačevalnice) (→ *Kameralzahlamt*, *Kameral-*, *Kriegs- und Bankalzahlamt*, *Kameral- und Kriegszahlamt*, *Kriegszahlämter*, *Militärzahlämter*)
K. k. Landeszahlamt in Laibach
– C. kr. deželni plačilni urad v Ljubljani

Zahlbarmachung f 1. plačevanje
2. izplačilo

zahlen – plačati (→ *Abschlag*, *Lehrgeld*)

zählen – šteti

Zahler m plačnik (*plačevalec) (→ *Selbstzahler*, *Steuerzahler*)

Zähler m števec

Zählgeldsystem n števni denarni sistem

Zahlkellner m *plačilni natakar (natakar v večjem gostinskem obratu, ki je samostojno obračunaval)

Zahlkellnerin f *plačilna natakarica (natakarica v večjem gostinskem obratu, ki je samostojno obračunavala)

Zahlmarqueur m *plačilni natakar (kovarniški natakar, ki je samostojno obračunaval), plačilni markér

Zahlmeister m izplačevalec (*plačilnik)

zahlreich – številen (→ *Zuspruch*)

Zahltag m plačilni dan

Zahlung f 1. plačilo, plačevanje (→ *Abschlagzahlung*, *Nachzahlung*, *Rückzahlung*, *Zurückzahlung*)

2. plača ◇

gegen billige Zahlung – poceni
effektive Zahlung – gotovinsko
plačilo

Zahlungen annehmen – sprejemati
vplačila

Zahlungen leisten – plačevati

Zählung f štetje (→ *Viehzählung*, *Volkszählung*) ◇

Zählung der gewerblichen und
landwirtschaftlichen Betriebe –
popis obrtnih in kmetijskih obratov

Zahlungsabstattung f plačilo

Zahlungsaufforderung f opomin (za
plačilo) (*tirjanje izplačve)

Zahlungsaufschub (→ *Zahlungsfristung*)

Zahlungsauftrag m plačilni nalog
(*plačilno povelje)

Zahlungsbefehl (→ *Zahlungsauftrag*)

Zahlungsbogen m plačilni list

Zahlungserleichterung f plačilo na
obroke

zahlungsfähig – plačilno sposoben
(*plačevit)

Zahlungsfähigkeit f plačilna
sposobnost (*plačevitost)

Zahlungsfristung f odlog plačila

Zählungskommissär m števni
komisar (pri ljudskem štetju)
(*popisovalni komisar)

Zahlungsleistung f plačilo
Zahlungspflicht f plačilna obveznost
zahlungsunfähig – plačilno nesposoben
Zahlungsunfähigkeit f plačilna nesposobnost
Zahlungsverkehr m plačilni promet
Zahlungsversprechen n plačilna obljuba
Zahlwert m plačilna vrednost (npr. en goldinar imenske vrednosti se je računal kot dve kroni)
Zahlzögling m gojenec samoplačnik (stroške šolanja in bivanja v neki ustanovi je plačal sam oz. njegovi starši – v nasprotju z gojencem z ustanovo (Stiftling))
zahn – krotek
zähmen – krotiti, brzdati (*upitomiti)
Zahn m zob ◇
 falsche/künstliche Zähne – umetni zobje
Zahn-Crème f zobna pasta
Zahnarzt m zobozdravnik
Zahnfieber n zobna mrzlica
Zahnplombe f zobna zalivka (*zobni pečat)
Zahnpulver n zobni prah, zobni prašek
Zahnwasser n vodica za zobe, zobna vodica
Zank m prepir (*prepor)
Zankapfel m jabolko spora (*preporno jabolko)
zanken – prepirati se
Zänker m prepirljivec
Zänkerei f prepir, kreganje

Zanksucht f prepirljivost
Zapfen m **1.** čep, zatič **2.** storž
Zapfengeld (→ *Zapfenmaß*)
Zapfenmaß n čepnina (od vina) (V 318)
Zapfenstreich m **1.** znak za nočni počitek (*večerno bobnanje, bobnanje k spanju), mirozov **2.** vojaški koncert, mirozov (beseda *Zapfenstreich* izvira iz leta 1596 izpričanega udarca v čep soda kot znaka za konec točenja pijače, povratek landsknehtov v njihova bivališča in nočni mir; beseda se je nato še naprej uporabljala v vojaškem okolju in je označevala poziv vojakom za vrnitev v njihova bivališča; poziv so izvedli z bobnom, rogom ali trobento; v 19. stoletju je izraz *Zapfenstreich* (mirozov) označeval vojaški koncert (potpuri vojaških skladb), ki ga je po mestnih ulicah izvajala vojaška, pa tudi civilna godba; danes se izraz še vedno uporablja v ZRN v besedni zvezi *Großer Zapfenstreich*, ki označuje vojaški koncert na prostem v čast pomembne osebnosti)
Zar m car
Zarenreich n carstvo
Zarin f carica
Zauber m **1.** čar **2.** urok, čarovnija (*copernija)
Zauberei f čarovništvo ◇
 Strafe der Zauberei – kaznovanje čarovništva (»Če stori kdo ljudem s čarovništvom škodo ali kvar, naj se kaznuje od življenja na smrt in naj se taka kazen izvrši z ognjem. (Item so jemadt den leuten durch

- zauberey schaden oder nachtheyl zufügt, soll man straffen vom leben zum todt, unnd man soll solche straff mit dem fewer thun.)«)
(Krvni sodni red cesarja Karla V. (1532))
Zauberei treiben – ukvarjati se s čarovništvom
- Zauberer** m čarovnik, čarodej (*copernik, černošolec)
- Zauberin** f čarovnica (*copernica)
- Zauberspruch** m urok
- Zaubertrank** m čarobni napoj
- Zaum** m uzda (→ *Streit*) ◇
jmdn./sich/etwas im Zaume halten – brzdati (koga/se/kaj)
- Zaun** m plot, ograja ◇
lebender Zaun – živa meja, živica
- Zaungast** m nepovabljeni opazovalec
- z. B. = zum Beispiel** (→ *Beispiel*)
- z. E. = zum Exempel** (→ *Exempel*)
- Zechbruder** m vinski bratec
- Zeche** f **1.** pivska družba **2.** zapitek, račun (*ceha) **3.** rudnik **4.** rudniška zadruga **5.** ceh, bratovščina ◇
die Zeche bezahlen – plačati zapitek
um die Zeche spielen – igrati za pijačo (→ *Trunk*)
- zechen** – pijančevati, piti
- Zecher** m pivec, pijanček
- Zechfahne** f bandero
- Zechgelage** n popivanje
- Zechgeld** n zapitek
- Zechkamerad** m pivski tovariš
- Zechleute** pl člani ceha
- Zechmeister** m **1.** cehovski mojster
2. cerkveni ključar
- Zechpreller** m neplačnik zapitka (*zapitninski slepar)
- Zechpropst** m cerkveni ključar
- Zecker** m cekar
- Zedent** m prepustnik
- zedieren** – odstopiti oz. prenesti pravico, cedirati
- Zeger** (→ *Zecker*)
- Zehent** m desetina (G II. 251; H 51)
(→ *Bergzehent, Dreschzehent, Garb(en)zehent, Jugendzehent, Kirchenzehent, Kleinzehent, Mostzehent, Sackzehent*)
- Zehenter** (→ *Zehentherr*)
- Zehentgeld** (→ *Zehent*)
- Zehentgetreide** n desetinsko žito
- Zehentherr** m desetinski gospod (*desetnik, desetničar, desetinar)
- Zehenthold** m desetinski podložnik, desetinec
- Zehentobrigkeit** f desetinska gosposka
- Zehentregister** n desetinski register
- Zehnt** (→ *Zehent*)
- Zehntherr** (→ *Zehentherr*)
- Zehnthold** (→ *Zehenthold*)
- zehren** – **1.** hraniti se, jesti in piti
2. trošiti, črpati, izčrpavati, razjedati
- Zehrfieber** n sušična vročica, sušica (*suha bolezen)
- Zehrgeld** n **1.** *hranščina, *hranarina (do *hranščine so bili upravičeni avstro-ogrski uslužbenci (*nastavljenici/Angestellte), npr. poduradniki, sluge, pisarniški oficianti, pisarniški pomočniki itd.)
2. popotnica (→ *Reisegeld*)
- Zehrkrankheit** f sušica

Zehrfennig (→ *Zehrgeld*)

Zehrung f **1.** živež, hrana **2.** popotnica
(→ *Wegzehrung*) **3.** pogostitev

Zehrungskosten pl stroški za hrano,
stroški za živež

Zeichen n znak, znamenje
(→ *Aktenzeichen, Ehrenzeichen, Handzeichen, Kennzeichen, Kreuzzeichen, Leuchtzeichen, Rainzeichen, Strafzeichen*) ◇
Die Anwesenden erhoben sich zum Zeichen der Ehrung von ihren Sitzen. – Prisotni so v počastitev spomina na pokojnika vstali s sedežev.

Die Gemeinderäte haben sich zum Zeichen der Trauer (des Beileids) von den Sitzen erhoben. – Občinski svetniki so v znak žalovanja (sožalja) vstali s sedežev.

Zeichenheft n risanka

zeichnen – **1.** risati, črtati (→ *Schnitt*)
2. označiti **3.** podpisati (*beležiti, znamovati) (→ *Kriegsanleihe*)
4. prevzeti odgovornost za (kaj) ◇
... zeichne ich Ihr ergebener ... – *beležim/znamujem Vaš vdani ... (vljudnostna fraza na koncu pisma)
... zeichne ich mit vorzüglicher Hochachtung/zeichne ich hochachtungsvoll ... – ... *beležim/znamujem z odličnim spoštovanjem ... (vljudnostna fraza na koncu pisma)
vom Tode gezeichnet – zapisan smrti

Zeichnen n risanje
(→ *Freihandzeichnen*)

Zeichner m risar (→ *Bauzeichner*)

Zeichnung f **1.** risba (*risanina)
(→ *Vorzeichnung*) **2.** podpis
(→ *Gegenzeichnung*) **3.** vpisovanje,

podpisovanje, subskripcija
(→ *Kriegsanleihezeichnung*) ◇
Zeichnung der Kriegsanleihe – podpisovanje vojnega posojila
(→ *Kriegsanleihezeichnung*)

Zeidelhube f čebelarska huba (G I. 166)

Zeidler m čebelar (*čebelorejec)

zeigen – **1.** pokazati, kazati (→ *Anteil, Vorliebe, Wille*) **2.** prikazovati **3.** že pokazati (komu)

zeihen (zieh, hat geziehen) – obdolžiti, dolžiti, kriviti

Zeile f **1.** vrstica (→ *Signumzeile*)
2. vrsta (→ *Häuserzeile*)

Zeiselwagen m ciza (s platnom pokrit voziček na dveh kolesih, s katerim je branjevka sama vozila zelenjavo na živilski trg) (*vozič s štorjo krit)

Zeit f **1.** čas (→ *Fastenzeit, Jahreszeit, Lebenszeit, Lebzeiten, Mahlzeit, Monatszeit, Passionszeit, Schnittzeit, Sommerzeit, Sperrzeit, Spielzeit, Tageszeit, Tatzeit, Tischzeit, Vakanzzeit, Vesperzeit, Vierzeiten, Vorkriegszeit, Wartezeit, Weltzeiten*)
2. doba (→ *Dienstzeit, Kaiserzeit, Karenzzeit, Kolonialzeit, Lehrzeit, Nachzeit, Neuzeit, Probezeit, Strafzeit*) **3.** trenutek
4. rok (→ *Stiftszeit, Verfallszeit, Verjährungszeit*) ◇

freie Zeit – prosti čas

harte Zeiten – težki/hudi časi

Zeit seines Lebens – za časa življenja (→ *zeitlebens*)

auf Zeit – časovno omejen

auf bestimmte Zeit – za določen čas

auf unbestimmte Zeit – za nedoločen čas

auf immerwährende Zeiten – za vedno, trajno

bei Zeiten – zgodaj
 in gegenwärtiger Zeit – v sedanjem času
 in jüngster Zeit – v najnovejšem času
 mit der Zeit – sčasoma
 nach der Zeit – potem
 seit geraumer Zeit – že dolgo časa
 seit undenklichen Zeiten – od pomnjenja, od zdavnaj
 unter dieser Zeit – v tem času, ta čas
 von Zeit zu Zeit – občasno
 vor geraumer/langer Zeit – pred davnimi leti, davno
 vor kurzer Zeit – pred kratkim, nedavno
 vor undenklicher Zeit/vor undenklichen Zeiten – pred davnimi časi
 zur Zeit – sedaj
 zu gleicher Zeit – istočasno
 zu guter Zeit – zgodaj
 zu jeder Zeit – vselej
 zur rechten Zeit – ob pravem času, pravočasno
 Zeit gewinnen – pridobiti na času
 die Zeit vergeuden/vertrödeln – zapravljati čas
 die Zeit vertreiben – kratkočasiti se
 es ist/wird Zeit – čas je, da ...

Zeitabschnitt m časovno obdobje
Zeitalter n doba, vek, era
Zeitbombe f tempirana bomba
Zeitfahrt f vožnja na čas (prevoz s kočijo)
Zeitfolge f časovno zaporedje
Zeitfrist f časovni rok
zeitgemäß – 1. času primeren
 2. sodoben
Zeitgenosse m sodobnik, vrstnik

zeitgerecht – pravočasno
Zeitgeschichte f sodobna zgodovina
zeitherig – v tem času, doslej
Zeithonorar n *časarina, *časovnina (notarska pristojbina)
zeitig – 1. zgoden 2. zgodaj 3. zrel
zeitigen – dozoreti, porajati, dajati, povzročiti (→ *Ergebnis*)
Zeitinschrift f letokaz
Zeitkunde f časoslovje
Zeitlang – eine Zeitlang – nekaj časa
Zeitläufte pl okoliščine, razmere
zeitlebens – za časa življenja
zeitlich – 1. časoven 2. tostranski, tuzemski (*časen) (→ *Hintritt, Leben, Welt, Wohl*) 3. začasen (→ *Ruhestand*) ◇
 das Zeitliche segnen/verlassen – posloviti se od tega sveta (*časnim stvarjem/temu svetu slovo dati), umreti
Zeitlichkeit f 1. pozemsko življenje, tuzemsko življenje 2. posvetne zadeve, časnost (*časne stvari) 3. posvetni dohodki škofije (*časnina) ◇
 dieser Zeitlichkeit entgehen – posloviti se od tega sveta, umreti
 aus dieser Zeitlichkeit abfordern – Bog je vzel k sebi ...

Zeitpacht f začasni zakup (*časni zakup)
Zeitpunkt m trenutek, čas
zeitraubend – zamuden
Zeitraum m doba, razdobje
Zeitrechnung f časovno štetje, kronologija
Zeitumstände pl časovne okoliščine

Zeitung f **1.** časopis, časnik (prvotno je beseda *Zeitung* oz. *Neue Zeitung* označevala pisano ali tiskano novico (letak) o zanimivih dogodkih) **2.** novica, novost, poročilo, glas ◇
amtliche *Zeitung* – uradni list (*vradne novice, uradni časopis, uredski časopis) (→ *Amtszeitung*)
eine *Zeitung* beziehen – prejemati časopis, biti aboniran na časopis

Zeitungs(aus)träger m časopisni raznašalec

Zeitungscomptoir n upravništvo časopisa (*novičarnica, časopisnica)

Zeitungsschreiber m novinar (*novičar), časnikar

Zeitvertreib m kratkočasje

zeitweilig – **1.** začasen **2.** začasno (*časno)

zeitweise – občasno

Zeitwert m trenutna vrednost (vrednost zavarovanega predmeta ob sklenitvi zavarovanja)

Zeitzeuge m živa priča, pričevalec časa

zeleber (→ *celeber*)

zelebrieren (→ *celebrieren*)

Zelevrität (→ *Celebrität*)

Zelle f **1.** jetniška celica (→ *Armensünderzelle*) **2.** kabina, celica (→ *Sprechzelle, Wahlzelle*) **3.** sobica, izbica (*stanica) ◇
dunkle *Zelle* – temnica (poostrena kazen) (→ *Strafe/Verschärfung der Strafe*)
einsame Absperrung in dunkler *Zelle* – zaprtje v temni samici (→ *Strafe/Verschärfung der Strafe*)

Zellengefängnis n celični zapor (*stanična ječa)

Zellengewebe n celično tkivo, celičnina

Zellengewebeentzündung f vnetje celičnine

Zelot m gorečnejš, prenapetež, zelot

Zelotismus m gorečnost, prenapetost, zelotizem

Zelt n šotor

Zelthaus n paviljon

Zeltlager n šotorski (vojaški) tabor, šotorišče

Zementwerk n cementarna

zensieren – **1.** oceniti **2.** cenzurirati

Zensur f **1.** presoja, ocena **2.** ocena (pri izpitih) **3.** uradni pregled besedila pred objavo (*državna preglednija), *cenziura* (H 33, 35) (po številnih manjših zakonih, ki se niso spoštovali, je cesar Franc I. 22. februarja 1795 z *Generalnim ukazom / General-Verordnung* izdal obnovljeni cenzurni red, v katerem je bila v 2. členu jasno določena kazen, zagrožena tistim knjigotržcem, ki bi cenzuri podvržene knjige, brošure ali tiskovine prodajali brez posebnega dovoljenja revizijskega urada; v 4. členu so bile določene obveznosti tiskarja in naloge revizijskega urada: »Knjigotržec ne sme ničesar natisniti, ne da bi pred tem oddal manuskripta, ki mora biti napisan v čitljivi pisavi in pravilno paginiran ter opremljen z praznim robom, revizijskemu uradu in počakal na dovoljenje cenzurnega oddelka. (Kein Buchhändler soll das mindeste in Druck legen, ohne zuvor das Manuscript in einer leserlichen Schrift, und richtig

- paginiert, auch mit einem weiß gelassenen Rande versehen, bei dem Revisions-Amte eingereicht, und die Zulassung vom Censur-Departement erhalten zu haben.)«; z Najvišjim patentom je cesar Ferdinand I. 15. marca 1848 izdal ustavo in ukinił cenzuro)
- zensurieren** – uradno pregledati besedilo pred objavo, cenzurirati
- Zensurkommissionen** *pl* cenzurne komisije (H 33, 35)
- Zensus** m **1.** popis prebivalstva, ljudsko štetje, **2.** volilni cenzus (volilna pravica, pogojena z velikostjo premoženja) (→ *Wahlkörper*)
- Zentnar** m stoletnik
- Zentenarfeier** f stoletnica
- Zentner** m stot, cent (stara avstrijska utežna mera: 1 dunajski stot = 100 funtov = 56 kg) (→ *Meter-Zentner*)
- Zentralbehörde** f centralno oblastvo ◇ *Zentralbehörden, i.ö. – centralna oblastva, notranjeavstrijska* (H 19, 20, 25, 31) *Zentralbehörden, »niederösterreichische« – centralna oblastva, »nizjeavstrijska«* (H 19)
- Zentrale** f središče, centrala
- Zentralgewalt** f osrednja oblast
- zentralisieren** – centralizirati
- Zentralismus** m centralizem
- Zentralkameralbehörden** *pl* centralna kameralna oblastva (H 37)
- Zentralkasse** f centralna blagajna (H 54)
- Zentralkomitee** n centralni komite
- Zentralseebehörde (Triest)** f osrednja pomorska uprava (*Trst*) (H 55)
- Zentralstellen, i. ö. pl** centralni uradi, notranjeavstrijski (H 19, 20, 25, 31) (→ *Zentralbehörde*)
- Zentrum** n središče, center
- Zenturie** (→ *Centurie*)
- Zepter** n/m žezlo (→ *Königszepter*)
- zerbomben** – zbombardirati
- zerbrechen** – razbiti (→ *Widerstand*)
- Zeremonie** f obred, ceremonija
- zergliedern** – **1.** razčleniti, razdeliti **2.** raztelesiti, secirati
- Zergliederung** f **1.** razčlenitev, razdelitev **2.** raztelesenje, seciranje
- zerkriegen, sich** – prepirati se (→ *zerstreiten, sich*)
- zermürben** – **1.** omehčati **2.** izčrpavati, izčrpati
- Zermürbungskrieg** m vojna izčrpavanja
- zernichten** – uničiti
- zernieren** (→ *cernieren*)
- Zernierung** (→ *Cernierung*)
- zerquetschen** – zmečkati
- Zerquetschung** f zmečkanina
- zerreißen** – raztrgati, razcefrati
- Zerreißprobe** f resna preizkušnja, huda preizkušnja
- zerren** – vlačiti, vleči, nategniti
- zerrissen** – **1.** raztrgan, razcefran **2.** razdvojen, razklan
- Zerrissenheit** f razdvojenost, razklanost
- zerrütten** – omajati, razmajati, razrvati, spodkopati, razrušiti

Zerrüttung f omajanje, spodkopavanje, razrvanost (→ *Geisteszerrüttung*)

zerschellen – 1. razbiti 2. razbiti se (→ *Ansturm*)

zerschlagen – razbiti, uničiti

Zerschlagung f razbitje, uničenje

zersetzen – razkrojiti, spodkopati (moralo, odpor)

Zersetzung f razkroj ◇
Zersetzung des Bluts – razkroj krvi (→ *Blutsetzung*)

zerstören – uničiti

Zerstörer m rušilec (→ *Torpedobootzerstörer*)

Zerstörung f uničenje, rušenje

zerstreiten, sich – pripraviti se

zerstreuen – 1. raztresti, razsuti, razsipati 2. razpršiti, razkropiti, razgnati 3. razbliniti (→ *Täuschung*) 4. razvedriti ◇
Die Tumultuanten wurden von der Polizei zerstreut. – Policija je razgnala razgrajače.

zerstreut – 1. razpršen, raztresen (→ *Haus*), razsut, razsipan 2. razgnan 3. raztresen, razmišljen

Zerstreung f 1. razpršitev, razsutje, razsipanje 2. razgon 3. raztresenost, razmišljenost ◇
Zerstreung der Tumultuanten – razgon razgrajačev

zerstritten – sprt

zerstückeln – razkosati

Zerstückelung f razkosanje

zerteilen – razdeliti, porazdeliti

Zertifikat (→ *Certificat*)

zertifizieren (→ *certifizieren*)

zertrümmern – razbiti, razdrobiti

Zerwürfnis n razdor, razprtija, spor (→ *Familienzerwürfnisse*)

zessieren (→ *cessieren*)

Zession (→ *Cession*)

Zessionar (→ *Cessionar*)

Zessionsurkunde (→ *Cessionsurkunde*)

Zeter (→ *Zetergeschrei*)

Zetergeschrei n klic na pomoč

Zettel m listek (→ *Anschlagzettel, Banco-Zettel, Bankozettel, Bestellzettel, Ehemeld(e)zettel, Entschuldigungszettel, Meld(e)zettel, Quartierzettel, Theaterzettel, Versatzzettel, Vorladungszettel*)

Zeug n 1. reč stvar 2. blago (→ *Leinenzeug, Linnenzeug*) 3. orodje (→ *Schanzzeug, Werkzeug*), priprava (→ *Folterzeug*), pribor (→ *Eßzeug, Reißzeug*) 4. vojaška oprema, orožje 5. top 6. oprema, oprava (→ *Bettzeug, Sattelzeug*) 7. krama, šara

Zeuge m priča (*svedok) (→ *Aktszeuge, Augenzeuge, Belastungszeuge, Blutzeuge, Entlastungszeuge, Identitätszeuge, Kronzeuge, Ohrenzeuge, Tatzeuge, Testamentszeuge, Trauzeuge, Zeitzeuge*) ◇
Namensfertiger und Zeuge – podpisnik (v imenu nepismene osebe ali pisanja nezmožne osebe) in priča
bedenklicher Zeuge – sporna priča (*sumna priča)
erbetener Zeuge – zaprosena priča
fähiger/tüchtiger Zeuge – sposobna priča
falscher Zeuge – kriva priča

(*krivopričnik)
 unbedenklicher Zeuge – nesporna
 priča (*nesumna priča)
 unfähiger/untüchtiger Zeuge –
 nesposobna priča
 einen Zeugen beibringen/
 produzieren/stellen – navesti kot
 pričo (*postaviti pričo)
 einen Zeugen verhören/vernehmen
 – zaslišati pričo
 jmdn. als Zeugen vorladen – vabiti
 (koga) kot pričo
 einen Zeugen vorführen – privesti
 pričo

zeugen¹ – 1. pričati za (koga/kaj)
 2. pričati zoper (koga/kaj) 3. pričati
 o (kom/čem)

zeugen² – spočeti, zaploditi

Zeugenaussage f izjava prič

Zeugeneid m zapisrega prič

Zeugenexamen (→ *Zeugenverhör*)

Zeugenschaft f pričevanje, pričanje

Zeugenverhör n zaslišanje prič

Zeugenvernehmung
 (→ *Zeugenverhör*)

Zeuger m spočetnik (*rodivec, rodnik)

Zeughaus n 1. orožarna (*orožnica,
 orožiše) 2. prostor za shranjevanje
 orodja, lopa (*klanica, opravnica,
 orodnica, orodiše)

Zeugin f priča (*svedokinja)

Zeugkammer f shramba za orodje,
 orodjarna (*orodnica)

Zeugmacher m tkaninar

Zeugmeister m 1. topniški poveljnik,
 topniški oficir 2. orožar (zadolžen
 za orožje in vojaško opremo)

Zeugnis n 1. spričevalo (*izpričevalo,
 pričalo, svedočba, svedočilo,

atestat) (→ *Abgangszeugnis*,
Armutzeugnis, *Dürftigkeitszeugnis*,
Entlassungszeugnis,
Gesundheitszeugnis, *Lebenszeugnis*,
Lehrbefähigungs-Zeugnis,
Leumundzeugnis, *Maturitäts-*
Zeugnis, *Reifezeugnis*,
Verwendungszeugnis) 2. potrdilo
 (*pričevavni list) (→ *Impfungs-*
Zeugnis) 3. pričanje (*spričevanje,
 svedočba) ◇

Zeugnis der Mittellosigkeit –
 uboštveno spričevalo
 Zeugnis der Reife – *spričevalo
 zrelosti (po *Zakonu z dne 14. maja*
1869, s katerim se ustanovljajo
načela za poučevanje v ljudskih
šolah (državni ljudskošolski zakon)
/ Gesetz vom 14. Mai 1869,
durch welches die Grundsätze des
Unterrichtswesens bezüglich der
Volksschule festgestellt werden
(Reichs-Schulgesetz), je bil
 lahko tisti, ki je po štiriletnem
 izobraževanju na učiteljsišču
 pridobil spričevalo zrelosti, začasno
 nameščen kot učitelj ali podučitelj)
 (→ *Reifezeugnis*)

amtsärztliches Zeugnis – spričevalo
 uradnega zdravnika
 ärztliches Zeugnis – zdravniško
 spričevalo (*spričevalo o zdravju)
 das Zeugnis des mittellosen
 Standes – spričevalo o uboštvu,
 ubožno spričevalo
 wundärztliches Zeugnis –
 ranocelnikovo spričevalo
 Zeugnis abgeben/ablegen – pričati
 o (kom/čem)

Zeugnisverteilung f razdelitev
 spričeval

Zeugschmied m kovač za orodje

Zeugung f spočetje, zaploditev

Zeugungsfähigkeit f sposobnost zaploditve

Zeugwart m orožar (zadolžen za orožje in vojaško opremo)

Zeugwärter (→ *Zeugwart*)

Zeugweber (→ *Zeugmacher*)

Zeugwirker (→ *Zeugmacher*)

Zgf. = Zugführer (→ *Zugführer*)

z. H. = zerstreute Häuser (→ *Haus*)

z. H. /z. Hdn. = zuhanden/zu Händen – v roke

Ziege f koza

Ziegel m opeka (*cegel)
(→ *Hohlziegel*)

Ziegelbrenner m opekar

Ziegelbrennerei (→ *Ziegelhütte*)

Ziegelei (→ *Ziegelhütte*)

Ziegelhütte f opekarna (*opekarnica, cegelnica, ceglenica) ◇
städtische Ziegelhütte (in der Tironau, Laibach) – mestna opekarna (v ljubljanskem predmestju Trnovo)

Ziegelwerk (→ *Ziegelhütte*)

Ziehbrücke (→ *Zugbrücke*)

Ziehbrunnen m vodnjak na vzvod (*šterna na vago)

Ziehelnern pl rejniški starši

ziehen (zog, hat/ist gezogen) –
1. vleči 2. rediti, gojiti 3. oditi, kreniti, odkorakati 4. zgrinjati se (oblaki) (→ *Affäre, Bestrafung, Betracht, Erwägung, Feind, Feld, Grenze, Kerze, kurz, Länge, Leder, Lehre, Leibesstrafe, Mitleidenschaft, Parallele, Rat, Rechenschaft, Scheide, Schlußstrich, Schranke, Schwert, Strafe, Untersuchung,*

Verantwortung, Vergleich, Vertrauen, Zweifel)

Ziehgeld n rejnina (*rejščina, rednina, odgojnina)

Ziehkind n 1. rejenec 2. rejenka

Ziehmutter f rejnica, krušna mati

Ziehsohn m rejenec

Ziehtochter f rejenka

Ziehung f 1. vlečenje, vlačenje

2. žrebanje (*srečkanje, vzdigovanje)

Ziehungsort m žrebni kraj (loterija)

Ziehvater m rejnik, krušni oče

Ziel n 1. cilj, mejnik 2. tarča ◇
ein Ziel erreichen – doseči cilj
einer Sache ein Ziel setzen –
napraviti (čemu) konec, ustaviti (kaj)

sich ein Ziel setzen/stecken –
postaviti si cilj

sich etwas zum Ziel setzen –
postaviti si (kaj) za cilj

zielen – meriti, ciljati (→ *Leben*)

Zielscheibe f tarča

Zier f okras, okrasje (*kinč), lepota

Zierbaum m okrasno drevo

Zierde (→ *Zier*)

zieren – krasiti

zieren, sich – pačiti se

Ziergarten m okrasni vrt (*lepotični vrt, lepotni vrt) (→ *Lust- und Ziergarten*)

zierlich – lep, mičen, ljubek

Zierpflanze f okrasna rastlina

Zigarette f cigareta (*svalčica)

Zigarre f cigara (*smodka, smotka) ◇
Zigarren drehen – zvižati cigare

Zigarrenmacher m izdelovalec cigar
(*smodkar, cigarar)

Zigarrenmacherin f izdelovalka cigar
(*smodkarica, cigararica)

Zigeuner m cigan

Zikorienfabrik f tovarna kavnih
nadomestkov

zimentieren – uradno potrditi mero
(*cimentirati, cimentovati)
(→ *Gewicht, Waage*)

Zimentierung f meroskustvo
(*cimentiranje, cimentovanje)

Zimentierungsamt n merski urad
(*cimentovalni urad, cimentarija)

Zimentierungsmeister m
meroskusnik (*cimentirar)

Zimmer n soba (*cimer, izba)
(→ *Besuchzimmer, Dienstbotenzimmer, Domestikenzimmer, Fremdenzimmer, Gastzimmer, Monatszimmer, Passagierzimmer, Sprechzimmer, Verbandzimmer, Wohnzimmer*) ◇
eigenes Zimmer – lastna soba
lichtes Zimmer – svetla soba
eingerichtetes/möbliertes Zimmer – opremljena soba (*opravljena soba, meblovana soba)
das Zimmer hüten – ostati doma
das Zimmer stürmen – vdreti v sobo, prilomastiti v sobo

Zimmerei (→ *Zimmerhandwerk*)

Zimmereinrichtung f sobna oprema
(*sobna oprava, izbina oprava, pohišje), pohištvo

Zimmerfrau f najemodajalka,
gospodinja

Zimmergenosse m sostanovalec
(*sobni tovariš)

Zimmergeselle m tesarski pomočnik

Zimmerhandwerk n tesarstvo

Zimmerherr m podnajemnik
(*cimerher)

Zimmerholz n tesarski les

Zimmerkollege (→ *Zimmergenosse*)

Zimmermädchen n sobarica (*hišna)

Zimmermaler m soboslikar (*sobni slikar, izbni malar, malar sob)

Zimmermann m tesar (*cimperman)

Zimmermeister m tesarski mojster

zimmern – tesati, obtesati (*cimprati)

Zinn n kositer

Zinne f zobčasti nadzidek

Zinngießer m kositrar

Zins m 1. dajatev

(→ *Anerkennungszins, Getreidezins, Kopfzins, Lagerzins, Leibzins, Naturalzins, Pfennigzins, Schutzzins, Überzins, Vogtzinsen, Wasserzins*),
činž, pravda (V 81), pravdna dajatev
(G II. 247) 2. najemnina, zakupnina
(→ *Aftermietzins, Bestandzins, Hauszins, Inwohnerzins, Mietzins, Pachtzins, Stubenzins, Wohnungszins*)
3. najem ◇
ein Haus in Zins nehmen – najeti hišo

zinsbar – davku zavezan, podvržen
plačevanju davka (*miten)

Zinsbuch n davčna knjiga
(*davčne bukve)

Zinsen pl obresti (*činži)

(→ *Verzugszinsen, Wucherzinsen, Zögerungszinsen*) ◇

Zinsen abwerfen – prinašati obresti

Zinsertrag m 1. dohodek od najemnine (*najemninski dohodek)
(→ *Hauszinssteuer*) 2. dohodek od obresti (*obrestni dohodek)

- Zinsertrag-Bekanntnis** n napoved dohodka od najemnine (*napoved najemniškega dohodka)
- zinsfrei** – 1. oproščen dajatev
2. neobdavčen
- Zinsfuß** m obrestna mera, obrestna stopnja
- Zinsgeld** n denarna pravda
- Zinsgetreide** n pravdno žito
- Zinsgrund** m *pravdna zemlja* (G II. 338)
- Zinshaus** n *najemna hiša (poslopje s številnimi najemniškimi stanovanji)
- Zinsheller** m najemninski vinar
- Zinskreuzer** m najemninski krajcar (priklada na gostaščino (Wohnzins))
- Zinsmaß** (→ *Zinsfuß*)
- Zinsperiode** f najemna doba
- Zinspfennig** (→ *Zinsgeld*)
- Zinsrecht** n *zakupninska pravica* (G II. 424)
- Zinssatzung** f 1. *prikrite obresti* (V 240) 2. *mrtva zastava* (G II. 178) (→ *Ewigsatzung*)
- Zinssteuer** f davek na najemnino, najemninski davek (*stanovanjski krajcar)
- Zinstermin** m termin za najemanje stanovanja (običajna termina: sv. Jurij: 24. april in sv. Mihael: 29. september)
- Zinswein** m pravdno vino
- Zinswohnung** f najemniško stanovanje
- Zinswucher** m oderuške obresti
- Zionismus** m 1. židovsko gibanje za samostojno državo, cionizem, sionizem 2. nacionalistično gibanje za uveljavitev židovstva, cionizem, sionizem
- Zionist** m pripadnik cionizma oz. sionizma, cionist, sionist
- Zirkel** m 1. kolobar, krog 2. šestilo 3. krožek
- zirkeln** – 1. zarisati krog 2. natančno izdelati, natančno izmeriti 3. skrbno zasnovati
- Zirkular** (→ *Cirkular(e)*)
- Zirkulation** (→ *Cirkulation*)
- zirkulieren** (→ *circulieren*)
- Zisleithanien** n Cislajtanija (v letih 1867–1918 oznaka za avstrijski del dvojne monarhije – zahodno od reke Lajte) (*Cislitvanska)
- Zisterne** f vodnjak, kapnica, cisterna (*sterna)
- Zisterze** f samostan cistercijanskega reda, cisterca
- Zisterzienser** pl *cistercijani* (H 26–28, 49, 63) (moški samostanski red)
- Zitadelle** f manjša trdnjava (v okviru večjega ali utrjenega mesta), citadela
- Zither** f citre
- zitieren** (→ *citieren*)
- ZIVI = Zivildienstleistende(r)** m vojak na civilnem služenju vojaškega roka (→ *Bundeswehr*)
- zivil** – 1. civilen (→ *Verehelichung*), sveten 2. vljuden 3. zmeren (cena)
- Zivilbehörde** f civilni oblastni organ, civilno oblastvo
- Zivilbevölkerung** f civilno prebivalstvo
- Zivildienst** m civilno služenje vojaškega roka

Zivilehe f civilna zakonska zveza
Zivilgebühr f civilna pristojbina
Zivilgeometer m civilni geometer ◇
autorisierter Zivilgeometer –
avtoriziran civilni geometer
Zivilgericht n civilno sodišče
Zivilhauptmann m civilni glavar
(H 32, 33)
Zivilisation f civilizacija
Zivilist m **1.** civilist **2.** profesor
civilnega prava
Zivilkroatien n civilna Hrvaška
(H 33, 35, 42)
Zivilmagistrat m civilni magistrat
(H 36)
Zivilperson f civilna oseba
Zivilprozeß m **1.** pravda **2.** pravdni
postopek
Zivilprozeßordnung f zakon o
pravdnem postopku
Zivilrecht n civilno pravo,
državljsko pravo
Zivilspital (→ *Civilspital*)
Zivilstand m civilni stan
Zivilstreitsachen pl civilne pravdne
zadeve (H 23)
Ziviltrauung f civilna poroka
Zivil- und Kriminalgericht n civilno in
kazensko sodišče (H 42)
ZK = Zentralkomitee
(→ *Zentralkomitee*)
Zofe f spletična
Zöger m cekar
Zögerer m obotavljavec
zögern – obotavljati se, oklevati,
odlašati, pomišljati

Zögerung f obotavljanje, oklevanje,
odlašanje, pomišljanje
Zögerungszinsen pl zamudne
obresti
Zögling m gojenec (*odgojenec,
pitomec) (→ *Lehramtszögling*,
Zahlzögling) ◇
zahlender Zögling – gojenec
samoplačnik (stroške šolanja in
bivanja v ustanovi je plačal sam
oz. njegovi starši – v nasprotju z
gojencem z ustanovo (Stiftling))
(→ *Zahlzögling*)
Zölibat n celibat
Zoll¹ m **1.** mitnina, *carina* (H 19)
(→ *Ausfuhrzoll*, *Durchfabrtzoll*,
Durchfuhrzoll, *Einfuhrzoll*,
Eingangszoll, *Essito-Zoll*,
Schutzzoll, *Transitozoll*,
Vorzugszoll) **2.** mitnica
3. carinarnica ◇
den Zoll verfahren – izogniti se
mitnici
Zoll² m cola, palec (stara avstrijska
dolžinska mera: 1 cola/palec =
26,34 mm, okrajšava: ")
Zollamt n *carinski urad* (H 21, 54),
mitninski urad, mitnica (*colnija)
(→ *Nebenzollamt*)
Zollaufseher m carinski nadzornik,
carinski nadglednik (*colni
nadglednik, ibrajtar)
Zollaufsichtspersonal n carinski
nadzorniki, carinski nadgledniki
(*colni nadgledniki, ibrajtarji)
Zollbeamte(r) m carinski uradnik,
carinik (*colnik, colnar, colni
urednik)
Zollegstätte f carinsko skladišče
(*colno skladišče, colnijsko
skladišče)

Zolleinnehmer m carinar, mitninar
(*colnar, mitar)

zollen – 1. plačati 2. izraziti
(→ *Achtung, Anerkennung, Beifall, Dank, Lob*)

Zollfreiheit f oprostitev carine
(*prostost carine, brezcolnost),
oprostitev mitnine

Zollgebühr f carina (*col), mitnina

Zollgefälle pl carinske pristojbine
(H 37)

zollig – palec dolg, colo dolg

Zollinie f carinska črta (*colna črta,
colna linija)

Zollinspektion f carinska inšpekcija
(H 36)

Zöllner (→ *Zollbeamter*)

Zollunion f carinska unija

Zollwache f carinska straža (na
podlagi *Zakona o carini /
Zollgesetz* z dne 10. junija 1920
je bila avstrijska *Finančna straža*
(*Finanzwache*) preimenovana v
Carinsko stražo (Zollwache))

Zollwesen n carinske zadeve, carina

Zollzahlung f plačilo carine (*plačilo
colnine)

Zone f 1. pas, cona
(→ *Besatzungszone, Pufferzone,
Tamponzone*) 2. cona (v ZRN
razširjena oznaka za NDR)
(→ *SBZ*)

Zonengrenze f 1. meja med
zasedbenimi conami v Nemčiji in
Avstriji po drugi svetovni vojni
2. meja s (sovjetsko zasedbeno)
cono (v ZRN razširjena oznaka za
mejo med ZRN in NDR)
(→ *SBZ*)

Zopf m 1. kita 2. nazadnjak,
konzervativec

Zorn m jeza, srd (→ *Jähzorn*) ◇
seinem Zorn Luft machen – dati
duška svoji jezi
in Zorn geraten – razjeziti se,
razsrditi se
sich den Zorn zuziehen – nakopati
si jezo

Z. P. O. = Zivilprozeßordnung
(→ *Zivilprozeßordnung*)

z. T. = zum Teil – deloma

Ztg. = Zeitung (→ *Zeitung*)

Ztr. = Zentner (→ *Zentner*)

Zubau m prizidava, prizidek

zubauen – prizidati

Zubehör m/n pritikline (*pripadki)
(→ *An- und Zugehör*)

Zuber m čeber (→ *Handzuber*)

zubereiten – pripraviti

Zubereiter m pripravljalec

zubessern – priboljšati

Zubesserung f priboljšek (npr. k
preužitku) (*poboljšek), izboljšanje,
popravek (→ *Unterhalt*)

zubringen – 1. preživeti, prebiti
(→ *Lehrzeit*) 2. prinesiti, prinašati
(→ *Heiratsgut*) 3. ovaditi

Zubringer m 1. prinašalec
(*donašavec, donesec, prinesec)
2. ovaduh 3. zvodnik (*podvodnik)
4. prevozno sredstvo

Zubuße f dodatek (*pridatek)

Zucht f 1. vzreja, reja (→ *Bienenzucht,
Geflügelzucht, Nachzucht,
Obstbaumzucht, Obstzucht,
Pferdezucht, Rindviehzucht,
Schweinezucht, Tierzucht, Viehzucht*)
2. plemenitev 3. vzgoja

(→ *Kinderzucht*) **4.** red, disciplina
(→ *Manneszucht, Mannszucht, Schulzucht*) ◇
der väterlichen Zucht unterworfen
sein – biti podvržen očetovi vzgoji
(*očetovem ustrahovanju)
in Zucht halten – ustrahovati
stramme Zucht – stroga disciplina

Zuchtarbeit f prisilno delo
(*štrafsko delo)

Zuchteber m plemenski merjasec

züchten – rediti, gojiti

Züchter m rejec (→ *Bienenzüchter, Pferdezüchter, Viehzüchter*)

Zuchthaus n kaznilnica
(*kaznovavnica, pokorivnica,
pokorna hiša, strahovavnica)
(→ *Zucht- und Arbeit-Haus*)

Zuchthäusler m kaznjeneč (*pokorjenec)

Zuchthäusling (→ *Zuchthäusler*)

züchtig – **1.** lepega vedenja, kreposten
(*blagonraven) **2.** sramežljiv

züchtigen – **1.** telesno kaznovati
(→ *Karbatschstreiche, Rutenstreiche, Stockstreiche*) **2.** ustrahovati, krotiti,
pokoriti ◇
bei Wasser und Brot züchtigen –
kaznovati z zaporom ob vodi in
kruhu
mit Worten züchtigen – kregati,
karati

Züchtiger m rabelj (*strahovec)

Züchtige(r) (→ *Züchtling*)

Züchtigung f kaznovanje (*strahovanje,
tepenje) ◇
Züchtigung mit Schlägen –
kaznovanje s tepežem
häusliche Züchtigung – domače
kaznovanje (v skladu s *Kazensko*
postavo zoper hudodelstva, pregreške in

prestopke / Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen z dne
27. maja 1852 je v primeru, če je šlo
za kazniva dejanja otrok, mlajših
kot deset let, prišlo v poštev domače
kaznovanje (*domače strahovanje/
häusliche Züchtigung))
körperliche Züchtigung – telesna
kazen (*telesno tepenje)

Zuchtkuh f plemenska krava

Züchtling m kaznjeneč (*pokorjenec)

zuchtlos – razuzdan, razbrzdan,
samopašen, nediscipliniran

Zuchtlosigkeit f razuzdanost,
razbrzdanost, samopašnost,
nediscipliniranost

Zuchtsau f plemenska prasica

Zuchtschwein n plemenski prašič
(*prašič za plemo)

Zuchtsprämien pl darila za
plemensko živino (C. kr. deželna
vlada za Kranjsko je 26. aprila
1901 izdala *Razglas o konjerejskih*
darilih za kobile in žrebice, ki se
bodo l. 1901 delila na Kranjskem
/ Kundmachung über die in Krain
im Jahre 1901 stattfindende
Vertheilung von Staatspferde-
Zuchtsprämien für Mutterstuten,
gedeckte Stuten und Stutfohlen,
in sicer za sedem konkurenčnih
postaj (Concurrenzstationen) za
premiranje konj: Lesce, Kranj,
Kamnik, Vrhnika, Ribnica, Trebnje
in Šentjernej; razpisane so bile
naslednje nagrade (Prämien):
»srebrne krone (Silberkronen),
srebrne svetinje (silberne
Medaillen) in priznanski diplomi
(Anerkennungsdiplome)«)

Zuchttier n plemenski junec (bik)

Zucht- und Arbeit-Hauß (Laibach) n
Pokorilnica in delavnica (Ljubljana)
(na podlagi dekreta cesarice Marije
Terezije z dne 29. junija 1754 je
C. kr. reprezentacija in zbornica v
Ljubljani 10. julija 1754 izdala akt
o ustanovitvi kaznilnice in prisilne
delavnice, ki je bila septembra istega
leta preimenovana v Pokorilnico,
predilnico in delavnico / Zucht-
Spün- und Arbeith-Hauß)

Zuchtvieh n plemenska živina

Zuchtviehschau f razstava plemenske
živine

Zucker m sladkor (*cuker)

Zuckerbäcker m slaščičar (*sladčičar),
konditor

Zuckerbäckereien pl sladkarije

Zuckerfabrik (→ *Zuckerraffinerie*)

Zucker(fabrik)arbeiter m delavec v
tovarni sladkorja (»cukrarni«)

Zuckerl n sladkorček, bonbon

Zuckerraffinerie (Laibach) f
Ljubljanska rafinerija sladkorja
(*sladkornica), »cukrarna« (v leta
1828 zgrajeni moderni tovarniški
stavbi se je nahajala največja
sladkorna rafinerija v monarhiji;
leta 1858 jo je uničil požar, po
katerem se ni več opomogla; v
začetku šestdesetih let se je v njej
nahajala *Mexicanische Caserne* za
vojaške rekrute, ki so od tu potovali
v Mehiko, kjer so se vojskovali za
mehiškega cesarja Maksimilijana;
od 13. marca 1871 dalje je bila
»cukrarna« začasna lokacija
ljubljske tobačne tovarne)
(→ *Tabakfabrik*)

Zuckerrübe f sladkorna pesa

Zuckerwerk n sladkarije, slaščice

zudem – poleg tega, vrh tega, povrh

zudenken – nameniti, prisoditi

zudringlich – vsiljiv (→ *Betteln*)

zu dritt – v troje

zueignen, sich – prilastiti si, prisvojiti
si

Zueignung f prilastitev, prisvojitve

zuerkennen – prisoditi, priznati,
odobriti

Zuerkennung f prisojanje, prisoditev,
priznanje, odobritev

Zufahrt f dovoz

Zufahrtsstraße f dovozna cesta
(*dovožnja cesta)

Zufall m slučaj, naključje

zufallen – pripasti

zufertigen – poslati, pošiljati (*odpraviti)

Zufertigg. = Zufertigung
(→ *Zufertigung*)

Zufertigung f dostava

zufießen – pritekati, dotekati ◇

Der Reinertrag des Wettfahrens
fließt einem edlen Zweck zu. –
Čisti dobiček (kolesarske) dirke se
steka v plemenit namen.

Zuflucht f pribežališče, refugij, azil ◇
Zuflucht nehmen – zateči se

Zufluß m priliv, prihodek, dohodek

zufolge – po, kot (*glasom, vsled)
(→ *Folge*) ◇

zufolge Erlasses – v skladu z
odlokom (*vsled razpisa)

zufrieden – zadovoljen

Zufriedenheit f zadovoljstvo ◇

Ausdruck der Allerhöchsten
Zufriedenheit – izraz Najvišjega
zadovoljstva (javna pohvala, ki jo je
cesar izrekel za minulo delo štabnih

oficirjev in generalov; objavljena je bila v uradnih glasilih)
jmdm. wird Allehöchste Zufriedenheit ausgesprochen
– izraziti (komu) Najvišje zadovoljstvo (javna pohvala, ki jo je cesar izrekel za minulo delo štabnih oficirjev in generalov; objavljena je bila v uradnih glasilih)

zufriedenstellen – zadovoljiti

zufügen – prizadeti, povzročiti
(→ *Beschädigung, Schaden, Schimpf, Unrecht, Verlust*)

Zufuhr f dovoz, dovažanje

zuführen – 1. dovažati, voditi k (čemu) 2. napeljevati (koga) k (čemu), zvoditi (koga) k (čemu) 3. odvesti, odvajati (→ *Bestimmung, Gabe*) 4. privedi do (česa) (→ *Strafē*)

Zug m 1. vlak (→ *Courierzug, D-Zug, Eilpostzug, Eilzug, Extrazug, Hofseparatzug, Hofzug, Kurierzug, Lastenzug, Lastzug, Lokalzug, Lustzug, Marktzug, Militär-Separatzug, Nachteilzug, Nachtzug, Personenzug, Postzug, Schnellzug, Sekundärzug, Separatzug, Sonderzug, Vergnügungszug, Wagenzug*) 2. četa (*rida) (→ *Nachzug*), vod, trop (pri orožništvu) 3. sprevod, povorka, spremstvo (→ *Fackelzug, Festzug, Feuerlöschzug, Geleitzug, Hochzeitzug, Huldigungsfestzug, Huldigungszug, Leichenzug, Schauzug, Trauerzug, Umzug*) 4. pohod (→ *Beutezug, Eroberungszug, Feldzug, Kreuzzug, Plünderungszug, Raubzug, Rückzug, Siegeszug, Streifzug, Zuzug*) 5. jata 6. požirek, srk 7. poteg 8. poteza (→ *Gesichtszug*) 9. premik, poteza

(→ *Schachzug*) 10. brazda, ris (v puškini cevi) 11. vprega (→ *Pferd*), jarem (→ *Ochse*) 12. vrsta (→ *Höhenzug, Straßenzug*) 13. pot (→ *Amtszug, Beschwerdezug, Instanzenzug*) 14. črta (→ *Namenszug*) ◇
Zusammenstoß zweier Züge – trčenje dveh vlakov
gemischter Zug – mešani vlak (vlak sestavljen iz potniških in tovornih vagonov) (*mešani vlak, mešanec)
die im Zuge verwendeten Tiere – za vprego uporabljene živali
etwas in groben/großen Zügen darstellen – opisati (kaj) v grobih obrisih
in vollen Zügen genießen – uživati na vso moč
in den letzten Zügen liegen – ležati v poslednjih vzdihljajih
in vollem Zuge sein – potekati den Zug erreichen – priti pravočasno na vlak, ujeti vlak zum Zuge verwenden – uporabljati za vožnjo (živino)

Zugabe f dodatek (*pridatek)

Zugang m dostop, pristop, vhod

zugänglich – dostopen ◇
zugänglich machen – omogočiti dostop do (česa)
zugänglich sein – biti dostopen

zugaste (→ *laden*)

Zugbrücke f dvizni most (*dvigavni most)

zugeben – 1. pridati, dodati 2. dopustiti, dovoliti 3. priznati

zugebote stehen (→ *Gebot*)

zugedacht – namenjen, prisojen

zugegen – **zugegen sein** – biti navzoč

zugehen – 1. iti proti (komu/čemu)
 2. dostaviti, poslati, posredovati
 3. dogajati se, vladati (vzdušje, razpoloženje) 4. zapreti se (npr. vrata) ◇
 Die Arbeit geht dem Ende zu. – Delo gre proti koncu.
 Er ging auf das Haus zu. – Šel je proti hiši.
 Es ging lustig zu. – Bilo je veselo./
 Vladalo je veselo vzdušje.

Zugehfrau f postrežnica

Zugehör n pritikline (*pripadki)
 (→ *An- und Zugehör*)

Zugehörigkeit f pripadnost
 (→ *Glaubenszugehörigkeit, Volkszugehörigkeit*)

Zugehörungen (→ *Zugehör*)

Zügel m vajet (→ *Kreuzzügel*) ◇
 die Zügel übernehmen – prevzeti vajeti v svoje roke

zügellos – nebrzdan (→ *Leidenschaft*), razbrzdan, razuzdan

Zügellosigkeit f nebrzdanost, razbrzdanost, razuzdanost

zugemittelt – vročen, izročen, predan

Zugemüse n prikuha (zelenjava)

zugerichtet (→ *zurichten*)

zugeritten (→ *Pferd*)

zugesellen, sich – pridružiti se

Zugeständnis n 1. privolitev, dopustitev, koncesija 2. priznanje
 ◇
 Zugeständnisse machen – popuščati, odstopati od svojih stališč, biti pripravljen na koncesije

zugestehen – 1. privoliti, dopustiti 2. priznati

zugetan – naklonjen

Zugfron f tovorna tlaka (G II. 244)

Zuggeschirr n vprežna oprava

Zugkraft f 1. vlečna moč 2. privlačnost

Zugloch n luknja za zračenje, dušnik (*dušek)

Zugochse m vprežni vol

Zugpferd n vprežni konj (*naprežni konj), vozni konj

zugreifen – 1. zagrabit, zgrabiti, poprijeti 2. posredovati, intervenirati 3. postreči si

Zugremonten pl vojaški vprežni konji, vprežni remont

Zugrobot f vlečna tlaka

zugrunde gehen – propasti

zugrunde legen – položiti temelj, utemeljiti

zugrunde liegen – temeljiti na (čem)

Zugschranken m vlečna (železniška) zapornica (*vlačna zapornica, potezna zapornica)

Zugschuh m čevelj z elastiko (čevlji, ki se natakne in ne zaveže z vezalkami) (*čevlji na vlak)

Zug(s)führer m 1. četovodja, načelnik voda, vodnik 2. vlakovodja

Zugspacker m skladač, nakladač (na železniški postaji)

Zugstation f tropna postaja (pri orožništvu)

Zugtier n vprežna žival (*žival za vožnjo), vlečna žival

zugunsten – v prid, v korist

zugute halten – šteti v dobro

zugute kommen – biti v korist

Zugvieh n vozna živina (*vozno živinče), vprežna živina ◇

- vorgespanntes Zugvieh – vprežena
vozna živina
- zuhalten** – 1. imeti (kaj) zaprto
2. držati se (česa) (→ *Bedingung*)
- Zuhälter** m zvodnik
- Zuhältere** f zvodništvo
- Zuhaltung** f 1. privolitev
2. nedovoljeno razmerje,
ljubimkanje 3. upoštevanje ◊
fleischliche Zuhaltung – spolni
odnosi
genaue Zuhaltung der Sperrstunde
– natančno upoštevanje zapiralnega
časa (lokala)
- Zuhause** n dom
- Zuhilfenahme** – mit/unter
Zuhilfenahme – s pomočjo
- Zukauf** m dokup
- zukommen** – 1. približati se
2. posredovati, dostaviti 3. pripasti,
biti deležen
- Zukunft** f 1. bodočnost, prihodnost
2. prihod ◊
in Zukunft – v bodoče
- zukünftig** – prihodnji
- Zukunftsmusik** f daljni in negotovi
načrti, načrti v oblakih
- Zulage** f doklada (→ *Activitätszulage*,
Alterszulage, *Dezennalzulage*,
Dienstzulage, *Ergänzungszulage*,
Funktionszulage, *Lokalzulage*,
Personalszulage, *Quinquennialzulage*,
Subsistenzzulage, *Teuerungszulage*,
Verdienstzulage)
- zulande** – tu, tod
- Zulandungsgefälle** pl dohodki od
pravice do pristana
- zulangen** – 1. seči po (čem)
2. zadostovati 3. podati, pomoliti
- zulassen** – dopustiti
- zulässig** – dopusten
- Zulässigkeit** f dopustnost
- Zulassung** f 1. dopustitev
(*dopušcanje) 2. registracija
motornega vozila
- Zulauf** m 1. naval, pritisk 2. velik
obisk (veliko število obiskovalcev,
kupcev, pristašev) ◊
ein großer Zulauf von Menschen –
prihod velike množice ljudi
Der Gastprofessor hatte großen
Zulauf. – Gostujoči profesor je imel
veliko slušateljev.
- zulegen** – 1. zalagati s (čim) 2. pridati,
dodati, izboljšati
- Zulehen** n »*dodatni fevd*« (V 295)
- zuletzt** – nazadnje
- zulieb(e)** – na ljubo
- Zulieferer** m dobavitelj
- zuliefern** – 1. dobaviti 2. izročiti
- Zulieferung** f dobava
- zumachen** – 1. zapreti 2. zamašiti,
zadelati
- zumal** – zlasti še
- zumeist** – največkrat, večinoma
- zumessen** – 1. pripisati 2. odmeriti
- zumitteln** – vročiti, izročiti, predati
(→ *Kenntnisnahme*)
- zumuten** – 1. neupravičeno
pričakovati 2. preveč zahtevati
3. prisoditi, podtikati
- Zumutung** f 1. neupravičeno
pričakovanje, pretirano
pričakovanje 2. neupravičena
zahteva, pretirana zahteva
3. prisojanje, podtikanje,
nesramnost

- zunächst** – 1. sprva 2. poleg
(→ *nächst*)
- Zunahme** f 1. povečanje 2. prirastek
3. razmnožitev, razploditev
- Zuname** m 1. priimek (*obiteljsko ime) 2. vzdevek
- Zünder** m vžigalnik, vžigalna kapica
- Zündhölzchen** n vžigalica
- Zündhölzchenfabrik** f tovarna vžigalic
- Zündnadelgewehr** n puška iglenica
(pruska puška M 1841 je bila prva vojaška puška z valjastim zaklepom in udarno iglo; pruska vojska jo je leta 1866 uspešno uporabila v vojni proti avstrijski armadi, ki je bila opremljena s puškami, polnjenimi od spredaj (Vorderlader))
(→ *Hinterlader, Vorderlader*)
- Zündschnur** f vžigalna vrstica
- Zündschwamm** m kresilna goba
- Zündschwammfabrik** f tovarna kresilnih gob
- Zündstrick** m zažigalna vrv
- Zuneigung** f naklonjenost
- Zunft** f ceh (→ *Handwerkszunft*)
- Zunftbruderschaft** f cehovska bratovščina
- Zunftlade** f 1. cehovska skrinja
(v njej je ceh hranil listine svojih svoboščin, sezname članov, izvornike učnih pisem in pečatnike)
2. ceh
- Zunftmeister** m cehovski mojster
- Zunge** f jezik ◇
Universitäten deutscher Zunge – univerze, kjer se predava v nemškem jeziku
die Zunge ausreißen – iztrgati jezik (kazen) (→ *Ausreiß- oder Abschneidung der Zunge*)
die Zunge abschneiden – odrezati jezik (kazen) (→ *Ausreiß- oder Abschneidung der Zunge*)
- Züngel** n jeziček, sprožilec
- zunichte machen** – uničiti
- zunichte werden** – propasti
- Zurechenbarkeit** f prištevnost
- zurechnen** – 1. prišteti 2. pripisati krivdo (za kaznivo dejanje)
- Zurechnung** f 1. prištevanje 2. pripisovanje krivde (za kaznivo dejanje)
- zurechnungsfähig** – prišteven
- Zurechnungsfähigkeit** f prištevnost
- zurechtbringen** – urediti, uravnati, poravnati
- zurechtfinden, sich** – znajti se
- zurechtkommen** – 1. priti ob pravem času 2. biti kos 3. pogoditi se
- zurechtmachen** – pripraviti
- zurechtmachen, sich** – urediti se
- zurechtweisen** – 1. grajati, ošteti 2. posvariti, podučiti
- Zurechtweisung** f graja, opomin
(→ *Disziplinarmittel*) 2. svarilo, poduk
- zureden** – prigovarjati
- Zureden** n prigovarjanje
- zureichen** – 1. zadostovati 2. podati
- zureichend** – zadosten (→ *Grund*)
- zureiten** – 1. jezdit proti (komu/čemu) 2. izučiti konja v ježi
- zurichten** – 1. pripravljati, pripraviti 2. poškodovati ◇
Der Wagen war arg zugerichtet. – Voz je bil močno poškodovan.

Er wurde bei der Schlägerei übel zugerichtet. – Pri pretepu je bil hudo poškodovan.

zurückdrängen – potisniti nazaj, odbiti

zurückerstatten – vrniti

Zurückgebliebene(r) m zaostajalec

zurückgezogen – 1. odmaknjen
2. zadržan

Zurückgezogenheit f 1.
odmaknjenost 2. zadržanost

zurückhalten – zadržati

Zurückhaltung f zadržanost ◊
Zurückhaltung beobachten/üben –
biti zadržan

Zurückkehr f povratek

zurückkehren – vrniti se

Zurückkunft f povratek

zurücklegen – 1. odložiti, odstopiti
(→ *Amt, Funktion, Mandat*)
2. privarčevati, dati na stran
3. prepotovati (prejahati, prehoditi, prevoziti) 4. dopolniti (določeno starost)

Zurücklegung f 1. odložitev, odpoved
2. privarčevanje 3. prepotovanje
4. dopolnitev (določene starosti)

zurückmitteln – vrniti

Zurücknahme f 1. prevzem
defektnega blaga in povrnitev
plačila 2. prestavitev (npr. čet v
zaledje) 3. preklic (*oporeka)
4. odvzetje, odvzem

zurücknehmen – 1. vzeti nazaj
2. prestaviti (npr. čete v zaledje)
3. preklicati (*oporekati) 4. odvzeti

zurückschlagen – odbiti, odvrniti
(→ *Angriff, Überfall*)

zurücksetzen – 1. zapostavlјati
2. degradirati

Zurücksetzung f 1. zapostavlјanje
2. degradacija

zurückstellen – 1. postaviti nazaj,
pomakniti nazaj, vrniti 2. odložiti,
umakniti

Zurückstellung f 1. vrnitev, vračanje
2. odlok, umik

zurücktreten – 1. odstopiti
2. umakniti se

zurückweisen – 1. zavrniti
(→ *Einspruch*) 2. odbiti (→ *Angriff, Einfall*)

Zurückweisung f 1. zavrnitev
2. odbijanje

zurückwerfen – odbiti, pognati v beg

Zurückzahlung f odplačilo

zurückziehen – umakniti, odtegniti

zurückziehen, sich – umakniti se

Zurückziehung f umik

Zuruf m klic, vzklik

Zusage f potrditev, privolitev ◊
eine Zusage geben/machen –
potrditi, sprejeti, privoliti

zusagen – 1. potrditi (npr. prihod),
sprejeti (npr. povabilo), privoliti
2. ustrezati 3. tekniti, goditi

Zusammenarbeit f sodelovanje

zusammenarbeiten – sodelovati s
(kom)

zusammenberufen – sklicati (*vkup
klicat)

Zusammenberufung f sklic

zusammenbrechen – 1. porušiti se,
podreti se (→ *Ansturm*) 2. propasti
3. zgruditi se

Zusammenbruch m 1. porušenje, porušitev 2. zlom, propad

zusammenfassen – 1. združiti
2. povzeti, strniti

Zusammenfassung f 1. združitev
2. povzetek

Zusammenhalt m povezanost

zusammenhalten – držati skupaj

Zusammenhang m zveza, medsebojna odvisnost, povezanost, kontekst, koneks ◇
im Zusammenhang mit etwas stehen – biti povezan s (čim)

zusammenhängen – biti povezan s (čim)

zusammenkommen – srečati se s (kom), sestati se s (kom) (*sniti se)

Zusammenkunft f srečanje, shod, zbor ◇
gesellige Zusammenkunft – družabno srečanje (*zabavni shod)
eine Zusammenkunft haben – srečati se, sestati se

Zusammenleben n skupno življenje, sožitje ◇
friedliches Zusammenleben – mirno sožitje

Zusammenlegung f 1. zložitev, združitev 2. zložba (kmetijskih) zemljišč, komasacija ◇
Zusammenlegung
landwirtschaftlicher Grundstücke – združevanje poljedelskih zemljišč (*zložba poljedelskih zemljišč)

zusammenrotten, sich – zbirati se (v trope), upirati se, puntati se

Zusammenrottierung
(→ *Zusammenrottung*)

Zusammenrottung f hododelsko združevanje (*skupljanje ljudi), upor, punt

zusammenschießen – 1. porušiti (z obstreljevanjem) 2. ustreliti

Zusammenschießung f 1. porušenje (z obstreljevanjem) 2. ustrelitev

Zusammenschluß m združitev, združevanje, spojitev, fuzija

Zusammensetzung f sestava

zusammenstellen – sestaviti

Zusammenstellung f 1. sestava (*vredovanje) 2. pregled

Zusammenstoß m 1. trčenje, kolizija
2. spopad ◇

Zusammenstoß zweier Züge – trčenje dveh vlakov
ein blutiger Zusammenstoß – krvav spopad

zusammenstürzen – 1. podreti se, sesuti se 2. zgruditi se

zusammentreffen – 1. srečati se, sestati se 2. sovpadati

Zusammentreffen n 1. srečanje, sestajanje (*skupščina)
2. sovpadanje

zusammentreten – zbrati se

Zusammentritt m zasedanje

zusammenwirken – sodelovati

Zusammenwirken n sodelovanje

zusammenziehen – združiti, združevati, koncentrirati

Zusammenziehung f združevanje, združitev, koncentracija
(→ *Truppenzusammenziehung*)

zusamt – skupaj s (kom/čim)

Zusatz m pristavek, dodatek, dopolnilo ◇

die Strafe mit Zusätzen verschärfen
– zaostriiti kazen

Zuschauer m gledalec

Zuschlag m **1.** doklada (dodatek k neposrednim davkom, npr. doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa) (*povišek, prikladek, nadaca) **2.** doplačilo (pri vozovnici) **3.** naročilo, domik (*pritrk) ◇ den Zuschlag erhalten – dobiti naročilo (domik) den Zuschlag erteilen – dodeliti naročilo (najboljšemu ponudniku na dražbi), podeliti domik, domakniti

zuschlagen – **1.** zaloputniti **2.** udariti **3.** domakniti (na dražbi) **4.** učinkovati (zdravilo)

Zuschneiden n **1.** prirezovanje (npr. obleke) **2.** krajšanje

Zuschrift f dopis ◇ mitfolgende Zuschrift – priloženi dopis werte Zuschrift – cenjeni dopis

zuschulden = **sich etwas zuschulden kommen lassen** – zakriviti (kaj)

Zuschuß m dodatek, dotacija (*pridavek)

zusenden – poslati, dostaviti

Zusendung f pošiljanje, dostava (*vposlatev)

zusetzen – **1.** pristaviti, dodati **2.** pestiti, prizadeti

zusichern – zagotoviti, obljubiti

Zusicherung f zagotovilo, zagotovitev, obljuba ◇ Zusicherung der Aufnahme in den Gemeindeverband – zagotovilo o sprejemu v občinsko zvezo (zagotovilo, ki so ga morali tujci

pridobiti od občine pred njihovim dejanskim sprejemom v občinsko zvezo) (→ *Aufnahmszusicherung*) jmdm. eine Zusicherung geben – dati (komu) zagotovilo

Zuspeise f priloga, prikuha (*prijed, prigrizek)

zusprechen – **1.** nagovarjati, prigovarjati (→ *Mut, Trost*) **2.** rad piti, srkati ga (→ *Flasche, Glas, Wein*) **3.** prisoditi (→ *Recht*) **4.** obiskati (koga) ◇ bei jmdm. zusprechen – obiskati (koga)

Zuspruch m **1.** tolažba **2.** prigovarjanje **3.** obisk (*poset) ◇ um geneigten/guten/gütigen/recht zahlreichen Zuspruch bitten/ersuchen – priporočati se strankam za obilen obisk (*vabiti k mnogobrojnemu obisku, priporočevati k obilnej udeležbi) (časopisni oglas)

Zustand m stanje (*stan) (→ *Ausnahmestand, Belagerungszustand, Friedenszustand, Gesundheitszustand, Kriegszustand*) ◇ in angeheitertem Zustande – opit, v rožcah in gebessertem Zustand – v izboljšanem zdravstvenem stanju (zapustiti bolnico) in geheiltem Zustand – ozdravljen (zapustiti bolnico) in trunkenem Zustand – pijan in ungeheiltem Zustand – neozdravljen (zapustiti bolnico)

zustandebringen – **1.** izvršiti, izpolniti, izvesti, napraviti **2.** ujeti, postaviti pred sodnika

Zustandebringung f **1.** izvršitev, izvedba, izpolnitev **2.** privedba, prijetje (*vjedba, zasačba) ◇

Zustandbringung des Täters – prijetje storilca
zustandekommen – priti do (česa), nastati, uresničiti se
Zustandekommen n uresničevanje, uresničitev, nastanek
zuständig – pristojen (→ *Gericht*) ◇
 zuständig nach Agram – (po domovnici) pristojen v Zagreb
Zuständigkeit f domovinstvo, pristojnost (*pristojinstvo) ◇
 steuerämtliche Zuständigkeit – davčna pristojnost
Zuständigkeitsbehörde f domovinsko oblastvo, domovinska gosposka, pristojno oblastvo, pristojna gosposka
Zuständigkeitsgemeinde f domovinska občina
zustatten – jmdm. zustatten kommen – biti (komu) v korist, koristiti (komu), biti (komu) v prid
zustehen – pripadati (komu kaj) (→ *Präsentationsrecht, Recht, Verleihungsrecht*)
Zustellbote m dostavni sel
zustellen – dostaviti, vročiti
Zusteller m dostavljalec, dostavljač, vročitelj, vročevalec (*vročnik)
Zustellung f dostavljanje, dostava, vročanje, vročitev (*vročba)
Zustellungsgebühr f *vročnina
Zustellungsschein m vročilni list, vročilnica, dostavnica
zustimmen – privoliti, potrditi, odobriti, soglašati
Zustimmung f privolitev, privoljenje, potrditev, odobravanje, odobritev, soglasje (*pritrditba, pritrnilo,

pritrjenje) ◇
 öffentlichrechtliche Zustimmung – *javnopravno pritrnilo (*javnopravno pritrnilo in Najvišja sankcija (Allerhöchste Sanktion) sta bila npr. potrebna za odobritev ljubljanskih mestnih doklad na državne davke)
 stürmische Zustimmung – navdušeno odobravanje (*burno odobravanje)

Zustimmungsadresse f pismo podpore (*prinujnica)
zutage fördern – spraviti na površje
zutage kommen – priti na dan
zutage treten (→ *zutage kommen*)
zuteil – zuteil werden – biti deležen
zuteilen – dodeliti, odkazati, odmeriti
Zuteilung f dodelitev
Zuthuung (→ *Zutun*)
Zuträger m **1.** prinašalec (*donašavec) **2.** obveščevalec
zutrauen – **1.** zaupati **2.** pričakovati od (koga), pripisati (komu)
Zutrauen n zaupanje ◇
 dem verehrungswürdigen Publikum für das gewährte/geschenkte Zutrauen danken – zahvaliti se spoštovanim strankam za izraženo zaupanje (časopisni oglas)
zutreffen – **1.** ustrezati, ujemati se **2.** zgoditi se (*primeriti se)
zutreffend – ustrezen, primeren
zutreiben – gnati proti (komu/čemu)
Zutrieb m dogon (→ *Viehmarkt*)
zutrinken – nazdraviti (komu) (*napiti) (→ *Toast*)
Zutritt m dostop, pristop, vstop ◇
 Zutritt für Unbefugte verboten – nezaposlenim vstop prepovedan

- zutun** – 1. zapirati, zapreti 2. pomagati (*pripomagati)
- Zutun** n pomoč, sodelovanje, prizadevanje ◊
ohne sein Zutun – brez njegovega sodelovanja
- zuverlässig** – zanesljiv
- Zuverlässigkeit** f zanesljivost
- Zuversicht** f zaupanje, trdno upanje, optimizem
- zuversichtlich** – optimističen
- zuvorkommen** – 1. ustreči 2. prehiteti 3. prepečiti
- zuvorkommend** – 1. ustrežljiv 2. ustrežljivo
- Zuvorkommenheit** f prijaznost, ustrežljivost
- Zuwaage** f privaga (manjvredni deli mesa, npr. glava, pljuča, jetra)
- Zuwachs** m povečanje, prirastek
- zuwachsen** – 1. prirasti, pridobiti 2. povzročiti (→ *Inconvenienz*)
- Zuwanderer** m priseljenc
- Zuwanderung** f priseljevanje, priselitev
- Zuwartefrist** f čakalna doba
- Zuwartung** f čakanje
- zuwegebringen** – storiti, izvršiti, izpeljati
- zuweisen** – 1. pripisati, obdolžiti (→ *Schuld*) 2. dodeliti, napotiti (*odkazati, prideliti)
- Zuweisung** f 1. obdolžitev 2. dodelitev, napotitev (*odkaz, odkazovanje, pridelba, pridelitev) ◊
Zuweisung der Schuld – obdolžitev (→ *Schuldzuweisung*)
- zuwenden** – 1. obrniti (→ *Rücken*) 2. posvetiti, nakloniti (→ *Wohlwollen*) 3. nameniti, pokloniti (→ *Geld, Zweck*)
- Zuwendung** f 1. denarna pomoč, podpora, naklonilo 2. pozornost, naklonjenost ◊
Zuwendung einer Unterstützung – odobritev podpore
letztwillige Zuwendung – poslednjevoljno naklonilo
- zuwider** – 1. zoprn, odvraten 2. v nasprotju s (čim)
- zuwiderhandeln** – delovati v nasprotju s (čim), kršiti (kaj)
- Zuwiderhandelnde(r)** m kršitelj (*nepokornik)
- Zuwiderhandlung** f ravnanje zoper (koga/kaj), prestopok
- zuwiderlaufen** – biti v nasprotju s (čim)
- zuzählen** – odšteti (→ *bar, richtig*)
- zuzeiten** – nekoč, včasih
- zuziehen** – pritegniti, poklicati (*prizvati)
- zuziehen, sich** – nakopati si (kaj) (→ *Krankheit, Tadel, Verachtung, Verletzung, Zorn*)
- Zuziehung** f pritegnitev (*privzetje) ◊
mit/unter Zuziehung – ob pritegnitvi (*privzemši)
- Zuzug** m 1. prihod 2. *pohod* (V 210)
- Zuzüge** pl vojaške okrepitev
- Zwang** m 1. prisila, sila (→ *anfaillzwang, Bierzwang, Branntweinzwang, Flurzwang, Schulzwang, Stapelzwang, Straßenzwang*) 2. nasilje
- Zwangherr** m despot, tiran

Zwängling m varovanec prisilne delavnice (*prisiljenec, pokornik) (→ *Zwangsarbeitshaus*)

zwanglos – 1. neprisiljen, sproščen, neformalen 2. nereden ◇
zwangloser Gesellschaftsabend – sproščen družabni večer
Die Zeitung erschien in zwangloser Folge. – Časopis je izhajal neredno.

Zwangsanlehen n prisilno posojilo

Zwangsarbeit f prisilno delo

Zwangsarbeiter (→ *Zwängling*)

Zwangsarbeitsanstalt
(→ *Zwangsarbeitshaus*)

Zwangsarbeitshaus n prisilna delavnica (*posilna delavnica, prisilna delarnica, delavščina) (→ *Zucht- und Arbeit-Haus*)

Zwangsdarlehen n prisilno posojilo

Zwangsherrschaft f tiranija, despotizem

Zwangsjacke f prisilni jopič (*prisilna jopica)

Zwangsmassnahme f prisilni ukrep

Zwangsmassregel
(→ *Zwangsmassnahme*)

Zwangsmittel pl prisilna sredstva (→ *Gerichtszwangsmittel*) ◇
unleibsama Zwangsmittel – neljuba prisilna sredstva
durch gerichtliche Zwangsmittel eintreiben – sodno izterjati
bei Vermeidung gesetzlicher Zwangsmittel – da bi se izognili prisilnim sredstvom, da ne bi prišlo do uporabe prisilnih sredstev, v izogib prisilnim sredstvom

Zwangspafs m prisilni potni list (→ *Schub, Schubbehörden*)

Zwangsstrafe f prisilna cesta (→ *Strafenzwang*)

Zwangstagerlohn m obvezna dnina (G II. 359)

Zwangsverfahren n prisilni postopek (*prisilno postopanje) (→ *Weg*)

Zwangsverkauf m prisilna prodaja ◇
gerichtlicher Zwangsverkauf – prisilna sodna prodaja

Zwangsversteigerung f prisilna dražba

Zwangsverwalter m prisilni upravitelj

Zwangsweg – im **Zwangsweg** – prisilno (*po posilni poti, posilno)

zwangsweise – 1. prisilen (→ *Veräußerung*) 2. prisilno (*po sili)

Zweck m smoter, namen (*svrha) ◇
Der Reinertrag des Wettfahrens fließt einem edlen Zweck zu. – Čisti dobiček (kolesarske) dirke se steka v plemenit namen.
öffentlicher gemeinnütziger Zweck – javen občekoristen namen
einen Zweck verfolgen – prizadevati si za (kaj)
etwas einem wohltätigen Zweck zuwenden – nameniti (kaj) v dobrodelen namen (*se obrne v kak dobronni namen)
(nur) Mittel zum Zweck sein – biti (le) sredstvo za dosego cilja

zweckdienlich – koristen, smotrni (*namenu primeren)

zwecklos – nesmotrni, odvečen

zweckmäßig – smotrni

Zweckmäßigkeit f smotrnost

zwei – dva (→ *Hand*) ◇
je zwei – po dva

zweibändig – roden (*polnorodni),
pravi (→ *Bruder, Schwester*)

Zweidrittelmehrheit f dvotretjinska
večina ◇
einfache Zweidrittelmehrheit –
enostavna dvotretjinska večina (dve
tretjini oddanih glasov poslancev)
absolute Zweidrittelmehrheit –
absolutna dvotretjinska večina
(glasovi dveh tretjin vseh
poslancev)

Zweifel m dvom ◇
Behebung/Beseitigung von
Zweifeln – odprava dvomov
keine Zweifel darüber belassen/
lassen – ne pustiti dvomov o (čem)
Zweifel beheben/beseitigen –
odpraviti dvome
Zweifel erheben – podvomiti
außer Zweifel sein/stehten – brez
dvoma
etwas in Zweifel setzen/stellen/
ziehen – podvomiti o (čem),
postaviti (kaj) pod vprašaj

Zweifelderwirtschaft f dvopolje

zweifeln – dvomiti

Zweifrontenkrieg m vojna na dveh
frontah

Zweig m **1.** veja **2.** krak **3.** sekcija,
podružnica **4.** panoga, stroka
(→ *Geschäftszweig*)

Zweighbahn f stranska železniška
proga (npr. železniška proga Pivka–
Reka)

Zweig-Etablissement n podružnica,
filiala

**Zweig »Krain« des Deutschen und
Österreichischen Alpenvereins**
(→ *Verein*)

Zweigniederlassung (→ *Zweig-
Etablissement*)

Zweigstelle (→ *Zweig-Etablissement*)

Zweigverein m podružnično društvo

**Zweigverein des Hilfsvereines für
Lungenkranke in Krain**
(→ *Verein*)

Zweigvereinsmitglied n podružnični
član (*podružnik, podružnik)

Zweikammersystem n dvodomni
sistem

Zweikampf m dvoboj, duel

Zweispänner m dvovprežni voz,
dvovprežnik

zweispännig – **1.** dvovprežen
(→ *Wagen*) **2.** z dvema konjema

Zweisprachigkeit f dvojezičnost

zweit – zu zweit – v dvoje

Zweitschrift f dvojnik

Zwerg m palček, pritlikavec

Zwerggestalt f nizka postava

Zwergkessel m kotlič

Zwergstaat m žepna državica
(npr. Andora v Pirenejih)

Zwetschke f češplja

Zwetschkenbaum m češplja (drevo)

zwicken – ščipati ◇
mit glühenden Zangen zwicken –
ščipati z razbeljenimi kleščami
(poostritev smrtne kazni)

Zwicker (→ *Nasenzwicker*)

Zwicklung f ščipanje ◇
Zwicklung mit glühenden Zangen
– ščipanje z razbeljenimi kleščami
(poostritev smrtne kazni)

Zwieback m prepečenec

Zwiebel f **1.** čebula **2.** čebulica

Zwiegespräch n (zaupen) pogovor,
izmenjava mnenj

- Zwiespalt** m razprtija ◇
Zwiespalt säen/stiften – sejati razdor
- Zwietracht** f razdor, razprtija, razklanost, precep
- Zwilling** m dvojček
- Zwingburg** f utrjen grad
- zwingen** (zwang, hat gezwungen) – siliti, prisiliti (→ *Knie, Umkehr*)
- zwingend** – **1.** nujen (→ *Ursache*) **2.** prepričljiv
- Zwinger** m **1.** medzidje (prostor med zunanjim grajskim zidom in obzidjem), cvinger **2.** ograda, obor
- Zwingherr** m despot, tiran
- Zwingherrschaft** f despotizem, tiranija
- Zwirn** m sukanec
- Zwirner** m sukalec (*sukač)
- zwischen** – med
- Zwischenfall** m pripetljaj, incident
- Zwischenhandel** m **1.** preprodajanje, prekupčevanje **2.** tranzitna trgovina
- Zwischenhändler** m preprodajalec, prekupčevalec (*verižar)
- Zwischenhändlerin** f preprodajalka, prekupčevalka (*verižarica)
- Zwischenkriegszeit** f medvojno obdobje, čas med obema svetovnima vojnama
- Zwischenraum** m **1.** vmesni prostor **2.** presledek, interval
- Zwischenregierung** f medvladje, interregnum
- Zwischenruf** m medklic (*mejkljic)
- Zwist** m razdor ◇
nationaler Zwist – narodni razdor
- Zwitterstellung** f vmesni položaj
- Zwölfbot** m apostol
- Zwölfer** m **1.** *dvanajstija* (G II. 63) **2.** dvanajstnik (član mestnega notranjega sveta)
- Zwölfpfünder** m dvanajstfuntni top (*dvanajstfuntna kanona)
- Zwölftafelgesetz** n starorimski zakon dvanajstih plošč
- z. w. V.** = **zur weiteren Veranlassung** – v nadaljnjo obravnavo
- z. Wv.** = **zur Wiedervorlage** – v ponovno predložitev
- z. Z.** = **zur Zeit** – sedaj

DODATKI

Meseci

**7ber/7bris/VIIber = September/
Septembris** – september

**8ber/8bris/VIIIber = Oktober/
Oktobris** – oktober

**9ber/9bris/IXber = November/
Novembris** – november

**10ber/10bris/Xber = Dezember/
Dezembris** – december

Izbor osebnih imen

Acha(t)z – Ahac

Adelheid – Adelajda, Adela, Dela

Adolf – Adolf, (fam.) Dolfe

Agnes – Agneza, (fam.) Neža

Ägydius – Egidij, Ilen, Tilen

Alexander – Aleksander, (fam.) Sašo

Alois – Alojz(ij), Vekoslav, (fam.)
Lojze

Aloisia – Alojzija, Vekoslava, (fam.)
Lojza, Lojzka

Andreas – Andrej, Hrabroslav

Anna – Ana, (fam.) Anica

Anton – Anton, (fam.) Tone

Apollonia – Apolonija, (fam.) Polona

Augustin – Avguštin, (fam.) Gustelj

Balthasar – Baltazar, Boltežar

Bartholomäus – Jernej, Bartol

Bernhard – Bernard

Blasius – Blaž, Blaže

Cäcilie – Cecilija, (fam.) Cilka

Christine – Kristina, Krista

Christoph – Krištof

Chrysostomus – Krizostom, Zlatoust

Daniel – Danijel, (fam.) Danilo

Dorothea – Doroteja, (fam.) Dora

Emil – Emil, Milan

Felix – Feliks, Srečko

Ferdinand – Ferdinand, (fam.) Ferdo

Franziska – Franciska, Frančiška,
(fam.) Francka, Franca, Franja

Franz(iskus) – Frančišek, Franc,
(fam.) France, Franjo, Fran

Friedrich – Miroslav, Friderik

Georg – Jurij, (fam.) Jure

Gertraud, Gertrud – Jedert, (fam.)
Jera

Gottfried – Bogomir, (fam.) Mirko

Gottlieb – Bogomil, (fam.) Milko

Gottlob – Bogoslav, (fam.) Slavko

Grete (→ *Margarethe*)

Hans – Janez, Ivan, Janž

Heinrich – Henrik, (fam.) Hinko

Hermagoras – Mohor

Ignaz – Ignacij, Vatroslav, Ognjeslav,
(fam.) Nace

Irenäus – Irenej, Jernej

Jakob – Jakob, Radoslav, (fam.) Jaka

Jodocus, Jobst, Jost – Jošt

Johann – Janez, Ivan, Janko

Johanna – Ivana, Iva, (fam.) Ivanka

Jörg (→ *Georg*)

Josef – Jožef, Josip, (fam.) Jože

Josefa, Josefina – Jožefa, Josipina,
(fam.) Jožica

Karl – Karel, Karol, Dragotin, Drago

Karoline – Karolina, Karla, Dragojila,
(fam.) Lina

Kaspar – Gašper

Katharina – Katarina, (fam.) Katra,
Kata, Kate, Katja

Ladislaus – Ladislav, (fam.) Lado

Laurenz(ius) – Lovrencij, Lorenc,
(fam.) Lovro, Lovre

Lazarus – Lazar

Leon – Leon, Leo, Lev

Leonhard – Lenart
Leopold – Leopold, Lavoslav, (fam.) Polde
Leopoldine – Leopoldina, Lavoslava, (fam.) Poldka
Lucas – Lukež, Svitoslav, (fam.) Luka
Ludwig – Lud(o)vik, Ljudevit
Marcus – Marko
Margarethe – Margareta, Marjeta, Greta, (fam.) Meta
Maria – Marija, (fam.) Mica, Mina, Marica
Martin – Martin, (fam.) Tine
Matthäus – Matevž, Matej
Matthias – Matija, (fam.) Mate, Matko
Michael – Mihael, (fam.) Miha
Nikolaus – Nikolaj, Niko, (fam.) Miklavž
Oswald – Ožbalt
Otto – Oton, Oto
Paul – Pavel, (fam.) Pavle
Philipp – Filip, (fam.) Lipe
Raimund – Rajmund, (fam.) Rajko
Rochus – Rok
Sidonia – Sidonija, Zdenka
Sigismund – Sigismund, Žiga
Simon – Simon, (fam.) Šimon, Šimen
Sophie – Zofija, (fam.) Zofka
Thaddäus – Tadej
Theodor – Teodor, Fedor, Bogdan, Bogoslav, Božidar, (fam.) Božo, Bože
Theophil(us) – Bogomil, (fam.) Milko
Thomas – Tomaž, (fam.) Tomo
Ulrich – Ulrik, (fam.) Urh
Valentin – Valentin, (fam.) Tine
Veit – Vid
Vinzenz – Vincencij, Vinko, (fam.) Cene
Wenzel – Venčeslav, Vencelj
Wilhelm – Vilhelm, Viljem
Willibald – Vilibald, (fam.) Vili
Wolfgang – Volbenk, Bolfenk
Xaver – Ksaver, Ksaverij
Zyrrill – Ciril

Izbor zemljepisnih imen

- Abbazia** – Opatija
Abstall – Apače
Adelsberg – Postojna
Adleschitz – Adlešiči
Aglar (→ *Aquileia*)
Agram – Zagreb
Aich – Dob
Ainöd – Soteska
Albona – Labin
Alpen – Planina (pri Rakeku)
Altenmarkt – Stari trg ob Kolpi
Althammer – Stare Fužine
Altlack – Stara Loka
Aquileia – Oglej, Akvileja
Arbe – Rab
Arch – Raka
Arsa – Raša
Aßling – Jesenice
Atrans – Trojane
Babelfeld – Babno Polje
Bachergebirge – Pohorje
Belgrad – Beograd (*Beligrad)
Berlin – Berlin (*Berlin)
Billichgratz – Polhov Gradec
Birnbaum – Hrušica
Bischoflack – Škofja Loka
Bleiburg – Pliberk
Böhmen – Češka
Bresiach – Brezje
Bresowitz – Brezovica
Brühl (Laibach) (→ *Prüll*)
Brünn – Brno
Brunndorf – Studenec (Ljubljana)
Brunndorf – Studenci (Maribor)
Buccari – Bakar
Burgenland – Gradiščanska
Burgstall – Puštal
Capodistria – Koper
Caporetto (→ *Karfreidt*)
Castua – Kastav
Cattaro – Kotor
Cherso – Cres
Cilli – Celje
Cisleithanien (→ *Zisleithanien*)
Cividale – Čedad
Danzig – Gdansk
Deutschland – Nemčija
Dignano – Vodnjan
Domschale – Domžale
Donau – Donava
Dörfern – Dorfarje
Drachenburg – Kozje
Drann – Dravinja
Drau – Drava
Drauburg – Dravograd (*Traberkerk)
Duino – Devin
Dupplach – Duplje
Dürrenkrain – Suha krajina
Eben – Ravne
Egg – Brdo
Ehrengruben – Crngrob
(*Černigrob)
Eisnern – Železniki

Elbe – Laba
Elsaß – Alzacija
Enns – Aniša
Etsch – Adiža
Feichting – Bitnje
Feistritz – Bistrica
Ferlach – Borovlje
Fianona – Plomin
Fiume – Reka (Rijeka)
Flitsch – Bovec
Flödnigg – Smlednik
Frankfurt – Frankfurt (*Frankobrod)
Franz – Vransko
Franzdorf – Borovnica
Fraßlau – Braslovče
Freienthurn – Podbrežje
Freudenthal – Bistra
Friaul – Furlanija (*Furlansko)
Friedau – Ormož
Friesach – Breže
Gail – Zilja
Gairach – Jurklošter
Gallenfels – Golnik
Gallenstein – Podpeč
Gamling – Gameljne
Gereuth – Rovte
Godowitsch – Godovič
Gonobitz – Konjice
Göriach – Gorje
Görtschach – Goričane
Görz – 1. Gorica 2. Goriška
Gottschee – 1. Kočevje 2. Kočevska
Gradaz – Gradac
Gradisca – Gradiška
Gradischa-Vorstadt (Laibach) –
predmestje Gradišče (Ljubljana)
Grado – Gradež
Grafenbrunn – Knežak
Grafenwarth – Kostel
Graz – Gradec
Großgallenberg – Šmarna gora
Großglockner – Veliki Klek
Großlaschitz – Velike Lašče
Großlupp – Grosuplje
Großsonntag – Velika Nedelja
Gurkfeld – Krško
Gutenfeld – Dobropolje
Gurk/Gurkfluß – Krka
Gutenhaag – Hrastovec
Gutenstein – Ravne na Koroškem
(*Guštanj)
Gutenwerth – Otok pri Dobravi
Habbach – Jablje
Haselbach – Leskovec
Heidenschaft – Ajdovščina
Heilenstein – Polzela
Hellas – Helada
Hochenegg – Vojnik
Hof – Dvor
Höflein – Preddvor
Hohenmauthen – Muta
Hönigstein – Mirna Peč
Hopfenbach – Hmeljnik
Hörberg – Podsreda
Hrastnigg – Hrastnik
Hühnerdorf (Laibach) – Kurja vas
(Ljubljana)

Idria – Idrija
Igg – Ig
Iggdorf – Iška vas
Illyrien – Ilirija
Illyrisch Feistritz – Ilirska Bistrica
Innerkrain – Notranjska
Isonzo – Soča
Isterreich (→ *Istrien*)
Istrien – Istra
Jauchen – Ihan
Jauerburg – Javornik
Jaunthal – Junska dolina
Johansbüchel – Ivančna Gorica
Josefsthal – Vevče
Kaltenbrunn – Fužine
Kanker – Kokra
Kapuziner-Vorstadt (Laibach) –
 Kapucinsko predmestje
 (Ljubljana)
Karfreidt – Kobarid
Karlstadt – Karlovec (Karlovac)
Karlstädter-Vorstadt (Laibach) –
 Karlovško predmestje (Ljubljana)
Kärnten – Koroška
Karst – Kras
Kirchheim – Cerkno
Klagenfurt – Celovec
Klein Gallenberg – Holmec
Klingenfels – Klevevž
Kolos – Haloze
Königsberg – Kunšperk
Kötelach – Kotlje
Kötsch – Hoče
Krain – Kranjska
Krainburg – Kranj
Krakau-Vorstadt (Laibach) –
 Krakovsko predmestje (Ljubljana)
Kraxen – Krašnja
Kroatien – Hrvatska
Kronau – Kranjska Gora
Kropp – Kropa
Kulpa/Kulp-Fluß – Kolpa
Küstenland – Primorje
Laas – Lož
Lack – Loka
Laibach – Ljubljana
Laibach-Fluß – Ljubljanica
Landstraß – Kostanjevica
Laserbach – Loški Potok
Latschach – Loče
Laufen – Ljubno
Lees – Lesce
Leipzig – Leipzig, (*Lipsko)
Lembach – Limbuš
Lengendorf – Dovje
Leutsch – Luče
Lichtenwald – Sevnica
Liebenstein – Libenštajn
Littai – Litija
Littorale (→ *Küstenland*)
Loibl – Ljubelj
Loitsch – Logatec
Lothringen – Lotaringija, Lorena
Luegg – Predjama
Lukowitz – Lukovica
Lustthal – Dol
Luttenberg – Ljutomer

Mähren – Moravska
Mahrenberg – Radlje
Maichau – Mehovo
Mannsberg – Mengeš
Marburg – Maribor
Maria Elend – Podgorje
Maria Feld – Ljubljana-Polje (*Devica Marija v Polju)
Maria Rast – Ruše
Maria Saal – Gospa Sveta
Mariathal – Dole pri Litiji
Michelstetten – Velesovo
Mieß – Mežica
Mießling – Mislinja
Mitterburg – Pazin
Mitterdorf in der Wochein – Srednja vas v Bohinju
Mokritz – Mokrice
Monfalcone – Tržič
Monte maggiore – Učka
Montenegro – Črna Gora
Montpreis – Planina (pri Sevnici)
Moräutsch – Moravče
Möschnach – Mošnje
Möttling – Metlika
Möttnig – Motnik
Muggia – Milje
Mulau – Muljava
München – München (*Monakovo)
Münkendorf – Mekinje
Mur – Mura
Mureck – Cmurek
Murinsel – Medžimurje
Naklas – Naklo
Nassenfuß – Mokronog
Nassenthal – Koprivnik
Neiße – Nisa
Neudegg – Mirna
Neuhaus – Dobrna
Neul – Nevlje
Neumarktl – Tržič
Neumarktl Feistritz – Tržiška Bistrica
Neustadl – Novo mesto (*Rudolfovo)
Neuthal – Špitalič
Niederösterreich – Spodnja Avstrija
Nußdorf – Orehek
Oberburg – Gornji Grad
Oberfeld – Vrhpolje
Oberkrain – Gorenjska
Oberlaibach – Vrhnika
Oberösterreich – Zgornja Avstrija
Oberradkersburg – Gornja Radgona
Oblak – Bloke
Oder – Odra
Ofen – Budim
Ortenegg – Ortnek
Osterberg – Sostro
Österreich – Avstrija
Pannonien – Panonija
Parenzo – Poreč
Pedena – Pičan
Peilenstein – Pilštanj
Pettau – Ptuj
Piautzbüchel – Pijava Gorica
Pinguente – Buzet
Pirano – Piran

Pischätz – Pišece
Pisino (→ *Mitterburg*)
Plattensse – Blatno jezero
Pletriach – Pleterje
Po – Pad
Podgoritz – Podgorica
Poik – Pivka
Pola – Pulj (Pula)
Polana-Vorstadt (Laibach) –
 Poljansko predmestje (Ljubljana)
Pölland – Poljane
Pöllander Tal – Poljanska dolina
Pöllander Zeier – Poljanska Sora
Polstrau – Središče ob Dravi
Pölschach – Poljčane
Porto Ré – Kraljevica
Prag – Praga
Pragerhof – Pragersko
Praßberg – Mozirje
Prävali – Prevalje
Präwald – Razdrto
Predil – Predel
Preisegg – Prežek
Preßburg – Bratislava
Presser – Preserje
Preußen – Prusija
Prüll (Laibach) – Prule (Ljubljana)
Pulsgau – Polskava
Pussarnitz – Požarnica
Pusterthal – Pustriška dolina
Quarnero – Kvarner
Quieto – Mirna (Istra)
Radkersburg – Radgona
Radmannsdorf – Radovljica
Ragusa – Dubrovnik
Rann – Brežice
Ratschach – Radeče
Reichenburg – Brestanica
 (*Rajhenburg)
Reichenegg – Rifnik
Reifnitz – Ribnica
Retetsche – Reteče
Reutenberg – Čretež
Rieg – Kočevska Reka
Risano – Rižana
Rodockendorf – Radohova vas
Rohitsch – Rogatec
Rohitsch-Sauerbrunn – Rogaška
 Slatina
Römerbad – Rimske Toplice
Rosegg – Rožek
Rötschach – Zreče
Rovigno – Rovinj
Rudolfswerth (→ *Neustadt*)
Sachsenfeld – Žalec
Safnitz – Žabnica
Sagor – Zagorje
Sagraz – Zagradec
Sairach – Žiri
Saldenhofen – Vuzenica
Salloch – Zalog
Salvore – Savudrija
Salzburg – 1. Salzburg (*Solnograd)
 2. Salzburško (avstrijska zvezna
 dežela) (*Solnograško)
Sankt Egidi – Šentilj
Sankt Veit am Pflaum (→ *Fiume*)

Sann – Savinja
Sannegg – Žovnek
Sansego – Sušak
Sauritsch – Zavrče
Save/Sau-Strom – Sava
Savenstein – Boštanj
Scharfenberg – Svibno
Schelimle – Želimlje
Scheraunitz – Žirovnica
Schischka (Laibach) – Šiška
(Ljubljana)
Schleinitz – Slivnica
Schneeberg – Snežnik
Schönberg – Žumberk
Schöneegg – Šenek
Schönstein – Šoštanj
Schütt – Šutna
Schwarzenbach – Črna na Koroškem
Seedorf – Jezero
Seeland – Jezersko
Seisenberg – Žužemberk
Seitzdorf – Žiče
Selzach – Selce
Selzacher Tal – Selška dolina
Selzacher Zeier – Selška Sora
Semitsch – Semič
Senoschetz – Senožeče
Serbien – Srbija
Sesana – Sežana
Sichelburg – Žumberk
Siebenbürgen – Sedmograško,
Erdeljsko
Sissek – Sisek (Sisak)
Sittich – Stična (*Zatična)

Slawonien – Slavonija
Soderschitz – Sodražica
Spalato – Split
Staneschitsch – Stanežiče
St. Barthelmä – Šentjernej
St. Daniel – Štanjel
Steiermark – Štajerska
Stein – Kamnik
Steinbrück – Zidani Most
Steinbüchel – Zaprice
Steiner Alpen – Kamniške planine
Stephansdorf (Laibach) – Štepanja
vas (Ljubljana)
Sternegg – Sternek
Sternthal – Strnišče
Stattenberg – Štatenberg
Steinbrück – Zidani Most
St. Georgen – Šenčur
St. Georgen an der Stainz – Sveti
Jurij ob Ščavnici
St. Kanzian – Škocjan
St. Leonhard – Lenart
St. Marein bei Erlachstein – Šmarje
pri Jelšah
St. Marein-Sap – Šmarje-Sap
St. Martin – Šmartno (*Šmartin)
St. Michael – Šmihel
Stoschze (Laibach) – Stožice
(Ljubljana)
St. Peter (Sannthal) – Šempeter v
Savinjski dolini
St. Peter (am Karst) – Pivka
St. Peters-Vorstadt (Laibach) –
Šentpetersko predmestje (Ljubljana)
Studenitz – Studenice

St. Veit ob Laibach – Šent Vid nad Ljubljano
Sulzbach – Solčava
Tarvis – Trbiž
Tauern – Ture
Tersatto – Trsat
Tersein – Trzin
Thesen – Tezno
Tirnau-Vorstadt (Laibach) – Trnovsko predmestje (Ljubljana)
Tirol – Tirolska
Tolmein – Tolmin
Tomischl – Tomišelj
Töplitz – Dolenjske Toplice (*Toplice)
Transleithanien – Translajtanija
Treffen – Trebnje
Triest – Trst
Trifail – Trbovlje
Tschakathurn – Čakovec
Tschatesch – Čatež
Tschermoschnitz – Črmošnjice
Tschernembl – Črnomelj
Tschernutsch – Črnuče
Tuchein – Tuhinj
Tüchern – Teharje
Tüffer – Laško
Tuffstein – Tuštanj
Tyrnau (→ *Tirnau*)
Udine – Videm
Ungarn – Ogrska, Madžarska
Unterbergen – Podgora
Unterdrauburg (→ *Drauburg*)
Unterkrain – Dolenjska
Uskokegebirge – Gorjanci
Veglia – Krk
Velden – Vrba
Veldes – Bled
Vellach – Bela
Venedig – Benetke
Venetien – Benečija
Vigaun – Begunje
Viktring – Vetrinj
Villach – Beljak
Völkermarkt – Velikovec
Vorarlberg – Predarlška
Waitsch (Ljubljana) – Vič (Ljubljana)
Wallachei – Vlaška
Warasdin – Varaždin
Watsch – Vače
Weichsel – Visla
Weichselburg – Višnja Gora
Weinbüchel – Vinja Gorica
Weineck – Kravjek
Weinitz – Vinica
Weißenfels – Bela Peč, Fužine
Weißkrain – Bela krajina
Weitenstein – Vitanje
Wien – Dunaj
Windischbüchel – Slovenske Gorice
Windischfeistritz – Slovenska Bistrica
Windischgratz – Slovenj Gradec
Windisch Landsberg – Podčetrtek
Wippach – Vipava
Wischmarje (Laibach) – Vižmarje (Ljubljana)
Wisell – Bizeljsko
Wisowik – Bizovik

Witschein – Svečina
Wochein – Bohinj
Wocheiner Feistritz – Bohinjska
Bistrica
Wocheiner Save – Sava Bohinjka
Wocheiner Vellach – Bohinjska Bela
Woditz – Vodice
Woiska – Vojsko
Wolfsbach – Volčji Potok
Wöllan – Velenje
Wörthersee – Vrbsko jezero
Wuchern – Vuhred
Wurmberg – Vurberg
Wurzen – Podkoren
Wurzener Save – Sava Dolinka
Zara – Zadar
Zarz – Sorica
Zauchen – Suha
Zeier – Sora
Zeierfeld – Sorško polje
Zengg – Senj
Zirklach – Cerklje
Zirknitz – Cerknica
Zirknitzsee – Cerkniško jezero
Zisleithanien – Cislajtanija
Zobelsberg – Čušperk
Zollfeld – Gosposvetsko polje
Zwischenwässern – Medvode

